

ŽIVOT

Časopis pro veřejné otázky současnosti,
náboženství, kulturu a politiku • Ročník
XVIII. • Řídil Fr. Formánek • Nákladem
spolku »Život« v Praze • 1936

BÁSŇE

- Karel E. Vlček: Euthanasie.* 87.
— Neskutečnost. 66.
— Přes čas. 145.
— Splnění. 125.
— Svátek. 31.
— Těžké chvíle. 5.
— Z domu. 195.

ČLÁNKY

- Profesor V Adam: Záležitost bez problému.* 63.
Fr. Vít Beněš O. P.: Nerozlučnost manželství v přirozeném právu. 105, 116.
Bořivoj Benetka: Blažená panna Anežka Přemyslovna. 34.
— Dohodou v Podunají za lepší budoucnost Evropy! 24.
— Dovršíte katolické obnovy v Nizozemí zemřel. 91.
— Královna hradecká. 212.
— Poslední česká korunovace. 178.
— Rok 1866. 132.
— Zakladatelka poutí v „Chlumku“ u Luže. 114.
P. Silv. M. Braitto O. P.: Jaroslav Durych dožívá se 2. prosince padesáti let. 207.
Brožka: Francouzské katolické školy a levicová vláda. 144.
— JOC — křesťanská mládež dělnická v Belgii. 216, 226.
Dr. Fr. Činek: Obnova svatyně velehradské před jubil. rokem 1885. 57.
M. J. Congar O. P.: Víra žádá celého člověka. 165.
P. Ludolf Czermin O. Praem.: Jeden z problémů dneška. 5.
Jan Filip: Holandsko učí. 180.
J. Gerson: Omyl otce Coughlina. 211.
M. S. Gillet O. P., generál dominikánského řádu. Přel K. V. O mír zítřejší. 70.
Wim van Heugten: Vyznání nizozemského konvertity. 102.
Jiří Hlava: Sociální činnost katolíků ve světle správy mezinárodního úřadu práce. 205.
— Sociální povinnosti katolických podnikatelů. 173.
— Rok 1937 nebude posledním pro náboženství v SSSR. 222.
Karel Horalík: Nevěra mužů. 159.
— Sociální funkce majetku. 19.
K. Hroch: Sociální význam zákona o újezdních měšťkách. 71.
G. K. Chesterton: Proč jsem katolíkem? 228.
P. Václav Chlumský: Dr. Nosek — učitel duševních pracovníků. 65.
Josef Chudáček: Dědictví dra Františka Noska. 66.
Fr. Jemelka: VII. unionistický sjezd na Velehradě (15.—19. července 1936). 85.
J. Krllín: Filosofie a katolická obroda v Anglii. 97.
— Japonsko hledající víru. 209.

- Katolické university. 1.
— Neklidné Španělsko. 30.
— Obrácení gen. sekretáře španělské komunistické mládeže. 92.
— Pohled do staleté španělské revoluční výhně. 187.
— Příčiny vzrůstu zločinnosti mladých lidí. 72.
— Sociální týden ve Versailles: Konflikty civilizací. 157.
— Velehrad sjednocuje. 128.
Jan Kuncek: Prázdninové kursy katolického učitelstva čsl. 132.
MUDr. Julián Kuncek: K padesátinám bratra Metoděje Večeři. 134.
Josef Láz: Jaký bude hospodářský řád budoucnosti? 36.
J. V. Majcé: Účast jihoslovanských katolíků na osvobozeneckém boji za Jugoslávii. 185, 206.
Gabriel Marcel: Statečnost a mír. 151.
Ctibor Mařan: Československý úspěch na Pax Romaně. 162.
— Konflikt civilizací. 127.
— 50 let hnutí francouzské katolické mládeže. 98.
Oldřich Pelíšek, Paříž: Je krize skutečně nalomena? 101.
Dr. Lub. Petr, předseda kursu laických katechetů: Co s učiteli náboženství, až bude dostatek kněží? 6.
K. Reban: Stačí laická branná výchova? 42.
Josef Řezníček: Po VII. unionistickém kongresu velehradském. 142.
— Umělec víry a pokoje. 214.
Dr. Antonín Salajka: Před svoláním vše-ruského pravoslav. koncilu v SSSR? 53.
Bedřich Smékal: K pětistému výročí kompaktát. 110.
Spartacus: Proletarisace studovaných. 108.
Spectator: Útěk od zodpovědnosti nad dnešní školou. 224.
E. Stach: K odkazu arského farára. 153.
— Kapitoly z morálky. 102.
— O užšiu spoluprácu s gréckokatolíky. 3.
— Pacifistické snahy Vatikánu a jeho vztah k vojne. 21.
— Podstata katolického kředa. 43.
— Priniesol individualizmus svetu šťastie? 197.
— Hrst časových poznámok. 225.
Doc. dr. Ján Stanislav: Sv. Cyril a Metod. 121.
Luigi Sturzo: Totální stát. 147.
Dr. Josef Svítal-Kárník: Polský hlasatel unionismu a náboženské obnovy. 124.
— Polský přítel píše do Prahy. 29.
Viktor Šauer: K slovenské otázce. 86.
— Osudových patnáct let. 56.
Antonín Šeba: O mladých křesťanech. 190.
Antonín Šorm: Dr. František Nosek a Mariánský sloup. 68.
— Mechanické jesličky. 39.
— Náboženská tvorba v lidovém umění. 26.
Dr. Ferdinand Šteller: Svätý Václav a Slováci. 192.
Alois Talanda: Vnásajte do umění myšlenky Boží. 10.
Karel Vach: Duševní život vojáka abbého Chevoleaua. 93.
Dr. Bedřich Vašek: Katolická akce bez duší opravdu apoštolských je neproveditelná. 175.
Kardinal Jan Verdier: Demokracie a Církev. 146.
K. E. Vlček: Starohebrejský poetismus a poesie dneška. 198.
Dr. Zig. Waitz—J. Šesták, Košice: Základný predpoklad pre pokoj a blahobyt národov. 4.
Dott. Marko Weirich: Anglie chce zavést euthanasii? 48.
— Československo na výstavě katolického tisku ve Vatikáně. 167.
— Myšlenka všesvětovosti Říma a sociální problémy dneška. 89.
— Nacistická národohospodářská „věda“. 215.
— Německá expanse „bez zbraní a krve“. 122.
— Nový umělý textil konkurující s vlnou a bavlnou. 73.
— Odvrat vědy od neo-malthusianismu. 191.
— Pád zlatého bloku: podmínky pro úspěch devalvací. 193.
— Stav populace a populační otázky v Československu. 25, 37.
— Další výstavba rakouského stavovství. 227.
Josef Zeman, misionář z kongregace lazaristů: Dopis z Číny. 58.
— Z čínských lidových pověr. 162.
Fr. J. M. Zemek O. P.: Psychologické základy morálky. 129.

*

- alm: Finanční stav Italie.* 169.
— Jak pohlíží Třetí říše na své zadlužení? 146.
— Může stát ubírat poplatníkům výdělek a chleba? 133.
— Obchodnický vybavený úřad. 77.
— USA hledá geniální nezaměstnané. 117.
— Zbrojením k hospodářskému oživení? 60.
Ap.: Je věda zárukou míru a mravnosti? 128.
B. B.: Erasmus Rotterdamský a katolická Církev. 181.
— Čí zájem má na zřeteli průmysl? 233.
Bka.: Volení a korunovace českých králů. 8.
C.: Ruský státní rozpočet. 64.
— Světová hospodářská situace v r. 1935. 8.
cm: Z umělcova deníku. 177.
Fk: Aby byla škola opět dílnou lidskosti. 109.

Dr. F. P.: Slovensko-rusínské spory. 55.
 F. X.: Rasově náboženská ideologie japonského imperialismu. 23.
 J. G.: Jeden z odkazů arsského faráře. 91.
 — K náboženským poměrům Němců v Československu. 223.
 J. K.: Meditace dra R. W. Hynka o božské tváři. 7.
 — Prvé výročí smrti dra Františka Noska. 67.
 — Radostný rozvoj salesiánské kongregace. 46.
 — Vítězství levicových stran. 99.
 — Výchova v německých táborech. 33, 61.
 — Význačný dokument o současném nazírání anglikolíků na Církev katolickou. 11.
 — Závěť latince. 22.
 J. Sv.—Kk.: Poznámky ke sjezdu slovenských spisovatelů. 144.
 J. Z.: Boj slovanské menšiny v Itálii na život a na smrt. 231.
 —k.: Individuální a sociální v Církvi. 192.
 K. H.: Základy nevěry dnešní mládeže. 189.
 M. H.: Katolické děti vzpomínají dra Noska. 67.
 — Velkoměstský apoštolát. 88.
 mpa: Mládí v popředí anglického veřejného života. 200.
 — Náboženské poměry v Jugoslavii. 17.
 — Německá propagace na Balkáně. 75.
 — Vnitropolitická situace v Jugoslavii. 60.
 — Význam katolicismu na Balkáně. 32.
 — Anglické mínění o míru a válce. 230.
 MUDr. F. K.: Několik pohledů do harmonie křesťanské morálky a medicíny. 141.
 M. W.: Hospodářská stránka rakousko-německé dohody. 163.
 — Hospodářský rozkvět Palestiny: židovská expanse. 76.
 — Právní stránka anglo-arabského sporu o Palestinu. 143.
 — Rooseveltovo vítězství. 210.
 — Státní intervence ve Francii. 194.
 Řk.: Florentská úmluva a sjednocení Církve. 148.
 S. C.—n.: Ideové a kulturní směry v životě slovinských akademiků. 130.
 —ur—: Letecký útok na město a čelme mu! 9.
 vř.: Sokol a Slovensko. 27.
 w—: Komunismus a stavovství na studijních dnech Francouzského katolického národního sdružení. 216.
 — „Pracovní knížka“ v Německu. 180.
 — První ovoce vatikánské výstavy kato-

lického tisku: Ústav katolického tisku v Miláně. 181.

R Ů Z N Ě

Svatý Otec a válka. Podle Catholic Times upravil O. Katzer. 45.
 Jak vypadá dnešní Mexiko. Rozhovor s msgrm Ruiz v Floresem. Přeložil Karel Vach. 145.
 Anketa o evropském duchu. 100.
 Bolestné chvíle Španělska. 160.
 Gilbert Keith Chesterton zemřel. 125.
 Jak se mluví v epické básni indické o Ježíši Kristu. 36.
 Máslo a „Anschluss“. 32.
 Mravní odpovědnost spisovatele. 47.
 Náboženské obrození Itálie. 46.
 Německý episkopát vyzývá mládež k heroismu. 113.
 O blahořečení G. Toniola. 195.
 Obnovená papežská akademie věd. 214.
 Obrácení belgické královny Astridy. 7.
 Obrácení Dona Ramira de Maetru. 111.
 Olomoucký tomista P. Jan Reidinger O. Praem. 74.
 Pokušení světců. 112.
 Positivismus a náboženství. 18.
 Předpoklady náboženského míru v Mexiku. 94.
 Případ vídeňského profesora Schlicka. 154.
 Sedmdesátiny metropolitity moravského dra L. Prečana. 41.
 Sto let katolického tisku v Anglii. 199.
 Učitelská stolice Katolické akce. 79.
 Všechny německé diecése mají své Kirchenblatly. 153.
 Vysokoškolské tábory v Rakousku. 94.
 Posvátné stavitelské umění dneška. 231.
 Náboženství a nové rozdělení statků. 233.
 Čtenářům časopisu Katolík a Život. 221.

POZNÁMKY

Jiří Hlava: Žízeň po jednotě. 78.
 Dr. Jan. Ev. Urban OFM: Katolická universita Božské Srdce v Miláně. 217.
 Dr. Bedřich Vašek v „Rozpravách“: Politika rodinná. 78.
 Bka: Co nám chybí v zahraniční propagaci? 182.
 A. N.: Lékař-katolík a jeho pastorační poslání. 49.
 H. B.: Zrcadlo z papíru — shon člověka po sensacích. 218.
 J. H.: Ovoce pýchy dopadlo na španělské katolíky. 217.
 J. H.: Sociální kapitola ke katolickým podnikatelům. 200.
 —k.: Budoucnost katolicismu v Americe. 200.

— Evropanství v Norimberku. 182.
 — Pius XI.: Pryč s rozříštěním! 182.
 K. V. Nepatrná poznámka. 78.
 —o—: Nervosa — nejobyčejnější školská nemoc. 49.
 Řk.: Jako eukalypty. 78.
 — Poslání katolických novinářů. 218.
 Církev a sociální otázka v Mexiku. 169.
 Hilaire Belloc o poslání G. K. Chestertona k dnešnímu světu. 169.
 Lze dnes obnoviti jednotu křesťanské kultury? 168.
 Náboženství a film. 50.
 Poslání katolického lékaře. 169.
 Potřeba větší práce katolíků pro Společnost národů.
 Velká odpověď na velkou otázku. 169.
 Význam amerických presidentských voleb pro katolíky. 168.

ŽIVOT ČESKÉ LIGY AKADEMICKÉ

Vojtěch Kott, úřad. místopředseda ČLA: Česká liga akademická a slovenská politika. 13.
 — Valné shromáždění Ústředního svazu čsl. studentstva v Brně. 79.
 J. Pospíšil: Naši v Bulharsku. 79.
 Ladislav Pospíšil: „Katolíkům chybí zahraniční činnost. 14.
 P. Jan Ev. Urban O. F. M., duchovní rádce ČLA: Símě myšlenky a života. 12.
 Život České ligy akademické. 28, 64, 79, 94.

PŘEHLEDY

Život náboženský. 14, 38, 50, 80, 95, 106, 118, 135, 155, 170, 183, 201, 218, 234.
 Život kulturní. 15, 38, 51, 81, 96, 107, 120, 136, 155, 171, 184, 202.
 Život hospodářský a sociální. 16, 39, 81, 137, 155, 184, 202, 219, 235.
 Život politický. 82, 137, 220.
 Co život dal. 52, 83, 96, 107, 120, 138, 156, 172, 203, 235.
 Z knih a časopisů. 16, 40, 52, 84, 139, 204, 236.

CITÁTY

Pius XI. 6.
 Scheffel. 15.
 Modlitba ke Kristu-Dělníku. 221.
 O samotě, budoucnosti a Bohu. (Z dopisu R. M. Rilkeho mladému básníku F. X. Kappusovi.) Přel. K. V. 62.

ŽIVOT

O B S A H

J. Krlin: Katolické university. — E. Stach: O užší spolupráci s grécko-katolíckmi. — Dr. Zig. Waitz: Základný predpoklad pre pokoj a blahobyt národov. — Karel E. Vlček: Těžké chvíle. — P. Ludolf Czermin O. Praem.: Jeden z problémů dneška. — Dr. Lub. Petr: Co s učitelí náboženství, až bude dostatek kněží? — Obrázení belgické královny Astridy — Meditace dra R. W. Hynka o božské tváři. — Volení a korunovace českých králů. — Letecký útok na města a čelme mu! — Alois Talanda: Vnásajte do umění myšlenky Boží. — Význačný dokument o současném náziraní anglikatolícků na Církev katolíckou. — Život České ligy akademické (Síme myšlenky a života. Vojt. Kott: Česká liga akademická a studentská politika. Lad. Pospíšil: „Katolíckům chybí zahraniční činnost“. Program spolkové činnosti C. L. A. na leden.) — Život náboženský, kulturní, hospodářský a sociální. — Z knih a časopisů.

časopis pro veřejné otázky současnosti, náboženství, kulturu a politiku

V Praze dne 25. ledna 1936. Ročník XVIII. Číslo **1-2**

Katolické university.

J. Krlin. — Roku 1935 oslavovali katolíci francouzští šedesáté výročí založení svých universit, známých pode jménem Katolíckých institutů. Tyto vysoké školy mají význačné poslání v katolíckém životě Francie, ba možno říci: v životě celé Francie a nelze se tudíž divit, že oslavy měly všude ráz velice důstojný. V tomto článku nechci psát jen o Francii, nýbrž chci si všimnout současného stavu vysokého katolíckého školství v celém světě. Podnět k tomu mi dala kniha Renéa Aigraina: Les Universités Catholiques, která vyšla nákl. Aug. Picarda v Paříži. Doplnuje, vlastně dokončuje částečně veledilo jiného francouzského učence o universitách, „Historie des Universités francaises et étrangères (2 svazky), v němž je pojednáno o universitách od jejich vzniku až do roku 1860. Stephen d'Irsay zemřel, nedokončiv svého díla, R. Aigrain, profesor katolícké university v Angers, se o to pokusil, a možno říci, že skutečně s úspěchem. D'Irsay na základě dokladů dokázal, že iniciativu k zakládání universit ve středověku dala Církev. Po reformaci byly zvané katolíckými university zřízené v zemích, jež zůstaly věrny Římu. V XIX. století nastaly ovšem veliké změny a university se staly institucemi státními, ale mnohdy i středisky, z nichž byl řízen boj proti katolícké Církvi a její nauce. Laicismus úplně zaplavil tyto vysoké školy a Církev byla tudíž nucena znovu zakládati university.

Matkou nových katolíckých universit může být nazvána Gregoriana v Římě, která má slavnou minulost. Roku 1553 bylo založeno Collegio Romano sv. Ignácem z Loyoly a roku 1582 existovala jako Řehořova universita. Řehoř XIII. totiž nejen uznal všechna práva, jež jeho předchůdci, Julius III. a Pius IV. udělili koleji římské, nýbrž je rozšířil konstitucí ze 7. V. 1578, vystavěl pro ústav palác a povolal na něj nejlepší profesory. Zrušením jesuitského řádu roku 1773 byla universita zasazena těžká rána, světský klerus nestál na tak vysoké úrovni a úpadek se začal projevovat. Roku 1824 byla vrácena jesuitům a její dřívější sláva se vracela. R. Rerrone, P. Passaglia, P. Mazzela, P. Franzelin, P. Cornély a j. vynikli ve svých oborech vysoko nad průměr. Roku 1870 pozbyla Gregoriana svého charakteru university. — Papež přestal býti suverénem v Římě. Palác byl zabrán státem. Gregoriana se přestěhovala do Borromejského paláce, kde zůstala až do roku 1930, kdy přesídlila do nových budov na Piazza della Pilotta. Sluje dnes Pontificia Universitas Gregoriana. Od roku 1873 byla stále rozšiřována. Roku 1922 byly zřízeny na fakultách theologické i filozofické „kursy mistrovské“, roku 1924 byla ustavena „škola latinská“, která připravuje příští síly pro kongregace, roku 1927 vznikl „Institut vyšší náboženské

kultury pro Katolíckou akci“. Roku 1932 byla rozšířena o fakulty pro církevní historii a misiólogii. Roku 1928 byly k ní připojeny dva ústavy, dosud samostatně existující, „Institut biblícký“, založený roku 1909 Piem X. a „Pontifikální institut pro východní studia“, zřízený Benediktem XV. roku 1918.

Neméně důležitou událostí byla obnova staroslavné university v Lovani. Ten ústav, který za 500 let vykonával mnoho dobra, byl roku 1797 zrušen. Roku 1833, již ve svobodné Belgii, se pokusili biskupové o jeho obnovu. Řehoř XIV schválil jejich úmysl a v roce 1934 vydal episkopát provolání, v němž ohlašoval zřízení pěti fakult a zahájení přednášek v listopadu. Jeden rok byly konány přednášky v Miláně, od 1. prosince v Lovani. Universita, jako slavný Oxford a Cambridge, se přibližuje typu středověkému. Nesčetné ústavy jsou rozptýleny po celém městě a jsou zakládány stále nové. Tak vznikla roku 1878 Vyšší škola pro agrikulturu, roku 1909 Ústav zootechnický, Ústav technický, biologický. Van den Heuvel zřídil roku 1892 školu politických a sociálních věd a reorganisoval školu věd průmyslových a finančních. Znamenití profesori přednášejí na fakultách filozofické, historické, filologické. Ze všech institutů zasáhl však do vývoje intelektuálního života Ústav filozofický. Po vydání encykliky „Aeterni Patris“ roku 1879 na výzvu Lva XIII. zavedli belgičtí biskupové stolicí pro thomistickou filozofii a svěřili ji mladému knězi, D. Mercierovi s přáním, aby přednášel filozofii francouzsky a ne latinsky. I Lev XIII. i Mercier chtěli, aby filozofie a psychologie byly studovány na pevných bázích biologických věd a proto Mercier poslouchal v Paříži profesory lékařství, chemie a pod. Úspěch jeho byl tak pronikavý, že roku 1888 bylo možno založit Filozofický ústav. Mercier soustředil kolem sebe chápavé žáky a vychoval si generaci, které, když se stal roku 1906 arcibiskupem malínským, mohla pokračovati v jeho práci. Možno říci, že universita v Lovani stojí ze všech katolíckých universit nejvýše.

Katolícké instituty francouzské se rozvíjely po roce 1875, v němž byly položeny základy k jejich vědecké činnosti. Jejich vznik i vývoj te těžký, jak dokazuje historie. Theol. fakulty, dovolené konkordátem Napoleonovým, neměly hlubšího významu a proto katolíci usilovali o vlastní vysoké svobodné školy a to úsilí nebylo marné. Roku 1850 zákonem Fallouxovým bylo dovoleno zřizovat svobodné střední školy, ale to nedostačovalo. Několik vyšších ústavů pracoval sice se zdarem, ale byly to přece jenom slabé počátky, které však vykazovaly klad tím, že z nich vyšlo několik znamenitých profesorů pro příští university. „Společnost pro vyučování a výchovu“ jež se zrodila roku 1867,

zřídila i sekci pro vyšší školství a tiskem rozvířila kampaň pro zákon dovolující zřizování nových svobodných škol, jehož návrh podal roku 1867 v senátě L. Giraud. V následujících letech byly podány nové návrhy, komise je studovaly, ale teprve hlasováním z 12. července roku 1875 dosáhli katolíci, jejichž přání hájil msgr Dupanloup, vítězství. 316 hlasy proti 261 byl odhlasován zákon o svobodném vysokém školství ve Francii.

Problém nebyl ovšem rozřešen: bylo třeba peněz, profesorů, ústavů. První otázkou bylo, kolik má být universit? Jedna by nestačila pro celou Francii. Nebylo možno protahovati diskuse, poněvadž hrozilo odvolání zákona. Prvý jednal arcibiskup pařížský, kardinál Gubert, který pověřil 11. srpna 1875 msgr. dr. Hulst organizací university s třemi fakultami, bez lékařské, jejíž zřízení by bylo velice nákladné. Karmelit-ský klášter byl dán k dispozici a bylo možno zahájit v listopadu přednášky. 15. listopadu na fakultě právnické zahajoval první děkan, Connolly, vyučování, 16. prosince A. Nisaud otevíral fakultu filosofickou a 29. prosince byly zahájeny kursy na fakultě přírodovědecké. Tato fakulta byla nejlépe vybavena a z profesorů, kteří na ni začínali, tři se stali skutečně slavnými: Lemoine, Lapparent a mladý fysik R. Branly. Fakulta bohoslovecká byla založena teprve roku 1878.

Druhý katolický institut vznikl v průmyslovém městě, Lille, dne 18. listopadu 1875, ačkoliv již před rokem, zatím co se v parlamentě stále ještě vyjednávalo o vhodném znění zákona, se již přednášelo na právnické fakultě. 25. listopadu a 22. prosince byly otevřeny druhé dvě fakulty. Universita v Lille obdržela první papežské uznání bullou ze 16. prosince 1876. Příštího roku 1877 začaly přednášky na fakultě bohoslovecké, kdežto na fakultě lékařské byl zahájen provisorní kurs již v červenci roku 1876. Prvým rektorem university byl znamenitý historik, msgr. Hautcoeur.

V Angers, kde již před rokem 1875 existovala jakási vyšší filosofická škola, zahajoval přednášky na katolické universitě biskup msgr. Freppel, dne 1. října 1875, a to na právnické fakultě. Příštího roku mohla vstoupiti v život fakulta pro literaturu a roku 1877 pro přírodní vědy a roku 1879 theologická, na níž přednášel P. Billot, pozdější kardinál.

V Lyonu měli katolíci výhodu, že při státní universitě chyběla fakulta právnická a doufali tudíž, že počet posluchačů bude hodně vysoký. Zklamali se ovšem, neboť stát již roku 1876 zřídil při státní universitě právnickou fakultu, čímž hned klesl počet studujících. I katolický institut v Lyoně má jen 4 fakulty, lékařská nebyla dosud vybudována.

Poslední byla založena katolická universita v Toulouse, totiž 15. listopadu roku 1877, poněvadž bylo třeba napřed zdolat četné překážky.

Dosud byl stručně popsán vznik 7 katolických universit v Evropě, ale třeba k nim připojiti ještě jiné, nejen v Evropě, nýbrž i v ostatních zemědích, z nichž některé jsou starší než katolické instituty francouzské. Třeba uvést na prvním místě *universitu Naší Panní ve státě Spojených států Indianě, založenou biskupem Vincennesem a P. E. Sorinem r. 1842.* Ovšem nebylo to universita v našem slova smyslu, neboť chyběla jí i fakulta theologická i fakulta právnická. Může udělovat doktorát filosofie a věd a studují na ní i studenti nekatoličtí. *Do roku 1852 spadá vznik university ve Quebecu v Kanadě, která byla založena prelátem Montmorency-Lavalem, po němž se i nazývá universitou Lavalovou.* Roku 1899 byla část této university přenesena do Montréalu a jest uznána státem. Lavalova universita uchovala rozdělení středověké, neboť vedle fakult bohoslovecké, právnické a lékařské má fakultu pro umění, na které se přednáší literatura a vychovávají profesori pro střední školy. Na universitě je zapsáno na 8.000 po-

sluchačů, takže ji lze považovati za jednu z nejlépe prosperujících na celém světě.

Od sedmdesátých let XIX. století povstávaly katolické university na všech stranách. Francouzští jesuité, kteří od roku 1871 působili jako misionáři v Syrii, vystavěli v *Beyrouthu seminář a kolej, které se staly základem universit, potvrzené papežem Lvem XIII. roku 1881.* Měla na počátku jen dvě fakulty, bohosloveckou a filosofickou, roku 1888 byla zřízena lékařská, příštího roku fakulta pro farmacii. Diplomů na lékařské fakultě jsou udělovány jménem Francie a státem uznány. Roku 1902 přibyla fakulta orientální, která vydává od roku 1922 „*Mélanges de l'Université Saint-Joseph*“, nejlepší vědeckou revui pro studium Východu. Od roku 1913 existují fakulty právnická a pro státní vědy, jejíž diplomy jsou rovněž uznány státem. Observatoř byla vystavena roku 1907.

V Jižní Americe byla první universita založena roku 1888 v Chile v Santiagu. Na počátku měla jen fakultu právnickou, po několika letech byla zřízena fakulta pro fysiku a matematiku, pak pro architekturu, později škola baňská, fakulty pro zemědělství, průmysl, pro literaturu, lékařství a farmacii, kterážto je nejmladší, vznikla teprve roku 1930. Mimo tyto fakulty je při universitě ženský ústav pro vyšší a praktická studia, škola pro sociální službu, astronomická observatoř a škola pro umění a řemesla. Stát uděluje jí subvence. Roku 1933 bylo na ní zapsáno 2.500 posluchačů.

Nejmladší universitou v Jižní Americe je katolický ústav v Limě, která byla založena roku 1916 pod jménem: Academia Universitaria, a měla paralyzovat bezbožecký vliv státní university. Roku 1917 po těžkém boji, který byl proti ní veden, měla již fakultu literární a právnickou, za několik let byly připojeny fakulty politických a sociálních věd a státní vědy. Roku 1934 měla již 900 studentů.

Koncily severoamerických biskupů roku 1866 a 1884 se usnesly zříditi Seminarium principale, který by tvořil základ příští university ve *Washingtoně.* Ale teprve roku 1889 byly zahájeny přednášky na první fakultě přírodních věd. Roku 1895 byly dostavěny budovy, do nichž byly umístěny fakulty filosofická a sociálních věd, jež byly v následujících letech rozděleny ve fakulty právnickou, filosofickou, vědeckou a literární. Reorganizační provedenou roku 1929 přibyla fakulta pro umění a řemesla, škola pro inženýry a škola pro liturgickou hudbu. Každá fakulta má dosti velkou autonomii. Roku 1931 byl vybudován universitní seminář pro výchovu kněžstva a kolej pro řeholnice. Začátky university byly velice těžké. Mezi profesory irskými a německými byly ustavičně rozbroje, katolíci dlouho neměli valného pochopení pro vysokoškolské studium na katolické universitě, a někdy se zdálo, že ústav nepřežije krise. Dnes je již zažehnána a na universitě studuje přes 3.000 studujících.

Nejstarší universitou v asijské oblasti je universita v Manile na Filipínách, již založili dominikáni roku 1611. Španělský král Karel IV. z ní učinil roku 1785 královskou universitu a Lev XIII. jí udělil roku 1902 všechna práva katolických universit. Když se dostaly Filipiny pod nadvládu Spojených států, obdržela universita sv. Tomáše Aq. všechna práva a státní uznání. Má tři fakulty pro výchovu kněží a to filosofickou, právnickou, bohosloveckou, pak fakultu civilního práva, lékařskou, farmaceutickou, pro architekturu, filosofii a literaturu a normální školu pro vzdělání profesorů středních škol. Podle posledních statistik 21. ledna 1934 přednáší na ni 230 profesorů a je zapsáno 3659 posluchačů.

Aurora, založená roku 1903 jesuity v Šanghaji, má život velice pohnutý a vojenské i politické převraty, jejichž dějištěm je Čína od roku 1900, často na ni doléhaly velice těžce. „Každé čtyři roky, napsal roku 1927 její sekretář, P. Lebreton, se snáší nad universitou nová bouře, počet žáků klesá a pak zase dosahuje vyššího čísla než před tím.“ Komunistické bouře z ro-

ku 1927 byly ze všech nejnebezpečnější. Odpůrci Aurorey chtěli založit novou universitu, ale nepodařilo se jim to. Aurora zahájila opět přednášky a obdržela státní uznání. Má tři fakulty: lékařskou, vědeckou, k níž patří i škola pro stavitele, a právnickou. Kursy pro literaturu jsou zatím připojeny k fakultě právnické. Roku 1934 bylo na ní 570 studentů.

Roku 1913 zabýval se učený katolík pekínský, Ying, plánem založit v tomto středisku intelektuálního života čínského. Začalo se přípravnými pracemi, ale roku 1918 pro nedostatek prostředků se ustalo. Plánu se pak ujala kongregace propagandy a roku 1921 pověřila americké benediktiny ze Saint Vincent jeho provedením. Tak byla roku 1925 otevřena *Akademie pro čínskou literaturu*, která byla příštího roku rozšířena o stolic pro jazyk anglický, evropskou historii a filosofii. Když centrální vláda nankinská žádala zřízení tří fakult, aby mohla mít akademie název university, založili benediktini fakultu pro pěstění věd a vychovatelství. Tak má od roku 1931 název university. Roku 1933 přešla do rukou kongregace Slova Božího. Roku 1933 měla 560 posluchačů.

Sophia Daigaku v Tokiu byla založena jesuity roku 1913. Má fakulty pro literaturu, filosofii, anglickou literaturu a pro průmysl a hospodářství, kterážto existuje teprve od roku 1932. Pořádá večerní kursy pro žurnalistiku, průmysl a její škola pro studium právních věd je jediná svého druhu v Japonsku. Roku 1930 byla uznána státem, když složila předepsaných 600.000 jenů. Profesory jsou Japonci, Angličani a Němci.

Po světové válce vzniklo několik universit jak v Evropě, tak i v jiných světadílech. *První z nich je universita v polském městě Lublině, založená roku 1918.* Biskupové i věřící přinesli velké oběti, aby mohly být zřízeny 4 fakulty: theologická, pro církevní právo, pro právo světské a pro filosofii a literaturu. Konkordátem z roku 1925 se vláda zavázala, že uzná diplomy udělované všemi fakultami a roku 1918 uznala ji jako právní osobnost. Od roku 1933 má všechna práva universit státních, ale jmenování rektora a profesorů musí být schváleno státem.

E. Stach :

O užšiu spoluprácu s gréckokatolíkmí.

Dnes keď sa tak živo rokuje o sjednocovacích snahách kresťanstva, hľadajú sa všetky možné prostriedky, ktoré by sjednotily rozštiepené náboženské útvary v jednu mohutnú cirkev dlá vôle samého Ježiša Krista. Avšak tieto snahy sa stretávajú temer na každom kroku s nepočítnymi prekážkami. K základným dogmatickým rozdielom sa druzí kopa predsudkov, ktoré sú ešte podporované a živene svojráznou psychológiou, členov jednotlivých náboženských spoločností.

Je všeobecným požiadavkom, aby sa všetky kresťanské cirkvi sjednotily aspoň v najzákladnejších princípoch. Lenže ktoré sú tie základné princípy? Protestanti vyhlasujú za svoje základné vieroučné články práve tie, ktoré ju delia od katolíckych dogmat a od tých článkov neustúpi za žiadnu cenu.

Cirkvi pravoslávna i keď má katolícku vieru a tradíciu, jednako je cudzia rímskym sjednocovacím snahám. Dlhý úsek času ju príliš odcudzil rímskemu duchu. Jej biskupi študujú zväčšia na protestantských univerzitách a preto nie div, že pozvoľna sa vkrádajú protestantské prvky aj do najrdzejšej pravoslávnej viery. Avšak odhládnuť od tohoto asimilačného procesu delia nás od seba ani nie tak vieroučné články, jako skôr iná mentalita a psychologia. Orientálny človek ináč smýšľa než obyvatelia západu a jeho psychologia ostro kontrastuje s psychológiou západoevropského človeka. Z toho dôvodu nemôže byť ani reči o hromadnom návrate do katolíckej Cirkvi. K sjednoteniu je nütna misionárska práca od človeka ku človekovi, aby sa duše veriacich pretvorily a zbavily predsudkov voči katol. Cirkvi.

A čo povedať o sjednotených gréckokatolíkoch? Teoreticky sa povie: sme sjednotení, ale praktický život ukazuje toto sjednotenie v inom svetle. Netreba zavierať oči pred faktom, že rozdiel medzi katolíkmí rímskeho a gréckeho obradu sa zo dňa na deň zväčšuje a môže sa vytvoriť v nebezpečnú prieposť, ktorú raz zaznačia cirkevné dejiny s čiernymi literami. Kto je tu na vine? Keď chceme byť úprimní musíme uznať, že chyba je na jednej aj na druhej strane. Na vine sú predovšetkým rímskokatolíci, pretože seba považujú za akýchsi aristokratov v porovnaní s katolíkmí gréckeho ritu. Myslia, že sú lepší jako tamí. Na Východnom Slovensku gréckokatolíka označujú sarkastickým výrazem „rusnák“. A keď sa k tomu

Vliv zednářského antiklerikalismu v Italii, který od let sedmdesátých byl velice mocný, bránil dlouho italským katolíkmí myslet na založení katolícké university. Zbožní profesori, jako Ferrini nebo Tonido musili působiti na státních universitách a s radostí přivítali roku 1907 návrh františkána P. Gemelliho, též bývalého universitního profesora, na katolíckou universitu. Roku 1919 zapřisáhal Tonido P. Gemelliho, aby vybudoval institut, i kdyby bylo třeba přinést oběti sebe větší. Bylo utvořeno komité, které zakoupilo v Miláně palác a 7. prosince 1921 za předsednictví kardinála Rattího byla slavnostně otevřena *Universita nejsvětějšího Srdce*, která dnes patří k nejlepším. Roku 1923 ji uznal stát za svobodnou universitu a udělil jí práva universit státních. Má fakulty právnickou, politických věd, věd hospodářských a sociálních, k níž je připojena škola statistiky, fakultu pro literaturu a filosofii. Každá má ještě t. zv. školu pro zdokonalení, na které se prohlubují v určité vědě diplomování doktorů. Laboratoře jsou nejmoderněji vybaveny. Apoštolský ústav Srdce Páně vychovává katechety středních škol. Roku 1933 měla 1.443 studujících.

Když zákonem z 22. května 1905 byla uzákoněna v Holandsku svoboda vysokého školství, založili katolíci zvláštní spolek roku 1905, kterému bylo uloženo připravit založení university. Nejdříve bylo založeno několik stolic při státní universitě v Utrechtu, které se osvědčily. Po válce roku 1923 usnesl se episkopát založit v *Nymwegách universitu Karla velkého* a prvním rektorem jmenoval msgra Schrijnena. Město poskytlo ústavu značnou subvenci a stát ji uznal, ovšem bude-li mít tři fakulty a do 25 let vybuduje i čtvrtou. Dosud má 4 fakulty, k nimž je připojena theologicko-sociální sekce pro výchovu těch, kteří se připravují pro veřejnou činnost, hlavně novináře. Roku 1933 měla 531 studujících.

Podal jsem jen stručnou historii mohutného úsilí katolíků o založení vysokých škol. Každý vzdělaný člověk si představí, co bylo vykonáno těmito ústavy pro záchranu víry v duších a pro rozšíření pravdy ve společnosti. Bylo to dílo pozhnané, poněvadž krásné.

slovu pripojoa epitetá nie práve skrášľujúce jeho význam, vzniknú tak celé uštipačné príslovia, ktoré zmalicherňujú každý prejav ich náboženského života. Medzi našimi katolíkmí môžeme počítť často ironické poznámky vysmievajúce grécky ritus. To má byť náboženskú snášanlivosť? Tu sa osvedčuje stará pravda, že od najsvätejších vecí ku komike je len krok. Zaisté tí, čo tak ironicky hovoria o gréckych obradoch, nemajú ani poňatia o *hlbokej symbolickej kráse gréckeho ritu*. Naši kňazi si majú to držať za svätú povinnosť, aby upozornili a poučili ľud na taktnejšie a úctivejšie chovanie voči gréckemu bohoslužebnému obradu. Veď naozaj, nič nás medzi sebou nedelí len práve rozdielny ritus. A ten by nás mal tak ďaleko rozdojovovať? Jako rôzne kvety na lúkach nešpatia krásny pohľad, ale ho robia málebejším, tak aj rôznosť obradov len zväčšuje slávu Božiu. Preto v prvom rade je nütna *náprava zo strany rímskokatolíkov*. Musí sa v nich utúžiť vedomie náboženskej spolupatričnosti: treba viac porozumenia pre dušu gréckokatolíka.

A čo gréckokatolíci? Prečo sa od nás odťahujú? Príčiny sú viaceré. Je to predovšetkým náboženskú nevedomosť, ktorá ich svádza k tej mienke, že patria do celkom iného náboženského tábora. *Idea pápežstva je často u nich nejasná*, ba niekde úplne cudzia. Nie div potom, že na mnohých miestach nastáva hromadný *priechod ku pravoslaviu*. Formálny rozdiel medzi rímskokatolíkmí a gréckokatolíkmí je väčší než medzi týmito a pravoslávnu cirkvou. A ľudu, ktorý vidí celú podstatu náboženstva len vo formalitách, netreba veľa argumentov, aby sa presvedčil o totožnosti gréckych a pravoslávnych obradov, ba aj samotnej cirkvi. Prečo by aj nie, veď pravoslávny baťuška nežiada od nich veľké peniaze za náboženské úkony, tak jako ich vlastný kňaz!

Tieto katastrofálne presuny nápadne bijú do očí každému a nevyhnutne vynoria sa nám otázka: *kto zaviňuje toto všetko?* Ziaľbohu musíme úprimne povedať, že zväčšia samotní kňazi. Nedá sa popreť, že popri všetkých najúprimnejších snahách gréckokatolíckych biskupov o čulejší náboženský život medzi veriacim ľuďom, prevláda na mnohých miestach *náboženská pasivita, ztrnulosť, mrtvé dušno*. Kňazská funkcia a starosť o duševné blaho veriacich sú u gréckokatolíckych kňazov len *druhoradým postulátom*: kňazský úrad je pre nich len prostriedkom, aby uživilí rodinu. Nedivme sa

preto, že aj ich činnosti chýbuje ten elán a nadšenie, ktoré je nevyhnutné k blahodárnej pastoračii a k tomu, aby udržali ľud verným sv. Otcovi. Tu musíme s potešením uznať veľkorysú prácu **redemptoristov s gréckym ritom**, ktorí neunavne pracujú ako misionári v Michalovciach a vydržiavaním misií v jednotlivých gréckokatolíckych obciach dvíhajú ich náboženskú úroveň.

Odstredivé snahy nepriamo zaviňujú aj **samotný klerus** na oboch stranách. Medzi kňazmi niet skoro žiadnych vzťahov a keď sú nejaké, aj tie sú minimálne. V mnohých prípadoch tak sa zdá, že vzájomné vzťahy medzi nimi rozbiť **otázka celibátu**. Ľuď keď vidí túto cudzotu medzi samotnými kňazmi, ani on sa ináč nechová. Aby nastala náprava, je nevyhnutný živší styk medzi samotnými duchovnými. Treba viac vzájomného vzťahu, viac priateľstva, väčšej výmeny názorov, väčšieho povedomia kňazskej spolupatričnosti, opierajúcej sa o autoritu samého Krista Pána. Rozhovory nemusia sa točiť len okolo toho, jaké výhody a nevýhody má zachovávanie celibátu.

Sú chválitebné pokusy niektorých gréckokatolíckych kňazov zaviesť **jednotný gregoriánsky kalendár**, aby sa takto odstránil rozdiel v liturgickom roku. Tento požiadavok urguje samotný praktický zmysel a ohľad na potreby veriacich. Či nie je to divné, keď gréckokatolíci cez rímskokatolícké sviatky vyzývavo pracujú na poli a títo zase opačne? Avšak nie všade sa dária tieto pokusy. Jako sme spomli, gréckokatolíci vidia vo formalitách, teda aj v kalendári, **kus náboženského svojrázu** a preto sa huževnate bránia proti novotám. Aj ten odpor by postupne zmizol, keby klerus venoval svojim veriacim viac pozornosti, keby sa s nimi živšie stýkal a praktickými radami im dával pokyny a smernice v dôležitých náboženských otázkach.

Takým postupom na jednej i na druhej strane sa zabráni malichernému triešteniu medzi oboma tábormi, odstránia sa predsudky a zmizne neodôvodnená úskopsnosť, ktorá robí nepokoje. Všetky tieto ťažkosti sú viac-menej **subjektívne**, bo veď naozaj nemajú žiadneho reálneho podkladu ani odôvodnenia. Preto musíme sa v prvom rade snažiť, aby zmizly tieto psychologické ťažkosti, ktoré stoja v ceste vzájomnému súžitiu. Keby sme si s tými nevedeli dať rady, jako ich odstránime u tých, od ktorých nás delia dogmatá?

Vzájomná dôvera a láska nielen voči našim bratom gréckokatolíkom, ale aj voči prívŕžencom iných vierovyznaní posunie do predia pravdu a **dogmatické ťažkosti**, keď sú nejaké, dajú sa ľahšie odstrániť. Len viac dobrej vôle a porozumenia, jako odporu a výsmechu!

Základný predpoklad pre pokoj a blahobyť národov.

Dr. Zig. Waitz. — Koncom 18. storočia vypukla francúzska revolúcia. Zlomcovala ani búrka národmi Európy. Mnohí mysleli, že provedie k úplnému zvrhnutiu despotickej absolutistickej vlády. Vo Francúzsku tento absolutizmus vyvrcholil v Ludvíkovi XIV. Známy je jeho výrok: „Štát som ja!“ Toto malo za následok zbožnenie kráľovstva; národ bol iba tak zvaným priveskom, holým dodavateľom pre dvor v Paríži. Môžeme sa diviť pomerom, ktoré sa vyvinuly z predpokladu: „Štát som ja!“? — Hrozné utlačovanie a vykorisťovanie národa a ako ovocie — sklon obyvateľstva k revolúcii? . . .

Áno, až len revolúcia skutočne zúrila, poznala sa chyba.

Vo svojom vývoji vzrastá v bezhraničnú vzteklosť, terror a riadenie práva silnejšieho, . . . Preca revolúcia z roku 1789 bola silným politickým faktorom v Európe. Jej ideje zostaly živé, účinkovaly ako večné túžby po novotách, ako večná vôľa po prevrate cez viac než jedno storočie. Od francúzskej revolúcií s jej hlavnými heslami slobody, rovnosti a bratrstva sa vedie vo všetkých štátoch stály boj o štátnu a spoločenskú organizáciu.

To znepokojuje Európu. Všetko priam prorocký tušil a predpovedal veľký publicista Görres. Sám ako mladík bol vyznávačom tohoto nového smeru, formálnym blúznivcom pre francúzska revolúciu. V tomto oduševnení uverejnil ako 22ročný leták pod titulom: „Všeobecný pokoj je fantómom!“ založil mesačník „Das rote Blatt“ („Červený list“), ktorému potom dal názov „Der Rubezall“ V roku 1799 cestoval do Paríža ako poslanec Rýnsko-Moselského departementu, aby vyzdvihol neistotu budúceho osudu Porýnia. Táto cesta ho základne preorientovala, pozbavila ho oduševnenia na revolúciu. Lebo, čo za hrôzovládu Dantona, Marrata a Robespiera sa stalo z Paríža a Francúzska, zdesilo ho, ukázalo mu priepasť zlomyseľnosti, biedy a hrôzy. Görres len teraz sa odvážil podať verný účet svojej cesty. Pri tejto záležitosti ukázala sa jeho genialita pre liečenie sociálne-politických otázok. Námet „Európa a revolúcia“ bol teraz hlavným predmetom jeho politických úvah.

Ako syn francúzskej revolúcie povstal Napoléon, s úmyslom podmaniť si celý kontinent, usposobiť ho socialne-politickým nárokom francúzskeho pôvodu. Proti nemu vystupuje Görres s tak huževnatou a silnou žurnalistikou, že súčasníkom zdal sa priam ani veľmoc. A keď i nemozol zabrániť Napoleonovmu faženiu cez Nemecko, preca bolo to jeho zásluhou, že Nemecko za dlhý čas bolo zbavené revolúcií. Konečne preca bol revolúciou zachvátený národ nazývaný „srdcom Európy“

Po vojne a po porážke Napoleona pristupuje sa k novému kryštalizovaniu štátnych pomerov v Európe,

z čiastky nahozených už parížskými ideami. Görres opäť dáva podnet k ostrej kritike.

Medzi iným hovorí: „Nie meč má byť konečným rozhodovateľom uprostred národov a medzi národmi, ale mravný princíp, pochop práva, objektívny právny a mravný poriadok, aký spočívá v prirodzenosti človeka a ktorý bol kresťanstvom znovu posilnený. Právny a mravný poriadok, ktorý poskytuje opratám štátu, čo mu prináleží; ktorý prikazuje národu načo má nárok; ktorý spôsobuje pravé vyrovnanie medzi národom a vládou, medzi vládou a jednotlivými národnými skupinami; ktorý poukazuje štátu na jeho prirodzené povinnosti voči národu, ktorý upovedomuje národ o jeho prirodzených povinnostiach voči štátu. Právny a mravný poriadok zaisťuje tiež správny pomer medzi štátmi; prekáža veľkým, prekáža víťazom, len jednoducho sledovat chuťky imperialismu, chráni menšie štáty pred podmanením a vykorisťovaním väčších. Jedinou oporou ale ozajstného právneho a mravného poriadku vo vedení národov je náboženstvo, viera v Boha. Myšlienka na najvyššiu bytosť viaže tak vládnucého a kladie mu povinnosť spravodlivo vládnúť národom, ako obracia poddaných ku pravej disciplíne, vedie ku pravej poslušnosti voči vládcovi. Kde sa upustí od prirodzenej viery v Boha, tam mizne tiež myšlienka mravnosti a práva; kde ale mravnosť a právo miznú, tam je vždy nastavajúca revolúcia nutným následkom. Kde v spoločnosti sa opustily trvalé základy ozajstného poriadku, tam sa prechádza z jedného radikalizmu k druhému, z jedného extrému do druhého. Despoticke vládne formy budú vystriedané ľubovolnou vládou vybičovanej národnej massy, ktorú opäť vystrieda vláda absolutistickej moci.“

Görres s dôrazom vyzdvihuje tento moment vrtkavosti, večnej premeny u národov bez viery v Boha, bez poznania prirodzeného právneho a mravného poriadku, prirovnávajúc ho morskému prílivu a odlivu. Nebude pokoja dotiaľ, dokiaľ sa nepríde späť k jedine možnému základu autority a síce každej autority, ako i k autorite štátnej, k autorite Boha.

Tak v posledných desaťročiach dožili sme sa, že naraz povstal dovjaký nový izm majúci na zreteli štruktúru štátneho aparátu a víťazne sa presadil a strojil sa všetko opanovať; všetko predošlé odsúdil a vyhlásil za prežitie; chválil sa, že je schopný postaviť celý štátny organizmus s istotou na nových základoch. Tak sa zdálo, akoby ďalšia zmena bola vytvorená. Ale sotva sa nejaký režim, čito bol monarchistický, alebo demokratický presadil a za nejaký čas ovládal svoje pole, preca prišiel opäť prevrat. Nepostupovalo sa, vychádzajúc z božských myšlienok, z opravdového právneho a mravného poriadku, ale stavalo sa na chybných ideách revolúcie, na princípoch neznabožského

Karel E. Viček:

Těžké chvíle.

**Přítrpklou chuť dní listopadových
Jak pilulku obracím jazykem
Svírá a trochu štíplavě bolí
Léto mi ukradlo smích**

**Bílý chlad chrysaném
Barevné hvězdy opožděných aster
Melancholle Dušíček**

**? Začátek
? Resignací**

**Pak hřbitov navštívíme
Tichý
Kde mrtví si do hrobů lehli
Do hlíny kypré a 2 metry pod zem
Setleli v prach a vyrostli nad zem
Tak chce se nám k nim**

**! Náhrobek z bílého mramoru
! Smuteční vrbu a stín
! Tak trochu veselou úmrlčí komoru
! Neplakat při pohřbu
! A klid**

**Tiché očekávání konce
Jenž ještě není zrozen
A který ještě nezačal žít**

31. X, 1935.

liberalismu, alebo kolektivizmu. Hl'a, takýto vývoj Görres už v roku 1821 profeticky predpovedal vo svojej knihe: „Europa a revolúcia“

Sú mravné hodnoty, zákony v živote človeka, ale tiež v bytosti štátu, ktoré sa nedajú utlumit ani nie nevážit. Nad všetkým bytím v živote národov vládne jedon najvyšší zákonodárca, Pán a Súdcu, ktorému je podrobená každá moc. Kto sa tejto moci protiví, sozná pravdivosť slov Písma: „Pán na pravici tvojej, roztlčie v deň svojho hnevu kráľ'ov. Súd bude držať medzi národami, učiní úplnú porážku, roztlčie hlavu mnohých v zemi.“ (Žalm 109.)

Pán Boh je pánom celého sveta, Kráľ' kráľ'ov a Pán všetkých pánov: v Bohu má svoj pôvod každé právo, základ a cieľ. Boh v mravnom svetovom poriadku dal ľuďom zákony, ktoré tak sú prirodzenými zákonmi spoločnosti a štátu, že ich zneužitie vždy znamenalo seberozklad a sebezničenie. Často trestný súd jednotlivých ľuďi môže len po smrti usvedčiť, národy ale, čo žijú mnohými generáciami odnášajú vo svojich dejinách pro alebo pozdejšie následky zneužitia tohoto zákona. Lebo tieto všetky zákony nič iného nesledujú, než čo im prirodzenosť všetkého ľudského bytia tak jednotlivcov, ako i národov nariaďuje. Túto koreni známy výrok: „Dejiny sú kriteriom národa a štátov.“ Keby Görres dnes žil, zaiste by pokrútil hlavou nad „tragédiou Európy“. Povedal by utláčaným a vykorisťovaným masám národa: „Nepochybujte, Pán bdie, on urobí koniec vašemu utláčaniu a vykorisťovaniu.“ Spupným tyranom: „Nedajte sa strhnúť pýchou a násilím, ale vzpomente si na „mene tekel upharsiu“ a na stenu Nabukadnosorovú!“ A vládnuším by povedal: „Usilujte o mier vo svete a medzi národami utvrdzovaním, podporovaním pravej viery v Boha a s tým i rozširovaním a posilňovaním oného pravého právneho a mravného poriadku, ktorý skutočne smeruje k pokoju, nakoľko vychádza z práva a spravodlivosti! Sľubuje trvanlivosť a stabilitu, lebo stavia na náasadách večnosti.

J. Šesták, Košice.

P. Ludolf Czermin O. Praem.:

Jeden z problémů dneška.

Měl jsem příležitost mluvit s představenými několika našich charitativních ústavů, a ode všech slyšel jsem stejné stesky a všichni měli stejné obavy: Jak bude dále! Veřejné dobročinnosti rapidně ubývá a půjdou-li poměry tak dál, pak nezbude, než — propustiti ošetřovance, nemá-li býti ohrožena existence celého ústavu. A ač toto východisko je až přespříliš bolestné — nezbyvá, než vážně se jím obíratí.

Otázka existence a rozvoje charitativních našich ústavů je otázka bytí a nebytí tolika, tolika chudých, zmrzačených, opuštěných a chorých. Charitativní ústavy naše jsou naší chloubou i láskou, a to vše nutí nás k tomu, abychom hledali východisko ze svízelné situace ne snad partikulárním nějakým řešením, ale řešením celkovým, generelním.

Jak to, že upadá dobročinnosti, že ubývá těch, kteří pomáhají, i výše příspěvků, kterými oni podpořili naše charitativní instituce, jejichž, mimochodem řečeno, síť ani zdaleka nepostačuje, aby obsáhla vše, co její pomoci potřebuje? A jdeme-li celé věci na kloub, pak seznáme, že by to byla chyba, vymlouvati se podle jakéhosi již vžitého našeho zvyku na krisi a nedostatek peněz. Tyto okolnosti spolurozhodují teprv v druhé řadě. Co však nejvíce škodí, je, že jsme se stali národem — žebráků. Žebráků skutečně trpících a potřebných a žebráků z povolání.

Myšlím, že každý z nás by mohl zpívati dlouhou a hodně dlouhou písničku o té nynější žebrotě. A velmi, velmi mnoho by bylo v ní vzpomínek na — zneužívání lidské dobroty, na to, kolik je falešných, nepotřebných žebráků. Vykládám dětem ve škole o tom, že máme býti milosrdní vůči chudým, že žebrák nesmí odejítí od našich dveří neobdarovaný, a již jako o závod hlásí děti: „Prosím, ale oni nejsou všichni potřební!“ — „Prosím, z našeho domu chodí jeden žebrat a on má pensi 800 Kč a on se nestydí a on toho nepotřebuje!“ — „Prosím, v naší ulici bydlí manžele, ti chodí oba dva na žebrotu a oni mají všeho dosti a žijí jako nikdo jiný v naší ulici!“ — „Prosím, málokterý žebrák chce jídlo, ale všichni jenom peníze!“ — „Prosím, a v hospodě X. bývá každý den jich celá stolová společnost a hrají karty a pijí a nepřestanou, dokud nemají přebráno, a to přece stojí hrůzu peněz!“ — A celá tato školská debata skončila dotazem: „Prosím, podle čeho poznáme, kterému žebrákovu máme dáti almužnu, podle čeho poznáme, že toho je hoden?“

Je příliš mnoho žebroty a je příliš mnoho nehodných, nepotřebných, nepoctivých žebráků — toť veliké, veliké zlo naší doby. Zlo, které zejména v budoucnosti bude působiti a strašně působiti. Na jedné straně vznikají z něho nedozírné škody mravní tím, že jsou celé, velké šiky lidí, kteří se odnaučili pracovati a kteří bez práce jsou lépe na tom, než jsou jiní, kteří dřou od rána do noci. A nejen to — všichni tito lidé provedli veliký škrt ve svém svědomí — pro ně šizení bližního a okrádání toho opravdu potřebného stalo se něčím naprosto samozřejmým. A to je živel pro budoucnost a pro národ velmi, velmi nebezpečný. Tito paraziti lidské společnosti, kteří kdysi byli zjevem ojedinelým nebo velmi řídkým, stali se nyní celou společenskou skupinou a nitro jejich je den ze dne otrlejší a otrlejší. Skutečného chudáka by oni první nechali zhynouti v bídě a o hladu.

Než nejen o tyto mravní škody jde, ale nepoctivostí těchto cizopasníků upadá všude pochopení, zájem a láska k chudině. Kdo tolikráté byl napálen, ten má se pak na pozor, a ten čím dál tím řídkěji sahá do kapes, až nakonec zatrpne úplně. A to je zjev, kterého se musíme zhroutiti nejvíce! Kristus ve své vševědoucečnosti věděl, že lidstvu nepomůže žádný sociální program a uskutečnění a provádění jeho, tím méně nějaké socialistické nebo komunistické mastičkářství, a s ne-

kompromisní jistotou řekl, že chudí budou vždy mezi námi. A jak strašný bude úděl těchto skutečných chudáků, budou-li srdce lidská otrávena tolikerými zklamáními, nenajde-li se duše, která by měla pochopení pro opravdovou bídu, bude-li jí podezřívati z toho, že je nepoctivá a strojená?

A kolik je nepoctivých žebřáků, o tom jsem nedávno slyšel výmluvný doklad: Manželé, známí svojí velikou dobročinností, nevěděli si již rady s desítkami žebřáků, kteří den co den se u nich vystřídali, a jaksi na zkoušku dali na dveře oznámení: My dáváme žebřákům jen almuženy! A ejhle — u toho bytu, u kterého se před tím vystřídaly desítky žebřáků, bylo za celý měsíc jen — třikrát zazvoněno. Jen tři žebřáci byli opravdu potřební, že si i pro almuženu šli, aby však byli hojně podarováni, a všichni ostatní dobře věděli, že jejich „chudoba“ by neobstála před pátravými zraky úřadů. Nyní již zase zmizel nápis s bytových dveří oné rodiny. Nechtějí jako katolíci předcházeti špatným příkladem. Ač, myslím, v jádru svém tento příklad byl jen — dobrý

Úřady zatím byly bezmocné proti lavinovitému zneužívání lidské dobročinnosti a čekají, až jak to dopadne. To ovšem je postup krajně nesprávný. Toť schvalování nepoctivosti těmi, kteří by nejostřeji měli proti ní vystupovati. A znovu opakuji, my trpce v budouc-

Dr. Lub. Petr, předseda kursu laických katechetů.

Co s učiteli náboženství, až bude dostatek kněží?

Ke článku nad tímto nadpisem v 24. čísle „Života“ uveřejněnému a, jak se zdá, laickým katechetou napsanému, přičiňuje několik poznámek katecheta kněz. Účelem těchto poznámek jest vněsti do otázky svrchu uvedené více světla a tím přispěti i k uklidnění katechetů laických.

Když z pustošivé války světové, pustošivější ve světě duchovním než ve světě hmotném, zrodila se protináboženská orientace, jež vzpírala se všemu zděděnému řádu na Bohu a jeho zákonech založenému a obracela se zády ke všemu, co nespatořovalo lidský cíl v pozemském vyžití a co chtělo na člověku obět a sebezapírání, a když nadto u nás neodpovědně této nálady bylo zneužito ke tříštění náboženské jednoty a k umělému živění nových náboženských sporů, začaly se prázdniti semináře tak nebezpečně, že v několika letech nebylo již možno biskupům obsaditi všechny úřady duchovní správy a všechny katedry náboženského vyučování školního silami k úřadu učitelkému a pastýřskému kněžským svěcením povolány. Množily se obce, jež byly bez pastýře, množily se školy, v nichž chyběl kněz, jenž by dětem podával chléb života.

Ale jako ve všech dobách církevní historie přislíb Kristův „Aj, já s vámi jsem po všechny dny do skonání světa“ vždy docházel své naplně a svého potvrzení, tak stalo se i v těžké době osiřelosti poválečné. Přispěchali na pomoc a zaskočili do řádnoucích řad kněžských nadšení laici, aby podle sil svých zmenšili škody z úbytku kněžstva vyplývající a aby byli v mezích možnosti **zástupci** kněžstva v úřadě katechetském, dokud voj kněží Kristových znovu nevzroste a nezesílí.

Nikdo z těchto nouzových zástupců kněžstva nemohl se arci domnívati, že uzavře se v úřad stálý, a již pojem slova „zastoupení“ vylučoval po této stránce sám sebou každou odchýlnou domněnku, i kdyby to nebylo bývalo těmto obětavým zástupcům k laické katechetice se přihlašujícím výslovně řečeno. Ale řečeno to bylo. Každý laický kurs katechetský v Praze — a kursem pražským prošli téměř všichni laičtí katecheté ze všech diecézí Čech a Moravy se přihlašující — byl vždy zahajován důtklivou vybičkou, aby odstoupil raději hned každý, kdo hledá v laickém úřadě katechetském stálého opatření a kdo nepřináší do svého odhodlání ideální snahu zaskočiti k pomoci na opuštěné vinici Páně na dobu, kdy se jí nedostává dělník Kristem k této práci ustanovených. Každému účastníku bylo hned na počátku kursu nepokrytě pověděno, jaká chudá odměna časná ho čeká za jeho námahu, bez naděje v postup, bez naděje v lepší hmotné zhodnocení jeho práce v letech příchů, bez naděje v opatření starobní. Nikdo nemohl býti uveden v omyl, že úřadem laických katechetů vchází v život trvalá instituce, jež přečká i doby, kdy pomine příčina jejího vzniku.

Jisto jest arci a nepochybně, že biskupové v oněch příchů do-
bách předchozích učiní vše, aby laickým katechetům umožnili nej-
méně bolestný ústup z jejich katechetského úřadu, a jest nepochybné i to, že by i kněží v **duchovní správě** zaměstnaní (faráři) ochotně potom zůstávali laickým katechetům na dožití náboženské vyučování na školách své farnosti, pokud zákon duchovní správce nezavazuje k **bezplatnému** vyučování osobnímu a pokud by se duchovní správci mohli důchodu ze škol jim vzcházejícího zříci bez zneuznění vlastní existence. Zde by se tedy východisko laické katechety uspokojující nalézti dalo.

Ale případů, kde laický katecheta zastupuje na školách **duchovního správce**, není poměrně tolik. Laičtí katecheté konkurují spíše

nosti odstůněme to, že jsme přehlíželi nutnost, otázku dnes tak akutní vyřešiti.

Kdysi byly pro takové darebáky, kteří jen a jen na cizí účet chtějí žíti a dobře žíti, donucovací pracovní. Nedávno šla novinami zpráva o tom, jak v Praze zavražděn a oloupen byl mladíkem Slovák-čeledín, který každou korunku schovával, jen aby přispěl svým drahým v chudické své domovině. A vrah, ten nepotřeboval oněch krvavě vydržených a krví potřísněných peněz k ukojení hladu. Šel s nimi z flámu na flám a prohýřil je s prodejními ženštinami... Pro takové elementy nestačí donucovací pracovní, poněvadž v nich není tolik místa, aby je mohly pojeti. V zájmu lidské společnosti a v zájmu budoucnosti by však bylo, kdybychom — napodobili cizinu. Má-li Hitler koncentrační tábory pro politické odpůrce, pak bychom my potřebovali takové tábory pro nepřátele celé lidské společnosti. Pro notorické lenochy, nešťítící se stálého okrádání svých bližních, bortící v nich lásku k chudým a potřebným a nešťítící se ani nejhoršího zločinu, když jde o to, aby oni se měli dobře!

Jsou to slova tvrdá a tvrdé by bylo jejich uskutečnění, leč lepší sebe bolestnější operace než nekonečné dlouhé zmírání nebo faktická smrt. A to platí i zde. I láska a právě láska musí býti tvrdá, je-li toho třeba, poněvadž jinak není požehnáním, nýbrž kletbou.

s katechety kněžskými samostatně na školách ustanovenými. A zde kompromis není již tak snadný.

Katecheta-kněz jiného důchodu nemá než ze své školy. Je-li na ní ustanoven katechetou, jest povinen uvázati se v týdenní vyučování tolika a tolika hodin zákonem stanovených a nemůže se o ně, i kdyby chtěl, s laickým katechetou děliti. Tato kolise mezi samostatným katechetou laikem a samostatným katechetou knězem nemůže býti řešena nežli tak, že jeden z obou musí ustoupiti. Kdo to bude, jest zřejmé. Nebylo by přece rozumné, aby katecheta-zástupce vyučoval, a katecheta-kněz, nezaměstnaný, se založenými rukama k tomu přihlížel. Nebylo by to možno již také z toho důvodu, že podle usnesení obecného koncilu tridentského biskup jest povinen dáti vysvěcenému svému knězi mensu, jinými slovy, biskup nesmí vysvětití víc kněží, nežli kolik jich může zaměstnati a úřadem opatřiti. Při tom nevzpomínám ani nesmírného významu, jež má pro náboženské vyučování kněžské posvěcení katechetovo.

K útěše laických katechetů a ke zmírnění jejich starostí budíž tu však uvedeno toto:

1. Přebytek absolventů **učitelských ústavů**, mužských i ženských, jest dnes tak veliký, že abiturienti učitelských pedagogií musejí čekati na své ustanovení v učitelském úřadě dvě až tři leta. Tento nadbytek neumístěných sil učitelských způsobuje, že se v posledních letech ke zkouškám laických katechetů přihlašuje značný počet těch, kdo absolvovali některý učitelský ústav řádový (kde se vyučuje náboženství po dvou týdenních hodinách ve všech čtyřech ročnících), a kteří jsou z tohoto důvodu připouštěni ke zkouškám laických katechetů bez povinnosti účastniti se zvláštního laického katechetského kursu. Jejich počet jest z pověděné příčiny dnes tak značný, že úplně stačí poptávce po laických katechetech. Proto také v posledních dvou letech již zvláštní kursy laických katechetů odpadly.

Tito kandidáti z řádových učitelských ústavů ke zkouškám laických katechetů se přihlašující netají se tím, že **budou učiti náboženství potud, pokud nedostanou místa učitele literního**. Nemůže jim to býti zaslíbeno, neboť mají z toho tu výhodu, že dostávají hned odměnu rovnající se odměně začínajících učitelů literních (laickým katechetům bez maturity se platí od hodiny), a druhou i tu, že se jim tato leta náboženského vyučování započítávají do další služby.

Tento značný počet laických katechetů bude tedy jistě vždy po dvou, po třech letech z úřadu katechetského odcházeti do řady učitelů literních a tím velmi se zmenší počet těch, kdo by z laického vyučování náboženského rádi měli opatření trvalé a kdo jen s obavou hledějí do chvíle, kdy se zase katecheté-kněží do svého úřadu vrátí. Postupem času ubývá však katechetů laiků i jinými způsoby. Někteří odcházejí znechuceni opravdu žebřáckou odměnou (odečtou-li se dny feriální, svátky a velké prázdniny, dostávají laičtí katecheté, nemajíc nějakého přilepšení v odměně za ki-

Protože se politika obírá zájmy celé společnosti, je její pole polem nejrozsáhlejší lásky, lásky ke společnosti, lásky politické, nad níž mimo náboženství není nic vyššího.
Pius XI.

Je jistě v živé paměti nešťásti, které stihlo loni královskou rodinu belgickou: Král Leopold jel se svou ženou Astridou autem ve Švýcarsku, auto se zřítilo se silnice a mladá královna byla zabita. Celý svět cítil tehdy s nešťastným králem a belgický lid oplakával královnu, kterou velice miloval pro dobrotu jejího srdce, jež mělo zvlášť rádo chudé. V posledním čísle „Revue Générale“ píše arcibiskup malínský kardinál Van Roey o obrácení této vzácné ženy, která se narodila jako protestantka a která žila poslední svá leta ve štěstí opravdové víry jako katolička.

V září 1926 sdělila královna belgická Alžběta arcibiskupu, že její syn Leopold zamýšlí si vzít za ženu švédskou princeznu Astridu a žádala o dispens, kterou Církev vyžaduje, když jeden ze snoubenců jest jiného vyznání. Nevěsta, která neměla žádných námitek proti Církevi, podepsala revers, jímž se zavazovala, že pokřtí a dá vychovávat své děti v katolickém náboženství, a že dovolí vždy svému muži i svým dětem, aby plnili všechny své náboženské povinnosti. Dne 10. listopadu 1926 byla slavena svatba v katedrále sv. Guduly v Bruselu a kardinál požehnal snoubencům odpoledne, poněvadž Církev v takovýchto případech nedovoluje tak učinit při mši sv. V Oslu, hlavním městě Švédska, byl ještě zápis na radnici, ale nebylo již žádné slavnosti v protestantském chrámu, poněvadž ani těch Církve nedovoluje.

Na královnu nebyl činen žádný nátlak, aby se stala katoličkou. Sama od sebe obcovala se svým zbožným manželem mším svatým. „Jako milující a vroucí ženě prvá milost jí přišla ve formě touhy přizpůsobiti své myšlení a citění citům svého manžela, aby s ním tvořila jednu duši. Dále ustavičný styk s katolickou Církví v zemi hluboce proniknuté katolicismem vykonával brzy hluboký vliv na tuto krásnou duši.“ Roku 1928 požádala arcibiskupa, aby jí určil kněze, který by jí pomohl v hledání náboženské pravdy. Byl určen kanovník Dessain, který pobyl několik let v Anglii a znal dobře protestantismus. O velikonočních 1930 obhlédla královna, že chce vstoupiti do Církeve a dne 5. srpna 1930 v kapli arcibiskupského paláce byla přijata kardinálem do Církeve a bylo jí uděleno sv. biřmování. „Byl to historický okamžik,“ praví kardinál, „a královna byla neuvěřitelně šťastná a hluboce dojatá: usmívala se v slzách.“ Papež, který téhož dne sloužil mši sv. na její úmysl, jí poslal krásný kříž. Po její smrti se mnoho psalo o jejím šťastném úsměvu. „Věříme právem,“ píše kardinál, „že její vstup do katolické Církeve učinil její úsměv ještě důvěrnějším a krásnějším.“

lomety do škol přespolních vydlané, při plném týdenním pensu a při repartici odměny na dvanáct měsíců, sotva 400—450 Kč měsíčně), jiní vzdávají se úřadu z dostavujícího se poznání, že s něj nejsou (vychování neprovázené kázni vysiluje a drtí nervy), jiní i proto, že se jim naskytlo zaopatření výhodnější (u katechetek sňatek).

2. I když podle platných nařízení dnešních laičtí katecheté nemají nároků na obytné a odpočívne, není tím řečeno, že tato úprava nemůže být časem ve prospěch laických katechetů změněna, až hospodářské poměry budou v republice vlídnější. Není těžko uznati, že odměna laických katechetů jest opravdu žalostně hubená. Nemálo bude ovšem v tom případě záležitosti na hybnosti organizace.

3. Návrat katechetů kněžích nebude se rovnati vpádu do državy katechetů laických. Z povahy věci nade vši pochybnost vyplývá, že návrat k normálnímu poměru bude se moci dít jen zponěhlá, zvláště uvážíme-li, že přibývajícím kněžstvem budou nejdříve obsazována uprázdněná místa v duchovní správě, kde nemožnost pastorače se zvláště trpce pocítuje a kde, jak bylo nahoře řečeno, bude lze laické katechety v hojných případech ve škole ponechati.

4. Starost laických katechetů o budoucnost zvětšila se zprávami, že semináře začínají se zase plniti. To je pravda. Ale než bude počet kněžstva v našich diecích zase doplněn na míru vyhovující potřebě, uplyne ještě mnoho vody. Jen v diecési pražské chybí kněžů ne do desítek, nýbrž již do set. Za normálního počtu kněžstva bylo každého roku do semináře přijímáno po 40 alumnech. Počet tento zrovna stačil, aby vyvážen byl úbytek kněžstva, vznikající jeho odchodem z úřadu nebo ze světa. Vezměte do rukou direktář arcidiecése pražské, ročně vydávaný, na jeho konci vytištěn jest každého roku seznam kněžstva v roce tom zemřelých, a přesvědčíte se, že ještě dnes, i z kněžstva tak prořídilého, odchází na věčnost nejméně čtyřicet osob duchovenstva světského. Letos (1935) zemřelo jich 59, z těch 15 bylo kněžů řádových a 44 kněžů světských, seminářem odchovaní. Co to říká? Že by nedostatků kněžů nebylo u nás nikdy odpočteno, kdyby ve všech ročnících arcibiskupského semináře nebylo víc než po čtyřiceti alumnech. Zatím není ani těch. Přijímatí pak do jednotlivých ročníků nad 40 alumnu — a k dohlednému odstranění nedostatku kněžstva by jich muselo být hodně nad čtyřicet — i když předpokládáme, že se přihlášek nebude nedostávat, bude narážeti na nesmírné potíže jak s umístěním, tak s časným opatřením tohoto zvětšeného počtu spojené. Bude to úkol na mnohá leta, úkol tak složitý a nesnadný, že arcipastýři sotva podaří se jej zdolatí bez vytrvalé součinnosti a obětavé pomoci všeho diecésního duchovenstva.

Bylo by proto jistě velmi předčasné, kdyby již nyní laické katechety boleža ze starostí o budoucnost hlava.

Meditace dra R. W. Hynka o božské tváři.

J. K. — Dr. Hynek, pražský lékař, mi připomíná jednoho francouzského lékaře — jeho jméno jsem již zapomněl — který byl obrácen na viru četbou děl svatě Terezie z Ježíška a který po svém obrácení se stal apoštolem lásky k této vyjímečné světici. I u dra Hynka láska ke vzácnému květu karmelu z Lisieux jest vetkána v celé dílo a poslední jeho kniha „Mysteria božské tváře“ je jí vzněcováno více než všechny předcházející. Terezie Neumannová z Konnersreuthu, o které rozmlouval nadšeně v několika dřívějších knihách, strhla ho rovněž, jistě ne v poslední řadě příčin, svou láskou k Terezii z Ježíška, jejíž bohatý život vnitřní, přemnohým, i když ji opravdu miluji, tak úžasně neznámý, skýtá mnoho podnětů k rozjímání i ukazuje cestu k napodobování. V „Mysteriích božské tváře“ (nákl. Školských sester O. S. F. v Praze XII., Korunni 4, Kč 12.) je předmětem Hynkových úvah úcta světice z Lisieux k božské tváři, úcta, o které se málo ví, a kterou připomněl autoru mnichovský spisovatel Mut. Ovšem — a v tom tkví originalita Hynkovy knihy — nikdo dosud soustavně nestudoval spjitosti oné lásky, a pak, je to možno říci, nedával se tak zaníceně v rýsy nejsvětější tváře, jak se objevily na plátně turinském. V „Umučení Páně vědou odhaleném“ (2. vyd. nákl. Kropáč a Kucharský) důkladně studoval fotografii Enrieovu, a chceme-li vychutnat druhou jeho knihu, musíme znát dobře i první. Je mezi nimi vnitřní jednota. Terezie z Ježíška neznala ovšem tváře Páně, kterou teprve roku 1898 byl dovoleno Piovi ofotografovat z hrobního turinského plátna, tím méně znala kopie Enrieových. Objev Piův vzbudil sensaci a po dlouhých studiích prohlásil prof. fysiologie na Sorboně, nevěřící Yves Delages: „Je to Kristus, který sebe sama otisknul na rubáši. A není-li to Kristus, kdo by to byl? Odsouzenec popravený stejným způsobem, jako Kristus? Než, jak vysvětliti výraz majestátu, který lze vyčísti z této tváře?“ Právě tento výraz strhl a strhuje ustavičně dra Hynka. „Prostá a dobrá kopie fotografie Enrieovy, praví, jeví dále úžasné kontrasty v sebe přecházející. Proto jsou tyto rýsy Spasitelovy prostě nenapodobitelné. Přísnost askety je v nich a zároveň úžasná něha a láska. Nejhlubší zármutek zdá se býti překonáván nejvyšším jasmem. Stopy nejkrutějších muk tělesných i duševních vyzařují zas neskonalý klid a mír. Čteme v nich stopy nejsurovějšího nevděku lidského a přesto výraz vše objímající, nevystihlé lásky. Lásky vskutku božské. Fotografie je nám prostě záhadou. Jedině jí převyšuje záhada, jak, kde a proč nabral náš Spasitel tolik přenesmírné lásky k nám lidem, aby takové množství přišerných utrpení tělesných i duševních podstoupil pro naši spásu... Leč na této podivuhodné tváři není nic umrlého. Je pouze jakoby zadumána. Její sevřená víčka mohla by se otevřítí přec každým dlouhým, láskyplným pohledem. Prozatím jsou přivřena jakoby v intenzivním zamyšlení či vnitřní mystické modlitbě. Síla městského života z Boha jimi zcela proniká, jimi triumfuje.“

Ta přesvatá tvář, na kterou autor ustavičně myslí, a již hledal hned po svém obrácení v obrazech velkých mistrů, znázorňujících umučení Páně, se nám zjevuje v jeho obou dílech. V jednom sleduje do podrobnosti jako lékař turinské plátno, které od roku 1898 bylo předmětem vědeckého badání i spisů a rozbirá fotografii Enrieovu, která od roku 1931, kdy bylo roucho uloženo k uctívání věřících, rázem zakončila spory. Toto dílo doplňuje druhé. Pravda, ani v prvním nemůže autor utajiti hluboké své dojetí ani v něm se nemůže vymanit z touhy po rozjímání, ale přece jen se z něho vytrhuje ve snaze, aby jen fakt mluvil a nebyl zastřen a setřen nemohoucností lidského slo-

V nedávných dnech ožil královský hrad na Hradčanech, kdy ve Vladislavském sále byl volen nový prezident. Už tím, že z Rudolfiny volba přenesena sem, na historickou půdu, měl být podložen vztah k dávné české minulosti. Volba pak sama není jenom prostým hlasovacím aktem; zejména při volbě druhého prezidenta to třeba podtrhnouti. Řekl-li někdo ještě před několika lety, že i prezident republiky stává se jím Dei gratia, skutečně z milosti Boží, byl ten výrok zesměšňován. Leč události daly za pravdu tomuto tvrzení. Proto snad bude zajímavé aspoň nenáročnou črtou pohlédnouti do minulosti historického českého státu a seznámiti se s událostmi a obřady kolem volby a korunovace krále českého.

Císař Fridrich na sněmě v Řezně vložil na skráně českého vévody Vladislava V. korunu královskou, prý touž, již sám užíval. Privilegium (z 18. I. 1158) propůjčuje Vladislavovi, jeho nástupcům za jeho i všech Čechů věrně služby právo nositi korunu královskou, již ho o hodech Božích, kdy také císař korunu nosí, a mimo to o svátku sv. Václava a sv. Vojtěcha biskup pražský či olomoucký nebo oba, mají ozdobiti. Tím také označuje pro nás dny, kdy král, ozdobený svým majestátem, měl obcovati mši sv. a obřadům v plném lesku své královské velebnosti. Neboť i to úzce souvisí s jeho výkonem moci královské! Přemysl Otakar obdržev roku 1198 v Mohuči korunu královskou, slavně s ní vjížděl do Prahy. V ústrety vyšel

va a osobním dojmem. Tím jest „Umučení Páně vědou odhalené“ ještě působivějším a nedivím se, že ti, když je přečetli, byli do duše dotčeni. Někdy se mi zdá, že v „Mysteriích božské tváře“ poněkud vadí osobní dojetí, hledající opět a opět slova, jež by vystihla viru. Pravda, je vždy po ruce slovo Pisma, Evangelii, slovo svěťice z Lisieux, slovo lásky autorovy, které vlastně chce jen napomáhat, s l o u ž í t k chápání mysteria. Teprve když budeme sledovat celý postup umučení, jak jest vypsán skutečně krásně v „Umučení Páně“, budeme se radovat v rozjímání „Mysterií“. Ostatně dr. Hynek sám, jak praví, nešel jinou cestou. Byl katolíkem věřícím, měl již četné přednášky, byl již obhájcem Terezie z Konnersreuthu, ale teprve důkladné studium Enrieových fotografií vnášelo oheň v duši a pak i ve slova. Proto je nutno spojovati četbu obou děl, a jsem přesvědčen, že teprve potom budou plody opravdu životadárné, oč autor vlastně usiluje.

Světová hospodářská situace v roce 1935. Na rozdíl od politických událostí jsou zprávy o hospodářském vývoji v roce 1935 celkem příznivé. Světová výroba vzrostla loni podstatně, a podle indexu německého ústavu „Institut für Konjunkturforschung“ dosáhla světová výroba úrovně, na jaké byla před začátkem nynější hospodářské krize. Naproti tomu však obrat světového obchodu se zlepšuje jen málo a zůstává i nadále 20 proc. pod úrovní z roku 1929. Ve Spojených státech amerických oživení hospodářské, které začlo v květnu 1935, zdá se, nedosáhlo ještě vrcholného bodu, a naopak podle nynějších náznaků bude pokračovati i v roce 1936. V Anglii index hospodářské aktivity podle „The Economist“ dosáhl v září rekordní výše, t. j. nad úroveň z roku 1929 (!) a zůstává nezměněn až ke konci roku 1935. Stejně zprávy nám docházejí ze zemí šterlinkového bloku, což má pro naše obchodně-politické vyhlídky do roku 1936 velký význam. O tom ostatně svědčí výmluvně i data o našem zahraničním obchodě od ledna do listopadu 1935. Tato data mluví i o vzrůstu, byť i menším, našeho vývozu do zemí zlatého bloku, kde hospodářské oživení jest také znatelné, ve Francii teprve koncem roku 1935 (jen málo ovšem). Zvláště země britského imperia, spolu s jižní Amerikou, získávají vzestupem cen surovin a potravin, čímž vzrůstá i jejich kupní síla, a to jest rovněž důležité pro budoucnost našeho vývozu, zvláště roku 1936. Zprávy z Japonska mluví o hospodářské expansi, zatím co v Číně situace není uspokojivá. Situace ve střední Evropě se líčí v cizině jako uspokojivá, jelikož nepřerušené zlepšování se děje ovšem... jak výslovně podotýká — na účet zbrojení... —c—

mu tehdejší biskup Daniel II., uvedl jej do chrámu sv. Víta a tam slavnostně korunoval. Jeho syn, Václav, byl korunován ještě za života Otakarova (1228) arcibiskupem mohučským. Napotom si tyto osobovali korunovati české krále, popírajíce privilegium domácích biskupů, jim Fridrichem I. propůjčené.

O korunovaci Přemysla Otakara II. mluvilo se po celém tehdejší světě. A právem. Dosedl na trůn sice už roku 1253, ale teprve roku 1265 byl korunován na českého krále mohučským arcibiskupem Wernerem za přítomnosti pěti jiných biskupů. Do Prahy sjelo se takové množství hostů z ciziny i domácích, že příbytky daleko nedostačovaly. Při korunovaci byl svatovítský chrám uzavřen, aby nedošlo k nějakému neštěstí. Na rovinách za hradbami byly vystrojeny slavné hody a slavnosti trvaly plné tři dny.

Když roku 1197 byl korunován Václav II. zastínil leskem slavnosti i svého předchůdce. Přijel nejen mohučský arcibiskup Gerard, ale také magdeburský Bernard. A vedle nich bylo ještě deset jiných biskupů, mnoho opatů a jiných vzácných hostů. Korunovace konána na Boží hod svatodušní 20. června. A na polích pod Petřínem zbudováno takřka nové město, neboť Praha nemohla pojmouti takové množství příchozích, když jen na útraty královské bylo živeno přes 19 tisíc koní. Slavné hody, které král vystrojil, byly přerušeny na pondělí svatodušní, kdy s velkou slávou putováno na Zbraslav do kláštera cisterciáků. Ještě za tmy hnul se průvod, v čele král, mohučský arcibiskup a opat zbraslavský Konrád. A za časného jitra kladl se základní kámen k novému kostelu. Po skončení služeb Božích bylo množství českých pánů pasováno na rytíře a průvod se navrátil do Prahy. Tak poslední korunovaný král z rodu Přemyslova zapsal do dějin svého království dny své korunovace.

Jan Lucemburský, manžel Elišky Přemyslovny, byl poslední korunován mohučským arcibiskupem, neboť roku 1143 biskup Arnošt stal se arcibiskupem a současně nadán výsadou korunovati české krále. Když nastoupil Karel na trůn český, rozhodl se zvýšiti lesk české koruny královské a dal zhotoviti novou korunu, která podle příkazu Karlova a potvrzení papeže Klimenta VI. měla býti uschována v kapli sv. Václava na hlavě sv. vévodcy.

Chcete aspoň nahlédnouti na první korunovaci novou korunou? Bylo to den před narozením Panny Marie roku 1347, kdy arcibiskup Arnošt, doprovázen biskupy olomouckým a litomyšlským odebral se do královského hradu, přinášeje s sebou královské insignie. Zde byl již očekáván králem, přiloděným skvostným rouchem. Potom průvod, v jehož čele neseny insignie, s velkou slávou ubíral se k sv. Vítu za hlaholu zvonů a zpěvu latinského i českého. V kostele pak insignie položeny na oltář, král usedl na prestol královský, obklopen duchovními i světskými hodnostáři. Když Karel vykonal příslušné sliby a připovědi, byla mu slíbena věrnost za plesání a jásotu celého chrámu. Poté byl král pomazán sv. křížem, přiloděn rouchem královským a na hlavu vsazena nová koruna. Po korunovaci obětoval král víno, pšeničný chléb a zlato; podobně učinila i královna Blanka po korunovaci. Obřad zakončen sv. přijímáním krále a královny. Slavnostní hostina pořádána na Starém městě před kostelem sv. Havla.

Václav IV. korunován za života otcova (1400) a jeho nástupce Zigmund přijal českou korunu v dobách, kdy neuhasl ještě požár a zem nevsákla krev z bratrovražedného zápolení.

Lesk korunovace poněkud oživil při korunovaci Albertově, roku 1438, kdy za sedlsvakance v Praze korunovaci vykonal olomoucký biskup. I na hodování bylo pamatováno, ale rozbourené domácí poměry bránily srdečnému veselí a upřímné radosti.

Mladický král Ladislav jako patnáctiletý jinou byl korunován 28. října 1453, ale dlouho se netěšil otcov-

českých králů.

ským dědictvím. Tehdy zvolen králem Jiří Poděbradský a korunován 7. května 1358. Jeho nástupce Vladislav byl roku 1491 korunován třemi polskými biskupy, neboť v Praze nebylo arcibiskupa a olomoucký strnil Matyášovi. S velkou slávou konána korunovace mladického syna Vladislavova, Ludvíka 11. března 1509. Známá jest epizoda, kdy kněžnička tam lítostivě se rozplakala, že na její hlavu korunu nestaví. A tu prý otec, aby ji upokojil, vstával korunu také na její hlavu. Netušila tehdy, že skutečně koruna česká nejen bude se stkvít na její hlavě, ale také jeho choť Ferdinanda Habsburského pomůže mu ji získati. Dubravius ve své Historii Boh. vypravuje o smutném konci korunovačních slavností, vyvolaném spory mezi Uhry, na korunovací přítomnými a Čechy. Z malicherné příčiny došlo k bitce, při níž prý 14 Uhrů zabito, ostatní vzali nohy na ramena, ale byli honěni, pronásledováni, takže mnohý byl rád, že to odnesl pouhým okrvavením. I sám Štěpán Bátorý jen o vlas unikl.

Po smrti Ludvíkově došlo k volbě královské. A tu (podle Pelzlových Geschichte der Böhmen) došlo k zajímavé epizodě. Volba konána v kapli svatováclavské. Byli dva uchazeči Ferdinand, manžel Anny, dcery Vladislavovy a sestry krále Ludvíka, a Albrecht Bavorský. Nejvyšší purkrabí, Zdislav Berka z Dubé smluvil se s panem Švihovským (který měl ihned jet ku zvolenému králi s poselstvím), aby stál připraven a jakmile vyjde pan Zdislav a dá znamení ihned se dal na cestu. Znamení bylo: hlava pokrytá: Ferdinand, nepokrytá: Albrecht. A pan Švihovský pádil do Vídně. Korunovace Ferdinanda slavně vykonána 24. února 1527.

Korunovace Rudolfova dála se s velkou slávou. Účastnil se papežský nuncius a vyslanci španělský a francouzský. Korunu nesl nejvyšší purkrabí pan Vilém z Rožmberka, provázen Ladislavem Popelem z Lobkovic a Janem z Valdštejna. Říšské jablko nesl Bohuslav Lobkovic z Hasenštejna, provázeného Vratislavem z Pernštejna a Adamem ze Švamberka. Tu zaskvěla se korunovační slavnost v plném lesku. A potom již nebylo té upřímné slávy a radosti. Už korunovace (roku 1611) Matyášova to napovídala. V den své korunovace kázal Matyáš obsadit všechna náměstí jezdci, ulice pěchotou, aby byl potlačen každý pokus o vzpouru. Všechny brány byly zavřeny a na hlavních silnicích ústících do Prahy byly rozestaveny stráže. Taková opatření jistě nezvýšila lesk a slávu Matyášovy korunovace.

Korunovace Ferdinanda II. 26. června 1616 arcibiskupem Janem Lohelmem byla už ve stínu bouře. Korunovace Zimního krále pak jest — posledním zablesknutím, než udeřilo.

Ferdinand III. přijal korunu českou z rukou Arnošta Harracha 1627 za života otce. Ani o korunovací Leopoldově (také za života otce) nelze říci co zajímavého. A za 76 let poté korunován poslední Habsburk Karel II. Tu zase přeloděla se Praha v radostnější šat a snad právem ten rok 1723 možno označiti za obrat v životě království. Dcera jeho, Marie Terezie, byla korunována 12. května 1743 biskupem olomouckým, neboť pražský arcibiskup hrabě Manderscheid dlel „nemocen“ mimo Prahu. Nebyla mu zapomenuta účast na holdu vzdorokráli Karlu Albertovi, když na podzim roku 1641 byl asi polovicí šlechty uznán králem českým a přijímal od ní holdování na hradě pražském.

Potom už jenom korunovace Leopolda II. (6. září 1790) a Františka II. o dvě leta později vzrušily Prahu. Letos v září pak uplyne sto let poslední korunovace českého krále, Ferdinanda V.

I z této stručné črty možno si učiniti závěr: Korunovace byla důležitým státním aktem. Docházelo před ní nebo po ní k úmluvám mezi králem a státním národem (stavy). Jak byl potlačován český stát, klesá i význam korunovace. Marie Terezie spokojila se titulem královny české a uherské, a netoužila po koruně císařské, po-

nechávajíc tuto svému chotí a spoluvladaři. Syn její, Josef II., pak pohrdl korunou jako starým haraburdím. Měla to býti zajiště demonstrace, popírající i ústavní práva státu českého a uherského, jako to bylo patrné za celou dobu jeho vladaření a panování.

I když dnes volba prezidenta republiky jest pouhým ústavním aktem, jehož podstatou jest odevzdání hlasovacího lístku se jménem kandidáta přijatého tou kterou politickou stranou, nemělo by se aspoň na katolické straně zapomenouti, že vladařský úřad není spojen pouze s podpisováním aktů a nějakými společenskými zvyklostmi, ale také se řízením státu. Masarykova doba budovala tradici řízení státu. A moudré řízení státu potřebuje také požehnání Boží! Proto ve státě s katolickou majoritou (která se 18. prosince ukázala jako rozhodující činitel!) třeba pamatovati na to, abychom svou úzkostlivou mentalitou nestali se směšnými. Katedrála sv. Víta s kaplí svatováclavskou marně není spojena s traktem, kde konána volba. Snad i toho se dočkáme, že zvolený prezident půjde poděkovati Bohu a pomodlit se u hrobu sv. Václava, aby mu vyprosil milost dobrého vladaření. Tradice budoje se často i mimo předepsané ceremonie. Tím spíše tradice vděčnosti k těm činitelům, kteří konec konců jsou vlastními a nadřazenými držiteli moci: Bohu a sv. Václavu. To není budování tradice monarchistické, nýbrž tradice důstojné křesťanského národa s tisíciletou státní minulostí.

—Bka—

Letecký útok na města a čelme mu!

Letecký útok na město započal. Vyděšené obyvatelstvo bezhlavě pobíhá s místa na místo, někde na okraji města hoří. V zapadlé chalupě u lesa se probudili. Zář ohně bije do oken. Žena vyskočila s postele, běží k oknu a hledí do údolí k městu. Náhle vzkřikne: „Franto, vstávej, hoří.“ ani neřekne kde, jak je jata hrůzou z toho, co vidí. Muž spokojeně chrápal, jako by se nic nedělo, není divu po celodenní dřině v lese na zdravém vzduchu. Musela s ním zatřepat a opakovat mu svůj výkřik skoro do ucha. Rozespale zívnuv, protáhl se a ospale rozhlédl. „Co, že nespíš,“ zavrčel. „Vždyť hoří, copak nevidíš?“ „E, ať hoří, šak nás vynesou,“ odpověděl a obrátil se na bok, usnul. Pravý hanácký klid.

Malá ukázka, jak klidný musí býti občan v pádu leteckého útoku. Jen dobrá sebekázeň může zabránit panice. Ne každá puma trefí. V poslední době útoky italských letadel na habešská města ukazují, jak lze účinně čelit leteckému útoku. Je pravda, habešské město není stavěno jako města naše. Chatrče roztroušené po zalesněných stráních dosti daleko od sebe tvoří město nebo vesnici. Stavby dřevěné nebo z hlíny, kryté slamou nebo palmovým listím skýtají malý cíl, jsouce ukryty pod stromy. Obyvatelé rozprchnou se do křoví po stráních. Výsledek 6000 kg pum a 4 mrtví během náletu. Věru, nestojí to za tu práci, kterou musí letci vykonat.

U nás je poměr jiný, město z pevného materiálu v rovině bez přirozeného krytu lesa.

Je nutno věnovat našemu lesnímu hospodářství poblíže měst větší pozornost. Ta města, jež jsou v údolích se zalesněnými stráněmi, mají značné výhody. Obyvatelstvo lehce může využít těchto lesů ke krytům. Údolí bude určitě zamořeno plynem. Nebude však možno zamořit celé stráně, ty zůstanou plynu prosty, zvláště ve vyšších polohách a stačí pár chat výše položených nad městem a náhradní bydlení je zajištěno. To lze u těchto měst vykonat již v míru. Místo nákladných krytů uvnitř města opatřit nouzový tábor poblíže v lese na dva až 3 km od města a město vyklidit. Kryty se postaví pouze pro státní služ-

bu a požární čtyři k utlumení požáru ve městě. Stačí pro jednu ulici 10—15 mužů opatřených dýchacími přístroji a hasícími prostředky, hadice v domech, hasící přístroje, písek a lopaty v domě přímo někde na oznaženém místě ve dvoře nebo v zahradě, kde nemohou být troskami zasypány. Nouzová osvětlení pro noc připravena, svítilny na suché baterie, petrolejové lampy.

Hlásná služba je nejdůležitější. Když se podaří hlásit nálet na město ze vzdálenosti 80 km jest dosti času, aby obyvatelé je vyklidili. Tato vzdálenost dává nám 15 až 20 minut času k opuštění ohrožených prostorů. Tyto jsou: důležité křižovatky silnic a železnic, mosty, tovární objekty, poštovní centrály, administrativní ústředí, kasárny a skladiště. — Cím dále od těchto objektů, tím větší bezpečnost. Doba útoku netrvá déle než 30 minut. Házeli nepřítel plynové pumy, otravně působí tyto nanejvýše po dobu 24 hodin za kteroužto dobu mohou být asanačními hlídkami odstraněny. Pak od nich nehrozí žádné nebezpečí. Dále možno za noci nepříteli oklamat a skoro donutit shodit pumy mimo město. Postaví se ve směru náletu klamně město podle osvětlovacího plánu s tlumenými světly a části umělé mlhy tak, aby nepřítel byl v domnění, že se nachází nad městem. Může se také maskovat protiletadlová obrana střílbou raket, jež znázorňují rozprask granátu ve vzduchu. Tím uvedeme nepříteli značně z konceptu, vlastní město pak zamlžíme úplně. Provedení nedá mnoho práce.

Umístíme u komínů domů nebo ve vykířích dýmovotvorné látky a zapálíme, je v několika minutách celé město v mlze. Zamlžovat z nádob na zemi není výhodné poněvadž vyšší budovy trčí z mlhy ven. Nádo-

Alois Talanda :

Vnášejte do umění myšlenky Boží.

Mezi stavy a obory lidského myšlení a práce, jež všechny chce jediná Církev spojit se svými tajemnými, vše oživujícími a vše udržujícími zdroji věčného Bytí, jest jeden stav — zářící nad jiné od počátku věků, ale neviditelný dnešní době, od staletí jediný ze všech zvaný a uznávaný „stavem svobodným“ a jenž zvláště dnes je přesto na tom ze všech nejhůře — stav věčné „nezaměstnaných“, kteří nikdy nedostávali podporu v nezaměstnanosti a kteří, nechť jí-li sebe prodávati, musejí dokazovat divný zázrak, že nutno žít pouhým vzduchem a nadějí. A přece je to stav historický a velmi důležitý v kultuře národů a lidstva, neb jest výrazem největší vyspělosti lidského typu až k oné hranici totiž, kde počíná čistě mystické — **stav umění.**

Umění jako typ jest pro většinu lidstva dnes více hádankou, velmi přezíranou, pohrdanou, odpuzující a naprosto už odloučenou od Círky, jejíž bezedné poklady krásy uzavřely se umělcovi, co současně její sláva, vznešený ten přibytěk Boha, právě dnes v tolika formách vnějších postrádá důstojného výrazu, totiž pomoci a díla z rukou skutečného umělce! A právě tato okolnost nás nejdůrazněji upozorňuje na **poslání umění a umělce: oslavovati Boha způsobem výlučným a jedinečným ze všech stavů, tuto oslavu máti za jediný „neuzitečný a hlavně nepraktický“ důvod svého trvání — jako by si je Stvořitel jen a jen proto stvořil: zpěváky, kůry pozemské, jako má kůry v nebi! A právě s těmito vyvolenci jest dnes Církev v úplně roztržce!**

Následek toho jsem naznačil: chrámy Boží, tyto přibytky Věčné Krásy, jsou často plny nevkuasu tak hrozného, že vylučuje všecku kritiku, a tak už vžitého, že nejen lid, ale i kněžstvo mnohé pozbylo dávno jemnějšího cítění pro vybranou úpravu věcí a předmětů bohoslužebných, Boha svátostného obklopujících. Mnozí naprosto si ani představit nedovedou něco jiného, než co to jest a na čem lpějí s tvrdosťností tak zatmělou, že než by poslechl rady umělce skutečného a odborníka, naopak ještě odstraňují a kazí a nahrazují nesnesitelným kyčem, bohužel! Takový je stav nejednoty Círky a umění na škodu obou, neb i umění, pomíjejíc nestvořených zdrojů jejich ke svému bohatšímu jen rozkvětu, namnoze zbytečně se v postupu združuje.

V poselství nřd. episkopátu RČS při svém celostátním sjezdu katolíků v Praze jest na to malá, ale dostačující nářážka, ve výzvě ke kněžím: **vnášejte do umění a vědy myšlenky Boží!** Tato myšlenka byla mi podnětem k článku, který by rád uctivě upozornil, že i na tomto poli čeká Katolickou akci práce nemalá a že je třeba radit se i o takových věcech.

Chceme-li k umění přistoupiti a jeho životem údivným vyzdobiti ke cti a chvále Boží naše sněh obětí, chceme-li vůbec vnášet do umění myšlenky Boží, **musíme se především naučit přistoupiti k umění samotnému.** Těžký a choulostivý to úkol: **kněz ucházet se o umělce!** O umělce celého, to znamená i jako o člověka, možno-li vůbec připustiti odlučitelnost lidství a osobnosti umělecké. O tako-

by mohou být již předem na místech uloženy a zapáleny elektricky z domu výpínačem, vhodné označným.

Za dne město je nejlépe vyklidit a ponechat volné, bez zamlžení, ubráníme se tím značným škodám, náhodně hozených pum, neboť vlastní město nelze prostě úplně zamaskovat.

Nejdůležitější jest však dobrá organizace hlásní, policejní a ochranné služby. Kázeň každého jedince a podrobení se všem rozkazům a vyhlášením pro případ leteckého útoku. — Bezhlavost a panika způsobí jen zbytečné škody. Práce v rodině se rozdělí, žena stará se o děti a muž připraví nejnnutnější věci a odvede rodinu do bezpečí. Ve velkém domě několik mužů připraví se k službě ochranné a dva nebo tři odvedou ženy a děti do bezpečí a krytů. Je nutno si úlohy předem rozdělit a již v miru nacvičit. Při řádně připravené obraně obyvatelstva města škody vzniklé budou nepatrné.

Města bez přírodních krytů, lesů, svahů a pod., mohou si pomoci tím, že kryty vybudují v parcích, zahradách, pokud možno dále od objektů, jež jsou cílem nepřátelského letectva. Příchod k těmto krytům se čitelně označí velkými písmenami a šipkami. Kryty opatříti dobrým větráním a zásobami aspoň na 3 dny, hlavně dobrou pitnou vodou.

Náklady na tyto věci vydané vyváží vám stoprocentně úspěch, který budete mítí proti nepřátelskému letectvu.

Není třeba žádných zvláštností, jen rozvahy a klidu, neztratit hlavu. Jen ten, kdo bude klidný, vyjde z každého leteckého útoku bez úhony.

Klid je záchranou vás a celého národa. —ur—

ve se tedy máme ucházet, který se k Církvě nezná, často se z ní směje, vysmívá citelně, pěstře, ten výstředník, neznaoboh, pijan, propadlý dluhům a ženám, hříšník zatvrzelý a beznadějný, pohoršení všech pořádných občanů — a ty, služebníče Boží, jdeš se „špinit s ním“, „zlehčovati Boží úřad“, proto jsi hoden trestu a neujdeš pomstě!

Takto se jeví umělec pozorovateli zběžnému, povrchnímu a všeobecnému nazírání, a právě zde i kněžím vytýká se mnohdy právě nedostatek inteligence k pochopení správnému a k proniknutí. Následek toho je, že kněží sami, byť nepřimě, udržují negativní poměr umělce k Církvě. Rozhodně jest morálka umělce zvláštní a vzbuzuje nedůvěru davu i kleru, takže nejlepší umělci živoří na život a na mrt a nemohou rozvíjet svůj dar pro neuvěřitelnou nepřítelů šosáků, odpírajících jim maličkosti tak nutné, jako světlo — zatím co velká Církev v historii byla nejhovívavější matkou a podporovatelkou umění, ač umělec se nezměnil. Byl vždy a jest vždy týž, neuchopitelný, na pohled immorální bytost, neodpovědné dítě, které však s hroznou přísností bude souzeno ne podle „hříšnosti“ svých lidských projevů, ale z věrnosti ve svém díle, podle své hřívnosti! **Porozumět tedy umělcovi, jeho způsobu života a dílu, především nejt na něho šablonou běžnou a nejtí na něj hned „nábožen-sky“, toť problém, jež bych rád vydal diskusi.**

Na venek tedy jeví se umělec vylučujícím sebe a skutečně vyloučeným ze společnosti lidské a z Círky, totiž z toho všeho, co podle běžného soudu nepřipouští individuálního a životního výkladu a užití, a tak se mívá s účelem, který sám Pán vyplatil na Golgotě. Ve skutečnosti však kdyby jen bylo známo, jak ten nevázaný hýtil-umělec je velkým asketou při tvorbě samé, kolik sebezáporu je třeba, jak bolestného, kolik úplného popření tělesnosti i osobitosti, kolik namáhavé vůle soustředěti se v duchovno, navázati s ním, upravití tak cestu milosti Boží, již Umění jest, když je pátým darem Ducha svatého. A znova ještě pak, kolik všemožné askese nedobrovolné, i z tajemného důsledku umělce povolání i z hmotné bídy existenci. A popíraje tak sama sebe a trpě pro čistotu Umění, jsa asketou pro Boží věc, stává se tu umělec bratrem kněze. Podivný bratr — ale, jak jsou si ještě mnohem blíže, a to v celibátu. Neboť i tu se obecně množství podstatně mýlí, majíc umělce za vzor nejhoršího prostopášníka. Ach, kéž by se aspoň vědělo, že umělec nehýří pro hýření samo, nepije pro pití, nemiluje pro záletné rozkoše, ale všecko to hřešení podniká pro lásku samu, jako Magdalena nebo Augustin hledající od narození jenom Jedného Jediného! A proto jest umělcovi odepřena žena. Neuvěřitelné, ale pravdivé a historicky doložené. Hledaje krásu samu, nevýslovný, úžasný sen ve všem a ve všech a nenalézaje toho v osobě lidské jest umělec stravován žízni stále palčivější, která konečně způsobuje fyzickou neschopnost mužskou. Zjev známý u všech velikých umělců, ale ne co následek hýření, nýbrž z příčiny tak bolestné a nevinné. K ženám skutečným pak bédně nezapný a spolu i z vědomí

anglicky a podle různých ritů. V téže farnosti farář a jeho kaplani se více méně vyvíjejí ve smyslu římském. Čím více se přibližují k Římu, tím jsou upřímnějšími anglikatoliky.“ Nechceme být národní církví, neboť „*národní církev je non-sens pro toho, kdo vyznává integrální evangelium. Kristus si ji nepřál, a ti, kdož se odlučují od autority založené Ježišem a chráněné přispěním Ducha svatého, bloudí. Jediná římská církev pochází od Krista*“

Toto postavení musí být ovšem pro věřícího anglikána velice bolestné. „*Ano, prožíváme krizi, neboť normálním stavem je život v římské církvi. Žijeme ve schismatu a schisma je blud. Toužíme z něho vybědnouti. Nic by nám nebylo milejšího než se podrobiti, odprísáhnout vše, co zavrhuje Řím, ale nechceme činit z našeho návratu otázku osobní. Anglická církev zbloudila ve svém celku, en bloc, ve svém celku se musí vrátit do jednoho ovčince.*“

S podobnými myšlenkami se setkáváme již u některých přátel Newmanových v první polovině minulého století. Newman sám tak soudil na počátku své cesty do katolické církve a když poznal, kde jediné je pravda, vstoupil do církve, v níž ji našel. Ukázal cestu ostatním, ale nenásledovali ho všichni. Narážející na Newmana, přerušil P. Lelong pastora otázkou: „*Proč neukážete ostatním cesty vy, kteří jste přesvědčeni, že pravda není v církvi anglikánské, nýbrž v katolické?*“

„*Proto, otče, že nemáme odpovědnosti jen za svoji spásu. Chtěli bychom přivésti současně co nejvíce svých bratří na správnou cestu. Nuže, jsme přesvědčeni, že naše postavení, ať je sebe falešnější, nám dovoluje jednat účinněji, než kdybychom přešli do římské církve, jíž patří naše srdce. Toužíme zlepšiti, pokatolíčiti ostatní anglické církve, které nejsou ještě zralé pro splynutí. Anglická církev se může státi daleko katolíčtější, než je nyní, ale chybí hluboké hnutí,*

a to právě šíříme my. Myslíme, že můžeme uvnitř úspěšněji pracovat než kdokoliv jiný. Vykonalí jsme od oxfordského hnutí více v tomto směru, než všechna vnější úsilí od dob Jindřicha VIII. Každý vám řekne, jak hluboká se v nás udála proměna za posledních 30, 50 let a děje se dosud před našima očima. Ubývá třeba kostelů, v nichž se slouží mše v delších intervalech. Za zpozdilí jsou pokládáni ti, kteří hlásají měsíční přijímání. *Ve většině je podáváno přijímání každou neděli, v některých dokonce denně. Totéž platí o zpovědi po katolickém způsobu.* Není zavedena dlouhou dobu, ale znamená rychlý krok k pravověrnosti. O tyto kladné výsledky máme hlavní zásluhu my a věříme, že by bez nás široká církev upadla stále hlouběji. A to nás právě drží v anglické církvi. *Spojiti se s katolickou církví znamená ponechat ostatní jejich osudu, ba ještě více je oddálit od pravdy. Naši povinnosti je pomáhati druhé církvi, a až větší na anglických věřících dosáhne naší úrovně, přirozeně všichni padneme do náruče mateřské církve jako zbloudivší děti. Toužíme po smrti protestantismu jako vy, a více než vy, totiž jinak, neboť jím trpíme, ale není v naší moci zkrátiti svoji zkoušku a opustiti bližní. Čekajíce plníme své povinnosti uvnitř odloučení církve. Sv. Cyprián by nám byl mohl říci svoji radu: Schismatici mají plnit svůj úkol schismaticů, totiž aby schismatická církev se vrátila k pravdě. Chceme zachrániti rodinu.*“

Rozmyslíme-li si tyto věty, které byly prosloveny upřímným duchovním anglikánským, pochopíme, jak těžkým je zápas anglických konvertitů o jedinou pravdu. Nesetkáváme se již s předsudky nacionalistickými, ani předsudky proti papežství, o nichž se ještě tolik dovídáme z knih H. Bensona, významného spisovatele a konvertity. Obrácení se stavějí překážky těžší, jimž nemůžeme upřít vznešenost, a právě jimi se stává katolická obroda v Anglii krásnější.

Život České Ligy Akademické

Símě myšlenky a života.

Náš život se kolísá, a to nikoliv v první řadě vinnou vnějších poměrů, nýbrž vnitřní slabostí. Rozvrat hmotných a všech vnějších řádů je důsledek vnitřní nepevnosti a rozvrácenosti.

Kdo vlije do žil lidstva nový pevný řád, který bude spásou pro jeho život? Vlije ho jen ten, kdo jej má. A má jej ten, kdo má v rozumu pevnou znalost řádu a smyslu lidského života a lidstva vůbec a kdo má pevnou mravní hodnotu, aby poznaným řádem zvládl nejistotu a slabost.

Jistou znalost a vnitřní sílu mravní má jen ten, kdo je opřen o Boha. Nikoliv o nějakého boha vymyšleného, subjektivního, mátožného, konstruovaného, nýbrž o Boha, který jest. Znalost o Bohu, který jest, a jeho plné působení v člověku až do přerodu člověka v „účást na Božské přirozenosti“ (2 Petr 1, 4), takže „nežije již on, nýbrž žije v něm Kristus“, jest pouze v jeho Zjevení, uloženém jistě a neomylně v církvi katolické.

V církvi katolické je tedy jediná jistota proti zřícení člověka a lidstva.

To jest však v jejím učení a v síle života, který dává! Není to však dostatečně v jejích členech, protože by bylo nastalo toto kolísání lidstva, kdyby katolíci žili z plnosti Boha v církvi!

Slovo a život Boha v církvi musí ihned nyní dostoupiti skutečné plnosti v katolících, nebo jest konec všemu. Musí dostoupiti plnosti ne ve velkých programech, projevech a slovech, nikoliv v honosném a módním katolictví, nýbrž v plnosti milosti Boží a je-

jího působení v nich. Jen ta dá pevnost jednotlivcům i společnosti, budou-li ji mít, a není jiné pevnosti, leč v milosti Boží v člověku.

Milosti však předchází víra a víra jest věcí myšlení. Myšlení pak jest věcí inteligence. Inteligence musí být semenem zrodu milosti v člověku a lidstvu — aspoň v celku.

Česká liga akademická jest spolkem adeptů myšlenkové práce a jest spolkem katolickým.

Česká liga akademická budíž tedy semenem myšlenkové, ale především a vždycky plnoživotné a milostiplné obnovy katolického života. Užívá-li se podobných slov často frázovitě, pak by bylo osudné, kdyby se spolek katolických intelektuálů jen z tohoto důvodu zřekl vyslovení tohoto úkolu!

ČLA jest spolkem katolickým. Jest jím jak ze své ideje, tak i ze svého členství v Katolické akci. — Býti „katolickým“ znamená v jediném slově podstatný rozdíl oproti všem jiným celkům. Cokoliv jest katolické, jest a musí býti organické, musí tedy vyrůstat z vnitřního principu, z vlastní životodárnosti síly a plodnosti. Kdyby cokoliv katolického bylo pouze kristalickým aggregátem, byť sebevíce neslo před sebou název katolicity, katolickým to není, protože vše katolické vyslovuje vnitřní jednotu organismu čili těla církve Kristovy, která neroste pouhým přistupováním členů z venku jako do spolku, nýbrž teprve tím roste, když vlije život Kristův, který obsahuje v celé plnosti, do člověka. Nikoliv tedy přistoupením k církvi, nýbrž přijetím ze strany církve a vlitím milosti Boží stává se člověk katolíkem, a teprve tím církev roste. Zůstává ovšem katolíkem, kdo žije ve hříchu a bez milosti, ale jen zde na světě, a zemře-li

v tomto stavu, jest vyloučen z Círky, to jest ze života v Bohu na věky.

ČLA musí tedy být tvarem organickým. Nesmí růst pouze vnějším rozsahem, nýbrž její vzrůst se musí měřit vnitřní silou, pevností a životem v Kristu.

Nyní konkrétně: ČLA má za úkol nejjadrnější a pro sebe nejživotnější tvořit ze svých členů plně katolické osobnosti. Vzpomínám na pojednání o dvou španělských vůdcích, Angelu Herrerovi a Gil Roblesovi, jak o nich sdělovaly vánoční „Lidové listy“. Byly i u nás doby, kdy se zdálo, že vyžadovati od inteligenta jako podstatnou věc tvorby jeho osobnosti modlitbu, exercicie, časté přijímání sv. svátostí, by bylo naivností. Nuže, dnes je tomu jinak! Katolík jest vtělená síla Boží, a tedy musí bez ústupků a ohledů tuto sílu Boží věčně a skutečně přijímat. Vtělení Boží způsobilo dvojí: přineslo Slovo, to jest poznání Boha zjevením, a život, to jest spojení s Bohem vtělením, které trvale působí, ano, zůstává ve svátostech, především v Eucharistii. Slovo i život tedy musíme přijímat a žít, a toto přijetí se děje poznáním (modlitba, exercicie) a svátostmi (modlitba, pokání, sv. přijímání). Bez tohoto jest mluvení o katolictví a o katolické osobnosti planým a prázdným slovem — ne-li prací pro nepřítel Kristova.

Drahá Ligo, řekni si to jasně, upří k tomu pevný pohled: Chceme a musíme se státi plnými katolickými osobnostmi, t. j. plnými Krista, jeho slovem i životem, a chceme to činiti důsledně, důkladně a především modlitbou, exerciciemi, studiem Božích pravd a přijímáním Těla Kristova! — Uvědom si, že býti katolíkem jest nejen mít jiné smýšlení, nýbrž jest býti skutečně jiným člověkem, než druzí, v nichž nežije Kristus — Bůh.

Tím se stane Liga semenem života katolického!

Než ČLA musí také být zdrojem lidí schopných! Tedy ideálem ligisty bude, býti ve svém studijním oboru na vrcholu, studovati vždy tak důkladně, aby Liga byla výběrem nejlepších studentů a aby z ní vycházeli nejlepší odborníci v každém směru! Zmíněný článek o španělských vůdcích dokumentuje nutnost výběru a výchovy tak, že právě vědecká a odborná zdatnost jejich odchovanců stala se oporou a páteří katolického hnutí i jejich přítomného vítězství.

Plná katolická osobnost nemůže být uzavřena do sebe. A proto patří podstatně k jejímu vzrůstu také výchova k sociálnímu smyslu. Katolický člověk ducha musí být nutně plný činnorodého zájmu o druhé, a to ovšem v zájmu o jeho věčné dobro. Vidí-li katolický člověk vše ve světle věčnosti, vidí v něm i svého bližního, určeného rovněž pro život věčný, v němž všichni budeme spojeni v témž životě Božím. Proto být katolickým znamená zároveň být sociálním. Věřící inteligent nesmí zapadnouti v budoucím životě někde v provincii v papírovém úřadování a v úzkých zájmech jedině o pohodlí svoje a své rodiny, nýbrž musí být vždy vnitřně silnou osobností svatou věrou a důsledným životem podle ní, jakož i akčním jádrem katolického života a činnosti. Těto výchovy k zájmu o bližního, k zájmu pro jeho pozemské i věčné dobro se nedostává studentu na vysokých školách téměř nikde, leč právě v České lize akademické.

Touto trojí složkou vymezil jsem vnitřní účel a vlastní jádro České ligy akademické, která jen tehdy bude zdrojem živých katolíků, solidních vědců a věrných pracovníků, bude-li tvořiti katolické, zdatné a sociální osobnosti.

Dobrota všeho katolického spočívá uvnitř a každá činnost katolická jest tedy jen vyzařováním vnitřní pravdy. Kéž by také Česká liga akademická po této stránce byla vpravdě katolickou, aby o ní platilo slovo Písma sv.: Všechna krása dcery Královské jest uvnitř (Žalm 44, 14.)

Tuto vnitřní výchovu provádí liga ve svých theologických kroužcích, rekolekcích a exerciciích. Theologické kroužky se konají přibližně dvakrát do měsíce,

duchovní obnovy jednou, exercicie pak dvakrát do roka mimo uzavřené kursy, jichž se účastní část členstva. Kroužky odborové, jako sociální, medicínský a pod. mají své přednášky, jak duchovní, tak odborné, a řada samostatných řečí různých odborníků doplňuje program ligistické sebevýchovy.

Vnější činnost ČLA není zatím rozvinuta a je to jen správné, dokud nenabude členstvo zmíněné vnitřní pevnosti. Programově měla by se potom obrátiti dvojím směrem: Jednak jest vysokoškolský student takřka přirozeným vůdcem svých mladších kolegů, takže ve svém rodišti nebo v místě svého pobytu měl by se ujmouti iniciativy v mládeži a sdíletí jí ideály i život úměrné dnešnímu katolíkovu. Myslím, že pak nebude zbytečno zdůrazniti, že by liga neměla se jinak příliš zaměstnávat jinou činností v katol. prostředí, protože se stalo již obecnou chybou a nedostatkem, že katolická sdružení pracují stále jen mezi týmiž lidmi, pořádají své podniky jen mezi sebou a obtížnější práci na lidech stojících mimo katolický tábor se vyhýbají. ČLA musí být sdružením tak apoštolským, aby si vzala za úkol vnášeti světlo víry do řad dosud Kristu Ježíši protivných, v zcela přesném smyslu závěru encykliky *Quadragesimo anno*: „Neboť prvními, nejbližšími apoštoly dělníků musejí být zase dělníci: apoštoly pak mezi příslušníky řemesel a obchodu musejí být lidé z týchž řad.“ (Překl. dr. Vaška odst. II., 141.) Vzory jiných katolických vysokoškolských sdružení v Itálii a ve Francii jsou příliš jasné svou prací i svými účinky, než aby nenadchly českého studenta k týmž ideálům apoštolátu mezi ostatními studenty, bude-li jen mít plnost ducha a života Ježíše Krista.

Návodů k práci se dostane lize jak v celku, tak i v jednotlivcích v dnešní době velice snadno, neboť můžeme přece jen s radostí poznati, že po nějakých deseti letech volání po Katolické akci i u nás nabývá již určitých forem a že liga jako vždy měla dosti lidí, kteří jí dávali konkrétní úkoly podle současných poměrů, dostane zcela jasné své místo a pole působnosti v naší Katolické akci. Její činnost a účinnost bude úměrná kázní a oddanosti jejího ducha vedení Círky svaté. P. Jan Ev. Urban OFM, duch. rádce ČLA.

Vojt. Kott, úř. místopředseda Č. L. A.:

Česká liga akademická a studentská politika.

Měsíce listopad a prosinec jsou v životě akademické mládeže měsíci velmi rušnými. Rozhoduje se o tom, kdo bude vládnout ve fakultních spolicích a tím i v ústředních studentských organizacích, jmenovitě v pražském Svazu čsl. studentstva a v Ústředním svazu čsl. studentstva.

Tradice bývá taková, že zkušebním kamenem jsou volby do samosprávy Masarykovy studentské koleje a pak nejhroší boje se svádějí o Všehrd a Spolek čsl. mediků, kteréžto spolky disponují největším počtem hlasů i při volbách do Ústředních studentských organizací.

Při letošních volbách mohli jsme pozorovati ve studentském táboře dvě skupiny: Národní studentstvo, v němž mají převahu studenti národně-sjednocení, a t. zv. Demokratický blok, kde vedoucí roli hrají komunisté. Inspirátory „Demokratického bloku“ byli agrární akademikové, kteří však později z něho vystoupili a dali členstvu volnost hlasování.

Toto letošní studentské zápolení dá se shrnout pod jednoho společného jmenovatele, a to Centra katolických právníků a mediků, rozhodla situace. Způsobila, že osud největších fakultních spolků se ocitl v rukou t. zv. národního studentstva.

Tím ovšem není a nemá být řečeno, že katolické akademikové patří pravici nebo levici. Ne! Každému z nás je jasno, že naše místo je ve středu, že katolické studentstvo musí být regulátorem třech se kol. Je nutno zdůraznit, že katolické akademikové nejsou vázání na určitou skupinu nebo frakci, naopak, nezřikají se spolupráce s nikým, komu se jedná o věčné řešení studentských problémů. Naše zásada v otázce studentské politiky jest a bude: Věcnost a hlavně odborovost ve studentských organizacích! Nepřipustíme, aby tam, kde tvoříme s ostatními frakcemi koalici, vznikly filiálky politických sekretariátů. Jsme si vědomi našeho důležitého postavení, které je výsledkem cílevědomé práce a které nás současně zavazuje a nabádá k dalším metám vítězné katolické studentské politiky.

ŽIVOT

O B S A H

mpa: Náboženské poměry v Jugoslavii. – Positivismus a náboženství. – Karel Horalik: Sociální funkce majetku. – I. Stach: Pacifistické snahy Vatikánu a jeho vztah k vojně. – Závěť latince. – Rasově náboženská ideologie japonského imperialismu. – Boř. Benetka: Dohodou v Podunají za lepší budoucnost Evropy! – Dott. Marko Weirich: Stav populace a populační otázky v Československu. – Ant. Šorm: Náboženská tvorba v lidovém umění. – Sokol a Slovensko. – Život České ligy akademické.

časopis pro veřejné otázky současnosti, náboženství, kulturu a politiku

V Praze dne 15. února 1936. Ročník XVIII. Číslo **3**

mpa:

Náboženské poměry v Jugoslavii.

Několik myšlenek z rozhovoru s vynikajícím pracovníkem jugoslavského ministerstva spravedlnosti a kultu, ThDrem Aug. Čičičem.

Víra v Boha jest velikým příkazem každého občana na území království jugoslavského, řekl mi na počátku naší rozmluvy znamenitý kněz, odborový přednosta v jugoslavském ministerstvu kultu dr. Čičič. U nás v Jugoslavii osvobozením vytvořena byla široká základna ke spolupráci církví v duchu vznešené nauky Kristovy. Katolíci jugoslavští vždy byli nositeli osvobozené myšlenky, a to nejenom v osobách svých velikánů, jako Strossmayer, Bulič nebo Bianchini, ale v srdci i těch nejmenších ve vzdálených vískách i osadách. Příkazy lásky k vlasti nediktuje jenom zákon lidský, nýbrž právě i zákon našeho velikého Mistra. Není třeba, abychom my katolíci odpovídali na některá nařčení z táborů nepřátelských, že prý jsme příslušníky mezinárodní organizace — jak jmenují Církev římskokatolickou; není toho tím více potřebí, poněvadž důkazy, které katolíci v minulosti podali, jasně dokazují, že vřelé vlastenectví jest nerozlučně spojeno s opravdovou věrou, podle zákonů katolické věrouky. Mezinárodnost katolické Církvě, to jest její přednost, spojující lidi různých národů ve veliký duchovní svazek. Před oltářem Páně častokrátě sklání čelo představitelů národů, které vzájemně se potírají; a jedině uposlechnutí toho hlasu, který k nim mluví, odtud, uzdraví churavou společnost lidí. Málokde snad, jako u nás, dá se právě studovati význam nejenom náboženský, ale i státní, zásady vzájemné snášenlivosti. Nejsou pouze bratry dva lidé, stejnou řečí hovořící, vždyť to by se stávalo, že by pojem bratrství, toho pravého, cenného, byl velmi úzký — nýbrž, jak my katolíci dobře víme, mají býti sobě bratry všichni lidé. S úsměvem pozastavil by se snad nad těmito slovy mnohý z moderních občanů, ale přesto všichni, ba i tito, cítíme, že jedině tyto zákony mohou přinést pokoj a mír mezi lidmi. Celá Jugoslaviie, rozdělená na několik skupin náboženských, musí v prvé řadě uplatnit v životě mezicírkevním zásadu naprosté náboženské snášenlivosti. Ostatně i s nekřesťanskými vyznáními káže nám katolíkům naše učení býti v poměru co nejvřelejším. Pokud potřebují naši pomoci, vždy vzpomeňme podobenství Mistra: Šel člověk z Jerusalema do Jericha a přepaden byl lotry...

Slova Kristových podobenství jsou dnes tím nejpravdivějším skutkem, vyjádřeno nověji, moderní naukou, která až do dnešního dne nebyla překonána a nikdy nebude — poněvadž jest plodem lásky Boží. Úzký obzor mnohých lidí, poloviční vzdělání, ba ně-

kdy i vrozená zášť, vytvořovaly jmenovitě v minulém a na počátku tohoto století něco, čemu se falešně říkalo „pokrokovost“. Co vidělo však lidstvo od této pokrokovosti se přibližovati — ryk zbraní, vnitřní rozháranost a masově burácející vzdor. Hon za dolarem ve světadílu, kde se mluvilo jen o vítězné písní hmoty, stal se šílenou trojkou, jejíž jízda skončila v mravní a hmotné krizi a zoufalství; zase třeba jest vzpomenouti veliké pravdy Mistrových slov, co platno člověku, kdyby celý svět získal...

Sopka balkánská, jak v civilisované Evropě častokrátě o nás se mluvilo — v této době zůstává klidná a mírná — proč — poněvadž zůstala věrnou tradici učení Ježíšova. My Slované na Balkáně vnímáme velmi dobře poučení plynoucí z evangelia, co člověk činiti má, aby došel spasení. A právě v tomto rysu povahy balkánských Slovanů skryta jest ta láska k učení svatých věrozvěstů Cyrila a Metoda. Váš geniální biskup Stojan, tam na posvátném pro celé Slovanstvo Velehradě, dal snad základ k té myšlence, za kterou bychom se všichni Slované měli upřímně modlití — slova římského velekněze o světle z východu týkají se právě Slovanstva, jako rasy zdravé fyzicky, duchovní budoucnosti. Nikoliv ríšeuliovským výbojem, ale láskou velikého sv. Františka jest vyjádřena naše (slovanská) myšlenka cyrilometodějská. Slované věřím, toť hymnus budoucnosti, kterou vidím v záři spojení lásky k Bohu, v jedné společné rodině — Církvě. Řady mučedníků, kterými se chlubí Církev katolická, vykazují tolik Slovanů a jest zajímavým poznáním, že všichni tito byli velikými lidmi v křesťanském slova smyslu; i ostatní světci naši jsou čímsi jasným v památce těch, které nazýváme světci. Není třeba dlouho hledati — příklad blah. Anežky České, o jejíž svatořečení požádal Svätého Otce československý kardinál, příklad vznešené lidskosti, pravého šlechtictví, plně prokazuje výše uvedené tvrzení.

Nelze mluvit o soumraku Slovanstva, třebaže v říši ruské zavládla tma nad křesťanským lidem, červánky obrody duchovní, ve kterou my plně věříme, jsou nad Slovanů a mezi prvními nad Slovanů balkánskými, kteří si musejí uvědomiti svoji úlohu obrody v duchu Kristově.

Není šťastnějších lidí, nežli těch, kdož věří v Boha a jeho zákony — to říkal slavný Pasteur, ten, jenž vědou bojoval proti fyzickému utrpení člověka, ale

Positivismus a náboženství.

Dlouho ještě nedozní u nás positivismus. Dlouho ještě bude tkvít svými kořeny v českém myšlení, protože příliš výrazné osobnosti jej vestavovaly do našeho myšlenkového života a příliš slabé byly osobnosti, které v prvních dobách rozkvetu proti positivismu vystupovaly, a když se našly osobnosti silné jako Hoppe, bylo vlastně positivismu již odzvoněno po celém světě. . . U nás obyčejně tato ozvěna se opožďuje, ale zdá se, že již první vlny i naše myšlení hlouběji zasáhly.

Positivismu bylo kolikrát užíváno anebo i zneužíváno jakožto velmi silného dřevce v boji protikatolickým resp. protináboženským.

To ale se již positivismu zneužívalo, to již se dala krivda všem patriarchům, kteří se poctivě snažili positivismem přijít k celé pravdě. Ale takový bývá osud skoro všech filosofii, že jich konce bývají vulgární, až sprosté a nízké.

Positivismus nemohl než postaviti se proti zjevenému náboženství, již pro své základní myšlenky. A jest s druhé strany si třeba toto uvědomiti, že zjevené náboženství nemělo v poslední době odpovědnějšího odpůrce než právě positivismus, a že dokud u nás nedozní positivismus, že nemožno klidně přecházeti kolem něho a jeho vln těm, kteří se snaží zjeveným náboženstvím obohatiti, posilniti a osvětliti lidstvo.

Positivismus jest v ohledu náboženském zásadně agnosticizmem, agnosticizmem, jak říkáme, empirickým.

Pro Spencera jest první příčina, na niž bude veškerá náboženská nauka něčím naprosto nepoznatelným. Proto nepoznatelným, že jsou podle positivismu staršího naprosto nepoznatelné první principy lidského rozumu. Starší pozitivisté neuznávají ani ontologickou platnost těchto prvních principů, protože i idea jest pro ně jakýsi složitý anebo obecný obraz obrazivosti, k němuž se přidává obecné pojmenování. Tento obraz jest skoro mechanicky složen podle zákona o sdružování obrazů, na základě pravidla, že podobné obrazy se shlukem zesilují, rozdílné zeslabují, takže nakonec zůstává v mysli jakýsi mlhavý, neurčitý obraz. Tak vyjadřují tak zvané naše ideje jenom zjevy smyslové a proto mají pouze cenu jakožto vyjádření zjevů. Cokoliv běžeme nad ony zjevy, především tedy podstaty duchovní a principy a podobně, jsou jenom scholastické hříčky.

Proto nemožno dokázati Boží existenci positivistovi. Neboť jako se neuznávají ostatní principy, tak se také neuznávají principy kauzality. Zjev následný předpokládá zjev předchodný, to jest všechno positivistovi řečí exotickou. Rovněž podle positivistů nemožno přisuzovati Bohu moudrost, pravdu, krásu, dobro, ale nemůže mu rozum ani realitu pouhou přisuzovati, protože tyto pojmy mají jenom fenomenální platnost. Když pak chceme užívati těchto pojmů o Bohu, plodí docela nutně antinomie, protirečností. Tak jest podle Spencera antinomií v božském bytí, přisuzujeme-li jemu zároveň také vědomí, protože vědomí již přináší s sebou dvojitost, totiž uvědomění si subjektu sebe co objektu. Rovněž jest prý protirečnost

víru hlásal jako jediný lék pro chorou duši, již lékaři i zlato tohoto světa nemohou zachrániti.

Mnoho let možno dosti že přejde, nežli veliký sen dobrého syna české vlasti, dra Stojana, stane se skutečností, ale přijde, přijde jako úsměv spásy a pozdrav velikého Mistra trpícímu lidstvu sloučením Slovanů, bratří jedné rodiny i Bůh dá jediné víry, která učí odpouštějíc. Smích kolem stojících nemůže zabrániti vítězné výslovice křesťanské; kdo řekl více zase nežli náš božský Učitel — nikoliv zatracení hříšnickova, ale jeho pokání si žádáme.

Občanské ctnosti katolického příslušníka toho kterého státu, ještě jednou pravím, končil dr. Čečič, to jest síla naší ideologie tvořivé budoucnosti!

mezi svobodou Boží a jeho nezměnitelností, protože svoboda nutně nese s sebou změnu. Protirečnost vidí Spencer dále v pojmech milosrdenství, protože ihned se vynoří, jak tedy může Bůh nejmilosrdnější dopustiti zlo. Protirečnost vidí v pojmech spravedlnost a milosrdenství Boží. Proto, cokoliv praví o Bohu, nejenom že jest záhadným a tajemným, nýbrž také protirečným.

Spencer připouští Boha, ale cokoliv se o něm praví, všechno je prý protirečné, chce-li vysvětlovati přirozenost a povahu absolutna. Tak označuje ateismus za absurdní, podobně pantheismus, ale i theismus, nemožno prý říci o Absolutnu, zda jest něco immanentního anebo transcendentního, zda jest něco osobního anebo svobodného anebo absolutně vázaného. . .

Podobně mluví Stuart Mill, James atd.

Positivismus vylučuje podobně možnost poznati zářačnost zásahu zjevení. Praví, že snad zázrak není nemožný, ale nedá se poznati. A i kdyby se dalo poznati a rozeznati faktum zjevení, zjevení by stále zůstalo něčím pouze symbolickým a metaforickým, protože by se vyjadřovalo našimi pojmy, které mají jenom fenomenalistickou platnost a proto nemohou ve skutečnosti vyjádřiti věci nadfenomenální. Tak na příklad náš pojem osoby vyjadřuje jenom sbírku vnitřních zjevů pod jedním centrálním, jímž jest vědomí sebe, proto nemůže pojem osoby vyjádřiti osobu Boží, protože tato není nikterak fenomenální.

Zajímavé jest, jak tu positivismus vyjadřuje starou myšlenku mystiků, kteří varují před přílišným spoléháním na lidský rozum v otázkách poznání Boha. Mystikové tvrdí něco podobného, že není možné schovati do ubohých lidských pojmů absolutnost Boží. Ale o tom vědí dobře i theologové katoličtí a ospravedlňují blábolení lidské mysli o Bohu, jak to nazývají mnozí poctiví badatelé theologičtí. Tomáš sám praví, že náš rozum má se k věcem Božím tak jako oko nočního ptáka k dennímu světlu, že spíše můžeme poznati o Bohu, co není, než co jest, ale s druhé strany radostně vyznává, že i to málo, jež o Bohu můžeme poznati, protože se jedná o poznání absolutna, jest něčím absolutně cenným. A katoličtí theologové mají východisko, jak možno vyhnouti se skepticizmu a gnosticizmu v našem hovoru o Bohu. Jest to ona velkolepá nauka o analogii, že totiž naše bytí není absolutně cizí bytí Božím, že naše bytí jest právě tak skutečným bytím, jako jest bytí absolutní a že proto možno téhož jména a slova a pojmu užívati o Bohu i o nás, a následovně že možno i o ostatních pojmech takto se řídit.

Naše mluvení o Bohu stejnými výrazy jako o člověku není pouhou symbolikou, není metaforou, čemuž se snad žádné náboženství tak nebrání, jako křesťanské, neuzíváme týchž slov, protože jest tu nějaká společná skutečnost, které onen pojem přisuzujeme ve vlastním slova smyslu, nýbrž proto užíváme oněch výrazů stejně o Bohu jako o tvorů, protože tvor má účast na bytí, jímž Bůh absolutně jest.

Protože se ale positivismus setkává s tak universálním faktem, jako jest náboženství, proto nemohlo mu stačiti negativní stanovisko k náboženství zjevenému, nýbrž musil si také řešiti otázku náboženského faktu anebo zjevu. Protože se positivismus omezuje na fakta, nemohl se vyhnouti faktu náboženskému.

Spencer považuje náboženství za snahu lidského ducha, aby nabyl představy samého Nepoznatelného, představy ale, které by souhlasily s našimi zvyklostmi a kategoriemi.

Tyto pojmy jsou sice jenom symbolické a objektivně vzato plodí protirečností, přece ale vychází z nich náboženské cítění, náboženský duch. Toto náboženské cítění podléhá dlouhému vývoji. Dnes v něm vítězí zvolna mravnostní prvek nad prvkem kultickým, pomalu mizí antropomorfistické obrazy Božího hněvu a msty a podobně. Tak dnes nemůže náboženství býti

Sociální funkce majetku.

Jedním z neduhů, jimiž trpí dnešní společnost, je nespravedlivé sociální a majetkové rozvrstvení společnosti. Elementární cit pro spravedlnost to zaznamenává při pohledu na nepřehledné řady nezaměstnaných, strádajících lidí, bez naděje na lepší časy, a na druhé straně bohatí kapitalisté, bohatnoucí na úkor mizejících středních vrstev.

Zdá se, že Marx měl pravdu, když pravil, že na jedné straně bude se koncentrovat kapitál do rukou několika kapitalistů a na druhé straně porostou řady revolučně naladěného proletariátu.

Tomuto vývoji měla zabránit encyklika *Rerum novarum* zdůrazňováním spravedlnosti v poměru mezi zaměstnavatelem a zaměstnaným a jako lék proti bídě stavěla požadavek odproletarisování proletariátu.

Pokud se týká taktiky socialisticky orientovaného dělnictva v dobývání a hájení svých práv, možno zaznamenati každodenně stávky, demonstrace, případně i revoluce.

Křesťanský dělník touto taktikou nesmí jít. Křesťanství má v evangeliu prvky sociální spravedlnosti. Jsou to slova Kristova: Hoden jest dělník své mzdy. Neschovávejte pokladů, které rez a mol kazí, zloději kradou, ale máme ukládat poklady v nebi. Luk. hl. XI., v. 41 praví se: Co zbývá, dejte almužnou. Zde je základ sociální funkce majetku. A dále praví Kristus, že, co učiníme nejmenší ve prospěch bližního, učinili jsme jemu. Bohatí by se měli zamyslit nad slovy: Spíše velbloud projde uchem jehly, než bohatý přijde do království nebeského. Nad tvrdými židovskými kapitalisty Kristus volá často své — běda!

Křesťanství sociální rozdíly vyrovnává láskou účinnou, dobročinností.

Přirozená etika, shrnutá v systém — humanitu, doporučuje také jako občanskou ctnost dobročinnost. Filosofickým základem této číře občanské ctnosti byl by stoický pesimismus a kosmopolitismus, vycházející z trudu života a sbratřující všechny lidi tímto smutným osudem trpícího lidstva. Je nutno, aby ti, kdož mají, pomáhali lidské bídě. Ovšem tato almužna je dávana velmi okázale. Ponižuje trpícího a je vypočítána pro obdiv, chválu a ješitnost dávajícího.

Daleko výše stojí ctnost — křesťanská dobročinnost, jak svými motivy, tak i praxí. Evangelium učí v chudákovy vidět Krista nahého, hladového, nemocného, almužnu jest dávat tak, aby pravice nevěděla, co činí levice.

Sv. Tomáš Akv. v *Summē II. IIae. q. 32* praví, že křesťanská dobročinnost má svůj základ ve stejné závazném přikázání jako dekalog v největším přikázání evangelia, přikázání lásky k bližnímu.

Dvě jsou podmínky podle sv. Tomáše závaznosti

almužny: Dávající má přebytek přesahující osobní potřebu, přiměřený životní standart patřící stavu dárce a dárcových a na druhé straně skutečná chudoba bližního. Zdálo by se toto pravidlo příliš arbitrárním a kromě uvedeného případu dobročinnost patřila by jen k radám. Proti tomuto názoru bojuje komentátor sv. Tomáše Tomáš de Vio známý pod jménem Caietanus (letos je tomu 400 let, co zemřel), ve spisku *De elemosynae praecepto*. Uvádí místo ze sv. Tomáše, a to in *IV. Sent. dist. 15, q. 2, art. 1. q. 4*, kde sv. Tomáš tyto dvě podmínky přesněji formuluje.

První je osobní nadbytek křesťana. Tento nadbytek je povinen křesťan pod závazkem přikázání dáti ve prospěch chudých, i když jejich bída nedosáhla nejvyšší meze. Nadbytek je to, co není právě nutné pro celkové postavení člověka ve společnosti a jeho rodiny s ohledem na pravděpodobné případy v budoucnu.

Nejkrajnější bída není tehdy, když již člověk dohasíná a veškerá pomoc je marná, ale je již tehdy, když se objevují znaky budoucí potřeby a není naděje, že by kdo pomohl.

Dobročinnost jest ctnost; je tedy nutné, aby nějakým způsobem spadala pod přikázání, ježto nařízení zákonodárce mají za úkol vésti k ctnostem.

Funkcí majetku jest ukájení potřeb vezdejšího života. Toto ukájení musí být spořádáno podle zásad střídmosti. Ovšem, kdo neužívá majetku k ukájení nutných potřeb životních, nebo nemírně ho užívá, ocitá se na dráze hříchu lakomství a nestřídmosti.

Okruh pomoci vychází samozřejmě od dárce k rodině, příbuzným a pak k cizím. Pokud se týká stupně potřeby, který dříve přichází v úvahu, jest zaznamenati, že první místo v pořadí dobročinnosti musí zaujmout presentní, absolutní nedostatek, pak nedostatek podmíněný ten, když někdo potřebuje něčeho k uchování náležitého postavení ve společnosti.

Zákon o almužně od dárce směřuje k potřebě nynější i budoucí rodiny a pak je potřeba jiných okamžitá a podmíněná. Při kolisi absolutní potřeby cizích a podmíněné potřeby dárce a jeho rodiny samozřejmě první místo zaujímá absolutní potřeba cizích.

Církev nikdy neopustila chudých a plnila doslova zákon o almužně. Ve středověku nebylo nezaměstnaných — lidí bez podmínek holého života jako nyní. Králové a knížata myli nohy chudákům, odívali je, sytili. Církev stavěla chudobince, sirotčince, nemocnice. Byl řád trinitářů na vykupování otroků.

A dnes. Tvrdé je srdce lidí, tvrdé srdce katolíků. Katolíci také propadli materialismu, přilnuli k majetku. Nemáme tisku, nemáme schopné inteligence, máme nedostatek exercičních domů. Jak bídné jsou dělnické organizace katolíků. Je na parády, sjezdy, na vyznamenání, erby a fedrpuše, ale pro dělníka není spravedlivé mzdy. — Ne nadarmo stojí lakomství na druhém místě v sedmeru hlavních hříchů. Jsme hříšní a almužna extinguit multitudinem peccatorum, praví sv. Tomáš.

něčím jiným než neurčitým uvědoměním sebe Absolutna. Každé vědění vede k tajemství, a kde končí věda, začíná náboženství.

Takto chápeme, že to byl právě pozitivismus, který razil ono dnes omšelé heslo o rovnocennosti všech náboženství. V tomto pozitivistickém náboženství se dají krásně zladiti vedle sebe jak atheismus, tak pantheismus i theismus . . .

Comte výslovně náboženství redukuje na mravnost anebo na život sociální a s tohoto hlediska jest mu náboženství potřebným. Comte prohlašuje totiž, že ani věda, ani filosofie nemohou účinně sociální akci rozvinouti, protože ji nemohou sjednotiti. Proto volá po náboženství, které by jedině dovedlo přemoci individualismus přepjatý, sobectví a které by jedině dovedlo nadchnouti pro společenství. Ovšem, k tomu není možno potřebovati náboženství s jejich metafysikou a s jejich dogmaty. To všechno třeba vymýti,

aby náboženství dospělo ke svému vlastnímu určení, totiž aby učilo pozitivním ctnostem, které by umožňovaly společenský život. To by asi znamenalo zavésti náboženství pozitivistické.

Comte vybírá z křesťanství dvě základní pravdy, které přijímá a pro které by chtěl zachovati křesťanství, totiž existenci nejvyšší příčiny a potom nesmrtnosti lidské duše.

Positivistický pak pojem Boha byl by asi toto: Pojem jakéhosi obecného Boha, nejvyšší bytosti, nekonečné a věčné, s nímž se stýkají lidští duchové, což jim pak dává sílu k překonání egoismu, aby mohla zavést právu lásku a pravé bratrství.

Toto pak nejvyšší jest pro pozitivisty Humanitas sama čili lidstvo. Toto lidstvo není nějakým abstraktem, nýbrž souhrnem všech pokolení všech dob, jest solidaritou a souvislostí a spojením všech pokolení všech dob lidských. Tato humanita se skládá ze všech

dobrych myšlenek, ze všech dobrých tužeb a pokusů a činů lidí předcházejících, jimiž je nám pomoheno k dalšímu pokroku. Tato humanita v nás jest stále principem dalšího pokroku a cílem řádu sociálního i mravního, jest přijímačem veškeré morality, toť onen pravý Bůh, v němž žijeme. Není to fiktivní bytost theistická, nýbrž skutečná bytost, která nám pomáhá přemoci egoismus.

Tak jest pozitivismus naukou ryze kolektivistickou, naukou spřízněnou s marxismem. Positivismus došel svého korunování v ideologii bolševické, kde jest rovněž zbožštěno lidstvo, kde rovněž všechno má sloužiti k tomu, aby se přemohlo sobectví, lidstvo a jeho pokrok jest jediným faktem, jediným cílem, jedinou snahou... Toto jest důsledné ovoce pozitivismu. Bylo a jest stále ještě podceňováno s hlediska náboženské akce, a náboženského snažení toto snažení positivistické. Positivismus nemohl nakonec jinak než vystoupiti brutálně proti náboženství, musily padnouti rukavičky elegantních jeho proroků. A ruský komunismus, voila, toť aspoň protivník a nepřítel čestný a důsledný, s nímž vždycky víme jasně do posledního detailu, na čem s ním jsme a co chce...

Jest dobře připomenouti si toto stanovisko pozitivismu k náboženství, abychom si znovu uvědomili velkou přesnost a velkou důležitost náboženství pro individuum. Kdežto pozitivismus všechno snaží se vrhnouti jediné na pokrok lidstva a kdežto lidstvo se zde stává bohem, třeba za cenu člověka, náboženství zdůrazňuje nesmírnou cenu každého jednotlivce. Proto také náboženství důrazně proti zbožštění státu prohlašuje právo jedince na svůj osobitý vývoj. A nikde není člověk tak osobitý, nikde se tak osobitě nemůže vyžiti jako v náboženství, kde jedinec stojí se svým celým životem tváří v tvář vůči naprostému Absolutnu, naprostému dobru a absolutní pravdě. Zde jest možný individuální rozvoj, individuální pokračování a zdokonalování takřka do nekonečna, řekněme tedy, raději do neskončena, hned!

Tak jako náboženství spojuje ve společenství, tak je spojuje proto, aby se každému opřenému o společenství a společnost dostalo co nejvíce osobně, individuálně z toho, co před ním stojí, jakožto to, co má býti osobně, individuálně, nejbohatěji uchopeno a prožito.

Z toho ale plyne další vážný důsledek tváří v tvář pozitivismu. Není mu možné dokázati jeho omyl vnějšími formami, není možné ukázati jeho činnost ochuzující, vyprazdňující lidské duše jinak než právě hledáním celého náboženského života ve vnitřním životě, to jest, v obohacování lidského nitra oním absolutním spojováním s ním, stálým přetvořováním podle jeho plnosti a z jeho bohatství. Že totiž náboženství znamená ritus, nýbrž život, že ritus jest jenom potřebou vyjádřiti svoje spojení a svoji poddanost omezeného před Absolutnem.

Mysticismus a jeho dokonalá, naprostá přetvoření člověka, kdy se stává teprve z člověka onen dokonale sociální tvor, který objímá bídy celého světa, protože právě největší mystikové, jsouce naplněni Bohem, vracejí se s ním pak k bratřím, ukazuje na to, je to převrácená cesta žádati od náboženství jediné morálku. Neboť pokud žije jakýsi fond morality čerpané z náboženského života, možno po nějakou generaci od lidí přirozeně ušlechtilých očekávati skutečně sociální a mravní jakýsi smysl, ale tento fond se pak ztrácí od generace ke generaci. Čím dále tím cílevědomějším spojením s Bohem, zdrojem dokonalosti, ryzosti a lásky bratrské a nezměrné roste v člověku mravnost. Lidstvo jest naopak pojem fiktivní. Neexistuje lidstvo, nýbrž lidé. Lidé je třeba zušlechťovati a zdokonalovati. Kdo zušlechťuje lidstvo, udusí se v krvi zvlčilých lidí.

Neopositivisté, či neocomtisté, jako Bruhl, Lévy, Durkheim, vidí v náboženství soubor předpisů a zásad, jež si lidská společnost sama dala a na nichž se

shodla vzhledem k sociálnímu pokroku. Jest tu třeba věřiti ve zdokonalitelnost lidstva, doufati ve společnosti a milovati společnost...

Tohle všechno jsme slychávali ve svém mládí, tohle všechno jsme slychávali opěvovati, a bývalo to přednášeno s takovým zápalem a s takovým přesvědčením, že naše generace na toto všechno věřily...

Podle jiných neopositivistů, jako Ribot (Psychologie des sentiments), jsou náboženské pojmy a zjevy jenom neuvědomělé promítnutí našich tužeb na nějaký imaginární předmět.

Podle Jamesa (The varieties of religious experience) hlavním náboženským faktem jest modlitba a víra, jimiž náboženský člověk domnívá se míti vztah k nejvyšší bytosti, od něhož se mu může dostat pomoci a pokoje. Dogmata jsou pak pozdějšího rázu a mají jenom vysvětliti náboženskou zkušenost. Jsou ale sama něčím podružným a závislým na stavu vědy a filosofie.

James soudí o platnosti náboženské zkušenosti jediné z pragmatického hlediska. Hlavním ovocem náboženství jest svatost. James uvádí některé podle něho neblahé podružné účinky svatosti, jako strohost, přísnost, askesi, pokoru, zbožnost, asi chce říci pobožnůstkářství. To jsou podle něho plody pochybné ceny. Pak jest ovoce již cennější. Svatost totiž zvyšuje ve světě morální sílu, soulad a pokoj. Náboženská víra někdy léčí nemoci. Tak zvedá náboženství nad egoismus, čehož nemohou dosáhnouti ani věda ani sociologie. Proto jest náboženství dobré a účinné, protože tak zvyšuje odolnost ve strastech, sílu duše a protože vítězně láme egoismus...

Předmět této náboženské zkušenosti vychází z našeho podvědomí, v němž se nejasně a zatměně připravuje každá inspirace, ať náboženská, ať básnická. Toto podvědomí má jakýsi nevysvětlitelný ještě vztah s tím, co je nám dosud nepřímě nepřístupné. Tento řád tohoto nepřístupného nemůžeme sám v sobě poznati. Dogmata jsou sice vyjádřením tohoto řádu, ale vyjádřením individuálním anebo kolektivním, ale nikdy absolutním. I tato dogmata jsou někdy užitečná aspoň některá k přemožení egoismu... Proto se setkáváme u tak mnohých starších liberálů let předcházejících, kterým se říkalo ušlechtilí lidé, s jakousi shovívavou tolerancí... Ty pravdy jsou dobré pro lid, umravňují, proto je lze trpěti. Tak také se díval tento positivistický náboženský liberalismus na kněžstvo, jakožto na povolání, které prozatím je dobré, aby umravňovalo lid, než to bude prováděno a než to bude možné prováděti jiným způsobem. Tak James dokládá, že různá dogmata mohou býti různým lidem anebo různým útvarům a skupinám anebo i národům užitečná. Nedají se sice dokázati, ale nejsou absurdní, jsou pravdivá, protože jsou užitečná. Při tom ale James zavrhuje existenci jediného osobního Boha. Starý James si zadeklamoval, že totiž postup myšlenky demokratické zastínil myšlenku náboženskou, protože přetvořil naši obrazivost. James jediné ještě akceptuje myšlenky pantheistické, s nimiž možno vážně diskutovati. Myšlenka dogmatu náboženského jest mu formulí bez vnitřního životného obsahu.

Tak docházíme k názoru o soukromosti náboženství, náboženství vzniká podle modernistů positivisticky naladěných tryskáním z hlubin podvědomí. Proto vlastně existuje tolik náboženství, kolik je jednotlivců a nemá žádná náboženská společnost práva chtíti na základě svého společenství zasahovati do společnosti.

Jiným následkem pozitivismu jest naprostý náboženský indiferentismus. Vyjádřil jeho základ Littré, když napsal: Proč se tak zarputile ustavičně tážete, odkud jste přišli a kam jdete; zda jest nějaký rozumný tvůrce, svobodný a dobrý... Tohle všechno není na nic. Zanechte těchto preludů... Dokonalostí lidskou a sociálním pokrokem jest nedbati

konečne ničeho toho. Tím více se duch osvěcuje, čím více nechává zapadnouti v temnoty tyto otázky, tak zvané problémy. Tyto problémy jsou vlastně chorobou; prostředkem k jich vyléčení jest, nemyslit na ně...

Proto bylo velkým omylem, že se proti pozitivismu tak málo a tak nefilosoficky bojovalo. Positivismus jest ve svém jádře filosofií nejenom nenáboženskou, nýbrž snad z nejzlobnějších filosofií ohledně náboženství. Filosofové pozitivističtí jednali jenom docela důsledně ve smyslu svých zásad, když potírali náboženství zjevené, a když je chtěli trpěti jenom jako věc čistě soukromou, jakožto přechodnou stanicí, než věda a umění primitivní náboženské služby lidské společnosti docela nahradí.

Positivismus jest ale nedůsledností vnitřní. V jeho podstatě samé se nalézá rozpor. Chce jediným

náboženstvím lidstvo. Chce, aby se věřilo v lidstvo. Byli to ale vždycky náboženští myslitelé, kteří uznávajíce slabost a omezenost tohoto lidstva, žili vědomě, uvědoměle z jiné reality a ze života z této reality přinášeli tomuto lidstvu nové světlo a novou sílu. Ba, i pozitivismus v tom, co má nejideálnějšího právě ve své lásce k lidstvu, žije z náboženství a řekneme přímo z náboženství zjeveného, které podává nejhlubší podklad k lásce k člověku a tedy k lidstvu, totiž spojení s Božstvím. Tento klad přejal pozitivismus, aniž by věděl, kdy to uznal právě z náboženství, bez něhož by sotva k této konkluzi došel. Konečně nikdy nám nestačí útěcha. Nehledej, protože se nedozvíš, nezbadáš, protože od věků se snaží člověk vystoupiti ze sebe, nad sebe. Obecnost této touhy ukazuje na realitu jejího podkladu...

Pacifistické snahy Vatikánu a jeho vztah k vojne.

I. Stach. — V evropskom politickom živote nastala prietrž. Vojna taliansko-abesínska je výstražným znamením, ktoré varuje ostatné európske štáty pred blízkou katastrofou. Strach pacifistov, ktorým leží na srdci európsky mier, je odôvodnený. Veď mier patrí medzi najvyššie pozemské hodnoty; je vzácnym klenotom, ktorý si musia štáty chrániť ako poklad. Naproti tomu vojna ako fyzické zlo ničí v zárodku štátnej blahobyť a uvrhne do hmotnej biedy milióny ľudí: ako morálne zlo nivočí mravné hodnoty a nemilosrdne utlumí každý prejav nadprirodzeného života. Svetová vojna bola hrůzostrašným dôkazom toho, ako sa zrútila pýšna rozumová „autonomia“ Európy, nakoľko ešte nepadla v obeť nacionalistickým vášňam. Max Scheler, profesor kolínskej univerzity, povedal celému svetu pravdu: ... Že vojna odhalila vnútornú prefikanosť a nepravdu európskej kultúrnej spoločnosti, ktorá už dávno neexistuje a jedom nacionalizmu a subjektivismu, relativizmom a kapitalizmom je dávno rozožratá... že skryté duševné rany európskej duše sa otvorily ako ďaleko viditeľné, ošklivé, protivne zapáchajúce rany, zato sa poďakujeme vojne.¹

Dľa Schelera svetová vojna bola *prírodným výsledkom rozkladu európskej liberálnej kultúry.*

Za nejakú dobu sa myslelo, že vo svete navždy zavládne mier. A ľudia uverili optimistom aj ich ilúziám. A medzitým čo ľudia snievali o sladkom mieri, kuly sa nové zbrane, ktorých rachot zobudil zo spánku optimistov a postavil im pred oči holú skutočnosť. Ilúzie o večnom mieri sa rozplynuly pred ich zrakom ako mydlová bublina vo vzduchu.

Štátnici snažia sa filozoficky odôvodniť nutnosť vojny. Fašistická ideológia považuje vojnu za vrchol štátneho života, kde sa ukážu všetky sily štátu. Iní zase strácajú vieru v možnosť trvalého mieru už len preto, že vraj vojna patrí k podstate človeka.

Fašistický názor na vojnu *zásadne sa protiví* katolíckej morálke a je najhrubším zločinom oproti druhým štátom. Nemožnosť vojny omlúvať výpoveďou, že vojna patrí k podstate človeka, je veľkou zbabelosťou. Značí to neveriť v dôstojnosť človeka, v jeho mravnú silu a idealizmus. Dľa takého sylogizmu aj odpor voči hriechu by bol daromný, lebo veď aj on nemilosrdne stíha ľudské pokolenie už od padu našich prarodičov v raji.

A jaké stanovisko zaujíma voči vojne Cirkev? Schvaľuje ju alebo aspoň pripúšťa? Dľa cirkevnej nauky vojna je následok žalostného padu našich prarodičov. Jej koreň tkvie v dedičnom hriechu, keď prvý človek *spoliatus donis supernaturalibus et vulneratus in naturalibus* vlastnou vinou odvrhol od seba Božie priateľstvo a tým vniesol disharmoniu do života celého ľudského pokolenia. *Cirkev každú vojnu pokladá za zlo.* Nespravodlivú, ktorá je do neba volajúcou vraždou tisíceroch nevinných ľudí a tiež aj spravodli-

vú, pretože prináša so sebou jak fyzický tak aj mravný biedu pre celé zástupy ľudí. „Preto Cirkev sa díva na možné vojny vo svete jako aj na iné faktory biedy na pr. na choroby, hlad, záplavy, vulkanické výbuchy. Pre ňu je vojna nešťastím, bičom národov. A s týmto názorom môže sa odvolávať celkom aj na sv. Písmo. Aj tam vojna nie je zásadne zakázaná. Aj tam patria možné vojny k svetovému poriadku, či skôr k svetovému poriadku porušenému dedičným hriechom.“² To, čo hovorí Adam vo svojom diele „Das Wesen des Katholizismus“ o žalostnej mravnej situácii ľudstva po rajskej tragedii, platí do určitej miery aj o našej dobe: *Ľudstvo zbavené svojho pôvodného, nadprirodzeného cieľa kružilo v šialenom otáčaní okolo seba tak, jako planeta, ktorá sa odtrhla od materskej hviezdy. Vlastné ja bolo stredobodom jeho snah a túžieb. Boha, prameň duchovného života, ľudstvo pocítovalo jako farchu* (str. 48).

Teda Cirkev vojnu pokladá za zlo a preto vždy proti nej najrozhodnejšie bojovala. Je si vedomá toho, že každý pokus o mier sa musí opierať o tú skalopevnú morálku a jej zákony, ktoré hlásal Kristus jak nám ho kladú pred oči evanjelisti. On je jediným Kniežaťom pokoja. A teraz sa pozrime do cirkevných dejín a vyzdvihnime niektoré momenty, ktoré by odôvodňovali naše tvrdenia.

Kresťanský starovek reprezentuje Augustín, nádšený teoretický obhajca mieru. On, ktorý tak klasicky spojil myšlienku mieru s povinnou obránou štátu výrazom „bellando pacificus“, obrátil sa proti násilným útočníkom celou silou svojho geniálneho ducha. Kto môže myslieť na vojnu a nemá pri tom hlboké boľasti, ten ztratil každý cit ľudskosti.

V 9. storočí pápež Mikuláš s vynaložením všetkej svojej autority zatracoval barbarské výboje a svoj odpor odôvodňoval slovami: *Cirkev zná iba jeden meč, meč ducha a nezabíja nikoho, ale dáva každému život.*

V minulom storočí, keď začala zúriť vojna krímska, pápež Pius IX. bol najrozhodnejšie proti nej, keď pri tej príležitosti prehlásil: *Vojna musí zmiznúť, musí byť vypudená zo sveta. K nemu sa druží Pius X., ktorý pri každej príležitosti zdôrazňoval, že všetky námahy k zamedzeniu válečných hrôz zodpovedajú duchu katolíckeho človeka a vôli Božej.*

Nemôžeme zabudnúť ani na vytrvalé pokusy Benedikta XV. zabrániť hroznému krviprelievaniu za svetovej vojny, hoci jeho šlachetné snahy európski štátnici zlomyselne márili a ignorovali. Sú známe jeho ostré výpovede, ktorými anathematizoval neľudské vraždenie, zavinené nerozumnou politikou európskych štátnikov. Zo všetkých jeho úprimných snah o pokoj sála ucelený *klasický program pacifismu*, založený na morálnej moci práva. Dľa neho extrémny nacionalizmus, ktorý obyčajne býva úradím každej vojny, je otravou pre štát. Človek, ktorý vidí v patriotisme svoj

¹ Dr. Vrchovecký: *Cirkev a nová doba*, str. 213.

² Schönerer *Zukunft*, 3. November 1935.

najvyšší ideál, je *zradcom riše Božej*. „Veď patriotizmus, jako tvrdí jezuita Borkowský, je čiste pozitivná jednotka a nepotrebuje negatívneho vzteku nenávisť k nepriateľom.“³

Vojna italsko-habešská v dnešných dňoch dáva mnohým príležitosť k smelej otázke: Prečo pápež nezakročí proti bojujúcim štátom, aby rozhodným slovom rozriešil celý spor? Také hlasy možno počuť z Anglie, z Francúzska, ba aj zo severných protestantských štátov. Obyvatelia Južného Walesu v Anglii odsudzujú vojnu za výsledok premrštených politických prehmatov a jednohlasne zdôrazňujú všeobecný mier. K tým snahám chcú si získať pápežov súhlas i morálnu pomoc. A keď ešte vezmeme do úvahy prejavy anglických robotníckych vodcov a francúzskych socialistov, máme pred sebou celú legiu idealistov, ktorí odsudzujú vojnu a vytýkajú pápežovi, že svojím mlčaním odobruje vojnu a jako strážca kresťanskej mravnosti neplní zodpovedne svoj úrad.

Čo máme odpovedať na tieto pekné snahy a výčitky?

Keď sú úprimné, môžeme ich len chváliť. Je to do istej miery dôkazom, že pápežská autorita vo svete vzrásta. Mierové konferencie nič nepomáhajú. Všetky dosiaľ stroskotaly. Štátnici vidia, že nielen v náboženskom živote, ale aj v politike je nutná vyššia autorita, ktorá by pravoplatne rozhodovala v konečnom riešení ťažkých problémov.

Ovšem, že mnohé z tých fingovane šlachetných snah majú *zlomyselné úzadie*. Nemôžeme veriť v ich úprimnosť, keď s nimi vyrukujú na vonok „veľkodušní“ bezbožníci a pokrokári, ktorí na každom kroku podrývajú pápežskú autoritu a menom falošného pokroku zmalicherňujú alebo podceňujú jej význam. Nemôžeme veriť slobodným murárom, ktorým pozitívne náboženstvo, hlásané Cirkvou, je bájkou; ani protestantom, ktorí neuznávajú primát rímskeho biskupa. A preto uvedené okolnosti nútia nás k záveru, že všetky tieto mierumilovné výkriky majú len jeden účel: *vliahnúť pápežstvo do medzinárodných sporov*, oslabiť jeho vliv, alebo aspoň priviesť ho do bezrádnej situácie.

Tí, ktorí žiadajú od pápeža priamy zásah, zabúdajú na to, že Cirkev, ktorej jednotu predstavuje pápež, *vždy zdôrazňovala* a neustále výkláda morálne princípy, ktoré objektívne určujú, kedy vojna je spravodlivá a kedy je zločinom. Všeobecné etické princípy, ktoré sú odvodené z prirodzeného i Božieho mravného zákona, majú vnieť a prakticky aplikovať na konkrétne pomery *samotné štátnici* a všetci tí, ktorí stoja na čele verejného života. K tomu všetkému treba uvážiť, že niekedy je veľmi ťažko určiť, kedy vojna je spravodlivá. Kolkó rôznych motívov a okolností sa sbieha a zatemňuje každý medzinárodný spor! Preto bolo by veľkou opovázlivosťou a priori odsúdiť nejaký národ, že vedie nespravodlivú vojnu. Keby bola vojnová situácia prehľadnejšia a keby bylo zrejmé, že vojna je na jednej strane nespravodlivá, vtedy Cirkev by mohla aj konkrétne odsúdiť vojnu jako zločin. Ináč *musí byť v úsudkoch zdržanlivá*. Pápeži rad radom sú si vedomí poľa svojej pôsobnosti. To, čo píše protestantský učenec Köhler o pápežovi Piovi X. platí skoro o každom pápežovi: *Nemal smyslu o to, čo je štátna moc v modernej spoločenskej sústave. Bol kňazom, ktorý chcel s vysoko vyzdvihnutou Hostiou, nepozerajúc ani napravo ani naľavo, niesť svojho Spasiteľa svetom.*⁴

³ Dr. Vrchovecký: *Cirkev a nová doba*, str. 220.

⁴ Adam: *Das Wesen des Katholizismus*, str. 57.

PŘIKLÁDÁME SLOŽENKY

a prosíme o vyrovnání nedoplatků a zaplacení předplatného na běžný rok. Děkujeme vám!

Závěť latince.

Pierre de Nolhac, francouzský historik a básník, člen Akademie francouzské, zemřel v Paříži ve vysokém věku. O jeho smýšlení nejlépe svědčí dvě knihy veršů: *Poèmes de France et d'Italie* a pak *Le Testament d'un Latin*. Obě dvě knihy Auvergnana, oddaného cele svému kraji, jsou nádhernou písní Italie, jsouce zároveň skvělým kredem umělce, jenž citil sílu a krásu latinské kultury, vyrostší v krajích, oblévaných Středomořím mořem. Jsou zároveň písní vděčnosti, díkůvzdáním první Příčině všech věcí, již „mohl vychutnati zvuky i světlo“. Opěvají moře, jež „hladí na obzoru a zlatí záře jitřenky“, chrámy, jež na horách jakoby prchaly před mořskými vlnami, zamýšlejí se nad Řeckem, jehož mudrci, Sokrates a Platon, mluvili o jednom Bohu. Ale pak byla rozsvícena nad světem nová moudrost a tehdy vlna kdysi vzedmutá pod bloudící lodí Odysseovou líbala loď, na níž stojící Pavel mluvil námořníkům o křesťanství, jež lámalo okovy otroků. Středomoří přijímá „vznešený úkol“, jenž mu byl přičten, sblížíže lidi: Pro ně nové lodi brázdí tvé šťastné vlny. Ti, kteří přicházejí s hostií a kalichem, poznali horu, na níž byla konána veliká oběť.“ Přinášejí „jméno Spravedlivého a Zmrtvýchvstalého pod svým vlněným pláštěm a lásku nekonečnou, jež naručuje, aby v jejím jméně se spojili všichni lidé. Apoštolové, vyznavači, mučedníci, buďte požehnání!“

Rodí se Cirkev a zakotvuje ve středu latinského světa, Říma, který se pod jejím dechem a její vládou rozrůstá, takže objímá celý svět ve svých duchovních hranicích, účasten slibu věčnosti, příslibeného Cirkvi Páně. „Tvá ideální vláda, Říme, objímá úzkou Evropu, v níž jiné se řítí . . . I nejmocnější a nejpyšnější národové by padli, kdyby ses od nich vzdaloval. Mocnosti zlata a železa vládnou jen čas a pak mizejí ve stínu. Násilí není nikdy tvořivé, národové padají v nárazu svých tížádosť. Ale ty stojíš a tvá tvář je vznešená. Tvá ruka ve sporech se pozdvihuje, přísná a spravedlivá. Násilník zmlká, když ty promlouváš Právo. Slabý má tvou pomoc, ví to a věří tomu. Neboť všechna spravedlnost by zhasla na zemi, kdyby mlkl tvůj hlas pro ni mluvící. Připomínáš člověku, zmalátnělému radovánkami, že jsou jiné naděje a důstojnější touhy.

*Mais tu restes debout, avec ta face auguste!
Ta main, dans les conflits, se lève ferme et juste;
Le violent se tait, lorsque tu dis le Droit;
Le faible a ton recours, il le sait, il y croit.*

Mluv tedy a vyspělost krásných věků křesťanských postav proti našim, které jsou jen hmotou, a nad zmařením tohoto pyšného světa drž primát ducha a světlo slova — *la primauté de l'âme et la splendeur du verbe.*

Po tomto nadšeném svědectví zbývá jen modlitba, a kde ji lze důvěrněji vysílat k nebesům, než u „sv. Petra, lidského a božského domu, v němž žije mystika v srdci rozumu“. Modlitba pokorná, pronášená v bázní, že člověk nic neučinil pro slávu Boží. „Ty, Bože jediný, dovedeš vést lidi a utěšiti je.

*Toi seul sais les conduire et seul les consoler.
Entre les nations ton oeuvre continue,
tantôt éblouissante et tantôt inconnue.*

Nechyběli ti nikdy dělníci, pokřtěni tvou krví . . . Bud' milostivým, Pane, a uděl stárnoucímu umělci to štěstí, které často učinilo jeho duši méně smutnou, dopřej mu lítost poslední . . . A ježto se blíží hodina, v níž stín již houstne, nechť se rozloučí s krásami tohoto světa, dříve než pronikne do světa věčného.“

Pierre de Nolhac byl vyslyšen a umíral se slovem Božím na rtech. J. K.

O rozdílu mezi japonským zákrokem v Mandžurii a italskou akcí v Habeši napsal Yasaburo Šimosako:

„Učelem našich akcí v Mandžursku bylo chránit naše sousedy před imperialismem bílých uchvatitelů; ale italská akce v Habeši znamená nátlak bílého imperialismu na barevné rasy. Někteří inteligentní Evropané začínají chápat nevyhnutelnost pádu evropské civilizace a nový vzestup Asie. Uvědomují si, že materialistická civilizace evropská je jednostranná, a že pravá civilizace vzejde spojením se spirituelní civilizací východu.“

Důležitou částí vlasteneckého programu, zvláště v kruzích vojenských, je radikální plán domácí reformy. Vznikl z úvahy o národní obraně a zároveň z náboženského přesvědčení, že zdar světového poslání Japonska závisí na jeho ryzí spravedlnosti v záležitostech vnitřních. Sumio Kobayši, významný spisovatel, píše o tom v jednom ze svých pojednání:

„Stagnace ve všech odvětvích národního života přinutila armádu, aby začala zabývat se záležitostmi politickými, hospodářskými i sociálními, neboť kdyby nynější stav věcí měl dlouho trvat, podmlél by i existenci armády. Armáda nesouhlasí s nerovností rozdělení zisků, je zneklidněna rozmáhající se nezaměstnaností, jakož i úpadkem malého průmyslu a zemědělství, i nedostatečnou národní kontrolou. Armáda je proti kapitalistickému hospodářství a proti systému, který jde pouze za ziskem a nedbá zájmů národních.“

Japonsko, rozpálené svým mladým nacionalismem, se žene tak živelně vpřed, že se již zastavit nebo vrátit nemůže, ač neví, kam se žene; praví pisatel v závěru. Toho jsou si vědomi i někteří japonské myslitelé, jak ukazuje následující citát od Yosuké Matsuokey, hlavního delegáta v Ženevě v době mandžurských událostí a nyní presidenta Jihomandžurské dráhy. Yosuké Matsouka napsal v listě „Čuo Koron“:

„Vezmeme-li v úvahu vývoj v sovětském Rusku a poměry v Číně, možno předvídati, že se Japonsko dostane do největší krise, jakou bylo dosud postiženo, ale nebude se moci vrátit. Ať přijde

cokoliv, musí čeliti svému osudu. A pak bude rozhodnuto o jeho určení ve světě.“

Tento přehled výroků a citátů vynikajících japonských mužů neukazuje o mnoho více než sama praxe japonských výbojů posledních tří let. Japonsko vytlačuje z Tichého oceánu a Číny bílé mocnosti a naráží tak především na severu na Sovětské Rusko a na jihu na britskou moc v Indii přední a zadní. Anglie si tam zřídila mohutnou námořní základnu v Singapore na jižním cípu poloostrova malackého, kterou ovládala cestu mezi Zádni Indií a Sumatrou, tedy spojovací cestu z Jihočínského moře do Indického oceánu. Od delší doby snažilo se Japonsko vytvořit si stejný bod, tutéž cestu ovládající a tak vstoupilo do jednání s vládou siamskou o stavbu kanálu, který by prořzl šíjí poloostrova malackého u Kra v Siamu. Stavba tohoto kanálu se už začíná provádět. Tím by se zkrátila cesta z Jižního čínského moře do Indického oceánu víc než o 1000 km a co nejdůležitějšího: japonské loďstvo by se tak mohlo dostat do Indického oceánu, aniž by se dostalo do okruhu děl anglického Singapuru.

Na západním pobřeží Malakka se buduje pod japonským vedením dráha, která má umožnit přístup k novému kanálu. Japonské obrovské bagry hloubí řeku Kra a stavba kanálu, jenž bude mít velikou vojenskou důležitost, má být dokončena v roce 1940. Stavbu řídí sice úřady siamské a pod japonským vedením a podle japonských plánů.

Z toho všeho je vidět, že Anglie, která italským výbojem ve Východní Africe vidí ohroženou cestu středozemskou a Rudým mořem a japonským tlakem na Siam opět své námořní panství v oceánech Tichém, je donucována hledat pomoc zde i tam. V tom je tedy změna britské politiky i vůči Sovětskému Rusku v Evropě i na Dálném východě. Maršál po přijetí Litvinově králem Eduardem VIII. nekonferoval rudý maršál Tuchačevskij s britským ministrem války ani lordem admirality.

Bořivoj Benetka:

Dohodou v Podunají za lepší budoucnost Evropy!

Návštěva rakouského kancléře von Schuschnigga v Praze vzbudila živou pozornost v celé Evropě. Ani smrt vládce britského imperia nemohla zabránit žurnálům snad všech zemí, aby návštěvě nevěnovaly celé sloupce, ba části i úvodníky. Ukázalo se znovu, že střední Evropa jest klíčem evropské politiky. Ostatně sám Dunajský úval zdá se k tomu předurčen.

Útvar Malé dohody měl být jakýmsi náznakem Dunajské dohody. Pamatujeme-li se dobře, bývaly u nás časy, kdy leckdo viděl v tom plánu nemožné strašáky restaurace habsbursko-lotrinské monarchie. Leč člověk myslící a při tom obeznámený aspoň poněkud s vývojem onoho soustátí snadno mohl se vysmáti takovým nesmyslným obavám. Jsou a budou existovati skupiny států, které z důvodů hospodářských (a z toho plynoucích i důvodů politických!) budou vystupovati při společných zájmech ruku v ruce, aniž by tím ohrozily svoji samostatnost. Neboť stát buď má opodstatněnu svoji existenci, a potom jej v zájmu ostatních států nelze vyškrtnouti z mapy, nebo jest to stát bez podstatného odůvodnění existence a potom sebevětší a lepší opatření mu nemůže zachrániti život.

V Dunajském úvalu stát český a země rakouské nepotřebují před nikým hájiti své právo na bytí. V hranicích bývalého Uherska už není to tak jasné. Slovensko vlastně není umělým útvarem, vymyšleným na mírových konferencích. Jeho hranice byly svého času hranicemi i proti Turkům. Stejně Sedmihrady nejsou jen tak nahodile vyloupeny z těla Uherska. O jižních krajích, obývaných Slovany, pak snad ani nejtvrdohlavější Maďar neřekne, že by Chorvatsko-Slavonie bylo myšlené království. Proto když bylo mírovými smlouvami vytvořeno nové království, království maďarské, nebylo to násilným aktem, ale samozřejmostí, plynoucí z povahy věci samé. Stát může výboji získat, může nabytá území ztratit, stačí, když se tu udrží jádro. A potom bude záležeti na povaze a schopnostech národa, aby si tyto své výboje udržel, či dokonce svoji moc rozšířil. Jen třeba pamatovati, že expanse (územní i politická, snad i kulturní) musí mít své odůvodnění a také trochu představy o možnostech svých i schopnostech sousedů. Tím chci říci: Maďarsko těžko se smíruje se skutečností. Leč jen ten stát a národ mohou něco platiti, když spokojí se danou skutečností a na ní budují budoucnost.

Proto i u nás musíme hleděti na další vývoj v Podunají docela realisticky. Československo a Rakousko budou základem každé hospodářské akce, směřující k ozdravení trhu jak v okruhu dunajském, tak i k prospěchu přímých interestů v ostatním světě. Maďarsko dnes nebo zítra musí se připojiti. Nemá zajisté nikdo úmysl použití k tomu jakékoliv donucovací prostředky. Ale zájem Maďarska si prostě vynutí orientaci příznivou hospodářskému posílení státu. Neboť takový tlakoměr jest vždy velmi citlivý a neselže.

Tak třeba rozuměti výkladům obou premiérů. Sblížení dvou členů jednak Malé dohody, jednak kontrahentů římského paktu ukazuje, že skutečně běží o hospodářské otázky na místě prvé. Že tyto se řeší velmi často politicky (viz komplex hospodářských zájmů při konfliktu Habeš-Italie!), neznamená nikterak, že by vždy politické plány byly nadřaděny hospodářským zájmům. Rozuměli-li jsme dobře, podtrhl i dr. Hodža i dr. Schuschnigg, že nejdříve musí platiti zásada dohody a konsolidace (hospodářské) v Podunají a potom řešení vztahů k nejbližším sousedům. Berlín byl a zůstane přímým zájemcem o střední Evropu. Dopouštěl se (a ještě dnes na to nezapomněl) sebeklamu, když se pokládal za oprávněného dědice svatě říše! Její střed byl docela jinde. Proto právem Praha a Vídeň mohou daleko rozumněji hájiti své přednostní právo napomáhati konsolidaci střední Evropy bez cizí pomoci. Inklinuje-li Rakousko k Itálii, má k tomu daleko lepší důvody, než fantasiování o splnutí s Německem. Jako Slovensko tím, že opřelo se o tisíciletý pevný útvar koruny svatováclavské, pojistilo si svoji existenci, tak i Rakousko spoléhajíc se na svého jižního souseda může doufat v dobrou budoucnost. Že při tom jest mostem k dohodě mezi Malou dohodou a státy na Balkáně na jedné a Itálií na straně druhé, to pojišťuje Rakousku (i při jeho území) významné postavení politické, nehledě k tomu, že dodnes hraje čelnou úlohu při výměnném obchodě mezi střední a jižní Evropou.

Návštěva Schuschniggova nebyla epizodou, či pouhým pokusem. Jest jakýmsi veřejným zahájením promyšleného plánu. Velmoci mají dnes své starosti. Důsledky koloniální politiky doléhají na bedra jich státníků a proto státy, které mají své společné hospodářské zájmy, docela analogicky se snaží soustřediti roz-

Stav populace a populační otázky v Československu.

Sledujeme-li hospodářské rozpravy, vidíme, jak naši politikové a národohospodáři věnují velkou pozornost všem hospodářským složkám, vyjma jedné, a to nejdůležitější složky: populace. Jako by se zapomnělo na elementární definici **národního** hospodářství, které obsahuje nejen statky, nýbrž i člověka, národ a člověka staví dokonce nad statky, nad půdou.

Po posledních výkazech o nezaměstnanosti, a hlavně vlivem objevujícího se rozporu mezi statistikou nezaměstnaných a statistikou pojištěnců-zaměstnanců konečně padlo slovo i o **populační** stránce problému nezaměstnanosti, ne však v pozitivním, nýbrž v negativním smyslu, jako stesk nad populačním přílivem.

Celkem však můžeme říci, že úvahy o našem populačním problému jsou řídké, zvláště na katolické straně, a to je to nejsmutnější. Nanejvýš u nás se omezujeme na náboženské a etické úvahy (které, ač prvořadě, dnes potřebují nutného doplnění s hospodářské stránky problému). Ale i těchto úvahám chybí soustavnost a vytrvalost, a hlavně nadšení a vědomí, že jde nejen o národ, nýbrž i o duše. Přes ojedinělé zprávičky deníků a ofotografování maminek s velkým počtem dětí i tyto etické a náboženské úvahy už nadobro utuchly, ačkoliv právě na tomto poli československý katolicismus může nejlépe dokázat svou státotvornost, a můžeme říci i národovinnost. Právě my katolíci máme jako takový nejpřednější právo soustavně poukazovat na dnešní smutný, až žalostný populační stav Československa a potřebovali bychom onoho nadchnutí, které, ovšem ve špatném smyslu, vyznačuje hakenkrajclerské politiky a národohospodáře, a v dobrém smyslu vyzdvihuje italskou populační politiku.

Přiznávám, že dnešní hospodářský stav se svými zavřenými hranicemi jak pro zboží a kapitál, tak i pro emigraci, a hlavně vývoj nezaměstnanosti ztěžuje nemálo vyřešení populačního problému. To však nesmí nám katolíkům býti důvodem k tomu, abychom tento těžký ofšek nerozřešili. Bud' uznáváme zásadní omezování porodů a můžeme k tomu nečinně přihlížeti, anebo ho neuznáváme, jak nám to káže naše náboženství a slova Sv. Otce, a musíme k tomu zaujmouti jasné stanovisko a promluvit.

Až seznáme věrný obraz dnešního stavu československé popula-

tríštěné pokusy o hospodářské lepší svých národů a usměrniti je v duchu srdečné dohody. Přihlédneme-li jenom zběžně, kolik těžkých (a dnes nenahraditelných) ztrát utrpěly státy střední Evropy jen proto, že hlásaly soběstačnost za každou cenu, potom pochopíme, že jest tu dosti dobré vůle zachrániti, co tu ještě zůstalo, aniž by tím se státy vzájemně zavazovaly k nějakým služebnostem.

Byl by však na druhé straně velmi naivní předčasný jásot nad růžovou budoucností. Žádné hospodářské ztráty se nenapravují snadno a rázem. Vždy se jde rychleji s kopce než do kopce! Státy si vybudovaly odvčiví výroby, které dříve neměly, jen aby byly soběstačnými. Zlikvidovati je rázem, to by znamenalo katastrofu, nebo aspoň velmi těžký hospodářský otřes. Proto naznačen úmysl vytvořiti komise, které by pečovaly o úpravu výměny mezi interesenty a při tom také měly na zřeteli obchod za hranice smluvních států. Takový plán nemůže býti utopií, neboť u nás na př. obilní monopól ukázal, že regulace jest možná. Ba dokonce smíme říci, že jenom řízené hospodářství (a vlastně celá výroba) může odstraniti chaos vyvolaný vyřazením některé složky výroby (u nás na př. osov krovky!).

A tak se před našima očima rýsuje plán Podunajské dohody, plán, který dlouho čekal na své lidi, abychom mluvili hodně prostě. Smíme zajisté zde připomenouti, že cestu buďovala i myšlenka družstevní, která, budujíc na vyšších zásadách než liberalistické zásady ještě nedávne minulosti, vychovává ke spolupráci, kooperaci nejen jednotlivce, nýbrž celé skupiny, ba smíme říci i národy a státy. Snad právě tento vlivný činitel unikl mnohému pozorovateli. Tím se stalo, že leccos se zdálo nesrozumitelné, ač vysvětlení bylo na snadě.

Svět se přebudovává. Mění se jeho struktura politická i hospodářská. To jsou dva pilíře, které jedině tehdy udrží budovu nové společnosti, budou-li řádně zapuštěny v pevné půdě. Proto si z upřímného srdce přejeme, aby i dohoda v Podunají byla aspoň jedním úhelným kamenem. V zájmu našeho státu a k dobru celé Evropy.

ce, uvidíme, že populačnímu problému by patřilo vlastně přednostní postavení mezi existenčními otázkami našeho národa, a to i na hospodářském poli. Proto zařazují do serie svých hospodářských článků i tento o populačním problému. Když máme mluvit o obilí, o cukru a vřelích, tím více máme mluvit i o lidech a dětech, ne že bych je stavěl na roveň statkům, naopak, právě že je máme stavět nad ně, musíme tomuto problému věnovat prvořadou pozornost a vše ostatní považovati jen jako prostředky k výživě člověka.

Absolutně střední stav obyvatelstva československé republiky se zvýšil z 13,527,522 v roce 1919 na 15,056,876 v roce 1936. Přibýváme, ale populační přírůstek se zpomaluje každým rokem, takže dojde během mála desetiletí k bodu, kdy přírůstek už nebude, a naopak budeme ubývat. Co to znamená pro 9,756,604 Čechoslováků, můžeme si lehce představit! Jsou jemnější způsoby vyznačování statisticky tempo přírůstu populačního. Pro naše účely a pro naše čtenáře stačí však obvyklý způsob statistického výkladu, který dá- vá docela jasný a přiměřený obraz populačního přírůstu.

	Přirozený přírůstek občanů:	Na 1000 ^o obyvatelů připadalo živě narozených:	živě narozených více než zemřelých:
Průměr 1919/23	127.209	26'75	9'28
Průměr 1924/28	128.010	24'39	8'95
Průměr 1929/33	103.402	21'35	6'99
1930	125.544	22'70	8'55
1931	105.982	21'53	7'17
1932	102.240	21'00	6'87
1933	82.464	19'21	5'51
1934	81.554	18'65	5'42

Udává se vždycky počet živě narozených na 1000 obyvatelů. Zanedbává se však při tom, že úmrtnost kojenců je vždycky vysoká. a podle statistických odborníků prý teprve od sedmého věku do- rost zůstává zachován v neztenčené míře, a že tedy pro celkový přírůstek obyvatelstva přichází hlavně v úvahu ne počet narozených, nýbrž počet 7letých dětí na 1000 obyvatelů.

Rozhodující je však čistý přírůstek obyvatelstva, to znamená počet živě narozených méně počet zemřelých. Tak vidíme, že z průměru 130.000 po převratu jsme klesli v roce 1933 a 1934 na přírůstek jen 80.000 lidí ročně! a přes postupující ubývání počtu zemřelých. Od průměru 14.36 úmrtí na 1000 obyvatelů v pětiletí 1929—1933 se totiž počet zemřelých každým rokem zmenšuje a byl pro rok 1934 na 13.23. Ubývání úmrtností naprosto nestačí na to, aby aspoň vynahradil ubývání porodnosti. Vyjádřeno procentuálkou, přirozený přírůstek obyvatelstva klesal z 9.28 v pětiletí 1919 až 1923 na 5.42 v roce 1934. Nebudeme překvapeni, jestliže číslice na rok 1935 budou vykazovat další pokles.

Nesmíme se těšit tím, že porodnost u českých Němců je horší než naše. Jak ukazují číslice, velmi rychle je doháníme, takže ten náš náskok se rovná nule; tak připadalo:

	na 1000 obyvatelů narodnosti						
	českoslov.	ruské, maloruské	německé!	maďarské	polské	židovské	jiné
1931	21'25	40'60	17'38	26'87	32'93	23'70	25'31
1932	20'70	40'83	16'68	26'94	29'63	22'20	25'21
1933	19'02	36'61	15'27	23'75	25'09	20'70	24'85
1934	18'41	35'87	14'85	22'91	23'72	19'98	28'98

Nesmíme však zapomenouti, že v číslicích československých jest obsažena vysoká porodnost slovenská! Proto stojí za to udávati procentuálky i podle zemí:

	Na 1000 obyvatelů narodnosti						
	česko-sloven.	ruské	německé	maďar-ské	polské	židovské	jiné
1934	připadalo:						
Čechy	15'39	—	14'60	—	—	9'94	—
Morava a Slezsko	17'80	—	15'60	—	23'29	8'99	—
Slovensko	24'94	30'39	16'77	22'70	—	12'33	30'07
Podkarp. Rus	17'22	38'42	25'05	25'99	—	29'29	40'57

Česká porodnost v Čechách se rovná německé porodnosti na Moravě a blíží se už nejnižší dosažené porodnosti v německé říši: 14.7 promile. Od 15.39 k 14.7 promile není už velký skok. Německá porodnost v Čechách se nachází už dokonce pod tímto nejnižším stavem německé říše z roku 1933! Jak uvidíme později, porodnost v německé říši se roku 1934 opět zdvihla. Přišli jsme tedy na takový bod, kdy musíme nasaditi všechny páky, abychom si aspoň nynější natalitu udrželi!

ŽIVOT

O B S A H

Dr. J. Svítal-Karník: Polský přítel píše do Prahy. — J. Krlin: Neklidné Španělsko. — Karel E. Vlček: Svátek. — mpa: Význam katolicismu na Balkáně. — Výchova v německých táborech. — Boř. Benetka: Blažená panna Anežka Přemyslovna. — Josef Láz: Jaký bude hospodářský řád budoucnosti? — Dott. Marko Weirich: Stav populace a populační otázky v Československu. — Život náboženský, kulturní, hospodářský a sociální. — Mechanické jesličky. — Z knih a časopisů.

časopis pro veřejné otázky současnosti, náboženství, kulturu a politiku

V Praze dne 29. února 1936. Ročník XVIII. Číslo **4**

Dr. J. Svítal-Karník:

Polský přítel píše do Prahy.

Vynikající dramatický spisovatel a publicista *Adolf Nowaczynski* je náš dávný přítel, který se už před lety delším pobytem v Čechách dobře seznámil s našimi poměry. Ze své přesvědčené lásky k našemu národu se opětovně vyznal v polském tisku. V minulém měsíci uveřejnil varšavský „*Dziennik narodowy*“ od tohoto dobře poučeného čechofila „*List do przyjaciół z Pragi*“. Bylo ovšem slušno, s jeho obsahem seznámiti českou veřejnost. Excerptoval jsem z toho důvodu jeho epistolu obšírně a poslal dvěma redakcím pražských deníků. Ani jedna článek neuveřejnila a také ostatní tisk se o pozoruhodném projevu nezmínil. Budí to jistě pochybnosti o naší svobodě tisku. Pokouším se po třetí prorazit s myšlenkami polského přítele na veřejnost.

Podle úsudku Nowaczynského nebylo ještě pro poměr česko-polský roku tak nepříznivého jako minulý. V něm podníceno a rozšířeno vše, co dělí dva blízké pokrevní národy, a zároveň odhazováno všecko, co by mohlo sloučovat a vésti k dohodě. Na jedné straně utóčili otrávenými šípy pokoutní podpalovači sousedské nesnášenlivosti, na druhé straně vyhrabány a kříseny vidiny a preludy panslavismu starého data, kořícího se kdysi carské, bělokamenné a dnes rudě bolševické Moskvě. Rok plný vzájemných výčitek, potupných žalob, dráždění a podezřívek se končí silnou disonancí, od které proti všemu nadání — jak často se stává v politických dějinách — může se začít velká změna a velká náprava. Může — a vlastně *musí!* Zavrtávají se do antagonismu tak úporně jak dosud, nelze do nekonečna, nýbrž musí dojít k normálně sousedskému modu vivendi.

Je samozřejmo, že při takovém zaostření vzájemného poměru viny a příčiny dlužno hledati *na obou stranách*. Při tom však největší odpovědnost spadá na neúčast zprostředkovatelů a na lhostejnost širokých vrstev vůči nemožným poměrům a neudržitelnému konfliktu. Tak, jak se dosud postupovalo, stále k horšímu, dále se pokračovat nemůže, nemá-li dojít ke katastrofě.

O sblížení obou rozvášněných stran mají se podle mínění Nowaczynského snažiti především kruhy znamenající elitu obou národů, nikoli však elitu konjunkturální a nahodilou, politickou a administrativní, nýbrž elitu skutečnou, to jest veličiny stále, učenci, literáti, umělci, bojovníci ducha. Těmto činitelům vždy a všude jest nejsnáze možno navzájem si porozuměti a dáti příklad inteligenci vládní a správní.

Na tomto poli už také začátek byl učiněn. Nowaczynski kvituje s povděkem projev profesorů vysokých škol československých k učenému světu polské-

mu jako zahájení akce, snažící se napravit chyby, které nahromadili mistři diplomacie a buňky rozličných internacionál. Výzva českých učenců otevírá cestu návratu k plemenné solidarnosti Slovanů a sousedské harmonii. Pohříchu — *ozvala se v osudné chvíli, kdy v českém národě s živelnou prudkostí propukly nové sympatie k sovětskému Rusku* — a proto nemohla vyvolati okamžité a zasloužené odezvy v Polsku.

Příčiny, proč na českou výzvu nedošla odpověď, ne náleží zamlčovat. Nowaczynski chce je přednésti otevřeně, avšak přihlíží pouze k našim poměrům literárním a uměleckým, problémy politické ponecháváje úplně stranou. Podle jeho mínění *polské vědecké kruhy zaráží poměr pražských intelektuálů k Moskvě*.

Nowaczynski tu především vytýká vládnímu tisku, do něhož zahrnuje České slovo, Právo lidu, Lidové noviny, Pražské noviny a Prager Presse, že v křiklavé snaze vyzvednouti do ideálních výšin všecko, co se děje v říši sovětů, chutě *křivdí Polsku* soustavným přetřásáním, zdůrazňováním a vyhledáváním polských slabín, ať už skutečných nebo domnělých. Naproti tomu vytčené listy v minulém roce objevily *v říši sovětů pozemský ráj*. Veřejné mínění české je zmíněným tiskem denně častováno rekordy a vymoženostmi rudých faraonů, obrovitostí turbin, délkou průplavů, všemožnou motorisací, nebetyčnými mrakodrapy a mnoha jinými zázraky Potemkinových vesnic.

„Před rokem, píše dále Nowaczynski, skupina levicových novinářů za vládní patronance navštívila sovětský stát, aby tam položila věnec „Velkému Leninovi“, přijala od Radka nejvyšší požehnání a prohlédla, *co se smí* prohlížeti. Od té doby se sypou na Československo hojně zprávy o šťastné zemi, oplývající mlékem a strdím. Den co den omračují tyto listy své čtenáře milionovými ciframi o pokroku ve školství, kultuře a průmyslu, o genialitě sovět. učenců a jejich světoborných vynálezech, o epochálních výpravách polárních a leteckých zázracích. Současně se publikují v Praze z Polska jen Jobovy zvěsti, píše se o tatarských způsobech a středověké zaostalosti, o přibývání analfabetismu a strašlivé pauperisaci, o bídě chlopu, úpadku lidnatosti, o pronásledování Židů a fatální situaci hospodářské. Všecky naše skutečné i vylhané nedostatky jsou vládním tiskem rozhašlovány a zveličovány. Kdežto říše sovětů malována soustavně jako pravé Eldorado, naše skrovná Polska skreslena jako ubohý Kamerun. Tento tisk nepřinesl ani jednoho kladného fakta z Polska, kdežto ke cti sovětů přispívá denně astronomickými ciframi.“

Za tiskem politickým tímž směrem a stejnou horlivostí pokračuje česká literatura i umění, hudba i di-

vadlo, vůbec všechny tvůrčí síly české kultury, poddávajíce se ochotně levé orientaci a předhánějící se v adoraci bolševického ráje. Právě tato zřejmá poplatnost českých intelektuálů rudé Moskvě je nejvíce znepokojujícím úkazem pro Poláky, dobře smýšlející s nejcivilisovanějším slovanským národem — který v slepé důvěře neopatrně otvírá trojskému koni brány dokořán.

Četba jistě části české žurnalistiky z roku loňského působí výslední dojem, že v Praze je už všechno obráceno čelem k rudému Východu, jen od sovětů světlo a spásu očekávají. To všechno se v české literatuře, v umění i v smýšlení intelektuálů už déle připravovalo, ale teprve od pouti novinářů ad limina Stalinorum a zejména po návštěvě sovětských spisovatelů v Praze nastaly pravé líbánky. Nadšené přijetí komunistických literátů samozřejmě nemálo přispělo také k posile domácího komunismu.

V dalším uvádí Nowaczynski všechny české periodické tisky, časopisy, revue i sbírky studií, které výhradně a programově sledují úzký styk se všemi odbohy sovětské kultury, zaznamenává horlivě nadšení, s jakým se u nás vydávají překlady sovětských autorů, mnohdy i zcela prostředních, zjišťuje rychlost, s jakou český tisk referuje i o tom, co sovětská geniové teprve zamýšlejí napsati. „Vše, co napíše mladí literární úderníci, překládá se druhý měsíc v Praze, a co se hraje v Moskvě, musí se hrát i v Pardubicích.“

Budou-li tyto proudy a nálady maximálního rusofilismu míti na konec příznivé výsledky a následky, to je ovšem otázka. Nowaczynského naplňuje starostmi toto přesycení láskou ke komunismu a nepovažuje za dobré a potřebné, aby se slovanský stát s civilisací zá-

padoevropskou vyvíjel v budoucnosti jako jakási dependence nebo filiálka pověstného podniku, který přisahal záhubu západní civilizaci, a dříve neb později — až k tomu nabude síly — také se o ni pokusí.

Konče uznává Nowaczynski, že i v Praze jsou významné osobnosti, které s výše vylíčeným a favorizovaným kultem bolševismu nesouhlasí, a jeho nebezpečí jsou si plně vědomy. —

Myslím, že výtky učiněné v tomto polském dopise, bylo by těžko vyvracet. Jako malý doklad naší křiklavé netečnosti vůči kultuře polské, uvádím tuto svědectví „*Národních listů*“ ze dne 26. ledna t. r. z referátu o pražské přednášce docenta Krejčího o *polské literatuře*: „Snad o všech jiných literaturách se přednáší mnohem lépe. Jsou u nás populárnější, jsou lépe známy a konečně lze se dovolávat (zejména u literatury ruské) na řadu překladů.“ Sám ze své zkušenosti vím, jak těžko je dnes umístiti v našem tisku článek, obírající se jasnými stránkami polské kultury, nebo překlad z polské poesie. Jako by v Polsku byla jen morová nákaza a egyptská tma. K jakým jsme to dospěli koncům od roku 1926, kdy se polský premiér hrabě *Skrzyński* v Praze vyslovil o významu své návštěvy takto: „Znovu jsme si podali ruce od národa k národu, abychom stvořili uprostřed střední Evropy slovanský blok!“ Kdo nás to svedl s cesty pravé?

Je-li kdo povinen povšimnouti si výstřah Ad. Nowaczynského, jsou to především čeští i slovenští katolíci a s nimi všichni, kdož družice se *pod kříž nad Evropou* jsou odhodláni k obraně křesťanské kultury a viry. Na tomto dějinném fóru sejdeme se bohdá i s Poláky.

J. Krlin:

Neklidné Španělsko.

Od roku 1931 prodělalo Španělsko několik revolucí, nebo aspoň pokusů o ně. Prodělalo dále trojí volby, z nichž poslední v neděli 16. února. Mělo několik vlád, z nichž poslední se představila po nedělních volbách, a v čele jí stojí Azaña. V té pětileté periodě začátek připadal levici, střed vládě spíše pravicové a nyní se dostává k moci zase levice. Ovzduší celé té doby je vystiženo nejlépe jedním slovem: Neklid. Bylo ho opravdu, jest a jistě i bude ještě hodně dlouho více než dosti, a každá vláda, levicová či pravicová, bude míti pernou práci. Španělský neklid je totiž zesilován zásadní vyhraněností a vzájemným nepřátelským postojem dvou směrů a kromě toho jej podněcují živlové, kteří vnitřně, ideově, nemají daleko do Moskvy. Předrepublikánská minulost nebyla rovněž pokojná a zdánlivý klid byl skutečně jen povrchní. To jsou všechno věci, jež pro budoucnost nevěstí nic dobrého.

Nedělní volby byly pro Evropu překvapením, poněvadž očekávala vítězství pravice. Je pravda, že moderní doba téměř ve všech státech je charakterisována neurovnaností poměrů, ale nicméně jakýsi řád je všude. A všeobecně se soudilo, že ve Španělsku jsou s to udržeti řád spíše strany pravice a středu než strany levicové. Rovněž v ohledu hospodářském vláda, složená ze zástupců stran pravice a středu vykonala více kladné práce než vláda levicová. Soudilo se tudíž, že obyvatelstvo jí při volbách dá svoji důvěru. Nestalo se tak a skupiny levicové zvítězily.

Největším překvapením byla ovšem porážka vůdce katolické lidové strany, mladého a energického Gil Roblesa. Sám byl sice zvolen ve čtyřech volebních krajích, ale jeho strana ztratila deset mandátů, takže bude zastoupena v Cortesech 105 členy. Které příčiny zaviny neúspěch Roblesův? Jsou vinny jen politické chyby Roblesovy, nebo je třeba hledat příčiny ještě někde jinde? Za politickou chybu lze považovat jeho spojení s monarchisty a fašisty. Robles jako upřímný republikán si tím rozhodně neposloužil. Ublížilo mu rovněž jeho neochvějně úsilí o jednotu Španělska,

jímž si znepřátelil obyvatelstvo katalánské. Robles hájil své kredo ve vládě, jejímž byl členem, velice energicky a mnoho Katalánců bylo pro své odstředivé snahy odsouzeno do dlouholetého žaláře, nebo vypovězeno ze země. Neposloužila mu ani jednotná fronta s Lerrouxem a dvoletá spolupráce s ním, poněvadž Lerrouxovi bylo ostře vytýkáno za nepoctivost, že kryl svým jménem a svou autoritou předsedy vlády podivné finanční machinace jedné skupiny.

Ale tyto chyby by ještě nevysvětlily úplně porážky Roblesovy. Všimněme si voličstva. Po volbách se hlásilo ze Španělska, že dělnictvo oslavuje vítězství levice jako svoje vítězství. Dělnictvo skutečně rozhodlo a v dělnictvu má Robles velice málo přívrženců. Není to jeho vinou, mstí se na něm chyby minulosti. Primo de Rivera, španělský diktátor před republikou, muž poctivý, energický, který měl četné přátele mezi vysokou hierarchií, nechápal — a byla to jeho největší chyba — přání dělnického stavu. Absorbován příliš otázkou španělského Maroka, udržoval pořádek v zemi spíše mocí než duchem. V dělnictvu to ustavičně vřelo a bylo zatahováno stále více a jistěji do socialistických a socialisticko-komunistických řad. Jesuité založili sice několik sociálních škol, naléhali na práci mezi dělnictvem, ale hierarchie nechápala dosti tohoto zdůrazňování. Jednou z hlavních výtek socialistických řečníků bylo, že Církev má rozsáhlé latifundie a nedělá nic pro chudého člověka. Bylo na tom mnoho nepravdy, ale působilo to. Faktem zůstává, že o Španělsku nejspíše lze užítí slov Pia XI.: „Největším pohoršením XX. století je, že Církev ztratila dělnictvo.“ Po revoluci v roce 1931 se ta ztráta zjevila v hrůzném světle zapálených kostelů, klášterů, klášterních knihoven a katolických škol.

Robles, který zakládal svoji stranu za několik měsíců po revoluci, neměl nijak lehkého postavení ani snadného výběru. V dělnictvu neměl žádné opory a pro člověka, odchovaného encyklikami „*Rerum novarum*“ a „*Quadragesimo anno*“, byl ten fakt velice bo-

lestný. Robles dobře vidí, je realistickým politikem a ne fantastickým snílkem, dovedl tudíž odhadnout, co pro něho znamená, má-li proti sobě nejsilnější a neukázněnější tábor. Jeho strana se zatím mohla opírat jen o venkovský lid a poněkud i o střední buržoasii. Poněkud jen, poněvadž její část, jako i v jiných státech, byla spracována již ideami marxistickými, nebo byla liberalistickou. Věřící španělský venkov není příliš uvědomělý, poněvadž kněžstvo, které žilo často ve značném nedostatku, nedosahuje výše inteligence třeba našeho kněžstva. Bída na venkově není menší, než ve městech. Po revoluci provedla socialistická vláda parcelaci velkostatků, církevních nevyjímaje, a jistě si tím hodně značnou část chudého venkovského lidu získala. Robles jako ministr přišel sice s některými návrhy a postaral se o jejich realizaci, ve prospěch zemědělského lidu, ale obtíže, nejen rázu národního, nýbrž i mezinárodního, brzdily provádění oněch návrhů, takže náprava postupovala jen velice pomalu. Lid zpracováván hesly o pozemském ráji a blahobytu, byl přirozeně netrpělivý a více věřil slibujícím než Roblesovi.

Hned při založení strany si stanovil Robles přesný program: Je nutno proniknouti v dělnictvo, dělal sociální politiku, v tisku, který moderně vybudoval, se obíral ustavičně řešením sociálních poměrů, založil školy pro výchovu pracovníků, stvořil jakési úderné kolony elity pro získání proletariátu. Udělalo se mnoho za tři leta, více, než by se udělalo a než se udělalo třeba kdekoli jinde, ale nelze čekati zázraky. Zemědělský lid organizovala též agrární strana, která měla též ministra v Lerrouxově vládě i ve vládě, která přišla po ní. Je to strana celkem bezvýznamná a programově slabá. Ve volbách byla velmi zeslabena. Robles neměl strachu z její činnosti, ovšem doplatil na důvěru k ní, neboť právě její neujasněnost a ideová slabost byla známa dobře socialistům, kteří jí využili a voliče prostě odvedli.

Robles byl ve vládě a jeho program lze shrnouti ve tři základní body: Zavésti řád v zemi, oslabené revolucemi a věčně zmitané neklidem; změnit konstituci, nespravedlivou proti katolíkům a konečně hospodářsky a sociálně zlepšit stávající poměry. Tyto tři body tvořily i volební jeho hesla. Na jediné volební schůzi, již měl v Madridě, v několikahodinové přednášce nejen ukázal, co vykonal z toho programu, nýbrž i nastínil plán pro budoucnost. Nepomohlo to, poněvadž vášně zvítězily nad rozumem a chladným konstatačním fakt. Neuvěřilo se v jeho republikánskou opravdovost, poněvadž se spojil s monarchisty, kteří usilují o návrat starého řádu. Příliš přátelský poměr Církve k monarchii v minulosti, jako tomu bylo v Rakousku, dovedli socialisté znamenitě využítí ve volebním zápase. Změnou konstituce, řekli, by byl zase ujařmen proletariát. Prvým činem Azaňovy vlády bylo odvolání španělského velvyslance z Vatikánu. Vítězstvím pravice by byla, tvrdilo se dále, ohrožena parcelace velkostatků, poněvadž konkordátem, který by byl uzavřen s Vatikánem, by byly chráněny církevní statky. Fašisté a monarchisté měli a mají ve svých řadách zaměstnavatele, kteří, i když jsou katolíci, jednak působením liberalistických zásad, jednak bezmocností, zaviněnou neutěšenými poměry jak na poli národním, tak mezinárodním, nejsou s to ukojit zájmy dělnické třídy. Při volbách se ovšem využilo jen horší stránky, jak tomu bývá vždycky a všude. Robles si toho musil býti vědom a spojil-li se přesto se všemi těmito stranami, podlehl buď nátlaku vyšších sil nebo věřil více určitým skupinám, než bylo třeba. Ale zdá se spíše pravdivým, že doplatil na svoji důslednost.

Asi půl roku před volbami začala se tvořiti ve Španělsku koalice levicových stran a straniček. Bylo to na diktát z Moskvy, která nyní ve všech státech nařizuje tvoření lig, sjednocujících ke společné práci všechny socialistické skupiny a zároveň zdůrazňuje, aby byla brána v úvahu jen stránka, spojující všechny

bez rozdílu vyznání a politického kředa v boji za zlepšení hospodářského a sociálního postavení určité třídy. Ve Španělsku bylo sjednocení provedeno skvěle, o tom nelze pochybovat. Robles, nejsilnější postava v Lerrouxově kabinetu, pochopil hned nebezpečí této koncentrace a zorganizoval druhý šik, tehdy ovšem ještě bez monarchistů a fašistů a jeho ústřední postavou učinil Lerrouxa. A to byl rozhodně omyl, poněvadž Lerroux neměl již ve vlastní straně té autority, kterou měl dříve, stála proti němu velká část jeho straníků a konečně ho opustil i prezident Zamora, jenž mu velice důvěřoval. Robles, nedůvěřující někdy příliš Zamorovi, zůstal dále věren Lerrouxovi, i když se musil vzdáti ministerského předsednictví, ale pro volby měl zajištěnu jen část voličů umírněné radikální strany. Nešel tedy Robles do voleb s valnými vyhlídkami, a mohl počítat jediné na svoji stranu, na svoji práci a na svoji popularitu, která je dosti velká v celém Španělsku. Přítěž byla však taková, že ani vykonaná práce, ani popularita ji nemohly setřásti.

Jedny prohrané volby neznamenaají smrt. Sotva lze věřiti zprávám, že se Robles vzdá politické činnosti. Odstoupil-li jako vůdce strany, učinil to, co dělají někteří lidé, kteří neoslavují své porážky a nevidí v ní vítězství. Velitel, který prohrál bitvu, odstoupil se svého velitelského místa, to učinil i Robles. Ale prohraná jedna bitva ve Španělsku, bitva politická, není ještě prohraným vítězstvím. Ideje, na které staví Robles své dílo, země nutně potřebuje, chce-li se vyhnouti anarchii a mítí řád. Ostatně obtíže, s nimiž bude musit bojovat Azaňova vláda, jsou tak veliké, že nynější optimismus, sršící z různých interviewů, brzy opadne.

Pro lidovou stranu a pro katolicismus ve Španělsku není nedělní porážka největším neštěstím, spíše se zdá, že jim bude k prospěchu. Je nutno docelit organizaci, a to sotva dokáže někdo jiný, než Robles, který jest organizačním duchem po výtce. Zabrán práci ve vládě, nebyl schopen Robles to provádět. U člověka jeho založení a jeho energie a hlavně jeho lásky, bude jistě povolební období daleko pevnější, než předvolební. Že nejbližší budoucnost nebude pro katolickou Církev příliš radostná, není ani třeba podotýkat. Proto bude tím více třeba intenzivní práce, aby jednou zvítězilo právo a spravedlnost. Robles jako salesiánský odchovanec a kooperátor má jasný cíl před očima a ví, že za velkou ideu jest nutno svěsti veliký boj a na vítězství vynaložiti velkou práci.

Karel E. Viček:

Svátek.

Radosti chvil pokojných

Děti s modrýma očima
schovejte šátek z hedvábí
A slzy do klína

Já ještě nemyslím na loučení

Podání ruky a poslední stisk
Je mi tak dobře jak o mém svátku
Hledět bych chtěl do jasu slunce a do ohnisk

Telegram blahopřejný

Si nechám až nejpozději
Z něho již vane prchavost chvil
Raděj čtu dopis
Kde řádek je nejjidčeji
a více útěchy a více sil

Radosti chvil pokojných

Děti s modrýma očima
Až všechny ty dopisy přečtu
A budu plakat nad nima
Půjčte mi svůj šátek z hedvábí
S modrýma očima

— 28. I. 1936.

Význam katolicismu na Balkáně.

Nová formace států na poloostrově balkánském po světové válce dala vzniknouti mnoha otázkám, souvisejícím přímo nebo nepřímo s utvářením osudů politicky, myšlenkově i nábožensky tak rozličných národnostních skupin. Většina obyvatelstva balkánského připadá sice církvi pravoslavné, ale tím nemění úkol v celkovém procesu konsolidačním připadl právě — katolicismu. Stačí jenom podívat se zpět, na leta minulá, ve kterých politicky rozháraný Balkán odvažoval se odříkat se katolictví jako něčeho prý cizáckého, a dnes, kdy všude, ba i v samém středu pravoslavné církve, v okolí srbského patriarchy Varnavy, tvořivost katolické ideologie prohlašována jest za Bohem posvěcený dar, vítězí nad neúplností náboženských thesí církví východních. Nemá-li náboženství ničeho společného s politikou, t. j. způsoby, jimiž lidé spravují věci obecné, náboženská ideologie velmi mnoho znamená pro správný výklad nejenom věcí nadpozemských, nýbrž jest rámcem zdravého úsudku, jehož výrazem jest právě — řízení osudů země, jinak řečeno, politický život. Balkánské státy, jmenovitě slovanské, prošly obdobími surové nelásky k bližnímu, prosycené touhou po krvi — krvi křesťanské. Jejich nacionální boj byl vlastně bojem za vítězství kříže i svatě nauky nazaretského Mistra. To nelze nikdy opomenouti, představíme-li si úkoly, které zbývají ještě k vyplnění v celkové konsolidaci duchovní na poloostrově balkánském.

Moderní doba, jak velmi nesprávně bývá nazýváno častokrátě dvacáté století, přinesla Balkánu nejenom tedy řadu přerodů administrativně-politické povahy, nýbrž vnesla mohutný proud myšlenkové nerozhodnosti, ideologického tápání — kam se přikloniti. Hospodářská tiseň, která v posledních letech nemilosrdně doléhá i na tento, statky pozemskými jinak bohatý kout Evropy, jediné uspíšila ten var pochyb i úzkostí o tom, co jest nejsprávnějším prostředkem ke klidu práce pro dobro společnosti.

Zmínili jsme se před dvěma lety v podrobné stati o vlivech komunismu, který v této zóně rudé propagandy právě svým až příliš průzračným hmotářstvím naprosto zkrachoval. Dnes udržován jest pouze silou zlata, které neúmorný Komintern hází na areny jedinců, kteří zápolí jediné a jediné o přízeň tohoto ničivého kovu. Doba však přinesla jiné duchovní nebezpečí, které hoví mnohem více psychologické struktuře balkánského občana; nebezpečí, jež svojí doktrinou pohanství a nezdravého šovinismu mohlo by daleko hlouběji podrýti kořeny temperamentního Balkánu. Výboj starých Germánů, vtělený v hesla hnědého vůdce, který bez ostychu dal prohlásiti pohanskou Walhalu za novou duševní studnici, přetvořen jest v jiném výkladu, který používá propagační služba pod praporem hákovitého znaku v skoro dryáčnická hesla o nutnosti odtržení Balkánu od nauky křesťanské a připojení k mocnému prý hnutí junáckého nacismu. Přirozeně, že jsou dány naprosto jiné obrisy celé postavě bojovníka, který v prvé řadě rozmetá nesympaticky zde vystupující potomky hrdinného Bar Kochby a méně proslulé spolubratry pověstného komisaře války v prvních dobách převratu na Rusi, Lejbi Davidoviče Bronsteina-Trockého. Záludně v různých formách infikuje se širokým vrstvám balkánským „jed z Berlína“ a bezesporně jediným vážným odpůrcem jest mu vznešené „dobro z Judey“, jako viditelná protiváha mlyných thesí, ve kterých se utápěla celá řada vynikajících básníků i myslitelů minulé generace, hovoříc naivně o „jedu z Judey...“ Mělo by právě československé intelektuály zajímati, jak nepozorovaně usazuje se německá kultura tam, kde dříve se všeobecně věřilo jen kultuře slovanské — ruské. Proč germánská tou-

ha po „kulturtrégrovství“ zesíleně směřuje k balkánským rovinám i horám, jasné vysvětluje prastaré „drang nach Osten“, na němž nebylo ničeho změněno, přesto, že císařské orly a líbivé kyrysy zaměnila hnědá uniforma, v mnohém připomínající vysloužilecký stejnokroj obecních strážníků holandských. Balkánu se „hází kost“ v heslech protižidovských, ale v stejnou dobu mnohé pravdy oprávněného rozhořčení proti neblahému vystupování zvláště mladší izraelské generace, naprosto zbolševisované, používá se zároveň proti katolicismu. Správně noví pohané vzorného státu přistřižených hlav usuzují, že katolicismus svojí nesmlouvavostí dovedl, a též tak učiní, zhatiti jim plány na průboj k branám Východu. Zde tedy tkví ten nejposvátnější úkol a ideový význam katolicismu dnes na Balkáně.

Početná převaha příslušníků východní církve naprosto jest vyvážena vnitřními hodnotami katolické myšlenky a názoru světového.

V Plovdivě, bulharském městě, tedy středu pravoslavné církve bulharské, zašel jsem v podvečer na požehnání v chrámě františkánského převorství. Přirozeně, že jsem se domníval, jak budu asi sám s několika tichými věrnými, neboť co ve všední den v čistě pravoslavném městě může přilákat více lidí do katolického chrámu na večerní pobožnost... Ale silně jsem se mýlil — v pološeru chrámovém, při svitu voskovic, shromážděno bylo mnoho věřících, a co mne ještě více překvapilo, i několik význačných intelektuálů pravoslavných, kteří s úctou hleděli na svatostánek všem společného Krista.

A zatím co propagandy protikatolického boje připravují své zásahy proti pravdě evangelia, význam slov Mistrových stává se srozumitelnějším více a více srdci balkánských občanů. Stačí nám vzpomenouti slavných otců františkánů bosenských, veliké práce téhož řádu v Bulharsku i divoké Albanii. Zřetelněji kříž Kristův v plné své majestátnosti vstupuje vpřed a září svojí zastiňuje pohanské doktriny vnuků Nietzscheho a Schopenhauera.

Naskytá se konečně i příležitost, aby význam katolicismu byl oceněn od nás Slovanů, abychom, jak se na muže sluší, správně zhodnotili to, co právě katolicism činí na obranu Slovanstva před novým, mnohem úskočnějším výpadem Germánů, nežli jakým byl pochod v roce čtrnáctém na Srbsko. Boj není ještě daleko dobojován — třeba si jen představiti, že Berlín považuje za nutné nejprve utvrditi své posice na Balkáně, hlavně přitážením širokých vrstev k myšlence hakenkreuzerské. Před našima očima rozlétají se miliony na propagandu ve jménu hnědého vůdce, ale též hradby katolického „věřím“ jako obrany křesťanské kultury a slovanského živlu, neboť není jiné síly, která by dovedla zadržeti proud hnědého výboje. Toť význam katolicismu na Balkáně, význam dějinný, na němž bude spočívat pilíř stavby cyrilometodějské ideje, praktisující slova Mistra o jednom ovčinci...

Beograd, v únoru 1936.

Máslo a „Anschluss“. Následkem velkého nedostatku másla v Německu pozoruje se už delší dobu zvýšené zasilání másla z Rakouska do Německa částečně pašováním a částečně jako zásilky příbuzných a přátel. Není to vtip, ale je to vážný anglický hospodářský hlas (The Economist ze dne 25. ledna 1935), který upozorňuje na to, že tento velký vývoz másla z Rakouska do Německa více přispěje k tomu, aby zabil anšlus v srdci rakouské veřejnosti než kterýkoli politický trik. Bodří Rakušané prý říkají: „Tak nám radili, abychom anšlusem léčili rakouské nemocné, a pak k nám ještě přicházejí žebrati o máslo!“ To jest rakouská reakce k nedávným slovům Goebbelsovým, „že můžeme klidně žíti bez másla, ale ne bez kanonů, poněvadž máslo by nám nepomohlo, kdybychom byli jednou napadeni“. Jak vidět, má však v Rakousku dnes máslo větší cenu než kanony.

Výchova v německých táborech.

Otázka výchovy ve III. říši je chápána nynějšími vládcí velice vážně od prvé chvíle, kdy se Hitler ujal vlády. Je tomu tak ve všech totalitářských státech, nedělá tedy Hitler výjimky. Mussolini střetl se v této věci s Náměstkem Kristovým, Piem XI., který uznal za vhodné encyklikou protestovat proti Mussoliniho cílům ve výchově mládeže a vytyčil přesné směrnice o stanovisku katolické Církve, pokud běží o výchovu mladých lidí. A to bylo v Itálii, která má téměř všechno obyvatelstvo katolické a kde je katolická tradice velice silná. Mussolini sám tu tradici podporuje a přece byla neshoda mezi ním, jako představujícím fašistický režim, a svatou Stolicí značná. V Německu jest obyvatelstvo nábožensky rozděleno, katolíci tvoří jenom třetinu, protestanti dvě třetiny. Ovšem protestantské církve byly valně oslabeny bojem, který proti nim vedl liberalism a bezvěrecká sociální demokracie. Neušetřily ani katolické Církve, ale modernism a racionalism nejméně poškodil ve víře protestantism, takže katolicism protináboženskou agitací tolik neutrpěl. Hakenkreuzleři měli od počátku své strany nejvíce přívrženců právě mezi protestanty, daleko méně bylo katolíků, neboť centrum v politice a různé spolky v jiných oblastech tvořily jaksi jednotu. Katolíci dosáhli též po těžkých a dlouhých bojích konfesijní školy a episkopát dbal, aby náboženský život byl co nejnevědomější. Dále je nutno si připomenout, že v Německu již před válkou, tím spíše po válce, z níž vyšlo poraženo, mnozí lidé, politici i nepolitici, viděli v katolicismu velkého nepřítele pro silné Německo. K jednotě víry nebylo možno dojít, ač se daly několikrát pokusy o založení samostatné německé církve, nezávislé na Římu. Pangermánské hnutí, posilované pádem po válce, hlasy filosofů, politickým rozkladem, neschopností vládnoucích čekalo jen na vhodnou chvíli, aby německý světový názor — Weltanschauung — zvíťazil. Slovo Volk, které má dnes přímo mystický smysl v nynějším Německu, dostávalo stále pregnančnější formy. Ten národ, tak se soudilo, nevýslovně trpí konfesijním rozdělením, jež brání jeho politické jednotě. Předváleční pangermanisté chtěli tu jednotu vybudovat na základním kameni, jímž by byl protestantism, odtud hnutí: Los von Rom! Hitler chce ji vybudovat na jiném podkladě a k tomu směřuje úsilí o výchovu. Ve svém díle „Mein Kampf“, jež jest evangeliem III. říše, mluví o svém úmyslu, o svém názoru jako o „vznání politické víry“, a dále píše: „Pro politického vůdce musejí zůstatí nedotčeny život a instituce náboženské. Každé jiné jednání, hlavně v Německu, by způsobilo katastrofu.“

Weltanschauung.

Na sjezdu hakenkreuzlerské strany v Norimberku roku 1935 prohlásil Führer: Národní socialism je světovým názorem.

Weltanschauung národně-socialistický stojí na třech pilířích. Tři slova se ustavičně opakují: rasa, krev, půda. Národ stejné rasy, krve, zplozený z téže půdy. Nezáleží na náboženském vyznání: Nejsem ani katolík, ani protestant, jsem Němec! Idea německého, germánského národa tvoří základ, na kterém je všechno stavěno a podle něhož je všechno hodnoceno. Mravním zákonem je instinkt rasy. Hegel nejvýše postavil stát a celá ideologie pruská jednala taktéž. Hitler nejvýše staví národ: Volk, a stát je jen jeho reprezentantem, nástrojem, kdežto Volk je pramenem vši autority a všeho práva. Jest jen jediný lid, v němž proudí táž krev, a proto musí býti jen jeden stát, neboť není myslitelné, aby týž národ užil dvou různých nástrojů k uskutečňování svého cíle. Stát však musí dbát jediné dobra národa a proto bez milosrdenství musí potírat vše, co mu mohlo škoditi. Vše-

chno trvá, jen pokud toho potřebuje národ ke svému rozvíti, nevyjímaje ani náboženství. Soudy, které hájí právo, musejí ustavičně přihlížet, co je národu prospěšné. A spravedlivé je to, co schvaluje národ, a nespravedlivé, co odsuzuje.

Schulungslager.

Několika slovy jsem vyjádřil světový názor národně-socialistický, o jehož uskutečnění se stará strana, založená po světové válce Hitlerem a dnes jediná existující politická strana v Německu, jakož i stát, který je nástrojem k provedení daného programu. Dříve, než přistoupím k definici totalitářského státu, všimnu si, jakým způsobem je Weltanschauung vštěpován v srdce národa. Je důkladné. Redaktor pařížského listu „La Croix“, který dlouho prodlel v Německu a studoval svědomitě poměry, poznamenal:

„Je jistě jedním z nejcharakterističtějších rysů národního socialismu ta ustavičná, permanentní mobilisace, která po všechny dny, ve všech oblastech Německa mění své tábory, nestarajíc se o potřeby života nebo zaměstnání, zájem rodiny nebo nářků náboženských vyznání. Když kdysi frančtí mnichové, aby obrátili na víru různé národy sídlící po obou březích Labe, zakládali četné kláštery, nevyvinuli jistě větší horlivosti, než dnes vyvíjejí národní socialisti, aby získali Weltanschauungu potomky oněch národů, oněch křesťanů. Skutečně týž duch proselytismu oživuje dnes stranu Führera Hitlera.“

Je to ostatně úplně podle přání Hitlera, který prohlásil v září 1935 na sjezdu strany: „Náš lid je dobýván v počtu stále větším našemu ideálu.“ Vůdce nemluvil jen na základě práce, konané od r. 1933, nýbrž vyjádřil i přání, dal rozkaz činnosti pro budoucnost a ten rozkaz nebyl vyřčen jen proto, aby mu tleskalo mnoho desítek tisíc účastníků sjezdu, nýbrž aby byl do písmena vyplněn. Jest mnoho druhů činností, sloužících tomu cíli, ale jedna je zvlášť důležitá, vlastně nejdůležitější, a to jsou „Schulungslager“, které jsou zřizovány po celé říši, ve všech provinciích, a všechny organisace, tvořící páteř strany, pokládají za svoji povinnost míti tyto tábory. Nemyslím jen organisace politické, dobře řízené a pevně budované, nýbrž, a to třeba zdůraznit, organisace různých stavů, jako mládeže, studentstva, profesorů, advokátů, učitelů a pod. Kdo jen poněkud zná vývoj Německa v posledních padesáti letech, ví dobře, co vždycky znamenaly tyto organisace. Takový katolický Akademikerverband, v jehož řadách byla inteligence, byl ohromnou silou, bez níž bychom si sotva vysvětlili práci jak centra, tedy politické složky, tak různých kulturních a kulturně-náboženských organisací katolických. Tedy školení členů těchto stavovských skupin je hlavním úsilím a o výcvik se starají Schulungslager. Organisace do nich posílá nejosvědčenější své členy a špatně by si posloužil, kdo by jí neuposlechl.

Nejméně záleží národně-socialistickým vůdcům na akademické mládeži. Totalitářským státům třeba přiznati jednu vlastnost, která chybí vůdcům ve státech demokratických: znají hodnotu mládeže. Bolševici nestavili v čelo starce, nýbrž mladé lidi. Ministři Mussoliniho jsou mladší padesáti let, Hitler jest obklopen mladými lidmi.

V Říši existuje Svaz vysokoškolského studentstva, N. S. D. S. T. B. — Národně-socialistická jednota německá studujících. Národním jejím delegátem jest Derichsweiler, který byl kdysi členem Svazu katolického studentstva. Hitler pověřil tohoto delegáta organisací táborů a v rozmluvě, trvajících sedm hodin, mu vyložil jejich cíl: V Německu jsou dnes tři světové názory: křesťanský, marxistický a národně-socialistický, které se nemohou shodnout, poněvadž každý

Ačkoliv naše země jsou vysunuty daleko k Severnímu moři, našel si k nám vždy cestu teplý vánek duchovní obrody, třeba vznikl tam na jihu za Alpami. Třinácté století právem možno nazvat stoletím svatého Františka. Na jedné straně rozmach rytířské slávy, nádhery krojů, často až přespřílišná bujnost a rozmařilost na dvorech panovnických, na hradech i v bohatých městech a proti tomu chudoba, skutečná pokora a prostota synů sv. Otce Františka. Církev touto mocnou reakcí zachraňovala svoje zdravé jádro proti úkladům Nepřítele člověka.

I v Čechách století třinácté, věk Přemyslů Otakarů a Václavů jest ve znamení nevidané dotud nádhery a moci králů, šlechty i měst. A proti tomu ďábelskému mámení i v České zemi povstala reakce. V duši a srdci dcery královské, která jako příklad a vzor povstala uprostřed onoho lesku, aby ukázala, že daleko více třeba si cenit své duše, služby ubohým a nemocným než toho, co pomíjí...

Před sedmi sty lety (1235) přijala závoj klarisek Anežka, dcera Přemysla I. a královny Konstancie, „a jako holubice z potopy ničemného světa ulétla do archy svatého řádu“. Ti, kdož bojí se nazvat věci a události pravým jménem, nazvou to osudem, náhodou, družím, jimž Prozřetelnost Boží jest ředitelem všeho dění, nazvou řízením Božím leta Anežčina života, dokud žila ve světě. Narodena asi roku 1208 téměř v kolébce příslibena Jindřichu, synu německého císaře Bedřicha II. Devítileté dítě posláno na vychování ke dvoru rakouského Leopolda IV., který slyšel nádherou, ale na duši Anežčinu tento vnější lesk nemohl působit, neboť předchozí výchova u panen v Doksích ji obrnila proti

z nich spočívá na jiném základě. Je známo Rosenbergovo rozčlenění: Názory marxistický a křesťanský jsou liberalistické, protože individualistické. Zbožnost germánská je v úctě k harmonii a kráse. Lidé, kteří nemají nebo nemohou mít naši víru, poněvadž jsou rasově méněcenní, musejí býti vyloučeni, lidé, kteří mají německou krev, musejí býti převychováni. Ta výchova spočívá ve vědomí rasy, které jest u mnohých zastřené. Program kursu je tudíž vyjádřen: Unser Blut, unsere Weltanschauung — naše krev, naše pojetí života a světa. V tom duchu se mluví o křesťanství jako o židovských legendách, o dogmatu, o dědičném hříchu, židovském dualismu těla a duše, internacionalismu a pod. Ovšem třeba dodat, že útoky jsou pronášeny formou pokud možná slušnou. Účastníkům táborů jsou dovoleny dotazy, ale nejsou přípustny žádné diskuse.

Účastníků je v táboře nejvíce 40. Táboře jsou umístěny v městě, buď v kasárnách nebo v budovách, zabraných některé z bývalých organizací. Kde je to možné, jsou táboře na venkově, kde byly postaveny pohodlné domy. Vůbec je postaráno o pohodlí všech co nejvíce. V pěkně, moderně vybavených světnicích bydlí 4—5 účastníků, z nichž jeden jest dohlížitelem. I úprava i program jsou v hlavních věcech pro všechny táboře stejné, neboť všechny jsou podřízeny jednomu vedení v ministerstvu veřejné výchovy. Hlavní přednášky, jako třeba v nauce o rase a krvi, poměru křesťanství ke germánské rase, poměru Vatikánu k německému národu a jiné, jsou vypracovány touto sekcí v ministerstvu a tudíž jsou všude stejné. Hlavně na historii jsou velice žárliví nynější držitelé moci v Říši.

V táborech mají býti vychováni vůdci a proto jim strana přikládá tak nesmírný význam. Proto v nich jde o dvě věci: jednak o výchovu, jednak o přísné pozorování všech účastníků, aby skutečně bylo zjištěno, na který stupeň národně-socialistické hierarchie se kdo hodí. Řád je přísný a musí být dodržován do největších podrobností. Když ho budeme pozorovat, neubráníme se dojmu, že jde o napodobení takových našich duchovních cvičení a jeden jeho účastník

Bořivoj Benetka:

Blažená panna

podobným nástrahám. A tak marně bychom pátrali po roztrpčení, když se vrací roku 1225 domů, zatím co její snoubenec (zasnoubena r. 1219) koncem listopadu v Norimberce dal přednost Marketě, dceři Leopoldově, daleko starší Jindřicha. Byly to obavy ze vzrůstu české moci, které spojily ruce Jindřicha a Markety, ačkoliv leta pozdější ukázala, kolik trpkosti bylo vyvoláno tímto nerovným sňatkem. Kolínský arcibiskup Engelbert (rozený hrabě z Bergu) snil tehdy o upevnění užšího svazku mezi Německem a Anglií zasnoubením Jindřicha s Isabellou, dcerou Jindřicha III., jeho protiváhu proti Francii a Českému státu („quod inimicitias regis Francorum et regis Boemie et aliorum plurimorum magistrum propter vas incurret“ CDB II. 266). Když pak z tohoto sňatku sešlo, byla tu Leopoldova dcera Marketa, oběť politických intrik svého otce. Anežka vrátila se do vlasti, která ji potřebovala ve svém srdci, jako by tušila, že ona bude živým palladiem českého království.

Anežka netoužila po hluku královských dvorů, netěšila se z nádhery tehdejších vznešených žen. V duši jí rostl sen o lepším poslání, než nositi na hlavě korunu císařů německých. V té době za Alpami sv. Klára shromažďovala kolem sebe ženy, toužící podle regule sv. Františka sloužiti Bohu. Jako by se duše Anežčiny dotkly souzvučné tóny, tak na vnímavé její srdce působily prvé zprávy o družině svatě Kláry. Klarisky svojí přísnou regulí byly zdravou (t. j. ozdravující) reakcí na nádheru tehdejšího světa a vše to, co ji doprovází. Už roku 1233 přichází do Prahy pět jeptišek „de Terdentoto“, z kláštera svatého Mikuláše a o rok později sedm dívek o svatodušních svátcích, v čele majíce Anežku, slavnostním způsobem přijímaly oblačku v klášteře dcer svatě Kláry. Tím v Praze zakotvily obě větve františkánského řádu. Minorité i klarisky. Zbudovaly si dva kláštery, mezi nimiž postaveny kostely sv. Františka a sv. Barbory. Z tohoto pramene pak prýštilo České zemi hojně požehnaní a milostí. Neboť neobstojí mínění (Palackého a j.), že Anežka zanevřela na císaře a bratra Václava I. v tom směru ovlivňovala, vůbec nutno odmítnouti každé nařčení z politických pyklů. Schopnosti a nadání Anežčiny potřebovaly se uplatnit i klášter poskytoval k tomu možnost. Plných čtyřicet sedm let prožila Anežka v rouchu řeholním a ta leta ukázala, kde nejlépe se mohly uplatnit vynikající její vlastnosti. Jak krásně to dovedl napsati její otcovský přítel, papež Řehoř, její tetě Beatrici Kastilské nedlouho po jejím vstupu do kláštera: v jejím něžném věku a tvrdém osudu shledáváme známky nebeského obcování, takže, prchnuvši před nabízenými odznaky císařské výsosti, již kráčí vstříc svému nebeskému Ženichu s rozsvícenými svítilnami, provázena sborem svatých panen (Erb. I. č. 880).“

V bezprostřední blízkosti kláštera, v osadě sv. Havla vzniklo z podnětu Anežčina nejdříve dobrovolné bratrstvo pro ošetřování nemocných, vděčící královně Konstancii za poskytnutou pomoc k rozvoji své činnosti charitativní. Už roku 1235 v daleko větším rozsahu budují špitál u sv. Petra na Poříčí, aby teprve později po letech u mostu Juditina převzali nové, nádherné místo, kde se mohou řád rozvíjet. Bratrstvo bylo dílem Anežčiny. Jemu a jeho poslání věnovala velikou péči. To byla skulina, kudy pronikalo oslňující světlo její lásky do světa, ukryto jsouc za zdmi kláštera, řídícího se přísnou regulí sv. Kláry. Z pouhého bratrstva, které s počátku stálo pod františkánským vlivem, vyvinul se domácí řád. Když Anežka vzdala se vlastnictví špitálu „na půdě římské církve zbudovaného“ a papež resignaci přijal, dochází k částečnému osamostatnění. Minoritský vliv se ztrácí a roste vliv dominikánů. Pravděpodobně jest to regule sv. Augustina, kterou r. 1237

Anežka Přemyslovna.

a vlastně už předtím určil za pravidlo bratrstvu, propůjčuje jim při tom právo k jistému osamostatnění. Mohou si od té doby voliti vlastního představeného, pro něhož se ustálil název magister, mistr. Prvním se stal roku 1238 Albert, vystřídáný r. 1247 magistrem Konrádem. To byly počátky a jádro budoucího křižovnického řádu, jehož významným úkolem bylo soustředění ve svých rukou charitativní činnost nejen v českých zemích, ale i v sousedním Polsku. Už roku 1243 svěřen péčí bratrstva špitál ve Stříbře, později špitál a kaple sv. Václava v Mostě a záhy se přidružují jiné kostely se špitály, kaplemi a jistě i příslušné zboží. I špitál v Chebu (r. 1271) dostává se do rukou tehdy už kvetoucího řádu křižovníků s červenou hvězdou. Péče o nemocné byla hlavním úkolem řádu a tím vysvětlíme si, že vedle řádových bratří, vyskytují se do sklonku třináctého věku také řádové sestry, o nichž při reorganizačním řádu (r. 1292) rozhodnuto, že dále přijímány nebudou, a ty, které ještě byly, ponechány do vymření.

Listinou biskupa Mikuláše (z 12. června 1252), vydanou za účasti opata strahovského, bratří minoritů a zástupu řeholníků, slavnostně bylo publikováno to, co dosud bylo obyčejem, nyní řádným ustanovením a schválením církevní autority bylo utvrzeno. Listina obrací se k řádovým bratřím v Čechách, na Moravě a v Polsku, což důkazem rychlého rozvoje řádu, těšícího se přízni rodiny královské i štědré pozornosti četných dárců.

I když nemůžeme sledovat zde další osudy řádu, třeba upozornit, že zvláštní přízeň jeho patronky provázela řád po všechny časy. V dobách, kdy v Praze po také dlouhém uprázdňení arcibiskupského křesla dochází k obnově za Antonína Brusa z Mohelnice, jest to řád křižovníků, který poskytuje mensu pražských arcibiskupům, kteří buď jsou členy řádu a jako velmistři (tento titul se připomíná teprve od 14. stol.) stávají se současně arcibiskupy, nebo aspoň jako arcibiskupové stávají se velmistry křižovníků s červenou hvězdou. I zde se ukázalo, jaké poslání může mít církevní zboží, svěcené do náležitých rukou!

Než vraťme se ke šlechtě zakladatelce prvního kláštera klarisek za Alpami. Už roku 1238 vzdala se berly představené svého kláštera, ustupujíc tak před veřejností co nejdále do pozadí. Tím více mohla pak rozvinouti svoji činnost ku prospěchu svého řádu, špitálního bratrstva, pozdějšího slavného domácího řádu křižovníckého, a také k prospěchu jí obzvlášť milé vlasti.

Dotkli jsme se svrchu již toho, že Anežka byla daleka všech politických „piklů“, jak leckdo by to rád namluvil. Leč tím nezanevřela na svět, vlastně na rodnou zemi. Její bystrý duch sleduje současné události a tak nacházíme „starší sestru“ z kláštera na Františku všude, kde jest bída: ať při dvoře královském, ať někde v polorozbořené chyši pod klášterem při Vltavě. Dovede potěšiti i pomoc přiněsti v bídě hmotné, ale i když duše a srdce jsou vydány na pospas bídě daleko horší, útrapám, které zachvacují podstatu lidského bytí, i v těch dobách Anežka jest nejlepší utěšitelkou. A za lásku láskou jí bylo opláceno. Její bratr Václav I. dovedl oceniti cenu sestřinu v dopise papeži Řehoři IX., napsal-li: „miluji ji i jako ženu a děti a všechny statky a dávám jí v lásce přednost před všemi jinými lidmi“. Tak jako královský bratr, tak smýšlel celý národ, který na Františku téměř půl století měl to nejbezpečnější útočiště. Nelze tu vypočítávat vše dobré, co za svého života tato panna královská vykonala, natož vzpomínati těch milostí, které vyprosila před trůnem svého Božského Ženicha i České zemi i všem, kdož jí za přímluvu prosili. Když umírala (6. března 1282), octla se její vlast v těžké bídě, hlad a mor řádil s nesmírnou

krutostí, tisíce lidí hynulo. A v té chvíli celá Česká země naříkala spíše nad touto těžkou ztrátou, než nad vlastními strastmi. Leč smrt neodloučila Anežku od národa, jehož službě v křesťanské lásce se zasvětila. Minula staletí, bída a sláva se střídaly v panování nad českým národem, klášter zrušen osvíceným císařem Josefem II. a vydán na pospas zkáze. Ono podivuhodné castellum, jedinečné v zaalpských zemích, vydáno zkáze, z níž velmi těžko se nyní dostává.

Ale úctu národa k této podivuhodné světicí nemohly ani nejhorší časy vyhladiti ze srdce národa. Byla věřena do onoho hloučku služebníků a přátel Božích, kteří neustávají orodovati za Českou zemi. Proto jest důstojno a spravedливо, vyslovil-li kardinál Kašpar jako své první přání po propůjčení kardinálského purpuru, aby blažená panna Anežka Přemyslovna byla vřážděna do sboru svatých. Před sedmi sty lety přijala kněžna Anežka roucho sv. Kláry a už tehdy svatý Otec zahrnul ji slovy obdivu a uznání. Jak by dnes, kdy český národ přednáší mu svoji prosbu, doloženou tak znamenitými doklady její svatosti, jak by mohl odmítnouti spontánní prosby národa za onu podivuhodnou milost míti nového svěťce na oltářích celého světa křesťanského!

Chybí nám však přece jedno: znovu pročísti, seřaditi a kriticky oceniti všechny památky a doklady týkající se této svěťce. Doplniti je novým materiálem o úctě a milostech, jež vyprošťovala i v dobách pozdějších až po naše časy. Pak teprve bylo by možno oceniti vše, co dnes často uniká pozornosti v záplavě věcí někdy podřadných. A za to se přimlouvám z lásky a vděčnosti k blažené panně Anežce!

správně poznamenal: „Schulungslager je něco více, než vojenská škola: Je to noviciát v nejpřísnějším slova smyslu. Noviciát, který prodělávají právníci, úředníci, advokáti v určitých obdobích jako záložní důstojníci, vůdcové korporací před svým povýšením.“

Časně ráno účastníci vstávají, společně před přeporem s hákovitým křížem konají svoji modlitbu a určují si cíl celodenní práce: „Budu pracovat pro Hitlera...“ V poledne opět společně a mlčenlivě čekají na správce a zase modlitba. Večer se opakuje totéž. Není třeba říkat, že se při těch modlitbách nemyslí na Pána Boha, úplně v duchu: nejsem ani katolík, ani protestant, jsem národní socialista. Večer se shromažďují všichni kolem ohně, je-li to na venkově, nebo v sále, je-li to ve městě, který jest ovšem osvětlen tak, aby nálada byla co nejmystičtější.

Dopolední hodiny jsou věnovány přednáškám, dopolední tělesné práci a sportu a hodiny k večeru největšíně zkuškám. Sport není přepřán, běží zkrátka o harmonii mezi výchovou tělesnou a duševní a od toho se nikde neuchylují. Četba je vybraná, v každém táboru je biblioteka, obsahující hlavní knihy hlasatelů nového náboženství, na prvním místě ovšem „Mein Kampf“ Hitlerův a „Mythus XX. st.“ od Rosenberga. Tyto knihy jsou všude čteny společně, jako asi bývá čteno „Následování Krista“ při katolických duchovních cvičeních. Přednášky jdou přesně za sebou, takže posluchač nemá možnosti je kritizovat a rozbírat, a večer, kdyby měl snad touhu se vyopřadati s jejich obsahem, je již tak znaven tělesně i duševně, že na vážnější rozbor se nezmůže.

Vedením těchto táborů jsou pověřeni odchovanci táborů, určených zvlášť k tomuto účelu. Výchova v nich trvá déle, asi dva měsíce, kdežto pobyt v Schulungslager pouze 4 neděle, ovšem někdy bývá i prodloužen. Po absolvování a přísnych zkuškách jsou posíláni účastníci domů, aby zpracovávali prostředí, do něhož jsou postaveni. Uvážíme-li, že těch táborů je v Říši mnoho, lehce si domyslíme, jak rychle pokračuje převýchova národa a vysvětlíme si i mnohé, co se nám dříve zdálo nepochopitelné. Pokračovány.

Jaký bude hospodářský řád budoucnosti?

Největší síla katolické nauky sociální, obsažené ve velkých obrysech v encyklikách Lva XIII. a Pia XI., je v tom, že její principy vyvěrají z přirozené povahy lidí, z jejich vlastností a nutných úkolů celé společnosti; povah, vlastností a úkolů, které v podstatě se málo mění, mění-li se vůbec. Tak jsme svědky hlavně v posledních letech téměř po celém světě, že různé státy různých vnitřních režimů dospívají při pokusech řešit hospodářskou krizi k podobným praktickým závěrům a že všechny omezují nebo vylučují liberalismus minulého století a usměrnit k určitému kolektivnímu cíli, danému rámcem národní výroby a národního hospodaření. Tendence všech těchto opatření jest namířena proti principu zisku, jako hnací síly podnikání a zdůrazněn přednostně princip úkoje potřeb národního společenství. To je skutečnost, a hle, tato skutečnost, vyvolaná nutností a železným zákonem donucení, se přibližuje nejtěsněji hlavnímu principu encyklik: nikoli zisk je cílem hospodářské činnosti, nýbrž uspokojení oprávněných, přirozených potřeb všech podle sociální funkce jednoho každého a zájmu celku, čili podle spravedlnosti. Nikoli tedy vítězství myšlenek encyklik na universitních katedrách, nebo politických tribunách, ale v životě, a to přirozenou vahou poznání člověka a jeho života společenského.

Dnešní hospodářské režimy a opatření proti krizi naprosto není ovšem možno označiti slovem řád, protože jde při vši podobnosti o jakési reflexivní pohyby skutečnosti a nutnosti, nikoli o naplňování čtené nějaké formy hospodářské. Jsme v přerodu a přechodu. Tak tomu však bylo vždy, když se připravovaly nové epochy slohů, řádu kulturního a hospodářského, jež ostatně vnitřně vždy pevně s sebou souvisí.

Právě touto otázkou zabývá se ve své knize *Our Own Times* (1913—1934) Angličan St. King-Hall, když sleduje zmirání liberálního principu hospodářského v Anglii před světovou válkou, za ní a po ní. Uplný konec anglického hospodářského liberalismu vidí v opuštění principu volné soutěže, volného obchodu (z donucení), uzavření se Anglie a imperia v samostatný hospodářský celek a v opouštění zlaté měny. Právě vyšlá kniha je druhým svazkem, v němž se líčí vývoj posledních let krise a naznačují viditelné zásady nového hospodářského pořádku. Nebude na škodu je zde uvést, tím spíše, že jde o autora, jenž empyrii, zkušenost, klade na každý program. Liberální období skončilo a z přechodné doby zmatků vyjde doba nová.

Počátek tohoto druhého období je autorovi charakterisován faktem, že každý národ a stát se obrací sám k sobě, koncentruje své vlastní síly a počíná se od ostatních izolovati. Při tom se snaží uvésti své domácí hospodářství v nějaký systém. Tak začíná období hospodářského plánování. Autor tento postup shledává přirozeným. Hospodářské plánování musí býti vyzkoušeno napřed na basi národní (státní), aby se pak mohla společně hledati base plánovitého hospodářství mezinárodního.

Klíčem k poznání a pochopení dnešní doby zmatku a k pochopení možného východiska z ní, je autorovi problém výroby základních životních potřeb. Tento problém byl za minulých sto padesát let vyřešen rozvojem průmyslu, obchodu a dopravy a především pokrokem techniky. Nyní je lidstvo s to produkovati zcela pohodlně všechno to, čeho je zapotřebí k zachování fyzického života každého jednotlivce na slušné úrovni. Tím byla dána možnost uvolnění ducha lidského, který nyní se může věnovati ukojování svých duchovních potřeb, které člověka zvláště charakterisují a odlišují od ostatních živých tvorů na zemi.

Dostavil se již také důsledek této vyšší úrovně člověka v tom, že počet lidí na světě se stabilisuje. To se děje jednak poklesem plodnosti žen, jednak zvyšováním věkové hranice za pokroku lékařské vědy a hygieny. Důsledkem toho je mimo jiné také zvětšení počtu práce schopných lidí. I to je důkazem, že přicházíme do nového období lidských dějin.

To nové období bude **obdobím plánovitého hospodaření vůbec a předpokladem k němu bude nový člověk po stránce mravní. Ten nový člověk nebude veden při své činnosti myšlenkou na zisk,**

nýbrž myšlenkou na službu lidstvu jako celku (především službu společenskému celku, k němuž náleží). Tato služba se bude vztahovati na uspokojení elementárních lidských potřeb a předpokládá vyvolání výroby a výrobních prostředků k těmto elementárním potřebám směřujících z oboru soukromého vlastnictví a soukromého podnikání. Toto vlastnictví by přešlo na obce, okresy, země a stát. Slo by v podstatě o peněžní ústavy (jako ústavy k opatrování úvěru), prostředky dopravní, výrobu pohonných látek, výrobu železa a oceli, převzetí činžovních domů do veřejné správy a zveřejnění výroby základních poživatin.

Autor přiznává, že je to vlastně uskutečnění části socialistických požadavků v určitých oborech hospodářského života, ale upozorňuje, že nejde o integrální socialisaci, neboť právo na soukromé vlastnictví tu zůstane nedotčeno. Kromě toho autor zdůrazňuje zachování demokratických forem ve společnosti. Vytýká fašistickému systému, že je to forma organizace, ve které jistý sociální řád se snaží petrifikovat za použití myšlenky hospodářského plánování. Je tedy fašistický systém konzervativní. Naproti tomu socialistický systém (na př. ruský) používá státní organizace k uplatnění zájmů nemajetných lidí proti zájmům t. zv. kapitalistů a buržoá. Autor se domnívá, že Rusko samo na konci své nové pětiletky se objeví po boku ostatních států také jako obyčejný „stát buržoasní“.

Autor si představuje nejbližší příští společenský řád tak, že tu bude harmonická jednota mezi společenskými třídami na podkladě spravedlnosti. Bude se ve všem a všude uplatňovat zákon proti násilí. Tato vláda spravedlnosti znenáhla přejde také do styků mezinárodních a mezinárodních. Zde, kde se myšlenky autorovy znenáhla odlepují od země jako rozjíždějící se letadlo do představ budoucnosti, zůstaňme stát na půdě skutečnosti, autorovým představám ještě velmi vzdálené.

Jedno však je zajímavé, jak anglický autor jako samozřejmý předpoklad i důsledek uvádí pro nový řád hospodářský **nového člověka po stránce mravní, nový světový názor, nový řád mravní i rozumový.** A to je znovu druhé potvrzení druhého základního principu encyklik, že otázka sociální a hospodářská je v podstatě otázkou mravní.

Svět budoucnosti, to nebude kapitalismus, ale také ne socialismus marxistického typu, poněvadž oběma těmto hospodářským ideologiím i praxi chyběl vyšší cíl, vyšší pořádající činitel života lidské společnosti: nábožensko-mravní vidění a hodnocení celého života člověka i společnosti. Cesta je ovšem k novému řádu ještě daleká, ale tvary skutečnosti, v níž žijeme, už se pomalu řadí podle těchto linií, směřujících v budoucnost.

Jak se mluví v epické básni indické o Ježíši Kristu. V „Malayala Manorama“, velkém listě, vycházejícím v indickém městě Malabar (cit. v „L'Osservatore Romano“ 12. února), byl uveřejněn článek „Ježíš Kristus v Bhavishyat Purana“. Stát, kterou překládá list ze sanskritu, je majetkem jednoho brahmína z Travancore. Bhavishyat je jednou z 18 epických básní, které byly složeny Vedou-Biasou, kompilátorem Ved. Nuže, Ježíš Kristus je jmenován Easa Massiha, což připomíná syrskou formu Eso Masiha, již užívají křesťané v Malabaru. Král, o kterém se v písni mluví, byl pravděpodobně současníkem Ježíše Krista, poněvadž dynastie jeho byla založena r. 57 před Kristem. Stát zní: „Vnuč krále Vikromaditya, když nastoupil na trůn, chtěl dobýti světa. Podrobiv zemi a poklady Čínanů, Tatarů, Balkhsů, Assamesů, Římanů a Khoraasansů, měl všechno. Určil svým ariánským poddaným území Indostanu a ostatním země ležící na západ od Indu a dal oběma národům různé zákony. Jednou odešel král do území Hansů (cizinců) a na jedné hoře, pokryté sněhem, nalezl slavného muže bile oblečeného, který pocházel ze vznešeného rodu, a otázal se ho: „Co jsi?“ Muž mu odpověděl: „Jsem Syn Boží, narozený z Panny, a přišel jsem na svět, abych hlásal pravdu hříšníkům a učil je plnit jejich povinnosti.“ „Co tím myslíš?“ tázal se znovu král a muž mu odpověděl: „V tomto hříšném světě mizí pravda a šíří se špatnost. Duch zla ovládá veškerou lidstvo. Abych přemohl zlo a dal hříšníkům náboženství, stal jsem se člověkem Massihou (osvoboditelem z hříchu). Slyš, jaké náboženství hlásám hříšníkům: Rozlišujte dobro od zla, očisťující své myšlenky od vši špíny. Posvěcujte svoji duši, modliťe se k Bohu. Buďte spravedliví a pravdomluvní ve své řeči. Nechť žijí všichni lidé v jednotě ducha. Kľaňte se mi, Bohu všehomíra, nehybného jako slunce, které proniká všechny věci. Aby tuto nauku uvedl v život, Massiha umře, ale potom, jako vtělení Boha, bude žíti v srdcích lidských, očisťuje je ustavičně a mé jméno bude stále Esa Massiha.“ — Král, uslyšev tato slova, vrhl se na zemi před Pánem hříšníků, pak se vrátil do svého rodného kraje a po šedesátiletém kralování odešel s tohoto světa.“

Stav populace a populační otázky v Československu.

Přihlížíme-li k populačnímu stavu celé Evropy, pak se nám vyjasňuje lépe hrozící nebezpečí. Doc. dr. Ant. Boháč referoval ve Statistickém obzoru (listopad 1935) obsírně o referátech III. mezinárodního kongresu populačního, který se konal v Berlíně od 26. srpna do 1. září 1935. V první plenární schůzi přednášel dr. Bedřich Burgdörfer o populačním vývoji v západní Evropě se zvláštním ohledem k Německu, z něhož vyjímáme, podle dra Boháče, krátce tyto zajímavé podrobnosti:

V posledním století se obyvatelstvo množilo neobyčejně rychle. Roku 1800 bylo na celé zemi asi 600 milionů lidí, dnes kolem dvou miliard; obyvatelstvo Evropy vzrostlo za touž dobu, přes vystěhovalectví do Ameriky a velké ztráty za světové války, přibližně ze 175 na 500 milionů. Proto nenastalo ještě nebezpečí přelidnění, prakticky jsme od něho vzdáleni více, než za dob Malthusových. Kapacita země vzrostla netušeně současně se vzrůstem obyvatelstva. Naopak svět dnes trpí nadbytkem. Jest nedostatek odbytových možností pro zboží, nikoliv nedostatek zboží. Při nynějších výrobních možnostech mohla by země uživit přibližně asi 8 až 10 miliard lidí. Další technické pokroky umožní posunouti tuto hranici ještě výše.

Dnešní populační vývoj však stojí ve znamení neobyčejného ostrého úbytku porodů nejen v zemích hustě zalidněných, nýbrž i v nedolidněných, jako USA nebo Austrálie. V Evropě mají nejnižší plodnost země převážně germánské. Použije-li se metody výpočtu příštího vývoje obyvatelstva za předpokladu, že potrvá nynější plodnost, resp. úmrtnost, docházíme k závěru, že již v druhé polovině tohoto století dojde k ubývání obyvatelstva v západní, střední a severní Evropě a u bílé rasy v severní Americe a Australii. Jelikož úmrtnost nemůže už býti stlačena než mírným tempem, je rozhodující porodnost.

V německém populačním vývoji však nastal zásadní obrat, jaký nelze zaznamenat v žádné jiné zemi: Počet porodů, který kolem r. 1900 pohyboval se ještě kolem 2 mil. ročně, klesl r. 1933 až na 957.000 (14.7 prom.), ale v r. 1934 následkem německé populační politiky, hlavně podporou sňatků, se zvětšil opět o 224.000, t. j. o 23 proc. na 1.181.000. Přes to schází Německu ještě 15 až 20 proc. porodů k tomu, aby se udržel nynější populační stav, jisto jest, že tam došlo k obratu.

Samozřejmě na vyšší porodnosti má vliv nejen vitalita rodičů, nýbrž i roční výše uzavřených sňatků. Neviděl jsem u nás o tom ještě zmínku, leda v „Hospodářském rozhledu“, kde poukázali na stále ubývání sňatků a na význam správné populační politiky. Podle právě vyšlé Statistické ročenky podáváme zde celý poválečný sňatkový vývoj:

	1919/1923	1924/1928	1929/1933	1930	1931	1932	1933	1934
Průměr 1919/1923	160.137							
Průměr 1924/1928		131.035						
Průměr 1929/1933			131.707					
				136.959				
					129.875			
						127.977		
							124.823	
								118.270

Počet sňatků: Na 1000 obyvatelů připadlo sňatků:

„Hospodářský rozhled“ ze dne 31. X. 1935 porovnal však náš stav i s cizinou a došel k těmto zajímavým závěrům:

	Počet sňatků (data v 1000):			
	1931	1932	1933	1934
Německo	515.0	509.6	691.2	731.4
Itálie	276.0	207.8	289.9	309.3
Portugalsko	44.9	45.4	45.8	47.6
Polsko	273.3	270.3	273.9	277.1
Nizozemí	59.5	55.8	59.2	60.6
Maďarsko	76.4	71.2	73.1	77.7
Československo	129.9	128.0	124.3	118.3

Co z toho porovnání je zajímavé, je okolnost, že počet sňatků nestoupá jen v zemích, kde jsou sňatky podporovány, jako v Itálii (mládenecká daň) a v Německu (příspěvky a půjčky pro novomanžele), ale také v zemích, kde žádné podpory není, na př. v Polsku, Maďarsku a v Nizozemí atd. Není snad výluvnější statistiky, která by mohla lépe dokázat nejen soustavné snížení kupní síly spotřebitelů, a hlavně nezaměstnanost mladých mužů. Stojí za to, abychom zde doslova uvedli názor tohoto ryze hospodářského časopisu, abychom si uvědomili význam nejen populačního problému vůbec, nýbrž i váhy, která by připadla čl. katolíkům právě v populační otázce, díky jejich světovému názoru a náboženskému přesvědčení. „Populační problém je v zemi, jako Československo, v zemi národnostně naprosto odlišné od okolí, v zemi, která tvoří jakousi výspu uprostřed především německého, ale také maďarského moře, problémem velmi vážným. Platí sice stále ještě Nietzscheovo „nicht fort, sondern hinaufplanzen“, leč kvalita nenahradí vždy množství, zejména uvážíme-li, že je nás celkem sotva dvanáct milionů a jsme obklopeni více než 80 miliony Němců a Maďarů,“ a my bychom mohli slovy dra Vaška přidati: „ke kvalitě je třeba kvantity, aby bylo z čeho vybrati!“ Proto časopis vytýká zanedbání populační politiky v CSR a vidí největší příčiny v tom, že jsme státem starých, poněvadž CSR

stojí opravdu velmi daleko za evropským průměrem, pokud jde o stáří úřednictva a veřejných zaměstnanců, srovnáváme-li stejné kategorie navzájem.

Tento krátký článkeček v „Hospodářském rozhledu“ bohužel je snad v tisku ojedinělým hlasem, který volá po populační politice, má sice tím větší cenu, ale samozřejmě nestačí, aby vyburcoval svědomí veřejnosti. Byly sice nedávno různé příležitosti, kdy se veřejnost dověděla aspoň o nutnosti populačního přírůstku; byla to přednáška pražského arcibiskupa J. Eminence kardinála dra K. Kašpara v klubu čl. důstojnictva, a málo týdnů nato sledovala ihned přednáška hlavy československé církve dra Procházký v jedné sekci národně-socialistické strany, který se stejně přimlouval za zdravý dorost, i posl. F. Zemínová zdůraznila povinnosti mateřství, ovšem ve smyslu hmotářském, v každém případě je vidět, že se názory na nekatolické straně mění. Celkem však můžeme, bohužel, zjistiti, že toho všeho je málo a hlavně, že hospodářská politika vůbec populační politiky nezná.

A věda? Myslím, že dnes lidová propagace populační myšlenky nestačí, a byla by příliš jednostrannou a tou jednostranností by narážela na takové psychologické překážky, že by snad natropila více škody, než dobra. Ve směru lidové propagace zůstává jen jedinou cestou vštěpování náboženského uvědomění u katolíků, u kterých jedině můžete vysloviti slova, jako „duše“, „kříž života“, „sebezapření“. Ostatně víme, co nám ukládá naše náboženství. V rámci národním by tedy bezkonfesioní propagace nestačila. K tomu by musela přistoupiti především věda, která by pak mohla působiti i na inteligenci, na mládež a konečně na vedoucí hospodářské politiky, aby se konečně vytvořila populační politika. Věda by musela promluvit slovo po **hospodářské** stránce populačního problému, dokázati neopodstatněnost novomalthusianismu i v moderní době, i při dnešních hospodářských poměrech naší republiky. Nesmíme se divit, když na sebe krásnější slova o nutnosti populačního přírůstku jak po náboženské, ethické, tak i po národní stránce, uslyšíme pochybnosti hospodářského rázu, pochybnosti, které jsou často pronášeny v celé upřímnosti.

Zde, bohužel, musíme zase konstatovati, že věda populační otázce věnuje přamálo pozornosti. Literatury o populačních otázkách u nás je málo. Najdeme jen ojedinělé stati v odborných časopisech, zvlášť z pera doc. dra Ant. Boháče, převážně ve Statistickém obzoru, tu a tam nějakou menší publikaci Sociálního ústavu (myslím jen jednu od dra Plaňanského) a jako protichůdce dra Boháče vidíme plně se rozepisovati o populačních problémech, hlavně o problému přelidnění prof. dra Macka, s kterým se spojuje občas dr. Engliš. Je to málo lidí, kteří jsou si vědomi nadměrného významu populačního problému a hledí ho řešiti. Největší činnost vyvíjel prof. dr. Macek a doc. dr. Boháč, kteří v diskusích zaujímají protichůdná stanoviska. Prof. Macek přispívá „relativní přelidněnost“, ne přílišnému populačnímu přírůstku, nýbrž špatné hospodářské a společenské organizaci — tedy v plném souhlasu s katolickou apologetikou! — zatím co prof. Boháč přikloňuje se k opačnému názoru, že nestačí sociální a hospodářská přestavba sebelepší, nýbrž že dnes mnohem více než v období hospodářského liberalismu, t. j. volné mezinárodní směny kapitálu, zboží a lidí, jest třeba zdůrazniti v populační teorii vztahy mezi populací a omezenými hospodářskými prameny hospodářsky uzavřeného území, jakým je dnes i naše republika, čemuž bychom řekli „relativní novomalthusianismus“. Z toho vysvítá, jak je nutno, aby zvlášť problém přelidnění Československa byl vyřešen i z hospodářské stránky, aby se jí chopili všichni, kteří mohou přinášeti svou hřívnou, a aby nechyběli katolíci v řešení tak ožehavé otázky; pro naši mladší inteligenci by se zde otvíralo skvělé pole působnosti vědecké i apoštolské. Vyžádá to však důkladné průpravy a nadměrné péle. Při sklenici piva anebo nadchnutým proslovem a neplodnými diskusemi se to nevyřeší. (Na to je třeba, a stačí k tomu čtyři stěny pokoje, to znamená studium a meditace, a přidávám modlitbu, poněvadž jde o to, promluvit v zájmu milionů a milionů duší ve smyslu svatozáclavského chorálu: „Nedej zahynouti nám ni budoucím!“)

Zvláštní obsírná a krásná kapitola věnuje populační otázce univ. prof. dr. Bedřich Vašek ve své sociologické triologii a ve studii sociologické „Rodina XX. století“. Mimo to jest třeba zaznamenati úsilí eugenického hnutí u nás o zušlechťování národa. Různá jeho opatření k rozmnožení zdravých rodin můžeme jen uvítati a podporovati, vyjma ovšem zavedení sterilisace „méněhodnotných“ vrstev, s kterou nemůžeme souhlasiti nejenom proto, že jest v rozporu s přírodními zákony a přirozeným právem, ale i proto, že právem jest více než pochybné, zdali tímto opatřením nezhoršuje se natalita ještě více a tím i t. zv. kontraselekce.

Nezapomněli jste

poslati nám složenkami, které byly v minulém čísle, předplatné? Učíte tak obratem.

Katolická akce ve Španělsku. K. A. ve Španělsku sestává ze 4 skupin: Svazu otců, žen, jinochů a dívek v počtu asi 273.000 členů. Ovšem toto číslo není úplné, neboť nejsou započítáni členové jiných organizací, připojených ke svazu, ale samostatných. Propaganda se děje slovem i písemem a byla velice bohatá. Tak bylo rozděleno přes milion brožurek, pojednávajících o současných sociálních problémech, které jsou ve Španělsku velice akutní. „Katechismus Katolické akce“, díla biskupa tostosského, bylo rozděleno 100.000 výtisků a 170.000 exemplářů děl jiných autorů bylo rovněž rozšířeno mezi lid. Bylo uspořádáno 153 velkých shromáždění dělníků a na Sociálním dělnickém ústavu studovalo 300 dělnických synů, aby byli připraveni na práci v dělnickém prostředí. Sociální sekretariát vyvíjí rovněž slibnou činnost. Pro kněze jsou pořádány zvláštní kursy, kromě nichž existují v každé diecézi studijní kursy diecézní. Pro mladou inteligenci existuje několik ústavů. V Madridě byla založena r. 1934 národní fronta práce, která čítá na 250 tisíc členů.

Pohanský ministr chválí katolickou církev. Předseda vlády státu Cochínu v Indii Dewan přijal deputaci katolických mužů, kteří ho žádali, aby byla katolíkům umožněna větší účast ve státní službě. K deputaci pronesl ministerská předseda slova, která jsou chvalou činnosti katolické církve. „Jako historik, pravil, nejsem mezi vámi cizí. Během svých studií jsem vždy zakoušel živý obdiv pro nádherné dílo, které církev vykonala v dějinách člověčenstva. Nepřepínám, když řeknu, že, jsou-li státy indické a hlavně náš stát na prvním místě ve výchově, vděčí za to hlavně ustavičné oběti velkých katolických misionářů. Již proto musí pociťovat celý náš národ hlubokou vděčnost k církvi, která vykonala tolik krásných věcí. Ale i jako politik obdivuji velice katolickou církev. Vliv, jímž působila vždycky v historii světa, je nyní zárukou řádu a oporou států, které jsou ve vývoji. O bouřlivých dobách, v nichž se rozpoutávají a uvolňují hrubé síly, všichni politici musejí uznati blaho-

dárné její působení. Blahopřeji vám při této příležitosti a děkuji za vše, co katolická církev udělala pro lepší život v našem státě.“

Vědecký misionářský ústav Propagandy. Za posledních papežů vzrostl velice zájem o misie, které se staly i předmětem zvláštní vědy, zvané misionologie. Benedikt XV. po vydání encykliky „Maximum illud“ z 30. listopadu 1919 zřídil na Propagandě stolicí pro misie a Pius XI., který bývá zván misionářským papežem, 24. dubna 1931 se účastnil slavnostního otevření nového paláce Propagandy, v němž byla i umístěna knihovna pro studium misijního problému. Misionářská výstava ve Vatikáně r. 1925, encyklika Pia XI. „Rerum Ecclesiae“ z 28. února 1926 vznikly na všech stranách přímo závodně o svatě vědě. Po vydání konstituce „Deus Scientiarum Dominus“ r. 1931 pomýšlelo se na změnu stolice pro misie ve vědecký misijní ústav, který by více vyhovoval rozvoji misionologie. Mgr. Salotti, nyní kardinál, který byl jmenován r. 1930 sekretářem sv. Kongregace Propagandy a zároveň rektorem koleje, byl pověřen provedením této změny. Prefekt sv. Kongregace pro šíření víry kardinál Van Rossum byl mu nápomocen v tomto díle a tak v září 1933 byl zvláštním dekretem ústav zřízen a kancléřem byl jmenován kardinál Van Rossum. Sv. Kongregace seminářů a universit schválila 3. prosince 1935 stanovy nového ústavu. Studium trvá na něm tři leta a po třech letech dosahují posluchači doktorátu misijních věd. Mimo studující, připravující se ke zkouškám doktorským, navštěvují ústav též lidé, kteří se chtějí věnovati činnosti v misiích. Profesorů je 17, vědeckých disciplín 6: úvod do misionologie, základy dogmatické a morální, dějiny misí, misionářské právo, misijní pastorálka a misionografie. Mimo tyto hlavní disciplíny jsou ještě pomocné a speciální, jako jsou dějiny misionářské metody, historie náboženství v misijních oblastech, srovnávací dějiny náboženství, dějiny misijních řádů a kongregací, bibliografie a lékařství.

Ž i v o t k u l t u r n í

Katolické školství v Belgii. Belgie byla vždycky věrná církvi a zůstala takovou i po revoluci z roku 1831, již dobyla svobody. Její smýšlení se projevuje nejlépe právě v otázce výchovy školské. Vilém, který od roku 1814 vládl Holandsku, pod něj patřila i Belgie, ve své kalvínské zášti nechťel katolíkům dáti žádnou svobodu a tedy ne ani v otázce školské. Provisorní vláda, jež se ujala řízení státu hned po revoluci, zákonem ze dne 12. října 1830 zrušila všechno obmezení svobody školské výchovy. Od roku 1831 bylo založeno mnoho katolických škol a počet žáků, navštěvujících je, stoupl za deset let o 160.000, čili o 92 proc. Zákonem z roku 1842 bylo ustanoveno, že stát může zakládat veřejné školy, ale vyučování náboženství na nich se musí díti pod dohledem kněží. Každá obec je povinna mít školu, buď veřejnou nebo konfesijní a bude je vydržovat obec spolu s okresem za podpory státu. Ale roku 1879 nastává obrat. Zednářská klika si vymohla zákon, jímž se zrušuje náboženství na státních školách a jediné tyto jsou subvencovány státem. Zákon tento byl přijat ve sněmovně 67 hlasy proti 60 a v senátě 31 proti 30. Měl však za následek rychlý vzrůst konfesijních škol. Za jediný rok otevřeli katolíci 2064 škol pro 379.227 dětí, zatím co ve státních školách bylo žáků jen 240.501. Ve volbách roku 1884 katolíci zvítězili a zákon z roku 1879 padl. Ještě téhož roku byl odhlasován nový, který s malými změnami je dosud v platnosti. Každá obec je povinna vystavěti jednu veřejnou školu, a mimo ni může přijati jednu nebo více svobodných. O tyto školy pečovala obec, ale kromě nich mohly býti zřizovány i školy, jichž obec neadoptovala. Na veřejných školách nebylo náboženství povinné. Na těchto školách mohli vyučovati z katolických učitelství ústavů, což podle zákona z roku 1879 bylo nepřípustné. Podle zákona z roku 1895 mohly být udělovány vládní podpory všem školám. Zákon z roku 1914 doplnil předcházející v tom smyslu, že náboženské vyučování je povinné i na školách veřejných. O výlohy se dělí stát s okresem a obcí. Stát platí učitele, začátečník dostává 14.400 fr. Reholníci dostávají 50 proc. Provincie platí školské potřeby, 5 fr. pro hochy a 4 fr. pro dívky. Obec hradí útraty za prohlídky lékařské, podporuje chudé děti a pod. Statistiky z roku 1932 (v. Du Bus de Warnaffe, L'Ecole libre) vypovídají takto: Na veřejných školách bylo 490.336 žáků, ve školách 78.916 dětí. Výdaje celkem obnášely 499.973.750 fr., tedy na dítě průměrně 878 fr. Svobodné školy měly žáků 466.624, školky 173.332 dětí. Výdaje činily celkem 301.035.079 fr., průměrně 467 fr. na jedno dítě. Stát tedy ušetří na svobodném školství ročně 281 mil. Střední školy nejsou státem subvencovány, university ano. Je jich 5, z nichž jsou 4 státní a 1 katolická v Lovani, jež průměrně dostává od státu čtvrtinu toho, co dostávají státní. V Lovani je zapsáno 4300 posluchačů, jímž přednáší 193 profesorů, a to stojí stát 2500 fr. na jednoho posluchače. Na universitě v Gandu je studentů 1781 a každý stojí stát ročně 10.500 fr.

Proti zákonu o euthanasii. Anglická společnost pro uzákonění euthanasie konala schůzi, na které navrhla parlamentu zákon o euthanasii. Společnost žádá, aby nemocný v případě naprosto nezho-

jitelné nemoci a kdy bolesti jsou nesnesitelné měl právo vzíti si život a lékařovi aby bylo dovoleno tento čin provést. Greed, profesor anglikánského bohosloví v Oxfordu, který byl požádán o dobrozdání, se prohlásil pro euthanasii. Společnost vyslovila přání, aby každá osoba, starší 21 let a trpící nevyлéčitelnou chorobou, měla právo ukončiti život, uzná-li to za vhodné. Je navržen zákon, který by přesně stanovil, kdy je to možné. Nemocný by podal písemnou žádost a podpis na ni by musil býti legalisován přede dvěma svědky, z nichž jeden by byl duchovním, právníkem nebo lékařem. Dva lékaři by potvrdili, že choroba je nevyлéčitelná, smrtelná a nesnesitelná. Lékař, pověřený vykonáním euthanasie, bude žádost zkoumat a rozhodne o ní. V kladném smyslu by byla smrt provedena po sedmi dnech. K euthanasii si musí lékař vyžádat svolení ministra zdravotnictví. — Společnost katolických lékařů francouzských vydala protest proti tomuto návrhu a v memorandu, zasláném spolkům lékařským v jiných zemích, žádá, aby zákon, který nejen je nekřesťanský, nýbrž i nelidský, nebyl vůbec projednáván.

Pascal apogeta. Pascal byl jistě z nejhlubších francouzských duchů klasického století. Ale dodnes se rozcházejí názory o jeho pravověrnosti a někteří katolíci spisovatelé, příliš madsazující jeho boj proti jesuitům a jeho obhajobu Port-Roylu, vidí v něm bludáře. Známý mladý katolický kritik H. Massis, dobře známý svou nesmlouvavostí, napsal předmluvu k novému vydání Pascalova veledíla „Myšlenek“, kde s naprostou určitostí a přesvědčivostí dokazuje jeho pravověrnost. Pascal je mu skvělým obhájcem věčné pravdy a jeho „Myšlenky“ jsou apologii křesťanství, ukazující zároveň člověka, jdoucího k Bohu celou duší, vši energií svého genia a svého srdce. Dovolává se jeho překrásné modlitby za dobré užití nemoci: „Neprosím tě ani za zdraví, ani za nemoc, ani za život, ani za smrt, nýbrž za to, abys rozhodoval o mém zdraví, o mé nemoci, o mém životě, o mé smrti pro svoji slávu, pro moji spásu, pro dobro Církve...“ A dovozuje, že takovou modlitbu nemůže se modliti bludař. Pascal, i když hájil jansenisty, uchoval si duši neposkvřenu bludem a uměl jako opravdový katolík v jediné církvi, již upřímně miloval. Jeho smysl pro pravověrnost mu odhalil nebezpečí různých filosofických soustav a ještě před Bossuetem poukázal na nebezpečí kartesianismu.

Paul Claudel o holandském umění. Známý básník francouzský Paul Claudel vydal krásnou knížku o holandském umění: Introduction à la peinture hollandaise. Rozmlouvá se básnicky o holandské přírodě, v které není pompéznosti hor a dravých řek, protékajících nádhernými údolím. Umění je též takové. Prostota, obyčejnost dekoru, v němž žije umělec, ho nutí k umění, ve kterém je rovněž co nejméně pompy. Proto je to umění nejuppřímnější a nejpocitvější. Poesie jako by byla podzemní a vzdálená. Umění není někdy příliš dekorativní, jak bývá často umění italské, ani příliš intelektuální, jako bývá často umění francouzské. Všechno je oděno nesmírně pustě, často udivuje nezvyklá naivnost. Nic není méně obřadné než znázorňování přírody holandskými mistry, malby jejich žen.

Americké oživení po zrušení N. R. A. Jak známo, v květnu 1935 byl zrušen Rooseveltův zákon pro hospodářské oživení. Z dat, která zde uvádíme, jest zřejmo, že tím netrpěla vzestupná linie hospodářského oživení ve Spojených státech amerických:

Index 1923—25 = 100

	XII. 34	V. 35	XI. 35	XII. 35
Průmyslová výroba	86	85	98	103
Hotové výrobky	85	84	99	104
Suroviny	90	89	92	102
Stavební ruch (smlouvy)	31	27	60	67
Obytné domy	12	21	26	26
Ostatní budovy	47	32	88	101
Zaměstnanost	79	81.2	84.8	85.6
Přistavované vozy	64	61	66	71
Obchodní obrat	78	76	81	84

Zajímavá je okolnost, že index zaměstnanost zůstává hodně pozadu za zvýšenou výrobou. Částečně se to vysvětluje tím, že zvýšenou výrobou byla jen plněji zaměstnána ona část dělníků, kteří pracovali třeba jen několik dnů za týden, hlavní však příčina jest přebytek v nových pokrocích racionalisace.

Také v Anglii je rozpor mezi počtem nezaměstnaných a počtem zaměstnaných. Náš odborný a denní tisk se zastavil s různých hledisek u rozporu mezi počtem našich nezaměstnaných a počtem pojištěnců. Rozpor byl vysvětlován různým způsobem, podle toho, jaký zájem se při tom sledoval u autora. Proti výtce, že statistika nezaměstnaných je vadná, po technické stránce (rozšíření zprostředkovatelů práce, hlášení sezonních pracovníků atd.), byla zase výtka, že i statistika pojištěnců nepodává správný obraz, a to zejména z technických důvodů, jelikož v poslední době k sociálnímu pojištění přihlašovaly se osoby starší, které sice byly dříve zaměstnány, ale nepojištěny, anebo v četných případech byly přihlašovány i mladistvé osoby, které dosud pracovaly v podniku svého otce nebo podobně, byly tedy zaměstnány, nikoliv však pojištěny a hledají následkem špatného vývoje rodinného podniku zaměstnání v poměru námezdním a stávají se členy pojištěnec. Proto právě i náhlý vzrůst pojištěnců neznamená ještě, že nastala skutečně větší zaměstnanost. Ať je tomu jakkoliv, můžeme uznávat, že obě statistiky nepodávají ještě jasný obraz, hlavně chceme-li je porovnávat s dosavadním vývojem, jedno jest přece jisto, že zvýšená nezaměstnanost jest ovlivňována nástupem mladistvých uchazečů o práci, narozených v prvních letech po válce, a zlepšení zaměstnanosti není ještě stále tak veliké, aby tento přirozený přírůstek pracovních sil mohl býti umístěn. Jak hlásí poslední zprávy z Anglie, i tam se vyskytl rozpor mezi oběma statistikami. Tam ovšem neexistují technické vady jako u nás, a statistika je tak dokonalá, že úbytek zaměstnanosti musí odpovídati stejný přírůstek nezaměstnaných. Proto se tam mluví o rozporu, když úbytek na jedné straně se nerovná přírůstek na druhé straně. Přece však se tam vyskytl tento rozpor, a náš zájem pro vysvětlení, které se mu dává. Od 16. prosince 1935 do 20. ledna 1936 ubylo zaměstnaných o 250.000, zatím co nezaměstnaných přibýlo 282.000. a po dlouhé době překročilo opět nesympatickou číslu 2.000.000. Tento rozpor činí tedy 42.000, který odpovídá přílivu mládeže na pracovním trhu po opuštění školy. Tento nový přírůstek nezaměstnaných o 40.000 znepokojuje nemálo anglické kruhy, které zamýšlí zvýšiti hranici věku pro povinnou návštěvu školy až 15 letům.

Nezaměstnanost v Německu. Proti veškerým slibům hitlerovské vlády, že r. 1936 zmizí úplně nezaměstnanost ve III. říši, poslední výkazy nejen že nasvědčují stabilisaci počtu nezaměstnaných, nýbrž naopak další zhoršení. Podle samých oficiálních statistik, které jest třeba přijímati s notnou dávkou rezerv, počet nezaměstnaných roku 1935 činil 2,507.000 proti 1,454.000 v roce 1934 a 1,715.000 v roce 1933.

Pravá příčina nedostatku potravin v Německu. Od počátku hitlerovského režimu bylo postaveno Německo před vážný zásobovací problém následkem nesprávné hospodářské politiky hakenkrajcerské vlády. Letošní obilní sklizeň jest jen o 1.8 proc. vyšší než minulá. Naproti tomu výnos brambor jest o 7 proc. nižší (41 mil. tun r. 1935 proti 44.1 mil. tun r. 1934). Nedostatek krmiva přibývá a zhoršuje se, jelikož ubývají zásoby a dovoz. Už r. 1934 nedostatek krmiva vedl k nouzovému porážení dobytka a vepřů, a to jest jedna z hlavních příčin nynějšího nedostatku masa. Nedostatek a méněcenné krmivo muselo proto vésti i k úbytku výroby masa, másla a vajec a také ke zhoršení jejich kvality. Snížení dovozu potravin z 850.7 mil. RM v r. 1934 na 790.7 mil. RM r. 1935 dokazuje, že říšská vláda trvá na politice úplné soběstačnosti navzdor nedostatku potravin. Jediným východiskem by byl zvýšený dovoz laciného krmiva, ale všichni víme, že německá vláda má zájem na zcela jiné dovozu než krmiva a radikálně omezila dovoz krmiva z Holandska, Dánska, Švýcarska atd. Mimo to vláda v zájmu velkostatkářů sleduje politiku vysokých cen krmiva, a s jakými následky, o tom mluví tyto číslice: zvýšení cen krmiv o 28.1 proc. od ledna 1933 do listopadu 1935 působil neodvratně zvýšení (o nedostatku vůbec nemluvíme) cen všech druhů masa o 59.4 proc. a mléčných výrobků o 26.1 proc. Zkrátka zájem malých zemědělců a dělníků byly obětovány zájmům velkých statkářů, místo původně zamýšlené modernisace německého zemědělství, t. j. ubývání obilní

výroby a zvýšení výroby dobytka, mléčných výrobků, vajec, zelenin a ovoce nastal pravý opak. Musíme přihlížeti k tomu, že jen 1.1 proc. všech selských usedlostí obsahuje 37.9 proc. zemědělské půdy, vlastněné tedy velkými statkáři. Jejich podíl v dobytkářství a mléčné výrobě jest velmi nízký, zatím co jejich obilní výroba jest vysoká. A právě vysoké ceny obilnin se udržují jen systémem pevných cen.

Nový přídavek na dítě v Německu. Říšské ministerstvo financí ohlásilo v těchto dnech, že vyplatí 10 RM (90 Kč) měsíčně za každé dítě, které se narodí po čtvrtém dítěti rodičům, jejichž příjem nepřesahuje 1800 RM ročně (16.200 Kč).

Zajímavosti zahraničního obchodu Německa. Zahraniční bilance za rok 1935 vykazuje veliké zvýšení dovozu anglického uhlí, hlavně v posledních měsících. Zajímavý jest nebyvale zvýšený dovoz minerálních olejů do Německa z 3,154.000 tun v roce 1934 na 3 mil. 826.000 tun v roce 1935, z nichž jen z Rumunska se zvýšil dovoz z 260.000 tun na 670.000 tun! Také vývoz cementu vykazuje velký rozmach zvláště do Jižní Ameriky, do Irska a do Britské Západní Afriky. Pokud se týče dovozu bavlny do Německa, je Brazílie na prvním místě a Spojené státy americké na druhém, avšak dovoz ze Spojených států amerických následkem opatření nového plánu Schachtova klesl z 341.000 v roce 1934 na 74.900 tun v roce 1935. Naproti tomu získaly mimo Brazílii různé státy z Jižní Ameriky.

Hospodářské pokroky Rakouska. Průmyslová výroba v Rakousku neochabuje ve své vzestupné linii. Zaměstnanost k 15. lednu 1936

Mechanické jesličky.

Doplňkem k článku A. Šorma přinášíme od téhož autora:

Vrohem jesličkářského umění byly jesličky mechanické, ježto vyžadovaly mechaniky zvlášť složité a důmyslné a byly ovocem vždy mimořádné houževnaté píle. Za vynálezce pohyblivých jesliček pokládá se slavný přírodovědec a vynálezce hromosvodu Prokop Diviš, který zemřel roku 1765. Listinné doklady, objevené v Jindř. Hradci, však nám jsoucnot pohyblivých jesliček vykazují již v roce 1680. Zvlášť Pojezíř, Krkonoše a na jihu Jindř. Hradec honosí se tímto drobným uměním, kde na výstavě v roce 1925 bylo osm mechanických jesliček, z nichž betlem Krýšův měl přes 200 figurek pohyblivých a na 300 nepohyblivých. Na Semilsku zjistil již zmíněný náš jesličkářský historik Karel Procházka v minulém století na padésat. Nejednou býval mechanický betlem i v kostele, tak v Liberci byl z kostela vykázán, když objevila se v něm figurka loutkoherce, provádějícího zvlášť bujnou kratochvíli na laně a rušila návštěvníky bohoslužeb. Veliké mechanické betlemy v Krkonoších, na horní Jizeře, poháněny kolem vodního mlýna. Doba vynálezů zapráhla do betlemářství i páru a elektřinu. V Dolním Lanově v Krkonoších před několika roky stal se obětí své betlemářské záliby výrobce mechanického betlema, při výbuchu malého parního kotle a stroje na pohon mechanického betlema.

Náměty pro výjevy pohyblivých a ovšem i ostatních betlemů jsou brány z národních koled, kde darovníci a hudebníci ubírají se k jesličkám, obdarovávají a obveseliti radostnou písní malé Jezulátko. Ovšem dovednost autorova uplatňována býva ještě dále na názorně nejširšího života kolem jeslí a v městě Betlemě; téměř všechna řemesla bývají tu zastoupena, dále horníci, větrné mlýny a podobně. Na jesličkové výstavě v Litomyšli bylo mechanicky znázorněno i vraždění nemluvnátek betlemských. V minulém věku jistý občan v Klatovech dělal hodiny s pohyblivými betlemy. Často od místa k místu i v době nevánoční jezdili s betlemem pohyblivým kolovrátkáři a provozovali jej loutkoherci. Nejednou přičleněny i nevánoční náměty, jako orloje s dvanácti apoštoly, kohoutem a smrtí (na jub. jesličkové výstavě v Praze) i jiné.

O oblíbenosti jesličkářství až do dnešních dnů svědčí uspořádání mnoha jesličkových výstav v posledních desetiletí v Čechách i na Moravě. V Praze v Klementinu roku 1923 výstava jubilejní soustředila přes 70 zajímavých souborů jesličkových a nespočetně mnoho zajímavých detailů jesličkářských, mezi nimiž byly i miniaturní jesličky královny Anny a transparentní jesle básníka Julia Zejera. Výstavka tato přilákala přes stotiseč návštěvníků — ač jiné výstavy sotva půl tisíce. V následujícím roce otevřeny dvě obsažné výstavy jesličkové krajinské: v Plzni jesle chodské a z Pošumaví a v Litomyšli jesle tři oblastí východočeských. Plzeň po několika letech výstavu opakovala; jiné krajinské výstavy jesliček uspořádala města: Nová Paka, Jindř. Hradec, Vrchlábí, Třebíč, Brno atd.

jest počtem 305.000 o 21.000 menší než ve stejné době loňského roku. Počet osob pojištěných proti nezaměstnanosti vzrostl ze 741.000 na 799.000. Index výroby (1923—31 = 100) se zlepšil v listopadu na 108 proti 97 vloni, hlavně zvýšením zaměstnanosti bavlnářských přádelen, kterým se povedlo zvýšiti vývoz hlavně do Jugoslavie a do Rumunska, kde nahraňuje nepřítomnost italského dovozce! Index obchodního obrátu stoupl z 74 v listopadu 1934 na 83 v minulém listopadu. Index obrátu spotřebitelského průmyslu vzrostl z 88 na 100, index průmyslu výrobních statků z 80 na 90. Ceny jsou celkem stabilní. Nynější tendence ke snížení cen naráží na obtíže u zemědělských výrobků, kde ceny jsou úředně určeny, ovšem mnohem výše než v okolních státech. Nicméně mají býti sníženy pro spotřebitele tím způsobem, že se snižují zisky meziobchodu. V každém případě od roku 1929 zemědělci těžili z vyšších cen a tak i vyšších výnosů. Od té doby vzrostla sklizeň obilí o 35 proc., žita o 15 proc. a cukerní řepy skoro o 100 proc.! —

Deprese ve francouzském uhelném průmyslu. Spotřeba uhlí ve Francii za rok 1935 klesla proti roku 1934 o 3.6 mil. tun na 67.9 mil. tun. Je to nejnižší spotřeba, zaznamenaná v posledních 12 letech. Těžba dosáhla 47 mil. tun proti 48.7 mil. tun v předchozím roce (dodávky ze Saarska se zmenšily z 4.4 mil. tun na 2.3 mil. tun). Dovoz uhlí klesl o 680.000 tun na 19.7 mil. tun, vývoz klesl také o 166.000 tun na 1.5 mil. tun. Celkový počet těžářů klesl z 230.890 koncem roku 1934 na 223.887 ke konci 1935. I cena dovozeného uhlí klesla na 93 frs za 1 tunu proti 99.30 frs roku 1934, 104 frs roku 1933 a 144 frs roku 1930.

Deficit francouzských drah. Příjmy francouzských drah se snížily r. 1935 o 10 proc., to jest z 10.850.569.010 frs. r. 1934 na 9 miliard 782.990.000 frs. r. 1935, tedy o celou miliardu. Proti r. 1929 klesly příjmy z osobní dopravy o 20 proc. a z dopravy zboží o 42 proc.

Proto deficit r. 1935 jest vyšší než r. 1934. Podle předběžných odhadů bude činit deficit 4606 milionů frs. proti 3956 mil. frs. r. 1934 a 4395 mil. frs. r. 1933.

Záviděnlivost hospodářské oživení ve Švédsku. Švédsko dnes může překročiti k politice, která se nám zdá hudbou daleké budoucnosti: tato záviděnlivá země ukončuje totiž politiku výpůjček v depresi a vyměňuje ji už za politiku vyplácení dluhů v konjunkturu — podle programu. Tak zmizela letos vůbec nezaměstnanost; výroba a obchod dosahují rekordních čísel. Následkem oživení jest rozpočet na r. 1936-1937 nejenom vyrovnán, nýbrž může dokonce snížit daňová břemena (o 20 mil. Kr.) a vypláceti peníze vypůjčené pro veřejné práce (116 mil. Kr.). Likvidují se takto částky, které podle původních vyhlídek měly zmizeti až do 6 let. Přes snížení daní očekává se zvýšení státních příjmů z daní ze 775 mil. Kr. v období 1935-36 na 834 mil. Kr. v období 1936-37. Zrovna tak se odhadují výše i příjmy ze státních podniků, a to z 108 mil. Kr. na 121 mil. Kr.

Vzrůst obyvatelstva v Turecku. Minulý měsíc se konalo v Turecku druhé všeobecné sčítání lidu. Dnes Turecko má 16 milionů obyvatelů, to jest vzrůst o 2 a půl milionu obyvatel od posledního sčítání z roku 1928. Tento vzrůst byl ovšem působen hlavně emigrací: veliký počet Turků, kteří zůstali po ústupu jejich státu na Balkáně, hledají nyní pracovní možnosti v Turecku. Zvláště Rumunsko podporuje poskytováním zvláštních výhod odstěhování Turků, a proto přistav v Konstance se hemží tisíce a tisíce tureckých vystěhovalců. Stejně platí o Bulharsku. Turecká vláda usazuje tyto lidi hlavně v Thracii, kde chce usídliti na půl milionu lidí. Tento kraj skutečně byl světovou válkou skoro vyliďněn. Příliv vystěhovalců přispěl skutečně i k hospodářskému oživení v tomto kraji, a turecká vláda se postará o to, aby přistěhovalci měli moderní byty a domky.

Z k n i h a č a s o p i s ů

Dr. Štefan Faith: Malá umelkyňa. Spišská Kapitula 1935. Cena 12 Kč. — Odkedy bola sv. Tereška z Lisieux vyhlásená za svätú, objavilo sa v katolíckej literatúre už viac diel, ktoré sa pokusily zhodnotiť a systematicky vyložiť jej život. Tereškina autobiografia „L'histoire d'une ame“ je požeňnaným zdrojom, o ktorý sa opierajú všetky tieto diela. Autori vo svojich štúdiách zdôrazňujú charakteristické rysy jej svätosti, objasňujú princíp jej duševného života a s asketického stanoviska hodnotia jej cnosti. V slovenčine tiež už máme niekoľko knižiek o živote sv. Terešky, lenže tie sú viac-menej prekladmi z francúzskeho textu bez vlastného hodnotenia. A toto vlastné hodnotenie priniesol dr. Štefan Faith vo svojich literárne-asketických úvahách, ktoré značia plus pre slovenskú asketickú literatúru. Autor hlboko vníkol do duše malej svätice a vyvážil na vonok vzácnu hodnotu, dávajúcu formu jej životu. Snaží sa postupovať systematicky. Ovšem táto systematická je skôr metodická — pretože cnosti Tereškine sú jediným umeleckým dielom, ktoré nerozlučne je spiaté so základným tónom a individuálnym sfarbením jej života:

s duševným detinstvom. Sám autor priznáva, že pokusy teologov rozdeliť na jednotlivé fázy Tereškin život a aplikovať na ne normy asketického života, sú len umelé. Vodčou myšlienkou a zorným úhľom, zpod ktorého rozoberá Tereškin život, je postoj umelca k svojmu dielu. Stavia nám pred oči Terešku jako malú umelkyňu, ktorá tvorí najvznejšie umelecké dielo: ideál svätého života. Autorovi sa skvele podarilo vyzdvihnúť originalitu a individualitu svätosti u sv. Terešky so všetkými jej charakteristickými znakmi. V jednotlivých úsekoch, ktoré venuje cnostiam svätice, postupuje tak, že napred udáva princípy, podmieňujúce tú alebo onú cnosť a hneď povedľa kladie postup a metodu Tereškinu. Celý systém je vybudovaný logicky: budova duševného života sv. Terešky sa rozprestiera pred nami jako čaro-krásny organický celok, ktorého piliermi sú cnosti a tie sa zase opierajú o spoločný princíp jej duševného života: o duševné detinstvo. Slovenská inteligencia, ba aj široký ľud dostali „Malou umelkyňou“ novú, cennú knižičku, ktorej úkolom je šíriť úctu k populárnej svätici „Malej Tereške“ a pobádať k

nasledovaniu jej onosti. Vrele odporúčame knižičku aj českým katolíkom. Objednať ju možno v Bratislave, Prayova 38. — E. Stach.

Václav M. Vlček: Konec světa, symbolická sociální souhra ve 3 jedn. Hudbu složil dr. Oldřich Svoboda. II. vydání (Birnbau, Brtnice). Měli jsme již příležitost vidět toto drama na mnoho scénách i na velkých scénách pražských a vždy se nám jasněji ukazovalo, že tato hra je opravdu něco jedinečného. Svou strukturou staví se na úroveň dnešnímu modernímu dramatu a svou duchovnou a symbolickou náplní předčí všechny. Je to hra, s kterou se můžeme všude pochlubit. Dík Vlčkovu za tento vyspělý výkon. Hra ukazuje na rozvrácené poměry dnešního materialistického moderního světa, jeho myšlenkové proudy, ukazuje kam spějí a jako řešení k zlepšení staví poznání a příchod do říše Kříže. Režisér zde má nesmírné pole možnosti, aby ukázal, jak zvládne scénu a zvláště scény masové. Hra vyžaduje pochopení, prostudování a inteligentní herce. Jest jedním z velkých přínosů do naší katolické literatury. —kev—

Příští číslo vyjde 10. března.

205 mil. Kč vkladů

spravujeme od 31. prosince 1935

Tato důvěra široké lidové veřejnosti je doporučením, abyste i vy ukládali své úspory u našeho ústavu.

**Ústřední záložna lidová,
Praha II., Spálená ulice číslo 15.**

Jednotlivá čísla Kč 1.50.

Běžný účet u Ústřední lidové záložny v Praze, číslo šekového účtu Pošt. spořitelny 83.480-Praha. Redakce a administrace Praha II., Spálená ul. 15 (III. posch.). Telefon 46.700. Řídí a za redakci odpovídá dr. František Formánek. Vychází 10. a 25. každého měsíce. Vydává spolek Život, Praha II., Spálená ul. 15. Novinové známky povoleny ředitelstvím pošt a telegrafů v Brně 13. července 1935 č. 53.559-VI-35. Podací úřad Olomouc 2. Tisknou Lidové závody tiskářské a nakladatelské, s. s. r. o. v Olomouci, Wilsonovo nám. 16. Roční předplatné činí Kč 30.—, do ciziny Kč 45.—. Redakční závěrka 5. a 20. každého měsíce.

ŽIVOT

O B S A H

Sedmdesátiny metropolity moravského dr. L. Prečana. – K. Reban: Stačí laická branná výchova? – E. Stach: Podstata katolického kředa. – Svatý Otec a válka. – Náboženské obrození Itálie. – Radostný rozvoj salesiánské kongregace. – Mravní odpovědnost spisovatele. – Dott. Marko Weirich: Anglie chce zavést euthanasii? – Poznámky (Lékař-katolik a jeho pastorační poslání. Nervosa - nejobyčejnější školská nemoc. Náboženství a film.). – Život náboženský a kulturní. – Co život dal. Z knih a časopisů.

časopis pro veřejné otázky současnosti, náboženství, kulturu a politiku

V Praze dne 10. března 1936. Ročník XVIII. Číslo **5**

Sedmdesátiny metropolity moravského dr. L. Prečana.

8. března 1936 slavila arcidiecése olomoucká sedmdesátiny svého arcipastýře, dr. Leopolda Prečana. Veřejné oslavy omezily se na arcidiecési, ale tím větší odezva jubilea byla v tisku katolickém i v ostatním. Živá účast nejširší veřejnosti na těchto oslavách ukázala teprve, čím jest olomoucké diecési, ale i celé Moravě arcibiskup Prečan.

Běh jubilentova života jest prostý, dalo by se říci, že všední. Po kněžském svěcení 5. července 1889 jest ustanoven za kaplana do Bartošovic u Příbora, německé obce s malou tehdy českou menšinou. Již v prvním roce svého působení dostal od konsistoře pochvalné uznání. Nepobyl zde však dlouho. Již v srpnu 1891 ustanoven jest za kaplana do Telče, osady, k níž tehdy patřilo 11 přesporních dědin se školami. Ani zde však nepobyl Prečan dlouho. 10. října 1894 povolává olomoucká fakulta Prečana za adjunkta a nastává nová etapa Prečanova působení — jako profesora. 5. prosince téhož roku stává se již lektorem Písma sv. a 1. března 1896 lektorem biblických studií Nového zákona. 1. března 1897 odchází z fakulty ke konsistoři, kde z protokolisty postupuje stále výše, k referentství, sekretářství až v roce 1916 stává se kancléřem a v roce 1922 jmenuje si jej arcibiskup Stojan generálním svým vikářem. Za doby svého působení u konsistoře vrátil se však ještě znovu na fakultu, kde přednášel od roku 1902 církevní právo, jehož jmenován byl v roce 1914 definitivním docentem. V této funkci účastnil se také aktivně prací na novém Kodexu církevního práva. Vývody Prečanovy, jež dělal jako sekretář tehdejšího arcibiskupa Bauera, byly v Římě plně uznány a schváleny. Arcibiskup Stojan blahé paměti měl ve svém generálním vikáři znamenitou podporu a mimořádná péle i vzácné vlastnosti Prečanovy nebyly neznámy v Římě, takže po smrti dr. Stojana jmenoval sv. Otec novým arcibiskupem dr. Leopolda Prečana. (6. listopadu 1923.) Svěcení biskupské obdržel pak 30. prosince 1923 od arcibiskupa Kordače a biskupa Wisnara a Kleina.

Jako arcibiskup pokračoval v díle Stojanově, v unionistických snahách, jež na Velehradě letošního roku budou manifestovány velikými slavnostmi cyrilometodějskými k uctění 1050. výročí úmrtí prvního metropolity moravského sv. Metoděje. Oslavy ty byly přeloženy až na letošní rok, ježto roku loňského konal se v Praze první katolický sjezd čsl. katolíků, o jehož zdar se arcibiskup Prečan nejvíce zasloužil, nejen jako předseda biskupských konferencí a předseda sjezdu, ale i tím, že zajistil sjezd hmotně. Po prvé také na sjezd zavítal papežský legát pařížský arcibiskup kard. Verdier. Olomoucká fakulta propůjčila kard. Verdierovi hodnost čestného doktora a při slavnostní promoci zastupoval kardinála arcibiskup Prečan.

Vedle péče o rozkvět unionistických snah jak po stránce vědecké (unionistické sjezdy na Velehradě) tak i snah apoštolátních, jež myšlenku unionistickou šíří mezi katolickým lidem, největší pozornost věnoval arcibiskup Prečan péči o dorost kněžský a jedním z největších děl jest velkolepé rozšíření olomouckého kněžského semináře, který jest největším seminářem v republice. Staral se také i o náležitou přípravu příštích svých kněží po dobu jejich bohosloveckých studií a olomoucká fakulta postupně obsazována nejlepšími silami vědeckými, jež dnes mají dobré jméno i za hranicemi. (Dr. Vašek, dr. Cinek, Kutal, Martinů, Kubíček atd.) Pečoval i o stavbu kostelů a nejkrásnějším trvalým pomníkem zůstává nádherný kostel sv. Cyrila a Metoděje v Olomouci-Hejčíně, stejně tak jako četné venkovské kostely jeho munificencí obnovené a znovu zřízené. Olomoucké arcibiskupství patří sice mezi nejbohatší beneficia, ale arcibiskup Prečan svědomitě pečuje o to, aby bohatství sloužilo svému účelu, službě Boží a chudým. Zřídil několik nadací pro studenty, mající povolání kněžské, pro kněze, a k uctění 80. narozenin presidenta Masaryka zřídil fond 750.000 Kč na útlék pro chudé, zestárlé a nemocné lesní dělníky pracovavší na panství arcibiskupském v lesích na Valašsku. Katolická Charita má v něm štědrého podporovatele a ochránce. O jeho sociálním chápání majetku svědčí i to, jakým způsobem se stará o to, aby dělníci a zaměstnanci na arcibiskupském panství v dnešní těžké době měli zajištěn chléb a práci. Nejen, že platy nebyly snižovány, ale přineseny i finanční oběti, aby nikdo nemusil býti z práce propuštěn.

A tak vzpomínajíce i my jubilea pana arcibiskupa Prečana, činíme tak jen proto, aby při této příležitosti alespoň trochu bylo odkryto veliké dílo, jež koná Církev pro víru, vědu i umění i pro chudé. Olomoucký stolec, dědictví sv. Metoděje, měl zvláště v posledních letech důstojné představitele velkého dědictví cyrilometodějského. Arcibiskup Prečan vřazuje se mezi ně nejen jako muž vědy, ale spojující v sobě pokračovatelské dílo svých předchůdců. Zůstává při tom celkem neznám, skryt a vzdálen všedního ruchu, skromný a neosobní, ale vždy na svém místě, kde jde o práva Církvě a obhajobu kulturních i mravních hodnot slovem i skvělými pastýřskými listy.

Stačí laická branná výchova?

Kdo je přítelem republiky, všimne-li si situace mezinárodní a naší situace zeměpisné, připojí-li k tomu naučení dějin starých i nových, ví, že dnes je ve škole branná výchova nezbytností. Ovšem branná výchova, jež není na újmu jiným ideovým úkolům školy. A stejně je jisto, že duši branné výchovy je výchova smýšlení a mravnosti. Všeho ostatního — vědomostí, fyzické zdatnosti, techniky atd. lze zneužítí proti státu. Nemá-li se tak státi — je nade vše nutná morálka: pouze čestný, mravný, poctivý lid bude vskutku občanstvem brannosti schopným.

Je si toho škola vědoma? Užívá především ku posile mravnosti všech prostředků, jež má k dispozici?

Ministerstvo školství a národní osvěty ve svém výnosu o výchově žactva národních škol k brannosti ze dne 24. května 1935 č. 26. 969-I ukazuje podrobně, kterak lze všech učebných předmětů po stránce technické nebo výchovné užítí ke koncentraci na brannost národa. Jsou tam vypočteny předměty všechny, kromě jednoho: v celém rozsáhlém výnosu není slůvka o náboženství.

Snad by na svou omluvu uvedla školská správa, že šetří pravomoci církví a že nechce zasahovati do sféry jejich vlastního oprávnění, jež doznává na příklad v § 3 odst. 2 zákona č. 226/22 (t. zv. Malý školský zákon): „Výměru a rozdělení učiva náboženského na jednotlivé stupně školní ustanoví úřady církevní.“ Budiž, souhlasíme s tím, že státní úřady školní nemají se vměšovati do obsahu a způsobu náboženské výuky a výchovy, jsou-li jen spravedlivé zájmy státu zaručeny. Avšak proč odpovědná místa státní neučiní apel na církev a náboženskou společnost, by spolupracovaly na výchově občanské a branné? Bylo by zcela v duchu presidenta Osvoboditele, jenž neopomenul jediné příležitosti, by se nedovolával činnosti náboženských orgánů ve směru veřejné, občanské mravnosti a výchovy k povinnosti.

Ještě jinak chyblu ministerstvo školství. Myšlenky a mravní síly žijící v náboženství přelévají se do celého života. Z nich možno čerpati v celé kultuře, ve všech otázkách právních, společenských, mravních. Vždyť patří ke kmenovému a základnímu duchovnímu majetku lidstva, jsouce kvasem veškeré kultury. Slepou byla by vzdělanost a mravnost, jež by ignorovala náboženské prasyly v životě lidském. Zdá se, že u nás opravdu ještě škola trpí duchovní slepotou, protože o náboženství mlčí, je pomijí a nereflektuje na jeho hodnoty a na jeho pomoc. Jiná věc je, zda tak činí právem a na prospěch věci.

Všimněme si, kterak ani výchova k brannosti nemůže zůstatí laickou, nechce-li se odsouditi k neúčinnosti právě v podstatných svých cílech a kterak náboženství právě to, co je na branné výchově legitimního, nejpoctivěji podkládá normami a prostředky nejpřesvědčivějšími.

1. Je tu především spojitost mezi náboženskou morálkou a brannou výchovou. V Desateru najdete její kořeny. Ihned po povinnostech k Bohu, mluví mravní zákoník o povinnostech k nejbližším, k rodině — ve IV. přikázání Božím. Avšak z rodiny důsledně docházíme ke státu. A IV. přikázání je nejkratším, ale také nejpádnějším zákonem lásky k vlasti, povinnosti občanské, věrnosti ke státu. Příkazy, jež mají za předmět život a zdraví, majetek a právo, čest a pravdu, tedy přikázání V., VII., a VIII. upravují tyto důležité všelidské otázky všeobecně pro celé lidstvo a tak tvoří ochranu a sankce těchto fundamentálních práv. Mimo to však tytéž příkazy normují možnost spravedlivé obrany, ano povinnost, chrániti tyto duchovní i materiální statky národa a státu až do krajní obětavosti. A v tom, doufáme, jest již obecně jasno, že nelze konstruovati umělo morálku bez zřetele na ná-

boženský život a na poměr k Bohu, v němž pramení všechna pravda, spravedlnost a právo. Aplikujeme-li to na brannou výchovu, vidíme, že vychovati občany ke smyslu pro povinnost, k citlivému svědomí, k mravnosti a obětavosti, jež staví dobro obecné nad zájem jedince nebo části, nepodaří se nikomu spíše ani vydatněji než se to může podařiti morálce náboženské.

2. Jestliže katolická morálka zásadně stanoví povinnost obrany a vše, co s ní souvisí, potom Kniha knih, Bible, podává živé vzory, jež jsou s to nadchnouti myslí a statečností naplniti srdce. Dějiny národa zvoleného jsou bohaté na příklady hrdinství v dobách míru i války. Zvláště některá období jsou v tom směru velmi poučná. Historie doby Soudců, mnohé kapitoly z éry královské, zvláště však doba bojů za svobodu v období makabejském poskytují tolik dokladů toho, že mužové a ženy bohobojní jsou nejspolehlivějšími obránci vlasti a nejobětavějšími občany.

3. Naše domácí dějiny církevní jsou dalším zdrojem pravého ducha brannosti. Ideál sv. Václava září nad jiné slavněji — jen mu dejte náležitě vyniknouti, promluve o světově možnosti tak, aby mladí hořeli zanícením na jeho vzoru... A kolikrát česká vojska vítězila za zpěvu písně svatováclavské nebo spoléhajice na dobré právo a mravní zákon chráněné samým Bohem. To nebyly špatné základy občanské a vojenské morálky, které rostly z takových kořenů. Studentská legie, jež pod vůdcovstvím českého jesuity Jiřího Plachého hájila Prahy, není jediným dokladem toho, jak účinně projevovala se syntéza katolické zbožnosti a české statečnosti.

4. Život Církve vůbec učí nás milovati domov jako duchovní prostor a duchovní rod, v nichž má se rozvíjeti náš život. Všecko úsilí Církve a produševnění domova vede důsledně k jeho náležitému oceňování, jež se v nutných případech projevuje i jeho obranou. Postavy světců ve vojenské zbroji nejsou jenom legendární příkrasou, nýbrž mají své výchovné hodnoty dodnes. Na oltář vlasti položila Církve v dobách kritických své hmotné prostředky až do krajní možnosti. Byla silou a útěchou bojovníků a nemylme se: kdo má bojovati, zamýšlí se hluboce a zpytuje, zda jej co váže k té práci, jež mu lehce vynese smrt a jiná zla. Čím mu bez náboženských motivů osvětlíte povinnost a čím si zajistíte jeho věrnost naprostou? — A ti, kdož nebojují, mají chrániti domovy, ošetřovati raněné a pomáhati obětem války: tuto charitativní práci podněcuje až na vrcholky hrdinství katolická Církve svou celou výchovou.

Abý nám bylo rozuměno: Nechceme glorifikovati válečnictví. Lépe by jistě bylo, kdyby se stalo zbytečným. Má zůstatí vždy výjimkou, poslední a nejkrajnější výjimkou, když selhalo vše ostatní a ovšem když běží o právo a spravedlnost. Vlastním cílem lidstva musí býti mír. Avšak není možno oddávati se utopiím. A pokud musíme býti připraveni na každou eventualitu, je záhodno čerpati z těch zdrojů, jež vlévají ducha a mravnost, bez nichž je občanská a branná výchova absurdní. Je-li povinností odpovědných míst ve státě učiniti vše, opravdu vše, co skýtá nějakou naději na úspěch ve výchově k brannosti myšlenkové a mravní, potom nelze ušetřiti naše školství výtky, že z nemístného ostychu a bázně před náboženstvím resignovalo na ony prvky a síly, jež ve výchově občanské a branné mají nad jiné zdárnou sílu tvůrcí. Dokud čas, nechť se napraví, co pochybeno. Věříme, že tak jako bude náboženství rehabilitováno pro svou cenu povahotvornou a posilující, tak také že česká pedagogika a česká škola — následující v tom opravdu světové vzory — zreviduje svůj negativní, laický program a vděčně přijme přínos náboženských ideí, sil a mravních norem tak, jak v nejsytější životnosti je nabízí katolická věrouka, morálka a život s Církví.

Podstata katolíckeho kredo.

Katolícky život s plnými náboženskými hodnotami, jeho kladný postoj k všetkým zjaveným pravdám a tradícii našiel v každom čase svojich príležitostných apologetov, ktorí v konkrétnych formách ukázali svetu túto „plnosť bohatstva“ a tým aj silu katolíckeho náboženstva či už vo filozofickom svetonázore, či vo vede alebo v metafyzických vzťahoch človeka k nadprirodzenej realite, k Bohu. K takým apologetickým knihám právom môžeme zaradiť aj dielo *Karola Adama: Das Wesen des Katholizismus*, ktoré v minulom roku dosiahlo už siedmeho vydania. Autor vnoril sa do tých najhlbších záhybov katolíckej nauky, rozobral ju do najmenších odtienkov a hneď povedľa stavia protestantizmus prosto, nezaujate, chladne a čaká, aby si čitateľ sám urobil záver. Keďže kniha doteraz nebola ešte preložená ani do češtiny ani do slovenčiny, dobre bude keď si rozoberieme niektoré Adamove myšlienky, aby sme sa bližšie oboznámili s jeho dielom.

Dľa Adama katolícke náboženstvo je *pôvodná téza*, ktorá sa neporušene preniesla cez všetky časové búrky a dejinné otrasy až k nám. Vedľa neho stoja v ostrom kontraste *antitézy* odštiepených náboženských siekt, ktorých život a charakter sa vyčerpáva len kategorickým zapieraním nepohodlných pravd. Tým katolicizmus je sám pre seba dostatočným argumentom: za ten čas, čo by iné sociálne organizmy dávno boly zanikly, on vždy stojí v plnej kráse, životnej sile a ani zďaleka neukazuje známky rozkladu. Heiler, protestantský theolog hovorí: Kto pozoruje cirkevné dejiny nezaujate, pozná, že katolicizmus má trvalú životnú silu: katolicizmus nezanikol a nemôže zaniknúť pretože chová vo svojom vnútri náboženské poklady, ktoré nemožno zničiť alebo strátiť.“ A v úvode hovorí: „Protestantská polemika vidí obyčajne len určité vonkajšie steny katolíckeho domu s jeho trhlinami, puklinami a so zvetralými múrmi. Obdivuhodné umelecké diela vo vnútri zostávajú jej neznáme. K najživotejším a najčistejším formám katolicizmu protestantská symbolika dodnes neprenikla: jak prehľad celku, tak aj vnútra je jej zabránený.“

Katolíckovi pojem Cirkvi je nerozlučne spiaty s jej zakladateľom Ježišom Kristom. Cirkev je Jeho *mystickým telom*. Starší protestantizmus i modernizmus vyrukovali na vonok s heslom, že Cirkev nemá nič do činenia s Kristom; že je výtvorom apoštolov, ktorí po márnom čakání eschatologického Krista, vytvorili viditeľnú spoločnosť. Ten istý Heiler, protestant, obiektívne uznáva: Časový rozdiel medzi Ježišom a katolicizmom je celkom nepatrný. *Apoštolské kresťanstvo už začína byť katolíckym*: pokatolíčenie kresťanstva začína bezprostredne po Kristovej smrti.“ My len toľko môžeme k tomu dodať: kto rozumel lepšie vôli Krista Pána, racionalistická teológia či apoštoli, ktorí žili s Ním v bezprostrednom styku?

Adam vysvetľuje eschatologický charakter apoštolských listov a vôbec nálady prvých kresťanov psychologiou toho času. Hovorí: Je pochopiteľné, že učeníci, nakazení apokalyptickou poverou svojej doby, vysvetľovali náhly, nenádalý a neočakávaný príchod v smyslu skorého, blízkeho príchodu a že toto nedorozumenie, založené na vlastných, osobných prianiach a túžbach doby sa ešte dlho mohlo udržať v ich kruhoch. Apoštoli a evanjelisti boli si však pri tom vedomí, že Ježiš nehovoril o skorom, ale o náhlom príchodu. (str. 100.)

Hierarchická organizácia Cirkvi je tiež *božského pôvodu*. Márne sa vzoprela liberálna teológia proti Matúšovým veršom: Ty si Peter... atď. akoby boly vsunuté v pozdejšej dobe k formálnemu odôvodneniu pápežovho primátu. Protestant Bolliger píše: Tieto verše stoja u Matúša v svojej súvislosti tak tesne jako ud vedľa udu. Majú v sebe nenapodobiteľnú vôňu

veľkej historickej hodiny. I v svojej forme sú také, že sa podaria len veľkým mužom a aj tým len v najväčších hodinách ich života. Niečo takového neurobí žiaden interpolátor. (str. 113.)

Podstatným znakom katol. Cirkvi je jej katolicita t. j. univerzálny duch, ktorý zo svojho časového a priestorového rámca nevylúčuje žiadnu dušu a ktorý si preto robí nárok na celé ľudstvo. Kat. Cirkev nie je náboženskou spoločnosťou vedľa mnohých iných, ale je *cirkvou celého ľudského pokolenia*. Adam nádhernými metaforami skresľuje tento veľkorýšy štýl cirkevnej katolicity, keď píše: Jako taká nadnárodná, všetkých ľudí a národy spojujúca moc, vie o veľa lepšie než národné orientované cirkvi na pr. anglická, ruská a švedská, odpútať najlepšie sily, ktoré driemajú v jednotlivých národoch a urobíť ich plodnými pre rozšírenie ríše Božej. *Všetky národy so svojimi zvláštnymi vlohami sú jej deťmi* a prinášajú dary do svätyně. Elasticita, sviežosť ducha a smysel pre formy národov germánskych spojujú sa s bystrozrakom, dôkladnosťou a vnútornosťou Nemcov, so striezlivosťou, obezretnosťou a múdrosťou Anglosasov. Pieta, usilovnosť a nenáročnosť Čiňanov sa spája s jemnocitom a hĺbkou Indov, s podnikavosťou a iniciatívou Američanov. *To je jednota v náplni a náplň v jednote*. Zo všetkých tisíceroch riečišť a prúdov, ktoré misionári roznášajú do cudzích kultúrnych oborov, tečú bohaté, pestré vody svojrázu ľudí a národov — to najvzácnejšie, čo je na svete a čo je iba ojedinelé — do Cirkvi a spojujú sa v Duchu sv. neomylným slovom Cirkvi v jednotný, mohutný prúd, v jednu jedinú mocnú vlnu, ktorá ide ľudstvom oplodňujúc a očisťujúc. To je katolícka Cirkev v svojej zvláštnej idei: veľká, nadnárodná prúdiaca *vlna viery v Boha a lásky ku Kristovi*. Živená a nesená zvláštnymi silami každého jednotlivého národa a každého jednotlivého človeka. Je očistená i oduševnená božským duchom, duchom pravdy a lásky. (str. 183—184.)

Vnútná katolicita Cirkvi vyplýva z jej podstaty. Ona jediná prijala do svojej nauky celé, neporušené zjavenie Božie. Ona jediná súhlasí s *celým sv. Písmom* jak Starého tak i Nového zákona podobne jako aj s *tradíciou*. Vedľa Adama tradícia je obsiahlejšia než biblia keďže má v sebe zvláštne bohatstvo obradného života, náboženských zvykov a mravov, ktoré sú v Novom zákone len mimochodom zaznačené. Duch tradície nežije v mrtvých dokumentoch, ale v živých srdciach, ktoré sú nositeľmi náboženského života.

Cirkvi jedinej sa podarilo spojiť najostrejšie protivity v harmonický celok, tak že katolícka nauka sa právom môže nazvať „*complexio oppositorum*“ Cirkev spája prirodzenosť s milosťou, umenie s náboženstvom, vedu s vierou, aby Boh bol vo všetkom, aby všetko okrem hriechu malo domovské právo v Jeho kráľovstve. Cirkev je v premenlivom šate novou Kristom na svet prinesenou nadprirodzenou skutočnosťou, je Božským živlom v časovom i priestorovom rámci. Kristus je jej oživujúcim duchom a hýbajúcim pneumatom. Cirkev je telom, ktoré je preniknuté vykupiteľskými silami Kristovými.

To isté platí o sviatostiach, ktorými sa prúdmi rozlievajú milosti Božie po celom svete. Adam hovorí: Vo všetkých dôležitých bodoch nášho nepatrného života, v jeho výšinách i hĺbkách, u snubného oltára i u kolisky, u postele nemocného, vo všetkých krízach a ťažkých otrasoch, ktoré môžu na nás prijsť, stojí pred nami v *zahálenej forme sviatostného požehnanja Kristus*, jako priateľ a utešiteľ, jako lekár rán duše a tela, jako Vykupiteľ. (28—29.)

Neosobný charakter sviatosti zaručuje katolíckovi plný rozvoj jeho individuality. To čo sviatostiam dáva ich vlastnú cenu je nadosobný, všetko prenikajúci

duch Kristov. Z toho vyplýva aj vzťah, ktorý je medzi kňazom a vysluhovanými sviatosťami. Kňaz pri vysluhovaní sviatostí je len *causa instrumentalis*. Nerozhrešuje, nekrsť, nekáže svojou mocou, ale v mene Kristovom. Preto apoštol Pavel s dôrazom prizvukuje: *Christus est qui baptizat, Christus est qui evangelizat*. Podstata sviatosťného výkonu nezávisí na prednostiach lebo slabostiach kňaza, ale milosť prúdi do duši ex opere operato. A preto Adam hovorí: *Žiadna ľudská autorita, žiadne cudzie „ty“ nesmie zaujať miesto medzi Kristom a veriacim človekom. Bezprostredne od samého Krista prúdi Božská pravda, milosť a život do duše.* (33.)

Ostatné kresťanské cirkvi nám vytýkajú, že katolícka Cirkev je intolerantná, keďže nekompromisne háji axioma: *Extra Ecclesiam nulla salus*. Na túto intoleranciu a exkluzivitu kat. Cirkvi odpovedá Heiler: *Nakoľko katolicizmus je skutočne univerzalitou, nakoľko reprezentuje plnosť náboženských hodnôt, musí byť exkluzívny*. Avšak to nie je exkluzivita jednostránnosti, ale nevyčerpatelného bohatstva (200). Táto obávaná intolerancia kat. Cirkvi je iba *dogmatická*. Nijako nie je namierená voči osobám jednotlivých náboženských spoločností. Cirkev vždy prizvukovala, že Boh udeľuje svoje milosti aj ľuďom, ktorí sú extra corpus Ecclesiae bona fide. Stačí si spomnúť na spor Cyprianov a na Jansenistov v XVII. storočí. Iné kresťanské cirkvi si tiež podržaly niektoré Kristove pravdy a sviatosti a preto nechýba ani tam milosť Božia, ktorá je „bez konca a hraníc jako samotné srdce Božie“. Keď cirkev nekompromisne hlása, že mimo nej niet spásy, tým chce povedať, že jedine ona má všetky prostriedky milosti ustanovené Kristom, že jedine ona hlása v pôvodnej čistote, neporušenej sile a dokonalej plnosti Božie pravdy a že za riadnych okolností ona je jediným, pravým a istým vodcom k večnej spáse. *Táto dogmatická exkluzivita je mravnou povinnosťou bezpodmienečnej pravdy* lebo *veď každá pravda je intolerantná a exkluzívna*. Keď Cirkev odsudzuje bludy, neodsudzuje tým aj bludárov, ktorí ich často vyznávajú bona fide. Adam tieto dve stránky nádherne rozlišuje: „V tom okamžiku, kedy neide o boj ideí proti ideám, keď ide o živých ľudí, o posudenie toho, alebo onoho nekatolíka, *pristúpuje k teológovi psycholog, k dogmatikovi duchovný správca*. Upozorňuje, že živý človek je len veľmi zriedka živým výrazom idey, že sieť predstav živého človeka a jeho duševnosť je natoľko rozvetvená a komplikovaná, že nie je možné, aby jeho podstata bola vyjadrená jednou formulou. Inými slovami: kacír, žid, pohan, v pravom smysle slova veľmi často neexistujú. Existujú len živí ľudia, ktorých základné chovanie je ovplyvnené a ovládané ideami mimo cestu. Preto rozlišuje Cirkev výslovne medzi *formálnymi a materiálnymi* bludarmi dľa toho, či zavrhujú Cirkev a jej dogmatá zásadne, s plnou rozvahou, alebo len z nedostatku potrebného poučenia pod vlivom nepravých predsudkov, alebo výchovy namierenej proti Cirkvi (str. 213—214).

Cirkev určuje objektívne podmienky, ktoré sú nutné, aby človek došiel k nadprirodzenému cieľu. Predkladá ich pred človeka, vysvetlí ich a žiada potom dobrovoľný súhlas. *Preto nikomu neznásilňuje svedomie*. Adam píše: *Jako splnomocnená hlásateľka pravdy Kristovej, Cirkev nikdy neprestane dávať protú pravdu autoritatívne svedectvo... Avšak nechce svedomie znásilniť, ale presvedčiť. Nechce, aby sa jej len na vonok prisvedčilo, ale žiada vnútorný súhlas. Kde sa toto nemôže stať, tam ponecháva svedomie milosrdenstvu Božiemu a dáva mu voľnosť. To nie je fanatizmus alebo krutosť. To je služba opravdivosti a vnútornej čistoty.* A preto kto by povedal, že Cirkev potlačuje subjektívne presvedčenie, alebo berie človekovi osobnú slobodu, povedal by lož a nespravodlivo by ju obviňoval. Cirkev vždy apeluje na svedomie ako na *poslednú mravnú inštanciu* človeka.

Kristova nauka prinesená na tento svet nezostala mŕtvym „depositum fidei“. Evanjelium je život a preto už ex sua natura prináša so sebou vývoj, pohyb, výmenu a striedanie. Evanjelium nikdy sa nemôže stať mŕtvym nánosom, prežitkom, mechanickým obsahom bez životnej formy: je vždy nové a svieže, je *bezprostrednou prítomnosťou*. Slovo Božie dľa slov Kristových je semenom, ktoré rastie a preto nutné podlieha *organickému vývoju*. Avšak rastie len svojím smerom bez toho, aby menilo svoj prvotný obsah a jadro. Adam nádherne opisuje tento vývoj katolíckej nauky, keď v úvode hovorí: *My katolíci potvrdzujeme a nehanbíme sa preto, tvrdíme s pýchou, že katolicizmus dnešný nie je v každom ohľade totožný s prakresťanstvom... tak jako nie je totožný vyrástly dub s malým žaludom. Niet žiadnej mechanickej identity, ale je identita organická*. A k tomu pripojujeme: po mnoho tisíc rokov bude sa katolicizmus skvieť ešte bohatšie, plnejšie a mnohotvárnejšie jak v dogmatu, tak v mravoch, práve a kultu než katolicizmus dneška... *Zvesť Kristova nebola by žiadnou živou zvesťou a semenom, ktoré zasial, nebolo by žiadaným živým semenom, keby zostalo večne malým z roku 33., keby nezapustilo koreňov a neasimilovalo cudzích látok: keby pomocou týchto cudzích látok nevyrástlo v strom, v ktorého vetvách hniezdia nebeské vtáči... Kristus Pán svojej nauke vdychol dych Života, sám vložil do mladého organizmu všetky zárodoky, ktoré sa za storočia rozvíjaly dľa samostatného prispôsobenia k denným potrebám a požiadavkom.*“

Cirkev asimilovala tieto cudzie prvky, nech to byly trebárs pohanské, avšak dala im ducha Kristovho a tým nový lesk nadprirodzeného charakteru. Veľkolepá stavba Kristovho kráľovstva rastie a mohutnie *nielen extenzívne a kvantitatívne, ale aj obsahove* v plnom bohatstve prirodzených i nadprirodzených hodnôt. Adam nazýva tieto cudzie prvky *σπέρματα* a dodáva: *Ide len o to, aby tieto prvky zdravej, prirodzenej kultúry byly zbavené pohanských úponkov a byly vykúpené pre ríšu Božiu*. Toto očistujúce a vykupujúce dielo koná Cirkev, keď jde k pohanským filozofom: Platonovi, Aristotelovi, Plotinovi — k strednej i mladšej stoickej škole, aby ich múdrosť postavila do služieb *vtelenému Bogu*. Preto Cirkev nepozná žiadnych závor proti mimokresťanským kultúram, ani závor proti antike. Zná iba závoery proti hriechu. (197.)

Cirkev obohatená toľkými pokladmi, obdarená toľkými milosťami má po ruke všetky prostriedky, aby ľudí priviedla k poslednému cieľu, k Bohu. Sviatosti sú nevyčerpatelnou studnicou večne živých vôd. Duše túžiace po dokonalom živote majú veľa príležitosti v mystických extáziách prežívať skutočnosť Božej milosti i samého Boha. *Táto sakramentálne-mystická linia ide ruka v ruku s mravne-asketickou*. V tieni oltára, ožiareného večným svetielkom vyrástly rázovité postavy katolíckych svätcov. Avšak nie pôvabné svetlo večnej lampy dodáva kúzlo modlitbe katolíckeho človeka, ani vážne maľ by svätcov na kostelných stenách, ani posvätné pološero a majestátne ticho. Toto všetko pobožnosť chráni alebo ešte zväčšuje. *Avšak vlastným motívom je živá viera v Kristovu prítomnosť*. „Pred tabernákulom svätých katolícka duša svoje sviatočné hodiny: *tu mlčí čas, tu hovorí večnosť*.“ (233.) A Heiler dodáva: *Sv. prijímanie je vrcholom katolíckej zbožnosti. V ňom dosahuje katolícky život onej hĺbky, teploty a sily, ktoré len ten pozná, čo ich sám prežil. A preto právom hovorí Adam, že katolicizmus je náboženstvom vznešených momentov.* (236.)

Askeza dľa katolíckej nauky má viesť človeka k Bohu len jako prostriedok. Preto musí byť podriadeným živlom v mravnom živote človeka. Účelom askezy je láska a preto askeza musí stať v službách lásky. Adam sa dôrazne stavia proti prehnanej a nerozumnej askeze keď hovorí: *Keď motívom askezy je samotná aske-*

za a keď sa prevádza skoro až extrémny asketický šport, tam askeza stráca svoj katolícky charakter a je výrazom gnostických a pohanských zvykov.“ (251.)

Exercície Adam nazýva vysokou školou duševnej kultúry. Karol Ludvik Schleich, bývalý profesor chirurgie na berlinskej univerzite preštudoval „exercitia spiritualia“ od sv. Ignáca a taktó nádherne sa o nich vyslovil. Môžem to kľudne prejavíť, lebo je to mojím najhlbším presvedčením: s týmito receptami a s exercíciami v ruke mohli by sa reformovať ešte dnes všetky naše ústavy pre choromyslných a pri najmenšom aspoň *u dvoch tretín by sa mohlo zabrániť*, aby tamjší odsúdení nemuseli prekročiť prahy *zamrežovaných domov*. (252.)

I keď Cirkev šíri kúzlo svätosti okolo seba, hoci celou energiou bojuje proti zlu, jednako môžeme badať v dennom živote mnohé nedostatky a tiene, ktoré vyplývajú zo samej jej podstaty. Musíme uznať, že rozpor medzi konkrétnym katolicizmom v časovom i dejinnom rámci a medzi čistou ideou katolicizmu je historickým faktom. Sotva by sme našli v cirkevných dejinách ideálny katolicizmus. Ani zlatý vek kresťanstva, doba apoštolov a prvých mučeníkov nebola výminkou. Stačí prečítať listy sv. Pavla, Jána a cirkevných otcov a presvedčíme sa o tom. V tých poruchách náboženského života majú pôvod cirkevné reformné snahy, ktoré vo väčšej-menej miere môžeme sledovať v každom úseku cirkevných dejín. Biskup Keppler túto výbojnú tendenciu Cirkvi nazýva „Reformdrang“ ktorá je nerozlučne spiata s cirkevným životom.

Konflikt medzi ideálnym katolicizmom a denným životom vyplýva aj zo samotnej podstaty zjavenia. Vieme dobre, že Boh prispôboval zjavené pravdy ľudským okolnostiam a pomerom. Odel ich vo viditeľné znaky a formy nedokonalých ľudí. Preto svet nadprirodzeného Božieho zjavenia stojí pred naším zrakom nie v svojom pôvodnom bytí, ani nie v celej svojej sile, ale opäť len v skromnej forme ľudských predstav a pojmov. *Dogmatá*, ktoré sú pojmovými formulovaním nadprirodzenej skutočnosti, *vyjadrujú absolútne len analogicky*. A preto Adam hovorí, že nad našim životom viery sa vznáša šero melancholie a tichej skromnosti. Cieľ nadprirodzený: visio beatifica cum perfecta possessione Dei zostáva na tomto svete pred našim zrakom zastretý. A Adam berie nádhernú metaforu z prírody: Vidíme ho zďiaľky jako horský masív po ktorom sa valajú husté mráča. Slovo Božie

Svätý Otec a válka.

V poslední době velmi často je slyšeti posuzování vztahu papeže k Itálii v jejím konfliktu s Habeší. Vznívá to jednak ve „velkodušné uznání obtížné situace“ sv. Otce, nebo jsou to výzvy, aby projevil svůj názor a dal směrnicí, a nechybí, bohužel, ani podléhých insinuací, které se dají omluviti jen naprostou neznalostí stavu věcí. Myslíme proto, že čtenáři rádi uvítají stručný náčrt událostí a souhrn prohlášení sv. Otce.

Žádá se od papeže, aby pronesl své mínění. Sv. Otec však již pronesl, svým způsobem, co po uvážení všeho je souhrnem hodnotně událostí italsko-habešských; a pokud času se týče, předešel své kritiky zrovna tak, jak je i převyšuje. Jeho cestou je diplomacie proniknutá křesťanskou láskou. Není to cesta politiků nebo těch, kteří papouškují jejich slova a podporují jejich úmysly, protože papež nevděčí za své postavení žádné politické straně ani žádné moci pozemské. Ti, kteří by jej rádi pobádali, aby promluvil, nechtěj nejprve bedlivě sledují to, co Jeho Svatost již řekla, současně pak ať uvažují o vážných důsledcích papežských prohlášení a přesvědčí se, že nemají důvodu k nežádáným poznámkám, které jakkoliv „velkomyslně“ vyjádřené, snadno by mohly býti pojaty jako snižující nestrannost a smysl pro povinnost u Velekněze.

Papež nemá tiskové kanceláře, která by poukázala a zdůraznila význam jeho prohlášení. Pouze ti, kteří dobře sledují události a bedlivě rozvažují slova, zcela tak, jak činí papež — pouze ti mohou doufati, že pochopili smysl jeho prohlášení, jež jsou tak pronášena, aby zbytečně nezranila a nedráždila. Papeži dostačí, budou-li jeho slovům rozuměti ti, kterým jsou určena, neboť je dosti „staromodní“, aby věřil, že diplomacie je nejlépe vedena diplomaty a títo že v každém případě rozumí její řeči. Povyk lidu, ať již příznivý či nepřátelský, sotva je pozorován Vatikánem, který také ponechává „opravování“ a lidové vykládání svých činů a prohlášení tak bezvýznamným lidem jako jsme my.

Třenicce mezi Itálií a Habeší povstala 5. prosince 1934, kdy bylo bojováno u Wal-Wal mezi Habešany a domorodými italskými če-

nie je samého rozumu, ale žiada vieru a bezpodmienečnú oddanosť. Viera zas žiada mnoho obetí jak rozumných tak i citových; žiada lásku zanietených duší, ktoré veria a dúfajú i *vtedy keď je noc a keď v duši burácajú prúdke víchry*.

Tragikou a možno povedať najväčšou tragikou je pre Cirkev, keď nasvätejšie veci výsluhujú nehodné ruky a keď ich prijímajú nehodné pery. Adam boľastne konštatuje: *Mravne skazení veriaci, zlí kňazi, biskupi a pápeži sú najboľastnejšími ranami na tele mystického Krista*. (267.)

Konflikty vznikajú aj zo samej podstaty Cirkvi jako sociálneho organizmu. Nie každá individualita sa hodí pre spoločenský život. Čím je osobnosť bohatšia, tým viac je jej spoločnosť na ťarchu. Tu nepomáha nič len obet. Taký človek je „*pribitý na kríž ideálov*“.

Konflikty sú, lebo veď sám život ich prináša so sebou. Najdeme ich aj medzi živou zbožnosťou a cirkevným úradom. Stačí nahliadnuť do života sv. Frančiška z Assisi alebo Katariny Sienskej. Obidné složky sú nutné. Forma, fixírovanie, rámeč, ktoré predpisuje Cirkev, sú bezcennými bez hlbokého obsahu. Zbožnosť, ktorá ide svojím smerom, bez usmernenia stane sa neužitočnou! Keď nie je medzi tými dvoma složkami proporcionalita, tam nevyhnutne nastane konflikt.

Má sa disonanciou skončiť naša úvaha? Vôbec nie. Katolík vie, že Cirkev na zemi je „*Ecclesia militans*“ *Kde sú boje, tam sú i rany, tam sú i tiene*. Adam hovorí: My potrebujeme k spaseniu matku, ktorá i keď je v svojej najhlbšej podstate dielom Božím, jednako nikdy necúvne splašene, keď sa jej dotknú zaprašné ruky jej detí, alebo keď zloba jej roztrhá svobodný šat. My potrebujeme chudobnú matku, pretože sme sami chudobní. (280.)

A odtiaľ táto veľká oddanosť katolíka k Cirkvi. Katolík miluje svoju Cirkev takú, jakou je, bo ona je mu zjavením Božej svätosti, spravodlivosti a dobroty. „Katolík nepotrebuje takej Cirkvi, ktorá by mala monopol len na ideály a estetiku. Hoci je jeho matka (Cirkev) dlhým putovaním zaprašená, hoci na jej tvári niekedy sa odráža starosť a bieda — jednako je jeho matkou. V jej srdci plápolá stará láska. V jej zraku sa ligoce stará viera. Z jej rúk prúdi staré pomezhanie. Čo by bolo nebo bez Boha? Čo by bola zem bez Cirkvi. *Verím v svätú, katolícku, apoštolskú Cirkev*. (281.)

tami. Téměř bezprostředně, jak nyní víme — avšak tehdy jsme nevěděli — počala Itálie zbrojiti pro nastávající konflikt. Dříve, než svět pochopil význam Wal-Wal, již Itálie počala tajně připravovati se na akci, z níž vyrůstala pohotovost k válce jako konečný výsledek. Habeš objasňovala, omlouvala se a snažila se odvrátiti diplomatické příkofi. Dosud neměla podezření, že Itálie je odhodlána jíti svou cestou, i když by to znamenalo válku. Toto se postupně projevovalo kolem února 1935, kdy Itálie vyhlásila svou mobilisaci.

A co bylo v té době s nástupcem sv. Petra? Naslouchejme jeho slovům proneseným jako odpověď na blahopřání sv. kolegia kardinálů v předvečer vánoc 1934. Dobře si povšimněte data: bylo to za tři týdny po příhodě u Wal-Wal.

Po poukazu na oživnuvší pohanství v Německu Jeho Svatost pokračovala:

„Ke všem těmto zlům a starostem přistupuje tato neurčitá, avšak rozšířená pověst o válce neb aspoň o válečných přípravách. Říká se: Chceš-li mír, připravuj válku; jako bychom ve všem tom zbrojení nemohli viděti nic jiného než pravidla opatrnosti a záruky míru.

Přejeme si, aby tomu bylo možno věřit. Toužíme v to věřiti a moci doufati, že tomu tak je neb bylo by velmi hrozné, kdyby skutečnost prokázala opak toho. Touží-li se vpravdě po míru, i my prosíme o mír. Zehnáme míru. Toužíme po míru. Modlíme se o mír.

Kdyby však snad za nějakého nemožného předpokladu, při nějakém novém zjevu sebevražedné a vražedné manie mezi národy se prokázalo, že jsou zde osoby, které dávají přednost ne míru, nýbrž válce, v tom případě máme jinou modlitbu. Jíž pronésti stane se naší povinností. Budeme nuceni prositi Pána: Rozpraš národy, kteří chtějí války.“ (Zalm 67, 31.)

Dříve než ti, kteří tošají na sv. Otce, aby přerušil své mlčení, dříve než ti vůbec tušili, co přichází, sv. Otec již pronesl plně a klidně své mínění.

Kdo byly ony „osoby“, ne národy, čehož dlužno si povšimnouti

— o nichž se mohlo v té době mluvit jako o dychtících po válce? Papež to věděl a ona osoba neb osoby, jichž se to týkalo, to věděly též. Ctěte jen ono přísné naznačení války a onu těžkou kletbu na její vyhlášovatele, jak dolehla k sluchu křesťanů, dřímajících v klamně bezpečnosti. Tažte se sebe samých, není-li snad nyní urážkou mítí „soucit“ se sv. Otcem v jeho „nevšedních“ těžkostech.

Toto první prohlášení papežovo, tato první výstraha před hrozcím nebezpečím zarazila se však o hluchotu a kalnou mysl těch, kteří by se měli káti za toto pozdní uvědomení si nebezpečí, které On tak brzo postřehl a naznačil. Ne teprve až se nějaká vláda rozhodla o cestě, kterou půjde, avšak již před tím se zarážející bystrostí a lhostejností k důsledkům. Podivno, že jest mu nyní snášení nejpodlejší insinuace o svém poměru k Itálii. Straníme se hned a jednou pro vždy ode všech těch, ať již stydlivých pacifistů, či zchytralých nepřátel-katolíků, kteří by se „přimlouvali“ za papeže, a přidávali takto vrcholnou urážku ke svým vlastním nejapnostem a nicotným žádostem o směrnicí od toho, kdo jí již dal.

Netoliko však, že veřejnost ignorovala jeho slova, ale i Mussolini, ke kterému byla pronesena, ignoroval je též. Věci spěly od zlého k horšímu způsobem, o němž by bylo zbytečno podrobně se rozepisovati. Spokojíme se shrnutím papežských prohlášení, která následovala po vznesených slovech vánoční promluvy sv. Otce.

V tajemném sezení v pondělí 1. dubna Jeho Svatost opětně promlouvala a zase to bylo zdůrazněné naznačení války, kterou připravovala Itálie. Jeho slova byla: „Všude pronikající pověst o válce je příčinou hlubokého vzrušení všech a probouzí v každém srdci vážnou obavu. Že by národy znovu pozvedly zbraně proti sobě, že by znovu měla býtí prolévána krev bratří, že by záhuba a zkáza znovu se měla vylíti na zemi, moře a do vzduchu, to bylo by tak hnusným zločinem, projevem tak šíleného bláznovství, že to považujeme za naprosto nemožné.“

Vpravdě nemůžeme věřití tomu, že ti, kteří mají na srdci zdar a dobro národa, přáli by si hnáti ke krveprolití, zkáze a zániku netoliko svůj vlastní národ, nýbrž i velkou část společnosti lidské.

Kdyby však přece někdo odvážil se dopustiti se tohoto zločinu, pak nebudeme moci činiti jinak, než prositi Boha s bolestí v srdci: Rozpraš národy, kteří chtějí války.

Z toho usuzujeme o morální nemožnosti války. Fysická a hmotná její nemožnost za přítomných vážných okolností taktéž je stejně zjevna nám i mnohým jiným.“

Tedy opět cosi jako kletba na ty, kteří chtějí válku a tím rozšíření jeho vlastního národa (t. j. italského). Taková svízelná otázka přihází se zřídka, avšak přijde-li, pak papež promluví jako papež a ne jako Ital. Ať si toho svět povšimne, jak i my toho s pýchou vzpomínáme.

8. srpna 1935, u příležitosti oslavy ctihodného Justina de Jacobis, apoštola Habešanů, naznačil papež významnost této slavnosti, konané v době, kdy nebe mezi Itálií a Habeší bylo pokryto temnými mraky. K diktátoru, hotovému vznítiti oheň války, řídí se vroucí prosba sv. Otce o mír.

„Doufáme,“ praví, „stále doufáme v mír Kristův v království Kristově. Důvěrujeme, že se nestane nic, co by nebylo v souladu s pravdou, spravedlností a křesťanskou láskou.“

Je však nevyprovokovaný útok na Habeš v souladu s pravdou, spravedlností a křesťanskou láskou? Byla tato třetí modlitba a prosba udáním negosvým či Mussoliniho?

Další veřejné prohlášení sv. Otce bylo 27. srpna 1935.

„Chvějeme se před pouhým pomýšlením na válku. A tu lidmi mimo Itálii je poukazováno na výbojnou válku, válku útočnou. To nás tak souží, že těžko je nám vůbec soustřediti mysl na takovoty přepoklad. Válka pouze výbojná byla by zjevně válkou nespravedlivou. Mělo by to proto býti též nepředstavitelné — věc smutná a hrozná nade vše pomýšlení. Nemůžeme ani mysliti o její možnosti a zavrhuje ji. Nevěříme tomu, ani nechceme věřiti.“

Náboženské obrození Itálie.

Rektor milánské university B. Srdce Páně, Agostino Gemelli OFM na vídeňské přednášce o současné Itálii řekl o pramenech obrození náboženství v Itálii: Obrození Itálie má svůj původ ve světové válce. V zákopecích vybojoval si italský národ vědomí své osudové soudržnosti. Pro okamžik pokouší se bolševismus zničití etický zisk války, ale fašistické hnutí zachránilo italský národ před zánikem. Při tom dostavuje se s obrozením různých duchovních hodnot i náboženské znovuzrození. Tento vnitřní přeměňovací proces potvrzují tyto skutečnosti: a) konverze; zvláště typické zjevy při tom: Oriani, Giouse Borsi, Giovanni Papini, b) křesťanská smrt vůdčích osobností nové Itálie (Arnaldo Mussolini, Michele Bianchi, Alfredo Rocco), c) nové náboženské nazírání vědců, Marconi a Luca Beltrami, d) nové nábožensky orientovaný kurs politického života fašistické Itálie jako důsledek konkordátu, e) studium nadpřirozena: Katolická akce. Nemůžeme dnes ještě pevně doceniti změnu, která se stala a kterou vyjádřil Pius XI. o podpisování lateránských úmluv: „Dal — vrátil — jsem Itálii opět Boha a Bohu Itálii.“

Radostný rozvoj salesiánské kongregace.

J. K. — „Buď náboženství nebo hůl!“ tato věta byla proslovena jedním z největších vychovatelů, kteří kdy žili na světě, zachráncem milionů mladých lidí, svatým Donem Boskem. A ta věta se týká něčeho tak důležitého v životě lidském, jako je výchova mládeže. Od roku 1889, kdy vydechl Don Bosko, do dnešního dne, a přes nynější doby do nedohledné budoucnosti, bude v salesiánských ústavech platnou zásada: Náboženství a ne trestem pěstít mládež. Milosrdstvím, láskou postupovat a ne bitím a násilím. A poněvadž tato zásada je nejlepší, proto dílo salesiánské roste nesmírně rychle. Všimneme si růstu a poněvadž číslice jsou sice suché, ale výmluvné, budeme se jich dovolávat.

Obtíž při zakládání kongregace byly nesmírné a vítězství nad nimi by bylo nevysvětlitelné bez Božího přispění. Teprve z mohutné a široce založené biografie, která dosáhla již 16 svazků, se o nich dovidáme. Kdyby neměl Don Bosko víry a lásky svěťce, byl by padl dříve než byl zvítězil nad četnými odpurci. Zvítězil, neboť nejen říkával, nýbrž opravdu věřil, že „vrchním páнем jeho děl je Bůh, že Bůh je vnukl, Bůh je udržuje, a Don Bosko je pouze jeho nástrojem. A Maria, Královna ustavičné pomoci, je jeho ochránkyní, jeho pokladní. Don Bosko byl přesvědčen, že zmůže vše v tom, který ho posiluje. Když umíral, jeho duchovní synové měli a spravovali již přes padesát ústavů, a kde nebyli salesiáni, byly salesiánky, Dcery Panny Marie Pomocné. Smrtí zakladatelovou dílo, tak těžce tvořené, nepadlo, nejen rostlo dále, ono záračně mohutnělo a dnes, plné života a síly, kráčí vítězně celým světem, nejen civilisovanými státy, nýbrž i misijními oblastmi.

Salesiánů je ve světě 11.544 a mají 762 ústavů, z nichž v Evropě 390. Nejvíce jich je v Itálii, 180, ve Španělsku 53, v Polsku, hlavně zásluhou salesiána kardinála Hlonda, arcibiskupa poznaňského a primasa polského, 35, v Anglii a Belgii po 11, v Maďarsku rovněž 11, ve Francii 29, v Holandsku 1, v Jugoslavii 9, Litevsku 1, na Maltě 2, Německu 17, Rakousku 13, Portugalsku 5, v republice San Marino 1, ve Švýcarsku 4, ve Švédsku 1 a v naší republice 6. V Africe jest ústavů 24, nejvíce v Tunisu 6, a Belgickém Kongu 8, v Asii 77, nejvíce v Indii 34, a Číně 16, ale i v Japonsku silně se uplatňuje dílo sv. Dona Boska, neboť je tam již 10 ústavů. V Americe jižní je jich 238: v Argentíně 78, Brasilii 57, v Chile 18. Ve střední Americe mají salesiáni 13 ústavů, z nichž je 7 v Salvadoru a ve Spojených státech 19, takže v celé Americe je jich celkem 270. V Australii je dosud jen jediný ústav.

Sester Panny Marie Pomocné je 8253 a ústavů mají 725. Tedy duchovních synů a dcer sv. Dona Boska bylo k 1. lednu 1936 — 19.797 a vydržovali 1487 ústavů. Jak díla toho je třeba, vidno nejlépe z toho, že v roce 1935 bylo založeno nových 44 ústavů, z nichž 18 salesiánkami. V republice San Domingo byla založena řemeslnická škola na přání presidenta Molina, který sám dal prostředky na její vystavění. Je zajímavé, že z těchto nových ústavů a škol je 8 rolnických a řemeslnických. Nejdokonaleji je vybaven centrální rolnický ústav v Cumiaque, kde se vzdělávají nastávající misionáři.

V salesiánských řadách je dnes již hodně vysokých církevních hodnostářů. Prvým kardinálem salesiánským byl Cagliero, jeden z nejmilějších chlapců Dona Boska, nyní je kardinálem arcibiskup Hlond. Arcibiskupů salesiánských je 7, biskupů a apošt. delegátů 24.

Naše republika je též šťastná, že v ní přibývá synů sv. Dona Boska, ačkoliv teprve u nás působí 10 let. Jejich žeň je však opravdu hojná.

V dohledné době začnou salesiáni stavět ústav a kostel, zasvěcený sv. Terezičce z Ježiška, na pražské

periferii, v Kobyliších. Starostí o tuto stavbu byl pověřen mladý salesiánský kněz, dr. Trochta, kterému přede dvěma lety připadl týž úkol v Mor. Ostravě, kde je dnes v ústavě na 70 studujících.

Salesiáni přišli do naší republiky roku 1925. a to do Šaštína a po dvou letech zakoupen byl dům v moravském městečku ve Fryštáku u Holešova, kde mají salesiáni nižší gymnasium. V Mor. Ostravě je vyšší gymnasium a zároveň oratoř. V našem státě jsou duchovní synové sv. Dona Boska ještě ve Sv. Benediku a Bratislavě, a v nejbližší době budou budovat nové ústavy v Žilině a Michalovicích. Kněží je celkem 39, kleriků 120, všech salesiánů něco přes 200. Vykonnávají duchovní správu ve 3 farnostech, mají 6 oratoří, k nimž přibude sedmá v Praze, 2 nižší gymnasia, jedno vyšší gymnasium a studium filosofie a noviciát ve Sv. Benediku na Hronu. Českých salesiánů působí v misiích 39, z nichž je 7 kněží. Do září minulého roku náležely ústavy v naší republice pod pravomoc inspektora slovinské inspektorie, od září tvoří samostatnou provincii, již v čele stojí prvý náš salesián, Don Stuchlý.

Uvedl jsem jen několik prostých čísel pro jejich jedinečnou výmluvnost. Před 10 lety začalo se dílo rodit v našem státě z nepatrných začátků a když — má o to velikou zásluhu msgr. Štancl — roku 1927 se usídlili salesiáni na Moravě ve Fryštáku. Mnoho se o nich nevědělo. Bylo to tím, že jsme neměli žádné literatury o Donu Boskovi a jeho díle, několik zdařilých studií bylo uschováno v časopisech a byly téměř neznámé. Širší veřejnost neměla tudíž o salesiánech skoro žádného ponětí. Po roku 1927 nastala změna, která je jednak zásluhou salesiánského Věstníku, misii a přednášek, jednak katolického tisku a konečně několika děl, vydaných v poslední době k blahorečení a svatořečení zakladatele kongregace Dona Boska. A možno říci, že si získali všude tolik lásky, že až udivuje v tak krátkém čase.

Nyní tedy přijdou salesiáni do hlavního města státu, do Prahy. Sv. Don Bosko začínal své veliké dílo v padesátých letech minulého století v hlavním městě nesjednocené ještě Itálie, Turině. Turin ještě více rostl a rychleji se rozmáhal než jiná průmyslová města. Z venkova přicházelo mnoho chudých lidí a mezi nimi většina mladých lidí hledala zaměstnání ve velkoměstě. Nové prostředí na ně působilo neblaze v ohledu mravním, ale i tělesně upadali. Mezi nimi začínal Don Bosko.

Poválečná doba ještě zesílila příliv z venkova do města a tím byla změněna aspoň padesátiprocentně tvářnost měst i pastorační v nich. Dnes nedostačují již předválečné metody. Ale je ještě důležitým jiný fakt s hlediska mravně-náboženského a výchovného, a ten je vyjádřen slovem periferie. Za ním vidíme chudobu, nezaměstnanost, dřinu, často bídu, děti zanedbané a rodiče nevěřící. Periferie všude, i v Praze, jsou nejvíce obydleny dělnictvem, proletariátem. Don Bosko si zvolil za základnu periferii Turina, Valdocco a odtud se dílo jeho rozrůstalo. Praha je dnes větší než byl Turin a její periferie skýtá často smutný vzhled v každém směru.

V Kobyliších bude zřízena nejdříve oratoř, jako tomu jest i v Mor. Ostravě, takže děti budou mít své středisko pro hry. Když začali salesiáni v Mor. Ostravě, přišlo jen několik chlapců, po 14 měsících jich již dochází přes 400. A nejinak tomu bude i v Praze. Co to znamená, lehce si domyslíme, známe-li nadšení salesiánů a metodu jejich výchovy. Pořádě se mluví o potřebě výchovy mládeže, práce, apoštolátu mezi mladými, snad ti, kteří mívají ve slovech tolik pochopení, budou je mít i skutky. Salesiáni, jako vždycky a všude, dávají se i v Praze do práce beze všech prostředků, důvěřující v pomoc Matky Ustavičné Pomoci a sv. Dona Boska a majíce vroucí lásku k duším. Obrátí se na vás všechny o pomoc, neodepřete jim ji. Zde platí opravdu slova: „Co jsi učinil jednomu z bratří svých nejmenších, mně jsi učinil.“

V Itálii naopak se mluví o spravedlivé válce, o válce, kterou možno ospravedlniti, jež má býti válkou obrannou k ochránění italských hranic proti soustavnému a neutuchajícímu nebezpečí. Mluví se o válce, jež je nutnou pro expansi populace den ze dne vzrůstající, o válce, která je nutná na obranu a pro hmotnou potřebu země.

Jedna věc je nám jasná: potřeba expanse je skutečností, skutečností, kterou nutno mít na mysli, a dále, že právě země na sebeobranu je právem, které však má své meze a svou míru, již musí býti dbáno, má-li obrana zůstat bez viny.

Existuje-li tato nutnost expanse a je-li zde i potřeba zajištění obrany hranic v této chvíli, nemůžeme leč doufat, že bude možno najíti rozluštění všech těch obtíží prostředky bez války. Nevíme, jaké to prostředky jsou, avšak nemyslíme, že by bylo nemožno jich nalézt.

V každém pádu pak modlíme se k Bohu, aby podporoval konání a úsilí těch jasně vidících mužů, kteří znají, co jest třeba pro pravé štěstí národů a sociální spravedlnost, aby podporoval muže, kteří snaží se vykonati vše možné pro mír, ne hrozbami, které věci činí pouze horšími. Tím dráždí mysl lidí a takto vytváří přítomný stav obtížnější a hrozivější. Modlíme se za muže, kteří pracují o mír a uklidnění s vpravdě upřímným úmyslem zahnat válku. Modlíme se k Bohu, aby požehnal jejich snahám.“

To bylo neoficiálním a nežádaným pokusem o posouzení práv a krivd dříve než konflikt vypukl. Co tedy praví sv. Otec? 1. Potřeba expanse pro Itálii je faktem, na který nelze však nazírat jako na určité právo (Osservatore, říjen 14.), ale faktem, který musí býti brán v úvahu. 2. Itálie má právo obhajovati hranice svých kolonií od soustavného a neustávajícího nebezpečí — je-li tak vskutku. 3. Potřeba expanse neospravedlňuje rozhodnouti se o pověděti válku. 4. Právo hájiti hranice neospravedlňuje válku útočnou a výbojnou. 5. Všechny obtíže mohou a mají býti rozřešeny pokojně, aniž by bylo nutno války.

Poslední veřejná prohlášení papežova byla jednak slova v jeho proslovu k bývalým bojovníkům, v sobotu 7. září 1935, ve chrámě sv. Pavla a jeho modlitba za mír vysílaná k americkému národnímu eucharistickému kongresu v Clevelandě, Ohio, ve čtvrtek 26. září 1935. Z prvního proslovu vyjímáme toto: (Bylo to v předvečer války, která byla formálně vyhlášena 2. října 1935.) Sv. Otec řekl:

„Jako zástupce Ježíše Krista modlíme se o mír. Jest to naší zvláštní povinností, kterou, kdybychom nesplnili, nemohlo by na nás býti pohlíženo jako na papeže. Přejeme si, aby naděje, požadavky a potřeby velkého a dobrého lidu — mého lidu — byly se zachováním míru uznány a dáno jim zadost zajištěním jejich práva, vždy však se spravedlností a v pokoji. Se spravedlností, pravíme, protože bez spravedlnosti je to hřích a hřích přináší bídu na národy; v pokoji, protože pouze pokoj zahání zlo války, jež strhají národy. Mír je nutnou podmínkou všeho zdaru. Základ všeho dobra na tomto světě vychází z pokoje a pořádku. Modlíme se neustále o mír.“

Sv. Otec zůstává věrný křesťanským ideálům míru, vzdor všemu válčení kolem něj. Toto postavení je výstrahou a pokáráním Mussoliniho ustavičným připomínáním pravdy a jasně obsažené odsouzení. Tážeme se, je-li něčeho více třeba než dosud sv. Otec pronesl? Jedné věci ano; modlitby, modlitby na úmysl sv. Otce, jak vysílal do Ameriky:

„Modlíme se za odvrácení hmotné a morální spouště, zplození válekami, a jejich hroznou žeň slz a žalu a prosíme o mír, tak všemi toužený, mír těm, kdož jsou nám blízko, i těm, kdož v dáli; a prosíme aspoň o méně snesitelné břímě životní pro svět rozervaný do vysílení zpustnutím velkého úpadku.“

Myslíme, že Jeho Svatost řekla pro tuto chvíli dosti, více než dosti. Podle Catholic Times upravil O. Katzer.

Mravní odpovědnost spisovatele.

V „La Croix“ vyprávěl nedávno Pierre L'Ermite o slavném a úspěšném spisovateli pařížském, který je významnou osobou společnosti: „Byl hýčkán a stouplo mu to do hlavy. S počátku psal ještě zcela slušné věci. Pak ale klouzal zvolna k horšímu. Chtěl vydělávat. Jeho vily, které měl v několika krajích, stály mnoho peněz a jeho volný život také. Všude byly jen jeho knihy vystavovány, lidé se o ně drali. Děti je tajně braly rodičům, služebnictvo pánům. Je nutno takového něco čísti. Tu však přišla nemoc. S počátku to nepozoroval a žádný mu nepřipomněl špatné vzeřízení. Postupně zatemňovalo se jeho vědomí. Dále to nešlo a začal se léčit. Pro každou ze svých četných nemocí vyhledal slavné lázeňské místo. Tam usiloval uniknouti pozvolnému umírání. V jedněch z těchto lázní slyšel po prvé pravdu o svém stavu. Řekl mu ji starý vesnický farář, který se tu léčil: „S námi oběma bude brzy konec. Musíme se připravit na skládání účtů Bohu. My oba.“ To přimělo spisovatele k uvažování. Zemřel náhle, ale mohl se ještě usmířiti s Bohem. Milost. Mohl litovati, ale nemohl napravit, co spáchal. Jeho knihy tiskly se dále a stále více nalézaly čtenářský kruh. Mohl by takový spisovatel, který dá-

Anglie chce zavést euthanasii?

Lidé si zvyknou na všechno: zavraždí-li se jednou lidský zárodek v mateřském těle, odváží-li se lékař přinášeti smrt při červácích lidského života, nepřekvapuje už, když použije smrtonosné zbraně i při zhasínání lidského života. V každém případě vycházejí lidé ze stejného předsudku, který dává vědě jako nějakému božství, bezmezná a bezpodmínečná práva nad životem a nad smrtí.

13. února 1936 vyšla v Anglii zpráva, že anglický parlament na popud nějaké „Společnosti pro uzákonění dobrovolné euthanasie“ a za podpory Britské lékařské asociace, připravuje „bill“ (zákon), kterým se uznává zákonná dobrovolná euthanasie. Celá akce je vedena Lordem Moynehan-em a doporučována po morální stránce profesorem anglickánského bohosloví v Cambridgeu prof. Creed-em.

Podle toho návrhu zákona každá osoba starší než 21 let, a trpící nevy léčitelnou, bolestnou a smrtelnou nemocí, má právo na smrt podle své vůle. Nemocný musí podepsati úřední kolokovaný akt, a jeho podpis musí být legalisován dvěma svědky, z nichž aspoň jeden má být právníkem a druhý knězem anebo lékařem. Dva lékaři mají pak potvrditi, že nemocný má nevy léčitelnou, bolestnou a smrtelnou nemoc. Zvláštní lékař, určený pro provedení euthanasie, má za úkol, prozkoumati žádosti a po vyšetření okolností ji přijmouti anebo odmítnouti. V posledním případě je možno odvolání. V každém případě tento lékař nemá právo provést euthanasii bez zvláštního povolení ministra veřejného zdravotnictví. Zákon má být přístě odhlasován v dolní sněmovně.

Hnutí euthanasie má už svou tradici, a bylo by to jeho prvním vítězstvím, kdyby uvedený zákon byl přijat anglickým parlamentem. Země, která se honosí humanitou, provedla by nejnelibější zákon světa. Uvidíme blíže, nač všechno stačí pojem „humanita“. Než přejdeme k jednomyslnému protestu, který projevuje lékařská věda z nejrůznějších zemí na tento nový útok proti lidské důstojnosti, jest třeba říci něco o dosavadním vývoji euthanasie. Nepřekvapuje snad nikoho, že myšlenka uzákonění dobrovolné smrti, t. j. euthanasie vyšla z Ameriky, kde vzniklo hnutí pro „dobrou a sladkou smrt“, kterou by se ukončily bolesti nevy léčitelně nemocných a také agonie umírajících. Jak v novém, tak i ve starém světě vyrostly jako houby po dešti nejrůznější návrhy zákona pro zavedení euthanasie, hlavně pak ve Francii, v Německu, ve Španělsku, v Rakousku a v Itálii. Nobel dokonce prý navrhol italskému min. předsedovi Crispi-mu, aby v Římě a v Miláně byly zřízeny ústavy, kde každý podle přání by se mohl dáti usmrtiti bezbolestně plynem, vynalezeným za tím účelem. V některých státech přes odpor lékařů a právníků, euthanasie přece dosáhla menších vítězství, aspoň v tom smyslu, že euthanasie byla pokládána při souhlasu usmrčeného aspoň za nejmenší zločin. Tak v návrhu německého trestního zákona z r. 1927 se odsuzuje usmrcení při souhlasu pacienta jen na — 1 den vězení.

Nový anglický návrh ovšem představuje úplné vítězství euthanasie, která by se potom lehce šířila i do ostatních zemí. Jest to tedy velké nebezpečí, které neohroží jen Anglii, ale civilizaci celé Evropy, celého světa. Není divu, když lékaři z celého světa chystají jednomyslnou akci proti tomuto nelidskému návrhu zákona, a jsou to zase francouzští katoličtí lékaři, sdružení ve Francouzské lékařské společnosti sv. Lukáše, sv. Kosmy a Damiána, kteří se obrátili otevřeným přispisem na všechny národní asociace katolických lékařů všech zemí, aby spojili svá úsilí proti uzákonění tohoto zákona, který není jen vědeckým omylem, ale také mravní hrůzou.

A už se ozývají vážné hlasy i nekatolických lékařů, z nichž se pokusíme zde dáti nejpádnější argumenty proti euthanasii.

Jest zajisté výmluvným příznakem dnešní dekadence společnosti, když jde tak daleko, že se musí stydět před pohanem, který našel nejkrásnějších slov o významu a úkolu lidské bolesti. Před 18. stoletím napsal Plinius mladší: „My jsme lepší, když jsme nemocní. Kterého nemocného pokouší lakomství anebo smilstvo? Nemocný člověk není už otrokem lásky, netouží už po počtách, opovrhne bohatstvím a uspokojuje se s nejmenšími malichernostmi. Pak věříme, že existují bohové, vzpomene se si, že jsme lidmi; nezávidíme, neobdivujeme, neopovrhujeme nikým, jen sníme sladkým a odpočinným, nevinným a šťastným životem.“ Tento římský pohan už pochopil, jaký duševní význam může mít bolest. Lidská bolest nemůže být zvažována jen po hmotné stránce, nýbrž také a přede-

vším po duševní stránce. Pro nás katolíky pak existují ještě vážnější důvody, než jaké má Plinius. Elementární zásada křesťanské morálky a přirozeného práva považuje život za dar, který udělil Bůh a který jen On může opět vzít zpátky. Člověk má povinnost zachováti si tento život, nemá však práva jím disponovati podle vlastní libovůle: on nesmí brániti vzniku nového života, nesmí zlomiti jeho vývoj v mateřském těle a nesmí zaraditi životní běh ani přímo, ani nepřímo, ani ostře, ani hladce. A potom, co víme o tom, co se odehrává v lidské duši v posledních okamžicích života. I když se zdá, že vědomí jest úplně zastíněno, můžeme tvrditi, že by v jeho myslí nemohla už zablesknouti jiskřička pravdy bytí i na málo vteřin? Není nemoc a bolest často cestou k povznesení lidské duše k Bohu? Kolikrát se stalo kněžím a lékařům, kteří byli přítomni tolika agonii, že v nejposlednějším okamžiku otevřela se duše lidská Bohu, dostala poslední útěchu, promínutí a naději odměny v druhém životě? Jak právě tento návrat k Bohu často i mírní největší bolesti nemoci a smrti, a nemocný se oddal náruči smrti s úsměvem a s klidem, jaký sebe jemnější euthanasie není s to poskytnouti člověku?

Přihlížíme-li však k technické stránce euthanasie, pak vidíme teprve, jaké je to nelidské počínání. Jak jsme viděli, potřebuje pacient potvrzení dvou lékařů. Tak napsal P. Voivenel ve své nedávne knize „Le medecin devant la douleur et devant la mort“ — Lékař před bolestí a před smrtí: „Nepokládám nemocného za ztraceného, dokud nemá vnitřnosti zelené (od rozkladu); s tímto srozuměným míněním proti nemožnému mohu říci, že jsem zachránil nemocného, kteří jinak by byli bývali zemřeli beze všeho.“ Dále píše: „Vzkázal jsem své ženě: až budu na okraji smrti a kolega, který mne bude ošetřovati, ti řekne, že tě opustím v 18.30 hod., požádej ho, aby mi prodloužil život do 19. hod.; možná, že v 18.45 hod. znovu ožiji proti všemu vědeckému „zákonu“.

Ostatně, kterýpak lékař by si nevzpomněl na případy, že nemocný se zotavil proti každému vědeckému předpokladu? Kolik osob bylo opuštěno, neb ztraceno různými lékaři, a pak žilo ještě několik let? Který lékař může absolutně tvrditi, že nemocný jest absolutně ztracen a že jeho konec jest blízký? Dr. Regnier napsal před několika lety v jednom svém článku o euthanasii: „Je příliš mnoho prvků, které unikají našemu lékařskému zkoumání, našim smyslům, i když jsou podporovány nejdokonalejšími nástroji. Ve vývoji všech nemocí je něco imponderabilního, oživení energie nemocného před smrtí, celá souhra sil, které není možno měřiti. Zkrátka, všichni neznámí činitelé dělají naši prognosu příliš nahodilou a velmi častá skutečnost nám to vyvrací velmi brutálně.“

Když není možno míti absolutní jistoty v případě agonie před smrtí, tím větší je ta nejistota v případě lidské bolesti. Málo dní po ohlášeném anglickém návrhu zákona dne 25. února 1936 přednášel Luigi Ferrannini, ředitel lékařské kliniky na královské universitě v Bari, ve fašistickém ústavě kultury o „právu zavraždit“ a kde odsoudili nový anglický pokus euthanasie.

Správně poukazoval na subjektivní stránku bolesti, která nemůže být absolutní zákrok, a hlavně pak právem varuje před následky, které by sledovaly po povolení euthanasie. „Jelikož návrh euthanasie se vztahuje pro nemocné, stížené nemocemi, které jsou již nevy léčitelné a které působí veliké bolesti, právem se můžeme ptáti, jakou měrou si liší intenzitu a nesnesitelnost fyzické bolesti od duševních bolestí? Musili bychom tedy, při logickém postupu, rozšířiti meze předpokládaného práva zavraždění, poněvadž podmínky a eventuality života jsou velmi neurčité.“ A bylo by třeba míti jasny pojem při zhodnocení bolesti, která, jsouc ryze subjektivní, různá se velkou měrou nejen od jednotlivce k jednotlivci, ale dokonce ve stejném jednotlivci může být různá, i když je působe stejnou příčinou. Je tolik těch různých příčin, které působí zevnitř a zvenčí na měnivý stupeň naší citlivosti.“

Ohledně „nevy léčitelnosti“ a nejistoty lékařských prognos řečník tvrdí, že prognosa je onou částí lékařského postupu, ve kterém se nejlépeji chybí, mnohem více než v diagnose. Když žádný rozsudek nemá sílu absolutní jistoty a neodvolatelnosti, jak můžeme odsouditi nemocného k smrti? Kdo může říci, že nemocný už není dobrý k ničemu jinému než k tomu, aby byl usmrčen? A pro kterou nemoc se my lékaři vzdáváme dvojnásobně, totiž naděje v léčebnou sílu přírody, „vis medicatrix naturae“, a pak v naději možného vynálezu účinného prostředku? Často jsou lékaři bezmocni, ale věda by měla pokročiti tak daleko, aby tyto případy byly velmi řídké, ale v žádném případě by se neměla vtisknouti lékařům do ruky moc usmrcovati úmyslně lidi. „Jako římský legionář, který obnažil svá prsa a ukázal své rány, tak i my lékaři můžeme ukázati lidstvu rány našeho lékařského povolání: zde jsou bolesti, které nás tížily, když jsme nebyli s to zachrániti život tolika otcům rodin, že jsme nemohli vrátit život dítěte zoufalým matkám, udělali jsme však se naše síly stačily, i když úkol byl sebe ukrutný a těžký. Ale pro vítězství naše a pro naše mučedníky lékařské vědy, pro bratry, které jsme vám vrátili, pro umírající rodiče, které jsme vrátili zoufalým už rodinám, pro tolik těch dětí, které jsme vrátili úsměvu zdraví a jejich matkám, které už bolesti šlely, ušetřte nás této hanby, kterou si nezaslужujeme a kterou bychom nikdy nesnesli.“

Chci ukončiti tuto úvahu i výroky českého lékaře při diskusi kolem par. 144 tr. z., primáře dra Jaromíra Jelínka z Brna, který napsal tato jasná slova o úkolu lékaře v „Praktickém lékařství“, orgánu mladé generace lékařů při U. J. Čsl. L. (č. 5, r. 1933): „Myslím, že

le žije ve svých špatných dílech, přijíti do nebe? Není snad místa, kde by se kál, dokud poslední pohoršení nezmizí? To by trvalo dlouho, protože stále se prodávaly jeho knihy a působily zlo. Jako lavina počalo zlo, hrozilo státi se stále větším. Až poslední pohoršení pomine! Rodiče potřebovali 20 let, aby dítě vychovali a v dobrém upevnili... a ve dvou hodinách zkazila kniha všechno. Je třeba, aby byl očištěc.“ To je historie spisovatele, který byl slavný a působil zlo. Jsou ale takoví, kteří zla nepáchají, protože nepiši. Mohou však psáti, ale nedělají to. Jsou příliš pohodlní, ono to nevynáší. Ale jsou méně vinní těch, kteří jině svým dílem kazí. Ale jsou také vinní. Zhřešili opomenutím. Mohli zlo svým dobrem zadržeti, neutralisovati. Nečinili tak. To je jejich odpovědnost.

každý lékař, i když si to neuvědomuje, přece mimoděk vycítuje, že by všeobecné uplatnění této zásady („t. j. uvolnění potratu“) znamenalo základní změnu samého pojmu lékařské činnosti... A bude-li přemýšlet dál, shledá, že podobnost lékařské praxe s praxí živnostenskou je jen v odměně za výkon, avšak **podstatou** lékařova úkonu, je jeho účel.

„A ten účel může být: 1. vrátit nemocnému zdraví, nebo 2. ochránit zdravého před nemocí, nebo konečně 3. ulevit mu v utrpení.“

Co dr. Jelínek mluví o potratu, platí ještě více očividně i o euthanasii, poněvadž jasně definuje úkol lékaře, jak vidíme souhlasně s názory, které jsme uvedli výše. Dr. Jelínek se při tom zmínil o přirovnání se zvěrolékařem, který sice má stejná studia jako lékař, a přece má úplně různý ideový podklad. Dr. Jelínek píše výslovně, že „pro zvěrolékaře nemůže být euthanasie problémem. Uvažme o tomto příkladu: V kraji, kde není zvěrolékaře, by přišel k lékaři jeho známý s čistokrevným štěnětem a požádal ho, aby

psíkovi uřízl ocas nebo zastříhl uši. Z kamarádství a zadarmo to ten lékař snad udělá, ale za peníze nikdy ne! Proč? Poněvadž instinktivně cítí rozdíl mezi úkonem lékařským a zvěrolékařským, že v lékařském výkonu je jakési **ethické plus**, které v činnosti jiných povolání není. A ačkoliv se lékařské myšlení v nynější době povážlivě komercialisuje, toho ethického plus lékařský stav se vzdát nemůže, protože by tím uřízl větev, na které sedí.“

A teď ta největší tragika: ze země, která hlásala a hlásá „humanitu“, má vyjítí — doufám stále, že nevyjde — nový pokus, který staví člověka na roveň nemocných zvířat, která sedláci usmrcují puškou a která pečlivé zoofilské společnosti uspávají do smrti ve výparech éteru. Chce se, aby lékař byl prvním, který vezme nemocnému poslední nit naděje, onen záblesk, který udržuje v něm ještě poslední síly a vydrží jeho život. Je to takovou nehorázností, která odporuje každému vědeckému principu, každému lidskému citění, která najde vždycky proti sobě všechny lékaře, ať patří ke kterékoli víře, ke kterémukoli národu.

P O Z N Á M K Y

Lékař-katolík a jeho pastorační poslání.

Potřebujeme dnes obsáhlou vědecky vybudovanou pastorační medicinu, která by byla víc, než je pro praktickou potřebu duchovních správců určené uvedení v některé lékařské základní vědomosti. A nejen to, stejně potřebujeme pastorační hygienu, protože je tolik vztahů mezi morálkou a hygienou. Nikdy nemůže být nic hygienicky správného, co je morálně závadné. Vedle toho musí pastorační hygiena věnovat péči i otázkám, které souvisí s pozemskou formou nábožen. života, a př. chybí ještě hygiena kostelní, klášterní, hygienická péče kněží a bohoslovců, tak důležitá při jejich velké práci a vypjetí při dnešním nedostatku kněží. Přirozené vědecké poznatky byly by postaveny do služeb nadpřirozeně odůvodněného náboženského života pospolitého, což odpovídá pravému užívání lidského rozumu po příkazu Stvořitele. Správně pochopená pastorační medicína byla by nejlepší cestou, jak prohloubiti vztah lékaře a duchovního správce a tak vybudovati, aby mohl se rozvinouti v plné síle. Vždyť máme už dosti dokladů ideálního souladu lékaře a kněze v působnosti k blahu svěřené obce, k zmírnění tělesné i duševní bídy. Ale jako celek nezabývali se lékaři většinou myšlenkou, kolik záleží na vzájemném pochopení a podpoře lékaře a kněze. Proto mnoho hodnotných sil zůstalo nevyužito. Už se mnohé zlepšilo, ale přece nejsme ještě daleko doby, kdy pokrokový lékař považoval za hrdinství, zabránit-li knězi přístup k loži umírajícího.

Jak jinak chápe význam duchovní útěchy křesťanský lékař, který za otázku svého svědomí považuje, přimět pacienta v okamžiku nebezpečí smrti k včasnému přijetí svátosti. Podobně pečovat u slabých novorozenců, předčasných porodů, zvláště při potratu, o pokřtění dítěte, které vykoná třeba lékař sám. Může-li se spolupráce kněze a duchovního správce ve zmíněných styčných případech vystupňovati v převzetí duchovních úkolů lékařem, nemůže však dojít k žádnému setření hranic mezi úkoly obou povolání. Nestačí však, aby lékař souhlasil s normami morálky. Musí mít důkladnou znalost víry. Bez dogmatiky minul by se katolický lékař svým posláním stejně jako bez morálky. Proto se pastorační medicína nemá zabývat jen styčnými body medicíny a theologie morální resp. pastorálky, protože má podstatně vztahy k dogmatice. Týká se to na př. jednoty duše a těla, psychotherapie bez jasného pojmu o duši vede stejně jako psychoanalýza na scestí. Jak často má lékař před sebou lidi, jichž duševní choroba vyvírá z pocitu viny, z obtíženého svědomí! Lékař ovšem nemůže, jak mylně propagují psychoanalytici, poskytovat náhradu za kněze, který jediný má posvěcení uvést duši trpícího do Boží milosti. Za to může lékař všechno připravit pro cestu kněze, který pak vinou obtíženým ukáže, že rovnováha není jen ve vyznání vin, ale že ji korunuje a zabezpečuje přijetí svatých

svátostí. Lékař se musí proto zabývat vážně otázkami jako milost, nadpřirozeno se zřetelem k tomu, co říká sv. Tomáš Akv., že milost předpokládá přirozenost, ji nepotlačuje ani neruší, nýbrž naplňuje a doplňuje. Lékař za těchto předpokladů nepropadne na př. v nauce o dědičnosti ani přílišnému optimismu, ale ani nespravedlivému pesimismu, který působení milosti popírá nebo podceňuje.

Musíme zpět k vědeckým naukám sv. Tomáše Akv., musíme také v přirozeném poznání znovu uznati primát metafysiky a musíme opět pochopiti, že právě vědecké poznání v posledním základě je jen konečná účast na nekonečném poznávání Boha. Dr. A. N.

Nervosa – nejobyčejnější školská nemoc.

Při srovnávání školské práce dnes a kdysi zapomínáme, že moderní shon za živobytím i za požitky, změněné sociální poměry a jiný způsob života mají svůj ohlas i ve škole. Dnes je takřka vyloučeno, aby se ve škole někde na periferii velkoměsta vrátily idyllické časy školy Raisových „Zapadlých vlastenců“. Tenkrát neměl nikdo ani ponětí o nervose a učitel se nemusel zabývat problémem nervosních dětí jako dnes.

I když víme, že se někdy za pojmem nemoci skrývá jiné zlo, že my dospělí často nervosou omlouváme vlastní lenost, nedostatek vůle, odhodlání, přece jen u dětí nelze jít s touto přísností. Skutečnost nás usvědčuje. Motorický neklid mnohých dětí má svůj původ v nervose. Některé dítě vám nevydrží vteřinu sedět nebo stát, aby si při tom nehrálo rukama nebo nehoupalo nohama, nebo se musí opírat o jiného spolužáka, dloube se v nose, vytahuje si horní pysk, zkrátka nějak musí být činné.

Jiné děti jsou přecitlivělé. Stačí, abyste vyvolali jiného žáka, když nedovedou a rozplácí se. V zápětí zase dovedou být při hře nevázané. Některým přecitlivělost znemožňuje řádné vybavování představ. Jeden žák se mi vždy rozplakal, když měl něco povědět o domově. Když jednou líčil oheň na vsi, začal modulovat a zesilovat svůj hlas a doprovázel své vyprávění takovými pohyby, že to bylo nápadné celé třídy. Nejistota pohledu dosvědčuje zřejmý původ všech těchto případů v nervose.

I velká toulavost dětí, sklon k útěku u hochů jinak zdravého, normálního, ukazuje na nervosu.

Kde je původ této strašné školské nemoci, která je brzdou vši školní práce? Nejčastěji je nervosa zděděná a je důsledkem nějakého zatížení v rodině. Proto se s ní tolik setkáváme u dětí nemanželských, z rodin alkoholiků, tuberkulosních. Může však být také způsobena některými nemocemi v dětském věku nebo nesprávnou výchovou. Příliš tvrdá výchova ať ve škole nebo doma, drsně a stroze vymáhaná práce, zejména těžká a pro dětský organismus nevhodná, nespořádané poměry v rodině, velká lítost, stud, zkla-

mání — to všechno může způsobit poruchu nervového systému a projevit se buď lehkou formou nervosy (deprese, precitlivělost, chorobně stупňované pudry) nebo těžší formou (hysterie, vetřelé myšlenky, fobie, tiky). U nervosních dětí je porušena harmonie vývoje. Proto je potřebí zvlášť obezřetné výchovy a správného vedení pro tyto děti, které nebývají nenanadané, ale které velmi trpí, dostanou-li — rovněž nervosního učitele.

—o—

Náboženství a film.

V rámci pracovních večerů o filmu ve Vídni přednášel také, u nás dobře známý vynikající pracovník v duchovní správě, ředitel zvláštního institutu pro duchovní správu dr. Karel Rudolf na téma „Náboženství a film“ Církev přiznala svými nejvyššími zástupci filmu pozoruhodné poslání lidovýchovné. Film má plné právo, aby byl brán vážně. Církev považuje za svou povinnost využití možností, které film k spl-

nění jejích úkolů skýtá. Musíme věřit v opravdovou vůli u filmu i tam, kde přechází na náboženské pole a trpělivě přijímat, když nemohl hned všude a vždy to nejlepší ve své mluvě podat. Film bude se intenzivněji zabývat otázkami křesťanského života, naje-li v tomto ohledu větší ozvěny mezi publikem. Proto připadá křesťanským kruhům úkol silněji a vědoměji spolupracovati na výchově diváků, po vzoru amerických a francouzských biskupů lid upozorňovati na dobrý film, otvírati tomuto nejen spolkové domy, školy, výchovné ústavy, ale i semináře. Film musí přistupovati k náboženským problémům s úctou, mnohé v náboženských filmech lze jen naznačiti, sensačnost byla by zde protimyslnou. Náboženské filmy, které těmto předpokladům odpovídají, dovedou nábožensky uchvacovati. Přirozeně nejde o to, propagovati výlučně náboženské filmy. Film má více zobrazovati ve všech úsecích to lidské, ale musí býti při tom si vědom poslání člověka na zemi se zřetelem k jeho posledním věcem.

Ž i v o t n á b o ž e n s k ý

Postavení laiků v Katolické akci. V argentinských katolických kruzích dlouhou dobu vedeny rozhovory o účasti laiků na hierarchickém apoštolátě Církeve v Katolické akci. V oficiálním listě Katolické akce napsal nyní základní směrnicí msgr. Civardi, který praví: „Kristus nedal hierarchii a kleru žádný monopol na apoštolát. Světřil jim jen vrchní vedení apoštolátu. Kde tedy apoštolát laiků prováděn je ve spolupůsobení a podřízení katolické hierarchii, je to v pořádku a není při tom žádné právo porušeno. Apoštolát laiků je právem stejně jako povinností; je nutno jej proto respektovati a podporovati; jest právem laika, protože znamená pro něho povinnost. Náš Pán, zdůrazňujeme znovu, nedal kněžstvu ani výlučný přístup ke svatosti ani k apoštolátu. Jako v dřívějších potřebných dobách Církeve, tak i dnes rozděluje Duch svatý své bohaté dary svatosti a apoštolátu právě mezi prosté věřící. V době, kdy nepřátelské síly užívají všech prostředků, aby pochovaly autoritu kleru a Církev zbavily vlivu na laiky, vidíme, že tito se dobrovolně kolem Církeve seskupují, aby brali účast na apoštolských úkolech doby. Podívejme se jen na poslední desetiletí, jak mnoho je laiků, kteří nová, velká díla, duchovní hnutí a centra zbožnosti vytvořili! Když si musil křesťanský apoštolát v prvních dobách Církeve raziti cestu nekonečnými překážkami, rozděloval Duch Boží mimořádná charismata a dary. Kdo byli charismatikové? Nebyli to z velké části prostí věřící? Neboť jednotlivec nepřijal charisma sám pro sebe; byl to sociální dar, dar Boží k rozšíření království Božího. Naše časy staly se podobny dobám první Církeve. Je něčím mimořádným, jestliže Bůh charisma apoštolátu dnes štědrou rukou rozdává také mezi věřící laiky?“

Katolická akce v Anglii. V zasedání vedení rytířů sv. Kolumbana, jednoho z patronů katolické Anglie, přednesl westminsterský arcibiskup Hinsley obraz příští organizace Katolické akce ve Velké Británii. Arcibiskup chystá zřízení velkého ústředního úřadu v Londýně ke sjednocení veškeré katolické činnosti v Anglii. Zástupci všech velkých existujících katolických organizací budou členy tohoto úřadu. Katolická akce bude mít laického presidenta a laický výbor, jím řízený. Vlastní organizační jednotkou K. A. bude farnost. Každá z nich bude mít farní radu, diecése diecéšní radu, která bude dávat pokyny všem katolickým organizacím v diecési. Zvláštní péče bude věnována tomu, aby podřízená oddělení K. A. cítila vždy vzájemně a dobře spolupracovala.

Nejkratší pontifikáty. 39 z celkového počtu 266 papežů nevládlo déle, než jeden rok, z nich 9 ne déle, než měsíc. Nejkratší pontifikáty měli: Štěpán II. (r. 752), který byl 3 dny, Urban VII. (950) 13 dní, Celestin IV. (1241) 17 dní a Lev XI. 27 dnů papežem.

Katoličtí vysokoškoláci v Rakousku včlenili se do Katolické akce. Tvoří pracovní centrálu akademických spolků z Vídně, Št. Hradce, Inšpruku a Salcpurku, které jsou současně členy příslušných diecézních Katolických akcí. Vídeňských akademiků z celkového počtu všech členů akademických katolických spolků jsou tři čtvrtiny. Společné vedení spolků je tvořeno vůdci velkých studentských svazů a předsedů místních vysokoškolských organizací. Těžisko leží v místních svazech, které se skládají z vůdcovské rady a pracovního výboru. Předseda místních vysokoškolských je volen vůdcovskou radou a potvrzen příslušným ordinářem. Úkolem takto do K. A. včleněných organizací katolických akademiků je práce mezi studenty katolického vyznání vůbec, zvlášť pokud jsou dosud neorganizováni.

Zájem německých akademiků o vyšší náboženské kursy. Die Akademische Bonifatiusvereinigung pořádá vyšší náboženské kursy pro akademiky většinou v Elkeringhausenu ve Vestfálsku, jinak ve větších městech Německa. R. 1928 bylo na 12 kursech 271 účastníků, r. 1929 již 18 kursů se 492, rok na to 29 se 781, v r. 1931 38 pod-

niků a 1190 účastníků, r. 1932 39 kursů s 1025, r. 1933 už 51 s 2451 (kritická politická leta!), r. 1934 stoupl počet kursů na 55 s 3595 a loňi 66 kursů se 4537. Cím větší rasistické a nacionalistické proticírkevní běsnění, tím více přibývá akademiků, kteří se prohlubují v duchu křesťanského světového názoru.

Rumunští katoličtí studenti. V Rumunsku je sdružení řeckokatolických studentů „Astru“ jako součást rumunské Katolické akce. Je členem „Pax Romana“ V nedávné době konalo v Blaži výroční schůzi. Na programu byla apoštolská práce mezi mladými akademiky, katolický tisk, životopráva katolického studenta a studentky, vybudování a práce Katolické akce v západoevropských zemích a unionismus.

Sociální unie katolických inženýrů ve Francii. Na valné hromadě „Union sociale de ingénieurs“ ve Francii konstatováno, že organizace, založená před 30 lety, má dnes 8720 členů v 53 sekcích. Při zakládání bylo celkem 800 členů. V r. 1921 bylo jen 6 sekcí.

Znamení rekatolisace Francie. Katolický spisovatel François Mauriac napsal v „Nouvelles de Bretagne“: „Katolicism nalézá opět půdu v dělnictvu a zvláště v učitelstvu, které právem v celku platí jako nejvíce protikatolický živel ve Francii, působí s křesťanskou odevzdaností oduševnělá menšina. Nadto má Francie obdivuhodný klerus.“

Příprava mládeže na svátost manželství. Katolický svaz žen v Německu pečuje o náboženskou přípravu katolické mládeže na manželství. Na př. ve Württenbersku vloni konalo se 8 informativních kursů pro „zasvěcení ženské katolické mládeže do ideálu katolického manželství“. Podobně v essenské diecési, kde jsou zvlášť přednášky pro snoubence. Referáty náboženské, morální a biologické.

Katechismus, charita a tisk. Na pracovní konferenci Katolické akce v Záhřebě za předsednictví koadjutora-arcibiskupa dra Stepinace projednána práce Katolické akce v Chorvátsku v minulém roce a stanoveno opět jako práce směrnice pro letošní rok: Katechismus, charita a tisk.

Školy a charita v misích. V katolických misích je nyní celkem 33.635 obecných škol, 3565 středních a odborných a 221 vyšších škol. Celkem je v nich 2.288.171 žáků. Z vyšších universitních ústavů sluší uvést zvláště velké jesuitské koleje v Bombaji, Kalkutě, Trichinopoly, Madrasu a Mangaloru, katolické university v Šanhaji, Tokiu, Pekingu a vyšší jesuitské studium v Tien-cinu. Vyšší školy pro dívky řídí zvláště sestry Sacré-Coeur, sv. Pavla, Mercedarské (z Berrizu) atd. Z péče o trpící v misích mluví výrazně číslice: 771 nemocnic, 2814 lékáren pro chudé, 108 domovů malomocných, 1971 sirotčinců a 420 asylů pro nemocné a staré lidi.

Nedostatek kněží v Římě. Začátkem února upozorňoval „Osservatore Romano“ na tíživý nedostatek kněží v římské duchovní správě. V Římě pracuje již 15 let „Pia Opera per le vocazione ecclesiastiche“ k pěstování kněžského povolání v mládeži. Nyní byla nově reorganizována a pracuje pro získání mládeže pro kněžská povolání shromážděními, přednáškami, kázáními, vlastním měsíčníkem a letáky. Podkladem prací je nedávná encyklika o kněžském stavu. K podpoře tohoto hnutí pracují i dámská sdružení K. A., žijící mezi ženami vhodné spisy o kněžském životě, protože mnoho záleží na katolických matkách.

Jesuité největším řádem. Počátkem r. 1935 stali se jesuité co do počtu členů nejsilnějším řádem na světě. Měli 24.732 členů, z toho 3204 misionářů. Na druhém místě jsou františkáni s 24.482 členy.

Světový kongres katolického tisku a výstava ve Vatikáně. V roce 1930 byl v Bruselu první mezinárodní kongres katolického tisku. Měl povšechný ráz a vedl k spojením dvou útvarů: katolických novinářů a katolických vydavatelů v Unii, o níž jsme psali v prvním čísle tohoto ročníku „Života“. V rámci světové výstavy katolického tisku ve Vatikánském Městě, která bude zahájena 12. května a potrvá po šest měsíců a bude na ní zastoupen veškeren katolický tisk světový s výjimkou dvou extrémních zemí Německa a Sovětského Ruska, bude se konat ve dnech 18. až 21. května 1936 kongres světový katolického tisku. Kromě audience u sv. Otce a různých náboženských podniků budou tři pracovní témata: 1. Vyšší náboženská výchova katolických novinářů, 2. katolický tisk v boji proti novopohanství a 3. katolický tisk a šíření papežských projevů. — Výstavní palác světové expozice katolického tisku zaujímá plochu 6000 čtver. metrů. Výstava bude mít tři hlavní oddíly, jeden povšechného rázu, ve druhém budou zastoupeny jednotlivé státy celého světa a třetí bude obsahovat tisk různých náboženských řádů, tisk misionářský atd. Československý sál ve výměře 150 čtv. metrů jest nalevo od velké slavnostní auly výstavního paláce.

Distribuce katolického církevního týdenního tisku v Německu. V důsledku utlačování a zanikání katolického denního tisku v Německu věnují církevní kruhy péči čistě církevnímu nedělnímu tisku, který částečně převzat, částečně znovu založen, a to jako orgány diecézních Katolických akcí. Ani ne za rok stal se tento tisk výrazným tlumočnickem katolických zásad a pomocníkem v duchovní správě. Nemá však každá diecéze svůj list, nýbrž pro celé Německo je 6 Kirchenblattů, které jsou odbírány i uznávány v jiných diecézích. Na př. v münsterské diecézi nařídil biskup von Gallen, známý svým neohroženým vystupováním, že všech šest církevních týdeníků je zároveň orgánem jeho diecéze a rozdělil jejich odbírání podle dekanátů. Duchovní správce směl doporučit nebo šifit jen uznání a pro jejich oblast určený Kirchenblatt. Tím se zjednodušil a lépe zorganizuje šíření katolického tisku. Náklad katolických Kirchenblattů v Německu stoupá. Orgán mohučské diecéze „Der Katholik“ stoupl ze 40.000 během r. 1935 na 74.000, berlínský „Kirchenblatt“ také ze 40.000 na 78.000 a týdeník katolické mládeže „Michael“ měl k 1. lednu náklad 300.000.

Příprava na katolickou universitu ve Španělsku. Z iniciativy presidenta Katolické akce ve Španělsku dra Angelo Herrery bylo před čtyřmi lety zřízeno „Centro de Estudios Universitarios“ v Madridu-Alcala, které je v dnešní formě vynikající soukromou vysokou školou ke vzdělání a výchově mladých katolických vůdců. Jsou čtyři hlavní druhy kursů: filosofie, právní a státověda, dějiny, moderní jazyky a literatura. Přednášky jsou přizpůsobeny učebným osnovám státních univerzit, takže studenti mohou si doplňovat předměty, přednášené na universitě. Účelem kursů je probírat základní vědecké obory s hlediska katolické filosofie a světového názoru. Zvláštní důraz kladé se při tom na výchovu ve státovědě a sociální nauce, protože tato fakulta v budoucnu má se státi vědeckým centrem katolicko-sociálního obrodného hnutí ve Španělsku. Přednášky koná přes 30 profesorů, z nichž je několik vynikajících mimořádných katolických vědeckých kapacit. Aby osobní vztah profesorů a studentů byl co největší, je omezen počet posluchačů jednotlivých kursů na 20, nejvýš 30. Kromě přednášek je v činnosti 10 praktických seminářů k prohloubení vědecké práce. Při tomto institutu je jakási lidová katolická universita, která v první řadě vychovává laické vůdce Katolické akce na poli náboženském, kulturním a sociálním. Cetné večerní přednášky probírají na př. dogmatické a náboženské základy Katolické akce, o stavovské státní a společenské reformě, o velkých světcích a politických Španělska, o katolickém umění a literatuře ve středověku a novověku, o rodině a výchově. Kursy řídí markýz Lozoya, který si získal v tomto oboru velkých zásluh. „Centro“ je stupněm k vybudování řádné katolické university ve Španělsku.

O vlámském umění XV. a XVI. století. Nedávno vyšlo v Paříži krásné dílo „L'art flamand, chef-d'oeuvre de la peinture, de Van Eyck à Breughel“, k němuž napsal skvělou předmluvu Ed. Michel. Z ní vyjímám několik myšlenek. Zádny umělec na světě se nevyrovná vlámskému, pokud se týče poctivosti. „Od Van Eycka k Breughelovi, totiž v XV. a XVI. stol. snažili se vlámscí umělci především představit ne abstraktního člověka, více méně izolovaného, vzor vyššího lidství, nýbrž naopak člověka takového, jaký jest, s jeho prostřednostmi, špatnostmi, chybami. Tento člověk, ponořený v přírodu, účastní se života ve smíru, jehož není středem jako v umění italském, nýbrž jen jedním z konstitutivních prvků.“ Proto jsou tolik oblibeny, nejen u věřících, nýbrž i u nevěřících, vlámské Madony Rogera Van der Weyden nebo Memlinga. Umělci čerpalí ze živoucího života a do něho je i stavějí. Ty typy ustavičně potkáváme v kraji umělců, kteří je malovali, v kraji, prosyceném též hlubokou věrou. Dále je u těch umělců obdivuhodným jejich cit, nevumělkovaný a prostý, čistota, jež zřít z pohledů jejich Madon. Již Verlain, srovnává třeba bolest v dílech umělců, poznamenal, že bolest Niobina řve, kdežto bolest Madony pláče tiše a je veliká a silná. Příznačná je v tom směru „Pláčící Madona“ Th. Bouts, která patří k nejkrásnějším uměleckým dílům vůbec. Bolest je tak hluboká v jemném obličejí a přece tak mlčenlivá. Celé není sraštěno, na rtech není znátí trhání, jehož často tolik postřehujeme v jiných uměleckých dílech. Jen slyza jako perla o ní hovoří.

I sepjaté ruce jí projevují, ač jejich harmonie není ničím rušena. Ale nejen bolest, nýbrž i láska je u vlámských umělců věrnou, jak vidíme na slavném portretu ženy od Jana Van Eycka, Michel si všimá několika obrazů velikých umělců vlámských, jejich Ukřižovaných, a dochází k závěru, že se lze před nimi modlit, a že přirozeno jest u nich posvěceno nadpřirozeným a tvoří harmonii, již nalzáme u málokterých umělců.

Literární jubileum dra Tihamera Tótha. I v naší literatuře vycházejí překlady výborných spisů maďarského kněze, prelata dra Tihamera Tótha, který spojuje v sobě vynikajícího theologa, pedagoga, pracovníka v duchovní správě, kazatele a spisovatele. Jeho sebrané spisy vydává právě pešťská Společnost sv. Štěpána v 20 svazcích u příležitosti 25 let spisovatelské práce autora. Překlady vycházejí již v 15 jazycích. Dr. Tóth je toho času děkanem bohoslovecké fakulty pešťské university Pazmanyho a regentem kněžského semináře.

Katolické školy v Nizozemí mají největší návštěvu. Z celkového počtu žactva nizozemských škol chodí do státních 34, protestantských 27 a do katolických 39 procent.

Obvody měšťanských škol újezdních jsou určeny par. 2 zákona z 20. XII. 1935: „Obvod veřejné školy měšťanské budíž upraven tak, aby dětem bydlícím v něm byla jak možno usnadněna pravidelná docházka do měšťanské školy, při čemž je dbáti, aby děti neměly do školy zpravidla dále, než 5 km.“ Při školách obecných se dosud počítá s tím, že děti nemají zpravidla chodit dále do školy, než 4 km. Při školách měšťanských se navrhuje proto větší obvod, že lze počítat s větším stářím dětí. Podle dosavadní judikatury jsou pro snadnost docházky rozhodující komunikační poměry, takže poloměr 5 km nelze brát geometricky přesně a jsou ponechána zadní dvířka i pro přijetí žáků z větší vzdálenosti, než je 5 km při dobrých komunikačních poměrech. (Zákony školské, pořádká dr. Buzek.)

Nové předpisy o zkoušení a klasifikaci na střed. školách budí velkou pozornost tisku, který vesměs příznivě kvítuje všechno, co má zabezpečiti objektivitu zkoušek. Nebude-li ovšem dostatek kontroly a odvahu ústředních úřadů zakročovati proti těm, kdož si cení svou represivní metodu výše, než každé poučení o potřebě slušného zacházení i s podřízenými, bude brzy po radosti. Příznějme si, že naše demokracie by se daleko nedostala, kdyby ve školách měl zůstat nedemokratický poměr studentů k profesorům a kdyby se studenti měli cítiti stále jen bezprávními „otroky“. Mnoho by také přispělo k demokratické výchově zlepšení poměru ředitele ke sboru a členů sboru navzájem, které se ovšem nedá nadekretovat, ale které musí pramenit z opravdové inteligence a radostného ovzduší důvěry a klidné práce. Sinus.

Katolické učitelstvo v Čechách pracuje čile ve svých odbozech (jihohočeský, příbramský, severočešský, podkrkonošský, východočešský, německo-brodský, pražský) a zasloužilo by si, aby veřejnost byla o této práci více informována, než dosud. Bez plánovitosti a ústředního programu lze sice dost dlouho drobečkovat, ale brzy bude potřeba řešit práci našeho učitelstva s jednotného, vyššího hlediska. Potučky touží po ústí do mohutného toku řeky.

Plán C. F. T. C. Pařížské nakladatelství Spes vydalo „Le Plan de C. F. T. C.“. C. F. T. C. je Konfederace francouzských křesťanských dělníků, která byla založena r. 1920 a sdružovala tehdy 350 syndikátů. Dnes jich sdružuje 850, to jest něco přes 20 procent všeho francouzského dělnictva. Při loňských jubilejních oslavách bylo navrženo vydat knihu, ve které by byly uvedeny křesťanské zásady a navrzeno, jak je realizovati v řádu sociálním a hospodářském. Návrh byl přijat a nyní vychází „Le Plan de C. F. T. C.“ na 128 stránkách ve třech oddílech je sneseno mnoho zajímavých návrhů, jak ozdraviti nynější hospodářský život ve Francii. Plánů podobných vyšlo několik, nejznámější z nich je Plán známého socialistického politika belgického H. de Mana, ale všechny tyto Plány vycházejí ze základu marxistické ideologie, čímž jest i celá stavba ne úplně správná a zdařilá. Tvůrci našeho Plánu budují na sociální nauce Církve a encyklik papežů, hlavně Lva XIII. „Rerum novarum“ a Pia XI. „Quadragesimo anno“. Na rozdíl od katechismu Sallomentora, o kterém byla v našem časopisu též řeč, nespokojuje se „Plán“ toliko teorií, nýbrž uvádí ve druhé části návrhy na praktické řešení. První část je věnována zásadám, ze kterých bylo utvořeno 9 článků, paragrafů sociálních. Mluví se o výrobě, o práci, kapitálu, mzdě, o povinnostech zaměstnavatele a jeho poměru k dělníku a ke kapitálu, o úvěru, o poslání státu, spolčovacím právu a konečně o rodině a rodinné mzdě. Realisace návrhů na zlepšení bolestného současného hospodářského stavu je shrnuta v 5 oddílech. Mluví se o zlepšení a práci v řádu stavovském, hospodářském, sociálním, politickém a mezinárodním. Navrhuje se zřizování zvláštních komor práce a komor hospodářských, veřejno-právních institucí, stálých a paritních, mluví se o jejich pravomoci, dále zřízení mezinárodního sociálního a hospodářského sboru, který by se podobal existujícímu Mezinárodnímu úřadu práce v Ženevě. Zpracování celého Plánu je jasné a přísrné, nejde o žádné fantastické nápady, které by byly neuskutečnitelné, všechno je myšleno reálně, což je velikou předností Plánu. Je patrno shoda mezi posledním sociálním týdnem a Plánem.

Katolicismus a komunismus. V poslední době se mnoho mluví a píše o jednotné frontě dělnictva, jejímiž nejnadsnějšími propagátory jsou právě komunisti. Těžko říci, čeho je v tom úsilí více, zda skutečné snahy pomoci pevným semknutím dělnického stavu, či lstivého úmyslu přivést pod zástěrou této pomoci dělnictvo jiných skupin do komunistických řad. Pokud ukazují zkušenosti ze Španělska a Francie, lze spíše věřit tomu druhému. Proto pařížský arcibiskup, kardinál Verdier, dal uveřejnit v „La Semaine Religieuse“ článek, ve kterém jsou katolíci upozorněni na nebezpečí komunistické akce a dány jim přesné směrnice. Církev, čteme v něm, ochránkyň všeho, co má vztah k mravnímu životu, dala nám jistou nauku, jak organizovati hospodářskou činnost a sociální život v duchu spravedlnosti. Hlavně ve velikých encyklikách „Rerum novarum“ a „Quadragesimo anno“ a „Casti connubii“ jsou vloženy zásadní pravdy, týkající se spravedlnosti, bratrské lásky, rodiny, základu a správného užití práva vlastnictví, soukromého podnikání i úlohy autority v hospodářském životě. Církev tak stanovila, co je nezmenitelným, přirozeným právem a zároveň ukázala, v jakém smyslu by měl být opraven nynější sociální řád a zlepšen. Povinnosti katolíků je promíknouti se touto sociální naukou Církve a šířit ji. Vyhnou se tudíž nebezpečí, aby přijímali teorie, které v některých tendencích mohou být šlechtné, ale které v sobě nesou rozkladné prvky pro sociální život lidský. Naopak katolická nauka, podáváná správně a úplně, přinese těm, kteří hledají v utrpění a úzkosti více spravedlnosti a dobra, rozřešení, které bude přijato sympaticky, když bude poznáno. Proti těm, kteří jsou získáni komunistem, je třeba hájit zásadní rozdíly, který Církev vždycky činila mezi charitou, vzájemnou láskou mezi osobami a držením pravdy, která je dobrem universálním, nezbytným osobám i společnostem. Mezi komunisty jsou jistě lidé, kteří mají dobré úmysly a ani ty, kteří jsou naplněni záští, nesmíme zbavit své bratrské lásky, ale komunismus je rozkladnou naukou pravd a mravních hodnot nejnütnějších lidstvu. Zavádí bezbožický a materialistický život. Komunismus se přísně drží nauky Karla Marxe a proto ateismus, materialismus, násilí a zavržení lásky nejsou jen výstřelky, jakých bývá dosti v revolucích, nýbrž jsou to základní složky, které chce komunismus v životě uplatnit. Podle něho neexistuje Bůh, který řídí a soudí svět. Tento je jen konstantním zápasem, v němž se vše mění a pomíjí. Náboženství je jen oslabením. Každá náboženská idea je hodna zavržení, pravil Lenin. Pro marxisty není věčného života, nic není nad pozemské blaho a i nejsvětější svobody člověka jsou podrobeny dobru kolektivnímu. Tato filosofie ničí každou pevnost i odpovědnost v rodině, zabíjí platnost smluv. Nejen jen popřeno soukromé vlastnictví, nýbrž jsou zasaženy všechny hodnoty mravní, na kterých spočívá každá správná civilisace. V nynějších dobách komunisté říkají, že jim nejde o boj proti náboženství, nýbrž jen o spravedlnost. Ale ježto ve velikém počtu jsou dále tištěny a rozšiřovány bezbožické brožury a noviny, nejednající o otázkách hospodářských, sociálních, nýbrž šířící materialismus, potírající náboženství, mravnost, rodinu zabíjející, musíme věřit, že v tom zdůrazňování sociální spravedlnosti běží jen o taktiku. Lenin již ji předvídal, když pravil: Musíme bojovat proti náboženství, to je abeceda každého materialismu, tudíž i marxismu. Ale marxismus jde ještě dále. Učí, jak je třeba umět bojovati proti náboženství. Boj nesmí být zavřen v abstraktní ideologii. Je nutno spojit ten boj s konkrétní práskí třídního hnutí, a to tak, aby zmizely sociální kořeny náboženství. Je nutno počínati si s hlediska skutečného pokroku třídního boje, který v kapitalistické moderní společnosti přivede křesťanské dělníky k sociální demokracii a ateismu daleko jistěji než božbožecké kázání.“ Třídní boj je tedy považován za nevhodnější cestu k nevěře. Arcibiskup varuje tudíž

katolické dělnictvo před zvaním komunistických mluvčích do jednoho tábora a zároveň je varuje proti hnutí revolučních křesťanů, kteří ve svém orgánu „Terre Nouvelle“ hlásají zásady, nesmířitelné s katolickou naukou.

Recensentova odpovědnost. Nemile se nás dotýká, jestliže list, jenž chce být pokládán za vůdčí náboženský list ve své rubrice literárních zpráv a recensí, patrně následkem spěchu, v němž se prostě píše nazdarbůh o knize, zmýlí se tak důkladně, že na př. román spisovatele X. charakterisuje jako „kytku jiskřivých a hlubokých myšlenek“, protože autor současně vydal knihu aforismů. Co si máme mysliti, jestliže na jedné stránce recensuje knihu cizího původu a mluví o nově spisovatelce, hned na další straně z nedopatření recensuje totéž dílo po druhé a mluví o mladém autoru? ... Katolický redaktor a spisovatel zná snad mravní svou odpovědnost. Zvláště literární kritiky a recenze jsou projevy vysoce důležitými — stávají se vodítkem mnohým a mnohým... Tu jistě dlužno, by recensent knihu četl, spravedlivě posoudil a potom řekl pravdu, padni komu padni... K pravdě a spravedlnosti máme příliš vážné povinnosti, než abychom je směli tak lehkomyslně obcházet. R.

Střípky. Králové odborové organizovaní — to je jistě zvláštnost. Bulharský car Boris, který rád jezdí s lokomotivou, přihlásil se za člena Federace strojvůdců. Nový britský král Eduard VIII. za pobytu v Australii přistoupil za řádně organizovaného člena odborové ústředny Trade Union, a to v sekci lepičů plakátů. — Modernisaci klasiků představují si někteří mladí spisovatelé v Americe tak, že na př. znovuzpracován Faust: Mefisto je bursovním maklerem, Marketka modistkou a Faust ředitelem chemických továren. — Dekretem národního shromáždění v Ankaře byl nahrazen v celém Turecku páteční klid nedělním, ne snad pro nějaký ústupek křesťanství, nýbrž jako znamenání pokroku v sekularisování kdysi cele mohamedánského státu. — V Horšově Týně konala se dražba věcí, které zanechal polský hrabě Ryzsewski. Lidé se drali o košile s hrabčím korunkou a jeden horlivec koupil i nočník s erbem. O honbě za řády, erby a tituly měli jsme v „Životě“ svého času výtěžný epigram. — Jeden politický živnostenský list dělal agitaci pro rozšíření. Jako premií mohl si šitřit vybrat buď příručku o kolkování nebo román „Svadlenka Míla“. Nelze zjistit, pro co se odběratelé více rozhodovali. — „Národní listy“ inserují význačně: „Všechny ženy a muži čtou JUDr. J. R.: Cizoložství a nevěra a obrana proti nim, stran 160 atd.“ A při tom nedávno cizoložný román otiskovali na pokračování. — Vycházejí dva slovníky českého jazyka. Sotva se tam dočteme, že žháří ze záliby se říká pyromantik, jak to přinesl jeden plzeňský list. — Svobodné zednářství proniká na Podk. Rus, referuje „Pol. list“. Byla založena „ve vší tajnosti“ lože v Užhorodu za účasti kapacit z Prahy, Morav. Ostravy, Krakova a Vídně. Členy jsou Rusíni i Čechové. Je možné, že je to výkonný výbor jedné velké strany. — Jak časové jsou Ezopovy bajky: Bořili zeď sochořem. Zeď křičela na sochor: „Copak jsem ti udělala, že mne ničíš?“ A sochor odpověděl: „Já za to nemohu — oni do mne ze zadu tolik řezou!“ (Tak mnozí rozbíjející jiné jako něčí nástroj, jsou sami bití.) — Socialistický tisk s odsouzením zaznamenal, že v jednom pražském listě objevil se tento inserát: „Předmanželská a manželská škola a poradna v Praze uděluje rady ve všech otázkách lásky a manželského života. V kursech bude vyučováno o povinnostech a právech žen a mužů v lásce a manželství. Kursy pro mladíky a děvčata, přestoupivší patnáctý rok věku, budou uspořádány zvlášť. Dotazy zodpovídá atd.“

Z k n i h a č a s o p i s ů

Katholische Aktion. Eine systematische Darstellung ihrer Idee von Dr. Michael Keller, Osnabrück. 123 stran asi 15 Kč. Vyšlo u Ferd. Schöningha v Paderbornu 1935. — Vicerektor kněžského semináře v Osnabrücku, praktický pracovník v Katolické akci (zvláště mládeži, které napsal sedm přednášek o laickém apoštolátě „Des Rufes gewärtig“), napsal r. 1933 brožuru o Katolické akci, která vyšla v rozšířeném vydání v této podobě. Autor v podávání základních pojmů a programu K. A. neutápí se v teorii, nýbrž dovede vhodným způsobem, nutným v dnešních poměrech v Německu, naznačiti cestu k uskutečňování apoštolátu. Kniha jako vhodná příručka najde i u nás oblibu. Rk.

E. Leseurová, V náruči Boží. Deník vývoje duchovního života. Přeložili P. Em. Soukup

a K. Vach, stran 112, Edice Krystal, Olomouc, cena 10.50 Kč s portem. — Otevřená kniha hluboké, náboženské a hrdinné ženy. Leseurová uskutečnila ideál křesťanství ve svém okolí plném přepychu, duchaplnosti. Vnesla Kristovo světlo do salonů pařížských, kde umělec, učence, diplomaté okouzlovala a zušlechťovala. Při tom vedla duchovní život plný zápasů a zkoušek. Vyrostla tak duchovně, že její muž po její smrti, když četl tyto zápisky, obrací se k její víře a stává se dominikánem.

Školní knihovny. Brychta-Štanová-Sturm: Kreslení a rýsování pro obecné školy podle nových osnov. Důkladně stavěné dílo z nakladatelství Grafické Unie v Praze. — Kalivoda-Sadecký: Přípravy na vyučování reáliím. V sešitech. Tamtéž. — Hostáš: Napiš

si noviny sám. Výborná brožurka zkušeného autora. Státní nakladatelství. — A Průcha: Vlastivědný popis, osnova. Drobná návonná příručka ve sbírce „Osnovy a prakse“ ze Státního nakladatelství. kh.

P. Augustin Reinmann: Mitten aus dem Leben. Stran 98, brož. 15 Kč. Nakladatel Adolf Otto Czerny, Praha I., Masná ul. 7. — Významný německý misionář-redemptorista, toho času v řádovém domě v Karlových Varech, zaznamenal ze své prakse 39 obrázků stylem Pierre L'Ermíta, ale v stručnější formě výrazným slohem. Tyto, řekli bychom kursivky, jsou rozděleny ve dvě skupiny: bída a pomocníci. Je to kniha apoštolátu, kniha bystrých postřehů, která posíluge, poučuge, upevňuje. Zasloužila by si velkého rozšíření i u nás.

Jednotlivá čísla Kč 1-50.

Běžný účet u Ústřední lidové záložny v Praze, číslo šekového účtu Pošt. spořitelny 83.480-Praha. Redakce a administrace Praha II., Spálená ul. 15 (III. posch.). Telefon 46.700. Řídí a za redakci odpovídá dr. František Formánek. Vychází 10. a 25. každého měsíce. Vydává spolek Život, Praha II., Spálená ul. 15. Novinové známky povoleny ředitelstvím pošt a telegrafů v Brně 13. července 1935 č. 53.559-VI-35. Podací úřad Olomouc 2. Tisknou Lidové závody tiskařské a nakladatelské, s. s. r. o. v Olomouci, Wilsonovo nám. 16. Roční předplatní činí Kč 30.—, do ciziny Kč 45.—. Redakční závěrka 5. a 20. každého měsíce.

Dr. Antonín Salajka: Před svoláním všeruského pravoslavného koncilu v SSSR. – Slovensko-rusinské spory. – Viktor Šauer: Osudových patnáct let. – Dr. F. Cinek: Obnova svatyně velehradské před jubil. rokem 1885. – Jos. Zeman: Dopis z Číny. – Zbrojením k hospodářskému oživení? – Vnitropolitická situace v Jugoslavii. – Výchova mládeže v Německu. – O samote, budoucnosti a Bohu. – Prof. V. Adam: Záležitost bez problému. – Život České ligy akademické (Zástupci České ligy akad. u p. prezidenta republiky. Činnost ČLA. Sociální odbor ČLA.).

časopis pro veřejné otázky současnosti, náboženství, kulturu a politiku

V Praze dne 25. března 1936. Ročník XVIII. Číslo 6

Dr. Antonín Salajka:

Před svoláním všeruského pravoslavného koncilu v SSSR.?

Časopisy, zvláště ruské, přinášejí již delší dobu zprávy, že se chystá v sovětském svazu nová úprava náboženských poměrů. Šíří se o tom, že došlo k rozhovorům v této věci mezi metropolitou Sergijem a sovětskou vládou a že se připravuje svolání všeruského pravoslavného koncilu v Moskvě, který by zvolil nového ruského patriarchu (Vozroždění ze 20. července 1935). Byla by to jistě velká událost pro pravoslavnou církev v SSSR. Všimněme si v tomto článku postavení pravoslavné církve ruské před revolucí a bolševickým převrátem roku 1917, jak došlo k obnově ruského patriarchátu, jakož i dalšího vývoje ruské pravoslavné církve.

I. Postavení ruské pravoslavné církve v době před první revolucí roku 1905—1906 nebylo skvělé. Církevní život byl ve stavu ztrnulosti, církevní moc byla poutána státem, v církevních záležitostech rozhodovala vůle panovníka, případně „oberprokurátora“ sv. synodu. Spojení a vzájemná důvěra mezi biskupy a nižším kněžstvem byly uvolněny, ba může se říci, že církevně-světské záležitosti, s výjimkou ovšem slavných služeb Božích, učinily z biskupů úředníky, a rovněž kněžstvo bylo tak zatíženo různými státními pracemi, že o hlubší duchovní správě v pravém slova smyslu se nemůže skoro ani mluvit. Veškerá pastorační činnost se tedy projevovala v zevnějším slavení bohoslužeb, v udělování svátostí, k čemuž můžeme ještě připojit nedostatečné náboženské vyučování ve školách. Víra upadala, církev neodpovídala na důležité nábožensko-veřejné otázky, ruská inteligence byla z části, aspoň vnitřně, vzdálena oficiální církve.

Není tedy divu, že výbuchem ruské revoluce roku 1905 bylo vzbuzeno též v církevním prostředí jisté kvašení, které se projevovalo navenek hlavně dožadováním se určitých reforem. Zdálo se, jako by měla revoluce přinést také ruskému pravoslaví větší svobodu. Jak v duchovních, tak světských kruzích se rozvinula velká literární činnost o církevních reformách, svolání koncilu, obnovení ruského patriarchátu. Všichni si byli vědomi, že tak zvané církevní zřízení Petra Velikého postavilo ruskou církev pravoslavnou do velké závislosti na státu. Byla pak celá řada odstínů v reformních požadavcích, radikálnějších i umírněnějších. (Sbírku statí církevních i světských o reformních otázkách pořídil J. V. Preobraženskij, Cerkovnaja reforma. Petersburg 1905.) Přesné reformní požadavky stanovil profesor E. Golubinskij. (O reformě v bytí ruské církve. Moskva 1913.)

Podle něho má příslušet nejvyšší církevní moc místnímu koncilu ruské církve, který má být periodicky svoláván. Nejvyšším administrativním a soudním orgánem má být svatý synod, jehož první člen má titul ruského patriarchy. Další požadavky se týkaly postavení metropolitů, biskupů, farního duchovenstva, bohoslužeb a reformy mnišského života. Bylo také navrhováno, aby byla znovu vydána tak zvaná Kormčaja kniha (ruské kanonické právo).

S největším napětím se čekalo na budoucí koncil, do něhož kladeny toliké naděje. Na žádost svatého synodu ze 13. března r. 1905, aby byl koncil svolán na květen, odpověděl car Mikuláš II. v tom smyslu, že uznává nutnost koncilu k posouzení církevních otázek, že však mimořádně těžké poměry nedovolují, aby se tak nyní stalo, a že dlužno koncil odložit na příznivější dobu. Leč tato nepřícházela, a tak zůstal stav pravoslavné církve jako dosud, ba možno říci, že se zhoršoval.

II. Bolševickým převrátem v Rusku r. 1917 se církevní a náboženské poměry změnil. Pravoslavná ruská církev vstupuje do nového období, plného pronásledování a bojů a je postavena před řešení nejruznějších problémů, z nichž její postavení a poměr k sovětské vládě patří k nejtěžším. Hned na počátku bolševického režimu přišlo i ke svolání ruského koncilu, který provedl velké reformní dílo. Hlavní směrnice reforem byly vypracovány již 1. srpna r. 1917. Koncil byl zahájen 15. srpna 1917 v Moskvě. Byli tam přítomni biskupové, kněžstvo světské i řeholní a laici. Dlužno uvážit, že od posledního koncilu pravoslavné ruské církve uplynulo již přes 200 let a že tak mnohé církevní otázky volaly po rozluštění. (Akta koncilu byla vydána roku 1918 pod názvem: Svjaščennyj Sobor pravoslavnoj rossijskoj cerkvi. Dějanija. Moskva 1918.) Tento koncil má veliký význam, neboť byla na něm provedena celá řada reforem. Byly tam dány směrnice k oživení mnišského života, vnitřních a zevnějších misí a života ve farnosti. Koncil zdůrazňuje nároky církve na manželství a vyučování náboženské ve školách. Byla také projednána otázka jednotného nebo konciliárního řízení církve, při čemž konciliární princip zvítězil. Počet biskupských stolců byl rozšířen. Znovu byly obnoveny kánony synody trullské (692) o zákadu druhého manželství ovdovělých kněží. Ženám byl přiznán dosti veliký podíl v církevním životě.

Koncil stanovil také na začátku prosince roku 1917 několik zásadních kánonů o poměru církve ke státu

v nichž zdůrazňuje, že ruská pravoslavná církev, která představuje část všeobecné církve Kristovy, zaujímá v ruském státě veřejno-právní přednostní místo, které jí přísluší vzhledem k počtu jejích členů i velké historické úloze při budování ruského státu. Ruská církev je ve své věrouce, mravouce, bohoslužbě, církevní disciplíně i ve vztazích k jiným autokefálním církvím nezávislá na státní moci. Její dekrety a nařízení, jakož i akty církevní správy mají být státem uznávány, pokud jimi nebudou porušovány státní zákony. Státní zákony, které by se vztahovaly na pravoslavnou církev, mohou být vydávány pouze se souhlasem církevní vrchnosti. Podle koncilu má být hlava ruského státu, ministr kultu a vyučování, jakož i jejich spolupracovníci pravoslavného vyznání. Kalendář pravoslavné církve má být kalendářem státním. Pravoslavné církvi se dostane ze státního jmění každoročního příspěvku podle výše jejích potřeb.

Tento dekret byl vydán v době, kdy bolševická strana měla ve svých rukou státní moc. Koncil se snažil vyjednávat s vládou a zamezit vydání jejího dekretu o odluce církve a státu. Leč jeho snahy vyzněly nadarmo, neboť 23. ledna 1918 byl uveřejněn dekret lidového komisariátu o odluce církve od státu. (Rozbor dekretu ve sbírce *Orientalia christiana*, čís. 18.: *La législation sociétique contre la religion*.) Je zajímavé, jaká formální podobnost existuje mezi dekretem lidového komisariátu a dekretem koncilu, dekret z 23. ledna bod za bodem popírá usnesení koncilu. Tím také začal spor koncilu se sovětskou vládou. Byl to na počátku boj mezi křesťanskými a bezbožeckými zásadami, který se stal i politickým mezi sovětskou mocí a nesovětskou státní formou.

III. Hlavním bodem programu všeruského pravoslavného koncilu z roku 1917 byla otázka nejvyššího církevního řízení, to jest obnova patriarchátu. Ruský patriarchát byl zřízen 23. ledna 1589, poslední patriarcha Hadrián zemřel roku 1700. Car Petr Veliký nedovolil dalšího obsazení patriarchálního stolce a r. 1721 patriarchát zrušil, nahradiv jej duchovním kolegiem pod názvem sv. Synodu. Více než 200 let potrvalo toto zřízení a ruští církevní představení se dostávali do stále větší závislosti na státní moci. Viděli jsme už nahoře snahy o obnovu patriarchátu v roce 1905. Leč teprve po světové válce, po únorové revoluci roku 1917 a po úřední abdikaci cara Mikuláše II. z 3. března 1917 přicházelo k jeho obnovení. Hned v prvních týdnech únorového převratu byl sv. synod znovu organisován. Novým oberprokurátorem se stal B. N. Lvov. Nový synod vydal 29. dubna 1917 okružní list k celé ruské hierarchii a věřícím o svolání všeruského koncilu, který byl zahájen, jak bylo svrchu řečeno, 15. srpna 1917. Sešlo se k němu 87 biskupů, 190 duchovních a 299 laiků. Deset dní předtím bylo od prozatímní vlády zřízeno ministerstvo kultu a úřad oberprokurátora synodu byl zrušen. Jednání o obnovení patriarchátu, které začalo v polovici září, bylo po vypuknutí říjnové revoluce rychle dokončeno a 5. listopadu r. 1917 byl zvolen nový patriarcha, metropolita moskevský Tichon.

Práce koncilu směřovala k dvěma hlavním otázkám: k záchraně pravoslavné církve a jejímu obnovení. Dlužno také pamatovati, že stanovisko pravoslavné církve vyplývalo z tehdejšího jejího postavení a že většina reformních dekretů byla uzavřena z obavy před občanskou válkou.

Koncil byl původně politicky liberální, nakloněn církevním reformám. Po zřízení patriarchátu se orientoval napravo, směrem politicky konservativním. Levé demokratické křídlo se snažilo odloučiti se od moskevského patriarchátu. Práce koncilu byly rušeny zprávami o násilí na církevních osobách a zabírání církevního majetku. Odvolání se koncilu k lidu z 27. ledna 1918 ohledně dekretu lidového sekretariátu o odluce církve od státu, jakož i dekret koncilu ze 30. srpna 1918 proti násilnému zabírání kostelů,

vyzněly nadarmo. Koncem září 1918 byl tedy všeruský koncil uzavřen.

Po skončení koncilu na podzim roku 1918 nastal klid, který byl přerušen až v době hladu, kdy v únoru r. 1922 byl vydán dekret všeruského centrálního exekutivního komitétu o odnětí cenných předmětů z kostelů k vytvoření zvláštního fondu k zamezení hladu. Patriarcha Tichon se postavil na stanovisko dekretu koncilu ze srpna 1918. Patriarchální církev však přicházela do jakési krise. Skupina kněžstva, která tvořila na koncilu 1917 levé křídlo, se postavila proti patriarchu Tichonovi. Dne 12. května 1922 odebralo se několik kněží: Vvedenskij, Krasnickij a jiní k patriarchovi a žádali ho, aby se zřekl patriarchátu a předal jim řízení církevních záležitostí. Dohodli se předtím se sovětskou vládou. Patriarcha Tichon byl ochoten zřici se patriarchátu, ovšem jen podle norem, stanovených na koncilu roku 1917, postavil se však rozhodně proti tomu, aby několik kněží násilně a nekanonicky převzalo nejvyšší církevní moc. Patriarcha Tichon se nikdy nezřekl své hodnosti a velká část biskupů a věřících mu zůstala věrna až do smrti.

Skupina odbojných kněží založila 29. května 1922 tak zvanou „živou církev“ s biskupem Antonínem v čele. Zaujímalá loyální stanovisko k sovětské vládě, nikoli však k patriarchální církvi. Živá církev nebyla jednotná, záhy se tamjevilo několik směrů. Koncem srpna odloučil se od ní biskup Antonín a založil tak zvanou „církev obnovení“, jejíž vliv rostl na úkor církve živé. Současně však se utvořila jiná skupina, „jednota obcí původní apoštolské církve“ pod Vvedenským. V květnu 1923 spojily se všechny tyto skupiny a prohlásily patriarchu Tichona za sesazeného. V červnu však odloučil se biskup Antonín od obou skupin. Roku 1924 odloučila se od Krasnického „živé církve“ synodální skupina, která tam už dlouho měla převahu, a přijala název „Svatý synod orthodoxní ruské církve“. Slavila několik sněmů, z nichž jsou důležité z roku 1923 a 1925, kdy čítala asi 200 biskupů a 17.000 kněží. Proti hierarchii „synodální církve“ stála ovšem patriarchální církev Tichonova, kterou dlužno považovati za přímé pokračování bývalé ruské církve jako v otázkách věroučných, tak disciplinárních, ovšem s jejím delším vývojem po koncilu roku 1917—1918. V pojetí nejvyššího církevního řízení nebyla Tichonova hierarchie jednotného názoru. Skupina biskupů, volená metropolitou Sergijem z Nižního Novgorodu, zástupcem správce patriarchálního úřadu (metropolitou Petra Krutického) byla nakloněna k tomu, nejen přiznávat se dále k patriarchátu a přiznati mu čestné místo, nýbrž i plnou jurisdikci nad církvi. Druhá skupina biskupů Tichonovi věrných se nazývala „Prozatímní nejvyšší církevní rada“ a vedl ji metropolita Gregorij. Utvořila se počátkem prosince 1925, kdy metropolita P. Krutickij byl zbaven možnosti spravovat patriarchát, a jeho zástupcem byl ustanoven 6. prosince 1925 metropolita Sergij z Nižního Novgorodu, který od té doby spravuje ruskou patriarchální církev.

Pokud se jedná o postavení jednotlivých ruských církevních hierarchií k sovětskému státu, dosáhla „synodální církve“ státního uznání roku 1924, hierarchie „Prozatímní nejvyšší církevní rady“ r. 1926. Také hierarchie pod vedením metropolitou Sergije po delším vývoji nakonec uznala sovětskou vládu, aby dosáhla od ní větší svobody na poli církevním. Je znám list metropolitou Sergije ze 16. července 1927, který vzbudil v západní Evropě velký rozruch. Na synodě v Karlovcích (metropolita Antonij) byl tento list od této hierarchické skupiny ruské emigrace zavřen jako nepřijatelný.

IV. Patriarchální synod, ustavený roku 1927, byl metropolitou Sergijem zrušen 18. května 1935 a na jeho místě zřízen sněm provinciálních arcibiskupů, který má být svoláván metropolitou moskevským.

Ruský tisk v emigraci vidí ovšem v případném svolání všeruského koncilu jenom manévr sovětské vlády, aby se totiž ukázala tolerantní v očích evropské veřejnosti a pokusila se znovu o potlačení náboženství v Rusku. (Vozroždění z 15. srpna 1935.) Podobně i o zrušení patriarchálního synodu se vyslovily ruské časopisy tak, že k němu došlo na nátlak sovětské vlády, která se snaží takto dostatí do svých rukou rozhodování o církevních záležitostech. Profesor Stranov zastává zase názor, že zřízením provinciálního sněmu se umožní lepší zastoupení jednotlivých diecésí na něm. Ruská emigrace nedůvěřuje všem těmto zprávám. Orgán karlovického synodu (C. Ž.) se vyslovuje velmi skepticky o budoucím všeruském koncilu, svolávaném sovětskou vládou. Násilné zru-

Slovensko-rusínské spory.

Dr. F. P. — Jest velmi zapotřebí, aby si naše česká katolická veřejnost všimla neblahého zjevu, který v poslední době velmi hrozivě rozvíjí se mezi dvěma slovanskými kmeny na východním Slovensku a ohrožuje nutný vnitřní mír v republice. Jde totiž doopravdy o řešení ožehavé otázky definitivního vymezení administrativních zájmových hranic mezi Slovenskem a Podkarpatskou Rusí a jazykové hranice mezi Slováky a Rusíny, hlavně na Prešovsku.

Agrární „Slovenský deník“, pak „Národné noviny“ bratislavské, jakož i „Slovenský týždenník“ přinesly v únoru řadu článků pocházejících více méně ze stejného původního pramene, ve kterých se velmi bezohledně a prudce útočí na njdp. řeckokatolického biskupa Gojdiče, jako by on byl mravním iniciátorem porušovacích snah na pomezí slovensko-podkarpatoruském. „Slovenská liga“ ve veřejném povolání bije na poplach a volá nejen Slováky, nýbrž dokonce i Čechy do svých řad do boje proti — Rusínům, jež označuje za „našeho vnitřního i vnějšího nepřítele, který prý nás stále svými výpady pokouší“ a který prý chce „porušit Slováky“! V „Slov. d.“ pak dr. Ján Húsek dvěma články se vzácnou otevřeností vylíčil, cože některé Slováky na Prešovsku nejvíce pálí: řeckokatolický kněžský seminář, církevní učitelský ústav a všechny ostatní diecéšní instituce a hned sestavuje jídelní lístek, na kterém figurují požadavky ne zrovna skromné, totiž: rozdělení prešovské eparchie na zvláštní biskupství rusínské a slovenské, odstranění biskupa Gojdiče a nahrazení jeho Slovákem, zestátnění řeckokatol. církevních škol a ústavů a j. Před tím pak „Slov. d.“ státní administrativu slovenskou štvál proti řeholním sestrám v řeckokatolickém sirotčinci v Prešově lživým předstíráním, jakoby je byl njdp. biskup tam povolal teprve dnes za doby systematického vyhánění čsl. stát. občanů z Polska a žádal o zakročení proti nim, jako by ony byly vinny rozeštváváním třenic slovensko-rusínských! V „Nár. nov.“ a v „Slov. týžd.“ pak dojemně se líčí odchod řeckokatol. faráře P. Spiššáka z Vernáru na jinou faru do Torysků a věc se líčí čtenářům, jako by jej tam njdp. biskup přeložil proti jeho vůli „z úradnej moci“ jako uvědomělého Slováka a p. biskupovi se zlovolně imputuje nepravdivé jednání, jako by byl náboženské knize ke schválení mu předložené slovenským knězem proto neudělil své imprimatur, protože kniha nebyla psána cyrilicí. V eparchiálním sirotčinci v Prešově, ačkoli prý je většina dětí Slováků, mnišské vedení ukrajinských řeholnic líčí se jako duchovní odnárodňování slovenské drobotiny. A podobných nehorázných insinuačí objevilo se v tisku ještě celá řada.

Co jest na těchto rekriminačních pravdy?

K poslednímu bodu může pisatel těchto řádků z vlastní zkušenosti připomenouti toto: Když se njdp. biskup Gojdič hotovil před 8 lety k vybudování církevního sirotčince a chtěl jej svěřiti vedení ctihod-

šení L. synodu nedává naděje v očekávání velkých úspěchů pro pravoslavnou církev. Podle „Apoštolátu sv. C. a M.“ (1936, č. 2, str. 64 dd) měla by za dané situace sovětská vláda aspoň poněkud vyjítí vstříc ruské pravoslavné církvi: 1. uvolnití vězně ze sovětských ostrovů, 2. zrušití Svaz bojovných bezbožníků, 3. vrátití duchovním jejich občanská práva a 4. připustití věřící do všech úřadů. Uvážíme-li situaci v Sovětském svazu, činnost Svazu bezbožníků a různé jiné okolnosti, vidíme, že je málo naděje na splnění některého z řečených požadavků. Také nutno jen čekati, dojde-li skutečně k všeruskému pravoslavnému koncilu, o jehož svolání není zatím z kompetentních míst ničeho známo.

ných sester, jak k tomu má i právo, doprošoval se jeho jménem podepsaný u několika českých řeholnic, aby mu byla dána k dispozici některá inteligentní řeholnice, naše čsl. stát. občanka, která by se pak mohla státi i vhodnou představenou, ale všude se mi dostalo ústně i písemně stejné odpovědi, že totiž pro nedostatek osob se bohužel vyhověti nemůže. Není tedy vina na p. biskupovi, že výchova rusínských sirot musela býti svěřena ctih. sestrám rusínské národnosti, třebaže jsou některé z Haliče, protože jsou k tomu dostatečně kvalifikovány odborně i jazykově, kdyžť přece všichni chovanci jsou rusínské národnosti a slovenské dítě jest tam jen jedno, protože se jich více o přijetí nepřihlásilo. Kdyby protivníkům ze „Slov. d.“ na blahu a rozkvětu sirotčince záleželo, přihlásili by se, aby pomohli zdolatí tíživé jeho dluhy a nevolili by metodu utloukání toho, co nepomáhali budovat.

Co pak se týče odchodu dp. faráře Spiššáka z Vernáru, vím tolik, že mu dal njdp. biskup souhlas k přechodu na faru do Torysků na jeho vlastní žádost a jest tudíž naprosto bezpodstatné, chtít dělat z dp. faráře mermomocí národního mučedníka jen proto, že se cítí Slovákem. Nebyla-li pak v jiném případě dána církevní aprobece náboženské knize sepsané slovenským knězem, nestalo se tak proto, že kniha byla napsána latinkou, nýbrž proto, že nevyhovovala obsahem tak, jak to má právo i povinnost posoudití podle církevních předpisů diecéšní biskup. Překrucováním fakt se svornému soužití dvou sousedních kmenů slovanských prokazují prabídné služby.

Pohoršuje-li se zprědu zmíněný tisk nad pěstováním národního ducha v řeckokatolickém kněžském semináři, v církv. učitelském ústavě a i jinde, pak to prostě udivuje, protože by se měl z toho naopak radovat. Jako Slovákům to nikdo rozumný nemůže vykládati ve zlé, vychovávají-li svůj dorost v duchu národním, pak stejně svaté právo na to mají i naši Rusíni, ať už se zovou Rusy nebo Ukrajinci, a to tím spíš, když se Slováku v uplatňování jeho národních citů se žádné strany nečiní překážek. Bylo by nedůstojným dnes svobodných a v ČSR silnějších Slováků, kdyby se pokoušeli na slabších Rusínech pro své rychlejší zesílení oživovati neblahé metody, pod jejichž dusivým tlakem sami donedávna stenali pod jármem maďarským. Musíť přece v prvé řadě Slovákům býti znám věčně pravdivý výrok jednoho z jejich národních velikánů, který praví: „Sám svobody kdo hoden, svobodu zná vážiti každou!“ Pohádka, kterou se snaží namluviti neinformované čsl. veřejnosti určitá slovenská agitační ústředí a jistý tisk, hodně připomíná známou bajku o beránku, který vlku kalil vodu. Jeť přece všeobecně známo, že státní administrativa na sporném území jest zcela v rukou slovenských a ne rusínských. A tato by jistě zakročila, kdyby se dály skutečné protizákonné pokusy o znásilňování národního citění skutečných

Slováků bezmocnými Rusíny. Brání-li se však Rusíni proti určitým přehmatům slovenským zejména na poli školském a to způsobem zákonným, nemůže býti s podivem, jsou-li v takových případech sympatie lidí, majících smysl pro spravedlnost, na straně Rusínů. Musíť přece platiti pro každého: „Já tvého nežádám, měj dosti na svém!“, Touží-li Slováci v tomto našem společném státě po tom, aby se tu mohli nikým nezkracování plně národně vyžít, toho jim jako rozumný Čech nikdy nemohu zazlívati, ale tutěž svobodu ducha musí oni dopřáti i svým slabším rusínským sousedům, kteří jsou na východním Slovensku stejně doma jako Slováci. Vytýká-li se některým Rusínům odrodilým jejich sympatisování s Maďary a s Budapeští, kde o tom píše maďarské časopisy, nikterak Rusínů neberu v ochranu, stejně jako takoví jsou ještě i leckteří odrodilí Slováci, které Maďari svou školní výchovou obrali nejen o jazyk, ale i o slovenskou duši. Proti takovému odrodilcům měla by se svorně obrátiti spojená energie Slováků i Rusínů a ne bratra proti bratru. Na tomto poli mohli by si získati ostruhu jedni i druzí; příležitosti jest k tomu ještě dost a dost.

Člověk nechce ani věřiti svým očím, vyrábí-li se uměle jacísi „Rusňáci — Slováci“, o jejichž assimilování a slovakisování mluví dr. Húsek zcela nepokrytým způsobem, když píše: „V kosteloch si môžu spievať a sa modliť v svojom ruskom jazyku, tiež kyrilike v škole a jazyku podkarpatskoruskému sa môžu učiť, ale vyučovacím jazykom musí byť jazyk štátný“, t. j. slovenský. Zde přiznává Húsek jasně, že rusínské mládeži má se bráti její rodný jazyk cizí školou. Monstruosnost tohoto požadavku vysvitne ještě více, uváží-li se, že nic podobného se nenavrhuje ani pro děti maďarské ani pro německé nebo židovské, nýbrž jen pro rusínské děti na Slovensku. Ostatně státním jazykem ve východních oblastech republiky jest rusínský jazyk stejným právem jako slovenský, protože se Rusíni pro připojení k ČSR rozhodli při dané jim volnosti zcela svobodně, začej se jim odměnou dostalo i zákonné záruky národní svébytnosti a k té patří ovšem především i vlastní jazyk. Jsou-li u nich podnes o něj ještě prudké spory, bude to především jejich vnitřní záležitostí, jako tomu kdysi bylo nejen u Čechů, ale i u Slováků, aby si tuto ožehavou otázku k svému prospěchu co nejdříve vyřešili. A i kdyby se nakrásně konec konců rozhodli pro jazyk ukrajinský, nebude to žádná vlastizrada proti ČSR, když to není vlastizradou ani u našich Němců nebo Maďarů, že se hlásí ke stejnému národu, jenž jest na druhé straně našich státních hranic. Dají-li se klidně k oboustranné spokojenosti vyřešiti delikátní národní otázky mezi Slováky na jedné a Maďary i Němci na druhé straně, musí to jíti stejně i mezi Slováky a Rusíny, na něž se nesmí hledět tak nějak grófovsky s patra. 71.000 Rusínů mezi 123.000 řeckokatolíky v prešovské eparchii má nepopíratelné právo na volný národní život. Jest také velmi podezřelé, volá-li se státní administrativa jen proti klidně žijícím a pracujícím řeckokatolickým Ukrajincům, nikoli však též proti pravoslavným Srbům u nás agitujícím proti řeckokatolíkům a přesto nad nimi se vznáší všude tajemná ochranná ruka. Přejeme si, aby Slováci postupně dosáhli všech svých skutečných práv, ale stejně jsme pro to, aby bratřsky a spravedlivě i úzkostlivě dbali přirozených práv svých menších bratří Rusínů ve všech oborech jejich veřejného života.

Viktor Šauer :

Osudových patnáct let.

V nynější době jsme svědky pozvolného mizení poválečného pacifismu. Tento pacifismus nebyl tožným s úsilím o zachování míru a statu quo, nýbrž jeho podstatou byla nechuť k jakékoliv válce i obraně. Stoprocentní pacifista se netajil, že v případě války bude provádět sabotáž a že celistvost státu je mu podružnou věcí. A takovéto smýšlení nebylo rozšířeno jen mezi komunisty. Pokud se týče řeči o sabotáži a ulevjání, byla to vlastně jen švejkovská slova, neboť pacifista byl přesvědčen, že válek už nebude. Víra, že s válkami je navždy konec, náležela pak k podstatným znakům poválečného pacifismu. Pacifistické náladě podlehl i politikové a vyjádřili ji v paktu Briand-Kellogově, který slavnostně zatracuje válku a zavazuje státy, že se k ní napříště nebudou uchylovat. Avšak vzniklé zatím i hrozící války ukázaly nicotnost Briand-Kellogova paktu a podlomily pacifistu, u něhož nepřekonatelná důvěra ve věčný mír je nyní vystřídána stísněností.

Pacifismus zmiňovaného rázu neobjevil se po světové válce po prvé. Následoval po všech větších válkách s neúchylnou pravidelností. Budít jej u nepřátelské strany náleželo dokonce k vojenské taktice a říkalo se tomu enervování nepřítelů. Enervování záleželo v pustošivých vpádech, spojených s vyssáváním obyvatelstva, kontribucemi, pleněním a někdy i hromadným zabíjením. Byla-li země vyssáta a obrácena v poušť, poklesala i finanční síla nepřátelské strany a zmenšovala se schopnost odporu.

Pacifismus vznikal i za kratších válek, nežli byla poslední světová. Vytvořil se i za půlroční války prusko-francouzské z l. 1870-71 a byl též příčinou vnitropolitického přelomu ve Francii. Jak známo, byl po sedanské pohromě parlamentní opozicí sesazen Napoleon III. a prohlášena republika. Vypsáné volby měly státní převrat schválit, ale k ustrnutí levice přinesly většinu monarchistickou a v souvislosti s tím stal se státním presidentem monarchista MacMahon. Sněmovní většina pracovala na obnovení monarchie, ale než věc byla dojednána, přišel čas nových voleb. MacMahon, aby svým straníkům udržel většinu, vystoupil s programem nové války, v domnění, že tím bude hovět starému francouzskému výbojnému duchu. Právě proto však byli monarchisté poraženi a levice zvítězila, neboť od války uplynulo jen několik let a v zemi převládala dosud pacifismus. Tak a proto se III. republika udržela.

Pochopitelně, čím kratší je válka, tím menší enervování a tím slabší pacifismus. Za války prusko-rakouské r. 1866 se ani nevytvořil, protože vojna trvala jen šest neděl a civilní obyvatelstvo bylo šetřeno. Proto mohlo Rakousko v zápětí se připravovat k odvetě.

Zpravidla bývaly poválečným pacifismem strhovány i vlády. Jako byl po světové válce prohlášen pakt Briand-Kellogův, tak byla po napoleonských válkách vyhlášena svatá aliance. Jedinou odchylkou v ní byla slova o evangeliu a křesťanské lásce, ale obdoba s výše uvedeným paktem se tím neruší. Podstatnou myšlenkou svaté aliance bylo, že státy napříště nebudou užívat válek k vyřizování svých sporů. Což se i dodržovalo a neshody se řešily na diplomatických kongresech. Čím bylo po světové válce Locarno, tím byl po napoleonských válkách kongres v Cáchách, kde byla mezi velmoci přijata opět Francie. A takovýchto obdob by bylo možno najmenovat z více století.

Car Boris před lety prohlásil, že nebude porušit mír, dokud bude třeba počítat s pokolením, které prožilo světovou válku. Nuže, historie učí, že s tím pacifistickým pokolením třeba počítat jen po patnáct let. Patnáct let stačilo, aby byl v Německu poražen

Končíme první čtvrtletí

tímto číslem a sledujeme mnoho nedoplatků. Dopíšte si o složenku, dlužíte-li!

duch Remarqueův a aby zvítězil duch válečný za vedení Hitlerova.

Patnáct let uplynulo, než po prusko-francouzské válce vzplanul znovu válečný duch ve Francii, který současně ohrozil i III. republiku. Hlasatelkou obrozené francouzské bojovnosti se stala nejprve liga patriotů, založená básníkem Dérouledem. Hnutí se stalo vážnějším, když se mu postavil v čelo generál Boulanger. Boulanger politisoval už dříve a býval mužem III. republiky. Po osudovém patnáctiletém přelomu se obrátil a byl předním hlasatelem odvetné války. Francouzi mu věnovali tutéž důvěru jako nyní Němci Hitlerovi. Obecně se mělo za to, že Boulanger vstoupí ve šlépěje Bonapartů. Jeho ustrašení protivníci od republikánů až po socialisty hledali záchranu ve vzájemném sdrúžení a dařilo se jim jakž takž držet si slabou převahu v parlamentě. Tím arci neměli ještě vyhráno, neboť za Boulangerem šlo vojsko i policie. Důstojníci už připravovali státní převrat, ale v kritické chvíli ztratil Boulanger odvalu a prohl do Belgie. Odvážel se i tak mnohého a od politiků ho čekal stejný trest. Shroucení odvahy „divadelního hrdiny“ pak zmařilo i převrat a III. republika přečkala též tuto nebezpečnou dobu.

K opravdovému státnímu převratu došlo ve Francii patnáct let po napoleonských válkách spolupůsobením probuzeného válečného ducha. Po pádu Napoleona I. uvedli vítězní spojenci do Paříže bourbonskou dynastii a to bylo její slabou stránkou právě tak, jako pro německou demokracii spolupůsobení Dohody při zakládání výmarské republiky. Když obnovený válečný duch jal se doléhat na vládu, tu král Karel X. hodlal mu učinit zadost výbojnou výpravou do Alžírsku. Než bojovné straně to nestačilo, protože ideálem byla válka v Evropě a s její pomocí byl král Karel X. svržen červencovou revolucí 1830.

Ve stoletích před napoleonskými válkami nedá se zmiňované patnáctiletí soustavně sledovat, jelikož z těch dob se nedostává dostatečných dokladů k dějinám takovýchto nálad. Zjistit je lze vlastně jen tenkrát, kdy probuzený válečný duch vedl skutečně k válce. Budiž podotčeno, že probuzený válečný duch jakož i předcházející pacifismus jsou vášně především poražených. Obrací se proti vítězům a proto

Francouzi nemohli být uspokojeni, když Karel X. chtěl probuzenou bojovnost svést na vedlejší, alžírskou kolej.

K bojovnému rozvášnění vlastně ono patnáctiletí samo o sobě ani nestačí. Aby myšlenka odvety se stala populární, k tomu je ještě třeba sebevědomí a důvěry, že revanš se zdaří. Historie zná po této straně i případy sebepřeceňování a hazardních odvetných válek. Počátkem 18. století podlehlo Švédsko po hrdinských výkonech Rusku a ztratilo v jeho prospěch baltické provincie. Ona válka, zvaná severní, se táhla 21 roků. Skončila se vyčerpáním Švédska a záchvatem pacifismu. Po patnácti letech se švédská bojovnost probudila a následovala odvetná válka, nová porážka a nové územní ztráty.

Není-li takové důvěry ve vlastní síly, pak se hledají spojenci. Karthago, nežli po prvé punské válce zahájilo druhou, zajistilo se nejprve spojenectvím se Syrakusami, makedonským králem a popádkými Galy. Po válce prusko-francouzské usilovala Francie o spolek s Rakousko-Uherskem a Marie Terezie se též nedala sama do Friedricha Pruského po zkušenostech z prvních dvou slezských válek.

Poměry u vítězné strany lze vystihnout takto: dařilo se vítězství hladce a rychle, pak válka nezanechává po sobě pacifismu, nýbrž výbojnou náladu ještě stupňuje podle přísloví, že s jídlem roste apetit. Krátká válka nepožaduje velkého nákladu a vítězství přináší územní zisk, nové poplatníky a válečnou náhradu. Pět miliard, které Francouzi zaplatili po r. 1871, činilo víc, než kolik dělaly válečné náklady Pruska, které tedy na válce vydělalo. Ze zisků spekulace podnikali též války turečtí sultáni. Není tedy ve své všeobecnosti pravdivou věta, že válka se nevyplácí.

Bylo-li vítězství dosaženo těžce, pak pacifismus vzniká, ale pochopitelně je slabší nežli u poraženého a v souvislosti s tím je i slabší probuzený válečný duch po uplynulém patnáctiletí.

Je ještě otázka, zdali vzplanutí bojovnosti bývá trvalé nebo jestli po několikaletém trvání pohasne. Odpověď může znít jen v prvnějším smyslu. Pacifismus, toť únava z války a dokud tato nenastane, není podmínek pro jeho vznik.

Dr. F. Cinek:

Obnova svatyně velehradské před jubil. rokem 1885.

Oprava chrámu velehradského před jubilejním rokem 1863 byla neúplná a vlastně jen nouzová. S peněžitými sbírkami započalo se značně opožděně (2. března 1860). Třebas že na darech (hlavně v rouchách, v kostelním prádle a v liturgickém náčiní) sešlo se velmi mnoho, čím odpomohlo se nouzi ochuzené svatyně, peněžní sbírka vykazala (od 9. března 1860 do 14. prosince 1863) úhrnem pouze 8554 zl. 34 kr. Zevně opraveno tudíž na svatyni jen nejnужnější (chatrná střecha, zvon ke cti sv. Josefa a sv. Terezie a pořízeny šestery dveře do bání). Vnitřní restaurace kromě úpravy některých oltářů a obrazů omezovala se ponejvíce jen na očištění. Byla tedy jen částečná a — jak se záhy ukazovalo — nedostatečná.

Jubilejní rok 1863 vyvolal arci v život tří souběžné podpůrné spolky ve prospěch obnovy velehradské svatyně (Matici velehradskou, Jednotu paní a panen v Brně a Korunu soluňskou), než prvotní horlivost a obětavost těchto spolků záhy počala chladnout. V polovici sedmdesátých let spolky tyto už jen živořily.

Nová akce na důkladnou obnovu velehradské svatyně rodí se r. 1876 před blížícím se jubilejním rokem smrti sv. Metoděje 1885. V čele podniků stojí horlivý děkan velehradský Jos. Vykydal a agilní jeho kaplan Jan Vychodil. Duší akce je však mladičká, sotva vysvěcený (5. července 1876) kooperátor příborský Ant. Cyril Stojan. Tento podivuhodný horlivec nabitý energií činů a nevidanou iniciativností už jako bohoslovec křísí mezi dorostem kněžským v olomouckém semináři obdivně účinný zápal pro dobudování díla začatého r. 1863. Stupňuje překvapující měrou aktivitu bohoslovec-ké „Jednoty Velehrad“ (odnoze to „Matice velehradské“) a rozdmýchává cyrilometodějské horlení, které prudce proniká ze zdí seminárních a zasahuje buditelky do širokých vrstev lidových (hlavně zakládáním venkovských knihoven). A všechno jeho činorodé horlení směřuje záměrně především k probuzení zápalu pro hmotnou i duchovní obnovu Velehradu k r. 1885. Jako bohoslovec IV. roč. (a ředitel bohosl. Jednoty Velehrad) organizuje tiskovou akci ve prospěch této myšlenky. Dojednává stálou rubriku o obnově Vele-

hradu ve „Škole Božského Srdce Páně“ (redigované výborným cyrilometodějským pracovníkem P. Placidem Mathonem), v „Hlasu“, „Blahověstu“ a českobudějovické „Ludmile“. Před odchodem ze semináře organizuje mezi bohoslovci loterní akci ve prospěch svatyně velehradské. Na velehradských poutích bohosloveckých přichází stále s novými iniciativními myšlenkami a už jako bohoslovec byl spolupracovníkem horlivých strážců velehradských. Byv vysvěcen r. 1876, objevuje se po boku děkana Vykydala a kaplana Vychodila jako přední pomocník, který vnáší do plánu obnovy Velehradu mohutný oheň a přímo výbušnou agilitu. Je pružnou regenerační akce v „Koruně soluňské“. Počet členů netušeně roste (r. 1875 měla „Koruna soluňská“ pouze 5 nových členů, r. 1876 — 119, r. 1877 — 339, r. 1878 — 1505; všech členů 4016). Imění „Koruny soluňské“ ve dvou letech se zdvojnásobilo: r. 1876 obnášelo 2909 zl. 78.5 kr., r. 1878 — 4757 zl. 87.5 kr. (ačkoliv toho roku vydalo se na poboční varhany na Velehradě kolem 800 zl.). Utkvělým plánem Stojanovým je velká loterní akce, kterou jedině za tehdejších poměrů lze zajistit dokonalou obnovu svatyně velehradské. V srpnu 1877 schází se na faře velehradské kolem 20 kněží „nadšených pro zrychlený rozkvět dědictví cyrilometodějského“. Na schůzi, již duší je P. Stojan, přijímá se plán loterie. P. Stojan rychle se pouští do díla přípravného. Sjednává k akci součinnost mezi duchovenstvem příborským (kaplanem drem J. Schneiderem a děkanem Fr. Holečkem) a duchovenstvem velehradským. Tak vzniká užší výbor akce. Před vlastní akcí loterní chce P. Stojan zahájit samostatný přípravný počín v kněžstvu. Duchovenstvo velehradské a příborské na schůzce 6. dubna 1878 plán schvaluje a podpisuje provolání Stojanovo ke kněžstvu, v němž po poukazu na nutnost obnovy svatyně velehradské se prosí, aby kněží oznámili P. Stojanovi, „možno-li je“ jim „a kolik intencí měsíčně nebo čtvrtletně, půlročně nebo ročně“ by mohli ve prospěch Velehradu persolvovati anebo kolik stipendií mešních na ten účel poskytnouti. Těchto výzev rozesláno kolem 4000 kněžím na Moravě, v Čechách,

ve Slezsku, na Slovensko, ba i zahraničním krajanům. I německá žádost rozeslána na německé duchovenstvo domácí i v zahraničí. Akce měla netušený úspěch. Za dvě leta (1878—1880) sešlo se na „milodarech kněžích“ přes 8000 zl.

Starší pracovníci, kteří svolovali v myšlenku Stojanovu jen s obavou, nevycházeli z úžasu: **Jediná akce zajistila pro obnovu velehradské svatyně takový obnos, jaký nejručnějšími sbírkami po 3 leta byl sbírán před rokem 1863.** Dary své provádělo duchovenstvo namnoze tklivými přípisy. Dojemno čist, jak nadšeně vítalo kněžstvo domácí i zahraniční bohumilý záměr. Přihlásili se dárcové i z Hallé, z Dolních i Horních Rakous, ze Štýrska, Korutanska, z Tyrol, Švýcarska, z Bavor, Vírtemberska, Brunšvicka, Hanoveru, Vestfálska, Bádenska, z Pruska, Saska, Poznaň, z Bukoviny, ba i z Francie a z Ameriky. Do konce r. 1883 vzrostly tyto milodary kněžích zásluhou P. Stojana na 16.000 zl.

A to byla jen přípravná akce před počinem mnohem širším a též daleko úspěšnějším — velehradskou loterií.

Žádost o úřední povolení loterie podána 23. listopadu 1878. Místodržitelství brněnské však žádost ministerstvu nepředložilo a 16. prosince 1878 rozhodlo o ní samo — odmítavě. Všechny intervence byly marny. Teprv za nové vlády Taaffeovy, do níž povolán dr. Al. Pražák, dosaženo povolení 17. října 1879. Zatím už písemnými prosbami shromáždilo se přes 5000 darů na výhry. Záhy zvýšen počet darů na 6000, čímž celkové výhry zajištěny. Mezi darovými předměty byly dary od nejvyšších hodnostářů církevních i světských, od šlechty a kněžstva; některé výhry byly ze Svaté země, z Říma i z Ameriky. Slosování povoleno na 6. července 1880 za dozor okr. úřadu politického. Loterie vykazovala 200.000 losů po 20 kr. Nevýhodou pro loterní akci byla příliš krátká doba, která se ještě mimo nadání zmenšila obtížemi s tiskem losů v arcib. tiskárně v Olomouci. Losy měly býti hotovy 8. prosince 1879 (úmyslně volen pamětný svátek mariánský). Byly však dotištěny teprve 16. března 1880 (úprava byla vkusná: Po boku hlavního českého textu byly postavy slovanských apoštolů, nahoře monogram mariánský, dole chrám velehradský, v rozích text německý, ruský, polský a slovinský. Datováno na Velehradě a v Příboře 8. prosince 1879. Podepsání za loterní výbor: Josef Vykydal, předseda, dr. Jan Schneider, pokladník, a dva jednatelé: Jan Vychodil a Ant. Cyr. Stojan). Losy rozesílány s provoláním datovaným v úmrtí den sv. Cyrila 14. února 1880. Českých provolání natištěno 9000, německých 2500.

Krátká lhůta a celkem primitivní organizace obrovské agendy vyžádala krajního vypětí sil. Přímou neuvěřitelnou agilnost projevil příborský kaplan Stojan, na němž vlastní tíha podniku spočívala. (Velehradu ponechal na rozeslání 20.000 losů, sám pak převzal do své agendy 180.000 losů.) Dík jeho údivné houževnatosti akce se skvěle zdařila. Příborský panáček soustředil kolem sebe studentstvo, bohoslovce a učitele. I dámy z předních rodin příborských angažoval. Na rozmnožování petic pořídil si kamenotisk. Kaplánka příborská nabyla vzhledu agentury světové firmy. V neuvěřitelném tempu rozšiřoval P. Stojan agitační akci na celou Moravu, Slezsko, Čechy, Rakousko, širé zahraničí, ba i do Ameriky a Australie. Akce měla veliký úspěch. Za jediný měsíc (do 14. dubna 1880) rozprodáno losů za 10.576 zl. Výbušná houževnatost podniku obrátila obecnou pozornost na pozdějšího slavného obnovitele Velehradu. Arcibiskup Fürstenberg nazval tehdy v žertu a obdivu P. Stojana „Generalfechtmeister der Oelmützer Erzdiöcese“ (generální mistrem žebření v olomoucké arcidiecési). Obětavost mnohých dojímal. Bohoslovci olomoučtí rozebrali 1000 losů, tolikéž i Slovany ve Vídni; nepatrná vesnička Velehrad 4000 losů. Slosování dalo se 6. července 1880 na Velehradě. Ježto v posledních dnech vešlo ve známost, že všechny losy nejsou rozprodány, byl ještě v den slosování takový nával dopisů o losy, že slosování pozdrželo se o 3 hodiny.

Celkem prodáno bylo 160.000 losů. „Povážíme-li,“ píše „Hlas“ č. 56, 1880, „jak málo času bylo na rozprodávání losů, povážíme-li, jak všeobecný byl nářek na letošní bídu: nemůžeme nenazvatí výsledek loterní leč velmi skvělým.“ Kdyby bylo bývalo povoleno prodloužení o některý týden, nebyl by býval zůstal ani jeden los. Hrubý výtěžek obnášel — pokud lze zjistit — 31.500 zl. (čistého 28.211 zl. 31 kr.). S obnosem, který shromáždil P. Stojan milodarovou akci mezi kněžstvem, získáno tím pro obnovu svatyně velehradské kolem 44.000 zl. Tím restaurování chrámu zhruba zajištěno.

Konkrétní vyjednávání stran obnovy svatyně velehradské započalo na jaře 1879. Rok předtím (27. června 1878) předložil děkan Vykydal zamyšlenou akci úchvale arcib. Fürstenberga. Na otázku arcibiskupovu, zda je k podniku dosti peněz, mohl tenkrát P. Vykydal oznámiti, že je k dispozici pouze 4000 zl. v Koruně soluňské. Dostačí prý to snad k obnově presbyteria, s níž se tenkrát počítalo. Arcibiskup myšlenku schválil a pověřil svého stavebního inženýra Gust. Meretty vyšetřením potřebných oprav i odborným vedením celého podniku. Po důkladném ohledání svatyně r. 1879 zadána restaurační práce v presbytáři 18. září 1879 za 5500 zl. S obnovou začato 26. dubna 1880. Pod dozorem arcib. inženýra Meretty prováděna obnova s odbornou bedlivostí. Po cyrilometodějské slavnosti 1880 byla obnova presbytáře hotova. Náklad na restaurování presbytáře zaplatila „Koruna soluňská“. Ježto zatím akci P. Stojana mezi kněžstvem a velehradskou loterií zajištěny další peníze, započato 26. července s obnovou v lodi křížové, která podle rozpočtu vyžadovala 7400 zl.

Práce dokončena po zimní přestávce brzy na jaře r. 1881 a 9.

¹ P. Vychodilovi psal 19. února 1880: „Trvám, že budete mít práci jiné až nad hlavu, tudíž je dosti bude pro Vás 20.000 losův. Vše ostatní sobě ponecháme. Denně můžeme 500 psaní rozeslati. Máme již asi 7000 adres přichystaných. Okolí Vaše jsme vynechali.“

Josef Zeman, misionář z kongregace lazaristů.

Dopis z Číny.

Bylo to r. 1921, kdy mi „Život“ poskytl první pohostinství pro můj první dopis z Číny, popis cesty z Marseille do Šanghaie. Nyní po patnácti letech pobytu v daleké Žluté zemi na březích Yangtzekiangu, přestáv minulého roku těžkou nemoc zápalu míchy a tyfovou horečku, mám odjetí na dovolenou do Evropy a vykonati opět tu tisíce kilometrů dalekou cestu, čínským mořem, Indickým oceánem, Rudým a Středozemním mořem, a jak mne pan redaktor žádal, napsati něco do „Života“. S radostí tak činím, ale zároveň s obavou. Od svého příjezdu do Číny v říjnu r. 1921 jsem sotva pětkrát mluvil česky! Odpuště mi tedy, jako zálesákovi, barbarismy, kterých se snad dopustím.

Předně vzdávám nejhlubší díky všemohoucímu Bohu, který „umrtvuje a oživuje“, že se nade mnou smiloval a popřál mi opět zdraví po té těžké nemoci. Již tedy patnáct let, co jsem přistál u čínských břehů. Jak jsem tehdy psal: „My máme pravdu a tu svou pravdu dokazujeme. Naše náboženství povznáší a zušlechťuje národy. Ovšem dílo to vyžaduje námahy a — jako nezbytný prostředek — také utrpení, které nezastraňuje, leč duše slabé; kdo miluje, rád trpí. A kolik strasti čeká misionáře v tom prostředí pohanském, kde lid přikován takřka srdcem a tváří k zemi! Než milost vítězí, misionář jest nástrojem a trpítelem. Toť uděl apoštolů. Budme vděční! Sv. Cyril a Metoděj také kdysi opustili vlast, aby přišli hlásat pravdu k nám na Moravu.“ — „Jesuité mají v Šanghai universitu „Aurora“ (Jitřenka), na niž vyučují nejlepší odborné síly. Připomena jest i velká moderní tiskárna. Mimo to mají jesuité v Šanghai nemocnici Šte Marie, poněvíc pro chudinu. Ošetřovatelkami jsou naše sestry (sv. Vincente Paulánské). Podivně to tmářství a zpátečnickství, není-liž pravda?“ („Hlas z Číny“, str. 47.) **Netušil jsem tehdy r. 1921, že mi v té nemocnici pečlivě ošetřování lékařů a Milosrdných sester zachráni život! „Nevyzpytatelné jsou cesty Páně — ale milosrdenství Jeho předčí všechna Jeho díla.“**

Šanghai, jedno z největších měst světa, čítající na sedm milionů obyvatel, a největší přístav Číny a Dálného východu, jest zároveň střediskem, kde se stýkají a křížují zájmy Číny, sousedního Japonska, Ameriky a Evropy. Ze se ty zájmy neobejdou bez třenic, jest samozřejmo. V živé paměti jsou ještě čínsko-japonské boje v okolí Šanghaie. Jak jsem psal před 15 lety: „Šťastně a radostně jsme dospěli do Šanghaie dne 10. října k večeru. Tedy po čtyřiceti dnech z Paříže, toho Babylona západu, do Šanghaie, který nazývají Babylonom východu. Je tu na 3 miliony Číňanů v čínských čtvrtích; kol přistaviště jsou „Concessions“ předních států, evropsky vystavěná města, splývající v jedno. V čínských čtvrtích lze pozorovati tu bouřlivou Čínu, v úzkých, křivolakých ulicích, přeplněných chodci, dělníky, nosiči.“

Mám tedy vykonati letos zpět tu cestu ze Šanghaie do Marseille s dvěma misionáři, Francouzi, které znám z Paříže z r. 1921, kteří pracovali v severní Číně. Jestli jsem se kdy chopil pera, abych psal z misii a ve prospěch misii, bylo to s čistým ú-

března (kdy dříve se slavival cyrilometodějský svátek) přikročeno k obnově hlavní lodi. Celkový rozpočet na hlavní loď a poboční lodí se 14 kapličkami obnášel 23.000 zl. První část prací v přední hlavní lodi dokončena 1. září 1881. Ježto však mezitím utražené jazyky odmítnutých podnikatelů šířily nekalé podezřívání, že práce se koná povrchně, zavolány dvě státní úřední komise (z Uh. Hradiště a z Vídně) a posléz i třetí komise, vyslaná „Akademii křesťanskou“ 22. června 1881. Všechny komise zjistily a protokolárně stvrdily, že „práce důkladná výborně se koná“. Duchovenstvo vele-

myslem. Jak říkával náš Stojan, opakuje slova Sušilova:

„Vydám já se na dalekou cestu,
půjdu budít bratry od dědiny k městu.“

Již od utlého mládí jsem střežil jako ideál touhu věnovati se misiím v Číně. Číňané jsou nejstarším a nejpočetnějším národem světa, žijí bohužel ve svých starých tisíciletí trvajících pověrách. Vzácné mravní předpisy Konfucia a Lao-tze zůstaly bohužel jen na papíře a v paměti čínských literátů, mravní a sociální poměry Číny jsou neutěšené. Církev katolická nelení. Tisíce misionářů všech národností pracují neúnavně na té ohromné roli, v Číně konečně svítá, vzejde konečně Slunce spravedlnosti, i v Číně bude vládnouti Ten, který jest Cesta, Pravda a Život! Bylo by žádoucí, aby i náš český národ účinně spolupracoval na poli misiijním, aby dal úroky ze svěřených hřiven a vyslal četné horlivé misionáře do zámoří, kteří by pracovali, kráčeje ve světlých stopách sv. Cyrila a Metoděje. Slyšme hlas Nářků proroka (IV. 4): „Maličtí žádali chleba, ale nikdo jim ho nedával.“

Svatý Otec Pius XI. — papež misií, opětovně zve všechny katolíky k spoluúčasti na tom velikém díle misií v pohanských zemích. Každý má podle možnosti přispěti, hlavně modlitbou, bez níž jest marné všechno naše počínání. Kéž by všichni katolíci slyšeli hlas velepastýřův a každý přispěl svým obolem. Božský Spasitel, vtělený Bůh, konaje své misie zde na zemi, chtěl, aby Mu a Jeho chudým apoštolům šlechetné duše přispívaly. Tak se děje dodnes v Církvi, která plní posláni Božského Mistra, který přikázal apoštolům a jejich nástupcům: „Jdouce do celého světa, učte a křtíte všechny národy!“ I našemu národu přinesli svatí bratři soluňští světlo svaté víry, za kterou sv. Václav prolil svou krev. Často zpíváme: „Dědictví otců, zachovej nám, Pane!“ Jaké jest to dědictví, ne-li to dědictví nejценnější, svatá víra, kterou přirovnává Božský Spasitel k perle, za kterou člověk všechno dá, jen aby ji dostal. V dnešních dobách, kdy pohanské tmy zaplavují náš křesťanský svět, každý katolík, a zvláště ligista, má být novodobým svatováclavským rytířem! Ne slovy, ale skutky, žije opravdově podle zářivé nauky Kristovy a kráčeje po stopách svatého Václava; náš svatý Ochránce, vévoda české země tak plně pochopil a uskutečnil nauku Kristovu v naší zemi, v níž Slunce spravedlnosti dosud nezaplášlo úplně pohanské temnoty. Jak zpíváme k svému svatému Ochránce: „Nedej zahynouti nám ni budoucím, svatý Václave!“ Bohu díky, ta úcta a důvěra k svatému knížeti, dědici české země, nevyzimela. Naši legionáři, bojující před dvaceti lety za svobodu našeho národa, jako blaničtí rytíři vyjeli, když bylo nejhůře. Kdo prožil ta leta, ví, že bylo nejhůře. — Před patnácti lety jsem psal: „Po třech dnech, ztrávených v té hlující vřavě Šanghaie jsme odjeli s ranními červánky do vnitrozemí. Modleme se a pracujme! S Božským Dítkem, Máti, rač nás požehnat!“ Odporučej takto své misiijní působení ochraně Marie, nebyl jsem zklamán. Matka Boží byla mou útěchou a ochranou po těch patnáct let v daleké Žluté zemi. Odporučuji té Hvězdě mořské svou dalekou cestu přes oceány, prosím Ji, aby mne neopouštěla a přivedla zpět do čínské země.

přál loterii velehradské (poslal jí krásné dary do výher, ba i zaplatil účet za losy v tiskárně v obnosu 500 zl.).

Dne 27. června 1882 byla skončena práce v hlavní lodi a započato s obnovou lodí bočních. Do konce roku dohotoveny kaplice, výjma dvě poslední na epištolní straně a tři poslední na evangelní straně. Arcíř obnova klenby v hlavní lodi byla velmi svízelná. Klenba měla po celé délce trhliny zavíněné žalostnými poměry po zrušení klášteřa. Mnoho starostí způsobilo doplnění malby, jež odpadla ze skupiny představující křest Bořivojův. Současně s hlavní lodí obnovena kazatelna.

R. 1883 pokračováno v obnově zbývajících kaplic. Nesnadná a nákladná byla obnova hlavně dvou kaplí na straně epištolní. Dlouholetým zatékáním bylo mnoho maleb v kapli sv. Barbory zničeno. V kapli „všech svatých řádu cisterciáckého“ přišlo se na dřívější malby původní kaple sv. Klimenta. (Dokud byl kostel o 4 kaplice větší, byla tato kaple zasvěcena sv. Klimentu; když r. 1687 byl kostel zkrácen, proměněna kaple svatoklimentská v kapli cisterciáckou a původní obrazy zastřeny obrazy cisterciáckými na plátně.) Oboje obrazy obnoveny a přifhodným způsobem zachovány. Když byla obnova posledních kaplic skončena, přikročilo se k drobnějším restauračním pracím, jež nebyly v rozpočtu. Obnovena kaple Královská (Božského hrobu), pak obě chodby při hlavním oltáři. Koncem r. 1883 zasazováno průčelní okno, výzčná a významná to ozdoba celé svatyně. R. 1884 pokračovalo se v posledních zbývajících pracích: opravena bývalá zinní sakristie na evangelní straně hlavního oltáře, přední strany oltářů sv. Benedikta a Bernarda obloženy sádrovým mramorem místo dosavadních antependií, dokončeny řezbářské opravy na kurních lavicích. Oprava hlavních varhan světeňa varhanáři Jos. Hankemu ze Starého Města (proponována do jara r. 1885).

Zevnějšík chrámu opraven nákladem náboženského fondu, který takto aspoň částečně, byť velmi neúplně, napravil dřívější víc než půlstoletou svojí nedbalost. (R. 1883 povolil na potřeby vyšetřené „po zevnějšku kostela“ 2501 zl 58 kr.)

Obnovená svatyně zazářila v dfevním lesku. Přiděla se důstojně k oslavě jubilea r. 1885. Radost nad znovuzkříšenou svatyní velehradskou byla obecná a překypující.

Z odborných kruhů byla obnova prohlášena za velmi zdařilou. Dne 24. srpna 1884 zavítal do obnovené svatyně nový biskup brněnský dr. Fr. S. Bauer s vynikajícím pražským znalcem církevního umění P. Ferd. J. Lehnerem. Výsledek prohlídky zhustil Lehner v „Cyrillu“ (č. 9): „Obnova chrámu je vzorná. Řídící architekt zcela rozumně ponechal vše beze změn v tom stavu, do jakého chrám po velkém požáru byl uveden. Veškeré obrazy na stěnách a na oltářích dal obnoviti, stukový mramor znova vyleštití, sochy natřítí, takže celek stkví se v harmonickém souladu. Vše provedeno je svědomitě s nevšedním důmyslem a odbornou znalostí. Jemu i duchovenstvu dlužno štěstí přátí k práci velezdařilé. Zasloužili si spravedlivý vděk národa, vykonavše svědomitě dílo obrovské... Velehrad jest na příští jubileum připraven dokonale...“

Spravedlivý vděk patřil především tomu, kdo nejvíc se zasloužil o finanční zajištění podniku.

Jenom užší kruh horlitelů velehradských o tom věděl a širší veřejnosti zůstalo to téměř zastřeno. Teprv po 50 letech si to uvědomujeme podle sešíraných — po desíletí zapomenutých — dokumentů. Obnova svatyně velehradské před pamětným rokem 1885 nebyla provedena žádnými dary mecenášů, ale drobnou, houževnatou a krajně obětavou prací z drobných almužen, již hlavní akční silou byl mladičký, skromný kooperátor přiborský P. Ant. C. Stojan. On vnesl do restauračních plánů Vykudalových a Vychodilových prudký oheň, iniciativu a výbušnou agilitu. Starší zasloužilí pracovníci pro obnovu Velehradu přijímali s počátku s obavami smělé plány tohoto horlivce a byli nakonec strženi optimismem mladičkého kooperátora. Jeho výlučným podnikem byla akce mezi kněžstvem, která vynesla v krátké době přes 8000 zl. a do r. 1883 dalších 8000 zl. Od něho vyšel plán loterie a jeho obdivuhodnou houževnatostí se zdařil. Přes 44.000 zl. sehnalo se tak svatyní velehradské. Ježto měl lví podíl na oživení „Koruny soluňské“, měl přední zásluhy i na obnosu, jímž tento spolek přispěl k obnově Velehradu. Sečteme-li zjištěné sumy prelimitovaných nákladů (5500 zl., 7400 zl., 23.000 zl.), vidíme, že výlohy ty uhrazeny byly z akcí, jichž autorem i hlavní pružinou byl P. Stojan. Třebas by rozpočet překročen a leccos se obnovovalo dodatečně, co do původních plánů nebylo pořato, hlavní úhrada byla zajištěna námahami a počiny Stojanovými. Ostatně i na zbývajících obnosy P. Stojan pamatoval. Po skončené loterii zahájil novou úspěšnou akci mezi kněžstvem (i německým a francouzským), spojuje arcíř už tehdy potřeby Velehradu s renovačními plány Hostýna. Velehradské duchovenstvo ochotně dalo mu k akci své podpisy 6. března r. 1881.

Bohoslovecká „Jednota Velehrad“ v olomouckém semináři zjednala velehradské svatyni mramorovou křtitelnici, provedenou „Akademii křesťanskou“ podle nákreasu architekta Barvitia.

Pozdějším slavnému duchovnímu křsiteli Velehradu přísluší největší a rozhodující zásluha o obnovu nejpamátnější cyrilometodějské svatyně slovanské.

hradské projevil inž. Meretovi (který zatím jako nadinženýr ve službách arcibiskupských byl prohlášen autoris. civilním architektem, oprávněným řídití stavby kostelů — a té doby měl už svěřenu stavbu olomouckého dómu) vroucí uznání a díky za obětavou péči o vedení obnovy. Inž. Meretta plně toho zaslouhoval. Za své nesčetné cesty na Velehrad i svízelnou práci nic od velehradského podniku nežídal (diety platil mu kard. Fürstenberg, jež mu uložil za čestný úkol péči o náležitou obnovu svatyně velehradské). Tím prokázal kard. Fürstenberg velké služby Velehradu. Vedle toho

Exercicie ve Stojanově v jarním období roku 1936. Květen: 30. dubna večer až 4. května (neděle) pro úřednice a dívky z měst. — **Cerven:** 15. až 19. sodálky, dívky. 22. až 26. terciářky, ženy. Poplatek pro všechny za ubytování 50 Kč. Přihlášky zasílejte aspoň tři dny před započítáním exercicií. — Papežská kolej T. J. na Velehradě.

Zbrojením k hospodářskému oživení?

—*alm*— Loni na podzim se vyrojila celá řada optimistických úvah o nastávajícím období nové konjunktury; v souvislosti s italsko-habešskou válkou stoupne prý nesporně spotřeba válečného materiálu a zbrojní průmysl strhne s sebou četná jiná výrobní odvětví. Jelikož se však zbrojí již několik let ve všech státech a válka přinesla s sebou rozličné poruchy, zvýšenou obchodní nejistotu a rozrušení mezinárodních styků, nedostavila se ona kýžená konjunktura. Stoupl sice vývoz různých surovin, jako na př. vývoz španělské rtuti, ten se od roku 1932 ztrojnásobil, a vývoz kanadského niklu, který se v tomtéž období zčtyřnásobil, a ty dvě země mají z války pěkný zisk.

Hlásí-li se dnes nesměle hospodářské všeobecné oživení, pak to rozhodně není jen zásluhou zbrojení. Německý ústav pro zkoumání konjunktury vypočítává, že podíl válečného průmyslu na světovém obchodu se roku 1934 páčil pouze na 0.5 proc. a od té doby se téměř nezvýšil. Nesmíme přece přehlížet, že náklad na zbrojení nedodá vzpruhy celkové výrobě a neznamená, že trvale poklesne nezaměstnanost. V Německu se celá řada továren na různé zboží zařídila na výrobu zbrojení; vliv financování takových podniků na kapitálový trh je značný, ale tam, kde soukromá podnikatelská činnost jím trpí, tam se nedostavuje oživení, nýbrž ochromení.

Jaké jsou poměry na výrobním a pracovním trhu ve Spojených státech? V USA se hospodářské oživení zřetelně projevilo, ale ku podivu nezaměstnanost trvá v neztenčené míře. Výroba automobilů jest v čele hospodářského procitnutí. Henry Ford, jenž slíbil před rokem, že během 1935 vyrobí milion vozidel, slib dodržel, zvýšiv výrobu o 25 proc. Ocelový průmysl se rovněž zotavil. Roku 1934 bylo využito výrobního zařízení oceláren jen z 20 proc., roku 1935 již z 37, a začátkem 1936 dokonce z 52 proc. Hliníkový průmysl zaznamenává největší výrobu od roku 1930; strojní těží ze zvýšené důvěry v rozvoj: obno-

vuje technická, po několik let zanedbaná zařízení továren. Nástrojářství jest velmi dobře zaměstnáno. Zakázky přesahují dokonce průměr roku 1929, jenž se počítá ještě do období poválečné konjunktury. Veškerá odvětví, vyrábějící zboží pro jednotlivé spotřebitele, snad s jedinou výjimkou a to textilnictví, se značně zotavila. Je to v první řadě obor elektrický a stavební, které po delší depresi náhle ožily. Následkem zvýšené kupní schopnosti farmářů, jichž příjem v r. 1935 byl o 2.4 miliard dolarů vyšší než 1932 mají zasilatelské obchody zoddorněné v poštovních balíkových zásilkách na venkov plné ruce práce. Od roku 1933 stoupl jejich obrat o více než 50 proc. Též výroba likérů se probudila k intenzivní činnosti. Ve znamení nového života pracuje zas úvěrový aparát, vklady vzrůstají a akcie zaměstnaných podniků stouply až o 100 proc. Daňový výnos roku 1935 byl o 22 proc. vyšší než v roce předchozím.

V okatém rozporu k vylíčenému rozmachu je pohřichu nepatrný úspěch boje proti nezaměstnanosti. Ve Spojených státech se sice o nezaměstnanosti nevedou statistiky, než podle soukromých odhadů zejména odborových organizací páčí se počet nezaměstnaných pořád ještě na 10 milionů. Úsilí odstranit nezaměstnanost, v níž USA vidí semeniště tlumeného vzdoru a revolučních myšlenek, je gigantické. Od roku 1933 bylo podle záznamu Rooseveltovy kanceláře umístěno již na 5 milionů nezaměstnaných, na nouzovkách nalézají dočasně miliony obživi, ale radikální lék doposud nebyl objeven. Celá armáda národohospodářských a sociálních odborníků o tom pracuje, ale výsledky práce jsou doposud neuměrné k rozsahu problému nezaměstnanosti. Racionalizační pokrok v USA se nedá zadržet. Vykořisťovací systém, který se rychle vžil, stal se dnes obecnou obchodní usancí. Statisíce pilných dělníků bylo jím trvale připraveno o chléb. A nebude pro ně už nikdy v továrnách místa.

Vnitropolitická situace v Jugoslavii.

mpa— Podstatnou změnou, kterou bylo utvoření vlády v čele s drem Stojadinovičem, v Jugoslavii byl dán základ k obnově politického života, podle zásad demokracie; jak bylo častokrát zdůrazněno velmi vlivnými činiteli, potřebné restituce vnitřních poměrů, po několikaleté přestávce, určené ústavou, která eliminovala vůbec bývalé strany ze spolupráce států. Jest přirozeno, že nastala ihned doba politického boje, takže stát přeci jen musil zachovati směrnicí potřebného dozoru, aby extrémní živly nevyužívaly této příležitosti ke své podvrtné práci. Ministerstvo vnitra v tomto pracovním kabinetu dra Stojadinoviče svěřeno bylo, jak známo, vůdci Slovinců dru Korošci. Tento vynikající politik a obratný státník, převzal tedy odpovědný resort v době, kterou můžeme zcela otevřeně nazvati za kritickou. Rozpory mezi bělehradskou sněmovnou, jako sborem zákonodárným a oposicí vedenou drem Mačkem a L. Davidovičem vyznívaly nezřídká v boj ohrožující základy státu, boj bratrovražedný. Příchodem nové vlády zastavena byla ta lavina nenávisti, jež naháněla strach nejenom Bělehradu, ale nad kterou se starostmi se pozastavil i každý poctivý občan celé Jugoslaviie. Jest nespornou zásluhou dra Korošce, že právě v této vážné chvíli dovedl zastaviti bez pomoci bodáků příval politické zášti a vzájemného napadání. Pak již vyvíjely se události v rámci klidné práce, až opět nyní vynořuje se nebezpečí, jehož význam nedovedou si přivrženci protivládní směrnicí dobře uvědomiti. Ale aby byla jasna dnešní vnitropolitická situace v Jugoslavii, jest nutno v krátkosti se zmíniti o před-

cházejících událostech v bělehradské poslanecké sněmovně i mimo ni.

Ihned po příchodu nové vlády pochopitelně vytvořila se ve sněmovně oposice, čítající neurčitý počet členů, neboť stoupcem bývalého premiéra Jevtiče rozdělili se zase na několik táborů a založili více klubů. Sám Bogoljub Jevtič s nejradikálnějšími členy své skupiny (Velimirem Popovičem, drem Kojičem a ostatními) založili „jugoslavský klub“ a za svůj program vzali si ostrou oposici proti nové vládě. Mimoparlamentní oposice, dr. Maček a spol., zachovala naprostou neutralitu a nevystoupila proti vládě, jejíž program byl stanoven devisou — demokracie ve státě Srbů, Chorvatů a Slovinců. Vláda přirozeně mohla klidně rozpustiti skupštinu, kde neměla naprosté důvěry a též sama příliš této nedůvěřovala. Avšak vedoucí členové kabinetu dra Stojadinoviče, jmenovitě dr. Korošec, rozhodli se získati část této sněmovny pro konstruktivní spolupráci, znajíce velmi dobře, co znamenají v jich vlasti vždy volby a považující za nutnější pracovati nežli vrhnouti se opět v napjatý boj volební. Zde jest třeba oceniti ten pravý patriotism, hlavně dra Korošce, jenž jako pravý Jihoslovan, věrný příkazů zákonů Božích i lidských, bez ohledu na to, že stál úplné stranou celé bitky v posledních volbách a mohl se snad jediný z jugoslavských politiků pochlubiti nedotčeným kádrem voličstva i členstva regionální politické strany, jejímž byl vůdcem, vida nebezpečí, dal k dispozici nejenom svůj státnický um, ale i řady dobrých Jugoslovenů-Slovinců. Aby zde byl podklad k formaci

politické — organisována jugoslávská radikální zajednica dra Stojadinoviče-Korošce a vůdce bosenských muslimanů dra Spahy. Ve sněmovně začíná se prudký odboj — demonstrativní výstupy, proti vládě dra Stojadinoviče. Právě ty skupiny, k vůli kterým nepřišla vůbec oposice Mačkova a Davidovičova, útočí na vládu a na dra Korošce, jako ministra vnitra, že postupuje proti Chorvatům slabě a nedovede roztržiti politický odpor Záhřeba. Že tento osudný omyl, dr. Korošec neučiní, není snad zapotřebí příliš zdůrazňovati, poněvadž bylo by to takové ztížení všeobecné situace, které by mohlo znamenati trapný boj, jehož důsledky se nedají ani dobře označiti. Co však dělá mimoparlamentní oposice, která má bezesporně silné postavení, hlavně v krajích chorvatských a Dalmácii? Na neustálé předlohy o vytvoření vůbec nějakého programu, docházejí vyhybavé odpovědi. Nikdo neví, co vlastně jest programem tak zvané sdružené oposice, která nechce v žádném případě převzítí ani tu nejmenší odpovědnost.

Vláda dra Stojadinoviče pracuje na vytvoření základny pro budoucno — neboť jest jisto, že živly, které, mírně řečeno, považují za možné plány separatistické, neustávají a bohužel silně rozvinují svoji činnost.

Staví-li se otázka, dnes naprosto sice nečasová, ale jen k vůli přehlednosti, co by mohlo vystřídati dnešní vládu v Jugoslavii, zůstává odpověď — vojenská diktatura. Jiného východiska není, ale toto řešení těžko by právě dnes mohlo být usvojeno, jelikož celková situace naprosto jest proti této možnosti.

Okolnosti, které přinutily Boško Jevtiče k náhlé

demisi, zůstávají v platnosti stále a jedině klidný a plně rozvázný postup, jaký zachovává dnešní vláda, jest zárukou, že nedojde k větším výbuchům revnosti a politického hněvu. Jest třeba, bohužel, konstatovati, že právě v Záhřebu velmi často se hřeší na mírnost vlády — demonstrace hloučků komunistických studentů, jak se opakují v Záhřebě, donutí vládu k rázným zásahům. Nejedná se již o nějaký postup „à la balkanique“, ale energický zákrok proti neodpovědným živlům, které ostatně odsoudil i dr. Maček i vážený kmet-arcibiskup dr. Bauer. Dnešní ministr vnitra dr. Korošec, příklad dobrého Jihoslavana, nesmlouvavého přívržence demokracie v politice, jest zajisté plnou zárukou, že nebude nikomu ublíženo, kdo zjevně neporušuje platné zákony.

Situace, za které vláda dr. Stojadinoviče převzala kormidlo věci státních, byla nejvýše těžká. Začalo se pracovati za poměrů, které si těžko nezasvěcenec může představit, ale cílevědomá práce, pravý státnický rozhled dopomohly vládě k nesporným úspěchům. Tím, že klidný dr. Korošec byl postaven v čelo tak důležitého resortu, jakým jest ministerstvo vnitra, dán byl též důkaz celému zahraničí, že vnitropolitická situace v Jugoslavii není odvislá od chirurgických zákroků generálů, nýbrž že mohou být okolnosti zkon-solidovány prací kabinetní. Přepočítali by se ovšem různí agenti III. internacionály, kdyby chtěli využití demokratických zásad dnešní vlády ke svým nekalým účelům. Tak jako až dosud i v budoucnu učiněna bude přítrž rejdmům emisarů revoluce — to zaručuje dobrý státník s úsměvem, ale silnou rukou, dr. Korošec a všichni uvědomělí Jihoslavané od Triglavu až k hranici albánské. Bělehrad, v březnu 1936.

Výchova mládeže v Německu.

(Dokončení.)

Národně-socialistická strana, která se ztotožnila s Říší, se nespokojila jen prohlášením svého názoru, nýbrž chce jej vštípití celému národu, hlavní úsilí věnujíc přirozeně mládeži. A na tomto poli se střetla s křesťanskými vyznáními, s katolickou Církví spíše ještě než s protestantskými. Bylo to nevyhnutelné, když si nový Weltanschauung osobil posláním náboženství. Na počátku to ovšem nebylo prohlášeno tak hlasitě jako později. V „Mein Kampf“ sice poznamenává Hitler, že strana se nezabývá náboženstvím, pokud toto neohrožuje život a mravnost rasy, a že strana stojí na základech pozitivního křesťanství, ale v jiných svých projevech mluvil zase o Weltanschauungu jako o dogmatu, jež si osobuje právo „vyjádřiti vše podstatné o tomto životě, kdežto dogmata náboženská se týkají života nadzemského“. Náboženství nemá práva mluvit o věcech tohoto světa. Starý liberalistický blud se objevuje u Hitlera v neztenčené síle. 16. října 1935 to řekl naplno ministr Kerrl: „Náboženství nemá co dělat v praktických věcech života.“

Nuže, jak chápe Hitler a jeho strana (24 par. programu) křesťanství pozitivní? Nemá nic společného s křesťanstvím evangelia — Kristus, náš Spasitel a Vykupitel, není — podle ideologa strany, Alfreda Rosenberga — historickou osobností, nýbrž mythem. Mythem a jako takový symbolem, který si osvojilo tak zvané křesťanství římské. Různé sekty se dovolávaly jeho jména a nauku těch sekt vymezil Pavel. Římské křesťanství jako náboženství nespočívá na věčném základě a nemá práva nazývat se pravým náboženstvím. Severské rasy nemají nic společného s křesťanským náboženstvím jižních národů, usazených podél Středozemního moře. Nemá nic germánského, ba je v přímém odporu s germánským duchem. „Naším jediným bohem je Německo, potřebujeme fanatismu ve víře, naději a lásce k Německu,“ pravil Hitler na posledním sjezdu. A kdo je spasitelem a bohem celého Německa? Mnohokrát to bylo řečeno a napsáno: Je jím Hitler. „Věří v jeho slovo, jako v ně věří on sám. Stavějí mu oltáře, dávají jeho jméno dětem.

Rychle vzniká spousta kroužků, které ve víře národně-soc. hledají ukojení svých mystických tužeb. Šíří se z nich náboženství rasy. Baldur von Schirach dává mládeži rozkaz: „Nejsem ani katolík, ani protestant, jsem národní socialista.“ Národní socialism se stává konfesí, ve které je kult germánské rasy, a tento kult nechce vedle sebe strpěti žádný jiný.“ Tak napsal na základě zkušeností dopisovatel francouzského listu „La Croix“, který dlouho a důkladně pozoroval vývoj v současném Německu.

Za toho stavu jest ovšem pochopitelným úsilí o zničení živlu i židovského i křesťanského, hlavně katolického. Pronásledování židů bylo přijato velkou většinou německého národa sympaticky. I mnozí sociální demokraté, hlavně střední vrstvy obyvatelstva, nesli těžce svrchovanou nadvládu židovstva ve straně, veřejném životě i ve státě. Hackenkreuzlerský tisk od počátku poukazoval na rozkladnou činnost židů a v církevních protestantských radách, jež národní socialisté zvolna dostávali do sféry svého vlivu, byla soustavně šířena nenávisť k nim. Tehdy ovšem se nedotýkali náboženského základu a proto bylo tažení jejich přijímáno s povděkem i katolíky. Od r. 1933 se uplatňovaly v postupu proti židům i náboženské námitky, a tehdy ovšem již katolíci protestovali, ale spíše si ublížili tím sobě, než prospěli židům. Nepřátelé nového německého náboženství měli o důvod více k boji proti křesťanství, jak tvrdili, požidovstěnému. Židé potírali všemi způsoby národní uvědoměním, sebevědomím a hrdost a katolíci jim v tom pomáhají, tak se psalo a píše ustavičně v hackenkreuzlerských listech a mluví v táborech a vykládá na schůzích. Kardinál Faulhaber ve svých kázáních a dílech, psaných znamenitým theologem a exegetou, vyvracel sice ty námitky, ale zášť byla již tak mocná, že nedbala moudrého slova a zdravého rozumu. Na katolické Bavorsko a Mnichov byl učiněn nejsilnější nápor a to na nejchoulostivější frontě: v otázce školské a výchovy mládeže.

Totální stát, toť dogma pro všechny Němce, tedy

O samotě, budoucnosti a Bohu.

(Z dopisu R. M. Rilkeho mladému básníku F. X. Kappusovi.)

— — — *Jest jen jedna samota, a ta je veliká a není lehká a téměř vždy přicházejí hodiny, kdy by si každý osamělý přál vyměnit ji za některou ještě tak banální a lacinou společnost, za zdání nepatrného souhlasu s nejbližším, s nejnecotnějším... Ale, snad to jsou právě hodiny, kdy samota roste, neboť její růst je bolestný jako růst chlapce a smutný jako začátek jara. Avšak to Vás nesmí zmýlit! Co činí bolest, je přece jen toto: samota, veliká vnitřní samota. Obrátit se do sebe a po dlouhé hodiny nikoho nepotkat — toho je třeba moci dosáhnout. Osamělí být jako jsme byli v dětství, kdy dorostli kolem nás chodili zaujati věcmi, které se zdály tak důležitými a velikými, protože velcí vypadali tak zaměstnaně a protože jsme nic nechápali z jejich konání.*

Myslete, milý pane, na svět, který nosíte v sobě a pojmenujte toto myšlení jak chcete. Ať už je to vzpomínání na vlastní dětství nebo touha po vlastní budoucnosti — buďte jen pozorný na to, co ve Vás povstane a to vyvyšte nade vše, co kolem sebe pozorujete. Vaše vnitřní dění je hodno vši Vaší lásky, na něm je Vám nějak pracovat, a neztrácet příliš času a odvahy tím, že si chcete ujasnit svůj vztah k lidem. Kdopak Vám povídá, že vůbec nějaký máte? — Víím, Vaše povolání je tvrdé a plné nároků na Vás a předvídal jsem Váš stesk a věděl, že přijde. Když

i pro mládež. Výchova se tudíž děje tak, aby všechny síly směřovaly v jediný střed. Proti totálnímu státu je v naprostém odporu křesťanská nauka i vzdělanost. Zato má v účtě důstojnost lidské osobnosti, která je stvořena pro věčnou blaženost. Přesně rozděluje časné od věčného. Vůči státu prohlašuje, aby každý dával, co je císařovo, císaři, a ce je Božího Bohu. Totální stát se nestaví proti této zásadě, ale hlásá, že všechno náleží císaři, jak správně poznamenává De Las Cases. „Jedině národ, Volk, je důstojným předmětem kultu. Každá jiná láska, láska k Bohu, k lidstvu je modloslužbou a má býti trestána jako zločin velezrady.“ V důsledku tohoto názoru je nepřístupnou výchova v konfesijních školách, poněvadž staví nad národ něco vyššího, a poněvadž přihlíží k Bohu, jímž není ani národ ani Hitler. Proto byly rozpuštěny i Svazy katolické i protestantské mládeže. Tam, kde je zbožněn stát, nemá právo na život ani žádná strana, ani žádné náboženství zjevené. Je proto pochopitelné, že v Hitlerově mládeži se nepřeje příliš návštěvě církevních obřadů, a že v „Schulungslager“ bývají v neděli vybírány pro účastníky ty mše, při nichž není kázání. Tak vlastně jsou mladí Němci vedeni a vychováváni úplně bez slova Božího, což je to nejbolestnější.

Poslední pastýřský list německých biskupů ukázal ještě na jedno nebezpečí výchovy mládeže v táborech: v duchu rasistické teorie přibývá v Říši velice mnoho smíšených sňatků. Otázka smíšených sňatků byla často řešena německými biskupy. Jest ostatně zajímavé, že právě ona dala vznik prvnímu kulturnímu boji v Německu ve třicátých letech minulého století. Kerrl, ministr kultu v Německu, neuznává obav katolické Církve ze smíšených sňatků a přímo se jim vysmívá. Neodvážil se sice zakázat čtení pastýřského listu, ale žádný kněz nesměl k němu připojit nejmenší poznámky. Tak se zdá, že když se nepodařilo oslabit Církev pronásledováním, má být oslabena smíšenými manželstvími, což bude hlavně pocítěno v diasporách.

Je vidět, že národní socialisté se ničeho nelekaří a za každou cenu chtějí uskutečnit svůj program, své nové vyznání víry. Církev se ocitá v postavení velice těžkém, protestuje, ale ztrácí děti, školou počínaje. Co se dalo dříve v Rusku a děje dosud, děje se i v Německu: Od školy jest odkřesťanován národ. — J. K.

se tedy dostavil, mohu Vám jen poradit, abyste uvážil, zda všechna povolání nejsou taková, plná nároků, plná nepřátelství k jednotlivci, prosáklá záští těch, kteří se našli němě a nevrle v střizlivé povinnosti. Stav, ve kterém jest Vám nyní žít, není více obtížen konvenčností, předsudky a omyly než všechny ostatní stavy, a vyskytuje-li se některý, jenž na pohled je svobodnější, tak přece není žádného stavu, který by byl daleký, rozlehlý a ve vztahu s velikými věcmi, z nichž prýští skutečný život. Jen jednotlivec v samotě je podoben věci, stojící pod hlubokými zákony, a prochází-li se za jitra, které se zvedá, neboť dívá-li se ven večer, který je pln událostí, tak odpadá z něho veškerý stav jak z mrtvého, ačkoliv stojí ve středu života. Co nyní je Vám, milý pane Kappus, zakusit jako důstojníku, zakusil byste v každém nynějším povolání, ba i kdybyste mimo každé postavení si vyhledal jen lehký a samostatný styk se společností, nebyl byste ušetřen tohoto stisňujícího pocitu. — Je tomu tak všude, ale to není důvodem k úzkosti nebo k smutku. Není-li žádného vztahu mezi lidmi a Vámi, přiblížte se k věcem, které Vás neopustí. Ještě jsou zde noci a větry, které vanou přes stromy a přes několikrát země. Ještě je vše za věcmi a u zvířat plno dění, o které se můžete sdílet. A ještě jsou takové děti jako za našeho dětství, tak šťastné a smutné — a myslíte-li na své dětství, pak žijete zase mezi nimi, mezi osamělými dětmi a dospělí neznamenaají nic a jejich hodnosti jsou bez ceny.

A jestliže je Vám teskno a trapné myslet na dětství a na to prosté a tiché, které s ním souvisí, protože nemůžete už věřit v Boha, který se zde všude vyskytuje, potom se tažte, milý pane Kappus, zda jste Boha vskutku ztratil? Nebude tomu mnohem spíše tak, že jste jej ještě nikdy neměl? Neboť kdy to mělo být? Věříte, že Jej udrží dítě, Jej, kterého unesou jen s námahou muži, a jehož tíže drtí starce? Věříte, že by bylo možno tomu, kdo Jej vskutku má ztratit jako ztrácíme malý kámen, nebo se rovněž nedomníváte, že kdo by Jej měl, mohl by jen ještě být ztracen od Něho? — Avšak seznáte-li, že nebyl ve Vašem dětství a nikdy před tím, tušíte-li s hrůzou, že také není ani teď, v této hodině, kdy o NĚm hovoříme — co Vás pak ospravedlňuje, toho, který nikdy nebyl, postrádat jako minulého a hledat Jej jakoby byl ztracen.

Proč nemyslíte, že je přicházejícím, který vyniká z věčnosti, že je příští, konečný plod stromu, na němž jsme my listy. Co Vás zdržuje položit Jeho narození do příštích časů a svůj život žít jako bolestný a krásný den velikého těhotenství. Což nevidíte, jak vše, co se děje, jest stále a znovu počátkem a nemohl by to být Jeho počátek, když počínati u sebe jest vždy tak krásné. Když je Nejdokonalejší, nemusí před ním být nepatrnější, aby si mohl vybrat z plnosti a nadbytku? — Nemusí-li být poslední, aby zahrnul vše v sobě, a jaký smysl bychom měli, kdyby ten, o kterého žádáme, již byl.

Jako včely snášejí med, tak vynášíme ze všeho to nejsladší a stavíme Jej. Dokonce i s nejmenším a s nepatrným (děje-li se to jen z lásky) začínáme, pak dílem a odpočinkem, mlčením anebo s malou osamělou radostí, se vším, co samotni bez účastníků a přívrženců konáme, počínáme Jej, kterého se nedožijeme právě tak jako se naši předkové nemohli dožítí nás. A přece jsou v nás tyto dávno zašlé jako základ a jako břemeno na našem osudu, jako krev, která pění a jako tvárnost, která vystupuje z hlubin času.

Je něco, co Vám může brát naději, abyste tak jednou byl v NĚm, v tomto Nejvzdálenějším, Nejzazším?

Přel. K. V.

Záležitost bez problému.

V jednom z minulých čísel mluvil P. Czermin o žebrácích. Navzdal-li svůj článek „problémem dneška“, měl k tomu jistě důvod, zvláště když mluvil k lidem světa. Katolictví, jak se domnívám, by s tímto případem nejednalo jako s problémem. Můj případ je poněkud jiný a týká se nejnepochůbnější oblasti, které se sv. Pavel hrozí, jež se v katolickém tisku hezky zdaleka obchází, jen aby se nemuselo sáhnout do živého. Jestli se obracím na katolický „Život“ s přáním, aby čtenáři vyslechli člověka, stojícího stranou jejich zájmů, činím to s přesvědčením, že by se nenašlo časopisu, který by uveřejnil těchto pár řádků, což vyplývá z obsahu tohoto článku.

Mlčení považuju za neprozřetelné, protože jeho následky se rozrůstají do neobvyklých rozměrů a mstí se na nás všech — mladých i starých. Máme mlčet, že chceme být za tuto cenu slušnými? Nebo proto, že nic nevidíme? Či se to netýká našich dětí?

Nechme stranou vykřičené domy a všechno, co s tím souvisí. Nedbejme zde na lidi propadlé vášním, kteří si pro své záležitosti našli „vědecké důvody“ (na co se, prosím vás, nedají nalézt vědecké důvody!). Všimněme si jen našich prostých dětí, poutlivých českých kluků a děvčat, které začínají očima mžourat po světě, hledat v něm oporu a odůvodnění svých ilusí, cítit se mužem či ženou. Poslední případy:

Několik žáků bylo trestáno, že se u nich našly pornografické knihy (přirozeně s obrázky a „vědeckými pokyny“), které nosili s sebou do školy a jiným půjčovali.

Jinému byly zabaveny antikoncepční prostředky, a když měl odúvodnit svůj nákup, řekl: „To jen tak.“

Žáci vyššího gymnasia byli přistiženi v baru a při výslechu v ředitelně pravi, že rodiče o tom vědí a s tím souhlasí. Jámena a detaily zmíněných případů nejsou nám potřebná, jen to třeba říci, že rodiče těchto studentů se zařkali, že doma takové věci neslyší ani nevidí, a prohlašovali, že jejich děti musil někdo zkazit, protože způsob jejich výchovy je bezvadný. Při své argumentaci užili několikrát slova „doba — krev — dospívání — společnost — špatný příklad — všeobecná zkaženost“.

Tyto případy jsou dnes — jak se vám asi zdá — zcela všední událostí. Možná, že by leckoho napadlo i hájit tyto mladé snaživce. Jenže jsem zapomněl říci, že první dva příklady se týkají terciánů a kvartánů a třetí — sextánů — a konečně i to, že podobných věcí je už poněkud více, než vy se dovidáte z novin nebo jinak: dobré jméno ústavů hledí se zachraňovat mlčením a co nejkratším likvidováním celé záležitosti — nehledáme-li k tomu, že je velmi obtížné dopadnouti jen trochu obratného vinníka. Ne na posledním místě je také dobré jméno rodiny. Je ovšem nejasné, má-li se přičítat vina chlapci, vychovanému v pokrokových směrech, když do dnes nikdo neodpsoužil z autoritativního místa názory o „užití“ a „vyžití se“ a když žádný z postižených neměl **vážného důvodu** něco podobného si odříkat („má také právo na život“ atd.).

Mluvíti o venerických chorobách našich scholárů — hlavně z větších měst — se pro naši úvalu nehodí, protože s postiženými nelze už nic moudrého — mimo léčení — dělat. Rady jsou tu zbytečné, a poučení, které si dotyčný odnesl, je tak důrazné, že se do smrti neopovazuje mluvit o „bigotních, nemoderních rodičích a hloupé morálce“.

Tedy mladí, prostí a zachováli. Kdo je probouzí tak časně? Odkud berou ty podivné názory? Kdo je kazí?

Ovšem, ovšem, milostivá paní, či pane rado, že vy ne. To je zřejmá poválečná psychosa, všeobecná zkaženost, temperament — a jste-li trochu se svým synkem soucitní („on je už tak velký a silný“) — pak je to samozřejmě „mládí“ a „nese to život s sebou“. Zdravý povídali. Zatím co my zde pěkně filosofujeme — váš chlapec či děvče nic špatného nedělá. On jen čte noviny, šel do města nebo do kina. Čte tytéž noviny, které vy odebráte a čtete a které jsou přirozeně „moc dobré“. A proto není dne, aby váš synek si nepřečetl nějaký dvojsmyslný a řízný „vtíp“, nejišťil, jak snadné je nemít děti, nepoznal, že mnoho solidních a vážených pánů je zařízeno na podporování a realizování jeho fantasí a přání, a aby se v něm povzbudil jeho polouvdědomělý pud.

Reklamy na drogeriích a lékárnách řvou ve dne v noci ve všech ulicích, vidíte lístky přilepené na tramvajích, v kavárnách a záchodech s informacemi, co všechno se dá podnikat, aby renomé zůstalo a člověk si při tom nemusil odříkat.

Není ilustrovaného časopisu a výkladní skříně, abyste nenašli nahé či polonahé figuriny a fotografie, na nichž si prý máte, madame, třešit svůj vkus, a které vašemu syrovému a nezalému synkovi pomohou představit si, jak vypadáte vy nebo jeho partnerka nahá.

Humbuk a dryáčnictví zmizelo prý pod tlakem vědy. Dnes jeho místo zaujme reznými vážnými pány s mnoha tituly, jenž cituje vědu. Pán solidní jak mančestrové kalhoty. Mluví cizí slova, jichž obsah musíte dodatečně luštit. Nu — a pravite, že „studujete“. Oh — páno — to těší, když můžeme říci, že „studujeme“. Čtení pornografie je stejně nepopulární a nemůžné jako čtení Snáře od Anny Novákové ze Lhoty — ale vezměte do ruky knihu „o pohlavní hygieně“ a činite si ihned nárok na titul člověka veskrze pokrokového a seriosního. „Studium současné mravnosti“ nerozebírá současně lhaní, bezcharakternost, nedůvěřivost, slabost, pýchu, závist, obžerství, lenost atd. . . byt' do pojmu „mravů“ tyto špatnosti patří — nýbrž „diskretně, ale neúprosně“ vám sděluje všechny záležitosti smilstva. A dost. To se dá koupit u všech knihkuptců

a celý aparát přemoudřelých hlav stojí k dispozici každému usopenci, jen když dá vydělat. Jen za tuto cenu. Na osvětu a vývoj v tomto punktu se za pultem kaše.

Důmyslní obchodníci vynalezli „zlatá pravidla úspěšného inserování“ a na prvním místě toho „desatera“ stojí: stále — nenápadně — sugestivně — vědecky. Kartáčky na zuby mají dobrozdání lékařů, mýdla a šampony mají celé sloupce vědeckých traktátů pod sebou — protože obecnost přece nesedne na lep nějakému mluvkovi, který chce prodat za každou cenu. Lidé chtějí dnes věc solidní, za níž stojí ta — ona známá vědecká kapacita.

A teď, prosím, vykládejte svému dorůstajícímu dítěti ať doma či ve škole, že něco podobného je neslušné. Mlujte o následcích, zdraví, mravnosti o řádném člověku a — rače dovolit — o ideálech. Zkuste jednou, jak se tváří tito mladíci při podobné přednášce. Uznáte přece, že není směrodatné, co profesor ve škole nebo vám doma chlapce **odpoví**. Důležitější bude asi to, co si **myslí**.

Za 12 let dostal jsem mnoho námitek od svých sedmnácti- a osmnáctiletých svěřenců. Už fakt, že studenti **namítají**, své sklony **hájí**, je zarazující. Ještě před 20 lety to bylo nemravností — bez debaty, dnes je to zařazené do tzv. světového názoru, který je nutno nepokrytě hájit. Je to součástí mladistvé **filosofie**. Má to svou apologii s dobře vyvinutou terminologií. Je mnoho vkusných pofekadel, která se v důvěrných chvílích přátelsky sdělují. A to všechno je podepřeno věrou ve všemohoucnost vědy lékařské — a povzbuzováno vědomím „prechájejícího mládí“ nebo svobody.

Od myšlenky k činu je krok. Totiž padesát kroků k obchodníku — jenž svou solidností se zaručuje za bezpečnost.

„Copak byl blážen ten poslanec — zástupce lidu — jenž tento způsob nabídky navrhoval?“ — řekne si takový kluk. Což shromáždění dospělých mužů ve sněmovně nemělo rozum, když to odhlasovalo? Senát moudrých starců, když to potvrdil? Je nemravný obchodník, když to prodává? A proč mám být nemravný já, když to kupuji? Myslíte, že máte rozum jenom vy? Tyto věci musí mít nějaký hlubší smysl a odůvodnění, než to věčné „nemá to být, je to neslušné a nemravné“.

Zlatá mládež si ví rady: „Doma se to kárá, že to nemá být — solidní pán to prodává, že to může být — jak se snadno dočtete, otec to má v novinách, matka v módách a ženských časopisech a najednou takový kravál. Pokrokový člověk musí jít přece s duchem doby.“

V zaniklém „Trampu“ byly necensurované besedy a dopisy mezi děvčaty a chlapci. Přesahuje všecku představu, co tyto naděje budoucnosti si dovedly říci. Pamatuji si ještě, jak hrozně působila sebevědomá a **zamítavá** odpověď nějakého moderního klacka na dopis děvčete, v němž píše, že by ráda šla s ním do chaty, ale jen jako kamarádka a ne milenka.

Řeknete — dobrá — ale to byli trampové. Nikoliv — to byla **přiležitost synků našich mravných matek**.

Ze mladí přijdou na něiakou „novinku“ — není nic pozoruhodného, ale že staří páni hledají, na co špatného by měli mladí přijít a tuto špatnost jim pomáhati realizovat, je hnus, v němž je vyjádřena veškera bída osvícených a svobodomyslných hlav.

A najednou se žádá od dospívajících lidí vysoký názor na člověka, na ženu a manželství.

Volná láska? „Nikoli — není v programu demokracie.“ Tedy čistota? „O tom at si rozhoduje každý podle svého.“

Vysoký počet rozvodů, jenž je samozřejmým výsledkem pohlavních manželstev, psích sklouňů a duševního harampátí, které si šťastní novomanželé přinesli do nového života pod jménem „názorů a přesvědčení“, je už dost výmluvný. Čekáme ještě, co tomu řekne věda. Škoda, že dotazovaní lidé se nevyjadřují v tomto ohledu vědecky jasně. Škoda, že nezanikla sebevědomá fráze „nikomu po tom nic není“.

Ale něco se přece dělat musí! Budou se reformovat školy, zavede se laická morálka, v níž opět diskretně a neúprosně se sdělí tyto záležitosti s upozorněním, že „to nemá být“ — a na otázku „proč?“ — odpoví pan profesor větu, proloženou slovy: společnost, budoucnost, důstojnost člověka, zdraví, čistá mysl a možná i — přiroda.

Forbes je zakázán, protože ruínuje kapsu. „Hygienické automaty“ jsou téměř v každé kavárně, protože . . .

Společnost jednou rukou děti trestá, vyhróžuje a druhou rukou jim to s úsměvem nabízí: kup si a neboj se, dámo — pane!

Týž časopis píše na prvních stránkách morálku a pozastavuje se nad úpadkem mravů, o dva listy dále v soudní síni ironisuje záletníka, svedenou, nebo pěkně lžící nějaký pikantní poměr (rozumí se, že „vtipně“ — jinak by to lidi nečetli) a na poslední stránce působí na lidi citáty lékařů — jak dobré, zdravé a potřebné je činit to, co stojí o pár řádků níže. Je to po spartánsku — tedy v duchu doby: ukradni si, když se ti to podaří, ale běda, chyt-nou-li tě.

Leon Bloy praví stručně: „Prasata, prasata, prasata.“ Omladina si jde tedy cestou svojí. Komu také věřit, když moudré hlavy nejsou moudré?

Když jsem v septimě při tělovědě řekl pár úzkostlivě připravených slov o mravní čistotě, zaslechl jsem při odchodu ze třídy poznámku: „Ten se bavil.“

Pravil jsem na počátku, že není problému. Vskutku — není ho — je-li jen dobrá vůle. Tato záležitost se dá spravit krátkou cestou. Ale přece jen problém: jak najít poslance či stranu, která by provedla odstranění svinstva z ulice a z tisku?

Život České Ligy Akademické

Zástupci České ligy akademické u pana presidenta republiky.

Začátkem března t. r. přijal president republiky **dr. Edvard Beneš** zástupce ČLA, a to úč. místopředsedu V. Kotta, předsedu zahr. odboru kol. Pospíšila, soc. referenta kol. Foffa a pokladníka kol. Tetzeliho. Panu presidentovi vzdal hold ČLA její místopředseda V. Kott. Projevil potěšení nad jeho zvolením za presidenta republiky, promluvil o významu Ligy a mimo jiné pravil: Jméno ČLA oslavující letos 30 let svého založení zůstane vždy spojeno s obrodou našeho českého katolicismu. Tři generace, které vyšly z Ligy, byly hned od počátku neohroženými bojovníky za práva katolicismu u nás — ony to byly, jež svou prací způsobily, že katolicismus má tak důležitý úkol v naší demokracii. Kol. Pospíšil informoval pana presidenta o účasti katolického studentstva vysokoškolského na poli zahraničním. Připomněl naše zájezdy do ciziny, na př. do Italie, Francie, Jugoslaviie, Rumunska a Bulharska, kterých se účastnilo několik set našich členů. Prováděli jsme je bez jakékoliv podpory a jsme na to hrdí. Kol. Foff vyličil panu presidentovi sociální činnost Ligy, kterou prováděla již od svého založení. Vzpomněl světlé památky dra Noska, který první propagoval moderní křesťanské názory na sociální řád. Kol. Tetzeli informovali pana presidenta o kulturní činnosti Ligy v minulých letech, o studijních kurzech, které jsme letos zahájili a těší se velkmu zájmu u akademické mládeže. Zdůraznil, že se nám nedostává žádných podpor a že jediný zdroj příjmů, z něhož můžeme čerpat možnosti pro naše sociální a kulturní úkoly, jest závislý na zdaru proslav.

Pan president ve své odpovědi projekvil potěšení nad prací ČLA, kterou sleduje s plným zájmem. Souhlasil se snahami o regeneraci českého katolicismu, jak je praktikovala a praktikuje Liga. Schválil zahraniční činnost katolických akademiků a přeje si vřadění našeho katolicismu do světového katolického celku. Zajímá se též o naši sociální a obzvláště i kulturní činnost. Poté pokračoval pan president v přátelském rozhovoru se členy delegace a rozloučil se s nimi s přáním dokonalého zdaru v další činnosti. li.

Činnost ČLA.

Exercicie ČLA se konají od pondělí 23. do soboty 28. března v kapli u františkánů v Praze. Začátek vždy o 19. hod.

Studijní kurzy a přednášky ČLA po velikonočních:

20. dubna, pondělí, prof. RnDr. Artur Pavelka: O ontologii fysiky.
21. dubna, úterý, prof. dr. Frant. Krus S. J.: Základy katolické sociologie.

23. dubna, čtvrtek, dr. J. Procházka O. F. M.: Zkušenosti českého františkána v Jižní Americe (v sále Svazu hospodářských družstev, Praha II., Spálená 15).

24. dubna, pátek, P. dr. Jan Urban O. F. M.: Vybrané kapitoly z katolické etiky a lékařství.

25. dubna, sobota: Prohlídka nejstarší části pražského Hradu (v 15. hod. u Monolitu).

27. dubna, pondělí, PhDr. a ThDr. Jan Vyskočil: České dějiny náboženské.

28. dubna, úterý, PhDr. a ThDr. Jan Vyskočil: Dějiny středověké filosofie se stálým ohledem na vývoj českého myšlení.

30. dubna, čtvrtek, dr. Jan Urban O. F. M.: Katolická mystéria ve své podstatě a souvislosti.

Sociální odbor ČLA.

Nezaměstnaní ligisté — vysokoškolský absolventi všech studijních oborů — hlase se co nejdříve ve vlastním zájmu v ČLA, Praha II., Štěpánská č. 35. li.

Uvádíme několik slov našeho kolegy M. K. o poměrech jedné z pražských kolejí. Zajímalo by nás vylíčení poměrů i v jiných kolejích, neboť ty dnes jsou věrným ukazatelem poměrů studentských jak po stránce hospodářské, tak i kulturní a politické. — Jest dnes přiznačné, že v několika kolejích má ČLA značný počet členů, což je dobrým znamením obrátu studentských poměrů.

Poslední dobou je veřejnost stále upozorňována na nejistý osud koleje spolku hradčanských kolejáků, která je v bezesmluvním stavu s majetníkem budovy — zemí českou. Spor má být ukončen prodejem budovy a tedy zrušením koleje. Chceme proto vyzdvihnout význam studentské instituce, která si poslední udržela a zdárně provádí úplnou samosprávu.

Vznikla hned v prvních měsících 1919 podporou presidenta, úřadů, hl. města Prahy a stud. organizací. Měla býti původně jen přechodným řešením otázky ubytování nemajetného studentstva, které v letech plných nadšení a chuti k činorodé práci si kolej vedlo zcela samo.

Když byla postavena nová kolej Masarykova v Dejvicích, měli

se studenti přestěhovati. Část jich tak opravdu učinila, většina však zůstala z dvou důvodů:

1. Ve staré Masarykové koleji činil měsíční poplatek 160 Kč, 220 Kč, v nové 360 Kč, 510 Kč.

2. Ztráceli tam samosprávu. Tím pozbyla kolej původního určení sloužiti především nemajetným studentům.

Od 15. března 1927 tedy jsou hradčanští kolejáci dosud ve staré koleji zcela proti výnosům a nařízením příslušných úřadů. Nutno konstatovati, že dnes se chápe jejich postavení a není proti nim postupováno tak, jako v letech 1924—27. Nicméně nejistota jejich postavení je závažná. Uvádíme několik čísel, které osvětlí vnitřní náplň samosprávy. V tomto roce bydlí zde 260 vysokoškolských všech oborů. Zaměstnaní rodičů: malorolníci 10 proc., dělníci 15 proc., řemeslníci 19 proc., stát. zaměstnanci nejnižších kategorií 9 proc. Mimo to téměř plných 30 proc. studentů již nemá otce. Existenciního minima majetkových poměrů rodinných nedosahuje 40 proc., z rodin bez příjmů (nezaměstnaných) je 20 proc. Většina studentů se udržuje finančně kondicemi a podporami, zejména stipendií MŠANO. Jejich poměr nejlépe osvětluje majetkové poměry. Nejvyšších stipendií — 165 Kč, 220 Kč — požívá přes 40 proc. studentů, kteří pocházejí převážně z Moravy a Slovenska. Jinak hospodářský obrat koleje (mensa a pod.) činí za semestr zhruba 270.000 Kč a nutno vyzdvihnout, že bez jakýchkoliv subvencí, ač účetníci si vedou studenti sami bez odměn a výhod, je hospodářský koleje aktivní a uspořádaná částka na stavbu nové koleje opravdu jen pro chudé studenty činí dnes 140.000 Kč.

Studenti však nechť se ujmou jen věcí hospodářských. Je nutno, aby si svou kolej udrželi, zvláště nyní, kdy hrozí okolnosti, že studium vysokoškolské bude nemajetným studentům znemožněno zcela proti duchu demokracie a lidskosti. Jsou doby, kdy i ten nejsnaživější student nemá vyhlídku do budoucnosti, neví, zda se nebudou ubíjet živořením, místo opravdové práce. Při chudých to platí měrou zvýšenou. Proto se stavíme k věci hradčanských kolejáků se zájmem kladným, a také jejich samospráva, která slouží k výchově odpovědnosti, družnosti a spolupráci, má cele naše sympatie. K.

*
Přednášky Filosofické revue konají se v české technice, posluchárna č. IV., Karlovo nám. V pátek 27. března prof. dr. J. Beneš: „Pojem a vývoj křesťanské filosofie.“ (II.) Začátek o půl 8. hod. Cyklus vycházejí: „Po stopách českých patronů“ (spolupořádá Lidová akademie a Čes. liga akademická). Přednáší a vede PhDr. Al. Birnbaumová. Sobota 25. dubna o 15. hod. schůzka u Monolitu na Hradě pražském: „Sv. Václav“, (nejstarší části pražského hradu). Sobota 2. května o 15. hod. schůzka v břevnovském klášteře: „Sv. Vojtěch“ (břevnovský klášter). Sobota 9. května o 15. hod. schůzka před kostelem sv. Jiří: „Sv. Ludmila — bl. Mlada“ (klášter). Sobota 16. května o 15. hod. schůzka před kostelem sv. Jiří: „Sv. Prokop“ (jeho hrob a kostel Všetech svatých). Sobota 23. května o 15. hod. schůzka u Monolitu na Hradě pražském: „Karel IV.“ (Hrad pražský, II. část). Sobota 30. května o 15. hod. schůzka před arcib. palácem: „Sv. Jan Nepomucký“ (kostel sv. Jana Nep. na Hradě). Sobota 6. června o 15. hod. schůzka u právnické fakulty: „Bl. Anežka“ (klášter na Františku).

Modlitby křížové cesty. Naším čtenářům vřele doporučujeme velmi pěkně vypracovanou knížku msgr. Jos. Bouzka „Se Spasitelem na Kalvarii“. Tři křížové cesty: 1. Za umírající. 2. Za duše v očistci. 3. Ke cti nejsvětější Svátosti oltářní. S reprodukcemi rytin mistra Führicha: „Křížová cesta v Praze“ celkem o 64 stranách za přístupnou cenu Kč 5.— obdržíte v každém knihkupectví nebo přímo u nakladatelství „Vyšehrad“, Praha II., Václavská ul. číslo 12.

Ruský státní rozpočet. Ústřední výkonný výbor SSSR schválil nyní státní rozpočet na rok 1936. Vzhledem k odlišné hospodářské organizaci není možno porovnávat ruský rozpočet s rozpočty ostatních evropských států. Co nás však může zajímat jest poměr mezi jednotlivými položkami. Také není možno posuzovati sovětský rozpočet s hlediska soukromokapitalistických financí, poněvadž výnos různých průmyslů jest částečně kontrolován systémem daní a podpor, které samozřejmě se objevují i v rozpočtu. Nejsilnější položkou státních příjmů jest obrátová daň na velkoobchodní transakce, která z celkového příjmu 78.715 milionů rublů má vynést r. 1936 na 62.690 mil. rublů. Dále přijde výdělková daň uložená na určité druhy průmyslu ve výši 3188 mil. rublů atd. Na straně výdajů stojí na prvním místě z celkového obrátu 789 mil. rublů výdaje pro národní hospodářství ve výši 37.584 mil. rublů, na druhém místě výdaje na národní obranu ve výši 14.815 mil. rublů, půjčky místním rozpočtům ve výši 12.456 mil. rublů, na vyučování 4918 mil. rublů, na veřejné zdravotnictví 1.472 mil. rublů. —

Jednotlivá čísla Kč 1.50.

Běžný účet u Ústřední lidové záložny v Praze, číslo šekového účtu Pošt. spořitelny 83.480-Praha. Redakce a administrace Praha II., Spálená ul. 15 (III. posch.). Telefon 46.700. Řídí a za redakci odpovídá dr. František Formánek. Vychází 10. a 25. každého měsíce. Vydává spolek Život, Praha II., Spálená ul. 15. Novinové známky povoleny ředitelstvem pošt a telegrafů v Brně 13. července 1935 č. 53.559-VI-35. Podací úřad Olomouc 2. Tisknou Lidové závody tiskařské a nakladatelské, s. s. r. o. v Olomouci, Wilsonovo nám. 16. Roční předplatné činí Kč 30.—, do ciziny Kč 45.—. Redakční závěrka 5. a 20. každého měsíce.

ŽIVOT

O B S A H P. Václav Chlumský: Dr. Nosek - učitel duševních pracovníků. - Josef Chudáček: Dědictví dra Fr. Noska. - K. E. Vlček: Neskutečnost. - Katolické děti vzpomínají dra Fr. Noska. - Prvé výročí smrti dra Fr. Noska. - Ant. Šorm: Dr. Fr. Nosek a Mariánský sloup. - M. S. Gillet O. P.: O mír zítřejší. - K. Hroch: Sociální význam zákona o újezdních měšťan-kách. - J. Krlin: Příčiny vzrůstu zločinnosti mladých lidí. - Dott. Marco Weirich: Nový umělý textil konkurující s vlnou a bavlnou. - Olomoucký tomista P. Jan Reidinger, O. Praed. - mpa: Německá propagace na Balkáně. - Hospodářský rozkvět Palestiny: židovská expanse. - Obchodnický vybavený úřad. - Poznámky (Žízeň po jednotě, Jako eukalypty, Politika rodinná, Nepatrná poznámka). - Život České ligy akademické (L. Pospíšil: Naši v Bulharsku, Valně shromáždění Ustředního svazu čl. studentstva v Brně, Život České ligy akademické). - Život náboženský, kulturní, hospodářský a sociální, politický. - Co život dal. - Z knih a časopisů.

časopis pro veřejné otázky současnosti, náboženství, kulturu a politiku

V Praze dne 15. dubna 1936. Ročník XVIII. Číslo 7-8

P. Václav Chlumský:

Dr. Nosek - učitel duševních pracovníků.

Co u dr. Noska hned při prvním setkání každého překvapilo, byla obsáhlost jeho vědění. Byl odborníkem skoro nedostižným ve vědách hospodářských, zvláště finančnictví a věcech daňových, dále v právnictví a v odboru věd sociálních, vedle velikých vědomostí theologických a vůbec nesmírného povšechného vzdělání. Rychle vše chápal, ale stejně rychle vše zažíval a s úžasnou přesností reprodukoval.

Již jako student vyznamenával se i pílí i velikou kapacitou rozumu. Chronické záchvaty asthmatu jej vzdálily už od 4 roků her mládí, sportu i zábav světských a spřátelily jej s knihami. Jako student byl premiantem, jako universitán měl nárok na promoci sub auspiciis...

V Lize akademické, jejíž vzdělávací činnosti se pilně účastnil, každá přednáška jeho byla událostí, budící u spolučenů nejen pozornost, ale i zasloužený obdiv a vynucovala si všeobecnou úctu před mladým vědátorem. On už svým kolegům byl učitelem poctivé vědecké práce. Svě vědomosti šel dr. Nosek doplnit hospitací u nejlepších národních hospodářů, finančníků a sociologů za hranice: v Německu, Švýcarech, Francii i jinde.

Ve státní službě u zem. finančního ředitelství dávány mu k řešení nejtěžší daňové rekursy a vídeňská vláda, kdykoli připravovala nějaký finanční zákon, podala vždy hotový návrh k odbornému posudku dru Noskovi.

Bylo všeobecným přesvědčením, že muž těchto vědomostí je predestinován pro stolicí národního hospodářství na universitě Pražské a jistě by si byl získal velikých zásluh o národ i Církev na tomto místě. Než Prozřetelnost rozhodla jinak.

Útoky na Církev po převratě a potřeba každého schopného pracovníka při budování nového státu a jeho zákonodárství postavily jej v čelo lidového hnutí, potom jako poslance do parlamentu, jako ministra na křesla ministerská a potom jako hospodářského pracovníka v čelo ohroženého Svazu hospodářských družstev, učinila jej zakladatelem 80 lidových záložen a uvedla konečně i na pole praktické charity. Co v každém z těchto oborů vykonal, o tom budou psány celé knihy. Vraťme se však k dr. Noskovi jako učiteli katolických pracovníků. Dr. Nosek nejráději a nejčastěji mluvil k mladým pracovníkům katol. hnutí.

Přednášky a řeči jeho byly vždy věcné, bez velikého pathosu, vždy prosté — naprosto prosté demagogie a honění se za zevnějším efektem, za to však vždy tím působivější a užitečnější.

Jak dovedl pronikavě a trvale působit svou poctivou snahou poučit a na vše se dívat nejen s hledisek čistě věcných, ale vždy s hledisek mravních, ba sub specie aeternitatis! Po řeči vždy důkladné, řinoucí se z čistě a pro vše dobré zanícené duše, posluchači odcházeli nejen poučení a přesvědčení, ale i získání a zánícení.

Vím dobře, s jakou dychtivostí byly čekány i přijímány jeho přednášky na kursech sociálně-politických, pořádaných Sdružením katolické mládeže i na pastoračních kursech duchovenstva. Vždy překvapovala jeho znalost encyklik a zásad křesťanské sociologie a nekompromisní aplikování norem křesť. mravouky na celý život — i na poli hospodářském, jako by dr. Nosek už měl prostudovány encykliky nynějšího sv. Otce několik let před jejich vydáním. Potlesk davu, okamžitý laciný úspěch — zásadně odmítal.

Strana lidová posílala jej jako řečníka do nejtěžších půtek v parlamentu, i na debatní schůze, pořádané kdekoli a kýmkoli, byla-li žádána o odborného řečníka za stranu lidovou.

Pamatuji se dobře, kterak kdys přišel ke mně se žádostí: „Pojďte se mnou. Mám mluvit k akademikům na Žižkově o programu strany lidové a o jejich názorech na uspořádání veřejných záležitostí v našem státě. Už tam mluvili řečníci ze všech stran, mám tam mluvit jako poslední řečník za stranu lidovou v hostinci v Prokopově ulici. Býval jste tam kaplanem!“

Když jsem otevíral dveře sálu, slyším poznámku: „Dnes přijde as nějaký páter nám kázat!“ — mluví mladíček s bujnou kšticí. Když mne zhlédl, zarazil se. Sál byl nabit studenty. Dr. Nosek mluví potom 2 hodiny, klidně, věcně, přesvědčivě. Končí za ohromného potlesku všech. Páni akademikové zapomínají na svou obvyklou povýšenost, skorem jsou u něho na podiu a obklopují řečníka: „Vy, pane doktore, jste jediný z řečníků, který jste neagitoval, na nikoho neútočil, nikoho nesnižoval. Netušili jsme, že křesťanství skrývá tolik jasných zásad pro normování života státu a pro luštění všech problémů dneška. Přijďte, pane doktore, zas mezi nás, budete mít ucelivé posluchače.“ Rozloučení bylo srdečné — přátelské. Odcházel jako pokorný bojovník z vítězné bitvy. Stejně bylo v Berouně, Podčaplich atd. Kolikrát v parlamentě zavolal msgr. Šrámek

dra Noska. Jděte to, pane doktore, opravít. A on se přihlásil o slovo a ve fulminantní řeči opravoval ministry i kolegy poslance obyčejně s akademickými grady. Zase neurážel, poučoval, vysvětloval — nutil věcně myslet. Táborovým řečníkem nebyl: chyběl mu potřebný hlasový fond i zásoba libivých hesel. Z takových schůzí, podle jeho přesvědčení, trvalého užítku nebývá. Chtěl poučit a každého opravdu získat. Byla-li schůze bouřlivá a debata nemožná, psával protirečníkovi přátelsky a mírným tonem opravoval a nabádal k vážnému studiu přetřásaných témat.

Na své myšlenky a své vědění nikdy nebyl domýšlivý. Mnozí mu z duševního pokladu kradli, myšlenkami jeho — zředenými i pokroucenými — jiné ještě „omračovali“ a jako pávím peřím se jimi pyšnili — z nich kořistili. Nosek, chováním i dikcí od ostatních dosti odlišný, zdánlivě povýšený — klidně se na to díval. Nikdy si originalitu jich neověřoval — byl rozsévatelem Božím, který seje — ale nesklízí na světě — podle slov Písma: Jiný zaséval, jiný sklízí (Jan 4. 37). Více ovšem nežli slovem a pérem pro věc Boží a výchovu budoucích pracovníků pracoval svým příkladem. O osobnosti dra Noska budou psány knihy — nejen krátké úvahy o některém ryse jeho duše. Lidé ho nechápali a nepochopili.

Spravedlivě jej ocenil jistě Ten, jenž jediný ví, co je v člověku. (Jan 2. 25).

Jos. Chudáček:

Dědictví dra Františka Noska.

Dr. František Nosek, jenž zemřel chud statky pozemskými, zanechal nám veliké dědictví duchovní, které se nezmenšuje, ale den ode dne stoupá. Víme to všichni, kdož jsme s ním spolupracovali, jaký měl velký vliv na nás a jsme pevně přesvědčeni, že tento vliv potrvá v celém našem životě.

Dr. František Nosek působil na nás mocně opravdovostí svého zbožného života, v němž nebylo nic strojeného, ale vše, co konal, co mluvil, vyplývalo z vroucího přesvědčení náboženského.

A jako tomu bylo po stránce náboženské, tak tomu bylo i v oborech jiných: Dr. Nosek snažil se vždy proniknouti do jádra věci a nelitoval žádné námahy a nelekal se žádných obtíží, šlo-li o to, aby kterýkoliv daný problém dokonale ovládal.

Připadá mi na mysl, že my, kteří jsme dra Fr. Noska znali a z jeho osobnosti velmi mnoho přijali, totiž to jeho duchovní dědictví, máme povinnost k těm, kteří ho v životě nepoznali, jakož i k těm budoucím, kteří ho nikdy nebudou moci poznati, abychom sdíleli se s nimi o Noskův odkaz, o jeho dědictví.

Činnost sdružení „Dědictví dra Frant. Noska“ si představuji takto:

Dědictví dra Noska bude se především snažiti o to, aby byl věrně vyličen jeho život. Víme všichni, že dr. Frant. Nosek nemluvil nikdy o tom, co vykonal, neb co chce konati. Proto mnoho z jeho života ušlo i těm, kteří mu stáli nejbližší. Nejvíce může o něm pověděti jeho duchovní rádce a duchovní vůdce dp. P. dr. Jan Urban OFM., neboť byl jeho zpovědníkem a dr. Nosek, jakožto člen III. řádu sv. Františka byl s ním v důvěrném přátelství. Dp. P. dr. Jan Urban pracuje o životopise Noskově. Ale nebude možno do tohoto životopisu všechno pojmouti a to bude právě úkolem Dědictví dr. Františka Noska, aby i ty různé drobné zprávy o životě dra Noska sbíralo a našemu národu učinilo přístupnými, jsouce pevně přesvědčeni, že příklad Noskův, jež nám svým životem dal, bude mocně působiti na mnohé jemné duše nejen u nás, ale i v daleké cizině. Ovšem možná, že také budou mnozí, jako již bylo za jeho života, že nebudou moci pochopiti, jako jej nechápali mnozí z těch, s kterými se v životě stýkal, neboť byl zjevem mimořádným.

Další činnost Dědictví dra Fr. Noska by se snažila o provádění jeho myšlenek, jmenovitě v družstevnictví. Byl dr. Nosek i v tomto oboru hospodářského života zjevem vsutku mimořádným, že sotva mu najdeme podobného nejen u nás, ale i v cizině. Dr. Nosek viděl v družstevnictví vždy uskutečňování křesťanské lásky k bližnímu. Jen tím si můžeme vysvětliti tu jeho obrovskou činnost jak extensivní, tak intenzivní. Nelitoval času, nelitoval námahy, jen aby družstevnictví prospěl. A v tomto oboru hospodářského života musí především Dědictví dra Fr. Noska pracovati. Práce je tu ještě mnoho, v některých oborech

práce takřka ještě netknuté. Bude třeba vychovati si pro tu práci spolupracovníky, neboť má-li se tato práce dařiti, musí býti konána promyšleně a soustavně. V první řadě bude musít Dědictví dra Fr. Noska pronikati s jeho ideami mezi funkcionáře družstevní a mezi úřednictvo družstev. A opět tím dvojím směrem, jež jsem naznačil, totiž pečovati především, aby se jim dostalo duchovního vedení, jež musí býti základem jejich života a jež bude a musí býti také základem veškeré jejich činnosti hospodářské. Tato druhá činnost musí se projevovati dalším soustavným vzděláváním jak všeobecným, tak jmenovitě i vzděláním odborným.

Vím, že je to program velmi obsáhlý, který rok od roku poroste. Ale my jsme povinni jej v duchu Noskově prováděti, neboť jde tu o věc velikou, totiž zachovati v družstevnictví křesťanské ideje. Velmi snadno se totiž může státi, že by se jim družstevnictví při svém velkém hmotném rozvoji, do něhož v našich dobách přichází, zpronevěřilo. A to bude úkolem nás katolických družstevníků, abychom tyto myšlenky dále uchovali a v duchu Noskově dále rozvíjeli.

Pokud se pak týče stránky administrativní, neboť i ta je důležitá, myslím, že bude nejlépe, bude-li Dědictví dra Frant. Noska připojeno k družstevním centrálam lidovým, totiž ke Svazu hospodářských družstev v Praze a k Ústřední jednotě hospodářských společenstev v Brně. V těchto družstevních centrálách totiž najdeme vždycky ty, kdož jsouce myšlenkám Noskovým upřímně oddáni, budou rádi v tomto díle pracovati.

Karel E. Viček:

Neskutečnost.

Miluji Ji

Do myšlenek opojně se vpíjí

Uspává co bylo bolestné

Neužitečně jedy se v ní svíjí

Dálky minulostí jsou nezvěstné

Plá jaseť do dějů jež nebudou

A září nevinně a čistě

V ní jasně vidím kam mé cesty nepůjdou

Já nextroskotám na tom jistém místě

Nechci Ji řešit logicky a býti filosofem

Skutečnost svou sleduji si sám

Mně stačí býti stále otevřeným hochem

Milovat pokání a otvírat si věčnost

Myšlenek shnilé veteše

Bych proměnití chtěl v neexistující depeše

A objat je jak rozpustilé dítě

Své tužby, které nepustí tě

V nevinnou neskutečnost.

Katolické děti vzpomínají dra Noska.

Zemřelý poslanec dr. František Nosek byl mužem veliké prozíravosti a širokého rozhledu. Všecka jeho práce a snažení směřovaly k upevnění a prohloubení náboženského života v našem národě a usiloval o to nejruznějšími způsoby na poli kulturním i hospodářském. Jedním z nejdůležitějších úseků jeho práce byla jeho činnost mezi mládeží. V ní viděl budoucnost, naději, panenskou půdu, která se dá zorat, zkyprít a připravit pro vydatnou žeň. Pro mládež nelitoval času, peněz, osobní námahy, jí platily jeho nejlepší myšlenky. Staral se o ni jako otec, jezdil po venkově, mluvil a poučoval mládež zemědělskou, ale myslel i na potřeby mladých lidí ve městech a hlavně — miloval děti. Pro tyto poslední také zanechal po sobě památku veliké ceny a nedozírného významu.

V roce 1929 počal realizovati plány, které nosil již delší čas v hlavě. Částečně dary, částečně výhodnými koupěmi získal tři objekty v různých částech Čech, tři vilky, každou se zahradou a kusem lesa a vybudoval z nich prázdninové osady pro katolické děti. Budovy staly se majetkem Sdružení katolické mládeže, ale dr. Nosek je nepustil se zřetele. Promýšlel sám všechny adaptační práce, staral se pečlivě do nejmenších podrobností o vnitřní zařízení, o zřízení a vybavení kaple v každém domě, o úpravu zahrady a hřiště, kupoval i obrazy na výzdobu místností a knihy pro případ deštivého počasí. Myslel na všecko. Vysvěcení a otevření všech budov byl vždy přítomen s celou rodinou a když pak kolonie ožily pražskými dětmi, často během léta si mezi ně zajel, pobyl tam třeba jen několik hodin a zase se vracel k svým pracem. Skorem vždy míval s sebou hosta, kterému s láskou ukazoval budovy i děti při hře nebo u stolu a nikdy nepřicházel s prázdnou. Vždycky přivezl dětem krabice cukroví nebo ovoce, zanecháváje tak po sobě skutečně „sladkou“ vzpomínku.

Dr. Nosek zvláště pečlivě upravoval kolonii ve Dvor-

ku, pomýšlel však na to stejným způsobem dokonale vybavit i ostatní dvě budovy, ve Skalici a v Jílovicích. Snil o tom, že nezůstane jen při těchto třech koloniích, že akce se bude rozšiřovati a budov přibývat. Žel Bohu, všechny tyto jeho plány byly přervány předčasnou jeho smrtí a kolonie osiřely.

Dr. Nosek odešel — mělo zůstat toto veliké a u nás jedinečné dílo nedobudováno, mělo snad dokonce zaniknout? Nikoli! Zakladatel zemřel, ale ti, kteří s ním spolupracovali, kteří byli svědky jeho usilovného snažení a znali jeho tužby, ti se rozhodli v jeho díle pokračovati.

Z prázdninového odboru Sdružení katolické mládeže utvořili samostatný spolek Zdravá mládež, který pracuje plně v intencích velikého zesnulého. Chce to, co chtěl on: aby co nejvíce velkoměstských dětí našlo zotavení a osvěžení v Boží přírodě, na slunci a vzduchu, v lese a u vody, aby tyto děti, většinou chudé, tělesně zesílily při dobré stravě, ale aby též pod pečlivým dozorem zkušených vůdců byly vedeny v náboženském duchu, aby chodily v neděli na mši sv., případně i k sv. svátostem, aby prázdniny nebyly pro ně duchovní pouští, nýbrž posilou pro duši.

Toto poslední má veliký význam pro katolické rodiče, protože v žádných jiných prázdninových osadách, i kdyby byly sebe lépe vedeny, na náboženský život svěřenců se nemyslí.

Sociální a charitativní spolek Zdravá mládež chce pracovati tak, jak pracoval dr. Nosek — pro čest a chválu Boží, pro duše dětí, pro obrození katolického života u nás, chce pracovat obětavě, nezištně, tak jako pracoval on. A Pán Bůh jistě bude tomuto dílu žehnat.

Katolické děti vzpomínají v těchto dnech na toho, kdo na ně myslel a pro ně pracoval, na dr. Noska, vzpomínají s láskou a vděčně a prosí katolickou veřejnost, aby pro památku tohoto muže podporovala dílo, jež on tu zanechal.

M. H.

Prvé výročí smrti dra Františka Noska.

J. K. — Před rokem doprovázel hustý zástup, v němž bylo mnoho mladých lidí, na poslední cestě dra Františka Noska, poslance a bývalého ministra. Byl uložen ke své ženě a ke svému synáčku na hřbitově v Poříčí na Sázavě. Ubíral se na věčnost, oděn jako terciář ve františkánské roucho. V úsměvu — neboť se usmívala mrtvá ústa — se zračil blažený mír a radost. Odešel usmířen s Bohem a vypořádán s lidmi. Dnes po roce, v první výroční den jeho odchodu z tohoto světa na věčnost má být těchto několik slov vzpomínkou i díkem.

Dru Noskovi bylo Prozřetelností stanoveno poslání, na které se nepřipravoval jako vysokoškolský student a úředník. Chtěl být universitním profesorem a byl zatím vržen do politického života. Člověk, který celým svým založením byl stvořen pro klidnou vědeckou práci, vstupuje do politického života ve dnech nesmírně rušných a v době, která byla u nás zaznamenána nenávistí proti katolické Církvi, proti Římu, jak se tehdy s oblibou říkalo. Nosek byl duší hluboce věřící. Náboženský základ, který si přinášel ze zbožné rodiny, byl dosti pevný, aby na něm lefy vyrostla z modlitby a studia pěkná stavba víry. Od svých studentských let až do své smrti přidával nové a nové poznání, stále vnitřně rostl, a když se ocitl na odpovědném místě ve straně, byl hotovým mužem a měl i jednu výzcnou vlastnost: Dovedl hodnotit své poslání a vývoj událostí pod zorným úhlem důvěry ve spravedlivého, ale i milosrdného Pána nebe i země. To byl velice důležitý prvek a významný rys jeho povahy, který nám vysvětlí mnohé, co jinak by bylo v jeho životě těžko vysvětlitelné, po případě by mohlo být chápáno jako viditelný a slyšitelný úžas pýchy. Ale dr. Nosek

měl pevnou víru a neochvějnou naději a proto přezíral nenávist a zlobu jako něco, co přejde, čím je nutno pohrdat, ale co je třeba i odpustit. Byl si ostatně vědom i toho, že katolici čeští mnoho zhrěšili a mnoho opomenuli. A poněvadž byl přísným k sobě samému, neváhal být přísným k lidem z vlastního tábora, kteří často podléhali nebezpečné vlně fráze více než bylo a je zdravé. To mělo rovněž závažný podíl na jeho postoji k odpůrcům, v němž bylo vždycky mnoho milosrdenství a jemnosti, které nejednou připadaly těm, kteří neznali dra Noska, jako šalebnost. Není ovšem divné, že se těmito rysy odlišoval od celku a nejednou musil pocítit na svém vlastním těle smělost tohoto vyvýšení vnitřního, které prostřednost nerada odpustí. Jeho ideová a politická odpůrci, kteří na počátku mu nechtěli ani ruku podat, se konečně přesvědčili o jeho opravdovosti a poklonili se jí. Pochopili ho spíše než mnozí lidé z jeho vlastní strany.

Politiku pojímal jako službu, a poněvadž svědomitost byla další známkou jeho povahy, tedy jako službu dobře a poctivě dělanou. Tím si vysvětlíme i jeho odpor k frázím a k těm, kteří nahrazovali práci silnými slovy, nebo aspoň dělali mezi oběma znamením rovnosti. Jeho řeči v parlamentě a výborech, stejně jako jeho řeči na politických a nepolitických schůzích, jichž pronesl mnoho za patnáct let své politické činnosti, se úzkostlivě vyhýbaly bombastu, nebyly v nich obsaženy plané sliby, ale vždycky vynikaly přímostí a ideovou obsažností. Nechyběla v nich ironie, ale i ona byla vždy obestřena touhou pomoci. I to jeho obvyklé řízení: Račte dobrotivě uvážít, zapadalo harmonicky v touhu pomoci. Jeho přímost byla důsledkem svědomitosti. Dr. Nosek prostudoval každý návrh, který

mu byl svěřen, i každý předmět, o němž měl mluvit. Maje dobrou představu o věci a chápeje odpovědně svůj úkol, nebál se pokárat, když bylo pokárání třeba, nebo i odsoudit. To sice neprospívá často k popularitě, ale je to muze důstojné. Někomu se líbí mohutný potlesk za každou větou, někdo ho nenávidí a Nosek byl z těch druhých nejen z pokory, nýbrž i proto, že mu nepřipadala silná slova činem a že měl raději obsah a myšlenku. Sloužit mu neznamenal jen dobře a správně plnit povinnost, nýbrž i učit, prohlubovat i vést ostatní k vyššímu cíli. Ten úmysl poznali mnozí jeho posluchači, a hlavně katolická mládež, která mu vděčí za to, že odkládala povrchnost a pronikala hlouběji v srdce věci. Nosek neměl v lásce velkých manifestací a nepřeceňoval jejich dosahu, ať již šlo o projevy politické nebo náboženské a jiné. Poznal jako student i jako člověk, který byl odchován hodně německými díly vědeckými, sociálními i náboženskými, důležitost seminární práce, jejíž výsledky jdou do hloubky a zanechávají trvanlivou stopu a proto kladl takový důraz na kursy, které zaváděl jak ve skupinách mládeže, tak ve svazu hospodářských družstev, jehož byl hlavou. Vítězi-li katolicism ve světě, pak jen proto, že katolíci vynikají ve všech oblastech činnosti a rozumějí dobře své věci. Je tudíž nezbytno, aby pracovníci byli na svém místě, aby vynikali ve svém odboru, neboť tím konají apoštolát. Je sice pravda, že takové pojmání a jednání jest obtížnější, ale jeho plody jsou krásnější.

Vyslovil jsem slovo: apoštolát. V moderní době, ve které Hlava katolické Církve důrazně nařizuje Katolickou akci, je toto slovo dosti v módě. Nuže, dr. František Nosek chtěl být a byl skutečně apoštolem pravdy, k níž lnul celým svým srdcem a celou svou duší. Muž, jenž často přistupoval ke Stolu Páně se svou rodinou vpravdě spořádanou, který se nestyděl za růženec a vedl své děti od malička k Bohu, nemohl mít v životě jiného cíle, než šířit lásku k Bohu. Kdo slyšel jeho přednášky o svatém Františku z Assisi, který byl jeho patronem, o svaté Alžbětě nebo naší blahoslavené Přemyslovně, ví, kolik v nich bylo utajeno přání a síly apoštolátu. Oltář a chrám byly zdrojem, z něhož čerpal nadšení a vytrvalost a naučily ho i přinášeti těžké oběti, jichž si vyžadoval tento apoš-

Antonín Šorm:

Dr. František Nosek a Mariánský sloup.

Ministr dr. František Nosek byl ctitelem Panny Marie. Kromě na jiných místech projevil to svojí úsilovnou činností pro odčinění pohany Rodičky Boží na Staroměstském náměstí. Pokusím se poněkud podrobněji dotknouti se této akce dra Fr. Noska, při níž měl jen velice uzoučký kroužek spolupracovníků a kteréžto práce podnikal téměř utajeně.

Při ustavení Lidové akademie v roce 1922, kterého zúčastnili se v Praze při dvoudenním rokování všichni katoličtí literáti a kulturní pracovníci z celých Čech a Moravy, přijat byl — právě když předsedal dr. Nosek — do programu pracovního námět, soustřediti rozptýlené sbírky na Mariánský sloup, které byly rozptýleně prováděny záhy po skácení sloupu na různých místech a zahájití úsilovnou činností na odčinění úražky a potupy P. Marie ze Staroměstského náměstí v Praze.

Prvním, kdož tento programový bod Lidové akademie v činnost uváděl, byl tehdejší poslanec dr. Fr. Nosek. Za několik neděl na to uspořádala lidová strana pro katol. živnostníky a obchodníky jakýsi vzorový veletrh v osiřelém tehdy letním refektáři Klementina, kteroužto největší starobylou místnost po Vladislavském sále v Praze velmi výhodně získal poslanec dr. Nosek od tehdejšího ředitele semináře vdp. J. Řihánka pro účely kulturní a pronajal na několik roků pro Lidovou akademii. Tehdy mne vyzval po-

tolát. A je jen logickým závěrem té lásky k oltáři, že poslední leta jeho života jsou ozářena těžkou prací v Díle blahoslavené Anežky, jehož cílem je stavba kostelů na pražské periferii, a že přímou příčinou jeho onemocnění, ze kterého se již neprobral, bylo nachlazení, které si uhnal při kladení základního kamene k novému katolickému chrámu na Plzeňsku. Ta jeho poslední řeč je nádhernou korunou Noska — apoštola, horlitele pro stánek Boží. Od prvního vkročení dítěte do chrámu až do jeho posledního je pozorovat vzestup lásky k příbytku Páně, ze které rostou vždy kladné a krásné činy.

Dr. Nosek měl patronem svatého zakladatele řádu chudých mnichů františkánských. A nebyl by to dr. Nosek, kdyby nechápal vážně tohoto pouta. Svatý František miloval chudobu, jež mu byla královnou nad jiné milovanou a drahou. O svatém Františku se říká, že se nejvíce připodobnil Kristu chudému. Nuže, Nosek, jemuž dali na křtu jméno tohoto velikého rytíře svaté chudoby, si též zamiloval chudé, zemřel chud, nezanechav žádného jmění. Jeho byt byl malý a prostý, nezbývalo mu na prostornější a nádhernější. Rozdával plnými rukama, nakoupil za vysoké peníze knihy, jimiž poděloval mládež, a nakupoval i chléb, jímž na periferii pražské poděloval ty, kteří měli bídu. A nejen to, vychovával své děti v lásce k chudobě a nouzi majícím. Světci, jež nejvíce miloval, činil divy křesťanského milosrdenství, ať to byla již naše blahoslavená Anežka nebo svatá Alžběta Durynská, dcery panujících rodů, jichž ani mor neodstrašil od pomáhání nejubožejším a nejpotřebnějším a nejnešťastnějším. A ve františkánském hrubém hábitě ležel v rakvi tento význačný politik, který byl několikrát ministrem, a byl ctěn mocnými tohoto světa. Ani v tom nebyl porušen soulad.

Nad rakví dr. Františka Noska mluvil jeho zpovědník františkán Jan Urban, obětavý a nadšený kněz. Jeho řeč byla chválou na život, který plynul v lásce k Bohu a nesmrtelným duším. Na život, v němž hluboce orala bolest. Na život velký a příkladný. Ta řeč života, již jsem se snažil přetlumočit v této vzpomínce při prvním výročí Noskovy smrti, je nejlepším jeho odkazem a hlavně naše mládež, kterou tolik miloval, a již tolik dával, by si ji měla zapamatovat.

slanec Nosek, abych s p. inž. Zvoničkem připravil pro tento podzimní lidovecký veletrh expozici obrazů a rytin Mariánského sloupu. Ač tu bylo tehdy obrazů dosti — výhradně křesťanské posvátné umění — byl právě o obrazy Mariánského sloupu, jež byly ovšem neprodejné, velmi živý zájem.

Při zahajování pak celého podniku učinil p. dr. Fr. Nosek (asi v říjnu 1922) ve svém proslovu významný projev o Mariánském sloupu a tlumočil úsilí Lidové akademie, která chce tuto převratovou skvrnu smítí a odčinití.

Ač potom dr. Nosek vedle odborných finančních podniků rozvinul tehdy velmi čilou práci kulturní v několika směrech, nezapomínal na akci znovupostavení Mariánského sloupu. Podle původního programu Lidové akademie sbírky a příspěvky měly býti soustředěny v Moravskoslovenské bance ve filiálce v Praze.

Vzpomínám velmi dobře, jak sám p. dr. Nosek dal těmto sbírkám „počinek“; vrátiv se jednoho pondělí ze schůzi po venkově, přivezl s sebou nějaké starší šperky, věnované na Mariánský sloup, i peníze a současně mi odevzdával jako pokladníku první dárek: krásné zlaté, bezvadně jdoucí hodinky od „neznámého dárce“ Měl jsem tehdy dojem a mám jej dosud, že to byla asi nějaká rodinná památka samotného p. poslance. Dárky, peníze i starší stříbrné a pozlacené

předměty pro Mariánský sloup donášel p. ministr častěji, nejednou přinesl i zlatý dukát, který patrně asi sám daroval. Z toho též jest jasno, že i na svých politických schůzích a přednáškách na Mariánský sloup pamatoval a zájem o tuto otázku vzbuzoval. O Mariánském sloupu pak hovořival velmi často a zajímala ho každá podrobnost, když jsem mu referoval o sbírkách neb o dějinách této památky. Vše, co se týkalo Mariánského sloupu sledoval s takovým živým zájmem, jako obory své vlastní působnosti politické a finanční.

Tou dobou promlčena byla trestní lhůta pachatelů obrazoboreckých na Mariánském sloupu. A ti se postupně k těmto „zásluhám“ přihlašují. Mezi katolíky tato zpráva působí veliké rozrušení. Lidová strana rozhodla se uspořádati velikou protestní schůzi, již předsedal dr. Fr. Nosek v plodinové burse, za účasti více než 5000 katolíků. Dr. Fr. Nosek pronesl tehdy úvodní řeč; ale to nebyla přednáška, to byla poetická apotheosa Matky Boží, jež mi připadala, jako nová kapitola k Zeyrově „Mariánské zahradě“

Průběh schůze byl velmi živý, účastníci po skončení chtěli táhnouti pozdě večer na Staroměstské náměstí a vykonati tu pobožnost na odčinění urážky, k níž tak cynicky se přiznává český člověk, příslušník národa, který slynul jako národ mariánský a který se těšil vždy z ochrany Rodičky Boží. Dr. Nosek musil shromážděným, zvláště mladým zanícencům hodně promluvit do duše, že by to nebyl korektní postup, když průvod není policejně dojednán a povolen a naléhavě prositi, aby všichni účastníci se rozešli do svých domovů.

Na této schůzi sestavil dr. Nosek resoluci, týkající se Mariánského sloupu, jež nařizovala Lidové akademii ustavení „Odboru pro rekonstrukci Mariánského sloupu“ Ač sám do výboru toho odboru zvoliti se nedal, byl sám jeho duší. Byl jeho otcem a jeho výkonným orgánem nejvíce agilním.

Záhy na to vydali jsme se s p. ministrem k p. biskupu dr. Antonínu Podlahovi jako odbornému znalci památek, aby vyslovil se o možnosti znovuzřízení Mariánského sloupu. Denní tisk tehdy tuto otázku přetřásl, komunisté bouřlivě se domáhali na pražské radnici, aby na místě, kde stával, byla ještě potupná deska.

Z doby své veřejné kulturní činnosti k nejkrásnějším dnům počítám společnou pout za zbytky Mariánského sloupu, tehdy neladně, jako na smetišti, pohozeného v kterémsi paviloně na výstavišti.* Dr. Nosek pozval mistra Čenka Vosmíka a moji malíčkost k této návštěvě, k níž jsme musili dojednávati dlouho přístup.

Dr. Nosek byl první na smluveném místě a trpělivě čekal v dešti a kalužích vody. Viděl jsem jeho pohnutí, když došli jsme k troskám sochy Rodičky Boží; byl to pro nás znovu 3. listopad 1918 a slíbili jsme si, pracovati s největším úsilím na odčinění tohoto vandalství. Žel, že k našemu zklamání mistr Vosmík musil konstatovati, že veliká část sochařské výzdoby chybí, že není úplná ani socha P. Marie; chyběla hlava i jiné části na kusy rozbité sochy. Tudíž nebylo možno naprosto počítati s rekonstrukcí. Z této pouti vraceli jsme se smutni, téměř nikdo nemluvil, každý měl v duši obraz těch trosek, jež působily na srdce jako obrazy výjevů ze sočských ofensiv

Tehdy přijal p. poslanec Nosek můj návrh na uspořádání výstavy o Mariánském sloupu a sám záhy jej všemožně podporoval až do konečného uskutečnění.

Nejlépe by snad Noskovu pietu k Mariánskému sloupu tlumočil zápis prvé schůze, který v poznámkách jsem si zachoval. Podávám jej celý, třeba že odbočuje i k jiné Noskově kulturní práci, jako je záchrana sousoší sv. Ignáce z Karlova mostu. V čele

Nyní zachované zbytky Mariánského sloupu jsou důstojně sestaveny v lapidariu Národního musea.

zápisu bylo moto: „Čest Tvou, Matko, my obnoviti chceme, my přísaháme...“ (Dvořák.)

Zápis z I. schůze, konané 8. listopadu léta Páně 1924 v Praze II., Národní tř. 8.

Přítomní: p. posl. dr. Fr. Nosek, p. inž. Jan Dostálek, člen městské rady, p. říditel Sobišek, zapisovatel A. Šorm. Předsedal p. dr. Frant. Nosek.

Pan poslanec dr. Nosek zahájil schůzi srdečným uvítáním hostů a přehledným sdělením, co vše prozatím Lidovou akademií (to jest jeho osobou) podniknuto v otázce Mariánského sloupu. Zdůrazňuje, jak živelným projevem otázka Mariánského sloupu se ukázala před rokem v Plodinové burse, když Fr. S. hlásil se herostratovsky ke stržení. Resoluce této schůze vyzněla, že při Lidové akademii bude zřízen odbor, který by se všemi otázkami Mariánského sloupu zabýval. V jeho čele podle tehdejší resoluce měl státi nad jiné povolaný odborník v posvátném umění — dr. Antonín Podlaha — s nímž p. poslanec o sloupu již několikráte konferoval. Výslednice těchto porad vyzněla asi takto: Rekonstrukce sloupu na Staroměstském náměstí — ovšem pohlíženo tu jen se stanoviska uměleckého — je možna, pakli lze sestaviti z původního sousoší vše, možno-li tudíž nejen všechny součástky sehnati, ale možno-li je technicky také opět sestaviti. Přesnou kopii dnes není možno pořizovati a také nevyhovuje duchu doby uměleckého nazírání, proto v případě budování nového Mariánského sloupu musilo by to býti dílo nové, původní, komponované současnými umělci.

P. poslanec Nosek dále připomněl, poněvadž otázka znovubybudování Mariánského sloupu velmi často se opakuje a probírá s různých stran, že jest proto na nejvyšší nutno uvéstí v život výše zmíněný odbor, který by se speciálně všemi těmito otázkami zabýval, je studoval a řešil, a navrhl zvoliti do něho následující funkcionáře: Předseda dr. Antonín Podlaha, světicí biskup a generál. vikář, jednatelka sl. Zdenka Braunerová, jež hrdinně první protestovala položením věnce se svojí navštívenkou na trosky Mariánského sloupu, pokladník Ant. Šorm, sběratel památek a historie tohoto památníku, revisorem Jiří Linhart, pošt. ředitel v Českých Budějovicích, organisátor halířové sbírky na postavení Mariánského sloupu. Na návrh, aby p. poslanec dr. Nosek byl jmenován místopředsedou, sděluje též, že i pro každou další práci stojí cele v službách tohoto odboru a bude proň pracovati všemožně, z politických důvodů však žádá, aby od tohoto jmenování bylo upuštěno.

Dále podal p. poslanec dr. Nosek referát o komisi a prohlídce zbytků Mariánského sloupu v Lapidariu dne 4. listopadu s mistrem Vosmíkem, akad. sochařem a přítomným zapisovatelem. Podotkl, že umístění — takřka na smetišti — krásných a památných zbytků přímo volá po vysvobození jich, což má se státi přenesením do domu Čsl. akciové tiskárny v Praze II., Panská ulice, k výstavě ikonografie a bibliografie Mariánského sloupu, jež bude zahájena s otevřením tohoto našeho ústředí dne 8. prosince t. r. Apeluje při tom na p. inž. Dostálka, aby u obce pražské učinil kroky k vydání těchto památek, event. zjistil, jak se má při tom postupovati, aby byly získány.

Současně přednáší p. poslanec Nosek další svůj šlechetný návrh, aby podobně bylo zachráněno sousoší sv. Ignáce z Karlova mostu, takřka pohozené dnes ve skladišti obecního dvora na Malé Straně. Již před tím požádal koleje T. J., aby dovolila prozatímní umístění v zahradě jezuitské při kostele sv. Ignáce.

Pan rada Dostálek navrhuje s touto akcí poněkud posečkatí, až se vrátí p. primátor dr. Baxa z Italie a požádati, aby nám obec zapůjčila tyto sochařské tvory pro „výstavu baroka“ a jakmile tyto jednou budou odvezeny, že nikdo o jejich vrácení nebude se starati a připomíná, že v roce 1918 samo hl. m. Praha lidovcům Mariánský sloup nabízela, aby si jej odkli-

dili ze Staroměstského náměstí. Dnes však, že jeho vydání by se asi neobešlo bez městské rady; upozorňuje ještě, že tak bude nutno učiniti na „náklad a nebezpečí naše“.

Dále zmiňuje se p. posl. dr. Nosek o otázce do-pravy, jež bude velmi obtížná. Aby veliký náklad s tím spojený byl zmírněn, žádá přítomného zástupce Orelstva, p. ředitele Sobiška, zda možno počítati s pomocnou rukou bratří Orlů staroměstských, kteří obraz P. Marie se sloupem dali na svůj prapor.

P. ředitel Sobišek prohlásil, že přijímají vděčně tuto úlohu nejen jako čestnou funkci, ale také jako svoji spolkovou povinnost a dávají své síly k dispozici pod vůdcovství odborné síly, která bude ono stěho-vání řídit.

V dalším programu schůze rozvinul p. poslanec Nosek některé význačné body, týkající se otázky rekonstrukce, výstavy a jiných otázek Mariánského sloupu. Z velmi zhuštěné a obsažné látky budíž zaznamenán alespoň návrh dukátů s monogramem Mariánského sloupu.

Pan poslanec dr. Nosek dal návrh, aby na výstavě Mariánského sloupu byly vystaveny též dárky, jež na nové postavení byly již darovány a současně se zabýval otázkou, jak tyto dárky vhodně zpeněžit. Poněvadž vydražování těchto předmětů nebylo by právě nejekonomičtější formou — která má do nejkrajnějších důsledků při celé této akci býti zachována — navrhuje učiniti soupis a ocenění dáreků. V soupise by byl označen obnos, který štědrý dárcce má věnovati v hotovosti, aby stal se majitelem té některé darované věci. Veškeré darované předměty aby byly označeny zvláštním gravírovaným monogramem Mariánského sloupu, což by bylo svěreno příslušným odborníkům. Monogram by mohl nésti též písmena: MRP (Maria Regina pacis) „Královna míru“.

Dále navrhuje, aby ze zlatých předmětů, poškozených a k dalšímu uschování nevhodných, byly zakoupeny svatováclavské dukáty (tehdy nedávno vydané), jež by byly podobně označeny. Touto graviaturou že by se staly i numismatickou raritou a byly by vydány jen v určitém nevelikém počtu. Takový dukát by byl

M. S. Gillet O. P., generál dominikánského řádu:

O mír zítřejší.

Přinášíme úvahu generála dominikánského řádu o míru uvnitř státu a o současné roztržiténosti sou-dobého života. Gilletův článek zasluhoval by i u nás dobré pozornosti, neboť leckdes žije vrtošivá touha po pokusech a reformách, které jen zanedbávají unum necessarium.

První podmínkou pro zajištění míru mezi občany jednoho národa je přesně řečeno nyní nutnost *vrátit se k zdravému rozumu*, to znamená pozorovat lidi a jednat s nimi tak, jak jsou, nikoliv jak by měli býti nebo jak bychom chtěli, aby byli.

Přes jedno století a zvláště za posledních padesát let neustávají sociologové z katedry opakovat lidu všemi prostředky — knihami, brožurami, přednáškami, časopisy a novinami — že člověk je od přírody dobrý. Že jen společnost jej zkažila, ačkoliv zase na druhé straně nepopírají, že lidem nelze žítí mimo společnost. Ale co máme učiniti, jestliže je společnost, bez níž nelze žít lidem, vlastní příčinou jejich zkažky?

Na tuto otázku nám odpovídají sociologové, že tuto zkázu přirozené dobroty lidské nezavinuje každá společnost, nýbrž po výtce jen společnost kapitalistická, taková, jaká se dnes protírá před našima očima. Avšak v den, kdy evolucí nebo revolucí kapitalistická společnost ustoupí proletářské, tehdy, praví, najdeme opět ztracený ráj. Nastane zlatý věk, který nezanikne.

To je typický příklad zhoubné ideologie, která dnes svádí nejen lid, nýbrž dokonce i určitou elitu mladých intelektuálů.

darován tomu, kdo odevzdal na Mariánský sloup nejméně 300 Kč. Na to probírány některé technické podrobnosti výstavy (stráž, vitríny, plakáty, vstupné (1 Kč), opatření miniaturní kopie a pod.).

Konečně upozorňuje p. poslanec Nosek, že bude nutno též širší veřejnosti příslušným způsobem upozorniti na nemožnost pravé rekonstrukce, poněvadž jsou zbytky v desolátním stavu a hlavně z důvodů politických na pražské radnici a uvažovati, jak urážku Matky Boží odčiniti jiným způsobem, třeba stavbou kostela na pražské periferii, vztyčením mohutné mramorové sochy Panny Marie na některém návrší nad Prahou, jako jest obdobně socha v Tarviziu, kterýžto podnik měl by třeba ještě dalekosáhlejší výsledek než marné úsilí o toho času nemožnou rekonstrukci.“

Po této první schůzi nastala pak opravdu úsilovná práce, na níž lví podíl měl p. poslanec dr. Nosek. Přes všechnu nepřízeň, která se postavila do cesty, a překážky, které provází lidská díla, výstava byla uskutečněna od 8. prosince 1924 do konce ledna 1925. Zahájil ji za účasti J. M. dr. Antonína Podlahy a četných hostů p. poslanec dr. Nosek, napsal i úvodní slovo k pietnímu katalogu a brožurce o Mariánském sloupu. Akce tyto měly celkem dobrý úspěch a výsledek ukázal se na sbírkách, jež později odvedeny ve prospěch stavby farního domu a kaple Neposkvrněného Početí Panny Marie ve Strašnicích.

Žel, že zprávy, že nebude možno t. č. Mariánský sloup na Staroměstském náměstí rekonstruovati, neměly pro tuto akci právě nejlepší následky a myslím, že způsobily p. ministrovi později i nejednu nepřijemnou předhůzku od lidí, jež pochopiti nechtěli současný stav věci. Když fusovala Moravskoslovenská banka a nebylo, kde deponovati nastřádané sbírky starých mincí, starých i novějších šperků, odnesl je pan ministr dr. Nosek vlastnoručně domů a tam je ve svém bytě opatroval.

Z toho patrno, jak vřelá byla úcta mariánská ministra dr. Františka Noska a jaký obrovský kus díla vykonal na odčinění temného činu z třetího listopadu 1918, kterým jsme se tak divně před kulturním světem uvedli v mladou svobodu . . .

Ve skutečnosti tito mladí lidé nemají již smysl ani pochopení pro všeobecné ideje, které byly tak drahé předcházejícím generacím a které slouží za pouta lidskosti mezi lidmi všech dob a všech zemí. Před nimi dávají přednost současným ideologiím nejabstraktnějším, chci říci nejprázdnějších lidské zkušenosti. Vzdávají se jim bez rozmyslu pod záminkou klamně mystiky, která bývá často jen sentimentální náhražkou vznešené a zároveň také pošetilé potřeby znovu vybudovati svět, totiž zničit vše, co ještě zůstává z minulosti, kterou ve skutečnosti neznají, a vybudovat ze všech troskek budoucnost, kterou snad dovedou tušit, ale zvláště určitě vysníti.

Před tímto obecným zmatkem myslí převládá opravdu dojem, že mnohem horší než hospodářská krise je krise inteligence, odvyklé myšlení, usuzování a uvažování. Vskutku oblast jasných idejí se pro ně stává rovněž oblastí myšlenek zmatených.

První obecná podmínka skutečného míru je v tom vidět a ovládat lidi tak, jací jsou. Ovšem takoví, jací jsou dnes, jak se před námi odhalují v svém egoismu, v svých vášních, zálibách, v stranicství a v své zšti, takoví nejsou dnes pozoruhodní. Avšak kdo je vinen? To je jen chyba společnosti, odpovídají nám ideologové. Lidé se stanou dobrými jako v pohádce, přemění-li se prostě struktura společnosti a z kapitalismu přejdeme v socialismus, lépe řečeno v komunismus.

Ale vzdalme se od ideologie a poraďme se se zkušeností.

Zajisté, co nám povídá zkušenost? Poučuje nás, že skutečně špatně ustavená společnost — ať už autokratická nebo bez autority — může přivodit, usnadnit a zvětšit zkaženost svých členů. Ale zkušenost nás také učí, že nejlépe seřízené společnosti, u nichž silná autorita je vymezována spravedlivými zákony, právě tak, nemohou automaticky učinit své členy ctnostnými a dobrými.

Jestliže současná roztříštěnost mezi Francouzy nevytváří nový stav, je přesto něco vážného, ba hrozi- věho v celém zjevu. Je tím ohrožen mír nejen vnitřní, nýbrž i vnější. Dnes současně tato stranická řevnivost zasahuje až k podstatnému, totiž k samotným principům života jako je morálka člověka a občana, rodinné zřízení a konečně i prvotní podmínky sociálního života.

Možno říci, že ve všech hlavních otázkách se Francouzové podstatně rozcházejí a že by bylo marné chtít ustavit mezi nimi zítra mír, kdybychom se přímo nepodívali do tváře těmto pravdám, abychom vytěžili přímé a praktické důsledky, pro co zůstává nejdůležitější směrnicí ustavit u nich jednotu myslí.

Zde konečně a výhradně ustoupily všeobecné ideje, kdysi tak drahé vzdělaným Francouzům, a které tvořily jejich hlubokou jednotu pod rozličným zevnějškem, ideologiím, těmto čistým konstrukcím ducha, u nichž zdravý smysl, rozum a zkušenost jsou zpravidla nepřítomné, a které právě díky tomuto všemu se v posledních padesáti letech rozšířily jako neúčinnější prostředek intelektuálního rozvratu. Národ, o kterém je známo, že je nejinteligentnější na světě, nejvyrovnanější, nejjednodušší, sám dobrovolně kalí prameny, z nichž čerpaly sílu jeho inteligence a srdce po staletí. Škrtem pera potlačil společné vyučování vybrané elity, která podala nehynoucí důkazy o svých výchovných hodnotách. A důvody k tomu poskytovalo heslo humanita.

Obecný zmatek myslí ve Francii se datuje obzvláště z této doby a nepřineseme-li ihned lék, způsobíme jen, že postupem času úplně vymizí generace, které znaly dobrodiní latinské kultury v humanitním a zároveň též křesťanském smyslu.

Jestliže chceme žítí napříští v míru vnitřním, je třeba, abychom se ihned dnes chopili všech nutných prostředků pro mír.

Máme zapotřebí nikoli nezbytně autoritativní vlády, rozumí-li se tím diktatura pravá nebo levá, což jsou abstrakce, vytvořené lidmi, kteří ji ospravedňují,

K. Hroch:

Sociální význam zákona o újezdních měšťankách.

Především sluší kvitovati, že zákon z 20. prosince 1935 č. 233 Sb. z. a n. vrátil se statečně a bez rozpaků ke starému názvu *měšťanská škola*, který byl v popřevratových letech prodán za pozlátko „občanské“ školy. Důvodová zpráva se opírá o revui „Naše řeč“, jejíž snahy o čistotu a správnost naší mluvy byly takto zaslouženě podepřeny respektem našich zákonodárců.

Sociální význam nového zákona nejlépe nám osvětlí několik pohledů na jeho světlé stránky. Zákon zavádí vlastně povinnou docházku do měšťanky, třebaže důvodová zpráva to popírá a odkazuje na říšský zákon o školách obecných z roku 1869. Připouští však, že trvajících povinností byly novým zákonem jasněji vysloveny a upraveny. I to je plus. Paragraf 22. určitě vyjadřuje povinnost chodit do školy měšťanské pro všechny děti čl. státních občanů, majících trvalé bydliště v obvodu školy, vyhovují-li podmínkám pro přijetí, jak je uvádí říš. zákon a řád školní a vyučovací. Povinnosti chodit do veřejné školy měšťanské jsou zproštěny:

- a) děti, které chodí do škol středních,
- b) děti úchylné (pro ně máme pomocné školy),
- c) děti zproštěné povinnosti chodit do školy vůbec

nýbrž je nám třeba vlády, jejíž členové by měli možnost vládnouti s autoritou a kteří by zjednali úctu zákonům ve jménu obecného dobra, kterému by se podřídili. Tito vládcové by měli přesně vymezit, jaká je podřadnost k obecnému dobru u zájmů zvláštních, soukromých a společných. Měli by zajistit současně práva lidská a občanská. Přivést lid k tomu, aby měl důvěru a úctu před spravedlností. Rozdílet povinnosti a udílet výhody z obecného dobra podle lidské hodnoty u každého, při čemž by se bral zřetel na početné rodiny. Zkrátka bylo by nutno dát ústavě sílu, vládcům rozhojnit vůli, abychom měli vládu, která vládne. Příští mír v nitru se ustaví jen za těchto podmínek.

Je ještě další podmínka příštího míru, a to jest obnova jednoty myslí.

Avšak ta se uskuteční jedině zřízením společného učiliště všem Francouzům mimo každou specialisaci. A když prostorná kultura klasická — nikoliv ve smyslu literárním, ale v humanitním smyslu slova, se projevila v minulosti jako účinná síla francouzského sjednocení, vybudujme s tímto tradičním prostředkem jednotu myslí. Vraťme elitě a průměrnému Francouzovi smysl těchto obecných idejí, očištěných od všeho lidského, jako je právo, povinnost, autorita, obecné dobro, spravedlnost, víra, čest, rozum, duše, náboženství, bez kterých lidská bytost nemůže myslit, soudit, uvažovat ani rozumně žít a jednat. Ostatně nic nebrání, aby k tomuto vyučování o obecnosti lidské nebylo připojeno studium věd, moderní techniky nebo živých jazyků. Jedině tak by mohla býti nastoupena cesta za jednotou myslí ve Francii.

Konečně pak je ještě třeba probouzet všude a zvláště u mládeže vědomí morálky, vrátit lidem smysl a pochopení pro povinnost se vším tím, co takové vědomí sebou přináší i z hlediska lidského, z rozumového základu, z duchovního ideálu, z osobních závazků rodinných, zaměstnaneckých a sociálních. Sem obrátit všechny naše snahy je velice nezbytné, neboť i když stát prohlašuje, že je mu otázka náboženská vedlejší, nemůže být lhostejný v otázce morálky. Protože vládně s lidmi, kteří mají vědomí a povinnosti, kterých je třeba splnit, právě tak jako práva, která mají být platná.

A mír vnitřní, který bude plodem těchto tří obnov — autority politické, jednoty myslí a morálního uvědomení, zůstává u všech příležitostí nejlepší zárukou vnějšího míru.

Přeložil K. V

pro těžký neduh tělesný nebo duševní, který znemožňuje vyučování nebo školní docházku,

- d) děti chodící do soukromých škol měšťanských a
- e) děti vyučované doma.

Kromě toho dává zákon právo okresnímu školnímu úřadu zprošťovati děti od povinné docházky z důvodů zvláštního zřetele hodných. Na př. na obvodu újezdu by bydlely děti slabé, kterým by docházka do školy 5 km vzdálené při nedostatku vhodných dopravních prostředků mohla škodit na zdraví. Okresní školní úřad je může povinnosti docházky zprostiti.

Na druhé straně umožňuje zákon přijetí těch dětí, které bydlí v ně školního obvodu, které překročily věk školou povinný a které nevyhodily 5. postupný ročník, vyhovují-li podmínkám pro přijetí, nestoupne-li počet žáků ve třídě nad 60 a nepřeplní-li se třída. Přeplnění nastane, jakmile na dítě nepřipadne ani 6 čtverečných stop, t. j. 0.6 čtver. metru plochy, nečítaje plochu učitelova stolku, skříně, tabule a cesty k lavicím i mezi lavicemi.

Nutno tedy uznati, že v novém zákoně přes obtížné finanční poměry doby, ve které zákon vznikl a které v něm pochopitelně zanechaly své stopy, najdeme

hodně zřetele jak k rodičům, tak k dětem. Hned první dva paragrafy zákona nasazují sociální tón. Každé veřejné měšť. škole se má přidělití takový obvod, aby dětem bylo zajištěno přijetí do ní. Zde zákon přinesl určité omezení pro Slovensko a Podkarpatskou Rus, kde se vztahuje jen na měšť. školy *státní a obecní*, nikoliv na ostatní veřejné školy, zejména církevní. Naděje, že by stát akceptoval církevní školy veřejné a že by se podařilo vytvořit u nás typ školy církevní státém placené, byly předčasné a přehodnotily politický význam stran, hájících školu konfesijní.

Tvoření obvodů má se dít tak, aby byla dětem jak jen možno usnadněna pravidelná docházka do školy, při čemž je dbáti, aby děti neměly do školy zpravidla dále než 5 km. Slovo „zpravidla“ ponechává zadní dvířka pro přijímání žáků i z větší vzdálenosti, zejména když komunikační prostředky usnadní pravidelnou docházku. Podle dosavadní judikatury jsou totiž pro snadnost docházky rozhodné *jen komunikační poměry*.

Zřetel k dítěti vystupuje tu zřetelně do popředí a je příjemným rysem celého zákona.

Za sociální lze konečně označiti i rozdělení nákladů na zřízení a udržování újezdních měšťanek mezi obec, okres a zemi. Bylo by si ovšem přáti, aby finanční poměry všech těchto činitelů byly takové, aby nebyla brzděna sociální opatření nového zákona hned v počátku.

Světlo se však neobejde bez stínu. Důvodová zpráva sama přiznává: Rozšířením obvodů měšťanských škol (dosud byl obvod 4 km) a odchodem dětí 6. až 8. škol. roku do měšťanek, klesne na mnohých obecných školách počet žactva tak, že přestanou být některé třídy po zákonu nutné. Zpráva sice vyslovuje naději, že úspor dosažených takto v osobních nákladech učitelských může býti použito na újezdních měšťankách, ale myslíme, že je to nejen dost optimistické, ale i méně sociální, vezmeme-li v úvahu nezaměstna-

nost učitelstva obecných škol. Na měšť. školách je naopak nedostatek zkušného učitelstva. Umísťuje se hodně profesorů a z těch víc než čtvrtina si doplňujícími zkouškami zajišťuje delší pobyt na měšťanské škole.

Sociálněji zní resoluce senátu, aby vláda nepřipustila redukce jednotřídních škol vůbec a dvoutřídních jen tehdy, klesne-li celkový počet žactva na škole pod 40. Ménětřídním školám by jistě hodně prospělo, kdyby byl na nich snižen počet žactva připadajícího na třídu. Nechceme tím říkati, že by takové opatření nebylo dobré i na školách výše organisovaných, ale bereme v úvahu poměry tak, jak jsou.

Celkem tedy musíme uznati sociální význam nového zákona, i když se nepodařilo přičleniti organicky čtvrté ročníky k dosavadní měšť. škole a prodloužití tak školní docházku na 9 let.

Srovnáme-li s rakouskými poměry, jak jsou tam zavedeny od roku 1927, vidíme sice čtyřletou školu měšťanskou (Hauptschule), ale již s 5. post. ročníkem, který u nás patří ještě škole obecné (výjimky na Slovensku a Podkarpatské Rusi). Zajímavé je, že na rakouských měšťankách je vlastně uzákoněna diferenciacie na 2 oddělení podle nadání. Obhájcí diferenciacie u nás se dívají poněkud skepticky na tuto rakouskou diferenciaci, poněvadž byla uzákoněna novým režimem a vyslovují obavy, aby jí nebylo zneužíváno proti sociálně slabším. Také Maďari mají čtyřtřídní měšťanky v obcích aspoň s 5.000 obyvateli. Jde o školy státní, poněvadž náklad hradí buď zcela nebo z větší části stát. Počet žáků připadající na třídu je menší než u nás, pouze 50.

I toto srovnání ukazuje, že se nemusíme za své školství stydět. Uvážíme-li hustou síť našich škol — zvětšení poloměru obvodu újezdních měšťanek ze 4 na 5 km má vlastně zabrániti, aby se některé děti necitly mimo obvod — musíme uznati, že pro své školství i v době finančně neutěšené činíme vše, co lze.

J. Krlín:

Příčiny vzrůstu zločinnosti mladých lidí.

Vzrůst zločinnosti v řadách mládeže vzbuzuje právem vážné obavy a je bolestným zjevem moderní společnosti. Neběží jenom o ojedinělé případy a množí se hlasy, že mládež vypadá jako by zachváčena těžkou nemocí, kterou je třeba rychle léčit. A má-li býti choroba léčena, a vyléčena, je nutno znáti napřed její příčiny, proto se pronášejí o ní různé soudy. Nebudeme se příliš obíratí názorem, že větší tresty a přísné soudnictví by byly s to zmenšit počet vražd, neboť při tom již nejde o příčinu zla, nýbrž o zabránění, čímž se zlo nevykoření. Je nutno zkoumat vývoj před spácháním zločinu a důvody náklonnosti k němu a těch je více než se zdá na prvý pohled.

Velikým neštěstím je, že v mnohých případech nemají mladí lidé středu jistoty. Ti, kdož po desítiletí podrývali autoritu rodiny, mají o to smutnou zásluhu a málokdy je tak ověřována pravda o vznešenosti a poslání rodiny, nerozlučitelnosti manželství, jako právě v tomto případě. Rodina dává jistotu a upevňuje sílu. Ukazuje smysl života i povinnosti a zároveň učí člověka, jak je plnit. Rodinný krb dnes je velice často vyhaslý a nejvíce tím trpí dítě. Hledá jinde teplo a světlo, a často v prostředí, které mu je nemůže dát, poněvadž je samo nemá. A odtud ta malá oddanost u mládeže. Láska a důvěra k matce a úcta k otci jsou tvořivými prvky v kladném slova smyslu a ty vlastnosti se nerozvíjejí tam, kde mamon má přední místo, nebo kde není vzájemné lásky a úcty manželské, a kde je málo odpovědnosti za duši dítěte. Velká část nynější mládeže měla i to neštěstí, že rostla bez otce, a že často matka nemohla dáti dětem, čeho by potřebovaly. Na ženy za války a po válce doléhalo mnoho starostí a otcové se vraceli mnohdy z války příliš změněni ne ke svému dobru.

Potom byla propast utrpení nahrazena na několik let nadbytkem materiálním a tato nevyrovnanost, poněvadž se stala téměř přes noc, nebyla zdravá. I ve městech i na venkově se hromadily peníze, příliš se jim důvěřovalo a na nich lpělo, vytláčovaly ze srdcí lásku k duchovním hodnotám, uvolňovaly požívačnost a dítě na to zase nejvíce doplácelo. Tisk, který se hodně četl, místo aby byl správným regulativem, vyzdvihoval ještě hmotné stránky a zatlačoval do pozadí duchovní, takže kriteriem se stávala hmota ať již v jakékoliv formě.

Dalším zlem byl veřejný příklad. Dorůstající mládež ustavičně četla, slyšela a pak i sama mluvila o mravních defektech význačných činitelů, kteří přesto zastávali dále svá místa ať v institucích veřejných či soukromých, ve stranách, podnicích a pod. Štvanicemi v tisku se daleko více ublížilo nevinným než vinným, a nejvíce těm, kteří nedovedli ještě rozlišovat. Víklal se v nich pojem spravedlnosti, autority, a to nejen k lidem, nýbrž i ideám. Bylo žalostné, když takoví třináctiletí chlápci nebo dívky rozmlouvali o „bo-bečkách“ věci, které vyčetli z novin nebo tak zv. satyrických a humoristických listů.

Škola nebyla rovněž korektivem a je stejně odstrašujícím příkladem jako moderní rodina. Laická morálka, která měla a má nahradit náboženství a těm z druhého břehu má dát něco pevného, nedostačí sama o sobě ani v normálních a klidných dobách, tím méně v rychle letících letech a událostech nynějších. Učitelé bořili křesťanské principy a na jejich místo nedávali ani náhražky, čímž vznikala nebezpečná prázdnota. Profesori středních škol měli a mají dodnes mnoho stížností, že dětem, přicházejícím z obecných škol, chybí smysl pro řádné plnění povinností, pro odpo-

vědnost, stěžují si na jejich lhavost. Ve vyšších třídách, pod tlakem těžkých nynějších poměrů, kdy hrozí ještě větší nezaměstnanost, bují ve většině mladých lidí falešná víra, že ne spravedlnost, důkladně ovládaní předmětů, ani poctivost, nýbrž protekce je jedinou cestou, již se může vejít do dnešního života.

Náboženský převrat, který natropil u nás tolik zla, je další příčinou úpadku moderní mládeže. Začalo to snížením důvěry v kněze a jeho poslání, kterážto nedůvěra se přenášela i na nauku. Ve škole se chápalo náboženství jako každý jiný předmět, ba přikládala se mu ještě menší důležitost. V knězi spatřovali učitele a profesora, ale ne kněze. V náboženství neviděli života podle božských zásad, nýbrž nanejvýše filosofický názor, který byl žákům učiteli znehodnocen a postaven za všechny filosofické soustavy jiné. V tisku bylo kněžstvo napadáno, haněno, smáli se mu a vzbuzovali proti němu nenávist.

Krise, která od roku 1929 se zvětšuje a pomalu se stává něčím konstantním, je ranou, kterou je poznamenán celý život, tedy i život mládeže. Bída, která vystřídává chudobu, není příznivá vnitřnímu růstu, který podlamuje, jak hladem, ubíjením sil tělesného organismu, tak zatrpklostí a nenávistí k těm, kteří ještě mají z čeho žít. Není třeba ani dodávat, že nenávist nezvýší úcty k bližnímu, a tím méně ji zvýší tam, kde se jedná — a to bývá častým zjevem u moderních boháčů a zaměstnavatelů — s lidem málo lidsky, i když se stále vyslovuje jméno: humanita.

Ovšem, nestačilo by vyjmenovati jen příčiny stoupající zločinnosti mezi mládeží a neukázati, v čem je lék a jak je třeba ho užítí na hlubokou a hnisající ránu. Dvě slova napadají při letmém přemýšlení: Láska a spravedlnost a na ně ukázal i velekněz Pius XI. v krásné encyklice: *Caritate Christi compulsi*, vydané před třemi lety a zabývající se prostředky, jimiž by bylo možno pomoci společnosti a světu. Charita na prvním místě a jistě nelze vytknouti katolické Církvi, že by na ni zapomínala. A jedním z nejkrásnějších projevů charity je, co koná pro záchranu, nejen tělesnou, nýbrž i duchovní, naší mládeže. Mám na mysli hlavně dílo svatého Dona Boska, v němž pokračují jeho synové a dcery, salesiáni a Dcery Panny Marie Pomocné. Když otvírali před 15 měsíci svoji oratoř v

Mor. Ostravě, kde to není s dětmi nejlepší a kde nejen policejní úřady, nýbrž i jiné instituce mají dosti práce s mládeží buď zločinnou nebo zločinnosti nakloněnou, radovali se veřejní činitelé a dali svoje uspokojení jasně najevo účastí při kladení základního kamene a při svěcení budovy. Tehdejší starosta moravsko-ostravský, sociální demokrat Prokeš, nechyběl na těch slavnostech a byl rád z příchodu salesiánů. Když začali salesiáni shromažďovati děti, nebyli hned spokojeni. Ztrácely se věci, mnoho se toho potlouklo a bylo i hodně rvaček. Dnes již mají v oratoři 400 dětí nejchudších a z velké části nezaměstnaných rodičů, nic se neztratí, děti se těší na chvíle, které prožijí u salesiánů, u Dona Boska, jak říkají, hrají si, veselí se, mají se radši a rodiče jsou spokojeni. Děti, které dříve přicházely z ulic, na nichž prožily dlouhé hodiny, rozvřenější a horší, přicházejí z oratoře hodnější a rádnější. Stejně tomu bude, dá Bůh, v brzké době i v Kobylisích. Pro nás katolíky, kteří s bolestí daleko hlubší než nevěřící, pozorujeme úpadek mládeže, poněvadž se strachujeme o její spásu časnou i věčnou, je podporování salesiánského díla příkazem, rozkazem lásky, jemuž se nelze vyhnouti. A nejen pro nás. Je povinností úřadů, kterým nemůže býti lhostejno, jakou bude mládež, to je budoucnost národa a státu, povinností vedoucích národ, podporovat toto dílo. Říká se, že nejvíce zločinců vyrůstá na periferiích velkoměst a tam jdou všude salesiáni se svou láskou a se svou jedinečnou pedagogickou metodou, která dělá pravé divy.

Bylo by možno uvést ještě jiné léky, jako povinnost tisku, umění v divadelních a biografických představeních, snad se k nim vrátíme ještě později, myslím však, že neúčinnějším lékem je salesiánské dílo, jehož ovoce pro budoucnost bude nejživnější, a jehož setba má největší naděje na vzkříšení a růst. Cítíme všichni, že ve výchově našich dětí a naší mládeže to povážlivě skřípe, ať již myslíme na výchovu v rodině, která prožívá po světové válce velikou krizi, nebo na výchovu ve škole, která prožívá nemenší krizi, nebo konečně na výchovu různých prostředí. Je tudíž nejlépe začít nápravu v tomto bodě. Řekl jsem a ještě jednou opakuji a zdůrazňuji, že je to příkaz charity, křesťanské lásky, který zavazuje.

Dott. Marko Weirich:

Nový umělý textil konkurující s vlnou a bavlnou.

Nové možnosti boje proti nezaměstnanosti.

Jak izolovaná Evropa za dob napoleonských válek vypnula um nejschopnějších chemiků a techniků k největší vynalézavosti (řepový cukr atd.), tak i dnešní doba, příznačná svým hermetickým hospodářským uzavíráním hranic všech států — zvláště je to pozorovati u Itálie, uzavřené hospodářskou blokádou sankcí — vykazuje neméně epochální vynálezy a zdokonalení skoro ve všech oborech nejnútnejších životních potřeb, hlavně tam, kde jde o to, nahražovati suroviny z ciziny.

Jedním zajímavým vynálezem, o kterém se u nás málo mluví a píše, jest nová náhražka vlny, a zvláště bavlny. U nás je znám dosud jen tak zv. rayon, který nahraňuje hedvábí a získává se jako syntextický textil z viskosy (dřeva). Ze stejné viskosy se podařilo vyrobiti umělý textil nahražující dokonce vlnu i bavlnu. Tento syntextický textil jest nazván technickými odborníky „staple fibre“ a lidově se mu říká čistě „fibro“ (vlákno) a představuje tedy úplně nové odvětví ve výrobě rayonu. Už za války se prováděly tyto pokusy v Německu, ale bez úspěchu. Teprve dnes dosáhl tento vynález největšího zdokonalení a praktického provedení v Itálii, Německu, Americe a Anglii.

Abychom si uvědomovali význam tohoto nového umělého textilu i pro Československo, jest záhodno

povšimnouti si dnešního stavu průmyslu umělého hedvábí u nás vůbec. Jsou to dvě vážné skutečnosti, které mluví pro to, abychom věnovali větší pozornost tomuto textilnímu odvětví: nezaměstnanost a veliké dnes nevyužitkové bohatství dřeva zvláště na Slovensku.

U nás se odhaduje počet trvale nezaměstnaných, t. j. počet nezaměstnaných, kteří by zůstali mimo výrobní proces i při plné činnosti celé výrobní kapacity, na 500.000. Tak bylo aspoň konstatováno na jednom debatním večírku v Československé národohospodářské společnosti účastníky svazu čsl. průmyslu. U nás, právě vzhledem i k populačnímu přírůstku (ovšem jen pro příští desetiletí!) bude třeba hledat nové výrobní prameny, hlavně v oboru náhradního průmyslu. V tomto jest právě umělé hedvábí, zvláště vzhledem k našemu velikému bohatství dřeva, jedním z mála náhradních průmyslů, které mají vývojovou možnost a příznivé podmínky u nás.

Bohužel, dnešní stav výroby umělého hedvábí u nás naprosto neuspokojuje. Přes dobré přirozené podmínky Československo pokulhává za cizinou a jest stále odkázáno na dovoz z ciziny. Výrobou umělého hedvábí u nás se zabývají jen tři závody: Lovosice, Therezienthal a Senica, které, bohužel, stále stojí pod

vlivem zahraničních skupin, které nemají tolik zájmu na zvýšení výroby v Československu, jako spíše na tom, aby udržely svůj vývoz k nám. Loňským převedením akcií závodu v Lovosicích do rukou Ústeckého chemického spolku snad nastane obrát i na tomto poli naší výroby; o tom nás přesvědčí teprve statistiky. Je to samozřejmě v našem zájmu, aby se zvýšila domácí výroba rayonu, už proto, že dosud dovážíme více než polovinu suroviny z ciziny a tento průmysl zaměstnává značné množství dělníků.

Ze světové statistiky jest viděti, že spotřeba rayonu v textilním průmyslu jest na stálém postupu. Význačným rysem statistiky výroby rayonu v roce 1935 jest právě veliké pronikání „fibra“ do textilního průmyslu. Toto vlákno má stejně příjemný vzhled jako rayon a má nad vlnou a bavlnou ještě tu výhodu, že je teplejší. Jest tak laciné, jako egyptská bavlna (kterou dováží právě převážně Československo).

Světová výroba rayonu: (v tisících angl. lib. lbs)

	1930	1932	1935
U. S. A.	115.000	131.085	257.000
Japonsko	33.330	64.395	200.000
Italie	59.700	70.145	125.000
Velká Britanie	48.870	72.510	112.750
Německo	57.880	64.680	108.000
Francie	39.160	47.255	70.000
Holandsko	15.840	19.405	23.000
Kanada	4.840	7.120	10.000
Švýcarsko	9.600	11.055	8.000
Belgie	10.450	9.780	10.000
Ostatní	15.555	21.145	42.630
Celkem	410.225	518.575	966.380

Z toho bylo vyrobeno:

z viskosity	357.500	454.245	851.880
z acetatu	25.170	34.385	81.000
z kupry	18.215	15.465	33.350
z kolodionu	11.230	6.105	150

Zatím však, co světová výroba rayonu se zvýšila ze 410,2 milionů lbs roku 1930 na 966,4 milionů lbs v roce 1935, výroba vlákna „fibro“ vzrostla ještě rychlejším tempem. Světová výroba vzrostla ze 7,2 milionů lbs v roce 1930 na 50 milionů v roce 1934 a na 117 milionů lbs v roce 1935. Výroba z roku 1935 znamená skoro více než zdvojnásobení výroby z roku 1934:

Výroba „staple fibre“ (v tisících lbs):

	1934	1935
Velká Britanie	3.000	7.500
Francie	1.500	4.400
Německo	20.000	30.000
Italie	20.000	64.000
Japonsko	2.200	6.500
Polsko	725	700
U. S. A.	2.200	4.000
Světová výroba	49.625	117.000

V Československu při roční spotřebě 7 až 7,5 milionů kg není náš konsum ani z polovice kryt domácí výrobou. Zatím, co tento nejmladší a nejzajímavější výrobek na světovém trhu se šíří mílovými kroky, tento pro nás tak slibný průmysl, jeden z mála odvětví, jejichž povznesení by bylo nejúčinnějším bojem proti nezaměstnanosti a proti krizi dřeva, živoří, a zvláště rentabilitou zůstává daleko pozadu za mezinárodními poměry. Vlákno „fibro“ není u nás vůbec zaváděno; ačkoliv by mohlo znamenat lacinou a domácí surovinu našeho velkého a jinak světoznámého textilního průmyslu. Důvodem jest sice ještě překonání dětských nemocí a hlavní příčinou jest příliš malá výroba, neboť jen dosažením velkých rozměrů začíná vysoká výnosnost. Výroba umělého hedvábí se u nás sice v posledních sedmi letech zdvojnásobila, avšak ani toto nestačí na žádoucí rentabilitu. V každém případě však by byla taková investice přes počáteční

Olomoucký tomista P. Jan Reidinger, O. Praed.

Řád sv. Otce Dominika neustále věnuje obzvláštní péči studiu tomistické filosofie. A jí zůstal věren i v dobách, kdy s mnoha stran byla zatlačována do pozadí. Bylo to zejména století osmnácté, kdy jedině dominikáni pevně stáli za svým velkým doktorem a nebáli se velmi namáhavých vědeckých sporů a diskusí, jimiž dovedli statečně obhájit onu podivuhodnou stavbu tomistické filosofie. A jedním z takových obhájců je i Jan Gualbertus Reidinger, rodák Vltavotýnský. Narodil se více než před dvěma sty lety (30. května 1725) a jako šestnáctiletý jinoch vstoupil do řádu svatého Dominika a roku 1744, 1. února složil v budějovickém klášteře řeholní sliby. Vysvěcen o tři leta později, byl poslán do duchovní správy. Byl kazatelem na Malé straně, po dvě leta lektorem filosofie v jihlavském řádovém klášteře u sv. Kříže, aby se odtud zase navrátil do Prahy. Byl po dvě leta provinciálním sekretářem, čímž končí jeho pobyt v Čechách. Povolán do Olomouce za učitele bohovědy. Zde konečně našel Reidinger své místo, zde mohl uplatnit své theologické znalosti. Na tamní universitě měl roku 1764 veřejnou disputaci, při níž rozdána kniha, věnovaná dílu sv. Tomáše Aquinského, sepsaná jiným členem řádu (Hieronímí Vilemí, Ord. Praed. Episcopi Aemonicensis de Thomae Aquinatis doctrina et scriptis), čímž nepochybně mělo býti veřejně ohlášeno, že i na olomoucké universitě třeba věnovati pozornost tomistické filosofii. Za dvě leta dosáhl doktorského baronetu a roku 1767 byl jmenován profesorem dogmatiky na universitě olomoucké.

A tak konečně dostal se Reidinger na pole, kde mohl nejen uplatnit svoje znalosti, ale také postaviti se na obranu tomistické filosofie, která tehdy měla i v Olomouci řadu odpůrců. Tak došlo k vážným vědeckým sporům s členy Tovaryšstva Ježíšova, v jejich rukou bylo tehdy vědecké studium v celé říši. Představíme-li si tehdejší rozkvět řádu jesuitského, jeho vliv a řadu vynikajících vědců na jedné straně a nadšeného syna sv. Dominika na straně druhé, neubráníme se úctě a obdivu. Panovala tehdy sice doba, která si líbovala v disputacích a tím vychovávala už nejen k útoky, ale i k obraně, leč přece bylo třeba znalostí, aby jediný obhájce mohl z boje čestně vyjít. Plodem těchto sporů byly dvě knihy, věnované P. Danielovi Concini, O. Praed., známému tomistovi. Těžko můžeme dnes shledávati podrobnosti o díle a životě tohoto obránce sv. Tomáše. Snad i tato letmá vzpomínka oživí v srdci jeho spolubratří přání, vyhledati takové doklady a tak postaviti před oči současníků obraz jednoho ze slavných svých spolubratřích. Zemřel v Olomouci 4. září 1778 v době, kdy sláva jeho jména dostala se i do okolních zemí a tak pojistila mu světlou památku aspoň ve vzpomínkách těch, kdož jako on věnovali se povznesení a zvelebení tomistického studia.

náklady daleko rentabilnější než podpora nezaměstnanosti! Baťa i tentokrát jde zde dobrým příkladem kupředu a projektuje stavbu továrny na umělé hedvábí v Batizovicích na Slovensku, jež by kryla celou jeho potřebu, hrazenou až dosud z ciziny.

Výše uvedená data jasně mluví, že jde zde o výrobní odvětví, které „vynáší“ V odborných anglických kruzích není už pochyby o tom, že v příštích letech bude nahrazena vzrůstající část jemné egyptské bavlny novým vláknem „fibro“ (konkurence s vlnou bude těžší, byť je i slibná) — a celý světový textilní průmysl sleduje s největší pozorností tuto novou náhradní surovinu. Doba, kdy tento syntetický textil vyřadí vlnu i bavlnu z mnoha výrobků jest snad bližší, než se obecně předpokládá.

Náš textilní průmysl by měl také bedlivě sledovati

výrobu tohoto nového umělého vlákna ve světě a vzít v úvahu jeho výrobu v Československu; tím by aspoň část drahého dovozu, zvláště egyptské bavlny, mohla být nahrazena domácí surovinou a patřičným ulehčením obchodní bilance na jedné straně a velkou vzpruhou dřevařství na straně druhé, což by bylo vítané, zvláště při vývozních obtížích do Německa. Není si ce radno dojíti v tom k úplné autarkii, jelikož by to mělo nepřijemný odraz na obchodní styk s dotyčnými zeměmi. Ale ostatně budeme vedle umělého textilu, a také ve spojení s umělým textilem, potřebovati bavlny a vlny i nadále. Ale možnosti jak pro obchodní bilanci, tak i pro dřevařství a pro stav zaměstnanosti, a zvláště pro industrialisaci Slovenska, jehož zvýšená kupní síla by historickým zemím jen prospívala, by byly velmi slibné.

Malá země jako Belgie, která má větší hustotu obyvatelstva než Německo a Itálie, a podobá se ostatně dosti naší republice, umí vyživovati své lidi, aniž by potřebovala nových území. Je v tom krásný příklad i pro naše hospodářské, sociální a zvláště populační problémy, jak lidské úsilí stačí při dostatečné vynalézavosti a vůli na to, aby vyřešilo nejtěžší životní otázky národa.

Bohužel, zůstal nepovšimnut cenný námět předsedy Státního úřadu statistického dra Auerhahna, který se loni přimlouval za to, aby se hledala půda pro nová

odvětví průmyslu zřízením Okresních sborů pro opatrování práce. Úkolem těchto sborů bylo by vyhledávati různé možnosti investičních činností v soukromém podnikání, upozorňovati na ně, doporučovati jejich provedení, případně vymáhati pro ně úlevy. Není bez zájmu zde poukázati na příklad Holandska, které už prakticky sleduje podobnou politiku zřízením hospodářsko-technických ústavů. V Anglii se bojuje proti nezaměstnanosti přemísťováním průmyslu do tak zv. nouzových území (distressed areas). Moderní boj proti nezaměstnanosti nabývá už jiných forem, a Československo by mělo míti největší zájem o to, aby přešlo v boji proti nezaměstnanosti také k racionelnějším zbráním, a to jest opatrováním nových rentabilních výrobních pramenů, zvláště v oboru náhradního průmyslu. Ovšem zde nastává nová otázka soukromého podnikání, které dnes celým souhrnem státních zásahů se spíše dusí než probouzí. Jistě však široká výroba umělých tkanin u nás by působila nejmenší těžkosti v řešení sociálních problémů a existenčním otázkám průmyslových podniků, vždyť by textilním podnikům naopak dodávala lacinou domácí surovinu. Zde by bylo nejklaštějším příkladem přeorientování a přízpůsobování našeho hospodářství změněným světovým poměrům, kde pronikáme jen lácí a kvalitou, což se dá zase jen řešiti tak, že surovinu budeme míti doma.

mpa:

Německá propagace na Balkáně.

Nástup hnědých košil v německé říši neměl jenom význam vnitropolitický, ale, jak se mohla již Evropa i ostatní svět velmi dobře přesvědčiti, i nesmírný vliv na vedení a úpravu směrnic politiky zahraniční. Německá zpravodajská služba po několik let pozorně studovala poměry a zvláštní zájem věnován „bráně k východu“ — poloostrovu balkánskému. Zde důkladně proměnily se poměry a bylo třeba použití neschopnějších členů zpravodajského oddělení, aby připravovali terén pro formovaný nástup. Mohly by se vydati podrobné a obsáhlé studie o této práci, která zajisté přinesla již dnes svoje plody, řadu úspěchů německé kultury i hospodářského světa.

Zvýšená pozornost stupňuje se od posledních dvou let a nestranný pozorovatel může konstatovati, že zatím co na druhých stranách neschopnost slavila svoje triumfy, německá práce používala prvotřídních sil k provedení plánu sblížení Balkánu s myšlenkami hákového kříže. Počátek nebyl nijak lehký a v mnoha případech zklamaly výpočty hnědých pracovníků úplně; to však nevedilo dalšímu postupu a tím usměrněnější práci. Vzpomene-li se na příklad prvé návštěvy min. předsedy Göringa v Bělehradě v květnu 1934, kdy skoro nikdo si nepovšiml projíždějícího Mercedes-Benzu s usměvavým pasažérem v bílé uniformě pruského leteckého generála — druhou návštěvu gen. Göring vykonal za smutných okolností, jako delegát německé vlády a „Führera“ na pohřbu krále-Sjednotitele, za to třetí návštěva minulého roku znamená již všeobecný potlesk širokých vrstev, který vítá všude říšského státníka na cestě po Jugoslavii. Do Jugoslavie nastupuje cestu celá řada zpravodajů německých listů a prodlužuje cestu Bulharskem k Mece ideálů říše, k zlatému pruhu Bosporu.

Hlavní důraz německá propaganda klade na tisk, neboť je to nespolehlivější tlumočník a propagátor. Celý Balkán obsazen dobrými a hbitými zpravodaji, založeny německé listy na př. „Volksblatt“ (Nový Sad), „B. Tagblatt“ (Bělehrad) a konečně zajištěna i celá řada domácích listů pro ideologické články, vhodné šíření germanofilství. Naprosto nestranně pracuje hospodářská sekce této služby, která ve spojení se službou polskou, zaznamenává řadu úspěchů. Ale nebylo by zajisté dosti dobře možno, tyto vše-

chny výsledky nazvati úspěšnými, kdyby nebylo na Balkáně široké základny psychologické, která v mnohém vysvětluje zdařilý postup německé propagandy. Obdiv pro fyzické junáctví v těchto krajích jest dostatečně znám a této vlastnosti využíla plně propagační služba německá. Všechny pokusy o rehabilitaci jména pruského vojáka vykládány jsou na Balkáně jako samozřejmá odpověď síly kultur. národa. Německá propaganda dovedla ve své službě přijmouti i vědu, stálým výkladem i rozšiřováním zpráv o úspěších německého badání ve všech odvětvích nauky a vědění. Oporou jí byly řady žáků německých universit, které sdužila ve vlivný spolek. Německý obchod čile rozvíjel svoje styky a upravil si terén tak, že dnes skoro miliarda dinárů a dvě a půl miliardy bulharských lvů představují zamrzlý kapitál, za který hbitě se nabízejí výměnou německé průmyslové výrobky. Dochází konečně k interpelaci senátora Hribara, při rozpočtové debatě letošní, jak se to vlastně má s německým kapitálem a hlavně převzetím bosenské továrny v Zenici, společností Kruppovou. Odpověď jasně daná min. předsedou jugoslavským, vysvětlila důvod, pro který pouští se německý kapitál v tak důležitý sektor hospodářský, jakým je těžká industrie a železářský její odbor. V Bulharsku prochází celý tento proces skoro ve stejných obměnách a v Albanii Itálie musela energicky zakročiti, aby se jí dostalo prvenství před čilými propagátory příbuzného Berlína.

Tyto zjevy stávají se znatelnějšími a viditelnějšími přes zlatý déšť do omrzení ženoucích se frází o nezměněném stavu. Konkurence s velikým, mocným a schopným protivníkem musí se ale bráti týmiž cestami, kterých používá on, a stejnou formou. Pozadí mnoha a mnoha hlasitě vykřikovaných úspěchů častokrát vyhlíží zcela jinak ve své skutečné podstatě, nežli jak se na venek představuje. Německá říše na Balkáně imponuje svojí velikostí a vojenskou disciplinovaností, ale její exponenti nikdy těchto vlastností nevyužívají, naopak dovedou superlativy přímo hýřiti nad vyspělostí domácí. Učitelská pósa, třeba dobře myšlená, naprosto ztratila svůj „raison d'être“ na Balkáně. Přešla již doba, kdy severní Slované ověnění gloriolou kulturních učitelů mohli zde přednášet a učit. Dějiny nás učí, že díky očekávati jest naivní

vlastnost, bohužel, ale pravdivá. Na Balkáně vyrostli již ze školských lavic a dnes zdůrazňují, že budou-li se chtít něčemu učit, mohou tak učiniti u velkých učitelů, za nimiž stojí desítky milionů příkladů. Je to zajisté smutný poznatek, ale jest na čase si jej uvědomiti dříve, než chladná skutečnost postaví mnohé před neočekávaný výsledek. Celá situace, jak se vyvinula, není záviněna snad jediné sympatickým vztahem balkánských národů, k různě myslence německé propagandy, ale neschopností a nedostatkem zájmu i na druhé straně — mezi vlastními, kdož musí se o vývoj věcí na Balkáně interesovati. I dnes vidíme netečnost a naprostý nedostatek iniciativy, potřebné k promyšlené organizaci, která by snažila se zabrániti rozvoji práce říšských náhončích. Na mladším pokolení jest, aby dovedlo se rozpatovati, rychle dáti se do činnosti proti hlásání a šíření idejí, které by mohly jednoho dne vysníti v tragické překvapení.

Hospodářský rozkvět Palestiny: židovská expanse.

M. W. — 24. března 1936 podal plukovník Wegwood v anglické horní sněmovně k diskusi vládní návrh na zavedení nové ústavy pro Palestinu, která je pod mandátem britské říše. Vládní návrh nesetkal se s valným nadšením ve sněmovně. Bylo to jen zvláštním štěstím pro anglickou vládu, nedošlo-li k této diskusi, ve které by sotva obstála, protože podle názorů členů sněmovny navrhovaná ústava by pomohla arabským žvlům k politické převaze v Palestině. Židovský člen sněmovny Mr. Silverman se ohradil proti tomu, aby se zahrávalo s těžkým osudem židovstva a ukončil svou pantetickou řeč těmito slovy: „V dlouhých dějinách poznal židovský lid mnoho pronásledování a pronásledovatelů. Mnozí z nich byly velikými říšemi, které dlouho už pominuly a jsou zapomenuty.“

Mandát nad Palestinou uložil Anglii dvojí úkol: opatřiti židovskému lidu nový domov a současně dosáhnouti toho, aby Palestina dospěla k sebevládě, bez ohledů na případné národnostní rozdíly. Jestliže dnes pro Anglii je těžkým oříškem spojití oba úkoly, jest to nemálo vinou její politiky za světové války, kde slíbila obojí Arabům i Židům, koketujíc s oběma stranami, aniž by pak byla s to splniti alespoň jedné straně své sliby. Z anglické strany se přiznává, že Anglie sama působila k tomu, aby Palestina se vyvinula dnes v dvounárodní území s velikými vnitřními rozpory, místo, aby z Palestiny vytvořila zemi schopnou samostatné vlády v plně shodě různých národností. Dnes každá z dvou hlavních stran, arabská a židovská, místo k spolupráci hledí si zajistiti v budoucnosti absolutní převládu. Proto jest těžko dnes jí poskytnouti ústavu na tak zv. demokratické základně, aniž by se tím riskovalo podrobiti početně slabší vrstvy despotismu silnějších. Proto anglický vládní návrh ústavy se liší od obvyklých demokratických ústav, tím, že určuje pevnou kvotu zastoupení pro jednotlivé strany, a to křesťany, mohamedány a židy s oddělenými politickými volbami, t. j. každá z těchto stran si provádí volby sama mezi sebou, aby určila jen své zástupce do společného zákonodárného sboru. Na druhé straně podle ústavy má poslední slovo stále vládní komisař. Samozřejmě, taková ústava se nebude líbiti ani Arabům ani Židům. Za dnešních okolností jest to však nejlepší řešení pro palestinský případ. Jelikož návrh přihlíží i k početné převaze Arabů, nejsou anglické židovské kruhy s tím ovšem spokojeny a pokouší se návrh znemožniti.

Při této rozpravě vyšly najevo zajímavé podrobnosti o dosavadním hospodářském rozvoji Palestiny, které se vyjímají docela mimořádně v dnešní světové krizi. Jestliže na jedné straně obyvatelstvo Palestiny vzrostlo roku 1930 o dalších 60.000 přistěhovaných Židů, nesmíme zapomínati, že i Arabové z přilehlých krajů se v masách přestěhovali do Palestiny, která je lákala právě neobvyklým hospodářským rozvojem.

Poslední fází německé propagandy jest gigantický úkol, rozsévání přesvědčení o neužitečnosti různých spojenectví, která by přinesla prý jen zkázu a nepořádky. Tvrdí dokonce mnozí z agentů, pověřených touto prací, že Balkán musí si zachovati neutralitu a pokud se týče mezinárodních smluv naučiti se jim z praktického příkladu sankcí proti Itálii, jež přinesly malým státům zvýšení hospodářské krise, zatím, co velcí a mocní klidně použili jich ke svým záměrům. Tak se mluví mezi lidem, v tom duchu píše mnozí zasvěcení důvěrníci tisku a jaký vliv tato akce může míti, není snad nutno zvláště zdůrazňovati.

Přátelství severních Slovanů s balkánskými, budoucnost míru i svobody, nutí právě v této otázce k mnohému rozmýšlení. Jest nejvyšší čas, aby se podnikly činy k nové společné práci s Balkánem!

Bělehrad, duben 1936.

Nicméně však příliv Židů zlepšuje jejich podíl na celkovém počtu obyvatelstva. Roku 1931 bylo 175.000 Židů proti celkovému počtu obyvatelstva ve výši 1 mil. 50.000, t. j. představovali šestinu celého obyvatelstva. V posledních čtyřech letech se však počet Židů zdvojnásobil a představuje dnes celou čtvrtinu obyvatelstva. I dovoz stoupl ze 7 milionů Lstg v roce 1934 na 15 milionů Lstg, zrovna tak celní příjmy stouply z 1.800.000 Lstg v roce 1933 na 3 miliony Lstg v r. 1935.

Tři hlavní města, Jerusalems, Tel Aviv a Haifa mají dnes už židovskou většinu. Tel Aviv, bývalé předměstí Haify, je dnes největším městem Palestiny se 130.000 obyvateli. Pak následuje Jerusalems se 100.000 obyvateli a Haifa s 80.000 obyvateli. Státní příjmy jsou větší než výdaje, r. 1934 vykazoval rozpočet přebytek 4 miliony Lstg, roku 1935 už 5 milionů Lstg. Minulý rok bylo věnováno 1.000.000 Lstg na zdokonalení palestinských přístavů. Tomu hospodářskému rozvoji odpovídá i zvýšení oběživa: proti 1.750.000 Lstg bankovek a mincí v roce 1929 (když byly po prvé vydány), obíhá dnes 4.000.000 Lstg oběživa.

Hlavním rysem palestinského hospodářství jest rozvoj družstevnictví. Možno říci, že skoro celé židovské podnikatelství v Palestině jest organizováno na družstevním podkladě. Koncem roku 1935 bylo 750 družstev, z nichž 684 bylo židovských a 73 arabských. V posledních třech letech se počet židovských družstev ztrojnásobil. Zajímavé jest, že touto družstevnickou organizací jest vyloučen meziobchodník, který byl význačným typem židovského lidu vůbec.

V Palestině existují dnes velké průmyslové podniky, zvláště elektrické podniky, jejichž předsedou byl nedávno zemřelý lord Reading. Dnes mu předsedá sir Herbert Samuel, dále jsou tam velké cementárny. Zajímavá jest instalace 40 anglických mil dlouhého vodovodu od jezera Augy u Jaffy až do Jerusalema, který se konečně může chlubit dodávkou vody i v nejnějsších obdobích.

Palestina byla rozrušována vážnými politickými událostmi. Nastala panika, nastal zmátek u bank a spořitelů, kde bylo uloženo přílišné množství kapitálu novými přistěhovalci anebo i samou cizinou. Vůbec je v Palestině hypertrofií malých bank, takže vláda chystá zvláštní zákon, kterým by dosáhla kontroly nad peněžní organizací. Veliké starosti dělá Palestině zmenšený příliv kapitálu z Německa, odkud pocházely hlavní prostředky palestinského rozvoje. Tento nedostatek se pocituje už v tom, že Palestina vykazuje své první nezaměstnané hlavně následkem zastaveného stavebního ruchu. Mnoho k tomu ovšem přispěly poslední bouřlivé politické události.

Arabsko-židovský konflikt se v Palestině přirostuje a stěžuje tak každý anglický návrh, který by chtěl vrátiti Palestině samostatnou vládu. Rok už funguje obecní samospráva, která se uplatnila celkem velmi

Obchodnický vybavený úřad.

—*alm*— Leckterý podnikatel se domnívá, že lze zlato vyrábět i jiným způsobem, než to dělá polský chemik Dunikowski. Setrvává v pověře, že uveřejněním několika inserátů vyburcuje spotřebitele ze ztrnulosti. Leč ani v reklamě nepadne strom jednou ranou. Nic naplat, je potřeba nejen dobrého zboží nebo bezvadné služby, nýbrž i důkladně dobře promyšlené propagační práce, má-li být získán zákazník na trvalo. Nadto nutno mít zásobu působivých argumentů.

To pochopila *britská poštovní správa*. Postavila propagandu své služby na velkorysou základnu, při čemž však nepočítala s výnosností na první úder. Organizaci propagace vložila do rukou osvědčených pracovníků, podporovaných štábem obchodně školených lidí. Tím byl dán předpoklad pro zdárnou práci.

Reklamní oddělení řečeného úřadu vyvíjí činnost uveřejňováním *novinářských návštěví* svěže stylisovaných v kusnými a působivými obrázky.

Též plakáty britské poštovní správy vzbuzují sympatický ohlas ve veřejnosti. Jsou totiž nejen vstřížné, nýbrž i umělecké. Při volbě námětů je totiž nápomocen ředitel londýnské Národní galerie s několika čipernými kritiky moderního umění. Plakátová reklama se provádí velmi důkladně. V tak zvaném „telefonním týdnu“ bylo dáno poštovním úřadům 270.000 plakátů k vyvěšení v úředních místnostech a autobusech.

K získávání telefonních účastníků a zákaznictva poštovní spořitelny byly vydány *obrázkové knížky*, které překvapují humorným podáním a pečlivou výpravou. Maně si vzpomínáme na naše tradiční „poštovní knížky“ s nečitelným kalendářem a sazebníkem a „duchaplnými“ vtipy.

Tím však není propaganda vyčerpána. Pošta se snaží vejít i osobní styk s veřejností a vydržuje proto *informační kanceláře*. Tam se předvádějí aparáty, reklamní poučné filmy a pořádají výstavy a přednášky. Při informační kanceláři je též zřízena výstava dětských telefonních aparátů, která se těší obzvláštní pozornosti. Za minulé zimy navštívilo poštovní informační kancelář 400.000 osob.

O *významu telefonu* v denním životě se vyučuje na školách, kterým bylo dáno k dispozici 240 cvičných aparátů. Pro učitelský sbor byla pak vydána zvláštní příručka, obsahující dějiny telefonu, návod k sestavení atd.

Pro zaměstnance vychází *domácí časopis*, který vychovává čtenáře k propagační spolupráci, seznamuje je s vymoženostmi, technikou a pokrokem ve všech odvětvích služby. Časopis je obrázkový se stručným výkladem: obrázek je daleko přístupnější a srozumitelnější než celý odstavec učeného textu.

Správa zaměstnává *730 telefonních akvizitérů*, jichž teoretická příprava trvá pět, praktická šest měsíců. Prodávač musí se snažit příjemným způsobem vzbudit pozornost pro nabízenou službu a upoutat zájemce tak, aby si prohlédl a přečetl propagační tiskoviny.

slibně, jelikož zde jak Židé, tak Arabové se starali o své vlastní domácí věci. Jinak by to ovšem vypadalo, kdyby obě strany měly spolu vládnouti. Arab se cítí přece páнем země a pokládá Žida za vetřelce, Žid zase poukazuje na hospodářský pokrok, který přinesl do země. V každém případě očekává Židy v Palestině velmi tvrdý oříšek a těžké doby. Mezitím však se nezdá pravděpodobným, že by anglická vláda prorazila svým návrhem na zavedení ústavy v Palestině, čistě proto, že židovská moc se nezdá býti pevně zajištěna. A přece v této zemi není možné jiné východisko než shoda obou národností anebo vytlačení soupeře. Bude proto velmi zajímavé sledovati v příštích letech další i politický vývoj Palestiny, pro kterou my křesťané máme zvláštní zájem pro posvátná místa, která tam máme.

Když pak nastane potřeba služby, má se vybavit v mozku občanově vzpomínka na návštěvu zástupce poštovní správy. Prodávač musí prostudovat šest objemných příruček. Několik názvů z učebnic: Jak se obchody sjednávají a jak — rozbíjejí. — Žena je nejzvědavější tvor na světě, chce mnoho vědět, ale dá se přesvědčit, jde-li o praktickou věc. — Ovzduší, které podnítlá přání po telefonu. — Když zájemce váhá... — Zaříd se podle nálady a záliby zákazníka. — Klid a spokojenost v dělbě práce.

Každá příručka je vybavena obširným dotazníkem se 40 otázkami, které musí agent podle získaných zkušeností vyplnit. Hlavní pozornost věnuje správa výchově zákaznictva k sjednávání obchodů telefonem. Novým účastníkům se předvádí způsob obchodování telefonem.

Filmový atelier britské pošty dal již 700 filmů do oběhu, které ukazují podnikateli cestu, jak užítí akvizitního rozpočtu co nejušporněji.

Tiskový odbor poštovní správy upravuje zprávy pro noviny Referuje o novinkách a vynálezech, pořádá soutěže atd. Když nedávno zavedla telefonní služba hlášení přesného času telefonem (talking clocks), vypsal tiskový odbor soutěž na nejlepší hlas Velké Britanie. Soutěže se účastnilo 15.000 telefonistek, z nichž bylo vybráno jedenáct do užší soutěže. Posléze byla veřejným hlasováním zvolena dívka se „zlatým hlasem“ (girl wirth the golden voice). Na podnět tiskového odboru přednášela v meziaktí londýnských divadel o prospěšnosti poštovní služby a mluvila také do radia.

Na provoz poštovní propagandy byla povolena částka 100.000 liber. Počet telefonních účastníků je na postupu; čím více abonentů, tím více práce a méně nezaměstnanosti. A to je vlastně hlavní důvod, proč se britská poštovní správa pustila s takovým elánem do propagace své služby veřejnosti.

III. propagační zájezd České Ligy Akademické na Balkán.

Do Rumunska, Bulharska a Turecka ve dnech 5. července až 4. srpna, s 3týdenním pobytem ve Varně za 980 Kč pro studenty, za 1.390 Kč pro nestudenty.

Do Egypta, Palestiny, Syrie, Řecka a Turecka ve dnech 15. července až 25. srpna za cenu minimální, která bude oznámena v nejbližší době.

Informace :

**Česká Liga Akademická, Praha II.,
Štěpánská 35-II. mezip., telefon 285-60.**

Žízeň po jednotě.

Drží-li pata Antikristova, tu více, veřejně a vzpurně, jinde potají, ale tím nebezpečněji, všechny květy křesťanského ducha, ať už na pravém pni nebo na haluzích, které se od kmene odtáhly, po případě ty, které větrem kacířství odtržené zapustily kdesi kořinky a bídně živoří, tu pocífuje se tím mocněji a stupňuje se k výkřiku až zoufalému touha — žízeň po jednotě. Jedni ji hledají bez Krista-Boha a Jeho Církvě. Chtějí se sjednotit převarěním jeho nauk podle receptů lidských slabostí. Marně sněmují a marně vydávají manifesty.

Není jednoty tam, kde není pravého poznání. A vidíme vedle blouznění na palouku lidského povýšení nad úradek Boží, kráčeji a proplétati se křovím už pěkně množství těch, kteří cítí, kde tiše vyrazí a k omytí celého lidstva teče pramen milostí. Prodirají se a přicházejí ze všech stran. Chtějí uhasiti žízeň po jednotě v Kristu. Nám, kteří jsme dostali milost nikdy ve víře neblouditi, silu ji vyznávatí a časté vyslyšení proseb moci podle ní žítí, nelze sobecky poklekatí u pramene a u zdroje očekávatí ty, kteří sem směřují. Musíme jim vyjítí vstříc. Hlasem, slovem mluveným a psaným, příkladem a kázáním Slova spojití se s nimi, razití jim cestu, aby brzy našli, co hledají. Ať přijdou-li, abychom byli si vědomi podobenství o marnotratnému synu, kterému musí při návratu ustoupiti ostatní. Ovšem, dereme-li se křovím vstříc svým bratřím. pozor na oči, aby je neopatrnost nevyšlehla a neztráčet se zřetele Pramen, k němuž chceme vésti. Tvořití opravdový most, na jednom konci je Kristus a Jeho Církev, na druhém ze zmatku přibíhající a stěnaající lačni, žízniví, chromí, hluchí, slepí...

Jednou z vynikajících forem, jak vycházeti vstříc, aby všichni jedno byli, jest hnutí unionistické. Sblížení a poznání s křesťanským východem. Kdo jiný je spíš povolán k tomuto úkolu, než my, západní Slované na křižovatce kultury Západu a Východu od dob cyrilometodějských. 1050. výročí smrti sv. Metoděje, prvního unionisty v našich zemích, je příležitostí k pokračování v cyrilometodějském apoštolátě. Velehrad spojí srdce celého národa a v této výhni na unionistickém kongrese v srpnu ukut bude další pevný kruh v řetězu sjednocovacích snah. Za jejich úspěch budeme se modlití.

Jiří Hlava.

Jako eukalypty.

Často vám připadá současný život jako na bažinách. Zrádná půda prohýbá se pod krokem, zelení i květy jsou maskovány tůň. Krajina, kterou v noci varovně vyznačují světélkující plaménky, je zamořena duševní i tělesnou malárií, roznášenou štíplavými příslušníky rodu Anopheles. Jak v takovém prostředí žít, jak zde usilovat o rozšíření království Božího na zemi? Sémě Božího Slova hrozí zapadnout do chorobonosné bažiny a nevydat užitek.

Byli jsme za římské pouti u Tří pramenů, Na místě popravy sv. Pavla, kde vytryskly a proudí tři prameny. Kol dokola do nedávna byla nezdravá krajina, bažiny, stály a obávaný zdroj malarie, kraj pro člověka mrtvý. Není tomu ani sedmdesát let, přišli sem trapisté. Nastěhovali se do kláštera a jako součást nařízeného denního zaměstnání pustili se do úpravy půdy — do vysušování bažin. Na nebezpečná místa vysadili eukalypty. Malarie nevydala tato místa bez boje. Mnohé tělo mnicha, zeslabené rádovými posty i tělesnou a duševní námahou, podlešlo v zápase s otráveným krajem. Ale práce vytrvalá měla úspěch. Dnes můžete bez nebezpečí kráčeji ve sporém stínu eukalyptů. Není bažin, není nemocí...

To je naše poslání: na místa ohrožená zasaditi euka-

lypty — pevné ucelené charaktery, které odssávají mělkost svému prostředí, zpevňují je, přeměňují ohrožené bažiny v úrodnou půdu. Při tom s hlavou obrácenou proti slunci přijímají celou plochou své duše a srdce posilující paprsky nebeského jasu. Neustupovat, nedbat, stojím-li snad široko daleko sám! Sít horlitelů po čase zhoustne. Snad to nebude v naší generaci. Snad ani zmírajícím okem nezachytíme první záblesky trvalé záchrany ohroženého našeho kraje. Budeme však usilovat, abychom svůj životní úkol splnili — jako ty eukalypty. Řk.

Politika rodinná.

Politika rodinná, to není jen starost jak podporovati rodiny, které jsou v bídě. Taková péče je nutná. Bůh ať odmění všechny, kdo strádajícím rodinám takto uleví v jich bídě. Ale politika rodinná má úkol mnohem širší: napomáhať k udržení pevnosti rodinám všem, strádajícím i normálním. Rodinná politika znamená jen předcházení denatalitě; přirozené populační poměry jsou jen jeden z důsledků zdravého rodinného života. Úkol rodinné politiky jde mnohem dále: vytvořití takové hospodářské, sociální a kulturní poměry, aby se v nich život rodinný mohl řádně rozvinouti, aby byly zaraženy nebo aspoň co nejvíce ztlumeny vlivy rodinu ničící nebo aspoň rozleptávající.

Dr. Bedřich Vašek v „Rozpravách“.

Nepatrná poznámka.

Naše doba již přivykla smutnému faktu, že noviny vycházejí a že se nikdo nestará o to, jaký mají vliv. Stačí zde myšlenka, že noviny jsou moderní velmoci. Ale máme za to, že by nebylo bez zajímavosti a užítku povšimnouti si, pokud dnešní noviny ovládají myšlenkový svět a život dnešního člověka. Bylo by třeba k tomu rozsáhlé přípravy a silného ducha, který dovede dobře rozeznávat mezi nahodilostmi a podstatami. Obojího se nám nedostává a tak chceme poukázat na běžný případ, který je možno kdekoliv shlédnout.

Nikomu není neznámo, že je na světě bída, nedostatek a málo míst pro pracující lidi. To konečně víte z novin. Ale málokdy se dočtete v novinách, že život, tento tajuplný proud neprobadatelné podstaty, se proto nějak změní, snad ztenčí nebo zeslábně. Naopak, nikdo si nevšímá skutečnosti, která uniká mnoha malým lidem, že krise a špatná měna nemají nic společného se životem, který stále stoupá, vše a plyne silnějším proudem. V novinách se rovněž nedočtete, že i když je málo míst, je přece vždy dost práce, která ovšem tolik nevynáší, ale dává jistě více než ubohé podpory. Tam se v novinách také nepíše o tom, že jest třeba se řídit něčím, co lze nazvat skutečností života. Aby noviny učily poznávat tuto skutečnost, to nelze po nich chtít, protože to často nesvedou ani rodiče a školy. Neboť kdo pak nám dovede říci tak, abychom všichni spatřili zjevnou pravdu toho, onu starou nezanikající myšlenku, že život je těžký, ale krásný, že má vždy pravdu a že je na jeho straně?

Dnes, kdy přičiněním novin vznikla z proletariátu nová kasta nezaměstnaných, znamená uplatňovat tuto veskrze platnou zásadu vydávat se imbecilním úšklebkům. „Vždyť stačí na život žebrota, nač je potřeba pracovat! Práce není, píšou to noviny, není míst a není peněz, nač se mám starat?“ Nemluvíme zde paušálně o všech nezaměstnaných, nýbrž jen a právě o mladých lidech, kteří jsou již delší dobu bez místa. Neptejte se, komu z nich napadne myšlenka, zda nemá určité povinnosti k vlasti, k otci a rodině. Pokusíme-li se tento zjev běžně definovat, můžeme říci, že je tu potlačena životní síla na minimum, které právě stačí na

tramp životem. Nechceme nyní tvrdit, že tento úkaz je dílem novin. Zavinily jej činitelé daleko zhoubnější, než je možno ještě dnes se dohadovat. Ale bylo by záhodno hlasitě říci, že noviny mají lví podíl na udržení této životní letargie. Kdo pak si nezvykl číst denně noviny? Nezaměstnaní je čtou v otevřených čítárnách a zámožnější u snídaně. Jedni jdou žebrať, protože není míst, a druzí dávají, protože jsou měkčí z četby z novin. Pracovat?

A nikomu nepříjde ani na mysl, že lze žít z jaké-

koliv práce, jen když je pořádně vykonána. Že je třeba v životě odříkání a sebepřekonání, má-li mladý člověk v svém životě něčeho dosáhnout. Kdo pak by si dovolil říci mladému člověku, že krása a plnost života je úměrná s jeho tíží a bolestí?

Poslední čas bojuje Praha nerovný boj s potulnou žebroťou. Nebylo by záhodno, aby si noviny řekly: Přestaneme psát o nezaměstnanosti, bídě a hladu a povšimneme si raději jaké začátky měl náš děd, strýc, otec, když byl mladý?

K. V

Život České Ligy Akademické

L. Pospíšil:

Naši v Bulharsku.

(K III. propagačnímu zájezdu České ligy akademické do Bulharska.)

Před převratem jezdili naši krajané do sprátelených slovanských států a hlavně do Bulharska, kde turecká nadvláda po dobu několika staletí značně zatlačila kulturní vývoj bulharského národa. Jezdili tam naši vědci, profesori a učitelé, kteří se s láskou ujali bratrského národa bulharského a zaznamenali se svými zásluhami hluboko do dějin národa v prvých letech jeho samostatnosti.

Bulharská historie je hrda na prvního svého ministra školství a národní osvěty, uvědomělého Čecha, bulharského historika, prof. dra Konstantina Jirečka a na všechny ty, kteří budovali školství v osvobozeném Bulharsku. Jejich obětavá láska a přátelství pro bulharský národ, který je povolal a ocenil jejich zásluhy, zůstává všem mladým Čechům krásným příkladem slovanského bratrství.

Do Bulharska stěhovali se také naši průmysloví odborníci všech vrstev, kteří vchovali celou řadu bulharských dělníků. Naši krajané zaujímají odpovědná místa ve velkých průmyslových podnicích, hlavně v pivovarech a cukrovarech a svou svědomitou a dokonalou prací těší se přízni bulharských úřadů a celého bulharského národa.

Naši krajané v Bulharsku mohou být vzorem všem našim lidem v zahraničí, velkou láskou a oddaností ke své vlasti a k rodnému jazyku. Vynakládají všechny své síly ke stálému utužení vlasteneckých citů a s chvályhodnou obětavostí pracují neúnavně k propagaci československého národa. Roku 1922 byl po prvé povolán do Sofie český učitel, který dětem našich krajanů vyprávěl o krásách naší osvobozené vlasti. Toto kulturní posílení československé kolonie probudilo ze spánku všechny ty, kteří ve vesnicích a městech hledali přátelské přijetí, daleko od porobené vlasti.

Československá škola v Sofii, Gorné Orechovici, Metropoli atd., shromažďuje děti všech krajanů usídlených v Bulharsku a udržuje v jejich srdcích hrdoť vzdálené vlasti a vidí v nich statečné československé občany, kteří budou svědomitými představiteli našeho národa u bratrského národa bulharského.

Naši krajané v Bulharsku plní svědomitě své vlastenecké povinnosti, ale jest nutno, abychom i my projevíli zájem o práci těchto Čechoslováků a morálně svými zájezdy do Bulharska je podpořili v jejich neúnavných snahách pro propagaci Československa.

Naši lidé jezdí ve velkém počtu na letní pobyt k moři, a to většinou, bohužel, do států nám hodně vzdálených, kde nás po 16letém trvání republiky téměř ani neznají, zatím co bratrské Bulharsko upadá v zapomenutí a tím také naši krajané. Všeobecně hledí náš člověk na Bulharsko jako na stát zaostalý a zapomíná na to, že často mohl by nám být národ bulharský dobrým příkladem národní a slovanské hrdoť.

Kdo zná patriarchální, dobrosrdečnou a bratrskou povahu bulharského občana, nikdy nezapomene na krásné okamžiky, prožité v Bulharsku a vždy rád se tam vrací. Vrací se tam také k našim krajanům, aby si s nimi pohovořil o jejich hnutí, o vlasti a tím je podpořil v jejich práci, k utužení bulharsko-československých přátelských styků, kterých si musíme — a je to naší povinností, důkladněji všimati.

Pro nás katolíky je tato povinnost tím větší, že všichni naši krajané jsou, až na nepatrné výjimky, katolíky. V ohledu náboženském je o naše krajany pramálo postaráno. V Sofii pečuje o náboženskou výchovu oddaný přítel našeho národa, kapucín dp. Josafat Markov, který se svou vlastní píli naučil našemu jazyku a vyučuje náboženství na československé škole v Sofii a týdně káže česky našim katolíkům ve chrámě sv. Josefa. Tento obětavý bulharský kněz, který kromě ostatních funkcí pečuje o náboženskou výchovu bulharských Čechů, zdaleka nepostačuje k obstarání duchovních potřeb. Bylo by na naší katolické veřejnosti, aby našim lidem v Bulharsku poslala českého kněze, který by se jich ujal a povzbudil oddanost a lásku k Církvi a ke katolickému Československu.

Při svých dvou zájezdech v roce 1934 a 1935 začala Česká liga akademická plnit tento svůj úkol a bude v něm znovu pokračovat letos při III. propagačním zájezdu, který se koná ve dnech 5. července až 4. srpna.

Valné shromáždění Ústředního svazu čl. studentstva v Brně.

Ve dnech 21. a 22. března konalo se v Brně valné shromáždění největší studentské organizace v ČSR — Ústředního svazu čl. studentstva, kterého se účastnilo mnoho hostů a delegátů studentských spolků z celé republiky. Ústřední svaz čl. studentstva je centrální studentskou organizací v našem státě a skládá se ze čtyř zemských oblastí. V těchto oblastech jsou pak zase organizovány všechny fakultní a krajinské spolky.

V sobotu dopoledne bylo zahájeno pracovní jednání valného shromáždění, ve kterém bylo pokračováno po celou neděli, noc na pondělí a ještě v pondělí dopoledne. Jednání bylo velmi rušné a hlavní pozornost byla soustředěna k otázce poměrného zastoupení. Proti tomuto požadavku se postavila pražská oblast svazu čl. studentstva, která rovněž protestovala proti nerespektování tradičního nepsaného práva jednotlivých oblastí v otázce designace předsedy ÚSCS. Postup býval obyčejně takový, že jednotlivé zemské oblasti střídavě designovaly příštího předsedu, který býval vždy zvolen. Letošního roku byl turnus na pražské oblasti, která postavila také svého kandidáta, avšak oblasti moravská a slovenská postavily protikandidáta, který byl zvolen.

Po stránce politické přineslo toto valné shromáždění zajímavé poznatky. Stály zde ostře proti sobě dva bloky: Národní sjednocení a Demokratický blok, který tvoří komunisté, soc. dem., nár. soc. a agrárníci. Nejprudší polemiky byly svedeny k otázce poměrného zastoupení. Zatím co Demokratický blok se postavil kladně k této otázce, pražská oblast, kterou ovládají národní sjednocení, zastávala se systému majoritního. Jde teď o to, kdo má pravdu. Je otázka, zda poměrné zastoupení se ve studentstvu osvědčilo a do jaké míry se ještě v budoucnosti osvědčí, uvážíme-li, že mají na určité základně spolupracovat zástupci různých, často i protichůdných ideových názorů. Proti tomu se může namítnout, že je možno stanovit v takovém případě určité styčné body a snad i pracovní linii. Avšak na druhé straně je nutno konstatovat, že mnohdy i tyto otázky velmi úzce souvisejí a jsou řešeny v praxi pod zorným úhlem určité politické ideologie. Namátkou uvádím důležitou otázku komasace studentských nadací a m. j.

Na všechny tyto otázky nám dá odpověď nejbližší budoucnost, v níž se ukáže správnost těchto koncepcí studentské politiky.

Katolické studentstvo jistě že souhlasí s poměrným zastoupením, ačkoli na druhé straně musí mít výhrady proti určitým partnerům, kteří dovedou z těchto součinností zneužití ke svým ryzě stranickým zájmům.

Novým předsedou Ústředního svazu čl. studentstva byl zvolen agrárník Beringer, předsedou Zahraničního odboru člen České ligy akademické JUC Vladimír Pošmurný.

Vojt. Kott.

Život České ligy akademické.

Studijní kursy ČLA, zahájené před dvěma měsíci, se těší značné pozornosti nejen u našeho členstva, ale i mezi ostatní inteligencí. Přednášky se konají v sekcích. Zvláštnímu zájmu se těší přednášky, prosloušené v právnických a medicínských sekcích. Medicí k tomu účelu vydávají svůj vlastní časopis — Medik katolík. V měsíci dubnu a květnu bude pokračování v přednáškách. V květnu budou též oslavy u příležitosti 30letí Ligy. K oslavám, jichž se účastní také naši senioři, připravujeme vydání almanachu a výstavu uměleckých děl bývalých ligistů.

V době svatopostní jsme konali duchovní cvičení, vedené duchovním rádcem ČLA P. drem J. Urbanem. Za značné účasti členstva i několika seniorů a po duchovních přednáškách, trvajících celý týden, jsme přistoupili společně ke stolu Páně.

—li.

Učitelská stolice Katolické akce. Na institutu sv. Kláry v Neapoli vešla nedávno v činnost stolice Katolické akce, která svěřena advokátu Angelo Raffaele Jervolino. Rektorem ústavu je františkán P. Zelante. Katedra Katolické akce je první toho druhu v celé Itálii i ve světě. Advokát Jervolino měl jako vstupní přednášku téma: Sv. František a myšlenka apoštolátu.

Akce o blahověření národohospodáře. Arcibiskupská kurie v Pise zahájila předběžný informační proces k žádosti o blahověření italského národohospodáře a sociologa prof. Giuseppe Toniolo, který zemřel r. 1927 a právem je zván průkopníkem katolického sociálního hnutí v Itálii. Byl spřátelen s italským ministrem financí Luigi Luzzattim a francouzským sociologem Lorinem. Elena de Persico napjala r. 1928 Toniolův životopis. Předmluvu předeslal arcibiskup pisanský kardinál Maffi.

Sociální týden francouzských katolíků. Letošní sociální týden francouzských katolíků má hlavním tématem „Napětí v kultuře“. Úvodní přednáška o kultuře a civilizaci se zřetelem na křesťanské myšlení má charakterisovat různé kultury a formy civilizace a je vzájemně rozhraničiti. Kromě toho má objasniti, proč křesťanství nemůže pro svou vnitřní podstatu splynouti s určitou kulturou nebo civilizací. Pak bude osm speciálních přednášek: 1. nositelé pojmu kultura (lidé, země, podání a právo), 2. vliv politických, sociálních a hospodářských činitelů na kulturní vztahy, 3. západní kultura (její prameny, její vnitřní rozpor, její nynější rozšíření), 4. islamská kultura (její vztah k ostatním kulturám), 5. kultury Dálného východu, 6. otázka židovská v jednotlivých národech, 7. bůžkové moderního světa (jejich chorobné působení na kulturu), 8. komunismus (jeho vliv na kulturní styky). — Druhou částí sociálního týdne bude úvaha, lze-li kulturu věleniti v určitý řád a za jakých podmínek. Témata: 1. katolicismus a kultura, 2. proč jsou kultury určeny ke spolupráci, 3. evangelisace a kultura (misijsní a kolonizační působení). Závěrečné přednášky mají jednati o praktické aplikaci, jakým způsobem nejlépe uskutečniti spolupráci kulturní. Témata: 1. politické, 2. hospodářské, 3. sociální formy spolupráce, 4. duševní spolupráce, 5. dnešní formy duševní spolupráce, 6. úloha katolicismu v kulturní spolupráci.

Program katolické mládeže italské pro letošní rok. V rámci Katolické akce pracuje italská mládež věrně v jejím duchu. Devisou pro letošní rok je prohloubení života farnosti. Propagace je konána ve třech etapách: v dubnu koná se národní týden diecézních předsedů K. A., v červnu až srpnu budou uspořádány pracovní týdny v diecézích pro vůdce různých svazů mládeže a od září do prosince týdny ve farnostech pro mladé farníky. Budou probírány tyto otázky: „Fary v církevních a obecných dějinách“, „Farnost jako pastorační jednotka Církve“, „Farář z Arsů“, „Farník“, „Farnost jako rodina“, „Katolická akce a farnost“ atd.

Kursy pro vůdce katolické mládeže v Rakousku. V březnu byly ve Vídni zahájeny kursy pro mladé katolické pracovníky v Katolické akci ve Vídni. Pořádá je „Dům pro vzdělání mládeže“, jehož úkolem je vzdělávání v základech světového světového názoru, kulturní, sociální, občanské školení se zřetelem k praktickému životu těch vrstev katolické mládeže ve farnostech a v organizacích Svazu katolické mládeže, z nichž mají se stát vůdcové mládeže v Katolické akci. První semestr kursů má tato témata: Poklad víry a života v Církvi, životopráva, člověk a svět, pospolitost, smysl, písemnictví a umění, hospodářství a společnost s křesťanského hlediska.

Novopohanská církev v Rakousku. Kult krve a rasy přešel spočitelně z Německa do Rakous. Rakouský kancléřský úřad spolu s ministerstvem vyučování rozhodli, že „Deutsche Volkskirche“ Arthura Dintera není křesťanskou církví a že uzavírání sňatků příslušníků této „církve“ s křesťanem naráží na překážku různosti náboženské.

Novopohanství v dnešním Maďarsku. Také v Maďarsku se objevilo novopohanské hnutí, které se pokouší o vytvoření vlastních obřadů, jichž středem je bůžek starých Maďarů Hadur. Nedávno konal se první sňatek podle novopohanského ritu. Obřetník před kamenným oltářem Hadurovým provedl toto: ftzl oba snoubence nožkem do ramene a krev byla smíšena v kašlichu a vlita do ohně. — U nás, Bohu díky, v československém národě není nějakého novopohanského kultu Svantovitova atd. Tohoto bláznovství jsme ušetřeni. Ne však jiných kurioz, že v Praze přestupují lidé — k islamu.

Dva čeští spisovatelé na indexu. V „Documentation Catholique“ uveřejněn byl seznam knih, které byly dány Církvi za posledních 15 let na index. Jde celkem o 60 autorů; z toho 8 děl německých, 2 česká, 1 holandské a ostatní francouzská, italská a španělská. Po zjištění, která díla kterých českých autorů jsou na indexu, zaznamenáme.

Nové formy pastorační práce mezi dělnictvem ve Francii. Hlavní prací mezi dělnictvem a úsilí o jeho prochnutí křesťanským duchem ve Francii konají t. zv. misionáři práce „missionaires du travail“. Založil je msgr Pavel Stit, který byl dlouhá léta farářem v severofrancouzském průmyslovém kraji. V zápase s liberálistickými kapitalisty a agitatory socialismu vytvořil kolem sebe elitu křesťanského dělnictva. Z jich středu vyšli „misionáři práce“. Biskupové dali msgru Stitovi na pomoc schopné kněze, zvláště vzěšlé z dělnických rodin. To byli první duchovní správce pracujících, kteří také měli předběžné vzdělání. V r. 1932 dostalo se budoucím pracovníkům v duchovní správě mezi dělnictvem zvláštního školení. Převzal jejich uspořádání děkan právnické fakulty ka-

tolické university v Lille dr. Evžen Duthoit. Po tři leta jsou posluchači vzděláváni v mezinárodním právu, kulturní, hospodářské, sociální politice a pod. Vedle toho jsou praktická cvičení v různých sociálních sekretariátech a organizacích. Dosud působí v severofrancouzském průmyslovém území 15 duchovních správců dělnictva. Jsou ušetřeni ostatních pastoračních závazků. Jejich hlavní úlohou je vedení sociálních sekretariátů, kterých je nyní osm. V těchto sekretariátech stýkají se zástupci podnikatelů, inženýrů, úředníků a dělníků aby za vedení kněze podle církevních nauk odstraňovali sociální napětí a naznačovali cestu k solidaristické spolupráci všech tříd. Kněží musejí informovati dělníky o úkolech podnikatelů v dnešní době a zas tyto o pravé situaci dělnictva. V sociálních sekretariátech se shromažďuje materiál ke školení křesťanského dělnického hnutí: časopisy, brožury, knihy, letáky atd. Duchovní správce dělnictva mají nadto úkol skutečniti stále spojení s odborovými vůdci, vedoucími silami sekretariátů, představenství sociálních pojišťoven a konsumních spolků. Nejdůležitější povinností duchovního správce jest vytvořiti úzký kontakt mezi dělnictvem a klerem a vychovávatí laické apoštoly, průkopníky katolického dělnického hnutí. Usiluje se nyní toto hnutí úžeji přimknouti ke Katolické akci a především k farnostem.

Volání francouzských katolíků po jiné, rodinné politice vlády. Ve Francii je před volbami, ve Francii je ale též ještě jiná starost, kterou jí způsobuje chování Hitlera. Je pravda, že by bylo žádoucím spojení všech Francouzů ve „svatou jednotu“, ale jistě se tak nestane. Nicméně je slyšet ve Francii mnoho lidí, varujících a jejich varovný hlas je tím důraznější, že jsou za ním čísla. Mluví o dvou bolestných problémech současné Francie: Jedním z nich je stále rostoucí denatalita a druhým vyliďňování francouzského venkova, které se stává katastrofálním. Vlády francouzské, které se za sebou rychle střídají, jako by zapomínaly na tyto dvě metly a jejich zapomenutí je tak veliké, že se z něho neprobírají ani pod tlakem mocnické síly málo přátelského souseda. Nedávno jsem četl v jednom listě slova jistého člena Svazu pro zvýšení populace ve Francii. „Kdyby Francie,“ pravil, „nebyla ztrácela od počátku století ročně 500.000 dětí, které se nenarodily a měly se narodit, nikdy by se nebylo odvážilo Německo v r. 1914 ji napadnout, a nebylo by vykrvácelo na bojištích takové množství neviných francouzských synů. Francii stihl přísný trest, ale zdá se, že ještě není tak veliký, aby ji uvedl na správnou cestu.“ Je to bolestná pravda a řešení tohoto problému by nemělo býti zatlačováno do pozadí ministerskými krisemi, které často mají základ bezvýznamný a jen osobní. Finanční obtíže, deficit rozpočtu, deficit vývozu jsou sice vážnými věcmi, ale u porovnání s jiným deficitem jsou malicherné. A tímto deficitem je deficit porodů. Každého roku čteme v „La Vie catholique“, znějí statistiky úbytku porodů u nás jako umíráček a státníkům je to lhostejné. V prvých 9 měsících r. 1935 bylo uzavřeno o 10.000 manželství méně, než v téže době r. 1934. Narozeny v téže období bylo o 25.000 méně, zatím co zemědělských byl skoro stejný počet. Upadek Francie je tudíž nezadržitelný. Po skončení světové války bylo odhlasováno v parlamentě několik zákonů ve prospěch zvýšení porodnosti, ale pak se pro tuto nezbytnost nedělalo zase nic. Dnes jsou ta bývalá usnesení prostě opomněna z toho důvodu, že není finanční úhrady na podporu rodin, které mají více dětí. Nedávno byl podán ve sněmovně návrh, aby byly dány některé úlevy synům, a to nejstarším z rodin, které mají nejméně 4 děti. Proti tomu se ostře ohradil ministr války, a to z toho důvodu, že by pak chybělo armádě 7.000 rekrutů. Nuže, zatím co ve Francii je stav žalostný, vláda Hitlerova vynakládá i přes těžkou krisi, již jest vystavena Říše, všechno na zvýšení porodnosti v zemi. Německo má třikrát více nezaměstnaných, než Francie, jeho hospodářský stav je prohlašován za zoufalý a přece najde dosti úhrad, aby pomáhalo rodinám, jimž se narodí více dětí, a aby se dostaly úlevy těm, kteří uzavírají manželství. Ze to není nadarmo, je patrné zase ze statistik. Počet uzavřených manželství stoupl v letech 1932—34 z 509.000 na 731.000 a počet narozených dětí z 957.000 na 1,181.179. Není divu, že tato čísla znepokojují opravdové vlastence, a že přichází s varovnými hlasy. Jedním z důsledků ubývání porodů jest i hrozivé vyliďňování venkova. Když byl r. 1905 ve Francii odhlasován zákon rozluky Církve a státu, pravil v parlamentě vůdce katolíků, Albert de Mun: „Nemylte se a nedej Bůh, abych mluvil pravdu a byl šťastným prorokem: Ponecháte-li zkáze chrámy, zabilíte celé vesnice.“ Katolický politik měl pravdu a dnes po osiření kostelů osiřuje i francouzský venkov. Odněsi kolébky na půdu, ale před tím zarostla cesta ke kostelu a svatě místo pustlo. Tak se to stává vždycky. A je zajímavé, že nejvíce jsou vyliďňovány ty departementy, které jsou ovládány socialisty, a které se vykazují jako akcí nenávisť proti Církvi a atheismem. Jsou sice charakterisovány bojem proti katolickému školství, vystupováním proti pořádání církevních oslav, je v nich mnoho stávek, ale za několik desítek let nebude ani mítí kdo dělati tuto destruktivní práci. Část lidí bude živít ve městech, která již dnes jsou přetlučena proletariátem a žijí v bídě a ti, kteří zůstanou, sotva budou moci ještě podrážet Církev. Francie prodělává těžké chvíle a jediná její naděje je v mohutnějších řadách katolické mládeže, ať dělnické či zemědělské.

Protestantismus v Anglii. Již před válkou, ale daleko silněji po válce, vystupuje v Anglii vážná otázka o poměru oficiální církve anglikánské ke státu. Stavějí se proti sobě dvě skupiny, z nichž jedna tvrdí, že by bylo štěstím pro Církev, kdyby byla provedena

úplná rozlučka od státu, aby tak bylo zabráněno nezdravému zásahu parlamentu do církevního života. Druhá skupina je pro status quo. Problém se stal akutnějším po r. 1927, kdy parlament se postavil proti reformě oficiální liturgické knihy „Prayer Book“. Rozhodnutí parlamentu vyvolalo značnou nespokojenost mezi věřícími anglikány a primas-arcibiskup canterburský jmenoval komisi, která měla zkoumat, jaké závěry by bylo lze učinit v otázce vztahů mezi státem a církví z toho zásahu parlamentu, který, i když podle zákona, velice škodí církvi. Komise vypracovala nové návrhy, které připouštějí kompromisní řešení. Zavrhuje úplnou rozlučku, poněvadž by prý „znamenala neštěstí pro nás i pro celý svět“. Ale zároveň doporučují zákon, podle něhož by byly odňaty parlamentu otázky čistě duchovního rázu a náležely by jen pod kompetenci církevního shromáždění, jehož usnesení by však podléhala schválení králově, zatím co předsedové obou sněmoven by dali dříve

svůj souhlas, že jde skutečně o otázky duchovní. At přijme parlament jakkoliv toto vypracování komise, je jisto, že názor věřících na ně nebude jednomyslný. Projevilo se to již před měsícem na shromáždění, které odročilo dojednání na léto. Arcibiskup yorský je zásadně proti rozluce, neboť „církve a stát byly po několik staletí tak úzce spojeny, že by bylo neprozřetelným rozloučiti je, což by mělo nedozírné důsledky“. Naproti tomu biskup durhamský zastává názor, že duchovní zájmy církve vyžadují naléhavě rozlučky, a že je přehnaným tvrzení o katastrofálních jejích důsledcích. Bez rozlučky, dovozoval, anglikánská církev nevykoná nikdy nic velkého. Historický vývoj dává za pravdu tomuto náhledu. Celkový stav je tedy takový, jako před rokem 1927 nebo jako před závěry, k nimž dospěla komise. Arcibiskup canterburský prohlásil tudíž, že nepředloží výsledky jednání ke schválení ani církvi ani parlamentu. **K.**

Ž i v o t h o s p o d á ř s k ý a s o c i á l n í

Studijní kursy Katolické akce v Praze. Stále intenzivnější jest potřeba čelit ideové výchově studentsku, prováděné soustavně tiskem, přednáškami a osobním vlivem se strany extrémních směrů, důkladným studiem katolických nauk, jež jsou povětšinou všem studentům — i tradičně katolickým — terra ignota. Jest jisto, že náboženské vzdělání, které i v nejlepšíh případech stačí snad pro věkovou rozsah střední školy, nestačí ani jen nedokonale pro myšlenkový rozsah a nával ideí studujícího vysokých škol, a že nemá-li sám dosti vůle k poznání své víry na úrovni, jaké jest mu potřebí, aby paralysoval všechny přijaté vlivy, buď ji ztratí, nebo ji nechá fakticky stranou jako otevřenou otázku. Proto se rodí s oživením náboženského života i stále snahy po doplnění náboženského vzděání různými podniky. — V Praze se spojily tři složky Katolické akce k provedení solidního podkladu náboženského v podobě **doplňovacích kursů studijních**. Především jako vedoucí činitel ujala se této snahy Česká liga akademická, již jest jak pojmově tak i prakticky podobná práce nejbližší. V letním pololetí r. 1936 zahájeny byly soustavné kursy, sledující dvojí hledisko: popředně se koná kurs **náboženský**, mající položití rozumové i mravní základy ke katolickému přesvědčení a životu. („Katolická mysteria ve své podstatě a souvislosti.“ P. dr. Jan Ev. Urban OFM.) Vedle toho jest řada kursů speciálních, jichž vedoucí myšlenkou pro budoucnost jest doplnění jednotlivých studijních odborů s hlediska katolického. Zatím jest tato soustava přednášek: „České dějiny náboženské“ a „Dějiny středověké filosofie se stálým ohledem na vývoj českého myšlení“, jež oboje čte prof. Ph. a Th. Dr. Jan Vyskočil OFM, — „Základy katol. sociologie“ přednáší prof. dr. Fr. Krus S. J. — „O ontologii fysiky“ přednáší prof. dr. A. Pavelka, a konečně pro právníky má kurs „O papežské kurii“ dr. Alfred Fuchs. — Přednášky jsou po dvou hodinách čtrnáctidenně, mimo vysokoškolské prázdniny. Jest pro ně značným nákladem upravena moderně a účelně nová učební síň se sekretariátem v budově na Jungmannově nám. č. 20 uvnitř Prahy. Přijímají se všichni absolventi středních škol jako posluchači řádní, jiní podle posudku docenta jako mimořádní. — Tato činnost České ligy akademické jest

skutečně jádrem činnosti Katolické akce a může, bude-li studentstvem řádně přijata, zasíti mnoho dobra v mladých duších.

Mezinárodní cena za román o bolševismu. „L'Académie d'éducation et d'entraide sociale“ udělila na své schůzi cenu 50.000 franků, kterou vypsala před rokem. Schůzi předsedal rektor Katolického Institutu, kardinál Baudrillard, a účastnila se jí většina členů Akademie, mezi nimi oba biskupové pařížští, msgr Chaptal, msgr Roland Gosselin, dále členové Akademie francouzské, G. Goyau a Bordeaux a j. Bordeaux podal zprávu o výsledku soutěže, vypsane dle dílo, román, ve kterém budou umělecky vylíčeny bludy, nebezpečí a zločiny bolševismu. Bylo zasláno 109 děl od spisovatelů různých zemí. Prvá cena, 50.000 frs, byla udělena ruské spisovatelce Alčii Rachmanové za román, napsaný v německé řeči: Die Fabrik der neuen Menschen. Druhá cena 20.000 frs byla udělena Eriku von Kühnelt-Leddihn, rakouskému spisovateli, za román: Jesuiten, Spiesser und Bolschewiken. Třetí cenu, 5000 frs, dostal Rus N. Krasnov, bývalý účastník kozácků, za román: Nenávist. Akademie svou cenou chce upozorniti veřejnost na veliké nebezpečí bolševismu, které veřejnost přezírá, ačkoliv se během let nemenší.

„Českokobratřství přísného katolíka.“ Takto zakončil proslulý kritik svůj pochvalný úsudek o jedné z nejlepších knih z poslední doby. Označen je zajiště hlubokomyslné a ukazuje, jak široce je rozepjat autorův duševní horizont. Je to téměř tak krásné jako oxymoron, jenže... kdo knihu četl, tomu je jasno, že autor je na hony vzdálen jakémukoliv českokobratřství. Ovšemže chápete, na tom přece literárnímu kritiku nesejde. Že je to fackování logiky, na tom rovněž nesejde. Že to neodpovídá nijaké skutečnosti, je už docela vedlejší. Hlavní a podstatné je: dáti vyniknout svému dokonalému postoji, který zvládně v lepé figuře cokoliv, co lidský rod po sobě zanechá. — A máj dokonalý vynález slepí vše a lépe než na ulici prodávána Edopra. **Ne**

Ž i v o t h o s p o d á ř s k ý a s o c i á l n í

Německé hospodářství. V poválečném hospodářství německém lze rozeznati čtyři fáze. První trvala od konce války a skončila roku 1922 velikým finančním krachem. Dva lidé je tehdy řídili: Rathenau a Stinnes a možno je charakterisovati dvěma slovy: racionalisace a koncentrace podniků. Německo, které má málo kapitálu, začíná uzavíratí půjčky v cizině. Německo vyčerpává všechny finanční zdroje a v nouzi si vypomáhá tištěním nových bankovek. Konec je znám: Zlatá marka stála trilion marek papírových. Toto hospodářství bylo zlikvidováno a půjčkou v cizině v obnosu 200 mil. dolarů zahájuje Říše druhé období své hospodářské politiky. Americké a anglické finance přispěchaly ku pomoci. Londýn rivalisoval s N. Yorkem v nabízení pomoci a Německo z ní část skýtá sovětskému Rusku. Zároveň se projevuje jedna poučná věc: Část bank je kontrolována státem, i ceny podléhají, aspoň některé, kontrole. Zahraniční obchod stoupá. R. 1929 bylo exportováno za 13 a půl miliardy marek a import obnášel 12 miliard. Krise, jež se objevuje koncem r. 1929, sráží tento rozmach, a r. 1934 činí vývoz i dovoz celkově již jen 8 a půl miliardy. R. 1931 president Hindenburg se obrací na presidenta Hoovera, aby bylo zastaveno placení dluhů. Hrozí nová inflace, obchod jest otřesen. V roce 1931 až 1932, v jakémsi mezidobí, začíná Říše spoléhat sama na sebe a brání se proti vnitřní anarchii. Není času na dělání velikých hospodářských plánů. K tomu dochází teprve počátkem r. 1933, když se v lednu stává říšským kancléřem vůdce národně-socialistické strany, Hitler. Začíná třetí období. Nedostává se cizího kreditu, ani kapitálu. Podniky se ocitají v úzkých, nezaměstnanost se zvyšuje. Na větší podniky dohlížíjí vládní komisaři, je nařízena kontrola bank, daných pod dohled státní říšské banky, jsou vydány zákony, nařizující řádné rozdělení úvěru. Ovšem tím se nemohlo mnoho dokázat, když úvěru bylo velice málo. A tu zavádí vláda systém, který by u každého bankéře byl trestný. Využívá vlastních dluhů ve svůj prospěch. Všechno cizí jmění v Německu je blokováno a stát nabízí splácení v devisách do určité výše. Těm, kteří přijímají, a bylo jich hodně, je dáno osvědčení, musí si nalézt německého

vývozce, který přijímá pohledávku, platí jim za ni polovici v cizích devisách a dostává svůj obnos v markách. Tak může průmyslník snížití až na 50 proc. své ceny vývozu. R. 1934 začíná čtvrté období. Říše si uvědomuje své hospodářské osamocení a hledí nahradití suroviny, jichž se jí nedostává. Současně nařizuje Hitler ozbrojení a veškeren průmysl je dán do jeho služeb. Dr. Schacht, president říšské banky, kontroluje užiti cizích devis, rezervuje je, pokud to jde, na zakoupení nejnnutnějších surovin, zmenšuje dovoz. Zatím co se finanční situace zhoršuje, daně zvyšují, snaží se vláda udržetí je v dosavadní výši. Přesto utratila Říše v roce 1934 a 1935 asi 15 miliard marek, z čehož dvě třetiny připadly na vnitřní půjčky. Přes to je čím dále tím větší nedostatek cizích devis. Výroba válečných produktů zajišťuje sice mzdy ve vnitřozemí, ale národ je nicméně ochuzován, ježto je třeba nakupovati v cizině suroviny, aniž se vyváží hotové věci, jimiž by se platily. Tak v minulém roce se situace stále zhoršovala, takže v prosinci r. 1935 prohlásil feditel oceláren duseldorfských: „Do velikonoc můžeme vyrábět kanony. Ale co budeme dělati potom, vědí bozi.“

Problém nezaměstnanosti v Anglii. Jak známo, může se Anglie chlubití velkým rozvojem výroby, který překročil už delší dobu dokonce nejlepší stav z r. 1929. Index se blíží už 120 (1929 = 100), zatím co počet nezaměstnaných proti r. 1929 stoupl z průměru 10 proc. na 15 proc. v roce 1935, v lednu dokonce 16,3 proc. z celkového počtu organisovaných a pojistěných dělníků. Jak vidět, zjevuje se zde přece technologická příčina nezaměstnanosti, které skutečně v Anglii věnují stále velkou pozornost. V dolní sněmovně byla začátkem března znova velká rozprava o problému nezaměstnanosti, během které padly velmi zajímavé výtky. Vytýká se vládě, že nebojuje proti nezaměstnanosti na dosti široké základně, a že její dílní opatření zůstanou bez účinku. Všichni však uznávají, že jsou zde skutečně obtíže, které přesahují skoro lidské síly. Dnes jsou všichni přesvědčeni, že nezaměstnaní mohou být znova zařa-

zeni do výrobního procesu buď oživením zámořského obchodu (což se při veškeré anglické konjunktuře ještě nedostavilo) anebo gigantickým opatřením, kterým by se přestěhovaly celé průmysly zvláště do oněch území, kde je nezaměstnanost zvláště silná. Jelikož anglická vláda nechala už padnouti každou naději na zvýšení zámořského obchodu(!), nezbývá k luštění problému nezaměstnanosti než poslední prostředek. Tento „transfer“ průmyslu by se mohl uskutečnit buď tím, že buď nezaměstnaní se přestěhují tam, kde mohou být založeny nové průmysly, anebo se zakládají nová odvětví průmyslu tam, kde je hodně nezaměstnaných, anebo v kombinaci obou těchto postupů. Zatím vláda se omezuje na to, zakládati nové průmysly v těchto „distressed areas“ (území s velikou nezaměstnaností). I sebelepší úsilí však sotva na to stačí, aby počet nezaměstnaných byl stlačen pod číslici 2 milionů. —c—

Politika stříbra v U. S. A. Přesto, že Spojené státy americké prohlásily, že nekupují už stříbra, jest dovoz stříbra k velkému překvapení všech dosti veliký. Snad jde ještě o opožděné dodávky, v každém případě nynější americká politika stříbra jest záhadná. Státní pokladna se odtáhla úplně od londýnského trhu, za to však sjednala s mexickou vládou nové ujednání, podle kterého přejímá skoro celý mexický výnos podle kvotace v New Yorku. Dále se přišlo na to, že americká státní pokladna vydává „stříbrné“ certifikáty do výše cen stříbra. Mimo to však jest státní pokladna zavázána vydávati ještě certifikáty i ve výši cenového rozdílu mezi cenou stříbra a peněžní hodnotou stříbra, to jest 1.29 dol. na jednu unci. To by znamenalo celkem 700 milionů dolarů. Americký kongres navrhuje teď právě, aby ten „stříbrný“ zisk (výše zmíněný rozdíl mezi cenou a peněžní hodnotou) byl použit jako náhrádka namísto zavedení nových daní. —c—

Banky a prezidentské volby v U. S. A. Jak se předvídá, bude letošní rok prezidentských voleb ve Spojených státech amerických bouřlivější než bývalo dosud. Co jest zvláště pozoruhodné jest fakt, že v tomto boji zaujmou a zaujmají už teď přední místo banky i bankéři. Příčina tkví v tom, že americké banky vykazují následkem Rooseveltovy politiky velký sestup bankovního obratu, který nesouvisí s financováním státního deficitu. Tento obrat se snížil ze 31.556 milionů dol. v červnu 1929 na 17.557 mil. dol. v listopadu 1935, přesto, že hospodářské oživení trvá už dva roky. Jinými slovy nastalo silné přemístění zápujček od soukromých investic

soukromého průmyslu do financování státního deficitu. Tak državy státních papírů u bank vzrostly v téže době ze 4.155 mil. dol. na 11.429 mil. dol. Dnes představují státní papíry už 32 proc. celkových vkladů. Této zvětšené investici amerických bank do státních papírů odpovídá zvětšený deficit státní pokladny. Celkový deficit od 6 finančních roků od 1. července 1929 do 30. června 1935 činí 12.426 mil. dol. a v téže době vzrostly državy státních papírů u bank, které jsou členy federálního systému, o 9.491 mil. dol., a u bank, které nejsou členy, o cirka 3.000 mil. dol. To znamená, že banky financovaly celý státní deficit. K tomu přijde ještě okolnost, že budou splatny různé státní dluhy. Podle prohlášení státního sekretáře Morgenthauera americká vláda by potřebovala pro financování deficitu a splatných položek do července 1937 na 11.000 mil. dol. Samozřejmě banky, které byly dosud jedinými kupci státních papírů, mají spíše úmysl se zbavit těchto břemen. Mezitím se hledí odsunouti tyto různé splátky na pozdější dobu. Sám Roosevelt už dávno opustil metodu dosíci hospodářského oživení cestou výdajů („recovery by spending“) a hledí přiblížiti se k rovnováze státního rozpočtu. Ale i tyto dobré úmysly byly zmařeny zrušením zemědělského zákona nejvyšším správním soudem a přijetím zákona o bonech pro válečné vysloužilce. Roosevelt šel nyní k protiútoky a žádá nové daně ve výši 620 mil. dol. Vzhledem k blížící se prezidentským volbám však tyto návrhy nejsou politicky uskutečnitelné s ohledem na voliče. —c—

Bankovní reforma v Itálii. Itálie pokračuje v přestavbě svého bankovního systému, který se nebude už mnoho rozlišovati od anglického a amerického systému a brzy přestane patřiti ke kontinentálnímu systému. Z posledních novot dlužno uvéstí tyto: dosud akcie emisního ústavu Banca d'Italia byly v soukromých rukou. V budoucnosti akcie mohou býti podrženy jen spofitelny, úvěrními ústavy, pojišťovny a jinými veřejnými ústavy. Banca d'Italia přestane eskontovati směnky soukromých obchodníků a omezí se jen na poskytování zápujček proti státním anebo státem zaručeným papírům a reeskontovati jen směnky jiných bank. Také typ vkladové banky jest odloučen od typu investiční banky: vklady mohou provésti jen spojené úvěrné ústavy jako Banca di Napoli, e Sicilia, Banca di Roma, Credito Italiano e Banca Commerciale Italiana. Jak vidět, italský korporativní stát absorbuje nyní úplně bankovní systém a jako první kontinentální země zmodernisuje ho dokonale podle anglosaského typu. —c—

Ž i v o t p o l i t i c k ý

Domáci:

Rozšíření vládní většiny se zatím nepovedlo. Dr. Hodža měl sice ctižádost opatřiti si co nejšíří základnu pro své vládní plány, jednak z důvodů státní potřeby, vzhledem na mezinárodní situaci i zvláštní poměry v německé menšině, jednak i proto, aby v politické hře byl volnější, bez ohledu na každý jednotlivý hlas vládní většiny. Ludová strana odmítla zatím vstoupiti do vlády a dr. Hodža sám prohlásil, že jednání s ní jsou jen přerušena. Dojde tedy pravděpodobně opět k nějakým jednáním, snad na podzim, snad i dříve. Mezitím však bude učiněn pokus o získání strany německých křesťanských sociálů pro vládní většinu. Strana jest sice zralá pro vstup do vlády, ale nutno již předem vysloviti obavy, aby i jednání s ní neztroskotala pro některé podružnější otázky, z nichž zastoupení ve vládě nebude jen podřadná. Mluví se totiž o tom, že by něm. křesť. soc. se nedostalo osobního zastoupení ve vládě a že by se musili spokojiti jenom s reprezentací p. ministra Spiny. Pod takovými auspiciemi by ovšem i jednání s něm. křesť. sociálů těžko vedlo k cíli.

Zahraniční:

Jedná Německo podle práva? V předvolebních řečech vůdců německé Říše bylo často zdůrazňováno, že měla právo na porušení lokarnského paktu. Francie byla tím pohoršena, již ne tolik Anglie. Hitler porušil pakt, poněvadž vykládá jej ne podle smyslu slov, nýbrž podle osobního nazírání a potřeb. Němečtí právníci se zásadně stavějí proti římskému právu a proti němu vynášejí právo germánské. Římské právo, praví, není slučitelné s germánským duchem. Himmler, hlava Gestapa, tedy osobnost v Německu něco znamenající, to jasně vyjádřil slovy: „Nad dekry a zákony psanými jsou tvrdě a velké nepsané zákony národní-socialistického hnutí. Zákony, které není možno obsáhnouti definicemi. Jsou to zákony, které, ač nepsané, se před námi tyčí a jsou dobře viditelné a tvoří nejmocnější sílu našeho bytí.“ Při rozsudcích, které často odporují všemu právu, prohlásil již nejednou odvolávací soud: „Nyní jsou jiné prameny spravedlnosti, totiž zásady a cíle národního socialismu.“ Je známo, že tyto zásady a cíle jsou nejen spojovány, nýbrž přímo ztotožněny se zásadami a cíli celého národa, a jak vidíme, národ je novým božtvem. Je právem to, co slouží státu, to je německému národu. To je princip, jenž zamítá dosud jinde platící: Nulla poena sine lege.

Rakousko, posíleno německým příkladem, zavedlo brannou povinnost. Porušilo tak formálně mírovou smlouvu a včasně přátelské vztahy se státy Malé dohody a zvláště pak s naší republikou, která v poslední obchodní smlouvě poskytla Rakousku zcela mimofádné důkazy dobré vůle i pomoci. Zajisté i že všem státům Malé doho-

dy záleží na integritě i branné schopnosti Rakouska vůči velkoněmeckým aspiracím, ale cesta porušení mezinárodního práva i přátelských vztahů ke státům, jež skoro jedině garantují rakouskou nezávislost, nemůže býti cestou správnou a nemůže dojiti souhlasu nejen našeho státu, ale celé mezinárodní veřejnosti. Porušilo-li Německo své slavnostní závazky a zůstalo bezrestno, neznamená to, že by vůbec porušování mezinárodních závazků mělo býti pokládáno za dovolené. I kdyby se však omluvil čin Rakouska, nelze ho schvalovati, protože to je praecedens pro další porušení mírových smluv se strany Maďarska, Bulharska i Turecka. Tu by pak opravdu již nezbylo, než abychom i my se zhostili různých těch tíživých břemen mezinárodních smluv a zvláště smlouvy mírové, ponechavše si, jako to činí jiní, jen jejich výhody. To bychom mohli učiniti tím spíše, že existence našeho státu není přece závislá jenom na existenci těchto smluv. Snad bychom potom i svým sousedům více imponovali.

Španělsko po volbách. Pohlédneme-li na vývoj událostí ve Španělsku, nemáme mnoho důvodů k optimismu. Levice, která se po vítězných volbách dostala k moci, není příliš spřátelena s právem a spravedlností a prohlášení ministerského předsedy Azany, že vláda levice „nebude vládou krve, násilí a slz“, nelze bráti vážně po zapálení 90 chrámů, vyloučení a zničení domů katolických spolků a zničení několika desítek lidských životů. Levice je všude stejná a směrnice, jichž dostává z Moskvy, se nemění. Autorita vlády není buď žádná nebo, což se zdá pravdivějším, nechce zakročovat. Mýlíl by se rovněž, kdy by se domníval, že snad regulativem vlády bude sněmovna, cortes. Hned prvý vstup levicových poslanců opravil toto mínění, neboť v zařatých pěstech poslanců a v psní Internacionály, jež byla zazpívána s plnou vervou, bylo málo toho po pokoji. Levicový blok má asi o 50 členů více, a abychom si učinili představu o těžkosti jednoty mezi nimi, musíme si pomyslit, že levicový blok má 32 skupin, které jsou většinou komunisticky orientované. Spolupráce pravice a levice je za nynějšího stavu neuskutečnitelná. Rozpuštění parlamentu je znemožněno zatím prvým hlasováním, jimž prezident je zbaven práva rozpustiti cortes. Vláda jest ostatně krajně levičácká a zdá se, že si bude počínati tak, aby většina sněmovny neměla stížnosti proti jejímu jednání. Vyдалa již několik nařízení, která nenechávají v pochybnosti o této vůli. Prvým bylo nařízení, aby bylo přijato zaměstnavatelů práce anarchisticko-komunistické dělnictvo, jež bylo z ní propuštěno po revoluci r. 1934. Výsledky se již dostavují: Jsou to jednak boje mezi dělnictvem znovu nastupujícím a odstupujícím, pasivní resistance zaměstnavatelů, zastavování práce v továrnách, zvýšení mezd a vzrůstající drahota. Od pozemkové reformy, se kterou se dělá mnoho křiku, nelze očekávat mnoho dobrého. U nás je rozšířen názor, že ve Španělsku leží ladem mnoho tisíc hektarů nevzdělávaných půdy, kterou zužitkují chudí lidé, jimž je přidělena. Ten názor je přehnaný, neboť jde většinou o pastviny, o nichž

i statistiky první Azanovy vlády po revoluci v r. 1931 prohlašovaly, že jejich obdělávání je možné tak jednou za pět let. Většina těch, kteří dostávají novou půdu, nemá o zemědělství ani ponětí, nemá ani prostředků k jejímu vzdělávání a je otázkou, kolik a jak dlouho bude moci státní rozpočet, který je hodně pasivní, udeřovat subvence. Ostatně země silně utrpí tím, že se zmenší výnos z pěstění dobytka, kterýžto výnos nebude nahrazen novým ziskem. Chaos, jenž charakterizuje současnou dobu, se projevuje záporně i po jiné stránce. Hrozby proti bankám vyvolaly paniku na burse a pokles téměř všech akcií je katastrofální. Mnoho peněz bylo vyvezeno. Nedostatek cizích devís přinutil vládu k uvolnění 37 mil. zlatá a v nejbližší době bude vláda nucena uvolnit ze zlatého pokladu další částku pro Anglii. Ministr financí ohlašuje půjčku 350 mil. peset a koncem dubna má stát splatit půjčku 500 mil. peset. Co to znamená pro zemi, v níž po 5 let byl státní rozpočet pasivní, a v níž vývoz stále klesá, lze si snadno domyslet. Zemědělství a průmyslu nepomůže a nikdy nepomohla demagogie. Budoucnost není tedy nijak slibná, a to asi přimělo Roblesa, že se účastnil zasedání cortesů, ačkoliv původně ohlásil, že jeho strana do parlamentu nevstoupí, a že slíbil spolupráci v otázkách důležitých pro celý život země. Ale bude ta spolupráce vůbec možná? Za stavu, jaký je dnes, sotva. Možné a pravděpodobné vítězství lidové fronty ve Francii v nastávajících volbách sotva umírní revolučně naladěnou levici španělskou. — Poslední zprávy ukazují, že revoluční vlna ve Španělsku ještě neopadá. Prezident Zamora byl donucen levic k odstoupení. Bude vystředán ještě větším radikálem a šiff se dokonce pověsti o vládě sovětu. To by znamenalo ale anarchii úplnou.

Kniha o diktátoru Salazarovi. Oliveira Salazar je portugalským diktátorem. Byl profesorem na universitě v Coimbre, odkud r. 1926 byl vytržen a v těžkých dobách pro Portugalsko se stal nejdříve ministrem financí a později ministerským předsedou. V jednom z předcházajících čísel „Života“ jsme o něm mluvili, kniha L. de Poneins „Le Portugal renait“ kreslí nám jeho osobnost ve světle vývoje posledních třiceti let, a v něm právě vyniká život a dílo Salazarovo velice markantně. Portugalsko je země, která těžce doplácela a doplácí na přítěž svobodných zednářů. Jeden z největších diplomatů XIX. stol., kardinál Consalvi, takto mluvil o svobodných zednářích: „Budou zasávat zást a neucit mezi vládnoucími a ovládanými, postaví jeden proti druhým. Krev a vězení postaví mezi ně a jejich poddané neproniknutelnou zeď a tak se budeme ubírat k propasti, již bychom se mohli vyhnouti, kdybychom byli jen trochu rozumní... Jednoho dne nejstarší monarchie, opuštěné svými obhájci, se octnou v moci krutých intrikánů, jimž dnes nikdo nevěnuje pozornost, aby na ně dohlédli.“ Ve XX. stol. r. 1907 P. Tourmentin, rok před událostmi, jež se sběhly v Portugalsku r. 1908, napsal v listě protizednářského sdružení francouzského dne 25. prosince tato slova: „Kdyby portugalský král dbal poučené historie, zakázal by ve svém království svobodné zednáře a tajné společnosti. Za tu cenu by se mohl ještě zachránit, ale lze se právem obávat, že v krátkém čase Don Carlos svržen, vyhnan nebo popraven, bude novým dokladem všemocnosti zednářství.“

Abbé Tourmentin prorokoval správně. R. 1908 vypukla revoluce, král a následník byli zavražděni. Následovalo další, co se stává téměř při všech revolucích, vznícených svobodnými zednáři: Byla provedena rozluka Církve od státu, zabráno církevní jmění, byli ze země vyhnaní řeholníci a řeholnice a netřeba ani dodávat, že bylo potlačeno katolické školství. Tedy stejný postup jako po francouzské revoluci, jako v Mexiku a Španělsku. V Portugalsku byla svolána republika a jeden z nejvášnivějších zednářů, Alfonso Costa, prohlásil: „Zákon rozluky vymýtí ve dvou generacích z Portugalska katolicismus.“ To se tedy nesplnilo, ale přihodilo se něco jiného: Od r. 1910 do r. 1926 bylo v Portugalsku 16 revolucí a 40 vládních krisí. R. 1918 byl srovozen se světa Sidonio Paës, r. 1910 z nejvášnivějších zednářů a odůrců Církve. R. 1926 stála země na okraji propasti. A tehdy maršál Gomez da Costa zosnoval vzpuru na severu země a sjednotil všechny upřímné vlastence, ať již monarchisty či republikány. Byl sice zaveden pořádek, ale bylo třeba muže, který by jej udržel a ten byl nalezen v hluboce věřícím mladém universitním profesoru. Ol. Salazarovi. Dal do pořádku finance a chtěl odejít. Prezident však ho pověřil vedením vlády, v níž sice bylo několik dobrých jednotlivců, ale ne příliš významných. Salazar dal podmínky, byly přijaty a hned vvalil svolání k národu: „Přísne zásady,“ praví, „které budou řídit naši společnou práci, svědčí o pevné vůli uvést do pořádku finanční a hospodářský život národa. Potřebuji v tomto nesnadném úkolu naprosté důvěry a klidu celé země. Vím, co chci, a kam jdu. Dám zemi vše, čeho potřebuje. Ať o tom země mluví, ať to studuje, ať dává na jevo svá přání, ale ať poslouchá, co nařídím.“ Salazar si získal důvěru i poslušnost v době velice krátké. Rozpusťil politické strany, jejichž činnost byla více bořivá než tvořivá, zaváděl korporativní zřízení, rozpustil zednářské lože a dovedl se vši energií zakročiti, když rozkladní živlové se pokusili rozdmchat revoluci. Je zásadním odůrcem parlamentarismu a netají se tím, ovšem je rozdílem mezi jeho nazíráním i praksí a nazíráním jiných diktátorů, třeba Mussoliniho. Po několika letech vlády předložil zemi konstituci a dříve, než ji vyhlásil, přál si, aby se o ní veřejnost vyjádřila. Teprve po těchto kritikách vstoupila v platnost a je to opravdová magna charta nové společnosti. Jde o renesanci ve všech oblastech, hospodářské, sociální, politické a duchovní. „Dílo, čím podniknuté, je vpravdě světlé, není v něm ani násilí ani zášti, ani slabosti, ani vuvyšení státu, ani zbožštění ras. všechno se vrací v řád, ve kterém individuum jest udržováno státem, aniž je jím rozdraceno.“ Ale pro Salazara je konstituce z února r. 1933 jen etapou, prostředkem „zajištění nřechod mezi starou parlamentární soustavou, zničenou r. 1926 a korporativním státem budoucnosti, k němuž jsou kladeny nové základy“. Proto se Salazar ostře staví iak proti liberalismu, tak proti marxismu. Chce, aby přeměna k lepšímu se udála v klidu. „Všechny revoluce,“ dělá, „velké nebo malé, činí život národu trpčím a je lépe reformovat, či, chcete-li, provádět revoluci reformovaním. Nepopírám, že čas od času je třeba ořesit, ale bylo by lépe, kdyby nás vynechal.“ Všechno jeho úsilí, úsilí muže poctivého, moudrého, energického a bezúhonného — v Portugalsku ho zvou svatým laikem — směřuje k tomu cíli. K.

C o ž i v o t a

Prvního výročí úmrtí dra Františka Noska. Připadající na 17. duben, bude vzpomenu to zádušními bohoslužbami jednak v Praze, jednak v Poříčí nad Sázavou, kde jest dr. Nosek pochován. Ústřední organizace lidového družstevnictví v Čechách vzpomenu námátky svého nejlepšího pracovníka na slavnostních schůzích svých funkcionářských sborů. 17. dubna večer bude pak v přednáškové síni Svazu hospodářských družstev vzpomenu života i díla dra Fr. Noska přednáškou P. dr. Jana Urbana.

Katolíci v demokracii a postavení mladých. Sledujeme-li vnitřní vývoj různých států po světové válce, státní formy, ve kterých se nám jeví územní celky, přirozené, že nás katolíky zajímá, jaké možnosti rozvoje má katolické hnutí v různých režimech. A tu vidíme, že v režimu diktátorském, na př. v Německu, je posice katolíků odvislá od změny názoru několika vlivných činitelů ve státě. Německo totiž uzavřelo brzy po nastolení nového režimu konkordát se Sv. Stolicí a dnes vidíme faktický stav, který je pravým opakem konkordátu: pronásledování, potlačování katolického školství, spolků atd. Naproti tomu v demokracii je posice katolického hnutí, hájícího zájmy Církve, dána jeho silou parlamentární se všemi možnostmi demokratického vzrůstu a získávání stoupenců a mimo to ještě i silou čistě duchovní, na poli kulturním, hospodářském i sociálním. Přihlédneme-li ještě k jiným příkladům, docházíme k závěru, že největší možnost trvalé práce veřejné a přímého spolupůsobení na všech věcech státního života mají katolíci ve státě, jehož formou je demokracie. Ve věru cizích slov a hesel, iimiž se dnes hemží projevy ducha neirůznějšího způsobu, má již toto slovo u nás místo co do častého používání značně přední. Snad právě to způsobilo, že slovo to lidem zevšednělo, a což je nehorší, že stálým zdůrazňováním demokracie na všech polích veřejného života mizí vlastní smysl její, duch a nálně, a zůstává pouze forma. Jestliže tento rámeček, formu, naplní různými složkami demokratického života státního svou ideologií, jest na nás katolických, kteří jsme neimohutnější touto složkou v našem státě, abychom uváděli v život naše katolické zásady, vyplnili jimi demokratickou státní formu tak, aby to odpovídalo katolické síle kvanti-

tativní, a to tím více, že demokracie má pro naše možnosti rozvoje veliký význam. Jest potřebí si připomenouti, co znamenají katolíci pro demokracii, zvláště pak, iaké postavení mají zaujmouti mladí, neboť záleží na tom, jak se dovedou úkolů, které se jim skytají, chápat. Předně je nutno se vvarovati nedemokratické chyby, totiž posuzování celku podle úzkých sobeckých zájmů, což jest nám katolíkům ulehčeno naší věrou, vedoucí nás k tomu, že vidíme na prvním místě v každé společnosti toho, jenž je základem její, totiž svého bližního. Stýkáme se v našich spolcích, vyměňujeme názory, vřchováváme se v zájmu o veřejné otázky a tak nepřispíváme k rozkvětu naší celé strany, v jejíž rámci se tak děje, a tím i k rozkvětu naší demokracie, jeimež pilněm strana jest. Neboť náš světový názor, na kterém stouíme a jenž je základem našeho politického hnutí, názor katolický, je nám i celému státu zárukou, že boj, který vedeme, onen demokratický, vývojový boj, povede k uskutečnění základních myšlenek katolických ve státě, a což je neivěšší metou demokratického hnutí politického — k obecnému dobru. Tím máme veliké plus před ostatními proudy, to vědomí nás musí slíit, činit nás hrdými, neboť i to vědomí, že silou pravdy, převahou morální zvítězíme, nepotřebujeme k tomu prostředků postranních. K tomu je však potřebí, abychom postupně dobývali všech prvků důležitých v demokracii: dobrého katolického tisku, knihy, divadla atd. Jen tak je možno uplatňovati se všude a pronikati do všech vrstev Katolíci jsou velmi konstruktivní složkou pro element v demokracii nad jinou významný, totiž pro právní řád. Byla to především Církve katolická, která svými myšlenkami aequitv, spravedlností a lásky, odstraňovala mnohé přejitky právních řádů pohanských, Církve právo nak mělo ohromný vliv na právní řád států, které je přejímaly. Katolíci, chtějíce již od mládí vštěpovati ve školách svým dětem cit pro spravedlnost a lásku k bližnímu výchovou náboženskou, přispívají nejvíce k tomu, aby ve společnosti zkažené proudy opačnými, byl skutečně právní řád plněn a respektován, přispívají tedy ke zvýšení právní iistoty. Z toho všeho vidíme, že katolíci mají kladný poměr k demokracii, v neposlední řadě pak i k její mezinárodní tendenci, k míru mezi národy. „Pax“, heslo, které bylo na odzračích

I. celostátního sjezdu katolíků v ČSR, svědčí o tom velmi jasně, jsou jen projevem celé mírové činnosti Církve a politických hnutí katolických. Ve všech těchto otázkách máme my mladí možnost práce, máme ale i odpovědnost. Přikládá-li se mladým dnes velký význam pro hnutí, neboť oni jsou jeho budoucností, musíme my to chápat s plnou vážností a připravovat se cílevědomě pro úkoly, které nám veřejný život uloží, abychom je splnili čestně, podle našich hesel. Zde je třeba upozornit na velký význam spolupráce mladých se starší generací. Zde je i na místě křesťanská pokora: nesmíme si totiž myslit, že hned jsme způsobilí řešit všechno podle našeho přání. Staří jsou zdrojem životní moudrosti, prodělavše všechny případy, které nám se staví k řešení, sami ve svém životě — jsou nám rádci a vůdci. Ed. Růžička.

Drahé sensace habešského zpravodajství. Už jsme si zvykli přijímat novinářské zprávy z habešských bojišť s velkou rezervou, protože to, co se v Habeši skutečně na bojištích odehrávalo, velmi podstatně se často lišilo od toho, co jsme čtli v novinách. Aparát moderního zpravodajství vybíchoval novináře k akcím, které nemohly jinak končit než horlivým vyráběním zpráv na dálku až 500 km od bojiště. Reportéři a depeše stojí peníze, tak shánějí a vyrábějí. Od 1. října 1935 vydává na př. Reuterova kancelář 2 mil. Kč týdně za telegramy z Habeše, „Daily Sketch“, obrázkový list, má v Habeši letadlo pro fotografické snímky. Stojí měsíčně 110.000 Kč, životní pojistka operatérů 900.000 Kč a jejich měsíční plat přes 30.000 Kč. Zpravodaj „New Chronicle“ má měsíčně diet 8.000 Kč, platu 15.000 Kč, platí za obrázky 25.000 Kč, platí Reuterově kanceláři za zprávy 45.000 Kč. A při tom většinou jsou to výmysly a ne zpravodajství, jak za světové války.

Z k n i h a č a s o p i s ů

Jan Zárubský: Ztracený život. Román kněžského života o předešlé a 4 jednáních. Cena Kč 8. Vydala Edice „Slépěje života“ v Přerově, Masarykovo nám. 16. V 5 obrazech je promítnut celý život mladého muže, který se zřídka skvělé kariéry, aby se stal knězem, jeho utrpení, zápasy s lidskou zlobou a zástími, jeho oběti a vše přemáhající láska k duším až ke konečnému jeho vítězství v osadě Bohu navrácené. „Život kněze není život ztracený, jak myslí svět, to je život životů i tenkrát, když člověk odejde,“ to je tendencí hry. Doporučujeme našim ochotníkům vřele.

K. H.: O školních knihách jednou větou. Nový pohled do světa otvírá dětem četnými obrázky a náčrty vyzdobená **Pracovní kniha zeměpisu pro II. roč. měšť. školy** od Hanuse a Drástové. Na otázku **Co je příroda?** odpovídá žákům měšťanských škol populárně a přece vážně psaná knížka Fendrychova pod tímtež názvem. Tajemství malých a nejmenších organismů i krásy neživé hmoty odkrývá svérázně vypravená knížka Rudolfa Pelíška: **Pod drobnohledem.** Ze životných situací těžší Kratochvílova knížka **Ve zdravém těle zdravý duch**, plná výchovných momentů a impulsů. Tam, kam směřuje dětská fantazie, odvádí mladé čtenáře poutavá Baumova knížka: **Na březích indického oceánu**, bohatě zdobená. **Zdraví, síla a krása** jsou nejen heslem nové generace, ale i národním programem výchovným, kterému slouží stejnojmenná knížka Kratochvílova. Staré věci nově povědět a prosu básnický podat umí mistrně Karel Nový, jehož **Rybařici v modré zátoce** uchvátí mladé čtenáře. Jen z usilovné práce roste opravdové štěstí — hlásá přesvědčivé a působivé slovo Petrusovo o velíkánech z dějin lidské práce **Dělníci Boží.** Bez dvou věcí je nemyslitelná obecná škola: bez díla **Kreslení v prvouce** a bez díla **Kreslení a rýsování na vyšším stupni.** — Všechny tyto knížky vypravila do světa Grafická Unie.

Ze školy a pro školu. „Svatojanské listy“ č. 2. je velmi pěkně vypraveno a ukazuje, že redakce chápe vážně své poslání vytvořit z časopisu pouto svatojanských abiturientů. **Dr. Kriebel: Jak učíme na měšť. škole reálním pracovními metodami.** Grafická Unie. Veliké dílo, dobře rozvržené a přehledné

odborníky zpracované. Přispěje jistě ke zvýšení úrovně měšť. škol. kh.

Adolf Pelikán S. J.: Světla na úskalí. V nakladatelství Vyšehrad vyšla nyní kniha, kterou lze jen vzejlosti vřele doporučit. Jsou to „Světla na úskalí“ od P. A. Pelikána S. J. V podtitulu knihy stojí: **Orientace v etických a náboženských otázkách dnešního života.** Nám je třeba pouze dodat, že je to živá a nanejvýš akutní orientace. Jde tu o řadu důležitých morálních problémů, při nichž mnohdy i katolíci předcházejí špatným příkladem. Ať se již autor dotýká ideálů dnešního člověka, vad dnešní společnosti, nebo podává zhuštěně nauku o víře v jediného Boha, postupuje vždy velmi výstižně a jasně, takže čtenáři přináší četba této krásně vypravené knihy jen užitek. Třeba dodat jen, že největším kladem knihy jest naprostá otevřenost, s níž se mluví o všech současných problémech i o takových, o nichž psáti vyžaduje zvláštního jemnocitu i pedagogické zkušenosti. Myslíme především na otázky rodiny a manželství, o nichž i u našich katolíků jest dosud tolik bludných, liberalistických představ. Kniha ta měla by být v každé spolkové knihovně, v rukou každého katolického pracovníka, nejen pro jeho orientaci vlastní, ale i jako prostředek a poštolaťu.

Rád. Prohlédne-li si dnes čtenář čítárnu revui, postřehne na prvý ráz, jak žurnalismus zaplavil většinu současných časopisů. Je jen několik málo revui, které s určitou úrovní vyplňují poctivě své poslání pro kulturu a život. Myslíme, že nepřeceňujeme nijak, když postavíme revui „Rád“ mezi první revue, které ukazují čtenáři pravý stav hodnot, jasně vymezují právě směrnice kulturního života a přinášejí vskutku něco nového a podstatného. Rovněž nepřepínáme, řekneme-li o „Rádu“, že stojí pevně na vytčeném místě a že jej nic nepřiměje ani v nejmenším změnit toto postavení. Katolíkům by mohl proto být jen tím dražším. Jádrem „Rádu“ tvoří na příklad z prvního čísla třetího ročníku studie **V. L. Tapič—T. Vodička:** Československo má západní tradice, — **R. Vofíšek:** Kapitalismus, socialismus, stavovství — **C. Dawson:** Křesťanství a nový řád — **A. Fanfani:** Kapitalistický duch — **St. Berounský:** Co budeme dělati s nezaměstnanými. — Kdo

se obeznámí s těmito studii, pozná, že tu jde o vážné úsilí v oblasti kulturní, že se zde bojuje pro hlubší a podstatnější ustavení života. Avšak Rád nezanebává také poesii a písemnictví. Tisknou zde své verše **Fr. Lazecký, V. Renč, J. Kostohryz** a prózy **J. Čep.** V tomto čísle jsou básně **J. Zahradníčka** a **A. V. Michálka.** Skutečným skvostem prózy je legenda o Černém svatém od **E. Claesa.** Také obvyklé recenze na zadních stránkách zachovávají úroveň revue. Číslo vždy zakončují poznámky, které si všimají našeho denního života. „Rád“ má své hodnoty literární i kulturní a nesejde na tom, zda toho uznávají „pracovníci v mínění veřejném“. Vcházej do třetího ročníku, a to je důkaz, že si vytvořil svou čtenářskou obec. K. V.

Volk und Glaube. Koncem r. 1935 přestal vycházeti v Praze měsíčník „Stimmen der Jugend“, původně jen odnož düsseldorfského stejnojmenného časopisu pro katolickou mládež generaci německou. Místo něho vychází v nakladatelství Adolfa Czerného, Praha I., Masná 5, časopis „jihovýchodních“ katolíků „Volk und Glaube“ za redakce **W. Krause.** Název časopisu vystihuje poslání: náboženské prohloubení života národního. Při tom je dbáno i na poznání a uskutečnění spolupráce kulturně-náboženské se sousedy, tedy v první řadě s Českoslováky. Časopisu vyšla dosud čtyři čísla (1., 2. a dvojčíslo 3.-4.). Ukazují zřejmě, že snaha o vysokou úroveň v plnění programu ukazuje se splnitelné. V každém čísle najdeme hodnotný článek, který roste ze skutečnosti a života naší země. Na př. dr. **E. Lemberg:** Náboženské průběžení v českém písemnictví (Březina, Durych, Čep, Zahradníček atd.), prof. dr. **E. Winter:** Setkání východní a západní církve v Čechách, nebo dra **Lemberga K.** české debatě o nacionální otázce, dra **Schreibera** Náboženské hnutí v Čechách ve 14. století. Program revue se rozvíjí velmi slibně. Vitáme i snahu ukázat čtenářům stanoviska k problémům ze zřetele českého (v posledním čísle je vyžádaný článek doc. dra **Kalisty** o kulturních předpokladech česko-německé spolupráce). Časopis stojí ročně 24 Kč a doporučujeme jej všem, kdo se zajímají o poznání života německé mladé katolické inteligence u nás. Rk.

Toto dvojčíslo Kč 3' - .

Běžný účet u Ústřední lidové záložny v Praze, číslo šekového účtu Pošt. spojitelný 83.480-Praha. Redakce a administrace Praha II., Spálená ul. 15 (III. posch.). Telefon 46.700. Řídí a za redakci odpovídá dr. **František Formánek.** Vychází 10. a 25. každého měsíce. Vydává spolek Život, Praha II., Spálená ul. 15. Novinové známky povoleny ředitelstvím pošt a telegrafů v Brně 13. července 1935 č. 53.559-VI-35. Podací úřad Olomouc 2. Tisknou Lidové závody tiskařské a nakladatelské, s. s. r. o. v Olomouci, Wilsonovo nám. 16. Roční předplatné činí Kč 30.—, do ciziny Kč 45.—. Redakční závěrka 5. a 20. každého měsíce.

ŽIVOT

O B S A H: Fr. Jemelka: VII. unionistický sjezd na Velehradě. - Viktor Šauer: K slovenské otázce. - Karel E. Vlček: Euthanasie. - M. H.: Velkoměstský apoštolát. - Dott. Marco Weirich: Myšlenka všesvětovosti Říma a sociální problémy dneška. - B. Benetka: Dopravitel katolické obnovy v Nizozemí zemřel. - Jeden z odkazů arského faráře. - J. Krln: Obrácení gen. sekretáře španělské komunist. mládeže. - K. Vach: Duševní život vojáka abbého Chevoleaua. - Předpoklady náboženského míru v Mexiku. - Život České ligy akademické. - Život náboženský a kulturní. - Co život dal.

časopis pro veřejné otázky současnosti, náboženství, kulturu a politiku

V Praze dne 10. května 1936. Ročník XVIII. Číslo 9

Fr. Jemelka:

VII. unionistický sjezd na Velehradě (15.-19. července 1936).

Požehnanou a nesmrtelnou praegnantnost myšlenky cyrilometodějské vyjadřovalo od jejího vzniku dvoje úsilí: *Práce o náboženskou opravdovost*, jež odstraňuje všelikou povrchnost, pohodlnost a zevnějškost křesťanského života a pravdou a milostí Kristovou jako kvasem dokonalé obnovy přetvořuje jednotlivce, rodiny i národy v nový lid Boží. A pak se jmény našich svatých apoštolů slovanských zůstává navždy spojeno *ekumenické pojmání Církve Kristovy* — proti starým i novým rozkolům a bludům — jako světového centra unitatis et pacis.

Tou dvojí cestou se nesla apoštolská činnost sv. Cyrila a Metoděje před více než tisíci roky, tou cestou jde i nově oživená myšlenka cyrilometodějská od památných oslav mileniových na Velehradě. Zatím co první snaha o náboženské obrození národa byla svojí povahou spíše domácí záležitostí uvědomělého apoštolátu aktivního katolicismu, měla myšlenka ekumenická ražení světového zájmu už tehdy, kdy na její veliké apoštoloty upozorňoval papež Lev XIII. okružníkem „*Grande munus*“ a kdy ji na našem Velehradě zasévali jako hořčičné zrnko a teplem své lásky zahřívali a potem svých neúmorných prací zalévali nadšení obnovitelé duchovního Velehradu.

A když po řadě prvních unionistických sjezdů, jež na Velehrad svolával iniciátor jejich nejzasloužilejší, zemřelý dr. Antonín Cyril Stojan, už od r. 1907, vyslala r. 1924 Svatá Stolica po prvé svého oficiálního zástupce v tehdejší papežském nunciu arcibiskupu Františku Marmaggiu, nabyt tento IV. sjezd unionistický už *pečeti světové*, významu přesahujícího úzké hranice naší vlasti.

Možno bez nebezpečí sebechvály říci, že unionistické sjezdy velehradské vytvořily *mezinárodní obec horlitelů pro myšlenku ekumenickou, pro snahu o jednotu Církve Kristovy*, jak z učených odborníků-sjezdových referentů, tak i z jejich posluchačů. A ta mezinárodní obec velehradská — možno-li tak říci — rozrůstá se do neznámých rozměrů *literárním apoštolátem sjezdových zpráv (Acta Conventuum Velehradensium)*. Ještě nedávno se o ně hlásil v sekretariátě ACM v Olomouci řecký *abbé di Lernia z Athén*, a v knihovnách mezinárodních ústavů římských — ve Vatikáně, Východním ústavě, Russiku, Nepomucenu — stejně jako v knihovnách evropských bohovědných ústavů, fakult a seminářů podávají *Acta* sjezdová svědectví o bohaté úrodě ekumenické myšlenky na cyrilometodějském Velehradě.

Ale „*Acta*“ velehradských sjezdů unionistických

stavějí též aspoň základní pilíře k onomu toužebnému *mostu svaté jednoty mezi křesťanským Východem a Západem*, dávající poznat odloučeným bratřím pravé smýšlení katolické a osvětlující bez předsudků otázky sporné. Tak šíří nezbytnou *atmosféru důvěry a lásky*, apoštolského ducha cyrilometodějského pod zorným úhlem axiomatu velehradských sjezdů: *Quo propius Christo, eo propius unitati Ecclesiae*. (Čím blíže Kristu, tím blíže k jednotě Církve.)

Zevnější struktura unionistických sjezdů velehradských ustálila si už svou tradiční formu: *Unijni touhu* vyjadřovaly denně ranní slavné bohoslužby, konané obřadem slovansko-byzantským, hlahlisky a latinsky, o svatou jednotu Církve prosily i večerní eucharistické adorace sjezdovníků a pak závěrečné lidové pobožnosti poutní. *V plenárních schůzích* probírány bývají časové *otázky unionistické* z oboru dogmatiky, liturgie a dějin, po nichž referenti odpovídají na dotazy písemně podané předsednictvu. Zájímavé bývají též stručné referáty o praktické činnosti unijní v jednotlivých zemích, dále zprávy Apoštolátu sv. Cyrila a Metoděje a Akademie velehradské. *Debata s pravoslavnými odborníky* — tak zvané *consultationes peritorum* — vede se v užších soukromých kroužcích, aby nebyla rušena snadno vznětlivou účastí nepovolaného publika. Řečí těchto porad theologických odborníků, jakož i celého sjezdového jednání je *latina a ruština*, pouze pozdravy vyřizují účastníci svou mateřskou řečí.

Co velehradským sjezdům dodává světového významu, je kromě základní myšlenky ekumenické a mezinárodní účasti učeného světa a zahraniční hierarchie, zvláště z bratrských národů slovanských — *vřelá a živá účast Svatého Otce*, kterou vždy projevuje zvláštním *apoštolským listem*, zasílaným předsedovi sjezdu, olomouckému arcibiskupovi. Těmi otcovskými slovy Hlavy všeho křesťanstva bývají také nejvhodněji velehradské sjezdy unionistické zahajovány, a jeho velekněžské požehnání svolává na ně rosu hojných milostí Božích.

Termín sjezdový byl stanoven na *každý třetí rok*. Poněvadž poslední VI. sjezd velehradský se konal r. 1932, měl býti svatometodějský rok 1935 — 1050. výročí smrti sv. Metoděje — oslaven novým unionistickým sjezdem. Celostátní katolický sjezd pražský však jej odsunul, jako celou oslavu svatometodějského jubilea, na rok letošní, ale nesetřel jeho *rázu jubilejní úcty* k prvnímu metropolitovi Velké Moravy, sv. Metodějovi, a jeho svatému bratru Cyrilovi.

Jako zlatá niť vine se programem letošního *sedmé-*

ho sjezdu, který se koná ve dnech 15.—19. července r. 1936 na posvátném Velehradě, *vděčnost k svatým apoštolům Slovanstva a úcta k jejich velikému odkazu*. Podle ustálené tradice zabírají i tentokrát témata sjezdových řečníků *troji obor*: dogmatický, liturgický a historický.

I. V oboru dogmatickém přednášejí:

1. „*O pramenech theologie sv. Cyrila a Metoděje*“ profesor lublaňské university *prelát dr. František Grivec*, jeden z prvních spolupracovníků Stojanových a vědecký tvůrce velehradského unionismu.

2. Profesor římského Východního ústavu papežského *dr. Boh. Spáčil*, který jest odborníkem ve srovnávací dogmatice a znalec zvláště ruské theologie, pojedná o témate „*Sv. Cyril a Metoděj a učení a úcta blah. Panny Marie*“.

3. Důležitou a stále časovou otázkou, „*Poměr sv. Cyrila a Metoděje k primátu římského papeže*“, osvětlí na základě výsledků nového odborného badání mladý cisterciák lublaňský, profesor staroslovanštiny na Východním ústavě v Římě, *dr. Th. Kurent*.

4. Učený asumptionista, věrný přítel našeho Velehradu, *P. Severin Salaville*, ředitel mezinárodní koleje sv. Augustina v Římě, zvolil si za téma své přednášky velehradské diferencní nauku „*O vycházení Ducha sv.*“, o níž také literárně mnoho pracoval.

5. „*O theologii římské za času sv. Cyrila a Metoděje*“ referuje *dr. Mořic Gordillo*, profesor Východního ústavu v Římě, rodem Španěl, který se už účastnil posledního sjezdu velehradského.

II. *Referáty liturgické* věnují vědeckou pozornost nesmrtelnému odkazu slovanských apoštolů, jejich slovanské liturgii a překladu Pisma svatého.

1. Nejlepší znalec tohoto díla svatých bratří, profesor Karlovy university pražské, *prelát dr. Josef Vajs*, shrne výsledky svého životního pilného studia v přednášce „*O povaze slovanské liturgie cyrilometodějské*“.

2. Jeho žák, *prof. dr. František Pechuška z Prahy*, promluví „*O staroslovanském překladě Pisma sv.*“, ježž dali Slovanstvu do vínku jeho písemnictví sv. Cyrila a Metoděje.

3. „*Osudy staroslovanské liturgie v Čechách a na Moravě*“ vylíčí profesor Karlovy university pražské *dr. Miloš Weingart*; úsudek filologického odborníka bude jistě cenným příspěvkem k cyrilometodějským dějinám naší vlasti a daní vděčnosti našeho učeného světa k zakladatelům slovanského písemnictví.

4. Přednáška *Holandana P. A. Raese*, profesora římského Východního ústavu, bude se obírat „*Dvoji*

formou východní liturgie byzantsko-synodální a ruské“, v jaké budou i na sjezdě velehradském konány služby Boží.

5. Ukrajinec *dr. Ondřej Iščák*, profesor Lvovské Duchovní akademie, obeznámí účastníky sjezdu s novými předpisy Svaté Stolice, jimiž se upravuje „*Vydávání liturgických knih byzantsko-slovanských*“.

III. *Cyrlometodějským otázkám dějinným* je věnována *III. sekce sjezdová*.

1. Náš mladý historik a byzantolog *dr. František Dvorník*, profesor Karlovy pražské university, nakreslí ve své přednášce „*Dějinné pozadí říše byzantské za doby sv. Cyrila a Metoděje*“. Touto novou cestou, studiem staré Byzance, odhaluje *dr. Dvorník* nové doklady k historicky věrné podobě sv. bratří.

2. V době konkordátů a smlouvání států o „*modus vivendi*“ se Svatou Stolicí bude zajímat přednáška hrvatského profesora *dra Štěpána Sakače ze Zagrebu* na téma „*Čím přispěl svatý Metoděj k uzavření smlouvy či dohody mezi Velkou Moravou a Svatou Stolicí roku 880?*“.

3. „*Doby sv. Ivana a jeho působení v Čechách*“, kdy doznívало echo cyrilometodějského Velehradu v nových poměrech, všímá si přednáška *dra Josefa Vašici*, profesora cyrilometodějské fakulty bohoslovné v Olomouci.

4. Jeho kolega, univ. profesor *dr. František Cinek* z Olomouce zachytí zase ve své přednášce sjezdové „*Obrodný vliv myšlenky cyrilometodějské v dobách pojosefinského febronianismu u nás*“.

5. „*Dějinný obraz osudů slovanské liturgie v Jugoslavii a Bulharsku*“ podá přednáška *prof. dra Roka Rogošiče, O. S. Fr.* z Makarské v Jugoslavii.

Vedle těchto zvláštních dějepisných přednášek zachytí řada referátů *historii kultu cyrilometodějského u nás* (*dr. Josef Vašica*), v Polsku (*prof. dr. M. Niechaj z Lublina*), na Ukrajině (*prof. dr. Josef Slipyj ze Lvova*), v Jugoslavii a v Rusku.

Obvyklé *adorační meditace večerní* bude mít na sjezdě slovanský asistent Tovaryšstva Ježíšova, Slovinec *P. Antonín Prešern*. Také referáty o praktické misijní práci podají pozvaní zástupci ústavů a organizací pracujících pro dílo svaté jednoty.

Jak z tohoto stručného programového přehledu je patrné, chce se i VII. unionistický sjezd velehradský připojit důstojně ke svým předchůdcům, aby s Božím požehnáním dále se rozvíjel svatý odkaz cyrilometodějský k zachování a obnovení ekumenické jednoty Církve, zvláště ve Slovanstvu. Kéž vroucí modlitby všech ctitelů cyrilometodějských provázejí dílo s láskou připravované!

Viktor Šauer:

K slovenské otázce.

Sbližení mezi Čechy a Slováky či jejich trvalé oddizení — toť předmět slovenské otázky. Abychom věci porozuměli a po případě si učinili předpověď o budoucím vývoji, k tomu bude prospěšné, když nahlédneme do historie československého poměru, tím spíše, že dosavadní názory o tom nejsou správné.

Nutno se vrátit až do dob stěhování národů, kdy se Slované rozšířili z pravlasti do svých nynějších sídel. O slovanském národě se nedá v onom období mluvit, neboť k pojmu národ náležejí různé vlastnosti, kterých se Slovanům tehdy nedostávalo. Mluvili sice na rozdíl od nynějších časů tímž jazykem, ale byli roztrženi na bezpočet větších a drobnějších kmenů, které se nejen navzájem potíraly, ale nadto užívali při tom cizinců za spojence. Češi, to byl tenkrát jen kmen mezi Prahou a Kladnem.

V 9. století počaly teprve vznikat slovanské státy a tím byl dán podklad pro tvoření slovanských národů. Český národ, toť obyvatelé území, ovládnutého Pře-

myslovci, knížecím to rodem kmene Čechů, jejichž jméno přeneseno na souhrn kmenů podmaněných. Ale ne dříve, než až od století 12. za německé kolonisace. Předtím naši předkové říkali, že mluví slovensky, a na Slovensku tedy tak říkají dodnes.

Je pravda, že přes politickou nesjednocenost docházelo záhy ke kulturnímu sblížování se Slováky. Češi, přejavše od Němců křesťanství a s ním západní kulturu, nesli je od 10. století dále na východ mezi Poláky a Maďary. Kulturní vliv český dokazuje na př. hojnost slov českého původu v maďarštině, také v liturgickém názvosloví. Macůrek ukázal, jak česká kultura ovlivňovala Uhry po celý středověk. A když Uhry a Poláky, tím spíše pak Slováky. Počátek styků československých třeba tedy položit do století dřívějších nežli až do doby Jiskry z Brandýsa. Česká kultura se šířila na východ nejprve v latinském rouše, ale když od 13. století byl tvořen český jazyk spisovný, šířil se na východ s ní i on. Spisovná čeština

pak musela vnikat na Slovensko mnohem dříve, nežli slovenští luteráni převzali Kralickou bibli.

Pro trvalost československých styků přimáší mnoho dokladů dr. P. Lét Danišovič ve svých Dejinách minoritov: Díel I.: Osvietenská historiografia rádu františkánského v našich krajinách, Bratislava 1934. V knize je mnoho látky, dokazující styk moravských františkánů se slovenskými ve století 17. a 18., styk, který měl i výrazný národní československý ráz, ježto se týkal též národních záležitostí. Františkánská literatura na Slovensku, pokud se pro domácí potřebu nepsala latinsky, byla vydávána česky. Národní ráz mělo i rozvítené řádové školství, vysoké i střední.

Všechn tento vývoj vedl zajisté k československému sblížení, ale vědomí národní totožnosti Slováků a Čechů nepřinesl. Jiný slovenský historik, D. Rapant, ukazuje to na příkladu spisovatele Matěje Béla ze 17. století, který psal česky, měl vědomí o příbuznosti Čechů a Slováků, smýšlel však národně slovensky a zemsky uhersky. Proto se nestalo nic překvapujícího, když koncem 18. století učinil Bernolák pokus o vytvoření spisovné slovenštiny. D. Rapant odmítá názor, že tu šlo o protičeský čin, a praví, že věc byla důsledkem předchozího domácího vývoje.

Abychom věci lépe porozuměli, třeba si uvědomit, že doba Bernoláková je dobou počínajícího romantismu. V reakci proti anacionálnímu osvícenství šířil romantismus všude živý národní cit i zálibu pro národní jazyk a kulturu. Tehdy vznikaly spisovné jazyky u národů, kteří jich dotud neměli. Jde především o jižní Slovany. Roznícení národního citu a rozmach vlastní literatury se dal i u národů samostatných. Romantická záliba pro folklor vedla jen ke zdůraznění rozdílu mezi Čechy a Slováky a v této souvislosti nutno chápat to, čemu se říká slovenská literární odluka.

Po vylíčení těchto věcí neudivuje, že po převratu nebyli Slováci ihned ochotni prohlásit se za Čechy, jak si mnozí na západě přáli. Kdo si věc rozváží, uzná, jak veliký ústupek vlastně učinili, když se v martinské deklaraci prohlásili za větev československého národa.

*

Víme, že před násilnou maďarisací převládalo na Slovensku smýšlení zemsky uherské čili hungarismus. Ze lpění na historické vlasti nebylo tehdy nic nenormálního, dosvědčí následující příklady.

Když bylo děleno Polsko a jeho severozápadní kraje byly zabírány Pruskem, tu město Gdansk vášnivě se vzpíralo odtržení a manifestovalo svou věrnost Polsku. Gdansk byl pak tehdy národnostně německý právě tak jako dnes.

Německé Alsasko bylo zabráno v 17. století Francií a bylo při ní 200 let. Ta doba nestačila, aby se francouzštilo jazykem, ale byla dosti dlouhá, se francouzštilo duchem. Když pak r. 1871 bylo připojeno zase k Německu, tu Alsasané reagovali na to protesty a prý z jedné třetiny vystěhovalctvím do Francie. Padesát let, co bylo Alsasko říšskou zemí německou, bylo příliš krátkou dobou, než aby se z Alsasanů stali duševně Němci. Říkali, že mají s Německem commercium, ale nikoliv connubium. Těch padesát let odluky mělo však přece za následek jakési odcizení od Francie, pročez Alsasané na spojení s ní reagují autonomismem.

R. 1860, za sjednocování Itálie, horoucího prý to přání všech Vlachů, zmocnil se Garibaldi se svými dobrovolníky a s pomocí Angličanů jakož i vojska sardinského království neapolského. Dobyté království bylo spojeno s Itálií, ale jásot v zemi nad tím ne nastal. Naopak, Neapolitáni se bouřili, tvořily se povstalecké tlupy, které se sice neodvažovaly napadat kasárny státního vojska, ale přece jen ovládaly venkov. Vláda to prohlašovala — hlavně před cizinou — za brigantérii a válka s ní trvala dlouhá léta.

Je v živé paměti, jak dopadly poválečné plebiscity,

Karel E. Viček:

Euthanasie

Nemoc

Jsem zrozen v patnáctém
a mládí už jsem dožil

Pel jarních let již dávno u mne nebyl a nevím
ted' co jsem
Ač život nedal jsem přec nemoc jsem
si stvořil

Tmy rozkoší se rozsvětily bezútešným nocím
Bolest jak rozkoš chutnal jsem a ted'
i to je fádni

Svou jistou smrt si v prsou v plicích nosím
Život mi spočívali na dni

Agonie

Jak v hrobě bezedném své snovu plány

A padám padám ke dnu

Prsty si bolestí o hlínu při pádu brousím

Rostou však z bolestí k bolestí znovu

Tma padá Vlhne hlína

Mrtvý jsem A přece žiji

Vzduch zkažený jak ostré Jehly piji

Dno padá dolů Nekonečně sesypá se hlína

Otvorem posledním vzduch zkažený jak ostré
Jehly piji

Vražda

! Hej kdo ucpal otvor

! Ó nech mi bolest Jehel

! Hej nech mi život

Ted' teprv všechno vím

Ne hehčí Tak bídně přece neskončím

Já musím dotrpět

To byl můj život

Já bolestí si nedovedl cenit

Ted' vím

Ted' vím

! Otevři otvor

Nech mi mou bolest

To jsou mé hřivny pro Život naskládané

Ó dej mi život

Jen chvíli na pokání

Tvé ruce jsou zručné a studované

Tys lékařem a přece ruce tvé jsou smrtící

mne zbrani

Já mrtvý umírám

!! A přece jsem byl zabit

totiž korutanský, šoproňský, hornoslezský, východopruský a šlesvický. Toliko severní pásmo šlesvické se prohlásilo pro odluku od státu, se kterým dotud žilo. Hnutí sedmihradských Rumunů a Chorvatů dlužno též částečně vysvětlovat uvedenými okolnostmi.

*

Hungaristické cítění všech obyvatel Uher bylo umožněno tím, že všechny národnosti požívaly více méně týchž práv a měly kulturní samostatnost. Hungarismus nebyl maďarismem. Situace se změnila, když v minulém století nastala násilná maďarisace. Je pravda, že odnárodňování nemaďarských národností mělo velké úspěchy. V polovici minulého století bylo v Uhrách bez Chorvatska Maďarů sotva třetina, před světovou válkou se jich čítalo už 51 proc. Na druhé straně budila však maďarisace odpor a separatistické smýšlení. Martinská deklarace je pak projevem toho. Utlačování nemaďarských jazyků bylo tedy koncem obecného hungarismu.

Konec hungarismu nemohl však znamenat naprotě ztotožnění se soukmenovci mimo hranice starých Uher, i když se oni utlačovaným jevíli bližšími nežli Maďari. Z hořejších výkladů je patrné, že k takovému ztotožnění je třeba hodně dlouhé doby.

Hodně dlouhá doba pak umožňuje, aby spolu splynuli i národové různých jazyků. Spojení Polska s Lit-

vou bylo nejprve jen personální, totiž oba státy se usnesly, že budou mít společného krále. Během dob se osobní spojení měnilo ve věcné, došlo k státnímu splynutí i k samovolnému popošťování Litevců. U Slováků jsou pak všechny podmínky, aby jejich poměr k Čechům se stával stále těsnějším.

Jestliže Litevci splyvali s Poláky, bylo to umožněno tím, že nebyli dráždění, naopak, vycházelo se jim všemožně vstříc. A takového jednání je třeba i ve stycích mezi Čechy a Slováky.

Prohlašují-li se nyní Slováci zase za národ, je to důsledek popřevratových chyb s české strany. Po-

kračování v nich by mohlo mít osudné následky. Na štěstí se poměry vyvíjejí přece k lepšímu. Vycházení Slovákům vstříc není dosud valné, ale jeví se aspoň snaha nedráždit. Sedmnáctileté spojení pak nese už ovoce. Je patrný rozdíl mezi slovenštinou předpřevratovou a nynější. Ne nadarmo prohlásil Jehlicka, arci přehnaně, že se Slováci počestili. Opravdu, dnešní slovenština vypadá jako čeština se slovenskými koncovkami a pravopisem. Pomalu se vymyčují i slova češtině cizí, která ostatně nejsou ani slovenská, nýbrž původu maďarského, jako na př. hotár, címer, vidiek, chýr (határ, cimer, vidék, hír).

M. H.

Velkoměstský apoštolát.

Každé veliké město má v sobě pro venkovského člověka jisté kouzlo. Přitahuje a vábí, zvláště mladé lidi, vzbuzuje v nich představu čehosi tajemného, krásného, život v něm zdá se plný půvabu a překvapení a proto stále častěji naše mládež opouští venkov a hromadně se hrne do měst. Děje se to i v takových případech, kdy toho není nutně zapotřebí, kdy ti lidé mají možnost užít se na vesnici, domnívají se však, že ve velkoměstě se jim bude žít lépe, snadněji, veseleji. Psalo a mluvilo se o tom mnoho, jak tomu čelit, co proti tomu dělat, nevymyslelo se ale dosud ničeho.

A přece tato otázka je velmi vážná, protože ponejvíce se zde jedná o mladé lidi. Na venkově se nedostává pracovních sil a ve městech se rozmnožují řady nezaměstnaných, řady těch, kteří se snaží urvat kus chleba za každou cenu nebo i takových, kteří se pak obracejí na veřejné instituce o různé podpory, často na úkor domácích příslušníků.

Nejde tady však pouze o toto materiální, jedná se tady též o mravní stránku tohoto útěku do měst. Každé veliké město vedle svého krásného vnějšku a kulturního bohatství má také druhou tvář, která se na první pohled neprojevuje. Jsou to ty spodní kalné vody, jež proudí každým velkoměstem a jež velmi často strhnou nezkušené venkovské lidi do svých vírů.

Mladý člověk, omámený, zpitý Babylonem, v němž se náhle ocitne, ohlušený šíleným tempem pouličního života, zvábený reklamou tolika zábav, jež se tak svůdně nabízejí za každým krokem, vrhne se do tohoto života, aby z něj pil plnými doušky, aby užil všeho, co se dá a konce jsou ty nejsmutnější. Je to zlé, jde-li o mladého muže, ale daleko horší, někdy nenapravitelné je to, jedná-li se o mladou dívku. A přichází jich do Prahy každoročně sta a sta, nevinných, nezkušených, nemajících zde nikoho známého, jdoucích jen tak „na zdař Bůh“ hledat službu.

Je pravda, neztratí se všechny, nezapadnou, dostanou místo, někdy lepší, někdy horší, seznámí se s lidmi, najdou si přítelkyně, ale vždycky je rozhodujícím první krok, první společnost, do které přijdou. Zmocní-li se jich hned napoprvé špatné prostředí, lidé nesvědometí a pochybných mravů, ocitnou se dříve nebo později na nakloněné ploše a zapadnou.

O tomto nebezpečí, číhajícím na mladé lidi z venkova, ví se již dávno a čelí se mu již po několik desetiletí.

Nádražní misie, mezinárodní spolek pro ochranu dívek pracuje také u nás už celou řadu let. Před časem měla v Praze i svůj sekretariát a vysílala dámy-ochranitelky na hlavní nádraží, aby se tam ujímaly takových dívek, na které buď nikdo nečekal nebo které v Praze vůbec nikoho neměly. Ochránitelka dovedla dívku buď k příbuzným na udanou adresu nebo do útulny Nádražní misie, v níž mohly pobýti tak dlouho, dokud si nevyřídily své záležitosti nebo nenašly zaměstnání. V žádném případě nebyla dív-

ka propuštěna bez náležité jistoty, že je v bezpečí, v dobrých rukou nebo opět doma. Byl to veliký apoštolát, vykonávaný tiše, nehlukně, udržovaný dobrovolnými příspěvky, a tisíce dívek, jimž se dostalo tímto způsobem pomoci, jistě vedoucím dámám vděčily za mnoho.

Válečná leta a první roky popřevratové omezily značně činnost Nádražní misie. Neutuchla, ale nerostla úměrně s rozvojem Prahy a nepřizpůsobovala se stále vzrůstajícímu přílivu do hlavního města státu.

Leč tato stagnace netrvala dlouho. Poměry se brzy změnily, protože povolání činitelů pochopili, jaký nesmírný význam má Nádražní misie zvláště v nynější době a starali a starají se, aby stála na výši.

Úkoly její jsou a budou nyní mnohem větší než byly před 30 nebo 20 lety. Jak mnoho žen a dívek, Prahy neznalých, přijíždí sem, aby si tu vyřídily své záležitosti u různých úřadů, aby vyhledaly lékařskou pomoc, zúčastnily se kursů, výstavy, sjezdů, jakým dobrodiním pro ně bude, mohou-li se obrátit s dotazem na dámu Nádražní misie! Jak mnozí rodiče, posílají dceru do Prahy, budou klidnější, věduce, že v případě jakékoli potřeby může se hned na nádraží obrátit na spolehlivou osobu.

Ale úkoly Nádražní misie nejsou tímto vyčerpány. Dnes velmi častým zjevem v pražských ulicích jsou typické postavy dívek, které se liší ústrojem i řečí od ostatních. To Slovensko a Podkarpatská Rus posílají své děti do hlavního města, hledat si tu chleba. Zástupy jich obléhají ústavy a kanceláře, zprostředkující práci a obracejí se ve své prostotě a nezkušenosti i na jinověrecké náboženské společnosti, ať jsou jakékoli, jen když se jim dostane dobrého slova, rady a pomoci. Ujímají se i těchto dívek, ujmout se jich nejen pro první chvíli, ale starat se o ně i dále, aby se zachytily v dobrém katolickém spolku, aby plnily své náboženské povinnosti a s krojem neodkládaly též víru, i toto má Nádražní misie před sebou, jako svůj úkol a cíl. Lépe řečeno — jeden z mnoha úkolů a cílů, protože je pochopitelné, že činnost Nádražní misie musí býti nyní mnohem pronikavější a intenzivnější, než byla dříve. Nesmí se spokojiti pouze s těmi případy, v nichž bude o pomoc požádána, nýbrž musí se nabízet sama, vyhledávat, zachraňovat, vystihnout jaksi instinktivně, kde hrozí nebezpečí. Bude k tomu třeba mnoho prozíravosti, taktu a inteligence, mnoho svatě horlivosti a houževnatosti, ale dosavadní výbor spolku s nově získanými spolupracovníky jsou bezpečnou zárukou, že povedou Nádražní misií opět k rozkvětu.

Upřímný zájem a ochotná pomoc celé katolické veřejnosti jsou jim zajištěny.

NAŠE ČÍSLO

šekového účtu 83.480 Praha. Zašlete dlužné předplatně!

Myšlenka všesvětovosti Říma a sociální problémy dneška.

Rozhovor s poslancem E. Coselschim.

Italský poslanec E. Coselschi, předseda italských bojovníků a Ligy pro myšlenku římské všesvětovosti C. A. U. R., zavítal do Prahy a přednášel 21. dubna, v den výročí založení Říma, na téma „O universalitě Říma“. Použili jsme této příležitosti, abychom tohoto předního italského myslitele fašismu požádali o rozhovor. Italský fašism je u nás znám nanejvíce ve svém postoji proti socialismu, méně ve svém stanovisku proti liberalismu. Zvláště zanedbáváme jeho revoluční dílo na poli sociální myšlenky. O tom nám dal p. poslanec E. Coselschi zevrubné informace.

I. Jak může přispěti myšlenka universalitě římské k řešení sociálních problémů moderního světa?

Stavba korporativního státu, mohutná, jednoduchá a při tom řízená v dokonalé synthési všech složek myšlenky, hospodářství a činnosti celého národa, má zřetelně universální ráz *romanity*. Pro řešení sociálních problémů našich dnů jest příkladem hospodářské a sociální přeměny, hospodářského a sociálního systému, který objímá ve své široké základně, ve svých širokých vyhlídkách celý koloběh nové civilizace. V celé mohutnosti nové stavby nese tento korporativní útvar mussolinovského státu pečeť této romanity ve své vysoké *mravní duchovosti*. Tato duchovost vyvěrá z pojmu, že každá omezená myšlenka egoismu jednotlivcova jest překonána širokým ohledem na obecné blaho a na obecný zájem. Na základě tohoto pojmu život jednotlivcův má své pokračování v životě vlasti, v síle národa a státu.

Nicméně však iniciativa práce, iniciativa genia jednotlivcova není zrušena a vymazána absurdní mlhavostí, která všechny nivelisuje, není zrušena anonymní a zvířecí masou oddanou otroctví a nejnižším pudům, jak se to stalo v bolševické materialistické revoluci, která všechno zničila. Tato asijská revoluce jest především ničící silou, zatím co fašistická revoluce jest tvořící silou. Tedy není individualismu ve fašistické revoluci ani kolektivismu. Není hegemonie kapitálu, ani demagogické pochlebování jen jedné kategorii pracovníků. Fašistický stát není ani diktaturou kapitalismu, ani diktaturou proletariátu, jest diktaturou práce v každém ohledu.

Fašistický pojem uznává nejširší, nejvyšší život: život vlasti, život pokolení, a konečně život vlasti a pokolení společně organisovaný ve státě, v národě. Pod zorným úhlem státu a národa (to jest pod zorným úhlem celého činného lidu a všech generací, které se vystřídají) oceňuje se přispěvek jednotlivce k dílu celého národa. Tak vzniká pojem výroby, která jest plodem, denní tvorbou, oním kamenem, který se pokládá na druhý kámen, aby vznikla a pokračovala státní stavba.

Korporativní řízení řeší sociální problém tím, že překoná staré a neskutečné rozdělení lidstva jen ve dvě navzájem si odporující třídy: spojuje totiž kapitál a práci. A nejen kapitál a práci, jelikož také jiné prvky jsou nutné pro výrobu. Jest třeba techniků, čili vynálezu, přípravy, studia; a tak i technické jsou přidružení k výrobcům: průmysloví kapitáni a dělníci, majitelé a sedláci, inženýři a zemědělští technici se scházejí u stejného stolu, aby diskutovali o problémech vlastního, výrobního odvětví. To, co bolševická revoluce nechala úplně stranou, to jest spojení všech pracovníků, to právě zhodnocuje v nejvyšším stupni fašistická revoluce, která jest tvořivou a idealistickou silou. Tak se tvoří spojení zájmů, spojení duší; a zájem, který není už bezúrodný a uzavřený v osobním egoismu a v osobní spekulaci, ale očisťuje a zušlechťuje se a stává se pramenem všeobecného dobra, stává se skutečným plame-

nem života. Zájem jednotlivcův se přidružuje k zájmu národa. A tak ochrana zájmu, v tomto pojetí, se stává nejvyšší noblesou člověka.

Universální základny, které udělaly z Říma osu, maják, vůdce světa, jsou *právo*, smysl pro *spravedlnost*, *rovnováha*, vyšší pojem *svobody*. Ale nade vším jest třeba přihlížeti k římské myšlence státu, která byla nejsilnějším výrazem občanské svornosti, granitovým blokem vůle a činu, která se vyvinula k nejvyššímu účelu, to jest k souladné politické organizaci. Tudiž: tato *romanita* vzkvétá znovu v mussolinovském pojetí korporativního státu, jehož nauka se nezastavuje u restaurace *silného státu*, a u vyšších principů *pořádku*, *hierarchie* a *disciplíny*, ale připojuje k slavné tradici ony sociální zásady, které byly jen tušeny, ale neúplně uznány autoritou v Římě, a jejichž nedostatek činil tvorivou synthési římského státu méně dokonalou.

II. Jak se jeví posice liberalismu na sociálním poli s hlediska universalitě Říma?

V římském pojetí tvořil stát jednu věc spolu s občanem. Občan pronikl život státu, kterému se obětoval stálým přispíváním inteligence, heroismu a práce, takže stát a vlast, neslučitelně spojeny ve stejném světle, tvořily jednu jedinou sílu se silou celého národa. Naproti tomu liberalism dělá ze státu věc odlišnou od občana a od jednotlivých skupin občanů: pro liberalism jednotlivci jsou oprávněny zničit i státní skladbu, zničit obecné bohatství špatnou správou a „stávkami“. Liberalistický stát zasahuje jenom ve funkci četníka, když obě odporující strany sáhnou k boji; nemá však vlastní svědomí, vlastní myšlenku, vlastní účel ani hospodářský, ani mravní.

Pojem sociální spravedlnosti, která se uskutečňuje ve spolupráci všech tříd sjednocených se státem a skrze stát, v nejvyšší povinnosti výroby a práce, jest normou *universálního rázu*. Zdokonaluje antický a tradiční římský pojem autoritativního a totalitárního státu, vytváří korporativní stát, to jest *harmonický stát výrobců*. Takovým způsobem naroubuje na starý kmen římského práva nový řád, který může býti opěrným bodem pro Evropu, která, prožívajíc tak hluboký politický a hospodářský nepořádek, má nanejvíce třeba, aby našla zase princip, který by jí mohl dáti hospodářskou jednotu a ještě hlubší politickou a morální jednotnost.

III. Jak se staví fašistická Itálie k demoliberální a mezinárodní plutokracii?

Itálie zaujala stanovisko k tomu už dávno. Je to stanovisko příkré oposice. Fašism Mussoliniho jest proti bolševismu, je však také proti mezinárodnímu kapitalismu, který jest pramenem materialismu a útlaku. Kdo viděl v italském fašismu, ve fašismu Mussoliniho, jenom odpůrce anarchického revolucionářství a pokládá ho za železnou pěst konservativců a plutokratů, hrubě se mylil. Unikla mu nejvnitřnější podstata italského fašistického hnutí.

Fašism Mussoliniho není oporou oligarchie proti lidu, jest naopak nejúplnější, celou silou lidu. Jest dokonalou demokracií, beze lstivých prostředníků, bez zainteresovaných politických stran, bez tajných vládců. Jest rozkazem lidu, který, osvobozen od sofismů řečníků a hrabivosti chamtivců, našel opět svou svobodu: svobodu plnou, svobodu spojenou s věrou, se spravedlností, s jednotou národa.

Toť pravá demokracie.

Duce ve své řeči ze dne 23. března 1936, která jest

nejposlednějším jeho slovem v sociální otázce, tvrdil, že ve fašistickém hospodářství pracovníci se mají státi se stejnými právy a se stejnými povinnostmi spolupracovníky podniku ve stejné míře jako zástupci kapitálu a techničtí vedoucí. Ve fašistické éře — pravil Duce — práce se stává ve svých rozmanitých projevech jedinou jednotkou míry pro sociální a národní užitečnost jednotlivců a skupin.

Takové hospodářství může zaručiti blahobyt, hmotné a mravní povznesení nesčetných zástupů, které tvoří národ. Duce myslí, že mají býti zmenšeny čím dále tím více rozdíly mezi různými druhy výrobců, kteří uznávají hierarchickou disciplinu jen podle normy nejvyšší povinnosti a nejtvrďší odpovědnosti. Podle myšlenky Mussoliniho fašistické hospodářství uskutečňuje onu nejvyšší sociální spravedlnost, po které tolik touží masy opuštěné v těžkém denním boji o zajištění nejelementárnějších potřeb života.

IV Jak vyřešila fašistická Itálie problém kontroly nad bankami a nad průmyslovými kartely?

Fašistický režim nechce zestátniti, ani byrokratizovati hospodářství národa. Prostřednictvím korporací chce kontrolovati hospodářství a udělit mu určitá pravidla v zájmu celého národa. Korporace jsou státními orgány, nejsou však orgány státní byrokracie: jsou utvořeny ze zástupců všech výrobců, kapitálu, práce a techniky, a to pro každý koloběh výroby. Stát je uznává jako technické a také jako politické orgány výrobní činnosti, a jest logické, že používá jejich zkušeností a že staví zájem určitého odvětví výrobců do služeb celého hospodářství. Nejde však v žádné formě o nějakou státní, těžkou a složitou byrokracii.

V zemědělství, které zajímá nejvíce Itálii, zemi podstatně zemědělskou, zemědělské hospodářství zůstává hospodářstvím na soukromé základně, řízené však státem, který mu dává prostředky pro stále větší výkonnost a zdokonalení. Také na tomto poli zasahují korporace, aby zladily výrobu se všeobecnými zájmy. Pokud se týče obchodu, tento má jednu vnější stránku, která jest funkcí státu, a druhou vnitřní stránku, která zůstává svěřena činnosti jednotlivců, skupin anebo družstev.

Pokud se týče úvěru a bank, vládní nařízení ze dne 12. března 1936, které má mimořádný význam, určilo nejnovější opatření na ochranu úspor a na disciplinu úvěru.

Přijímání úspor veřejnosti, v jakékoli formě, a poskytování úvěru jsou funkcemi veřejného zájmu. Tyto funkce vykonávají úvěrní ústavy a veřejnoprávní banky, dále pak banky a ústavy, které jsou k tomu zplnomocněny státem. Všechny závody, které přijímají úspory a poskytují úvěr, ať jsou veřejného anebo soukromého práva, jsou postaveny pod kontrolu státního orgánu, který jest nazván „Inspektorát na ochranu úspor a na kontrolu úvěru“.

Každá emise akcií, obligací, pokladničních poukazek, mobiliárních hodnot kteréhokoli druhu je podrobena povolení tohoto inspektorátu.

Ochranu úspor a kontrolu úvěru vykonává stát prostřednictvím uvedeného inspektorátu, který zase podléhá výboru ministrů: předsedá mu ministerský předseda a účastní se ho ministr financí, ministr zemědělství a lesů a ministr korporací.

Úvěrní ústavy nemohou se utvořiti, nemohou ani začínati operace, ani založiti sídla, filiálky bez povolení inspektorátu, který může také naříditi uzavření sídel a filiálek buď pro vady ve správě, anebo za účelem lepšího rozdělení v zemi.

Úvěr byl definován Mussolinim v jeho nedávné řeči na Campidogliu, kterou měl u příležitosti národního shromáždění korporací, tím, co znamená krev pro lidský organismus. Je to nejsprávnější pojem, který

logicky musel vésti k tomu, aby úvěr byl postaven pod přímou kontrolu státu.

Pokud se týče průmyslu, Mussolini chce především podporovati řemeslo, které zaujímá v Itálii podstatné místo. Fašism ho chrání, nejenom vzhlédem k slavné tradici, ale také pro jeho užitečnost. Malý a střední průmysl budou i nadále záviseti na soukromé iniciativě, která přes korporativní normy jest zladěna s kolektivním zájmem.

Zato velký průmysl, který pracuje přímo i nepřímou pro národní obranu a utvořil svůj kapitál akcemi, a průmysl, který se vyvinul jako kapitalistický anebo i superkapitalistický průmysl, bude sloučen ve veliké jednotky, které odpovídají klíčovému průmyslům a dostanou zvláštní ráz v rámci státu. Tato operace jest usnadněna tím, že stát vlastní prostřednictvím ústavu pro rekonstrukci průmyslu, dávno už založeného italským fašismem, veliké části kapitálů hlavního průmyslu, týkajícího se národní obrany.

Je nesprávné myslet, že fašism by chtěl sjednotiti korporativní hospodářství pod společným jmenovatelem: stát, anebo že by chtěl přetvořiti celé národní hospodářství ve státní monopol. Korporace se omezují jen na to, aby řídily výrobu, a stát se nestaví na jejich místa, leda v oněch korporacích, které zajímají jeho obranu, totiž samou existenci a jistotu vlasti.

To jsou jasné zásady, které vyslovil Duce ve svém důležitém projevu ze dne 23. března.

V Jak se jeví bolševické nebezpečí s hlediska všesvětovosti Říma?

Princip všesvětovosti Říma spočívá hlavně na myšlence, že jeho poslání ve světě jest spojeno s pojmem hluboce náboženským, to jest v mravním životě. V tomto poslání duch se projevuje v činu, ideál a skutečnost se slučují. Triumfující síla Říma pochází z jeho náboženského, transcendentního smyslu pro vyšší účel, který musí býti dosažen mimo zájmy jednotlivců.

Věčnost Říma spočívá podstatně ve skutečnosti, že představuje trvalou ideu proti dočasným věcem, že představuje duši duchovního lidského spojení v protikladu proti tělu, které se kazí a se přemění.

Není možno porozuměti pravé velikosti Říma leda na vyšším poli ducha, který nezná hranic.

Moskva jest negací ideálu, záhubou ducha, výsměch mravnosti, kletbou proti Bohu. Nový Řím musí býti pojmově v protikladu proti bolševické koncepci; ne snad proto, že by byla reakcí (naopak jest hlubokou revolucí); ne snad proto, že by byl protí lidu (naopak chce povýšiti celý národ k vyšší spravedlnosti a ke skutečné a bratrské solidaritě). Romanita, která jest věčným principem spravedlnosti, harmonie, víry, musí býti nutně na poli pojmů v protikladu proti komunismu, který chce podrobení a zničení jedné sociální třídy a tyranickou supremaci jiné třídy nad všemi ostatními výrobci, chce udržovati v otroctví nucených prací miliony lidí, oloupi je o každý paprsek ideálu a o každou snahu k něčemu, co stojí nad brutální hmotou.

Řím, který ve znamení Lictoria tvoří korporativní stát, kde všechny formy a všechny zájmy práce jsou chráněny v souladné spolupráci všech sociálních tříd, Řím, který vyzdvihuje všechny hodnoty a projevy náboženství, který chrání svatost rodiny a nedotknutelnost rodinných krbů, který chrání jako drahý poklad fysickou a mravní čistotu nových generací, nemůže jinak, než býti proti doktríně, která vnucuje bezbožectví, která ze svatokrádeži dělá státní propagandu, ponechá opuštěné miliony dětí, ničí pořádek, zdraví a čistotu rodin. Řím je na opačném břehu proti Moskvě, ne proto, že by Řím byl proti proletariátu, ale proto, že Moskva jest proti jednotě a ideálu práce. Jest proti Moskvě, poněvadž bolševická revoluce byla provedena jen jménem hmoty.

Fašism obsahuje hlubokou aspiraci k lepší sociální

Dovršitel katolické obnovy v Nizozemí zemřel.

Reformace v Nizozemí převedla téměř celý národ v osídla kalvinských bludů. Zůstalo však přece jádro katolíků v provinciích Limburg a Sev. Brabant, kteří vzdor všem útrapám zůstali věrní jedné, svaté a apoštolské Církvi. A z tohoto jádra vyrostla ona podivuhodná stavba, která předsvědčí každého pochybovače o síle a moci katolické myšlenky, stane-li se tato hybnou silou cílevědomé a řádně organisované akce. Jest pravdou, že katolíci podnes tvoří „pouhou“ třetinu obyvatelstva, zatím co druhé dvě se dělí mezi protestanty a osoby bez vyznání. Uvozovky u slova „pouhý“ chtějí říci, že katolická třetina jest jediným duchovním organisovaným celkem, neboť třetina protestantské netvoří žádnou moc, jest to chaos nejroztodivnějších protichůdných ideí, vyznání a názorů.

A tak právem můžeme tvrditi, že Nizozemí není už zemí protestantskou. Jsou to katolíci, kteří hrají v politice a vůbec v celém veřejném životě nejdůležitější úlohy. Ovšem než se dospělo k tomuto stavu, bylo třeba mnoho bojů, mnoho mužů, kteří svůj úkol nejen pochopili, ale také dokázali vybudovati zde onu podivuhodnou pospolitost katolické obce na základech náboženské, sociální a politické svobody. Nizozemští katolíci nedosáhli tedy svých úspěchů snadno a bez námahy, ale děkují za ně energické a neúmorné spolupráci pod vedením několika zkušených sociologů a politiků. Zejména tři velké postavy se tu tyčí jako mocné pilíře: Msgr. dr. Schaepmann, dr. Alfons Ariens a Ihr. Mr. Ch. J. M. Ruys de Beerenbrouck. Dva prvé bychom mohli označiti za budovatele politické jednoty katolíků v podobě „Katholieke Staatspartij“ (katol. st. strana), zatím co třetí přerostl rámcem strany a stal se šířitelem zásad v duchu katolické obnovy pro celý nizozemský národ. Když se podařilo msgru dr. Schaepmannovi na sklonku minulého století (r. 1896—97) vybudovati jednotu politického katolicismu, za nedlouho nato umírá, dočká se přece splnění svého sjednocovacího díla. Katolická státní strana stala se jádrem dobré politiky nizozemské a také pevnou oporou vládní autority v dobách velmi vážných, jak ještě ukážeme. Strana, díky nástupcům Schaepmannovým (msgr. dr. Nolens a nyní Mr. Goseling) může zdárně pokračovati v díle svého zakladatele.

Po bok Schaepmannovi postavil se dr. Alfons Ariens, který jeho politické dílo doplnil jako apoštol sociální spravedlnosti, neboť přetvořil od základů sociální život nizozemských katolíků, sjednotil katol. dělnictvo a vybudoval velké, rozsáhlé a mocné odborové hnutí. Proto právem o něm platí slova obdivu a uznání, jež ve své knížce „Een held in de Liefde“ tak srozumitelně vyslovil prof. dr. Gerard Biom: „Jen on se odvážil do pole proti socialismu... Kdyby jeho tu nebylo, celá Twente (průmyslový kraj prov. Dverijssel) a pravděpodobně celé Nizozemí by bylo odplaveno proudem socialismu... Že povstala jednota v celém katol. dělnickém hnutí, za to máme děkovati v prvé řadě Ariensovi.“

Podivným řízením téměř v tytéž dny jako my loni dra Noska, s nímž měl tolik společného, letos nizozemští katolíci ukládali do hrobu třetího z té podivuhodné trojice: Ihr. Mr. Charles Joseph Maria Ruys de Beerenbrouck. Narodil se (1. XII. 1873 v

Roermondu) ze staré nizozemské šlechtické rodiny, která jako ještě malá hrstka druhých zůstala věrna katolické víře. A v tradici katolické, skutečně ušlechtilé rodiny, byl vychován v zásadách, že pravé šlechtictví netvoří se penězi, ale že to jest bohatství duše, které dělá z člověka aristokrata. Proto nebylo prostšího člověka nad něho. Nebyl ctitelem oficiálních a slavnostních podniků. Nebylo záležitostí, hnutí myšlenek, které by nevzbudily jeho pozornost. Jeho zbožnost byla hluboká, ale téměř nikdy ji neukazoval, ačkoliv jeho soukromý život mohl býti vzorem a příkladem pro každého katolíka. Velmi často uchyloval se do kláštera, neboť zde v tichu a klidu mohl se věnovati posílení a povzbuzení svého duchovního života.

U otevřeného hrobu Ruysova nestála jenom katolická část národa. Sešel se zde celý nizozemský národ, neboť svoji činností politickou a sociální dovedl získati si sympatií nejširších vrstev národa. Neboť celý svůj život věnoval Nizozemí.

Ukončiv svá právníká studia v Leidenu stal se v Maastrichtu advokátem. Po své advokátské každodenní práci věnoval se sociální činnosti. *Stal se významnou osobností v protialkoholovém hnutí* a pracoval ve spolku sv. Vincence (St. Vincentius vereeninging). Leč i politickému životu věnoval své síly. Od roku 1905 až do r. 1918 byl členem parlamentu, ale nejdůležitější význam jeho veřejné činnosti můžeme datovati od roku 1918, kdy královna jej jme-

Jeden z odkazů arského faráře.

Bylo tomu 8. května stopadesát let, co se narodil Jan Kř. Vianney, svatý farář z Arsu. Každý, kdo se zahloubá do jeho života, vidí neskonale možnosti velké práce pastorační i v nejlhostejnějších osadách. Duch a srdce — ignis ardens — bezúhonný život a neúnavná činnost přinásejí ovoce.

Chťel bych poukázati na jeden z odkazů, svatého faráře, který stále má svou cenu a může podporovati pastorační úsilí. Je to znalost práce a zaměstnání lidu, v němž kněz působí. Všimněme si, jak v počátcích, svého farářského působení světec chodil za ovečkami, které bloudily v zájmech všedního života, navštěvoval je v domech, hovořil o hospodářských starostech, vyslechl stesky, podle potřeby poradil a do získávaných srdcí zaséval také zájem a touhu po vyšším životě než je denní plahočení o statky pozemské — starost o vlastní duši. Světec měl přípravu náležitou. Vždyť skoro dvacet let ztrávil v hospodářství, než se mohl věnovati studiím.

Napadlo mi, že by tento odkaz měl a mohl býti lépe plněn u nás po přípravě, která by se poskytl kněžskému dorostu v alumnátech. Tříměsíční prázdniny bohoslovců jsou zařízením málo praktickým. Kromě nutného odpočinku dalo by se prázdnin dobře užít k tomu, že by se v nich uskutečnily praktické kursy hospodářské nebo sociální, podle záliby, nebo pro některý ročník oboje povinné, později specialisace. Kolik bohoslovců přijde jednou do velkoměstské periferie a jak jsou na to málo připraveni! Hodiny pastorálky nestačí. Praktická výchova by ovšem nemohla býti poskytnuta suchou teorií. Bylo by možné uspořádati prázdninové kursy přímo v hospodářském prostředí, na některém církevním velkostatku v diecési nebo společně pro víc oblastí. Stejně sociální práce potřebuje neméně přípravy. Snad se této myšlenky někdo kompetentní ujme. Referenty pro výchovné kursy — ochotné a schopné — lze nalézt. A z díla arského faráře přeje kus praktického už do příprav našeho kněžstva.

J. G.

spravedlnosti, my však myslíme, že komunism není obhajobou, nýbrž otroctvím dělníků. Jsme tedy proti komunismu, ne proto, že bychom byli reakcionáři, ale proto, že jsme revolucionáři. Pravou hlubokou revolucí není ona revoluce, která nás odsuzuje ke hmotě, ale ona, která nás povyšuje do vyšších sfér věčného ducha.

novala král. komisařem (místodržícím a předsedou provinčního sněmu) provincie Limburg. Za krátko královna mu svěřila sestavení kabinetu. Jedenáct let byl předsedou tří vlád a ta leta byla skutečně věnována úsilné práci k dobru celého národa i celého zámořského koloniálního teritoria. Dovedl velmi obezřetně řídit stát i jeho politiku. Právě ta nejtěžší leta politického života nizozemského byla svěřena jeho vedení. Na konci světové války socialisté, vedení Troelstem, pokusili se o revoluci a nastolení republiky. Ihr. Mr. Ruys de Beerenbrouck jako ministerský předseda pevnou a nebojácnou rukou, podporován sympatiemi všech katolíků, zejména své provincie Limburg, mohl pokus o revoluci potlačit. Tehdy vojáci a dobrovolníci z katolického Limburgu a Brabantu odjízděli do Haagu a Amsterdamu, aby se postavili na obranu protestantské královny a vlády Ruysovy. A tak bylo Nizozemí uchráněno všech možných otřesů. Poslední, třetí vláda Ruysova odstoupila v květnu 1933, ale tím Ruys de Beerenbrouck neodešel z politického života.

Jeho účast na katolickém životě nejlépe byla patrna při známých Katolických dnech, které založil a jež dovedly shromáždit ohromné zástupy katolíků. Odtud vlastně vycházely podněty a náměty všech akcí katolíků za poslední desetiletí, neboť tyto sjezdy obíraly se řešením významných problémů nejen

nizozem., ale také významných pro celý katolický svět. Ruys de Beerenbrouck právem může se nazývatí dovršitelem všech důležitých podniků, jež zahájili zesnulí budovatelé msgr. Schaepman, Alberdingk Thym, msgr. Ariens a j. Byl pokračovatelem průkopnické tradice: tradice namáhavé, energické práce pro katolický život v Nizozemí a tím pro celý národ a stát. Jako ministr či předseda vlády stál nad stranami a stranickými boji a dovedl v zájmu celého národa rozšířit vliv katolické politiky a křesťanských politických i sociálních zásad a myšlenek. Co se msgr. Schaepmanovi a msgr. Ariensovi podařilo pouze na omezeném prostoru politického a sociálního života nizozemských katolíků, tedy u jedné části národa, to se Ruys de Beerenbrouckovi podařilo rozšířit na celý národ. Tak také chápal svůj velký a krásný úkol a také se mu podařilo se zdarem jej provést.

Nizozemští katolíci dávno již poznali vady a nebezpečí, jež hrozí zejména katolíkům, hájícím se za svými hradbami. Naopak chápali, že propagační síla katolické myšlenky vyžaduje výboj: ne zbraněmi hmotnými, ale tím podivuhodným arsenálem duchovních a duševních zbraní, jimiž má se docílití „omnia instaurare in Christo“. A v jich šlápějích musíme i u nás kráčet, chceme-li žít katolický život.

J. Krlín:

Obrácení gen. sekretáře španělské komunist. mládeže.

Enrique Matorraz je dnes nadšeným bojovníkem za vítězství křesťanského socialismu. Ale dříve byl generálním tajemníkem komunistické mládeže španělské, jíž byl postaven v čelo zanedlouho po revoluci v r. 1931 rozdmýchané. Tuto mládež zorganizoval a věnoval se jí s vášní mladého člověka, který je přesvědčen, že vítězství proletariátu je závislé na vítězství komunismu. Byl jako před válkou ve Francii Ch. Péguy a jeho přátelé přesvědčen, že Církev je nepřítelkou dělnictva a jako u Péguyho byl jeho zápas upřímný. Když na životě vůdců poznal, že „politika sežrala mystiku“, nevýslovně trpěl.

Matorraz pocházel z chudé rodiny, otec byl listonošem, matka musila rovněž vydělávat a syn, sotva jedenáctiletý, od rána do noci prodával v Atocha noviny. Rodiče víry neměli a proto jí nemohli dát ani svému dítěti. Ve škole, řízené školskými bratry, sice se vzděláním získal i trochu víry, ale ne tolik, aby vystačil v životních zápasech. Těžké živobytí, pohled na lidi, kteří měli lehčí život a vrozená citlivost prohlubovaly v rostoucím chlapci nenávisť, ale vzněcovaly zároveň touhu po dosažení takového vzdělání, které by mu umožnilo slušné postavení. Nezůstalo při úmyslu, začal číst a četl všechno, povídky, romány, vědecké knihy, díla socialistických spisovatelů a výsledkem byla ztráta i těch náboženských vědomostí, které si odnesl od školských bratří. Navštěvoval přednášky socialistických vůdců a když vypukla r. 1931 revoluce, jež svrhla monarchii a změnila Španělsko v republiku, byl již z nejhrolivějších členů komunistické strany, redaktorem týdeníku „Rebelión“, nejhrolivější a nespolehlivější komunistickou buňkou, členem výboru strany a členem výboru pro vytvoření komunistické mládeže. Psal do listu „Juventud Roja — Rudá mládež“, jehož administrátorem byl jmenován, a vyvíjel všestrannou horlivou činnost. Byl zatčen, postaven pro pobuřování před vojenský soud, odsouzen, ale vězení jeho revoluční smýšlení ještě posílilo. „Vězení mi bylo domovem, školou, svatyní, vším.“ Po 6 měsících byl propuštěn a vstoupil do redakce ústředního orgánu strany „Mundo Obrero — Svět dělníků“, a když byl 22. ledna 1932 list zastaven, byl postaven po onemocněním Et. Vegovi v čelo mládeže jako generální

sekretář. Přijímal tu funkci s plnou odpovědností a vyvíjel podivuhodnou činnost.

Za několik měsíců se však dostavovalo rozčarování. „Soukromý život funkcionářů, emisarů III. internacionály, nejvyšších komunistických vůdců, mne zklamal. Na vlastní oči jsem se mohl přesvědčit, že je pramálo zajímalo osvobození proletariátu a právo dělnictva na lepší život. Šlo jim jen o jejich vlastní prospěch. Nicméně jsem zůstal věren teorii, namlouvaje si, že chyby a slabosti, jež vidím, jsou lidské, ale ideje, marxismus, je stále čistý a neporušený. Abych překonal své zklamání, vrhal jsem se do práce s vášní ještě silnější.“ Jezdil po schůzích, psal články do novin, vydával provolání, zažil mnoho útrap i hladu, nejednou z přednášky putoval do žaláře. Ale všechno strádání a pronásledování rozněcovalo ho ještě více a utvrzovalo jeho přesvědčení, že jedině revolucí a smetením liberalistického a církevního světa bude zlepšen život dělnické vrstvy, jejíž život byl hodný politování. Zášť k vládě, zášť k vyšším třídám, i k Církvě, jíž považoval za pomocnici kapitalismu, vybičovala sice jeho činnost, ale rychlý její vzrůst přece nemohl zaclonit úplně jakousi vnitřní prázdnotu. Byl idealistou, jako švýcarský jeho druh Leyoraz, jako nesčetní inteligentní bojovníci za vítězství socialistických ideí koncem minulého století, jako Camelli, bojoval s poctivostí a opravdovostí a proto jednak bolestně ho drásala neupřímnost vůdců a pocítoval rovněž, že zášť nestačí. Probouzela se v něm touha po něčem vyšším, srdce prahlo po lásce a často si říkal, že snad svým bojem spíše škodí dělnictvu, jež miluje, než mu prospívá. Prázdnota a nepokoj vnitřní se zvyšovaly a hleděl je vyplnit a zahladit láskou k ženě. Zamíloval se do dcery vůdce komunistů španělských, žil s ní a narodila se jim dceruška. Ale ani pak neměl pokoje, neboť srdce bylo nemocné a potřebovalo něčeho vznešeného, duchovního. Vnitřní krize rostla a chvílemi mu připadalo všechno, co dělá, píše, úplně lhostejným. Ochabovala jeho práce a strhovaly ho radovánky, zábavy. Ale výsledek byl jiný, než očekával: Ještě hroznější prázdnota. Jel na schůze, mluvil k dělníkům, kteří jím byli nadšeni, a činil to s odpořem. Začal pochybovat i o tom, že marxismus roz-

řeší sociální otázku. Kapitalistická společnost dělníka jen utiskovala. Jaká idea je tedy s to přinést osvobození, záchranu? „V některých okamžicích, i přes to, že jsem upřímně miloval svou ženu a dceru, zdálo se mi zbytečným žít a napadlo mne, že bych udělal nejlépe, kdybych skoncoval se životem a vysvobodil se z duševních muk, jež jsem prožíval.“

V těch mukách mu vnukl Bůh šťastnou myšlenku, aby se svěřil někomu, snad knězi, ale hned ji odvrhl a stýděl se za ni. Vracela se mu znova a znova, doléhala na něho, a byl rád, když ji setřásl. Setkal se s přítelem z mládí, jenž ho pozval jako horlivý spiritista na večerní sezení. Smál se tomu, ale šel, aby nepodlehł pokušení jít ke knězi. Koupil si tam jakousi knihu a v noci ji přečetl: opět a opět se v ní setkával s jedním slovem, které nenáviděl a tím slovem bylo slovo Bůh. A pak se v ní mluvilo i o evangeliích, ze kterých bylo citováno. Ráno vstal a koupil si bibli. Začal číst a udivilo ho něco, co v této knize nečekal. „Zaujalo mne brzy místo o sociální spravedlnosti. Četl jsem je dychtivě a čím více jsem četl, tím jsem jich nalézal více, a odkrýval jsem obzory, které mi byly dosud neznámé. Zjevovalo se mi v jasném světle, že snad křesťanské náboženství může rozřešit problémy, jichž jsem měl plno ve své mysli.“ Ale to by se musil stát katolíkem. To však není možné. Co by tomu řekla žena, vášnivá komunistka, a co by si o něm pomyslila strana, jež mu tolik důvěruje, svěruje mu tak odpovědné místo a spoléhá na něho jako na příštího vůdce. Kdyby z ní vystoupil, kdyby se zřekl komunistických ideí, ztratil by i svoji ženu a své drahé děcko. „Jdi ke knězi,“ opět a opět slyšel ve svém nitru, „on ti poradí.“ „Nepůjdu, vždyť by mne nepochopil,“ odpovídal tomu hlasu. Ale za několik týdnů zaklepal u faráře, který ho jako chlapce učil náboženství, a na něhož měl pěkné vzpomínky. Našel u něho pochopení a slíbil mu, že mu pomůže i v té těžké věci, již byl problémem rodiny. Slíbil modlitbu, a byl přesvědčen, že ji Bůh vyslyší.

Chodil k němu vždy odpoledne, mluvili spolu o věcech víry i o jiných otázkách, jako sociálních a politických a konečně se začala oživovat víra v srdci mladého muže. A s ní zároveň ujištění, že vše bude rozřešeno šťastně. „Tato změna v mém srdci, které bylo dříve studené a nyní se rozehrávalo, mne naplňovala neznámou radostí. Kněz mi pak poradil, abych šetrně řekl své ženě, co se ve mně děje. Zároveň mne vyzval, abych svěřil Srdci Ježíšovu svoji starost a modlil se co nejnervoučněji. Uposlechl jsem ho. Činil jsem tak několik dní a podařilo se mi přivést s sebou jednoho dne ke knězi svoji družku.“ I její nedůvěřivost se podařilo knězi brzy rozptýlit a farář mohl prožít sám radost z toho, že požeňal sňatku těch dvou bytostí a pokřtil jejich třináctiměsíční dcerušku. Bylo to 11. května r. 1934.

Hned, jak začal navštěvovati kněze, začal i studovat sociální díla křesťanských spisovatelů a v křesťanské sociální nauce našel pramen, který odpovídal jeho touze a jeho žádosti po osvobození utlačovaného dělnického stavu. Po konverzi odvolal svůj dřívější blud, a vyzval ty, které dříve jako vůdce vedl, aby ho následovali i nyní. Účastní se aktivní práce v syndikátech křesťanského dělnictva a je přesvědčen, že v nich může vyvinout nejúspěšnější činnost pro dobro a ve prospěch dělnické třídy.

„Myslím-li dnes na svoji neklidnou minulost, na masy dělníků, odloučených od pramene života, a když vidím ulice své vlasti pokropené krví, ve jménu ideí, které jsem kdysi sám hlásal, pak se stávám smutným a soucitem je naplňováno mé srdce. Neboť většina z těchto dělníků, které vede k vraždění a k smrti marxistická nenávisť, je svedena. V hloubi svého nitra jsou dobří.“ Ale je třeba je uvědomovat, rozšiřovat jejich poznání, a až i oni poznají, kde je pravda, zanechají svých nynějších vůdců, kteří jsou jejich svůdci.

Karel Vach:

Duševní život vojáka abbého Chevoleaua.

Na pamět jeho smrti dne 4. května 1916.

Abbé Chevoleau byl jeden z těch vyvolených, kteří, podle jeho slov, směli přinést svou obět za vlast u Verdunu. Jeho život navenek nemá v sobě nic pozoruhodného. Prostý řeholník, který se chtěl stát knězem, jakmile poznal nedostatek sil v pastoraci, je odveden z la rochellského semináře na vojnu v březnu 1915. Bojuje statečně v červnu 1915 v okolí Neuville-Saint Vaast. Potom když v říjnu dobyli Francouzové Loos, byl spojkou u prvé rotý devadesátého pluku. Na jaře 1916 přichází k Verdunu. Dva-krát je citován v plukovním rozkaze a jednou v armádním rozkaze pro statečnost a jako vzor odvahy. Dostává vyznamenání a stává se velitelem čety. Dne 4. května 1916 za hrozných dělostřeleckých palby před výpadem z koty 304 je pohřben za živa ve svém zákopu. Jeho tělo zmizelo beze stopy, neboť Němci se brzy nato zmocnili míst kolem zákopu a odešli od- tud až při pověstné Fochově ofenzivě.

Abbé Chevoleau byl hrdina.

Nic zvláštního, řeknete, za světové války jich bylo více. Ale nemáte pravdu, abbé Chevoleau byl hrdina a křesťan, což je něco jiného, nežli třeba hrdina a stoik. Tam, kde jde stoikovi jen o výboj hmotný, křesťan bojuje zároveň boj, který není nikterak z tohoto světa. Tam, kde jde stoik tupě, tam jde křesťan vědomě. — „Děsí tě smrt? Nuže, obejměš ji v svém náručí! Děsí tě krev? Nuže, at vyteče z tvých žil! Máš žízeň? Tak tedy nebudeš vůbec nic pít! A chce se ti spát? Nepřivřeš ani víčko a budeš po celou noc vzhůru!“ — Říkal si v zákopech abbé Chevoleau a věděl, proč tak smýšlí.

Nevzpomínáme abbého Chevoleaua jen proto, že je jedním z velkého zástupu kněží, kteří položili svůj život jako obět na vzkříšení vlasti. Cena této oběti je doposud nezměřitelná, ale trvalé paměti si zasluhuje cesta lásky, která vedla k vyslyšení Chevoleauovy duše.

Jeho dílo bylo prosté: ustavit se v Boží vůli a vnést souhlas mystické lásky a válečné činnosti do svých činů. A toto dílo zasluhuje naší pozornosti a našeho obdivu ještě po dvaceti letech. Neboť zatím co kolem něho pustošivě řádí válečná lítice, jeho duše žije tím prudčeji a horoučněji. A jen ti, kteří vědí, že je třeba dávat vše, obětují se vskutku ke vzkříšení všech.

I u nás je často slyšet názor, podle kterého se stáváme hrdiny, jakmile oblékneme stejnokroj. Ale zkušenost všude ukazuje, že nikdo není hrdinou přes noc. Corneilleovi hrdinové žijí v jeho dramatech. Nám jest k tomu třeba lásky, oběti a bdělé činnosti ducha.

A kolik statečnosti a odhodlanosti projevil jen v tomto směru mladý seminarista z Vendée, o tom dostatečně svědčí jeho dopisy, psané známému francouzskému spisovateli Émilu Baumannovi: Také tomu, kdo je pročitá jen jako doklady o trpké minulosti, neujde rozdíl, kterým se svěruje abbé Chevoleau v prvních dnech z dojmů z války v zákopech a v posledních dnech před smrtí u Verdunu. V časovém období deseti měsíců byla vykonána cesta za cílem dokonalé oběti. Je nutno připomenouti, že i kdyby abbé Chevoleau byl stržen do nejčernějších virů, jeho duše by nebyla nikde vzala úhony? Dílo války jen roznítilo mohutněji plamen jeho lásky a prudčeji očistilo jeho vůli.

Na počátku zákopového života je strhován ještě často melancholií z pusté zkázy hmotné i duševní, kterou vidí kolem. Avšak vůle vítězit ve všem překonává chmurné svízele, které skýtá okolí, a pozvol-

na se tváře Chevoleauovy jasní. Království Boží a vlast jsou to jediné, co žije v jeho srdci. Stává se oblíbeným u pluku a strhuje na sebe pozornost svou neohrožeností, kterou se v nebezpečí vystavuje smrti. Je milován pro svou obětavost k druhým. U Verdunu budí všeobecnou pozornost jak přenáší rozkazy jednotlivých důstojníků od roztroušených čet a tak přispěl k jejich spojení. Ovšem třeba podotknouti, že všechny cesty bylo nutno vykonat na nekrytém terénu!

Avšak přichází měsíc Panny Marie 1916. Abbé Chevoleau píše ve dvou posledních dopisech od Verdunu:

„Včera večer při modlitbě jsem tušil Boha zcela blízko a vnitřní radost mne naplnila. Dnes ráno jsem byl u sv. přijímání v rozstríleném chrámu... Ponořte se na několik dní v mlčení, aby se naše duše setkaly v jediné, ustavičné modlitbě. Padnu-li, neplačte pro mne.“

Z druhého května je již jen tento úryvek:

„Pšti Vám, abyste jenom věděl, že jsem doposud na světě. Odtud, kde jsme, věřím, že vyjde jen ten, kterého Bůh zvláštním způsobem zachrání.“

Je to strašné, nevyslovitelně strašné! Moji lidé jsou dobří a snažím se je udržet při dobré mysli. Modlete se za ně a za mne, který může jen uprostřed výbuchů granátů vyslat několik vět k nebi.“

To jsou poslední věty, napsané před smrtí. Nyní následovalo jen splnění modlitby, kterou se Chevoleau v zákopech tak často modlil: „Přináším v oběť své tělo. Je-li to Tvá vůle, Bože, ať jsou mi vyrvány údy, ať je mé tělo rozchváčeno, roztrháno a zničeno, ať není více k nalezení. Mé chyby si zaslouhují úplné tuto lázeň nicoty.“

Připomínáme si hrdiny abbého Chevoleaua také proto, že dnes, myslíme-li na světovou válku, máme na mysli jen její následky. Avšak tehdy bylo obětováno více, než dnes můžeme změřit, budeme-li vůbec kdy moci poznat cenu těchto obětí. A přece jedno je jisté, že kruté bývají pomstěny oběti, kterými se pohrdá a na které se zapomíná. Abbé Chevoleau je živ přes strašnou svou smrt a může i nám Českoslovákům být zářivým vzorem.

Život České Ligy Akademické

K oslavám 30 let České ligy akademické. V právě rozeslaném VIII. oběžníku CLA se loučí správní výbor s členstvem s přáním zdaru nové práci. Liga končí v květnu své třicetiletí. Každá nula na konci číslovky nutně dnes znamená v životě spolku, že se něco důležitějšího musí stát. Oslavuje se... Ligisté však nebudou pouze oslavovati, nýbrž poohlédnou se zpět do dob mnohým tak drahých. Víme dobře, čím je pro nás Liga a víme, co znamenala Liga pro ty, kdo byli jejími členy v těch dobách, kdy po všem katolickém bylo šlapáno. Tři generace se vystřídaly v lize a přece všechny k ní mají blízko. Vzpomínky na mladistvé nadšení a společnou práci táhnou je opět do Prahy mezi ty, kterých sice neznají, ale kteří jsou jim přecasto blízcí. Letos se, doufejme, sejdou ony tři generace ve dnech 16.—17. května a jistě si mnoho povědí. Dnešní ligisté se těší upřímně na své seniory a rádi si pohovoří o tom, jak to bylo, je a být má. Hugo Tetzeli.

Program oslav 30 let CLA. V sobotu, dne 16. května o 20. hodině přátelský večírek v English Clubu, Obecní dům. V neděli mše sv., celebrována J. M. opatem Zavoralem v kostele sv. Havla v 8 hodin ráno. Kázání duchovního rádce dra Urbana. V 10.30 hod. jubilejní valná schůze. Proslovy J. E. kardinála Kašpara, arcibiskupa pražského, čestného protektora CLA., řeč seniora Ligy, volby nového výboru, volné návrhy. Hudební vložky pod vedením dra Vachulky. V sále Lobkovického paláce ve 12 hodin oběd. Večer ve 20 hodin fakultativní večírek na Barrandově a rozloučení.

Počátkem činnosti Č. L. A. na sociálním poli by mělo být statistické šetření o majetkovém rozvrstvení členstva. Jenže jest nejspíše dělati závěry u tak fluktuujícího živlu, jako jsou studenti, a potom do Ligy se hlásí studenti podle svého přesvědčení a ne podle stavu rodičů. Jest tedy úkolem nejen činnost charitativní, ale i sociálně výchovná, t. j. vzbudit živý zájem o sociální otázky a vychovat ve smyslu křesťanských zásad. Je totiž příznačné, jak nejasné názory v tomto oboru mají naši kolegové, ač by právě oni mohli být

Předpoklady náboženského míru v Mexiku.

V petici podané vládě naznačil mexický episkopát tyto předpoklady náboženského míru v Mexiku. Vrácení kostelů, které byly od r. 1914 zabaveny nebo zavřeny. Povolení otevřít nové kostely všude tam, kde se prokáže jejich nutnost. Odvolání oněch dekretů, které porušily článek 130 ústavy svévolným stanověním počtu připuštěných kněží. Odvolání protiústavních dekretů, na jejichž podkladě byly semináře zavřeny. Vrácení příslušenství církevních budov. Zákaz dalšího provádění protináboženské propagandy ve školách a výchovných ústavech. Zákaz protináboženské propagandy rozhlasem, tiskem a sbírkami.

Episkopát mexický v prosebném listě americkému episkopátu prosí, aby byly nařízeny modlitby k sv. Josefu, ochránci sv. Církve, aby Církvi v Mexiku byla vyprošena pravá svoboda. Lidská moc, praví se v listě, nemůže pronásledování odvrátiti, proto je nutno neúnavně se modliti. Pro celé Mexiko, čítající 16 milionů katolíků, je úředně dovoleno 197 kněží. Jediná připuštěná nauka je bezbožectví a socialism. Z deseti států mexických byli preláti a kněží vypuzeni, v šesti státech zavřeny kostely, tři státy (Tabasco, Colima a Campeche) vydaly nařízení, jimiž mají být kněží nuceni ke sňatku.

Mexičtí biskupové vydali také společný pastýřský list proti socialismu a socialistické školní výchově. Práví se v něm: Katolík nemůže být socialistou, rozumí-li socialismem systém, který neuznává ani práva Boží a Církve, ani práva člověka na právem nabyté statky. Žádný katolík nesmí ani zdánlivě podepsati prohlášení ve prospěch takových socialistických nauk. Katolíkům se zakazuje studovati socialistické nauky nebo je přednáseti. Kdo proti tomuto zákazu jedná, dopouští se těžkého hříchu. Katolík nesmí schvalovati v socialistických školách užívaný pedagogický naturalismus a obvyklé v těchto školách sexuální poučování, protože jde o dalekosáhlé omyly, které jsou provázeny nejhoršími následky.

mezi prvními, majíce oporou jasná slova Církve. Sociální odbor musí pak prakticky působit, pomáhat chudým kolegům. O těchto úkolech není možno mluvit bez spojitosti s činností ostatních studentských institucí. Naši členové používají a bojují ve svých fakultních spolcích o výhody společné všem studentům. Plně chápeme nutnost spolupráce a ligisté aktivně pracují v různých i centrálních organizacích, kde často zaujímají čelná místa. Zde také plní jediné své poslání v studentském spolkovém životě, a ne v neplodných osobních a politických tahanicích. Přímým úkolem bude pak vyrovnávání a doplňování nesrovnalostí v péči o studentstvo. Nebudeme tedy nikdy dělati totéž, co lépe konají různé bohatě dotované fondy v některých spolcích, ale budeme se snažit, aby tam podle vši spravedlnosti byli podporováni naši kolegové (na př. půjčování učebních pomůcek atd.), a také o to, aby ty instituce pracovaly pro ty potřebné a nikoliv podle všelikých „klíčů“. Ten nešvar musí z péče o studentstvo zmizet. — Víme konečně sami, že to, co sami podnikáme, jest žalostně málo vzhledem k době a potřebám, ale vzhledem k našim prostředkům více nemůžeme. Položka na sociální činnost ligy byla letos zvýšena několikanásobně; příkladný čin správního výboru Č. L. A., který k uctění památky dra Hronka dotoval 2.000 Kč fond, který ponese jeho jméno, jest jen pokračováním v tendencích letošního výboru. A na konec apel: jest třeba kolegů, kteří by přispěli prací na tomto poli.

Vysokoškolské tábory v Rakousku. V létě budou uvedeny v činnost první vysokoškolské tábory v Rakousku. Je povinná účast všech, kdo byli zapsáni v zimním semestru 1935-36 na vysokoškolském studiu a mají čtyři semestry řádně absolvovány. Žádá se věk pod 30 let při počátku studia, tělesná zdatnost, světský stav. Studenti mohou splnit povinný pobyt v prázdninový tábor kterékoli léto před ukončením studií. Ministerstvo školství doporučuje, aby studenti podávali včas přihlášky a samo provede výběr hlásících se.

V ý z n a č n é v ý r o č í. Před několika lety vzbudila veliký ohlas řeč australského ministerského předsedy, který dokazoval, že největší dobroditelkou Austrálie je katolická církev, a že dobro státu je nejspíše zaručeno, když se bude vládnouti v duchu křesťanských zásad a papežských encyklik. Na tu řeč si vzpomínám, když chci psát o stém výročí příchodu kongregace maristů do Oceánie, o stém výročí zahájení jejího apoštolátu. Oceánie neměla misionářů a prefekt Kongregace propagandy v letech 1826—1831, kardinál Capellari, chtěl ji jimi oblažiti, což bylo tím naléhavější, že spolu s vojáky a kupci vnikali do Oceánie protestantští pastoři. V Austrálii byla sloužena první mše sv. r. 1815 irským knězem, vypovězeným z Irsku z důvodů politických. Od r. 1821 přijelo tam několik světských kněží, kteří měli uspokojit duchovní potřeby přistěhovalých Evropanů. Domorodé obyvatelstvo poznalo ovšem radost zprávy Kristovy teprve r. 1836, kdy papež Řehoř XVI. dekretem pověřil maristy apoštolátem v Austrálii a v celé Oceánii. R. 1833 byl utvořen první vikariát a biskupem jmenován msgr Solages, který zanedlouho tragicky zahynul. Kongregaci Panny Marie byl po něm uložen úkol pokřesťanit Oceánii. Maristů bylo maloučko, asi 20, ale jejich zakladatel, P. Colin, úkol radostně přijal. A tak boulu „Omnium gentium“ z 29. dubna 1836 bylo rozhodnuto. Čtyři kněží doprovázeli v květnu r. 1836 nového apoštolického vikáře do Oceánie a s nimi odjžděli 3 bratři laici. To byl začátek díla, jemuž Bůh tolik požehnal. Za zpěvu: Ave maris stella odjžděli do neznámých krajů. Od té doby je následovalo přes 700 misionářů téže kongregace a mnoho misionářů jiných řádů a kongregací. Po 100 letech je v Oceánii 15 apoštolických vikariátů a 4 diecése. Kněží v nich působí 352 cizích a 14 domorodých, bratři laiků 237 a 14 domorodých, sester 750, z nichž je 265 domácích. Katolíků je 233.416 z celkového počtu 1.364.146 obyv. To je mezi domorodým obyvatelstvem. V diecésích, ve kterých převládá evropský živel, působí 329 kněží, 104 bratři a 1.661 řeholnic mezi 182.714 katolíky z celkové počtu 1.453.157 obyv.

Co čeká na provedení z rakouského konkordátu. V týdeníku rakouské Katolické akce „Kath. Leben“ upozorňují, že dosud nebyly provedeny detaily rakouského konkordátu jako zřízení diecése inšprucko-feldkirchenské, úprava církevních poměrů v Burgenlandu, právo Církve nebo církevních svazů vybirati přírážky, dotování nových pastoračních stanic, otázka katolických svazů zvl. Katolické akce. Nevyřešena je otázka organizování mládeže. Jsou obtíže věcné, hlavně finanční obtíže vlády, zemí a obcí a věcných zřízení, která nemožou býti tak snadno přebudována. List praví, že dnes ve veřejnosti uznává se obecně, že katolická církev a Rakousko není totéž. Církev nemá charakter státní církve a není odpovědná za to, co se děje ve veřejném životě a stát neodpovídá za církevní záležitosti.

Ritus Dálného východu v katolických bohoslužbách. Svatý Otec rozhodl o dalekosáhlé věci. Apoštolští delegáti dostali zmocnění o ritech národů Dálného východu. Tímto zmocněním jest uznáno právo na zvláštní rituální zvyky, tradované v Církvi na východě. Dosavadní stanovisko římské kongregace ritů, která rozhodně zamítala všechny jen poněkud nábožensky pochybné zvyky, bylo překážkou pro misijní práci na Dálném východě. Podle nového rozhodnutí jsou na př. křesťanům dovoleny šintoistické obřady Japonců, pokud svůj dřívější náboženský smysl ztratily a jsou jen národním zvykem. Tímto velkorysým vyjítím vstříc asijským křesťanům má býti dokumentováno, že církev šetří jejich národního svérázu.

Padesát let katolické organizace mládeže ve Francii. 29. března 1886 byla založena Albertem de Mun a P. Maignenem Association Catholique de la Jeunesse Française (ACJF). O svatodušních svátcích letos budou v Paříži jubilejní oslavy, podle možnosti na volném prostranství, v zahradách Tuillerii. Zahájeny budou generálním společným sv. přijímáním. Závěrečná slavnost bude na stadioně Colombes, kde se čeká účast 50.000 lidí. Přijde 10 kardinálů, 6 arcibiskupů a 39 biskupů. ACJF má nyní na 200.000 členů v 5 odbozech: dělnická, studentská, selská, neodvislá a námořnická mládež. Úvodem ke slavnosti konaly se v celé Francii 28. března ve všech kostelích společné modlitby mládeže za mír a práci pro nezaměstnané.

18.642 v roce 1936. Co značí to prvé číslo? 18.642 přihlášek, podaných letošního roku posluchači polytechniky a jiných 24 vysokých vědeckých ústavů pařížských k velikonoční mši sv. a sv. přijímání. R. 1918 bylo pokračováno v krásném díle, jež r. 1913 začali čtyři nadšení posluchači polytechniky, kteří zaslali svým kolegům pozvání na velikonoční mši. R. 1918 se jich přihlásilo 61, a r. 1936 již 18.642, a to jen v Paříži, a to nejsou mezi nimi počítání posluchači universit. A Paříž nezůstala osamocena, nádherný příklad převzala Marseille, Lyon, Lille, Tours, Aix a j. města. Nelze na základě těchto čísel mluvit o náboženské obrodě mezi inteligencí? A nestojí za přemýšlení, že podnět vyšel od studentů techniky? Věda v XIX. st. se chlubila ateismem a ve jménu vědy byl svádněn nejurputnější boj proti zjevnému náboženství. Mnozí, a bylo jich takové množství, se domnívali, že věda rozřeší všechny záhady a nahradí víru. A ve XX. století, v době udivujícího rozmachu exaktních věd, inteligence odchovávaná a odchovaná vědeckými ústavu, ukazuje cestu k Bohu. Ti jinoši, kteří vyvíjejí tuto krásnou činnost na vysoké škole, pokračují v ní i ve svém půso-

bení ve veřejném životě. A tak spolky katolických inženýrů různých odvětví posílají rovněž každoročně pozvání a dostávají přihlášky.

Organisace Katolické akce v Argentině. Církevní organizace Argentiny čítá 7 arcibiskupských a 14 biskupských sídel. Katolická akce byla r. 1932 vyvolána v život, 589 církevních spolků bylo soustředěno do 4 základních organizací K. A. (muži, ženy, jinoši, dívky). Dnes je v K. A. celkem 1425 jednotlivých spolků soustředěno, a to 323 pro muže, 352 pro ženy, 321 pro jinochy a 429 pro dívky. Celkový počet členstva koncem r. 1935: 5.800 mužů, 7.086 žen, 6.794 jinochů a 9.834 dívek, celkem 29.514. Vedle toho je asi 6.000 dětí organizováno v besídkách, z nichž přecházejí pak do stavovských organizací K. A.

Protestant hájící jesuity. V Anglii zemřel velký spisovatel Cunningham Graham, protestant a agnostik a překvapilo, že všechny katolické listy psaly o něm s opravdovou úctou. Hlavním důvodem k tomu byla spravedlnost, s jakou hodnotil práci katolických řádů, hlavně jesuitů, ve světě na kulturním poli. Graham byl jediným anglickým spisovatelem moderním, který neváhal říci o odpůrci pravdu. Ve svém díle „A Vanished Arcadia“ píše nadšeně o díle, které vykonali misionáři z řádu Tovaryšstva Ježíšova v Paraguaji v letech 1607—1767 mezi tamějšími Indiány, jejichž se stali nej-

Peníze

doma uschované jsou jako pole ladem ležící -

uložte je do

Lidových záložen



Ústřední záložna lidová,
Pražská II.,
Spálená ulice 15.



Spravuje přebytky Lidových záložen. - Přijímá vklady na knížky z míst, kde Lidové záložny nepracují. - Svěřené prostředky: 53.000.000 Kč.

většími dobrodinci nejen v ohledu hmotném, nýbrž i v ohledu kulturním a duchovním. Práví o ješuitech, že „měli víru, která hory přenáší“.

Konverse celého kláštera. Londýnský časopis „The Universe“ oznamuje, že řeholníci anglikánské kongregace Krista Krále z kláštera Mount Olivet nedaleko Farnhantu v Anglii, se všichni vrátili do katolické Církve. Zasluhu o obrácení celé komunity má dominikán P. Antonín Lowe, který po čtyři leta se stýkal s řeholníky a pro svoji hlubokou inteligenci byl u nich velice oblíben. Do Církve je přijímal msgre Hallet, rektor semináře ve Worneshu. Zůstanou všichni nadále v klášteře a budou se řídit řeholí svatého Benedikta, již přijali. Bratři Krista Krále patřili k těm anglikánům, kteří uznávají svrchovanost a neomylnost papežskou, ovšem domýšleli až do konce a podrobili se Církvi, jejíž hlavou je papež. Mají ústav, do kterého přijímají nemocné chlapce. A zatím co P. Lowe připravoval řeholníky ke vstupu do Církve, jiný dominikán připravoval k témuž vstupu chlapce, jež jsou ošetřováni v klášteře. A žádné oko neubrání se hlubokému dojetí, když po řeholnících byli přijímáni do Církve ti, které ošetřují. Kolektivních konversí je v posledních letech hojně v misijních oblastech, v Evropě je jich daleko méně. V Anglii je známa konverse benediktinského protestantského opatství v Caldey a v Americe konverse františkánů pro-

testantských kláštera v Graymoor v arcidiecési novoyorské. Mezi anglikány, hlavně po válce, lze znamenat četné konverse řeholníků a duchovních a v neposlední řadě příčinou jsou duchovní cvičení, která jsou v anglikánských klášterech svědomitě konána, a k nimž často bývají zvá i katolictví řeholníci.

Konverse židů. V pařížské revui „Les Etudes“ uveřejňuje jesuita P. Bonsirven, který pracuje intenzí ně pro obrácení židů, studii, ve které uvádí několik zajímavých čísel o obrácení židů. Zjišťuje, že ročně vstupuje do Církve 1 žid z 10.000, takže je celkem konversí ze židovstva ročně asi 1.700. Dále poznamenává jesuita, že počet obrácení stoupá v dobách politicky nejistých a zmítaných a že se stává, že když se dostaví klidné doby, jsou někteří opět ochotni vrátiti se ke své staré víře. Tak v Maďarsku bylo r. 1917 zaznamenáno 432 konversí ze židovstva, ale r. 1919, kdy vypukly silné protizidovské bouře, bylo obrácení 4.226. V dalších letech nastal pokles na 243, ale od r. 1924 lze pozorovat opět zvýšení počtu obrácení. V Rakousku přestoupilo od r. 1910 do r. 1934 do Církve 5.355 židů. Ve Francii přestupuje do Církve průměrně 1 ze 3.000 izraelitů. V posledních pěti letech bylo tam pokřtěno průměrně ročně 290 židů. V posledních letech sílí v katolickém světě hnutí pro obrácení židů, a hlavně v Rakousku se v tom směru mnoho pracuje.

Ž i v o t k u l t u r n í

Universita Božského Srdce v Miláně. Při poslední sbírce na jedinou katolickou italskou universitu v Miláně bylo vybráno přes 3 mil. lir, tolik jako r. 1934. Rektorem je P. Gemelli, františkán. Universita má 3 fakulty: filosofickou, právnickou a věd politických a hospodářských. K nim jsou připojeny: vyšší pedagogická škola, škola pro statistiku, škola pro výchovu vysokoškolských profesorů. Knihovna je opatřena vším potřebným, rovněž laboratoře jsou prvotřídní. Profesorský sbor čítá 123 členů. Počet žáků rok od roku stoupá. Letos je zapsáno 2.358 posluchačů, z nichž je nejvíce na fakultě filosofické, a to 608. Od r. 1924, kdy byla universita založena, obdrželo diplomy 1053 posluchačů, kteří většinou se znamenitě uplatňují ve státních službách. Čím dál tím více je přibíráno na státní university bývalých posluchačů university Božského Srdce. V příštím roce budou zavedeny další nové kursy. I na katolických universitách francouzských přibývá posluchačů. Na katolickém institutu v Paříži, na němž bylo zapsáno před desíti lety 1687 studentů, je letos 2.300 řádných posluchačů, nejvíce na filosofické (filosofie a literatura), 701 a pak na fakultě vědecké, a to 220.

Obrana západní kultury bojem proti antisemitismu. Události v Německu ukazují s jistotou, že pronásledování židů je jen úvodem k vyhlazovacímu boji proti křesťanství, proti celému dosavadnímu pojmu západní kultury. Je proto na čase, aby se sdružili všichni, jimž záleží na západní kultuře a na ochranu pronásledovaných vystoupili, protože hrozí nebezpečí, že budou sami jednou pronásledováni. Tento apel vychází z časopisu „Die Erfüllung“, vydávaný v „Pauluswerk“ ve Vídni za redakce P. Jana Oesterreichera, kněze-konvertity z židovství. Časopis sleduje cíl, poměr židovstva k okolnímu světu chápati s hlediska křesťanské lásky a vzájemného porozumění, aby byly nalezeny cesty plodného soužití. Kardinál pařížský Jan Verdier zaslal časopisu „Die Erfüllung“ list, v němž praví: „Připravovati cestu k obrácení židů, žádati, aby křesťanská láska vztahovala se na všechny lidi bez rozdílu rasy a náboženství, křesťanskou kulturu v její všeobohující humanitě proti nebezpečným výstřelkům rasového pobuzení brániti — to je vaše předsevzetí a cíl. Jest to v nejvyšším smyslu křesťanské a zasluhuje vši podporu.“

C o ž i v o t a

Činnost Kapu. Kap je katolická tisková kancelář polská, založená r. 1927. Má tři sekce: polskou, cizí a fotografickou. Vydává zprávy dvakrát denně. R. 1928 dodávala zprávy 78 redakcím a dnes je dodává 208 listům, mezi nimiž jsou i časopisy liberalistické a socialistické. Mimo zprávy dodává i studie významných spisovatelů o problémech náboženských, sociálních a kulturních. Z Vatikánu jsou jí denně posílány zprávy telegraficky, takže má co nejrychlejší a nespolehlivější zpravodajství ze střediska katolického světa. Do ciziny zasílá informace 86 listům, a týkají se skoro výlučně polského života, v menší míře problémů unionistických.

Směrnice boje katolického tisku proti komunismu. Ve Varšavě se konal sjezd katolických novinářů a vedoucích Katolické akce a pojednával o problému šíření komunistických ideí v Polsku, kterýžto problém zvláště katolíky znepokojuje. Byla přijata resoluce, shrnující ve 4 bodech povinnosti katolíků v tomto boji. Navrhoval ji jesuita P. Urban, redaktor unionistické revue „Oriens“. 1. Budiž stvořena informační centrála pro celé Polsko, která by studovala činnost i metody propagandy ve všech projevech, i v tisku a literatuře. Bude si zároveň všimati činnosti některých politiků na tomto poli, kteří usilují ovlivňovat úřady a hlavně ministerstvo vyučování. 2. Budiž založen úřad pomoci a právní porady, který bude udílet porady a bude zakročovati proti těm, kteří vedou boj proti Církvi a bude informovat osoby, proti nimž je boj veden. 3. Proti protikatolické propagandě budiž zesílena propaganda katolická. Budou uspořádány zvláštní kursy. 4. Katolický tisk i lidový musí prohlubovati náboženskou vědomost a smysl pro kritiku. Bude zesílen laický apoštolát ve všech diecích.

První kající průvod s křížem ve Vídni. Letos po prvé na Velký pátek konal se ve Vídni po vzoru rýnských a flanderských měst (na př. Furnes) kající průvod skoro 10.000 mužů a hochů, kteří s dřevěnými kříži na ramenou ve třech prouděch se shromažďují kráčeli do štěpánského domu. Zde v přítomnosti presidenta a jiných představitelů státu kázal kardinál Innitzer, že smyslem kajících průvodů na Velký pátek je vůle přiznati se ke kříži ve vědomí, že bereme na sebe vlastní vinu a že jsme podílníci velkého dědičného

hříchu, zároveň ale se rozhodující k cestě, která vyvede lidstvo z bída našich dní: cesta pokání a smíru. Kříž neznámá jen boj, znamená i vítězství. V kříži rozchází se duchové. V boji pro kříž může jednotlivce zdánlivě podlehnutí, neboť křesťan není nad Mistra, který také zdánlivě byl poražen. Ale jako on jich, dříve, než ve smrti hlavu sklonil, stal se velkým vítězem ve znamení kříže, tak také křesťan v tomto znamení zvítězí. Kající muže a jinochy pozdravil kardinál jako zástupce ne lehkomyšlné, ale k pokání hotové, křesťanské, svému přesvědčení věrně Vědění!

Sjezd katol. rodáků ze Studence a Bukoviny v Podkrkonoší. Počátkem prázdnin t. r., pravděpodobně ve dnech 4.—6. července sjedou se rodáci známé „vesnice tkalců“, z níž vyšla řada kněží, jakou se hned tak nemůže vykázati jiná osada. — Sjezd bude mít významný program náboženský a kulturní. — Prosíme P. T. rodáky naše, aby již nyní disponovali časem pro tento sjezd a zaslali svoje adresy, aby jim mohl býti zaslán podrobný program, přihláška a pod. — U příležitosti sjezdu bude vydáno slavnostní číslo sborníčku, zvláště věnované studeneckým a bukovinským rodákům. — Veškeré informace ochotně podá: Jan Albrecht, Studenec u Horek č. 343, nebo Josef Klouček, farář v Mníšku pod Brdy, event. Ant. Šorm, Praha XIX., Dejvice čp. 751.

Propagační zájezdy:

A) Bulharsko, Rumunsko, Turecko.

ve dnech 5. července až 3. srpna za 980 Kč pro studenty, za 1.390 Kč pro nestudenty.

B) Palestina, Syrie, Egypt, Řecko, Turecko, Rumunsko, Bulharsko.

ve dnech 14. července až 13. srpna za 2.980 Kč pro studenty, za 3.280 Kč pro nestudenty.

Informace a prospekty zašle:

Česká Liga Akademická, Praha II., Spálená 35. Tel. 28560.

Jednotlivá čísla Kč 1-50.

Běžný účet u Ústřední lidové záložny v Praze, číslo šekového účtu Pošt. spořitelny 83.480-Praha. Redakce a administrace Praha II., Spálená ul. 15 (III. posch.). Telefon 46.700. Řídí a za redakci odpovídá dr. František Formánek. Vychází 10. a 25. každého měsíce. Vydává spolek Život, Praha II., Spálená ul. 15. Novinové známky povoleny ředitelstvím pošt a telegrafů v Brně 13. července 1935 č. 53.559-VI-35. Podací úřad Olomouc 2. Tisknou Lidové závody tiskařské a nakladatelské, s. s. r. o. v Olomouci, Wilsonovo nám. 16. Roční předplatné činí Kč 30.—, do ciziny Kč 45.—. Redakční závěrka 5. a 20. každého měsíce.

ŽIVOT

časopis pro veřejné otázky současnosti, náboženství, kulturu a politiku

O B S A H : J. Krlín: Filosofie a katolická obroda v Anglii. –
Ctibor Mařan: 50 let hnutí francouzské katolické mládeže. –
– Vítězství levicových stran. – Anketa o evropském duchu. –
Oldřich Pelíšek: Je krize skutečně nalomena? – E. Stach:
Kapitoly z morálky. – Vyznání nizozemského konvertity. – Fr.
Vít Beneš O. P.: Nerozlučnost manželství v přirozeném právu.
– Život náboženský a kulturní. – Co život dal. – Proletarišace.
studovaných.

V Praze dne 25. května 1936. Ročník XVIII. Číslo 10

Filosofie a katolická obroda v Anglii.

J. Krlín. — Již povrchní pohled na náboženský a filosofický vývoj v XIX. a XX. století nás přesvědčí, že existuje mezi oběma nějaký důvěrnější vztah. Je možno i mluvit o vzájemném oplodňování, které je hlavně patrné v moderní době. Ještě před světovou válkou bylo možno mluvit o naprostém nebo nepatrném zájmu o nejvyšší z věd, metafysiku, kdežto dnes stoupá úcta k metafysice. A když myslíme na náboženství, stojíme před problémem věčné pravdy, i před problémem života. Ani filosofie není cizí životu a v dějinách lidstva jsme byli často svědky, jak růst nebo upadání filosofického myšlení se zračilo v dobrem nebo špatném smyslu v růstu nebo úpadku života, a jak pocítovala ten vliv i náboženská vyznání. Encyklopedie XVIII. století, kantism a novoidealism ve století následujícím, realism a bergsonism ve století XX. to dokazují velice srozumitelně. Mne v tomto článku zajímá hlavně poměr moderní anglické filosofie k náboženství a vzájemný vztah obou. V posledních dvou stoletích angličtí myslitelé zasahovali kolikrát v myšlenkové světové dění ať ve smyslu kladném, či ve směru záporném, a v tomto častěji, jaký přínos přináší Anglie ve XX. století? Loňského roku vyšlo v Německu dvojsvazkové dílo „Die philosophischen Strömungen der Gegenwart“ (Leipzig, Meiner), které důkladně studuje historii anglické filosofie od počátku až do nynější doby a všímá si i vlivu jejího na myšlení jiných národů a opačně vlivu filosofických proudů ciziny na filosofii anglickou. A nejen to. Hledí zároveň postihnouti souzvuk filosofie a náboženství. Ve 3. čís. jesuistické revue „Stimmen der Zeit“ přičleňuje k tomu dílu několik poznámek jesuita P. Jansen, všímaje si hlavně myšlenkového vývoje konce XIX. a začátku XX. století a jeho orientace k náboženství.

Anglie nebyla v minulých stoletích nikdy chudá na myslitele a filosofy a může se pochlubit mnohými jmény znamenitých učenců. Sestoupíme-li do raného středověku, setkáváme se s několika jmény, která budou vždycky připomínána, když se bude mluvit o filosofickém vývoji. Beda Venerabilis, Alkuin zasáhli hluboce do růstu vzdělanosti a v následujících stoletích, dvanáctém a třináctém, napomáhali angličtí myslitelé nemálo k rozpětí scholastiky tlumočením arabských a řeckých děl filosofických. V proslavené Chartreské škole, mezi mystiky opatství sv. Viktora a mezi summisty a sententiaristy nalézáme mnoho Angličanů, jako byl Adelar, Jan ze Salisbury, Richard ze Sv. Viktora a j. Z francouzských filosofů třeba jmenovat Alexandra Haleského, Rogera Bacona, Duns Scota a Oekhama. V XVII.

a XVIII. století proslavili se angličtí empiristé, jako Locke a Hume, deisté Herbert ze Cherbury, Toland, moralisté jako Shaftesbury, Clarke, Cumberland a Hutcheson. Bez nich si nelze vysvětlit osvícenství. V XIX. století utilitarism, evolucionism, positivism a empirism anglický působily nejen na vývoj věd přírodních, nýbrž i na filosofii: Bentham, Malthus, Ricardo, Tyndall, Huxley, Spencer. Ale bylo by omylem, že positivismem je vyjadřováno celé filosofické proudění XIX. století v Anglii. Vlivem S. Butlera nastává obrat od mechanismu k theologii, od determinismu ke svobodě vůle, od biologismu k vitalismu, od naturalismu k idealismu, od učení Darwinova k tvořivému elánu Bergsonovu.

Do života v polovici století zasáhlo nejhluběji hnutí, známé pode jménem: Hnutí oxfordské, v jehož čele stála osobnost, která náleží k největším postavám Anglie a světa minulého století: John Newman. Tomuto hnutí neběželo přímo o filosofické problémy, usilovalo o prohloubení náboženského, křesťanského života, ale jeho vliv na filosofii je více než patrný. Newman sám, uživ křesťanské filosofie ke službě obraně víry, jak svými kázáními, tak svými díly seznamoval inteligenci se zásadními principy a má nemalou zásluhu o to, že německý novoidealismus Hegelův, Fichtův, Schellingův, Hartmannův a j. a j. nepronikl tak hluboko, jak se očekávalo, uvážíme-li, že na tuto soustavu byla Anglie připravována romantismem Coleridge a jeho druhů, dále reakcí proti utilitarismu, kterou vedli J. Grote, James Ferrier, Denison Maurice, jakož i odporem proti agnosticismu a naturalismu, objevujícím se u Stirlinga, Greena, Wallace, bratrů Cairdů a j. Idealism jim připadal jako nejlepší zbraň. Snažili se dokázat, jak mohou být principy idealistické filosofie uvedeny v soulad s četnými a vážnými problémy vědy, etiky a náboženství.

Koncem století vyvstali proti novoidealismu dva velice mocní nepřatelé: Pragmatism a novorealismus. Prvý nedosáhl sice té síly jako v Americe a v Anglii, ustupoval brzy realismu, který, i když není soustavou přísně a přesně vymezenou, měl přece značný vliv studiem poznávací teorie, v duchu protiidealistickým a dalším jeho znakem je zdůraznění vědeckého charakteru, zhodnocení metod a obsahů jednotlivých věd. Hlavně matematikou a fysikou jest oplodněn, daleko méně již biologií a psychologií. Logika byla postavena na úplně novou základnu (matematická nebo symbolická logika), je oděna v matematickou formu řeči, která zatím je srozumitelná jen několika zasvěcencům. Tomuto filosofování nejde o celek, ja-

ko o správné zdůvodnění jednotlivostí, spíše běží o mnohost a různost předmětů, než o jejich jednotu. Novorealismus je spíše kriticko-analytický než spekulativně-konstruktivní, proti metafysice, filosofii náboženství, spiritualismu se staví chladně. Ale i v Anglii se probudila spekulativní, metafysická touha, i tam vystupují stále více do popředí otázky bytí, života, jak ukazuje třeba systém Alexandra a Whiteheada. Mimo ontologii a náboženství pojednává se mnoho o etických problémech. Duchovní bytí je všude v popředí badání. Ovšem, oběma myslitelům, Alexanderovi i Whiteheadovi chybí tradice, školení, bez nichž nemůže být zbudována nejtěžší z věd, metafysika. Centrem nábožensko-filosofických badání byly v devadesátých letech cykly přednášek na skotských univerzitách. Jsou jako „přirozená teologie v nejširším slova smyslu“ nesený v duchu filosoficko-vědeckém, odezírající od nadpřirozených pramenů poznání a pojednávají o posledních důvodech bytí, existenci bytí, působení Božího. Na prvním místě dlužno uvést lorda Balfoura, jehož první dílo „A Defence of Philosophy Doubt“ (1879) je velkým krokem proti naturalismu a podobným systémům. Pozdější knihy, hlavně „The Foundations of Belief“ (1895),

rozvíjejí toto stanovisko: Všechny obory lidské kultury potřebují pojmu Boha jako své opory, humanismus nalézá svoji korunu v theismu.

Balfour nebyl ovšem vůdcem, tím se stal protestant, děkan katedrály sv. Pavla, William Ralph Inge. Je to duch hluboce vzdělaný, kritický a myslitel opravdový. Buduje na novém základě. Je to ve filosofickém ohledu novoplatonismus, v theologickém mystika, v prvním novoplatonská metafysika a ve druhém novoplatonská mystika. Filosofie a teologie tvoří neodlučitelnou jednotu. Zatím co Inge, nespokojen s vymoženostmi moderní kultury, ohlíží se do minulosti, Canon Streeter kráčí opačnou cestou, chce smířit filosofii s vědou a uvést je v soulad se svým náboženským myšlením. Ve svém hlavním díle „Reality“ usiluje o nový poměr mezi vědou a náboženstvím, o syntésu, která spojuje vymoženosti moderní fyziky a biologie, jakož i metafysiku Bergsonovu s křesťanským theismem. Matematická fyzika je spulbojovníkem proti materialisticko-mechanickému světovému názoru. Bergsonismus vypuzuje hegelianismus. Věcnou tvořivou silou je Bůh a láska je symbolem tvořivého procesu. Bůh je absolutně dokonalá osoba, jeho podstatným atributem je láska.

Ctibor Mařan:

50 let hnutí francouzské katolické mládeže.

*Rozhovor s předsedou ACJF v Lille, P. Noddingsem, o hnutí francouzské katolické mládeže a o sva-
todušním jubilejním kongresu v Paříži.*

Pan Paul Noddings, předseda ACJF (Association Catholique de la Jeunesse Française) v lillské diecézi je milý člověk. To neříkám proto, že se to říká o všech interviewovaných osobách, jimž se potom posílá dokladový výtisk, nýbrž jedině proto, že monsieur Noddings jest opravdu milý. — Vyšel z hnutí dělnické mládeže (JOC) a soukromě se vzdělal tak, že nyní řídí s velkým úspěchem jednu z nejdůležitějších diecézních složek ACJF. Je to typ mladého francouzského katolíka, uvědomělého a bojovného, který dovede užívat všech nejnovějších pracovních prostředků. — V září přijede do Československa na studijní cestu.

Když jsem ho navštívil, představil jsem se hodně ze široka, abych nebyl pokládán za Poláka či Jiho-slovana. Mají totiž pravdu ti, kdo říkají, že Francouzi jsou slabí v zeměpise. — Přicházím, pane předsedo, z Československa, to je stát ve střední Evropě. Obyvatelé tohoto státu jsou Čechoslováci, to jest lidé, kteří mluví česky a slovensky. Kromě toho jsou v Československu menšiny polské, německé a maďarské... „A to máte dokonalý národnostní *cocktail*,“ vpadl mi do řeči pan Noddings. — Máte pravdu, je to zajímavý *cocktail*, k jehož namíchání je potřeba hodně ministerské zručnosti. Zdá se však, že se nám to ministerské umění daří. První jsou v tom ohledu samozřejmě mladí. Není to dávno, kdy byl vytvořen jednotný svaz československé katolické mládeže. Ten bude něčím podobným, jako vaše ACJF, jež slaví letos 50 let svého trvání a o jejíž minulosti, přítomnosti a budoucnosti jsem si s vámi přišel pohovořit.“

Jak vznikla Asociace francouzské katolické mládeže?

„Bylo to 29. března 1886, kdy 6 mladých pionýrů, seskupených okolo hraběte Alberta de Mun, se modlilo v kapli msgra de Segura v Paříži za zdar nového centrálního orgánu mládeže, Asociace francouzské katolické mládeže. Tito první průkopníci hnutí byli studenti a rovněž hrabě de Mun se věnoval práci mezi studenty. Jistě víte, že tento muž dal myšlenkový základ mezinárodního hnutí katolického studentstva, z něhož později vznikla Pax Romana. — Pro nové hnutí mládeže, jež od studentů postupně

pronikalo do vrstev buržoasních, rolnických a dělnických, bylo vytyčeno jako nejvyšší cíl obnovení křesťanského života. Bylo štěstím pro ACJF, že vznikla za panování velkého papeže Lva XIII., jehož sociální encyklika pronikla hned na počátku všechny její složky. Vnitřní život — evangelická láska k bližnímu — duch sociální, staly se jejími vůdčími hesly. Tehdejší předseda ACJF shrnul hluboký smysl těchto hesel do správné formule: Jsme sociální, protože katolíci.

V době persekuce katolíků ve Francii v prvním desetiletí našeho století stali se členové ACJF ohnivými obránci práv Církve, proti manifestacím atheistickým pořádali manifestace katolické. Při této živé vnější činnosti nezapomínali na hlavní smysl organizace, to jest křesťanskou formaci mládeže.

Po válce byla ACJF znovu zorganizována, a to už na základě specialisace. V roce 1926 vznikla první specialisovaná sekce JOC, to jest dělnické katolické mládeže, a zanedlouho se vytvořila specialisovaná hnutí JAC (rolnická mládež), JEC (studenti), JMC (námořnická mládež), JIC (mládež svobodných povolání). Tato specialisovaná hnutí věnují se studiu stavovských otázek, jež přináší doba. Jejich mohutným poutem je křesťanský život, život v Kristu.“

Jsou ještě skupiny, které neprovedly specialisaci?

„Ano, ale rychle jich ubývá. I ty jsou však organizovány v centrální ACJF, odkud dostávají direktivy pro specialisaci, jež je prováděna v duchu encyklik Rerum novarum a Quadragesimo anno.“

Dosud jste se nezmínil o hnutí katolických dívek.

„Nezmínil jsem se o něm, poněvadž katolické dívky mají svou zcela samostatnou organizaci i své samostatné kongresy. Pařížského kongresu se zúčastní jen mužská mládež. I v hnutí katolických dívek se usiluje o vytvoření specialisovaných složek se samostatným centrem.“

Jak jste zařadili své hnutí do organizace Katolické akce?

„Jsme Katolickou akcí. Abychom vyhověli i v diecézích organizace KA, zřídili jsme diecézní komitě

Vítězství levicových stran.

J. K. — Letošního roku dosáhla lidová fronta nečekaných úspěchů ve Španělsku a ve Francii při volbách do sněmoven a i u nás při volbách do okresů získali komunisté více hlasů než dříve. Poněvadž se hned mluvilo o vývoji nalevo, je třeba si poněkud všimnout příčin úspěchů, které zamlčovat by nemělo smyslu.

Důvodů vítězství bylo a je několik, ale všimneme si hlavně dvou: sociálního a náboženského. Je sice pravda, že ve Francii letos ani socialističtí ani komunističtí kandidáti poslanectví neútočili proti Církvi tak ostře, jako v dobách dřívějších, někdy dokonce mluvili i o toleranci, nicméně by bylo chybou opomíjeti tento důvod.

Ve Francii získali komunisté nejvíce mandátů v departementu seinském a pak na severu, tedy v oblastech nejprůmyslovějších. Socialisté Blumovi na jihu Francie v oblasti zemědělské, ale chudší. Ve volbách španělských rozhodla velká města, a v nich dělnictvo, hlásící se ke komunismu, které roku 1933 se zdrželo z velké části hlasování a tak nepřímou dopomohlo k vítězství stranám pravice. Revoluční nálada byla v těch průmyslových krajích největší a De Kerillis na své schůzi v Nenilly řekl, proč: „*V nich je snad bída nejvyšší a sociální nespravedlnost je pocíťována nejtrpčeji.*“ (Echo de Paris, 29. IV.) Ještě důrazněji to vytkl vůdce ohnivých křížů, plukovník De la Rocque: „Bývalé strany nebyly schopny zajistiti práci její hodnotu, její důstojnost, její odměnu... *Neučinily z kapitálu prostředek ke službě, nýbrž nástroj k ujařmení celku...* Znepokojené, rozvášněné a opuštěné lidové masy byly odsouzeny buď k tupé resignaci nebo k hrubé revoltě. Zlato z ciziny umožnilo komunistům strhnouti masy. Egoistický konservatism vede lid ke zkáze a úpadku.“ (Le Flambeau, 2. května.)

De Kerillis i De la Rocque vystihli srozumitelně příčinu porážky stran pravice nebo středu: *Nemají sociálního citění, sociálního ducha.* Jejich porážka je trestem sice těžkým, ale zaslouženým. Když sv. Otec Pius XI. se obracel ve své encyklice „Quadragesimo anno“ na zaměstnavatele, a vybízel je, aby pamato-

ACJF. V komitě jsou 2 duchovní rádci a 6 delegátů, volených tak, aby byla reprezentována rovnoměrně specialisovaná hnutí, kraje i sociální prostředí. Úkolem komitě je řídit propagaci, podporovat specialisaci, koordinovat snahy, reprezentovat hnutí navenek. Vlastní práce organizační je ponechána specialisovaným federacím, jejichž sídlo bývá pravidelně v okresních městech a jež jsou zakládány pro farnosti a obce. Členové federací a skupin se dělí na výbor, militanty, členy činné a sympatisující.“

Jaký je smysl vašeho svatodušního kongresu v Paříži?

„Pařížský kongres je především oslavou 50letého trvání našeho organizovaného hnutí a přehledem práce. Je to masová manifestace Katolické akce mladých, již se účastní 10 kardinálů evropských i amerických, mezi nimi i váš kardinál msgr. Kašpar, 47 arcibiskupů a biskupů a na 50.000 mladých francouzských katolíků. Náš sjezd je tedy kromě manifestace národní i projevem mezinárodním, na němž bude zastoupena katolická mládež Jižní Ameriky, Belgie, Kanady, Španělska, Holandska, Polska, Itálie, Portugalska, Švýcarska a samozřejmě i Československa.

Kongres je velkým apelem na všechny mladé lidi dobré vůle, kteří hledají cestu ze sociálního chaosu, kteří si uvědomují, v jakém nebezpečí jest evropská civilizace a kteří chtějí vrátit Francii i celou Evropu Kristu.“

Lille, v květnu 1936.

vali na to, že dělník je rovněž člověkem, který má duši, a který má potřeby, aby s ním jednali jako s takovým, liberální páni neslyšeli nebo toho nedbali. Když Pius XI. varoval před strhováním do bída proletariátu, když se zmiňoval, že je nutno, aby dělník obstojně bydlil, aby mohl se starat o řádnou výchovu dětí, aby sociální zákonodárství bylo utvářeno v duchu spravedlnosti a lásky, nebyl slyšen. A kapitál si nevzal k srdci ani jeho výtek hyperkapitalismu, který je tak velkým zlem moderní doby. Kapitál má moc, o jejímž rozsahu nemáme ani řádného ponětí. Neomezuje se jen na malou skupinu, nýbrž proniká celý život a všechny strany, a proto je jeho působení tak vynikající. Kapitalism nedbal prostě — vidíme to i u nás — požadavků dělníků, sliboval jim sice, ale slibů nesplnil a ani zdaleka jim nedopřával místa, které jim patřilo.

Když po vítězných volbách pravice ve Španělsku r. 1933 byla ustavena vláda Lerrouxova — dvě leta od revoluce vládly strany levice — považovala za prvou svoji povinnost omezit nebo zrušit řadu sociálních zákonů dříve odhlasovaných. Je pravda, že finanční situace země nebyla růžová a že zatížená pokladna státní nemohla unést, ale je též pravdou, že bylo možno si vésti rozumně v rušení některých opatření revoluční předcházející vlády. Ale vláda, ve které měl významné místo politický vůdce katolíků Gil Robles, neměla dosti síly opřít se proti kapitálu a velkostatkům. Stávka stíhala stávku a vláda nebyla s to přinutiti zaměstnavatele k větší povolnosti ve prospěch dělnictva, které nemělo nikdy na různých ustláno. Energického zákroku bylo třeba tím více, poněvadž byl dobře znám podíl, který připadá v těch věcech komunistickým emisarům. Sestoupení k lidu by se bylo osvědčilo.

Oficiální list monarchistů francouzských zaútočil před volbami 18. dubna na pravici, vytýkáje jí jako největší její chybu, že „*neléčila bídu lidu a nebránila jejímu šíření organizací správného korporativního zřízení*“ A list se obává, že ani v budoucnosti nebude míti pravice dosti síly k boji proti výstrelkům kapitalismu. Příliš dlouho mu podléhala a byla jím pronikána, než aby se dovedla rázem vzchopit. Robles, který jako vůdce Katolické akce, Herrera, chtěl usku-tečňovat k praksi zásady encykliky „Quadragesimo anno“, neměl ovšem tolik možností, jako třeba belgický ministerský předseda Van Zeeland, jenž dovedl zakročit na banky a přinutit je ke spolupráci na národní obrodě, aniž je znacionalisoval. Robles se snažil udržeti řád v zemi a přecenil i síly vlády i síly svého vlastního tábora i soudružnost stran pravice a středu. Chtěl zavést pořádek do státního rozpočtu, obnovit v cizině důvěru ke Španělsku, ale neuvědomil si dosti sociální stránky prostředí, důraznosti sociálního problému. Francouzští politici pravice, aspoň někteří, si to uvědomili, ale několik dnů před volbami. Snad to by bylo ještě stačilo, kdyby pravice byla jednotná. Kdežto lidová fronta postupovala sjednoceně, strany pravice nikoliv. Ve Španělsku tomu nebylo jinak.

K řešení těžké sociální a hospodářské krise je nutno si vždycky připamatovat, že její základy jsou též mravní a že bez spravedlnosti a lásky nebude odstraněna. To jsou dva základní pilíře veliké nosnosti. Nuže, chybou kapitalismu bylo od počátku, že toho neuznával a proto se stále více prohlubovala propast mezi proletariátem, dělnictvem a zaměstnavatelem. Toto prohlubování je ještě nebezpečnější v době, kdy kapitál stlačuje nízko zaměstnavatele a sám prostřednictvím malých, finančně silných skupin, ovládá hospodářský život. Známý socialistický reformátor belgický De Man, i u nás známý, navrhuje k odstranění tohoto nesprávného stavu zánornění bank. Van Zee-

land uskutečnil kontrolu a přikázal bankám účastnit se spolupráce na výstavbě nového řádu. Ve Francii však ani ve Španělsku nebyl držen kapitál nikým na uzdě, a když bylo třeba pomoci k uskutečnění zdravého návrhu, odepřel ji. Uvážíme-li naprostou neschopnost parlamentu, který se často zbavoval veškeré odpovědnosti, rychlé střídání vlád, při čemž rozhodovaly často více zájmy osobní než věcné a státní, pak se nebudeme divit, že sociální zákonodárství bylo odsuzováno, že se dělnictvu, ať továrnímu či zemědělskému nedostávalo, čeho žádalo, a že se dožaduje splnění svých požadavků a přání u stran, které neměly dosud takové odpovědnosti, nemajíce zástupců ve vládě, jako socialisté a komunisté ve Francii, nebo u stran, které, když byly u moci, jako ve Španělsku, i když se neohlížely na zatížení státních financí, odhlasovaly zákony ve prospěch dělnictva.

Volby ve Francii ukazují ještě některé jiné zajímavé podobnosti: Velký úbytek hlasů odevzdaných radikálům. Ve Španělsku byla před volbami Lerrouxova radikální strana rovněž roztržena a těžce porážena. Radikální strany nejednou byly zapleteny do různých nepěkných afér a ve volebním boji toho proti nim využili dobře kandidáti pravice. Ve vládě se též osvědčily a právě radikálům může být Francie „vděčná“ za to, že její autorita v zahraniční politice stále klesá. Toho si byl dobře vědom jeden činitel, který od roku 1933 vykonává stále citelnější vliv na události v evropských státech, a tím je sovětské Rusko, výstižněji řečeno třetí internacionála. Z ní vyšlo heslo Lidové fronty, jejímž programem by bylo sloučit, bez ohledu politického a náboženského kředa, všechen pracující lid z měst i venkova k vítězství za spravedlivé požadavky dělnické třídy. Všechny socialistické strany byly vyzvány k utvoření jednotné fronty, jejímž tvůrcům bylo zakázáno dotýkat se otázek, které by mohly rozdělovat, jako jsou třeba otázky náboženské. Tato fronta pracovala ve Francii dvě leta, a byla to práce intenzivní, po stránce organizační znamenitá. Vloni byly přizvány ve Francii ke spolupráci i spolky katolické dělnické mládeže, jocistů, a byly jim dávány záruky, že v ničem nebude útočeno na církev a náboženské kredo členů jejich. Lidová fronta strhla na sebe v oblastech průmyslových většinu dělnictva a v oblastech zemědělských většinu maloročníků, jak ve Španělsku, tak i ve Francii. Je třeba totiž přiznat, že v obou zemích je na venkově stav velice žalostný a že venkov španělský i francouzský je krísí hospodářskou postížen velice těžce. Ve Francii byl odhlasován zákon o zemědělských komorách roku 1924, doplněn roku 1932, ale pravomoc jim nebyla přiznána téměř žádná. Ve Španělsku malí zemědělci byli zase pobouřeni, když bylo zaraženo nebo aspoň zpomaleno provádění pozemkové reformy. Lidová fronta měla tedy všechny předpoklady k získání nejručnějších vrstev. Vynaložila na to peníze, nešetřila vydáváním četných brožurek, a ve volebním zápase, hlavně ve Francii, byl tisk le-

více velice rozšířen a prováděl agitaci, s níž se agitace pravice nedá vůbec srovnat.

Několik důvodů, které jsem dosud uvedl, není jen vzato z období bezprostředně předvolebního, a ani poslední důvod, jež považuji za neméně důležité, zahlédáme ve vývoji několika let, nebo několika desítek let. Opět se vracím ke slovům, která pronesl po španělské revoluci roku 1931 jeden katolický politik: Hořely chrámy, byli vyháněni ze země řeholníci a řeholnice, zavírány konfesijní školy. A letos měl redaktor pařížského časopisu „L'Illustration“ rozhovor se španělským katolickým politikem, který mu řekl na jeho údiv, jak se to všechno může dít v zemi po výtece katolické, toto: „Za monarchie jsme dělali my katolíci parádu a naši odpůrci pracovali. Nyní musíme my pracovat a svým nepřátelům ponecháme parádu.“ Po porážce pravice napsal list francouzských katolíků „La Croix“: „Přiznejme si, že jsme málo pracovali a že jsme nedovedli ani využít ve svůj prospěch toho, co jsme vykonali.“

Na omluvu Gil Roblesa je nesporné, že se ve Španělsku málo pracovalo a za několik let nelze všechno strhnout. Ve Francii pracují katolíci sociálně od osmdesátých let minulého století, ale mají malý vliv na vývoj státu. V obou zemích již před padesáti lety byl vznícen boj za vítězství ideí laicismu a je veden ustavičně. Ve Francii je v jeho čele „Národní syndikát učitelů“, který je z velké části ovládnán komunistickou ideologií. Pravicové strany a listy nepodnikaly nic na potření tohoto svého nepřítele. Listy, řízené v liberalistickém duchu, vynášely názory, ubíjející křesťanské citění ve čtenářstvu, a dnes dostaly za vyučnou. Když podřývaly mravnost, nebalý se o národ, a dnes, když se má umout vlády Blum, pláčí nad budoucností Francie. Je to trochu pozdě, a kdo ví, pokud je to upřímné. Vlna laicismu neopadá, špatně bychom posuzovali skutečnost, kdybychom se dali uspat vnějším zdáním. Komunisti nespí a Pius XI. ve svém proslvu k poutníkům maďarským a v řeči při zahajování mezinárodní výstavy katolického tisku v Římě neupozorňoval nadarmo katolíky a celý svět na nebezpečí komunismu v nynější formě. Změnily se metody, ale nebezpečí se nezmenšilo. Je stejně hrozné jako po skončení světové války.

V Lidové frontě přebírají vedení komunisté, ale přebírají je pomalu i v parlamentech a ve vládách. Režimy liberalisticko-kapitalistické se hrouť. V těch dobách je povinnost katolíků ohromná. Jeho Svatost Pius XI. řekl, že největším pohoršením církve v devatenáctém století je, že ztratila dělnictvo. Velký ruský křesťanský myslitel Berdiajev, žijící v Paříži a nakloněný katolicismu, končí svoji studii o komunismu proroctvím, že o budoucnosti světa bude rozhodovat dělnictvo. Program naší činnosti je tím jasně dán. A i naše účast na vývoji v budoucnosti. Události ve Španělsku a ve Francii jsou mementem pro celý vzdělaný svět a je možno pod jejich zorným úhlem zpytovat svědomí.

Anketa o evropském duchu.

Dnes, kdy je Evropa rozdělena do několika těsných táborů, je velice pozoruhodná taková anketa o evropském duchu, jakou vedou již po delší dobu Les Nouvelles litteraires. Anketa má hlavně na zřeteli tyto otázky:

Existuje duch evropský a je tento duch skutečnou podstatou? Má intelektuál podíl na utváření tohoto ducha již při svém tradičním postoji klerika? Bude Evropanem nový člověk, kterého vidíme vyrůstat v rozličných zemích pevniny? Budují Evropu skutečně vzdělanci nebo vzrůstá z určitých potřeb hospodářských?

Na tyto otázky již odpověděli Paul Valéry, Julien Benda, Romain Rolland, Georges Duhamel, Paul Clau-

del. Z odpovědí zasluhují zvláštní pozornosti odpovědi Paula Valéryho, Juliána Bendy a P. Claudela.

Julien Benda odpovídá jen na druhou a třetí otázku. Avšak činí to tak, že se vyrovnává i s první. Podle Juliána Bendy je vzdělavcovou povinností činně utvářet evropského ducha. Odpovědi zasluhují pozornosti i u nás. Problém evropského ducha je hlubší a jemnější, než se zdá Romainu Rollandovi a Georgesu Duhamelu.

„Pravil jsem,“ odpovídá Julien Benda, „že vzdělavec zrazuje své poslání, jestliže se účastní veřejného života v zájmu čistě hmotném a sobeckém, ať již se to děje jménem národa nebo strany. Nikdy jsem nehlásil, že by se vzdělavec dopustil zrady, kdyby jen

Je krise skutečně nalomena?

Příčiny dnešní světové deprese jsou již tak prodebatovány a prostudovány, že snad není na širém Božím světě časopisu, aby se jimi nezabýval. Doba je nabitá zápasy na hospodářské, kulturní a na mezinárodní frontě, a přinese-li některý časopis zprávu, že to nejhorší už je překonáno, pak se zpravidla řekne, že jde o nový pokus živit lidi nadějami v lepší budoucnost.

Tentokrát však ty výhledy do budoucna nejsou tak zamžené. Všimněme si trochu svědomité statistiky Společnosti národů o výrobě v různých státech, při čemž je vzat za základ index z roku 1929:

	průměr 1932	konec r. 1934	konec r. 1935
Československo	63,5	65	78,5
Francie	68,8	66,7	68,1
Velká Británie	83,5	104,3	103,2
Itálie	66,9	82,2	87,2
Německo	53,3	83,1	99,6
Rakousko	64,3	76,3	83,7
Polsko	53,9	65,2	69
Spojené státy	53,8	71,4	86,6
Japonsko	97,8	145,4	148,8

Z toho vidíme, že pokrok je téměř všeobecný. Nejlepších výsledků dosáhly země dolarové, pak země bloku šterlinkového, mezi něž můžeme za určitých předpokladů zařadit i Československo. Pozadu zůstávají země zlatého bloku, z nichž Francie zaznamenává dokonce pokles a Belgie se vzchopila teprve roku 1935, což opět připomíná poměry československé. Blahodárným činitelem je stabilisace hlavních měn, která jaksi samočinně vyplynula z převratů poslední doby na finančním poli, aniž byla závazně a vědomě sjednána. Pro mezinárodní obchod je to povzbuzu-

jící, neboť byl neustálenými poměry měnovými ztěžován a někdy docela znemožňován. Ovšem, zůstávají tu ještě tíživá devisa opatření, ale o těch možno říci, že byla jen následkem kolísání kursů různých peněžních jednotek a že sama sebou pominou, jakmile se poměry ustálí.

Nebylo by fair přehlížeti stinnou stránku dnešní situace, a to nezaměstnanost. Sociální a politické nebezpečí, vyplývající z tohoto zjevu, není ještě zažehnáno. To by se dalo zapudit jen chlebem a přijatelnou životní úrovní. To není, zdá se, ještě v moci člověka.

Srovnajme nezaměstnanost v různých státech při průměru z roku 1934 a stav koncem roku 1935:

	počet obyvatelstva milionů	průměr r. 1934 tisíc	konec r. 1935 tisíc
Československo	15	677	794
Francie	42	376	481
Velká Británie	47	2,171	1,858
Itálie	43	964	609
Německo	65	2,658	2,570
Rakousko	7	370	384
Polsko	34	342	309
Japonsko	68	373	348

Země, které zůstávají v depresi, mimo jiné jsou tyto: Jugoslavie, Rumunsko, Francie, Bulharsko, Maďarsko, Švýcarsko. Boj s nezaměstnaností ještě prohráváme, ale soudí se, že, jakmile bude jen trochu zabezpečena základna pro mír mezi národy, Společnost národů pokusí se velkorysou akcí čelit nezaměstnanosti, což by ovšem byl ten nejkrásnější sen lidstva.

usiloval ve veřejném životě o to, aby zvítězily věčné hodnoty spravedlnosti a rozumu. — — — Evropský problém je po výtce problémem morálním. Mír mezi národy vyžaduje, aby národy přilnuly k universálnímu principu, který by přesahoval jejich jednotlivé zájmy, a který by bylo třeba zachovávat právě tak, jak jest třeba jej zachovávat každému jedinci uvnitř státu.

Kdo má hlásat národům úctu k takovému principu? Nikdy to nebyl ani nebude stát. Apoštolem tohoto principu mohou být jedině ti, kteří již svou povahou se dovedou povznést nad egoismus skupiny, tedy vzdělanec, klerik a filosof.

A na třetí otázku odpovídá Benda krátce: „Nepopírám nutnost vážných změn hospodářských pro Evropu, ale tvrdím, že reformy nebudou trvanlivé, plodné a účelné, nebudou-li doprovázeny hlubokou přeměnou mravní, nebudou-li totiž morálně zhodnoceny. Národohospodáři praví, že třeba změnit celou finanční koncepci, má-li se Evropa udržet na své úrovni. Což však není nutné pochopit, že jedinou zárukou tu může být kázeň lidu a důvěra jeho vůdců? Snad se nikdo nedomnívá, že může spíše být pevným základem k nutné přeměně víra ve všemohoucnost kovu než víra v morální pohnutky?“

Paul Valéry v odpovědi odkazuje na universálnost latinské kultury a vyzvedá její životnost, která jediná může překonat dnešní roztržštěnou Evropu.

Zvláštní pozornost si zasluhuje hlas P. Claudela. Ve své odpovědi nejprve rozebral moderní umělé pojmy evropský duch, evropanství jako nedostatečné náhražky určité, pevné tradice, bez níž se veškeré lidské snažení ocitá ve vzduchoprázdnu. Paul Claudel připomíná, že duch universalismu dal Evropě její přední postavení, a jestliže se Evropa odpoutala od

tohoto pevného bodu, pak zcela právem se kymácí po rozbouřených vlnách nejistot. Tam, kde se lidská pýcha a pošetilost vzdávají ve jméno moderních badání a věd společné pospolitosti, hyne blaho všech obcí a států. Církev svým nadpřirozeným posláním jest jedinou strážkyní života a rozkvětu všech národů, a nelze od ní bez následků odpatati. Avšak dokud žijí pojmy evropský duch a evropanství, nelze se nadíti, že bude možno spatřit plně dozrávat plody universální nauky Církve římské.

Vedle této jasné a přímé odpovědi Georges Duhamel podává jen ilustraci ke vzniku pojmu o evropském duchu. Před světovou válkou se kryl tento pojem s pojmem kultury. Duhamel se netají tím, že po krátkém nadšení z evropského ducha po světové válce se dostavily četné úkazy, které věští pro Evropu jen pohromy. Jen budoucnost může překonat křech, v které mohly za své vzít všechny statky kulturní, donedávna všeobecně obdivované. A proto zdůrazňuje Duhamel výchovu mládeže, která může být záštitou evropské budoucnosti. Zde vidí místo vzdělanců. K závěru pronáší slova, která jsou hodna toho, aby byla slyšena i u nás: „Není třeba vykládat mou lásku k Evropě nepřítzni k Francii. Je spousta lidí, kteří se domnívají, že je nutno pro spolupráci mezi národy odciziti se své zemi. To je blud a klam. Naopak je nutno, aby strom tkvěl silnými kořeny v národní půdě, má-li jen široce rozprostřít své větve, aby poskytoval ovoce nejen uvnitř zahrady, nýbrž také mimo ní. Opakují znovu, je třeba silných kořenů, pak inteligenci a lásku země. Nikterak se neodvracím od toho, co jsem napsal v Citovém zeměpisu Evropy: Jsem Evropan z Paříže a chtěl bych být, pozměniv Goethův výrok, francouzským občanem světa.“

Kapitoly z morálky.

Slobodná vôľa nie je tak jednoduchou veličinou jako by sa na prvý pohľad zdalo. Vieme o nej len toľko, že je. Ostatné složky sú viac-menej mysteriózne. Útoky protestantov, materialistov a moderných ateistických „osvietencov“ začrely práve do toho „tajomného“ a títo víťazne prehlásili pred celým svetom veľkolepé naturalistické atíoma: „nulla libera voluntas“! Všetko je nútne, pudové, zákonité a človek sa musí riadiť vo svojich činoch dľa presných zákonov, od ktorých nemôže ustúpiť ani na piad. Na takých zásadách stojí *materialistický determinizmus*.

Človek sa cíti nevoľno, keď počúva také heslá. Sú proti jeho prirodzenému citu a skúsenosti. Veď celé dejiny ľudstva majú jednu tendenciu: Zaisťiť každému jedincovi voľný rozvoj individuality vo voľnom štátnom živote. Životaschopný národ nemôže sniesť nad sebou cudzie jarmo. Jediniec tiež sa oslobodzuje od takých faktorov, ktoré ho zotročujú. A tak na jednej strane vidíme až prehnané snahy vymaniť sa zo všetkých pút, aj z tých, ktoré dávajú človeku smer, aby nepoblúdl. Na druhej zase cieľavedomé popieranie voľných sklonov vôle, len preto, aby táto slobodná vôľa nebola ich neúprosným sudcom. Máme pred sebou divný protiklad: Materialistické zásady stoja voči zásadnému materializmu.

Každý národ je hrdý na svoju *kultúru*. Účelom kultúry je odťahovať ľudí od hmoty. Krotiť v človekovi divoké pudy. Ukázovať mu duchovné krásy. A hned nato hovoria tí istí pestovatelia kultúry, že človek je mechanickým tvorom, ktorý neúprosne podlieha fatalizmu. Jako môžu obstať dve proti sebe stojace pravdy? Taká doktrína sama sebe kope hrob. Úplne ju zničí praktický život.

A naše kredo? Je *pozitívne*. Naše činy sú voľné. Nenútené. To je „libertas a necessitate interna“ Sú preto naše činy bez motívov? Nijako nie. Aj ony ich majú. Čin bez motívu nemá mravnej ceny. Je indiferentný. Človek by nebol rozumným človekom, keby jednal bez motívov. Ale aj o motívoch rozhoduje slobodná vôľa.

Netvrdíme, že je absolútna a dokonalá. Bože chráň! To by sme už boli nejakými „títanmi“ na úrovni samého Boha. Je len relatívna. Niekedy podlieha *kategorickému imperatívu hmoty*. Ale len niekedy. Nie vždy. Ani nie je dokonalá. Môže si vybrať dobro i zlo. Dokonalejšou by bola keby si mohla vyberať len samé dobrá.

V dvoch prípadoch človek nemá samého seba v moci. Quoad bonum in genere et quoad propriam felicitatem. Nemožno nechceť dobro. Človek niekedy pácha hriech len preto, že to mýlne pokláda za dobro.

To isté platí o osobnom štastí. L'udstvo od pravekov horučkavite sa ženie za šťastím. I keď by to šťastie bolo len tajomnou bludičkou s falošným svetlom: i keď ono je len zdánlivé, neskutočné: jednako každý túžobne vystiera k nemu svoje trasúce ruky a chce si ho urvať. Chce, aby byl šťastný nielen na chvíľku, ale vždy. Cez celý život i večnosť. Samovražda v pomätených myšliach pesimistov je tiež osobným šťastím. Je lepšia než trudný život. Po boľastnom akte, ktorým sa vystupňuje boľasť na najvyšší stupeň, nastáva pokoj. Večný pokoj bez bóľu. Naozaj? Keby posmrtný život bol nirvanou vtedy snád. Ale kto nám zaručí, že po smrti človek stráca svoju osobnosť a že mizne v božstve jako kvapka v mori? My nie sme vyznávačmi nirvany. Naše kredo je iné. Evanjelium nám nesľubuje nič takeho jako je nirvana.

L'udská slobodná vôľa je *relatívna*. Závisí na mnohých faktoroch. Sú tu vlivy vonkajšie i vnútorné.

Prostredie, výchova, rodičia, hmotné pomery, duch času môžu pôsobiť na jedinca i blahodárne i deštruk-

Vyznání nizozemského

Nedávno vyšla v Nizozemí kniha, jejíž první vydání bylo rozebráno za tři dny! Řídká událost, aby za tak krátkou dobu byla rozprodána kniha dosti značného rozsahu. A nebyl to žádný sensační román nebo politická brožurka o nějakém skandálu. Což to není pozoruhodná událost, když za kratičký čas rozeběte se tolik výtisků knihy apologetické v dobách přesycených hmotářstvím?

A také málokeré apologetické dílo vzbudilo tolik pozornosti v Nizozemí, jako právě kniha bývalého ministra dra H. P. Marchanta. Ostatně ani konverse slavného nizozemského básníka Frederika van EEDENA nevzbudila tolik zájmu a pozornosti, jako historie konverse dra H. P. Marchanta. Je tomu již rok, kdy nizozemské noviny přinesly sensační zprávu: Dr. H. P. MARCHANT, ministr vyučování, umění a věd, odstoupil a současně se vzdal vůdcovství liberálně-demokratické strany, neboť se stal katolíkem. O jeho konverzi jsem psal minulého roku v pražské revui „Život“. Po dlouhou řadu dnů plnily se sloupce nizozemských novin články a pojednáními, myšlenkami a dohady o konverzi této vynikající politické osobnosti nizozemské. Samozřejmě, že byly podnikány na ministra z jistých míst útoky a on obviňován z nepěkných věcí. Tehdy dr. H. P. Marchant uveřejnil obrannou brožuru „Tot verweer“ (Na obranu), v níž obhajoval svoji konverzi pouze se stanoviska politického a trochu i se stanoviska společenského. To však bylo pouhé dílko, jehož účelem bylo odstraniti v jistých kruzích panující mylné špatné mínění o jeho konverzi vzhledem k politické jeho činnosti a jeho politickému postavení.

Nyní však vyšlo apologetické dílo. Plamen, který vyvolal jeho obrázení, podnítil v něm odhodlání postaviti se na obranu dosaženého obrázení a zaútočiti na ty, kdož ohrožují víru. Kniha, vydaná pod názvem „Hoe ik er toe kwam“ (Jak jsem k tomu dospěl), patří zajisté mezi nejsrozumitelnější a nejpřímější cesty, jak ukázati protestantům pravý obraz katolické Církve, a tak je znovu uvést do starého a věčného Domova. Je velmi pozoruhodno, že kniha napadá protestantismus pro ty neustále opakované fráze proti katolické Církvi, ale nikterak nevěnuje pozornost dogmatům protestantismu, jako jest „sola fides“ (pouhá víra) a učení o predestinaci (předurčení). Má za to, že současný protestantismus už o ně skoro vůbec nedbá a proto nezasluhují zmínky.

Apologetická kniha bývalého ministra Marchanta, který náleží mezi nejzkoušenější a nejprozítelnější ni-

tívne. Je to kapitola pre pedagogov. Na ilustráciu uvediem jeden krátky prípad. V Košiciach policajt uchytil štyriročného chlapca pri krádeži. Pri výsluchu chlapec bez rozmýšľania udal svoje meno, meno rodičov a byt. Keď hľadali rodičov dľa zapísaných mien, zistili, že i meno chlapcovo i rodičov i byt byly — vymyslené. Taká je filozofia biedy. Slobodná vôľa krutým prostredím je ubitá. Výchova žiadna. Prvé dojmy, ktoré sa vkrádajú do duše dieťaťa ničia v zárodku každý predpoklad pre vyšší život. To nie je pôda pre svätcov. Tu moralisti majú dať prvé slovo sociológom.

Slobodná vôľa podlieha niekedy diktátu abnormálnych organických porúch. Tie patria už medzi vnútorných faktorov.

Najnovšia doba vyniesla na povrch novú odbočku biologickej vedy: *nauku o hormonoch*. Sú to exkréty endokrinných žľaz v ľudskom tele. Máme ich niekoľko. Najznámejšie svojimi účinkami sú tieto: Žalúdočná žľaza alebo pankreas so svojím hormonom insulinom. Nadľadviny s hormonom adrenalinom. Štítna žľaza s hormonom thyroxynom. Zárodečné žľazy so sexuálnymi hormónmi. K nim sa družia ešte

konvertity.

zozemskej politiky (byl tvůrcem a dlouholetým vynikajícím vůdcem liberálně-demokratické strany), nemá obvyklého obsahu podobných knih. Velmi málo se dočtete v ní o historii jeho obrácení, ačkoli jest nadepsána „Jak jsem k tomu dospěl“. V několika větách sice přiznává, že nikdy neměl nechuť vůči katolíkům a že, když čím lépe poznával katolíky, neboť bylo mu navazovati a udržovati s nimi styky, tím více byl přitahován do katolického ovzduší. Ukazuje proto ve své knize velmi jasně a trefně, jak u v a ž o v á n í m dospěl ke katolictví, a to uvažováním o těch obvyklých názorech a špatných představách, jaké dodnes mají nizozemští protestanti o katolické Církvi, církevní autoritě, kněžstvu, zpovědi, kříži, moci církevní a pod. Jasně ukazuje, že jenom z předsudku protestanté nechtějí znáti a rozuměti katolické Církvi a že pouze těmito předsudky mohou se udržeti falešné názory o teorii a praksi katolické Církve. „Musíme se obrátiti k prameni křesťanství, jímž je jedna, apoštolská Církve, neboť reformace Martina Luthera skončila úplným nezdarem,“ říká dr. Marchant. A na jiném místě, ke konci knihy, stojí doslovně toto: „Co Huizinga (jeden z nejvýznamnějších myslitelů soudobého nizozemského protestantismu a docent university v Leidenu) hledal, e k s i s t u j e, a jest nejvyšší čas. Touha po spasení stává se neudržitelnou.“ Znova a znova ukazuje rozklad protestantské reformace a úpadek, degeneraci, rozumářství (nacionalismus), které vede ty, kdož mají aspoň trochu víry v Krista, ke klanění se Hmotě. Také bývalý ministr Marchant je myslitelem, ba dokonce jedním z nejbystřejších současného Nizozemí, a nemohl hned absolutně se smířiti se všemi katolickými myšlenkami a zásadami. Leč dovedl, odloživ předsudky proti katolictví a víře ve spasitelnou smrt Kristovu, odvážil se tak dlouho a hluboce přemýšlet, až poznal, že jenom katolická Církve je jedna, pravá Církve Kristova, kterou Kristus založil, v níž Kristus žije a bude žíti do skonání věků.

Knihy dra Marchanta (zajímavě, že věnuje kapitulu slavnému nizozemskému hudebníku prof. dru Willemu Mengelbergovi, totiž tu, kde uvažuje o vztahu krásy lidské a božské) stala se četbou velkého množství lidí a stojí za to, aby se stala známou i za hranicemi své vlasti. Otevírá uši i oči i srdce mnoha lidí pro pravdu, pravdu Kristovu, žijící v katolické Církvi. Intelligentní lidé všech národů a jazyků naleznou v té knize mnohem jasnější obraz Církve Kristovy, než měli dosud, a to z pera bývalého protestanta a racionalisty.

Wim van Heugten.

menšie: hypofyzis, epifyzis, thymus a epiteliálne teleská.

Dnešná biologická veda odvádza z činnosti hormonov všetky podstatné vitálne pochody v ľudskom organizme. Je isté, že poruchou endokrinných žľaz nastávajú v ľudskom organizme chorobné zjavy. Stačí spomnúť jako markantný prípad poruchu žľazy epifyzy. Jej funkcia bola za dlhý čas neznáma. Decartes myslel, že tam sídli ľudská duša. Dnes sa zistilo, že porucha tejto žľazy zaviňuje *predčasnú pohlavnú dospelosť* (pubertas precox). Hyperfunkcia hypofyzy zaviňuje u muža nadmierne hromadenie tuku, zakrňovanie pohlavného orgánu, takže muž má výzor eunucha.

Poruchy ostatných endokrinných žľaz tiež pôsobia *pathologicky*. Nedostatok insulínu zaviňuje cukrovku. Thyroxyn pôsobí na výmenu látiek. Adrenalin zase ovláda sympatický nervový systém a krvný obeh. Zistilo sa, že nedostatok hormonu v štítnej žľaze zaviňuje chorobné útvary jak na pr. endemický nádor, kretinizmus. Psychológovia odvodzujú z hyperfunkcie thyroxynu duševnú depresiu. Taktiež mnohé chorobné symptómy, ktoré majú psychický

výzor, jako na pr. pocity úzkosti sú zaviňované nedostatkom alebo prebytkom thyroxynu. Z toho jasne vidíme, že všetky dôležité procesy v ľudskom tele závisia na týchto podivuhodných hormonoch.

Tu patrí zvláštna kapitola o perverznom pohlavnom púde, o *homosexualite*. Pohlavné žľazy sú tiež endokrinné. Ich hormony vytvárajú u jedincov sekundárne pohlavné znaky. Nám ide len o to, aby sme zistili, či homosexualita je zaviňovaná organickou poruchou (perverzia) a či iba prejavom ľudskej zvrhlosti (perverzita).

Dejiny ľudstva dávajú nám o tej neresti smutné dáta. Vieme dobre, že homosexualita zúrila skoro jako epidemia práve medzi najkultúrnejšími národmi. Listy sv. Pavla jasne svedčia jako to bolo u Grékov. V staroveku boli jej oddaní práve „lumina“. Až sa zhrozíme, keď počúvame, že medzi nimi boli Sokrates, Sapho, Plato, Caesar, dľa niektorých aj Michelangelo a švédská kráľovna Kristina. Je teda homosexualita choroba a či mravná zvrhlosť? *I jedno i druhé*. Pozrime sa najprv na jej obeť.

Biológ Hirschfeld tvrdí, že v Nemecku je homosexualite oddané asi 1 a pól proc. z celého národa. Dľa neho je na celom svete priemerne 1 proc. ľudí s pohlavnou perverziou. Zarazí nás zpráva, že vo veľkých mestách je aj homosexuálna prostitúcia. V samotnom Berlíne je vraj na 100 hostincov s mužskou obsluhou, kde sa schádzajú ľudia k pohlavným orgiám. Avšak homosexualita sa vyskytuje nielen u kultúrnych národov. Najdeme ju i u divokých kmeňov, hoci v menšej miere.

Biológovia tvrdia, že podstata homosexuality spočíva v *konstitučnej anomálii pohlavných žľaz*. Preto pokládajú homosexuálnu perverziu (nie perverzitu!) len za variáciu pohlavného pudu. Teda dľa nich ľudia s homosexuálnymi sklonmi sú ináč duševne normálni. Odtiaľ ich snaha zrušiť paragraf 129 b tr. z. Vraj homosexualita je pre tých ľudí tak prirodzenou jako pre druhých heterosexuality. Sú vraj preto nespravodlivo trestaní a ustavičný rozpor medzi zákonom a pohlavným pudom ženie ich niekedy až k samovražde. Snáď na prvý pohľad by sme im dali za pravdu, keby také konklúzie boli matematickou rovnicou.

Ale život nie je vždy matematikou. Ani mravnosť sa nedá umocňovať alebo odmocňovať dľa matematických zákonov. Je isté, že medzi pravými homosexuálnymi ľuďmi je veľký počet zvrhlíkov, ktorí sa oddávajú homosexualite z pohlavnej presýtenosti. Iní zase z nej majú zisk.

U niektorých homosexuálna perverzia je zaviňovaná duševnou alebo nervovou poruchou. To je už *psychopatologický* prípad. K nim sa druží nevelký počet hermafroditov či už pravých, alebo nepravých. Nepraví hermafroditi môžu žiť aj v manželstve.

Teraz už môžeme vyniesť mravné princípy. V prvom prípade, keď pravá homosexualita spočíva v konstitučnej anomálii pohlavných žľaz, lekári i biológovia tvrdia, že tie osoby sú duševne celkom normálne. Majú slobodnú vôľu. Odchyľka vo vývoji pohlavných žľaz nikdy nemôže slobodnú vôľu úplne zničiť. A preto Noldin hovorí, že tí, ktorí sú oddaní homosexualite páchajú hriech sodomie i vtedy, keď ona je vrodená. Sú mravne povinní tak krotiť svoj neprirodzený affekt, jako normálni ľudia svoje nezriadené žiadosti (De sexto 45.). Preto nemôže byť ani reči o zrušení zákona 129 b. Čo teda robiť?

Sami zastanci homosexuality priznávajú, že homosexuálni ľudia majú veľké dispozície *k zachovaniu čistoty*. Snáď vlivom trestného zákona. Tere zachyčue túto myšlienku a pokračuje: „Treba nadchnúť človeka s perverzným pudom k čistote. To je základná smernica jeho výchovy. Treba mu povedať, že neslúži ľudstvu každý tým, že mu plodí potomkov: značný počet, a to práve tých, ktorí mu boli najosožnejší, žili celibatne a v čistote.“ (Melka: Homosexualita str. 95.)

Dať dišpenz od prirodzeného zákona a dovoliť vec, ktorá je samá v sebe (intrinsece) zlá, nemôže *žaden človek ani štát*. Bolo by to snád k zdánlivému dobru jedinca, ale nijako nie spoločnosti ani štátu. Zrušením zákona proti homosexualite samovraždy by neprestaly. Ten istý dôvod udávali „filantropovia“, aby uzákoonili manželskú rozluku. Aby vraj nedošlo k manželskej tragedii pre neznesiteľné manželstvo. A výsledok? Samovraždy sa ešte *zdvojnásobily*. Veď samovražda nie je zavinená konfliktom medzi zlým činom a štátnym zákonom, ale skôr sa môže pričítať výčitkám *svedomia*, ktoré za každých okolnosti sa búri proti neprirodzenému činu.

V druhom rade máme chorobné prípady homosexuálne perverzie. Tie sú už iného druhu. Tu slobodná vôľa už je hatená a niekedy úplne znemožnená. Hirschfeld spomína zvláštny prípad hysteroneurastenie, ktorá niekedy dosiahne takého napätia, že ženie svoju obeť priamo do zúfalstva. Avšak mierna nervozita nemôže byť príčinou homosexuálnych afektov. Dnes nervové choroby sú tak rozšírené, že by každý *druhý človek* musel byť perverzným.

Táto kapitola patrí najprv lekárom a tak moralistom. Vyliečením neurózy prestane aj perverzita. Aj pravá homosexualita sa dá liečiť. Operáciou a transplantáciou pohlavných žláz lekári už dosiahli pekných výsledkov. Neradí sa, aby takí ľudia uzavierali manželstvá. Sú skoro vždy nešťastné a keď sa narodí deti, aj tie trpia dedičnou perverziou.

Tretí druh homosexuality je jednoduchá pohlavná zvrhlosť. Táto je hriechom *sodomie* v pravom slova zmysle. Nie je nijako vrodená ani psychopatologická. Mravná zodpovednosť je preto úplná. Vyskytuje sa častejšie pri námorníkoch, v spoločných výchovných ústavoch a v skautingu. Vieme, že v Nemecku je celá literatúra, pojednávajúca o vzťahoch homosexuality ku skautingu. V niektorých týchto prípadoch homosexualita je iba východiskom z núdze. Za normálnych okolnosti mizne neprirodzený affekt.

Aj mravy dnešnej spoločnosti nepriamo zaviňujú

Fr. Vit Beneš O. P.:

Nerozlučnosť manželstiev v prirodzenom práve.

Snad již v červnu se dostane osnova nového občanského zákoníku do parlamentu a brzo potom bude znovu upravováno (odděleně) i rodinné právo. Manželská novela z roku 1919 zavedla rozluku i pro manželství katolická z důvodů v zákoně vypočtených a osnova jde ještě o krok dále, když umožňuje rozluku a činí z rozvodu jen zkušební, přechodnou dobu k rozluce (po 2 letech rozvedeného manželství může i rozvodem vinná strana žádat o rozluku). Tento směr hájí prof. Em. Svoboda z důvodů osobně snad velmi ušlechtilých, ale přece nestačících na zákonné zavedení rozluky. Píše: „I kdyby šlo jen o malou skupinu lidí, kteří bez viny trpí a kterým je možno pomoci, jsme povinni to učiniti“ — „zákon připouštějící rozluku, působí výchovně; chce rozloučiti sňatky lehkomyslné, nerozvázné, uzavřené mezi lidmi, kteří se nemilují.“ „Cíl, za nímž směřujeme, jest, aby manželství, právně rozlučitelné, stalo se mravním svazkem nerozlučným“ (budoucí rodinné právo). Jinde napsal o manželství: „Je-li jinde zapotřebí dovršit, povznést právo spravedlnosti a láskou, v manželství je to nezbytností. Když už se dovolává právo, je to neštěstí. — Může-li něco dokázat, jak je daleko lidský dar od mravní dokonalosti, je to skutečnost, že právo upravuje otázku rodinného života.“

Je jisto, že pozitivní právo netvoří, nýbrž jen upravuje manželství, které přesahuje obor práva a sahá i do jiných disciplin (morálky, etiky, sociologie). Má však co nejvhodnějším způsobem formulovat a upravovat příkazy práva přirozeného, které někdy nejsou všem lidem zřejmými tak, aby vedlo k blahu lidskou

pohlavné perverzie. Melka za důrazne stavia proti sústavnému pomužšťovaniu žien. Dnešné ženy strácajú svoje ženské charaktery a úmyselne odhazujú od seba všetko to, čo ich robí ženami. Výsledok: odpudzujú od seba mužov a homosexualita potom už má kde vyberať svoje obeť.

Avšak i normálny pohlavný pud môže byť niekedy *presílený*. Jezuita Joannes B. Müller minulého roku uverejnil v jednom čísle „Schönere Zukunft“ článok o význame hormonov pre ľudský organizmus. V článku pripúšťa možnosť organických porúch aj pri normálnom pohlavnom púde. Hovorí: Abnormne silný pohlavný pud robí ľudí nebezpečných pre ich okolie. Ženie ich často k mravným priestupkom a tak sa dostávajú do rúk polície a do väzenia, i keď nie sú zodpovední v plnej miere za svoje činy. V mnohých prípadoch je vylúčená každá rozumná úvaha. Prevláda sila a rýchlosť chorobného pudu a slobodná vôľa je preto tak zaťažaná, že vôbec nemôže prísť do úvahy. To si musia moralisti a pedagógovia uvážiť a brať na to ohľad. Právom hovorí Dr. J. Klug (Tiefen der Seele): „Je to hlboká pravda, že mnohá *disharmonia* v bytí človeka je *zaviňovaná disharmoniou*.“

Preto Müller upozorňuje pedagógov, aby mali viac porozumenia pre takých nešťastníkov a aby hneď neodsudzovali nerozumné činy jedincov, ktoré sa vyskytujú niekedy v rokoch puberty. Avšak *nesmieme generalizovať*, ako to robí Lombrozova kriminálna antropológia. Nesmieme chorobné prípady zovšeobecňovať.

Teraz už dobre poznáme relativitu slobodnej vôle. Videli sme, že závisí od mnohých činiteľov. Toto sú „*circum stantiae*“, ktoré morálka vždy berie do ohľadu, keď vynáša svoj ortiel nad hriechom. *Objektívny hriech nemusí byť ešte subjektívnym hriechom*. Ale aj prekážky niekedy sa dajú víťazne lámať. Dajú sa pri dobrej vôli zmôcť. Gratiae actuales, ktoré Boh nikomu neodopiera, keď je slobodná vôľa postavená pred skúšku, dopomôžu k víťazstvu nobis cooperantibus.

spoločnosť. A jedním z takových príkazů přirozeného práva je nerozlučnosť manželství, o níž se dnes tak často disputuje.

Pro člověka jako tvora rozumného bude snad základem založení manželství na etickém řádu. Etika je přirozenou ušlechtilostí lidských jednání a jako taková buduje na lidské přirozenosti, ji zdokonaluje a z ní odvozuje závěry. Přirozenost se řídí zákony, danými samým Tvůrcem, zákonem přirozeným, který vede tvory k cíli, k společné harmonii celku. Zatím co nerozumné tvorstvo je řízeno k svému cíli nutnou činností — instinktem, rozumné tvorstvo, které poznává svůj cíl a vztah prostředků a překážek k němu, určuje si samo cestu rozumem a vůlí! Člověk poznává světový řád, přijímá jej jako závazný, jako *přirozený zákon*, vedoucí k dobru celku, stává se *účastným na věčném skonu Božím*. Jako prvý praktický předpis má přirozený zákon ustanovení: čiň dobře a varuj se zlého! z něhož je pak odvozena celá stupnice norem, jedněch zřejmých samo sebou (všeobecné prví principy), jiné jako závěry prvých (odvozená nařízení přirozeného zákona).

Člověk je „animal rationale“ živý rozumný tvor: jeho živočišnost je zdokonalována rozumem. Proto i manželství, odpovídající jeho přirozenosti, není jen animální, uspokojující pudovou potřebu zachování druhu, nýbrž musí vyhovovati i druhé podstatné vlastnosti, rozumnosti — totiž uspokojením jeho duševní touhy po dobru, kráse a pravdě. Dosažení cíle je pro každou bytost dobrem; aby manželství bylo shodné s přirozeným zákonem, musí vésti k dosažení

cile. Sv. Tomáš (Contra gent. III. 122) postupuje z analogie: Zvířecí pud nutí zvíře k úkonům užitečným, třeba nechápe cíl jednání. Proto u zvířat, u kterých samička sama nestačí k vyživení mládat (u ptáků), pečuje o ni sameček a tak umožňuje udržení druhu. U jiných (u psů) žíví samice svá mládata mlékem a proto není třeba trvalejšího svazku se samcem. Boží prozřetelnost sama vede tyto tvory k uskutečnění cíle, k vytvoření nových, schopných jedinců téhož druhu. Ale člověk má svá jednání řídit sám, protože rozumem poznává, co mu prospívá a vůlí směřuje k provedení poznaného dobra. Proto nemá jeho pud platnost neomezenou, protože vede jen k dobru smyslovému, a to neuspokojí celého člověka, ale jeho pud je zdokonalován rozumem a vůlí. Jako tvorům nerozumným i jemu dal Tvůrce přírody silný pud vyplnit schopnost plození, ale mimo to, jemu výhradně, poznání účelu této činnosti — zrození a výchova nových členů lidské společnosti. Nestačí tedy jen úkon oplození mateřské buňky, nestačí jen zrození dítěte, třeba je to prvotní účel manželství, ale je třeba jeho výchova až do plného rozvinutí všech jeho sil, až je z něho člověk = animal rationale. Žena-matka zpravidla sama nestačí na tento úkol, protože život lidský je velmi složitý a boj o život tak těžký, že sotva stačí rodiče oba. Někdy snad žena svým postavením a schopnostmi mohla by stačit sama na výchovu dítěte, ale výjimka nemůže rušit zákon, protože přirozená správnost lidských činů se neřídí individuálním, náhodným případem, nýbrž tím, čeho vyžaduje celek. Matce připadá úkol dítě zrodit, vyživit a dát mu prvě poznatky, otec zas je schopnější vést dítě při výchově charakteru a vášní, kdy nemůže se tak uplatnit něžnost a cit mateřský, jako přisnost mužova a síla vůle. K tomu je třeba ovšem i ukázněnosti rodičů, aby dítě netrpělo špatným prostředím. Z toho plyne dlouhé spoluzítí muže a ženy, potřebné k výchově nového člověka, protože cestou přirozenou obyčejně ještě dříve, než se skončí výchova dítěte jednoho, přijde další, které vyžaduje stejné péče. Dítě musí býti poučováno zkušeností svých rodičů; novorozeně není schopno přijímat poučování, jeho schopnosti se postupně uplatňují. Výchova je dílem odpovědným i při dospívání, neboť vášně snadno mohou zničit moudrost a opatrnost. (Lavand, Fil. rev. VII. 3.) Živočich žije víc instinktem, nepotřebuje tolik rozumové zkušenosti jako člověk, tedy tím obtížnější je výchova a dobrá příprava do života u lidí. Splněním tohoto úkolu (zrození a výchova dětí) v dlouhotrvajícím svazku muže a ženy vyplňuje manželství svůj prvý a základní účel.

Jednání člověka, má-li býti harmonickým projevem jeho bytosti, musí býti vedeno vůlí k poznanému dobru, musejí býti jeho nižší síly podřízeny vyšším, aby nebránily vráždění se do mravního, etického řádu. Stejně je tomu i v manželství. Zatím co u zvířat pouhý instinkt vede dva jedince k sexuálnímu spojení a třeba i, vyžadují-li toho okolnosti, k vzájemné pomoci, nestačí u člověka pud k splnění celého úkolu, plynoucího z manželství, nýbrž jen k počátečnímu aktu. Ostatní dílo je ponecháno rozumu, který má provést do konce výchovu započatého života třeba i proti vůli pudu, ženoucího se za novou rozkoší. Proto nestačí v manželství láska sexuální, ale je třeba harmonie sexu a erotu, t. j. duševní lásky k druhému pohlaví, založené na životních hodnotách. Pravidelně má předcházeti přátelství založené na vzájemném ocenění vzhledem k možnosti dojít k cíli, a i když motivem je zvýšení vlastní hodnoty hodnotami druhého, musí být řízeno spravedlností, odpovědností za štěstí druhého — a k tomu je třeba vůle a energie, zkrátka výchovy charakteru. Touhou se sbližují dvě bytosti, ale touha je částí lásky, a ta se u člověka opírá o rozum; avšak je přírodní nutností, že čím hlubší je duševní přátelství muže a ženy, tím mocněji se projeví jednou sklon sexuální a tím jistě-

ji vyústí do tělesnosti. (Manželské kap. Soukup.) Je třeba vzájemné spolupráce sexu a erotu, pozvednutí sexuálního pudu do duševních hodnot, jinak se úroveň duše sníží, nebo se prohloubí propast mezi tělesným a duševním. Cílem sexuální výchovy má být schopnost rodinného života; pouhé uspokojení sexuálního pudu vede k rozštěpení okolností. Přirozeně je organismus sám od sebe málo nakloněn k činnosti; proto k překonání této překážky je činnost provázena tím silnější rozkoší, čím větší je námaha: a protože splnění činnosti, začínající sexuální rozrušením a končící výchovou dítěte, vyžaduje stálé péče a námahy rodičů v pevném svazku vzájemném, proto je tato činnost spojena s intenzivní rozkoší. Člověk však poznává, že rozkoš je odlučitelná od vyplnění úkolu, že je možno vyhnouti se umělé odpovědnosti, proto je třeba silného erotu, který zabráni zaměnění prostředek (rozkoš) za cíl (zrození dětí); vždyť spojení na základě smyslného pudu není trvalé, protože při vhodné příležitosti se znovu rozbouří a zmizí prvá sexuální láska. Takto žijící člověk je bezmocně zmítán a ovládnán pudem a neuspokojení duševního erotu působí mu smutek, úzkost až i zoufalství. Na takový základ nelze stavět manželství. Síla ducha má zvládnout smyslnou lásku, uspořádati ji do patřičných mezí. Výrazem duševního erotu je pravá láska přátelská, která spojuje dvě myslící duše v jedno, která roste časem a neuhasne, ani když už se ztratí sexuální touha. Výchova sexualismu spočívá právě ve výchově lásky, v níž si duše navzájem sdílejí své duševní hodnoty a krásy života (Habán, Sexuální problém) — a taková láska nespočívá na rozmarech a vrtochu a citech, ale má trvalou hodnotu, vede k mravnímu cíli. Výchova erotismu ovšem žádá celého člověka, aby mravní silou a ctnostmi zvládl a upevnil převahu duševna nad smyslným pudem a vášněmi, aby ony byly podnětem a odměnou pravé lásky, upravené rozumně a přirozeně. Třeba ovšem zdůraznit, že láska manželská je jen doplněním cíle prvotního, ale zato trvá, i když už prvý cíl byl splněn nebo splněn býti nemůže; oddělena od zrození a výchovy dětí by byla pouhým přátelstvím, ne manželstvím.

Tak byla splněna další podmínka pro manželství. Ovšem dokonalá láska touží po dobru nejen pro sebe, ale i pro druhé; to je společenský úkol manželství. Manželství už přirozeně spěje k rodině. Dítě je společným dobrem otce a matky, je fyzickým dokladem jejich vzájemné lásky. Přírodovědecké zákony dědičnosti ukázaly, že rodina je nejvhodnějším prostředím pro plné rozvinutí všech sil a schopností potřebných k úspěšné výchově, a dítě že má nejvyšší pasivní schopnost přijímat poznatky a projevy lásky pro vzájemnou duševní blízkost. Vychovávatel může však jen vychovávat a učit lásce a oběti jen ten, kdo sám miluje a dovede se obětovat. Jinak vznikne v dítěti, které vycítí nepoměr slov a života, nedůvěra v opravdovost vychovatelů, která by měla nepříznivý vliv na další vývoj jeho povahy. Dítě je společným dobrem: poměr v rodině je tak přirozený, že z žádného důvodu nelze odeprít někomu z ní právo na lásku druhého, nýbrž mají ji společně užívat. To je líc rodiny. Ale už svým společenským posláním vyžaduje manželství, aby nižší bylo obětováno vyššímu. Jednou z takových obětí je *nerozlučnost*, kterou přinášejí oba manželé, protože úplné shody v životě dvou různých osob nikdy nebude. Láska ovšem sjednocuje, ale láska závisí od poznání a naše poznání není úplné a ještě světlo rozumu zatemňují vášně, které právě v sexuální touze jsou tak intenzivní; už sama láska působí obavu před možnou ztrátou — žárlivost. Čím je ovšem v manželstvech větší síla duševní, mohou vzájemným přinášením obětí nedostatky a propasti odstraňovat, a právě rozdíly učiní pramenem vzestupu; neboť ve vědomé a hlavně cílevědomé oběti je síla duše i radost (Soukup, Manž. kap. 25).

(Pokračování příště.)

Pius XI. o nebezpečí komunismu a sociálním poslání Církve. Při zahájení mezinárodní výstavy katolického tisku v Římě pronesl velikou řeč J. Sv. Pius XI., jehož chápání důležité role zdravého tisku je dobře známo. Z jeho řeči, ve které se dotkl dvou závažných problémů, uvádím několik myšlenek, poněvadž katolický denní tisk si nedal tolik práce, aby vyhledal „L'Osservatore Romano“ a přeložil řeč Velebného zovu. S bolestí konstatoval nepřítomnost dvou národů na výstavě: „Jednoho, v němž hlas překypující nenávisti proti Bohu a ničící, nebo chtějící zničit vše, co patří k náboženství a hlavně k náboženství katolickému, vše, mimo nezničitelnou věrnost k Církvi, podivuhodný heroismus, který každého dne připojuje nové kapitoly k martyrologii, a druhého, který je nám zvlášť známý a drahý, poněvadž proti vši spravedlnosti a pravdě, umělým směřováním politiky a náboženství, si nepřeje katolického tisku.“ V další části své řeči ukázal papež na veliké nebezpečí komunismu. „Prvým, největším a nerozšířenějším nebezpečím je jistě komunismus ve všech svých formách a na všech stupních. Ohrožuje a veřejně potírá všechno: důstojnost jednotlivců, svatost rodiny, řád a bezpečnost vzdělaného světa a zvlášť náboženství a jde až k otevřenému a organisovanému popření Boha a hlavně náboženství a Církve katolické. Celá literatura, na neštěstí velice rozšířená, je důkazem této práce, nepotřebujeme ani důkazů z Ruska, Mexika, Španělska, Uruguaye a Brasilie. Je to hrozné nebezpečí, všeobecné a universální. Tato universalita nezastřeně je prohlášována, zdůrazňována a organisována propagandou,“ když, jako v poslední době, si vede méně násilně a na pohled méně bezbožECKy, aby pronikla do prostředí tížeji přístupných a získala, což se jí, bohužel, daří, souhlas nebo aspoň toleranci, které tolik napomáhají zlu a jsou tak zhoubné pro věc dobra.“ Velebný zdůraznil dále, že Katolická akce jediná uchovává opravdové křesťanství a zmínil se o poměru mezi Církví a státem. „Ti, kdož maří život a činnost Církve, nebo kdož jí brání v plném a svobodném rozvíjení, vzdávají se vzácného jejího přínosu pro veřejnou bezpečnost, pro opravdový mír, pro veřejné dobro, nedělají jistě zdravou a rozumnou politiku. Svou pomocí nechce nikterak Církve usurpovat politice, co jí patří. Zato usurpaci dnes provádí politika, která proti vši pravdě, aby způsobila Církvi co nejvíce obtíží, a aby vzala její blahodárné činnosti nejšířší oblasti, které jí potřebují ke svému prospěchu nejvíce, odmíná jí mládež, rodinu, školu, tisk, lid. Církve přiznává státu jeho sféru činnosti a nařizuje, aby byl respektován, ale nemůže připustit, aby se politika odtrhla od morálky a nemůže zapomenouti příkazu božského Zakladatele, který, podle šťastného a silného výrazu našeho velikého Manzoniho, jí nařizoval „obírat se a zmocnit se morálky“ všude, kam vstupuje a může vstoupit.“

Světová organizace katolické Církve. Podle „Annuario Pontificio“ je takový stav světové organizace Církve: Pius XI. je 261. nástupcem Petrovým. Kardinálů je 66 (zemřel právě kardinál Lepicier), 10 sídelních nebo titulárních patriarchů, 214 sídelních metropolitů, 38 arcibiskupů residenčních, 912 biskupství, 685 titulárních arcibiskupů a biskupů, prelátů „nuntii mati“, apoštolských vikářů, světicích biskupů, opatů, administrátorů atd. Pak je 47 prelatur a opatství nullius, 274 apoštolských prefektur a 33 misíí a svéprávných distriktů. Diplomatičké zastoupení má svatá Stoličie v 36 státech, v 21 státech apoštolského delegátů bez diplomatického charakteru. U sv. Stoličie je diplomatičky zastoupeno 35 států a suverenní řád maltézský.

Zvláštní kardinálská kongregace pro Katolickou akci. V blízké době má býti z příkazu svatého Otce zřízena nová kardinálská kongregace, která by se stala střediskem pro řízení Katolické akce na celém světě. Jak se praví, ohlásí svatý Otec zřízení nové kongregace dne 31. t. m., v den narozenin sv. Otce, jenž při této příležitosti přijme ve velké audienci ředitele Katolické akce. Prefektem kongregace bude svatý Otec.

Druhý mezinárodní kongres katolického tisku koná se ve dnech 24. až 27. září v Římě. První kongres byl r. 1930 v Bruselu. Porady budou v dominikánské univerzitě Angelicum. Cestným předsedou bude kardinál-státní sekretář Pacelli. Na programu jsou zprávy mezinárodního bureau a stálé komise vydavatelů a ředitelů katolických listů, usnesení stanov unie a volba presidia, z přednášek budou na př.: „Duchovní vzdělání katolického žurnalisty“, „Poslání katolického tisku se zřetelem na zpožhanštění moderního života“, „Katolický tisk a šíření papežských projevů“ a j.

Světové dílo křesťanské charity. Podle generálního ředitele katolické Charity v Rakousku dra Tongelena dá se charitativní činnost katolické Církve v celém světě zachytiti do těchto číslíc: 15.700 katolických soukromých nemocnic, 13.400 ústavů k výchově mládeže a 140.000 stanic pro charitativní práci v domácnosti. Personál ve službě charity: na 350.000 řádových sester, 32.000 řeholniců a 120.000 laických ošetřovatelů a ošetřovatelek. Dobrovolných pracovníků nehonoraných je na 6,650.000.

Smouva polského episkopátu s rozhlasem. Polský rozhlas se zavázal episkopátu vysílati: 1. každou neděli a svátek zpívanou mši sv. a kázání všemi stanicemi, 2. každou první sobotu v měsíci bohoslužby s kázáním v basiliky ve Vilnu touto stanicí, 3. týdně lublinskou stanicí promluvu pro nemocné, 4. Varšavu pravidelně přednášky o náboženských, apologetických a misijně-vědeckých tématech, 5. Katovicemi každoročně postní kázání. Rečníci jsou určováni episkopátem a placeni rozhlasovou společností. Text musí býti předložen pře-

dem. Konečnou distancí v povolování přednáseti v radiu je příslušný diecéšní biskup. Rozhlasová společnost se zavázala nevysílati žádné protináboženské projevy a netrpěti propagandu zásad neslučitelných s naukou a morálkou katolickou. Na druhé straně doporučil episkopát rozhlas všemu kleru a pověřil jej, aby upozornil věřící nejen na výchovné poslání rozhlasu, nýbrž také na povinnost — platiti rozhlasové poplatky státu.

Potřeba časového vybavení pastorální teologie. Podle „Oss. Rom.“ nestačí zřizovati učitelské stolice Katolické akce na ústavech pro výchovu kněží, nýbrž je třeba odpovídající ucelení a přeformování příruček pro pastorální bohovědu, z nichž čerpají nastávající kněží teoretické poučení o všech kněžských úkolech v dnešní době.

Mezinárodní kongres pro tomistickou filosofii. Spoluprací papežské akademie sv. Tomáše a papežské akademie věd bude letos na podzim uspořádán mezinárodní kongres pro tomistickou filosofii.

Křesťanská filosofie pro katolické laiky. Katolická akce v Krakově uspořádala na podzim, v zimě a na jaře výstížný kurs křesťanské filosofie pro katolické laiky, jichž seúčastnilo na 200. Přednášeli prvotřídní odborníci. Podobné kursy budou opakovány v Krakově a zavedeny i jinde.

Mezinárodní kongres náboženské psychologie. Od 17. do 19. dubna se konal tento kongres v karmelitánském klášteře v Avon Fontainebleau. Jeho svolavatelem a pořadatelem jsou vydavatelé revue „Etudes carmelitaines“, časopisu, který má ve vzdělaném světě dobrý zvuk. Kongresu seúčastnili delegáti četných universit francouzských a cizích, známí theologové, psychiatři, lékaři i spisovatelé. Téma sjezdové bylo tentokrát zvlášť časové: Stigmatisace. Byla studována nevhodnější metoda, jíž je třeba užiti při zkoumání stigmatů a poznání vědeckou cestou původu stigmat. J. Maritain, profesor Katolického institutu v Paříži, nastínil tři možné cesty, dr. Ladon, prof. university v Gandu, mluvil o psychologii, prof. lékařské fakulty Sorbonny Lhermitte s lékařského hlediska pojednal o stigmattech a prof. Wunderle z Würzburgu popsal psychologickou fenomenologii stigmatisace, dovolává se hlavně Tezezie Neumannové z Konnersreuthu. Poslední sjezdový den byl celý věnován referátům theologickým. Mluvíli: P. Tonquédec T. J., prof. Journet, P. Lavaud O. P. a P. Gabriel. Po všech přednáškách byly živé a zajímavé debaty.

Dům Katolické akce ve Varšavě. Nese jméno Pia XI. Má velký sál pro 3000 osob pro divadla i promítání filmů, 7 menších sálů, každý pro 300 lidí, 46 kancelářských místností, 40 pokojů pro kněze a spolupracovníky KA na cestách, čítárnu, knihovnu, jídelnu a pod. Stavba domu stála 2 mil. zlotých.

Kláštéry pomocníkem v duchovní správě obrovitých farností. Ordinaríat vídeňského arcibiskupství řeší otázku obrovitých farností ve Vídni (na př. u sv. Antonína ve Favoriten má 75.000, fara Erdberg 40.000 katolíků) tím, že některé řádové kostely (obutých karmelitánů, salvatoriánů, eucharistiinů, všechny ve čtvrti Favoriten) stanou se farními a bude vhodně rozsáhlá farnost rozdělena. Podobný problém je i v Praze.

Jak odvrátiti odpadové hnutí v Korutanech. Za předsednictví arcibiskupa dra Helfera konala se v Celovci pastorační porada kněží celých Korutan, na které hlavně jednáno o metodách, jak vrátiti Církvi duše odpadlé socialistickou a jinou agitací za nového režimu v Rakousku. Odpady dějí se buď k bezvěří nebo k protestantismu. Na př. za rok 1935 stoupl v Celovci počet příslušníků evangelické církve z 900 na 4611, bylo zřízeno několik evangelických far a modliteben. „Dědictví sv. Josefa“, které vydávalo dobré knihy, je ve finančních nesnážích. Kněží snaží se je udržeti v těchto těžkých dobách.

Úcta svatých v Anglii. Většina kostelů v Anglii je zasvěcena Panně Marii. Mariánských kostelů je 653, sv. Josefu zasvěceno 208. Anně 39, Petru 82, Patrikovi 63, Michalovi 52, Janu 40, Tomáši Canterburskému 36, Františku z Assisi 33, Pavlu 29, Augustinu 28, Eduardu 26, Jiří a Edmundovi po 23. Svaté Janě z Arcu, která byla Angličany upálena, je na anglické půdě zasvěceno 5 kostelů. Ke cti sv. Tomáši Morovi, Johnovi Fisherovi a Tomáši Percymu byl vybudován jeden kostel.

Španělsko zastoupeno u svaté Stoličie. Přes pohnutý vnitropolitický vývoj ve Španělsku bylo odvolání vyslanca u Vatikánu jen opatřením vyměnění diplomata, těšícího se důvěře starého režimu. Nový vyslanec, dr. Luis de Zulueta y Escalan byl 9. května přijat svatým Otcem v úřední a soukromé audienci.

Španělští jesuité se uplatňují v cizině. Jesuité byli vyháněni ze Španělska ze první vlády Azanovy a vystěhovali se do Francie, Belgie, Italie a j., kde všude se znamenitě uplatňují jejich vědomosti. Ve Španělsku vynikali v mnohých oblastech činnosti, ale jedním z největších jejich činů byla hvězdárna, observatoř v Ebre, jejíž práce byla ceněna v celém vědeckém světě. V době vypuzení jesuitů byla utvořena v Argentině komise pro vystavení observatoře a požádala vládu, aby povolala do země ředitele P. Rodese a jeho pomocníka, P. Puiga, kteří se nejvíce zasloužili o observatoř v Ebre, a svěřila jim vybudování argentinské observatoře. Je postavena asi 5 km od hlavního města Buenos Aires a v únoru byl slavnostně v přítomnosti presidenta republiky, generála Justa a

členů vlády, posvěcen hlavní pavidon. Reditelem jejím je P. Puig. Tento jezuita byl nejdříve profesorem na Ustavě chemie v Sarie a od r. 1925 působil v Ebre. Je považován za jednoho z nejlepších odborníků a jako takový byl zván četnými vědeckými instituty francouzskými, německými, anglickými k přednáškám a stal se členem nejvýznamnějších cizích vědeckých společností. Není pochyby, že observatoř v Argentině bude plnit skvěle poslání, které plnila dříve observatoř v Ebre.

Zajímavosti o volbě nynějšího papeže. V časopise „Nuova Antologia“ byly uveřejněny záznamy o konklave z r. 1922, z něhož vyšel nynější papež Pius XI. Tehdy byly dvě hlavní skupiny kardinálů: stoupenci Pia X., kteří hlasovali pro kardinála Mery de Val, a ostatní byli pro kardinála Gasparriho. Žádná ze skupin nemohla dosíci

potřebné dvoutřetinové většiny, proto první skupina ustoupila po první volbě od kandidatury Mery de Vala a hlasovala pro Lafontaine (zemřel nedávno jako benátský patriarcha). Lafontaine dostal 24, Gasparri 21, ostatní roztržštěny. Pak se vyslovila skupina Gasparriho pro kardinála milánského A. Ratti, který měl dosud jen 5 hlasů. V třinácté volbě dostal Ratti 30, Lafontaine 18 atd. Gasparri úplně odpadl. Ve čtrnáctém a posledním kole dostal nynější svatý Otec (Achile Ratti) 42, Lafontaine 9 a Laurenti 2 hlasy.

Katolické školy v Anglii kmotry britských námořních lodí. Katolické školy Anglie převzaly na sebe druh duchovního kmotrovství nad více jak 100 loděmi anglické mariny. Děti pečují dary a sbírkami o vybavení knihoven na lodích dobrými knihami a modlí se za námořníky. Podnět k tomu dal námořní apoštolát (Apostolatus maris).

Ž i v o t k u l t u r n í

Odměna Fr. Jammesovi. Velký katolický básník francouzský, i u nás dobře známý, Francis Jammes, obdržel od Akademie francouzské cenu 20.000 franků za své životní dílo. Je to poeta, vzdaná poesií, která vždy tryskala a tryská z hlubokých pramenů víry, a která od dob obrácení Jammesova a Claudelova je stále náboženštější a vroucnější. Když před nedávem Akademie nevolila svým členem P. Claudela, byla celá veřejnost francouzská, a to nejen literární, velice pobouřena. Odměnou, udělenou Jammesovi, o jehož obrácení má Claudel velikou zásluhu, jako by chtěla Akademie napravit svůj dřívější omyl. U nás je přeloženo několik Jammesových děl, jako „Kniha o svatém Josefu“, „Růženc ve slunci“ a nedávno byla vydána v Melantrichu sbírka nejlepších jeho veršů.

O Rilkeově poesii. Do „La vie intellectuelle“ napsal Jacques Madaule, autor monografie o Paul Claudelovi, studii o francouzské poesii R. M. Rilkeho. Uveřejňujeme v překladu závěr studie: Neříkám, že je Rilke největší básník, neboť nemá společných měřítek s velikostí, a každé vážení hodnot v tom, co se jej týká, je směšné. Ale Rilke je jedinečný básník, totiž člověk, u kterého i tělo se stalo poesii a nikoliv jen poesie tělem. Spočine-li jeho pohled na nejnepatrnějším předmětu, přetváří jej, a dává mu lehkost, pružnost a podstatnost. V jeho rukou se zapíná vše v zářivý proud. Nejen za nebo nad tímto světem, nýbrž již v tomto světě odkrývá druhý svět tajemným a zářivým zároven, v němž jsou věci proniknuté inteligencí a ve vztazích jasných, avšak dosud nevidaných. Je to svět dobrého Boha nebo určitým způsobem opět svět padlého anděla? Jinými slovy, co si máme myslet o nevinnosti Rilkeově? Jestliže položíme otázku takto, dozajista nepřimálemi nám ji vyřeší. Ale nevěřím, že je nutné mít nedůvěru k této poesii, a vidět v ní, jak se tak některým stává, poslední plod přejemnělé dekadence, která bere na sebe masku běstlosti. Ovšem velmi dobře se vyjímá: Rilke anebo bílá magie. Stopy ztraceného ráje a zvětšující znamení toho, v kterého doufáme, jako i ta přeměna země a nebes, oznámená v Písmu, nejsou doposud tak účinné, aby někteří z nás již byli jimi překvapeni. A to právě činí Rilke, prostý a jemný výzkumce těchto krátkých básníků (sbírky Verger, pozn. překl.), v nichž nemají slova tíhy, v nichž jeden verš vyvolává druhý a obrazy vyplývají ze sebe navzájem. A jakou lžbeznost, křehkost a kouzlo nabývá náš jazyk v ústech tohoto cizince! Jistě že francouzské básně Rilkeovy nejsou nejvýznamnější v jeho díle. Ohceme-li jej vskutku poznat, jest třeba stále se vracet k „Zápiskům Malte Lauridske Briggeho“ Než není to také jen náhoda, že Rilke psal francouzsky. Neboť francouzština byla pro něho nejdokonalejší prostředek, s kterým mohl plně sdělit určitě věci. Což nemá francouzština, jazyk Charles d'Orléans a Verlaine, jazyk Marie de France a du Bellay, dosti lehkosti a sladkosti, aby chválila růži, okno a sad? Tento sad, plný zázraků, v kterém se dívíme, nikoliv tomu, že se život zastavuje, nýbrž že pokračuje, a že se rozvíjí tak křehký, tak málo spjatý se zemí, tak pohotový k vzletnutí na nejtišší pokyn. Víme, jaké místo zaujímá smrt v díle Rilkeově. Smrt, která je naší podstatnou lehkostí, tento tlak vzhůru, který neustává nás vznášet až

tam, kde se lámou poslední pouta. Bezpochyby v tom bylo Rilkeovo tajemství, který neměl s námi dlouho pobýti, a zde se také prostírá tajemná hlubina, kterou nám postupně odkrývají i zahalují jeho verše bez tíhy. K. K.

Význačné jubileum v Belgii. Katolické školství v Belgii oslavovalo 14. května význačnou událost: Před 25. lety byla založena Ústřední rada obecného katolického školství. Oslava byla opravdu důstojná. V celé Belgii byly toho dne slouženy mše sv. s generálním svatým přijímáním za personál a žáky katolických škol, za rodiny žáků a za komitě škol. V Liège byla uspořádána veliká slavnost, již se účastnil primas Belgie, malínský arcibiskup, kardinál Van Roey s biskupy belgickými, senátory a poslanci i zástupci vlády, již stojí v čele odchovanec konfesijní školy a bývalý profesor katolické university v Lovani, Van Zeeland. Tato slavnost se koná v Liège proto, že právě tam před 15 lety se zrodila Ústřední rada, jejímž zakladatelem byl Paul Hanguet. Od svého vzniku toto dílo stále rostlo a po světové válce, která tento růst zarazila, je její mohutnější stále větší. Dnes je katolické školství v Belgii velice vyvinuté. Je tam 4.400 obecných škol, subvencovaných státem, a na nich je zapsáno 480.000 žáků. Mateřských školek je 2.500 se 180.000 dětmi. Ústřední rada, která má největší zásluhu o tak mohutný rozmach katolického školství, má tedy plné právo na jubilejní oslavy. P. Hanguet, zakladatel Ústřední rady, je ještě živ a na slavnostech v Liège ujme se slova.

Katolické školství v Nizozemsku. Podle poslední statistiky žactva všech škol v Nizozemí, je v katolických školách 39, ve státních 34 a v protestantských a ostatních školách 27 procent všeho žactva.

VI. vysokoškolské týdny v Salcpurku. Již po šesté konají se ve dnech 4. až 22. srpna t. r. vysokoškolské týdny v Salcpurku. Jesuita Bichlmair z Vídně v patnácti hodinách probere téma „Třífštění a jednota ve víře“. Speciální přednášky a) theologické: hlavní problémy scholastické theologie (15 hod.) a theologické základy středověkého universalismu (15 hod.); přednáší jezuita univ. prof. dr. Kleinhampel z Inšpruku. O duchovních proudech pozdního středověku a předreformací prof. theol. dr. Endler z Lince. V seminářích bude studován Eckerhart (5 hod.) za vedení dominikána P. Henri Jean Omeza z Paříže-Berlína, rozbor významných textů sentencí (5 hod.), řídí prof. dr. Premm ze Salcpurku. Zvláštní přednášky o theolog. existenci večera a dnes prof. dr. Thieme z Basileje a o závětí sv. Františka z Assisi Joh. Jørgensen (t. č. v Assisi). Značná část přednášek je věnována bývalému Rakousku, jako německá a evropská moc. Jiný oddíl tvoří lidových. Závěrem kursu je slavnost katolického universitního spolku v Salcpurku. Na drahách je sleva 25 proc. (studenti 50 proc.), ubytování společně 4 Kč za noc, jednotlivé pokoje od 18 Kč. Strava denně 12.50 nebo 22.50 Kč. Poplatky pro zahraniční účastníky 120 Kč, pro vysokoškolské studenty a rakouské občany 60 Kč. Dotazy zasílejte na: Die Kanzlei der Salzburger Hochschulwochen, Salzburg, Dreifaltigkeitsgasse 12.

C o ž i v o t d a

Katolická olympiada ve Vídni. Ve dnech 12. až 14. června koná se ve Vídni mezinárodní olympiada mezinárodní katolické tělovýchovné unie. Účastní se Francie, Holandsko, Belgie, Švýcarsko, Španělsko, Československo (čsl. Orel a turnéři), Maďarsko a Rakousko.

Čtvrtstoletí rakouských katolických skautů. Ve Vídni byli před 25 lety založeni katoličtí skauti, před deseti lety vytvořili celostátní svaz. Na oslavě výročí sešlo se ve Vídni 13.000 skautů.

Modlitby pro akademiky. V Německu vydal svaz katolických akademiků pro vysokoškolské modlitební knihu „Orate in spiritu“ (Modlete se v Duchu), v níž jsou denní modlitby, k jídlu, itinerarium, zpočívání a k sv. přijímání, litanie s modlitbami a modlitby pro spolko- vá shromáždění.

Podmínky pro poutní výpravy. V Acta Apostolicae Sedis uveřejněn je dekret kongregace koncilu, v němž jsou důležitá ustanovení o poutních výpravách. Tyto musí, podle dekretu, zachovávat náboženský charakter a být aktem křesťanské zbožnosti. Tím se liší od cest na zotavenou. Výlučné právo organisovati a vésti poutní výpravy jest vyhrazeno církevní autoritě. Proto nemůže žádné sdružení, i kdyby bylo vedeno náboženským institutem nebo jeho členy, být

vytvořeno pro organisování a vedení poutních vlaků, nemá-li předchůzí zmocnění nebo aspoň schválení církevní autority. Tato má dbáti na to, aby každá poutní výprava měla vůdci bezúhonné osoby. Nikdy nesmí chybět kněz jako duchovní vůdce poutí. Při stanovení finančního nákladu pro účast na pouti jest třeba přihlížeti k tomu, aby byly pouti umožněny i lidem se skromnějšími finančními prostředky. Má se proto žádati na poutnicích jen to, co k hrazení vydání při opatrné a ekonomické správě je žádoucí. Každý ziskný úmysl nutno odmítnouti. Technické vedení poutí nemá být v rukou kněží světských nebo řeholníků, nýbrž svěřováno zkušeným laikům, od nichž musí být žádnáno, aby opatřili za vedení církevní autority vše tak, jak toho účel pouti žádá.

Rozvrát rodin a depopulace v Rusku. V prvních čtyřech měsících r. 1935 připadalo v SSSR na 100 uzavřených sňatků 38,5 rozluk, v květnu stoupl tento stav v procentech na 44,3, t. j. na 4381 sňatků uzavřených připadlo 2040 rozluk. V Rusku může každá žena po třech měsících od početí žádati o vyhnání plodu. V Moskvě za úřední asistence je ročně prováděno na 100.000 potratů.

Církev a moderní svět. Francouzský jezuita, R. P. Boigelot, vydal dílko pod názvem: L'Eglise et le monde moderne (nákl. Caster-

man, Paris). Ve třech kapitolách pojednává o důležitých problémech současné doby, kapitalismu, socialismu a reformě režimu. Počíná si tímto způsobem: Napřed stručně a jasně definuje otázky, pak je rozebírá a konečně pronáší soud, opíraje se o dvě sociální encykliky, Rerum novarum Lva XIII. a Quadragesimo anno Pia XI. Tak se autoru podařilo podat jakousi příručku, velice prospěšnou každému, kdo chce být poučen o důležitých problémech a zároveň poznat správné řešení na základě křesťanských principů. V obou encyklikách je shrnuta nauka Církve v ohledu sociálním a ekonomickým, a to nejen v matných obrysech a povšechně, nýbrž i v jednotlivostech. Je v nich nejen hodnocen kapitalismus a jeho role v podnikání, nýbrž i řešení problémů mzdy, práce, poměru práce ke kapitálu. Přiblíží se nejen k povinnostem individuálním, nýbrž i sociálním. V encyklikách není jen přesně vymezen socialismus a komunismus, otázka třídního boje, nýbrž i spravedlivě zhodnoceno, co je zdravého v socialismu, co lze z požadavků jeho doporučit, ale jsou i odsouzeny bludy. A konečně si všímají encykliky i státu, jeho zákroku v dění sociálním a hospodářském, jeho postoje k odborovým organizacím. To všechno rozebírá P. Boigelot v přesně rozdělených kapitolách, s kompetencí, vycházející z dobré znalosti sociální otázky. Odpůrci katolické Církve z řad liberalistických i socialistických odmítají Církvi právo obírat se problémy sociálními a hospodářskými, poukazují na její poslání nadpřirozené. Pravda, Církev má nadpřirozené poslání a ne přímo časné. Ale ježto nadpřirozené se uskutečňuje jen v časném a časným — časné je těstem, které má nadpřirozeno proniknouti — má Církev pravomoc nad časným, pokud se týče jeho nadpřirozené orientace. Jest ochránkyní víry a mravnosti. Suverenně definuje právo, vysvětluje je a precizuje. Stanoví v ekonomickém řádu zásady, které musí mít v účtě všechny režimy stávající i budoucí a těmi principy jsou spravedlnost sociální, charita a lidská svoboda. To je po stránce teoretické. V ohledu praktickém soudí, zda ten či onen režim hospodářský odpovídá morálce, ať již ve svém základu nebo v činnosti, již vyvíjí. Technická stránka se jí netýká. Jako vykladatelka práva nenastoluje Církev žádného hospodářského režimu, ale všechny volá před svůj tribunál. Hodnotí, co je v nich v duchu morálky, nebo co je proti němu. Proto Církev je nucena pronést svůj soud, když běží o kapitalismus nebo hyperkapitalismus, nebo o kolektivistický socialismus a činí tak s jistotou naprostou. V encyklikách papežských se nesetkáváme s obojakostí ani kompromisností a v tom ohledu vynikají i obě sociální encykliky. Když je čteme povrchně, uniká nám často jejich bohatství i jejich hloubka, poněvadž si často neuvědomujeme dostatečně mnohosti problémů a jejich závažnosti. Boigelot, rozbíráje tolik otázek ve světle papežských listů, umožňuje nám nahlédnout nejen v duši jejich, nýbrž i v jejich obrodou plodnost. Pro katolíky je závazné znáti obojí, neboť papežské směrnice pocházejí od legitimní autority, již se musíme podrobit, a poněvadž jsou důležité pro časné blaho lidských společností. Kdyby hospodářský a sociální svět byl vybudován na zásadách, hlášených Církvi, byl by neskonalě šťastnější. Ohceme-li napomáhati šíření onoho blaha, musíme znáti směrnice papežské a toho poznání nedosáhneme jen tím, když si je jednou přečteme, nýbrž když je budeme svědomitě studovat. K tomu miřá dílo P. Boigelota a proto nám velice poslouží jeho četba. Poznáme v něm nejen principy, nýbrž i ducha. Poznáme, že Církev přináší do stavby pozemské společnosti ducha sociální spravedlnosti, sociální charity, že má lásku k malým a poníženým, k mase proletariátu, a že ona jediná má lék na vyhojení těžkých

Proletarisace studovaných.

Studovaná mládež v naší republice nemá nejmenšího důvodu pro to, aby skákala radostí nad tím, jak se jí dobře vede a jak skvělé naděje má do budoucna.

Chce-li abiturient ze střední školy vstoupit do státní služby, musí především dva měsíce sloužit bez platu a pak se stane aspirantem. Tak kolega právník, který má dvě státnice a dvě rigorosa, je aspirantem u berní správy, čítán jako středoškolaček a má královský plat čistých 375 Kč měsíčně. Práce má v úřadě nad hlavu a když přijde domů, musí studovat, jak s tímto žebráckým grošem vystačit v Praze celý měsíc. Kde pak má čas na přípravu ke třetí státnici, nevím.

Vysokoškolaček, vstoupiv do státní služby, musí projít rovněž aspirantským rájem se 600 Kč měsíčně.

Tak honoruje stát! A zatím tam nahore za pár podpisů berou se tisíce a plat je jen přídatkem k vedlejším tučným příjmům vysoké byrokracie, jak se dosti často ukázalo.

Vyjde abiturient z učitelského ústavu. V historických zemích musí počkat na místo aspoň dvě leta, než na něho přijde řada. Pak se stane aspirantem, pak čekatelem a dále nevím, jak se postupuje k výšinám řádného učitele. Přečtěte si poučnou povídku v prvním čísle tohoto ročníku časopisu „Rád“; poznáte slasti mládého učitele!

A kolik je manželských dvojic učitelských ve službě, které berou od státu plat! Kolik je přesloužilců ve státních službách, kolik manželských dvojic ve státních úřadech! Kolik rodin by se to živilo, kolik rodin pro dvojí příjem nemůže mít děti! — To všechno víme, vidíme. A právě přepokroková učitelé (kteří jezdí na občasně výlety do SSSR, aby pak zaváděli odkoukané tam reformy do našeho školství), mají Husových, Masarykových, Komenského ideálů, mravnosti a demokracie plná ústa.

Byl odhlasován zákon o vysokoškolských asistentech, který jim zaručuje lidské živobytí, důstojné člověka, který se věnuje vědě. Trapně působilo, když jsme den co den v novinách četli, koho všeho navštívila delegace vysokoškolských asistentů. Museli chodit po ministerstvech, poslancech klubech, všude ukazovat ošoupané lokty, zaplátkované kalhoty, než konečně jejich přímo heroický idealismus, za jakých podmínek se věnovali vědecké práci, byl odměněn trochu lidským, hmotným zabezpečením.

Klasickým příkladem, jak naši beati possidentes starají se o nadějí vlastní, mládež, je kuriosní usnesení advokátní komory v Brně. Advokátní komora brněnská pod disciplinárními tresty zakázala svým členům přijímat za koncipienty doktory práv, kteří mají II. nebo III. státnici s prospěchem dostatečným. Toto nařízení nevztahuje se ovšem na syny advokátů. Zda to platí pro zetě advokátů, nevím. Ale patrně tohoto privilegia požívají nebo budou požívat i manželé dcer advokátů. Tedy podle tohoto usnesení advokacie vyhrazuje se jen buržoasii a synům zabaných advokátů. Chudák právník, který se živí na studiích sám, je rád, že dostane absolutorium. Udělá III. státnici s prospěchem dostatečným a rodiče, kteří vidíte syna již zastupovat u soudu, nedělejte si iluzi. Advokátem na Moravě může být jen syn bohatého tatíka, který nemusí shánět živobytí, tedy může mít lepší prospěch než dostatečný.

Známe velmi dobře první okamžiky mladých koncipientů. Mladý doktor, který si na tom zakládá, že mu říkají všichni: pane doktore, musí pěkně poprosit slečnu písařku, aby mu ukázala, jak se píše žaloba. A má-li nastudovat nějaký sporný případ, musí k panu sollicitátorovi. Ten jej tomu všemu naučí; naučí jej hledat v judikatuře, naučí jej rozumět zákonu, poradí mu. Mnoho by se dalo mluvit o „kavalírském“ honorování koncipientů.

Boj brněnské advokátní komory s ministerstvem spravedlnosti nám velmi jasně ukazuje „růžový idealismus“ pánů dobře zavedených advokátů. Tak rozumějí beati possidentes demokracii, ústavě. Patrně se bojí studia nových justičních zákonů, které na podzim přijdou do sněmovny.

Návrh na prodloužení koncipientické praxe v novele advokátního řádu je opět klasickou ukázkou daru našich soudců. Pak se nad studovanou mládeží láme hůl. koalici politikové se diví, že se mládež radikalizuje, vstupuje do extrémních pravicových a levicových stran.

Demokracie musí být spravedlivá, nemáme-li ztratit úctu k určitým demokratům. „Hlásá se úcta k stáří, demokracie dětem a co těm, co jsou uprostřed?“ pravil vtipně jeden žurnalista. Nedávno pravil rakouský ministr dr. Dobretzberger, že Rakousko se udrží jen, bude-li státem sociálním. Myslíme, že to platí i o naší republice. Spartacus.

nemocí, jimiž dnes trpí lidská společnost. Z encyklik jasně vysvítá, že katolík musí mít sociální cítění, že se musí starat o dobro svých vyděděných bratří a usilovat o režim vyšší spravedlnosti. Studium sociálního problému je nutností pro každého a každého dílo, které je umožňuje, je vítáno, tím spíše dílo P. Boigelota. Sociální smysl, pravil předseda Sociálních týdnů francouzských, E. Duthoit, je nezbytný katolíku, který chce získati Božiu duši svých bratří. J. K.

**Vklady, zápůjčky,
inkasa, porady,
všestranná záloženská služba:**

Lidové záložny

a jejich středisko

**Ústřední záložna lidová,
Praha II., Spálená ul. 15**

Přijímá i vklady z venkova, kde
není vlastních záložen. - Svěřené
vklady přes 53 milionů Kč.

Jednotlivá čísla Kč 1.50.

Běžný účet u Ústřední lidové záložny v Praze, číslo šekového účtu Pošt. spořitelny 83.480-Praha. Redakce a administrace Praha II., Spálená ul. 15 (III. posch.). Telefon 46.700. Řídí a za redakci odpovídá dr. František Formánek. Vychází 10. a 25. každého měsíce. Vydává spolek Život, Praha II., Spálená ul. 15. Novinové známky povoleny ředitelstvím pošt a telegrafů v Brně 13. července 1935 č. 53.559-VI-35. Podací úřad Olomouc 2. Tisknou Lidové závody tiskařské a nakladatelské, s. s. r. o. v Olomouci, Wilsonovo nám. 16. Roční předplatit číni Kč 30.—, do ciziny Kč 45.—. Redakční závěrka 5. a 20. každého měsíce.

ŽIVOT

časopis pro veřejné otázky současnosti, náboženství, kulturu a politiku

O B S A H: Aby byla škola opět dílnou lidskosti. – Inž. Oldřich Pelíšek: Je kartelové hospodářství skutečně ďábelským dilem? – Bedřich Smékal: K pětistému výročí kompakťát. – Obrácení Dona Ramira de Maetzu. – !Pokušení světců. – Německý episkopát vyzývá mládež k heroismu. – Boř. Benetka: Zakladatelka poutí v »Chlumku« u Luže. – Fr. Vít Beneš O. P.: Nerozlučnost manželství v přirozeném právu. – USA. hledá geniální nezaměstnané. – Život náboženský a kulturní. – Co život dal.

V Praze dne 15. června 1936. Ročník XVIII. Číslo 11

Aby byla škola opět dílnou lidskosti.

Fk. — Stesky na dnešní školu, zvláště pak školu střední, stávají se stále hojnější a určitější. Zřejmě se cítí, že tento úsek výchovy pro vzdělání vedoucí inteligence ve státě tak mimořádně důležitý je buď zanedbán nebo přeexperimentován, takže nevyhovuje více svému původnímu poslání, jímž je u školy střední, poskytnutí náležitě všeobecného vzdělání, a u školy vysoké — příprava k vědecké práci nebo alespoň k vědeckému myšlení, za současné výchovy mladých lidí k vysokým ideálům pravého lidství. Je tragedií studovaného dorostu, že není vychováván, že není ani patřičně učen, a že místo obou těchto velikých a vznešených úkolů nastoupila snaha vtlouci co největší kvantum učební látky do mladých hlav a nezralých mozků za současného zanedbání dvou stěžejních věcí, jimiž jsou výchova charakteru a způsob, jak nabytých vědomostí co nejúčelněji používat k prospěchu sebe i celku.

Děláme-li bilanci našeho středního a vysokého školství od převratu, neujde nám, že levě orientovaní reformisté zklamali na celé čáře. Nejen že ve shodě s materialistickým názorem opomenuli většinu duchovních hodnot, ale dožili se zklamání i na poli ryze praktických disciplín. Dnes máme středoškoly, nad nimiž spínají vysokoškolští učitelé ruce vzhledem k jejich nedostatečnému všeobecnému vzdělání. Absolventi reálných gymnasií nejsou připraveni dostatečně pro universitní studium, o realistech ani nemluvě. Střední školství pod vlivem kusých reforem materialistů ve světě převážně technického myšlení, spěje u nás jednostranně k vysokoškolskému studiu universitnímu, takže se již objevuje nedostatek techniků, ač opak byl by vlastně na místě.

Ukazuje se tu onen pověstný psychologický zvrat, že zamýšlená opatření vyznají nakonec opačně než bylo předpokládáno. Tento tragický rys není v našem školství ojedinělý: středoškolská mládež, lhotejno zda na reálkách či gymnasiích nebo na nevyzrálé ještě kombinaci obou, při veškerém přetížení učební látkou zůstává v celých úsecích takřka nevědomá, pomlčíme-li již o tom, že zůstává až na řídké výjimky také i nevychovaná, ač většina jí přichází po maturitě přímo do života, aby k svému úžasu konstatovala, že není pro něj vlastně po 7- či 8letém pilném studiu vůbec náležitě připravena. Náš středoškolský student „up to date“ neví nic o národním hospodářství, praktické filosofii a zůstává proto desorientován i politicky. Nejsa vyučen zacházení s lidmi a nezocelen v charakteru, přichází stejně nepřipraven na vysokou školu jako do života, nestuduje-li dále.

Co nejvíce chybí naší studované mládeži je právě

ona jistota universálního pohledu na život a jeho jevy, onen zorný úhel nazírání harmonického člověka a zdravý optimismus, jenž si ví rady v každé životní situaci. Dostatečně nepřipravená mládež na střední škole není po stránce výchovy a všeobecného pravého vzdělání přeformována na vysoké škole v inteligenci, které patří vedení národa. Naše vysoké školy jsou stejně jako střední školy zavaleny učebním materiálem, takže na jiné věci nezbyvá času. Vyjdou z nich lidé s pozoruhodnými vědomostmi, z nichž jen část lze užítí prakticky, a jelikož o soustavné využití nabytých vědomostí v praxi nedbají ani četné fakulty vysokých škol, tak nakonec studovaná mládež využívá jen zlomek vědomostí a poznatků, které do sebe investovala během 11—12letého pilného studia. To nám také vysvětluje poměrně malou výkonnost většiny naší studované mládeže, dokud tato nezíská praxí dostatek přehledu o skutečných potřebách svého povolání. Tato okolnost je zvláště tragická nyní, kdy tolik akademicky vzdělaných lidí nemůže najít místo jen z toho důvodu, že nemá potřebné prakse, která má jaksí dodat školnímu vzdělání potřebný finish, aby pak po letech zahálky byla nepotřebná jakožto příliš stará na místo byt i jen pouhého aspiranta.

Je třeba zamyslet se nad tím, že dříve po stránce naukové slabé střední a vysoké školy daly národu tolik vynikajících osobností! Bylo tomu tak snad proto, že více vychovávaly než učily a že zejména vliv církevních učitelů měl nepopíratelnou zásluhu o zjednání duševní rovnováhy mladých lidí, tak důležité pro pozdější jejich život. Právě na školách s převahou církevních učitelů, hlavně ovšem gymnasiích a universitách, vyrůstaly tvůrčí osobnosti vzácné ušlechtilosti, jichž dnes marně mezi studovanou mládeží bychom hledali.

Jsme celkem nevelký a nebohatý národ, který musí ve všem soutěžit velkým a bohatým národům. Nemůžeme nechat žádné hřívný ležeti ladem bez následků pro nás všechny. Nelze tudíž také smířiti se trvale s chaotickým stavem našeho středního a vysokého školství, které z oněch velikých obětí, jež jim mládež, jejich rodiče i národ přináší, vychovávala jen polovzdělance, bolestně si vědomé vlastní méněcennosti a již tím srážené na minimum tvořivé činnosti, zatím co doba volá po vypětí všech sil. Nemůžeme si dovoliti přepych nákladného a neúčinného školství při tak malém jeho účinném efektu, jenž je ovocem zbytečného experimentování tam, kde toto není žádoucí a zaostalostí tam, kde by bylo třeba pokroku. Je skoro lépe ulpěti na zastaralém školství, dovede-li toto dáti národu tolik schopných jedinců jako na příklad škol-

Je kartelové hospodářství skutečně ďábelským dílem?

Veliký počet různých kartelů, trustů a mezinárodních průmyslových dohod je příznačným pro dnešní hospodářský svět. Jimi je korunován vývoj průmyslové koncentrace, která může být *po stránce sociální kletbou*, stojí-li ve službách osobního prospěchu, ale která může být *pro celou lidskou společnost též požehnaním, jestliže bude včas podchycena ve jménu obecného užítku*. Dnes ještě nelze říci, která tendence převládne: zda prospěch jedince nebo prospěch společnosti. Vzhledem ke státním intervencím lze však doufat, že zvítězí konec konců zásada druhá. Bude to ovšem tuhý boj. Aby bylo možno učiniti si představu o složitosti problému, budíž nám dovoleno vyjmenovat hlavní mamutí průmyslové dohody.

Mezinárodní cukerní dohoda, mezinárodní kartel hliníkový, ocelářský, dusíkový, žárovkový, umělého hedvábí. Standart Oil Trust, Whisky Trust, American Tobacco, U. S. Rubber Co., Evropský kartel mědi, Světové dohoda o cínu, Světový kartel zinkový atd.

Jak je vidět, není zboží — na kterém lze ovšem slušně vydělávat — na Božím světě mimo kartel. V souhlase s tímto rozmachem trustů a kartelů počíná však moderní zákonodárství jevit zájem o tuto podnikatelskou formu, protože prostě nelze trpět stát ve státě.

První protitrustový zákon byl vydán v Americe roku 1890, následovalo pak australské zákonodárství roku 1906 a po válce celá řada států; Československo až roku 1933. Nejde tu však šmahem o zákroky proti kartelům a trustům, nýbrž o jejich kontrolu a omezení. Nejpodrobnější zákonodárství toho druhu má dnes Německo, Itálie, kde byl průmysl postaven bezvýhradně do služeb celku. V Třetí říši byla dokonce pruskému ministerskému předsedovi gen. Goeringovi udělena plná moc, aby rozhodoval ve všech otázkách surovin. Dr. Schacht prý neměl proti hospodářským zájmovým skupinám dosti moci.

V dějinách světové průmyslové koncentrace lze rozeznávat různá období. *Prvními jejími pionýry byli silní jedinci, mužové ne příliš ohledu plní*. Proti nim se obracelo a dodnes obrací mnoho zaslužených výtek. Přes to však nutno přiznati, že byli průkopníci no-

vých myšlenek a skutečnými konstruktéry nové společnosti. Oni připravili půdu nejmodernějším snahám o vyřešení hospodářských problémů národních i měřítku mezinárodním. Stačí vysloviti jméno Stinnes nebo Kreuger, jakožto representanty onoho liberálního kapitalismu a triumfujícího individualismu.

Do této éry zapadla poněkud *druhá fáze vývoje*: fáze průmyslových dohod, vyznačená spoluprací příbuzných podniků. Není tu už jediná hlava, jediný majitel, nýbrž společenská vůle mnoha účastníků. Je sice nutný jediný ústřední orgán, avšak jeho pravomoc je více nebo méně omezena a závislá na kolektivu. Tato organizační forma je už mnohem bližší našemu sociálnímu citění, neboť musí vyrovnávat nekolikero protichůdných zájmů a nesmí docela ignorovat prospěch hospodářského celku, v němž existuje. Odchýlí-li se od umírněné politiky, vyvolává proti sobě silnou reakci a riskuje tak své bytí. Kartely a trusty přes všechno zlo, které často napáchaly, přispěly přece jen k velkorysé organizaci národního hospodářství, k regulaci výroby, k přehledu nabídky a poptávky. *Byly tak předchůdci dnešního planismu, který znamená třetí období vývoje za patronance státu*.

Stát tu vystupuje jakožto ochránce obecného blaha a proto nepřenechává nadále jednotlivcům neomezenou moc v podnikání, pokud oni nedovedou spojit vlastní prospěch s prospěchem celku. *Tato třetí fáze teprve začíná*. Jakkoliv je stát velmi těžkopádný, je přece jen jediným činitelem, který může zavést pořádek a rovnováhu ve výrobě. Při tom může s největším prospěchem použití odkazu průmyslových magnátů, kteří vytvořením obrovitých organismů jeho roli velmi usnadnili.

Opakují, co již bylo stokrát napsáno: není třeba, aby stát podnikal, ale je třeba, aby na podnikání dohlížel, jsa vybaven ovšem dobrým, obchodně školeným personálem, nikoli zkosnatělými byrokraty, třeba s vysokoškolským vzděláním, ale bez praxe v zahraničí. Pak průmyslová koncentrace nebude pasivem, nýbrž aktivem naší sociální bilance.

Bedřich Smékal:

K pětistému výročí kompaktát.

Z obecné nálady mladé kulturní země, jakou byly Čechy za Karla IV., zaplavené náhle přívalem vzdělanosti gotické, čerpané přímo z pokročilé Francie, vyrostlo prudké vzepětí národní hrdosti. Národ zachvácený jakýmsi mesiánstvím ochotně uvěřil, že je lidem Bohem vyvoleným mezi všemi ostatními národy. Zlořády pocítované v celém křesťanstvu daly mu příležitost vystoupiti na kolbiště světové jako bojovníku za lepší a čistší křesťanství. Citlivé národní sebevědomí bylo potupeno největší urážkou, kterou doba znala,

ství anglické nebo francouzské. Domněle moderní školství, vydávající ze schopného a tvárného materiálu buď poctivce školometry nebo bezohledné kariéristy schopné všeho, neplní vznešeného úkolu školy, která má být „dílnou lidskosti“. Veliké a úspěšné národy jsou dokladem, že *poctiví a charakterní mužové se zdravým úsudkem mohou i při menším objemu vědomostí vykonati více, než živoucí naučné slovníky měkkýšovitého charakteru a bez zásad lidskosti*. Jde o to změnit ducha škol a zejména školních učebnic a učebních osnov, aby odpovídaly více potřebám národa a doby než je tomu dosud, kdy, jak duch školy, tak i osnov jsou dnešku neuvěřitelně vzdáleny!

nařčením z kacířství. Jméno Husovo a Jeronymovo se stalo heslem odboje.

Ne z učení Husova, ale z několika jiných kalných i čistých pramenů dobových vyprýštily požadavky, které husitské hnutí hodilo směle světu v tvář. Touha po hlubším náboženském poučení se ozývá z požadavku svobodného hlásání slova Božího, nejnebezpečnějšího Církvě, jakmile tento článek je chápán ve svém neomezeném smyslu a slovo Boží se stane hříčkou v ústech nepovolaných nevzdělanců. Žízeň po přijímání z kalicha, tak tajemná a vzrušující výsada lidu Božího, jenž troufale smazal rozdíl mezi knězem a laikem, je nejpádnějším svědectvím, kam zabíhala v oboru náboženském rozdychtěná česká pýcha. Chtivost světských velmožů i prostého lidu, závistivě pohlížejícího na církevní bohatství, odráží se v artikulu o zrušení panování kněžského nad zbožím světským. Mravní rozhořčení severanů a sektářská přísnost zní z artikulu čtvrtého. Spoléhání na pomoc moci světské při vykořenění hříčků bylo zbrání dvojsečnou a hnízdem všech běsů revoluce. Což kdyby se lid ujal starozákonní přísnosti úřadu mstitelů Bohem poslaného ke zkáze všech hříšníků!

S takovými požadavky, podivuhodně spojujícími u-

mírněnost pražskou s tábořskou radikálností, vydali se husité do boje takřka s celým světem. Po všech změnách a obrazech situace mohli poslati své theology do Basileje, aby s otci koncilu vstoupili v zcela scholastické hádky o tyto čtyři body v bláhové naději, že lze metodou vzájemného přesvědčení řešiti otázky v podstatě mocenské a nadto vkořeněné hluboko v citu, rozjítřeném tolikerými vzájemnými nepřátelstvími. Místo neproveditelného jediného úderu volila Církev taktiku jinou: ztrávití poznenáhlu a opatrně tvrdě sousto české paličatosti. Když byla na českých hranicích v Jihlavě 1436 vyhlášována basilejská kompaktáta (v podstatě jen omezené a svého bludného smyslu zbavené čtyři články pražské), viděla v nich husitská většina národa nejcennější trofej vítězství, vytoužený plod dlouholetých válek, záruku a svědectví svého, ne-li lepšího, aspoň stejně dobrého a výsadního křesťanství vzhledem k národům jiným. I když uplynula doba prvních husitských bojovníků, ještě za Jiřího z Poděbrad byli husité, reprezentovaní zvláště drobnou šlechtou a měšťanstvem, ochotni podstoupiti nový zápas a setrvati dlouhá léta v hrdém osamocení vůči ostatnímu světu. Toto osamocení sice nebylo nikterak skvělé, ale může snad imponovati alespoň svou umíněností.

Ale habent sua fata compactata! Z radosti nad tím, že Němci po sto letech došli k týmž názorům jako Čechové počátkem 15. století, zapomněli potomci husitů na všecko opatrnost a přijali s otevřenou náručí novou německou víru Mratina Luthera. Zlutherštěným

Čechům byla ovšem kompaktáta jen planou přítěží, a protože byla zemským zákonem, pocítovali je jako obtížnou překážku. A tak byla kompaktáta 1567 ze zemských desek odstraněna.

Jestliže již tenkrát se kompaktáta jevila jako neužitečná veteš, těžko je nyní po odstupu pěti století od jejich vzniku slaviti je fanfárami. Kompaktáta od počátku byl plod rozpaků, dílo politického kompromisu, vyplynuvší z oboustranné vyčerpanosti, a proto i osud jejich byl stejný jako všech jiných podobných smluv, jež nejsou řešením otázky, ale jejím odložním. Byla to smlouva nehotová, ostatně papežem nepotvrzená, a chce-li ji někdo nazývati triumfem vítězných husitských Čech nad přemoženou Církví, pak to byl triumf žalostně nepatrný. Ostatně vítězství nad Církví bývají vítězstvími Pyrhovými.

Kompaktáta neukázala cestu žádnému dalšímu náboženskému vývoji, byla pouhým potácením ode zdi ke zdi v uzavřené myšlenkové prostoroře středověku. Není v nich nic, co by, ať už v jakékoli formě, žilo dále. Jako jsou mrtva a zrušena formálně, tak byla vždy mrtva myšlenkově. A protože omne vivum ex vivo, co mohlo vzejít z tohoto mrtvě narozeného dítěte? Jsou jen ohlaselem dávno zapomenutých zájmů, dokladem ne zrovna povzbudivým, jak se národ dovede rozběhnout s naivností vskutku dětskou za něčím, co po čase odhodí jako bezcennou hračku. V jubilejním roce Máchově se maně vybavují slova, která se výstižně hodí na kompaktáta: „pradávných bojů hluk, zaslého věku děj, zašlé bludice pout“.

Obrácení Dona Ramira de Maetzu.

Ramiro de Maetzu je z nejvýznačnějších moderních španělských essayistů, autorem několika skvělých děl, z nichž „Las Crisis del Humanismo — Krise humanismu“ a „Hacia otra Espana — Za jiné Španělsko“, zasluhují zvláštní pozornosti hloubkou myšlenek a láskou k vlasti. Je spolupracovníkem velkých anglických a španělských listů, redaktorem madridského „A. B. C.“, který je trnem v oku protikatolickým bojovníkům nynějšího Španělska a časopisu „Las Provincias“. Je z nejdůležitějších nepřátel liberalismu, který natropil mnoho zla v zemi, za kteréžto zlo je nyní těžce trestána. Roku 1932 zakládal spolu s jinými časopis „Accion Española“, pro řešení problémů historicko-politických a historicko-filosofických. Za diktatury Prima de Rivera byl pověřen posláním vlády ve státech Jižní Ameriky, za republiky je poslancem a duší hnutí „Renovacion Española — Hnutí k obrodě Španělska“, a členem Akademie věd.

De Maetzu byl vychován v katolické víře, ale již v dospívajícím věku ho drásaly různé pochybnosti. Pozvolna hromaděním pochybnosti zmizela víra a zůstaly-li nicméně po ní nějaké stopy, bylo to vlivem historického studia, jímž si uvědomoval důvěrné vztahy mezi Církví a Španělskem v minulosti a blahý vliv Církvě na život vlasti. Proto ani na přelomu dvou století, který byl poznamenán mocnou protikatolickou záští, se nedal strhnout k napsání článků zaujatých proti Církvi. Jeho tehdejší duševní stav možno charakterisovati slovy: Nevěřil, ale nerozešel se s Církví, na níž neviděl jen slabosti, nýbrž i velikosti. Ovšem nebylo to jen poznáním načerpaným z minulosti, nýbrž ještě působením jiných okolností hlavně stykem se třemi osobami: farářem Emeteriem de Abechuco, knězem řádovým a inteligentním, služkou Magdalenou Echevarriovou, jež sice neuměla ani číst ani psát, ale žila životem světu, a tak ji i v rodině cenili, a s Manuelem de Zumtuzo, přítelem z mládí, jehož křesťanský život uchvacoval. Tento moudrý jinoch podával celým svým chováním důkaz o jednotě rozumu a víry v „době, kdy v sev. Španělsku převládá názor, že vzdělání lidé nemohou býti zbožní a zbožní lidé nemohou býti vzděláni.“ Vzpomínka na tyto tři

krásné postavy chránila ho před pokušením materialismu. „Ale byl jsem daleko od Církvě.“

V tom duševním rozpoložení začal studovati filosofii a trvalo plných dvacet let, než našel ztracenou víru. Nejdříve studoval idealistickou nauku italského filosofa, Benedetto de Croce, jako tolik jiných mladých lidí tehdejší doby. P. A. Gemelli a celá jeho generace v Itálii nekráčel jinou cestou. Croce jich neuspokojil. De Maetzu odložil ho znechucen a začal v Německu, kam přijel roku 1911, studovat Kanta. „Vím, že Kant naplnil svět skeptiky svým učením o Bohu, nesmrtnosti duše a svobodě vůle jako nedokazatelných postulátech praktického významu. Vím též, že logika Kantova způsobila ve světě zmatek mezi duchem a ne-duchem. Ale ukázala mi zřetelně, že duch nemůže vyjít z ne-ducha... Musil jsem si říci, že duch vznikl z hmoty. Tím jsem se osvobodil od zbytků darwinistické teorie, které ve mně ještě zbyly z dřívějších let. Ačkoliv jsem vlastně nikdy nestudoval darwinismus, přece jsem nassál z ovzduší doby... Myslím, že bychom neměli tolik nevěřících mezi vzdělanci latinských národů, kdyby tato pravda, že totiž duch může pocházet zase jen z ducha, byla dostatečně opakována a rozšířena.“

Na další cestě se setkal s jiným německým myslitelem Nietzsche, s jeho nadčlověkem, který ho utvrzoval v přesvědčení, že „se lidé ke svému zlepšení musí cítit opět hříšníky jako v minulých stoletích silné víry.“ Učil to — a Ramiro se domnívá, že tomu učí i jiné — aby si nedůvěřoval. Četl ho i z vlastenectví, neboť po skončení koloniální války, vedené Spojenými státy, byl stále více utvrzován v názoru, že je třeba lidí, kteří by stáli nad ostatními, nadlidí: Člověk musí býti překonán. Co jste učinili, aby byl překonán? Zdálo se mu, že nauka Nietzscheova jinými slovy opakuje křesťanský příkaz, že je nutno, aby-chom v sobě přemohli člověka, totiž hříšníka. Je to jistě omyl, neboť duch tohoto myslitele je ryze a zásadně protikřesťanský a konečně to pochopil i De Maetzu, zamýšleje se hlouběji nad jeho nadčlověkem. Evangelium, po kterém pak sáhl, ho vyvedlo z jeho omylu.

Vážil si vždycky 4 knih Evangelíí, ale spíše jako umělec, v dobách své náboženské prázdnoty jen jako literát. Udivovala ho tím, že, co je v nich řečeno, by se mohlo říci v každém okamžiku, a že je to řečeno, jak to musí být. „Literární ideál nespočívá v tom, předkládati nejjednodušší věci co nejsložitěji, nýbrž říci nejtěžší věci takovými slovy, jimiž se učí děti od svých matek. Náš Pán mluví k lidem jako otec ke svým dětem a říká jim nejhlubší pravdy, proroctví vzdálené budoucnosti, úplně neočekávaná zjevení svých nejtajemnějších myšlenek.“ Ale hledal nadčlověka a Evangelia mu ho ukazovala v pravém světle. Viděl „moudrého a proroka, učitele mravnosti a věstce. V jeho činech nezjevuje se jen jeho moc převyšující naši, nýbrž kázeň a ovládnutí té moci, jež činily z Ježíše největšího „profesora energie“, jak se říkalo před 30 lety. Stačí pokyn a jsou vyhnaní prodavači z chrámu. Ustavičně cítíme, že by, kdyby chtěl, mohl skoncovat s Herodesem, Pilátem i Kaifášem. Ale ovládá se, poněvadž proto přišel na svět, aby nás naučil, že Bůh je láska. Ale to nám nebrání, abychom si nebyli vědomi každým okamžikem té všemohoucnosti.“ Bylo mu jasno, že morální vzor člověka je třeba hledat v Evangeliiu.

V Anglii, kde pokračoval ve svých studiích, měl i příležitost obírat se hlouběji těmito důležitými problémy. Stýkal se s T. H. Humlem, který padl později ve světové válce a jehož jedna přednáška v Cambridge ho zvláště zaujala. Humle v ní dotvrzoval, že romantici jsou lidé, kteří popírali dědičný hřích a představovali si lidi jako uvězněné krále, kteří by znovu dobyli svého trůnu, jakmile by opět získali svobodu. Umění a věda byly učiněny neplodnými naturalismem a subjektivismem. Krásná smrt tohoto hrdiny mu napovídala, že láska je plodná hrdinskými činy, jako byla plodná životem čestným. V Anglii navštěvoval též sezení „Společnosti pro studium náboženství“, řízené baronem Hügelem, kde poznal jednotu snášenlivosti a upřímné zbožnosti. V ní byly řešeny nejdůležitější theologické problémy členy různých vyznání, i katolického, s vážnou opravdovostí, a mohl poznat, že „jediné v katolicismu je vše harmonicky spjato“. Při těch debatách stále přesvědčivěji zjišťoval, že jediné Církev „je nezníčitelným pramenem moudrosti, duchovní svobody, duchovní lásky a živoucí víry.“

Došel již tak daleko, že chtěl mít jasno o základních člancích katolické Církve. Začal čísti horlivě díla hlubokého mystického spisovatele, Arintera, v nichž poznával, že „Otec je personifikací moci, Syn moudrosti a Duch svatý lásky“. Jevil se mu v pravém světle i hřích i odpírání milosti Boží. A tehdy mu byla hvězdou, která ho vedla, Panna Maria. K Panně Neposkvrněné ho vždycky vábilo srdce. „Věřil jsem vždycky, že je rozumným, když lidstvo připravující si lepší budoucnost, volí si Pannu bez poskvrny za pomocnici. Ale touha, obracet se k ní se svými modlitbami, nepramenila z této myšlenky, nýbrž ze žáru a vnitřní bídy svých vášní. Ježto z nich, což je samozřejmé, vzniká bolest velkého zklamání, je třeba podnětu, útěchy, jež by nás povznesly, nemá-li se úplně zhroutit.“ I obrátil se s důvěrou k Panně Marii, patronce rodného svého města Vitorie, kterou měl ve svém dětství upřímně rád. Povznášela ho z bídy hříchu, učila ho účt ke vznešenému ideálu. „Uvážíme-li, co znamená osoba, jež ztělesňuje čistotu, pak pochopíme, co pro silné muže jako vojáky a námořníky starého Španělska znamenala úcta k Panně Marii: Byla jim štítem proti vášním, které ponižují, neboť v nich vždycky upadá duch, který by usměrňoval lidskou žádostivost.“ Tehdy se stala i Radimovi vysvobozením nádherná modlitba, jež vznikla před tisíci lety ve Španělsku, „nejsladší modlitba“, Zdrávas Královno.

Pokoušení světců.

V posledním čísle (130. sv.) „Stimmen der Zeit“, které počaly opět vycházet, byla uveřejněna hluboká studie známého jesuity, P. P. Lipperta, pod názvem: Die Versuchungen der Heiligen — Pokoušení světců. Při oslavách, uspořádaných u příležitosti výročí úmrtí p. dra Františka Noska v Praze bylo poukazováno na život a dílo tohoto opravdového křesťana ve spojitosti se studií P. Lipperta. Tento překlad věnujeme proto památce p. dra Františka Noska s přáním, aby v jeho duchu vykonal mnoho dobrého.

Potkali jste již někdy světce? Byla by to opravdu velká milost Boží, již byste byli obdařeni, moji drazí přátelé. Ale jistě byste si jí ani neuvědomili při prvním setkání, neboť světce nepoznááme hned, jakmile na něho pevně pohlédneme. A ani bychom tu milost lehce nesnášeli. Styk se svatými je těžký, ba dokonce nebezpečný. Můžeme i klopýtnouti, kráčíme-li s člověkem, který dělá tak velké kroky. A přece žijí světci a může se stát, že se s nimi sejdeme každého dne. Je tudíž třeba se dobře vyzbrojit a zesílit, má-li nám vkročit do cesty světec, nebo aspoň pokoušení světců.

Ano, světci mají svá vlastní pokoušení, která neznepokojí ostatních lidí. Že mají své slabosti, víme všichni, to není ani podivné, ani hrozné. Jediný Bůh je úplně dokonalý. Ne, o těchto lidských věcech, které lpí též na světcích, nepotřebujeme zde hovořiti. Ale nadlidské, které v sobě mají, právě proto, že jsou svatými, by nás mohlo zmýlit. Nadlidskými, mohlo by se skoro říci, jsou i jejich pokoušení, která na ně dorážejí, a jimž chvílemi i podléhají. Bůh nemá s nimi lehkou práci, chce-li je převést přes ta pokoušení, a to bezpečně, přes pokoušení, jež jim nastrojuje jejich svatost. Světec by rád nesl v sobě samého Boha i jiným. To je jeho svatost a zároveň jeho pokoušení. On, ubohý člověk, by rád vykonal nadlidské, povýšil by samého Boha na trůn. Ale mohl by tím činem býti sveden k touze přivést Boha pod svoji moc. To je jeho pokoušení.

Znáte přece, moji přátelé, Jméno, které jsme dali za svým kulatým stolem Bohu? Zvali jsme ho Trpělivým, velkým Umělcem čekání, který kráčí tiše a koná daleké cesty, i okliky, který působí z daleka, zatím co nic nečiní, nýbrž usměvavě přihlíží, jenž nedává působiti pouze své přítomnosti. Ale jeho přítomnost je jako hluboké mlčení, jako mlčenlivá vzdálenost. Je bázní před svým stvořením a proto vzdáleností, držení se v pozadí, svobodou. Svoboda je však prostorem, ve kterém nepřístupně leží širé dály.

Hleďte, tak je tomu s Bohem. A svou neproniknutelnou božskou trpělivostí uvádí své světce v pokoušení. Jenom světce; oni jediní namáhavě usilují o Boha, a uvádí je v pokoušení, poněvadž se vzpírají jejich úsilí. Jejich žízňivá námaha jest i jejich silnou netrpělivostí, a netrpělivost zůstává věčně daleko od Boha. Právě ve své svaté netrpělivosti světci selhávají. Bůh se jim vymyká právě tehdy, když se domnívají, že ho již uchopili svými rukama. Nechává je klesnouti právě ve chvíli, kdy chtějí stanouti vedle něho.

Tak se přibližuje první pokoušení ke světcům Božím, když se snaží pevně ho uchopiti, jako si přejí ustavičně ho míti. Vše, co jim daruje, zjevení, útěchu, citelnou milost, svaté ponoření, podivuhodné soustředění všech sil, vnitřní světlo a vřocnost, to vše by rádi drželi ustavičně, trvale, vědomě. A tak vynalézají pravidla, i soustavy, ba mohl bych říci, aparáty a nástroje, aby zachytili Boží blízkost, Boží světlo, Boží slovo, aby po všechny časy jich mohli používat. Zapomínají, že veškeré naše konání nemůže býti ničím jiným než přípravou, očekáváním, otevíráním dveří, rozpínáním paží. Ale zda projde Bůh našimi dveřmi, zda dovolí našemu náručí, aby ho sevřelo, je jen na jeho vůli. Můžeme mu jen připravit cestu, snížit pahorky a vyplnit údolí. Ale zda

ZAPLATILI JSTE JIŽ DLUŽNÉ PŘEDPLATNÉ?

Německý episkopát vyzývá mládež k heroismu.

„Osservatore Romano“ uveřejnil pastýřský list německého episkopátu katolické mládeži, v němž se praví:

Je podnikán pokus uzavřít katolické mládeži zdroj její víry, slovem i písmem se jí káže nové učení, které nevychází od Boha, nýbrž z krve. Nephátelé Kristovi pokusili se zatemnit postavu Páně. Nejsou již s to vidět světla, která planou v temnotě. Boj nepřátel Božích proti Církvi a proti její zjevné hlavě je vždy bojem proti Ježíši Kristu. Již jsou hledáni žoldnníci, kteří by byli ochotni za pozemské výhody zradit svého pastýře. Katolická mládež musí však býti na stráži, musí znáti hlas svého pastýře, musí jej rozznávat od žoldnřů, od zlodějů a lupičů.

Biskupové k vám volají: Buďte věrni! Seskupte se kolem oltáře, přineste kněžím oběť, i v den pracovní! Súčastněte se duchovních cvičení! Čtete jen dobré knihy, církevní listy a časopisy pro katolickou mládež a čtete knihu knih, Písmo svaté. V hnutích a organizacích, k nimž se mládež musí snad i připojit a jejichž vývoj biskupové sledují s rostoucí obavou, nemluví se již jak náleží o Bohu, o Kristu a o Církvi. Jestliže mizí všechna slušnost, jestliže se slovem i obrazem a s výsměšným pohrdáním bojuje proti papeži a biskupům, proti kněžím a řádovým duchovním, jestliže se katolická mládež nutí, aby vystupovala ze svých organizací, je povinností všech postaviti se na odpor těm, kdož katolickou víru potírají. Kdo žije vzdálen církevního života, nebo kdo se spokojí s nepatrnou částí náboženského života a kdo se chce omluviti požadavky a rázem své organizace, ten těmto organizacím dává nepříznivé vysvědčení.

Biskupové opakují jednomyslně slova papežova ve velikonočním poselství před dvěma lety: Vaše věc je naší věcí, pro Církev a pro Krista jste byli často pronásledováni výsměchem a hanou. Jste uráženi ve své německé cti a obviňováni z protinárodního chování. Mnozí z vás dali všanc svůj majetek, svou budoucnost, své sociální postavení, někteří dokonce svobodu a život tím, že se obětovali nejen pro organizaci a pro svou kratochvíli, nýbrž aby zůstali věrni obci Kristově v novém Německu.

Neúprosně je vaše přesvědčení, že pro vaši milovanou vlast, již jste po příkladu svých otců ochotni věnovati majetek i život, není jiné spásy, nežli ve jménu Kristovu, nechťli jste nic jiného a nechcete nic než svobodu svého sociálního života v kulturní a charitativně náboženské oblasti svobodu svých náboženských a kulturních svazů, jak je zaručena v konkordátu, jenž nabyt platnosti 12. září 1933.

Pokud ještě německá slova mají cenu, jest smysl této smlouvy zajisté jasný. Dějiny budou jednou vyprávěti o věrnosti katolické mládeže v těžké době, o opravdu hrdinné věrnosti a obětavosti, o bolestných starostech biskupů a o naší neochvějně věrnosti

k vám. Mnoho jsme vykonal, aniž to proniklo do veřejnosti, o mnohých jsme se pokusili dosud bez úspěchu. I v zájmu vašich práv jsme na podzim roku 1935 předložili obsírné memorandum říšskému kancléři. I v budoucnosti chceme vám věrnost opláceti věrností.

J. K. — Před nedávnem bylo řečeno, že vatislavský arcibiskup kardinál Bertram většinu dne promodlil a propláče. Stav katolicismu je v Říši skutečně bolestný a lze pochopit úzkost dobrého arcipastýře, jímž je jistě kardinál Bertram. Mládež je odváděna od Církve a to je něco hrozného pro arcibiskupa. Ze Bertram není sám, který tak trpí, je patno i z listu, který vydal freiburgský arcibiskup msgr. Conrad u příležitosti prvního přijímání dětí. Cteme v něm: „Zatím co my, biskupové a kněží, zasvěcujeme děti a mládež Kristu, božskému příteli dítek, jiní živým slovem, knihou nebo tiskem dobře promyšleně a vytrvale usilují naplniti mládež lhostejností a odporem proti Němu a proti víře. Přejí si, aby již nevládl Kristus nad německým národem, a přece z jeho osoby, jeho nauky a jeho Církve po tisíciletí se šířilo světlo a nesmírná síla byla vlévána v duši našeho národa. To, drahé děti, mne, mé kněze a všechny věrné katolíky velice rozbolestňuje. Nebojíme se o Krista a jeho panování. Zůstane a bude vládnout i s kříže, na něhož ho přibíjeme na četných Kalvarích v Německu. Ne, o to se nebojíme, ale milujeme jednotu a čest našeho národa a musíme vidět, jak na mnohých místech se snaží vysušiti prameny, jimiž se stal národ velkým a mocným, a z nichž se ustavičně omlazoval. Vstupuje jen do těch skupin mládeže, o nichž jste přesvědčení, že se v nich neuráží vaše víra a není v nich napadána vaše věrnost Kristu. A je-li to nutno, hajte se s odvahou mladého hrdiny, pokusí-li se někdo, slovem nebo knihou, odvésti vás od Církve a slova Kristova. Věřte mi, heroism mladých lidí vzbuzuje úctu a umlčuje nepřátele, dělá dívky a zušlechťuje. Reserva, pokynutí hlavou nebo schválením není důstojné Němce a zasluhuje pohrdání. Buďte hrdiny víry! To od vás žádá vaše čest jako Němců a katolíků, a to pravím vám, nejen těm, kteří přistupujete první ke Stolu Páně, nýbrž veškeré mládeži celé arcidiecése, městské i venkovské, žákům i těm, kteří vychodili školu, všem, ženám i mužům, kteří nesou katolické jméno. A řeknou-li vám, že tím trháte jednotu národa a oslabujete jeho síly, odpovzte neobjácně: Ne my lámeme jednotu, nýbrž ti, kteří raní to, co máme nejsvětějšího a brání nám pracovat pro velikost národa. V hluboké bolesti píši tyto řádky v době velikonočního aleluja. Ale jsem vaším arcibiskupem a nesmím mlčet k tomu, co se děje v mém ovčinci.“ Bolest dýše opravdu z každé řádky arcibiskupovy, a poněvadž podobné listy píši i jiní arcipastýřové němečtí, pochopíme bolest, jež se rozlévá Říši.

půjde po onech cestách, nebo jako osamělý poutník si zvolí jiné, kterých jsme nezbudovali, to musíme přenechat jemu samému. Můžeme mu jen nabídnout příležitost. Ale přijme ji?

Bůh se nedá ani nutiti našimi hojnými opatřeními, mnohostí našich modliteb, dlouhými našimi rozjímáními a hloubáními, ani ne penězi, draží přátelé, jež mu dáváme, aby jich použil. Již apoštolové Ježíše Krista vyhostili muže, který chtěl získat Boží milost za peníze. Pravda, on nebyl světcem a jeho pokušení nebylo pokušením světcovým, jeho úsilí bylo hrubé. Ale i docela jemným a svatým způsobem by mohli světci kupovat království Boží pro tuto zemi. Takové pokušení se často přihází. Bůh skutečně užívá našich pozemských prostředků, a když jich užívá, též jich potřebuje. Naše tělo mu může býti jen tehdy chrámem, žije-li. I modlíci se, v hluboké mystické taje ponořeny člověk, musí někde bydlet, musí tedy někde dobytí nebo míti. I hlasatel božského evangelia potřebuje tělesných sil, aby mohl cestovati. Proto mu musí býti též něco předloženo jak z jídla, tak z pití. A musí to snísti, praví jeho Mistr. Říše Kristova je tedy skutečně závislá na penězích a na majetku, může býti penězi připravována, šířena, ba i urychlena. Milí přátelé, a tu vystává nebezpečí pro světe: Že pro království Boží začínají sloužiti penězům. Jsou sváděni k domněnce, že říše Kristova by na zemi daleko více mohutněla, kdyby bylo k ruce více finančních prostředků. Jako by opatrování peněz nemohlo býti též přikázkou, a to největší, kterou jí lidé naválí v cestu. Potom se stává nenasytlost dětí světa, kteří chtějí získavati stále více, žádostivostí, již mají světci. Chtějí míti pro Boha ještě více, a to je jejich pokušením. Tak se mění Boží milost v příležitost k obchodnímu podnikání, ke spekulování. „Náboženské“ je vyceněno podle kapitalistického

podnikání. Usilují sloužiti Bohu tím, co je protibozským, potírají mamon silou mamonu. A je to skutečně z nejbližnějších pokušení: Chtějí vyháněti ďábla belzebubem. Proto měli největší světci, i ve chvílích nejvyšší své horlivosti, v nejzřetelnějších svých začátcích, takovou bázeň, když běželo o peníze. Ale úzkost je činila nesvobodnými. Kdo jest úzkostlivý, ztrácí právě zdravý smysl a jistý nástup.

Světce by se rád sdělil o milost, jež mu byla dána, i s jinými lidmi, přál by si býti poslem Božím, apoštolem a evangelistou, Kryštofem, jenž nese Krista, a Rafaelem, který vede lidi po správné cestě. Draží přátelé, nebylo též kdysi vašim nejnervnějšíším přáním, abyste směli vykřesati v tomto temném světě aspoň jednu jiskru Boží? Tím spíše porozumíte světcům, jimž ústa přetékají plností srdce. Boha, jehož sami našli, a tak, jak ho našli, jak ho slyšeli mluvit, jak jeho přikázání, jeho ustanovení zachovávali, chtěli by podati svým bratřím. Je to opravdu svatá žádostivost. Ale i pokušení. Jako by rádi vtěsnali veliký zážitek svého života do lidských věcí a zřízení, tak by jej též rádi zakopali v srdcích svých spolu- bratří nevyhnutelně a na věky. Musíme míti jistotu a k tomu pracovati, aby námaha o bloudící, chybující nebo hledající bližní byla korunována úspěchem. Rádi odkliditi všechno zlo a připraviti dobro. I to je krůček k pokušení, užívání totiž násilí. Zanícenec pro Boha by rád svolal oheň s nebe, evangelium, jež našel, sdělil ostatním, a to nejen slovy, nýbrž i činy, různými opatřeními a zřízeními, jež by působila naprosto jistě. Tu je v nebezpečí svoboda. Je těžkým omylem vnučovati lidem pravdu, dobro, dokonce i Boha, abychom je přinutili býti dobrými, zbožnými nebo čistými.

Draží přátelé, takový zármutek na nás skutečně doléhá. Světec chce zapáliti svět a ocitá se při tom

v nebezpečí, že jej spálí. V tom je ostrý a velice jemný rozdíl vnitřního postoje a musíte toho být pamětlivi. Jediný Kristus přišel na svět, aby zapálil oheň na zemi, a co si přeje jiného, než aby hořel? A to chce též světec. Ale hleďte, i zločinci, dobyvatelé a blázni chtějí vznítit oheň na zemi. Světec chce rozdmýchat oheň ducha a lásky, kdežto ti ostatní oheň svých vášní, své zášti a svého hněvu. Tak sahají konečně a velice rychle po planoucích pochodních a zapalují domy a země a i životy lidské svými zápalnými nástroji. Rychle rozdmýchávají oheň, jak si přáli. Proto jejich oheň působí vždy zlobně. Oheň světců má však být vždy tvořivým, oživujícím, dozralým. Hubí jen šílenství, zlo a bláznovství, nepřátele to být, ale být samo a všechno, co v něm je, chce zachránit, žít, posílit. Vidíte další rozdíl mezi oběma druhy paličů? A přece lze tuto širokou propast lehce a nepozorovatelně překročit. Dá-li se světec svěsti, aby v sebemenší věci nebo stvoření porušil svobodu, podvrátil důvěru, zapřel dobrotu, pak již bere do rukou hořící pochodně. Chce sloužit svobodě násilím, lásce rozhorlenou vášní, čistotě pozemskými žádostmi. Bůh a jeho milost, jeho světlo a jeho přítomnost se chtějí sdělovati svobodně, chtějí všude vyzařovat, chtějí přetvořit zemi, od pustých chat k palácům, od dílen k úřadovněm, zasedací síně i kasárny. Ale chtějí to dokázat se shora, z nitra, ne ze zdola a vnějšku, ne po způsobu světských mocností, ne armádami a zbraněmi, ne tresty a vězení. Bůh chce přijít, a pak je země posvěcena jeho přítomností a mnohé jest i vyklizeno a vymeteno jako na mlatě. Ale je zlým pokušením chtít ten příchod Boží zahájit ničným domů nebo říší, stěhováním národů a křižáckými výpravami.

Ale nepřišel někdy Bůh na kalných vlnách násilí? Zdaž nenutili v dávných dobách lidi, aby přijali radostnou zvěst křesťanské nauky a oběti Ježíše Krista? Činili to snad s dobrým úmyslem, ale v hrozném poblouzení. A hleď, lidé, kterým bylo činěno násilí, se ocitli v okruhu světla všude přítomného a obětovaného Syna Božího. Cítili v pozvolném zahrání krásu a hloubku tajemného života za třeptivými postavami a všedobývací pravdou. Tak konečně dobrovolně přilnuli k božské oběti, k níž je napřed nutili. Zůstávali z vlastní vůle v Církvi, do které je vechnali násilím. Netvořilo tedy násilí, nebo aspoň nepřinášelo něco tvořivého? Přiblížilo lidská těla ke svátostem, a hleď, přilnuli k nim i duše. Násilí bylo jistě ohavností v očích Božích a přece ho užil k šíření milosti. Nepřipravil tak duchovním a milujícím lidem pokušení mýlit se o všemocné síle ducha a lásky? Neposílil tak sám své roznícené světce v jejich násilném počínání?

Nuže, řekněte, drazí přátelé, ti horliví světci, kteří chtějí Boha vtěsnati v lidské formy, nejsou žádnými opravdovými světci, každým způsobem stojí na nejvzdálenějším kraji okruhu zástupu světců, který obkličuje trůn Boží. Můžete mít pravdu, toto první pokušení je vlastně jen nebezpečné synům bouře, jimž Kristus praví: „Nevíte, co je z ducha Božího.“ (Něméné patřili ti bouřliváci k vyvoleným apoštolům.) Ale chce vám, přátelé, dokázati, a mohl bych vám i ukázati lidi, kteří kráčeji docela v opačném směru, vůbec nemyslí stáhnouti Boha v lidskou oblast. Spíše by rádi vytačili Boha ze všeho pozemského, ze všeho lidského. Rádi by oddálili každou stopu lidstva od náboženství, ba od Boha. To jsou tedy jistě svatí lidé, jimž nezáleží na ničem jiném než na Bohu, na čisté skutečnosti. Ale hleďte, i tito světci mají svá pokušení a bude nám úplně jasno, že právě jejich svatost se jim stává pokušením, ba i pádem. Ve své horlivosti pro Boha chtějí je vyloučiti, utisknouti. Zkrátí by rádi cestu k Bohu na takovou míru, aby vůbec z ní nic nezbylo. Rádi by vpluli v božské moře a zapomněli, že každá řeka musí mít svůj tok, že vše, co leží mezi jejím chtěním a jejím cílem, stává se právě prostředkem k průchodu a vústěním. Chtě-

jí, aby mělo platnost pouze duchovní a neuznávají ničeho tělesného. Jenom Nadpřirozeno je jim cenným, příroda jim připadá nebezpečím. Tak se stávají ne nadpřirozenými, nýbrž nepřirozenými. Aby se setkali se Stvořitelem, chtějí obejíti stvoření a nenapadne jim, že se tím připravují o Boha. Neboť on je právě ve stvoření. Dříve, než rozjímalí správně o zázraku jeho všemohoucnosti, chtějí prožít zázrak jeho milosti. Dříve, než poděkovali za div zdraví, sbírají s obchodní horlivostí zázrak uzdravení nemocných. Chtějí dílo Boží spatřiti ve znameních a zázracích a nejvíce bijící do očí znamení a zázraky, které Bůh učinil, pokládají za vedlejší a rušivé. Krása země je jim lhostejná a nepomyšlejí, že by neměli ani oči pro krásu nebeskou. Chtějí, aby platilo jen, co

Bořivoj Benetka:

Zakladatelka pouti

Tisíce a tisíce poutníků každého roku připutují z širokého okolí od Vysokého Mýta až k Lanškrounu, aby se poklonili Panně Marii chlumecké. Nad Luží vládnou dvě věže poutního chrámu mariánského, kde dosud ozdobná deska mramorová hlásá, že tu, před oltářem, odpočívá prach fundátorky chrámu a zakladatelky pouti paní Marie Maximiliany Evy rozené Ždárské, ovdovělé Slavatové z Chlumu a Košumberka, po druhé provdané Hysřlové z Chodů.

Loni uplynulo tři sta let od narození této vzácné příznicyně Tovaryšstva. Patnáctiletou dívku odváděl od otce Floriána Jetřicha Ždárského na svůj Košumberk pan Jindřich Vilém Slavata, který nedávno předtím ztratil první svoji choť Annu Polixenu Michnovou z Vacinova. Zdá se, že byl spíše předurčen odevzdati do rukou paní Marie Maximiliany dědictví Slavatů, než aby se dlouho těšil s mladičkou ženou. Zemřel nemaje ani plných padesát let po čtyřletém manželství, zanechává ve vedle rodinného jmění také dcerušku Johanku Barboru, která však za tři leta následovala otce do hrobu. A tak celé dědictví košumberské připadlo na vdovu. Ta zatím provdala se za svob. pána Hysřle z Chodů. Ale toto manželství přineslo jí spíše bolest než radost. Synáček dočkal se jednoho roku a paní Marie již roku 1666 stává se zase vdovou. Zůstala jí jediná útěcha, dceruška Františka Terezie. Pak na ní samotné spočívala zase správa rozsáhlých statků. Zatím nádherou kdysi oplývající hrad Košumberk pozbyval svého lesku, neboť nová jeho držitelka nedovedla asi k němu přilnouti. Nesmíme si ji ovšem představovati jako paní nepřístupnou, zatrpklou, bez zájmu o život. Stačí podíváme-li se na její portret chovaný v Luži. Máme před očima krásnou paní světlých vlasů, pohled její jest sympatický, byť by neměl onu unylost, jako portrety jiné. Červené, nádherné roucho, ozdobené spoustou krajek, stuh a zlatých klenotů, obepíná její ladnou postavu. Tak nám její podobou zachytil současný umělec. Srovnáme s touto podobou těla obraz její duše, aby nám mohla se ukázati v podivuhodné harmonické kráse duše a těla. Jak často vnějšková krása maskuje nedostatky duše! I když nepoznala velkých radostí, nejjemností, jež by jí mohlo poskytnouti její postavení, nezatrpkla vůči světu. Naopak tím spíše se snažila aspoň svému okolí býti prospěšnou a užitečnou.

Jako upřímná katolička toužila i v srdcích svých poddaných zapustiti hluboko kořeny víry. Svěřila proto celý kraj pod ochranu Panny Marie. Nad městečkem Luží zvedalo se mírné návrší, kde dala Maria Maximiliana zbudovati kapli, v níž umístila obraz mariánský, darovaný jí bratrem Františkem Adamem. Když roku 1669 byla kaple s velkou slávou svěcena, oživilo širé okolí pod Košumberkem. Poutníci z daleka přicházeli, aby se poklonili své Matce, aby zde, ve stínu její kaple, se veselili, takže nové poutní místo záhy se stalo cílem nesčetných poutníků. Tak hleděla zbožná zakladatelka

tryská z nejvyšších pohnutek, a přeslechnou při tom tichá slova srdce, citu, taktu. Vznešenost, dobrota a jemnost lidí, jimž se zdá býti dobro „pouze vrozeno“, připadají jim podezřelými, ale nemají v podezření upřímnost svých vlastních, těžce probuzených ctností.

Ale těmto svatým a jejich pokušením nepřichází Bůh vstříc. Neutvrzuje jich žádným způsobem, spíše je den ze dne stále více zklamává. Kráčí s nekonečnou, prostě nesnesitelnou trpělivostí, která nás rozechvívá a roztřásá netrpělivostí, všemi spleťnými stezkami, jichž nasel tolik ve svém stvoření, všemi bez konce se vinoucími cestami, ztrácejícími se v neviditelných záhybech, zdánlivě směřujících k východisku. Nic nezkracuje, ale nic nevynechává, nešetří di-

v »Chlumku« u Luže.

posílit víru zbloudilých a víře navracených svých poddaných. Jako žena tušila, že skrze Marii Bůh dívky činí. Dívky ty záležely v první řadě v upevnění víry, v posílení trpělivosti, slovem v tom, co lidé nejspíše od přímělu P. Marie potřebují. Proto ti, kdož mají jiná přání, stěží se sem dostanou, a dojdou-li, nenajdou klidu duše, což má býti nejzávažnějším pokladem každého člověka!

Za strážce nové svatyně povolala zbožná zakladatelka jesuity, jimž poblíž kaple vystavěla residenci. V nedalekých Roubovicích, které nedávno zpět koupila, postaven zámeček, který i s panstvím jim darovala spolu s velkým obnosem peněz.

Sama pak, aby byla co nejbližší poutnímu kostelíku, přistěhovala se pod Chlumek, kde si zařídila pro sebe domek. Když pak roku 1684 stihla ji krutá rána smrtí její dcery, hraběnky z Lamberku, upravila definitivně své majetkové poměry, pamatujíc na své vnuky a vnučky, a pro Tovaryšstvo zřídila také konečnou úpravu jich zboží. Tím na dědictví po Českých bratřích nastupují v Luži a na Košumberku jesuité. Není to nic tragického. Dílo Jesuitů, kteří ve svých školách dovedli zachrániti národu tolik nadějí, nepotřebuje dnes obrany, stejně jako přízeň paní Marie Maxmiliány.

Na „Chlumek“ přicházelo stále více a více poutníků, takže se rozhodla zbožná paní místo skromné kaple vybudovati prostranný a nádherný chrám a na jaře roku 1690 započato s jeho stavbou. Měšťanům lužeckým obnovila stará privilegia, aby „i oni se chovali přívětivě k poutníkům“. Když na podzim téhož roku, kdy začato se stavbou, ukládali otcové z Tovaryšstva do kaple svoji příznivkyni, byla stavba nového kostela v plném proudu. Chrám byl vysvěcen roku 1696, tedy před dvěstěčtyřiceti lety. Poutní chrám těšil se větší a větší přízni, že v dobách největšího rozkvětu poutí ročně sem přicházelo na padesát tisíc lidí.

Zrušením Tovaryšstva, rozprodáním jich statků a zánikem poutí měla se úcta Panny Marie vykořeniti ze srdcí lidí. Leč víra a láska zvítězily. A tak dodnes vítají tamní kněží poutníky z celých východních Čech, jimž se věnují s horlivou obětavostí.

Maně se nám dere do pera přirovnání: úcta Panny Marie stává se nejčastěji terčem posměchu všech nekataliků. I zde, vedle sebe, máme doklady, jak hyne sláva světská, zpustlý hrad košumberský, který kvetl za éry českobratrské, a proti tomu přes nepřízeň doby udržela se úcta mariánská. Položme si otázku: kam lépe umístila rodové jmění zbožná zakladatelka: do zboží rodového, které kdoví v kolika rukách se ocitlo, či zde, do svatyně mariánské, kde Bůh na přímělu presvaté Panny sílí nesčetné zástupy věřících? Zde se sytí duše Božím slovem a Tělem Kristovým. Proto tak krásně se dříme paní Marii Maxmiliáně Evě před oltářem, když vidí, že toto její dílo jest neustále živé a blahodárné. V tom pak má býti cíl a účel každého lidského snažení.

váků, totiž světců, v jejich netrpělivosti před maličkostmi, přes něž by nejraději preletěli. Bůh dovoluje všemu, co zde je, aby se vyvíjelo, šířilo, projevilo. Preje si, aby se skutečně dalo, co chce, a nestará se o hrozivý výkřik svých světců, kteří již předem by chtěli vědět, co nemožného by směl Bůh připustiti. Bůh si dává na čas, on, u něhož neexistuje čas, neboť je věčný. Ale mrhá časem, ubírá se dalekými oklikami, přivádí protivné hráče, kteří zase oddalují očekávaný konec věcí. Nechává polodokončenými díla nevšimavě, aby se rozpadla, a začíná opět znova. Dívá se, jak je všechno zničeno, co bylo vystavěno. Po každém jaru nechá zase přijít zimu, po každém dni novou noc, po každém životě smrt. Ano, promarní nejdražší život. To je snad jediný případ, kdy Bůh něco zkracuje, totiž lidský život, který se nám zdá nenahraditelným.

Co máme říci o takovém shovívavém a mnoho času zabírajícím počínání? Draží přátelé, i my a tím spíše světci Boží se tomu budou opět a opět divit a budou v pokušení ztráceti trpělivost. A právě ti ztratí trpělivost, kteří tolik touží zkrátit cesty k Bohu a přes všechny věčné pahorky vyskočiti k Bohu. Běží ze světa, aby utíkali vstříc Bohu, a hled, on jim zahýbá za rohy ulic, mířících do světa, a skrývá se v něm. Ztráví a prožívá svůj čas nebo mnoho jejich drahého času tam, kde ho vůbec nehledají. Lze se potom divit, že propadají snadno nespokojenosti a jsou nespokojeni i s Bohem? Pravda, všichni světci jsou nespokojeni, to je jedna z jejich charakteristických vlastností. Ale existuje zvláštní nespokojenost, neboť jinak bychom musili mít za to, že jsou všichni lidé svatými. Člověk je vůbec a do základů tvorem nespokojeným. Ale nespokojenost světců jest úplně jiná, je velice svatá. A právě ona je jim pokušením, třetím a nejtěžším jejich pokušením.

Nespokojenost lidská je všeobecná. Mají nesrovnatelně více přání, než jich může býti splněno, a každé splnění znamená jen další a ještě větší rozčarování. Vše, co vidí na štěstí, velikosti nebo kráse, není s to trvale uhasiti jejich žízně. To je všechno? táží se stále. Svět není ve skutečnosti nikdy tak krásný a dokonalý, jak si jej malujeme ve svých horkých snech, neboť těž jen jak jej líčí vychloubavost lidská. Je možno jen se na něj horšit a roztrpčeně se od něho odvrátit. Ano, sám Bůh je zklamávajícím Bohem. Jeho řízení světa, jeho prozřetelnost, jeho Církev, jeho zázraky, jeho svátosti jsou tolik vzdáleny oně velikosti, jasnosti, srozumitelnosti a hodnověrnosti, kterých bychom si tolik přáli. Vede se nám všem jako proroku Jonášovi pod jeho keřem. Bůh nezničil města Ninive, jak by všichni soudili. Ale malý keř, jehož Jonáš potřebuje, nechal uschnout. Tak to dělá Bůh vždycky. Měl by na př. celníky, hříšníky, kacíře, zlosynce docela jinak potrestat a s nimi zacházet, rázem je zahubit. Ale o tom není vůbec řeči. Spíše je opatruje a šetří. Je možno být opravdu s Bohem jen nespokojenu.

Ale tato nespokojenost se nešíří v srdcích jeho světců. Jsou příliš bázlivi, tiší a nesobečtí, než aby propukli v pláč jen jednou v mlčenlivé cele svého srdce a v nejtajnějších myšlenkách. Opravdový světec neodvažuje se ani naříkat na počasí, které nevypočítatelně a často nepřijemně a dosti nepřátelsky se přetvořuje. Opravdový světec neřekne žádnému člověku rozhořčenější slovo: Raka, to znamená, nehodíš se k ničemu, nechci o tobě nic vědět, jak ještě jsi zde na světě? Neodvažuje se ani pohleděti špatně na sebemenšího tvora. Báť by se, že se svým přísným pohledem znelíbí Bohu.

Jediné nespokojenost se sebou samým má světec, ale i ona je zvláštní. Dosti lidí se obviňuje a snižuje, hořce nad sebou pláče, je prosyceno smutkem a hanbou nad sebou samým. Ale jejich nespokojenost není vždycky svatá. Často bývá jen uraženou ješitností. Ano, milí přátelé, můžete mi to věřit, lidé nejješitnější jsou často nejnespokojenější. Zuří leckdy proti

sobě, takže skřípou zuby hanbou a lítostí. Ale toto skřípání je znamením zatracení a ne posvěcení. Ne, nespokojenost světců je úplně odlišná. Je věčnou neskromností lásky, která nemůže být ukojena. Ale na této výši se vine zcela úzká stezka a napravo a nalevo je srázný svah a jediné světce, který skutečně vystoupil do oněch výší, je v nebezpečí, že se zřítí. Úplně svatá nespokojenost přináší vlastní odřeknutí, sice v slzách, ale ne beznadějně. Ano, ráda by utajila před Bohem své slzy, až sám jí oddálí ruce od plačících očí. Zůstává pokorně stát, až milovaný ji vyzve, aby šla. Čeká, zda vyplní její prázdnotu, jež se jí jeví tak hlubokou jako mořská propast. Doufá, ale též čeká, až ji vezmeme za ruku, jako bereme slabou a neobratnou ruku a vedeme ji. Naproti tomu nedočkavý světec bouří dále, chce vynutit svůj vlastní pokrok. Cestuje ze svatyně do svatyně, vrhá se z přísnosti do přísnosti, z poušti do poušti, žádná mu není dosti osamocená, pustá a opuštěná. Přečází z kláštera do kláštera, z obrácení do obrácení. Co tedy chce? Chce svoji maličkost, nedostatečnost, ubohost a prázdnotu, své nic ze světa odklidit, ne k vůli sobě, jistě ne, nýbrž k vůli Bohu, aby ušetřil Bohu pohled na sebe. Neboť má přece docela malou důvěru ve svého Boha, neočekává od něho, že svým pohledem spočine na tom nic. Chce tedy, aby Bůh učinil krok, chce zjistit, co se smí objevit před okem Božím a co má zmizet.

Opravdu milující však — a skutečně vítězí světec, který překonal všechna pokušení, je jediným opravdu milujícím — tak milující člověk nechce před Bohem nic zapírat, nic odkládat. Nechce ani k ničemu nutit Boží pohled, může, líbí-li se mu to, spočí-

nouti na ničem, které se před ním rozprostírá. Tak málo chce Bohu něco předpisovat, že ho i chce ušetřit odpovědi, kterou musí dát, když se ho Bůh jednou ptá: Hleď, jsem tvé nic. Nic, ale přece tvé, poněvadž jsi je ráčil přijmout.

Vidíte, drazí přátelé, tak nesmírně velikým je trpělivost, kterou Bůh ukládá svému světcovi. Žádný div, že jeho největší, nejjemnější a nejtajemnější pokušení je pokušení k trpělivosti, že s sebou nutí Boha, zkracují cesty Boží, urychlují cesty Boží, Boží oči i Boží lásku řídí, měří a vyměřují, že by rádi učinili Bohu násilí. Tak jsme zapleteni do tajemství násilí, že i světcovi by potřebovali násilí proti Bohu. Ah, jak mnoho se na nás žádá! Abychom připodobnili své dětské krůčky krokům Božím, přivykli své spěchání jeho pomalým krokům, abychom svá hlasitá slova stlumili až k Boží mlčenlivosti, až k jeho věčnému mlčení.

Ale Bůh ví, že mnoho od nás žádá, a máme mu přiznat, že si musíme odříkat. I jeho světci jsou netrpělivými bouřliváky proti jeho velkomyslnosti a shovívavosti. I jimi trpí říše Boží násilí. Co můžeme pak říci sami o sobě? Nemáme dosti trpělivosti se svými druhy. Rdousíme je, utlačujeme a odsuzujeme. Jak bychom mohli porozumět Bohu a jeho trpělivosti, když nás potkává? Hleďte, tak potkává Bůh své světce: Prosí je, jako viník prosí svého věřitele: Měj se mnou slitování, všechno ti zaplatím. Boží ucházení o velikomyslnou trpělivost jeho světců, to je nejvnitřnější smysl Božího dění v tomto světě. To je nejjemnější a nejvnitřnější kultura na světě, kterou sám Bůh vštěpuje. To jsou kulturní dějiny Srdece Ježíšova.

Fr. Vít Beneš O. P.:

Nerozlučnost manželství v přirozeném právu.

Dokončení.

Síla k oběti roste, je-li spojena s náboženským motivem.“ Proto byl obřad manželské smlouvy spojován s náboženskými úkony (u Židů, u Římanů pro občany obětí bohům) — u jiných nekulturních národů převládá motiv pudový (únos, kup). V manželství vlastně zaniká individualita muže a ženy a dávají vznik nové osobnosti — rodině, aby žili novým životem s vyšším úkolem odchovati nové jedince společnosti. Proto i zrušení tohoto nového celku nemůže být dáno do vůle manželů, protože jsou už zavázáni společností splnit podle možnosti svůj úkol. To jest důvodem, proč manželství považuje se spíše za veřejnou ne soukromou instituci. Ale zase naopak, společnost si nemůže vyhradit plné právo na rozhodování o manželství, protože v něm nejde o formální poměr dvou osob, ale o intimní tělesně i duševní spojení, nesoucí s sebou odpovědné důsledky.

Sv. Tomáš má ještě jeden důvod nerozlučnosti. Muž si bere ženu, aby mu zrodila děti; za to chrání ji svou silou, ona se zase o něho stará. Vzájemně si dávají právo na vše své tělesné i duševní. Ale žena je manželským stykem tělesně poškozována, zmenšuje se věkem její krása, ve stáří ztrácí úplně plodnost; proto by bylo nespravedlivé, aby muž, když žil s ženou v době její mladosti a krásy, opustil ji, protože žena by se stěžila znovu provdala a tak by byla porušena rovnost stran. — Nerozlučnost slouží také dobrým mravům. Když znají manželé trvalost závazku a možnost jej zrušit, zmizí všechna bázeň, že se omrzí, zapomenou brzo na vzájemné křivdy, nestojí žádná překážka vzájemné lásce a pomoci — vždyť nepovažují se za odlišnou osobu, ale v druhém vidí část sebe. Tak se zabráni nedůvěře a obavám. Z rozluky povstávají spory někdy celého přibuzenstva proti druhému — a dnešní soudní praxe snadno dokáže, že nejhnusnější výjevy jsou právě u sporů manželských při provádění důkazů o vině na rozluce. Tady se prohloubí přímo nepřeklenutelná propast mezi těmi, kteří se aspoň na čas milovali.

Všimněme si i postavení dítěte. Trpí-li nesváry v rodině, nezlepší se jeho postavení zničením manželství a uzavřením manželství nového, ale musí se stát soudcem těch, kterým je zavázáno vděčností. Vidělo slabost, depresi a útek rodičů a nenalze samu v sobě sílu k ovládnutí své povahy. Ostatně vliv druhé strany neodstraňuje ani nové zákonodárství, takže zůstávají stejné nevýhody jako při rozvodu. Princip nerozlučnosti se většinou úředně ve státech uznává (dnes i v Rusku s ohledem na pokles populace), ale připouští se rozlučka pro případ „ztroskotání“ manželství. Ovšem, někdy omyl je krutý, ale zákon nerozlučnosti působí více dobra, než se zachrání nešťastných rozlukou. V manželství nejde jen o štěstí soukromé, ale i o výchovu dětí pravidelně už i za cenu vlastní oběti; neslouží jen jedinci, ale blahu celku. Samotná možnost nového sňatku — a takový příklad sváděl by k lehkovážnému ničení manželství a štěstí druhého — sváděl by i k lehkovážnému uzavírání takového manželství, které by s sebou neneslo závazek nerozlučný, a tím by se snížila mravnost ve státě. Vždyť čím se více užívá věcí působících potěšení, tím více roste appetitus delectabilis — touha po rozkoši a sexuální pud je u člověka nejnebezpečnější. Je-li nerozlučnost pro šlechetné mravní povinnosti, má být pro slabochy příkazem právním, protože mnoho lidí neřídí svá jednání rozumností a šlechetností, nýbrž podléhá pudu a emocím. A takovým je třeba určit příkazem cestu správnosti. Proto je třeba rodinu spíše chránit pevnými zákony (jak vyjadřuje par. 126 naší ústavy zvláštní ochranou zákonů), třeba odstranit vše, co na ni má nepříznivé vlivy, zamezit lehkovážnosti a podporovat výchovu charakteru s tou silou, s níž se teď bojuje za zákonitou rozlučku, a bude rodina a manželství uzdraveno.

Manželství je v podstatě smlouva: v právu platí zásada, že smlouva se má splnit. Ale vzájemnou dohodou kontrahentů může se rozvázat, jde-li o smlouvu soukromoprávní. Manželství je ovšem spíše věcí ve-

USA. hledá geniální nezaměstnané.

—alm— Odpor praktickým duchem prodchnutých Spojených států proti akademickým rozpravám a kantorským úvahám různých národohospodářských hvězd dal vzniknouti podnětu k přímé akci proti nejohroženějšímu problému dnešní doby: nezaměstnanosti.

Americké sociální instituce vypsalý nedávno souěž na potírání tohoto zla. Byl přijat návrh nezaměstnaného dělníka, aby byla vyzvána nezaměstnaná, technicky vyškolená inteligence, aby za dobrý honorář dodala sociálním institucím projekty a plány všech možných užitečných veřejných prací, jako na př. plány průplavů, mostů, silnic, nových osad, zúrodnování ladem ležících oblastí, odvodňování, zavodňování, návrhy na konstrukci větrných a slunečními paprsky poháněných motorů atd.

Jelikož finanční stránka projektů nemusela být navrhovatelem řešena a vynalézavosti nebyly kladeny meze, byl elán mezi dotčenými nezaměstnanými tak mimořádný, že se soudí, že nové talenty, které se teď plně rozhoří, zastíní mnohou pohádkově honorovanou technickou a národohospodářskou hvězdou. První zběžná prohlídka došlého materiálu jest důkazem, že víra v drímající síly v nezaměstnaných nesklamala. Velká část projektů je doložena i finančním rozkladem, rozpočtem mezd pro dělnictvo a doklady rentability.

Není třeba připomínat, že drtivé úsilí tohoto boje

není diktováno falešnou sentimentalitou, nýbrž že celé to tažení je vedeno chladným rozumem vzhledem k případnému dosahu prodlužování nucené zahálky. Ideová vzájemnost strádajících lidí, kteří se den ze dne musili vzdávat radosti ze života, dala vzniknouti trampským početně silným skupinám, které, táhnouce od obce k obci, si vynucovali stravování. Mnoho takových kočujících skupin, ve kterých kamarádsky žili lidé s akademickými tituly až po čistice stok, bylo již existenčně zabezpečeno v zemědělství. Zajímavé je, že ti bezejmenní svědomitě splácejí zapůjčené částky.

Nová akce sociálních institucí povzbudí k duševní gymnastice statisíce zahálejších mozků. Nezaměstnaní budou přirozeným způsobem a finanční investiční obor oživující. Tvůrčí práci má být uvedena ve var schopnost a zdravá ctižádostivost. Sociální instituce jsou přesvědčeny, že mezi nezaměstnanými se najde určité procento geniálních techniků, a to již samo o sobě stojí za pokus.

Není možno, aby život milionů, který má růst k slunci, zůstal trvale nalomen nebo byl tíhou osudu úplně zlomen. USA začíná chápat, že *motív zisku, do nedávna povýšený na veškeré všelidské hodnoty, musí být nezbytně nahrazen sociální prospěšností. Stvořitel si jistě nepředstavoval svět v jeho dnešní tvářnosti.*

řejnou, není dáno zcela do vůle stran; jen vznik je svobodný, ale trvání je v zájmu veřejném. Mohla by tedy snad zrušení manželské smlouvy provésti moc veřejná, státní? Smlouvy se mohou zrušit dříve, než se začlo s plněním, a za odstupné nebo je-li možné bez poškození kontrahentů navrácení v předešlý stav. Aplikujme na manželství: Manželství dokonané (consummatum) je nerozlučné; před souloží může být rozlučeno. O odstupném nelze mluvit při manželství, protože je nepoměrně hodnota a nešlo by o manželství, ale o prostou prostituci, která by zničila posvátnost rodiny. Navrácení v předešlý stav je zas u manželství dokonání nemožné bez poškození stran. Nemožnost plnění (ale ne pouhá sterilita) činila by manželství neplatným jako při obligacích. — Právně by byla tedy rozlučitelnost manželství nedokonaného, ale s ohledem na spojitost osudů jednotlivce s životním děním spoluobčanů jen ve formě dispense ojedinele udělované, obdobně udělení milosti hlavou státu (t. zv. ventil právní), když by okolnosti byly silnější než zákon sám a působil převážně dobro tím, že by se vyloučil vliv na život ostatních. Ovšem má tento názor slabinu v tom, že právně je téměř nemožno dokázat okamžik konsumace manželství. Morálka i církevní soudnictví má oporu ve svědomí a přísaze výpovědi stran, právo pozitivní, které oceňuje přísahu jako jiný důkaz podle zásady volného uvažování soudcovského, muselo by asi nahradit tuto okolnost jinou skutečností nebo domněnkou. Ostatně nebyla by to prvá úprava: podobnou nesnáz vyřešeno už máme v paternitních sporech. Tím by se zmenšil počet rozluk jistě velmi značně — z 5945 rozluk manželství v r. 1934 bylo 3019 bezdětných — a omezením důvodů rozluk jen na opravdu nutné případy, v každém případě individuálně posouzené (při udělení dispense), stala by se rozlučka zjevem opravdu jen velmi řídkým. V ostatních případech, kdy není spravedlivé vynucovat manželské spolužití, stal by se rozvod institucí trvalou. Taková úprava znamenala by návrat k přirozenému stavu. Tuto domněnku potvrzuje i to, že u pravých primitivců, kterých se dosud nedotkla civilisace (u kmenů Semang v jižní Asii, Negritos filipinských) rovněž zcela nerozlučným se stává manželství — ač v zásadě je

nerozlučným hned od uzavření sňatku — zrozením prvního dítěte (Šebesta).

Jak tedy vyplývá nerozlučnost z přirozeného zákona? Manželství svou funkcí výchovy dětí vede ke svazku dlouhotrvajícímu a protože smysluplnost, sexus, třeba povýšit a doplnit láskou (erotem), spočívající na vzájemném hodnocení a vzrůstu, tedy pravidelně se tento svazek trváním lásky prodlouží do konce života. Ale ochabne-li láska, nemá přesto muž právo ze spravedlnosti propustiti manželku; avšak ani při vzájemné dohodě nejde poměr ten zrušit, protože je významu společenského. Stát nemůže zákonem povolit rozlučku pro nepoměrně větší škodu, která by tím vznikla, než by zachránil. Je tedy nerozlučnost — vlastnost manželství — téměř úplná (až na právo dispense mocí veřejnou při manželství nedokonaném).

Jednání může být proti přirozenému zákonu buď v jeho prvých principech, nebo proti příkazům druhotným. Rozlučka neznemožňuje dosažení prvního cíle manželství (zrození a výchova dětí), ale znesnadňuje tento cíl (přímo: znesnadnění výchovy, nepřímě: strach před dítětem). Zato tím více znemožňuje a znesnadňuje dosažení cíle druhotného, vzájemné pomoci a lásky: možnost rozlučky ničí důvěru a lásku, působí nespokojenost a hádky, počítá se stále s možností nového sňatku. — To, že je rozlučka spíše proti druhotným příkazům přirozeného zákona, to snad bylo důvodem, proč v době úpadku a nedostatku mravní síly zapomnělo se na přirozený poměr, právě pro velikost rozkoše plynoucí ze sexu, a dosti rychle se šířila rozlučka. To ovšem nemůže býti důkazem, že rozlučka je stavem přirozeným, ale jen důkazem mravní bídy toho kterého národa (pro strohost srdce jejich)¹.

Dosud šlo jen o manželství, stojící na čistě přirozeném řádu. Pro katolíka bude manželství svátostí,

¹ Nerozlučnost manželství je z práva přirozeného nutností. Není to však nutnost absolutní, ale hypotetická, nevyžaduje ji sama lidská přirozenost, ale uvážíme-li všechny skutečnosti, v nichž lidé se svými vlastnostmi žijí, právě pro tyto přirozené a duševní vlastnosti musíme uzнат nerozlučnost jako nejvhodnější k dosažení cíle, jako nutnou z přirozeného zákona, který vede k tomuto cíli; platí tedy tento princip pro všechny lidi a všechny krajiny a všechny doby.

nerozlučné nadto ze slov Kristových a z náznaku poměru mezi Kristem a Církví. Přirozenost křesťana křtem se povyšuje do řádu milosti, proto není pro něho už přirozeným manželství jiné, než svátostné. Křtem přijal závazek nejen uvěřit pravdám předloženým Církví, ale i řídit svá jednání jejími zákony. Tento závazek musí uznat i státní autorita a nemůže věřícím vnucovat zřízení odporující těmto povinnostem. Za nerozlučitelnost bojovali papežové všech dob; kdy možno učiniti výjimku, shrnuje Pius XI. (Casti connubii v překladu dr. Vaška): „Mohlo by se zdáti, že tato nerozlučnost připouští výjimky, arci velmi řídké; na př. při některých pouze přirozených manželstvích, uzavřených mezi nevěřícími, nebo — běží-li o křesťany — při manželstvích uzavřených sice, ale nedokonaných. Ale tyto výjimky neodvozují svou platnost z vůle lidí, ani z vůle nějaké moci čistě lidské, nýbrž z práva božského, jehož jediným strážcem a vykladačem je Církev Kristova. Žádná však taková výjimka, a ze žádného důvodu nebude nikdy možná při manželství, jež bylo mezi křesťany uzavřeno a dokonáno. Neboť v tomto manželství se plně dokonává manželská smlouva; a právě tak zrcadlí se v něm Bohem chtěná bezpodmínečná pevnost a

nerozlučnost, které žádná lidská moc nedovede uvolniti.“

Právo pozitivní může v zájmu veřejném upravit formu uzavírání manželství, může stanoviti překážky, ale nemá možnost rozhodovat o trvání, protože nedosahuje k podstatě manželství. Proto musí se opírat o závěry z druhých oborů (morálky, etiky), které objasňují účel manželství. Jen tak bude právo spravedlivé (ius iustum). Nemůže ustupovat před slabostí lidské vůle, ale naopak má přinášeti lék a pomoc v zájmu veřejném. Osnova sice zachovává nerozlučnost, ale připouští možnost rozluky. Co zabráni, aby rámcová úprava se nevyužila a nerozšířila i na případy, které snad zákonodárce nechtěl zahrnout, ale které jde vsunout pod text zákona. Příklady z dosavadní praxe je dosti. Vždyť zákon znamená kus subjektivního práva. Štěstí, dobro několika nesmí se vykupovat ohrožením stejného práva ostatních. Očekáváme, že nová úprava bude opravdu ústavní ochranou rodiny, ne jejím dalším uvolněním, že manželství, jež „je mravním svazkem nerozlučným“ (Svoboda), bude i ve své právní úpravě vyjadřovat tento postulat.

Ž i v o t n á b o ž e n s k ý

Triumf světových dějin: Vše objímající katolická Církev. Jméno německého theologa Frant. X. Krause je dobře známé ve vzdělaném světě a jeho „Lehrbuch der Kirchengeschichte“ je velelidé svého druhu. V berlínském „Katholisches Kirchenblatt“ poukázáno je na závěry, k nimž došel Kraus po studiu pohnutého života katolické Církvě, v době vlády liberalismu ve světě. Historik nejen zhodnotil minulost, nýbrž zahleděl se i do budoucnosti a napsal větu: „Toto je triumf světových dějin: Vše objímající katolická Církev v budoucnosti. Je již na čase, praví dále, aby katolíci se dívali dopředu a ne dozadu. Kdo se jen ohlíží, zkamení jako žena Lotova... I slzy, které ušlechtilé duše vyplakaly u vod babylonských, jsou cenné před Bohem a nepohrdáme jimi. Ale víme, že jsou prameny živé vody, které tryskají přes nové formy bytí nového života.“ Je zřejmo, že při těchto slovech nemyslí Kraus na politický katolicismus, poněvadž byl velkým bojovníkem za katolicismus nepolitický. „Vývoj poslední periody,“ pokračuje dále, „přiostril duchovní a náboženské protiklady a vyjasnil je. Ukazuje na jedné straně, jak nekřesťanské a protikřesťanské tendence mají stále větší ozvěnu v lidových vrstvách i mezi inteligencí. Ne jakoby si byla většina vědoma dokonale vlivu, jemuž podléhá, podobá se ještě dnes onomu důvěřivému zástupci vulgárního nacionalismu, o němž bylo řečeno: Je mužem, který věří, že myslí a myslí, že věří, ale na obojím není nic pravdy. Ale klam nemůže trvat dlouho. Jim není více Bohem „nebohá postava na kříži“. Nechtějí nic vědět o Božím Synu, trpícím za lidstvo. V onom „zbožštění bolesti“ vidí nejsmutnější postavu lidstva. Nemohou v onom ztělesnění „křesťanské pasivity“ nalézt symbol náboženského uvědomění nynějšího živoucího a veselého lidstva. I otázka: Jsme přece křesťani? byla aspoň Davidem Fr. Straussem zodpověděna záporně. Vůdcové moderního vzdělání, odkloněného od křesťanství, vzali si za úkol: Pohledem do zákonů přírodních, vírou a odevzdáním se jim smířiti člověka s jeho osudem, přivésti ho k úplnému a volnému vývoji. Výsledek námah neodpovídá ovšem očekávání. Revoluce větu obrátila: Stávající je nerozumné, tedy neskutčné. Zbývá jen alternativa: Buď se převrhne celkový řád, historické zařízení společnosti, nebo se oddáme s Byronem požitku stravující bolesti, zabíjejícímu citění nekonečného, neplodného kontrastu mezi právem individua, mezi požadavky člověka a jeho osudem. Proti němu stojí na druhé straně nepřetržitá vláda kříže. Sledovali jsme dějiny této moci od hodiny, v níž se začala tiše a tajemně vyvíjeti, až do nové doby. A ty dějiny podávají důkaz, že čistě humanitářské nazírání nemůže lidstvo vychovati ani v ohledu intelektuálním, mravním a estetickým, ani ukojiti jeho potřeby a naplnit jeho ideály... Církev očištěná v ohni opět se ujme svých práv a křesťanství se zase stane duší světa. To je triumf světových dějin: Všeobjímající katolická Církev budoucnosti. Je jisto, že bouře doby, ve které žijeme, hluboko ji zasáhly, otřáslы stavbou Církvě až do jejích základů. Ale ať sebevýše se vzdouvají vlny, zůstává pravdou, že „všechny řeky tečou do moře, a moře není nikdy naplněno“. (Vel. 1, 7.) Ať jsou proudy ideálního života a snažení seberůznější a odlišnější, vracejí se všechny do moře náboženského života. A též co člověk cítí, spěje k té proudící plnosti, nad níž se snaží Duch Boží a ať vlny církevního a proticírkevního hnutí jsou sebebouřlivější, jednomu se stále učíme z dějin: Stat crux, dum volvitur orbis — Stojí kříž, i když celý svět se řítí.“

Modlitba novináře. Na mezinárodní výstavě katolického tisku v Římě je vystaven indický katolický list „Catholic Herald of India“ a v něm je modlitba, trochu humanistická, katolického novináře. Zní takto: „Svatý Františku Saleský, milovaný patrone našeho těžkého zaměstnání, buď naším ochráncem. Dej nám, svým slu-

žebníkům, více kritického smyslu a méně ho dej našim čtenářům. Dopřej, aby naši odběratelé si nevšimli našich chyb a uděl jim dosti světla, aby ocenili naše zásluhy.“ Tato modlitba novinářů není první ani nejstarší. Roku 1856 byla vydána v Augsburgu modlitební kniha, ve které čteme „modlitbu za spisovatele k Bohu lásky, od něhož pochází všechno vědění a všechna moudrost“. Děkuje se v ní Bohu za „všechno nadání, které dal novináři, aby mohl pracovati pro dobro svých spoluobčanů“. Žádá, aby s milostí Boží byl zbaven redaktor vši nepoctivosti, a aby mohl svým perem proniknouti do srdcí svých čtenářů a v nich vzbuditi city zbožnosti a ctivosti. Prozáj dále, aby se s Boží pomocí stalo jeho pero a jeho řeč tlučičkou lásky, aby pohnulo srdci lidskými a vedlo je ke štěstí. Modlitba končí slovy: „Zehnej mé práci a dej, abych, co získám, bylo užito v lásce pro mé bližní. Amen.“

Sociální encyklika a krise. Ernest Grégoire, profesor na universitě, byl zvolen starostou druhého největšího města kanadského „Québecu“ a při nastolení pronesl řeč, která stojí za zapamatování. „Marně,“ pravil, „pročítám noviny, časopisy, knihy, pojednávající o krisi. Marně uvažuji nad slovy a činy velkých myslitelů současné doby. Nenalezám nic odvážnějšího, nic šlechtetnějšího a nic praktičtějšího nad sociální encykliky, pokud běží o zajištění práce a chleba těm, kteří ho nemají a pokud běží o potření bdy a vnesení trošky radosti do lidských srdcí. Nad hmotnými příčinami této hrozné krise, která sužuje lidstvo, zahlédáme příčiny mravní, které nám zabránily užívati křesťanský nových prostředků výroby, poskytnutých vědou s dovolením Prozřetelosti. A uvědomme si, že jedinou účinnou metodou, jak odstraniti zlo, je potlačení těchto příčin. Toto přemýšlení nás dovede k těmž závěrům, k nimž došel J. Sv. Pius XI. v okružním listě „Quadragesimo anno“, v němž čteme: „Znalci sociální vědy volají hlasitě po racionalisaci, která zavede řád v národohospodářském životě. Ale tento řád, po němž ustavičně naléhavě voláme, a o který se přičiňujeme, bude nutně neúplný tak dlouho, dokud všechny síly činnosti lidské nebudou harmonicky napodobiti a uskutečňovati, pokud je jim to možné, podivuhodnou jednotu božského plánu. Dovolte, abych vám řekl, dámy a pánové, že, neoziví-li racionalisace křesťanská racionalisace hospodářské, zůstane tato chimerou a anarchie bude dále ploditi krisi za krisi, až dojde ke konečnému kataklysmu všesvětové revoluce, v níž se budou lidé požírat ještě divočeji než šelmy v pralese. Ale, Bohu díky, budoucnost se nejeví tak černou. Svět, který tak dlouho pohrdal radami Vatikánu a tolik trpěl, se vrací k Tomu, který dává nauku života.“ Skoro v téže době obdržel kardinál Villeneuve adresu od profesorského sboru university lavalské, ve které vyznávají svoji víru. „Všichni,“ praví se v ní, „touží především podtrhnouti tradici úcty, ducha víry a držení se katolické mravouky, kterou přijali od svých předků a předchůdců na universitě. Proto s radostí přijímají nauku obsaženou v papežských encyklikách a v řečích Velekněze slavně vládnoucího. Žádný profesor nechce hlásati nauku t. zv. eugenismu, ať již běží o omezování porodů nebo sterilisaci, sterilisace abnormálních lidí nevyjímaje. Všichni zavrhují jakoukoliv přímou intervenci, aby bylo před narozením zbaveno dítě života.“ V další části adresy se stavějí profesori lékařské fakulty university proti euthanasii, vyhánění plodů. „Všichni a každý v duchu pění viditelné hlavy Církvě chtějí být účastni hierarchického apoštolátu a pracovati ve svém prostředí pro rozšíření království Kristova. Všichni a každý, věřice upřímně ve všemohoucnost Pána nad životem a smrtí, vyznávají a prohlašují svoji poslušnost naprostou.“

Mše není divadlo. Při přeletu německé vzducholodi „Hindenburgu“ do Ameriky sloužil v ní nejsvětější obětí známý misionář Schulte,

jemuž ministroval redaktor dr. Jordan. Bylo to přáním dra Eckenera, o kterém jest známo, že je upřímným katolíkem, a tím si i vysvětlíme nenávisť, kterou k němu má Goering. Mše sv. se účastnilo 30 cestujících, většinou nekatolíků, k nimž promluvil P. Schulte takto: „Je to historická hodina, hodina božská. Vždyť prvně byla pronesena ve vzduchu konsekrační slova: Bůh přišel po prvé na tuto vzducholod pod způsobami chleba i vína.“ Nekatolíci byli hluboce dojatai svatými obřady a jeden z nich pravil po mši sv. P. Schultemu: „Teprve nyní jsem si uvědomil, že mše svatá není žádným divadlem.“ V němce se P. Schulte zmýlil, když totiž tvrdil, že slouží první mši sv. ve vzduchu, neboť se tak již stalo předtím, v prosinci 1933 na vzducholodi, letící z Korintu do Patrasu. Tehdy sloužil nejsvětější obětí jeden francouzský kněz, který k tomu dostal svolení od svatě Stolice. Roku 1929 žádali o svolení španělský kněz, kteří podnikali v letadle pout do Říma, ale neobdrželi ho.

Největší německý právník o křesťanství a němečtvi. Novopohanské německé hnutí, podporované držitelé moci v Říši, snaží se namluvit národu, že křesťanství odporuje němečtvi, a že v zájmu růstu a moci německého národa je nutno se oprostit od křesťanských zásad a mravouky. Jinak ovšem smýšlel největší německý právník všech dob, Otto von Gierke, který zemřel r. 1921. Jak praví „Das katholische Kirchenblatt“ berlínský, byl von Gierke „hluboce přesvědčen o tom, že idea práva je nerozlučně spjata s ideou Boží a s ideou dobra a mravnosti, a že opravdu německý právní řád může být zdůvodněn jen v duchu pravého náboženství“. V březnovém čísle znamenitého mnichovského časopisu „Hochland“ se obírá Fr. Stadelmayer problémem, co by měl a má říci von Gierke k modernímu vývoji v Říši. Praví o něm: „Hluboká zbožnost ovládala veškeré vědecké myšlení Gierkeovo. Přesvědčení, že německé bytí, zvláště pak německé právo, spočívá na důvěrném spojení germánského ducha s křesťanským citěním, tvořilo základ jeho celoživotní vědecké práce. Již jako účtyhodný stařec mluvil ve své přednášce, konané v březnu r. 1919, důrazně o této jednotě. Německý stát, děl, musí být státem kulturním, musí nechat působit křesťanské Církve jako ochránkyne náboženského života a mravnosti a nikdy nesmí zapomenout, že němečtvi a křesťanství uzavřely spolu nezníčitelný svazek.“ Co by asi řekl von Gierke, kdyby žil ve III. Říši a četl ty zmotané názory četných svých žáků, kteří obětují pravdu moci? Nebyl by jistě spokojen a zavřel by je.

Katolicismus v Japonsku. Japonsko je středem pozornosti a jeho politika dělá starosti mnohým státům. Nebude tudíž bez zajímavosti všimnouti si poněkud, jak v této zemi, rychle rostoucí v každém ohledu, proniká pravá víra Kristova. Zanesl ji tam svatý misionář, František Xaverský, v XVI. století a sítě padlo na dobrou půdu. Ale pak se dostavilo pronásledování, které bylo velice kruté, všichni misionáři byli povražďeni nebo vyhnáni. A když po 300 letech opět zavítali misionáři do Japonska, setkali se s katolíky. Po tak dlouhou dobu, bez kněží a bez svátostí, udrželi si potomci mucedníků japonských víru. V polovici minulého století začali misionáři znovu své dílo v těžkých poměrech. Ze Západu pronikala do země nevěrecká a protikřesťanská filosofie, protestantism, oplývající bohatstvím, zakládal školy, misie. Přes všechny obtíže je tam dnes 105.660 katolíků, o 2389 více než v předcházejícím roce. Nejvíce obrácení bylo v posledním roce v diecési tokijské, nejlidnatější, a to 457, zejména v osacké, 215. Důvodů tak pomalého růstu je několik. Misionáři neznají často duše Japonska. Již sv. František rozpoznal u Japonců lásku k umění a vědě, je tudíž třeba v Japonsku misionářů „hluboce vzdělaných a znalých staletou kulturu lidu. Nejdříve je nutno získat inteligenci, a pak možno teprve s úspěchem pronikati k lidu. Nedávno vstoupil do Církve univerzitní profesor Taraka a již je to patrně na konversích jeho žáků. Misionáři musejí být dále silnými charaktery. Je to nutno právě v moderní době, kdy přibývá v Japonsku sebevražď a rozvodů. Největší překážkou šíření pravé víry je nemravnost západních národů, o které jsou Japonci dobře spraveni. „Chcete nás obracetí,“ odpovídají misionářům, „ale neměli byste raději a dříve obracetí členy svého národa?“ Pochopíme, jak je nutné, aby byli misionáři světci. Misionář musí přihlížeti k vznětlivosti a citovému založení Japonců, kterým se dá vysvětlit mnoho politických vražd. Japonec pláče dojetím, když čte o velkých příkladech ctnosti, synovské lásky, lásky otcovské, obětí, čistoty. Je to duše intuitivní. Japonský kněz P. Totuka, jehož názor, uveřejněný v časopise „Kosmos“, zde sdělují, soudí proto, že v Japonsku nikdy nezdomácní filosofie sv. Tomáše Akvinského. Sentimentalism Japonců je po této stránce slabostí, ale zároveň má jednu přednost, smysl pro spravedlnost a pravdu. Toto vše ztěžuje práci katolických misionářů, zatím co protestantism se svou naukou o víře, jež sama ospravedlňuje, a s bibli, jako jediným pramenem víry, a svým individualistickým duchem má větší naději na úspěch. Katolický misionář musí být připraven na dlouhé a metodické vyučování, a k tomu je třeba veliké trpělivosti a přízpusobení. Musí si počínati velice opatrně, aby nevybudil dojem, že nebežl jen o náboženství, nýbrž i o jiné cíle. Protestanti kříví o Církvi výtky, že je neupřímná, jesuitská, říkájí, že se obírá politikou a náboženství že je jí druhotným cílem. Misionář zvítězí nad všemi těmito obtížemi jedině tehdy, když bude úplně upřímný a vyhne se všemu, co by mohl vzbuditi zdání obojakosti. Není třeba dodávat, že v tom ohledu jsou nejlepšími domorodí kněží, jejichž výchově je třeba věnovati největší péči.

Církev a věda. Louis de Launay: L'Eglise et la Science. (Ed. La Vie Chrétienne. Frs. 15.) Kniha studuje „vztahy mezi Církvi a vědou, jak je pojímali vědci minulých dob a pojímá je i člověk moderních dob“. Definiuje Církev a vědu. Církev „obdržela posláním učiti a vykládati věčné pravdy“. Věda „pozoruje, seskupuje a snaží se interpretovat hmotné věci“. Oblasti obou jsou tedy rozličné.

Vklady, zápůjčky,
inkasa, porady,
všestranná záloženská služba:

Lidové záložny

a jejich středisko

Ústřední záložna lidová,
Praha II., Spálená ul. 15

Přijímá i vklady z venkova, kde
není vlastních záložen. - Svěřené
vklady přes 53 milionů Kč.

Církev, která po celé věky přenáší učení svého Zakladatele, Ježíše Krista, nepotřebuje studovat formy hmoty. Ale Církev od dávných dob prokázala neocenitelné služby vědě. Ve středověku věda nejen nebyla Církvi utlačována, byla naopak pěstována v četných klášterech a dosáhla udivující výše. Albert Veliký, Roger Bacon, Raymond Lulle, Jean Buridan, N. Oresme, ta jména vedle nespočetných jiných svědčí jasně o postoji Církve k vědě. Albert Veliký, originální badatel, jest zván předchůdcem Lavoisierovým. Albert takto definuje vědu: „Věda přírodní není rozebíráním toho, co bylo řečeno, ale hledáním příčin přírodních zjevů.“ Roger Bacon nejen mluvil, nýbrž i praktikoval experimentální metodu. Ve XIV. století byla největší část přednášek věnována studiu problémů teologických proto, „že nepokládali tehdy za tak důležité znáti zpaměti složení chloru, jako naučiti se počestně žít“. Renesance přináší změnu. Člověk začal nadmíru důvěřovat svému rozumu. Ale Leonardo da Vinci není jen znamenitým vědcem, nýbrž i uvědomělým křesťanem. Launay se rozhovoruje o Galileim a uvádí pravdu: Galilei nebyl ani vězněm ani mučen za slova: A přece se točí. E pur si muove! To je legenda, skutečnost je jednodušší: Chtěje své vědecké poznatky podepřítí diskusí o bibli, žádel, než bylo správné. Napadal i papeže a byl pohnán k ospravedlnění se. Učinil tak a život, který pak prožíval u svého přítele, arcibiskupa siennského, byl opravdu křesťanský, takže nelze býti v pochybnostech o jeho upřímnosti. V XVII. století Descartes se vždy hrdě hlásil k Církvi a Pascal, ještě větší vědec, rovněž. Ve všech stolecích minulých „Církev nikdy se nestavěla nepřátelsky k vědě, když tato neopouštěla své oblasti a nevstupovala do oblasti dogmatu, jež je nadpřirozenou pravdou, a která nemůže býti v odporu s pravdami přirozenými, pozorovanými fyziky“. Ovšem, hlavně v minulém století často vystupovala věda jako zapřisáhlý nepřítel křesťanství. V XVIII. století věda, stavší se povrchní vědou salonů, osvojovala si dogmatický tón a útočila jak na Církev, tak na Písmo svaté. Stejně si vedla v dobách rozmachu materialistického pozitivismu v osmdesátých letech XIX. století. Jsou známy boje o teorii Darwinovu, ale i Renanův „Život Ježíšův“. Ale zde nešlo o vědu, dnes to možno říci s naprostou jistotou, nýbrž jen o „některé deformatory vědy“, kteří vytýkali Církvi, že se staví nepřátelsky k modernímu člověku. „Jestliže politicky dekrety koncilu vatikánského, encyklika „Quanta cura“ a „Syllabus“ zavrhují nauky drahé dnes majoritě nevědomých a nezkušených zástupů, neobsahují přece nic, co by mohlo vědecky znepokojovati svědomitého badatele a přinutilo by jej rozjetí se s Církvi v zájmu vědeckého svobodného badání.“ Není ani správné věřit v úpadek vědy, jako třeba Brunetière. Ne, běží o úpadek ne, však, nýbrž scientismu. Co z něho ještě dnes zbylo, stále ještě kříví proti Církvi, ale to není hlas pravé vědy. Mezi moderními vědci rozeznává autor dvě skupiny: Jedni náležejí do řad těch, kteří svědčí o náboženském obrodě ve vědeckém světě. V chaosu nauk a idejí jsou přitahováni tím nezníčitelným a nikdy neuhasínajícím majákem, jímž je Církev. Unaveni demagogickou anarchií poslouchají autority Boží. Nalézají v Církvi uspokojení všech svých potřeb a ve svém vědeckém badání si počínají co nejpřísněji. Druzí se spokojují s negací, ale chybí jim při tom vnitřní klid a radost prvňích. R. 1928 Robert de Flers zahájil ve velkém pařížském listě „Le Figaro“ anketu na téma: Náboženský cit a věda. Bylo uveřejněno 72 odpovědí všeobecně uznávaných vědců. „Jenom dva nebo tři dali nejavo své nepřátelství k církevním dogmatům a všichni, lze říci, byli zajedno v názoru, že náboženské citění v ničem není v rozporu s vědou.“ Zkrátka převládá dnes názor, že „věda má první povinností býti skromnou“. Jako v minulosti, tak ani v přítomné době není Církev nepřátelská vědě a observatoř vatikánská vedle a spolu s četnými vědeckými ústavy katolickými to dokazuje dosti srozumitelně. Člověk je tvor, dychtící po jistotě, a tu dává jedině Církev, rozdávatelka světla věčné pravdy.

Máchovská inflace. Když se u nás někdo dostane do rukou „povolaným“, hlavně když to je básník, spisovatel, tož nevíme, kde jsou meze. Tak se vydává kdejaký nehotový pokus básníka, vydává se všecko a tyto zelené, nehotové věci, kladené vedle klasických, zatemní obraz čtenářův o pravém významu díla básníkovy. Vzpomeňme jen vydání Březinových básní. Nestalož vydat jen hlavní sbírky, v nichž je celý Březina? Anebo začne se literární historik zabývat tak důkladně životem některého spisovatele, že nakonec znechucení dobré dílo odkládáme. I spisovatelé jsou lidé chybující, ale bylo třeba, aby se vynášely na světlo Boží stíny třebaš v životě Boženy Němcové? Anebo se začne fandit s některým spisovatelem. Tak byla pravá inflace wolkerovská. Kdeko do byl wolkerovec, všichni papouškovali pěkné říkánky nezralého mladíka — „revolucionáře“. Co slz bylo prolito, co inkoustu vypotřebováno na kult Wolkeru. Letos je 100 let od vydání Máje, 100 let od smrti Máchovy. Opět se dostavila pravá inflace máchovská. A nezastavila se oslava, tož oslavovatelé Máchu dokonale zabijí. Píší se rozboru díla Máchova, píší se básně o Máchovi, k Máchovi, po Máchovi, kdejaký krok Máchův známe, jsou učené hádky a rozpravy o Máchově podobě. Československé studentstvo odhalilo Máchovi pamětní desku na hradě Bezděži. Zdali posloužilo ovšem památce Máchově tou nahou ženskou postavou, která je na desce, nevíme. Je nebezpečí, že tou akribií ve vydávání děl básníků, píší, s jakou kdedo sledáváme a publikujeme z životů našich spisovatelů je dokonale zabijeme a pomalu za to celé oslavování nás budou chodit strašit.

Spartacus.

Z kulturního života ve světě. Známe katolické nakladatelství pařížské, Bloud et Gay, vzpomíná šedesátého výročí svého založení. — Katolická výstava v Lyoně měla veliký úspěch a ukázala v krásném světle činnost katolíků v nejrůznějších oblastech. — V květnu zemřel v Mnichově známý německý myslitel, Oswald Spengler, autor díla: „Zánik západu“, které mělo velikou ozvěnu v celém vzdělaném světě. Spengler rozeznával v historii 8 kultur, z nichž tři nejvyšší: řeckou, západní a byzantskou. Naše stojí před zánikem. Je

ovšem třeba si uvědomiti, že jeho dílo bylo psáno po r. 1918, kdy v Německu dosáhl pesimismus vrcholu, a pak že jeho autor hodně podléhal vlivu dvou německých myslitelů: Schopenhauera a Nietzscheho. — Za patrona francouzských básníků prohlašuje kritik Chaigne sv. Františka z Assisi, který sám byl velikým básníkem. „Hlavním úkolem“, praví, „básníka je rozřešit a objasnit dílo stvoření, zatemněného hříchem, naléztí opět původní smysl zřejmě nepochopitelného vesmíru a spojití lidský hlas s oprávněnou a veselou písní chvály, kterou vzdává příroda tomu, kdo jí vtiskl své rysy a vžil do ní svoji lásku. Jedině světec dovede splniti ten úkol. Dnes, kdy tolik básníků bloudí a hlásá nesprávné zásady, vyvstává v plné kráse sv. František z Assisi. Proto se stal opět milým básníkům a hlavně francouzským, kteří pozdravují ve jméně jméno své vlasti.“ Každého roku 4. října shromažďují se básníci, milující sv. Františka, aby ho uctili. — Msgr. Olichon, sekretář francouzské „Misijní unie kleru“, zemřel. Nedlouho před svou smrtí vydal vrcholné svoje dílo, Misijní atlas, které náleží k nejdokonalejším svého druhu.

Katolické školství v Číně. V Zikawei u Sanhaje byla vydána poslední statistika o katolickém školství v Číně, která rozradostní každého, kdo si všímá růstu katolicismu v misiích, o něž právě školy mají nemalou zásluhu. V čínských misionářských školách je vychováváno 417.463 mladých Číňanů, o 25.000 více, než r. 1934. Středních škol bylo 88 se 16.519 studujícími, o něco méně, než roku předcházejícího, poněvadž 20 škol bylo změněno na naše měšťanky. Škol pro výchovu katechetů je 46 a studuje na nich 1962 budoucích učitelů náboženství. Posluchači katolických universit jsou rozděleni takto: v Pekingu studuje 891 studentů, z nichž je 110 katolíků. Na universitě v Sanhaji 632 studentů, z nichž je 109 katolíků a na vysoké škole v Tientsinu, založené před čtyřmi lety, je zapsáno 613 posluchačů, většinou nekatolíků. Vzdřívání škol stojí v době dlouhotrvající anarchie v Číně katolíky nesmírné oběti, a tím větší úcty zasluhuje dílo, konané v oblasti školské výchovy a vzdělání.

Mluva čísel. R. 1930 na Moravě se narodilo 77.368 dětí, r. 1935 již jen 60.236, čili o 17.132 méně. Na Moravě průměrně ročně umírá 45.000 lidí. Srovnáme-li loňskou cifru porodů s cifrou úmrtnosti, stále ještě máme aktivní přírůstek porodů. Ale faktem je: Morava se vyliňuje. Na Moravě se poměrně nejméně dotkla obyvatelstva krize. Morava je nejkonservativnější zemí v ohledu náboženském v naší republice. Kde jsou toho příčiny? Aspirantské nařízení, platové sražky u úřednictva nedovolují zakládat rodiny, omezuji počet dětí. Mladému živnostníku se dnes těžko zakládá existence a u nezaměstnaného dělnictva o rodinném životě se nedá mluvit. Ale je ještě jiný faktor, který snižuje natalitu. Je to umělé vyhánění plodu. To se z měst převalilo na venkov spolu s požívačností, venerskými chorobami a všemi těmito městskými „vymoženostmi“. Noviny se jen hemží inseráty všelijakých prostředků, bránících „nezádoucímu otěhotnění“ atd. A jak je daleko doba, kdy se vyšlo a agitovalo s novelou § 144 trestního zákona? A zatím v Lidových novinách dne 28. V. t. r. byla tato zpráva: „Sověty chrání mateřství. V celém sovětském Svazu se velmi živě diskutuje o novém zákoně, jímž se zakazuje vyhánění plodu a stanoví se podrobně podpora mateřství. Zákonem se také zařizují dětské zahrádky a opatrovny. Dělnici na nesčetných shromážděních hovoří o zákonu a činí k němu své poznámky a doplňky. Opatření, které znamená usilovnější podporu žen a dětí, bylo přijato s jednomyslným souhlasem.“ Podepsána ústřední tisková sovětská kancelář TASS. Sověty nás daleko předběhly v ochraně mateřství. Zatím u nás se nevidí, neslyší a když je to již tuze okaté, tož četník jde prohánět nějakou služku. Naši zákonodárcové, kteří s klidnou tváří hlasují pro zákony, zhoršující postavení a vyhlídky mladých, měli by jít do Státního statistického úřadu a zamyslet se nad onou zprávou z Ruska. Bolševikům však v tomto ohledu všechna čest.

Spartacus.

Patronem těsnopisců je papež. Těsnopis je v moderní době velmi důležitý. Jeho vynálezcem byl před 40 lety francouzský kněz Duployé. Ale nyní oznamuje jeden francouzský list, že patronem těsnopisců by měl být vlastně Silvestr II., jenž byl papežem od roku 999 do 1003. Ve velikém díle „Dějiny stenografie“ od Al. Navarre stojí, že jakémusi těsnopisu se již učilo ve starověkých školách, a že Xenofon, zaznamenává se výrok svého učitele Sokrata, užíval jakýchsi zkratek. V Římě podobnou soustavu vynalezl Tiron a jediné tak byla zachována řeč Catonova proti Catilinovi. Největším stenografem ve středověku byl papež Silvestr II. Narodil se mezi rokem 935 až 940 a byl vychován v benediktinském klášteře v Au-

rillacu, kde dosáhl vysokého vzdělání, takže platil za nejučenějšího muže desátého století. To ovšem zbudilo žárlivost četných jeho nepřátel, kteří ho obvinili z čarodějnství. Gerbert, tak se jmenoval budoucí papež, se stal později tajemníkem remešského biskupa Adalberona a tehdy se mu znamenitě osvědčil těsnopis, který si sám vynalezl. Roku 990 se stal remešským arcibiskupem, 997 arcibiskupem ravenenským a roku 999 byl zvolen papežem.

Náboženské povinnosti účastníků berlínské Olympiady. Sportovci na berlínské Olympiadě budou většinou ubytováni společně v t. zv. olympijské vesnici, postavené k tomu účelu. Biskupský ordinariát berlínský pověřil faráře Opfermanna, který je místním i vojenským farářem, péčí o duchovní správu cvičenců a závodníků katolíků, přicházejících na Olympiadu a bydlících v oné vesnici. Jiný kněz bude pečovat o hosty na Olympiadě, bydlící jinde. Evangelicii utvořili „Evangelischer Olympia-Ausschuss“, který bude pečovat o uskutečnění protestantských bohoslužeb na Olympiadě. „Jugendbund für entschiedenes Christentum“ zřídí poblíž závodistě velký stan, který pojme 2500 osob, pro ranní a večerní náboženské projevy evangelíků.

Katolické učitelstvo do Znojma. Katolické učitelstvo pokračuje i letos v tradici prázdninových kursů. Po šesti zdařilých kursech bude 7. prázdninový kurs Říš. svazu katolického učitelstva od 1. do 14. srpna 1936 ve Znojmě. I po prvé v území národnostně smíšeném, v kraji, který oplývá jedinečnými krásami přírodními. Program přednáškový je velmi pečlivě připraven, ale tak, aby neunavoval a aby účastníci mohli užít hojně rekreace. Exkurse, které budou provedeny jako obvykle ve dvou skupinách, budou velmi vděčné pro vedením osvědčených a známých vůdců. Na 7. kurse přivítáme také početnou delegaci katolického učitelstva z Podkarpatské Rusi. Kursovní poplatek obvyklý (450 Kč, studenti 300 Kč). Přihlašujte se na 7. kurs, přijďte do prostředí, které vás osvěží, poučí. Přihlášky přijímá předseda kursů Jan Kunczek, správce školy, Popůvky-Kojetín.

Sušilova kolej, Brno, Klácelova ul. č. 2, přijímá katolické akademiky, jichž praktický život odpovídá katolickým zásadám. Žádosti jest podatí na formuláři, ježž zašle ředitelství koleje, nejpozději do konce června. Žádost jest doložití takto: 1. potvrzením o prospěchu, 2. výkazem o majetkových poměrech na formuláři žádosti, úřadem potvrzeným, 3. doporučením profesora náboženství, 4. obálkou, opatřenou přesnou adresou a dostatečně frankovanou.

Ředitelství koleje.

Příště vyjde »Život« jako dvojčíslo dne 10. července 1936.

Jednotlivá čísla Kč 1.50.

Běžný účet u Ústřední lidové záložny v Praze, číslo šekového účtu Pošt. spořitelny 83.480-Praha. Redakce a administrace Praha II., Spálená ul. 15 (III. posch.). Telefon 46.700. Řídí a za redakci odpovídá dr. František Formánek. Vychází 10. a 25. každého měsíce. Vydává spolek Život, Praha II., Spálená ul. 15. Novinové známky povoleny ředitelstvím pošt a telegrafů v Brně 13. července 1935 č. 53.559-VI-35. Podací úřad Olomouc 2. Tisknou Lidové závody tiskářské a nakladatelské, s. s. r. o. v Olomouci, Wilsonovo nám. 16. Roční předplatné činí Kč 30.—, do ciziny Kč 45.—. Redakční závěrka 5. a 20. každého měsíce.

ŽIVOT

OBSAH: Doc. dr. Ján Stanislav: Sv. Cyril a Metod. – Dott. M. Weirich: Německá expanse »bez zbraní a krve«. – Dr. Jos. Svítal-Kárník: Polský hlasatel unionismu a náboženské obnovy. – K. E. Vlček: Splnění. – Gilbert Keith Chesterton zemřel – C. Mařan: Konflikt civilizací. – Je věda zárukou míru a mravnosti? – Velehrad sjednocuje. – Fr. J. M. Zemek O. P.: Psychologické základy morálky. – Ideové a kulturní směry v životě slovinských akademiků. – J. Kunček: Prázdninové kursy katol. učitelstva čsl. – B. Benetka: Rok 1866. – Může stát ubírat poplatníkům výdělek a chléb? – MUDr. Jul. Kunček: K padesátinám bratra Metoděje Večeří. – Život náboženský, kulturní, politický, hospodářský a sociální. – Co život dal. – Z knih a časopisů.

časopis pro veřejné otázky současnosti, náboženství, kulturu a politiku

V Praze dne 3. července 1936. Ročník XVIII. Číslo **12-13**

Doc. dr. Ján Stanislav:

Sv. Cyril a Metod.

„Božou milosťou zdraví sme; i prišli k nám učítelia mnohí, kresťania z Vlách, i z Grécka, i z Nemiec, učiac nás rozlične. Ale my Slovieni prostý l'ud (sme) a nemáme, kto by nás vyučil v pravde a smysel (Písma) vyložil. Tak teda, vладыka, pošli takého muža, ktorý vštepí všetku pravdu.“

Týmito jednoduchými niekoľkými slovami predstúpili podľa legendy o sv. Metodovi poslovia Rastislava, kniežaťa slovienskeho, a Svätopluka pred cisára Michala v Carihrade asi roku 862.

Prostých pár slov, za ktorými sa skrývajú dlhé, urputné boje Rastislava a Svätopluka o cirkevnú, politickú a národnú nezávislosť; zdôrazňujeme i národnú, lebo v Živote sv. Cyrila sa výslovne uvádza, že poslovia žiadali učiteľa takého, „ktorý by nám v našom jazyku pravú vieru kresťanskú vysvetlil“

Pred časom oslavovali sme posvätenie kostola v Nitre kniežaťom Pribinom. Pribina konal svoje dielo pod patronáciou Nemcov. Vieme, že všade, kde nemeckí kňazi pevne rozprestrelí svoje siete, tam v zápätí prichádzala neúprosná germanizácia. Mojmír to šípil a preto Pribinu vyhnal a spojil naše kmene v jednotný celok.

Rastislav, znamenitý diplomat, šiel v protinemeckom odboji ďalej a žiadal slovanských kňazov najprv v Ríme a keď ich tam nemali, potom v Carihrade. Šlo tu teda o bytie a nebytie slovienskeho národa veľkomoravského. Pribina to ešte asi nepochopil a preto musel z Nitry odísť, ba neskoršie ho Moravia zabili; ale už jeho syn Kocel, ktorý sa narodil ešte na nitrianskom území, videl to nebezpečenstvo a preto sv. Cyrila a Metoda privinul k sebe a odčínal politickú chybu svojho otca. Pri tom neprestaneme obdivovať Pribinovu horlivosť, ktorá jednako len prichystala cestu ďalšiemu, veľkému slovanskému dielu.

Na vyzvanie cisára Michala bratia Konstantín a Metod s najväčšou ochotou sa podobrili vykonať to veľké dielo. Konstantín, muž nežný, pokorný sluha Pána, hlboko vzdelaný, vediaci jazyky orientálne, slovanský a latinský a všetky sväté i svetské náuky, vyznávajúci sa v misionárskej činnosti zo svojich predošlých ciest na východ a požívajúci za to všetko veľkej vážnosti na cisárskom dvore, hneď sa dal do práce a složil zaraz slovanskú, tak zv. hlaholnú abecedu, ktorej dokonalosť neprestávajú slovanskí učitelia dodnes obdivovať, a začal prekladať evanjelium počínajúc prvú kapitolu Jánovu: *Na počiatku bolo Slovo, a Slovo bylo u Boha, a Boh byl Slovo*. Týmito slovami začíná sa teda slovanské písničtvo a cítite, koľko symboliky je v nich. Prvou súrnou úlohou oboch bratov bol preklad najpotrebnejších bohoslužebných kníh do slovienciny. A sloviensky — slovanský — jazyk im nebol neznámy, lebo pochádzali zo Solune, kde veľmi dobre hovorili slovienski, ba Metod bol aj správcom slovanskej provincie v krajine okolo rieky Strumy v Mecedonii. Ich preklady posvätných kníh ukazujú, že slovanský jazyk vedeli výborne, lebo nie sú to preklady otrocké, ale majstrovské, vystihujúce tak znamenite ducha slovanského jazyka, že sa tomu filológovia dodnes čudujú.

I odišli na Moravu a tu roku 863 boli nadšene prijatí a začali svoje apoštolske a kultúrne dielo. Ich veľiké úspechy opisuje autor Života sv. Cyrila slovami proroka Izaiáša: *I otvorily sa uši hluchých, aby počuly slova písma, a jazyk zajakavých jasným sa stal*, a dodáva k tomu: Boh sa zaradoval tomu, a diabol zahanbil; zahanbili sa totiž Nemci a ich kňazi, vidiaci, že sa rúcajú ich imperialistické snahy pod rukami dvoch gréckych bratov, vodiacich hovoriť a modliť sa jazykom ľudu, ktorému prinášajú kresťanstvo a s ním všetky ostatné blahodarné poklady duševné.

Je prirodzené, že hrdí Nemci hľadali všetky zpôsobu, aby dvoch bratov diskreditovali pred národom, kráľom a hlavne pred pápežom. Ale ich intrikám sa nedarilo. Konstantínovo, ktorý po príchode do R. 14. febr. 869 umrel, a Metodovo dielo bolo schválené v Ríme pápežom Hadriánom roku 867. A nielen že schválil ich dielo, slovanskú liturgiu, posvätil slovanské knihy, ale prikázal vysvätiť aj slovanských učeníkov, na žiadosť Kocel'ovu vysvätil Metoda roku 869 za biskupa panonského a v júli 879 za arcibiskupa panonského. A keď okolo r. 870 Metoda nemeckí biskupi uväznili a držali ho zajatého pol treťu roka, pápež zakročil a pod hrozbou kliatby žiadal Metoda prepustiť. Vtedy Moravia vyhnaní nemeckých kňazov a žiadali si Metoda za arcibiskupa, čo sa i stalo. Ba sv. Metod stal sa nielen arcibiskupom moravsko-panonským, ale aj legátom u slovanských národov.

Tým moc nemeckých biskupov v strednej Európe bola veľmi oslabená a sv. Metod stáva si silným činiteľom po boku sv. Stolice naproti nemeckej rozpínavosti na jednej strane a v boji o Illyricum, pri čom sa stretali ako dva závodiaci póly Rím a Carihrad na strane druhej. Arcibiskupstvo Metodovo a v ňom ako jeho hlavný predstaviteľ sv. Metod nemal teda len miestny alebo len náboženský význam. Šlo tu o dôležité záujmy stredoeurópske, ba skoro európske. Veľká Morava s Panoniou, sv. Metod s Kocel'om a Svätoplukom stáli v popredí európskych záujmov cirkevno-politických a politických.

Na takúto dôležitú cirkevno-politickú voľu sa sv. Metod výborne hodil, lebo bol nielen mužom vzdelaným v náukách, kňazom a apoštolom, ale aj mužom bystrým, energickým, zdravým, statnej postavy a obznaným a zbehlým v politických metódach už zo svojho mnohoročného učinkovania a administratívno-politickým životom byzantskom, najmä ako správca slovanskej provincie v Macedonii. Tie veľké úspechy Veľkej Moravy treba teda v mnohom pričítať týmto vlastnostiam a skúsenostiam sv. Metoda. Ako krásne a pre V. Moravu výhodne sa doplňovala táto dvojica našich apoštolov: Konstantín — pravý pokorný sluha Pána, Metod — kňaz, ale aj politik.

Literárna činnosť Cyrila a Metoda je obdivuhodne veľká. Sú to, pravda, preklady posvätných kníh z gréčtiny, ale, ako sme spomenuli, sú to preklady majstrovské. Súpis preložených diel svätým Cyrilom a Metodom s pomocníkmi je v Živote sv. Metoda. Spomína sa tu, že oboja bratia preložili najprv len žaltár a evanjelium s apoštolom a s vybranými službami cirkevnými, potom sv. Metod s dvoma kňazmi, dobrými rýchlopiscami, preložil za šesť mesiacov všetky knihy Písma okrem Makabejských. Spomína sa tiež, že preložil Nomokanon a Knihy otcov. Metod preložil aj grécky spis svojho brata Konstantína a najdení ostatkov sv. Klimenta. Z latiny bol za najstarších časov, za života Metodovho, preložený missál. Táto cyrilo-metodejská literatúra sa nám zachovala z odpisov z konca X. a z XI. stor. a niektoré i z neskorších čias. Okrem prekladov máme z cyrilo-metodejskej doby alebo z doby tesne po nej niekoľko málo pôvodných diel: Prvé miesto tu zaujímajú Životy Konstantína a Metoda, ozajstné monografie o ich živote, písané vytriebeným básnickým jazykom. Z niektorých prekladových diel Cyrila a Metoda a ich žiakov zachovali sa nám len malé alebo veľké zlomky, ale podľa chýbejúcich častí tých pôvodne veľkých skladieb literatúra cyrilo-metodejská bola tak veľká, že obdivujeme veľkú energiu a nadšenie, ktorým tieto dve silné osobnosti konaly svoje veľkolepé dielo. K jazyku týchto pamiatok musíme pripomenúť, že sú v ňom čl. prvky, t. j. Cyril a Metod a ich žiaci sa prispôbovali tunajším malým jazykovým odchýlkám a niektoré iste vniesli aj ich žiaci, pochádzajúci z V. Moravy.

Po smrti Metodovej 6. apríla 885 staroslovienska bohoslužba a písomníctvo sa u nás dlho neudržaly. Svätopluk podľa hľadivému Nemcovi Vichingovi a nesplnil testament Metodov, aby jeho nástupcom sa stal syn tejto zeme Gorazd, ale dosadený bol Viching. Zakrátko prišiel nápor kočovných Maďarov a učeníci Cyrila a Metoda boli z Veľkej Moravy vyhnatí. Trúchlivými slovami opisuje starosloviensky legendista-historik ich strasti a útrapy pri tomto smutnom rúcaní kultúrnych hodnôt a barbarské zaobchádzanie Maďarov s nositeľmi tejto skvelej kultúry slovanskej. Dielo Cyrilovo a Metodovo bolo u nás rozmetané, ich žiaci sa presťahovali do Makedonie a tam pokračovali v práci. Niektorí ostali v Čechách a tu tvorili. Sám sv. Václav bol vzdelaný v latinských a staroslovienských knihách. Ba jeho životopis je napísaný starosloviensky a to asi r. 932, ktorým sa teda začína česká literatúra, ako na to ukázal prof. Weingart. Ale zdá sa, že i na Slovensku nebola úplne zničená práca sv. C. a M. a že na niektorých miestach sa slovienské kňazstvo udržalo. Nasvedčuje tomu na pr. zpráva Kosmova, podľa ktorej sázavský mníš pri vyhnaní zo Sázavy utiakli sa medzi rokmi 1056—61 „in terram Hunnorum“, čo môže byť iba Slovensko, lebo Chorvátsko bolo ešte samostatné a Podkarpatská Rus ešte neexistovala. Ale i keď v našich zemiach dielo C. a M. sa nezachovalo, prenieslo sa na južných a východných Slovanov, živilo Rumunov a čiastočne Maďarov. Jazyk starosloviensky pozmeňovaný síce neskoršie podľa krajín, ovládol celú východnú časť Európy a bol teda vo veľkej miere cez dlhé storočia svetovým jazykom. Dnes je bohoslužebným jazykom pravoslávnych, grécko-katolíkov a rímskych katolíkov — t. z. glagolášov, v niektorých oblastiach Chorvátska (na Krku). Splnila sa teda vrúcna žiadosť poslov Rastislavových: aby sa i iné strany, to vidiac, pripodobnili nám.

V Čechách piétne sa vracal k starosloviencine „otec vlasti“ Karol IV. Na Slovensku nezabudlo sa tiež na tú skvelú éru našich dejín, tak na pr. Kniha slovenských katol. piesní z r. 1655 vychádza s apoteózou C. a M. a Veľkej Moravy. Pravda, v druhom vydaní r. 1700 táto kniha nespela už vyjsť s prihlásením sa k staroslavnej histórii C. a M. a k V. Morave. Naše prebudenie dialo pripomínaním a básnickým spracovaním a zveľbovaním Cyrila a Metoda a všetkých veľkých osôb V. Moravy. Je našou povinnosťou hľbať sa do týchto zašlých starých čias, oznamovať sa s nimi a medzi iným dávať im aj nový, dokonalý výraz umelecký.

Dott Marko Weirich:

Německá expanse „bez zbraní a krve“

Hospodářský „Drang nach den Süd-Osten“

V čísle Života ze dne 15. dubna byl zajímavý článek o německé propagaci na Balkáně, kde se poukazovalo hlavně na to, jak Němci staví tisk do služeb své expanzivní politiky na Balkáně. Stojí za to upozornit ještě na jiné cesty této německé politiky, která věnuje zvláštní úsilí hospodářskému vnikání na trhy balkánských států.

Nebyla to čirá náhoda, jestliže při rozpravách o zahraniční politice ve francouzské a — což zvláště překvapuje — i v anglické sněmovně byla věnována zvláštní pozornost Československu. Jsme jaksi na výspě proti německému návalu, máme nepříznivou polohu, ale čím větší je německé nebezpečí pro Evropu, tím významnější se stává tato naše nebezpečná poloha. Tento zájem o nás není proto jen tak idealistický — jestliže vůbec v politice platí podobné důvody — nýbrž prýští z obav o vlastní posici. Co tentokrát zastránilo i anglické kruhy, byla cesta dra Schachta v jihovýchodní Evropě, a první věc co jim přišlo na mysl, bylo v první řadě Československo vedle Rakouska.

Z toho vyvěrá, že musíme býti sami silni, že této německé „mírové“ a případně i válečné expanzi budeme v cestě jako skutečná překážka, jen tak budeme moci eventuálně počítati se zájmem ostatních velmocí o existenci našeho státu.

Znepokojující vývoj mezinárodního obchodu s balkánskými státy během nešťastných sankcí, zvláště pak poslední „obchodní“ cesta dra Schachta po hlavních městech jihovýchodní Evropy otevřely oči nejen nám, kteří to můžeme sledovati z blízka, a nejen Francii, která už pro své svazky s Malou dohodou má přímý zájem o střední Evropu, ale dokonce i té Anglii, která se stále ještě dívá na Evropu jako na „zámoří“ (Oversea). To znamená, že už hoří. Hoří ovšem v první řadě pro britský vývoz, ale hoří také proto, že jde o hmatatelné úspěchy německé expanse. Jinak by nebylo toho rozrušení. Anglie velmi dobře ví z vlastních dějin, že hospodářský vliv rovná se skutečnému politickému vlivu, který nemusí ihned býti vidět v oficiální politice. Proto také Anglie v poslední době roz-

víjí horečnou činnost v balkánských zemích a úsilovně pracuje zvláště na sblížení s Bulharskem, kam se odebraly nejrůznější význačné osobnosti anglického veřejného života. Bulharsko je právě dosud nejúspěšnější bod německé hospodářské expanse: podíl německého vývozu na celkovém bulharském dovozu stoupl ze 22.2 proc. v roce 1929 na 40.1 proc. v roce 1934, na 53.5 proc. v roce 1935 a má dosáhnouti v roce 1936 dokonce už 60 proc.!

Sen o německé trati Berlín—Bagdad.

Je to starý předválečný sen Německa a tanul vždy na mysli Bismarckovi, který dával přednost obchodní expanzi do střední, jihovýchodní a východní Evropy před přemrštěnými požadavky koloniálními a hlavně pak před politikou „těžkého loďstva“ svých vnitropolitických odpůrců. Skutečně jeho nástupci upustili jeho politiku a dali se na mnohem nebezpečnější cestu, která vedla ke světové válce. Přesto všechna předválečná koloniální politika Německa byla čistou prestižní otázkou, zatím co odpovědní činitelé stále pokládali jako „přirozený“ směr německého hospodářství cestu do východní a jihovýchodní Evropy. Proto také pangermánská liga udržovala nesčetné odbočky ve starém Rakousko-Uhersku a usilovala o propagaci myšlenky „většího Německa“ od Baltického moře až k Jadransku.

Německá porážka roku 1918 zarazila tyto snahy. Naopak rozpad rakousko-uherské říše vedl k utvoření četných samostatných států, z nichž Československo i Rakousko se staly dokonce vážnými průmyslovými konkurenty pro německou expanzi. Na vzdor tomu německá hospodářská politika se vrátila ke svým „přirozeným“ sklonům na jihovýchod. Byla to nazistická strana, která propagovala sjednocení 12 milionů Němců v Rakousku, Československu, Jugoslavii a dokonce v Rumunsku s německou říší. Nutno zdůraznit, že tato politika byla zvláště inspirována a podporována těžkým německým průmyslem. Hospodářská krize mezi 1930 a 1932 usnadnila německé pokusy o vnikání do jihovýchodní Evropy. Hlavním pokusem byl plán celní Unie mezi Německem a Rakouskem, který propadl rychle energickým zákrokem Itálie a Francie. Na to Německo pod vedením jistě geniálního dra Schachta zahájilo politiku celních preferencí vůči Maďarsku, Jugoslavii, Rumunsku a Bulharsku. Dnes se z toho vyvinul celý systém clearingových a měnových smluv.

Od té doby, co Německo hájí nominální hodnotu Reichsmarku snahou po nejvyšším stupni soběstačnosti, přísnou kontrolou dovozu a vývozu, aby si zajistilo suroviny pro rychlý a široký ozbrojovací program, německé vnikání na Balkán se stalo skutečnou potřebou, skutečným „Drang nach den Süd-Osten“, a to díky důmyslné obchodní a měnové politice pod vedením dra Schachta. Dvoustranné clearingové dohody přeměnily bývalé německé vývozní přebytky zahraničního obchodu s malými státy ve veliké dovozní přebytky. Nastal silný rozvoj dovozu do Německa, který vedl i u nás k veliké clearingové špičce, kterou jen postupně a ne bez obtíží odbouráváme. Německo, které nemělo už devisí na nákupy v zámoří, opatřilo si zemědělské výrobky a suroviny na základě clearingových dohod, a dokonce nakupovalo jich více než mohlo spotřebovat, aby je prodalo zase dále za plnoplatné devisy. Tyto devisy ovšem si Německo ponechalo pro sebe a dovozní státy dostaly za své pohledávky ne peníze, nýbrž německé zboží o 30 až 40 proc. dražší než bylo anglické, francouzské anebo československé zboží. To jsou údaje anglického odborného tisku, který v celé té politice vidí „hospodářské vyvlastňování pro politické účely“. Jinak nebylo možno odbourat blokované marky. Samozřejmě sankční politika směr dovozu do Německa jen zesílila. Celá cesta dra Schachta neměla jiného účelu než zesílit „vnikání německých dlužníků“ na tak dlouho,

až nacistická vláda dosáhne hospodářské nadvlády ve střední a v jihozápadní Evropě.

Dnešní stupeň německé hospodářské expanse na evropský jihovýchod.

Podle „Economistu“ ze dne 20. června t. r. máme tyto zajímavé statistické obrazy německé hospodářské expanse na jihovýchod.

Podíl Rakouska, Československa, Maďarska, Rumunska, Jugoslaviie, Bulharska a Řecka na německé zahraniční obchodní bilanci jest tento:

	Německý dovoz	Německý vývoz
1913	8.8	13.1
1929	9.0	10.7
1932	9.4	9.7
1934	10.7	10.2
1935	12.3	11.5

Za to německý obchod s východní Evropou (dříve carské Rusko, nyní evropské Rusko, Finsko, Estonsko, Litevsko, Lettonsko a Polsko) vykazuje velmi slabý vývoj:

	Německý dovoz	Německý vývoz
1913	13.2	8.7
1929	7.8	7.9
1932	9.5	14.3
1934	8.5	4.7
1935	8.7	4.3

Vedle silného poklesu německého obchodu s východní Evropou máme také silný pokles s Rakouskem a Československem dohromady:

	Německý dovoz	Německý vývoz
1925	5.6	8.8
1929	5.1	8.2
1932	4.4	7.2
1934	5.1	6.2
1935	4.6	5.6

Proto tím významnější jest silný vzestup německého obchodu s jihovýchodními státy, kam právě Německo velkými nákupy zemědělných výrobků a surovin forsiruje vývoz svých průmyslových výrobků. Od začátku nacistické vlády podíl německého obchodu na celkové obchodní bilanci každého jednotlivého státu byl tento:

Dovoz do Německa	(v % celkového obchodu každého státu)		
	1932	1934	1935
Československa	16.2	21.4	14.9
Rakouska	16.5	15.8	16.0
Maďarska	15.1	22.1	23.8
Rumunska	12.4	16.6	16.6
Jugoslaviie	11.3	15.5	18.7
Bulharska	26.0	42.2	48.2
Řecka	15.1	22.5	29.1
Dovoz z Německa do			
Československa	26.3	19.4	17.3
Rakouska	20.0	17.1	16.7
Maďarska	22.5	18.2	22.6
Rumunska	24.5	15.5	24.4
Jugoslaviie	17.9	14.2	16.7
Bulharska	25.9	40.1	53.6
Řecka	9.7	14.7	20.4

Jak vidět vyjma s Československem a Rakouskem všude zvýšil německý obchod svůj podíl na celkové obchodní bilanci. Pokud se týče Maďarska, postoupilo Německo dokonce na první místo, z kterého vytlačilo Rakousko. Tak podle dosavadního vývoje Německo postupně vyřazuje v těchto státech všechny své konkurenty. Zvláště pozoruhodný jest případ Bulharska.

Československý ústup.

Pro zajímavost můžeme zde ihned uvést podíl Československa na zahraničním obchodě těchto zemí (podle dat Národohospodářského obzoru, květen 1936):

Dovoz z	1929	1932	1934	1935
Bulharska	4.8	3.1	3.6	?
Řecka	1.1	1.6	1.9	2.7
Jugoslavie	5.4	13.2	11.3	13.4
Rumunská	6.2	7.0	5.4	?
Maďarska	16.4	6.8	5.0	4.5
Rakouska	13.5	10.6	7.4	7.3
Vývoz do				
Bulharska	9.0	8.4	3.8	9.8
Řecka	3.5	3.4	4.7	3.9
Jugoslavie	17.5	15.6	11.7	14.0
Rumunská	13.6	12.3	9.9	10.3
Maďarska	21.5	10.3	7.0	4.8
Rakouska	18.1	15.3	13.7	12.8

Náš podíl jest samozřejmě menší než německý, poněvadž Německo jest odběratelem a tak i dodavatelem absolutně mnohem větším než my. Co je však tady nepříznivé je okolnost, že naproti Německu, které zvýšilo svůj podíl u všech států vyjma Rakousko, my ustupujeme ve všech státech s jedinou výjimkou Bulharska v roce 1935. Jak Národohospodářský obzor sám uznává, naše místo ve vývoze získává z veliké části Německo. Pokud se týče dovozu z těchto států do Československa, zaznamenáváme nějaký pokrok jen z Jugoslavie, z Bulharska a trochu také z Řecka.

Německý příklad nám ukazuje správnou cestu: nesmíme totiž jen přihlížeti na stránku vývozu, ale také a dost pečlivě na dovoz. Ovšem to nebude stačiti ke zdolání německé expanse na náš úkor. Jde zde také o celou souhrnu politickou, ve které jsme dopláceli trpce zavedením sankcí proti Itálii. Statistická data z letošního roku 1936 budou po této stránce zvláště zajímavá a neutěšená.

Dr. Jos. Svítal-Kárník:

Polský hlasatel unionismu a náboženské obnovy.

Ani v těchto zlých dobách politické nakvašenosti mezi polskou vládou a Československem nesmíme zapomínati, že polský národ ve svém jádru cítí *slovansky*. Je nepochybné, že konečně i v Polsku zvítězí myšlenka slovanské součinnosti, zvláště když katolictví novináři (Glos narodu) a katol. mluvčí národa stále se snaží zmírniti vzájemné třecí plochy, nepřestávajíce přesvědčovati o nutnost dobré shody mezi oběma slovanskými sousedy. Také čeští katolíci při každé příležitosti zdůrazňují svoje upřímné přátelství k národu polskému. Abychom s jeho katolickou kulturou zůstávali v ustavičném styku, k tomu má sloužiti také tento článek.

V Polsku vzpomínají letos padesátého výročí smrti kněze *Valeriana Kalinky*, rozeného roku 1826 v Krakově, který v paměť svého národa se trvale zapsal nejenom jako vlastenecký spisovatel a dějepisec, ale také jako výmluvný kazatel a horlivý apoštol církevní unie s Východem.

Kalinkova životní dráha byla pestrá. Vedla z universitní knihovny do redakce „Czasu“, politickou činností mezi emigranty v Paříži a archiválním studiem v Haagu k dějinám válek polsko-švédských, od potřeb denního tisku k mistrnému vylíčení vlády posledního krále polského — a v ústí roku 1868 do noviciátu řádu Zmrtvýchvstaňců v Římě, po podivuhodně proměně ohnivého temperamentu v muže tichého a pokorného. Ani jako řádový kněz neopustil dějepisné badání, čehož zralým ovocem pak bylo zevrubné vypsání průběhu posledního sněmu před rozdělením Polska. Zároveň vytyčil si Kalinka nový vysoký cíl a tím bylo utvrzení církevní unie v Ukrajině.

Nejde zde však jen o ten politický vliv, který doprovází každou hospodářskou expanzi. Při této úvaze jest nutno poukázati ještě na jinou stránku této expanse. Tato politika pomůže Německu hlavně v jeho vojenském programu a neměmě v politice soběstačnosti. Tato data to dokazují jasně:

V % celkového německého dovozu z pěti států jihovýchodní Evropy (v množství)		
Dovoz do Německa	1934	1935
dříví	36.1	40.9
olej	7.8	19.4
maso	33.2	54.9
sádko	13.5	44.6

Stejně platí o vejcích, ovoci, tabáku, mědi, bauxitu, kovech atd. Za to Německo tam vyváží nejtěžší stroje, chemické tovary, elektrické nástroje atd. Tímto způsobem státy jihovýchodní Evropy by mohly postupem času při zdokonalení těžby a dostatečné mechanisaci zemědělství dělati Německo ještě více nezávislým od surovin a zemědělských výrobků zámořských zemí, a při tom mu ještě pomoci ve vývoji průmyslu. Proto také dr. Schacht se zajímal zvláště o podzemní bohatství Bulharska! Ovšem nejtěžší překážkou, jak to sám říká „Economist“, k nadvládě Německa ve střední a jihovýchodní Evropě jsou Československo a Rakousko. Proto útok Německa jest namířen proti nám, a proto také musíme v příštích dějinách znovu splniti důležitý úkol, býti totiž hradbou proti německé expanzi: v tom zase je třeba, pravda, rozumné hospodářské a obchodní politiky, ale stejně také psychologického a organizačního zdokonalení našeho národa ve vnitřní a v zahraniční politice. Existence národa není jen hospodářskou otázkou, ale také vojenskou, kulturní a náboženskou. Všecko se pro nás vyvrcholuje v boji o existenci národa. Kdo to dnes nevidí, je slepý.

Branou k tomuto vysokému úkolu stal se mu nově založený klášter Zmrtvýchvstaňců ve Lvově, kde Kalinka otevřel konvikt pro rusínskou mládež, která tu podle jeho šlechtného programu neměla býti popošťována, nýbrž vychována na Rusíny věrné jak své národnosti, tak svazku s Církví římskokatolickou a v duchu bratrské shody s Poláky.

Zároveň kaple lvovského kláštera stala se Kalinkovi fórem, z něhož jeho mohutný duch a výmluvná ústa přitažlivě působily na široké vrstvy věřících, potřebujících náboženského povznesení a vlastenecké posily. Po životě plodném a požehnaném výsledky zazněl konečně z jeho smrtelného lože příkaz a odkaz nejen řádovým bratřím, nýbrž i všemu Slovanstvu. Byla to jeho poslední slova: „Modlete se za navrácení ruského národa!“

Čestné místo mezi velkými Poláky získal kněz Kalinka nejenom vědeckým dílem dějepisným, nýbrž i svým působením náboženským. V tom směru trvalou památkou jeho snah je nevelká knížka „Úvahy o umučení Pána Krista“, obsahující hlavní myšlenky jeho postních kázání. Kazatel se tu zabývá smyslem bolesti a utrpení podle křesťanské nauky, nezapomínaje při jednotlivých zastavení křížové cesty poukázati na osudy a vlastnosti polského národa, jemuž utrpení se má stát cestou k mravnímu polepšení a zdokonalení. V těchto úvahách obsažen jest také rozbor národní povahy polské a zároveň i přísné zpytování národního svědomí.

Mluvě o úpadku náboženského života pravil mimo jiné: „My, Poláci, i když mnoho bloudíme, přece nemáme smělosti úplně se od Boha odvrátiti.“ Trefně se

vyjádřil jeden svobodný zednář, říká: „Nevěřím Polákovi, i kdyby sebe hůř mluvil proti Církvi. Budeš-li hledati, najdeš u něho na srdci jistě posvěcený medallion.“ Za hlavní příčinu náboženské lhostejnosti nebo nevěry považuje Kalinka nedostatečné vzdělání náboženské. A volá téměř prorocky: „Běda národům, kteří svou výchovu neopírají o katechismus — dojista se stanou kořistí revoluce.“ Nedávají mu za pravdu současné události?

Jak vroucí slova nalezl kněz Kalinka, když od kalvarského kříže se obrátil k utrpení svého roztrženého národa, o tom svědčí tento citát z promluvy pašijového týdne: „Národ náš jako ten dobrý lotr sto let visí na kříži, přibit ostrými hřeby za svá provinění. Kolikrát už se pokoušel vysvobodit z kříže a z hřebů uvolnit! Marné usilování, po každém krvavém vzepětí upadl v novou mdlobu. Ach, kéž by on po příkladu dobrého lotra přijal svůj kříž jako trest Bohem seslaný, kéž by, neohlížeje se na ty, kteří se mu posmívají, s celou důvěrou se obrátil k Ukřižovanému: „Ó Pane, rozpomeň se na mne, i když toho nejsem hoden — dojista by se obměkčil jeho hněv, dojista by vyznání vlastních vin uprostřed muk usmířilo jeho spravedlnost, a ten ráj, po němž lkáme a toužíme, otevřel by se před námi!“

Uplynulo půl století od smrti Kalinkovy. Národ polský je už s kříže sňatý — ale kazatelovo volání pro mravní obrodě a náboženském zvroutnění jako nejbezpečnější záruce budoucnosti národů neztratilo dosud plné platnosti. Ani v Polsku, ani u nás.

V čase, kdy valná část českého vzdělanstva je pohříchu oslněna magickými reflektory z moskevské tvrze Antikristovy, nebylo snad od místa rozpomenouti se na čisté světlo, zářící v národě katolickém, s nímž neblahá politika a podzemní činnost různých internacionál nás ustavičně rozvádí na cesty protichůdné.

Pro nepřízeň dnešní vlády polské nezapomínejme, že nad Polskou chybující a bloudící je a trvá *Polska věčná, Polska velikých a jasných duchů*. Z hrobů vavříny věnčených připomíná *Mickiewicz* stále svůj odkaz, že historickým posláním Polska jest šířiti a hájiti křesťanství a pečovati o jeho naplnění. *Krasiński* touží, aby vzkříšená Polska morálně obrodila Evropu, protože na světě je toliko jedna pravda, z které pramení všechny ostatní, a tou je Ježíš Kristus. Jeho život, Jeho smrt a Jeho učení, *Mochnecki* hlásá, že Polsko má být baštou evropské kultury a vyvoleným lidem slovanským, *Hoene-Wroński* učí, že slovanské národy, držíce se učení Kristova a spojivše se v jednotnou unii ideovou, mají navrátiti autoritu věčným hodnotám, které lidstvo zradilo v současné době.

Tato ideová Polska je hodna našeho zájmu a sympatií. I její nynější strážci a hlasatelé, seskupení kolem varšavského Zetu, naši přátelé.

Karel E. Vlček :

Splnění

Srdce a lásky vykrvácely

na mléčných drahách květnových pŮlncí

Vy od zrání pestré odstíny barev akvarely
do hněda opálená srpnová poledne budoucí
poznáte jejich sílu po jejich ovoci

Doposud nevyměřely

Gilbert Keith Chesterton zemřel.

„Agnostičtí umělci historikové zjišťují často s velikou důležitostí, co je na katedrále starého, nebo co bylo obnoveno, zatím co katolík především se táže, zda to bylo tak obnoveno, aby to mohlo býti zase katedrálou. Katedrále se podobá celá budova mé víry, příliš veliká, než aby mohla býti zevrubně popsána. Ba vyžaduje značné námahy zjistiti stáří různých kamenů. Mohu však tvrdit s naprostou jistotou, že to, co mě nejdříve přivedlo ke katolicismu, mě mohlo od něho celkem vzdalovati.“

Tak mluvil o svém obrácení G. K. Chesterton, z největších současných spisovatelů anglických, kterého zavolal před několika dny Pán, aby odešel na věčnost. Byl to muž známý svou tloušťkou tělesnou, známý i svou dobrotou, v jeho tváři se zračila síla a z jeho pera se množila radost. Písmo, připomínající staré středověké listiny, napovídalo, že jeho autor nežije jen přítomnosti a z přítomnosti. Dálky staletí, zakryté pro jiné lidi neproniknutelnou mlhou, vábily tohoto muže a rozšiřovaly jeho milosrdenství k lidem a ke světu. I na úsměvu, jenž je neviditelnou, ale neméně důležitou osobou jeho děl prosaických i jeho essayí, zahlédáme ozvěnu dalek a proto můžeme říci, že je tak mocný a tvořivý.

Chesterton se narodil roku 1874 z anglikánské rodiny a na studiích v době silného protikatolického zaujetí a nevěreckého racionalismu nebyla jeho víra nijak posílena. Živil se protikatolickými spisy, politicky se hlásil k liberalismu. Vstoupil do redakce „Daily News“, kde se brzy uplatnil svým bystrým postřehem a ostrým pohledem na věci. Známý *Kensit*, zarytý protestant, organizoval tehdy společnost lidí, kteří s oblibou vpadali do chrámů a rušili bohoslužby. Vydával nenávistné protikatolické brožurky, v nichž lež měla sloužit zášti a vzněcovat běsnění. Dostaly se do rukou i Chestertonovi a v jedné z nich bylo zvlášť ostře napadeno a odsouzeno mínění jistého katolického mystika o Panně Marii: „Všechno ostatní stvoření vděčí za všechno Bohu, ale jí je Bůh dokonce zavázán díkem.“ Ale Chesterton při těch slovech zajásal: „Jak nádherně je to řečeno.“ pravil si. „Zdálo se mi, že neuvěřitelnost Vtělení sotva by mohla býti lépe a jasněji vyjádřena než jak ji vyjádřil onen starý mystik.“

Ve vzdělané společnosti a i v redakci se mluvílo o katolicismu jako o přežitku a vnějškovém formulářství, v němž není ani špetka života. S pohoršením kdosi vypravoval o francouzském biskupu, jenž děl několika vojákům a dělníkům kteří časně ráno docházeli na mši svatou, že Bůh je spokojen s jejich přítomností a odpustí jim trochu jejich roztržitosti. Na mladého Chestertona učinila slova biskupova hluboký dojem. „Jak zdravý rozum mají lidé! Kdyby někdo běžel deset milí, aby mi způsobil radost, velice by se mi to od něho líbilo, i kdyby pak u mne usnul.“

Protikatolické zaujetí, které si odnášel z rodiny, s nímž se setkával ve škole i ve společnosti, nezvítězilo u něho nad zdravým rozumem. Lákala ho vznešená výlučnost víry i zdánlivá její protismyslnost, která pohoršovala prostřední lidí, vůbec nevěřící a nechápající. Vynikal nad ostatní, máje smysl pro krásno a pro umění a ironii, jež v celém jeho díle a v jeho postoji k různým bůžkům moderního parnasu, i když je to Shaw, má původ a odměňování vzdálenosti vznešena a lidského krátkozrakého hledění, již tehdy se přenášel blíže k prvému, zanedbáváve v tmavém pozadí druhé. Neuvěřitelné a nepochopitelné ho strohovalo tím více, čím neuvěřitelnějším a nepochopitelnějším se zdálo ostatním. A myslím, to že jsou první kameny, z nichž stavěl katedrálu své víry, touha pochopit vznešeno, i když někdy by připadalo jako hádanka. Taková kniha je sama sebou tvořivá, neboť

nutně u přemýšlivého člověka vede ke studiu a studiem k víře. U Chestertona však nesla ještě jiné plody: Oslabovala vrozenou protestantskou nechuť ke katolíkům jako takovým, ba dokonce zmnožovala potřebu stýkati se s nimi. Bůh mu seslal do cesty dva hluboce věřící a inteligentní katolíky, Johna O'Connora z Bratfordu a Hildira Belloca.

Dalším krokem ke katolické Církvi byly u něho dějiny irského národa, ačkoliv v Chestertonovi není ani kapky irské krve a pro zájmy Irska neměl valného pochopení. Zahlédl však správně, že v pozadí něho stojí náboženská skutečnost. „Stále zřetelněji jsem seznával, praví, jak křesťanský národ byl z nevysvětlitelných důvodů dlouho pronásledován a stále ještě je nenáviděn, až jsem si uvědomil, že to prostě musilo býti, neboť byli právě tak dokonalí a nepohodlní křesťani, jako ti, kteří kdysi byli za Nerona předhazováni lvům. Styk s pronásledovanými Irčany přeměňoval se ve styk s jejich věrou, pro kterou byli pronásledováni. Sympatie se rozšiřovala a zároveň pronikala k srdci a k podstatě. Dlouhé věky pronásledování nevinného a heroického národa napadaly jako ozvěna hlasu Toho, pro něhož bylo pronásledování snášeno, do duše hledajícího a cítícího.

Historie učila dále Chestertona ještě jiným pravdám, které jsou sice často zjevné, ale jichž, snad právě proto, si lidé, a to i velice vzdělaní, tak málo všimají. V knihách a brožurkách a člancích, zlehčujících římskokatolickou církev, bývá ustavičně nadhazováno, že národové, kteří se odtrhli od katolicismu, jako národové anglosasští, zbohatli a civilisací předstihují národy, kteří zůstali věrni víře. To viděl i Chesterton, ale viděl ještě víc a dále, že totiž oni národové se ocitli v podobném postavení a velice tísnivém, z něhož se nemohou za žádnou cenu vyprostiti. A že úspěch se jim stává tíživým břemenem. To není jen případ Pruska, nýbrž i Anglie. Odtržením od Říma vtrhuje současně kletba nezdravého individualismu a dostavuje se menší či větší neschopnost soucitění a soužití s jinými národy. Dnes je to možno ostatně skvěle ověřit vývojem událostí v celém světě. A přece, uvážíme-li, co je člověk a společnost, z lidí složená, musíme vidět jasně, že takovýto stav je nepřirozený a nebezpečný. To ostatně na sobě dnes též pocituje lidstvo.

Jiným a logickým důsledkem odpadu od víry je zesílení pověry. V moderní době se tak rychle šíří pověra a lehkověrnost a tak proniká společnost, že již je možno říci s Chestertonem, že „pomalu bude katolík jediným člověkem, který se může právem označiti za racionalistu“. Když zanikal starý Řím, nebylo tomu jinak. Víra jest nejlepší ochránkyní zdravého rozumu, ale též zdravého života. Pověrou, jež je zdařilým dítětem nevěry a nevědomosti, nutně mohutní nadvláda hmoty. Ale býti materialistou, usuzuje Chesterton, není přirozené, jako není přirozené spokojiti se s přírodou, neboť člověk je mystikem. Rodí se jako mystik a umírá jako mystik, obzvláště když jest agnostikem. Lidé a společnost pocíťují náklonnost k neobyčejným věcem, dnes jako kdysi, ale jen jediná společnost přihlíží i k věcem každodenním a nepohrdá jimi. Ona jediná dovede harmonicky sepnouti nejvyšší vzepětí se všedním životem, ale i obojí ochránit. Ale toho nedokážou jiné společnosti. Chesterton si všiml jednoho zjevu při četbě románu „Kláster a rodina“, vydaného asi před 50 lety, kdy se volalo po zrušení klášterů v zájmu rodiny a růstu lidstva. Ti, kdož tehdy volali po zrušení klášterů, rozšlepují dnes veřejně svoji rodinu. To je mu důkazem, že jediné v katolicismu nejvyšší a nejnemoudřejší (chceli se to tak nazvati) sliby a povolání, jsou přáteli a ochránci dobrých věcí v denním životě. „Mnohé mystické nauky otřásly světem, jedno jenom zůstalo zachováno: Světec stojí vedle obyčejného člověka; poutník ukazuje lásku k rodině; mnich hájí manželství. U nás není lepší nepřitelem dobrého. U nás je

nejlepší nejlepším přítelem dobrého. Každé jiné visionářské zjevení ústí konečně do jedné nebo druhé filosofie nedůstojné člověka.“

Katolicismus se jevil Chestertonovi jako udivující skutečnost, která se srovnáním s jinými náboženstvími nádherně vynikla. Uchvacovala ho v něm pokora i láska i vděčnost k Bohu. Tyto ctnosti neničí lásky a vděčnosti k bližnímu. Na lásce k Bohu je založena láska k bližnímu a proto katolík není otrokem ani sebe ani své doby. „Proti každému jinému člověku má katolík zkušenost devatenácti století. Ještě přesněji to lze vyjádřiti takto: Nyní teprve roste a stoupá k plnému lidství. Posuzuje věci, které hýbou lidstvem v zemích a dobách, ne podle posledních novinářských zpráv.“

Chesterton konvertoval roku 1922, ale již jeho „Orthodoxie“, která vyšla roku 1908 a další dílo „Kříž a koule“, vydané roku 1910, jsou jedinečnou obhajobou víry. Totéž lze říci i o „Heretice“, kterážto kniha vyšla ještě dříve. „Je-li jaký jistý pokrok, čteme v „Orthodoxii“, je možný jen můj duch pokroku, cesta k dokonalému městu sil i panstev, kdež se mohou spravedlnost a pokoj políbiti. Neosobní síla by nás vedla v pustinu úplné plochosti nebo na hrot svrchané výšky. Ale toliko Bůh osobní může nás vésti, dávali se ovšem vésti do města s pravidelnými ulicemi a architekturními proporcemi, do města, ve kterém každý z vás může přispěti náležitou částkou své barvy na pestrou sukniici Josefovou.“ Poněvadž jediný katolicismus dává přesný ideál a jistý, poněvadž jediné v tomto městě se mohou políbiti pokoj a spravedlnost, šel k němu Chesterton s radostí a rychlými kroky. Nezklamal se, jak o tom svědčí celý jeho život a celé dílo, které rozsévajíc pravdu, rozsévá všude i radost. To není proto, že oslňuje pln života víry, a že má ve svém myšlení sílu devatenácti křesťanských věků.

Jeho dílo je rozsáhlé. Básně, romány, posudky, essaye, které vycházely pravidelně v jeho listu a životopisy velkých světců, jako sv. Františka, sv. Tomáše Akvinského, Tomáše Mora a j. a j. Ke všem zjevům současného dění měl bezprostřední postoj a nezastavil se před žádnou modlou moderní společnosti, ani před Welsem, ani před Shawem, ani před uznávanými politiky, spisovateli a mysliteli. Bez dlouhých hovorů vtipně a rázně sestupoval hned ke kořenům jejich osobnosti a jejich myšlení, odhaluje snět, která je prožírala a rez, jež je hyzdila. Nikdo nedovedl lépe vystihnout mámení Shawovo, než právě Chesterton, který zvláště si liboval v prostotě, a nade vše cenil pravdivost, nenáviděje z duše blud, nepřítel veškerého života. Nenáviděl moderního bludaře, který si liboval a libuje ve svém bludu jako nečistý živočich ve svém brlohu. Heretik středověku byl orthodoxní, o tom neměl nejmenší pochybnosti. „Člověk byl hrd, že jest orthodoxní, byl hrd, že má pravdu. Stál-li samotěn v divé pustině, byl více než člověkem, byl církví. Byl středem všehomíra, hvězdy se kolem něho otáčely. Všecky muky, jež by se byly vyřítily ze zapomenutých pekel, nebyly by ho přiměly, aby připustil, že je heretik. Ale několik moderních frází způsobilo, že se tím honosí. Říká s nepřirozeným smíchem: „Jsem asi silně heretický a ohlíží se po aplausu. Slovo „herese“ nejen že již neznamená býti v bludu, prakticky znamená býti duchaplným a statečným. Slovo „orthodoxie“ nejen že již neznamená míti pravdu, prakticky znamená býti v bludu. Celkem znamená to jen jedno a jediné. Znamená to, že lidem málo sejde na filosofické pravdě.“

Chesterton byl přesvědčen o filosofické pravdě, o nadpřirozené síle katolicismu a nechtěl a nedělal nic jiného, než že ji jako hlasatel hlásal všem s hlasitou a neustávající přesvědčivostí a hájil s odvážností bojovníka, který se nikoho nebojí, a který je si vědom, že k vítězství je nutno dokonale znáti zbraně svého odpůrce. Je nepřitelem každé negace a vášnivým pří-

telem kladu. Poněvadž blud je negace a pravda je klad, je Chesterton nadšencem pravdy, s níž se laská. a již zahrnuje slovy nejkrásnějšími. V knize o sv. Tomáši Akvinském zapěl na ni jednu z nejlepších písní života, píseň tím jiskřivější, že vyšel sám ve svém mládí z filosofie racionalistické a pozitivistické, a že dlouho nezná jediné správné pravdy filosofické.

Chesterton náležel k nejmilovanějším vůdcům anglických katolíků spolu s Hilairem Bellocem, důvěrným svým přítelem, kterému vděčí mnoho za to, že zako-

tvil v katolické Církvi. Naproti Bellocovi, který spíše viděl černo v životě a společnosti moderní doby má Chesterton úsměv, v němž je odpuštění. Radostnost konvertitova pramenila z vědomí neskonale lásky Boží a milosrdenství Božího. A tu radostnost sděloval nespočetným svým čtenářům na celém světě, neboť snad žádný jiný anglický spisovatel nebyl a není tolik tlumočen do cizích řečí, jako právě Chesterton. A za to, že tolik úsměvu vykouzli na lících bližních, buď Bůh milostiv jeho duši. J. K.

Ctibor Mařan (Lille):

Konflikt civilizací.

K sociálnímu týdnu francouzských katolíků ve dnech 20.—26. července ve Versailles.

Byla-li za hlavní téma versailleského sociálního týdne zvolena otázka konfliktu civilizací, bylo tak učiněno ze zásady, že na Sociálních týdnech francouzských katolíků jsou řešeny nejaktuálnější mezinárodní sociální problémy. Nemůže být pochyby o tom, že otázka civilizací, jejich rozdílu a srážek je nejaktuálnějším tématem doby, jímž se musí zabývat nejen věda a sociologie, nýbrž zvláště politika. Začátek politického roku 1936 ukázal, že téměř všechny politické události a většina sociálních se vyvinuly vzhledem k připravovaným konfliktům, které nebudou ničím jiným než konflikty civilizačními. — Poněvadž jde o otázku světovou, stane se versailleský Sociální týden mezinárodní událostí v nejširším slova smyslu. Nesúčastní se ho jen příslušníci tak zv. civilisovaných národů, nýbrž i zástupci všech barevných ras, jichž se ostatně otázka střetu civilizací dotýká nejživěji.

Generální komise Sociálního týdne, v jejímž čele stojí děkan právnické fakulty katol. university v Lille, dr. Duthoit, si dobře uvědomila rozsáhlost tématu a proto jeho přípravě věnovala co největší péči. Už loni byly rozeslány na vynikající osobnosti celého světa obsáhlé dotazníky o otázce civilizací a na základě odpovědí byla uspořádána látka k přednáškám a diskusím.

Dlouhá tradice a zkušenost z předcházejících Sociálních týdnů, jež se konají ve Francii už od roku 1091, umožnily, aby rozsáhlá látka otázky konfliktu civilizací byla myšlenkově i organizačně dokonale zvládnuta. — Devisou francouzských Sociálních týdnů je heslo „La science pour l'action“ — „Vědu k činnosti“ Proto nejde jen o pouhou intelektuální spekulaci a prosté odhalování sociálních problémů, nýbrž o přímou výchovu lidí, kteří by teoretická řešení dovedli aplikovat. Z historie Sociálních týdnů se přesvědčíme, že ani jeden z nich nezůstal bez konkrétní aplikace myšlenek a bez tvoření pracovních center, uvádějících v život ideové závěry Týdne. Tak byly vytvořeny Robertem Garricem „Équipes sociales“, tak vznikly Sociální sekretariáty, Remeslnické konfederace, Dělnické spojitelný atd. Ani letošní Sociální týden, jehož generálním tématem je otázka zdánlivě příliš teoretická, nezůstane bez praktického využití. Dva dni před hlavním zasedáním Týdne budou se konati konference Asociace misionářů-laiků „Ad lucem“ Na konferenci této obdivuhodné organizace laiků-misionářů, jež má už za sebou kus velké práce a jež je aplikací myšlenek o Katolické akci na činnost v misiích, bude řešena otázka konfliktu civilizací vzhledem k misijní práci mezi barevnými rasami. Avšak i ostatní látka přednášek Sociálního týdne je uspořádána tak, aby po konstatování skutečností a jejich promyšlení, bylo uvažováno o realizaci závěrových myšlenek.

Přednášky jsou zařazeny do tří oddílů: les faits, doctrine, applications. V úvodní přednášce bude stanoven vztah kultur a civilizací ke křesťanství. Katolicismus nelze směšovat jen s některými kulturami. Jeho úkolem je, aby pronikal všechny, dal jim har-

monisaci. Síla a světlo křesťanských myšlenek umožňují nalézt řešení civilizačních konfliktů. — V přednáškovém oddílu „Faits“ budou stanoveny elementy, tvořící pojem civilizace a vlivy faktorů politických sociálních a hospodářských na vztah civilizací. Zvláště přednášky budou věnovány rozborům civilizační západní, islamské, civilizací východních. Bude řešena otázka Židů ve středu národů, otázka idólů dnešní doby ať už jsou jimi prospěch států, rasy, národa či třídy. V oddílu „Doctrine“ bude ukázáno na nutnost spolupráce mezi rozličnými civilizacemi a na schopnost katolicismu řešit civilizační konflikty. Poslední část přednášek „Applications“ ukáže na význam spolupráce civilizací, jež uvádí do kontaktu nejen národy a státy, nýbrž celé komplexy sociálních celků, spojených jedinou kulturou. Budou studovány možnosti spolupráce na poli politickém, hospodářském, sociálním, intelektuálním. — Sedmnáctá a poslední přednáška bude mítí téma „Katolicismus jako činitel spolupráce“ Tato přednáška jakož i celá poslední část programu ukáže, že jen katolicismus, beroucí za základ to, co je společné celému lidstvu i všem lidem, t. j. duše a jeho vztahy k absolutnu, může vytvořit příznivé prostředí pro spolupráci civilizačních celků a pro vybudování oné jednoty, k níž je nakonec celá lidská společnost určena.

Naznačená témata přednášek budou přednesena vesměs vynikajícími osobnostmi francouzských i zahraničních kulturních kruhů. Týdne se zúčastní jeden z největších francouzských filosofů J. Maritain, národohospodářský teoretik E. Duthoit, zakladatel hnutí belgické dělnické mládeže (JOC) msgre Cardyn, znalec islamu prof. Massignon, několik členů Francouzské akademie, vynikající misionáři a vědci dvaceti národů.

Pro kulturní dílnu čsl. národa a zvláště pro práci čsl. katolíků má otázka střetu civilizací nesmírný význam. Zeměpisná poloha státu dala národu úkol býti mostem mezi západem a východem a nárazníkem proti útokům na latinskou civilizaci. Celá historie našeho národa není ničím jiným než vybižením se dvou či více civilizací. Přítomnost postavila nás do situace, kdy je na naše kulturní statky útočeno se dvou stran: na západě pohanským pangermanismem a na východě atheistickou komunistickou revolucí. Proti oběma těmto zlům je nejlepší a jedinou obranou katolická idea, vstřípená do duší jednotlivců a proniknuvší celý veřejný život. — A právě v době, kdy hrozí konflikt dvou civilizací, objevuje se velký význam malých národů, kteří za dlouhá staletí podléhali vlivům dvou či více civilizací. Hrozí-li budoucnost konfliktem západu s východem, není vhodnějšího místa pro práci na zabránění tomuto střetu než v našem státě, který i svou zeměpisnou polohou i složením obyvatelstva je jediným přirozeným mostem západu s východem. — Zdá se, že čsl. katolíci tento svůj velký úkol pochopili. Stále vzrůstající zájem o ideu unionistickou, návštěva presidenta Beneše na Velehradě, protektorát vlády nad unionistickým kongresem, zdůraznění

myšlenky cyrilometodějské na vatikánské výstavě tisku, práce olomouckých center, jsou důkazem, že práci, jež až dosud byla konána nesystematicky, začíná být prováděna s plným vědomím jejího nesmírného významu pro naši státní myšlenku i pro kulturní tvářnost Evropy a že její důležitost byla pochopena i na nejvyšších místech státu.

Proto českoslovenští katolíci, kteří se až dosud francouzských Sociálních týdnů skoro vůbec nesúčastňovali, by měli být letos mezi jeho prvními účastníky. Pro žádný jiný národ v Evropě není otázka kon-

fliktu civilisací aktuálnější než pro Čechoslováky, obývající zemi středu Evropy. Zdá se však, že rovněž žádný jiný národ není schopen přispěti k řešení tohoto problému v Evropě více, než středoevropští Slované, kteří dovedou uvést v harmonii nadbytek slovanského citu s vlivem germánského přecenění rozumu a kteří lnou k lehké mohutnosti a průbojnosti románského ducha.

Poznámka: Přihlášky na Sociální týden přijímá a veškeré informace sdělí: M. Cl. Court, Secrétariat de la Semaine Sociale, 3, rue du Sud, Versailles, Francie.

Je věda zárukou míru a mravnosti?

Nedávno se mně dostala do rukou kniha, která vyšla v Paříži roku 1933 pod názvem „Paix et morale par la science“ Nový pokus jednoho z těch, kteří věří ve všemohoucnost vědy, jež prý jediná zajistí mír a mravnost. Autorem je lékař, ředitel ústavu pro chorobyslné, Henri Damaye. Bruskní, úsečný tón, polemický způsob argumentace, krajní naturalistické stanovisko působí na neutrálního čtenáře divným dojmem.

Sledujeme jeho vývody! Jaká to věda nahradí náboženství a spasí svět? Která jiná, nežli psychiatrie a biologie! Tyto obsahují universální lék na všechno zlo pod sluncem. Nežije se přirozeně, lidé jsou úchylní, abnormální a proto jen se dopouštějí různých přečinů a zločinů. Nic nepomůže je trestat; tresty pocházejí z lidského ustanovení a trest smrti je monstrum zrovna jako lov na zvěř. Léčit se musejí všichni ti delikventi. Kromě vyslovených šilenců v ústavech, žije ve světě mnoho lidí úchylných, kteří se svými „anomalies imponderables“ jsou miniaturou vyslovených šilenců. K těmto počítá kromě zločinců i světce, literáty, talentované umělce a sociální iniciatory. Náš psychiatr vidí tedy všude místo zločinců, hrdinů, delikventů zjevy patologické, které musí léčit psychiatrie. Výchova je částí biologie, a má vésti k životu podle přírody, v němž je blaho, štěstí a tedy i náš cíl.

Tento všeobecný názor, promítnutý do obyčejného života, se jeví v podivném světle. Nám se zdá, že vede ad absurdum, jemu však je tento návrat k přírodě — rozuměj animální — samozřejmým východiskem.

Vezměme třeba úbytek porodů, zjev to ve Francii velmi povážlivý s nejednoho stanoviska; ročně podle doznání autora ubývá asi 40.000 porodů. Francie vymírá. Je to trest přírody, jež se mstí za překročování elementárních zákonů. Příroda prý nechce separace pohlaví. Budou-li hoši a dívky žítí ustavičně pospolu, bude i více porodů (anebo potratů a tím zkaženého zdraví, na což patrně tento obhájce hygieny nemyslí). Vínou dále má protisexuální výchova ve škole i v životě vůbec. Vše se musí změnit, prvně se musí odstranit zejména zneužívání šatů. Příroda nám dává vlasy a my si je stříháme a nahrazujeme je klobouky, jež působí degeneraci. O jiných částech oděvu se nezmiňuje, ale to už plyne samo sebou: zvířata nemají oděvu, tedy ani lidé ho nepotřebují.

Celá kniha je plna invektiv proti Církvi katolické, jež se autorovi zdá náboženstvím nejvíce nadpřirozeným. H. Damaye je pro náboženství čistě přirozené, v němž bohem je příroda a desaterem zákony přírodní, novým evangeliem pak psychiatrie a biologie, jejíž rozšíření je zárukou normálu individuálního a pořádku sociálního.

Tento směr naturalistické etiky není jediný. Všechny t. zv. laické morálky staví na téměř principu, shodují se v odmítání každé normy nebo sankce metafysické či absolutní. Francouzské etiky poválečných let jsou závislé na pozitivní sociologii, psychologii a psychiatrii. Henri Damaye je toho dokladem.

Nás překvapuje jenom jedno. Jak se může něco tak slabého a vratkého učit a hlásat a ještě více, že se

najdou lidé, kteří to mohou brát vážně. Nepolemujeme s názorem od Rousseaua převzatým, který se tu předpokládá, že člověk je od přirozenosti dobrým a kazí se jen v rukou lidských. Zkušenost dokazuje opak: Už u dítěte se jeví mnohé sklony protietické. Ale ať nám jasně Damaye poví, co je přirozené. Kdo to má rozhodnouti? Zločinec bude tvrdit, že jednal podle svých přirozených sklonů. Kde najdeme měřítko pro to, co je přirozené, co je normální a abnormální? Je normální člověk, který by si nestříhal vlasů a nehtů, a který by chodil bez klobouku a bez šatů, anebo ten, který to vše dělá? Henry Damaye prohlásí za úchylného, nepřirozeného toho druhého, tedy nás všechny. V tomto systému není dostatečné normy anebo ji autor přehání a zachází do extrémů. Přirozenost? Dobrá! Ale přirozenost celá, se všemi vztahy k okolí, k společnosti lidské, přirozenost člověka nejen po jedné stránce, té animální, ale i po stránce duševní, která řídí složku nižší.

Velehrad sjednocuje.

J. Krlin. — Když jsem četl před několika dny výzvu ke sbírkám na opravu basiliky velehradské, zaradoval jsem se z toho, že byla podepsána lidmi různých politických směrů a národů. U nás, kde je celý život veřejný nebezpečně přepolitován, se zřídka stává, aby se sešli lidé protichůdných proudů v jednotné výzvě pro uskutečnění nějaké vznešené myšlenky. Dovedli-li se spojiti Velehrad a jím myšlenka, již toto drahé místo moravské představuje, je to i pro první i pro druhé znamením vyvolení: důkazem výjimečného poslání.

Letošní oslavy velehradské, jimiž má být výrazně uctěna památka obou našich svatých věrozvěstů, a jejichž prodloužením bude mezinárodní unionistický kongres, jsou nádherným vyznáním víry a zároveň skvělým projevem moci veliké ideje. Cyrilometodějská idea není zase omezena jen úzkým pruhem země našeho státu, nýbrž přelévá se přes jeho hranice. Nebylo nedávno dosti zdůrazněno, že při oslavách, uspořádaných bulharským studentstvem, byla oficiálně zastoupena slovanská pravoslavná země, a přece je to jak pro Velehrad, tak pro stát, ve kterém stojí, něco velice důležitého, neboť jsme jim tmelem a jaksí i duší snah, ve kterých je síla i naděje. Uvědomění si této výsostnosti ovšem nejen rozradostňuje, nýbrž i zavazuje. Zavazuje úctou ke svatým věrozvěstům a ideí a k práci pro její konečné vítězství. 1050 let je již dosti dlouhou dobou, aby se rozzářila krása veliké myšlenky a bylo dosti příležitostí seznati její blahoděrné působení v národě. A jako každá veliká myšlenka má v sobě sílu sjednocovací a tvořivost, není divu, že jí má tolik i myšlenka cyrilometodějská a unionistická. V nynější době je obojí velice potřebí a pan prezident dr. Beneš to pochopil i zdůraznil za své návštěvy na Velehradě. V tomto článku si všimneme jen několika rysů ideje, které by měly přiblížiti celý národ k Velehradu a Velehrad celému státu.

Psychiatrii prý odstraní zločiny a přečiny tím, že vyléčí abnormality a úchylnosti lidské. Ale kdo vyléčí psychiatry samy, na př. našeho Damaye, kterého by jistě většina rozumných lidí nazvala podle hlásaných v jeho knize zásad abnormálním? Nebylo by ve světě jen vzájemné osočování z úchylnosti a spílání si bláznů? Chybí tu úplně vodítko — o nedostatku sankcí dostatečných ani nemluvě — jak rozumět přírodě.

A tento výplod svého mozku nazve náš ředitel ústavu pro choromyslné jediným prostředkem k ochraně světa, k mravnímu ozdravení. Věda, to kouzelné kdysi slovo má oslepit nemyslicí dav. Dnes po válce už nikdo rozumný nevěří, že věda zajistí mír,

Fr. J. M. Zemek O. P.:

Psychologické základy morálky.

U všech, i u těch nejprimitivnějších národů, se setkáváme s dělením a tříděním lidí na dobré a špatné. Rozdíl mezi lidmi dobrými a špatnými se obvykle udává, že dobří lidé konají to, co se smí, špatní lidé konají to, co se nesmí činit. To je nejprimitivnější názor na základy morálky. Úpadková doba kultury vynášela jiné názory a položila za zdroj morálky rozkoš. Je to systém hedonismu. Podle nich závisí štěstí člověka v nejvyšší míře smyslových rozkoš. Dobro nacházejí pouze ve smyslové rozkoši, zlo pak v bolestech. „Skutek podle nich je užitečný, když souhrn důsledků příjemných převažuje nad souhrnem důsledků strastných. Ctnost spočívá v maximisování požitků a minimisování strastí. A tak se morálka redukuje na *aritmetiku požitků*.“¹ Dobré úkony jsou jen tehdy, přinášejí-li více požitku. Ctnost je pak dobrá jen jako prostředek k získání rozkoše. „Jestliže užitečnost a blaho spočívají jen na kvantitě rozkoše, pak není vyloučen žádný požitek, ani ten nejhrubší. Člověk tím ztrácí na své důstojnosti; zvíře si při tom přijde na své.“² Neboť podle nauky hedonismu je každá rozkoš dobrá, byť by byla získána sebenemravnější činností. Mnohým stoupencům požitkové morálky se zdála tato teorie příliš brutální a sobeckou (jakou ve skutečnosti je), proto ji chtěli zlidštit a učinili tak tím, že nahradili *kvantitu* požitků *kvalitou*. Neboť některé požitky mají svou vnitřní větší cenu jako na př. radosti ducha a srdce převyšují radosti smyslové. St. Mill to vyjádřil velmi resolutně slovy: „Lépe je být nespokojeným člověkem, než spokojeným čunětem, lépe je být nespokojeným Sokratem, než spokojeným blbcem.“ Přirozenost lidská je touto teorií znehodnocována.

Nezkažený všeobecný názor na mravní hodnotu člověka udává jako rozlišující známku mravní hodnoty člověka: lidské úkony. Dobrým člověkem je ten, kdo koná něco dobrého, nezakázaného, špatným je, kdo koná skutky zlé, nedovolené, čímž škodí lidské společnosti. Jen *úkony lidské*, (ne úkony člověka), mohou být mravně dobré nebo špatné, neboť jsou to úkony, jež jsou v moci člověka — *quorum homo est dominus*. Uvážíme-li pojem slova „dominus — pán“, uvidíme hned, že velmi případně definoval sv. Tomáš Aquinský lidský úkon jako: *actus procedens ex deliberata voluntate — úkon, vycházející z vůle, řízené rozumem*.⁴ Neboť „*býtí pánem*“ znamená ovládati, nakládati s něčím podle své libovůle, poroučeti. Poroučeti náleží však již rozumu, spojenému s vůlí.

Z definice lidského úkonu vidíme dva principy zdroje úkonů lidských: *rozum a vůli*. Vůle je suchá náklonnost k dobru, poznanému rozumem, je závislá na rozumu, podle známého: *nil volitum, quin prae-*

neboť nezabránila válce. Věda vyrábí stejně léčivá séra, jako i otravné plyny, dokonalé stroje, jimiž usnadňuje člověku práci, zrovna jako dalekonosná děla. Věda je sama sebou etická, slouží zlu i dobru; přijde tu na úmysl, jde o to, jak se jí užije. Člověk učený není ještě tím samým dobrý. Ba ti nejprohnanější a nejnebezpečnější jsou zločinci chytrí a učený.

Dobrota, správný úmysl, šlechtná vůle, mají jiný pramen, než vědy přírodní. A kdyby se na tom správném zdroji všichni filosofové shodli, mohli bychom teprve mluvit o tom, že s vědou přijde pokoj a mravnost „*paix et morale par la science*“ Ap.

cognitum — toužíme jen po poznaném; a je svobodná jen v tom, že si může vybrati, vyvoliti věci, předložené jí rozumem jako dobré.

Psychologie udává mezi hnutími rozumu a vůle, jež mají účast na vytvoření dokonalého lidského úkonu, jako hlavní hnutí: *electio — volba*. Jí se dokonává lidský úkon s hlediska psychologického; je to úkon vůle, řízené rozumem. Rozum poznává větší vhodnost té neb oné věci a vůle se k ní přikloní. Aristoteles nazývá volbu: „vrchol mravnosti a ctnosti“⁵ nebo „*tužba po věci napřed uvážené*“⁶ Sv. Tomáš poznamenává, že volba je proto hlavní, že lépe poznáváme dobré nebo špatné mravy člověka z volby, než z vnějších úkonů. Neboť jak vnitřní volba, tak vnější činnost ex habitu virtutis — z pohotovosti ctnosti. A jako dobrý člověk volí vždy dobro, ale nemůže je vždy konati pro nějakou vnější překážku, tak zase nešlechtný člověk koná kolikrát dobro, ale nikoliv ze šlechtné volby, ze šlechtného úmyslu, nýbrž třeba ze strachu, pro marnivou slávu a podobné pohnutky.

Electio-volba je úkon vůle, avšak nejenom vůle, nýbrž i rozumu, neboť v tomto hnutí vidíme zřetelně specifickou vlastnost rozumu: *praeferre unum alteri — vybíratí*. Každý lidský úkon má svůj základ v *rozumu a vůli*. A potud je mravný, pokud je úkonem vůle, řízené rozumem. A proto je i svobodný. To jsou dvě základní podmínky mravní hodnoty lidského úkonu: *musí býti úkonem vůle, řízené rozumem a musí být* (právě proto) *svobodný*. — Rozum předkládá vůli různé prostředky a vybírá jí nejvhodnější a přece ani zde není vůle nucena přijati absolutně věc, již jí rozum předkládá, nýbrž pouze jako důsledek (*ex consequenti*) se přiklání k volbě.

Věc je jasná, mluvíme-li jen o úkonech vlastních rozumu a vůli (*actus eliciti*). Zde je zřejmé, že psychologickým základem lidského úkonu je: rozumovost a svobodnost. Obtíž však působí otázka, jak je to s úkony vůle nařízenými (*actus imperati voluntatis*) ve smyslové části, jež se může stát účastnou řízení rozumu výchovou. („*Politice*“ — jak praví Aristoteles.) Úkony rozumu a vůle jsou totiž *svou povahou rozumovými*, kdežto úkony smyslové části člověka mohou být pouze *účastny rozumového řízení*.

Smyslová část duše (*appetitus concupiscibilis et irascibilis*) je nutně uvedena v pohyb poznáním, čímž vznikají hnutí — vášně, jež jsou samy v sobě naprosto nelišné, indiferentní: ani mravně dobré ani špatné. Úkony žádosti dychtivé (*app. concupisc.*) jsou smyslové síly ústrojí tělesného, jež závisejí nejen na rozumu, nýbrž i na uzpůsobení těla. Sv. Tomáš praví jednoduše: Pokud jsou v moci rozumu, jsou podrobeny jeho řízení. Pokud jsou v moci smyslové stránky, nepodléhají rozumu. Žádost smyslová je síla ústrojí tělesného, vůle však nikoliv. Každý úkon síly, užívající ústrojí tělesného, závisí nejen na moci duše, ný-

¹ Dr. M. St. Gillet: Svědomí (Filosofická revue, roč. V., str. 21., Olomouc 1933).

² Tamtéž.

³ St. Mill: Utilitarisme.

⁴ I. Ilae, ot. I., čl. I. V českém překladu Summy se překládá: „z rozvážné vůle“.

⁵ „*Virtutis et morum principatus*“.

⁶ „*Appetitus praeconsiliati*“ (oba principy: rozum a vůle).

prž i na působení ústrojí tělesného. Poznání smyslové je jen částečné, partikulární, zvláštní, proto je řízeno poznáním rozumovým, které je všeobecné. A s toto hlediska je podřízena smyslová část rozumu. Dispozice tělesná nepodléhá rozumu. Smyslovost je však příliš silná, proto se přihází, že hnutí žádosti smyslové se náhle vzbudí při vjemu obrazivosti. V tomto případě nepodléhá řízení rozumu, ač by mu nohl rozum zabránit, kdyby byl předvídal.⁷ Tak se může stát, že najednou vznikne silná představa (imaginatio), již rozum nemůže předvídati a tedy ani ji zabránit. Hnutí, jež následkem této představy vznikají, nepodléhají vůbec rozumové části a i kdyby se jednalo o špatný předmět, nejsou hříšná.

Z toho všeho, co jsme zde uvedli, nám plyne, že *zdrojem veškeré přirozené morálky je zdravý lidský rozum*. Potud jsou skutky lidské mravně hodnotné, dobré nebo špatné, pokud odpovídají zdravému, správnému, lidskému rozumu. Jsou-li v souladu se zdravým lidským rozumem, mají hodnotu dobra, jsou-li proti rozumu, jsou mravně špatné. Vášeň lidské, pokud tak nazýváme všechna hnutí žádosti smyslové (appetitus sensitivi), je nutno podřídit rozumu. Sv. Tomáš praví, že k dokonalosti lidského dobra patří, aby také samy vášně byly řízeny rozumem. Ježto totiž dobro člověka tkví v rozumu jako v kořeni, tím to

⁷ Conf. I. IIae, ot. XVII., čl. 7.

dobro bude dokonalejší, čím může plynouti do četnějších těch, jež přísluší člověku. Proto nikdo nepochybuje, že k dokonalosti mravního dobra patří, aby úkony vnějších údů byly řízeny rozumem. A ježto smyslová žádost může poslouchati rozumu, patří k dokonalosti lidského dobra, aby samy vášně byly řízeny rozumem.⁸

Vůle je prostá, suchá náklonnost k dobru. Úkon člověka je tím lepší, rozhodl-li se pro dobro celou vůlí a vymyslel si ještě motivy, pohnutky, jimiž by pohnul smyslovou žádost k úkonu. Sv. Tomáš praví, že tímto způsobem se přidává dobra lidskému úkonu, jestliže si člověk rozumně vyvolí nějakou vášeň, jež by byla pohnutkou k dokonalejšímu jednání — ut promptius operetur cooperante appetitu sensitivo. (S. Th. I., II. ot. XXIV., čl. 3. ad 1.) Je-li vášeň vyvolána rozumem, má vždy mravní hodnotu ať už dobrou nebo špatnou. Vášeň, samy o sobě indiferentní, nelišné, mají být řízeny rozumem, neboť je jim vrozeno: být morálními. Jakmile nejsou shodné s rozumem, t. j. nejsou-li řízeny rozumem, jsou eo ipso v nesouladu s rozumem, neboť jsou bez řízení, bez pořádku. A ježto rozum udává mravní hodnotu úkonu lidského, je základní podmínkou a zdrojem veškeré morálky, aby skutky lidské byly úkonem rozumu, aby byl člověk skutečně pánem svých skutků.

⁸ Conf. I. IIae, ot. XXIV., čl. 3.

Ideové a kulturní směry v životě slovinských akademiků.

I. (Vývojová skizza.)

Slovenia, početně sice malá mezi ostatními národy slovanskými, dnes však stojící na kulturní výši relativním číslem svého světa akademického, neměla dlouho dostatek své inteligence. To vyplývá z toho, že stavy byly zde nerovnoměrně rozděleny tak, že vrstvy střední — měšťanské zde téměř nebyly. A bylo to zvláště katol. obyvatelstvo slovinské, které tohoto nedostatku nejvíce pocítovalo.

Teprve v letech 60. až 70. minulého století začíná se větší měrou tento střední stav tvořit. A tou měrou, jakou přibývalo středních vrstev, tou také se jevil živel akademický. I inteligence pomalu počala vzrůstat. Ovšem svého universitního střediska Slovenia tehda ještě neměla a akademici její byli roztroušeni po celé rakouské říši. Nejvíce jich bylo ve Štyrském Hradci, který měl tehda ještě mnoho živlu slovinského a potom v hlavním městě ve Vídni a ti, kteří už tenkrát viděli, že Vídeň nemůže přinést spásu Slovanstvu v mocnářství, studovali v Praze.

S mocnou reakcí vše poněmčit, hýbe se v těchto lidech i národní cítění. Poznávají, že není možno pro ně takto setrvat, vidí, že je se třeba bránit proti takové germanisaci a jen pevné semknutí ve vlastních řadách může být úspěšné proti takovému nepříteli. Vznikají akademická družstva ve Štyrském Hradci i Vídni, do nichž jsou včleněni všichni Slovinci, studenti bez rozdílu politického názoru světového; jsou to akademické spolky nacionální, utvořené na obranu proti mocnému německví.

V letech devadesátých minulého století, když pronikají sem ze západní Evropy mocné proudy myšlenkové o obrodu nového člověka, ani slovinští akademikové nezůstávají hluchí vůči novým směrům a jest zajímavé, že to jsou především katoličtí studenti, studenti z malých poměrů, většinou z rodin selských, kteří shledávají, že nacionální akademická družstva jejich jim nemohou dát všechno to, co oni potřebují. Vidí nutnost utvořit vlastní katolické družstvo. Tak vzniká prvá katolická akademická organizace ve Vídni v letech 1893 pod názvem „Danica“ Většina studentů tu sruzených je z Kraňska. Za necelých deset let obdobně studenti v Štyrském Hradci vytvářejí také katolický akademický spolek „Zarja“ Zde jest

zastoupena většina slovinců štyrských. V obou těchto družstvech se krystalisují povaha a ideje katolických akademiků malé Slovenie a tito studenti to jsou, kteří se potom stávají představiteli a zástupci SLS (slovinške ludove stranke). Politicky a ideově je vede dr. Krebs téměř až do konce světové války a po něm nynější ministr vnitra dr. Korošec.

A tak se dožíváme konce světové vojny, osvobození Slovanů v monarchii a mladí slovinští akademici katoličtí — přenášejí své dva spolky do osvobozené vlasti, kde v centru Slovenie — v Ljubljani jest zřízena universita (Univerza Kralja Aleksandra). Nyní doma ve vlasti počínají s plnou vervou pracovat. Brzy po válce počíná se šířit mezi studentstvem a vůbec v mladých lidech — mocné hnutí mladých tak zv. „Jugendbewegung“, které zapouští kořeny i zde ve Slovenii. — Hnutí to především hlásalo odloučení se od vši materiálnosti, jakési odhmotnění a zdůrazňovalo hodnoty duševní. V mladé katolické inteligenci to mělo ten účinek, že tato se počala více zajímat o duchovní obrodu svého díla a věci hmotné politiky nechávala stranou. V kultuře expresionism byl výrazem těchto mladým nadšencům a mnozí ve své horlivosti zašli až za meze tohoto hnutí a přiklíněli se již k opět se rodícímu směru — modernismu. To ovšem byla již negativní stránka celého hnutí, neboť modernisté neuznávali žádné organizace, žádného rámce, do něhož jest třeba zasadit život spolkový, zdůrazňovali samo jedinství a silná individualita jim byla vším. — Zde ve Slovenii příslušníci tohoto hnutí kladných stránek vydávají revui „Kříž“ v níž se seskupili a na veřejnost vystupuje tato ideová, nikoliv však právně utvořená společnost pod jménem „Křižarji“

Časově snad stejně či za krátkou dobu potom vystupuje v katolických akademických druhý ideový směr. Noví mladí studenti staví do popředí především otázky sociální a snaží se řešiti takové problémy v duchu papežských encyklik. Skupina těchto lidí vytváří tak zv. křesťansko-sociální klub „Borba“ (Boj).

Tak v letech 1924 vidíme celou skupinu akademických spolků katolických ve Slovenii. Jsou to: Jugoslavenko katoliško akademsko družstvo „Domica“, JKAD, „Zarja“, Křesťansko-sociální klub „Borba“, mezitím vytvořili též bohoslovci, kteří již tehda byli

početní „Cirilsko družstvo ljubljanskih teologov“ a ani dívčí svět nezůstává pozadu a v té době se setkáváme již s klubem katolických akademiků „Savica“. Všechny tyto spolky jsou dnes sdruženy v tak zv. „Akademské zveze“, to jest nadřazený svaz, který reprezentuje na venek a ve spolecích fakultních všechno katol. akad. studentstvo. Pokud jde o všechno studentstvo katol., jak o universitní, tak i středoškolské, to má svůj svaz v „Slovenske dijaške zveze“ (Fédération des étudiants en Slovine, kterážto instituce zastupuje a jedná za všechno členstvo na venek, zejména pak v zahraniční, jak ve slovanském studentském svazu „Slavia Catholica“, tak ve světovém svazu katol. studentů „Pax Romana“, dále pořádá kulturní kurzy studentské, vede evidenci středoškoláků, jejichž organizace byly, v době po rozpuštění parlamentu v Jugoslavii, zakázány a nyní jsou organizovány jen jako kongregace s církevním schválením.

II. Ideové skupiny na universitě.

S vytvořením svobodné Jugoslavie byl přenesen veškerý život slovinských akademiků do nového jejich universitního střediska — do Lublaně. Hned od počátku ideově stály zde proti sobě dvě skupiny: Na jedné straně liberálci a druhou reprezentovali studenti katoličtí. Již v prvních letech trvání jsou tu i komunisté, ale málo početní a na jejich menšinu se tehda hledí jako na živel příliš excentrický, který mnoho neznamenal až do roku 1929.

Ideová organizace Křižarjů prožívá v letech 1925 až 1927 značnou krizi. V ní byly zastoupeny již dvě generace: starší a mladší. Mladí, jsouce naplněni všemi ideami modernismu, zavrhovali historii, neuznávali tradice a byli absolutně proti jakékoliv organizaci; jedinství, individualism byl jim přední věcí, a tak nastává rozkol mezi starší konservativnější a mladší radikální větví. Další minus pro všechny Křižarje pak bylo, že nemajíce na venek ustanovené organizace počali se drobit, jejich hnutí s počátku tak mohutné sláblo a dnes již znamenají velmi malou, jak co do počtu, tak i co do intenzity skupinu. Dnes již není daleko aktuální onen jejich směr, zrovna tak, jako celému světu — ono hnutí mladých.

Po vládní krizi v roce 1920 za změněných poměrů započali intenzivně svoji činnost komunističtí propagátoři a hned od počátku měli značné úspěchy. Podařilo se jim vniknouti i do katolických klubů; Zarja, Danica a Borba byla plna idejí komunistických, hlásaných sice pod pláštíkem křesťanského socialismu, ale bedlivému pozorovateli neušlo, co to znamená. Ještě s větší vervou vnikali do liberálních klubů atd., na příklad do Triglavu a j. Toto nebezpečí v katolických klubech bylo záhy poznáno, budí se proti němu reakce. Někteří členové těchto klubů, a s počátku jich bylo jen málo, kteří viděli, co by komunismus mohl vnést v jejich řady, seskupili se kolem osoby univ. prof. dra Lamb. Erliha a počali radikální cestou očišťovat své řady od komunismu. Ve všech katolických spolcích studentských byly vedeny bouřlivé debaty mezi studenty obou směrů, jak mezi těmi, kteří byli pro hlubší duchovní život a jeho obrodu, tak i mezi těmi tak zv. křesťanskými socialisty, jejichž názory se však již daleko nesrovnávaly s encyklikami papežskými; debaty trvaly celé dny, ano i noci byly nastaveny, až posléze po úsilovných ústních půtkách zmohla skupina očišťovací to, že Danica i Zarja byly od komunismu očištěny a spolkový život přenesen opět v jiné koleje. Hůře bylo s klubem Borba; zde byla infekce komunistů již tak veliká, že úřady po nastalé diktatuře rozpustily tento spolek s ohledem na jeho povšechný rámec komunistický. Tak kdysi klub křesťansko sociální, snažící se řešit otázky, týkající se celé společnosti podle slov papežových, podle jeho okružních listů, ve svých ideách zašel za meze přípustného řešení, hověl zásadám marxistickým až konečně podlehl světovému komunismu tak, že někdejší

členové Borby jsou dnes úhlavními protivníky idejí katolického studentstva a hlavními vůdci a propagátoři komunismu mezi universitní mládeží.

Situace idejní na universitě v době 1932—33 je přeměněna. Zůstávají sice opět dvě skupiny, ale jestliže jednu stranu a téměř vůdci a idejní postavení zaujmají katolíci, druhá je ovládána komunisty. Nejsou sice tak mocní, aby početně zastupovali úplně druhý tábor, ale velmi agresivní a výborní propagátoři. Liberálci a jejich akademická družstva, která se sama sice nazývají nacionální, nemají daleko toho významu, jakého měly hned po válce. Jejich význam, můžeme říci, je v té době spíše historický — jsou početně ještě silní, ideově však značí již velmi málo; jejich život idejní ustrnul na té formě, jaká mu byla v letech po válce dána a změny skoro žádné neprodělal, takže celé jejich hnutí jest dobrou půdou, kde komunisté získávají dalších úspěchů.

Leta 1932—33 znamenají již ukázněný tábor katolického studentstva, ale zároveň jakési tiché mlčení — málo ayence. Ten směr ve studentstvu, jehož dilem bylo čištění ve vlastních řadách proti vzrůstajícímu se komunismu zaznamenává tu další činnost. Po vzoru katolických radikálních hnutí té doby v Belgii, Francii, Španělsku, Německu (JOC, JUC, JEC, CE-DA — jeunes ouvriers catholiques, jeunes universitaires catholiques, jeunes étudiants catholiques stavi tato skupina v čelo své práce radikální, duchovní a kulturně-sociální program. Hlavním cílem jejím jest vedle obrody duchovní, idejní boj proti kapitalismu a komunismu. Na venek se jeví její činnost v akademickém listě „Straša v viharju“, který vydává vlastním nákladem dvakrát v měsíci. Před měsícem tato skupina studentů, která si postavila v čelo radikální program duchovní obrody, utvořila ze svých členů zvláštní organizaci „Straža“, kterážto organizace byla církevně schválena a platí vlastně za organizaci Katolické akce za akademiky, ježto ústřední organizace Katolické akce ve Slovenii ještě není utvořena, ačkoli pravidla a náčrt její činnosti zde již jsou. Druhá větve mezi katolickými akademiky zastává se mírnější taktiky a chce býti více liberální vůči odpůrcům, jsou v ní snad i někde heterogenní elementy, přesto však na venek a v základních požadavcích víry a katolicismu vystupují společně v jednom táboře a v Akademické zveze jsou všichni sdruženi a bratrsky spolupracují.

A tak v posledních letech se stává katolický živel nejen v klubech a veřejném životě, ale i přímo na lublaňské universitě velmi vážným faktorem, čehož jsou svědkem poslední volby do všestudentského shromáždění (obdobné našemu ústřednímu svazu stud.), které se konaly před několika dny. V těchto volbách dobytá samostatná kandidátka katolických akademiků téměř počtu absolutní většiny 49.5 proc., 344 ze všech odevzdaných hlasů, odborová, t. j. komunistická 234 a nacionální spolu s neodvislou 118 hlasů. Všech akademiků zapsaných na universitě jest kolem 1680 a z toho organizovaných v katol. akad. spolcích jest kolem 400; jsou však ještě někteří, kteří nejsou organizováni, takže můžeme říci, že toto hnutí jest zde nejsilnější.

Druhou skupinu na universitě politicky představují tak zv. nacionální akademikové, organizováni v akad. klubech *Jadran* a *Edinstvo*. Všech jejich členů jest na 350; ideově však všichni nacionalisté netvoří jednotné fronty, jsou rozděleni na více skupin: mezi nimi samými je i mnoho umírněných komunistů, velká skupina filomarxistů, menšina mezi nimi reprezentuje staré liberálce (dr. Kramar) a dosti mocná skupina se hlásí ideově k nacionalistům (Hojdera, Ljotič).

Třetí skupinu zájmovou na universitě představují komunisté. Tato skupina početně není tak velká, ale vnitřně velmi silná. Na veřejnost nevystupuje pod jménem komunistů, ježto tato strana v Jugoslavii není dovolena; nesmějí míti vlastních akad. klubů, ale

Prázdninové kursy katolického učitelstva čsl.

Rok od roku pořádají katoličtí učitelé o prázdninách, v srpnu, čtrnáctidenní vzdělávací kursy, schválené ministerstvem školství a nár. osvěty. Kursy jsou celostátní, pro všechno učitelstvo bez rozdílu organizační příslušnosti. Vítáni jsou všichni, kteří se zajímají o výchovu mládeže.

Dosavadní kursy soustředily odborné pracovníky na poli školském, získaly ke spolupráci význačné pracovníky vědecké a umělecké a staly se hybnou pákou organizace katolického učitelstva čsl.

Ukolem kursů prázdninových jest shromážďovati po 14 dní kolektiv pedagogů, seznámiti je s význačnými vědeckými pracovníky, podati jim soustavný přehled pedagogického, náboženského, kulturního, sociálního, politického, uměleckého a hospodářského dění v uplynulém roce u nás doma a pokud možno seznámiti s proudy světovými a takto je správně orientovati. Duchovní život prolíná každou akci kursovni, posvěcenou v Bohu, tvoří podklad celého kursu. *Ne nadarmo jsou patrony kursů sv. Václav a sv. Jan Bosko.* S kursy se neutíkáme do samoty, ale umísťujeme je do význačných středisk náboženských, kulturních, hospodářských, národních a státních (Frýdlant u Ostravy, Český Krumlov, Olomouc, Baňská Bystrica, Náchod, Užhorod, Znojmo). Každý kurs se silně stýká s prostředím kraje a *hledí v praxi ukázati živoucí katolicismus, plný radosti, průbojnosti, odvahy a sebevědomí do života.* Kursy jsou pro kraj, kde se konají, velikou kulturní událostí prvního řádu, seznamují, ukazují, vedou, podmaňují a *stávají se součástí Katolické akce.*

Na poli vlastní pedagogiky i všech pomocných věd stávají se kursy majákem ve spleti reformních zmatků pojmů, idejí a zásad. *Ostře odmítají extrémní pokusnictví, ale kladně se staví za snahy po vybudování nové demokratické školy československé. Všechny práce, které doposud byly vykonány, jsou nástupem aktivních sil k ofensivě na poli školském.*

Prázdninové kursy se stávají vysokou školou charakteru učitele-katolíka. *Nepřestáváme zdůrazňovati nutnost výchovy v první řadě dobrých učitelů křesťanských, pevných charakterů, kteří by byli schopni vytvořiti ve své třídě křesťanského ducha. Tyto katolické třídy se stanou jednou ohniskem veškeré práce na pokřesťanění ducha československé školy.* Křesťanský učitel — katolická třída — katolická škola, toť náš program, který předáme generacím budoucím k budování.

Prázdninové kursy plní i veliké poslání v poznání

aby mohli nerušeně a ještě intenzivněji pracovat, dovedli si najíti východisko z této situace tím, že se skrývají v legálním družstvu Triglav, původně nacionálním a v klubu „Njiva“; v těchto klubech, v nichž je dohromady asi 170 členů, vystupují na veřejnost jako skupina neodvislá, bezpolitická, skupina přísně zájmová. Je však „veřejným tajemstvím“, koho tyto kluby skrývají — většinu komunistů a marxistů. Jest jisto, že jsou také ilegálně organizovaní ve straně komunistické, ovšem kolik jich je, je těžko říci, odhaduje se jich na 80. Tato skupina na universitě vystupuje jako družstvo přísných zájmů odborových, organizuje různé masové akce, je hlavní příčinou stávek a představuje demagogický element. Dnes jedinou dobře odolávající hradbou proti nim, ano, vlastně ofensivním nepřitelem proti komunismu ve studentských řadách jsou jediné akademici katoličtí, a proto také nejvíce útoků se strany komunistické děje se na tuto stranu. Liberální studentstvo, nemajíc vnitřní idejní moci, podléhá jejich vlivu.

Ljubljana, v květnu 1936.

S. C. — n.

krajových krás a význačností. Proto se kursy konají vždy v jiné zemi a na jiném místě. *Stávají se nositelem národního československého sebevědomí pro kraje národnostně smíšené.* Loňským kursem v Užhorodě vešli jsme v pracovní spojení s podkarpatoruskými Rusíny. *Vznešená myšlenka státní jednoty Čechů, Slováků a podkarpatských Rusínů jest proklamována na každém kursu. V tomto směru dostalo se kursům zvláštního uznání od nynějšího p. presidenta republiky, ministra školství, presidenta a guvernéra Podkarpatské Rusi.*

Na kursu jest pěstováno opravdové kamarádství, ušlechtilé veselí a radost. Společenský život na každém kursu hledí překlenout všechny rozdíly a spojuje v přátelské besedě ty, kteří by si jinak spolu nesešli. Kdo prožil 14 dní na kursu, odchází domů poučen, vesel, s čistou duší a s nadšením do života a práce.

Přijďte letos mezi nás od 1. do 14. srpna na VIII. kurs do Znojma!

(Informace u J. Kuncka, Kojetín-Popůvky.)

Bořivoj Benetka:

Rok 1866.

(In margine pruské vojny.)

Před sedmdesáti lety přetrhla se poslední páska mezi českou korunou a německou říší a tím se podařilo Bismarckovi vyloučiti vliv monarchie lotrinské na politický život v Německu. Německý Bund, založený r. 1815, měl převzítí úlohu svatě říše římské, ale ukázalo se, že zápas o uchopení nadvlády v Bundu, vedené upadajícími Lotrinky se vzrůstající mocí bramborských Hohenzollernů, skončil vítězstvím Berlína. Po padesáti letech latentní boj propukl a ve válečném konfliktu nebyla poražena jenom Lotrinská dynastie, nýbrž připraveno pozvolné odumírání staré monarchie.

Chceme-li porozuměti důsledkům Pražského míru, musíme věnovati byt letmou vzpomínku dějinným událostem od založení rýnského spolku (1806) až po válku prusko-rakouskou, která, jak už svrchu bylo řečeno, jest vyvrcholením vývoje v Německu směrem k nadvládě Pruska.

Poslední „římsko-německý císař“ František vzdal se koruny císařské 6. srpna 1806, prohlásiv při tom, že i hodnost zanikla. Byl to zpožděný důsledek míru v Basileji (roku 1795). Zatím co bezprostřední příčinou bylo založení Rýnského spolku, který vstoupil (představuje polovinu Německa) ve vasalský poměr k císaři Napoleonovi. Zatím co Rakousko vlivem Metternichovy politiky ztrácelo vliv, Prusko získávalo stále větší moc. Leč i střední a drobné státy pomalu se zkonsolidovávaly, zejména když duchov. kurfiřti ztratili svá území a drobní suveréni a většina bývalých svobodných říšských měst a říšští rytíři byli pohlceni většími státy. Tím ovšem na mapě bývalé římsko-německé říše vytvořil se jiný územní stav, který na konec vedl k vytvoření německého Bundu. Účelem jeho bylo „zachování vnitřní i vnější jistoty Německa a neodvislost a neporušitelnost německých států“ (čl. 2. smlouvy z 5. července 1815). Myšlenka Bundu — zejména po roce 1848 — vlivem tak zv. „maloněmců“ dostávala trhliny, neboť Prusko svým úsilím vytlačiti Rakousko rozkládalo Bund v naději, že pod svým žezlem soustředí vládu nad celým německým územím. Do služby této propagandy dovedlo Prusko zapřáhnutí i tisk a řadu liberálních dějepisců, jež vtípně kdosi (důvěrník hannoverského krále Jiřího, historik

Onno Klopp), nazývá „maloněmeckými dějinostavitelem“ (kleindeutsche Geschichtsbaumeister). Založením německého celního spolku Pruskem, z něhož Rakousko bylo vyloučeno, přikročeno k prvému kroku k uskutečňování „maloněmeckého“ (vlastně pruského) řešení německé otázky, neboť vyloučením Rakouska do „celní ciziny“, vliv Pruska na drobné státy Německa rychle vzrůstal. Pokus knížete Schwarzemberka vytvořit jakési středoevropské imperium byl s ním pohřben stejně jako poslední pokus roku 1863 ve Frankfurtě (Frankfurter Fürstentag) narazit na zorganizovaný odpor malých a středních států vedených Pruskem. Od roku 1862 stál v čele pruské vlády Otto von Bismarck, který zcela otevřeně mluvil o svých plánech. Jsa volán ke králi Vilémovi setkal se se zahraničním ministrem hannoverským hrabětem Platene, jemuž prohlásil, že se ubírá ke králi, který mu chce svěřit pruské ministerstvo zahraničí. „Přijmu ten úřad, bude-li přijat můj program; ale potom vám říkám, Platene, budou si muset dát malé státy dobrý pozor!“ (v. Hanell, Geschichte des K. Hannover, II./1. —453). Krátce na to ve Frankfurtě stejně srozumitelně vyjádřil své stanovisko vůči Rakousku. Neopomněl ovšem získati si vliv i ve dvou důležitých městech, v Paříži a Petrohradě, což jeho politice protirakouské se zanedlouho velmi dobře rentovalo. K posílení pruské moci vymohl si vojenskou reformu i proti vůli sněmu. Tyto všechny přípravy ukazovaly, že Bismarck cílevědomě připravoval vzrůst pruské moci vrcholící konečně roku 1871 v sjednocení Německa pod pruským králem. Roku 1866 dochází ke konfliktu dvou rodů: Hohenzollernů, kteří kolem své pruské državy koncentrovali moc nad celým Německem a mezi rodem Habsbursko-Lotrinským, zpronevřujícím se na svém poslání udržeti ve střední Evropě systém Federativního státu. A nic nepomohlo, že Lotrinskové, napodobující často do směšnosti svůj „vzor“, zavrhl na konec i okleštěná práva dědičných zemí,

kteří „povyšili“ na pouhé — provincie podle pruského vzoru. Ba dokonce i to posmívané heslo¹ Bedřicha II. na konec bylo přijato Vídní, aby úpadku lotrinské říše byla nasazena koruna. Rakousko bylo zemskou agresivností donuceno k pouhé defenzivě, neboť na více už nezbývalo vnitřní síly monarchie, než-li prozíravosti státníků. A k tomu si přimysleme soustavnou propagandu Pruska proti Rakousku v ostatních státech Bundu, aby bylo patrné, jak prozřetelná politika dovede připravit půdu diplomatickému i vojenskému útoku.

Rakousko nevědomky pomáhalo budovati posice Pruska. Rok před vypuknutím války uzavírá Rakousko gastýnskou smlouvu (11. VIII. 1865) s Pruskem o správě Slesvik—Holštýna a hrabě G. Blonn, zástupce Rakouska, při podepisování konvence, dokonce si liboval, že tak se podařilo udržeti Bismarcka u vesla. A rakouský vyslanec v Hannoveru se chlubil před zahájením nepřátelství, že za pár týdnů budou rakouští vojáci v Berlíně. . .

Dávalo-li se Rakousko takto na celý prusko-rakouský poměr, bylo těžko pro rakouskou diplomacii voliti přílehlavý výraz. Bylať slepá a hluchá. Na tuto chronickou chorobu také za padesát let vzala za své. Bismarck už roku 1862 — ve svém rozhovoru s Disraelim — pozdějším premiérem anglickým Earlem of Beaconsfield — zcela otevřeně ohlásil program Ruska: Reorganizaci armády, potom vypovězení války Rakousku, rozpuštění spolkového sněmu, podrobení středních a malých států a jako konečný závěr národní sjednocení Německa pod vedením Pruska. Disraeli tehdy poznamenal: „Dejte si pozor na něho, zamýšlí to, co říká!“

Leč i mezinárodní situace Evropy měla svůj ne-

¹ „Si il y a à gagner par être honnête homme, nous le serons; si il faut duper, soyons donc fourbes!“ Můžeme-li co dosíci čestným způsobem, budeme čestní; bude-li však třeba podvádět — potom budeme lotry.

Může stát ubírat poplatníkům výdělek a chléb?

—alm— Nemine dne, abychom nečetli v novinách stížnosti na protipodnikatelskou politiku státu a jeho úsilí podříditi zájmy podnikatele fiskálním účelům. Octne-li se v nesnázích nějaký významnější podnik, obrátí se zpravidla prostřednictvím „střežka“ na stát a stát, třeba byla pokladna prázdná, pomůže. Zato otevře-li podnikavý začátečník, jenž nemá pro úřednickou kariéru buňky, krám nebo kancelář, hned se dostaví „tichý společník“, který nic do obchodu nevložil, ale chce předem podíl na problematickém zisku. Odkud má začátečník vzít peníze na výplatu daní a poplatků, tím si fiskus hlavu neláme. O této věci se vyjádřil nedávno funkcionář obchodní komory česko-budějovické, dr. Zátka takto:

„Jednou z nejosudnějších chyb naší hospodářské politiky je, že tak důsledně vystupujeme proti hospodářsky samostatným občanům. A přece oni musí být jádrem státu, jenž chce prosperovat. Ouředníci nás nespasí.“

Hlavní slovo má politika, hospodářství je jí ovládáno a poplatník je úplně bezmocný.

Jak vybědnout z těchto poměrů?

Máme v republice tři zájmové skupiny občanů: **První skupina** je názoru, že deprese je dočasná a že vše samo od sebe přijde do kolejí. Sem patří lidé se zajištěnou existencí. Trnou hrůzou před nějakou změnou. Nabádají k vydržení.

Druhá skupina, zmalomyslnělá „tichým společníkem“, by si přála, aby se stát ujal hospodářského řízení na sto procent a vzal na sebe též podnikatelské riziko. Část této skupiny by si přála korporační uspořádání, část diktátorské, buď podle fašistického nebo podle ruského vzoru.

Třetí skupina oroduje za svobodný, nespoutaný obchod, za svobodu v morálním a duchovním směru jako za starých, zlatých časů.

První skupina čítá převážnou většinu sobců. Je k tomu zapotřebí dosti odvahy psát v novinách o vydržení, když tolik spoluobčanů hladoví. Co na tom, nezastaví-li se hlad, jen když my nejsme strženi do bída takové, v jaké je dnes 800.000 našich spoluobčanů.

Hlavní věcí je hodně mluvit o demokracii, ale demokraticky jednat, žít, a pro ni něco obětovat — to už je vedlejší.

Ani s druhou skupinou nelze souhlasit. Po smutných zkušenostech, kterých jsme v poválečné době se státem jako podnikatelem získali, nelze pomýšlet na státní hospodářské řízení. Stát nemá prostředků, ani vhodných zdatných úředníků pro tak těžký úkol. V obchodě není možno pracovat s tak těžkopádným aparátem, jenž ještě ke všemu by všechno chtěl narážet na jedno kopyto. Nejlepším důkazem jsou stamilionové deficity státních podniků, které se ročně pohybují mezi 700—800 miliony Kč. Ba vyskytují se hlasy, aby účast státu na různých podnicích byla pro naprostý neúspěch co nejrychleji zlikvidována. Kormidlo v podniku nesmí padnout podnikateli z ruky. Stát nemá občanům ubírat výdělek a chleba. Pro diktátorský nebo korporační systém není u nás předpokladů.

Čistě liberální hospodářství je rovněž nemožné. Skutečnost vyžaduje na četných úsecích hospodářské činnosti kolektivní postup. Propast zející mezi ideálem a tvrdou skutečností nelze přeskocit.

Jediným východiskem je spolupráce, ale na zdravé základně. Na obou stranách nutno vyžadovat vysoký stupeň odpovědnosti a vzájemný poměr důvěry, jak o něm mluvil nedávno ministerský předseda dr. Hodža, jenž právem odsoudil berní správy, které vidí v každém poplatníku podezřelé individuum, nerozlišující mezi řádným poplatníkem a poplatníkem, který odpírá své povinnosti vůči státní pokladně.

Zůstaňme věrni demokracii, ale pravé demokracii, protože fingovaná je horší reakce. Užiti diktátorských opatření nebo státního kapitálu tak jako na severu, jihu nebo na východě se pro nás nehodí. Státu patří správa, nikoli podnikání. Dnešní krize je především krizí odpovědnosti a ta řadí zejména ve veřejném životě. Poválečná doba vypěstovala mnoho úspěšných lidí, ale bez charakteru. To není třeba znovu opakovat. Ani změna hospodářské soustavy ani velkovýroba zákonů nemůže pomoci.

Jen návrat k etice, k naprostému odsouzení všeho, co je nešlechtné a přiči se Božimu zákonu, může přinést zlepšení.

sporný vliv na vytváření se poměrů v Bundu a tím vlastně a konečně řešení prestižního sporu prusko-rakouského. Ve Francii vládl Napoleon III., jež potíže vnitřní politiky nutily obírat se zahraničními problémy, aby aspoň takto přesvědčil Francii o svých politických schopnostech. On, který jako prezident republiky před prohlášením se císařem řekl: „L'Empère, c'est la paix!“ (Císařství, toť mír), vedl války po celou dobu svého panování. Ať už to byla Krymská válka (1853–55) nebo roku 1859 válka s Rakouskem, nebo drahé expedice do Číny a Mexika (1861, 1865 až 1867) a na konec roku 1870 válka s Ruskem, to vše spíše mluvilo pro pozměněné heslo: „L'Empère, c'est l'épée!“ Jest známo, že Napoleon III. pokoušel se (1859) získati Frant. Josefa pro protipruskou politiku, která by bývala pro Rakousko znamenala zeslabení Pruska (Francie na levém břehu Rýna!) a posílení Rakouska v Bundu. Leč František Josef odmítl známými slovy, jež jsou charakteristická pro celou jeho vnitřní i zahraniční politiku: „Sire, já jsem německý kníže!“ Bismarck využil i této situace pro svoji politiku a dosáhl od Napoleona slib, že v případě prusko-rakouského konfliktu zachová blahovolnou politiku vůči pruským záměrům a plánům.

Ještě snadnější bylo získati anglickou politiku. V Anglii nastoupením královny Viktorie došlo k zrušení personální unie s Hannoverem a tím anglická politika ztratila zájem na událostech v Bundu. K to-

MUDr. Julián Kunce:

K padesátinám bratra Metoděje Večeři.

V těchto dnech slaví tiše své padesátiny bývalý říšský náčelník Čsl. Orla br. Metoděj Večeřa, jinak bankovní úředník v Olomouci. Snad nebude ke škodě aspoň při takové příležitosti abrahamovín udělati přehlídku jeho práce, o níž se ve veřejnosti neví, o níž se ani nevědělo v obci orelské, poněvadž Večeřa, nebo námi odjakživa zvaný Metúd, byl až přespříliš skromný. Spolupracoval jsem s ním po převratu v Orle a účastnil se výstavby orelského hnutí v rušných dobách popřevratových. Prodládal jsem s ním mnoho radostí, ale též zklamání. Proto chci právě při příležitosti jeho padesátky osvěžiti krásné vzpomínky, které na Metúda mám já a mnoho těch, kteří s ním řadu let byli účastní tělocvičné práce technické, jejíž osu tvořil náš padesátník.

Když jsem se vrátil po převratě ze světové války do Olomouce a když jsem chtěl pokračovati v práci tělocvičné v Orle válkou přerušené, zastihl jsem v Olomouci v nově tvořící se jednotě Orla br. Večeři jako náčelníka jednoty. Poněvadž byl výborný tělocvikář a výborný učitel tělocviku, přilnul jsem k němu hned od prvního okamžiku setkání spolu s řadou ostatních, jímž šlo o to, aby tělesná výchova v Orle vypsala trochu výše, než jak jsme jí byli zvyklí v dobách předválečných. Semkl jsem se v Olomouci kolem Metúda, s nímž jsme nejdříve cvičovali společně ve členstvu, ale později jsme mívali t. zv. hodiny cvičitelského sboru, jemuž se náš Metúd věnoval s celou vervou, poněvadž v nás viděl lidi mající zájem o tělocvik a chuť k práci. Ve volných chvílích, hlavně pak na besedách u něj při dobré číšce vína (prozradím zde, že býval a, jest i nyní zásluhou jeho paní velmi pohostinným), které se pilo, aby se nerokovalo na sucho, přemýšleli jsme o tom, jakým způsobem by se dala v Orle zvýšiti tělocvičná úroveň. Zde se veřejně přiznávám k tomu, že jsme těžce nesli převahu vedení t. zv. vzdělavatelů, kteří měli na mysli stále jen výchovu ducha. Proti tomu jsme nebyli, ale mrzelo nás neustálé podceňování tělocviku, jemuž někteří říkali komediantství. A tu vyzvedám prozíravost Metúdu, který byl sice již potom říšským náčelníkem Orla, ale neměl nikdy tolik moci, aby mohl uváděti ve skutek své a naše společné myšlenky. Večeřa věděl, že Orel může konkurovati jen tělesnou výchovou. Přesvědčení náboženské jest podmínkou k přijetí do Orla. Ale zde nutno členstvu dáti možnost cvičiti pod jiným zorným úhlem, nežli tomu bylo v Sokole, který katolíky ze svých řad přímo vyhazoval. Proto Večeřa spolu s kruhem svých spolupracovníků tělocvikářů vidí dvě možnosti, jak získati podceňovanému tělocviku vůdčí místo a jeho úroveň zvýšiti.

Velmi k tomu přispěl první studentský sjezd na Květnou neděli roku 1919 v Olomouci, kde se hovořilo o Orle a o práci katolic-

mu ještě přistupovaly dva důležité momenty: sňatek pruského korunního prince s nejstarší dcerou královny Viktorie a dlouholetá protirakouská politika anglického premiéra lorda Palmersona, který zejména na sjednocovací válce v Itálii měl velký podíl.

Bylo tu ještě Rusko, ale ne už Rusko z dob „svaté aliance“, ani už nevládl Mikuláš I., který vyslal roku 1849 pomocné sbory proti maďarskému povstání. Rusko, roztrpčené na Rakousko pro jeho chování za krymské války. Rakousko postavilo na východních hranicích silnou armádu a tím donutilo Rusko k vyklizení podunajských knížectví. Jako následek toho došlo k porážce Ruska na Krymu a tím ztroskotal pokus Alexandra II. zmocniti se Cařihradu. Leč ani spojenci (Francie a Anglie) nebyli spokojeni dvojakou politikou Františka Josefa I. a postavili se po bok savojskému králi v jeho sjednocovacím plánu velké Itálie.

Tak díky neschopnosti rakouské politiky a dovedným využíváním jejích slabín Bismarckem stojí Rakousko v předvečer posledního svého zápasu o vliv mezi Němci tak osamoceno, že jenom zaslupenci mohli očekávati něco jiného než porážku Rakouska od Pruska. Rakouská diplomacie připravila porážku armádě, a když tato, díky své nepřipravenosti, podlehla vojenské zdatnosti pruské, císař a jeho rádci vrhli se na nešťastné důstojnictvo, jako by toto bylo něco více než poslušný nástroj císařské politiky.

kých studentů hlavně zásluhou tehdejších brněnských vysokoškolačů kol. JUDra Šebka a PhDr. Roztočila. Po tomto sjezdu začala mezi katolickým studentstvem rašiti orelská myšlenka, jež vyvrcholila tvořením se t. zv. Studentských odborů Orla, jež nám přes krátkost svého trvání vychovaly řadu dobrých technikářů i profesorů tělocviku. Bohužel nebyly odbory dobře chápány, takže po brněnském orelském sletu, na němž studenti pod vlastním vedením měli zdařilé vystoupení, byly odbory zakázány proto, že nebyly dosti demokratické a bratrské, neboť prý studenti pěstovali jakýsi separatismus tím, že nechtěli cvičiti s ostatním členstvem.

Druhou možností rozkvětu orelského tělocviku byla Večeřova myšlenka shledávati a shromažďovati dobré tělocvikáře a profesory tělocviku za tím účelem, aby zde vznikla jakási vědecká korporace za účasti mladých lékařů, jichž mělo hnutí katolického studentstva dosti, jež měla vědecky studovati význam tělesné výchovy na lidský organismus. Byly to myšlenky smělé, poněvadž tehdy ani v Sokole ještě tak daleko nepokročili, vždyt významu tělocviku po stránce vědecké si u nás nikdo nevěšmal. Za tím účelem měly se v jednotách řízovati pro každého cvičence obého pohlaví a všech kategorií, tedy žáky, dorost a členstvo, vhodně uspořádané tabulky, které si měly všimati za dozoru a prohlídek lékařů vývoje jednotlivcov. Večeřa půjčoval každému své knihy a odborné časopisy, jichž měl hojnost, vybízel ke čtení a referování v orelském tělocvičném tisku. Zkrátka Metúd chtěl mladou inteligenci vážně zapřáhnouti do technické práce orelské. Jeho skvělé myšlenky nebyly uskutečněny díky naprostému neporozumění se strany hlavního vedení orelského. Odtud roztrpčenost v kruhu Večeřových spolupracovníků, kteří časem jeden po druhém se pomalu ztráceli znechucení neplodným bojem za věci pro tělocvičnou organizaci samozřejmé. Jsem si plně vědom dosahu svých slov. V zájmu pravdy nutno tyto věci konečně vynést na povrch.

Jen tak namátkou si vzpomínám na rozruch, jaký vzbudil úvod ke knize mého bratra učitele Jana Kuncka: Metodika cvičení žactva, kde je uvedeno, co vedlo k vydání knížky: „1. Tělocvik dostává se do rukou politicky exponovaných lidí, a tito, majíce v ovládnutí masu mladých lidí, hledí si ji na stáří udržeti jako ciferný základ mocenského politického boje. 2. Tělocvik se dostává do rukou vůdců, kteří oklešťují plný život tělesné výchově nahrazující část (byť i někdy malou) programu tělocvičného programem kulturních pracovníků všech směrů.“ Toto bylo odvážné kredo tehdejších mladých tělocvikářů, kteří si také dovolili žádati, aby vedoucí činitelé ústředních orgánů orelských nebyli osobami politicky angažovanými.

Snad dnes po určitém odstupu můžeme již dovoliti si úsudek napsati o tom, že to bylo velikou škodou, když vedení Orla nemohlo pochopiti cíle mladých nadšenců-tělocviků, odchovanců Večeřových. Dnes lze snad napsati, že by tělovýchovný význam Orla vedle početního významu byl daleko větší, nežli jaký jest dnes. Vzpomínám si na jednu reminiscenci poválečnou jednoho orelského nadšence, který nemohl pochopiti, proč někteří členové, kteří před válkou v Orlu již byli činní, nejsou v řadách Orlů poválečných. Vzal si seznám účastníků orelského zájezdu na slet slovinských Orlů do Lublaně, tuším v roce 1912, a ptal se jmenovitě, proč ten a onen není dnes v řadách Orla. Snad po přečtení předešlého mnozí pochopí, proč i velcí nadšenci myšlenky orelské nakonec se vzdali nerovného boje svých myšlenek a tužeb s vedením. Jisto jest, že by Večeřa při svých znalostech a schopnostech dovedl Orla po stránce tělovýchovné mnohem výše, kdyby jako říšský náčelník měl též více výkonné moci a váhy v ústředním orgánu.

Jistě je zajímavé, jak byl tento skromný pracovník ctěn a vážen od vlastních lidí. Vzpomínám na poslední orelský slet v Praze, kde jsem na cvičišti potkal říšského náčelníka Večeřu sotva mluvícího a krajně vyčerpaného, jak vyměřoval a zarážel na cvičišti praporek. S úžasem jsem se jej tázal, co že to provádí za práci. Smutně mi odpověděl, že si to musí udělati sám, poněvadž jinak by nástupy plávaly. Ti, kdož to měli na starosti, to neudělali, tedy nezbývalo nic jiného, než aby si to říšský náčelník provedl sám. Nebo vidím jej na zájezdech za hranice našeho státu do Mariboru a do Strassburku, jichž jsem se účastnil v reprezentčním družstvu cvičenců. Zde nikdo z našich vedoucích činitelů s Večeřou jako říšským náčelníkem nejednal, Metůd byl stále v ústraní, nikam se necpal, nikam nebyl volán, jen tam, kde byla práce. Jinak stál skromně vždy stranou, zatím co jiní sklízeli úspěchy za ovoce jeho tělocvikařské prá-

ce, již jedině lze se za hranicemi a vlastně všude reprezentovati mezi organisacemi tělocvičnými.

Večeřa není dnes již mezi vedoucími tělocvikáři Orla. Je škoda, že tam nemohl zůstat, ovšem za jiných poměrů. Nicméně může se s klidným svědomím dívatí zpět na vykonanou práci tělocvičnou. Ze nedošel tam, kam chtěl, není jeho vinou, ale vinou poměrů. Měl vždy nadšení, chuť do práce, odborné vědomosti, schopnosti a dobrou vůli. Snad měl míti více průbojnosti a hrubší lokty. Já a mnozí se mnou, kteří kdysi jsme stáli kolem něho, s vděčností vzpomínáme na všechny krásné okamžiky s ním ztrávené, ať už v tělocvičně, na hřišti, na sletech, na zájezdech do ciziny nebo v soukromé besedě s ním při něčem sladkém a tekutém. Vždy budeme jemu vděční za to, že nás získával pro tělocvik a pro technickou tělocvičnou práci tolik a nezaslouženě podceňovanou. Jej vedla v práci vždy láska k přesvědčení, k ideji orelské, nezištnost a veliká láska k vlasti. Přes doživší se padesátku náš Metůd zůstal dodnes stále oním usměvavým člověkem, jakým jej znám již 18 let. Vypadá stále svěže, jen vlas mu trochu prokvetl. Jeho zdraví bylo sice stálým přepínáním trochu podryto. Uvažte, že svého času neměl po celá leta žádné volné neděle a žádné volno večera. Dnes již snad ani nejsou takové nadšenci. Dnes však náš Metůd ze všeho se vzpamatoval, zase se na každého usmívá tak přirozeně a nestrojeně, že každý jej má rád. Proto s vděčností přejeme jemu do druhé padesátky hojně pevného zdraví, síly tělesné i duševní, hojnosti Božího požehnání za vše, co dlouhá leta nadšeně konával pro katolickou věc, pro rozkvět Orla a pro blaho národa. Kež aspoň Bůh odmění již na tomto světě jeho práci pro Boha a vlast na blahu jeho rodiny, kterou dříve tolik musel zanedbávati. Nechť žije ve zdraví a ještě dlouhá leta náš mladý padesátník Metůd Večeřa!

Ž i v o t n á b o ž e n s k ý

Ampère, vzor vědce a křesťana. Před 100 lety zemřel v Marseille objevitel elektromagnetismu, jeden z největších objevitelů vůbec, André Maria Ampère, podle něhož je nazvána jednotka elektrického proudu a jeho intenzity, ampère. Narodil se 22. ledna 1775 v Poleymieux au Mont d'Or nedaleko Lyonu a již v časném mládí vynikal zájmem o fyziku. V osmnácti letech byl za revoluce jeho otec zastřelen a tato rána na čas mladého Ampèra jakoby úplně zničila. Ale přece se vzpamatoval, zájem o přírodu mu vrátil klid a vrhl se s novou chutí do studia. Zamíloval se a oženil. Ale přišla nová bolest. Po narození dítěte jeho žena onemocněla r. 1801 a nemohla jít se svým mužem do jeho nového působiště, do Ain. R. 1804 zemřela a bolest z její smrti se nikdy nezahojila. „Můj život,“ psal tehdy své sestře, „je kruhem, v němž jsou si všechny články podobny. Nudím se při práci, nudím se, i když si odpočívám. Mám jedinou radost, ostatně vždy jen krátkou, když mohu hovořiti o metafyzických problémech.“ Skutečně jedinou útěchou v utrpení mu byla víra. H. C., která vydala jeho korespondenci a deník, napsala v úvodě: „Mladí lidé, kteří budete číst dílo Ampèrovo, skloňte svá čela. Ale podarí-li se vám proniknouti v důvěrnosti té poctivé, přímé, pokorné, dobré, šlechtné a něžné duše, ještě hlouběji se pokloňte a smekněte.“ Z jeho korespondence uvedu několik citátů, aby i naši čtenáři a mládež velikost tohoto genia poznali a mladí se od něho naučili účt k víře. „Je třeba,“ napsal si, „abych trpěl vše, co jsem trpěl, abych pronikl k pravdě, kterou jsem kdysi tak nesvědomitě opustil.“ (Ampère ve svém mládí pod dojmem encyklopedistické filosofie přestal též věřit, ovšem brzy poznal svůj omyl.) Byl pokorným a pokora je pro všechny lidi, geniální i prosté, nejlepší cestou k dokonalosti. „Je nutno,“ praví, „abych se odtrhl i od nezřízené touhy po slávě, v níž bylo často mnoho pýchy.“ Proto se vroucně modlil, každodenně docházel do chrámu, často na mši sv. a mezi nejprostšími lidem kleče, vroucně se modlil. „Jak Bůh je veliký, Ozaname, jak je Bůh veliký,“ pravil jednou svému mladému příteli, a při tom se po jeho tvářích řinuly slzy. Ampèrovi nestačila jen příroda, utikal před slávou, větší ho zaplavovalo štěstí. „Chápu nyní, dokonaleji než kdy jindy, křesťanství jako zákon, pod který se musí seřaditi veškeré lidstvo. Všechno naše úsilí musí směřovati k tomu, aby toto znesené bláznovství, podle slov svatého Pavla, to náboženství odevzdání sebe, lásky k Bohu a lásky k lidem objalo všechno lidstvo. Jediným mým cílem bude stát se užitečným, ale užitečným v božském smyslu toho slova. Zdokonaliti sebe a lidi, tuto ideu mám stále před očima a ve své duši. Všechno, co se k ní nevztahuje, jsem vyloučil ze svého života, nechci nic udělat, ničemu se naučit, nic cítit, nic napsat, co by k ní nesměřovalo.“ Svůj rozum, svoji víru a svoji bolest dal do služeb tohoto vznešeného pojetí života. Za své bližní chtěl trpět. „Kdybych měl všechno, čeho lze dosáhnouti na světě ke štěstí, scházelo by mi přece všechno štěstí druhého.“ Proto se obětoval a celý svůj život svým přátelům, své rodině, ctným, mladým lidem, aby jim dal štěstí, jehož neznali. Proto bylo o něm řečeno: „Ti, kdož znali jeho vědění, znali jen jednu jeho polovici, méně dokonalou. Myslí-li mnoho, miluje ještě více.“ Když mu bylo 46 let, bylo jeho zdraví úplně ořeseno a vyčerpano. Cesty po Francii dokonávaly ještě, co dříve zničila utrpení, strádání a vysilující studium. Při poslední cestě mu domlouval jeho přítel

Bredin, aby dbal svého zdraví. „Zdraví, zdraví, cožpak běží o zdraví!“ odpovídal mu živě. „Mezi námi musí jíti jenom o věčné pravdy, o věci a o lidi, kteří byli neštěstím nebo štěstím pro lidstvo.“ A tehdy začal ten úžasný rozhovor, připomínající nezapomenutelný rozhovor mezi sv. Augustinem a jeho mateří Monikou v Ostii, a býval nazýván závětí Ampèrovo. Jakoby byl těsně v blízkosti Boží a všechno vědění pozemské názíral poznáním nejvyšším, jako by božské světlo prostoupilo vše ostatní. Do Marseille došel úplně vyčerpan tělesně, ale nesmírně silný duchovně. A tam zemřel zbožně a odevzdaně do vůle Boží, jak žil. Je pochován na hřbitově montmartrském v Paříži a nad jeho hrobem je pomník s nápisem: „Zmožil lidské vědění. Jako opravdový křesťan miloval lidstvo, byl prostý a veliký.“ Zasloužená chvála genia, u kterého byla harmonie vědy a víry v dokonalém souzvuku. „Podoba tohoto světa pomijí. Živí-li se jeho marnostmi, pomineš jako on... Pracuj v duchu modlitby, studuj věci tohoto světa, je to povinnost tvého stavu. Ale hled' na ně toliko jedním okem, druhé měj ustavičně upřeno na božské světlo! Poslouchej vědce, ale poslouchej je toliko jedním uchem, druhé nechť je vždy ochotně naslouchati sladkému hlasu tvého božského přítele.“ To nemluví autor Následování Krista, středověký mnich, nýbrž největší vědec XIX. století, které chtělo vědou zahrnouti Boha, to je závěť nesmrtelného Ampèra. J. K.

Svatý Otec o moci tisku. Při audienci zahraničních korespondentů promluvil sv. Otec o moci tisku, která je skoro bezmezná, protože slovo a myšlenka podobně jako vlny prostorem všude mohou proniknouti, často zcela nepozorovaně, máti účinky, které nelze v jejich donosnosti odhadnouti. Z této skutečnosti vyplývá odpovědnost žurnalisty, jehož práci technický výkon fotografické čočky a rozhlasu jakož i umělecká práce kreslíře činí užitečnou a musí sama v sobě sdružovati síly umělecké a technické. Papež končil, že je si vědom odpovědnosti novinářů a jejich vlivu ve službách pravdy, spravedlnosti a práce pro mír.

Oficiální program 33. mezinárodního eucharistického kongresu v Manille. Bude se konati příštího roku od 3. do 7. února a papežský legát se dostaví na něj den před zahájením. O 5. hod. odpoledne 3. února bude kongres slavnostně zahájen v nádherných sadech, v nichž bude postaven krásný oltář. Mimo přednášky v jednotlivých sekcích budou konána veřejná společná shromáždění pod širým nebem. 6. února bude věnován dětem, které přistoupí ráno ke společnému sv. přijímání, po němž budou s rodiči zasvěceny Panně Marii. Legát bude sloužit 7. února poslední mši sv. na zakončení kongresu. Požehnání papežovo bude přenášeno z Říma radiem. Přípravy ke kongresu jsou v plném proudu, jsou připravovány kongresy místní, na nichž jest ohromná účast. V Bocau přistoupil ke Stolu Páně při kongresových slavnostech i prezident republiky a americký vládní komisař. Zajímavou bude na kongresu účast jednoho domorodého kmene, žijícího v horách téměř nedostupných, a jejichž pokřesťanění pomalu sice, ale jistě pokračuje. Autorem kongresové hymny jest jeden filipínský advokát. Kardinál legát bude bydlet v paláci, který dal k dispozici jeden z nejbohatších průmyslníků.

Francouzští komunisté odpovídají papeži. V poslední době J. Sv. Pius XI. několikrát varoval katolíky a celý svět před největším nebezpečím současné doby, jímž je komunismus. Nyní odpověděli komunisti francouzští manifestem, který je nejlepším svědectvím, že Veलेkněz se nemýlí, když varoval. Nejdříve se dovolávají toho, že ve Francii v některých místech společně pracovali s katolíky, aby pomohli nezaměstnaným a trpícím a horší je, že proti této spolupráci vystupují někteří lidé a nepřimo ji potírají velekněz. Dále se táže manifest, proč katolíci dělníci nesmějí podati pomocnou ruku komunistickým a odpovídají: „Odpověď je v samém komunistickém programu, v manifestu Marxově z února roku 1848, v němž jest psáno: **Zákony, mravouka, náboženství jsou pro proletariát měšťáckými předsudky, za kterými se skrývají měšťácké zájmy. Tyto premisy, staré 90 let, jsou dosud nezměnitelné.**“ Jsou sneseny četné doklady z děl Lenina i jiných teoretiků komunismu a z bolševických časopisů. „Tyto doklady,“ pokračuje manifest, „potvrzují fakta. Pronásledování náboženství v Rusku, Mexiku, Španělsku, Číně dokazuje, že principy z r. 1845 triumfovaly nejen v nauce a programu, nýbrž byli i praktikováni. Je bohužel zbytečno uváděti zde fakta, bolestná a často krutá, která ostatně jsou všeobecně známá z denního tisku. **Nikdy se žádná skupina, žádná komunistická strana nezřekla ani Lenina, ani Stalina, ani Jaroslavského.**“ V další části jsou rozbírány metody, jak přetvořiti věřící v atheisty, bezbožníky. Je to známý rozkaz presidenta Unie bezbožníků, který byl pak doplněn, a v němž se mluví o pronikání v řady katolíků pod rouškou sociální činnosti a pod. Komunistický manifest jej cituje: „Abychom bojovali účinně proti církvi, je třeba, aby věřící masy byly hnány do boje za své zájmy ve všech for-

mách a ve všech oblastech. K tomu cíli není naprosto nutno útočit přímo na církev a na náboženství. . . Je třeba přiblížiti se k věřícím přátelsky, srdečně, bratrsky a vážně, klidně a důvěřivě jim vyloužiti jejich zájmy a zájmy všech pracujících lidí. Je třeba jim vyloužiti naše zásady. **Abychom dovedli svou protináboženskou akci k dobrému konci, je nutno se přesvědčiti, že nebudeme odvésti věřícího od jeho víry, aby hned přilnul přímo k naší organizaci, aniž by prošel celou řadou vývoje. Dostane se k nám, totiž k bezbožec-kým dělníkům, až když si uvědomí, že v boji za své zájmy je zra-zován církví, kněžstvem a všemi těmi, kterým dosud důvěřoval.**“ Pak tvrdí manifest, že papež dobře pochopil úmysl komunistů a nevaruje před „fantastickým nebezpečím“. Papež se postavil proti celému komunistickému programu a netoliko proti jedné jeho části, jak se domnívali někteří listy. Napadl celý komunistický program, jednotný a nedělitelný, jak ho vytvořili zakladatelé a jak jej doporučuje a praktikuje revoluce.“ Není snad třeba dodávat k tomuto manifestu dalších slov. K.

Reholnice advokátem. Advokátem u nejvyššího soudu ve Washing-toně byla jmenována reholní sestra Anna Joachima z řádu sester sv. Dominika. Na doktorku práv byla jmenována na universitě v Detroit a r. 1923 byla zapsána do advokátské komory v Michiga-nu. Potom pokračovala ve svých studiích na několika universitách evropských a v Paříži obdržela na Sorbonně doktorát magna cum laude. Je považována za autoritu, pokud se týče konstituce Spo-jených států severoamerických. Před svým vstupem do kláštera by-la horlivou sportovkyní a v tenisových závodech jedenáctkrát zví-tězila. Měla i aeroplán, který sama řídila.

Ž i v o t k u l t u r n í

Náboženství bez náboženství. M. Skořepa ve své „Ideologii učitel-ského povolání“ považoval za nutné zdůrazniti postoj českého učí-telk k náboženství (rozuměj necírkevnímu) větou: „Nejsme pro za-nášení náboženství do všednosti tohoto života.“ Rádi bychom vě-děli, co si má tedy jednotlivec počítati se svou osobní vírou, kterou učitelstvo prý bude tolerovat. Má to být jen parádní přívěšek pro neděle a pro sváteční příležitosti? Snahy po okleštění náboženství nezačínají ovšem teprve Skořepovou „Ideologií“, která má také mnohá místa střízlivá a věcně stavěná. To je už hodně starý pro-gram, který usiluje udělat z náboženství cetku, kterou si můžeme přivěsit a zase odložit. To je také typické chápání náboženství v době, která je saturována spolků a společnosti, takže lze na každý kabát dávat jiný odznak. Může-li se odznak připínat a odpínat, soudí mnozí, že i náboženství lze vytáhnout jako kapesník, když je čistý a zastrčit do kapsy, když se nehodí jej ukazovat. Takovéhle náboženství by snesl průměrný člověk, jehož naivní úsudky z ana-logie nepokročily ze stadia šestiletého dítěte. To ovšem náboženství není a nebude, proto také nijak nečekáme smír mezi opravdovostí a polovičatostí. Neděláme nikdy přespřilíš jásavé dedukce, najde-li některý odpůrce odvahu podatí někomu z našeho tábora ruku nebo napsati o něm několik pochvalných řádků. Jádrem boje zůstává stále stejné. Právě náboženství není jen pro svátek, nýbrž pro celý život, zejména pro všední den a pro všednosti tohoto života. Víme ovšem, že tyto všednosti jsou nejvíce odkřesťaněny, protože tam byl vynaložen největší nápor. Právě proto zaš k všednostem života musí směřovat apoštolát, aby závaznost Božích příkázání nebyla jen pro chvíle odpočinku na divanu, ale i pro lopotnou práci v továrně, v lomu nebo na poli. Jsou lidé, kteří se ještě pamatují, že se v to-várnách modlili. Byla tam vzpomínka na Boha. Platil tam jeho zákon. A nebylo takové těmy jako dnes. Právě proto, že z všednosti života bylo odstraněno náboženství, byla odstraněna i spravedlnost a vyrostla krize, která se bude těžko hojit. Plete-li si pokrokářské učitelstvo věnec náboženství bez náboženství, plete tím ozdobu modle Kapitálu, Hříchu a důtky Ctnosti. K. H.

IV. Akademický týden bude se konati 4. až 10. října ve Francouz-ském institutu Arnošta Denise, který se stal již tradiční půdou to-hoto podniku. Účelem Akademického týdne jest vykázáti alespoň jednou za rok výsledky vědecké a kulturní činnosti katolické inte-ligence, dáti naši akademické mládeži směrnice filosofické i mor-ální, kterých se jí v dnešní době nedostává v tak značné míře a přivésti veškerou inteligenci k tomu, aby poznávala zásady tomis-mu a dovedla podle nich usměrňovati veškerou svoji činnost. Aka-demický týden, jehož protektorát převzaly největší kapacity světa vědeckého i duchovního, shromáždí letos celou řadu zcela eminent-ních osobností českých, slovenských i zahraničních hostů. Ústřední téma zní: **Revise řádů a hodnot.** Ve směrnicích tohoto tématu pra-cují sekce. V sekci filosofické probírány budou: Finalita, raciona-lismus všech věků a dialektika všech věků. Mezi přednášejícími jsou: univ. prof. dr. Beneš, univ. doc. dr. Landgrábe, dr. Navrátil, red. Kvartu, univ. prof. dr. K. Svoboda, univ. prof. dr. Utitz, univ. prof. dr. Well, univ. prof. dr. Winter a jiní. Sekce sociologicko-právní probere všechny formy státního zřízení, kapitalismus, nacio-nalismus, bolševismus, fašismus a problém stavovského státu. Před-nášejí dr. Berounský, Brechensbauer, dr. Habáň, univ. doc. Havelka, univ. doc. Kliment, spis. Lazecký, dr. Weirich. Pedagogická sekce bude se zaměřovati hlavně problémem výchovy zanedbané mlá-deže. Promluví red. Dlouhá, dr. Habáň, dr. Trochta a dr. Zika. Odpolední a večerní přednášky věnují pozornost otázkám theolo-gickým (dr. Braitto, dr. Dacik, P. Soukup, dr. Urban), dále litera-tuře (spis. Cep, dr. B. Fučík, spis. A. Vyskočil, spis. Zahradníček), kromě toho budou probírána některá témata historická (dr. Birn-

baumová, univ. doc. dr. Kalista, univ. prof. dr. Winter). Ze zahra-ničních hostů navštíví nás opět prof. Przywara z Mnichova a dr. Gørgen ze Salpcuru. Kromě toho promluví univ. prof. dr. Dra-chovský, univ. prof. dr. Weingart a dr. R. I. Malý. Organizace: Akademický týden je pořádán pro veškerou inteligenci bez rozdílu vyznání a národnostní příslušnosti. Podmínkou je středoškolské vzdělání. Frekventanti se dělí ve dvě skupiny: a) studenty a stu-dentky, kteří platí kolejného 25 Kč se stravou i noclehem, 10 Kč bez stravování; b) nestudenty, kteří platí 50 Kč kolejného za všechny přednášky, 25 Kč jen za odpolední. Večerní přednášky jsou všeobecně přístupny pro frekventanty za příplatek 1 Kč (stud. 50 hal.), externisté 5 Kč. Pro státní zaměstnance a učitele bude povolena MŠANO dovolená pro návštěvu Akademického týdne. Na železnici je sleva 50 proc. Zadejte včas o legitimaci. Přihlášky a informace vyřizuje sekretariát Akademického týdne, Praha I., Husova 234. Telefonicky volejte číslo 611-28.

Nadprodukce učitelů. Osev polí dovedeme regulovati. Bolí to, ale je to nutnost. Cetli jsme v novinách, že příplatky k cenám obilí ne-obdrží ti, kdož oseli obilím víc, než měli. Učitelstva je také nad-produkce. Ročně nabývá vysvěděních dospělosti 2600 žáků, z toho skoro 1500 dívek. K tomu ještě musíme připočítati přes 1000 priva-tistů a externistů a 400 absolventů státních akademií. „Věstník pe-dagogický“ ocitovav tyto číslice podle Zpráv Stát. úřadu statistič-kého, připojuje otázku: K jakým koncům povede taková nehospo-dárnost a neodpovědná nadprodukce učitelského dorostu? Také by-choť rádi věděli. A příliv k přijímacím zkouškám se nikterak nezmenšuje, naopak stupňuje. Chápeme to. Pořád ještě v učitelství je největší naděje na uplatnění, i když se musí rok čekat nebo dělat praktikanta. Na ostatní střední školy je ovšem také nával, ale mno-ho žactva odpadá. Rodiče jsou po několika letech více méně nuceni dítě ze střední školy vzít, nemá-li velmi dobrý prospěch nebo velmi silnou protekci. Prospěch na učitelských ústavech je vyrovnanější. Nepropadá tu přes 8 proc. žactva, nýbrž pouze 3 proc. S vyznamená-ním studuje na učitelských ústavech celá pětina žactva. Ovšem sko-ro tři čtvrtiny z toho připadají na dívky. Přes 22 proc. všech kan-didátů učitelství se připravuje na církevních učitelských ústavech, většinou katolických. Skoro 30 proc. všech učitelů jsou odchovan-ky církevních ústavů. V praxi se to, bohužel, tak výrazně neproje-vuje. Kdyby každoročně z katolických učitelských ústavů odcházelo jen 100 uvědomělých katolických učitelů, museli bychom být jinde. E. Vejvodová, řed. ped. semináře kursů katol. učitelstva, dobře o tom poznamenává ve „Vychovatelských listech“: „Nelze ovšem zam-lčet, že mravní výchova na náboženském základě byla v minulosti často jen na nejnižších stupních, spokojovala se negativními zákazy, nešla vždy žádoucím tempem s příkázanou jemností citů, nepřihlíže-la k jednotlivým požadavkům, podmíněným společenskou, státní, hospodářskou technickou kulturou, často zůstala za světovou mravní výchovou.“ Byl by čas k nápravě. K. H.

Rozhovor dvou historiků o umění. Ve čtvrtek dne 11. června byl přijmán do Akademie francouzské známý historik umění, Louis Gillet, a na jeho řeč o umělci Albertu Besuardovi, po němž dostá-vá křeslo, odpovídal veliký historik, G. Goyau. Sešli se dva lidé hluboké inteligence i víry. Gillet mluvil o Besuardovi, tvořícím po-slední svá mohutná díla: „Prvé z těch dvaceti šesti děl představuje smrt malířovu. Umělec unaven, se smutkem starého Titiana, roz-jímá před svým plátnem, zatím co za ním ho pozoruje hubený pří-tel. Je to chvíle Soudu. „Pane, tíží mne vyznamenání. Mnoho jsem maloval a dlouho žil. Dostalo se mi slávy, úspěchů, bohatství, zkrátka měl jsem vše, co si může člověk přát. Ale co jsem udělal? Nelhal jsem, nezhrěšil jsem povídáním nebo leností? Cím jsem,

myslím-li na ty nedostupné mistry, Clardiny, Le Nainy, Coroty? Co by řekl Degas a co Brémond? Zůstanete ze mne něco? Budu spasen? „V této chvíli vznešené úzkosti,“ pokračuje Gillet, „je v něm jen ta vysoká neklidnost. Vyhledal kněze, vyzpovídal se, přijal svátost svátosti... Smířil se s Bohem. A tehdy k němu přišel, pánové, jeden z vás, jeden z jeho obdivovatelů, jeden z přátel po 40 let, jeden z prvních impresionistů, a nalezl ho na lůžku umírajícího. Nemohl mu mluvit o naději a jeho jemná láska mu vnukla jinou myšlenku. Začal mu mile mluvit a vypočítávat všechna krásná díla, jež stvořil. Připomněl všechny postavy, jimiž jeho genius ozdobil naše zdi a zalidnil naše nebe, o nesmrtelných dívkách a dívce sbírající květy, o Filémonovi a Baucidě... Umírající šeptal: „To všechno je daleko, velice daleko...“ G. Goyau odpovídal Gilletovi, líče jeho život, jeho studie, jeho duchovní růst, připomínaje jeho styk s Ch. Péguyem na École Normale, o jeho studiích, o uměleckých dílech a o umělcích, Rodinovi, Monetovi a j. se rozmlouval, připomínal jeho básně, díla inspirovaná krásnou a pravdou a zastavil se u poslední jeho knihy, jež právě vyšla, „Londýn a Řím“. „Mluvil jste, děl

Goyau, „na jedné přednášce o Shakespearovi...“, vzpomněl jste si, jak jste na jedné své pochůzce Paříži koupil malé vydání Shakespearovo, které se nám pak stalo velice drahým. A když jste roku 1914 odcházel na frontu, provázal vás neznámý autor „Následování Krista“ a ten Shakespeare. To byli dva vaši kamarádi na vojně. A když jste se po válce vrátil s válečným křížem a Cestnou legií, vrátil jste se bez Shakespeara, jehož jste ztratil u Verdunu. A pak jste ho obhájil před německými teoretiky, kteří z něho chtěli udělat symbol germánských ras... Mluvil jste o Besuardovi. Bylo jeho slávou, že neomezil své úsilí na kopii skutečna, nýbrž že si vypůjčil od reálna prostředky, aby napravil zklamání, jež nám skutečnou vnuká, a aby užil skutečna k budování, tvoření světa ideálního, jenž nás povznáší nad ona zklamání... V jeho obrazech nejodvážnější intuice umění s dary Zjevení. Obě stránky historie, jež namaloval jeho štětec, strana historie pozemské a strana historie nebeské nám obě říkají, že smrt je konečně přemožena, poněvadž ze smrti tryská život.“ J. K.

Ž i v o t h o s p o d á ř s k ý a s o c i á l n í

Domácí:

Parlament a vláda. Naše vláda nemůže si stěžovat na to, že by parlament nebyl dosti pracovitý, ani že by neměl dostatek pochopení pro státní nezbytnosti. To platí pro vládní strany, stejně tak i pro opozici, která čas od času skoro manifestačně hlasuje s vládními stranami pro některé předlohy. Nelze však říci, že by stejné pochopení měla pro parlament i vláda. Zdá se, že jaksi přezírá tu dobrou vůli sněmoven ke spolupráci, rozpočet státní dává jim pozdě, takže jen násilným výkladem jednacích řádů sněmovních umožňuje se včasné jeho vyřízení, jiné předlohy dávají se rovněž až v poslední chvíli a s oblibou nejvíce zákonných předloh se dává do sněmoven až když končí své práce. Není zdravý tento poměr mezi vládou a parlamentem. Pravda, jest někdy v našem parlamentě hodně zbytečných řečí, ale jest zde také hodně dobré vůle prospěti obecnému blahu. Důkaz toho byl podán při jednání o daňovou novelu, jež podstatně zlepšena právě zásahem sněmovny. Jiným důkazem jest schválení 10 iniciativních návrhů, vzešlých přímo z iniciativní činnosti poslanců a stejně tak — per negationem — hladké prodloužení plných mocí pro vládu. A přece tato vláda vychází zkrátka z parlamentu a jemu také jest odpovědná. Čím to tedy, že jest taková vzdálenost mezi poslanci-ministry a poslanci, kteří právě nejsou ministři. Jednou z hlavních příčin jest asi také ta okolnost, že jakmile někdo stane se ministrem, pak má to už jaksi natrvalo zajištěno. Tradice a kontinuita jest třeba, ale stejně jest třeba také zásady střídání a výměny osob. Není štěstím, když se vláda střídá skoro každý měsíc, jak tomu bylo ve Francii, ale snad také není dobré, když se stále jede jen v jedné garnituře. Zásada střídání v resortech by jistě přinesla i zlepšení poměru mezi vládou a parlamentem.

Henleinova strana jest stále sfingou. Nikdo neví, kdo hnutí toto, záračně vyrostlé takřka přes noc, vlastně řídí, kdo je vydržuje a jaké jsou jeho konečné cíle. Mnozí, a jest to většina československých politiků, jsou toho přesvědčení, že konečným cílem sudetoněmecké strany jest spojení s Třetí říší a projevy Henleinovy z poslední doby podezřívání toto spíše zesilují, než vyvracejí, jiní zase — skupina některých agrárních politiků — přezírají tyto indicie a vidí v Henleinovi jen bídce socialistů a ochotného spojence pro každou reakci. Bylo pro to už hodně sporů i ve vládě, ale nevyšlo se nic. Až v poslední době státní administrativa trochu energičtěji nastupuje proti rozvratné činnosti některých příslušníků a skupin sudetoněmecké strany, ale zase v tom není žádný plán, dělá se to jen jako z přinucení. Není třeba býti krvežíznivým, ale nelze zase dítví se na to, jak autorita státu jest tímto způsobem soustavně zeslabována a jak nebezpečí iredenty jen stoupá. Nejzáhadnější pak jest otázka, odkud bere sudetoněmecká strana peníze na vydržování svého ohromného organizačního aparátu. Tvrdí sama, že prý z příspěvků svých členů. Jest pravda, že na počátku hnutí i nezaměstnaní z hubených svých podpor platili si příspěvky, ale nadšení

počáteční již vyprchalo a příjem z příspěvků jest stále menší. Také německí průmyslníci nejsou už asi tak štědrí a přece SdP. má stále peněz dost. Odkud? Není nezajímavě připomenouti, že když Hitler začal v Mnichově budovati svou dnešní stranu, že dostával dary a příspěvky z celého světa. A také z Československa, jak uvádí Konrád Heiden ve svém díle o Hitlerovi. Tehdy u nás byla také něm. strana nár. soc., jejíž členové všichni jsou dnes v sudetoněmecké straně, pokud se nestali dokonce poslanci na říšském sněmu v Berlíně. Tehdy před 14 lety byla říšskoněmecká strana národně-sociální chudá, marka letěla dolů, ale Hitler mohl právě v té době vybudovati základ svého organizačního aparátu stranického za peníze, jež dostával z ciziny. Byly to hlavně dolary a koruny československé. Snad nám nejsou nyní vráceny tyto dary?

Zahraniční:

Před bojem o nového presidenta USA. Minulý rok, když jsme zde probrali u příležitosti zrušení N. R. A. hospodářský vývoj Spojených států amerických, upozornili jsme na to, že celý vývoj skončí ostrým bojem o ústavu. Roosevelt svým dílem se dostal skutečně mezi Scyllu a Charybdu, jelikož na jedné straně hospodářské a sociální požadavky ho vedly k dalekosáhlým reformám, zatím co na druhé straně ústava, zaručující širokou samosprávu jednotlivých federálních států, zabránila mu v tom, aby mocí ústřední vlády uskutečnil nesčetné reformy. Nyní, co bylo ukončeno „konventy“ republikánské strany (která navrhla jako kandidáta mírného a nestraného gubernéra z Kansasu, Landona) a demokratické strany, která po začátečních obtížích se rozhodla pro kandidaturu Roosevelta, jasně se rysují hlavní bitevní pozice obou táborů: reforma ústavy. Americký Nejvyšší správní soud, který prohlásil jako protiústavní průmyslový N. R. A. a zemědělský A. A. A., v minulé době zrušil i jiné zákony, které byly však velmi populární, tak na př. zákon o minimálních mzdách žen ve státě New Yorku. Proto otázka reformy ústavy ve smyslu uvolnění restrikce pro ústřední vládu nachází dnes příznivý ohlas i mezi širším voličstvem, a útoky proti Nejvyššímu správnímu soudu jsou čím dále tím častější. Tak se vytýká soudu úctyhodně stáří soudců. Ze čtyř „konservativců“ Nejvyššího správního soudu, soudci Van Devanterovi jest 77 let, Mc. Reynoldsovi 74, Sutherlandovi 74 a Bulterovi 70 let. Soudcovi Hughesovi je zrovna 74 let a jedinému soudcovi Robertsovi, nazvanému „baby“ nejvyššího správního soudu, jest 61 let. V každém případě autorita této nejvyšší ústavní instance ztratila už mnoho na své bývalé prestiži. Při znovuzvolení Rooseveltově lze očekávati jmenování liberálnějšího soudu (ovšem po nutných ústavních změnách), a na sjezdu demokratické strany vyslovil se gubernér státu New Yorku Lehman už jasně pro revisi ústavy za tím účelem, aby bylo možno upravit otázku mezd a pracovních hodin, a president americké federace práce Green navrhoval doodek k ústavě, podle kterého Nejvyšší soud Spojených států by nemohl prohlásiti žádný zákon za protiústavní, leda většinou dvou třetin hlasů. —w—

Ž i v o t h o s p o d á ř s k ý a s o c i á l n í

Budoucnost francouzského franku. Dnešní francouzští odpovědní finančníci a státníci odsuzují vše veřejně devalvaci, a sám ministerský předseda Léon Blum se prohlásil proti měnovému „coup d'Etat“. Nicméně však jsou anglické finanční kruhy připraveny na devalvaci franku, která prý se musí nutně dostaviti dříve nebo později. Zvláště nynější vládní politika pro 40hodinovou pracovní dobu, pro zvýšení mezd a pro placenou 14denní dovolenou dělníků, tak i další návrhy zákona pro revisi zemědělských dluhů, pro penze starších městských dělníků, pro zjednodušení zdanění, jinak jistě chvalitebné reformy, mají však tu jednu velikou vadu, že se nestarají o krytí s tím souvisejících výdajů, čím právě otázka devalvace se stane akutnější. Je těžko uhadnouti, jakým způsobem Blum chce provést tak široký program, aniž by povolil devalvaci. Staré nebezpečí nadhodnocení franku zvláště v poměru k anglické libře hrozí i nadále, a nechce-li devalvaci, bude musit nutně sáhnouti k měnovým a obchodně-politickým restrikcím s nutnou přísnou kontrolou celého zahraničního obchodu jako v Německu. To se také v anglických kruzích očekává v nejbližší době. Zvláště jméno nového gubernéra francouzské Národní banky M. Laboyrie, který přišel na

místo M. Tannery-ho, jest předzvěstí dalekosáhlých reforem a také nových záplýček, o které bude žádati státní pokladna Národní banku pod formou „úvěrů, které si země poskytne sama sobě“, jak pravil Blum. Jsou pověsti dokonce, že nový ministr financí chce vypsat velkou vnitřní půjčku s nízkým úrokem a tento státní papír by byl eskontovatelný v kterékoli době a pro kterýkoli obnos. —w—

Van Zeeland dokončuje dílo hospodářské obnovy v Belgii. Přes hospodářské oživení, které zaznamenává Belgie od loňské devalvace belgy, došlo k velikým stávkám. Tyto ovšem byly inspirovány francouzskými časopisy, které jsou hojně čteny po celé Belgii. Stávky začaly také právě v sousedních krajích Francie u Liège a Mons. Nespokojenost jest ještě výsledkem deflačního období před březnem 1935 (když byla provedena devalvace), a nemohla býti úplně utišena novým hospodářským oživením. Srážky na mzdách po pěti letech se staly citelnějšími po 10proc. zdražení životních nákladů. Platilo to málo, když současně stav nezaměstnaných klesl o 50 proc., což přišlo k dobru dělníkům jen jako celku. Jak známo, po různých pokusech i Vandervelda vzal Van Zeeland znovu do rukou vládu. Při

prvním pokusu selhal Van Zeeland proto, že navrhoval některé ústavní reformy, které se socialistům nezalíbily. Nyní však všichni očekávají, že po známých dohodách s dělnickými odborovými organizacemi, podle kterých byla přiznána 40hodinová pracovní doba, politika minimálních mezd, 6denní placená dovolená, a různá organizační práva, Van Zeeland bude moci dokončiti své dílo hospodářské obnovy Belgie. Zvláště díky už vloni provedené devalvací se doufá, že oprávněné ústupky dělnickým požadavkům nebudou příliš tíživé pro národní hospodářství. —w—

Těžba a zásoby zlata ve světě. Před vzestupem světových cen? Mnozí z nás se pamatujeme, jak jsme se ve škole učili o měnových převratech, které působila objevení nových ložisk zlatá, zvláště ve XVI. století, když do Evropy přišlo zlato Inků, po r. 1848, když přišlo na trh zlato z Kalifornie, a pak r. 1890 zlato z Randu. Tehdy nastala silná inflační období se silným vzestupem cen. Srovnáme-li tehdejší „záplavy“ zlata s dnešním stavem těžby a zásob zlata ve světě, pak rozhodně se zjevují jako miziví množství. Podle Union Corporation těžba zlata se zvýšila z 19,5 milionů uncí v r. 1929 na 31 milionů uncí v r. 1935. Nutno podotknouti, že rekordní těžba před 1929 činila 23 milionů uncí v r. 1915 a průměr let 1921—30 činila 18,5 milionů uncí. Podle dosavadního rozvoje v Jižní Africe a hlavně v Rusku, počítá se s tím, že těžba zlata v r. 1940 dosáhne 40 milionů uncí. Těžba zlata se rozvíjela po měnových devalvacích proto, že ceny ve zlatě stoupaly. Tím nastal však současně odliv zlata z průmyslových účelů k měnovým účelům, a tak se zvětšovaly zásoby zlata nevidanou měrou: Světové zásoby zlata se zvětšily ze

553,6 milionů uncí v r. 1929 na 734,3 milionů uncí v r. 1935. To znamená, že se zásoby zvětšily o 32,7 proc., zatím co příliv z každoroční těžby činí jen 4,5 proc. I vynechává Francii a USA., nejvyšší to držitelé zlata, vzrostly zásoby ostatních států o 10 proc., ze 286 mil. uncí na 316,4 mil. uncí v r. 1935. Přihlížíme-li však k hodnotě zlata, pak zásoby celého světa se zvýšily nejen o 32,7 proc., nýbrž o 98,9 proc., a zásoby všech států, vyjma Francii a USA., se zvýšily místo 10 proc. o 66 proc. Jestliže tedy nás dějiny neklamaly, pak by mělo nastati velké období silného vzestupu světových cen, což všechny mezinárodní finanční kruhy také očekávají, a z něhož si slibují oživení obchodního podnikání a zlepšení zaměstnanosti, hlavně vývozních průmyslů. Je těžko říci, kdy a odkud tento vzestup cen začne. Ceny už dnes mají ovšem mírnou vzestupnou tendenci. Jistě se očekává začátek z USA., kde pokladní základna bankovního systému, jež jest neobyčejně široká, vedla ohromné zásoby zlata, kde měnové autority nemají kontrolu nad peněžnictvím, ani si tuto kontrolu nepřejí, a kde konečně státní pokladna musí financovati deficit astronomických čísel. S vyloučením válečných nebezpečí a konfliktů mohli bychom se prý do r. 1938 těšiti na novou konjunkturu. O tom si promluvíme až za dva roky. —w—

Jednání o revisi Ottawské dohody. Upozornili jsme už v jednom článku na možnosti revise Ottawské dohody. Jak se nyní prosylchá, odjede kanadský ministr financí Mr. Dunning nyní do Londýna, aby tam zahájil jednání s britskými ministry o revisi Ottawské dohody. Doprovodí ho asi sám ministerský předseda Mr. Mackenzie King.

C o ž i v o t a

Oprava: Do článku Fr. Vítá M. Beneše „Nerozlučitelnost manželství v přirozeném právu“ vloudilo se několik nemilých chyb: str. 116 — I. sloupec, řádka 27. zdola: „spíší za veřejnou než (místo ne) soukromou institucí“; — řádka 11. zdola: „trvalost závazku a ne-možnost (místo možnost) jej zrušiti“. — Prosíme, aby laskavý čtenář tato tisková nedopatření omluvil.

50procentní slevu na drahách pro účastníky kursu. I ten, kdo se jen částečně kursu účastní, neb jen kurs navštíví, má nárok na slevu. Za 1 Kč si koupí u nádražní pokladny „Průkazku pro účastníky kursů“ (státních), opravňující k 50proc. slevě na dráze. Průkazku podle návodu vyplňte. (Napište své jméno, udejte stanici, z níž vyjedete do Znojma. Obecní úřad místa, odkud vyjedete (není-li v místě dráha, tedy obecní úřad místa vašeho pobytu) vám potvrdí průkazku. Podpis držitele průkazky nesmí chyběti. Přiložte 5 Kč kolek. Na zadní stranu nalepte fotografii rozměrů 6×6 cm. Máte-li jiný úřední průkaz s podobenkou, občanskou legitimací, pas cestovní, legitimací na dráhu nebo fotografii, potvrzenou správou školy — totožnost držitele — přeškrtněte pak místo pro fotografii a napište na místě pro poznámky, že prokážete svoji totožnost občan. legitimací, pasem a pod.) Na průkazce jest srozumitelně označeno, co a jak vyplniti. Blížší informací vám musí poskytnouti ochotně pokladna staničního úřadu. Hlaste případy, kdyby vám nechtěli obstarati průkazku či poraditi vám. Vloni se stal jeden případ a ředitelství stát. drah v Brně věc vyšetřilo a potrestalo úředníka. Napište, že jste oprávněni kupovati si jízděnku od 25. července do 25. srpna. **Vyplněnou průkazku pošlete do 15. července na adresu J. Kuncelk, Náchod, Čechova 356.** Přiložte ve známkách 4 Kč. Průkazka vám bude vrácena potvrzena řed. stát. drah v Brně doporučně.

Pan prezident na Moravě. Pan prezident může být naprosto spokojen s výsledkem svého zájezdu na Moravu. Morava v něm vítala pokračovatele v díle svého velkého rodáka presidenta-Osvoboditele. Moravané, více citoví, rozvázní, zemitější, vědí, proč tak spontánně se hlásili k panu prezidentovi. Přehlédneme-li práci dra Beneše za války a po celou tu dobu, kdy jistou rukou od převratu až do loňského roku vedl naši zahraniční politiku, vidíme, zač mu máme být vděční. To se ukázalo vloni při jeho volbě. Moravan msgre Šrámek celou váhou svého vlivu postavil se za kandidaturu dra Beneše. A nebyli jsme zklamáni. Škoda, že pan ministr Šrámek chyběl mezi těmi, kdo pana presidenta na Moravě vítali. Vřelý poměr Moravanů k panu prezidentovi má také jinde svůj důvod. Je patrná změna proti zájezdům prvního pana presidenta. Dr. Beneš zůstal katolíkem a přijal pozvání rektora velehradské koleje k návštěvě Velehradu. Šel do kostela, navštívil hrob miláčka Moravy, zesnulého arcibiskupa dra Stojana. Když jej vítá ve slzami v očích moravský metropolita dr. Prečan, odpovídá: „Vy znáte moje přesvědčení, že v moderním, demokratickém státě, jakým je naše republika, lze náboženské věci řešiti s úspěchem na podkladě principu tolerance a že na tomto podkladě přijde také Církev k tomu, čeho je jí zapotřebí, aby mohla plniti svoje úkoly. Učinil jsem po této stránce jako zahraniční ministr vše, co mi bylo možno, aby v naší republice opravdu náleželo císaři, co je císařovo a co je Božího, Bohu.“ A dále praví, že republika nemá a nebude mítí kulturních bojů. Těmito slovy si získal pan prezident nesmírné sympatie na Moravě. Na Velehradě na uvítání mezi jiným pravil: „Křesťanství, které z důvodů výbojných je neseno od německých císařů na východ a hrozí se stát naším nebezpečím národním, je přijato z východu a stává se naopak obranou života národního a pomáhá národu i státu zachrániti svou existenci.“ „Velehrad je sídlem ideje unionistické — sledují ji již dlouho se sympatií, po leta pro mne jako zahraničního ministra byla pojičkem mezi východem a západem, sblížujícím národy k vyrovnání národních kultur. Proto jsem ji hodnotil jako

kladný prvek v práci našeho katolicismu.“ Za tato slova jistě je celý moravský klerus vděčný. Proto slova, jimiž vítal pana presidenta generální vikář dr. Martinů, sliboval mu a republice věrnost kleru a katolického lidu, zněla přesvědčivě. A my, Moravané, nemáme rovněž jiného přání, než to, kterým končil dr. Martinů: „Kéž naše vlast se stane Vaším přičiněním tak velkou a mocnou, jako přičiněním bratří soluňských, Cyrila a Metoděje, se stala říše Rostislavova a Svatoplukova.“ Moravan.

Šíří optimismus. Nedávno zemřel slavný anglický spisovatel-katolík, G. K. Chesterton. Svého času měl veliký vliv na jednu část naší inteligence. Ferdinand Peroutka obdivuje jeho optimismus, jeho boj proti pesimismu a praví: „Nesmrtelností zasluhuje jeho výzva, která jest vlastní podstatou jeho díla, abychom se na světě zařídili s chutí a po domácku, abychom milovali život.“ A dále: „Ale elán, který nás strhl, byl v tom, že nás zbavil chmur, jež na nás ležely, že intelektuálům, odchovaným rozkolísanou literaturou konce století, dal kus pevné půdy pod nohy.“ Karel Čapek praví: „Jeho nevyčerpateľná paradoxie byla v tom, že vyslovoval myšlenky téměř samozřejmé; že z vesela a plna hrdla velebil věci, které náležejí mezi pět švestek obyčejného lidského života, jako je domov, víra, demokracie, řád a důvěra.“ „Byl to skotačící filosof, který metal koželce ze samé radosti, že má co dělat s pravdou a vážností nesmrtelné člověčiny. Hájil prostotu a konservativnost lidského života s nejskvělejší genialitou poety a apoštola zároveň. I jeho dílo je, řečeno ve zkratce, veliká apologie náboženství a katolicismu.“ Peroutka vidí málo, Čapek vidí více. Ale nám je to snadno vysvětlil-

Při vhodné příležitosti darujte
dětskou vkladní knížku
nejbližší Lidové záložny
se základním vkladem.

Učiníte radost sobě i svým drahým.

Za rok 1935 vydaly Lidové záložny
na 12.000 dětských vkladních knížek.

Požádejte o bezplatné zapůjčení vkusné
strádanky.

Poradní ukládací a organizační centrála Li-
dových záložen

Ústřední záložna lidová,
PRAHA II., SPÁLENÁ 15

Přijímá vklady také z venkova na vkladní
knížky jednotlivců. Provádí veškerou zálo-
ženskou službu. — Svěřené vklady dosáhly
53 milionů Kč.

telně. Život z víry, v Boží přítomnosti nemůže být jiným, než radostí ze života. Vždyť k pojmu pravého života patří správný poměr k Absolutnu. Chestertonovi byl život bratrem, hledal jen jeho klady, nepodtrhoval stíny. Svátý František i po svých extasích radoval se ze života. Jemu vše bylo bratrem, jímž ho obdařila láska Boží. Chesterton ne nadarmo napsal život svatého Františka. Sv. Filip Neri neviděl rád smutné tváře. Když viděl některého mladíka

v oratoriu se mračit, pravil: „Proč jsi smutný. Máš-li na duši hříchy, vyzpovídej se. Jestliže tomu tak není, nemáš důvodu se mračit.“ Jasný pohled Chestertonův měl svůj důvod v životě z víry. Škoda, že pánové Čapek a Peroutka nepřevzali od Chestertona více. Vždyť napsal Ortodoxii, Heretiky, Sv. Tomáše Akvinského. Dozvěděli by se o původu jeho radosti ze života a jeho humoru více a nesmírně by jim to bylo prospělo. Spartacus.

Z k n i h a č a s o p i s ů

Dr. Tihoměr Tóth: Vítězství Kristovo — Pana Maria. V pěkně vypraveném svazku vydalo nakladatelství „Vyšehrad“ soubor kázání na dobu povelikonoční a na květen. Dr. Tóth je kazatel vytříbeného stylu, dovede jasně vyloučit nejtěžší body křesťanské nauky a rozumí dnešní době. To činí jeho kázání poutavým, takže i známé věci v jeho podání jsou pro čtenáře něčím novým. Třebas tato sbírka jest poměrně slabší vůči jiným autorovým dílům u nás již známým (S otevřenými očima přírodou), přece jest dobrou pomůckou homiletickou a bude mít jistě úspěch.

Maria. (Populární mariologie. Napsal K. M. Kubeš T. J. Vydal „Posel Bož. Srdece Páně“, Praha II., Ječná 2.) Autor výtečně mariánské modlitební knihy „Ve šlápějích Neposkvrněné“ probírá i ve svém novém spise „Maria“ účtu k Matce Páně. Oživením a zvrucněním kultu mariánského chce nás spisovatel vyvésti ze zmatku a mravní nemohoucnosti. Ukazuje P. Marii jako onu zaslíbenou ženu Starého zákona, jako milostiplnou a poslušnou služebnici Boží. Způsob, jakým nám před oči staví velikost a duševní krásu P. Marie nás nutí k tomu, abychom účtu mariánskou opravdu žili a nejenom ji znali a jí se divili. Věřoucné pojednání se opírá jen o dogmata, Pismo svaté, a o učení církevních Otců a theologů. Opomíjí legendární příkrasy, soukromá zjevení a dohady. Abstraktní poznatky bohovědné jsou zdaleka osvětlovány příklady z dějin a přírody. Tím se stává kniha P. Kubeše přístupnou čtenářům všech vrstev.

Stavovská myšlenka. V těchto dnech vyšel sborník statí, které si zasluží plně pozornosti všech katolíků. Jest to „Stavovská myšlenka“, redigovaná dr. St. Berounským a vydaná v nakladatelství Vesmír. Setkáváme se zde s prvním u nás pokusem o nárys stavovské ustavené společnosti podle Encykliky Pia XI. S hlediska filosofie, historie a sociologie vysvětlují se zde jednotlivé rady a nářky svatého Otce, při čemž autorům jde hlavně o poměry v Československu. Do sborníku přispěli jednotlivými statěmi, které původně byly přednáškami na III. Akademickém týdnu, tito autoři: Dr. Rudolf Voříšek studií Filosofické a sociologické předpoklady moderního stavovství, dr. Jiří Havelka Stavovskou myšlenkou, dr. František Kosatík Encyklika Quadragesimo anno a stavovské zřízení, dr. Stan. Berounský dvěma studiemi Z dějin stavovské myšlenky a pak Aktuálnost stavovské myšlenky, dr. Jiří Veselý Českým stavovstvím ve středověku a dr. Leopold Peřich konfrontací Demokracie a stavovství. Sborník uzavírá pečlivá bibliografie stavovské myšlenky, která je dobrým znamením toho, kolik zájmů se věnuje této myšlence v cizině. Myslíme, že je skoro nutné u příležitosti tohoto sborníku vyzvednout okolnosti, která v jiných dobách bývala samozřejmostí při vědeckém a filosofickém zkoumání: autory jednotlivých studií vede jediné myšlenka poukazat na cesty, které vedou k ozdravení společnosti a k pevnému základu všeho lidského podnikání. Zádna stranická tendence ani ideologie nezaburjuje tyto výklady. Jediným vodítkem jest přirozené poslání člověka na tomto světě a blaho celku, který je nyní rozleptán téměř až do dřevě. Proto jsou na směšném omylu všichni ti, kdo mají stavovskou myšlenku za jakousi pravcovou ideologii, za fašismus nebo za reakcionářskou diktaturu. Stavovská myšlenka jest jediné idea křesťanskou uspořádané společnosti. Tak je i jasno, že to není žádný nový směr, který by vyplýval ze změněných hospodářských podmínek, nýbrž přirozená

struktura lidské společnosti, od níž se vším ateistických a materialistických směrů odpadlo. Zůstaly ovšem některé prvky z tohoto přirozeného uspořádání, i v kapitalistické a socialistické společnosti, ale za jakou cenu a jak potřísněny! Nyní, kdy nezaměstnanost se svými následky hmotnými i duševními zjevně ukázala škodlivost kapitalistického podnikání a kdy se den ode dne zřejměji prokazuje nedostatečnost socialismu, který má jen záplaty na trhliny v dnešní společnosti, jest vskutku nejvyšší čas zarazit ustavičný rozklad společnosti a ustavit se na pevném základě. Což však nelze provést na jediný pokyn, neboť stavovský zřízení společnost předpokládá, že reforma společnosti dnešní vyžaduje především revoluci hlav a srdcí. Vždyť je zbytečné zatajovat, že valný podíl na dnešní neutěšené rozmaranosti má právě obecný úpadek morálky a nebyvalé zploštění mysli! Znalost stavovského zřízení je u nás považována za zbytečnost a nadto ještě za provinění proti demokratickému ideálu. Zmíníte-li se o korporativismu jen povrchně a povšechně, jste zhoubnějším škůdcem, než roudnický vrah, přestože stavovská myšlenka nechová v sobě nic protidemokratického a nic jí tak nekřiví jako diktatury. Avšak pravda vždy dělá a nic není pohodlnějšího, než zavírat před ní oči, aby neosleply pro některé věci. Ti, co ztratili zrak umělym světlem, dříve než mohli spatřit pravdu, nepotřebují už ovšem mhouřit zraky, ale dávají se nezištně do stran pravdy, organizují se v jejich službách, chválí ji, jak je dobrá a píší o ní na školní tabule hesla, dokud ji pro sebe zcela neumoří. A pak už jistě nelze po nich žádat, aby tušili aspoň, jaký je přirozený základ lidské společnosti a jaké poslání jest přičteno člověku na tomto světě.

K. V.

Milosrdné sestry na scéně. Málokdo zná a uvědomuje si velký význam našich řeholnic pro církev a pro blaho bližních. Ještě méně pak chápeme velikost obětí, jež přinášejí Milosrdné sestry. Za vše klidí často potupy a pronásledování. Kutnohorský případ, jenž nespravedlivým nařčením z otravy lékaře a žalářováním nevinných řeholnic musel otřásti naším nitrem, bohužel brzy vešel v zapomenutí. Nadějný básník Václav M. Vlček, autor několika dramatických děl, které svou časovostí a apologetickou tendencí vzbudily rozruch na jevišti, napsal novou hru, v níž vyzdvihuje nezištnou obět Milosrdných sester, a to pod názvem „Sestra Anunciata“, drama o 4 jednáních. Touto hrou podává i venkovskému jevišti mocný prostředek k obhajobě zneuznaných řeholnic. Nejlepší odpovědi na „Sestřičky sv. Panny Kláry“ je na katolickém jevišti „Sestra Anunciata“. Hrdinná sestra opustivši milované rodiče svou obět dokonala v žaláři, kde byla uvězněna na základě křivého nařčení odmrštěného nápadníka. Teprve po smrti vyjde na jevo její nevina. Představení, jež se odehrává v nemocnici a před soudem, je dramaticky působivě podáno a zanechává v obecenstvu mocný dojem. (Hru možno objednat u Fr. Filipa v Příbyslavi; při odběru aspoň 4 exemplářů za Kč 5.—.)

Významné filosofické dílo a současné příručka. Občanská tiskárna v Brně přikročila k novému vydání **Filosofického slovníku**. Redigovali ho nejlepší naši katol. filosofové dr. Kratochvíl, dr. Cernocký a Otakar Charvát. Na 4000 hesel zpracovává prakticky, přehledně a se zřetelem k nejnovější odborné literatuře, jak ukázaly již první dva sešity Slovníku. Vydavatelstvo vyšlo vstřícně potřeby doby a umožnilo získání díla i méně zámož-

ným — sešitovým vydáním. Vyjde asi 20 sešitů po 32 stranách ve čtrnáctidenních lhůtách. Sešit za 4 Kč. Objednávky vyřídí Občanská tiskárna v Brně, Starobrněnská ul. 19.

Kalendář katolického studentstva na školní rok 1936-37 vyšel letos ve 20. ročníku nákladem „Moravana“. I letos jest kalendář pěkně vypraven a bohatý obsah poučný i praktický činí ho jedním z nejlepších kalendářů vůbec. Cena 5 Kč pro studenty, 7 Kč pro nestudenty. Objednávky: Spolek katol. akademiků Moravan, Brno, Klácelova ul. č. 2.

Schallerův misál pro laiky. Emauzské opatství vykonalo veliký kus práce pro rozšíření znalosti katolické liturgie a nešetřilo obětí, aby naší veřejnosti dostalo se především dokonalého a důstojného vydání latinsko-českého misálu. Loňského roku vyšlo již druhé vydání Schallerova misálu, a to jednak vydání úplného, jednak misálu pro neděle a svátky. Nemělo by být jediného inteligenta, který by neměl alespoň malé vydání misálu. Obojí vydání jest doplněno modlitbami ke sv. zpovědi a sv. přijímání, takže misálek jest vlastně univerzální modlitební knihou. Cena obou vydání přes veliký náklad, vkusnou úpravu jest nízká a uvážíme-li, že jest to kniha vskutku pro celý život, jest nízká. Úplné vydání (1504 strany), v plátně vázané stojí Kč 70, poštu Kč 75, v kůži s červenou ořizkou Kč 90, se zlatou Kč 100 mimo poštovné Kč 5. Vydání zkrácené jen pro neděle a svátky (832 stran) stojí v plátně vázané poštu 44 Kč, v kůži s červenou ořizkou Kč 54 a se zlatou Kč 64. Objednávky vyřizuje obratem: Opatství emauzské, Praha II., Na Slovanech.

O „Setbě samot“. Po několika letech vyšla opět nová sbírka básní od Bohuslava Reynka. Mdlý smysl pro poesii za našich dní se nejlépe projevuje v poměru moderní kritiky k básníku „Setby samot“. Pozornost a láska k dílu Bohuslava Reynka by mohla být jen tím větší, čím je tento básník vzdálen všem směrům a proudům. Také vše není vysvětle- no tím, že knihy Reynkovy vycházely mimo Prahu. A přece Bohuslav Reynek není z básníků malých. Po mnohých stránce lze přirovnat jeho tvorbu s dílem Karla Hlaváčka a s básněmi Jaroslava Durycha. Zpěv Reynkovy poesie se zdvihá do strmých výšin a zabírá hlubší rozlohy, nežli tomu obvykle bývá. Tradice Reynkových básní je rovněž podstatnější. Z nitra jeho veršů zaznívá ladění, ne nepodobné Sládkovi a Dykovi. Základnou, z níž vzlétá Reynkova inspirace, je obdivuhodně čistá kontemplace, která dává všem věcem a všemu dění zvláštní svěžest a čistotu. Avšak nad dokonalé a plně vidění vyniká Reynkova bdělá péče o dobrý verš. Ve vytříbeném rytmu se nese zpěv Reynkovy kontemplace a tam, kde se vzlet inspirace přenáší nad napětí inteligence, poskytuje nám Reynek nejlepší díla své poesie. Jsou to zpravidla básně křehké lyriky, u nichž tichá melodičnost proniká prostými a sytými obrazy. Reynek je po výtece básník skrytých pramenů života. Plynulými i úsečnými verši v pevném rytmu postihuje v přírodě živé snahy „skrytých kořenů krásy“. Na nejvznešenějších věcech, v krajině a u zvířat spatřuje odlesk tajemné výzvy a připomínky. Podzímání cesty, vozy v polích, pavouci, ptáci, vybírání bramborů, toto vše, viděno z Reynkovy samoty, nabývá zde nového, nebyvalého smyslu. Tím je poesie Reynkova zvláště ojedinelá. A překladatel nezapomenutelného Trakla zná vylíčit malebnými obrazy vše to, co se skrývá pod zdání všednosti. Avšak Reynkova poesie nesetrvává jen u těchto stěn samoty. V přímém vzletu se vznese často v prudkých

obrazech za nejvyššími metami kontemplace. Vznikají pak básně extatické síly, upomínající na Bidelovu barokní poesii. Ovšem je třeba podotknout, že i zde je Reynek samostatný tvůrce, neboť se ubírá jen v tomtéž okruhu jako básník ze 17. století. Básně „Dies irae“, „Jitra v neděli“, „V jeseni“ a „Krysa v parku“ jsou dobrou měrou, kam až se může Reynek odvážit. Jsou to básně strhujícího dramatického napětí, plné síly a jasného pohledu, který vyzvedává vysoko základy samoty duše. V „Setbě samot“ je ještě několik básní, které vynikají značně nad obvyklý průměr. Jsou to na př. básně: „Otevírám do tmy...“, „Modrá sýkorka“, „Holubice neuprosná“, „Zalář“ atd. Zde je nejčistší lyrika Reynkova. Tyto verše mají svou intonaci, dokonalý tvar a jsou plně niterného děje. Rým zůstává zde na svém místě a rytmus verše je cele skryt pod povrch. Na těchto verších poznáváme Reynkovo umění, jehož kořeny jsou plně světa a čisté vůně, takže nikterak nebere „věcem pravou chuť“. Nelze necitovat aspoň prvé čtyřverší:

— Otevírám do tmy ranní,
vidím hvězdy, tuším lípu,
volám ptáky prociťání,
zrní údivu jim sypu. —

Právě pro takové verše si zasluhuje Reynkova poesie naší pozornosti a lásky. Pro to nové, které nám ukazuje na věcech pro onu zář a čistou melodičnost, v nichž se rozvíjí jeho verše, kde slova ztrácejí svou tíhu a nabývají radostné lehkosti nových podob. — „Setba samot“ vyšla v knihách Řádu v nakladatelství Vesmír. K. V.

Francouzské vydání Platona. Ve Francii právě vychází podobně jako u nás nové vydání starověkého filosofa Platona. Lvi podíl na tomto novém oživení Platona má P. M. A. Diès, profesor katolické university v Angers, čestný doktor lovaňské university a člen společnosti Guillaume Budé. M. A. Diès se zabývá antickou filosofií již od svých sokoškolských studií. Roku 1909 vydal jako disertační práci svou studii „O sophistech“, která vykonala úplnou revoluci v nazírání na helenskou filosofii, a studii o orphismu a pythagorismu (Mystický kruh). Roku 1927 vydané dva svazky pod názvem „U Platona“ obsahují řadu článků uveřejněných od roku 1903 a několik přednášek z filosofického institutu v Lovani. Vydal korespondenci učenice Paul Tanneryho a přeložil z Platona čtyři významné dialogy, z nichž poslední je le Politique. Vedle toho třeba uvést ještě důležitý úvod o 150 stránkách k Platonově Republice a malou monografii o Platonovi, vyšlou u Flammariona ve sbírce „les Grands Coeurs“.

Do školní knihovny. Pěkné vlastivědné obrázky vydává Státní nakladatelství. Z posledních zaslouží pozornosti zejména Klatovy a Naarden. — **Novinky pro měšťanské školy.** Státní nakladatelství vydalo několik dobrých příruček: Ondrůj: Úvod do poetiky, Přehled české literatury a Přehled světové literatury, pracovní učebnice geologie od Gráce; Země, na které žijeme a Petrovy Metodické učebnice těsnopisu díl II. Dobré jsou i „Hymny států Malé dohody“ pro slavnostní příležitosti. Grafická Unie vydala dvě početnice (Ulehla a Kneidl s Martinem) pro 3. třídu měšť. škol, zpracované podle nových osnov. — **Co nového pro obecné školy?** Novinkou je Hilmerův Klíček, cvičebnice zpěvu pro 1. a 2. post. ročník. Vydala Grafická Unie. Tamtéž vyšel Zinsmeisterův Pracovní sešit kreslení a rýsování pro chlapce v 6. post. roč. a drobná knížka Procházkova: Tělesná výchova v rámci branné výchovy. Doporučujeme. — **Co čtou učitelé.** Hessenovy „Filo-

sofické základy pedagogiky“ vrhají nové světlo na staré otázky reformního kvasu a kritickým srovnáním hodnotí základní otázky pedagogické. O zkouškách učitelské způsobilosti informuje brožurka inspektora Černého pod názvem Zkoušky. Obě díla vyšla v Grafické Unii. Dědictví Komenského přineslo na učitelův stolec dvě pěkné knížky: Skořepovu „Ideologii učitelského povolání“ (ke které se ještě vrátíme) a informační knížku Novožilovu: „Vývoj čtecích metod v carském Rusku a v SSSR“. Kch

Grafická Unie školám. F. Pražák: Nový svět. Kniha o Americe. J. Novák: Kdo se mnou peletí? Kniha o aeroplánech. A. Stašek: Dílo. Pro seznámení malých čtenářů s velkým spisovatelem. Zinsmeister: Základy lineární perspektivy. Pro kreslíře. Petrus-Horčika: Cesta. Učebnice mateřského jazyka pro 2. a 3. post. ročník. Ledr: Máj. Cítanka pro IV. roč. měšť. škol. K. H.

Dr. Bedřich Augustin: Věrouka liturgická pro první a druhou třídu středních škol. Na základní nauky o Bohu, Cirkvi, člověku a hříchu jest navázán jasný a srozumitelný výklad liturgie. Text jest doprovázen vhodnými obrázky jednak fotografickými — nejznámější kostely — jednak kresbami prof. Boudy, znázorňujícími jednotlivé liturgické úkony i předměty. Učebnice má církevní i státní schválení. Cena vázaného výtisku 16 Kč. Vydal Vyšehrad v Praze.

W. Langhoff: Zajatci močálu. Život a utrpení lidí žijících v německých koncentračních táborech jsou zde zachyceny velmi realisticky člověkem, který pro nic za nic dostal se také do takového tábora a prožil v něm 13 měsíců. Líčení neuvěřitelného barbarství „bestie triumphantis“ jest smutným svědectvím osviceneho XX. století. Autor, povoláním herec, jest sice také emigrantem, ale uprchl z Německa teprve po marných pokusech zachytiti se někde v Německu, jež stále pokládá za svou vlast, ale nezotožňuje režim se všemi těmi násilnostmi a zvířecostmi, jež jako očitý svědek prožil a snaží se své vzpomínky psáti co neobjektivněji. Ale i tak jest to hrůza nad hrůzu. Vydal Laichter v Praze, cena 30 Kč.

Legio angelica. Casopis pro hochy ministrantů, řízený P. Metodem Klementem, zakončil VI. ročník. Jest to časopis jedinečný toho druhu a koná opravdový apoštolát nejen pro šíření liturgie, ale i pro výchovu kněžských povolání. Však i letos se chlubí Legio několika novosvětcenci, vyššími již z jejich řad. Vychovává, poučuje i pobaví, jako byl onen rozkošný cestopis Dálinka, který cestuje s padesátikorunou po Evropě. Casopis spojuje i jednotlivé skupiny a členy sdružení hochů ministrantů v „Legio angelica“. Podepřete dobré dílo a objednejte hochům, kteří mohou ho dostávat i zdarma, stanou-li se členy družiny „Legio angelica“. Dotazy emauzské opatství, Praha II. 320.

Ant. Kolek: Hermada. Známý již v literatuře autor Klíčů markrabství vydal v přerovském nakladatelství Společenské knihtiskárny svou poslední práci Hermada. Jest to líčení či deník českého vojáka na italské frontě za světové války. Tedy ještě jakýsi pozůstatek vzpomínkové literatury válečné, jejíž sláva dnes již vyprchala. Ale Kolkovi jde o něco více, než o pouhou beletrii, jde o zachycení psychologie českého člověka vojáka a českého důstojníka. A jest to zcela jiné pojetí, než na jaké jsme zvykli v naší literatuře v ztělesňování Svejka, či v německém pojetí, hmoty, hrůzy a beznaděje (věci Rennovy. Remarque). Jest to spíše hledání duše obdobné slavnému Gheonovu „Člověku z války

zrozenému“. Autor analyzuje zde průměrného českého předválečného inteligenta a sleduje jeho myšlenkový vývoj a přerod v utrpení a bídě války. Jak šťastnější proti tomu inteligentovi jsou ti prostí lidé, obyčejní vojáci, kteří s odevzdaností a vyrovnaností snášeli svůj osud, který tu a tam si zpřijemňují i nějakou veselostí a vtípem, který však zdaleka více odpovídá skutečnosti, než Haškovy karikatury. Líčení příhod, na něž autor zavěšuje své studie, jest realistické, někdy až příliš syrové, ale vždy živé, strhující, takže knihu čtete jedním dechem.

Kronika československé a světové politiky za rok 1935. Redaktor revue „Zahraniční politika“ J. Papoušek vydal nyní souborné dokumentární materiál, který vycházel postupně jako součást revue. Jest to jednak chronologický přehled všech velkých událostí domácích i světových, projevy státníků, politiků, jednak materiál čistě dokumentární, týkající se událostí sběhnuvších se v minulém roce. Kronika jest nezbytnou příručkou pro všechny veřejné pracovníky i pro studium. Přehlednosti jí dodávají rejstříky osobní i věcný, takže orientace jest okamžitá. Vydal Orbis v Praze. Stran 354 velkého formátu, cena 45 Kč.

Věstník katolického učitelstva čsl., orgán Říšského svazu katol. učitelstva, daleko přesahuje obvyklý rámc organizsačního věstníku. Věstník katol. učitelstva jest skutečnou revui, věnovanou pedagogickým otázkám, na nejširším základě. Právě končící ročník dává přehlednouti vykonanou práci, při níž vidíme jména nejlepších našich pedagogů: dra Závadského, Jetelínu, Krejčího, Nováka, Hrocha, Rešana, Pospíšila, Schwarze, Vičánka atd. Jistě, že pěkná úroveň časopisu jest i zásluhou jeho redaktora, kterým jest známý spisovatel a publicista Frant. Hanzelka.

Josef Hronek: Ochranná péče o mládež. V hradeckých „Casových úvahách“ vyšla přehledná studie profesora Josefa Hronka o právním postavení dítěte a předpisech, týkajících se ochrany dítěte, zvláště v cizí péči, dětí opuštěných, ochrany dětské práce atd. Velmi potřebná příručka pro všechny pracovníky v oboru dětské péče. Stran 115, cena 4 Kč.

Ze školy a pro školu.

Státní nakladatelství: Dr. A. Majer: Pokus ve fyzice a chemii. Ve sbírce Osnovy a práce, sv. 30. Cena 6.50 Kč. K oslavám Havlíčkovým brožura Karel Havlíček Borovský.

Z Grafické Unie: E. Pavlík: Branná výchova v národní škole. S 35 vyobrazeními v textu. L. Merlínová: Muž na stráži. Čtení o druhém prezidentu republiky. J. Hošek: Bezocasá letadla. Směrnice pro stavbu modelů. J. Bartl: Slovanským národům a Spřáteleným národům. Příručky ke školním oslavám. R. Linha: Přehled měřických vzorců pro žáky měšť. a nižších střed. škol. J. Mrázek: Nová cesta. Pracovní učebnice a cvičebnice jazyka vyučovacího pro české školy měšť., díl III. F. Merta: James Watt. V knihovně Nových obzorů. R. Máša: Tajemství pravěku. Zábavné kulturní dějiny doby kamenné. L. Mašínová: S poutnickou hoří. J. Novák: Skočte si padákem!

Z Kobrova nakladatelství: Sešitová vydání ilustrovaných dějin českých, zeměpisu Evropy, slovníku domácího lékařství a pod. Těž Sebrané spisy B. Němcové pro školní potřebu.

Z nakladatelství A. Šašek, Vel. Meziříčí: K. Hroch: Jak členíme učebné jednotky v národní škole. Na 100 postupů ze všech předmětů. — ch.

Toto číslo vyšlo jako dvojčíslo 3. července. — Příště vyjde vzhledem ku prázdninám opět dvojčíslo 20. července.

Toto dvojčíslo stojí Kč 3^{.-}

Běžný účet u Ústřední lidové záložny v Praze, číslo šekového účtu Pošt. spořitelny 83.480-Praha. Redakce a administrace Praha II., Spálená ul. 15 (III. posch.). Telefon 46.700. Řídí a za redakci odpovídá dr. František Formánek. Vychází 10. a 25. každého měsíce. Vydává spolek Život, Praha II., Spálená ul. 15. Novinové známky povoleny ředitelstvím pošt a telegrafů v Brně 13. července 1935 č. 53.559-VI-35. Podací úřad Olomouc 2. Tisknou Lidové závody tiskařské a nakladatelské, s. s. r. o. v Olomouci, Wilsonovo nám. 16. Roční předplatné činí Kč 30.—, do ciziny Kč 45.—. Redakční závěrka 5. a 20. každého měsíce.

ŽIVOT

OBSAH: MUDr. F. K.: Několik pohledů do harmonie křesťanské morálky a medicíny. – Josef Řezníček: Po VII. unionistickém kongresu velehradském. – Právní stránka anglo-arabského sporu o Palestinu. – Poznámky ke sjezdu slovenských spisovatelů. – Francouzské katolické školy a levicová vláda. – K. E. Vlček: Přes čas. – Jak vypadá dnešní Mexiko. – Jak pohlíží Třetí říše na své zadlužení. – Demokracie a Církev. – Luigi Sturzo: Totální stát. – Florentská úmluva a sjednocení Církve. – Gabriel Marcel: Statečnost a mír. – E. Stach: K odkazu arského faráře. – Případ vídeňského profesora Schlicka. – Život náboženský, kulturní, hospodářský a sociální. – Co život dal.

časopis pro veřejné otázky současnosti, náboženství, kulturu a politiku

V Praze dne 10. srpna 1936. Ročník XVIII. Číslo **14-15**

MUDr. F. K.:

Několik pohledů do harmonie křesťanské morálky a medicíny.

O svatodušních svátcích letošního roku konal se ve Vídni II. mezinárodní kongres katolických lékařů. Uspořádání měla na starosti rakouská Gilda sv. Lukáše, která za čtyři leta svého trvání vykonala již řádný kus práce. Pořádá pro své členy přednáškové večery, v nichž jsou probírána lékařská témata se zřetelem na zásadní stanovisko katolické morálky. Mimo to ve čtvrtletníku „St. Lukas“ otiskuje podstatné části referátů. První mezinárodní kongres katolických lékařů byl loni v Bruselu a podnět k pravidelnému konání vyšel z Paříže, když se tam sešli v červenci 1934 katoličtí lékaři k oslavě 50letého trvání francouzské Gildy sv. Lukáše, Kosmy a Damiana.

Na vídeňském kongresu konány porady o několika základních věcech. Především o *eugenice a sterilisaci*. K ní také jménem sv. Otce promluvil rektor milánské university Božského Srdce dr. A. Gemelli OFM a pravil m. j.: „Papež encykliky „Casti connubii“, který ukázal v tomto dokumentu takovou hlubokou znalost moderní biologie všeobecně a medicíny zvláště, pozvedl vícekrát svůj hlas, aby odhalil bludy, protiklady a škodlivé stránky eugeniky. Papež od nás lékařů očekává, že na poli medicíny dokážeme, že se Církev nemýlila, také ne z hlediska biologického, když určité chápání eugeniky zavrhl.“ Rektor Gemelli měl také obsáhlou přednášku o sterilisaci. Druhým hlavním tématem byla *lékařská péče v misiích*. Jednáno o výchově a vysílání speciálně pro misie školených lékařů a lékařek, pomocných sil (ošetřovatelek, porodních asistentek atd.) do misijních stanic, o opatřování potřebných materiálů jako léky, obvazy, nástroje, zařízení do ordinací a konečně i lékařsky-hygienické školení misionářů samých a zdravotní péče o ochuravělé misionáře. Byl vypracován mezinárodní statut pro spolupráci organizací katolických lékařů v různých státech evropských. Kongresu se zúčastnili lékaři i vzdělání laikové a z kněží zvláště misijní pracovníci.

V téže době, jako se konal ve Vídni II. mezinárodní kongres katolických lékařů, konal se ve Würzburgu sjezd *Akademikerverbandu Deutschlands*, organizace, která sdružuje všechny katolické akademicky vzdělané osobnosti dnešního Německa. Také tentokrát byla na pořadu jednání témata ukazující harmonii mezi nadpřirozenem a přirozenem, spolupráci přirozených vědeckých metod s theologií. Program sjezdu dal by se vyjádřiti: Náboženství a lidská existence. Přišly vynikající osobnosti lékařského světa v Německu. Témata přednášek naznačí

aspoň informativně, čemu věnována péče: Křesťanský obraz člověka (univ. prof. dr. P. Simon), Tělo a duše (P. Leo v. Rudloff OSB), Význam nábožensko-sti pro zdraví a uzdravování člověka (šéflékař MUDr. Kopp), Vliv duševní zvláštnosti na ražbu náboženského života a vliv duševních poruch na náboženský život (univ. prof. MUDr. Graf), Vliv náboženského života jako upevňující síly duševního života jednotlivce (univ. prof. Wunderle), O náboženství, jako skladném principu společenského života (univ. prof. Steinbüchel) atd. Kongres byl velice dobře navštíven a měl, jak obvykle, vysokou vědeckou úroveň. Na vědeckém poli školí se odborní pracovníci k boji proti povrchnímu vědění stoupenců dnešního novopohanství v Německu.

Čhtl bych v tomto záznamu o aktivitě katolických lékařů ve světě připojiti i dva významné hlasy o mravních závazcích lékařů podle křesťanské morálky. Profesorský sbor medicínské fakulty Lavalovy university v *Quebecu* (Kanada) zaslal kancléři university kardinálu Villeneuveu přepis, v němž se praví, že všem profesorům učitelských stolic Lavalovy university je samozřejmým, zachovávatí přísné zásady katolické morálky a to jak ve vědeckém vyučování, tak v medicínské praxi. Snad nikde, praví profesori, nemělo přijetí pokynů a požadavků, které jsou obsaženy v encyklikách a projevech papeže Pia XI., menších obtížích než na této universitě. „Žádný profesor není ochoten hájiti nemorální metody t. zv. eugeniky v jakémkoliv způsobu nebo je propagovati. Ať už jde o omezování porodů nebo o nepřístojné sterilisování manželů nebo i sterilisaci nenormálních lidí. Všichni profesori zavrhují přímý zásah, který by zamezil narození dítěte nebo mu znemožnil přijetí svátosti křtu. Považují za spravedlivý příkaz povinnost, upozorniti v případě nebezpečí smrti pacienty, aby si své posmrtné, ale i duchovní záležitosti dali do pořádku a samozřejmě jsou dalecí toho, aby užili euthanasie. Všichni profesori jsou si toho vědomi, že v tragickém případě, kdy matce a rodičimu se dítěti hrozí nebezpečí smrti, je dovolen zásah, aby život pacientky byl zachráněn, aniž by bezprostředně přivoděna byla smrt dítěte. Považují za svou přísnou mravní povinnost, aby byl pokřtěn třebaš pokud možno i zárodek předepsaným způsobem. Prohlašují, že chtějí na výzvu viditelné hlavy Církve bráti účast na hierarchickém apoštolátě a spolupracovati na rozšíření království Kristova na zemi. Věří opravdově ve všemoc Pána nad životem a smrtí, vyznávají, že od něho závisí veškeren úspěch našich

snah a podřizují se celým srdcem jeho úradkům.“ List je podepsán děkanem fakulty P. C. Dagneau. Svätý Otec, byv vyrozuměn o tomto jedinečném projevu, zaslal fakultě své požeňání s výrazem srdečné radosti nad takovou ušlechtilostí.

Na pařížském institutu Pia XI. měl generální sekretář Gildy sv. Lukáše dr. Biot přednášku o *morálce lékařské s ohledem na morálku křesťanskou*. Řekl m. j., že beze vši pochyby utrpěl lékařský stav v posledních desetiletích vpádem pohanských myšlenek těžké škody, ba v mnohých případech jeho poslání bylo úplně zfalšováno. Je to tím politováníhodnější, protože každé porušování základů lékařského povolání má škodlivé následky nejen v medicínské praxi, nýbrž i v celém životě společnosti. Nemá se přeháněti, nýbrž uznati zkušenostmi potvrzenou skutečnost, že převážná většina lékařů ještě dnes má jasné vědomí povinnosti a svou činnost provádí v souhlase s mravními zásadami, které jsou dány křesťanskou tradicí. Referent uvedl tři charakteristické znaky proměn, které se v dosahu medicíny staly: 1. Domácí lékař ustoupil specialistovi. Tento zjev souvisí s pokrokem specialisace v medicíně a znamená uvolnění vztahů mezi lékařem a pacientem. 2. Populari-

sace medicínských znalostí rozmanitým lékařským zpravodajstvím tisku. 3. „Industrialisace“ a „kolektivisace“ lékařské organisace, která je na jedné straně podmíněna vysokými honoráři, žádanými specialisty, na druhé straně dalekosáhlým vlivem státu na lékařské ošetřování mas. Z křesťanského hlediska nutno specialisaci praktické medicíny proto pokládati za povážlivou, že s sebou přináší nebezpečí, že člověk bude posuzován jako soustava orgánů, ale ne jako osobnost složená z duše a těla. Katolíci musí dnes s obzvláštním důrazem klásti požadavek, aby lékař vedl jasnou rozlišovací čáru mezi nerozumnou živoucí bytostí a člověkem s duší a svobodnou vůlí. Popularisaci medicínských znalostí může katolík na tolik pozdraviti, pokud tím není podporováno diletantství a fušerství. Velmi nebezpečnou je kolektivisace lékařské organisace, protože tím ustupuje do pozadí jak osobnost, tak i rodina. Místo škatulkování v medicíně, ke kterému dochází během doby, žádají katolíci, aby medicína byla otevřena všemu, co se týká i duše a ducha.

Bude na prospěch věci, když budeme čas od času zaznamenávat hlasy z našeho oboru v souhlase s principy křesťanské morálky.

Josef Řezníček:

Po VII. unionistickém kongresu velehradském.

Ve dnech 15.—19. července na Velehradě konaný VII. unionistický kongres byl důstojným článkem v řadě velehradských sjezdů pro prohloubení znalostí pojmů i rozdílů mezi Církví katolickou a odtrženým Východem a studium cest ke sblížení a spojení Slovanstva ve víře v jednom ovčinci. Patnáct katolických biskupů (v tom jeden kardinál a jeden arcibiskup), z toho čtyři obřadu byzantsko-slovanského a jeden pravoslavný host, biskup Leontyj, zástupce pravoslavného patriarchy Theofima z Chicaga — to ukazuje reprezentaci výčet zájmu, jaký má o velehradské sjezdy episkopát. Na prvním místě nutno uvést slovenský, protože ze šesti slovenských biskupů bylo jich sjezdu účastno pět. Tíha řízení sjezdu spočívala opět, již po čtvrté, na bedrech olomouckého arcibiskupa dra *Prečana*, kterého vhodné a svěže zastupoval v seděních trnavský biskup mšgr. dr. *Jantausch*. Nitranský biskup dr. *Kmeřko* ve svém projevu ukázal na jednu velkou potřebu rozmachu cyrilometodějské myšlenky: abychom se v duchu cyrilometodějském co nejvíce sblížili a spolupracovali právě u nás v Československu. Unionism v Československu nemá býti jen pojítkem země Moravskoslezské, Slovenska a našeho řeckokatolického východu, ale musí najíti většího pochopení také v Čechách. Předseda kongresu, moravský metropolita, tuto potřebu vyjádřil apelem na mládež bohosloveckou, aby se stala důstojným nositelem tradice cyrilometodějské a aktivním nástupcem v práci nynějších vedoucích činitelů velehradských kongresů. V unionistickém badání nastupuje již také druhá generace odborníků (na příklad mladý cisterciák dr. Kurent, odchovanec a opravdový duchovní syn preláta dra Grivce z Lublaně, oba Slovinci). Zajisté výzva olomouckého arcibiskupa, aby mladé kněžstvo a laická inteligence věnovala se více odbornému studiu otázek unionistických, bude míti správnou odezvu, když tato iniciativa bude pochopena a využita v katolických organisacích akademických a bohosloveckých. Nesporně bude míti i zde veliký podíl spolupráce akademického seniorátu slovanských zemí „Slavia Catholica“.

Přestože základní linií letošního kongresu velehradského byl poměr slovanských apoštolů k různým otázkám theologickým, přece z prací seminárních a z agilního ovzduší sjezdu vyšlo několik aktuálních námětů, které včleněny v resoluci, ukazují životnost

kongresů velehradských, které se neutápějí v historicko-theologických tématech, nýbrž stále přihlédají k současnému náboženskému životu všech slovanských národů, jeho potřebám a obecnému zájmu Církve. Je to především náčrt programu příštího unionistického sjezdu r. 1939, který připadá na 500. výročí tak zvané *florentské dohody*, jejíž význam nechť je stále slovem a písmem šíren. Na příštích kongresech mají býti podány referáty o dnešní akci současné o sjednocení církví, o praktických otázkách pastorace v unionistickém působení, o střediscích ruské pravoslavné církve mimo SSSR žijící, stručný nástin jejího života a stejně o stavu náboženského života na dnešní Rusi. Zároveň připomněl kongres potřebu stálých modliteb za Rusko k odvrácení bezbožeckého nebezpečí, hrozícího odtud všemu křesťanskému světu. V těchto bodech resoluce je zachycen aktuální význam příštího kongresu a jubilejní rámec florentského výročí bude mu symbolicky významným pozadím. Pro praxi má také okamžitou platnost odstavec resoluce, v němž se mluví o tom, že nerozlučitelnost a posvátnost manželství mezi křesťany nutno hájiti v každém případě, zvláště kdykoliv se chystá nová kodifikace nebo změna světských zákonů manželských. Pro poznání východu a jeho liturgie mluví jiný odstavec: Kongres prosí pp. biskupy latinského obřadu, aby dali možnost věřícím poznati byzantskoslovenskou liturgii povolením a podporou slavných bohoslužeb východního ritu v seminářích, městech a j. místech, aby posílen byl duch modliteb pro sjednocení Církve. S tím harmonicky souvisí připojení se kongresu k prosbě ústředního Apoštolátu sv. Cyrila a Metoděje, již dříve písemně podané, aby sv. Stolice na úmrtní dny sv. Cyrila (14. února) a sv. Metoděje (6. dubna) stanovila v diecésích moravských a jihoslovanských zvláštní ofícium a tyto dny mohly býti slaveny jako svátky a aby toto privilegium bylo rozšířeno i na ostatní diecése československé a polské. (Stylisace vynucena formálním textem původní písemné žádosti ACM.) Sem konečně patří i požadavek, aby ve všech seminářích v Československu byl zřízen odbor Apoštolátu CM a protože myšlenka vyšla ze sjezdu slovanských bohoslovců, je naděje, že to budou životné útvary.

Myšlenka unie nemá jen velké horlitele a mučedníky v minulosti, jako sv. Josafat. Má své vynikající

pokračovatele zvláště v rozšiřovateli cyrilometodějské tradice, v jejichž čele stojí biskup svatě paměti Antonín Martin Slomšek z Mariboru, o jehož povýšení na oltář usilují katoličtí Slovinci, kteří svou prosbu svatému Otci podepřeli již 400.000 podpisy. Kongres se připojil k prosbě o blahorečení biskupa Šlomška, o němž několik informativních slov na jiném místě.

VII. unionistický kongres v rámci jubilejních oslav svatometodějských na Velehradě měl opravdový úspěch. Přibývá i v řadách zahraničních účastníků nových mladých odborníků a tak u hrobu sv. Metoděje pro rozšíření jeho dědictví a jednotu Církve vidíme pracovat zástupce všech slovanských národů, ale i Španěly, Francouze, Belgičany, Angliča-

ny, Italy i Němce. Katolická Evropa tu holdovala dílu slovanských věrozvěstů, hodnotí jejich životní úsilí pro jedinou církev Kristovu a opřena o jejich příklad pokračuje v úsilí o sjednocení. Není dojmavějšího a povzbudivšího příkladu pro katolika a Slovana, vidí-li na př. při Nejsvětější Oběti slovansko-byzantským obřadem celebrowané mezi příslušujícími kněžími i Belgičany, Angličana, Španěla atd. Mají-li v těchto národech smysl a lásku pro práci o unii, čím více jsme povinováni my! Je nezbytné, aby i laická akademická mládež uchopila se práce v Apoštolátě sv. Cyrila a Metoděje, práce pro pochopení a šíření unie. Je to jeden z příkazů letošního kongresu v jubileu velehradském.

Právní stránka anglo-arabského sporu o Palestinu.

M. W. — Těsně po našem minulém článku o hospodářském rozvoji Palestiny a tamní židovské expansi vypukly, jak známo, velmi vážné nepokoje, které neutichly dodnes. Spor má velmi hluboké kořeny, hlavně na hospodářském poli, ale neméně je zajímavý a významný po právní stránce. Řešení této právní stránky má nedozírný význam pro budoucnost, hlavně v otázce vytvoření sionistického státu, který ovšem nás všechny katolíky přímo zajímá.

Jisto jest, že nynější spor není jen dočasnou agitací, která by se dala zlikvidovati rychle obratným jednáním. Anglie jako mandátární moc bude mít před sebou zdoluhavý a těžký úkol, ve kterém musí myslet i také na další budoucnost, pročez jen represivní metody jí naprosto nepomohou.

Jaké jsou závazky Anglie k Židům a jaké k Arabům?

Anglické závazky jsou jinak, možno říci, definitivní a jasné. Mandát, do kterého bylo výslovně vtčleno Balfourovo prohlášení, uložil Anglii před skoro 19 lety úkol zajistiti v Palestině vytvoření Židovského národního domova. Tento závazek však není naprosto omezován žádným numerus clausus, to jest Anglie může připustiti libovolný počet Židů do Palestiny „ad infinitum“. Jedině hospodářská únosnost země může tento příliv brzditi. Jak známo z minulého článku, vzrůst židovského obyvatelstva, byť byl by přesto regulován, nabyl rozměru skutečného vpádu do země.

Které jsou nyní vlastní závazky Anglie? Článek 2. Mandátu ukládá Anglii povinnost „střežiti občanská a náboženská práva všech občanů Palestiny“. Znamená to, že Anglie jest povinna střežiti jen soukromé zájmy Arabů jako jednotlivců? Článek 6. Mandátu ukládá Anglii, „že má pečovati o to, aby práva a posice jiných vrstev (sections) obyvatelstva než židovských nebyly prejudikovány“. Balfourovo prohlášení zase zavazuje Anglii k tomu, aby „nedělala nic, co by prejudikovalo občanská a náboženská práva existujících nežidovských obcí v Palestině“. Skutečně Churchillovo memorandum ze dne 3. června 1922 prohlašuje, že „vláda Jeho Výsosti nemá v úmyslu vytvoření úplně židovské Palestiny anebo zničení čili *podřizování* arabské obyvatelstvo, řeč anebo kulturu v Palestině“.

Zde jsme u kořene palestinského problému. Jak známo, před pěti lety Židé představovali jen čtvrtinu celého obyvatelstva, dnes už jednu třetinu. Proti 760 tisícům Arabů čítá dnes Palestina už 400.000 Židů. Vzhledem k tomu vzrůstajícímu podílu Židů na celkovém počtu obyvatelstva Arabové právem se obávají, že by časem mohli býti skutečně *podřizováni* židovskému obyvatelstvu, které mimo to jest daleko silnější svým bohatstvím, vzděláním, obratností a organizací. Stačí jen tolik, aby Židé dosáhli stejného počtu a Arabové se stanou skutečnou menšinou ve vlastním domově, i kdyby snad z hospodářského rozvoje země by i určitá část obyvatelstva měla nějaký pro-

spěch. V tomto případě však porušila Anglie své závazky k Arabům?

Všecko, co podle dosavadního výkladu bylo uloženo Anglii v zacházení s nežidovským obyvatelstvem, vyplývá ze smluv, na kterých se Arabové sami nesúčastnili jako smluvní strany. Balfourovo prohlášení jest smlouvou jen mezi britskou vládou a sionistickou organizací. Covenant je jen smlouvou mezi britskou vládou a ostatními vládami členů Společnosti národů. Mandát jest smlouvou mezi britskou vládou, Společností národů a hlavními spojenci. Arabové však tvrdí, že mají s Anglií smlouvu, která jest mnohem staršího data než všechny ostatní vyjmenované smlouvy: Palestina leží prý totiž v území, za které se britská vláda ve výměně dopisů mezi MacMahon a Husayn z roku 1915—1916 zavázala, že uzná a podepře nezávislost Arabů. Podle britského ministerstva kolonií Palestina by však nepatřila do tohoto území. Zde leží jádro právního sporu mezi Araby a Anglií, která však tuto výměnu dopisů neuznává, jelikož nebyla uveřejněna a mimo to není prý jasná.

Arabové se však bojí rozvoje Židů v Palestině i z jiných důvodů. Palestina patří do mandátů třídy „A“, to znamená, že jest přidělena mandátární mocnosti jen přechodně. Tak jako Anglie uznala Irak, i Francie chystá nyní uznání Syrie. Stejným způsobem může jednou Anglie uznati Palestinu. Arabové se právě bojí, že by Anglie tento krok učinila, až židovské obyvatelstvo bude dosti silné, aby si podmanilo Araby. Kdyby Anglie se zřekla Palestiny ve prospěch židovské většiny, která byla vlastně utvořena úmyslně pod mandátárním režimem, právem by museli z toho Arabové odvozovati, že Covenant byl uplatňován velmi křivě.

Proti tomu Arabové se brání dnes celou vášní, takže britská vláda jest postavena jen před dvěma východisky buď se dohodnouti, anebo poraziti arabskou revoltu násilím. Dnes vidí každý, i Angličané sami, kam by vedla politika násilí a zbrani na dlouhou dobu: především by taková represivní politika vlastně podnítila ostré panarabské hnutí i mimo Palestinu v sousedních arabských zemích, a dále by takovým zneklidněním byla zničena celá budoucnost Palestiny, která závisí na vývoji země jako středisku mezinárodních lodních, letních a železničních tratí jako i olejových trub. Jisto jest, že budoucnost židovského domova samého v Palestině jest závislá jen na tom, podaří-li se Anglii dohodnouti se s Araby. Kompromisní formule by spočívala v tom, že podle Churchillova memoranda „Balfourovo prohlášení“ neuvažuje o tom, vytvořiti z celé Palestiny židovský domov, nýbrž vytvořiti tento domov v Palestině. Otázkou jest, zdali na to Arabové tak rychle přistoupí. Nepodaří-li se to, pak nastanou těžké časy pro Židy i pro Anglii. Palestinský problém nebude řešen, nepovede-li se Anglii postarati se o to, aby jak Židé, tak i Arabové se cítili jistými v Palestině. To ovšem znamená také zaražení židovské expan-

Poznámky ke sjezdu slovenských spisovatelů.

V loňském ročníku tohoto časopisu jsem uveřejnil úvahu „Čech a Slovák — Čechoslovák“, kde jsem vzhledem k pražské centralisační politice řešil otázku, chtějí-li Slováci splynouti s Čechy v jednu národnost československou, či jsou-li rozhodnuti vyvíjeti se jako samobytný národ slovenský. Dovodil jsem citáty z nejvážnějších současných spisovatelů slovenských, že trvají na stanovisku národní samostatnosti, ovšem v pevném rámci státní jednoty československé, jdouce tu ve slépějích Ludovíta Štúra i Hurbana Vajanského — jehož literární jméno v předním pražském deníku nedávno důsledně tiskli Vojanský, na důkaz znamenité informovanosti redakce o věcech a osobách za Moravou!

Všimněme si dnes, jak se k této otázce postavil červnový sjezd slovenských spisovatelů v Trenčanských Teplicích. O jednání sjezdovém přinesl obsažné referáty zároveň s kritickými poznámkami Mazáčův „Elán“ Z tohoto pramene čerpám své doklady k thesei, že první sjezd literátů slovenských bezvýhradně a otevřeně trvá na stanovisku *samostatné národnosti slovenské*.

Hned prvý článek z pera protagonisty mladého literárního Slovenska, *Mila Urbana*, zdůrazňuje, že spisovatelé slovenští považují vzájemný poměr české a slovenské literatury za „vzťah dvoch rovnocenných činiteľov nášho kultúrneho života“. Při tom vytýká, že „časť českej vedy, stojaca v službách politických, neváha predstavovať svetu slovenskú literatúru ako vedľajší, nárečový zjav literatury českej, ktorý dnes udržuje sa iba silou sotračnosti. Preto aj ten dešpekt k nej a jej sústavné odvozovanie z českých prameňov, hoci slovenská literatúra už od Štúrových čias rástla samostatne.“ V dalším si M. Urban libuje, že se na sjezdu ozval „hlas nového Slovenska, ktoré ústami svojich spisovateľov seabavedome domáha sa plného, neľahovaného života“ Rozvážný *Tido J. Gašpar* uvažuje o slovenské národní ideologii, vybudované na Štúrových základech a dospívá k nesmlouvavému a jednoznačnému prohlášení: „*Slovenský národ je pre*

nás definitívna skutočnosť“, vyznáváje zároveň jménem shromážděných „*spoluzodpovednosť za osud československého štátu a slovenského národa*“ Také sjezdový *Spoločný prejav slovenských spisovateľov* mluví výhradně o *slovenském* národě. V další stati *Michal Chorváth* shrnuje výsledky sjezdového rokování, mezi nimiž na druhém místě uvádí „*zavrhnutie československej orientácie slovenskej kultúry*“ a tím zároveň odmítnutí pražské ideologie jednotného národa československého.

Osobitě a velmi pozoruhodné stanovisko k sjezdovému průběhu zaujal básník a františkán *Rudolf Dilong* slovy: „*Otázke ideovej sa vari najviac času ušlo, ale mali sme dojem, že sme na kongrese niekde v Moskve, lebo tu na pretrase skoro nebolo inej ideologie, ako socialistická*. Kam sa podely ostatné ideové otázky životné a umelecké?“ Dilong se tu dotekl velmi bolavého místa. Slovensko, o němž věříme, že je utlačující většinou uvědoměle katolické, na sjezdu se projevilo velmi jednostranně a levičácky — už tím okatým favorisováním sovětského žida Ehrenburga a téměř naprostou levicovou reprezentací českých hostů se St. K. Neumannem v čele. Katoličtí spisovatelé slovenští vyjma Dilonga se chovali pasivně a z českých katol. literátů nebyl na sjezdu ani jediný.

Ačkoliv tedy na sjezdu slovenských spisovatelů pražská ideologie jediného národa československého byla slavnostně pohřbena a samostatnost národa slovenského plnými ústy prohlášena, nepochybujeme, že Praha nepřestane Slovákům do omrzení vnucovat své českoslovenství. Je to věc pro dnešek naprosto marná a Slováky zbytečně rozladující. *Bylo by na čase, aby chom Slováky nechali být tím, pro co se sami té chvíle rozhodli*. Mají k tomu plné právo. Nad budoucností však nezoufejme. I při dnešním živení nacionalismu slovenského není vyloučeno, že přirozený vývoj v budoucnosti půjde znenáhla k úplnému splnutí. Vzájemné prolínání ve společném státě vykoná divy! Ale přes koleno to nelze přelomit, ani násilím vynutit.

J. Sv—Kk.

Francouzské katolické školy a levicová vláda.

Blumova vláda připravuje školskou reformu. Docházka školní má být prodloužena nejprve z třináctého roku na čtrnáctý a postupně zdokonalením programu školní přípravy na život, prodloužení školní docházky má jít až do 16. roku. Školství má být sjednoceno, čili zestátněno.

Návrh zákona je s to, aby dal smrtelnou ránu katolickým soukromým školám, které jsou největší chloubou a oporou francouzských katolíků, vydržo-

vány za milionových obětí. Všude ve městech, ale i na venkově se najde osadní katolická škola. Katolíci užívají pro své školy zásadně názvu „svobodná škola“ Jsou i případy, že ve „svobodné“ škole jsou všechny děti ze vsí a v obecní (státní) dítě cestářovo anebo vůbec osob na státu závislých. A přece ve státní škole je vyučování zdarma a ve „svobodné“ se musí přirozeně často draho platit.

Všechna větší města mají i své „svobodné“ střední školy. Francouzská škola nezná našeho dělení na gymnasium, reálku, reálné gymnasium, reformované reálné gymnasium. Je to prostě gymnasium. Je-li státní, jmenuje se „lycé“, je-li soukromé, jmenuje se „collège“. Vyučování je jednotné. Je pouze výběr v jazycích. Po maturitě, chce-li studující se stát knězem, lékařem, profesorem, advokátem studuje filozofii před vstupem na vysokou školu, chce-li být inženýrem, důstojníkem, hvězdářem, studuje matematiku. Přesto se církevní školy střední dělí na trojí: školy se správou diecéšní, tedy přímo školy konsistoří vydržované, dále školy jako soukromý podnik vydržované katolíky, jehož správa je jimi i volena, pouze inspekce je církevní a konečně tak zvané externáty. Jsou to ústavy, kde studenti pouze bydlí a jsou přidržováni ke studiu. Škola, i státní, je jim vybrána a doplněno jen vyučování náboženství, které na státní škole neexistuje. Ve velkých městech má tento typ škol výhodu, že může pro své svěřence vybrati nejlepší školy, nejlepší profesory.

se v zemi, a to v nejlepším případě. Odpor Arabů jest tak silný, že ho britská vláda už nemůže podceňovati.

Samy anglické kruhy uznávají, že není možno udržeti vládu jen vojskem a zdůrazňují otevřeně, že palestinská politika, i když prozatím by musela jít tou cestou, nemůže skončiti na této cestě, jelikož jinak by v nejlepším případě znamenala jen okamžitý úspěch s vyhlídkami dalších a ještě ostřejších rozbrojů. Arabové už svým islamským fanatismem by nikdy nepustili, aby skončili jako chudá menšina, místo aby bylo postaráno o zvýšení jejich životní míry. Cílem palestinské politiky, jak píše Angličané, může být jen dvojí: buď vytvořiti židovskou Palestinu s arabskou menšinou anebo dvounárodnostní Palestinu se dvěma národy, stabilisovanými na stejné úrovni. Anglie se bude museti nyní jasně vyjádřiti pro jednu z těchto dvou cest. Jak se zdá, Arabové to chtějí právě míti jasno.

Katolíci mají i své vysoké školy odborné. Na příklad jsou mi známy dvě vyšší školy zemědělské „svobodné“.

Konečně má Francie i několik katolických univerzit. Největší je v Paříži. Ředitelem je kardinál Baudrillard, člen proslulé Francouzské akademie, kde je výkvět francouzské učenosti. Tato universita má více než 100 profesorů, z nichž mnozí mají i slavné jméno.

Pro nás je zajímavé, že Francouzi nikdy neuzívají titulu doktor, s výjimkou jedná-li se o doktora medicíny, tedy lékaře. Vůči cizincům však ze zdvořilosti zachovávají jejich titul dr. Ovšem, čte-li obyčejný Francouz v novinách „Dr. Beněš“ (podle výslovnosti francouzské) je přesvědčen, že máme presidenta lékařem (bez vtípu raději lékaře presidentem) a projeví snad své podivení, proč zůstává „doktorem“, když už je presidentem.

Zajímavé je rovněž známkování na francouzské škole. Každou sobotu přináší žák své známky k podpisu rodičům. Na vysvědčení se otec dovídá, že na př. jeho synek je mezi 42 žáků ve třídě 9. v pilnosti a 3. v chování. Známkování v předmětech je také rozdílné. Je 10 bodů. Za určité množství chyb je srážen vždy jeden bod. Tak s 9 body je žák výborný, s 5 to není výtečné, se 2 je to prabídné.

Církevní školy jsou organisovány a řízeny v každé diecési neodvisle ve financování i správě podle vůle biskupa. Je však v činnosti devět celostátních spolků, které sdružují buď rodiče, profesory, ředitele, ústavy pouze za pomocnými účely jako propagace, informace, statistika, opatrování míst a podobně. Teprve v poslední době byla zřízena národní komise všeho katolického školství, odpovědná přímo episkopátu.

Jest však projevována naděje, že katolíci si uhájí své školy, které vydrží za takových obětí, a které dodávají Francii její inteligenci v tak velkém počtu a kvalitě.

Brožka.

Karel E. Vlček:

Přes čas.

To nesvíti slunce nad námi,
to na nás se nesmějí hvězdy,
to očima rozžhavenýma
sklem se na nás dívá
do světla vtělená, stroji a dělníky stvořená elektřina.
Slunce nám nesvíti a přece vidíme
očima svýma

dřinu a práci, která dnes ještě musí hotova být
a která ještě zbývá.
Nebijte, hodiny!

Nečekej, matičko, syna.

Do šesti nepřijdu z práce dnes domů.
Pracujem přes čas, chtějí to páni.
Nechod' mi naproti. Nevím, kdy přijdu.

Ti páni nemají cit.

Chceme-li chleba,
musíme mlčet a dít.

Pracujem přes čas s přepětím sil
a jiným, kdo mohli by pracovat v určeném čase
společně s námi,

práce se nedá.

Ó, dobře si výkonnost člověka na HP vyčíslil

a dobře vědí,
že každý sval,
který se do smrti neupracoval,
nemůže mít.

Nebijte, hodiny!

Nečekej, matičko milá.

Snad přijdu — sám,
snad přivezou mne,

až opustí mne síla.

Ze sbírky „Údery kladiva“.

Jak vypadá dnešní Mexiko. Rozhovor s msgr. Ruiz y Floresem.

„New York Times“ otiskl nedávno rozhovor s msgr. Ruiz y Floresem, bývalým nunciem v Mexiku, který pobývá ve Spojených státech od té doby, co byl brutálně vypovězen z Mexika roku 1932. Některá místa jeho projevu osvětlují dokonale režim mexický, a proto jsou hodna pozornosti i u našich čtenářů.

Msgr. Ruiz y Flores potvrzuje nejdříve zmatenou situaci v Mexiku:

„Co se týče ozbrojených skupin v Mexiku, nelze se jejich početnosti diviti. Jest třeba si připomenouti, že ze sedmdesátidvou presidentů, kteří vládli od vyhlášení mexické nezávislosti, bylo pětadesát presidentů ze stavu vojenského a všichni, vyjma dvanácti, došli k moci nezákonně. Celkově nazíráno, lze rozdělit ozbrojené skupiny do čtyř tříd. První jsou skuteční bandité, kteří se skrývají v horách. Do druhé skupiny lze zařadit ty, kteří stojí ve zbrani proti některým místním vládám, jak tomu bylo na příklad nedávno v Sonoře, když bylo útočeno na místní policejní strážnice. Třetí skupina, rovněž ozbrojená, podporuje záměry Villarealovy, který propadl při posledních volbách presidentských a který se prohlašuje za jediného, pravého obhájce ústavy. A konečně je možné, že se na některých místech ozbrojili rovněž katolíci, ale bez jednotného plánu, bez organisace — a bez souhlasu Církve! Biskupové i kněží nabádali lid k tomu, aby se vyhýbal jakémukoliv vměšování mezi ozbrojené skupiny jak se souhlasem, tak i s odporem.“

Dotázán na možnosti, zda by se některé povstání mohlo podařit, apoštolský nuncius vážně odpovídá:

„Možnost existuje. Podle mého názoru je dnes obecná situace v Mexiku velice vratká. Nespokojenost je všeobecná ve všech krajích, ježto lid nepoživá žádné svobody ani jiné skutečné bezpečnosti.“

Rozličné ozbrojené skupiny pudí k činnosti spíše zoufalost než politická idea. Neboť vlivem dobré sklizně a zvýšené hodnoty peněz v posledních letech, většina národa se ocitla ve stísněných poměrech. Pak je to rovněž vlivem nepodařeného řešení agrárního problému, na němž ztroskotala nacionální revoluční strana. Rozdělení půdy peonům, tak jak to zamýšlel Calles — muž, který má skutečnou moc za každé vlády od roku 1926 — nestalo se činem reálné administrativy. Jak se vyjádřil sám Calles v řeči, pronesené v San Louis Potosi, problém byl obrácen na politiku a na výdělkářství.

A zákony o minimální mzdě, zavedené Callesem, vůbec nezlepšily postavení dělníků, protože ceny všude se zvýšily rychleji než mzdy. Bylo mi řečeno, že lidé reptají proti samotnému Callesovi, kterého činí odpovědným za zvýšení potravinářských cen, protože prý Calles kontroluje hlavní potravinářské trusty, mléko, cukr, sůl atd., a jeho účast v trustech je ovšem zapsána zpravidla pod jmény jeho přátel a politických pomocníků, jako je třeba Saenz.“

„A kromě toho se nepřehlídí, že strana Callesova hluboce zranila city a tradice lidu,“ pokračuje arcibiskup. „Nebylo by tedy nic divného, kdyby se jednoho dne veškerý lid mexický vzbouřil, jak to činí jiné utlačované národy. Mexičtí katolíci mají jistě právo hájiti jako občané svá lidská práva. Ale Církve zakázala zvednout náboženský boj ve jméno katolické strany!“

Msgr. Ruiz y Flores přechází posléze ke zvláštnímu postavení katolicismu.

„I když je většina mexických chrámů zavřená, i když zákon povoluje jen pobyt 300 kněžím, zbavených ostatně veškerých občanských práv, žije-li tam na 2700 kněží mimo zákon, který je nutí skrývat se a vykonávat své poslání s nasazením vlastního života, když byly potlačeny katolické organizace a tisk, lid zterorisován, není pochyby, myslím, že se nacionální revoluční strana nepokusí provést vyhlášený plán vypuditi úplně Církev z Mexika.“

Jak odporovat? Jak pracovat na revisi protináboženských zákonů?

„Mexický zákonník zakazuje každou politickou stranu s náboženským cílem,“ odpovídá apoštolský nunciatus. „Tak jsou činní katolíci nuceni organizovat se ve skupinách s ostatními lidmi. A z katolické iniciativy byly vytvořeny rozsáhlé organizace rodičovské, studentské, dělnické a mládeže. Členové těchto organizací jsou rozličného náboženství a různého původu, jediné je slučuje společný cíl hájiti se proti

výstřelkům zákonů a vlády. Ačkoliv takové organizace jsou založeny na nacionální základně, spojení mezi městy a různými okresy je ještě velmi nedokonale.“

Proto také oposice proti novému školskému zákonu byla všude velmi silná. Většina manifestací vyšla z podnětu protestovat proti porušení III. článku ústavy. Spousta učitelů opustila svá povolání než by se podřídila novému programu. vyučovacímu, vylučně „socialistickému“.

„Ve skutečnosti mexická vláda znásilňuje každý den vlastní ústavu: popírá svobodu slova, tisku, shromažďování, ruší listovní tajemství, vniká do domů a zatýká klidné občany bez příčiny a rozkazu. Schvaluje zákroky se zbraní proti lidem, jejichž jediným zločinem je, že vzývají Boha ve svém obydlí. Je-li to dostatečný důvod, aby taková vláda byla svržena, nezáleží přece na mně, abych něco takového tvrdil, zvláště když je mi rovněž odňato právo nazývat se občanem mexickým. Je nutné, aby si lid sám vyřešil podobné otázky.“
Přeložil Karel Vach.

Jak pohlíží Třetí říše na své zadlužení?

—alm— Čelný národohospodářský pracovník Třetí říše, ředitel Říšské banky dr. Rudolf Eicke, vydal brožuru o německém zadlužení pod názvem „Proč zahraniční obchod?“, ve které vykládá, že cizina pohlíží na německé zadlužení brýlemi mámení. Pokládá je totiž za německý problém, místo za *problém světového hospodářství*. V rámci německé hospodářské politiky hraje ovšem to zadlužení významnou roli, ale nikoli pro svou výši, nýbrž pro obtíže, které se staví v cestu umořování a úhradě úroků. Zdůraznití nutno, že *z oněch okrouhle 27 miliard marek (podle stavu 1930) celých 11 miliard, tak zvaných reparací, jest pokládati za koukol národního hospodářství*, neboť tato suma je pro ně úplně neplodná. Věřitel si musí uvědomit, že je povinen poskytnouti dlužníkovi příležitost, aby se svého dluhu zbavil, a to je v našem případě jen možno *dobavkami zboží*. Tedy: *naděje na peníze je závislá na rozmachu německého zahraničního obchodu*. Německé zadlužení vůči cizině vypadá takto (v miliardách marek):

Červen 1930 okrouhle 27	září 1932 19.5
prosinec 1930 okrouhle 26	únor 1933 19
červenec 1931 okrouhle 23.8	září 1933 14.8
listopad 1931 okrouhle 21.3	únor 1934 13.9
únor 1932 okrouhle 20.6	leden 1936 13

Z této tabulky je zjevno, že se Německo — podle dra Eicke — snaží splácet. Je nezbytno — tvrdí autor dále — přihlížet k okolnostem, které věřitel zpravidla přehlíží. Zahraniční úvěr je vázán dvěma postupy: především je nutno dát peníze dlužníku k dispozici a pak ujednat způsob, jakým bude úvěru použito. Nebylo-li výslovně ujednáno, že příjemce zaplatí půjčkou své zahraniční závazky, tedy pouhým připsím, pak je samozřejmo, že věřitel reflektuje na úhradu zbožím a službou. Ostatně oněch 16 miliard úvěru (1930) bylo z valné části dodáno ve zboží. Tudíž není dlužník povinen vracet platidla, nýbrž zas zboží.

Cizina však brání německému vývozu a vykrucuje se, že dodavatelé toho zboží v podmínkách úvěru nebyli uvedeni. My však — píše Eicke — říkáme: *Zboží se cizině bude platit zas jen zbožím*. V mezinárodním styku nelze uplatňovat, vzhledem k měnovým hranicím a předpisům onen styk upravujícím, zásady platící doma, v uzavřeném národohospodářsky celistvém tělese.

S právního hlediska je věc zcela jednoduchá: V oněch úvěrních smlouvách jsou sice zpodrobněny podmínkou zajišťovacího, finančního a valutárního rázu, než není tam nic o tom, jak má dlužník svůj dluh splácet. Věřitel musel přece vědět, že ožebračené Ně-

mecko nebude splácet hotově. Není naší věci — píše Eicke dále — pátrat po důvodech, proč věřitele nezajímalo, jak Německo bude dluhy splácet. Cizina nám dala ochotně úvěr a my jsme ochotni splácet stejným způsobem. Jelikož věřitel a zákonodárce nebyl tehdy jedna a táž osoba, bylo by bývalo správně ujednávat ony smlouvy za účasti státu. Pozdější potíže nebyly, jak je vidět, čistě finančního nebo hospodářského rázu, nýbrž měly kořeny v politických přesunech; tím se staly též mezinárodní hospodářské styky politickou záležitostí.

Pro nás, jako všeobecně nenáviděné dlužníky, je jen potěšitelné, že svět o naší platební schopnosti už ani nemluví. Doufejme — končí autor — že na tom zůstane.

Eickova brožura není ničím jiným, než obhajobou Schachtovy taktiky, která je už dávno prohlédnuta. Eickovo odvolávání na jakési právnícké hledisko je holé balamucení; velmi chytrácky je zamlčeno, že valná část z těch úvěrů byla věnována na zbrojení, tedy na účel zcela neplodný. Celý succus té argumentace je, že cizina má odběrem zboží krýti německé vojenské výdaje.

Demokracie a Církev.

„I vlna demokratická, která stále stoupá (pojednání je z 1. ledna 1919), nese s sebou, jak to dobře známe, utopie, nebezpečné bludy. Není pochybnosti, že může býti zprvu pro Církev příčinou starostí, rozpaků, třeba i pronásledování. Ale některé z myšlenek, které ji oživují a mnoho ve způsobu jejího jednání jest povahy tak katolické, že *Církev má právo žádati od tohoto hnutí v budoucnosti, kterou Bůh sám zná, vzrůst svého vlivu na národy!* Jaká velkolepá úloha se zde nabízí Církvi! Zase, jako již jindy v dějinách, bude mítí úkol toto úžas budící hnutí pročistiti, uvésti do správných kolejí a zúrodniti svou naukou, jež bude musiti býti stále více objasňována, svými zařízeními, která budou musiti býti stále dokonaleji přizpůsobována potřebám přítomné hodiny a pečlivým rozlišováním při novém proudu mezi pravdou a bludem, mezi utopií a zdravým rozumem, mezi praxí a fantasií.“

(Kardinál Jan Verdier v Revue pratique d'Apologétique, 1. ledna 1919.)

Totální stát.

Výraz vznikl v poslední době, ale obsah, který označuje, lze již spatřiti v císařství asyrském a babylonském. Fašismus obnovil a určil povahu totálního státu: „Nic není mimo stát nebo nad státem ani proti státu. Vše je v státu, vše jen pro stát.“ Co se týče formule, podobné ideje byly již hlášány a uskutečňovány v minulosti. „Leviathan“ má dva věky a jemu náleží půl historie.

Přesto lze pozorovati, že je určitý rozdíl mezi minulostí a přítomností. A srovnávání mezi státy více nebo méně totálními v minulosti a v přítomnosti nám dává tolik odlišných znamení, že jsme nuceni usoudit, že moderní zkušenost v totálním státě má jisté vlastnosti, které jsou jí vlastní a které nelze s ničím směřovat.

A jest tomu tak, protože historické procesy se nedají opakovat. Úplně nevědomky se přetvářejí zkušenosti z minulosti v přítomnosti v nové historické individuality a právě tak stále nové generace a nové osobnosti uskutečňují historii tím způsobem, že následují bez přestání po sobě.

Proto jest třeba se vyhnout abstraktnímu schématu, který jest nezbytný jen jako didaktická metoda, nebo je nutný na příklad k stavbě domu. Ale jakmile jej bylo použito, je záhodno jej pustiti se zřetele, chceme-li se potěšit vzhledem domu.

Skutečnost má hrůzu ze schématu: nyní, když myslíme na totální stát, myslíme především na bolševické Rusko, na fašistickou Itálii, na nazistické Německo, na Kemalovo Turecko, na polo socialistické a polo lupičské Mexiko. Sluší sem přiřadit ještě státy, které se inspirovaly totálním státem, a to: Rakousko, Polsko, Portugalsko. A jsme-li již puzeni ke generacím a k typům, stane se tak jen z pohodlnosti k jazyku, že mluvíme o totalismu bolševickém, fašistickém a nazistickém. A dokonce můžeme i poctiti Pilsudského, že razil nový —ism, a mluvit o „pilsudskismu“. Slovo je tvrdé, ale i sama věc byla daleka toho, aby byla sladká.

*

Ideje o státu přísluší moderní historii. Ve středověku se nemluvalo o státu, nýbrž o královstvích a králích, o císařstvích a císařích, o pánech a vasalech, o městech a republikách. Chtěla-li se odlišit povaha moci, mluvílo se o moci světské, aby se rozlišovalo a vyjádřil protiklad k moci duchovní. Lid byl nazýván národem. Třídy, stavy a cechy. Základ života sociálního byl nazýván obcí nebo jménem celku, universitas. Každá skupina sociální žila svým způsobem, měla svou svobodu, výhody a svá práva. Sociální celek projevoval život jako živoucí svět, monad, podobné harmonie, jakou vybudoval ve svém systému Leibniz, kdež ovšem tato harmonie byla jen naznačena, ale nebyla vždy skutečně ustavena.

Právním základem tohoto světa ve středověku byla smlouva povahy soukromé a osobní. Ba i poměr mezi lidem nebo národem a králem nebo císařem byl pojímán jako smlouva, která má za předmět vzájemné pouto věrnosti a oddanosti. Král měl respektovat obecné zákony a privilegia stavů a skupin. Tyto měly být věrny a sloužit za oporu osobě králově.

V této době neexistovala idea o státu, který stojí nad obcí a je považován za shodu s právem veřejným. Jest třeba se obrátit do renaissance a pak projíti reformací a protireformací, aby se idea o státu počala před námi rýsovat v té podobě, jak jsme si na ni zvykli, a jak ji bereme v potaz jako účinnou realitu.

V Anglii, kde konkrétní uvažování převažuje nad abstraktním přemýšlením a kde, lépe než jinde, se zachovávají stopy minulosti, mluví se mnohem méně o státu a více o Koruně, o Parlamentu, o Komoře o-

becní nebo o Radě pánů a o císařství. Část duše ze středověku se zde ještě uchovala! Jedině když se mluví o církvi a státu, vynoří se slůvko „stát“. Avšak postavení „církve a stát“ je zcela moderní. Ve středověku se mluvílo spíše o království a o kněžství, nebo o papežství a císařství, o právu světském a duchovním.

Tak jako každé slovo vzniklé z určité potřeby, slůvko „stát“ se narodilo, aby vyjadřovalo myšlenku o „stabilitě“. A to zrovna za renaissance, kdy v malých italských knížectvích, vévodstvích a pseudo-republikách (vyjma Benátek) se právě nejvíce postrádalo stability moci, jistoty v hranicích a bezpečnosti v nezávislosti. A právě tak jako „lucus a non lucendo“ mluvílo se tam tedy o státu.

V době, kdy bylo nutno vlastně vše teprve vybudovat, práce byla zřejmě úctyhodná. Když padly staré republiky, lid se bouřil, Španělé a Francouzi bojovali v Lombardii, v Římě, v Neapoli a na Sicílii. Myšlenka o moci-síle, která by byla velmi účinná proti Církvi, proti závistivým sousedům a útočným cizincům, ba i proti rebelským prvkům, se nabízela jako jediný vhodný prostředek k zajištění státu i jeho hlavy, zvláště byl-li to usurpátor, což bývalo nejčastěji. Zosobnění státu v knížeti představovalo první projev státu a našlo svého teoretika v Macchiavelim.

Tento objevil v politice „účinnou pravdu“, nazvanou mnohem později „smyslem státu“ právě tak, jako v běžném čase bylo vynalezeno slovo „realpolitik“ neboli věčná politika. Souvislost jest stejná. Cílem vladařovým je vůdcovství, k čemuž jsou podřízeny cíle všech pohnutek. Prostředkům se nepřikládá výlučný význam; tím lépe, když jsou to prostředky počestné, nejsou-li takové, ale jen užitečné, není třeba je vyloučiti. Náboženství je užitečné, pokud drží na uzdě práva lidu, morálka rovněž tak s hlediska dobra obecného. Ale vně morálky a náboženství se pohybuje politika, chápaná v tom smyslu, jak je uměním vládnouti, střiči síly a rozšiřovati moc. Macchiaveli nemá zálibu v zločinech, ale poskytuje-li zločin úspěch, Macchiaveli se obdivuje jeho výsledkům.

Včera jako dnes je stále mnoho shody s Macchiavelim, ale dává se pozor na to, aby to nevyšlo najevo. Naopak pečuje se o to zamaskovati nemorální chování zdáním (velmi průhledným) historické osudovosti, menšího zla, nacionálních výhod, ba i užitečnosti v ohledu náboženském. Macchiaveli nezahalil svou myšlenku do pokryteckých závojů, nýbrž vybudoval v teorii triumf užitečnosti, pojatou jako převažující důvod státu.

Od Macchiaveliho k Lutherovi jest přechod stěžejí patrný. Luther umístil veškerou moc, i církevní, do rukou knížete, který se ocitl tak bez uzdy a bez kontroly jak se strany Církve, tak od lidu. Macchiaveli podrobil účel náboženství účelu státu zosobňovaného knížetem. Luther učinil ještě více: Odloučil morálku od víry, zcela odevzdal život morální a organizaci náboženskou zároveň do rukou světské authority. Knížata německá byla nadšena tím, že sjednotila ve svých rukou veškerou moc, tím více ovšem, že moc náboženská byla tehdy značně rozlehlá a velmi výnosná v ohledu fiskálním. Všechna knížata reformovaná tak učinila. Ostatní knížata, věrná Římu, zcela respektující (až do určitého bodu) papežskou autoritu, těžila tolik ze svobod církevního práva i co se týče tisku, že v celku vzato, dobře jen soupeřila s odpadlými knížaty. Podivuhodná shoda v duchu doby!

Zkušenost, získaná téměř za jedno století od macchiavelismu s jedné strany a s druhé strany od

Florentská úmluva

Příští kongres unionistický nechť se koná na Velehradě v roce 1939, kdy připadá pětistá výročí t. zv. florentské dohody, jejíž význam nechť je stále slovem a písmem šířen.

První odstavec resoluce VII. unionistického kongresu velehradského 1936.

reformovaného i nereformovaného césaro-papismu, vyvolala potřebu dáti teoretický základ těmto tendencím, kterým již nestačil empirismus Macchiaveliho, ani výnosné služebnictví Lutherovo.

Teorie o „suverenitě“ má své systematické zpracování v díle „Šest knih o Republice“ od Jeana Bodina (1575). Pro něho jest suverenita absolutní a ustavičná moc republiky, držící se v určité míře sama sebou a dávající základ státu. Jest to moc ukládající zákon, aniž by z této funkce plynuly závazky, tedy opak toho, co bylo ve středověku, kdy zákon byl nad veškerou moc a jeho příkazy zavazovaly jak vladaře, tak též lid.

Není třeba věřit, že nauka o suverenitě (ať je již pojem stát nazýván tak nebo onak) nepokoušela zákonodárce a panovníky ve středověku a že králové se před Lutherem a Macchiavelim nedomnívali, že jsou povýšeni nad zákon. Dokud se teorie nerozšířila a nepřizpůsobila historickým podmínkám, zůstává stále ještě něčím jiným. Ale jakmile se stává interpretací, uznávanou většinou a učiněnou základem sociálního života, jest to již opět něco zcela jiného.

V moderní době teorie o suverenitě zevšeobecněla, ačkoliv stoupenci monarchie, kalvinisté, dominikáni i jesuité ji potírali, každý ze svého hlediska, ihned při jejím vzniku. Avšak v druhé polovině XVII. století přiblížil se jí více nebo méně celý svět. Nadána povahou božskou, suverenita se stává božským právem králů. Bossuet, jako theolog, dává teorii tohoto práva ve formě gallicanské. Protestantští a anglikánští theologové vykládají toto právo ve svém dvojitém absolutismu, občanském a náboženském. Řím se staví proti prvním i druhým, aby udržel práva Církve, a zároveň i vyzvedá práva lidu, kterých téměř nikdo nedbá.

Mimo tyto srážející se směry žije ještě „právo přirozené“. Budoje společnost spíše na abstraktní přírodě než na Bohu. Ostatně již tehdy se vyskytovala jistá tendence k pantheistickému naturalismu. Absolutismus králů byl přece, abychom se tak vyjádřili, laicisován. Právo božské, vyjadřováno doktrínou katolickou, nenalézalo vhodných výrazů v naturalistické kultuře. Právo přirozené přišlo včas, aby jej přeměnilo. Lidé v období předsociálním, téměř animálním, nebyli schopni vytvořit společnost ani vynášet zákony. Tak tedy vnášeli suverenitu na vůdce (či spíše tento ji vydával živou silou) neodvolatelným a úplným způsobem. Takto jest suverenita absolutních monarchů neukázněná, ačkoliv vyvěrá ze suverenity lidu. Hobbes pak ji učinil autoritou.

Ale jiný proud práva přirozeného, vycházející z myšlenky dobré a šťastné, před společenské povahy lidské neodkrýval v této úplné a neodvolatelné roztržce lidové suverenity ani podstatných příčin ani politických výhod. Naopak, viděl v tom se strany monarchů usurpaci suverenních práv lidu, která jsou podle Rousseaua neodlučitelná a nedělitelná. Z obou přirozených práv (Rousseauova a Hobbesova) se utvořil výsledný směr, který vkládá absolutní suverenitu lidu do rukou jeho zástupců, kteří jsou odvolatelní a znovu volitelní v určitých obdobích.

Než to by nebyl typ vlády, která by byla původní. Již v antice a ve středověku bylo známo, že moc může být v rukou jedince (monarchie) v rukou několika (oligarchie) nebo v rukou lidu (demokracie). Novinkou na této myšlence v moci bylo jen její vymezení: *suverenita nemá mimo sebe žádných hranic.*

Monarchistická suverenita práva božského nalézala své hranice v osobním vztahu mezi monarchou a Bohem. Jestliže se monarcha považoval téměř za boha, obracel v ničem tento vztah a nikdo mu nemohl zabránit v tomto „smyku“, který pro něho nebyl nijak nesnadný.

Suverenita práva přirozeného nalézala své hranice v přirozeném zákonu. Avšak uvážíme-li, že král býval jediným vykladačem tohoto zákona, lid neměl

Než uplyne třetíletí, které nás dělí od příštího unionistického kongresu velehradského, bude častokrát plněno přání, vyslovené v citovaném prvním odstavci resoluce. Chceme již nyní, dokud ohlas kongresu je ještě živý, upozorniti na význam dohody florentské, která, kdyby tolik vadného v lidské přirozenosti nezasažovala do vývoje poměrů mezi Západem a Východem, mohla býti základním kamenem uskutečněné úplné dohody a sjednocení církví. Dohoda florentská je však stále otevřenou branou, která čeká na poutníky z Východu do Věčného Říma.

První desetiletí patnáctého století v jihovýchodní Evropě probíhala ve znamení vzrůstající síly a výbojnosti osmanských Turků. Celá byzantská říše až na Cařihrad a nejbližší okolí byla jimi již dobyta. V této tísní obrátili se rozkolní Řekové na Západ se snahou docílití sjednocení církve, ale také vymocit si vojenské a hmotné pomoci od západních křesťanských knížat. Patnácté století nebylo na západě o nic radostnější, protože zmatky a důsledky papežského rozkolu a boje mezi koncilem a papežem o pravomoc a kompetenci mařily snahu o naprostou vnitřní konsolidaci Církve. Papež Evžen IV. svolal podle svého slibu synodu do Basileje, ale její malé obeslání se strany prelátů a politické poměry nedávaly naději na nějaký výsledek. Synodu, která se sešla v r. 1431 na podzim, rozpustil papež a svolal novou na léto 1433 do Bologně. Kompetenční zápas mezi synodou a papežem skončil konečně v prosinci 1433 ústupem papeže a v dubnu 1434 za předsednictví papežských legátů zahájeno v Basileji jednání, potvrzena kostnická usnesení z posledních dvou sedění, usneseny četné dekrety reformní. Jednání synody plynulo do r. 1437 — mezi jiným schválena roku 1434 i dohoda s husity — kdy dochází k novému sporu o místo jednání s Řeky. Ti chtějí některé italské město, většina synody se vyslovila pro Basilej nebo některé savojské město. Papež potvrdil mínění menšiny a když byl synodou poháněn před soud, rozpustil ji v září 1437 a svolal nový koncil do Ferrary. Z Basileje odešli nejen dosavadní stoupenci papežovi, ale i jiní rozvázní, zbytek ve své zatvzelenosti zaběhl až k volbě vévody savojského za vzdoropapeže a poslední toto schisma skončilo až r. 1449 uznáním řádného papeže Mikuláše V.

Jednání s Řeky o unii, podobně jako v Lyoně 1274, začalo na koncilu ferrarském. Byl zahájen 8. ledna 1438 za účasti cařihradského patriarchy Josefa, kijevského metropolitů Isidora, četných metropolitů, biskupů, z nichž zvláštní pozornosti zasluhuje nicejský arcibiskup Bessarion. Na koncil přišel však také osobně předposlední císař byzantský Jan VIII. Paleolog. Řekové nepřijali s ochotnou vůlí sjednotit se, aspoň valná část. Jím šlo v prvé řadě o pomoc proti Turkům, proto se vyhýbal sporným bohovědným otázkám a po šestnácti bezvýsledných seděních přeloženo jednání počátkem 1439 do Florencie, která mohla finančně koncil lépe dotovat i pak ve Ferrafe vypukly nakažlivé nemoci. Ve Florencii konečně došlo k disputacím o sporných bodech. S výjimkou arcibiskupa efeského Marka Eugenika ostatní zástupci východní církve uznali nauku katolické

prostředky, aby připomněl králi výklad pro jeho osobu méně prospěšný.

Suverenita lidová, tak jak byla chápána Rousseauem, neměla hranic kromě kolektivní vůle, která sama byla zákonodárcem. Ať již zákony byly vydává-

a sjednocení Církve.

Církve za správnou. Poskytnut jim za to ústupek, že „filioque“ nemusejí pojmout do vyznání víry a že podřídí svoje obřady a zvyky. Pak jednáno o jiných sporných věcech: o očištění, o neprodlené odplatě svatých, o používání nekvašeného chleba při eucharistii a o primátu papežském. Neochvějným pracovníkem pro unii se v těchto sporech ukázal kijevský metropolita Isidor. 5. července 1439 — jak symbolické, že je to v den svátku slovanských našich apoštolů! — podepsán dekret oběma stranami a 6. července vydal papež slavnostní bulu „Laetentur coeli“, která měla tato hlavní ustanovení: Duch sv. vychází z Otce a Syna jakožto jednoho principu a jedinou spiraci. Proto „filioque“ bylo rozumné a dovoleně k symbolu přidáno. Duše kajících, zemřeli-li v lásce Boží, ale v životě nevykonali dostatečné pokání za své hříchy, přicházejí do očištění, kde jim může být pomoci modlitbou, obětí mše sv., almužnou a jinými dobrými skutky. Obět mše sv. může být konána jak s kvašenými, tak nekvašenými chleby, každá církev má zůstat při svém dosavadním zvyku. Římský papež má primát nad celou církví, jest otcem a učitelem všech křesťanů, byla mu v osobě sv. Petra odevzdána plná moc od Krista pástí, řídit a spravovat veškerou církev, při tom budou zachována privilegia a práva východních patriarchů a to tak, že po patriarchovi (papeži) římském má mít první místo patriarcha cařihradský, pak alexandrinský, antiochenský a konečně jerusalemský.

Dohoda s Řeky neměla dlouhého trvání. Zmíněný metropolita Markus Eugenikus, který úmluvu nepodepsal, postavil se v čelo fanatického odporu proti unii, za ním poštváný lid a nižší klerus. Tlak ze zdola byl tak značný, že r. 1443 zrušili jednotu patriarchové alexandrinský, antiochenský a jerusalemský, kteří sice nebyli osobně jednání ve Florencii účastní, ale svými zmocněnci dohodu nepodepsali. Císař Jan VIII. Paleolog zrušil jednotu krátce před svou smrtí roku 1448, nedočkav se žádané pomoci proti Turkům. Těsné semknutí Církve a státu v Byzanci ukázalo se i zde. Bratr jeho Konstantin XI. za čtyři roky po nastoupení na trůn sice obnovil dohodu, ale rozkolníci fanatici nechťeli spojení s Římem a jejich výrok, že chtějí stát se raději stranou tureckou než latinskou se bohužel splnil velice záhy. 29. května 1453 padl Cařihrad a na chrámu Boží moudrosti zavlál půlměsíc. Za velké poplatky obsazován pak patriarcháti stolec kandidáty, kteří se líbili tureckým sultánům. Všeobecný náboženský úpadek odtržené církve východní na staletí pohřbil naději na spojení. Metropolita kijevský Isidor, který se tak pro unii exponoval, neprorazil přes úsilovnou snahu doma, byl dokonce velkoknížetem Vasilem jat a uvězněn, a když se mu podařilo uniknouti, odebral se do Říma, kde později zemřel. Tehdy ještě nebylo samostatné ruské církve, nýbrž podléhala cařihradskému patriarchovi.

Unie florentská ukázala dobrou cestu. Proto k jejímu výročí se upírají zraky snah po sjednocení. Třebaže se před 500 lety nepodařilo docílenou dohodu s Řeky uplatnit a udržet, měla vliv na další sjednocovací úsilí papeže Evžena IV. Posílila jeho autoritu na západě a docíleno na podzim roku 1439 jednoty s Armény, roku 1442 s Jakobity (monofysity) v Egyptě a Habeši, roku 1444 s církví syrskou, příští rok s chaldejskou (nestoriánskou) a s maronity na ostrově Kypru. Kéž by výročí přineslo urychlení unionistických snah.

Řk.

ny většinou, nebo zvolenými zástupci podle rozličných forem vytvořených v demokratické organizaci, všude zůstávala vždy zachována absolutní povaha suverenity bez hranic kromě kolektivní vůle.

*

Avšak jinde „latebat augnis in herba“: suverenita božského práva podle koncepcí Bossuetovy, nebo suverenita přirozeného práva podle Hobbesa, nebo suverenita lidová podle Rousseaua, všechny ve svém vymezení předpokládaly, vychvalovaly a urovnávaly neosobní jsoucno objektivní a vše ovládající: Stát.

Tím se nechceme nijak dotýkat myšlenky o státu. Abychom obsáhli a vyjádřili kolektivní věc, dlužno ji přeměnit v ideji formální a abstraktní, při čemž je třeba se vrátit k věcem konkrétním, abychom tyto rozpoznali pomocí těchto idejí v jejich podstatě a účinné spojitosti. Avšak zatím co myšlenky o obci, celku, „res publica“, království, obsahují převažující díl myšlenky o společnosti, totiž o sdružení vícero lidí ve společném cíli (právě tak Církev, Ecclesia: shromáždění, sjednocení, mající na počátku znamenání společnosti), pojem státu uniká koncepci společnosti a připíná se k ní jen jako objektivní, stabilní, suverenní a mocnostní realita. A proto také se mluví o suverenitě a též o moci.

A časem stává se stát původem všech práv a účelem vši veřejné činnosti. Odůvodnění státu je následující: podříditi vše jeho velikosti. Úsilí Boterovo, aby „katolicisoval“ smysl státu sloužilo jen k tomu, aby vrhlo stín na katolicismus. Neboť je záhodno dodat, že tato snaha učiniti smysl státu katolickým neznamenala nic jiného, než ospravedlnit pro náboženské účely prostředky světské politiky užitekářské a v jádru nemorální, které měli ve zvyku používat katoličtí panovníci.

Všichni pojali stát jako realitu vyvýšenou nad lidmi a suverenost jako nadřazenou vůli, uskutečňující záměry státu. Když řekl Ludvík XIV.: „Stát to jsem já,“ neměl v úmyslu vyvýšit se nad stát, ale shrnout ve své osobě zájmy státu a dát je poznati svou vůli. Proto má pravdu H. Laski v Daily Herald, kde napsal u příležitosti 450. výročí narození Luthera, že by bez Luthera nebyl možný Ludvík XIV.

Myšlenka o státu nemůže být definitivně poslední, vyvolává ještě jinou podstatnou skutečnost, která jí doplňuje. Za časů práva božského myšlenka o Bohu stála za státem a tato idea přiváděla nebo aspoň již obsahovala myšlenku o lidu. Kněžstvo se často pokoušelo učiniti jasným buď prvou nebo druhou myšlenku, avšak nedocházelo v tom nikdy ke shodě, a tak došlo ke kněžství gallicanskému a josefistic-
kému.

Encyklopedie položila za stát myšlenku o přirozenosti nebo o humanitě. Ideje ostatně vznešené, neboť příroda i lidská povaha vzešla z rukou Božích. Avšak jakmile byly tyto pojmy odloučeny od Boha, staly se pouhými abstrakcemi a byly zbaveny veškeré reálné soudržnosti.

A hledáme-li východisko, nutno si také uvědomit, že tři ideologie se rozvíjely a řídily politiku od XIX. století až po naše dny.

První byla ideologie Hegelova: Stát je jen projev Ducha a dokonce jeho nejdokonalejší projev. Stát je sám sebou moc etická a právní. Jakýsi druh božského ztělesnění, kde myšlenka moci se ztotožňuje s myšlenkou o Bohu.

Ale který tedy to byl v Německu stát, jež bychom mohli vážně ocenit jako výtvar absolutního ducha světa a vůle k moci. Vyjma Pruska, všechny ostatní státy a malá knížectví mohla být považována jen jako projev prostřednosti jejich malých tyránů, intrik a pomluv jejich dvorů. Bylo nutno, aby napoleonské války na ně dolehly, aby v Německu se rozvinul národní duch, jehož filosofem a prorokem se stal Fichte. Podle něho se jen v národě projevuje věčnost, jeho velikost je řádu morálního, směřující k panství ducha. Stát-národ v tom, jak rozvíjí ve všem kulturu lidu, je pro Fichteho „vlastním zjevo-
váním Boha“.

S Fichtem neztrácíme s hlediska Hegelova ideologii, ale nalézáme ji přeměněnou ve stát a národ. Když

Bismarck tvořil německou jednotu, Belgie nabyla své osobitosti, zakrátko poté Itálie uskutečnila své sjednocení, státy balkánské získaly krok za krokem svou nezávislost. Principy nacionality, nezávislosti a jednoty dávaly tak politický základ myšlenky o národu, moci, kultuře, čehož stát byl nástroj právní a vojenský.

Spíše než cestou teoretickou rozvinula Francie prakticky myšlenku o národě v opozici k „humanitarismu“ encyklopedistů, svým třetím stavem anebo buržoasií, vojenskou povinností a napoleonskými válkami, demokracií a potíráním bonapartistů a reakcionářů. Nikdy se nezřekla pojmu Stát, ježto stát a národ se zde úplně kryly. A za stát kladla podle okolností hned lid, hned národ. Ale lid ani národ neměl doposud zapotřebí mytu, pojem vlast byl v něm velmi starý a byl stále citem oživován. Až Maurrasův nacionalismus se dotkl mezi pozitivistického mysticismu.

Anglie neztrácela nikdy dobrý smysl pragmatický ani když její filosofové jí přivázeli výroky Hegelovy a výlevy Fichteovy. Převažoval zde teoretický i praktický utilitarismus smíšený s moralismem, který nebyl jen vnější. Na mořích britská vlajka a v koloniích koruna stačily. Doma se cítil každý svoboděn a pánem, aniž mu bylo třeba se opírat o stát, aniž potřeboval si opatřovat myty o národě jako božství. Národ byl ještě mnohem živější ve své historii a ve svém království, než ve svých teoriích.

Zatím co se upevňoval pojem o národu, druhý proud se rozšiřoval všude, popírající stát i národ a vyzvedající třídu: socialismus, povýšený na teorii Karlem Marxem. Tato teorie věštila budoucnost proletářské třídy, která zřízením kolektivního hospodářství zničí buržoasní stát a militaristický národ. Historický materialismus nahradil historický proces idejí (podle Hegela); třídní boj nahradil nacionální dynamismus. Řízené hospodářství a práce nahradí stát a jeho moc. Socialistické a marxistické hnutí prolomilo jednotu nacionálních citů a připravilo v každém národě půdu pro internacionálu.

A tak tedy tři Němci: — Hegel-Fichte-Marx — shrnují evropské úsilí XIX. století v tom, jak podávají výklad a jak osvětlují nové funkce absolutní a téměř božské, Státu, Národa a Třídy.

*

V devatenáctém století se rozvinuly dva systémy, mající v koncepci národní Stát: liberální a autoritativní systém. První byl konservativní a demokratický, kdežto druhý absolutistický. Ovšemže tato označení, znamenající jen rozdílné odstíny, nelze brátí doslova, neboť jsou vzdáleny toho, aby určovaly absolutní typy, a tak vyznačují jen převažující tendence.

Pro nás zůstává nejzajímavějším jen to, že jak za demokracií francouzského ražení, tak rovněž i za autoritarismem Bismarckovým i Vilémovým najdeme opět národní stát. Jedině Rakousko-Uhersko pro rozdílné národy, které je skládaly, nemohlo být pojato jako nacionální stát, a proto také chovalo ve svém klíně símě rozkladu.

Pod všelikými formami nacionální stát měl za základní snahy stále rostoucí centralismus, vojenství založené na vojenské povinnosti a ustavičnou armádu, státní školy jako prostředek k vytvoření jednotného národního ducha. Francie zdědila tyto snahy od Revoluce a od císařství napoleonského, Německo je zdědilo od Pruska a od Bedřicha. Itálii se staly tyto snahy prostředkem obrany mladého politického sjednocení, při čemž se ovšem napodobovala Francie. Španělsko se snažilo přemoci tak dynastický partikularismus a vliv Církve. V Rakousku o nacionální stát usiloval habsburský rod a převažující prvek rakouský a uherský. Ostatní země evropské žily v podobné tendenci, i když neměly vůbec zapotřebí nacionálního státu.

Liberální národohospodářství a dělnický internacionalismus mohly mnohem silněji rozvíjet smysl kosmopolitický v opozici k nacionalismu a živý obchod, věda, rozšíření tisku a organizace práce neopomíjely oživovati tento směr. Svobodný obchod ustavil období, brzy zrušené ochrannými cly, nejprve nepatrnými, později velmi zevrubnými, v zájmu toho, co se nazývá národní hospodářství. Noviny ztratily velmi brzy svůj ráz svobodný a individuální a staly se podnikem více méně kapitalistickým, nebo aspoň připoutaným na průmysl. Dělnický internacionalismus byl stále ohrožován lokálním patriotismem s výjimkou extremistů a pseudo-anarchistů, kterým chyběli lidé i prostředky. A jestliže různé socialismy popíraly stát i buržoasii, přece nemohly svrhnout nacionální stát a ustavit režim proletářský.

Církev, ačkoliv tehdy nezakrývala svůj zájem na autoritativních státech, s hlediska náboženského neustála bojovati proti poetické centralisaci, která zároveň omezovala její autoritu a poslání, proti povinné vojenské povinnosti a ustavičnému zbrojení, což věštilo rostoucí nebezpečí válek, a zvláště byla proti státním školám, neboť Stát se ukázal pochybným vychovatelem a školy sloužily výtečně v odkřesťanění lidu ve prospěch státu. Církev zdvojnásobila boj proti liberalismu z teoretických důvodů i s hlediska praktických posic, které bylo nutno chrániti. Ale hlavní boj svedla Církev s nacionálním státem, v němž byla téměř poražena.

Světová válka byla zkouškou ohněm všech koncepcí politických a systému z XIX. století. Císařství padlo, formy vlád se změnily a přes všechny přesypy válečné i poválečné podstatné prvky nacionálního státu žily dále: centralisace, vojenství, státní školy a celní tarif. Výmarské Německo snížilo armádu na minimum, povolené smlouvami, avšak militarismus tím nebyl dotčen, naopak ještě se rozvinul až do chvíle, kdy se ukázal v plném světle. Od Baltu až po Balkán militaristický běs povznesl svou šíj a dokonce i tam, kde nebylo pravidelné armády, bylo možno spatřiti skryté zbrojení, tajný výcvik vojska, shluk milic černých, rudých, modrých i hnědých.

Nově vzniklé státy, aby překonaly počáteční slabost, napodobují centralismus velkých států, kdež se ostatně neustále zakládají nová ministerstva, rozmnožuje se jejich administrativní rozsah a zvětšuje se centrální byrokracie zrovna tak, jako vydání jejich rozpočtů. A ještě více než před válkou stala se nyní škola politickým činitelem. Celní tarif je vyvýšen do nesmyslné výšky.

Ať už byly okolnosti jakkoliv jedinečné, Evropa úhrnem poznala za šestnáct let od r. 1917 do r. 1833 mezi jinými trpkými zkušenostmi Rusko bolševické, Itálii fašistickou, Německo nazistické. Tři velké státy totalitní rozličného rázu, ale všechny tři mají typ vysloveně nacionální a založeny jsou na politickém a administrativním centralismu, na militarismu, na státním školství a na pevném hospodářství.

*

Jaké jsou shody a rozdíly podstatné mezi totálními státy a národními státy, doposud existujícími? Upřeme-li pozornost na čtyři podstatné činitele společné, je nám možno stanoviti tyto rozdíly:

a) *Administrativní centralismus* v totálních státech je napiat na nejvyšší míru: je potlačena veškerá autonomie obce i okresu, jakékoliv jiné veřejné i jen napolo veřejné organizace, charitativních spolků i kulturních sdružení a universit.

V totálních státech centralismus zabere celou oblast politickou, která zůstává otevřeným zápasštěm ve státech nacionálních, mající doposud demokratický ráz. Exekutivní moc po stránce právní i ve skutečnosti se stala nejvyšší syntesou všech mocí, i těch, které přísluší hlavě státu (v Rusku a v Německu hlava státu a šéf vlády jsou tytéž osoby). Úplně přestala existovat nezávislost zákonodárných a soudcov-

Statečnost a mír.

Ještě nebylo určitě v dějinách takové chvíle, kdy by měli všichni křesťané bez výjimky naléhavějšího úkolu modlití se za mír, než je tomu dnes. A proto snad bude na místě, povšimneme-li si určité výstřednosti, která se zde vyskytuje. Modlití se za mír neznamená především žádati Boha o mír, který máme za osobní vnější dobro, jež má nám být podstoupeno nebo uděleno. Čímž se chce jen říci, že se máme nejprve modlití za to, aby nám bylo dáno ustaviti sebe a své okolí v duchu míru. A v tom jest třeba postihnout nový odstín, mnohem nebezpečnější než prvý. Ustavit v sobě a kolem sebe ducha míru neznamená zřikat se myšlení, hodnocení a vzdělání, vůle proti zmatkům a urážkám, které by vzešly z nedbání nevznešenějších požadavků lidského rozumu. „Mír“, pravil svatý Tomáš, „je klid řádu, spočívající hlavně ve vůli.“ Avšak nelze tu připomínat řád, aniž se zároveň neuvádí pravda a ta není již více oddělitelná od určité vnitřní síly, která jediná ji může pojmout a unést.

Snad shledáme pak, jestliže si dobře uvědomíme tyto vztahy, které rozjímavá mysl odkrývá bez nsnázi, že podivný stav společnosti, který vznikl před dvaceti lety, a zvláště mezi pacifisty a militaristy, není tak záhadný. „Co se týče mne,“ pravil před třemi lety kterýsi německý profesor, „odmítám pacifismus, chci mít Německo bojovné, ale rád přiznávám, že zahraniční pacifisté jsou naši nejlepší spojenci.“ Toto by bylo nevysvětlitelné, kdybychom nevěděli, že v nejhlubším smyslu je pacifista ten, kdo zrazuje mír. A vsuťku to není mír, co se snaží pacifisté vybudovat, nýbrž jeho nejšíalivější napodobení, nikoliv Idea, nýbrž jen Idol. „Mír,“ praví dále sv. Tomáš, „není sám sebou ctností, nýbrž výsledkem ctností podle znalosti lásky.“ A stačí, přimísi-li se k ryzímu zlatu lásky jen částička obavy, totiž nečistoty, aby se doslova toto zlato znečistilo a porušilo. Protože křesťanské ctnosti jsou vkořisněny do nadpřirozena, nesášeji nesourodých přimísenin. A snad nalézáme v této velké pravdě vysvětlení určitých zjevných výstředků, které kalí mysl současníků. Toto lze vyjádřit různým způsobem: ctnosti křesťanské se nedají nikdy, jasně řečeno, využít. Nedají se nikdy zapojit do služeb vůle zaměřené k cílům čistě lidským, a která by měla tyto ctnosti za dobré prostředky, za cené pomocníky. A nadto ještě: chceme-li jim propůjčit toto nedůstojné poslání obraceji se zhusta

proti sobě samým a stávají se spojenci démonů.

Potom je třeba ještě si povšimnout, tuším, tohoto, co není nijak bezvýznamnější a co osvětluje přímo blud a omyl pacifistův: slabost, což jest jen stav, situace, měni svou povahu podle toho, zda ji chceme udržet nebo potřit. Jak nelze vidět, že je úplně bez hodnoty, jestliže máme splňovat příkaz z evangelia, oplácet zlé dobrým, nemáme-li v jakékoliv formě moc odpovědět na bezprávi stejným způsobem. Laskavost přestává být okamžitě ctností, když je jen projevem slabosti před mocným. Měrou, pokud zeslábně skutečně, jest třeba přece se soudit tím zevrubněji při myšlence o neodporování, a tázat se mnohem bedlivěji, zda nepřikládám ke křesťanským zjevům bezmocnost, která se zdráhá poznat se jako taková. Když zamýšlí na příklad pacifista odzbrojení vedle protivníka, který neustává zvětšovat svou útočnou moc, podporuje jej pouze v této činnosti a nevidí vůbec tuto výstřednost. Sám se řítí i s těmi, kteří jdou za ním, tam, kde není vůbec možno rozlišit stranu vůle a stranu brutální popravu.

Tato poznámka by nebyla úplná, kdyby se nepřipomenulo, že jest to především statečnost, o níž má usilovat u sebe a kolem sebe křesťan, který dbá o mír. Jen zlozvyk plýtkého myšlení pleťe statečnost a násilí dohromady. Neboť násilí je sduženo jen se slabostí. Násilí je síla, která se zpronevěřila, protože postupuje jen z ohromení hmotnými prostředky, kterými vládne. Kdežto síla je soustředěná a ovládaná. Bývá průvodcem spravedlivého.

Nejsme tak přivedeni k paradoxu státu, který zbrojí, především proto, aby se vůbec nehájil? Ano, jestliže nehájit se znamená učiniti se respektovaným, avšak zajisté nikoliv, chce-li se tím otevřít dveře dokořán zběsilému útočnickovi. Stát není jednotlivec. Ti, kteří otvírají brány, nevydávají se jen sami útočnickům, zrazují rovněž ty, které mají stříci, zrazují odpovědnost, stávají se činnými spolčenci útočníků. Jest nám přikázáno bojovat proti pokušení, ale což není možno, aby odpor jednoho národa proti druhému národu, který útočí — jde o odpor, který mají někteří odvahu zatracovat ve jménu nejvšeobecnějších generalisací — nebyl přesně jen epizodou nebo zvláštním projevem v oblasti života, označovaného tímtež bojem, který skončí až v poslední den a který nepřipouští rozdílu mezi tím, zda se v tomto někdo zřiká nebo zda desertuje.

ských sborů. A konečně samotná vláda je stlačena na podřadný organismus šéfův, který se stal diktátorem pod titulem Duce, plukovník nebo Führer. V diktátorově ruce se slučuje též činnost politické policie, pracující ve spojitosti s velmi mocnou organizační výzvědnou, převyšující vše, co si mohl vymyslet sám Napoleon. Ruská GPU a italská Ovla jsou ostatně velmi pověstné. Konečně též německá Gestapo má už dosti značný ohlas.

Abyste uskutečnil mechanismus absolutní centrální moci neohraňčené a osobní, je nezbytně třeba potlačit veškerou svobodu politickou, občanskou i organizační, individuální a kolektivní, skupin a stran. K tomu jsou vhodné prostředky: Jediná strana (tato dvě slova nemají logické souvislosti), skupina ozbrojené moci komunistické, fašistické nebo nazistické. Jsou potlačeny aristokratické a buržoasní třídy v Rusku, protivné strany v Itálii a v Německu veškeré protivné strany a i odlišné rasy tak, že snatek se Židem je politický zločin a židovský předek je příčinou neschopnosti občanské pro potomky. Tímto způsobem vznikla v Německu kategorie občanů bez práv, třída otroků. Drsnost boje vyžaduje zřízení výjimečných

ústavů, koncentračních táborů a internačních pásem. Vězení nestačí; mimo to je spousta emigrantů; není ani třeba mluvit o deportovaných. Rovněž tak nelze ani vypočítávat, kolikrát bylo použito vhodné příležitosti k masakrování nepohodlných, o nichž se neví, co se s nimi stalo. A to nejsou výjimečné prostředky, používané za revoluce. Totální stát nepřipouští vůbec možnosti, aby existoval protivník. Skoro už po dvacet let sověty nedělají nic jiného než odstřelují nebo odsuzují buď k nuceným pracím nebo na Sibiř. Rovněž tak i Itálie udržuje nejvyšší soud k ochraně státu a soud internační. Německo přišlo poslední, ale čistka z 30. června 1934 je typická ukázkou teroristických metod moderních diktatur, aby uchránily moc za každou cenu proti nepřítelům i přátelům.

b) To vše je možné, jestliže diktátor má v ruce veškerou moc vojenskou a jestliže nadto zmilitarisuje zemi. I státy nazývané demokratickými jsou zmilitarisované v tom smyslu pokud mají zavedenou vojenskou povinnost, vyzbrojenou armádu a mocné loďstvo. Ale toto vše je u nich v normálním stavu, ježto jde o technické těleso, nemající žádný vztah

s politikou, vyjma ministerstva, které má na zřeteli národní obranu. Již několikrát se stalo, že někteří vůdcové armády zaměřili k politickým cílům: boulangistické hnutí a aféra Dreyfusova ve Francii, „pronunciamentos“ ve Španělsku. Avšak toto vše se omezovalo na svobodné utkání politicko sociálních sil.

V totálních státech je toto postavení úplně jiné. *Strana je zmilitarizovaná*. Je postavena nad armádu, či spíše jí armáda slouží a obě ozbrojené síly posléze se sdruží nebo splynou. Mláď je zmilitarizováno z dvojího hlediska morálního i disciplinárního, život kolektivní je pojat jako život vojenský. V Itálii počiná vojenský výcvik od šesti let až do pětácti let. Strana je zároveň milicí. Učitelé a profesori mají vojenské hodnosti a vojenský stejnořad. Výcvik zbraní je sledován tak po celý život. Vojenské slavnosti, cvičení vojenská zaujímají velký díl činnosti mladých a dospělých.

Dnes je Německo ozbrojeno až po zuby. Nejen proto, aby projevilo rovnost s druhými národy, ale též vlivem mystické exaltace síly a významu nordické rasy teutonské. Každý Němec je soldát.

Rusko slučuje úkol hájiti stát s úkolem hájiti revoluci a ideologii bolševickou a zároveň ji rozšířiti všude na světě. Komunismus je heslo pro Rusko, jako jím je fašismus pro Itálii a nacionalsocialismus pro Německo. Propaganda a násilí vnutily světu heslovitou řeč a podrobily lid novým evangeliím.

c) Aby se toto uskutečnilo, je třeba přísně monopolizovaného vyučování státního. Školní monopol je už starší než jedno století a je stále nejvýznamnější starostí nacionálního státu. Napoleon první organizoval od universit až po obecné školství školy pro stát, totiž tak, že škola má na zřeteli jedině stát. Ovšem vždy byly činěny pokusy smířiti školní monopol se svobodou myšlení i na poli politickém. Obecným způsobem byl zvláště veden buď zakrytě nebo otevřeně boj proti Církvi. A Církev bojovala vždy za nejuplněnější svobodu školy.

Totální stát již svou povahou ruší všechny meze a hranice doposud zachovávané. Každý má věřit jen v nový stát a má jej milovati. Ani jedna myšlenka opoziční ani jeden opačný hlas se nesmí vyskytnouti. Počinaje obecným školstvím až po university nestačí jen citový souhlas a uniformita. Vyžaduje se nadto ještě úplné intelektuelní podrobení, i po stránce morální, důvěřivé nadšení, náboženský mysticismus. Pro všechny je anebo má býti komunismus, fašismus nebo nazismus náboženstvím.

Aby byl vytvořen podobný stav myslí, samotné školy ovšem nestačí. Ještě jiné prostředky pomáhají tento stav myslí doplnit a rozvinout: oficiální knihy, postátněné noviny, úplně usměrněné biografy, rozhlas, sport, školní sdružení, ceny, což vše je nejen pod dohledem, ale i zaměřené k jedinému cíli, k účtě totálního státu ať už pod heslem národa, rasy nebo třídy.

Aby byl získán souhlas lidu, aby byl podnícen kolektivní duch nadšení, veškerý společenský život je ustavičně mobilisován k slavnostem, k průvodům, k lidovým shromážděním, ke sportovním hrám, které unášejí obraznost, ducha, cit lidu.

Ucta státu, rasy nebo třídy je příliš jednoduchá. Je třeba muže, hrdiny, poloboha. Lenin má dnes nemohutnější mausoleum a stal se pro Rusy světským Mohamedem. Mussolini a Hitler, doposud na živu, jsou chráněni zástupem policistů a tělesnou stráží. Jednají a mluví tak, aby zapůsobili na citovost davů. Jejich osoby jsou svaté. Jejich řeč má cenu prorocké řeči. Hitler kráčí vždy mezi dvěma sevřenými řadami v značně veliké vzdálenosti, aby zvláště vynikla jeho osobnost. A při tom má zasněnou tvář, oči obrácené k nebi, ruce otevřené a vztyčené před sebe jako nějaký nadpřirozený zachránce. Mussolini vynalezl jiný obřad, téměř magický: Oslovován nejdřív

ve pomalu davem: „Duce! Duce! Duce!“ pak stále hlasem mohutnějším až do zuřivého orkánu, který nakonec znovu oslábne, aby se postupně znovu zvětšil do nových strhujících volání: „Duce! Duce! Duce!“ Nakonec se přece jen objeví před davu s hlučnou salvou potlesku.

d) Toto vše vyžaduje z jedné strany ohromných vydání, mrhání peněz, vybudování nádhery a proto z druhé strany se ukládá přísněji kontrolované hospodářství. Všechny síly hospodářské, stejně jako veškerá energie morální má být sjednocena a zaměřena k jedinému cíli: k státní moci. Státy demokratické jdou střední cestou: upevňují národní průmysl celními tarify a poskytují veškerou svobodu soukromé iniciativě.

Totální stát používá k svým účelům soukromý kapitál (jako v Německu) nebo spíše společnosti k udržení určité rovnováhy politické mezi třídami (jako v Itálii) nebo konečně se stává stát sám kapitalistou (jako v Rusku). Totální stát nedává nikdy svobodu kapitalistovi ani dělníkovi. Svobodné syndikáty jedněch nebo druhých nejsou vůbec připuštěny. Jsou jen státní syndikáty a korporace, zbavené veškeré svobody, jsou vázány a kontrolované státem a pro stát. Odtud vyvěrá řízené hospodářství, tvořící první období radikální přeměny hospodářského systému.

Otázka, zda řízené hospodářství nebo pevně vázané hospodářství je výhodnější, se nyní jeví jako problém pevně spoutaný s poměry jednotlivých států a nelze ji tedy absolutně rozřešit. Bolševictví se jeví současně s hlediska hospodářského jako režim komunistický a s hlediska politického jako totální stát. Fašismus postupoval postupně a podle zkušeností jak v politice, tak v hospodářství, aby se konečně ustavil v státně řízeném hospodářství, maskovaném zevně a slovně korporativismem. Německo v plné krizi finanční a rozdíráno dluhy, vybudovalo současně režim totální a státní socialismus.

*

Z tohoto zorného úhlu na totální stát přicházíme k třem problémům, majícím základní význam pro naši civilizaci:

1. První problém se týká svobody, považované nejen za souhrn politických práv a za občanku účast na životě své země, ale zvláště jako *autonomie osobnosti*, jako jistoty vlastního práva, jako záruky činnosti každé osoby, ať už jen dočasné nebo duchovní. Totalitní státy potlačují politickou svobodu a zmenšují osobní svobodu tím, že stát zaujímá rozhodné místo v tom, co se týká způsobu myšlení, co se týká etiky a náboženství.

2. Tento stav skrývá ještě další zhoubnější problém, potlačení totiž duchovního hmotným, etického smyslu účelem politickým, a pro nás křesťany potlačení náboženství a nadpřirozena přirozeným účelem státu. Roku 1926 bylo dáno již řešení tohoto problému Piem XI. u příležitosti fašistického, totálního státu, když pravil: „Stát není cílem člověkovým, ale dobro člověkovu je účelem státu.“

Že vztahy mezi Církví a státem jsou upravovány zákony, jak je tomu v Itálii od 11. února 1929 až do dnes, nebo že jsou spíše kaleny a porušovány jako v Německu přes konkordát z r. 1933, nebo konečně, že jsou zcela zrušeny a zavrženy, jako v Rusku, to vše přísluší jen historické a politické fenomenologii, započaté před devatenácti věky příchodem Ježíše Krista a vražděním mladátek. Tak je zjevná neslučitelnost křesťanství se státem, který se ustavičně naklání k sociálnímu a politickému monismu na úkor lidské osobnosti a rozumu. Ale tato neslučitelnost je ještě zřejmější jako důsledek logických postulátů „totalitarismu“, který se uskutečňuje mystickým přimknutím k nadlidskému principu: a tím je *ráz absolutna daný třídě, národu, rase*.

3. Tato koncepce končí u zničení křesťanské civilizace, ježto odmítá spravedlnost (podle pevné zá-

K odkazu arského farára.

V 9. čísle „Života“ bol podaný zaujímavý návrh, akoby sa mali urobiť málo praktické prázdniny bohoslovcov viac praktickými. Jde tu o kurzy či už hospodárske alebo sociálne, ktoré by boli doplnkom pastorácie. Je to myšlienka ozaj skvelá a na našu dobu veľmi potrebná i aktuálna.

Veď sociálny i hospodársky život dneška je veľmi zakomplikovaný. Činnosť kňaza široko zabieha aj do tých otázok. A jej úspech závisí vždy na tom, ako vedel pochopiť ducha doby, ako vniesol náboženské motívy do sociálneho i hospodárskeho života svojich ľudí a ako postupoval prakticky, keď ide o faktá. Tu vždy má, čo robiť. Svetom ženie sa denne na tisíce hesiel, čo majú vyliečiť choré pomery. Jednoduchému človekovi už to ide na nervy. Topí sa nielen hmotne, ale aj ideove. Má už tých hesiel až po krky. Práve preto treba veľa — veľa aktívnej práce.

Na Slovensku sa usporiadaly i usporiadajú v tých dňoch miestne katolícke sjazdy. Nik nem že popierať ich význam. Vzpružia aspoň trochu katolícky život a rozplamenia katolícke sebavedómie. Avšak majú aj svoje tiene. Na takých sjazdoch manifestuje katolícka duša svoju vieru, oduševní sa niekedy až do krajného nadšenia: ľudia sľubujú sväto-sväte, že budú žiť životom viery. Avšak veľ'arazy vidíme, že toto nadšenie je iba prejavom chvíľkovej nálady, ktorá sa rýchlo mení. Na túto vrtkavosť ľudských citov vždy treba počítať. Hosanna — ukrížuj ho! Kontrasty kráčajú ruka v ruke. S takým zjavom sa stretávame aj v náboženskom živote ľudu. Počul som od očitého svedka, že na Morave v jednom meste tiež sa stal taký prípad. Ľud na Cyrila a Metoda ráno spieval v náboženskom zápale: *Víře vždy věrni budou Moravané, dědictví otců zachovej nám, Pane! a večer toho istého dňa v húfoch sa ubieral k hranici, aby uctil pamiatku Jána Husa. Taká je psychológia ľudu!*

Druhou vadou miestnych katolíckych sjazdov je, že jeho zdar alebo nezdar závisí od počasia. Keď prší (a na tú možnosť málokto ráta) na zmar, vydá všetky fyzické prípravy a ich financovanie je nie maľučkosťou. To isté sa stalo na katol. dni v Bardejove 21. júna t. r. Práve keď sa mali započat oslavy na námestí, začalo tak liať, že nikto sa nemohol ani von ukázať. V krátkom čase zostalo prázdne celé námestie a celý sjazd sa obmedzil na pomerne malý kostol.

Toto všetko ukazuje na to, že treba napred voliť iné, istejšie a uspešnejšie pracovné metódy než sú

kladny, oživujúci súkromé i verejné, vnútorné a mezinárodné právo) a buduje na základě prirodzené etiky, principu etiky kváci v státě, čili stát je rovnou „zetisován“. Jednotlivci podle této ideologie nejsou už považováni za občany ani jako činitelé, nýbrž jen jako prosté podřadné jednotky pevně sevřeného kolektiva. A jsou vedeni jednat eticky jen v rozsahu státních úmyslů. Zkrátka individualita se smršťuje a je pohlcena pankolektivitou, označovanou symbolickými jmény národa, třídy, rasy.

Každá etika vyžaduje náboženství: subjektivní etika nám poskytuje zbožštění osobnosti, naturistická etika může dospět až k zbožštění „totemu“ nebo k magickému kultu. Etika státní přivádí k zbožnění státu a ideí, které jsou ve státě téměř svatými a neporušitelnými jako jsou rasa, národ nebo třída. Jedině křesťanská etika nás upevňuje a dává nám účast na Božství Kristově.

Od Macchiaveliho a Luthera neustal stát usilovat o zbožnění. Dnes totalitní stát je nejjasnější a nejvyhraněnější forma pantheistického státu.

Přeložil Karel Vach.

právě sjazdy. Majú i ony svoj veľ'ký význam (veď len tak možno ukázať silu na vonok), ale nech budú už len výsledkom obrody jedincov. Treba tak robiť s dušiami jako to robil sv. Ján Vianney. Treba chytiť jedinca a urobiť z neho katolika a on už potom pôjde sám manifestovať svoje katolícke presvedčenie. Ani mu nebude treba veľa rečniť, aby tleskal rukami. Vtedy môže aj pršať. Dážd' nezmyje charakter a presvedčenie.

Treba preto nových pastoračných metód pre kňazov. Nová doba vyžaduje nové spôsoby práce. Ten účel by mali aj hospodárske a sociálne kurzy pre bohoslovcov. Ľud ťažko chápe zlé následky liberalizmu, veľ'kokapitalizmu, ani sa nestará o morálku socializmu jako sociálneho systému. Tie sú pre neho nedostupnými pojmami. Práve preto nemožno ich ľudu predkládať v tej forme, v akej ony vládnu svetom. Ľud rozmýšľa vždy konkrétne a zpod zorného úhla hmotných potrieb. Treba mu čím menej teorie a tým viac praxe. Tú prax by mali poskytnúť bohoslovcami pracovné kurzy.

Iné stavy už ich dávno majú. Poslucháči zemeľského a lesného inžinierstva odchádzajú cez prázdniny na celý mesiac do praxe, aby sa zdokonaľovali vo svojom obore. Učítelia tiež majú svoje kurzy. Tým viac by ich potrebovali bohoslovci, pretože jako spomína J. G. teoretické hodiny pastorálky k tomu nestačia. Teoria bez života zostane mrtvým nánosom, pokladom bez úrokov. Tu treba hľadať spôsoby, jako ju najlepšie zužitkovať pre praktický život. I samotná sociológia, ktorá je vedou dneška a ktorú vyniesli na povrch neblahé sociálne pomery všetkých stavov, zostane mrtvou teoriou, keď sa nebude k nej družiť intenzívna aktivita sociálneho pracovníka a jeho „sociologické“ srdce. Takého robotníka, čo sa dostal do kráčov bezbožnických organizácií nedostane von nik i keď by mu od rána do večera rozprával o pomýlených princípoch a o zlom svetozreaní komunizmu alebo liberalizmu. Povie úsečne: „Mne treba žiť. Ukážte mi činy.“ O ľudu platí axioma: *per ventrem ad altiora*. Napred dať mu jesť a tak ho viesť k duchovným výškam. Keď ten úzol ho bude deliť od duchovného správcu, vtedy všetká práca bude daromná. Jednému farárovi povedala chudobná ženička: „Keby sme dostávali mesačný plat, jak oni, vtedy by sme moderne gazdovali.“ Slová sú výrazne a ukazujú, že na dne aj toho najkonzervatívnejšieho ľudu drieme nespokojnosť. A keď ten moment zachytia perfidní demagogovia, vtedy z baránkov sa stanú vlci . . .

Na Slovensku bohoslovci cez prázdniny majú niečo takého, čo výzerá ako nejaký kurz. V každom biskupstve posielajú niekoľkých bohoslovcov na dediny, aby tam držali aktuálne prednášky: o fľači, o Katol. akcii. Avšak aj tie prednášky sú obyčajne ďaleko od skutočného života. Chybuje im živý kontakt so záujmami ľudu. Keby už boli výsledkom takých praktických kurzov, vtedy iný by bol výsledok. Košický seminár má tiež svoju špecialitu. Vo verejnosti koluje už vtipný paralelizmus: košický bohoslovec = misionár. Posielajú nás každé prázdniny medzi ľud, aby sme širili misionársku myšlienku. To sa opakuje rok pri roku. Pri tom sa na patričných miestach zabúda, že misionárska činnosť u svetského kňaza je iba doplnkom jeho pastoračnej činnosti: že prvým a hlavným misionárskym poľom pre kňaza

Všetchny německé diecése mají své Kirchenblatly. Až dosud s výjimkou pasovské diecése měly všechny diecése v Německu své Kirchenblatly. Někde několik diecéseí jeden společný s různými hlavičkami a změnami podle potřeb té které diecése. Nyní povolil prezident říšskoněmecké tiskové komory po delším jednání, aby v Pasově vycházel týdně „Das Passauer Bistumsblatt“.

má byt jeho vlastný ľud: že vo vzduchu vrú nepriateľské živly, ktoré hrozia v každom okamihu napadnúť jeho vlastné stado: že doba samá i ľud majú ko-pu problémov, ktoré čakajú na riešenie. V takej do-be, ako je naša, obracaj pozornosť za more na úkor vlastného ľudu je veľmi opovržlivé. Myslim tu na extrémne realizovanie misiovej myšlienky, ktorá pohlcuje čas i námahy nútne pre vlastný ľud.

Také kurzy pre bohoslovcov by sa mohly usporiadať aj v dobe škol. roku. Veď bohoslovci beztak nechodievajú domov cez škol. rok na prázdniny jako ostatní vysokoškolači. Mohly by sa preto výborne vsunúť do rámca vianočných prázdnin. Je pravda, že veľké prázdniny sa k tomu hodia najlepšie. Ide len o to, aby sa tejto myšlienky ujaly správy seminárov a aby biskupský sbor nariadil jej realizovanie.

Prípady vídeňského profesora Schlicka.

22. června t. r. zastľepili dr. Hans Nelböck na schodoch universitní budovy svého bývalého učiteľa, řádného profesora filosofie na vídeňské universitě, M. Schlicka. Tento případ, jenž nemá v dějinách universitní obdoby, vzbudil samozřejmě na universitě, ve společnosti i v tisku ohromnou pozornost. V dlouhých odstávkách přišly noviny podrobnosti o případu i o osobě útočníka. Psalo se, že světoznámý myslitel Schlick se stal politováníhodnou obětí psychopata. Ale nic z toho, co dosud bylo napsáno, se nedotklo opravdové podstaty činu. Je třeba pochopit, že motiv tohoto strašného skutku je v oblasti boje o světový názor, boje, který se odehrával v duši mladého a osamělého doktora Nelböcka po mnoho let, ve kterých rostl pod vlivem profesora Schlicka. Opravdu přišerého charakteru dodává výstřelu na universitních schodech ta okolnost, že 32letý dr. Nelböck nebyl psychopatem od narození, ale že se jím stal podle mnoha znaků až teprve vlivem radikální filosofie, kterou od r. 1922 přednášel na vídeňské universitě profesor Schlick; kulka nehledala obětí s logikou šilencovou, ale s logikou duše, připravené o smysl života; případ není ojedinělý, psychopatický, ale je „jen“ symptomem a katastrofálním výrazem bídy a zoufalství, do nichž vrhá naši akademickou mládež jistá filosofie, přednášená na universitách. Sám znám mnoho mladých lidí, zoufalých nad Bohem, světem i lidstvem vlivem Schlickovy filosofie. Schlick často říkával svým žákům: „Kdo má ještě starosti o světový názor, ten patří na psychiatrickou kliniku.“ („Wer noch Weltanschauungssorgen hat, der gehört in die Psychiatrie.“) Jak strašně se tato slova na něm vyplnila! A právě tak říkával žákům tento smělý popíratel Boha i duše: „Uslyší-li někdo za 200 let slovo „nesmrtnost“, bude se musit podívat do slovníku, co toto slovo vlastně znamená.“

Jak strašně se pomstil duše, tolikrát v přednáškách popíraná, a v jaké realitě se objevila svému popírateli!

Nemusíme zdůrazňovati, že odsuzujeme hroznou vraždu a že z hloubi srdce litujeme tragického konce prof. Schlicka, který jako člověk byl velmi milý, ale nikdo nám nesmí zaslívat, jdeme-li od následků k příčinám, jež je třeba s pomocí všech lidí dobré vůle odstranit dříve, než se objeví více politováníhodných následků.

Výstřel na schodech universitní roztřel oponu, zakrývající různé „nemožnosti“ na vídeňské filosofické fakultě. Od roku 1922 měl Schlick v moci jedinou stolicí pro systematickou filosofii. Schlick však vůbec nebyl filosofem, ale jen fysikem a ničím jiným ani nechtěl být. Považoval vždy za své povolání rozkládati filosofii v nic a všechno vědecky pochopitelně vysvětlovati jako čistě fyzický pochod. U něho byla psychologie, etika a i sám člověk jen předmětem fysiky. Tento názor se jmenuje panfyzikalismus. Schlick vděčil za své povolání do Vídně jen materialistickému způsobu myšlení. Materialismus minulého století razil názor, že filosofie a zvláště metafysika není vědou, že jedině exaktní jsou vědy přírodní. Proto došlo v praxi k tomu, že „jediná“ stolice filosofie byla vždy obsazena fysikem. Roku 1895 tam byl fysik E. Mach, po něm Boltzmann a Höfler a na tutéž stolicí byl r. 1922 povolán z Kielu Schlick. Okolo něho se ihned shromáždily všechny elementy, nepřátelské metafysice, zvláště židě a svobodní zednáři. Pod Schlickovým vedením se utvořil t. zv. „Wiener Kreis“, který byl velmi čilý a jenž škodil pověsti křesťanského Rakouska, protože byl považován v cizině za reprezentanta rakouské filosofie. Schlick nazýval svou filosofii neopositivismem či logistikou, a chtěl, aby jeho učení bylo rozlišováno od starého pozitivismu, jak mu učil Mach; tyto rozdíly se staly příčinou mnoha domácích sporů. V celku jest positivismus, jemuž učil Locke, Hume, Arenarius, Mach a Schlick, stále týž — radikální popíratel všeho metafysického. Se vsí otevřeností přiznal před dvěma roky spolupracovník Schlickův, prof. Frank z Prahy: Antimetafysické učení je v Evropě přednášeno hlavně Schlickem; Wiener Kreis je „Stoßtrupp der antimetaphysischen Forschung“.

Ve skutečnosti se Schlick nespokojil tím, že přednášel své radikálně záporné učení akademické mládeži, ale s pomocí svobodných zednářů založil r. 1929 t. zv. „Mach-Verein“, jenž měl rozšířit jeho učení do širokých mas. Schlick sám byl předsedou tohoto spolku a známý vůdce svobodných zednářů a komunistický ministr, Otto Neurath, jenž byl zvláštěním přítelem a spolupracovníkem Schlickovým, tvořili předsednictvo. Tento spolek šířil své učení, nepřátelské náboženství i metafysice, mezi lid pravidelnými přednáškami a brožurami.

V programovém prohlášení z r. 1929 stálo: „Ve vědě není hloubky; všude je povrch. Všecko je člověku přístupno a člověk je měrou všech věcí. Zde je přibuznost se sofistami ne s platoniky; s epikurejci, ne s pythagorejci; se všemi, kteří (zastupují) jsou zastánci pozemského bytí. Vědecké pojetí světa nezná nerozřešitelných hádanek.“

Po nezdaru sociálně-demokratické revolty v roce 1934 byl kromě jiných spolků rozpuštěn i Mach-Verein, ale jeho předseda, prof. Schlick, dále přednášel akademické mládeži totéž učení, jež bylo

v Mach-Verein zakázáno jako nebezpečné pro národ a kulturu. Brzy po založení „Vlastenecké fronty“ se stal Schlick jejím členem, aby se tak zajistil před očekávaným sesazením. Programové prohlášení Mach-Vereinu, zuřící proti náboženství i metafysice, bylo ještě nedávno prodáváno za velmi sníženou cenu 80 gr místo 2 S.

Schlickova hlavní these v přednáškách i spisech byla ta, že metafysika je nesmysl („sinnlos“). Nejen, že je pochybná a vědecky nedokazatelná, ale Schlick dokonce tvrdil, že žádný výrok o metafysice nemá smyslu. Není zde předmětu, proto je nesmyslem se po něm ptát. Rozumný (sinnvoll) výrok byl pro Schlicka jen ten, který se dal verifikovati smyslovým poznáním („die sich am sinnlichen Wahrnehmbaren verifizieren läßt“). Tento logisticky zabarvený materialismus byl Schlickovou hlavní thesí. Všecky metafysiky nazýval „fantasty“, „mystiky“, nebo se zvláštěním zálibou „philosophische Schriftsteller“ či „Schauspieler, die ihren Denken nur so lange etwas vorganken, bis sie merken, daß sich die Zuhörer davongeschlichen haben und sie vor leeren Bänken sprechen“. V tomto smyslu popíral Schlick radikálně existenci Boha, lidské duše, bližního i jednotného světa. I rozeznávání mezi vnitřním a vnějším světem zavrhol jako metafysické a proto nesmyslné otázky. O bližním nemůžeme podle Schlicka nic říci, protože nitro nelze poznati smyslově, proto je „bližní“ jen něco podobného bytostem na projekčním plátně. V Schlickově „vědeckém pojetí“ nebyl člověk rozumnou bytostí, skládající se z těla a duše, ale jen „Fleischklumpen mit einem bestimmten Potentialgefälle“, „Zellhaufen“, nebo „ein mit Kleidern behangenes Etwas“. Samozřejmě popíral Schlick i všechna objektivní a Bohem daná mravní přikázání. I ve sféře mravnosti bylo pro něho všechno přísně kausálně determinováno; etika mu byla jen částí fysiky. Mravní přikázání nebo hodnoty? Ano, říkal Schlick, „wenn wir sie tasten und fühlen können, wie Kamelhöcker“, pak tomu uvěřím, ale jinak ne. A i kdyby byla taková přikázání a hodnoty „Was geht das uns an?“ — volal frivolně.

Schlick vydával časopis „Poznání“. Sám napsal do prvního sešitu programový úvod pod titulem „Obrat ve filosofii“, v němž dokazoval, že veliký obrat nastal jeho objevem, že všichni metafysikové od Pythagora, Platona a Aristotela až do dneška zasvětili život zcela nesmyslným otázkám — aniž by byli pozorovali. Mladí studenti musili ze Schlickových přednášek nabýti dojmu, že všechna metafysika je vědecky nemožná — a toho chtěl Schlick dosáti.

Klasická filosofie považovala za svůj nejdůležitější úkol založit jednotný a vědecký světový názor. Jinak Schlick! Ten řekl otevřeně akademické mládeži, že je to všechno jen „Spielerei“. Filosofie prý není nic jiného, než křížovka, kde jsou hledána a tvořena nová spojení slov a filosofie má prý jen ten úkol, aby stanovila pravidla hry. Právě tak učil Schlick, že účelem života jest užívatí, radovati se a okusiti co nejvíce rozkoší. Smyslná rozkoš ve smyslu Epikurově, jak vždycky výslovně dodával, byla jeho základním a ústředním etickým pojmem. Pojmy jako „přikázání“, „povinnost“, „vrozená morálka“ byla pro něho „ein Greuel“. Jak mnoho studentů proživalo k vůli Schlickovým těžkou duševní krizi! Je obecně známo, že i dr. Nelböck byl vždycky nanejvyšší rozčilen a zmaten, když Schlick přednášel své nihilistické učení, napomínaje ovšem své věrné: „Aber, seien Sie vorsichtig.“

Jako v životní, tak i v přírodní filosofii zastával a zdůrazňoval Schlick čistě negativní a atheistické učení. Tvrdil, že mezi mrtvým a živým, mezi anorganickým a organickým „není principiálního rozdílu“. Živé prý povstalo z mrtvého. Raději přijal Schlick — ačkoli jinak vždy zastával logiku — contradictio in adjecto (tím je totiž výsuevedná definice), než by přiznal metafysickému aspoň jiskřičku práva. Právě tak stavěl svou polemiku proti účelnosti v přírodě na „petitio principii“. Říkal totiž: Účel jest „vorgestellter Enderfolg unseres Handelns“, a dává tedy přednost představenému vědomí; před člověkem a přírodou není však ničeho takového (!), proto je účel „von vornherein aus der Natur zu verbanen“. Skutečně prokázanou účelností a s ní i život, pohyb, pořádek atd. vysvětloval Schlick vždy náhodou a pomocí materialistického darwinismu; „beide machen „plausibel“, wie eine vorhandene (!) Zweckmässigkeit sich allein durch rein zufällige Veränderungen vervollkommen kann.“

Po tomto krátkém nástinu Schlickova učení, přednášeného od roku 1922 na vídeňské universitě, můžeme pochopiti, co se asi dělo v duších naší akademické mládeže, vychovávané na středních školách v duchu křesťanském, když zde s vysoké katedry slyšela čistou negaci všeho, co jí bylo dosud svaté. Vyšší věda o duši poukazuje na to, že moderní rozrušení nervů je z velké části způsobeno porušením světovým názorem. Konečně každý z akademiků musil být vlivem tohoto destruktivního učení duševně zničen, myslil-li to se svým světovým názorem aspoň trochu vážně a neměl-li dost peněz, aby mohl žít „epikurejsky“.

Hold východních sjednocených biskupů svatému Otci. K 80. dni narození sv. Otce zaslali mu východní sjednocení biskupové holdovací adresu. Jsou to biskupové z Iraku, Syrie, Libanonu a Zajordánie, Cařihradu, Athén, Sofie a Lvova. „Osservatore Romano“ ocenilo tento akt takto: „Není nic dojmavějšího nad četbu tohoto listu. Zdá se nám, že čteme ona psaní, která biskupové Východu zaslali v prvních stoletích biskupu římskému, v nichž osvědčovali neochvějnou víru v primát sv. Petra a svou oddanost vůči nástupci apoštolského kněze. Jako důstojní dědicové a horlivci ve stopách těchto velkých biskupů chtějí nyní biskupové různých východních ritů stejným způsobem pocíty svých věřících a svou vlastní lásku a dětskou přichylnost vyjádřit.“

Nadnárodní posláni katolických akademiků. Letošní XV. Pax Romana zasedala v Salcpurku, Celovci a Vídni. V listě, který zaslal celovecký arcibiskup dr. Heftner, je hodnoceno nadnárodní posláni katolických akademiků takto: „Odvrácením od Boha došlo k dalekosáhlému duchovnímu rozkladu, zvláště v inteligenci různých národů. Je tomu tak jako při stavbě babilonské věže; lidé si už nerozumí. V tomto všeobecném rozkladu a rozvratu je jen jeden prostředek k uzdravení: návrat ke Kristu. Tento návrat spolupřipraviti je úkolem dorůstající katolické inteligence, která se sdružila v „Pax Romana“ Z ní musí vyjít a vyrostou vůdčové, kteří s Boží silou a milostí pomohou uskutečnit návrat různých národů ke Kristu. Spolupracovati na obnově světa v Kristu znamená dáti světu nalézt znovu ztracený mr. Práce „Pax Romana“ je spoluprací na uskutečnění Kristových slov: „Pokoj svůj zůstávají vám, pokoj svůj dávám vám, ne jako svět dává, dávám já vám.“

Antonín Martin Slomšek, biskup svaté paměti. Katoličtí Slovinci usilují o blahořečení svého vynikajícího biskupa lavantské diecése v Mariboru Antonína Martina Slomška (1800—1862). K tomu cíli sebrali již 400.000 podpisů a velehradský unionistický kongres připojil se k jejich snaze. Biskup Slomšek měl veliký vliv i na rozvoj cyrilometodějské myšlenky u nás. Narodil se 26. listopadu 1800 v obci Ponikva u Celje v jižním Štyrsku na velkém statku, záhy ukázal velké schopnosti, sdružené s opravdovou zbožností. Po skončení gymnasiálních a filosofických studií vstoupil do lavantského semináře v Celovci v Korutanech a ukázal se hned v prvním ročníku jako vlastenecký. Přiučoval své spolubohoslovce slovinskému jazyku. Již jako 21letý bohoslovec upozornil v první své přednášce v semináři na misionářské dílo sv. Cyrila a Metoděje. Po vysvěcení 1824 odmítl nabídku svého biskupa, aby šel na vyšší studia do Vídně, chtěl pracovat mezi lidem v pastorači. Po čtyřech letech kaplan-

ství byl devět let spirituálem celoveckého semináře, pak děkanem ve Vuzenici na Drávě. Jako děkanský školní inspektor poznal mnohé pedagogické nedostatky a sepsal knihu „Blaže i Nežica“ (Blažej a Anežka), která našla velkého rozšíření, dokonce až v Petrohradě jako pedagogická příručka. Ve 44 letech stal se kanovníkem v tehdejších sídle biskupa u Sv. Andraže (Ondřeje) v lavantské dolině. Jako biskupský školský inspektor získal si nemalých zásluh. Po dvou letech přišel do Celje jako inful. opat a městský farář, ale již téhož roku jmenován kard. Schwarzenbergem (tehdy arcibiskupem v Solnohradě) biskupem lavantským. Spravoval diecési 16 let jako opravdu apoštolský biskup. Byl v dobrých stycích s českomoravským episkopátem. Stal se šifitelem obrody duchovenstva i věřících. Pro duchovenstvo zavedl exercicie, tehdy málo známé, pro lid misijní pobožnosti. Sám je řídil a prošel celou svou diecési jako hlasatel misijního apoštolátu. V českých zemích navštívil benediktinské kláštery v letech 1856 a 1857 z rozkazu kardinála Schwarzenberga. Pro nás je velevýznamný písemný a přátelský styk Slomškův s naším Sušilem, který po vzoru Slomškova „Bratovščina sv. Cirila in Metoda“ („Bratrstva sv. Cyrila a Metoděje“) založil pak „Dědictví sv. Cyrila a Metoděje“, které se velice rozšířilo i u nás, zvláště na Moravě. Mělo tu na 15.000 členů. Tak Slomšek razil cestu myšlence sblížení Západu s Východem. Tři roky před smrtí přenesl své sídlo do Mariboru, čímž národně zachránil na čtvrt milionu štyrských Slovinců. Zde zemřel ve svaté pověsti 24. září 1862, těšíc se obecné úctě. Od r. 1925 připravuje se blahořečení. Slomškův hrob je stále navštěvován věřícími, prostými i inteligencí, kněžími i laiky. Mnoho modliteb bylo vyslyšeno.

Posláni katolické ženy. Ve Varšavě konal se kongres katolických ženských spolků v Polsku, kterých je asi 2000 v různých farnostech s celkem asi 100.000 členkami. Sjezd zabýval se zvláště otázkami rozšíření a výstavby organizace a výchovou. Kardinál arcibiskup Kakowski prohlásil ve shromáždění, že charita je nejdůležitějším pracovním polem katolické ženy; skutky milosrdenství musí být získány masou nezaměstnaných a vyděděnců pro Katolickou akci. Druhým významným úkolem katolické ženy je boj proti pronikajícímu bezbožectví. Skončil apelem: Na vás, katolické ženy, záleží vítězství, protože jste schopny bojovat srdcem.“

Katolická mužská mládež v Anglii. Organizace katolické mládeže mužské ve Velké Británii mají, podle zprávy na konferenci v Leedsu, celkem 266 odboček s 21.720 členy ve vlastní Anglii, 2 odbočky s 1680 členy ve Walesu a 77 odboček se 4250 členy ve Skotsku. Letošního roku věnována soustavná péče ve spolicích duchovnímu obnovení života soukromého i veřejného.

50 let vlámského katolického spisovatele Timmermense. 5. července dožil se 50 let Felix Timmermans, který patří nesporně k nejvýznamnějším vlámským básníkům přítomné doby. Známý „Pallietter“ je ceněn jako sluncem prozářený hymnus na všemod života (prosa). Z ostatních prací sluší připomenouti zvláště „Ježíšek ve Flandřích“, „Delfín“, „Farář z kvetoucí vinice“, zvláště však pestrý román, plný prokreslených postav o malíři „Petr Brenghele“, láskou a srdečností překypuje „František“ a četné drobné črty a historky ze života vlámských sedláků a maloměstského života.

Rovnoprávnost pro katolické školy v USA. Arcibiskup z Cincinnati (stát Ohio) msgr. Mc Nicholas dožadoval se v projevu rovnoprávnosti pro katolické školství. Obrátil se proti opomíjení katolíků při rozdělování výnosů daně z prodeje ve státě. Loni vynesla 46 mil. dolarů, z čehož nedostali katolíci ani dolar, ačkoliv 10 mil. dolarů z daně je od katolíků. Veřejné stavby dostaly 17 mil. dolarů.

Státní podpora francouzským katolickým školám odepřena. Ve francouzské sněmovně byl 382 proti 200 hlasů odmítnut návrh poslance kanovníka Polimana na státní subvence soukromých katolických škol. Návrh byl podněcen vládním výnosem o rozšíření věkové hranice pro povinnou docházku školní. Katolíci dosud vydávali ročně 500 až 600 mil. franků na své školy, do nichž chodí asi milion dětí a přes všechnu obětavost katolických rodičů je plat učitelů na těchto školách ani ne 150 franků měsíčně, proto jsou většinou odkázáni na dobročinnost. Lvice bojovala proti návrhu, že prý obecné poplatnosti neprospívají tak soukromé katolické školy, jako bezkonfesi státní školy.

Katolický tisk v Belgii. Celkový náklad katolického tisku v Belgii je 937.000 z celkového nákladu všeho tisku 2.2 mil. Protikatolický tisk má náklad 563.000 a bezbarvý tisk 700.000. Ve francouzské řeči vychází 394.800 katolických, 462.700 nekatolických a 398.000 ostatních exemplářů časopisů a novin. Ve vlámské řeči katolický tisk 542.000, nekatolický 91.800 a ostatní 303.000 exemplářů. Z celkového počtu 64 denků je 30 katolických. Každý osmý obyvatel Belgie čte katolický denní tisk. Týdeníků je 316 katolických, 298 nekatolických, 800 katolických listů vychází v různých termínech. Náklad farních věstníků stoupl za posledních 15 let z 226.000 na 910.000.

Chestertonův týdeník. Není dosud rozhodnuto o osudu Chestertonova známého týdeníku „G. K.'s Weekly“. Prozatím vedou jej dále přátelé a spolupracovníci zvěčnělého, mezi nimi i spisovatel Hilaire Belloc.

Japonská katolická encyklopedie. V tomto měsíci má vyjít první sešit japonské katolické encyklopedie z podnětu katolické university v Tokiu za vrchní redakce prof. Tanaka Kotaro. Spolupráci přislíbili nejvýznamnější katoličtí spisovatelé a učenci z různých zemí, církevně-hudební část zpracují beuronští benediktini.

Vyznamenání Francise Jammese. Známý katolický básník francouzský Francis Jammes obdržel nedávno od francouzské akademie cenu za umění veršovnícké. Je to po prvé, co takovou cenu dostal katolický básník.

Rakouské zbrojení. Zlepšené státní příjmy dovolují letos rakouské vládě rozšířovat program veřejných prací. Daně vynesly v prvních pěti měsících o 42 milionů šilinků více, než ve stejném období loňského roku, a jsou také o 22 milionů šilinků vyšší, než rozpočtový prelimitář. Kdyby byla vláda věděla na loňském podzimu o tomto příznivém vývoji státních příjmů, nemusela provést v prosinci veliké rozpočtové škrty, které, jak známo, působily velkou znepokojenost veřejnosti. Rakouská vláda používá nyní těchto vyšších příjmů k rozšíření programu veřejných prací, který bude zvýšen

o 45 milionů šilinků na obnos 220 mil. šilinků. Hlavní část veřejných prací jest věnována zbrojení, totiž 72 mil. šilinků, to jest skoro třetina celkového obnosu. Ovšem celý obnos nemůže být kryt běžnými státními příjmy, proto bylo rozhodnuto zmocňovati ministra financí k vydání pokladničních poukázek, jejichž lhůta nesmí být delší 12 měsíců.

Obtíže rakouského zahraničního obchodu. Letos očekávaný vzrůst rakouského zahraničního obchodu se nedostavil hlavně následkem

clearingových a kompenzačních řízení. Právě dohody Německa s jednotlivými dunajskými státy brzdily rakouský vývoz. Jen do Itálie a Rumunska byl zvýšen vývoz. Teď, po skončení habešské války, očekává se však zmenšení vývozu do Itálie. Dosah tohoto zmenšení bude tím větší nejen proto, že se zmenšila spotřeba válečného materiálu, ale také proto, že se mezitím Itálie zindustrialisovala ještě více. Zato však rakouské kruhy očekávají, že Itálie vzhledem k tomu, že se Rakousko nesúčastnilo sankcí, poskytne zvláštní výhody a účast rakouskému vývozu při hospodářské výstavbě habešského císařství. —w—

Nepříznivý vývoj maďarské obchodní bilance. V prvních pěti měsících letošního roku vykazuje maďarská obchodní bilance pasivitu 6.1 milionů pengö proti aktivnímu přebytku stejné doby loňského roku ve výši 15.7 milionů pengö. Zvýšení celkového obrátu bilance nemá valného významu, jelikož jde spíše o zvýšení cen, než o zvýšení obrátu. Tak zvláště zvýšení vývozu ve stejném období z 162.8 milionů pengö na 178.8 milionů pengö spíše naznačuje zmenšení vývozu, za to však více než 25proc. zvýšení dovozu ze 146.8 na 184.8 milionů pengö mluví jasně o skutečném zvýšení dovozu. Tak Maďarsko přes nedostatek devis vyplnilo zase své vyprázdňené zásoby surovin. Zvýšený dovoz byl pak hlavně působen špatnými žněmi kukuřice. Celkový deficit obchodní bilance pak byl přičiněn také zmenšením vývozem obilí. Pokud se týče styků s jednotlivými státy, pak nutno znovu připomenouti velikou clearingovou špičku v Německu ve výši 25 milionů pengö, kterou Maďarsko přes zvýšený dovoz z Německa není s to odbourati. Obchodní jednání s německou delegací jednalo o uspořádání tohoto přebytku ve prospěch Maďarska, které si však nemůže dovoliti luxus poskytnouti

Německu ještě větší úvěry zboží. Německo se jinak stalo důležitým odběratelem maďarského dobytka a jiných zemědělských výrobků. Clearing s Rakouskem zato vykazuje pro Maďarsko těžký deficit. Na místo 50proc. přebytku ve prospěch Maďarska, jak bylo určeno v obchodní smlouvě, dovoz z Rakouska jest stále větší, než maďarský vývoz. Jak Itálie, tak i Švýcarsko nakupovaly od Maďarska více obilí, než bylo předvídáno ve smlouvách, zatím co Rakousko nevyčerpalo ani sjednaný kontingent. —w—

Neúroda v Rumunsku. Husté deště, které se snesly minulou dobou, zlepšily jen trochu letošní vyhlídky na žně v Rumunsku. Bohužel, deště byly jen místního rázu, tak zvláště jižní Besarabie a Moldavie trpí velikým suchem, které trvá už velmi dlouho. A beztoho osevní plochy pšenice jsou menší, než v minulých letech, takže i při dobrém průměrném výnosu žně nedosáhnou ani průměru minulých let. Také ovoce bude letos málo, jelikož studené počasí zničilo květy ve mnoha krajích. —w—

Anglické investice v Rumunsku. Anglo-rumunská obchodní dohoda ze dne 2. května byla nyní doplněna technickou dohodou, kterou byl zřízen clearingový úřad. Byly určeny kvoty šterlingových pohledávek Rumunska pro splácení starých dluhů na jedné straně a pro krytí běžného anglického dovozu do Rumunska. Celkový nekrytý rumunský obchodní dluh činí 400.000 Lstg, který má být splácen do 9. června 1937. Zajímavé jest další ustanovení, které jedná o likvidaci běžného dluhu investicemi v rumunských podnicích. V těchto případech výnos do 5 proc. ročně spolu s 3proc. úmorem může být kdykoliv volně převáděno do anglických šterlingů. —w—

C o z i v o t d a l

Konec sankcí. Po prvé měla Společnost národů uplatnití svoji autoritu jako mírotvorný činitel a po prvé hned ukázala se bezmocností instituce, o níž mnozí ještě včera věřili, že zaručí světový a věčný mír. Neúspěch morální i faktický slavnostně vyhlášených trestních opatření Společnosti proti označenému útočníku a uznanému rušiteli míru, jest vážným mementem pro ony státy, jež nemají přídomek — velmoci. Nákladný experiment, zda Společnost národů se osvědčí a zda může zaručiti mír a nezávislost států, jež jí svědily své osudy, byl proveden sice velmi mázorně, ale zmlizel jednak předem, na kterém se pokus prováděl, i zásada či poučka, která se měla odvoditi. Při vyčíslení vyšla však aspoň jiná zornice, neméně poučná. Ze totiž jest krásné pěstovati mírové ideály a zabořovati věčný mír, praktičtější však že jest mítí prach v sudu a mítí ho hodně. Půjde-li o naši kůži, budeme musiti si ji sami hájiti a nepoléhati na žádné utopie, nýbrž jen na vlastní sílu a sílu svých spojenců. A v tom směru zajistili jsme se včas a ať se to komu líbí či ne, naše smlouva se sověty dává nám více pocit bezpečnosti, než celý pakt Společnosti národů.

Vstup německých křesťanských sociálů do vlády a jmenování jejich zástupce, poslance Ervína Zajíčka, ministrem, byl takovým slavnostním ohňostrojem ministerského předsedy na ukončení politických prací. Nikdo toto překvapení nečekal a proto jmenování třetího německého politika ministrem působilo efektně. Věcně se na poměru strany něm. křesť. sociálů k vládní většině ani mnoho nezmění. Již od loňského podzimu hlasovala strana pro všechny státní nezbytnosti a již od té doby se připravovala ke vstupu do vládní většiny. Oddálilo ho odmítnutí slovenské strany lidové, která podmínila svůj vstup do vlády některými národně-kulturními požadavky, z nichž většina jest sice minimalistická, ale přece jen jsou posuzovány z některých českých stran za povážlivé pro jednotu státního národa. Němečtí křesťanští sociálové naproti tomu nekladli žádných požadavků a spoléhají více v přímou účast a spolupráci ve vládě, než ve formální úmluvy a závazky. To jest také velká naděje strany, že právě touto přímou účastí ve vládě a drobnou prací více pomůže svému programu kulturnímu i národnímu, než nějakým romantismem. Není jistě také náhodou, že za ministra byl delegován jeden z nejpilnějších poslanců strany. Ministerský předseda prý znovu pokoušel se ještě před prázdninami získati i ludovou stranu pro vládní většinu, ale nepochodil. Snad jmenování Zajíčkovo mělo býti i demonstrací na adresu Hlinkovy, ale nebyla by právě účinná. Zvláště když v zasvěcených kruzích se tvrdí, že lidové straně bylo nabízeno také jen jedno křeslo — na 19 poslanců — sice resortní, ale jinak málo významné. Však také „Slovák“ již na demonstraci reaguje poukazem na to, že Němci mají ve vládě tři ministry (Czech, Spina a Zajíček), kdežto Slováci jen dva (Hodža, Dérer). Přes všechny dosud marné pokusy stále se věří, že na podzim dojde k dohodě i s ludovou stranou.

Francouzské noviny o Československu. Od uzavření dohody německo-rakouské věnují nám francouzské listy pozornost více než obvykle. Casopis „Je suis partout“, který má o cizině velmi obsáhlé informace, věnuje Československu celou stránku. Zabývá se obsáhlou sovětskou propagandou u nás, naši poslední půjčkou, poměrem Německa k nám. Píše, že Československo má a vždy mělo nepřátelský poměr k Polsku. Zato od nedávné doby má velmi přátelský

poměr k bolševickému Rusku, obava, aby i Československo naň nedoplatilo jako Francie. Zvláštní cenu má článek katolického časopisu „Sept“. Francouzský diplomat, skrývající se za značku tří křížků, uděluje časopisu cenné informace na otázku zahraniční politiky Francie. Podáváme smysl části, týkající se přímo Československa: „Dnešní Německo představuje v Evropě ne-li jediné, tož největší nebezpečí války. Oči Hitlerovy se zdají býti poslední dobou upřeny na Rakousko a Československo. (Psáno ještě před dohodou německo-rakouskou a tím má článek větší váhu, pozn. pis.) Hitler nabízí Francii přátelství. Jedním slovem může Francie vykoupit mír své zemi ponecháním Německu volné ruky na jeho jiho-východní hranici. Udělá to Francie? Ne. Má pro to dva důvody: Předně by to byl čin nemorální, zrada spojenců a Francie dala své slovo. V druhém případě by to byla i úžasná neprozřetelnost. Zda-liž Hitler, posílený na východě, by čekal dlouho, aby i Francii předložil své ji pokoušující požadavky? Evropská politika míru, pojatá Francií, zakládá se na vytvoření silné spojenecké dohody, bránící Německu možnost vítězné války.“ Brožka.

Lidové záložny

spravují věrně vaše vklady,
levně půjčují

a slouží především svému kraji.

Vklady Lidových záložen stále
stoupají a dosáhly již 205 mil. Kč.



Ústřední záložna lidová
Praha II., Spálená 15

přijímá vklady i z venkova. Zvláštní
nabídku zašle na požádání.

Svěřené vklady 53 milionů Kč.

Toto dvojčíslo stojí Kč 3^{.-} .

Běžný účet u Ústřední lidové záložny v Praze, číslo šekového účtu Pošt. spořitelny 83.480-Praha. Redakce a administrace Praha II., Spálená ul. 15 (III. posch.). Telefon 46.700. Řídí a za redakci odpovídá dr. František Formánek. Vychází 10. a 25. každého měsíce. Vydává spolek Život, Praha II., Spálená ul. 15. Novinové známky povoleny ředitelstvím pošt a telegrafů v Brně 13. července 1935 č. 53.559-VI-35. Podací úřad Olomouc 2. Tisknou Lidové závody tiskařské a nakladatelské, s. s. r. o. v Olomouci Wilsonovo nám. 16, Roční předplatné činí Kč 30.—, do ciziny Kč 45.—, Redakční závěrka 5. a 20. každého měsíce.

ŽIVOT

OBSAH: Dr. Jos. Krlín: Sociální týden ve Versailles: Konflikty civilizací. – Karel Horalík: Nevěra mužů. – Bolestné chvíle Španělska. – Československý úspěch na Pax Romaně. – Z čínských lidových pověr. – Hospodářská stránka rakousko-německé dohody. – M. J. Congar O. P.: Víra žádá celého člověka. O pravé totalitě. – Dott. Marko Weirich: Československo na výstavě katolického tisku ve Vatikáně. – Poznámky (Potřeba větší práce katolíků pro Společnost národů. Lze dnes obnoviti jednotu křesťanské kultury? Význam amerických presidentských voleb pro katolíky. Církev a sociální otázka v Mexiku. Hillaire Belloc o poslání G. K. Chestertona k dnešnímu světu. Poslání katolického lékaře. Velká odpověď na velkou otázku.). – Život náboženský, kulturní. – Co život dal.

časopis pro veřejné otázky současnosti, náboženství, kulturu a politiku

V Praze dne 30. srpna 1936. Ročník XVIII. Číslo **16-17**

Dr. Josef Krlín:

Sociální týden ve Versailles: Konflikty civilizací.

Sociální týdny katolíků francouzských jsou hlasem, sdělujícím katolíkům sociální nauku Církve, jak jest obsažena v evangeliích, sociálních papežských encyklikách a určujícím směrnicí pro činnost v praktickém životě. Proto od roku 1904, kdy byl svolán první, bylo a je vždy voleno téma, řešen problém nejnaléhavější a projednáván je se všech stran. Řešení není ohraničeno zájmy a potřebami francouzskými, nýbrž je všeobecné, jak se sluší na katolíky, vědomé si vzájemné spolupráce a bratrské součinnosti všech. Letošní téma: Konflikty civilizací je tak rozsáhlé a obsáhlé, zasahuje všechny civilizace, že versaillský týden se stává katedrou pro všechny národy, tedy i pro nás a pro slovanské národy; proto seznamuji čtenáře aspoň v hlavních rysech s myšlenkami na studijním sjezdu pronesenými. Největším doporučením sociálních týdnů, že referáty jsou svěřovány lidem dokonale ovládajícím látku, jež je jim uložena a to bylo nutno učiniti zvláště letos, neboť, jak pravil ve svém kázání msgr. Richaud, problém konfliktů civilizací je vlastním problémem katolicity Církve a katolicita Církve je dílem Ducha svatého, který jediný může zavést jednotu v různosti. V míře, v níž lidská zřízení přispívají k oné jednotě, jsou poznamenána Duchem svatým.

Každý sociální týden se koná v jiném městě francouzském. Ve Versailles se scházejí kongresisté letos po druhé, první týden je tam shromáždil před světovou válkou roku 1913, kdy, jak tehdy děl předseda generální komise týdnů, Lorin, se lidé úzkostlivě dívali jeden na druhého s mučivou otázkou, co přinese zítřek. Nynější doba se svou nejistotou hodně podobá předválečným letům, všude se rozvíjí prudké zápasy, civilizace tápají, lidstvo žije v neklidu. Ve své pýše na mohutné rozpětí vědy, přílišnou důvěrou se spoléhalo a spoléhá na techniku a zapomenuvši na hodnoty duchovní, vyzdvihlo jen hmotná dobra. Jeho vzdělanost jest tím charakterisována. Ale, jak ve svém listě zdůraznil J. Em. kardinál Pacelli, civilizace neznamená jen souhrn dober a prvků hmotných a časných, nýbrž též a v nejvyšší míře souhrn hodnot duchovních a mravních, a primát náleží těm posledním, jejichž celek bývá zván honosně kulturou, která je duší civilizace. Poněvadž tomu tak často dnes není, jsou civilizace jednak samy v sobě v rozporu, jednak se stavějí nenávisťně proti sobě. Proto připadá vznesená úloha osvoboditele a zachránce jako vždycky křesťanství. Realisuje „nového člověka“, zdokonaleného i jako individuum i jako úd lidské společnosti a zvyklého pojímatí pozemská dobra a život jako pro-

středek k životu vyššímu a věčnému. Křesťanství, jež jest universální a jedno, obracejíc se k tomu, co je v člověku stálého a u všech lidí identického, sblízuje je bratrsky a přátelsky v jedné rodině dítek Božích a bratří Ježíše Krista. Přes všechny kontrasty zůstává člověk člověkem, ať žije kdekoliv a kdykoliv. Církev pak, udílejíc všem ze svých nekonečných pokladů, jež jí svěřil Kristus, vytvářela civilizaci, dávajíc jim společnou duši. A tak, zatím co kultury vytvořené lidmi, jsou vždy ohraničené a neúplné, křesťanství, přesahujíc čas i prostor, obrací se ke všem lidem, berouc je, jací jsou a kde jsou, aby je dovedlo na „horu, již je Kristus“.

Tvořící prvky civilizace. Jean Lacroix, profesor filosofie v Dijonu, mluvil o zemských a tělesných prvcích, „zemi a mrtvých“, jak říkal M. Barès, dovozuje, že člověk jako příroda je geografickým faktorem a že zůstává pánem možností, jež jsou všude. Ať je civilizace sebe více uzpůsobována přírodními podmínkami, přijímá vždycky základ od duchovního živlu. Přednášející vyvrací mínění německé školy, podle níž neexistuje Civilisace, ježto uznává jen poslušnost civilizací heterogenní, více méně determinovaných půdou a rasou. Civilisace je dílem lidským, ale modelovaným podle obrazu Božího.

Civilisace nejsou organismy, obdařené vlastním životem, nelze je oddělit od národů, kteří je nesou. Z toho plyne, že vztah mezi různými vzdělanostmi není možno odloučit od vztahů mezi národy. Proto je důležitá a učinil tak René Pinon, všimnouti si styků národů v minulosti i přítomnosti, vlivů politických, hospodářských a sociálních činitelů na poměr jednotlivých civilizací mezi sebou. Dovolává se historie, ukázal, že i tehdy, kdy historická rasa se uchovala dosti čistou působením isolace, vděčí za to především duchovním vlivům. Hospodářský vývoj světa, který vytváří mezi národy závislost, jež by je měla sblížovat, je naopak oddaluje stále více, působením autarkických ideí. Jiná fakta politického rázu staví proti sobě i různé skupiny téhož národa. Revoluce na západě se střídají stále rychleji. Dnes ve zmaterialisované době stojí proti sobě jednotlivé civilizace jako takové, což v sobě skrývá veliké nebezpečí. Je tudíž třeba mnohé zavrhnout a jiné ponechat, kteréžto při této delikátní operaci je nejlepším rozhodčím naše víra a nauka Církve.

Západní civilizace a její prameny. Jean Guittou, profesor z Lyonu, vykládal, že západní civilizace je civilizací starověku, oživená kvasem judeokřesťanským. Izraelská tradice přinesla tradici antické ideu

jednoho Boha Stvořitele světa z něčeho, ideu svrchované důstojnosti lidské osobnosti a ideu, že lidé mají prokazovat jedinému a opravdovému Bohu jediný kult, z čehož plyne předtucha duchovní universální společnosti. Jak došlo k soužití, symbiose obou tradic, v tom je tajemství západní civilizace. Židovská civilizace odpírala vždy organizaci politické a křesťanství, obracející židovstvo, uchovalo nadpolitický charakter. Setkání ducha židovsko-křesťanského a řádu řecko-římského není kombinací daru civilizací téže povahy, nýbrž pronikáním kvasu, prostupujícího všechny sociální struktury, aby je přetvořil. Poněvadž kvas má v sobě nekonečno, změna, již působí, nikdy neustane. Odtud charakter neukončenosti západní civilizace, která ustavičně plodí a fakt, že pokrok civilizace se děje v odporu a zápolení jak v nitru tak i vně Církve. Západní civilizace se ocitne v rovnováze teprve tehdy, až Církev pronikne svět a moderní pravdy se vrátí do domu otcovského.

Civilisace islamská. Massignon z Collège de France je výborným znalcem muslimů a jak pravil: Mohamedánům a arabštině vděčím, že jsem se stal křesťanem. Muslimani nás soudí podle našich zásad a ne podle svých. (To ostatně již hlásali a kladli Francii na srdce dva význační konvertité, na jejichž obrácení má značný podíl arabská Afrika, vnuk Renanův, Ernest Psichari a Louis Bertrand, a vedle nich velký pacifikátor Afriky, maršál Lyautey.) Islam není rasou, není ani národem, spíše ale možno mluvit o několika větších a mocnějších národech, toužících po totalitě. Proto se u muslimů nesetkávám s jednou stálou civilizací, jako třeba u národů evropských. Mezi mohamedány a námi není základní kontradikce, naopak, mnoho bodů je společných. Muslimani neznají toliko žádné tolerance, když jde o život věčný, jinak se lze s nimi v mnohých věcech shodnout a domluvit.

Civilisace dalekého Orientu, o níž mluvil P. Charles, není sice jednotná, ale není tak rozdílná, jak by se myslelo podle vzdálenosti Japonska od Indie. Číny od Siamu atd. Základem jejím je buddhismus, velice expansivní a proto je i expansivní kultura, jež se o něj opírá. V Evropě je domněnka, že buddhismus v moderní době nemá již dřívější síly, a že tudíž i východní civilizace padne, ale to je omyl. My si ani nemusíme přát rozvrátit buddhismus, poněvadž v tisíciletých civilizacích je mocná příprava Prozřetelnosti. Jest v něm ostatně mnoho cenných prvků, na váhu též padá početná síla přívrženců tohoto náboženství, působení na lid, jeho hluboký lidský základ a konečně morální jádro. Proti duši Asie je nyní veden boj z Moskvy, jež ji chce zabít a z Říma, jež ji chce zachránit. Vykupitel nepříšel zničit, nýbrž doplnit, ta slova Ježíšova platí i se zřením k Východu. Nechceme východní civilizaci nahradit naší, ale posílit ji. To vzácné a těžké dílo čeká na křesťanství v budoucnosti.

Židovská otázka mezi národy. Specialista v židovské otázce, P. Bonsirven, ukázal na zvláštní postavení židovstva, zpracovávaného dvěma autogoristickými silami, universalismem, daným mu posláním být duchovním oživovatelem civilizace, poněvadž bylo vyvoleno nésti pravé náboženství, a partikularismem, plynoucím z faktu, že světlo národů se mělo nutně vtělit v jeden národ. Po přípravném stadiu se zvolna národ zbavoval partikularismu a nabýval vrchu universalismu, ale prvý nezánikl, nýbrž ožíval v duchu národním. Izrael se cítil více národem než věřícím. Zůstal věren národnímu partikularismu, který se zachovával udržováním mnohých zvyků, jež jsou spíše odlišnými znaky národa než náboženskými zvyky. Proto také nesplnil úkol, daného mu Prozřetelností. Židé rozdělení mezi národy, byli stále pronásledováni, třebaže se připodobňovali cizím civilizacím a s některými rasami i splývají. Náboženské, hospodářské a politické motivy antisemitismu v zemích, ve kterých se nedovedli židé asimilovat národnímu prostředí, činí otáz-

ku židovskou krajně složitou a může být vyřešena jen ve světle tajemných plánů prozřetelnostních.

Bůžkové moderního světa. Profesor univ. v Grenoble, Cuche, se zastavil u tří idolů moderní civilizace: techniky, rasismu a totálního státu. Technika se jím stává ve chvíli, kdy materiální zabezpečení lidstva je postaveno jako cíl a jediný úkol našeho snažení, což je v odporu s touhou křesťanské duše a je podle mínění slavných biologů, jako dr. Carrela i proti přírodě. Člověk nikdy není dostatečně uspokojen hmotnými dobry, maje stále vyšší touhy. Mystika hitlerovská je ztotožňována s totálním státem. Německý mythus zbožšťuje národ, na což měla značný vliv gobineauovská teorie o nerovnosti ras. Ale je-li hitlerovské pojetí státu chápáno téměř nábožensky, pojetí totálního státu je rázu čistě politického. V tom je velký rozdíl, na který se často zapomíná. Spojujícím bodem mezi oběma pojetími je všemocnost státu a snížení osobnosti lidské, jež se stává prostředkem pro sociální cíl, jinými slovy, že cíl zbožšťily.

Komunism. P. Villain, ředitel lidové akce, zdůraznil, že komunism způsobil v civilizacích ne jednoho, ale téměř všech národů změny, o jejichž dosahu nemáme dosud správného pojetí. Jeho filosofickými základy jsou hegelovská dialektika a historický materialism, jeho principem třídní boj, dvojí náboženský a protináboženský charakter, jeho dogma a morálka, jeho zásadní odpor proti všem náboženstvím, i když z taktických ohledů není vždy odpor stejně otevřený a konečně metody propagandy, připomínající v mnohém první doby křesťanské. Vítězí-li komunism i mezi katolíky, je to proto, že nemají upřímný postoj ke katolicismu, a pak zapomínají na nutnost obrody sociální. Lidové masy pochopí křesťanství tehdy, když uvidí harmonii křesťanů a nauky, již vyznávají.

Prvá část přednášek objasňovala fakta, druhá byla nauková a zahájil ji rektor Katol. institutu v Toulouse, msgr De Solages, jenž mluvil na téma:

Katolicism a civilizace. Jest omylem domnívati se, že katolicism se spojil se západní civilizací, či naopak, že nemá žádného vztahu k civilizaci, konečně že je sám civilizací. Katolicism se nezotožňuje s civilizací, poněvadž obojí se vyvíjí podle různého plánu a vychází z jiných základů. Má principy, kterých musí dbát všechny civilizace, jichž je mnoho u různých křesťanských národů. Evangelisace světa není spjata s europeisací a katolicism má se západní civilizací jen vztahy dlouhého společného života. Svět potřebuje katolicismu k zajištění harmonického soužití různých civilizací, poskytujíc mu s principem duchovní jednoty, spravedlnosti a lásky nadpřirozenou atmosféru potřebnou pro každou z nich, aby se mohly rozvíjet. A naopak různost vzdělanosti umožní bohatší a rychlejší rozvoj království Božího.

Katolicism je nejúspěšnějším strůjcem spolupráce mezi civilizacemi, dovozoval prof. Katolického institutu pařížského Jacques Maritain. Opíraje se o nauku svého Učitele, svatého Tomáše Akvinského, dokázal, že jednota Církve je nadpřirozená, že civilizace vycházejí z řádu přirozeného, a že, bude-li jednou skutečně existovat universální civilizace, ovšem nechávající si své známky národů, spočívající však na svých společných principech, bude povznášena ve svém vlastním řádu energiemi božské milosti. Ale každým způsobem je zatím katolicism pro civilizaci mocným strůjcem vzájemné spolupráce. Jak plní v praxi ten úkol? Bylo by omylem domnívati se, že se tak může díti jedině krásným křesťanským životem soukromým. Je nutno, aby křesťanství proniklo sociální život. Jak by již vypadal jinak svět, kdyby katolíci nebyli hlouš k sociálním naukám papežským! Mají vážný úkol v důsledku různých typů civilizací. Mají uvědomovat o rozdílu mezi věcmi, které patří císaři a které Bohu, naučit respektovat lidské hodnoty, a tam, kde se rodí nové formy, jež touží se stát zítřejší civilizací, oddělit prvky tvořivé od bořících. Především bu-

Nevěra mužů. Karel Horalík.

Atheismus minulého století dává v nynější době vykvétat svým jedovatým květům. Na jedné straně je to nejhrubší kapitalismus, na druhé straně bída proletariátu, komunismus, pohanské zbožnění státu, přepjatý nacionalismus, horečné zbrojení, to jsou nebezpečí, která hrozí světu a tomuto nespravedlivému řádu, jehož je ateismus původcem.

Ovocem racionalismu XVIII. stol. byl hospodářský liberalismus, který stál u kolébky rodičů se moderního průmyslu. Na počátku minulého století rodil se nový hospodářský a sociální řád. Manufaktury používaly technických vynálezů, měnily se v naše továrny. Tento vývoj dál se bez přímé účasti a zásahu Církve, která se pozvolna sbírala z údobí pragmatického iluminatismu. Podnikatelé, lidé bez živé víry viděli jen svůj největší prospěch a užitek, který za *primum movens* hospodářského podnikání kladli angličtí národohospodáři.

Hospodářská volnost, omezovaná jen primitivními regulativy hospodářskými, poptávkou, nabídkou, volnou konkurencí, utlačovala dělnictvo. Exploatace dělnictva, nového stavu bez zachránce, dala vyniknout bídě proletariátu.

Je jisté, že pak učení materialisty Marxe o třídním boji, o nadhodnotě, o beztřídní společnosti a světové revoluci bylo porobeným dělníkům novým evangelium, když nikde nebylo vidět pravého evangelia Kristova, evangelia vykoupení každé duše, lásky bliženské, evangelia křesťanské spravedlnosti.

Liberalismus a socialismus postavil do středu všeho dění světového, myšlenkového i hospodářského lidské já. Tam to byl největší osobní prospěch — tu opět osobní prospěch v pomyslné beztřídní společnosti.

Francouzská revoluce, která postupně měla reflexy i v jiných státech, rozbila feudální řád, utřídění společnosti v závislosti stavů na sobě. Nebylo konečně čeho litovat. Z feudálního řádu vyprchal obsah, který pojil jednotlivé stavy k sobě, víra, služba a vědomí odpovědnosti před svědomím a Bohem. Společnost se atomisuje na mnoho jedinců, kteří do popředí staví jen a jen své já.

Rozvoj techniky, rozvoj věd exaktních opanoval celý svět. Metafyzické otázky, otázky náboženské byly zatlačeny do pozadí. Od stroje byla čekána spása člověka, stroj měl na světě stvořit ráj. Nač čekat pryč na jakési pochybné štěstí za hrobem! —

Neupřímně hledala Boha racionalistická věda; o všem že ho nenalezala. Filosofie navazuje na světový názor encyklopedistů, Kantovy solipsistické filosofie. Dospěla k pozitivismu k pohodlné, neodpovědné, kritické filosofii měšťácké. To je základ pokrokářství, které zkazilo inteligenci, sebralo víru středním stavům i proletariátu.

Nevěra, která hledala štěstí jen zde na zemi pro lidské já, bez ohledu na bližní, vyvolala neurované sociální a hospodářské poměry.

Lev XIII. vydává encykliku *Rerum novarum*. Upozorňuje na nebezpečí bezbožického kapitalismu, socialismu. Volá po spravedlnosti a hospodářském životě, odproletarisování proletariátu, zdůrazňuje závislost jednoho na druhém a kooperaci stavů mezi sebou.

dou usilovat o vzrůst a prohloubení křesťanstva v naději, že kooperace katolíků všech zemí a všech dob nejspíše napomůže novému sociálnímu řádu ve světě v duchu lásky a bratrství.

Proč je nutná spolupráce civilizací? Na otázku odpovídal Charles Flory, bývalý předseda katolické mládeže. Jsme dnes svědky podivného paradoxu, kdy na jedné straně je tolik technických prostředků ke sblížení různých civilizací a přece se sobě vzdalují stále více. Nelze prostě se podrobit jiné civilizaci, není možné nutit k tomu násilím, ale je možno hledat možnosti

Tyto požadavky Církve nedají se nadekretovat, předpokládají návrat k evangelium. A jestliže věda chtěla vše mítí matematicky přesně zdůvodněno, Lev XIII. hlásá návrat k Tomáši Aquinskému, k Summě. Geniální andělský doktor podepřel články víry rozumovou filosofií aristotelskou, učením svatých Otců. Volání Církve bylo jen částečně uposlechnuto.

Nastává rozmach filosofie thomistické, volání po nápravě poměrů sociálních vyvolává politická hnutí katolíků. Katolíci zaujímají obranné pozice. Jedná se o bytí a nebytí Církve ve státech. Kulturní boj v Německu, ve Francii.

A tam, kde nebylo uposlechnuto hlasu Církve, v protestantském Německu a pravoslavném Rusku, duše, otrávená moderním relativismem a nihilismem odpouštává se částečně od svého já. Vytváří si materialistický světový názor, ve kterém své já sčítává a násobí. Máme tu počátky komunismu a přemrštěného nacionalismu. Po válce, která byla opět následkem ateismu, na daných základech po krvavé revoluci v Rusku začíná se rýsovat na širých lánách země ohromných hospodářských možností komunistická utopie. Po poválečném tápání slabé demokracie německé, která si neuměla pomoci od cizího státního příslušníka, od neuropata důstojníka, od mlukvy — stipendisty Centra, která nedovedla vykouriti hnízda fémy nepřičetných oficírů, přichází k moci nacionalismus, který biologickou skutečnost klade za centrální dogma národního sociálního názoru světového. Kapitalismus, komunismus, nacismus všech těchto nerovnorodých otců dítě — zbrojení jsou vážným nebezpečím světového řádu. Kapitalismus chce vše ztročiti svými monopoly, kartely, vydělává na dodávkách zbraní. Komunismus touží po světové revoluci a diktatuře proletariátu. Proto k těmto cílům rozdávají se revolvery. Nacismus chce vše podřídit vládě *Herrenvolku*; po dobrotě to nepůjde, zbrojí.

Každé cizí slovo zde uvedené kromě thomismu, které značí ať myšlenkový, politický či hospodářský směr, nemá co dělat s křesťanstvím. Naopak, všechny proti němu přímo či nepřímo bojují.

Nebudeme zde dokazovat, že světem vládnou muži jako vědci, politikové, národohospodáři, generálové.

Kapitalismus, komunismus i nacismus tvořili a harčují jimi mužové, kteří od křesťanství, ducha evangelické lásky a spravedlnosti mají na kilometry daleko. A proto je-li na světě bída, nebezpečí války, tož jedinou příčinou toho je nevěra mužů.

A zatím křesťanství žité je posiční válkou proti tělu, světu a ďáblu, láska k Bohu a bližnímu, plnění Božích zákonů a spravedlnost vědomá odpovědnosti před Bohem.

I u nás trpíme zvlášť kartelů, komunismus využívá výhod demokratického režimu u nás se nebezpečně rozlézá. I přepjatý nacionalismus nachází u nás místo, hlavně u mládeže.

Není to důkazem nevěry mužů u nás?

Nepomůže nic než přivést muže do kostela, naučit je praktickému křesťanství, jak loni po katolickém sjezdu na tomto místě uvažoval profesor Vašek. Pokud nepadne nevěra mužů, nebude na světě lépe.

spolupráce, jež je nutná nejen k růstu, ale i k pokoji mezi národy. Příčinou rozporů je opadnutí křesťanského citění, kolektivní egoismus, bludy, které činí z každého individua, z každé politické a sociální skupiny uzavřenou a svrchovanou jednotku, násilí atd. Spolupráce nesmí být chápána jako lhostejné přijímání jiné formy, nýbrž jako ustavičné oživování, jako organické pronikání, což se nemůže uskutečnit bez výchovy a poznání. Evangelisace byla a je nejvýmluvnějším dokladem takového oživování, dovozoval P. Max, misionář z kongregace Bílých otců. Nesmíme to

slovo ztotožňovati s jiným: okcidentalisace. Církev ve svých misích respektovala vždy domácí civilisaci, v níž zaváděla sociální křesťanský řád. Proto usiluje, aby domorodé obyvatelstvo mělo i své kněžstvo a moudře napomáhá rozvoji domácí kultury. I když dává podnět k novým sociálním zákonům, na nichž závisí pokrok oněch národů, moudře staví na tom, co již zde je a vybírá, co může dále zůstat, a co je nutno odvrhnout.

Politické formy spolupráce. Ives de la Brière, prof. Katolického institutu v Paříži zastával přes leckteré její nedostatky Společnost národů jako dobrou organizaci spolupráce. O formách ekonomických M. Byé, prof. university v Toulouse. Kooperace mezinárodní musí být organizována buď ve měně, buď v produkci. V prvním případě jsou v cestě veliké překážky, neboť rozdíl životní úrovně jsou ohromné. Lehčí je spolupráce ve výrobě. Bylo by možno užít kapitálu v zemích s přírodním bohatstvím a slabě zalidněných jako je vých. Evropa, Indie a Čína. Toto rozřešení by bylo možné utvořením kooperativních a korporativních organismů. Je nesprávné, když přes takové bohatství ve světě hyne tolik lidí bídou a hladem. Pokud se týká sociálních forem spolupráce, dovozoval Josef Danel, nestačí jen obyčejný vztah mezi různými národy. Je nutno zřídit různé instituce a vybavit je určitou mocí. Některé již existují a hlavní z nich je Mezinárodní úřad práce, jenž vykonal již mnoho dobrého.

Resoluce Sociálního týdne. „Události současné doby na celém světě v sev. Africe, Syrii, Palestině, v Indii, Číně, Spojených státech nám stavějí před oči národní skupiny ve vzájemných sporech. Tyto zápasy netýkají se jen některé zvláštnosti rodinného, územního a politického života, vlastního oněm etnickým celkům: Vnukají otázku jejich existence, jejich způsobu života, jejich pokojných styků s ostatním lidstvem a hlavně tam, kde existují styky kolonisace, protektorátu nebo mandátu, princip života spolu mezi mocnostmi a domovským národem.

Vedle těchto sporů v *prostoru* vznikají spory v *čase*, nápravy dvou civilisací, té, která je a té, která by chtěla být a vládnout v daném prostředí. Komunism vnesl do světa nový konflikt. Rusko jest pokusnou zemí. V případě úspěchu by chtělo dobýt celého světa, všeho lidstva, neboť nynější hranice jsou provisorní.

V hmotném, technickém i právním řádu různých civilisací, ať jsou jejich zvláštnosti sebe význačnější, se hledí sjednotit. Duše lidská je však naopak rozpolcována výlučnými zájmy, zuřivým nacionalismem a nesmiřitelnými ideologiemi.

Bude to znamenat boj a úplné roztržení lidstva? Toť hlavní problém versailleského Sociálního týdne. Kde hledati řešení? Dá je nové myšlení, které chce řídit vývoj politický, hospodářský a kulturní? Nebo mamon? Či svrchovaná technika, kult národa, státu, rasy nebo krve? Či ideál pozemského štěstí? Ne, tím

Bolestné chvíle Španělska.

Již šest neděl je Španělsko ničeno občanskou válkou, a ať již je v ní vítězem kdokoli, sotva nastane po jejím skončení klid. Obě strany jsou rozvášněné a důsledky občanské války budou při horkém temperamentu obyvatelstva neméně hrozné než válka sama. Příмым podnětem k ní bylo zavraždění mladého vůdce nacionálního hnutí, poslance Sotela, řádného muže, vynikajícího organizátora a politika a neméně zajímavého oponenta levicových poslanců v parlamentě. A snad právě strach z jeho řeči, kterou měl proslavit v cortesech o předpokladech řádu v zemi, byl poslední příčinou jeho zákeřného zabití. Vražda rázem vznítla odvetu, což není divné ve Španělsku, a což je tím pochopitelnější, že všude tam vedou mladí lidé, kteří ještě nesoudí příliš rozvášněně. A to je pro budoucnost malou nadějí na mír. Mládež, nakloněna anarchistic-

se spory ještě více přirostují. Pokud se týče metoc čistě politických a ekonomických, neprosplvaly by kdyby nedbaly spravedlnosti a výsostné důstojnosti osobnosti lidské, neporušitelné u lidí všech ras, všech pletí a všech civilisací.

Jediná nauka životní učinila mnohé zkušenosti s nejrůznějšími vzdělanostmi a prohlašuje, že „ani Řek ani Žid, ani obřezaný, ani neobřezaný, ani barbar, ani Skyt, ani člověk svobodný, ale toliko Kristus je vše ve všech“ Proniklo svou podstatou nejrůznější civilizace a za vašich dnů má své svědky a své posly všude.

Katolicism počítá se všemi způsoby života, všemi zvláštnostmi civilisace, materiálními, technickými a kulturními. V historii se katolicism mísil do nejrůznějších vzdělaností, aniž se s některou z nich sloučil, aniž přerušil zvyky, které neponižují přirozeného práva. Ale zlidštil je všechny. Snaží se ustavičně o přátelské soužití civilisací ve světle jednoho zákona, lásky, pravověrného a obecného znamení, podle něhož se všude poznávají žáci Kristovi.

Katolicism napomáhá rozličným vzdělanostem, aby se dohodly, poněvadž tvoří nadpřirozené a bratrské ovzduší nezbytné k rozvíti každé z nich v dohodě s požadavky přirozeného práva.

Každý katolík, hodný toho jména, ať zaujímá jakékoliv místo ve světě, musí být vzorem, vyslancem a praktickým vyznavačem zákona lásky. Dokáže to jen tehdy, když bude v jeho životě jednota mezi činností náboženskou a činností ostatní. Dovolili-li si v minulosti katolíci, vládcové nebo národové násilí proti společnosti slabším, pak si nepočínali jako katolíci, naopak porušili základy svého náboženství a zasloužili výtky učící Církve, doktorů a papežů.“

Ve druhé části jsou navrhovány tyto formy činnosti:

Katolíci a inteligence si musí uvědomit své povinnosti k národům jiné civilisace. Ve výchově seznamovati s nimi, aby děti měly úctu ke všem národům, neboť všichni jsou povoláni k synovství božskému. Je nutná spolupráce na poli sociálním mezi misionáři a světskou mocí. Je nutno vychovávat laiky, kteří by žili v zemích s jinou civilisací a tam spolu s misionáři pracovali sociálně ve prospěch lidu. Nesmí se zapomínat rovněž na výchovu dělnictva z cizích zemí, žijícího v našich městech. A konečně je třeba, aby katolíci se činně účastnili práce v stávajících mezinárodních institucích sociálních, politických, hospodářských a kulturních a vnesli do nich radost, sílu a iniciativu. V duchovním ohledu musí hájit primát duchovního.

Velice důležité je, aby ve všech zemích a v prostředí civilisací byl vyřešen problém správného užití dovolené, neboť moderní technika umožňuje snížení pracovní doby a zákonodárství četných zemí schvaluje placené dovolené.

kým směřum na jedné a fašistické ideologii na druhé straně a využívána chytrými agitátory, nebude hned tak zchlazena. Z dřívějších zkušeností můžeme usuzovat, že msta bude následovat a vítězové nebudou šetřit poraženého. Nad Španělskem se stmívá stále více a více.

Je to nešťastná země revolucí, jichž bychom napočítali za posledních sto let tolik, že by nám z nich šla hlava kolem. Od roku 1833 do roku 1839 prožíval ostrov Pyrenejský zápas mezi carlisty a cristinosy, to je mezi přívrženci dona Carlosa a regentky Kristiny. Od roku 1840 do roku 1843 zuřila tam diktatura generála Espartera, „vítězného vévody“, jak byl nazýván, který vypudil královnu a vládl jménem mladé královny Isabelly II. Roku 1854 řádí generál O'Donnel, roku 1868 vypuklo povstání admirála Topeta a gene-

rálů Serrana a Prima, jímž byla vyřazena královna Isabella. Roku 1873 byla prohlášena republika, která však neměla dlouhého trvání, neboť Serrano jí učinil konec již příštího roku. V jeho dle pokračoval jiný generál, Martinez Comos. Roku 1886 se ujal vlády Alfons XIII., ale měl nebezpečného odpůrce v generálu Villacampovi, jenž se snažil obnovit republiku. Doba od roku 1886 nebyla nijak klidná a léta po revoluci v roce 1930 provedené, tedy léta nové republiky, rovněž ne.

Král Alfons neměl vlastností potřebných ke zvládnutí individualistických Španělů a tak celá jeho vláda byla provázána výstřely atentátů, drobnými šarvátkami, které nabývaly na vážnosti hlavně po světové válce, již nebylo Španělsko dotčeno. Stalo se tak působením jednak sociálních problémů, jednak agitací komunistů, kteří zorganizovali, semknuli a posílili anarchistické skupiny, jichž bylo ve Španělsku několik, vždycky spíše více než méně. Neméně vážný nepřítel vyvstával v Maroku. V těžkých dvacátých letech po nezdařených pokusech několika minister. předsedů a generálů byl povolán konečně k moci Primo di Rivera, muž rázný, voják zkušený, člověk bezúhonný, na kterého byla snesena odpovědnost opravdu těžká. Měl uklidnit Maroko a dokázal to. Měl zkrotit anarchistické živly a dokázal to jen zpola. Měl změnit sociální a hospodářskou strukturu státu a ztroskotal. Když umíral roku 1929, byla v zemi sice nálada klidná, ale jen vnější, uvnitř to vřelo. Několik následujících vlád nestálo za nic a revoluce a po ní nastolení režimu republikánského dalo vývoji jiný směr.

Ani Primo di Rivera, muž opravdově věřící a sociálně citící nedovedl zlomit moc dvou kast, které mají smutný podíl na temném vývoji události: šlechty a velkostatku a pak zaměstnavatelů, továrníků, zkrátka kapitalistů. Podařilo se mu zlepšit životní úroveň středních vrstev, ale několik zákonů ve prospěch zemědělského a dělnického stavu nemělo většího vlivu pro odpor kapitalismu a pak pro rostoucí krizi. Proto měl diktátor v dělnictvu mocného odpůrce, jehož hněvu nepocítil ovšem on sám, ale jeho nástupci.

Revoluce vynesla roku 1931 k moci dělnictvo, smýšlejší anarchisticky a rozvášněné mocí, již se mu dostalo. Hospodářský stav země byl neutěšený, státní rozpočet byl vysoce pasivní, průmysl upadal, zahraniční obchod nebyl též příliš skvělý a položka vývozu se stále zmenšovala. V té době bylo odhlasováno parlamentem několik významných sociál. zákonů o čtyřicetihodinové době pracovní, zvýšení mzdy a dávajících velikou moc dělnickým syndikátům, které byly z největší části v rukou socialistů, komunistů a anarchistů. Na posílení státních financí byla vypsána půjčka, jež však neměla pro odpor kapitálu žádného výsledku. Zaměstnavatelé na četných místech se stavěli k zákonům s pasivní resistencí, někde zavírali továrny, bráníce se tak rušivému zásahu neukázněných živlů, stávkové byly něčím tak obyčejným, že se přes ně přecházelo k dennímu pořádku. Takový stav, který vedl zemi do zkázy, nemohl dlouho trvat a roku 1933 po nových volbách se dostaly k vládě strany pravice, Ceda, jímž stál v čele mimo jiné i mladý katolický pracovník a politik, Gil Robles, do kterého byly na všech stranách, v zemi i za hranicemi, kladeny veliké naděje.

Jeho postavení ztěžovalo několik věcí a na prvním místě třeba uvést nejednotnost jeho tábora, Cedy. Pravicový tábor tvořili monarchisté se Sotelem v čele, dále fašisté, vedení synem bývalého diktátora, Antonínem Primou de Rivera, agráři a konečně střední vrstvy, tvořící katolickou stranu, Acion popular. Levicový blok, Lidová fronta — Frente popular, nebyla rovněž jednotná. Vedle revolucionářských socialistů Larga Caballera stáli anarchističtí syndikalisté a komunisté a jejich politický program byl velice rozdílný. Ta nejednotnost na obou stranách byla otevřenou ranou, jež se časem nehojila a bylo třeba zkušeného operátora, aby ji vyléčil.

Gil Robles, který se stal ministrem války a byl nejvýraznější osobností kabinetu a z nejvýraznějších postav politického španělského světa, byl si vědom od počátku tíhy situace a nezalekl se jí. Pochopil, že chce-li vláda dokázat něco pozitivního, musí mít autoritu a nesmí být hračkou několika politických skupin, ani kapitalismu, ani armády, která vždycky zasahovala rušivě do vývoje země. Proto ostře trestal důstojnictvo, mající politické choutky a sám schopný generalisimů armády, Franco, byl poslán ze země, poněvadž si příliš všímal politiky. Horší práci měl s posílením autority vlády, poněvadž v ní samé se projevovala stále více nejednotnost v názírání jednak na otázku sociální, jednak na provádění pozemkové reformy. Roblesova strana měla v řadách dělnických jen málo přívrženců a to byla její slabina, kterou chtěl Robles odstranit a správně tušil, že se mu to nepodaří, nebude-li dělat sociální politiku. Proto byl pro dodržování zákonů ve prospěch dělnictva, odhlasovaných v letech 1931—1933 i pro pozemkovou reformu. Zavedl paritní komise, složené ze zástupců dělnictva i zaměstnavatelů a vlády, které měly řešit nejožehavější problémy. V tomto správném činu narazil však na odpor i kapitalistů i části dělnických syndikátů, podněcovaných komunisty a anarchisty, kteří se báli postupného řešení a šířili náladu, že mají býti vzaty dělnictvu všechny výsady, jichž dříve nabyli. Využili i nespokojenosti venkovského lidu s liknavým prováděním pozemkové reformy a nálada vyústila v revoluci, kterou sice vláda zdolala, ale která též ztížila její práci. Rozpočet, který se blížil rovnováze, opět zakolísal. Nespokojenost byla na všech stranách. Tehdy Robles se dopustil jedné chyby, nemaje dosti opory ve stranách vládnoucích. Ustoupil na nějaký čas do pozadí. Lerroux, ministerský předseda a vůdce radikální strany, si pošramotil pověst několika zahraničními aférami a pozbyl vlády nad stranou, jež se rozpadla a jejíž většina členů se ocitla v řadách socialistů a komunistů, kteří fakticky přejali vedení v Lidové frontě. Lerroux byl nucen odstoupit, vystřídal se několik slabých vlád, které zhoršily sociální zákony a i podléhaly silně vlivu kapitalismu a zastavily provádění pozemkové reformy. To ovšem byla voda na mlýn socialistů, kteří obstrukcemi znemožnili veškerou práci v parlamentě i ve výborech a dokázali konečně, že prezident Zamora sněmovnu rozpustil. Z nových voleb vyšla Lidová fronta jako vítěz a Gil Robles byl poražen.

Nastala hrůzovláda horší než po roce 1931. Vláda ztratila prostě moc a stala se vykonavatelem vůle dělnických tajemníků a podléhala úplně ulici. Stávky byly po celé zemi, továrny byly zavřeny, zaměstnavatelé přinuceni je otevřít, ale nebyli v nich skutečnými pány. Vláda nedovedla přinutit dělnictvo k práci a k pořádku, a průmysl klesal stále více. Bezpečnost nebyla žádná, vraždění pravicových politiků, udavačství mohutněla, byly zapalovány chrámy, domy spolků, ničený noviny, a při tom se nepracovalo, finance špatné, nespokojenost rostla. Vláda nebyla pánem situace a nebude jím v blízké budoucnosti žádná vláda. Zvítězí-li vláda nynější, bude úplně v moci komunistů a anarchistů, které vyzbrojí, zvítězí-li povstalci, bude v rukou armády a kapitalismu. Jedinou záchranou by za nynějšího stavu mohla býti diktatura, ovšem mírná, spravedlivá a sociálně smýšlejší, při tom ovšem energická. Ale je malá naděje, že se tak stane.

Pro Církev je budoucnost ve Španělsku velice zachmuřená a nejistá. V případě vítězství levice hrozí jí zesílené pronásledování, neboť zášť proti ní je veliká. V opačném případě bude se jí těžko pracovat mezi dělnictvem, jež v ní bude vidět pomocníka monarchistických a fašistických živlů a vládců. Je třeba naprosté její neutrality. Pro nový řád, který se rodí s nesmírnými bolestmi, může jediný Církev přivést kladné hodnoty, ovšem musí státi nade všemi stranami a usilovat, aby principy křesťanské lásky a spravedlnosti všude vládly. Hierarchie a katolíci musí dá-

Československý úspěch na Pax Romaně.

Patnáctý kongres Pax Romany, uspořádaný ve dnech 28. července až 5. srpna v Salpurku, Celovci a Vídní, konal se ve zvláštním mezinárodním ovzduší. Končil se v době berlínské olympiady, ovládané duchem nacionálního záští. Měsíc po něm se konal socialisty připravovaný ženevský sjezd mládeže. Mluvila-li olympiada ve jménu ideí národního sobectví a světový kongres mládeže ve jménu socialistických internacionál, promluvila Pax Romana obdivuhodně jasně ve jménu křesťanského světového názoru, který jediný je s to, aby vnesl do mezinárodního života mír a pokojnou spolupráci.

Rada zajímavých přednášek a diskusí o úkolu katolických akademiků v současné kultuře zvláště vzhledem k moderním propagačním prostředkům, tisku, filmu a rozhlasu, poučná rakouská půda, projevy význačných rakouských osobností, zvláště řeč kancléře dra Schuschnigga, mezinárodní prostředí a nejbližší styk s významnými duchy katolické Evropy, to vše utvrdilo účastníky kongresu v myšlence, že jen katolická idea může vnést klid do států i do celého mezinárodního organismu.

Pro čsl. katolické studenty byl XV. kongres jedním z nejužitečnějších sjezdů Pax Romany. Téměř 40letá delegace (UKSCs oficiálně zastupovali kol. Banzet, Kolman, Mařan, Tetzeli a Valena) patřila k nejživějším složkám 500členného kongresu. — Velkou část zasedání řídil čsl. delegát místopředseda Pax Romany inž. St. Horváth. Rovněž na příští rok bylo Československu vyhrazeno místo vicepresidenta, jímž bude člen pražského ústředí. Po stránce duchovní vedli delegaci dpp. prof. Neužil z Bučovic a prof. Limpouch z Plzně.

Pokud se týče vlastních prací kongresových v plenu nebylo většinou možno se jich činně účastnit pro jejich odbornost. Kromě toho značná část přednášek byla věnována rozboru rakouské kultury a jejího mezinárodního postavení. — Zato se čsl. delegáti plně uplatnili v komisích. Na komisi tiskové, již předsedal ředitel SÍPUC z Lille Léon Verschave, bylo konstatováno, že v minulém roce patřili čsl. studentůi hned po Francii mezi nejživější propagátory ideálu Pax Romany. Bylo s vděčností vzpomenuo čsl. kongresu Pax Romany, který po stránce ideové, organizační a propagační byl skvělým dílem. — V akci medicke byla projednávána s ředitelem sdružení Laënucc z Paříže, P. M. Riquetem, výměna mediků mezi Prahou a Paříží. Byla zároveň dojednána prázdninová výměna mediků mezi Lille a Prahou. — V komisi unionistické, jejímž předsedou byl minulého roku dr. Ciekcr z Prahy, vymohla si čsl. delegace, aby i pro příští rok zůstalo sídlo předsedy komise v Československu. Za předsedu byl navržen jeden ze zakladatelů Sdružení řeckokatolických studentů v Praze dr. Cibere. Záležitost bude definitivně vyřešena na příštím zasedání výboru Pax Romany.

Jedním z největších zisků kongresu byl osobní styk s významnými osobnostmi, jež se sjezdu účastnily, a propagace prováděná mezi delegacemi. — S přítelem čsl. národa abbé Boutinaudem z Paříže byla projednávána otázka zřízení koleje pro čsl. mladé kněze, kteří by každoročně odcházeli na studium sociálních věd do Paříže. Tato skvělá myšlenka bude nyní dále propracována a připravována k realizaci. — Se známým unionistickým pracovníkem abbé B. di Lernia z Athén byl vyjednan mezinárodní unionistický zájezd katolických akademiků na Balkán k navázání styků s pravoslavnými studenty.

Zvláště srdečný byl poměr mezi slovanskými delegacemi, jež se ve Vídní sešly na společném zasedání Slavia Catholica. Na programu byly výměny, jež letos budou provedeny v širším měřítku. — Slovanští delegáti ve výboru Pax Romany se zavázali, že budou podporovat přání jugoslávských akademiků, aby se po kongresu v Paříži konal sjezd v roce 1938 v Jugoslavii.

Také pro vnitřní činnost čsl. studentů má rakouský kongres dalekosáhlý význam. Sjezdu se účastnili vedle studentů českých, slovenských a podkarpatorských také zástupci akademiků německých z Prahy a maďarských z Košic. Během zasedání kongresu v Celovci byla svolána společná schůzka všech delegátů z Československa, na níž po velmi srdečné výměně názorů byla na všech stranách uvítána snaha po spolupráci. Teprve cizí prostředí ukázalo na nutnost semknutí všech katolických sil v našem státě. Studenti dají první příklad i ostatním katolíkům.

Přehližejece zisky XV. kongresu Pax Romany, uvědomujeme si, že to byl pro nás jeden z nejdůležitějších sjezdů. Náklady spojené s vysláním delegace jsou plně vyváženy úspěchy a propagací, již čsl. studenti prováděli své myšlenky náboženské i státní. Doufejme, že naše práce bude oceněna i na jiných místech. Už proto, že je v našem veřejném životě pro tento úsek činnosti tak málo smyslu.

Ctibor Mařan.

vat příklad. Nezatajujme si, že katolíci mají též svoji část viny na tak bedném vývoji událostí v zemi, v níž je téměř všechno obyvatelstvo katolické a přece jsou páleny chrámy, bořeny kláštery a vyháněni a zabíjeni řeholníci a řeholnice. Bylo tam mnoho nesprávného a hlavních chybou bylo, že zásady sociální encykliky „Rerum novarum“ nebyly ve Španělsku uvedeny katolíky v život. Jinak by nebylo došlo k událostem, jichž jsme svědky v současné době, a které se mohou stát i vážným nebezpečím pro mír v celé Evropě. Dnes musí být ve Španělsku Církev opravdu matkou a utěšitelkou a tím nejvážněji přispěje k uklidnění.

Z čínských lidových pověr.

Podle čínského podává J. Zeman, misionář.

Úvodem: Čínský lid, ač pohanský, věří, že světem vládne Nejvyšší Bytost, která slove obyčejně Nebe, Nejvyšší Pán, který ví, co se děje na světě, ale dělá jako by o tom nevěděl, až jest o tom zpraven svými podřízenými, jako císař svými ministry. Každý kraj a každé město má svého ochranného ducha, ba každá ves a jednotlivé krby! Podle čínských názorů jsou tito ochránci duše bývalých úředníků, které jednáji jako úředníci žijící na světě. Jedná-li se o velké zločiny, aby bylo dáno pozemšťanům ponaučení a odstrašující příklad, posílá nebe boha hromu (Lei-kung), aby veřejně potrestal vinníka smrtí. Bůh hromu bývá v pagodách znázorňován v ptačí podobě, třímající kladivo a hřebík, které metá s mraků. Jelikož jest jen jeden a maje zjednatí spravedlnost po celém světě, to prý vysvětluje, že trest za přečiny nevykonává hned. Král podsvětí „Yen-wang“ vysílá na svět pekelné pochopy, aby přivedli se světa duše lidí, jimž určeno zemřítí. Nejvyšší Pán povolává duše, aby byly souzeny, trestány, odměňovány a posílány zpět na svět. Čínští pohané věří v stěhování duší, nauka ta jest však od různých sekt různě vykládána. Převládají názory budhistů; konfucianisté a taoisté se o záhrobí příliš nešíří. Při smrti člověka se představí dva pekelní pochopové s rozkazem od Nejvyššího Pána, aby přivedli duši člověka. V pagodách bývají znázorňováni v obleku bývalých císařských žoldnérů s háky v rukou k vytahování duší! Zmocnivše se takto duše, odvádějí ji na západ do kraje Se-čaoan (na úpatí Tibetu). Někdy musí duše projítí mraky žlutého písku (jak se v Číně často stává v krajích pouště Gobi). Přechod do podsvětí se děje bez bolesti, takže to duše často ani nepozoruje. Všichni sebevrahové, oběšenci, utopenci, neisouce do podsvětí voláni, musejí dočasně bloudit světem. Všichni připouštějí, že duše sebevraha se snaží a pokouší přivést k sebevraždě jiné; podáří-li se jí to, smí se znovuzrodit a duše sebevraha bloudí místo ní. Odtud ten všeobecný strach před místem, kde se někdo utopil nebo oběsil, prý tam straší. Lesy, hory, řeky jsou obydleny bytostmi zvanými „yao-koai“ nebo „yakkcha“, které jsou zlovolné, mocné a dovedné.

Člověk prý má dvě duše. Vyšší „hün“ nebo „šen“ se po smrti zptýlí, praví fucianisté, se znovuvtělí, praví budhisté, odejde do podsvětí, praví taoisté. Ve skutečnosti všichni připouštějí znovuvtělení, stěhování duší, a prostý lid nezná leč toho. Děje se to buď při narození dítěte, nebo duše vejde do mrtvolý člověka nebo zvířete, není-li v rozkladu; zmrtvýchvstání není tedy pro čínského pohana něčím zvláštním. Vyšší duše může také dočasně posednouti živého člověka, zmocnití se jeho schopností, mluvití jeho ústy, pracovatí jeho rukama atd. Když vyšší duše opouští tělo nižší duše, „p'ai“, může je zachovati delší dobu, podle své síly; taková těla mrtvých, oživená pouze nižší duší, zvaná „kiang-še“, jsou hrozná a krvelačná strašidla. Aby se předešlo neštěstí, všechny mrtvolý, které se po smrti nerozkládají, mají býti spáleny! Kostra, lebka, hnát, mohou ještě po dlouhých staletích býti velmi nebezpečny. Odtud strach před kostmi.

Ve spánku vychází vyšší duše spojkou na temeni lebky, bloudí sem tam. Číňan věří v objektivní skutečnost snů. Když tak duše „bloudí“, může býti chycena nebo tak ustrašena, že nenajde cestu zpět do těla! V tom případě člověk blouzní, oživen pouze nerozumnou nižší duší, nebo umírá, když i nižší duše odchází. Jistí lidé mohou ve stavu bdění odeslati svou duši na výzvědy, informace atd. Vyšší duše opouští tělo, ale má jeho podobu, odtud bilokace.

Zemřelí mají své bývalé vášně, lásky a nenávisti. (Srovnej naše: „Svatební košile“.) Půlnoc jest hodinou duchů, kuropění je zahání. Poctiví lidé se nemají čeho báti a často duchy svou přítomností zahánějí.

Hospodářská stránka rakousko-německé dohody.

M. W. — Upozornili jsme už v jednom z minulých článků na hospodářskou expansi Německa na jihovýchod Evropy, hlavně pak na Balkán, při čemž jsme mohli zjistiti, že německá politika zaznamenává stále úspěchy ve všech státech jihovýchodní Evropy vyjma Československo a Rakousko.

Politická dohoda Berlína s Vídní, která 11. července 1936 překvapila celý svět, vrhá ovšem i na hospodářské styky Rakouska s Německem úplně nové světlo, a je proto vhodné doplniti náš článek o německé hospodářské expansi bližším rozbohem hospodářských styků s Rakouskem.

Není pochyby, že tato politická dohoda bude nemálo podporovati hospodářské styky mezi oběma zeměmi. Podle dnešních vyhlídek vliv politické dohody nebude zvláště veliký. Samozřejmě budoucí vývoj těchto styků zajímá v prvé řadě Československo.

Vzájemný obchodní styk po poklesu, který byl všeobecný pro všechny země, se poslední dobou poněkud ustálil, a jak víme nedostavilo se zde ono oživení jako u ostatních německých styků s jihovýchodní Evropou. Největší obrat byl samozřejmě v roce 1929:

	Vývoz do Rakouska (v milionech RM)	Dovoz z Rakouska
1929	441	202
1933	121	58
1935	108	71

Teprve od poloviny roku 1935 lze zaznamenati pokrok německého vývozu do Rakouska, není však valný. V prvních pěti měsících roku 1936 se vyvíjela obchodní bilance proti stejnému období loňského roku takto:

	Vývoz do Rakouska (v milionech Sch.)	Dovoz z Rakouska
I.—V. 1935	75	64,8
I.—V. 1936	83	63,4

Vývozní přebytek se zvýšil jen málo z 10,2 na 19,6 mil. Sch., což je mizivé proti dřívějšímu přebytku ve výši 100 mil. Sch. v roce 1929 a 40 mil. Sch. v roce 1933. Tento silný pokles bývalého německého přebytku v Rakousku lze vysvětliti hlavně clearingovou dohodou ze srpna 1934 a pak zvýšenou poptávkou Německa po dříví, přízi, a zemědělských výrobcích.

Dnes Německo vyváží do Rakouska hlavně uhlí, koks, železné výrobky, stroje, elektrotechnické předměty, chemické výrobky a jiné. Proti další německé expansi stojí silná protekce rakouského průmyslu a neméně československá soutěž, která jest chráněna preferenčními cly.

Platební bilance liší se ovšem silně od obchodní bilance, vykazuje dokonce přebytek ve prospěch Rakouska: Německo totiž odebírá z Rakouska elektrický proud a také železniční a jiné položky hrají zde velkou roli.

Z rakouské strany nejsou vyhlídky pro zvýšení vývozu do Německa velmi slibné. Přesto, že Rakousko

vykazuje v prvních pěti měsících letos o 90 proc. větší deficit proti loňskému roku, nebude moci na základě toho domoci zvýšení odběru rakouského zboží. Největší překážkou jsou říšskoněmecké měnové restrikce. Zvýšení dovozu by se dalo docílit jen mimo clearing, cestou naturální směny. Už jsou k tomu náběhy. Tak na př. se povedlo nedávno rakouské vládě podle nové obchodní dohody s Polskem snížit dovoz uhlí z Polska o 100.000 tun. Tato položka má sloužiti jako „reserva pro naturální směnu“ s ruhrským uhlím. Za to by Německo zvýšilo dovoz rakouského mléka, másla, sýra, dříví a dobytka. Ovšem možnosti pro zvýšení rakouského vývozu do Německa touto cestou jsou velmi omezené.

Nelze tedy očekávati od politické dohody podstatnějšího zvýšení vzájemných styků. Nicméně však si udrží jistě Německo vedoucí postavení v rakouském dovozu a také vývozu. Na druhém místě přijde teprve Československo. Bohužel v prvních pěti měsících letošního roku jsme vyváželi do Rakouska o 40 proc. méně než ve stejném období roku loňského. Hlavně v dovozu hotových výrobků do Rakouska zůstává i nadále Německo největším soupeřem. 40 proc. z celkového rakouského dovozu hotových výrobků pochází z Německa, zatím co Německo odebíralo od Rakouska jen 13 proc. hotových výrobků. Jestliže kdy dojde ke zvýšení rakouského vývozu do Německa, pak to bude možno jen u surovin a zemědělských výrobků.

Celkem je tedy velmi těžko předvídati přesněji budoucí vývoj hospodářských styků mezi Německem a Rakouskem, musíme ho však bedlivě sledovati. Že to nezůstává bez vlivu i na naše hospodářské styky s Rakouskem ukazuje fakt, že na př. naše dohoda s Rakouskem v preferenčních clech z dubna 1936 nemohla býti uplatněna v celém původním znění, poněvadž Německo protestovalo u nás v Praze proti našim preferenčním doložkám. Tak celá úmluva musela býti pozměněna. Vstoupila v platnost 1. srpna. Bude zajímavé sledovati v budoucnosti, zdali německým námitkám proti preferenčním dohodám bude vždy vyhověno se stejnou ochotou.

Další zajímavostí velmi důležitou v rakousko-německé dohodě jest okolnost, že hospodářské styky Rakouska se členy římského protokolu nemají býti dotčeny a změněny. V prvních pěti měsících r. 1936 zvýšil se silně rakouský vývoz do Itálie ze 48,8 na 61,9 mil. Sch., zatím co italský vývoz do Rakouska zůstal prakticky stejný na výši 23,9 mil. Sch. Samozřejmě se tímto zvýšil i rakouský vývozní přebytek ze 24,8 na 38 mil. Sch. Po zrušení sankcí, a hlavně po zavedení nového dovozního režimu v Itálii, který nabyt platnosti 1. července 1936, nastaly však různé překážky pro další vývoz Rakouska do Itálie. Rakouský obchodní styk s Maďarskem klesl poněkud, za to však klesl také rakouský obchodní deficit ze 7,6 na 5,8 mil. Sch. v prvních pěti měsících roku 1935 a 1936.

Jako duše jednoho může vjíti do těla druhého, tak-
téz možno přemístiti jednotlivé části, hlavu, údy.
(Srovnej „Kolovrat“ v „Kytici“ Erbenově.)

Zeměpravectví jest horlivě pěstováno. Vlivy blahé nebo neblahé mohou býti řízeny nebo odváděny. Velikou roli při tom hrá vyvolení místa k pohřbu. (Vlastní hřbitovy v Číně neexistují, pochovává se všude tam, kde určí zeměpravec podle svých výpočtů o blahých nebo neblahých vlivech).

Spiritismus odedávna existuje v Číně. Duchari dávají odpovědi, jak jim „duch“ diktuje; na „otázku“ štětec píše „odpovědi“ na popelu nebo na písku.

Bonzům a taoistům jest připisována nadpřirozená moc, ale omezená. Prý pokropení krví psa zahání vše-

chna kouzla. Pověřivý lid, oklamán bajkami a vyprávěním o neuvěřitelných událostech, jest lhostejným ke všemu nadpřirozenému.

Starobylé památníky, sochy, náhrobky nabývají časem vyššího vlivu, obyčejně škodlivého. I stará košťata, boty, shnilé dřevo, se mění v „mei“, zlovolné bytosti. („Besen, Besen sei's gewesen . . .“¹) Jistá zvířata, zvláště lišky, se mohou zjevit v podobě lidské. Těž psům, vlkům, oslům, vepřům a jiným zvířatům připisována tato moc. Tygři si podmaňují duše rozsápaných, které je vodí, je varují a jim nadhánějí. Všechna zvířata žijící v děrách a vycházející v noci jsou jaksi „duchy“, vědí prý, co se děje v podsvětí. Nemravnost a hříchy nečistoty, uznávané sice jako nerozumy, jsou

¹ Goethe: Hexenlehrling.

mírně posuzovány v sedánkách spiritistů a nejsou prý přísně souzeny u pekelných soudů.

*

Jistý Tchao-che (ve XIII. stol.) vypráví, že za časů svých studií jeden jeho spolužák usnul v odlehle jizbě ústavu. Jeho ostatní spolužáci, zpozorovavše to, že zábavy upravili kol něho svíčky a rubáše, jak se děje při pohřbu. Ukryvše se pozorovali, jak to bude působit, až se spáček probudí. Tento procitnuv udiveně se rozhlížel a pravil: „Jak se zdá, jsem mrtev.“ Opět se uložil, vzdechl a zemřel. Spolužákům se zdálo, že usnul, po delší době ho budili, ale marně, byl mrtev. Rychle odstranili pohřební ústrojí a slíbili si, že nikdo o tom nehlesne. (Vysvětlení: Podle čínských názorů vyšší duše toho mladíka se ve snu toulala, vrátivši se k tělu zpozorovala, že jest vše připraveno k pohřbu, měla tedy za to, že nesmí do těla a rozptýlila se!)

V provinciích Yun-nan a Koei-čeu (na úpatí Tibe-tu) velmi kvete čarodějství. Soudce Fei-yuan-lung jel jednou z Koci-čeu do Yun-nanu, tu cestou jistý Čang, jeden z jeho jezdců, vykřikl a spadl s koně. Levá jeho noha zmizela. Fei poznal, že to provedl jeden čaroděj. Dal vylepti prohlášení, že bohatě odmění toho, kdo vrátí nohu Čangovi. Přišel jeden stařec, řka: „To já jsem Čanga takto potrestal za jeho přečiny.“ Čang posílal za odpuštěním, a aby mu vrátil nohu. Tu stařec vytáhl z brašny malou, jako žabí, nožku, dýchl na ni, pronesl zařikání a hodil ji Čangovi. Noha okamžitě přirostla.² Stařec dostal svou odměnu a odešel. Řekněte snad, proč velký soudce Fei ho nechytí a nepotrestá? — Protože se ho sám bál.

*

V téže provincii Koei-čeu žil mladý zlosyn, jehož soudní listiny tvořily hromadu. Vícekrát byl již odsouzen, popraven, ubit, hosen do řeky. Po každé třetího dne ožil a pátého dne začal znovu své zločiny! Konečně správce provincie ho dal opět popravit, byl sťat, tělo a hlava pohřbeny na různých místech. Po třech dnech ožil a pokračoval po starém ... Jednoho dne ztloukl zase matku. Tato odešla k soudci a dala mu láhev se slovy: „V této láhvi jest vyšší duše mého nezvedy. Vždy nežli něco provede, vytáhne svou vyšší duši z těla, posílá ji a uzavře do této láhve. Soudce potom trestá jenom jeho tělo oživené nižší duši. Po opravě vyšší duše se vrátí a oživí tělo. Nyní mne zbil, jeho zloba jest dovršena! Vezměte tuto láhev, rozbijte ji a dejte do fukaru. Až jeho duše bude takto rozfoukána, popravte ho a bude s ním konec.“ — Skutečně mandarin učinil podle rady stařeny, rozfoukal duši a popravil tělo. Dareba již neožil a jeho mrtvola byla brzy v rozkladu.

*

Písmák Ma-šeu-lin z Č'ang-čeu (Kiang-su) vypravuje, že ve svém mládí co student bydlil doma ve světnici v poschodí, takže viděl do zahrady souseda jménem Wang, který pěstoval obchod jirinkami (jirinky, chryzantémy jsou velmi oblíbeny v Číně a v Japonsku). Jednoho dne za sítání mladý Ma viděl oknem souseda Wanga jak zaléval své květiny. V tom šel kdosi kolem nesa dvě nádrže výkalů, zastavil se a po chvíli šel s putýnkami ke skleníku Wangově, jako by mu chtěl pomoci zalévat. Než Wang nespokojen odháněl větřelce. Bylo právě po dešti, nosič uklouzl a upadl, nádrže spadly na něho a na místě byl zabit. Uděšený Wang na štěstí nevykřikl, otevřev zadní dveře, vytáhl mrtvého za nohy a hodil do řeky, postavil na břeh nádrže a zavřel dveře. Mladý Ma vše viděl a porozuměl, že se nikomu slovem nesmí o tom zmínit. Později byla nalezena mrtvola a hlášeno to na úřadě. Všichni zapírali, že o ničem nevědí. Na mrtvole nebylo nalezeno poranění, proto usoudili na smrt nahodilou. Úředník dal uložit mrtvého do rakve, kterou zapečetil. — Po devíti letech na to byl 21letý Ma-šeu-lin pro-

² Srovnej naše pohádky o „Živé vodě“.

mován doktorem. Nejsa zámožný dával hodiny chudým žákům. Jednoho dne ráno, otevřev okno, spatřil toho nosiče, jak se zvolna blíží. Myslí uděšen, že jest to duch zabitého a že se přichází pomstít. Ale nosič přišel a vstoupil o několik domů dále k jistému Li. Nemaje pokoje Ma se šel přeptat a zvěděl, že se tam právě narodil chlapec. Ma porozuměl, že nosič přišel ne se pomstít, ale znovuzrodit! Proč ale do té bohaté rodiny? Ma od té doby pozoroval rodinu Li, co se bude díť. Minulo sedm let, mladý Li rostl, nemiloval učení, rád chytal a choval ptáky. Starému Wangovi bylo 80 let, stále myslel na své chryzantémy. Jednoho dne časně z rána se opět díval Ma oknem, Wang zaléval své květiny. Malý Li otevřel holubník, asi deset holubů vyletělo a usadilo se na plotě u Wanga. Chlapec se bál, že uletí a volal je, oni se však nevraceli. Tu po nich házel kamením. Jeden kámen uhodil Wanga, stařec se zapotácel, upadl a zabil se. Malý Li nekřičel, zavřel holubník a vytratil se. Wangovy děti a vnuci nalezše starce mrtvého, měli za to, že zemřel náhodnou smrtí, pochovali ho s obvyklými nářky. — (Příklad metempsychosy a odplaty.)

*

Kdysi v městě Hang-čeu byla tlupa mladých zločinců. Pili víno smíchané se svou krví, přísahali si věrnost a vypálili si na zádech černého draka. Tato smečka „Černého draka“ dlouho plenila celý kraj. Konečně však byli schytáni a většinou popraveni, vůdce Tong-čao však unikl. Jedné noci se mu zjevili popravení společníci a pravili: „Byl jsi naším vůdcem. Dosud se ti podařilo uniknouti, ale do roka tě nebe potrestá smrtí.“ Uděšený Tong se ptal, není-li pro něho spásy. Jeho společníci pravili: „Jdi k starému bonzovi v Pao-šu-fa, staň se jeho žákem, tak budeš snad zachráněn.“ Probudiv se šel Tong ke starému bonzovi, s pláčem poklekl, vyznával své hříchy a prosil, aby mu dovolil u něho zůstat co učedník. Bonz zprvu odmítl, ale poznav, že Tong to míní upřímně, oholil mu hlavu a přijal ho za žáka. Ve dne měl odříkávat modlitby a v noci hlouci na buben, prose Budhu o prominutí. S počátku mnoho trpěl. Jednoho dne v létě byl sbírat almužny, usnul v chrámě místního ochranného ducha. Jeho společníci se mu zjevili se slovy: „Rychle, rychle odejdi! Půjde tudy bůh hromu.“ Uděšen se probudil a vrátil se do pagody. Bouře se blížila. Tang vypravěl svůj sen starému bonzovi; tento mu pravil, by poklekl a skloniv se nad ním přikryl ho svými širokými rukávy.³ Brzy na to hrom rachotil a několikrát uhodilo zcela blízko. Když bouře minula pravil bonz: „Povstaň a již se neboj!“ Tong poděkovav vyšel; v tom se však zablesklo a Tong zasažen klesl mrtev. Tak konečně nebe zjednálo spravedlnost.

*

V Hu-čeu-fu (Chekiang) soudce Šen-ping-tčen odpočíval po obědě. Náhle stál před ním biřic a vyzval ho, by jej následoval. Vedl ho stinným dvorem do sálu před velké zrcadlo a pravil: „Pohleďte, čím jste byl v dřívějším životě.“ Šen viděl v zrcadle literáta z dynastie Mingů s čtverhranným kloboukem a červenými botami. „A nyní, čím jste byl v předposlední existenci.“ Šen se viděl jako bývalý vysoký důstojník za téže dynastie s černým kloboukem, v červeném hávu, opášan řemenem, s jaspisovou přeskou na černých botách. Přišel jeden sluha a padnuv na tvář pravil: „Poznáváte mne? Byl jsem vaším služebníkem v Ta-f'oung-fu před 200 lety.“ A podal Šenovi listinu se slovy: „Za Kia-tsinga (1522—1566), dynastie Mingů, bylo vaše jméno Wang-šin a byl jste vojenským správcem v Ta-f'oung-fu (Šan-si). Dnes jste předvolán pro jednu záležitost z té doby. 500 duší podalo stížnost pekelnému soudci Wen-sin-wangovi. Musíte se zodpovídati. Já jsem byl tehdy vaším sluhou a pamatuji si, že těch 500 duší bylo zabito proti vaší vůli. Byl to generál X, který je dal zardousiti. Byli to vzbouřenci, kteří se po porážce Lin-tsi poddali, ale později sáhli opět po

³ Široké rukávy oděvu bonzů sahají až k zemi.

Víra žádá celého člověka. *O pravé totalitě.*

Vlastní ovzduší víry jest úplnost a celistvost. Vytrysknuvši ze vzletu nitra, který nás pozvedá k tomu, co znamená pro nás vše, vyžaduje také víra nás úplně a cele. Víra vyžaduje celého člověka, vše to, co je v něm lidského a tím teprve ji dáváme pro sebe smysl a tvar.

Opravdu je řád víry čímsi totálním a absolutním. Zde se neocitáme před jednou z mnoha nových možností spekulativních, ani před jednou z těch pravd, které jsou dobré na to, aby zaměstnávaly zvědavé a tékavé duchy. „Jedná se o nás a o naše veškeré bytí,“ pravil Pascal. Jedná se o definitivní uskutečnění naší nejhlubší osobnosti, neboť to, co mi přináší víra, není nové poznání o neznámém, ale skutečné Dobro, konečná Pravda. A tak tedy je to úplně skutečné dobro, pravda, která má mne celého proniknout, abych tkvěl ve skutečnosti a byl jí plně proniknut. Věřiti neznamena připojit jednu nebo více idejí k těm, které již máme, nýbrž vytvořiti nového člověka: „Věřiti, to nelze srovnávat s žádnou jinou myšlenkovou činností, nikoliv, jakmile jsme se rozhodli věřiti, stáváme se my sami novými lidmi.“ (Kierkegaard).

Nadarmo se neříká konverse, obrácení. Víra přináší obnovu, která znamená v oblasti morální a psychologické, přijetí nové stupnice hodnot a v nejhlubším nitru bytosti nezbytnost milosti daru úplně nového a úplně božského. Tento vznik nového člověka jest obsažen v konversi, bývá také obsažen v onom zvláštním vyvolení k náboženským službám. Avšak nový člověk žije též u těch, kterým se již od dětství dostalo křesťanské výchovy; jediné požadavek celistvosti veškerého člověka pro víru není u nich tak živé ve vědomí, neboť žádná krise neoživila ani neaktualisovala tento požadavek.

Vším způsobem věřiti neznamena též vložit nový prvek v některou část naší bytosti, nýbrž je nutno pojmáti hegemonii křesťanského Boha v princip vlastního života se svrchovaným zřetelem k tomu, co shledáváme za své absolutní Dobro. Věřiti znamená dáti smysl celé naší osobnosti a naší činnosti a tudíž i jednotu, to znamená, též osvětlit všechny mé cesty světem Božím, viděti a souditi všechny věci novými očima, které Bůh vstípl v naši duši. Jeho vlastníma očima, kterými uchvacuje náš hmotný svět, aby díky Boží viděly a soudily vše jakoby zrakem Božím, jako by Bůh sám je viděl a soudil.

Celistvý ráz víry. Když je oko čisté tedy je jen proto, že celý člověk je jasný. A pak ihned má vše hodnotu a smysl. Nejen naše bytost, které dává pravý smysl, ale i svět, který je podílníkem na našem poslání a který rovněž spěje k svému naplnění . . . Nic nebude pro mne takové, jak tomu bylo dokud jsem nebyl jat vě-

rou. Nyní jsem otevřel svou duši a někdo jiný je Pánem mého povolání než jen já, postavil jsem se cele pod jeho slovo jako apoštolové. Zaujme mne celého, jediné dává rozkazy k veškeré mé činnosti. Když se probouzím každého jitra znovu k životu, probouzí se se mnou ve mně, protože je úplně ztělesněna mnou jak jsem já v ní. Jdu-li do práce, jde se mnou. V myšlenkách, v touhách, v životě soukromém (zůstává-li mi ještě nějaký, který by rovněž nebyl její) v mých známostech a přátelství všeho druhu, všude je přítomná živě spřízněná se vším, vnitřní život mého života, kormidelník všech mých pohybů, vnitřní světlo mého pohledu, duše mých věcí, inspirace mých činů.

Vše z mého lidského života je tak zaplaveno a přeměněno, neboť nelze si představovati víru bez její účinnosti. Svou povahou je svrchovaným principem jako duše a tam, kde je přítomna, utváří veškerou lidskou hmotu k svému obrazu. Jedině skrze ni bere lidstvo a svět na sebe tvář Boží, aby se staly mystickým Tělem a Církví.

Je tudíž pak logické, že víra nezůstává v stavu skryté zásady, (jedna hrozná stránka v Evangelii připomíná tento zjev při vyprávění o zakopaných hřivnách v zemi), nýbrž že září, že si buduje svůj základní kámen, že se vyjadřuje, jako se vyjadřuje samotný člověk, v slově, v zpěvu, v krásě, že upravuje společenské vztahy, že buduje různá zřízení. Jako jsou logické ve vidění, do něhož ústí víra, „nová nebesa a nová země“ je logikou víry vybudování v mužném měřítku křesťanský řád a stvoření křesťanské kultury. Křesťanství a křesťanská kultura, které objímají a přeměňují vše lidské, kde vše to, co je prostě člověkem, se stává Kristem a v Kristu Bohem, aby svou slávu našel Bůh ve všech věcech.

Tak k požadavku svrchované celistvosti člověka ve víře odpovídá v řádu účinnosti víry vybudování takového životního řádu, zcela homogenního s věrou. Až se toto uskuteční, nastane v měřítku stále nedostatečném a nedokonalém obnovení shody, která existovala za stavu nevinnosti mezi duševním nebo božským životem člověkovým a souhrnem lidské činnosti: intelektuální, umělecké, sociální. Adam byl oděn slávou Boží jako šatem, který vyjadřoval dokonalé důstojnost Božího dítěte. Takové obnovení, zdůrazňujeme zde, nebude nikdy dokonalé. Je zajisté reálné (což není jen slibem), ale nikdy nebude již zde realizováno jinak než nedokonalé, vratce a křečce. Jestliže je právem vše v Kristu, není mu vše plně poddáno v oblasti činu. A nyní jsme v řádu pokání a pádu, kde všechny věci jsou zachraňovány jako by „zkouškou ohněm“ a zachránce, kterým je ukřižovaný Bůh. Ovšem, že vše přísluší Kristu Králi, ale vše není podřízeno Kristu Knězi.

Přel. K. V.

zbraních. Generál X je dal pobítí, aby nezačali znovu. Vy jste mu napsal dopis, aby tak nejednal. Tento dopis vám přináším, ten vás ospravedlní.“ — Šen slyše to, matně vzpomínal na ty dávné události . . . Přišli dva nosiči s palankinem a odnesli Šena. Po několika kilometrech cesty se zastavili před palácem. Ve velkém sále seděl bělovlasý stařec v královském hávu. Šen pravil: „Zavolejte napřed generála X, jedná se o něho.“ Hned vstoupil vysoký muž ve zbrani. Šen poznal svého bývalého společníka. Soudce ho dlouho vyslyšal, na to zavolał opět vůdce Wang-šiu. Soudce pravil: „Generál X přiznal, že dal popravit těch 500. Mohl jste tomu zabrániti, což jste neučinil. Prohřešil jste se slabostí.“ Šen přiznal. Generál X pokračoval: „Musil jsem dát popravit těch 500, kdybych jim byl odpustil, vzbouřili by se zase. Učinil jsem tak pro dobro země a ne z osobní msty.“ V té chvíli se přihnál černý mrak s velkým hlomozem. Bylo cítit puch lidské krve. V tom mraku vířilo 500 kostlivců, kteří chňapali

zuby po generálu X. — Šen kameněl strachem. Soudce uhodil pěstí na stůl a zvolal: „Bidníci! Nebyli jste popraveni, když jste se po druhé vzbouřili!“ Kostlivci odpověděli: „Jest to pravda.“ „Tedy vás generál spravedlivě potrestal!“ „Nikoliv,“ volali mrtví. „ale aby se zalibilo císaři.“ „Zajisté se vám to nelíbilo,“ smál se soudce, „stalo se však tak pro dobro země a lidu. Konečně jsou tomu již dvě století, vymyká se to mé pravomoci, odvolám se k Nejvyššímu Jasnému. Zatím rozhodují: 1. Jelikož minulost generála X jest nejasná, nestane se zatím duchem. 2. Jelikož vy nechcete odpustiti, nezrodíte se lidmi. 3. Aby byl potrestán za svou slabost bude Wang-šiu děvčetem ve své příští existenci.“ 500 kostlivců, každý drže lebku v rukách, se poklonilo se slovy: „Staň se jak pravíte!“ Soudce dal vyvésti Šena. Prošel dvorem zastíněným bambusy a sálem se zrcadlem. Jeho dřívější sluha mu blahopřál, že byl osvobozen. „Pojďte sem,“ pravil průvodce, „ukáži vám čím jste byl.“ Viděl se v zrcadle jako soud-

ce z dynastie Tsingů. „Pohleďte, čím budete.“ V tom se Šen tak ulekl, že se probudil. Pot se mu řinul po těle. Celá jeho rodina plakala kol něho. Řekli mu, že byl bez vědomí po celý den a noc. Pouze srdce slabě flouklo. Šen viděl v podsvětí vyvěšeno mnoho návěstí. Vzpomínal si pouze tyto: „U soudu v podsvětí není přijímání osob. Vše jest váženo na nebeských vahách. Když voda opadne, kameny se zjeví; tak svým časem vyjde najevo každý hřích.“

*

V Nanchang (Kiangsi) studovali dva mladíci; byli velkými přáteli. Starší se šel podívat domů, kde náhle zemřel. Mladší o tom nevěděl; jednoho večera již usinal, starší student vstoupil a posadil se na okraj postele, hladil mladšího po zádech a pravil: „Odešel jsem před několika dny a jsem již mrtev, jest zde moje duše. Než přátelství naše trvá. Nechtěl jsem odejít, aniž bych se s tebou rozloučil.“ Mladší strachem ani nehlesnul. Starší pokračoval: „Neboj se, kdybych ti chtěl škodit, mluvil bych s tebou přátelsky? Přišel jsem tě pozdravit.“ — „Čeho si přeješ?“ pravil mladší poněkud upokojen. „Viš,“ pravil starší, „má stará maminka má již přes 70 let, moje žena sotva 30. Prosím tě, dej mi ročně několik korců rýže, aby měly na živobytí. Zanechávám také nějaké rukopisy, vydej je, aby měly památku na mne. Dlužím něco peněz štětkáři, prosím tě, zaprav to.“ „Učiním tak,“ slíbil mladší. „Děkuji ti, nezbývá mi, než abych odešel,“ pravil zemřelý a vyšel. Mladšímu bylo líto, že jeho přítel odchází, jal se ho volati, načež se tento vrátil, ale mladší, pohleděv naň, ho nepoznával, tvář jeho byla ohyždná, vydával mrtvolný puch. „Odejdi!“ vzkřikl mladší, mrtvý se však nehýbal. Uděšen mladší seskočil s postele a utíkal. Umrlec za ním. Mladší utíkáje sotva dechu popadal, mrtvý mu byl ale stále v patách. Mladší přeskočil zeď a upadl v mdloby. Mrtvý nebyl s to přeskočiti zeď, snažil se alespoň slinou potřísniiti tvář mladíka.⁴ Zatím se rozednilo, mimojdoucí našli mladšího v bezvědomí, stěží ho vzkřísili, umrlce znovu pohřbili. — Jak tuto příhodu podle čínských názorů vysvětliti? Vyšší duše je dobrá, nižší duše je zlá. Mladíka zprvu navštívila vyšší duše zemřelého, ale nižší (hmotná, mrtvolná) duše následovala. Když hoch volal vyšší dobrou duši, tato již odešla a představila se nižší duše. Vyšší dobrá duše činí člověka šlechetným, nižší duše jest krutá a zvířecká. Vyšší duše jednala přátelsky, nižší by málem hochu utratila. (Podle čínských názorů všechny bludné mrtvolky, upíři, jsou nižší duše. Je-li člověk velmi ctnostný, i jeho nižší duše nabude dobroty, to jest ale řídké. Dech a sliny umrlců jsou smrtonosné. Aby se předešlo neštěstí mají býti mrtvolky, které se nerozkládají, spáleny.)

*

V Hai-nan (Kiang-su) jistý Li žil se svou ženou v nejlepší shodě. Nemaje ještě čtyřicet let zemřel. Byl položen do rakve, ale žena nedovolila rakev zaflouci; ráno a večer plakala před otevřenou rakví. Podle lidových zkazek v tom kraji, duše zemřelého s pekelným pochopem se vrací sedmého dne; sedmé noci nikdo nechtěl zůstat v domě, kde ležel zemřelý. Vdova poslala své děti k příbuzným a sama bděla u mrtvého. Kol půlnoci ledový vítr zavál jizbou a lampa čoudila. Vstoupil vysoký a ryšavý ďábel, třímaje vidlici v jedné ruce, v druhé držel na řetězi duši zemřelého manžela. Jakmile spatřil jídla na stole před rakví (připravená „mrtvému“), jal se hltavě jisti a pustil řetěz s mrtvým. Manžel plakal a ohmatával nábytek ve světnici a přiblíživ se k loži odhrnul záclonu. Žena se slzami v očích, ho objala a ukryla pod pokrývkou před ryšavým ďáblem, který, ukončiv jídlo, hledal svého vězně. Žena počala křičeti, děti přiběhly do světnice. Ďábel postrašen utekl, zapomněl i svou vidlici. Mrtvý v pokrývce počal dýchat, dali mu jisti a píti; žil potom se svou rodinou ještě dvacet let.

*

⁴ Srovnej „Svatební košile“.

Jeden stařec pocházející z Yang-sin v Šantungu (v sev. Číně) se usadil ve vsi Ts'ai-tien nedaleko města. Měl tam se svými syny zájezdni hostinec pro mimojdoucí pocestné. Jednoho večera přišli čtyři cestující a prosili o nocleh, že budou spát kdekoli, jsouce utmáceni. „Mám sice jeden pokoj, ale nevím, bude-li se vám hodit,“ pravil hostinský. Jedna snacha hostinského právě zemřela; její mrtvola byla ještě v jedné kůlně přes ulici. Muž zemřelý šel koupit rakev. Hosté byli uvedeni do kůlny, na stole uprostřed svítila lampa, mrtvá ležela na posteli za záclonou. Unavení pocestní brzy usnuli, až na jednoho; usínající uslyšel náhle jak lože, na němž ležela mrtvá, skřípělo, viděl za matného svítu lampy, jak mrtvá se vzpřimila a usedla na loži, načež sestoupila a blížila se k lůžkům; šátkem utírala lepkavý žlutý pot na své tváři. Přistoupivši k jednotlivým ložím, dýchla na každého spáče. Uděšen čtvrtý se skryl pod pokrývkou a zadržel dech. Mrtvá dýchla též na jeho pokrýku, načež se opět uložila, jako dříve.⁵ Bdící budil své soudruhy, ale marně, byli mrtvi. Mrtvá, jak se zdálo, slyšela jeho pohyby, opět se zdvihla a šla vícekrát dýchnout na jeho lože. Tentokrát, rychle se obleknuv, náš pocestný vyběhl z jizby, nechtěl zůstat na dvoře a budit hostinského. Dal se k městu, mrtvá však za ním! Přiběhl k pagodě, kde bonzi právě zpívali. Volal, aby mu otevřeli, bonzi však, vidouce jeho vzezření, ho odmítli. Obrátiv se viděl umrlce v zápětí. Právě před vchodem do pagody stál silný topol. Pronásledovaný se zaň ukryl a běhal okolo unikaje takto objeti upíra; tento náhle skočil po něm, onen upadl a omdlel. Nastalo ticho. Bonzové v pagodě ničeho neslyšíce, opatrně otevřeli vrata a vyšli s lucernami. Našli pocestného na zemi jako mrtvého, upíra nehybného, objímajícího oběma rukama peň stromu; chytil se takto stromu maje za to, že se zmocnil člověka. Bonzové vzkřísili omdleného pocestného a oznámili věc na úřadě. Přišli pochopové odstranit upíra, jehož prsty byly jako zavrtány do stromu. Zatím se cestující vzpamatoval a vše vyličil. Hostinský byl poděšen, že jeho mrtvá snacha zmizela a tři pocestní zemřeli. Pochopové mu vypravovali, co se přihodilo a odešli s ním pro mrtvolu. Pocestný plakal, že ztratil své společníky. Mandarin mu dal napsati vyličení příhody.

Koan-lu byl věhlasný věstec (v 3. století př. Kr.). V městě Ki-čeu (Če-li) ženy a dívky v rodině okresního hejtmana trpěly divnými nemocemi, bolestmi a strachem za noci. Hejtman se tázal o radu Koan-lu. Tento odpověděl: „Pod základy vašeho domu, na západní straně, jsou zahrabány kostry dvou vojáků. Jeden má dýku, druhý luk s oštěpy. Hlavy jsou pod zdí, nohy venku. Rány dýkou a oštěpy působí pichání a bolesti ženám za noci. Hejtman dal kopati na uvedeném místě, nalezené kostry odstraněny. Od té doby všichni v domě měli klid. (Podle pověřivých názorů v Číně, pohřbení používají věci jim do rakve položených.)

*

V Ĥan-čeu (Če-kiang) jistý Min-mao-kia rád hrál v šachy. Roku 1727 v létě pozval Min tři svoje přátele na partii. Po chvíli jeden odešel do postranní jizby si odpočinout; sotva však ulehl počal křičeti, válel se po zemi, sliny se mu pěnily u úst. Ostatní přiběhli, podali mu lék, takže se vzpamatoval. Vyprávěl: „Dřímával jsem na lůžku, najednou jsem ucítil chlad v zádech, i lůžko se mi zdálo ledové. Uvažoval jsem odkud to, tu jsem uslyšel syčení pod lůžkem. Pohleděv tam, spatřil jsem lebku, která na mne syčela. Přestrašen jsem spadl s lože, lebka mne počala kousati. V tom jste přišli a lebka zmizela.“ Hrabali pod lůžkem a našli lebku. Od té doby nikdo nebydlil v jizbě. (Dotek mrtvých je studený. Závan větru ohlašuje jejich příchod. Srovnej: „Svatební košile“.)

⁵ Srovnej: „Ty mrtvý lež a nevěstávej, Pán Bůh ti věčný pokoj dej.“

Československo na výstavě katolického tisku ve Vatikáně.

V dnešní nejisté době a při tom osudově důležité době každý propagační projev našeho státu na mezinárodním fóru nabývá nedozírného významu. Mohli jsme to vidět teď právě při berlín. olympiádě s ohromujícím vítězstvím našeho letectva a mohli bychom poukázat na celou řadu jiných podniků, kde skutečně stranictví musí zůstat stranou a kde jediné rozhoduje ohled na postavení naší republiky. K těm důležitým podnikům patří i čl. expozice na vatikánské výstavě katolického tisku, která našla plného uznání v nejrůznějších kruzích: to je fakt, který jsem mohl osobně zjistit při své poslední římské návštěvě a který nelze zvrátit kterýmkoli odůvodněným anebo neodůvodněným kritickým postřehem.

V čem tkví tento úspěch? Podle mého názoru v záviděníhodném umístění čl. sálu a v mistrném využití této skvělé polohy zásluhou inž. arch. Jarosl. Cuhry. To především. V druhé řadě tkví tento úspěch v otevřeném přiznání skutečného stavu katolického tisku v Československu. Mnozí z nás ani netuší, jakým dojmem jsme působili právě touto otevřeností.

Je samozřejmé, že tak rozsáhlá výstava svou světovostí nemůže na masu působit detaily, nýbrž celkem, to jest prvním dojmem. Vstupujete-li do výstavy třemi velkými branami, které jsou otevřeny jako velké folianty, do hlavní síně s papežským trůnem, a spatříte-li odtud v pozadí levé chodby velkou sochu znázorňující Itálii a v pozadí pravé chodby Parlérovu sochu svatého Václava, nevím, zda by se našel Čechoslovák, kterému by při tomto pohledu, který jest prvním pohledem každého návštěvníka, nebušilo srdce radostí a nadšením k tak čestnému a imponujícímu umístění naší nádherné Parlérovy sochy. Ne marně minulé číslo „L'Illustrazione Vaticana“ přineslo celostránkovou, krásnou fotografii sochy Parlérovy

na výstavě v rozměrech a úpravě jak reprodukovala stejným způsobem sochu „Italie“.

Inž. Cuhra dovedl však nejen těžit z této takřka strategicky výhodné polohy pro sochu Parlérovu, nýbrž dovedl vtisknouti i čl. expozici samé ráz jednoduchosti, první to předpoklad pro bezprostřední, trvalý dojem na návštěvníka. O to zde jde vlastně v prvé řadě. Nebýt toho, i sebe lepší uspořádání výstavy by minulo se úplně účinkem u návštěvníka. Nikdo nemůže zapomínati zvláště na krásnou Cuhrovu orlici, obepínající Parlérovu sochu. V ostatní části expozice pak dovedl vzorným a účelným uspořádáním jasně vyzvednouti dominující myšlenku: Čsl. republika, most k východu, jež činí z čl. expozice jednu z nejvýznamnějších částí výstavy a jež je náležitě oceňována při výkladu, podávaném ve všech řečích oficiálními průvodci ústředního výboru výstavního.

Nejen po architektonické a umělecké stránce — která, opakují, jest prvním zdrojem úspěchu naší expozice — ale také po obsahové stránce naše expozice dovedla uchvátiti cizí návštěvníky. Je to její otevřenost, která si nezakrývá byť i veliké slabiny našeho tisku před nekatolickými publikacemi.

V tom jest bezpochyby největší zásluha Svatováclavské ligy, která uspořádala čl. expozici za vedení dra Jandy.

Málokterá výstava jiných států to udělala, a právě v tom si každý cizinec váží naší výstavy. Každý ostatně, i když pochází ze země, kde katolický tisk jest na nepoměrně vyšším stupni než u nás, mi přiznal, že i jinde katolický tisk zaznamenává stejný vývoj jako u nás: klesající politický tisk při vzrůstajícím náboženském a kulturním uplatňování katolických publikací, a v celku nepoměrně slabý náklad proti nekatolickému tisku.

Tabulka srovnání tisku katolického s nekatolickým podle nákladu.

	Počet obyvatelů	% obyv.	Tisk A náklad	% tisku	k	Tisk B náklad	% tisku	k	Tisk C náklad	% tisku	k	Součet A + B + C náklad	% tisku	k
<i>Tisk Slovanský v ČSR.</i>														
Katolíci	7.949.588	77	341.450	7	9.04	229.600	14	0.03	1.052.670	72	0.14	1.623.720	20	0.21
Nekatolíci	2.370.088	23	4.697.290	93	1.98	1.454.480	86	0.61	398.000	28	0.17	6.549.778	80	2.76
Celkem	10.319.676	100	5.038.740	100	1:49.5	1.684.080	100	1:20	1.450.670	100	1:1.2	8.173.490	100	1:13
<i>Tisk Německý v ČSR.</i>														
Katolíci	3.003.845	93	85.300	7	0.03	144.000	32	0.05	150.000	84	0.05	379.300	19.5	0.12
Nekatolíci	227.843	7	1.232.700	93	5.43	307.000	68	1.35	30.000	16	0.13	1.569.700	80.5	6.90
Celkem	3.231.688	100	1.318.000	100	1:18.1	451.000	100	1:27	180.000	100	1:2.6	1.949.000	100	1:57
<i>Tisk Maďarský v ČSR.</i>														
Katolíci	463.304	67	5.000	7	0.01	12.000	15	0.03	15.100	76	0.04	32.100	18	0.07
Nekatolíci	227.619	33	69.800	93	0.31	72.000	85	0.32	5.000	24	0.03	146.800	82	0.65
Celkem	691.923	100	74.800	100	1.31	84.000	100	1.11	20.100	100	1:0.75	178.900	100	1:9.3
<i>Celkem v ČSR.</i>														
Katolíci	11.416.737	81	431.750	6.7	0.04	385.600	17	0.03	1.217.770	74	0.11	2.035.120	20	0.18
Nekatolíci	3.062.828	19	5.999.790	93.3	1.96	1.833.480	83	0.61	433.000	26	0.14	8.266.270	80	2.70
Celkem	14.479.565	100	6.431.540	100	1.49	2.219.080	100	1:20	1.650.770	100	1:1.3	10.301.390	100	1:15

Hlavně pak působí bezprostředně na každého návštěvníka myšlenka: Československo, most k východu — ve velkém nápisu hlavních řečí „Cecoslovacchia ponte verso l'orienté“, kterou krásně znázorňují postavy sv. Cyrila a Metoděje, namalované arch. Štormem podle návrhu arch. Cuhry. Především se tím zdůrazňuje cyrilometodějská idea jako Prozřetelnost daný program československého katolicismu. Má to však také neobyčejný význam s hlediska propagace myšlenky státní, neboť představuje náš stát na světovém fóru jako jeden z nejstarších historických útvarů v rámci středoevropského prostoru.

Jestliže se něco dá vytknouti československé expozici, pak je to námitka, kterou bylo vznésti proti celé vatikánské výstavě. Je to námitka, za kterou nemohou býti odpovědny ani pořadatelé a která tkví v dnešní situaci a v samé podstatě dnešního stavu katolického tisku. Jeden holandský redaktor mi to charakterisoval velmi příznačně, nevyjímaje z toho ani holandskou expozici. „Celá výstava katolického tisku činí dojem velkého musea, bez životnosti a průbojnosti, není tam vidět *tisk*, *žurnalism* se svým horečným tempem, kde každá minuta vyzvedá a pohřbívá děje a slova. V tom vatikánská výstava dává nejvěrnější obraz dnešního

katolického tisku celého světa. Vina tkví v tom, že katolický tisk není v povolání rukou, totiž v rukou lidí, kteří nesedí za zeleným stolem, nýbrž žijí, ale skutečně žijí v současnosti, v bojích a strastech dnešního lidstva a jen tak mohou vědět, kterých strun se dotknouti, aby věčné myšlenky katolicity byly chápány svedenou masou. Do katolického tisku dnes mluví lidé, kteří by mohli promluvit dobře jinde, každý na svém místě ale jen ne do tisku. Kdyby si uvědomili odpovědnost svého počínání, snad by přímo hrůzou nad způsobenou škodou utekli od redakčního stolu. Kdyby se vrátil sv. Pavel . . .“

Aspoň nám dává výstava možnost a všem těm, kteří jsou zodpovědní za dnešní stav katolického tisku,

aby si zpytovali svědomí a napravili, co se napravití dá.

Poslední číslo „Katolika“ z června 1936 otisklo pozoruhodnou zprávu o některých studiích vývoje i současného stavu katolického tisku pro světovou výstavu v Římě z pera arch. Jaroslava Cuhry, studie, která by si zasloužila alespoň tolik, aby byla vzata na vědomí.

A byla by to věru velká škoda, kdyby se minula tohoto hlavního účelu výstava katolického tisku, která, jak řekl sám sv. Otec Pius XI., má sloužit k tomu, aby se z ní vyvodila všechna poučení pro další pokrok katolického tisku. Obávám se však, že i to bude marné.

P O Z N Á M K Y

Potřeba větší práce katolíků pro Společnost národů.

Francouzský měsíčník „Christus“ přinesl článek o budoucnosti Společnosti národů. Připomíná, že Benedikt XV. v encyklice „Pacem Dei“ pochvalně se vyjádřil o Společnosti národů. Katolíci musí zpytovat své svědomí, zda práci SN vždy ze všech sil podporovali a zda iniciativa práce pro mír nebyla vytržena z rukou katolíků. Cesty, jimiž mohou pomoci SN, naznačuje nám již zmíněná encyklika, v níž se praví: „Je důležité poučiti katolické spisovatele a žurnalisty o jejich povinnostech a je neustále prositi, aby se zdrželi malicherných a nespravedlivých žalob, opomíjeli tvrdé a urážlivé výroky, protože takovým pisálkovstvím jsou znovu jitřeny rány špatně zacelené.“ Výmluva, že katolíci dnes v mnohých státech nic neznamenají a často jsou slabou menšinou, je v listě rozhodně odmítnuta. Katolík má za všech okolností poslechnouti rozkazu svého Mistra, pracovat v duchu tradice směřující k plnění pokynů svatého Otce. Společnost národů bývá dnes často pesimisticky nazírána, ale katolík nesmí ztratit zmužilost. Hospodářské soužití národů je stále spletité, dopravní prostředky národy sblížují. Jsme vpravdě v „ekumenické“ době a proto má Společnost své velké poslání.

Lze dnes obnovit jednotu křesťanské kultury?

Stanley B. James píše v katolickém měsíčníku „The Christian Front“ m. j.: „Křesťanstvo ve středověkém smyslu už dávno neexistuje. Užitečné náhrady za to nebylo dosud nalezeno. Nemůžeme se však uspokojit konstatacím skutečnosti a uznání ztráty křesťanské světové jednoty jako neodvratnou tragedií. Naším úkolem je znovuvybudovat křesťanstvo v 20. století. Musíme mít samozřejmě jasno, že toto nové „křesťanstvo“ podstatně se bude lišit od středověkého. Ve středověku označuje toto slovo geografickou jednotu. Dnes nelze je víc užítí na kterémkoliv díle obydlené země, protože křesťané dnes jsou „pospolitostí v rozptýlení“, pro niž je nemožnost společná politická akce. Různé politické a sociální rozčlenění jednotlivých států činí obnovu křesťanské kulturní jednoty skoro nemožnou, protože katolíci sami mají o tom různé názory, jak své společné zásady v praktických otázkách by měli uskutečnit. To, co zbylo ze společného katolického dědictví středověkého křesťanstva, není proto nic víc, než autorita Církve ve věcech víry a mravů, svátosti a do jisté míry vnější formy bohoslužeb a liturgie. Nové křesťanstvo musí být proto vybudováno na duchovní, nikoliv geografické jednotě. Jejmi členy budou národy, které žijí v určité vládní formě, nýbrž ti jednotliví katolíci, kteří z vnitřní uvědomělé pevnosti ve víře k tomuto společenství chtějí náležet.

Situace katolicismu není beznadějná. I když stavíme obnovu katolické světové kultury na duchovní podklad, pracujeme přece viditelnou Církví s viditelným středem. Každá katolická farnost je střediskem života této světové pospolitosti.“

V dalších vývodech zabývá se autor otázkou, které duchovní síly zdají se ohlašovat obnovu kulturní jednoty katolíků. Dochází k přesvědčení, že my dnes žijeme v chaosu, že na př. naše názory na stát, formu vládní, hospodářství, kapitalism atd. i uvnitř jednotlivých zemí se liší. Průlom tomistické, státní a společenské nauky, který zřejmě se uplatňuje v *Reum novarum* a *Quadragesimo anno*, je nejistější důkaz, že lze nalézt společnou kulturní základnu pro katolíky celého světa. Praví pak: „Zajisté hnutí k obnově katolické jednoty nesetkalo se s oním všeobecným nadšením, jaké bychom očekávat mohli. Katolická mládež skoro všech zemí zdá se uspokojovat se hájením svých starých organizací, je ale povolána v křížovém tažení pro novou světovou kulturu vítězně postupovat.“ Není všem světová katolická pospolitost kulturní myslitelná bez takové národní pospolitosti kulturní.

Význam amerických prezidentských voleb pro katolíky.

Známý katolický publicista dr. Michal Williams píše v „The Commonweal“ k blížícím se prezidentským volbám v USA. „Pro katolíky, ať patří ke kterékoliv straně, má tato volba velký náboženský význam, který přesahuje daleko všechny předsudky denního drobného zápasu. Pro ně jde v poslední řadě o základní mravní rozhodnutí. Nestačí, že prostě své hlasy odevzdají nebo že se k určité straně hlásí. Jest daleko více jejich nepochybnou povinností, aby měli na očích při politických rozhodováních velké hospodářské a sociální úkoly, které jsou podkladem současných politických bojů. V tomto smyslu je pro ně náboženství nejpodstatnějším základem veškeré politické činnosti. Církev jednoznačně ukázala, jak mají katolíci svého náboženství i v politice užítí. Ne libovolně, ne ve smyslu rozhodnutí strany, nýbrž s pohledem na obecné blaho.“

Arcibiskup z Cincinnati Mc Nicholas v pastýřském listě projevuje přání, aby „Bůh v pravém smyslu voliče v listopadových volbách vedl a řídil.“ Církev sama nedává přednosti žádné straně nebo skupině. Její první péčí je napomenouti věřící, aby až do voleb své modlitby zdvojili. Kněží mají při mši sv. vzpomínouti na blaho vlasti a prositi, aby Bůh hroziící krizi odvrátil. „Jsme toho dalecí, mysliti na to, aby v naší zemi stalo se náboženství státním. Děkuje Bohu, že u nás nebylo bojů proti náboženství. Ale musíme o krok kupředu. Stát má náboženskou výchovu mládeže podporovat. Jen tak se vyvarujeme hrůz revoluce, která musí nevyhnutelně přijít, kdy-

by se nepodařilo postavit rodinný život opět na náboženském přesvědčení a tak na stálou základnu pro stát a vládu.“

Církev a sociální otázka v Mexiku.

Devět arcibiskupů a třicet šest biskupů Mexika obrátili se společným pastýřským listem na dělníky a zemědělce své země. Biskupové varují důrazně před naukami socialismu a komunismu a obsírně vysvětlují učení Církve o rovnosti a důstojnosti člověka, o manželství, o spravedlivé mzdě a rodinné mzdě, právu a povinnosti státu zasáhnouti do hospodářství a sociálního řádu, o právu dělníků na organisování a o vlastnictví. Je nutno vytvořiti silný, zdravý selský stav. Církev není vinná vznikem agrárního problému v Mexiku, nýbrž zednářské „reformní“ zákonodárství z polovice 19. století, které mělo Církev zbaviti jejího vlivu. Současně s majetkem Církve bylo také komunální a kolektivní vlastnictví vesnic rozloženo a promarněno. Od té doby uplatnil se zhoubně latifundistický kapitalismus. Mechanické rozdělení půdy není vhodným prostředkem k řešení agrárního problému. Lidé, kteří mají půdu obdělávati, musí býti na svou práci technicky připraveni a vybaveni kapitálem za takových podmínek, aby se mohli zbaviti dluhů. Nyní se malí nově dosazení držitelé necítí jisti na své půdě; bojí se, že při nějaké politické změně mohli by přijíti o přidělený pozemek. Tak jsou vydáni malozemědělci na pospas řemeslným štváčům a agitátorům. Katolická sociální akce v Mexiku usilovala již za liberální doby o organisování a vzdělání sedláků a obrátila zřetel zvláště na zřízení zemědělských záložen. Diktatura ovlivňovaná zednáři tyto snahy zmařila a nebylo lze nic solidního uskutečniti. Biskupové vyzývají věřící, aby studovali a šířili nauky papežských sociálních encyklik.

Hilaire Belloc o posláni G. K. Chestertona k dnešnímu světu.

V anglickém nejrozšířenějším katolickém týdeníku „The Universe“ (má už 110.647 exemplářů náklad) napsal posmrtnou vzpomínku o Chestertonovi jeho přítel spisovatel Hilaire Belloc. Ukázal na jeho jedinečné posláni pro anglický a západní katolicismus vůbec. Pravi: „V četných vzpomínkách, které jsem dosud četl, nalézám souhrn špatného chápání jeho filosofie a světového názoru. Základní skutečnost, která jediná a sama je klíčem k porozumění jeho duchu a jeho děl, je tato: Chesterton byl od začátku, také už před svou „konverzí“, na naší (t. j. katolické) straně barikád. Znal výborně protestantismus, sám přišel z levého křídla liberálního protestantismu. Ale zdoluhavý proces, který jej konečně přivedl k přijetí víry, kterou moderní Anglie odhodila, neznamenal žádnou změnu cesty. Nebyla to „konverze“ v etymologickém slova smyslu, bylo to prostě pokračování v od začátku nastoupené cestě. Ano, Chesterton byl vždy na naší straně barikády. V celém evropském okolním světě, ano v dalekém dosahu bílé civilizace je každou generací vždy zřejmější propast, která dělí lidi na dvě skupiny: jednu tvoří ti, kteří vnitřně hlásí se k universální Církvi, druhou ti, kteří ji odmítají. G. K. Chesterton byl od počátku svým duchem a svým jistým instinktem na straně Církve a v tom je jeho západní velikost. Kde v posledních čtyřiceti letech šlo o otázku základů křesťanské jsoucnosti, ať na půdě etiky, dějin, sociologie, vždycky bylo ho viděti na pravé straně jako bojovníka. Druhý charakteristický rys jeho bytosti byl: v protikladu k současníkům, kteří většinou zůstali agnostiky, nepřipustil nikdy jeho velký duch, aby city nabyly nadvlády nad rozumem. Bylo jeho osudem, že musil žíti v době, kdy rozum byl úplně skoro zapomenut a pohrdán, takže jeho současníci jej

ve svém neporozumění zvali paradoxním. Toto vysoké cenění zdravého lidského rozumu ulehčilo mu odhalovati motivy názorů protivníků a zvítěziti nad nimi. Neznám jiného spisovatele naší doby, který by tak jako on rozuměl tomu, apelovati na názor čtenáře. Zajisté toto proniknutí světa na cestě rozumné zkušenosti jde snad pomaleji vpřed než rychlé výboje, které dělají libivé pohyby, ale síla katolické Církve dnes tkví v tomto pomalém procesu duchovního proniknutí a výboje. Chestertonovo bohaté literární tvoření neslo se tímto duchem.“

Posláni katolického lékaře.

V „La Vie Catholique“ čteme: Lékařské povolání je nejvznešenější. V sociálním žebříčku přichází lékař hned za knězem. Zvláště katolický lékař měl by pochopiti šlechtnost svého povolání: těžkou odpovědností, kterou s sebou nese, přísné povinnosti, které ukládá, velký příklad, který lékař má dávat nemocným. Katolický lékař musí vždy na to mysliti, že také tělo bylo Bohem stvořeno, že druhá Božská osoba takové tělo přijala za své, že toto lidské tělo vstane jednou z mrtvých. Katolický lékař nesmí nikdy zapomenouti, že v každém těle je duše Bohem stvořená, duše, kterou Bůh nekonečně miluje. V každém nemocném má spatřovati svého nebeským Otcem milovaného bratra a býti si vědom, že tento trpící bratr je údem mystického těla Kristova. Povinnost takové lásky je zvláště nutná vůči vydědencům života, nejchudším a nejopuštěnějším. Se zřetelem k velikosti a odpovědnosti lékařského povolání chápeme hlubokou péči, kterou má o katolické lékařské spolky Otec. Pius XI. pověřil předsedu francouzské Gildy sv. Lukáše, aby ve svatém týdnu 1937 organisoval pout katolických lékařů do Říma. Má přivesti lékaře k vědomí, že jejich povolání také patří ke Katolické akci. Neboť také lékař má posláni zachraňovati duše, také lékař je apoštolem. Aby mohl toto své posláni splniti, musí jeho bratří se za něho modliti, společnost musí mu ulehčovati vykonávání jeho povolání a zabrániti každému snižování a zesměšňování lékařského povolání Gilda sv. Lukáše, založená r. 1887 drem Le Bèlem, stojí na těchto zásadách. Má už 3000 lékařů — členů. Jejího příkladu je následováno i v jiných zemích.

Velká odpověď na velkou otázku.

Spisovatel Franz Werfel podal svou knížkou „Velká otázka“ myslícímu člověku zároveň velkou odpověď. Po osmi kapitolách, ve kterých osvětluje a očisťuje posláni náboženství, víry v jednoho Boha, různými proudy a námitkami, uzavírá v souhrnu několik hlavních důvodů, dokazujících, proč je víra v Boha nutná a nepřemožitelná. Je tu především psychologický důvod — vnitřní poznání Boha, důvod z podstaty myšlení, člověk dává světu smysl, dává světu hodnotu (důvod mravní), důvod estetický. Zvláště v této kapitole staví proti sobě ostře svět z Boha a svět bez Boha. Pravi tu m. j.: „Pro každého, kdo uzná ve světě smysl a hodnotu, nutně z toho vyplývá víra v toho Boha, jenž jest nejvznešenější duch a první láska (Dante: La somma sapienza e il prim amore). Zcela naopak zase popření Boha znamená popření každý sebe menší smysl a hodnotu ve světě. Víra mění radikálně poměr člověka k životu. Zatím co pro nevěrce jest historický vývoj lidského ducha pádným důkazem, že se duch zrodil z hmoty, pro věřícího nedokazují vědy, obírající se genésí, nic jiného než že entelechie ducha a lásky musí projít v člověku jistými stupni, jako vše v organické přírodě. *Věřící není člověk historie, nýbrž člověk věčné přítomnosti.* Zatím co realista s druhého břehu vidí v mravnosti pouze jakési cílevědomé chování jehož poslední metou jest zajistiti život a ukojiti

potřeby lidského pokolení (trosečníků na pustém ostrově), věřící vidí svůj úkol daleko nad tímto lidským kompromisem, zakládajícím se jen na „boji o život“ a „přizpůsobení“, vidí jej v uskutečnění ducha a lásky v člověka z Boha. Rozhlašuje-li jeden „blahobyt všem“, hlásá druhý „blaženost a radost všem“. *Nevěřící nalézají ve svém vnitřním světě jen vnější svět, totiž svět bez smyslu a hodnoty. Proto se odvrací od svého vnitřního světa, protože jeho prázdnota je mučivější než prázdnota, jež je zmírňována hmotou a kalem.* Jako štvaný uprchlík vrhá se ze svého já v závratné moře činnosti, v sociálním životě vyhledává klamně potřeby a působí mnoho zla. I věřící nalézají ve svém vnitřním světě svět vnější, ale ten má smysl a hodnotu. Cítí, že má v duši ohnisko, jež sbírá všechny paprsky ducha a lásky,

dějiště vnitřního poznání Boha. Pro něho je proto vnitřní svět bohatší než svět smyslový a podle zákona postupu od menšího k většímu obrací zraky sám na sebe. Oškliví si činnost pro činnost a miluje rozjímání. Pohled do nitra odhaluje mu též ostatní hodnoty a mocnosti, které krouží jak planety kolem ústředního slunce náboženské zkušenosti, totiž tvůrčí síly duše. Chápe nadšení jako nejvyšší životní vypětí a theologický názor, že životním úkolem andělů je věčný blahozpěv, nepřipadá mu již nesmyslným. Když se vynoří ze svého zahloubání, je bohatší než dříve a chce své obohacené srdce rozdělit s ostatními. Tak obohacuje lidstvo, kdežto ten, který se vrhá v činnost a strhává lidstvo ke štvanci za ničím, vykořisťuje je a olupuje je.“

Ž i v o t n á b o ž e n s k ý

Antisemitismus a křesťanství. V nynější době je antisemitismus na rychlém postupu a poddávají se mu hodně i katolíci. Nuže, Církev antisemitismus odsoudila a katolíci si musí být vědomi jejího názoru v té otázce. V katolické revui rakouské píše o antisemitismu františkán L. Lacombe ve článku: *Katolická theologie a židovská otázka, z níž podávám obsah.* Katolická theologie, dí autor, se obírá Bohem, jeho činností a poznáním jeho vůle. Otázka židovská má co dělat jen s tímto světem, jako všechny otázky, které nebyly „položeny“ Bohem, a na které odpovídají jen lidé. To platí v přísném slova smyslu. Ale existuje theologická morálka a aplikace křesťanských příkázání na věci a vady tohoto světa. A existují i výslovné příkazy Církvě, týkající se antisemitismu. Chce-li theolog jednat o současné otázce židovské, musí a priori odsoudit, aby se z ní dělal problém. Její účinky a její příčiny, jež pocházejí od nedokonalosti lidské přirozenosti a nemějí od nedokonalosti křesťanů i židů, závisí na četných okolnostech a podle ovoce poznáme snadno strom, na němž vyrůstá. V další části odpovídá autor na výtky, že Bůh trestá židy a pod., a že nynější odpor k židům je též trestem. Božské tresty, praví, nejsou chronickými nemocemi, jsou svou povahou očistěním. Kdo si dovolí tvrdit, že antisemitismus činí lepšími individua i národy? Kdo zasévá hněv, nebude klidit Boha. Co učinil Bůh židům, když jej ukřižovali, to jim Vykupitel sám řekl: *Odpustil těm, kteří nevěděli, co činí.* Sv. Pavel to opakoval ve svých listech a Církev se modlí za židy, aby se vrátili. „Křesťan přilíží miluje Boha, než aby měl strach z jedné rasy. „Žluté nebezpečí“, „židovská otázka“ jsou problémy pro lidstvo, jež ztratilo Boha a důvěru v Pána. Běloši a arijci jsou zase hrozným nebezpečím pro jiné národy a „otázka židovská“ se nazývá v Číně a Japonsku boxerským povstáním a xenofobií. Kdo kdy myslil, že boxerské povstání má místo v theologii katolické Církvě nebo že je božským trestem? Kdo kdy viděl v xenofobii očistění? Vyloučíme tedy židovskou otázku, antisemitismus a žlutou otázku z křesťanského myšlení a přecházejme je politikům. Přijdou-li židé k nám s lítostí, odpustíme jim jejich hříchy, poněvadž Bůh miluje lidi více, než oni se vzájemně milují.“ Když v Říši se strhl prudký boj proti židům, mezi jinými protestovali proti němu i biskupové francouzští. Když nyní je rozvířena německá veřejnost uměle vyvolaným procesem proti františkánům, podali proti němu protest i američtí pastoři spolu se židovskými rabíny.

Z katolického života ve světě. K duchovním vůdcům katolické mládeže italské promluvil J. Sv. Pius XI. o předpokladech zdárné práce v Katolické akci: *K činnosti patří život, čím by byl život bez činnosti nebo činnost bez života? Apoštolát a duchovní život krácejí stejným krokem. Jejich ovocem jsou činy křesťanské lásky, které dobývají srdce. Dále náleží k činnosti modlitba.* — J. Sv. Pius XI. jmenoval zvláštní komisi pro studium otázky katolických misí v Habeši. Italská vláda, jsouc si dobře vědoma, co znamená pro pacifikaci kolonie misionář, ponechává Církvě v misích naprostou svobodu, jen žádá, aby v Habeši, pokud to bude možné, působili hlavně misionáři italsí. Vatikán vyhověl tomu přání a hodlá svěřit Habeš italským salesiánům, kapucínům a moderním italským kongregacím misionářským. Habeš bude rozdělena na 12 misionářských provincií, jimž budou státi v čele apoštolští vikáři. Několik set misionářů odjede do Habeše již v zimě. Misionáři nebudou finančně závislí na státu. — Kongregace Sv. Officia dala na index francouzský časopis „Terre Nouvelle“, hájící spolupráci mezi katolíky a komunisty a činící to tak, že vlastně katolicism byl stavěn hluboce pod komunism. — **V Rakousku** provede římská studijní kongregace letošní visitaci všech chlapeckých a bohosloveckých seminářů. Visitátorem byl jmenován dr. W. Grossam, regent lineckého kněžského semináře. — **V Německu** pokračuje boj proti Církvě, takže biskupové jsou nuceni opět a opět protestovat, ovšem skoro marně. — Ve Farních věstnicích jsou uveřejňovány zprávy o počtu duchovních v Říši koncem minulého roku. Mužské řády měly 514 klášterů a 11.449 členů, z nichž bylo 4.174 kněží, 2.164 kleriků a scholastiků a 5.111 bratří laiků. Noviců bylo 1.679, ale ti ještě nejsou počítáni za členy řádů. Laická bratrstva, t. zv. Laienbrüdergemeinschaften, měla 147 ústavů s 2.446 členy, z kterých bylo 7 kněží, noviců 543.

Zenské řády a kongregace měly 7.990 ústavů a klášterů, 51.558 sester a 7.487 novic. Kněží, působících v duchovní správě i již na odpočinku je v Říši 21.695. — Dámské pomocné dílo pro kněžské povolání vzpomínalo slavnostně 10. výročí svého založení. Nejvíce kněží pochází z rodin, požehnaných více dětmi. V salesiánském semináři Dona Bosca je 107 bohoslovců z rodin, které průměrně mají každá 7-15 dětí. — Boj o školu je těžký a katolíci ztrácejí v celé Říši školy. Tak ve Württenbersku posílá již do státních škol 80 procent katolických rodičů své děti. — **Jugoslavie.** Dr. Stepinac, koadjutor arcibiskupa záhrěbského, vydal pastýřský list, jednající o Katolické akci a politice: *Katolická akce nesmí se spojit se žádnou politickou stranou a nesmí též přijít do sporu se stranami, když dbají principů katolické etiky a nebojují proti Církvě. Je nesprávné přikládat Katolické akci politické tendence.* — **Ve Hvaru** byl uspořádán prý liturgický sjezd chorvátských katolíků pod předsednictvím biskupa Pusiče, nadšeného šířitele liturgického hnutí. — **Rumunsko.** Koadjutorem biskupa v Albě Julia byl jmenován dr. G. Majlath. Tato diecese obsahuje celé Sedmihradsko. Jmenování předcházelo dlouhý tiskový boj, který ještě prohloubil propast mezi katolíky a pravoslavnými. S drem Majlathem jsou v Rumunsku nyní tři katolické biskupové národnosti německé. V Banátu je 89 církevních německých škol se 14.135 žáky a 362 učiteli. Gymnasia jsou 3, z nichž 2 jen nižší, a učitelské ústavy 2. Evangelických škol je z nich 6. — **Ve Francii** byl jmenován novým apoštolským nunciem arcibiskup msgr Valerio Valeri, dosavadní nuncius v Rumunsku. — Arcibiskup besanconský, kardinál Binet, zemřel. — Spor, vyvolaný rouenským arcibiskupem, msgrm Villerablem, který byl sesazen, byl ukončen tím, že arcibiskup se konečně podrobil. Jeho nástupcem byl jmenován msgr Helleville. — Kardinál Verdier a po něm jiní biskupové vydali pastýřské listy, nabádající věřící k lásce z těchto těžkých dobách, které prožívá Francie. Rodí se nový řád a katolíci musí vystupovat jako žáci Učitele pravdy, lásky a spravedlnosti. Kardinál Verdier se rovněž ostře vyslovil proti politické činnosti kněží. — **Ve Spoj. státech severoamerických** pracují katolíci intensivně na poli křesťanské charity. Podle posledních statistik je tam 669 katolických nemocnic, o 10 více než r. 1935, a v Kanadě je jich 176. Počet lůžek je 85.209 a v Kanadě 27.018. Kanadská arcidiecese montréalská oslavuje 100. výročí svého založení. Je v ní 788.077 katolíků.

Mezinárodní centrála Katolické akce v Římě. Při pacti Peregrinatio Romana ad Petri Sedem byla uspořádána schůze delegátů Katolické akce 23 národů. Na schůzi mluvil J. E. msgr Pizzardo, který nejdříve vložil základní pojmy a prostředky, jichž je třeba užívat. Základem Katolické akce je duch apoštolátu a naprosto podrobení hierarchii. Závislost laiků na hierarchii, která s hlediska formálního musí být dokonalá, je více méně přímá a důvěrná. Pokud se týká metody, ta je různá podle zemí. Ideálně vzato, je nejlepší organizace diecésní a farní, ale možno připustit i mezifarní, jako při organizacích mládeže. Po řeči msgra Pizzarda navrhl Don Carmelo Blay, aby byla zřízena v Římě Mezinárodní centrála Katolické akce pro styky mezi vedoucími různých zemí. Rozvinula se debata, po které bylo navrženo vypracovat konkrétní návrh a předložit jej ke schválení svatému Otci, kterému Katolická akce podléhá. Při audienci bylo Jeho Svatosti předloženo toto přání: *Zástupci skupin Katolické akce, přišedši do Říma z různých zemí, navrhuji zříditi úřad pro pravidelnou výměnu zpráv o činnosti Katolické akce v různých zemích, pro shromáždění a periodické projevy představitelů Katolické akce v různých krajích. Proto projevují přání, aby centrální výbor Peregrinatio studoval a navrhl v dohodě se státním sekretariátem konkrétní řešení.*

II. mezinárodní kongres misijní v Římě. Organizační výbor II. mezinárodního kongresu misijního sdružení kleru má příslíbenou spolupráci misijních ředitelství v Albanii, Belgii, Německu (Čachy a Mnichov), Francii, Nizozemsku, Itálii, Kanadě, Litvě, Rakousku, Filipínách, Polsku, Portugalsku, Španělsku a Švýcarsku. Generální sekretariát je ve spojení s nunciaturami a apoštolskými delegacemi v Argentině, Australii, Bolívii, Číně, Chile, Indii, Irsku, Mexiku,

Peru, Rumunsku a Spojených státech, aby poznal nynější stav misijního sdružení kleru v oněch zemích. Sjezdových hlavních témat bude šest: Misijní činnost kleru v papežských dokumentech (kard. Salotti), 20 let činnosti misijního sdružení kleru (msgre Boucher, ředitel sdružení z Francie) úkoly misijního sdružení kněží v dnešní době (P. Manna, zakladatel sdružení), misijní sdružení jako tvůrce apoštolského ducha v knězi (P. Neuhäusler, ředitel sdružení, Bavorsko), misijní sdružení kleru a misijní tisk (msgre Unzalu, španělský redaktor korespondence Fides) a „Duc in altum“ přednese sekretář Propagandy msgre Constantini.

II. mezinárodní tomistický kongres v Římě. Bude se konat v paláci Cancelleria Apostolica. Promluví msgre Noël z lovaňské filosofické fakulty a prof. Francesco Olgiati z milánské university Božského Srdce o lidském poznání, zvláště o kritériu pravdy, prof. Jacques Maritain z pařížské katolické university o filosofii a otázkách společných všem vědám, prof. P. Hoenen z římského Gregoriana o struktuře tělesného světa, prof. V. Gregoire z lovaňské university a msgre Kazimír Kowalski z poznaňského semináře o kategoriích organického života, P. Agostino Gemelli OFM, rektor milánské university B. S. P. a prof. E. Bardato OP z Angelica o nových objevech v experimentální psychologii, P. Garrigou-Lagrange O. P. z téže university řádové o vztazích mezi filosofii a náboženstvím. Informace podává Congresso tomistico internazionale, Palazzo della Cancelleria Apostolica, Roma.

Školení kněží ve vedení skupin mládeže Katolické akce. Ve Vídni koná se ve dnech 6. až 12. září praktický kurs pro kněze, aby se naučili vésti dětské skupiny (besídky). Pozornost věnována nejen hrám, zpěvu, ručním pracím, zábavám, pořádání večerních vystoupení, nýbrž i zvláštnímu rázu kázání, exerciciím, liturgií dětí.

Dva procesy blahořečení v Rakousku. Kardinál Salotti jmenován referentem v procesu blahořečení rakouského františkána-mučedníka P. Liberata Weisse. V Číně v Jenchowfu byl zahájen vyhledávací proces pro blahořečení jihotyrolského kněze P. Josefa Freinadenetze SVD, který byl v Číně roku 1908 zavražděn.

Poslední náboženská statistika Německa. Podle posledního sčítání lidu bylo v Německu 41,080,000 protestantů (t. j. 62,2 proc.), 21,772,000 katolíků (33 proc.), 35,000 různých křesťanských vyznavačů, 504,000 věřících židů a ostatních 2,652,000. V letech 1925 až 1933 přibýlo katolíků skoro o milion.

Církev a vzdělání v Anglii. V Anglii letos vzpomínají význačné události: Před 100 lety byla založena londýnská universita, a to bylo velice důležité i pro duševní život anglických katolíků, jak píše v „The Universe“ D. Mathews. Zatím co v Cambridge a Oxfordě bylo katolíkům všemi způsoby znemožňováno účastnit se vědecké činnosti, bylo jim to v Londýně dopřáváno. Obě dřívější koleje, které byly dávno před založením university středisky vědecké činnosti, přispěly mnoho k udržení katolické tradice. „University College“ byla v tom ohledu zvlášť dobrá, poněvadž se netázala při přijímání studujících, jakého jsou náboženského vyznání. Tak ještě před vydáním zákona, jímž byla dána katolíkům svoboda, tedy před rokem 1829, mohl tam Frederik Lukas, který později založil katolický časopis „The Tablet“, veřejně hájit ve studentských schů-

Ž i v o t k u l t u r n í

Obrácení anglického spisovatele. V téže době, kdy umíral slavný spisovatel, konvertita G. K. Chesterton, označovaly anglické listy přístup do katolické Církve spisovatele J. Lewise Maye, zakladatele a ředitele časopisu „Anglo-French Review“. Byl vychován v rodině anglikánské a brzy přišel o víru. Studium literatury a vývoje myšlení anglického v XIX. stol. setkal se s osobností, která ho plně upoutala a strhla tak, že začal studovat její život a dílo, život a dílo z nejkrásnějších v XIX. století. Tou osobou byl Newman. Cím hlouběji pronikal dílo, čím hlouběji poznával duši Newmanovu a cesty, jimiž se ten velikán ubíral do katolické Církve, tím více Inul i k Církvi samé a konečně v ní našel klid a pravdu, kterou hledal. V knize „Trn a květ“ vypověděl, zač vděčí Newmanovi jak po stránce poznání, tak ve víře. J. L. May byl důvěrným přítelem francouzského spisovatele Anatola France, jehož dílo překládal do anglického jazyka. Cesta, jíž se ubíral do přístavu věčné pravdy, byla tedy velice neschůdná a klikatá. Newman stále více působí na mysl anglické inteligence a s jeho jménem se setkáváme při četných konverších z církve anglikánské do katolické.

H. Belloc převzme Chestertonův týdeník. O osudu týdeníku Chestertonova „G. K.'s Weekly“ je už rozhodnuto. Převzal jeho řízení známý katolický anglický spisovatel H. Belloc. První číslo za jeho redakce vyjde 10. září. Bude to už 600. číslo tohoto časopisu.

Chestertonův otec Brown. Kněz Brown je známá postava detektivní několika románů slavného anglického spisovatele G. H. Chesterton, který nedávno zemřel. Snad jediný Sherlock Holmes Conana Doyleho je známější. A jako tento i onen byly osoby existující, ovšem otec Brown ještě žije, je farářem v Bradfordu a jmenuje se Fr. O'Connor. Jak se setkal Chesterton s otcem Brownem? Jednou mluvil s knězem, který proslavil názor, že knězi není možno poznati životem takový, jaký jest, a to podnítilo spisovatele, že si umí-

zích pravdy katolické víry. Lukas byl prvním z četných slavných konvertitů, vyšlých z londýnské university „Kings College“, která měla velký vliv v anglikánském světě, podlela silně myšlenkám oxfordského hnutí a Newmana. Z té doby jsou známi z londýnské university dva význační konvertité, biolog St. George Mivart a profesor David Lewis, vicerektor „Jesus College“, který vynikl jako překladatel děl španělské světice Terezie z Ježšce. Po celé minulé století vycházelo z university mnoho významných konvertitů, hlavně na konci století vzbudilo pozornost několik konvertitů slavných profesorů. Tak přestoupil do katolické Církve prof. W. A. Hewins, rektor světoznámé „London School of Economics“, sir John Gilbert, průkopník boje za katolickou školu, a prof. Ed. Gardener, znalec italské literatury. S pronikáním katolicismu vznikaly spolky katolických posluchačů, z nichž je nejvýznamnější „University Catholic Society“, která má členy ve všech kolejích. O růstu těchto organizací svědčí nejlépe, že mají své zástupce ve všech stavovských spolicích, které zastávají zájmy všeho studentstva. Letos je katolík předsedou studentstva na „University College“, jiný je vicepresidentem na „Queen Mary College“. Krásným dokladem spolupráce mezi universitou a Církví jest i skutečnost, že senát jmenoval při slavnostech stého výročí arcibiskupa Hinsleye čestným doktorem londýnské university.

Zostření protináboženského boje v Rusku. V dohledné době bude se konat v Moskvě kongres ruských bezbožníků. Bude mít slavnostní program, na jehož pořadu je i jmenování „čestných bezbožníků“, mezi jinými Romain Rolland, francouzský spisovatel, a vedle něho někdo menší než vůdce našich komunistů posl. Gottwald. (Jaké významání Romaina Rollanda!) Bude tu také rozprava o výsledcích dosavadní akce bezbožnické na Rusi a metodách do budoucna. Jisté je, že nevyházením listu „Bezbožník“ ubyl jeden z útočných prostředků bezbožnictví zesměšňovatelím slovem i hnusnou karikaturou náboženství, morálku, příslušnost k Církvi a Boha vůbec. Z poslední doby docházejí zprávy, že boj proti náboženství na Rusi stává se ostřejším. Na nedávném kongresu komunistické mládeže v Moskvě mluvil předák Fainberg o náboženských „předsudcích“ a prohlásil: „Pozůstatky buržoasní ideologie zrcadlí se v náboženských pověrách a předsudcích. Zajistě kořeny náboženství v naší zemi byly důkladně podkopány a většina naší mládeže, naše děti, žijí volně nezatíženy jakýmkoliv náboženským ovlivňováním. Přesto bylo by klamně domnívat se, že boj proti náboženským předsudkům, zvláště mezi mládeží, byl skončen. Lidé, kteří tak myslí, jsou na omylu. Podívejte se kolem, tvarišči, podívejte se do společenských domů, podívejte se řádně na život mládeže! Uvidíte, že, jak v městě, tak na vesnici je ještě část, třeba nepočatná, mládeže, která se dosud nezabavila náboženských předsudků.“ Toto přiznání, že ještě i v mládeži na Rusi zachovala se jiskřička víry, těší a jistě skutečnost je lepší než vynucené doznání bolševického předáka. Jedním ze způsobů boje proti náboženství je povolití si pro cizince kostel jeho náboženství, ale běda, jde-li do něho Rus. Několik cizinců bylo zatčeno a pak z Ruska vypověděno proto, že prý přemlouvali ruské státní občany k návštěvě katolických bohoslužeb v privilegovaných cizineckých kostelích. V Oděse je jediný katolický kostel německého obyvatelstva. GPU chodí po německých občanech a vydírá na nich podpisy na petici, aby byl kostel zavřen. Tlak je při tom takový, že nelze pochybovat, že budou mít brzy úřady potřebnou petici v rukou. V Saratově byl katolický kostel přeměněn ve filiálku státní banky.

nil sepsati několik románů, v nichž byl vylíčen jako hlavní postavu kněz, který hluboce pronikl v život. Za nějakou dobu nato se seznámil s P. O'Connorem na jeho faře v Yorkshire a poslouchal jeho vyprávění o některých detektivních příhodách, jichž byl svědkem nebo přímo hlavním činitelem. Mezi oběma bylo navázáno přátelství, které se stále více utužovalo častými návštěvami a trvalo až do Chestertonovy smrti. P. O'Connor přijímal rovněž Chestertonův do katolické Církve a měl veliký podíl na rostoucí jeho sympatii ke katolicismu. O'Connor je inteligentní a důvtipný kněz a jako farář je velice oblíben v celé farnosti, jež je spořádána a náboženský život je v ní vzorný.

R. P. Vermesch S. J. zemřel. V červenci zemřel ve vysokém věku 78 let jeden z nejvýznamnějších vědců jezuitského řádu, profesor a spisovatel. Studoval nejdříve v Lovani, kde v 21 letech dosáhl doktorátu práva a pak vstoupil do Tovaryšstva Ježíšova, kde studoval literaturu, filosofii, theologii a konečně dosáhl doktorátu církevního práva, které pak přednášel 40 let, vyučuje současně morálce. Od r. 1893 do 1918 byl profesorem v Lovani a od r. 1918 do 1934 přednášel na Gregoriáně v Římě. Z morálky napsal hluboké čtyřsvazkové dílo: Theologia moralis. Prvním jeho větším dílem byla „Sociální příručka“, jejíž třetí vydání přepracoval spolu s P. A. Müllerem S. J. r. 1909. Dalším jeho dílem byly „Otázky o spravedlnosti, kde důkladně řeší otázku mzdy, daní a pod. Sociálním problémem zůstal věren až do smrti a v četných zemích vycházela jeho hluboká pojednání, svědčící o tom, že dobře ovládal sociologii. Jako odborník na slovo vzatý byl zvolen členem četných vědeckých společností, jako „Belgickou sociologickou společností“ a j. V Lovani založil „Knihovnu studií mravních a právních“ r. 1910. Mnohé napsal i děl asketických, hlavně věnovaných uctě mariánské. Byl rád vyhledáván pro duchovní kněžská cvičení. Jako profesor byl velice oblíben pro svoji jasnost i dobrotu, jakož i přímou, s jakou

řešil různé mravní a právní otázky. Mětl vzácný smysl pro všechny sociální současné problémy, které řešil s jistotou jemu vlastní.

Dánská katolická spisovatelka Luisa Mikaely zemřela. Bylo jí 78 let. Záhy konvertovala a byla jednou z nejstarších členek „Obce sv. Anskara“. Všechny romány mají katolický výraz.

Spolek sv. Vojtěcha v Trnavě dokončil 66. rok svého trvání. Má celkem 102.280 členů, z toho na Slovensku 90.092, v zahraničí 12.188. Místních odborů Spolku na Slovensku 1383, v zahraničí 338. Celkem 1721. Ve Spojených státech severoamerických je 252, v Kanadě 6, Argentíně 3, Uruguayi 1, Belgii 5, Francii 24, Jugoslavii 8, Maďarsku 16, Polsku 14, Rakousku 4, Rumunsku 4 a v Itálii 1 odbor. Kromě toho je členstvo i v Asii, Africe a Australii. V uplynulém roce vydal SSV 486.640 exemplářů knih. Za roční příspěvek 5 Kč dostane člen 3 svazky podílové. Ve čtvrtek 27. srpna konala se v Trnavě valná hromada SSV ve vlastním domě, kde je tiskárna a příslušné místnosti, kanceláře, pěkné historické a národopisné muzeum atd. SSV má od slovenského episkopátu monopol na dodávání učebnic do katolických škol na Slovensku. Na valné hromadě konstatováno, že bude vydáno 30 druhů učebnic pro katolické a řecko-katolické lidové školy. Předsedou zvolen opět msgr. A. Hlinka.

Mezinárodní výstava katolického tisku ve Vatikánském Městě je stále předmětem neutuchajícího zájmu celého světa. Pro měsíc září, říjen a listopad připravuje se řada mezinárodních katolických sjezdů. Tak v září budou se konati dva sjezdy, a to: sjezd osob, vyznamenaných řádem sv. Silvestra, papeže, u příležitosti čtrnáctistého výročí tohoto svátce, dále pak sjezd katolických novinářů. V říjnu budou rovněž dva sjezdy, a to sjezd kro kinematografii a sjezd pro veřejné otázky. V tomto měsíci bude též provedeno dosud neprovozované oratorium mistra D. L. Perosiho. Pro listopad chystá se mezinárodní sjezd tomistický, který svolává papežská římská akademie sv. Tomáše Akv. K těmto manifestacím vydal společný výbor těchto sjezdů příručku „Vade mecum“; její majitelé obdrží zdarma vstupenku k účasti na jmenovaných sjezdech a slevy jízdného, jakož i při ubytování. Cena příručky je 20 lir; objednávkou zprostředkujeme. V upomínku na mezinárodní výstavu katolického tisku bude vydán zvláštní památník v řeči francouzské, anglické, italské, holandské, portugalské, španělské a německé. Bude mít celkem 208 stran, z toho 48 stran textu, na 160 stranách pak více než 400 ilustrací. V ostatních jazycích bude uskutečněno vydání tohoto památníku, přihlásí-li se alespoň 500 zájemců toho kterého národa. Cena publikace bude 50 lir včetně obalu a porta. Přihlášky k odběru této publikace přijímá podepsaný Národní výbor do 1. září t. r. Dílo vyjde k 20. prosinci t. r. Národní výbor

v CSR obdržel tyto dny též plakáty Mezinárodní výstavy katolického tisku, které všem zájemcům zdarma v libovolném množství proti úhradě porta zašle. — Národní výbor pro účast CSR na Mezinárodní výstavě katolického tisku v Římě, generální sekretariát: Svatováclavská liga Praha IV., Hradčanské nám. 8.

Také kultura. Inteligence, mající sklony do leva, svého času bouřila se nad zákazem zemského úřadu v Brně her amerického autora Roarka Bratforda Zelená pastvíska. Námět hry byl hrubý, urážející antropomorfism amerických černochů, jak si vykládají příběhy biblické. Tato narůžovělá buržoasie asi mlaská, v sobotních odpoledních Lidovkách jsou tyto „humory“ uveřejňovány po částech i s ilustracemi. Patrně je to nedělní náboženské čtení těchto lidí, kteří mají „sympatie“ ke katolicismu, jak je dnes moderní. Naše inteligence se chodí učit náboženství k primitivům. Tak jsme převzali černošský jazz a když ten rámus posloucháme, tváříme se, jako když posloucháme Beethovenovy symfonie. A zatím černoši tou tam-tam muzikou zahánějí od příbytků lvy a gorily. Naháčství jsme převzali od černochů, anno, nevím kdy, výtvarné umění rovněž. Čemu ještě nás mohou černoši naučiti? Až budeme přežraní, pak se od nich patrně půjdeme učit kanibalismu, když už vývoj jde k těm primitivům. A tak se jednou dočkáme, že v jídelníčku někde na pátek bude odporučována lidská pečínka s pikantní omáčkou. Spartacus.

Vlastenectví barokního katolicismu a Viktor Dyk. F. X. Šalda ve svém zápisníku, roč. VIII., dvojčíslo 9.—10., má stať o smyslu literárních dějin českých. Je to velmi pozoruhodná stať, z níž zvláště upozorňujeme na objektivní slova o barokním češtví katolickém. O nacionalismu lze mluvit v dnešním slova smyslu až od romantismu. Šalda sestavuje tu pak několik skupin a praví: „Na prvním místě je češtví barokní, češtví Balbínovo. Jeho základy jsou církevně historické, je to historism na druhou, historism vylučný. Právo na život jako Čechové máme proto, že máme katolickou minulost církevní světeckou, že máme ve své minulosti takové svátce, jako je Václav, Vojtěch, Prokop, Ivan, Ludmila, a za druhé proto, že jsme členy slovanské rodiny, která má velkou a slavnou minulost kulturně historickou (viz ta legendární privilegia, která dával Slovanům Alexander Veliký). Toto barokní češtví klade rovníku mezi Čechy a katolíky; jsi tu vlastně jako občan římskokatolické civility. Není to nikterak nacionalism v dnešním slova smyslu, který má základ naturalistický. Češtví takto pojmáné žije i dnes, třeba v různých odstínech. Tak na př. Viktor Dyk byl podle nedávného svědectví Karla Scheinpfluga v „Přítomnosti“ přesvědčen, že národ český má budoucnost a může v budoucnosti žít jen na půdě římskokatolické.“ Hlásíme se plně k odkazu katolicky pojmaného barokního češtví.

C o ž i v o t n ě d a

Kardinál apoštoluje pro křesťanské odborové organizace. Je to pařížský kardinál Jan Verdier, z jehož podnětu proti neklidu a materialismu socialistických organizací odborových vznikají křesťanské. Kardinál vydal nedávno prohlášení, že katolíci dělníci mají povinnost vstoupiti do křesťanských odborového svazu. Protože jich hodně poslechlo hlasu oblíbeného kardinála, má s tím křesťanská organizace značné obtíže, zápasí s nedostatkem peněz. Kardinál upozorňuje, že, vzroste-li počet ještě více, příspěvky uhradí zvýšenou režíi.

Kdo mečem zachází, mečem zahyne. Věčný koloběh dějin ukazuje zřejmě, že násilnictví mělo vždy v zápětí trest. Velká francouzská revoluce, velká krveprolití a blouznění, měla své následování v ruské revoluci. Tak jako demagogové v Paříži hnali pod guillotinu stovky a tisíce jiných a sami pak jí přinesli své nejdražší jmění — vlastní život, tak i v Rusku došlo a dochází na odplatu všem výstředním revolucionářům. Jako padla hlava Marata, Dantona, Robespiera, tak došlo v Rusku na mnohé. Kameněv, Zinověv a 14 druhů nejsou ani první, ani poslední kapitolou v tomto řetězu odplat. Trocký, tento věčný žid ruské revoluce, jehož plány přivedly na popraviště 16 druhů a přivedou ještě další, dlí sice v bezpečí v Norsku, ale ani on není bezpečěn svým životem. Kdo mečem zachází, mečem zahyne.

Půjčka na obranu státu. Její výnos stále ještě není přesně znám, ale je jisto, že činí přes 4 miliardy. Větší část jsou úpisy 4 a půlprocentní. Podle posledního výkazu, vydaného ministerstvem financí, byl výnos 3 a půl miliardy Kč. K tomu přičítají dalších 120 milionů, které upisovatelé splácejí po částkách. Zbytek, pomoci kterého půjčka přestupuje čtyři miliardy Kč, budou titry, které převzou výrobci zbraní a ostatních obranných prostředků. Zavázali

se, že převzou půjčky na obranu státu v hodnotě 10 až 15 procent svých dodávek.

V největší radě britské veleříše je 15 katolíků. Jmenováním australského předsedy vlády J. A. Lyonsse členem „Privy Council“ je už 15 katolíků členy této nejvyšší rady britského imperia. Tato instituce se oficiálně jmenuje „His Majesty's Most Honorable Privy Council“ a skládá se z členů královské rodiny, obou anglikánských arcibiskupů, úřadujících anglických ministrů a významných osobností z celého imperia.

Katolíci válečníci sejdou se v Lurdech. Druhý mezinárodní sjezd katolických bojovníků z války bude se konati ve dnech 12. a 13. září za předsednictví kardinála Liénarta. Poutníci budou provázeni 25 biskupy, arcibiskupy a kardinály z různých zemí. Čeká se na 150.000 poutníků z 19 zemí.

Mexický režim je vinen. Americký komitét pro náboženská práva ustanovil loni tříčlenný zvláštní výbor, složený z katolíka, protestanta a žida, k vyšetření poměrů v Mexiku. Výsledek jeho zkoumání je, že mexická vláda hrubě porušila své ústavní povinnosti a občanstvu neposkytla náboženské svobody. Příslušná zpráva byla v únoru t. r. předložena stálému výboru pro otázky právní a politické sdružení pro Společnost národů a tato je dala na denní pořad letošního mezinárodního sjezdu sdružení pro Společnost národů v Glasgowě. Ale zákulisní zásah byl velmi účinný. Překvapujícím způsobem bezprostředně před jednáním byl tento bod jednání bez jakéhokoliv vysvětlení vzat z pořadu. Sdružení pro Společnost národů považují zřejmě otázku náboženskou v Mexiku za podřadnou věc!

Toto dvojčíslo stojí Kč 3' - .

Běžný účet u Ústřední lidové záložny v Praze, číslo šekového účtu Pošt. spořitelny 83.480-Praha. Redakce a administrace Praha II., Spálená ul. 15 (III. posch.). Telefon 46.700. Řídí a za redakci odpovídá dr. František Formánek. Vychází 10. a 25. každého měsíce. Vydává spolek Život, Praha II., Spálená ul. 15. Novinové známky povoleny ředitelstvím pošt a telegrafů v Brně 13. července 1935 č. 53.559-VI-35. Podací úřad Olomouc 2. Tisknou Lidové závody tiskářské a nakladatelské, s. r. o. v Olomouci, Wilsonovo nám. 16. Roční předplatné činí Kč 30.—, do ciziny Kč 45.—. Redakční závěrka 5. a 20. každého měsíce.

ŽIVOT

OBSAH: Jiří Hlava: Sociální povinnosti katolických podnikatelů. – Dr. Bedřich Vašek: Katolická akce bez duší opravdu apoštolských je neproveditelná. – Z umělcova deníku. – B. Benetka: Poslední česká korunovace. – J. Filip: Holandsko učí. – První ovoce vatikánské výstavy katolického tisku: Ústav katolického tisku v Miláně. – Erasmus Rotterdamský a katolická církev. – Poznámky (Pius XI.: Pryč s roztrpčením! Co nám chybí v zahraniční propagaci? Evropanství v Norimberku.). – Život náboženský, kulturní, hospodářský a sociální.

časopis pro veřejné otázky současnosti, náboženství, kulturu a politiku

V Praze dne 30. září 1936. Ročník XVIII. Číslo 18

Jiří Hlava:

Sociální povinnosti katolických podnikatelů.

Cesta, která mohla uchránit Španělsko revolucí.

V postní době v roce 1934 pronesl španělský jezuita José de Laburu pět kázání pro muže o sociálních naucech Ježíše Krista, nejprve s kazatelnou katedrálou v Madridu a když její prostory nemohly lid pojmouti (byl tu i nuncius Tedeschini a biskup Eijche y Garay na všech promluvách), opakována kázání ve farním kostele Santa Cruz a použito rozhlasového zařízení. Překladatel těchto kázání do němčiny Kašpar Mayr ukazuje na poslání přímo prorocké, jaká mají sociální kázání. Duch prorocký Církve vane také z proslavů Laburuových o sociálních hříších doby, naší vině a záchraně, proti nepraktickému katolicismu na papíře, o cestě činu, o účelu a sociální funkci bohatství, o hospodaření s hřívnami od Boha, o bratrské lásce k bližnímu atd.

Kázání Laburuova zasloužila by si českého vydání. Nelze jich zde pochopitelně zcela reprodukovat, ale aspoň několik myšlenek, ukazujících otevřenost a upřímnost kazatele na adresu mocných tohoto světa:

Mnoho, příliš mnoho katolíků, katolíků podle křesťanského listu a jména, propadlo materialismu našeho století, do těchž hříchů a béd, v nichž si libují ti, kteří nevědí nic o katolicismu. Zde musíme vidět pravou příčinu našeho zla a navštívení. Zde také nalezáme cesty k záchraně: každý musí ve svém životě a v dosahu své působnosti znovu uplatnit katolický životní řád.

Oni katolíci, kteří pohanským způsobem nedbají svých povinností jako jednotlivci a odpovědní členové rodiny, ještě méně dbají o to, aby své povinnosti jako katolíci plnili v sociálním životě. Cožpak platí svým dělníkům a zaměstnancům v továrnách, dolech, obchodních domech a zemědělských statcích jiné mzdy než ti, kteří proto, že nejsou katolíky, neočekávají od svých dělníků nic, než co možná největší osobní zisk? Nebo zda ve svých obchodech, továrnách, v rozhodnutích ředitelů a správních radů, uskuptečňovali ony zásady, které zdůraznil náměstek Ježíše Krista a které mají rozlišovat katolíky od nekatolíků?

Praktická apostasie, odpad od učení Ježíše Krista, ani tak ve víře, jako daleko více činem. Nejde o případ jednotlivého, toho nebo onoho, katolíka. Jde o něco kolektivního, o sociální hříchy, o kolektivní odpadnutí.

Nežili jsme katolicismus v jeho čistotě a neporušenosti, mařili jsme plány Boží.

Co potřebujeme, je žité křesťanství, křesťanství, které se stává činem ve všech oborech života.

Boháči, kteří jste zde v našem středu, nebudete zavrženi proto, že jste bohatí, ale tehdy, nebudete-li svého bohatství k dobrému užívatí.

Pro boháče není nemožné, vejít do říše nebeské, má-li a užívá-li *bohatství* tak, jak je Bůh má a užívá. Pak není bohatství překážkou, ano, může dokonce být prostředkem k získání velkých zásluh pro věčný život. Bohatství samo o sobě není důvodem k věčnému zavržení.

Ale učení Ježíše Krista je neotřesitelně pevné: je velmi těžké, aby boháč vešel v království nebeské. Ano, je to velmi těžké! Kolik nebezpečí pro věčnou spásu přináší již shrabování bohatství! Kolik nespravedlivosti jich držení! Kolik povýšenosti a nadnášení rodí se z bohatství! Kolik příležitostí ke hříchům všeho druhu způsobuje bohatství!

Známe zásady, které náměstek Ježíše Krista prohlásil pro určování *mzdy*. Víme, co řekl o sociálních povinnostech bohatých. A co jsme učinili? Kolik podnikatelů a velkostatkářů, kolik ředitelů a členů dozorců rad mohli byste vypočítati, kteří se namáhali o řešení, která by odpovídala příkazům papežovým? Co hledali? Především peníze, dividendy, výnos z pozemků, úroky. Nebyli uchvázeni onou láskou k penězům, o níž mluví Pavel, až zcela se odklonili od učení Církve, k níž předstírají, že náleží?

Bůh je universální vlastník všeho existujícího a lidé jsou jen zástupci Božími. Ježíš Kristus jasně a jednoznačně určil, jak musí bohatství užívatí a dal jim za povinnost udělovati *almužnu*.

„Ale, otče, časy jsou zlé.“ slyším mnohé volati, „zlé pro udělování almužen.“ Ano, jsou-li časy již tak zlé pro vás, boháči, jak pak jsou teprve zlé pro chudé!

Říkáte, že časy jsou zlé. Ale zde v samém Madridě vyhazují se peníze v kavárnách, barech, hostincích, kinech, divadlech, v zábavních místnostech... Penězi pro zábavu se plýtvá a v našem středu máme chudé, kteří nemají co jísti! „Ale, otče,“ slyším jiné otázky, „nemůžeme zlepšit své hmotné postavení?“ Zlepšete si je! Zvyšujte však v tomtéž rozsahu své almužny chudým. „Ale, otče,“ volají zase jiní, „nesmíme nic vydati pro zábavy, šaty, divadla?“ Ano, ale jen tehdy, když jste nejprve a především splnili základní závazky plynoucí z bohatství. Nesmíte nabývatí bohatství nespravedlností, utrhaním na mzdě, neplacením hodin práce přes čas, podvodnými obchody.

V tomto otevřeném a působivém tónu nesou se všechny vývody kázání jesuity de Laburu. Ale připojeno

je ještě šesté kázání, které neměl v kostele, nýbrž na pozvání katolických podnikatelů v jejich kruhu. Je to speciální promluva o *povinnostech zaměstnavatelů*. Řekl v ní hned úvodem, že ví, že někteří podnikatelé měli z jeho řeči strach, že lichotí dělníkům a potáhne s nimi proti zaměstnavatelům. Privil:

„Je vždy těžké mluvit o povinnostech, které mají jiní plnit. Daleko pohodlnější je slyšet o právech, která nám patří. Proto chápu docela dobře obavy, které má část mých posluchačů z dnešní mé řeči. Mají strach. A z bázně — chtěl bych právě nyní, kdy jim voda tak říkajíc dosahuje až k ústům, mluvit o striktních *povinnostech*, podtrhuji to slovo — staví se někteří ve svém nitru proti mně a ve svém rozhořčení by nejraději téma večera krátce odbyli slovy: „Otče, není nyní doba, k ukládání nových povinností zaměstnavatelům. Hospodářství je zcela v úpadku. Zvolil jste špatný okamžik k mluvení o povinnostech podnikatelů.“

Ale nežádám také, co dnes již nelze dělati. Bylo by nesmyslným a bez ovoce, kdybych chtěl jinak jednat. Proč bych se bil za věci, kterých nelze uskutečnit? Nic by z toho nebylo, protože jsou jednoduše neuskutečnitelné. Zcela. Byl bych obtížný lidem. Ano, zjednával bych si jen nepřátele. A tím by se nevyřešil ani nejmenší problém. Chtěl bych ale se vši přímností k tomu přispěti, aby problémy byly *opravdu* řešeny. Nechci lidi zraňovati, ani jim býti na obtíž.

Mohu však předpokládati, že vy všichni si přejete, aby se špatné časy pro vaše podnikání změnily brzy v dobré. A k tomu má přispěti moje dnešní přednáška. Proto prosím, abych nebyl považován za obtížného žalobce, nýbrž za skromného ukazatele cesty do lepší budoucnosti. Nechci vám ale předkládati své myšlenky, protože, kdyby to byly moje vlastní vynálezy, nic by neznamenal. Chci vás daleko více seznámit s vůdčími ideami, které vycházejí z jediné a nejvyšší autority tohoto světa.“

Po tomto úvodě rozvinul kněz svou hlubokou řeč. Začal *příčinami bíd*. Na hospodářském poli nestojí dnes nic na pevných základech. Krise je všeobecná. Svět je pln nepokoje, kvašení, nepořádku, bázně. To všechno jsou následky, symptomy hlubokých příčin. Chceme-li proti nim bojovat, musíme tyto příčiny prostudovat. Lékař má ve své praxi případy, kdy mu jeho svědomí praví: zde pomůže jen těžká operace, nebo nastane neodvratná smrt. Lékař, který by tak nejednal, spáchal by zločin na pacientovi. V tomto okamžiku jsem lékařem, pravil kněz, který *musí říci za každou cenu pravdu*.

První a nejhlubší příčinou současného sociálního rozvratu je *naprostá nedbání autority Církve v sociálním a hospodářském oboru*. Katolíci často nevědí ani — tak daleko to už došlo — že nauky papežů a jejich encykliky, i když papež nemluví ex cathedra, znamenají poučky, z nichž mluví autorita náměstka Ježíše Krista, poučky, které dávají nejvyšší možnou záruku pravdy a spolehlivosti, poučky, k jejichž uznání jsou katolíci ve svědomí zavázáni. Tato nevědomost a nevážnost vysvětluje, že katoličtí podnikatelé v obrovské většině *ani jednou* nečetli pokyny a encykliky papežů o sociálních otázkách. Nestačilo by, encykliky čísti. Ale oni ani to neudělali. Nestačí, když lékař zná z paměti recepty, musí jich také užít. A na tom *užítí* záleží vše.

Nato podal kněz shromáždění body, které jsou v encyklikách a jsou vpravdě s to, vésti k řešení sociálních otázek.

Předně *dnešní rozdělení bohatství je nespravedlivé*. Aby rozdělení bohatství bylo lze účinněji provést, musíme pracovat k tomu, aby byl uskutečněn větší počet malých držitelů půdy, aby co možná nejvíce lidem *přidělena byla půda*. Na základě vyrovnávající spravedlnosti. Kdybychom to byli včas udělali, nebylo by násilného vyvlastňování. Kde je země parcelována, není hromadné bídy. *Dostačitelná parcelace půdy*

se spravedlivým odškodněním dosavadních majitelů, je tedy dalším požadavkem. Jak prorocky zní knězova slova: „Ale ty, velkostatkáři, ty musíš půdu odstoupit! Co se jinak stává, víš: vezmou ti ji a nic ti nezaplatí: vol, dokud je čas!“ To bylo řečeno před dvěma lety.

Jako další základní pokyn uvedl kněz: *Musíme dáti dělnictvu podíl na výnosech z podniků průmyslových a obchodních a nakonec nutnost rodinné mzdy*. Zde musí spolupracovati podnikatel spolu se státním sociálním zákonodárstvím. Uskutečnění tohoto požadavku je těžké, ale proto nesmíme tento požadavek docela odsunovati.

Musíme více usilovati o praktické uskutečnění těchto snah. Není jiného prostředku, než že bohatí se vpraví do toho, aby bohatství užívali přiměřeněji. Pro veškeré lidstvo k dispozici jsou bohatství podobá se vodnímu reservoáru, z něhož ve vteřině smí jen určité nejvyšší množství odtéci. Jestliže jediným potrubím odvádí se devět desetin, nezůstává druhým než jedna desetina. Zde je kořen všeho zla. Pro potrubí dělníků teče proud bohatství příliš malý, protože potrubím bohatých v přebytku plyne. Bohatí musejí se vpraviti do úměrnějšího užívání statků. Je to pro ně bolestné, ale je tomu právě tak, jako když musí býti zraněnému amputována noha, protože by jinak choroba pokračovala a pacient by musil zemřít. „Bohatí, pravím vám, musíte se uskrovniti. Spokojí-li se dáma, která má x šatů, s trojím (ale s trochu více látky, než se nyní nosí), bylo by možno z uspořené peněz odít malému chudáku trpící nouzí. Žijeme v přejemné kultuře, která se stala zcela protismyslnou. Nikdo nemá dosti peněz! Jak mohlo by něco zbyti pro chudé?“

Chudáky se dnes na pokraji zoufalství pro svou bídu. Protože nevidí změny, znamená dnešní řád pro něho chaos. Proto chce vše, co se mu zdá chaosem, radikálně změnit. Se silou, jakou může dáti jen zoufalství, bojuje dělník o exklusivní nadvládu své třídy. Vidí se pronásledován, to stupňuje jeho síly. Chápe se všeho, co může mu nějak pomoci. Sahá také k násilí, které se mu často zdá nejúčinnější k dosažení cíle. Tento dělník oddává se svým naukám s daleko větším nadšením než mnozí katolíci zásadám svého náboženství.

Dělník, ztracený v organizované mase, není obvykle dobrý, ale dělník jako jednotlivec je dobrý v základě duše. Kdo je nejdříve povolán, aby se přiblížil dělníku, aby jej tváří v tvář zbavil bludného myšlení? Kdo jiný, než my katolíci. Dělí nás zeď nenávisti, proto se nemůžeme sejít. Toto sejítí nelze prováděti kulomety, musí k němu dojít ve světle víry. Ne s knutou, nýbrž milujícím velkomyslným srdcem.

Dělníku musíme dáti lepší duchovní a mravní výchovu. Musíme mu přinést Světlo. Encykliky upozorňují na tři způsoby: dostatečné vzdělání dělnickým dětem, ve školách a pokračovacích kursech. Kolik málo podniků na to dbá! Svatý Otec prohlásil, že „první a bezprostřední apoštol dělníka musejí býti dělníci sami“. K tomu je třeba zvláštního školení pro vedení takové misijní práce. K tomu potřebujeme sociální vysoké dělnické školy.

Delikátní bod: *Musíme našim katolickým dělníkům také opravdu práci opatřiti*. Neboť nedostane-li jednotlivec práci, má sice více vědomostí než jiný, ale nemá co jísti. Nežádám pro naše spolubratry, katolické dělníky, pro vaše spolubratry, katoličtí zaměstnavatelé, žádných privilegií. Nežádám více, katoličtí podnikatelé, než abyste s vašimi spolubratry, katolickými dělníky, jednali nejméně tak a s takovým ohledem, jako s těmi, kteří vás z hloubi duše nenávidí. Kolik je podniků vedených katolíky a kolik je katolických dělníků bez práce! Je smutné, když se katolický zaměstnavatel vůbec nestará o to, je-li jeho zaměstnanec nebo dělník katolík. Ano, mnozí naopak dbají na to, aby byli z protivného tábora a dávají jim dokonce výlučná práva. Říkají, že nechť se vyvolávají konflikty. Nežnete tím přímo poctivého katolického dělníka do ru-

kou protivníků? Přečází k jiným, že má hlad on, jeho žena a děti. Ti *ostatní* dávají mu chleba.

Nejúčinnějším prostředkem k uskutečnění sociálních zásad podnikateli je *vytvoření svazu katolických podnikatelů*. Musilo by to být sdružení nejen lidí peněz, ale i vyšších duchovních zájmů. Musili by spolupracovali s katolickými advokáty, katolickými architekty, katolickými universitními profesory atd. jako v Belgii v r. 1920 vytvořeno Sdružení pro křesťanskou sociální akci. Potřebujeme stavovské organizace, které spočívají na zásadách víry a křesťanské morálky. Nesmí to být sdružení podnikatelů, kteří vůči dělnictvu porušují spravedlnost a lásku. Budou-li katolické zaměstnavatelské skupiny a katolické dělnické svazy pracovat každý zvláště, ale přece v katolickém duchu jednotně, dojde k ideální spolupráci k prospěchu celku. Je-li totiž zaměstnavatel opravdovým katolíkem, nezneužívá moci, neplatí hubené mzdy, nebude se vměšovat do vnitřních záležitostí dělnických spolků, nebude se pokoušet jednu skupinu nasazovat proti druhé, neboť to vše není katolické. A naopak opravdový dělník-katolík nebude nikdy žádati nespravedlivých věcí od zaměstnavatele, nebude jich vynucovati stávkami a násilnými prostředky, bude svědomitý, jeho práce bude odpovídati mzdě, nebude sabotovati, protože to vše není katolické.

Uvidí-li masa dělníků, že katolický podnikatel opravdu provádí, co tu řečeno, pak se bude každý dělník radovati, že má katolického zaměstnavatele. Neboť ví, že platí rodinnou mzdu, pečuje o výchovu a odborné vzdělání dítek dělníka, dává mu podíl na výnosu práce a podnikání. Katoličtí zaměstnavatelé musejí mítí zájem o to, aby měli ve svých podnicích katolické dělníky. Získají z toho oba: zaměstnavatel i dělník, ale i společnost, protože nedojde-li k spravedlivému řeše-

ní sociální otázky, nastane zhroucení, rozštěpení společnosti na nenávidící se třídy, boj mezi zaměstnavateli a dělníky.

*

Mohli jsme tu zachytiti jen stručně obsah promluvy P. José de Laburu „Kristus a dnešní společnost“. Vlastně věnovali jsme pozornost jen kardinální otázce bohatství a práce, křesťanskému řešení sociální otázky. Byla to slova velmi pádná a doslovný text ukazuje pečlivý důraz na každé slovo a každou myšlenku. Sociální poměry ve Španělsku byly zhoršeny nejen marxistickou agitací, ale naprostým nedbáním křesťanských sociálních zásad se strany podnikatelů. Snaha o sociální spravedlnost přišla skoro již pozdě, protože nepřešla obecně v praxi. Dvě leta po oněch kázáních vládně v zemi revoluce, sociální otázka řeší se násilím a mocenský boj zbolševisané demokracie, která násilím socialisuje všechno podnikání, s vojenským fašismem, hnaným především restitučními tendencemi bývalých majitelů a boháčů (moment náboženský se sem dostal až na druhém místě), ozebračuje celou zemi hospodářsky, kulturně i politicky. Prorocká slova sociálního lékaře-kněze byla pronesena u lože smrtelně nemocného. Dnes, kdy vítězství se kloní na stranu povstání, přejímá pravice sociální povinnosti nejen proto, že tím bude moci pacifikovati zemi, nýbrž pro sociální poslání katolicismu, jehož se dovolávala.

Jistě nelze vtahovati na kázání P. Laburu výrok španělského kardinála-primase Gomy, že kněžská kázání španělská se opozdila za potřebami doby. Byl to ale jen řídký zjev a jeho vystoupení přišlo do doby, kdy už nakloněná rovina nevyhnutelně hnala k pádu. Jen Bůh ví, jak se z toho Španělsko dostane. Co však bylo v promluvách Laburuových řečeno, má obecnou platnost i u nás.

Dr. Bedřich Vašek:

Katolická akce bez duší opravdu apoštolských je neproveditelná.

Hrozné poměry, v nichž je Církev a katolíci v sovětském Rusku, v Mexiku, Španělsku, v Německu — vnučují myslícímu člověku myšlenku: „A jsou v ostatních evropských státech poměry náboženské tak zabezpečené, že jest tam podobně pronásledování náboženství vyloučeno? Či musejí si i v jiných státech katolíci starostlivě říci: „Nepohrávejme si se situací! Jsou divná znamení na nebi!“

Ano, jsou i v ostatních státech divná znamení na nebi. Zijeme namnoze uprostřed totálního pohanství. Na kolik pokřtěných pohanů připadá v některých městech jeden opravdu věřící a z víry žijící křesťan? Jak strašně náboženská krize řádí, toho důkazem jsou legie studentů, studentek, vojáků, mladých dělníků a dělnic, kteří rok jak rok v tisících ztrácejí víru. To, co jako sopečný výbuch řádí v Rusku, ve Španělsku, v Německu, to ve stadiu přípravě a zakrytě se odehrává v jiných státech.

Jmenuji několik rysů. Výbojně bezbožectví, tak zachvátivší část proletariátu, že na př. mezi standardami, které letos v Mor. Otsarvě na 1. května byly neseny v průvodu mládeže, první byla: „Náboženství opiem národů.“ Nihilism. Materialism, který prakticky odmítá víru v jakýkoliv nadpřirozený svět a zná jen hodnoty tohoto světa, ať již peníze, ať již požitek. Skepticism. Nudism. Amoralism. Jak veliké je procento lidí, kteří mají touhu po Bohu, po nadpřirozeném životě? Statolatrie, která svrhla Boha s Jeho trůnu, a posadila tam ve mnohých státech stát neb stranu, a žádá, aby tomuto novému Bohu bylo přineseno vše v oběť, i spása duše. — A tak v životě se vytvořil propastný dualismus, na jedné straně věřící, na druhé ti, kdo prakticky od Boha odpadli. V některých místech tvoří katolíci již jen Ghetto, jakousi sociální zdí od-

dělené od ostatních. „Katolictví na nepotíštěném okraji moderní společnosti,“ řekl de Solages.

Ale i mezi katolíky ještě nutno tříditi. Kolik je katolicismu parukového, kde již chybí katolická pravda, a zůstala jen ozdobná paruka. Kolik je katolicismu světáckého, neuvědomělého, bojácného, nedůsledného! Kolik je katolíků, kteří jsou křesťany v neděli, ale v praktickém životě se řídí úplně zásadami tohoto světa!

A tak, zní-li z Ruska, Španělska, Německa posměšný, vítězoslavný výkřik: „Tož, kdo to vyhrál: novopohanství či křesťanství?“ — tož i v jiných státech poměry pod nejrůznějšími vlivy dozrávají k velkému a snad krvavému rozhodnutí: „Tož, kdo to u nás vyhraje: novopohanství či křesťanství? Kdo to vyhraje: Bůh či člověk, jenž si chce být bohem sám?“

Totálního současného pohanství nepřemůžeme, leda totálním křesťanstvím, jehož nezbytnou součástí jest i Katolická akce.

Pán Bůh ná staví do tohoto prostředí, abychom pracovali i o spásu těchto duší. Bůh má na ně na všechny právo. „Et alias oves habeo.“ Myslíváme na to, jaké těžké důsledky vyplývají pro nás z přísného zákona — ZÁKONA! — Páně: „Et illas, t. j. alias oves — oportet adducere!“ (Jan 10, 16.) Uprostřed marasmu náboženského, který nás obklopuje, zní z úst Páně přísná úloha: „Conservare et penetrare“ — zachovat, co dosud křesťanským je, pronikat i tam, co již nebo ještě křesťanským není!

Ale proti zlu tak složitému a z tolika nejrozmanitějších zdrojů vyvěrajícímu možno čeliti jen celou soustavou prostředků. Kde je mnoho nemocí, tam nepomůže jen jeden druh léků a léčení!

Musí státi na výši doby naše pastorační kněžská.

Dobře řekl před nedávnem rektor katolické university v Toulouse, de Solages: „Je nevyhnutelné, abychom rychle přizpůsobili své tradiční metody pracovní, máli se náš apoštolát zdařiti.“ A když po letošních volbách ve Španělsku kostely a kláštery hořely, kněží zákeřně byli vražděni a katolické školy byly loupěny, vydal zrovna krátce před tím španělský primas kardinál Gomá pastýřský list o příčinách úpadku náboženství ve Španělsku. Jako jednu z neposledních příčin uvádí, že kněžská kázání španělská se opozdila za potřebami doby. „Již nejsme vůdci svého lidu.“ praví kardinál doslovně, „lid se na nás nedívá jen podezřívavě, nýbrž pokládá nás přímo za nepřátele svého blaha. Hrozí opravdu nebezpečí, že v nejbližší generaci nynější náboženská lhostejnost španělského lidu se promění v beznáboženskost.“ Jak brzo se bohužel jeho proměti vsplnilo!

Celé soustavy prostředků je tedy třeba. Ale jedním z nejdůležitějších, ba prostředkem absolutně nutným jest *Katolická akce*, to jest apoštolátní spolupráce laiků pod vedením kněží. Poměry se utvářily tak, že náboženská záchrana společnosti bez pomoci laiků není dnes možná. Katolická akce, to jest katolíci zaníceni, a ne katolíci lhostejní a ochablí; katolíci, jichž životním centrem je opravdu Bůh a ne svět; katolíci aktivně pro víru pracující a ne katolické pasivum; katolíci rozdávající, a ne pouze znechuceně přijímající. Katolická akce, která provádí program, v němž je psáno jako první bod: „Zachraňuj současně mládež tím, že pro tento účel mobilisuješ mládež.“ Bod druhý: „Zachraňuj muže pomocí mužů.“ Bod třetí: „Zachraňuj ženy pomocí žen!“ Čtvrtý: „Zachraňuj dívky pomocí dívek!“ Poměry se vyvinuly již tak daleko, že žádná pomoc zvenčí, žádný kostel, žádná rodina, žádný tisk, žádná klášterní škola již dnes *každá sama* o sobě nestačí na získání odcizených duší; záchrana je možná jen tehdy, když ke všem těmto naprosto nezbytným prostředkům spásy přistoupí ještě další, pomoc z jednotlivých stavů, když i o katolických laicích mužích, ženách, jinoších, dívkách bude platiti: „Plantaverunt ecclesiam sanguine suo, calicem Domini biberunt, amici Dei facti sunt.“

To je Katolická akce: vyhnat ďábla malomyslnosti, když se stojí před zboženinami svatyně, vyvážet rum, hledat si spojence, kteří s námi v potu tváře nosí cihly do kopce a velebit jméno Boží a stavět!

Trojí prvek je v práci Katolické akce: péče o opravdový náboženský život osobní, apoštolát pracující od osoby k osobě, apoštolát směřující k pokřesťanění prostředí.

Padnout musí především předsudek, že moderní člověk nemá smyslu pro svatost a že se musíme spokojiti katolickým minimalismem. I v moderním člověku, i když zaplavena jinými zájmy, dřímá touha po nekonečnu. Muž, který má dnes světové jméno jako nejúspěšnější pracovník mezi dělnickou mládeží, abbe Cardijn, při své téměř třicetileté a velmi úspěšné působnosti na tomto nejobtížnějším poli, v prostředí z velké části prosáklém socialismem, formuluje věty, které jsou mu vodítkem: „Myslivá se, že svatost je pro řeholníky a pro kněží. Ale svatost musí být i v kasárně a továrních dílnách zrovna tak jako v klášteře. Jak chcete, aby naši lidé vyháněli ďábla z jiných, nemáme-li světců!“ Svatost je pro všechny, ne pouze pro hrstku privilegovaných lidí. Povinnost snažiti se o svatost mají všichni! Jak zanítí druhé, kdo sám není zanícen?

K tomu je nutno, aby křesťan byl získán pro radostnou službu nadpřirozenému životu a aby věřil, že slouží velké věci. Kdyby Mussolini, Lenin, Hitler nevěřili celou svou duší ve velikost svých ideálů, mohli by vykonati své dílo? Když ve službách bludu a zhouby pracuje se metodami tak promyšlenými, proč my, kteří stojíme ve službách pravdy a Boha a duší, nepoužíváme metod opravdu účinných? Musí zas cítiti křesťanské duše úžasnou moc křesťanské pravdy. Pravdy nad-

přirozené musejí tak se zjasniti v duši, aby v jejich světle mizel kouzelný a neodolatelný půvab věcí pozemských — jak ve světle zářícího slunce mizí ráno jas hvězd. — A toto křesťanské nadpřirozené chápání musí postupovati všecko jednání, i mimo kostel a modlitbu. Jak to řekl k mladým pracovníkům v Katolické akci nástupce kardinála Merciera kardinál van Roey: „Snažte se býti prvními ve všem a všude: nejlepšími dělníky i co do odborné dovednosti i co do svědomitosti ve všech povinnostech lidmi nejpřímějšími, nejpoctivějšími, nejúctyhodnějšími, křesťany vzornými, důsledně a plně žijícími podle své víry.“

Když je duše plna Krista, pak vyzařuje z ní Kristus. Pak vykonává *apoštolát*; *apoštolát příkladu, modlitby, smíru, slova, tisku, vědy, radia*. Zmíněný již rektor toulouské university definuje apoštolát: „individuální působení duše hluboce křesťanské na jiné duše v tom směru, aby je přivedla ke Kristu.“ A připojuje slova velikého dosahu: „Ježíš Kristus světil své dílo na prvním místě nikoli intelektuálům, filosofům nebo theologům; ani ho nesvětil na prvním místě organisátorům, politikům nebo sociologům; nýbrž apoštolům. Především všemí apoštolé individuálním působením svého slova a svého příkladu obrátili a proměnili poněmáhle římský svět.“ Apoštolát jest účast na výkupném díle Ježíše Krista, je to takřka prodlužování účinků vykopení do jednotlivých duší, jež dosud zůstaly jím nedotčeny.

Apoštolát jest protivou osudného individualismu náboženského a egoismu náboženského, kterému stačí, když sám žije v přátelství s Bohem a je hluchý a slepý k otázce, zda jeho bližní jest také účasten milostí nadpřirozených. Kristus žádá, aby rozumní tvorové mu pomáhali při tomto obdivuhodném díle spásy duší. Proč to žádá Všemohoucnost Boží? Quam incomprehensibilia judicia ejus!

Apoštolát, toť provádění výkřiků sv. Terezie Ježiskovy: „Nemařme času, zachraňujme duše!“ „Třeba milovati Ježíše a zachraňovati pro něho duše, aby byl milován.“ Apoštolát, toť duch výboje, získávajícího nové a nové duše. Apoštolát, toť náboženská škola činná, která tím, že jedná, se přiučuje, a která to, co poznala, uvádí také v čin.

Apoštolát žádá, aby křesťan nevytýkal stále jen to, co jej od druhého dělí, nýbrž aby se vmyslíl v situaci druhého, aby takřka mluvil k němu jeho řečí, jako musím mluvit člověku, který zná jen svou mateřštinu, jeho vlastní řečí. A čím více navazuji na jeho potřeby, na jeho názory a zájmy, tím větší mám naději, že si budeme rozuměti. Ale apoštolát neznamená snížit se k bližnímu, abych já uvázl tam, kde on teď jest, nýbrž snížit se k němu, abych jej mohl s jeho bezděčným souhlasem zdvihnout tam, kde jsem já. Apoštolát není bloudění ve vonném sadu ilusí. Čím realističtěji znám lidi, potřeby, prostředí a své cíle, tím lépe apoštolátní práci mohu provést. Apoštolát bez realismu je apoštolát nemožný.

Je možné jen jedině východisko, aby širá poušť, jež se v moderním světě v náboženském ohledu vytvořila, byla zase proměněna v úrodnou náboženskou půdu: když se na nejrozmanitějších místech vykopou studny, z nichž by pramenila v dostatečném množství zdravá voda; když se mezi muži, mezi ženami, mezi jinochy a dívkami, když se mezi zemědělci, dělníky, intelektuály, úředníky, studenty najdou lidé apoštolé, kteří by v tomto prostředí, do něhož je kněží přístup fakticky morálně nemožný, vykonávali apoštolátní dílo, navazující na potřeby duší dotčeného prostředí, používající vhodné příležitosti, osobního styku, působení povolného dopadání drobných kapek. Katolicismus bez apoštolátu laiků dnes, toť tělo, v němž krev nahromaděna v ústředních orgánech, ale není cév a žil, aby jimi byla rozváděna do údů! Apoštolátní duše, toť přední a nejdůležitější předpoklad apoštolátu!

Jak to však učiniti, aby byly získány apoštolátní du-

še v dostatečném počtu? Nezbytným klíčem k tomu jest, abychom se s největší rozhodností věnovali *výchově vedoucích*. Může být sebelepší důstojnický sbor, kdyby mezi prostými vojáky a jím nebylo poddůstojníků různého stupně, důstojnický sbor by nemohl této masy dokonale zpracovat a hravě ovládat i při nejtěžších výkonech.

Ze jednu z nejlepších organizací Katolické akce se pokládá dělnická katolická mládež belgická, tak zv. jocisté. Sv. Otec sám je nazval germana Actionis Catholicae forma, pravá forma Katolické akce, a státní sekretář opětovně „un type achevé de l'Action Catholique“. Ty číslice, když se pováží, že běží o stát poměrně malý a že prostředí je tak silně prostoupeno socialismem, jsou úžasné. Během 10 let, co organizace se šíří, v oddílu „mužská mládež“ 80.000 platících členů, sdružených ve 2000 skupinách; ale teď: 150 honorovaných sekretářů (propagandistes) a vedle nich 600 „militants“, vedoucích, tedy na 13 členů 1 militant. U dívek 25.000 členek, 4000 militantes, jedna na 6 členek. A nota bene, počet militants jim se nezdá dostatečným, praví, že musí být rozmnožen tak, aby na 5–6 členů byl jeden militant, pak že je možno udržeti členstvo v horlivosti, že je možno míti záruku, že bude dobře informováno, a že tedy bude toto členstvo uvědomělé, pružné a hladce plnící své povinnosti. Jim nestačí masa; to těsto, má-li se z něho něco řádného vytvořiti, musí být řádně zpracováno, a ke zpracování musí být každému jednotlivému militant svěřována jen malá skupinka kolem desíti členů, aby byla možná osobní práce od muže k muži, aby byly tak probrány a vyjasněny i individuální obtíže. Co na hromadné přednášce bylo řečeno, to se zpracuje a prohloubí soukromým stykem mezi členy a militants.

Tím jest ukázán i pro nás princip, kterého se při budování Katolické akce držeti. Největší péče musí být věnována východě vedoucích: aby byli získáni v dostatečném počtu a byli dokonale na výši své úlohy. Mým osobním míněním je, že zde máme vysvětlení, proč u nás práce mezi mládeží kolikrát ve svých výsledcích nebyly zdaleka úměrné přineseným obětem: chyběly poddůstojnické šarže, instruktoři, militants, vedoucí, proto masa členstva zůstala nedostatečně zpracována. Opakuji zde slova, která jsem citoval již ve své „Rukojeti křesťanské sociologie“: „Nepodařilo-li se až do dna duše přesvědčiti několik mladých pracovníků, přiměti je k tomu, aby se zasvětili dílu, jež zamýšlíme organisovati, marné budou pokusy o získání masy dělnictva. Boj je ztracen předem a škoda drahého času. Mnohé a dlouhé pozorování mne přesvědčilo, že jen v tom nutno hledati příčinu chabosti dělnických organizací v některých krajích.“ Co zde řečeno o práci mezi dělnictvem, platí i o práci v Katolické akci.

Ale kde najdu takové dobře informované, horlivé, poctivé lidi? Stoprocentně hotové je nenajdeme nikde, budeme rádi, najdeme-li desítiprocentní. Musíme si je vychovat trpělivou, dlouholetou prací. Snad má i nějaké povahové chyby, ale takové, že je naděje, aby si jim časem odvykl. Snad jeho vědění je dosud ještě kusé. Ale jest agilní, obětavý, poctivý, má dobrou vůli, má touhu něčemu se přiučit, nemá ve svém zevnějším vystupování nic, co by odráželo, chápe dosti bystře, o své povolání má zájem a rozumí potřebám svých spolupodělníků — zkrátka zdravé dřevo, dobré pro sochaře i na cenné věci. Ale výchova takových lidí nemůže se dít v seriích, jako je možno vyráběti v seriích automobily, zde je nutný i osobní styk, protože je velmi mnohdy potřebí vedení individuálního. A čím větší přirozené nadání, tím více je třeba individuálního vedení, aby skryté schopnosti mohly být objeveny a rozvinuty.

Osou, okolo které se u nás zdar Katolické akce a speciálně vypěstění apoštolátního smýšlení točí, jest *výchova vedoucích lidí pro Katolickou akci ve farnostech, v děkanství, v diecési*.

Z umělceva deníku.

Otiskujeme po prvé výňatek z uměleckého deníku *akademického malíře Jana Dědiny*. Mistr Jan Dědina se narodil 1. září 1870 ve Strakách u Nymburka. Kresbu a malbu studoval u Ženiška, Pirnera a Myslibeka. Po ročním pobytu v Itálii se odebral do Francie, kde po 14 roků spolupracoval s malířem Besnardem. Pařížský pobyt a vynikající práce zvláště figurální a portretistické založily Dědinovu slávu. Roku 1908 se vrátil do vlasti a od té doby žije střídavě v Praze a na svém letním sídle v Tatobitech v Českém ráji, kde stále pilně tvoří. — Hluboká víra náboženská, duševní i umělecká vyrovnanost, životní a tvůrčí jistota, to jsou umělcovy vlastnosti, které podmaňují každého, kdo s Mistrem Dědinou vejde do osobního styku. Umělec je vyjádřil nejen svým skvělým dílem malířským, nýbrž i rozsáhlými uměleckými deníky, z jejichž výňatků se naši čtenáři dovědí o životních a uměleckých zápasech umělce-křesťana. cm.

Praha v létě 1936.

Udiv.

Šel jsem k večeru po nábřeží. Mimochodem jsem pohleděl k Střeleckému ostrovu, jehož šfavnatý masiv stromů se odrážel v tiché vodě Vltavy. Napravo Strahov a dál hrad.

Vzpomněl jsem si na překrásný akvarel Alberta Besnarda „Pohled z Benares“.

Praha je skutečně krásná, ale její nádheru a poesii ještě málokdo vymaloval. Chtěl bych mít čas, abych zachytil několik jejích pohledů na plátno nebo na papír. Hledím někdy na její pobřežní partie a v duchu maluji. Co námětů by tu našel slavný francouzský krajinář Boutique. Klečím na kolenu před touto krásou, kterou nikdo z krajinářů dosud nepochopil. Chtěl bych vymalovat serii pohledů na toto půvabné město, ve kterém se vedle pokory a ctnosti prochází tolik zla a zvrhlosti. Dívám se a přemýšlím, hledám místo, kam bych se posadil, abych nebyl viděn až budu pracovat.

Po dlouhých letech seděl jsem opět s mými syny, Luborem a Lumírem a jedním mladým přítelem, medikem Jiřím, pod stinnými stromy Střeleckého ostrova. Jaká krása. Lid prostý, ne mnohomluvný, lid náš. Mám rád tu skromnost a neodvážnost našich lidí. Němec, Israelita mluví nahlas v tramvaji, v restauraci, mluví stále jen proto, aby mluvil, je povahy povrchní. Mlčeti je zlato. Lépe jest mlčeti a myslet, než málo mluvit.

Nemám již touhy cestovati. Vždyť je tolik krásy u nás; jen je potřeba ji vidět. Jsem někdy unaven, ale krása mě osvěžuje. Jak jsem ti vděčen za tento nesmírný dar, přelaskavý Ježíšku. Vidět krásu — jaký je to neobyčejný dar. Kdykoliv se dívám na přírodu, klečím na kolenu v údivu před Tvou tvůrčí silou, před mocí tvého vkusu, tvého umění, ó Bože. Jak lituji těch lidí, kteří nechápou, že Ty jsi. Jak jsou chudí tito lidé a jak malicherní. Jsou to děti nevidomé a duševně slepé.

*

Pociťoval jsem vždy velikou radost před tvorbou velkých umělců. Byl jsem jim vděčen, měl jsem je rád, tak rád jako rád vidím krásný hudební nástroj a umělce, který z něho vyluzuje čarovné melodie. Pociťoval jsem tuto radost zvláště u Alberta Besnarda, Pivise de Chavana a u Milleta.

Jednou jsem viděl v obchodě s obrazy na Avenaue de l'Opera obraz od Courbertha; potůček v lese a u něho pijící srnku. Šel jsem se zeptat, nač jej cení. — Million — řekl mi obchodník. Předválečný milion. Bylo to mnoho peněz, ale pro mne ne. Byl jsem úplně chudý, mladý malíř, ale kdybych byl měl dva miliony, je-den bych byl rád za obraz dal.

Co poesie a prostínkého kouzla bylo v tomto obráz-

V těchto dnech uplynulo plné století od poslední korunovace českých králů. Zdánlivě se zdá neaktuálním dnes vzpomínati na tuto dějinnou událost. Zdánlivě proto, že jsou tu velmi vážné důvody, abychom dnes, a zejména dnes, korunovali posledního Lotrinka, syna onoho císaře Františka, který, osvojiv si titul císaře rakouského, stal se otcem centralismu v dědičných zemích rakouských. Leč i z hlediska zahraniční politiky třeba uvítati každý historicky ověřený fakt, jímž se potvrzuje existence českého království i v dobách, kdy se rádo mluvilo o jednotném patrimoniu domu lotrinského. Napak i při poslední korunovaci zachovalo se v korunovační přísaze vědomí celku koruny svatováclavské jako samostatné a nezczitelné části lotrinského dědictví.

Nelze nám tu řešiti otázku korunovace z hlediska českého státního práva. Máme spíše na mysli historickou než právní cenu korunovace, která zejména za posledních Lotrinců stala se spíše slavnostním aktem, než prvořadou událostí státně-politickou. Pohlédneme-li jenom povšechně na doby panování Lotrinců, k nimž můžeme počítati i českou a uherskou královnou Marii Terezi, ženu Františka Lotrinského, na prvý ráz vidíme, jak tento rod, přičtenivší se na dědictví katolických Habsburků, nedovedl je zachovati ani v územním rozsahu, ani v té politické podobě, jak mu je odkázal Karel VI. Marie Terezie začala pozbyvati oteckého dědictví, její syn pokračoval ve ztrátách územních skoro v stejném rozsahu, jak pokračoval v rušení práv dědičných zemí. Jeho matka pohrdavě nazvala korunu sv. Václava čepicí šaškovou, Josef II. se pak vůbec nedal korunovati. Ani František Josef nenašel chvíle ze svého dlouholetého panování, aby se mohl dát korunovat za českého krále. A nešťastný císař Karel, stav se loutkou v rukou svého dvora, přísahal sice před kardinálem ostřihomským, ale na českou zemi vzpomínal jenom ve svém smutném vyhnanství na Madeiře, jako na ztracený sen svých nejlepších let. A tak zbývali jenom tři Lotrincové korunovaní na české krále: Leopold, roku 1790, prvý císař rakouský František, roku 1792 a poslední roku 1836 (7. září) Ferdinand V., který uzavírá onu velikou řadu českých knížat a králů, kteří dali se korunovati jako držitelé dědictví sv. Václava.

Všimněme si nejdříve stručného popisu korunovačních obřadů, pokud zachovaly si ještě ráz státně-politického aktu a potom oceníme význam české korunovace vzhle-

dem k poměrům vnitřním a zahraničním, abychom v závěru podtrhli historickou cenu korunovace českých králů i pro přítomnost jako doklad kontinuity svrchovanosti českého státu.

Dotkl jsme se toho již svrchu, že korunovace českého krále od Obnoveného zřízení stala se spíše manifestací než oboustranným aktem mezi králem a stavy, zastoupenými na generálním sněmu celé koruny svatováclavské. Než i tato konečná forma korunovace, již hlavní část se odehrávala při církevních obřadech korunovačních, podržela jistý význam státoprávní. Skládání přísahy dědičné zůstalo tu jako nepatrný zbytek přijímání čili inaugurování nového krále a omezilo se vlastně jen na projev věrnosti a oddanosti ke králi a jeho dědicům. Ostatek slavností korunovačních jest slavným historickým obřadem, při němž vyniká stránka církevních obřadů, v nichž však můžeme postřehnouti přece několik zajímavých momentů dochovaných tradicí a zde uchovaných pro pozornějšího diváka. Účastníci korunovace sešli se do síně zemského soudu a nejvyšším zemským komořím byli uvedeni do příbytku králova, aby přijali korunu, říšské jablko a žezlo. Koruna byla svěřena nejvyššímu dozorcí pokladu, doprovázenému nejvyššími úředníky zemskými, aby ji odnesl na červeném polštáři do kaple svatováclavské. Jablko nesl nejvyšší sudí zemský a nejvyšší písař dostal žezlo. Odevzdavše na oltář korunovační klenoty, odeberou se nejvyšší úředníci zemští zpět do příbytku pro krále, aby jej doprovodili do katedrály. V průvodu nás zajímá hlavně královský český herald ve svém slavnostním oděvu, třímající pozdvíženou hůl pokoje, na níž zářil český lev ze zlata (váhy 60 dukátů) zhotovený. Za ním kráčel nejvyšší zemský maršálek s obnaženým mečem svatováclavským, následován králem pod baldachýnem, neseným starostou, náměstký a radními pražskými. V průvodu ovšem jest dále úřednictvo, rytíři zlatého rouna a dvorní suita.

Uvítán arcibiskupem a jeho družinou u kaple sv. Václava, políbil král zlatý ostatkový kříž a vstoupil do kaple, červeně a bíle potažené. Obléknuv si korunovační roucho, odeběte se v průvodu duchovenstva a své družiny, v níž budí pozornost dědičný praporečník stavu panského s praporcem rudým, zlatem krumplovaným a nejvyšší praporečník stavu rytířského, na jehož praporci byl na jedné straně sv. Václav na druhé znak království českého a okolo něho seskupeny znaky všech přivtělených zemí. Pan nejvyšší purkrabí nesl korunu. Král, skládaje pak přísahu (podle formuláře Obnoveného zřízení) slibuje, že bude pevně rádu držeti nad katolickým náboženstvím, jednomu každému spravedlnosti u dělovati a od království českého nic neodcizovati, ale raději podle možnosti rozšiřovati a rozmnožovati. Po té následovaly modlitby, pomazání sv. oleji, symbolické předávání královské moci (meč, prsten, jablko říšské, žezlo) a na konec sám obřad korunovační. Korunu vstavil na hlavu králi arcibiskup spolu s nejvyšším purkrabím a dvěma biskupy. Arcibiskup pak intronizoval krále, který, usadiv se na trůně přijímal hold stavů (mezi nimiž nacházeli se i deputovaní z královských měst) v ten způsob, že jeden každý dotkl se dvěma prsty saříru v koruně, při čemž král „na znamení své přízně“ hlavu nachýlil. Po vykonaném holdu světitel intonoval Te Deum a celebroyal mši sv. Při Credo bývali pasováni rytíři svatováclavští. Po skončení mše sv. a obřadů odebral se král v majestátu do svého příbytku.

Jak patrně, zůstalo zde velmi málo z doby předbělohorské; ovšem příčinu třeba hledati v poměrech předcházejících vydání Obnoveného zřízení. Nemluví se v přísaze, že král chce „pány, rytíře a vладыky, i Pražany i jiná města, i všecku obec království českého při jich řádech, právech, privilegích, vysadách, svobodách a spravedlivostech, i starých dobrých chvalitebných obyčejích zachovati“, jak přísahali králové až do roku 1627,

ku. A přece jeho stromy nebyly ani zvláště zelené, ani nádherné svým vzrůstem, všecko bylo jen tak prosté, ale to podání. Co v tom bylo citu, co síly, něhy a pravdy! Viděl jsem v životě mnoho velkých mistrů, ale jen málo jich mne takto uspokojilo a nadchlo k tichému obdivu. Domnívám se, že tiho umělci jsou miláčky Božími. Tak jsem stával v Louvru před malým kostelíčkem od Milleta, před Pivis de Chavanovým návrhem k svatě Jenoveře a před dvěma obrazy krajináře Corota, před jeho podobiznou ženy a postavou ženy v modrém. Kupodivu co je v těch obrazech, že se mi tak líbí, že na mě tak mocně působí. Je v nich Boží síla, Boží inspirace. Těm umělcům pomáhal sám Bůh.

Slyšel jsem jednou Selmu Kurcovou, zpěvačku, zpívat Mignon ve Vídeňské opeře. Hrála a zpívala, jak jsem nikdy neviděl a neslyšel. Pak jsem ji slyšel zpívat v Lakmé. Každý tón a každý pohyb byly dokonale, poněvadž přirozené a prosté.

Na obraze Milletově pasačka koz předoucí len není krásná, nemá zvlášť pěknou pózu, ani ruce, ani nohy, jež by upoutávaly pohled muže, a přece ten obraz je neobyčejně pěkný. V tomto díle promluvil sám Bůh, to je dílo dokonalé.

Viděli jste snad Marnofratného syna od Pivis de Chavana; polonahého, otrhaného a hubeného mladíka. V pusté krajině vepři žeroucí mláto — prostý zoufalý tón, žádné barvy a přece více barev než na jiných obrazech pestrých barevných.

Jak jsem zůstal udiven před touto neobyčejnou krá-

korunovace.

od kdy stačilo již stvrzení předchůdcem potvrzených a dobře nabytých privilegií.

A přece i při této korunovaci nechybělo osvědčení státní svéprávnosti české koruny, což nebylo bez významu zejména v době, kdy i jinde v Evropě vymizela tak zv. monarchie smíšená (monarchia mixta). Však i v této formě korunovace uchovala si patrné stopy staršího právního stavu.

Když se takto díváme na korunovaci českých králů, nemůžeme ji upřít významu a chápeme, že právem se usilovalo, aby český král byl také na českého krále korunován. Vzpomeňme jenom na to, jak důrazně si Maďaři vynutili za války korunovaci Karlova, aby si tak pojistili jeho přísahu, že zachová korunu svatého Štěpána neporušenu. Lotrínkové ovšem ztráceli území za územím z dědictví habsburského a tak ani vynucená přísaha Karlova nezabránila rozpadu patrimonium sv. Štěpána. I u nás korunovaci zobrazuje a utvrzuje se celistvost čili integrita českého státu. Za Lotrínků stavové ze všech třech korunních zemí skládali společnou přísahu novému králi. Před tím stavové jednotlivých zemí holdovali ještě zvláště v hlavním městě své země (na Moravě naposled roku 1628, ve Slezsku roku 1617). V přísaze korunovaci pak výslovně se celistvost potvrzuje závazkem královým nic neodcizovatí od království.

Uvedli jsme již také, že korunovaci se manifestovala suverenita české koruny. Středověk v titulu královském viděl známku panovníka svrchovaného a tak korunovace bylo vyjádřením této svrchovanosti. I když tedy, zejména po vytvoření rodového titulu císaře rakouského (1804), český stát tvořil součást dědičného patrimonium lotrínského rodu, korunovace jest vnějším vyjádřením trvání samostatného českého království i zemí přivtělených. A i když v přísaze není rozveden pojem „potvrzená a dobře nabytá privilegia“ přece i v tom se jeví uznání korunovaného krále, že koruna svatováclavská dosud nesplynula s monarchií v státní národ, požívá svých osobitých práv i výsad. Jich vymezení shrnuto jest v Obnoveném zřízení a nic na tom neměnilo, že poslední korunovaní králové nebyli si (vědomě či nevědomě?) vědomi rozsahu a dosahu práv zemských, na něž přísahali; ale i když centralisace a absolutismus během doby mnohé z těchto práv porušil, neznamená to, že by byly úplně zanikly.

Hledíme-li takto na korunovaci českých králů a zejména na korunovaci posledního krále Ferdinanda V., porozumíme, proč nelze jenom tak beze všeho se dívat na celou událost jako na pouhopouhý slavnostní akt, bez jakéhokoli významu pro české království, český stát. Vždyť ještě František II., rozhoduje se pro přijetí titulu dědičného císaře, jest na rozpacích, jaký titul má voliti. Původně chtěl přijati titul císaře u h e r s k é h o a českého a v tom smyslu vyjednával i s Napoleonem, kterému se sice zdál poněkud podivný, ač proti němu neměl námitek (Correspondance de Napoléon I., Paris 1862, VIII, 722, 443, 477). Přijetím titulu císaře r a k o u s k é h o nerušil práv a výsad svých dědičných zemí a sliboval, že korunovace česká i uherská dále budou zachovávány (jedoch soll es bei denjenigen Krönungen, welche Wir und Unesere Vorfahren als Könige von Ungarn und Böhmen empfangen haben, ohne Abänderungen auch in Zukumpft verbleiben).

I v zahraničí nedivali se na mocnářství rakouské jako na jednolitý celek. Vzpomeňme, že na příklad v roce 1866 Bismarck jest ochoten jednati je zástupci českého království, jakožto představiteli koruny české a dovolává se výslovně „starých práv a privilegií staroslavného království českého“. Jest pravdou, že císař František Josef snažil se kus po kuse odstraňovati rozdíly mezi korunou českou a ostatními zeměmi předlitavskými, že na konec odstranil ze štítu císařského orla i znaky království českého a zemí přivtělených a na konec k oktrojovanému titulu císaře rakouského oktrojoval i ústavní

titul císařství rakouského, platící ovšem jenom pro jednu polovici jeho mocnářství, neboť Maďaři úzkostlivě střežili práva a výsady své koruny.

Nezanikl tedy pojem českého státu i pod vysokým nánosem společného života zemí předlitavských těšících se titulu „království a země na říšské radě vídeňské zastoupené“. Mohlo právem 28. října 1918 dojíti k automatickému obnovení úplné samostatnosti české koruny a nebylo třeba čekat až do podepsání míru v St. Germain, který vlastně sjednával mír s torsem dědictví Lotrínků, zeměmi alpskými. Neboť jak jinak by mohlo dojíti k podepsání zvláštního míru s delegací budapeštské vlády, když obě poloviny bývalé monarchie měli společné zastoupení pro věci zahraniční?

Jádro českého státu se dochovalo téměř neporušeno až do obnovení jeho plné svrchovanosti. Přivtělení Slovenska znamenalo jen rozšíření státního území na východ a Slováci jako státní národ jsou tam nositeli státní svrchovanosti.

Ostatně i volba presidenta našeho státu dostává stále více slavnostní ráz, čehož vyžadují samozřejmě zvyklosti a jistě i prestiž státu samého. Neboť právě v této chvíli vynikne suverenita státu, snad i jeho vnitřní i vnější velikost a síla. I v republikách (na příklad v Polsku) k pouhému ústavnímu aktu přísahy přičleňují církevní slavnost, aby tak nejen se přidalo lesku a slávy, ale vyprosila se pomoc a podpora Boží tomu, kdož přijal na sebe řízení a vedení státních záležitostí. Uvážíme-li pak, že právě tato církevní část uvedení nového vladaře v jeho úřad v českém státě byla posledním zbytkem suverenity našeho státu, potom už vděčnosti (nevedou-li nás k tomu, jako křesťany, jině, vyšší pohutky) měli bychom pamatovati na zařazení podobných děkovných bohoslužeb i do ceremonielu nově zvoleného presidenta československé republiky. A zejména nyní, kdy i ze strany nekatolické a kdysi i protikatolické tak často slyšíme se dovolávati Pána Boha, zejména nyní nebylo by u nás vážnějšího odpuřky úpravy presidentské volby ve smyslu svrchu naznačeném. Tím nikterak neburcovaly by se „reakční choutky“, ale naopak, přidalo by se vážnosti a lesku celé volbě. Ostatně jako národ katolický máme právo, abychom slavným Te Deum poděkovali za šťastnou volbu a při tom vyprosili požehnání novému vladaři!

Bořivoj Benetka.

sou. Krása je něco božského, utvořeného zvláště pro lidi, kteří žijí srdcem a dýchají duší. Málokdo ji vidí, málokdo ji chápe.

Modré hory, zelené stromy, voda, šedivé skály, písek, prostá zeď, svrašťelá a opálená tvář starého muže, bezvýznamná tvář mladíka, postava silného koně, kousek dřeva, kámen na cestě ležící, všechno je krásné, ale málokdo to vidí. Jsou lidé, malující květiny živých barev, ale jejich krásu nepochopili, neviděli. Tu krásu, kterou v linii dovedl vystihnouti Aleš, Aleš malý, chudý, opovržený. Knüpfer, který ji ku podivu neznázornil ve svých populárních marinách, ale ve figurálních komposicích. Byl veliký malíř tam, kde čistý cit a nekompromisní umění ovládalo jeho srdce. Kolik umělců snad vidělo, ale neumělo tuto krásu vyjádřiti. Tak ani já jsem toho nedovedl, ale stále mám snahu toho dosíci. Jen Bůh to ovšem může uskutečnit; neboť komu Bůh nedá cit a pochopení a komu nevede ruku, ten to nedokáže.

Rembrandt a Vélasquez.

Mezi malíři jest jeden ku podivu zvláštní, a to jest Vélasquez. Nemohl jsem dlouho jeho díla pochopiti. Dnes je již chápu.

Jest podobný Milletovi, ač na pohled s ním nemá nic společného, a jinde jest podobný Rembrandtovi, ač bys řekl, že nikoliv.

Kdyby Rembrandt maloval šeději, nebylo by ho možno mnohdy rozeznati od Vélasqueza.

Holandsko učí.

Kdykoli slyšíme zprávy o činnosti katolíků v Holandsku, které je téměř ze dvou třetin protestantské, zdá se nám, že slyšíme radostnou píseň země, přímo vyzývající k následování.

Holandská katolíci své katolictví prožívají, jsou katolíky ve všem. A proto hřejivé paprsky radostného katolictví jejich života vyzárují všemi směry. Dobrý katolík — a jen takový má plné právo se tak nazývat — jest a musí být apoštolem, i když si to neuvědomuje. Ohnivě paprsky lásky k Bohu jsou příliš průbojné, než aby nenašly cestu k srdci bližního.

Cest' je mnoho a cíl je jeden. Apoštolé hledají cesty k srdcím, aby je zapálili. Jděte a zapalte svět. Láskou k Bohu a láskou v Bohu k bližnímu. Ale hledejte cesty. I kamenný dům má někde dveře.

Nemohu se ubránit dojmu, že katolíci v Holandsku našli cest nejvíce, cest k srdci moderního člověka. Všechny dobrých prostředků používají, které mohou pomoci k blahu a spáse člověka. Snad se jim dostává té milosti právě proto, že tolik srdcí jejich krajanů ještě zahaluje chladná mlha a čeká na teplý paprsek.

Ale což u nás toho není potřeba? Vidíme příklad zářivý jako hvězda a neučíme se? Vidíme příklady záporné na jiných zemích — a nevystříháme se?

Sociální otázka, mladé dělnictvo, film, rozhlas — co slovo, to bolestná výčitka: Proč nejsme dále? A jest ještě mnoho jiných problémů, které přímo lkají: Proč nejsme dále?

Proč?

Nedostatek dobré vůle? Nechceme to předpokládat. Ale je zde něco, co se nejen může předpokládat, ale přímo hmatá — nedostatek pochopení.

Na letošním mezinárodním sjezdu katol. esperantistů v Brně mluvil staříčkový holandský kněz, P. Poell, předseda informační kanceláře pro nekatolíky. Něčeho u nás neobvyklého. A tento zkušený lovec duší, jehož ruce i srdce přivedly už sta a tisíce zbloudilých oveček do náručí sv. Matky Církve, prohlásil, že používá s pomocí Boží dvou důležitých moderních prostředků apoštolátu: rozhlasu a esperanta.

A tu se zas vtírá myšlenka: A u nás? Prvé i druhé?

Nedostatek dobré vůle? Ne. Snad ne. Ale jistě nedostatek pochopení. Tak aspoň lze soudit, všimneme-

Vélasquez jako Millet stojí ojedinelý v malířském umění. Jest velký svou zbožnou úctou, kterou vyjádřil ve všem, co maloval. Obdivuje se všemu, co vidí — harmonii, linii, tónům, dokonalosti tvaru, svěžesti provedení. To bylo u něho ovšem výsledkem dlouhé práce, zahalené neznalcům konečným virtuósním zakončením.

Kouzlo jeho podobizen je úžasné. Jen Rembrandt nad něho vyniká komposicí a hloubkou, zvláště ve své podobizně s bílou čepicí a v malbách evangelistů.

Rembrandt maloval lakem anebo sikativem, který rychle schnul a překážel mu ve vláčnosti. To u Vélasqueza nevidíme. Ale ani v Rembrandtově Večeři v Emauzích toho není. Tam jest olej s barvou vláčný a vyvrcholil jako u Vélasqueza v nesmírně jemné modelace. Protože Rembrandt užíval sikativu, asi jeho obrazy zčernaly. Jeho koncepce obrazů jest však vysoko nad Vélasquezem. Rembrandt je snad největší malíř komponista i portretista. Jeho malá Svatá rodina v Louvru jest acidilo ducha i techniky, je tam vznešenost madony a prostota ducha svatého Josefa. Jistě na světě není obrazu, který by se mohl vedle toho díla postavit jak malbou, tak komposicí. To je dokonalost.

V Staženém volu v Louvru jest vidět úplná dokonalost malířská, ale v komposici Svaté rodiny a v obrazu Krista s mučedníky v Emauzích se ukazuje veliký mistr komponista.

li si na př. toho druhého, esperanta, řeči bezesporně již významu světového.

Holandský biskup z Ginneken, msgr. Hopmans, účastnil se letos schůze katol. esperantistů a pravil ve své řeči, vysílané radiovými stanicemi v Holandsku: „Odnáším si pevné přesvědčení, že esperanto je naléhavě potřebným pro sv. Církev. Ujišťuji vás, že ze všech sil budu esperantské katolické hnutí podporovat a lituji jen, že dříve jsem je málo podporoval. Nyní všechny budu povzbuzovat, aby se naučili této řeči. Doufám, že se kněží mé diecese naučí této řeči, aby ji mohli šířit mezi mými diecesány. Nyní jasně vidím, že v boji proti nepřítelům Církve a náboženství je nutno dobře znáti esperanto. Kež moji kněží i diecesáni podporují katolické esperantské hnutí, které, doufám, v několika letech bude rozšířeno po celém mém biskupství.“

Tak pravil nejdůst, pan biskup z Ginneken a nepochybujeme ani dost málo, že v zemi, kde přání nástupce sv. apoštolů jest věřícím rozkazem ihned vykonávaným, tato slova se také uskuteční v nejbližší době. K rozšíření království Božího a získání duší bratří.

A u nás?

Srdce pláče krvavými slzami, když čte slova, napsaná v českém časopisu pro katolické studentstvo, jako odpověď na přání někoho, kdo snad měl pochopení i dobrou vůli: „Je dnes tolik esperantských příruček, že zavedení zvláštní rubriky není aktuální, zvláště když okruh zájemců je neveliký.“

Chápete nyní ten veliký, úžasný rozdíl mezi Holandskem a námi? V Holandsku se pozná dobrá věc, která by mohla posloužit apoštolátu — a hned je slyšet slova, rozhlasem nesená po celém Holandsku: „Všechny budu povzbuzovat, aby se naučili této řeči.“ — U nás v katolickém časopise jednotlivci, nadšeni pro dobrou věc, tutéž věc — a místo povzbuzení, pomoci — čtou slova, která jsou s to srazit tu peruf, která se už už rozpínala k letu: „Není to aktuální, zvláště když okruh zájemců je neveliký.“

A to je nejsmutnější na celé věci. Okruh zájemců je neveliký — u nás — a nenajdou se lidé, kteří by domyslili do konce: Jestliže to je věc k apoštolátu dobrá — a o tom již církevní autorita rozhodla — pak jest mou osobní povinností se snažiti právě o to, aby se okruh „zájemců“ šířil.

Kdyby byli mnozí z našich katolíků slyšeli esperantské kázání čínského františkána dra Jana Kao, jedné z vynikajících osobností katolické Číny, pověřeného vedením všeho katolického tisku v Číně, zemi velikých katolických nadějí, snad nikdo z nich by neřekl: „Není to aktuální.“ A kdybych se byl naučil esperantu jen k tomu, abych mohl mluvit o království Božím a lásce Kristově s jediným čínským bratrem v Kristu, nikdy bych nelitoval několik chvil věnovaných učení této řeči.

Neboť v boji o duši nesmrtelnou musíme každého dosažitelného dobrého prostředku použiti. K tomu i nás, jako sv. Pavla, „láska Kristova nutí“, jak si to vzal do znaku první biskup-esperantista, msgr. dr. Ant. Eltschkner v Praze.

A tomu nás učí Holandsko.

Naučíme se?

Hrdost se pyšně odvrací. Pokora se učí.

„Pracovní knížka“ v Německu. V Německu bude zavedena s platností od 1. září 1936 systém povinných „pracovních knížek“ pro manuální, úřednické a technické pracovníky. Od toho data zaměstnávání sil bez těchto knížek bude trestáno. Pracovní knížka bude obsahovat všechna data všech dosavadních zaměstnání, nic však o výkonnosti anebo chování zaměstnance. Říšský úřad pro výměnu práce a pro pojištění proti nezaměstnanosti hlásí, že v prvním čtvrtletí 1936 poradilo se ve volbě zaměstnání a povolání na 700.000 osob. Mladé ženy jsou zásadně usměrněny ke „vhodným“ zaměstnáním, hlavně k domácím službám, a zabraňuje se jim přístup do průmyslových podniků.

První ovoce vatikánské výstavy katolického tisku: Ústav katolického tisku v Miláně.

Italští katolíci pochopili správně výzvu papežovu při zahájení vatikánské výstavy katolického tisku. Z iniciativy milánského kardinála arcibiskupa Schustera byl zřízen v těchto dnech v Miláně Katolický ústav tisku (Istituto cattolico per la Stampa). Nové stanovy mají v úvodu toto jednoduché, ale účinné odůvodnění:

„Při zahájení výstavy katolického tisku ve Vatikánu sv. Otec Pius XI. vyzvedl úkol tisku v šíření katolické víry a v obhajobě sociálního řádu. Poslouchající slovo papežovo, jsme plně přesvědčeni o významu a nutnosti tohoto úkolu, zvláště když tisk moderními prostředky informuje věřící o problémech a událostech, které zajímají církev a týkají se duchovních vzdělání společnosti.“

„Za tímto účelem jsme se rozhodli zřídit pomocný ústav pro tisk, při němž nás povzbuzují slova papežova, a při němž chceme vzpomínati 80. výročí jeho narození. Poněvadž obhajoba víry a duchovní vzdělání společnosti zajímají nás všechny, chtěli jsme, aby se mohli účastniti všichni věřící na tomto ústavě, který má sloužiti ke cti tradicím katolické činnosti v ambrosiánské diecési.“

Výbor děkuje ke konci tohoto prohlášení všem těm, kteří účinně spolupracovali k uskutečnění této krásné myšlenky, hlavně pak dr. Leonardu Cerinimu di Castellanza, který věnoval celý počátečný kapitál ústavu ve výši 500.000 lir s příslibem, že ho později dále doplní. Proto byl také jmenován patronem ústavu.

Ústav byl prohlášen „církevní osobou“ podle kan. 686 a 1489 atd. a má za účel podporovati studium událostí a problémů týkajících se života katolické církve jak v Itálii, tak i v cizině, které mají býti popsány a

vyloženy lidu prostřednictvím denního a periodického tisku. Tento účel není sice přesně vědecký, ale má zásadně praktický význam, jelikož má katolíkům vysvětlovati problémy a události z oboru náboženského a mravního života, jako na př. o rodině v katolickém pojetí a v zákonodárství, o výchově mládeže, o mravních a sociálních problémech na pracovním poli, o náboženské a sociální činnosti, kterou vyvíjí církev ve světě a o boji, který vedou proti ní nejrozumnější protikřesťanské ideologie a živly. Ústav chce vybíratí problémy a události, stará se o jejich šetření a studium také prostřednictvím zvláštních spolupracovníků po poradě s vedoucími katolického tisku, ve kterém chce tyto studie také uveřejniti.

Ústav má své sídlo v arcibiskupském paláci v Miláně a skládá se ze zakládajících členů, z příspěvatelů doživotních anebo ročních, má svou správní radu, která jmenuje výkonný výbor. Kardinál dr. Schuster jmenoval hraběte Franco Rattiho z Desia, bratra papežova, předsedou ústavu. Ve správní radě zasedají „patron“ dr. Cerini, J. E. poslanci Meda, Bellini, msgr. Olgiati, msgr. Maini, advokáti Cunietti, hrabě Negri, hrabě Longoni, nob. Gabardi, Don Busti a dr. Fr. Castelli. Ředitelství se skládá z předsedy ústavu, dále z poslance Medy, msgr. Olgiatiho, nob. Gabardiho a poslance Belliniho.

Nejsou to ústavy, které tvoří katolický tisk, na druhé straně však tisk potřebuje morální a hmotné podpory. Jistě jest čin milánských katolíků nejkrásnější odezvou slov papežových, a je prozatím alespoň důkazem, že tam jak věřící, tak hlavně odpovědní činitelé katolického života, jsou si vědomi nesmírného významu tisku, kterému nechtějí pomoci jenom slovy, ale také skutky a obětmi.

—w—

Erasmus Rotterdamský a katolická církev.

B. B. — Vzpomínáme letos čtyřstoletého výročí Desideria Erasma Rotterdamského a proto nejen v jeho vlasti, Nizozemí, nýbrž po celém světě vzpomíná se naň řadou slavností i vědeckých publikací. V Nizozemí tisk všech směrů a názorů věnoval obsáhlé články, oceňující duchovní dílo Erasimovo. Také značný počet nových knih letos obírá se jeho dílem a prací. Největší nizozemský básník katolického Nizozemí Anton van Duinkerken ve své nové knize „DE MENSCHEN HEBBEN HUN GEBREKEN“ (Lidé mají svoje chyby) věnoval značnou část Erasmovi, o němž jest známo, že mnoho zakoušel reumatickými bolestmi. Ale nepochybně nejzajímavější knihou, věnovanou bude „GESPREKEN MET ERASMUS“ (Hovory s Erasmem), jež nyní chystá Vincent CLEEROIN. Kniha bude obsahovati rozhovory s Erasmem, jehož socha stojí již po staletí v Rotterdamu. Knihy, přednášky a rozmanité drobné studie osvětlují nám postavu Erasmovu z různých hledisek a tak v tomto novém osvětlení můžeme poznati pravou tvář tohoto velkého humanisty a spisovatele nizozemského a seznámiti se tak s pravým obsahem jeho díla a jeho obsahem, tak důležitým svými následky. Desiderius Erasmus byl po staletí pro katolíky velmi záhadnou postavou, neboť neustále se opakovala otázka: byl katolíkem nebo luteránem; zůstal synem katolické církve či nikoli. O této ožehavé, ale tím vážnější otázce přednášel dr. GERARD BROM, profesor. katol. university v Nymvegách (Nijmegen) a slavný znatel nizozemské literatury, počínající dobou po Erasmovi; promluvil ke studentům lejdenské university na téma: „Erasmus a katolicismus“.

Na počátku své přednášky profesor dr. Gerard Brom upozornil na odpor, se kterým se Erasmus setkal za svého života se strany katolických učenců i významných katol. institucí. Pařížská universita, Sorbona, odsoudila všechny jeho tese, sv. Petrus Canisius, nizozemského původu, rozesel v právě založeném Tovaryšstvu Ježíšovu nedůvěru proti svému krajanu a ještě na konci 19. stol. byl to slavný německý dějepisec Janssen, který se ostře stavěl proti Erasmovi. Leč na druhé straně postavily se na obranu Erasmovu vynikající katolické osobnosti. Dokonce i čtyři papežové — mezi nimi i Nizozemec Hadrian VI. —, velký nizozemský katolický básník Joost van den Vondel a nynější arcibiskup v Utrechtu, dr. de Jong, proslavený znalec církevních dějin nizozemských, vážil a váží si Erasma a jeho díla. Jen proto, že luteráni velmi ochotně přijali a využili jeho ostré kritiky nepořádků v současném životě církevním, jen proto mnoho katolíků, zejména v minulých stoletích hledělo na něj jako na nekatolíka, zpronevěřivšího se katolické církvi a průkopníka luterské reformace. Leč nyní již dopadá správné světlo na reformaci a tím také na Erasma a tu se ukazuje, že Erasmus nebyl takovým nepřitelem katolické církve, jak se domnívala katolická věda minulých věků a že byl daleko blíže Římu, než se katolíci domnívali. Ve světle soudobé katolické dějepisné vědy byl Erasmus průkopníkem humanismu a ostrým kritikem. Shledal, že ve středověkém křesťanském životě panovalo ještě cosi z barbarské minulosti. Ponořil se do hlubin antického světa odvážil se vystoupiti proti těmto zbytkům barbarství. Ostře kritisoval špatné zvyky současné-

ho katolického kněžstva i mnišstva a na druhé straně chtěl zbudovati krásnější duchovní palác podle duchovních zákonů velikých řeckých a latinských filosofů a spisovatelů, ale i sv. Augustína. Nepochybně Erasmus nekritisoval stav katolického života vždy po právu a jistě ani on nebyl tak docela bezúhonným knězem a jistě ani on neměl vždy ty nejspřávnější názory na katolicismus nebo aspoň na jeho nauky.

Leč při tom všem smíme tvrditi, že Desiderius Erasmus vykonal dosti významné dílo pro obnovení duchovního života katolického v Evropě. Svoji kritikou dosáhl lepšího uplatňování katolických zásad a tím odstranil nepěkné způsoby v náboženském životě. Svým humanistickým dílem otevřel katolíkům cestu do nového světa renesance a obhájil katolicismus proti novopohanství, které renesance s sebou přinesla. Takto asi musíme se divati na Erasma s hlediska katolické církve. Nynější katolíci celého světa mohou se od něho a z jeho díla naučiti, že Kristus byl nejen Spasitelem světa, ale také největším a nejvýznamnějším Filosofem, jedinečným Filosofem světa i lidstva a že proto věřící musí žítí a jednati duchovně i hmotně podle Jeho filosofie. Barbarství jest filosofii satanovou a proto pryč z katolického světa se všemi barbarskými myšlenkami i činy! Hle, jak Erasmus v našich dnech hmotářského bezbožectví a rasového novopohanství také i nám ukazuje cestu k pravému uplatňování katolického ducha. Krom toho máme a musíme čenpati z jeho kritiky vědomí, že nestačí pouhé nadšení, ale jen když jest účelně řízené, přivde člověka k dobrým a krásným činům. A to jest velmi cenným poučením pro nás, kdož toužíme po obnově světa a lidstva v duchu Kristově!

Pius XI.: Pryč s roztržštěním I

VI. sjezd belgických katolíků je jako všechny předcházející od r. 1864 konán v době nesmírně vážné a je proto velice důležitý pro budoucnost katolické činnosti. Nepochopil to nikdo lépe, než J. Sv. Pius XI., který ve svém dopisu, zaslaném kardinálu Van Roey, primasu belgickému, napsal: „Chcete v této době, zvláště vážné pro historii vzdělaného světa, zastaviti se jaksi na stoupající cestě své činnosti a dáti dohromady různé stezky a síly a program své práce. Uvědomujete si, že ve chvíli, v níž síly zla se shromažďují k prudšímu útoku, nebylo by nic nebezpečnějšího, než roztržštění a osamocení. A je nutné, a řehneme, je závazné a to přísně závazné, utvořit pevné řady, spojit se a bude-li třeba, odvolati se na poklady duchovní energie, které křesťanské ctnosti dávají k dispozici všem lidem dobré vůle, aby byli schopni obětí, jichž by vyžadovala společná věc. To je tím nutnější a obětí musí být přinášeny tím radši a oddaněji, čím více katolíci znají nevyčerpatelné a stále naplňované prameny Církve, jež jediné je s to rozřešit každou sociální otázku, problémy mravní i náboženské v každé době a na každém místě, díky neomylné nauce Toho, který jediný má slova života věčného a muže ve zmatku ideí a vášní vnést světlo do duší a pokoj mezi národy. Věčná pravda zásad, jež tvoří základ křesťanství a nekonečná schopnost, s níž Evangelium vždycky se přizpůsobovalo pokroku a různým podmínkám životním, jsou nejlepší zárukou dokonalé sociální modernosti katolicismu. Důkazem jest i řada papežských listů, týkajících se této otázky.“ —k.

Co nám chybí v zahraniční propagaci ?

Již loni jsme zde ukázali na nedostatky, jimiž trpí naše zahraniční propagace. Vracíme-li se dnes znovu k této věci, jest to jenom doklad, že se dosud nám nepodařilo paralyzovati ony útoky proti našemu státu právě v tisku katolickém. Snad se předpokládalo, že ohlas katolického sjezdu pronikne i do zahraničního tisku a tak vykoná své propagační dílo. Nestalo-li se tak, nesmíme obviňovati jenom redakce katolických listů. Noviny potřebují zajímavé zprávy. A jest nesporně zajímavou informace, jak kdesi uprostřed Evropy buduje se výpadová brána rudé revoluce. Aby se dodalo této zprávě pravdivosti, přidá se ovšem průvodní text, který snad mnohdy do tisku nepříjde, ale v redakci samé vykoná své poslání. A jaký jest obsah tohoto „vysvětlení“? Stačí přece citovati tisk, který rád na sebe bere tvář oficiosnosti. Jsou to výňatky z našich novin a revuí, neboť máme doposud řadu novinářů a autorů, kteří píší pro sebe a ne pro čtenáře a s ohledem na publicitu svého projevu, neboť littera scripta manet i když jest na novinovém papíře! Nejsou to jen nepředložená a nedoložená tvrzení o našem poměru k sovětské republice, útoky proti hlavám a představitelům režimů (vzpomeňme jen kampaně takového listu proti zesnulému králi Alexandrovi!), ale jsou to někdy zcela otevřené projevy pro komunismus jako nové náboženství a útok proti klerikalismu, čímž i mladí páni jmenují katolicism.

Stačilo by týdně si pořizovati výstřižky a ty předložit dobře spojené v články, aby se ukázalo, v jakých hrozných poměrech žije stát, který už už propadá bolševismu, snad elegantnější formy, ale tím nikterak méně nebezpečné!

Chybí prostě našemu tisku vědomí odpovědnosti. Tisk katolický nemá prostředků a tím ani možností, aby si udržoval zahraniční zpravodaje, což vlastně jsou ty nejúčinnější spojky se zahraničním tiskem. Tisk katolický často velmi těžko může polemizovati s *katolickým* tiskem zahraničním otisknuvším útok

na republiku. Jednak redakce listu onoho se stěží doví obsah odpovědi, jednak redaktor, pověřený sepsáním odpovědi, někdy musí konstatovat, srovnávaje svoje výstřižky s tvrzením oné zprávy, že nějaký přehorlivý kolega opravdu cosi *podobného* spáchal ve svém listě a tak poskytl šikovně protipropagandě výbornou zbraň proti našemu státu.

Máme-li dosíci skutečně trvalého účinku paralysování protičeskoslovenské propagandy, musíme nejdříve u nás upozorniti pisatele úvodníků a rozsáhlých úvah, že jejich články sice velmi často nechtou zdejší čtenáři, ale zato tím pozorněji profesionální sledovatelé jich projevů v cizině, někdy i zde, uprostřed nás. Nesmí dojíti už k tomu, aby na zdvořilou prosbu o zmírnění nezapných útoků protikatolických (při čemž poukázáno na nebezpečí zneužití takového psaní proti státu) dostalo se odpovědi šéfa listu: „To jest ale groteskní! My si *smíme* psát co chceme.“ Ano, ale potom i v cizině si smějí psát co chtějí, daleko spíše než náš list, který vedle své odpovědnosti má pamatovat také trochu na své — konexe!

Domníváme se, že jsme dosti srozumitelně naznačili, proč právě listy katolické jsou vhodným prostředkem proti československé propagandě. Ne snad proto, že by neznali tam docela nic o nás, ale proto, že se jim dostanou zprávy tak dovedně filtrované, že o *katolicích* se nedovědí téměř nic. A když vezmete listy určené k šíření znalostí o nás, mohli byste hledati sebepečlivěji, nedočtete se ani v nich o katolickém životě u nás. Podobně jest to i s jiným propagačním materiálem.

Hledáte-li pak vinníky, podívejme se do zrcadla a hned je uvidíme. Neboť my nedovedeme sami svou vlastní vahou si vynutiti, aby proporcielně, t. j. tolerantně bylo přihlíženo i k nám, kteří podle statistiky jsme většinou z republiky. Nestačí ovšem tolerance pasivní. Dočasně trpění naší existence. Třeba tolerance aktivní, což znamená, umožniti uplatnění našeho kulturního fondu aspoň v obráceném poměru katolíkům k jinověrcům. Třeba nás tolerovati i v rozhlase; ovšem skutečně umožniti nám použití rozhlasu aspoň v tom smyslu, jaký mají stranické formace pro svoje vysílání. Ovšem: největší chyba jest v nás samých. Nebo neumíme nalézt pro rozhlas, pro tisk, pro brožury, vůbec pro publicitu taková témata a takové lidi, kteří něco dovedou. A i když je máme, nemůžeme jim pomoci, neboť není tu prostředků a pro nás ještě dlouho snad nebudou.

Tím ovšem bude nadále dána vůle a zvůle domácímu i zahraničnímu tisku zneužívati našich slabín k tomu, aby na účet katolíků byl trpěn a znevažován náš stát. Uvází se snad už jednou, že stát jest nadřaděn pojem všem osobním zálibám a láskám a že tyto musí jen ustoupiti dobrovolně, aby jednou moc k tomu zřízená je rázem neodstranila? *Bka.*

Evropanství v Norimberku.

Kdo četl několik řečí proslovených na kongresu národně-socialistické strany v Norimberku, musil si povšimnouti jedné věci v nich: Neščetněkrát se v nich vracelo slovo: Evropa, Evropan, evropanství. Což se Německo chystá na dobytí Evropy? otázali byste se, a to plným právem. Něco jiného je v tom a podobá se to tolik Vilémovi II., který hlásal křížáckou výpravu proti žlutému nebezpečí. Führer se domnívá, že Evropa zahyne pod bolševismem. A chce ji zachránit od propasti, do níž je strhována. Neptá se nikoho o svolení, považuje to za své poslání. „Führer,“ volal Goebels, „hájící evropskou kulturu proti rudému moru, je zároveň německým vlastencem a nejlepším Evropanem.“ A noviny, které v tučně proložených titulcích

ohlášovaly tato slova, již psaly, že Norimberk se stává hlavním městem Evropy. Evropa neví, co chce, ale Německo to ví, je a bude proto srdcem Evropy, již prostě příkáže, jak si má počínat. Ještě něco lze vyčíst z norimberských projevů: Nemířily tak proti Rusku, jako proti ostatní Evropě, třeba proti Anglii a jiným státům. Hitler neskrývá se s úmyslem, že chce vytvořit evropskou federaci proti bolševismu pod patronací III. říše. „Hitler, napsal jeden list u vytržení, je hlavou státu, dirigentem zahraniční politiky, ekonomem, vůdcem strany, filosofem a historikem, umělcem

a censorem. Dovede vznítit mládež, a nejen mládež, a hrát Beethovena, má v úctě básníky a vědce. Ponižuje pyšné a vyzdvihuje pokorné, a nejen to, otvírá náš pohled světu, jehož je velkým architektem.“ Při pochodu a přísaze pracujících kolon zpívali nadšení mladí: „Máme tě ve svém srdci tak hluboko, že to nemůžeme slovy vypovědět. Přisaháme ti, že s každým záchvěvem svého srdce náš život po celou budoucnost bude jediným kultem tobě a Německu.“ Jak by si potom nemohl Hitler myslet, že se stane, nebo dokonce již je hlasem celé Evropy? —k.

Ž i v o t n á b o ž e n s k ý

Katolická akce u nás v praxi. Nelze pochybovat o tom, že katolické kněžstvo na Moravě pochopilo velmi pohotově a prakticky požadavky Katolické akce. Souhrn studií teoretických i praktických poznatků začal být soustřeďován ve větší míře loňského roku, kdy se na posv. Hostýně konal první kurs v K. A. A letos konal se druhý kurs, dobře obsazený. Jedna z hybných pák, msgr. dr. Foltynovský, zemřel před kursem, ale dílo se plně zdařilo. Nejmatelnější doklad toho je zpráva o kursu, která vyšla za necelý měsíc před svatým Václavem (Katolická akce v praxi, stran 113, cena 12 Kč, poštou 13.30 Kč. Zaslal Apoštolát CM. v Olomouci, Wilsonovo 16). Je to soubor referátů na kursu a trest z rozprav. Tolik dobrého vzešlo z tohoto kursu! Ona zpráva měla by se dostat do rukou všem kněžím a pracovníkům v Katolickém hnutí v Československu. Výběr referentů odpovídá pečlivému výběru témat: Katolická akce bez duší opravdu apoštolských je neproveditelná (dr. Vašek), Příčiny náboženské ochablosti na Moravě (děkan Hudeček), Jak bojovat proti vlažnosti (dr. Kolář), vybudování Katolické akce ve farnosti: jak vytvořím farní výbor, poměr K. A. k světským spolkům ve farnosti, poměr K. A. k náboženským sdružením, péče o katolíky neorganizované, K. A. a světské úřady, úkoly K. A. na vesnici, ve městě, výchova pracovníků, překážky. Zvláštní oddíl kursu věnován poradám o tom, co podniknouti, aby i ve lhostejných katolících byl probuzen horlivý náboženský život. Zde upozorněno na združňování věroučných pravd, požadavky morálky, apoštolátní citění u hochů a dívek, o apoštolátu činnosti sociální a politickou, o charitě atd. Arcidiecése olomoucká má náběh na dobré organizování K. A. v každém dekanátu je jeden kněz referentem o K. A. Práce se soustřeďuje v arcidiecésní K. A., která bude nyní mít na trvalo jednoho mladého kněze, který se bude moci práci v ní skoro úplně věnovati. Kursy svatohostýnské době začaly a stávají se významnou akcí. Příští rok bude zase.

Za msgr. drem Josefem Foltynovským. Věnujeme-li v „Životě“ pozornost některým vynikajícím katolickým osobnostem z cizích zemí, musíme tím spíše vzpomenouti kněze, který svou prací vyrostl vysoko nad průměr. Je to msgr. dr. Josef Foltynovský, prelát a býv. profesor pastorálky na CM. fakultě bohoslovecké v Olomouci. Prostý člověk na pohled, suchý, jen oči živě světélkovaly vnitřní žár. A byl to kněz, který hýbal tisíci duší. Jako úřadující místoředitel K. A. v olomoucké arcidiecési, jako předseda horlitelů exercičních v diecési, jako duchovní rádcem moravské Omladiny, sekretář katol. sjezdu v Praze, znal práci drobnou i velkou. Dělal obojí. Bylo vidět práci a osoba byla skryta. Do pražského katolického sjezdu byl v Čechách skoro neznám. Zato na Slovensku víc jako vizitátor klášterů. Hřejivé teplo vroucí víry a lásky sálalo z každé práce. Neznal únavy, odpočinku. Jednal, psal, jezdil, řečnil, modlil se. Je to vzácný příklad rozvité kněžské ušlechtilé duše. Několik lidí bude musít v jeho šlépějích nastoupiti. Modleme se o dobré následovníky života a práce msgr. Foltynovského.

Kongres belgických katolíků. V posledních několika letech prožila Belgie nejen otřes, ale vždycky se dovedla vzhopit. Mravní síla belgického lidu je velika a nemohla být poražena, ačkoli i tam se napřed liberálové a socialisté a nyní komunisté všemožně namáhali a namáhají, aby zničili základ té mravní síly, již je věrnost víře. Od třicátých let minulého století, kdy se Belgie osamostatnila, až do nynější doby, přes všechny vlivy vnější i přes všechno politické a sociální vření, zůstala země katolickou. Když podléhala Holandsku, s nímž tvořila státní celek, byl činěn mocný nápor kalvínskými králi na římskokatolické uvědomění belgického národa, ale bez úspěchu. Josefinism a encyklopedie zasáhl sice došti hluboko, ale episkopát byl na stráži. Energiicky vymýtil blud z malínské university a zachránil tak lidu i kněžstvo i vzdělané laiky. Proto svobodná Belgie se vyvíjela stále kladně v ohledu náboženském a po sedmdesátých letech byl ten vývoj ještě rychlejší. Jistě nemalý vliv měli v něm katolické vůdce francouzští, takový Dupanloup, De Mun a j. a j., kteří se uplatnili právě na katolických sjezdech.

Myšlenka katolických sjezdů se zrodila v Německu, kde byla i realizována r. 1848, v době revolučního vření a zesíleného útoku proti katolické Církvi. V Belgii, kam se nepřelila vlna revoluce, se začalo přemýšlet o svolání katolického kongresu o něco později a první se sešel v Malině r. 1863. Tehdy na něm mluvil vůdce katolíků francouzských, Montalembert, který mu dal i ráz heslem: Svoboda. To bylo v době mohutného zápolení Církve s liberalismem, rok před vydáním slavného „Syllabu“ papeže Pia IX. Na malínském kongresu byly rovněž potírány liberalistické these. Pius IX. prvně odsoudil liberalistické nazírání r. 1861 a celá leta od onoho roku byla ve

znamení útoků tisku proti svaté Stoliici a proti Piu IX. Proto v Malině, jako na kongresech katolíků německých, byla ve všech přednáškách združňována věrnost viditelné hlavě Církve, římskému Veleknězi, a probírána témata, o nichž se všeobecně debatovalo, jako třeba, je-li náboženství věcí soukromou, má-li právo zasahovat do veřejného života a pod.

Z dalších kongresů byl nejvýznamnější pátý, svolaný na r. 1909. Tehdy Belgie po odhlasování francouzských zákonů o vypuzení řeholníků a řeholnic ze země a rozluce Církve a státu byla plná francouzských řeholníků, kterým jako sousední Holandsko poskytlá pohostinství. Účast několika francouzských biskupů, vyhnaných ze svých paláců, dodala sjezdu zvláštní přitažlivosti. Jeden z nich, msgr. Touchet, biskup orléanský, který děkoval jménem všeho episkopátu Belgii za pohostinství, prohlásil: „Vyhnaní mne z mého paláce, co na tom. Zrozen v chaloupce, dovedu zemřít v chýšce.“ Duši tehdejšího kongresu byl ovšem primas belgický, kardinál Mercier, jehož řeč o poslání katolicismu v moderním světě vzbudila rozruch hlavně ve Francii. R. 1909 byla též posílena sociální složka katolické činnosti v Belgii, a to mělo nedozrnlý ohlas, neboť z Německa hleděl marxismus úplně zvítězit i v Belgii.

Letošní sjezd je ve znamení myšlenky míru. „Zijeme, píše nástupce Mercierův, kardinál Van Roey, ve zvláštní době. Svět se chvěje ve svých základech. Reklo by se, že se rodí nový svět. Problémy, dříve neznámé, vyvstávají a jejich rozřešení způsobí buď světový rozvrat nebo sociální omlazení. Za takového stavu a před tou alternativou by nebylo důstojné katolíků, kdyby zůstali nečinní. Musí být přesvědčeni, že Církev, jejímiž jsou dětmi, je učitelkou pravdy a má slova života, která přinesl světu Ježíš Kristus. V těchto principech je spása světa v nejtemnějších chvílích historie.“ Kongres bude tedy řešiti ve světle křesťanské nauky těžké problémy doby současné a bude hledat lék na těžké rány, jimiž je nemocná lidská společnost.

Katolická bohoslovecká fakulta v Bratislavě ustavena. Profesorský sbor bohoslovecké fakulty v Bratislavě vstoupil v činnost. Pan prezident republiky jmenoval jeho řádnými profesory: pro církevní právo dr. Emila Funczika, dosud profesora na bohosloveckém učilišti v Trnavě; pro křesťanskou filosofii dr. Jana Konečného z bohosloveckého učiliště v Hradci Králové; pro Nový zákon dr. Matoušů z bohosloveckého učiliště v Českých Budějovicích; pro východní teologii a liturgiku dr. Mikuláše Rusnáka z bohosloveckého učiliště v Prešově; pro mravovědu dr. Alexandra Spessa z bohosloveckého učiliště v Košicích; pro církevní dějiny dr. Jana K. Vyskočila, provinciála františkánů z Prahy. Bezplatným řádným profesorem pro křesťanskou sociologii dr. Bedřich Vašek z Cyrilometodějské fakulty v Olomouci. Mimořádnými profesory: pro dogmatiku dr. Jirí Šimalčík z bohosloveckého učiliště v Banské Bystrici, pro Starý zákon dr. Štěpán Zlatoš z bohosloveckého učiliště v Trnavě, pro pastorálku dr. Faith z bohosloveckého učiliště ve Spišské Kapitule. Dále se u ministerstva projednává jmenování dr. Št. Dúbravce z bohosloveckého učiliště v Trnavě, mimořádným profesorem základního bohosloví. Pedagogiku a katechetiku bude suplovati dr. Višňovský z Trnavy. Asistenti jsou dr. Bucko a dr. Salatňay. Ve středu 16. září složili profesori vyznání víry do rukou p. biskupa dr. Pavla Jantausche v Trnavě. Ve čtvrtek byla volba prvního děkana; zvolen dr. Funczik. V pátek skládali noví profesori přísahu státní do rukou zemského presidenta Országha. Přednášky mají v Bratislavě počítati 15. října.

50. valná hromada Görresovy společnosti. 50. valná hromada Görresovy společnosti k pěstování vědy v katolickém Německu konala se v Hildesheimu pod protektorátem zde sídlícího biskupa dra Machense ve dnech 30. srpna až 4. září. Na 250 členů se jí účastnilo, hosté ze Španělska, Holandska, Japonska. Německá vláda vyslala zástupce. Jednání řídil předseda univ. prof. dr. Finke z Freiburgu i. B., tajný rada nedávno vyznamenaný štitem s orlem vládou. Společnost za šedesát let svého trvání (zal. 1876) má velký podíl na překonávání liberalistického náboženského lhostejného ducha. Do budoucna chystá společnost dokončení vydávání pramenů, zvláště tridentského koncilu. Mladí badatelé pracují hlavně na systematickém objasňování středověkého světového názoru a zpracování podílu katolíků na duchovním životě 19. století. Na valné hromadě přednášela řada učenců, kněží i laiků, známých i u nás: prof. K. Adam (dějinný problém v životě Církve), prof. Eichmann (čest v církevním právu), opat Herwegen (výroky Otů a mníšská řehole), prof. Pieper (křesťanství a Církev v Palestině v prvním století), doc. dr. Algermissen a j.

300 let „Cida“. Letos připadá třísté výročí sepsání Corneillovy tragédie „Cida“, která znamená nové cesty dramatu. Čím? Na tu otázku odpověděl nejvýstižněji kritik F. Brunetiére takto: Corneille učinil tragedii skutečně tragickou, překládáje činnost zevnějška do nitra, do duše svých hrdinů. Před ním byla tragédie divadlem, v němž autor chtěl diváky pobavit činností čistě vnější, převládala v ní násilná, extravagantní překvapení únosy, vraždy, souboje. Od Corneille se stává drama intimním a psychologickým. Další věc ještě třeba zdůraznit: Corneille učinil tragedii opravdu tragickou, tvoře ze svých postav hrdiny vůle. Tím se zásadně liší jeho hrdina od všech předcházejících postav, nesvobodných, které se kymácejí pod působením různých okolností osudů. Takovými jsou ostatně i postavy dramatických děl Vignyho, Huga a jiných romantických dramatiků XIX. století. Hrdinové Corneillovi chtějí, vědí, co chtějí, a chtějí to neochvějně. Romantický hrdina je velký lyrik, ale slabý, který nemá v ruce vládu nad sebou samým. Jak se od něho liší corneillský hrdina! Nežije někdy v tlustém stínu zatemnělé vědomí, má naprostou jistotu své svobody. Je člověkem jako my, jako já. Je zranitelný jako my. I když ho osud odzbrojuje, nebo smrtelně zraňuje, zápal vůle je nedotčen a žádné slzy nehasí jejího plamene. „Pojďte, Navarští, Maurové a Kastelánci, praví jeho Cid, jsem pánem sebe i všehomíra!“ Ale Corneille učinil ještě něco většího: Jeho hrdinové jsou postaveni před obtíž takové, že se mohou z nich vyprostí toliko největším úsilím vůle. V tom spočívá novota Corneillova „Cida“. Nespokojuje se tím, že se vyhnul neštěstím chybám svého předchůdce španělského, písčícího o Cidovi, Guilhema de Castro, v pravém slova smyslu vytvořil nové drama, dal mu více života, tepla, vzruchu a logiky. Corneillem nastává nové období dramatu a v tom je jeho nezapomenutelná velikost. Pravda, není jeho drama ještě dokonalé, zbylo v něm leccos z dřívějších zvyků a zálib, a autor to sám cítil a vytkl v „Examen du Cid“, ale těchto několik chyb mizí před krásnými přednostmi, před hlubokými myšlenkami a před jedinečnou krásou postav. —k.

Grazia Deledda, žena a spisovatelka. V polovině měsíce srpna zesnula v Římě slavná italská spisovatelka Grazia Deledda. Narodila

se 9. října 1873 v Nuoro na Sardinii. V patnácti letech napsala první knihu „Sardské povídky“, v sedmnácti pak první román „Sardský květ“. Následovala pak celá řada svazků. Nejlepší její práce po válce jest román „Matka“; stavba jeho je prostá, bez přikras, omezena na hlavní osoby: kněze v pokušení, ženu, která mu křídí cesty, a matku, zápasící s oběma, které se podaří vyrvat syna-kněze z pokušení a vrátit jej jeho krásnému poslání těšitele a obroditele. Díla Deleddina vyznačují se vysokou mravní úrovní a odehrávají se převážně v sardském prostředí. Významné její romány jsou: „Eliáš Portulu“, „Mariana Sirca“, „Třtýně ve větru“ a „Holubice a jestřáb“. Se zlou se ovšem Deledda potázala, když se pokusila vyklouznouti ze sardského prostředí: romány ty skýtají málo životnosti. Když ji byla roku 1927 udělena Nobelova cena, rozvířila se v italském tisku vášnivá polemika, neboť se všeobecně očekávalo, že cenu dostane Pirandello, největší představitel italského písemnictví. Švédská akademie však musela při udělování ceny přihlížet k předpisu zakladatele fondu, že díla významných osobností musejí mít idealistickou tendenci. Z tohoto stanoviska nebylo pochyby, že rozhodnutí ve prospěch Deleddy bylo správné a moudré. Neboť v této spisovatelce více než v kterékoli jiné se druží důstojnost života k důstojnosti a výši umění. Deledda neměla pranic společného s četnými ženami-spisovatelkami, které z umění dělají prostředek k ukojení ješitnosti, vlastnosti u mužů nesympatické, u ženy však přímo protivné. Deledda žila s rodinou skromně na periferii věčného města. Stačí možno ji pozorovat při zahradní práci. Zarzvonil-li kdo, přišla sama otevřít. Ano, ta malá obrýlená paní v šedém oděvu byla velká Grazia Deledda. Publiku ji představil roku 1920 Alfredo Panzini svým spiskem, ve kterém mezi jiným vylíčil střízlivé zařízení jejího bytu a prostotu Deleddy samé. Její dílo je rovněž takové. Jakoby vyřezáno ze dřeva. Světlo a stín převládají a často lesklý povrch a řezy v pestrých barvách se obrážejí v šedém pozadí krajin a osob. Ze svého rodiště, sardského prostředí, přinesla si také sloh, přilehavý k tamějšímu typu, málomluvnému a poněkud zasmušilému, ale schopnému milovat a strašně nenávidět. —alm—

Ž i v o t h o s p o d á ř s k ý a s o c i á l n í

Před novými komplikacemi irského problému. Poslední irské obecní volby v Galway a Wexfordu zajistily De Valerovi nové veliké většiny. Volební výsledek posílil tak velice posici vlády v Dailu a v zemi. V těchto volbách měli totiž levicové kruhy první příležitost, postaviti protikandidáty proti De Valerovi. Tento pokus ztroskotal úplně. Volební výsledek znamená pro Velkou Británii velkou výstrahu, znamená totiž, že veřejné mínění ve Svobodném státě se postaví úplně za vládou v tak zvané „hospodářské válce“. Bila za se hodina, kdy angličtí státníci se budou museti znovu pokusiti o vyřešení irského problému. Dosavadní úřední stanovisko zastává názor, že o hospodářské a ústavní stránce irského problému nemůže býti jednáno odděleně. To však znamená odložití urovnání řešitelného problému (hospodářský), až bude urovnán nevyřešitelný problém (ústavní). Mezitím Velká Británie pokračuje svou „sankcionářskou“ politiku proti jednomu z vlastních členů Commonwealthu. Výsledek irských obecních voleb jest jasnou odpovědí, že totiž Irsko chce dosíci svých politických cílů hospodářským tlakem. —w—

Francouzské problémy. Nelze upíratí Blumově vládě ohromnou zákonodárnou činnost, že skutečně dostála předvolebním slibům jako zavedení kolektivních smluv, zaplacené dovolené, program veřejných prací, nacionalisace zbrojení, obilní kontrola, zvýšení věkové hranice pro opuštění školy, reformy emisního ústavu, amnestie a změna Lavalových deflačních daňových dekretů atd. To všecko vláda uskutečnila, těžko ovšem říci, zdali v tom nebylo zrovna tolik demagogie jako při volebních slibech. Jisto jest, že právě tím překotným reformním tempem — i uznávaje to, že Francie, která byla ještě před třemi měsíci hodně pozadu za sociálním zákonodárstvím Anglie, dohání ji nyní velmi rychle — vznikají pro Francii velmi vážné finanční a měnové problémy. Nesnesitelnému nadhodnocení franku, zase z demagogických důvodů, nechce Blum ani lidová fronta odpomoci deflaci, nýbrž oklikatými cestami. Mimo to trápí dnes Bluma ostrý boj s extrémními živly lidové fronty pro španělské události, takže asi Španělsko a postrach devalvace skončí jednou resignací Blumovou. Ke dnům 30. V. 1935, 30. V. 1936 a 1. VIII. 1936 se vyvíjely cenové indexy takto: Velkoobchodní ceny: všeobecný index 344, 377, 389 — domácí výrobky 377, 421, 435 — dovažované výrobky z ciziny: 285, 299, 305 — potraviny: 342, 405, 421, suroviny: 346, 354, 361 — a maloobchodní ceny (Paříž): 447, 459,

461. Obává se další ostrý vzestup cenový, který představuje nejvážnější problém dnešní francouzské vlády. —w—

Svýcarský vývoz. Svýcarský vývoz a dovoz vykazuje sice v první polovině r. 1936 silný pokles. Přihlížíme-li však k poloze čtyř hlavních vývozních odvětví, výsledky jsou uspokojující. Pokles vývozu proti r. 1935 v téže době činí 6 milionů Frs (letos 396.2 mil.) a pokles dovozu činí 80.5 mil. Frs (celkem 542.0 mil. Frs). Zato vývoz čtyř hlavních vývozních průmyslových odvětví činí letos 186.5 mil. Frs proti 178.7 mil. Frs. Tak vývoz hodiněk dosáhl letos obratu 55.7 mil. Frs (1935 48.8 mil. Frs), zvláště se zvětšila poptávka po hodnotných svýcarských hodinkách, strojový průmysl také vykazuje silný vzestup o 3 mil. Frs, zatím co ostatní dvě odvětví hedvábného a bavlného průmyslu vykazují jen menší pokles. Je to příznačné i pro naše poměry, jelikož je to jasným důkazem, že hodnotné zboží dnes najde umístění ve světě přes všechny potíže a překážky mezinárodního obchodu. Chce-li i Československo si uhájit svůj vývoz, jest třeba, aby se uměl přizpůsobiti novým požadavkům a vkusům světa, a podle toho přeorientovali vlastní průmysl. Naše země jest dosti bohatá, aby mohla najíti nové cesty a prostředky, a případně také nové kvalitní zboží, které by si razilo cestu celým světem. —w—

Nová rada francouzského emisního ústavu. V našem tisku bylo hodně referováno o dalekosáhlých ústavních reformách francouzského emisního ústavu Banque de France. Uniklo však mnohým pozorovatelům první schůze nové bankovní rady Banque de France, která se konala 20. srpna za předsednictví nového guvernéra banky M. Labeyrie-ho. Byla provedena volba trvalého výboru, skládajícího se z guvernéra, s dvou viceguvernéřů a z 5 radů, kterému bankovní rada může udělití všechny výkonné moci. Guvernéř M. Labeyrie měl promluvu, která zněla spíše jako připomínka pro jeho kolegy. Připomněl totiž, že Banque de France má pokračovati ve své dosavadní tradici, hlavně pokud se týče eskontu a zápůjček, což bylo otevřeně vykládáno jako nepřímá výstraha na adresu vlády, aby se nespolehala jen na vypůjčování u emisního ústavu. Je to tím závažnější, že francouzská vláda nedokončila a hlavně nezabezpečila ještě finančně svůj široce založený program. Bude tedy zajímavé sledovati, jak daleko dovede se Banque de France brániti proti nátlakům francouzské vlády. —w—

Končíme třetí čtvrtletí! Zaplaťte dlužné předplatné!

Jednotlivá čísla Kč 1·50.

Běžný účet u Ústřední lidové záložny v Praze, číslo šekového účtu Pošt. spořitelny 83.480-Praha. Redakce a administrace Praha II, Spálená ul. 15 (III. posch.). Telefon 46.700. Řídí a za redakci odpovídá dr. František Formánek. Vychází 10. a 25. každého měsíce. Vydává spolek Život, Praha II., Spálená ul. 15. Novinové známky povoleny ředitelstvím pošt a telegrafů v Brně 13. července 1935 č. 53.559-VI-35. Podací úřad Olomouc 2. Tisknou Lidové závody tiskařské a nakladatelské, s. s. r. o. v Olomouci, Wilsonovo nám. 16. Roční předplatné činí Kč 30.—, do ciziny Kč 45.—. Redakční závěrka 5. a 20. každého měsíce.

ŽIVOT

časopis pro veřejné otázky současnosti, náboženství, kulturu a politiku

V Praze dne 28. října 1936. Ročník XVIII. Číslo **19-20**

J. V. Majcé:

Účast jihoslovanských katolíků na osvobozenéckém boji za Jugoslavii.

V kruzích katolíků nepřátelských aneb lhostejných a pak ovšem též v tisku bylo v prvních letech po světové válce a i v přítomné době vyčítáno jihoslovanským katolíků, že v boji za osvobození Jihoslovánů chovali se úplně lhostejně, ne-li právě nečinně. Katolíkům jihoslovanským bylo jejich odpůrci upíráno právo mluvit do uspořádání politických věcí nově vzniklého státu. V tomto odporu došlo až k denunciacím, neboť měla být za každou cenu, i za cenu trvalého nedorozumění, vystavěna hráz mezi vítězným Srbskem — zde se nápadně zdůrazňoval pravoslavný náboženský cit — a mezi ostatními Jihoslovany — katolíky, kteří byli puncováni na „černožluté srbofoby“ a kteří jen zásluhou vítězných zbraní srbských a rozhodnutím mírové konference byli přiřčeni novému státu. Ovšem v tom měl a má veliké zásluhy i německo-rakouský katolický tisk, který ve svém nekřesťanském hněvu a zášti proti všemu, co je pravoslavné, neopomenul hlásati do světa, že jihoslovanskí katolíci byli proti své vůli „přiřčeni k rozšířenému“ Srbsku.

Tvrzení tato jsou nesprávná a vymyšlená. Jihoslovanskí katolíci byli si vždy vědomi krevního svazku se svými jižními bratry, a to vědomí nebylo vytvořeno nebo vyvoláno několik desítek let před zhroucením duchovním liberalismem a atheismem infikovaného pseudokatolického mocnářství dědičně zatížených Habsburků.

Není mým úmyslem podati úplný přehled důkazů, které svou povahou a zvláště svou vahou mluví o skvělé, obětavé a prozíravé účasti jihoslovanských katolíků na osvobozenéckém boji za svobodnou Jugoslavii. Nelze tak učiniti v jedné studii, neboť těch důkazů je tolik, že by mohlo vzniknouti několik svazkových dílo. Ale přesto pokusím se podati aspoň obraz činnosti a vůdčích ideí jedné části jihoslovanských katolíků, t. j. Slovinců. Odpůrci uznání rozhodující účasti jihoslovanských katolíků na osvobozenéckém boji vyčítají Slovincům jejich „příslovečnou“ věrnost Habsburkům, vyplývající z tisícileté poroby, a orientaci římskokatolickou. Tedy na námitky historické třeba odpověděti fakty historickými a především třeba znáti historii.

Slovinci, kteří přišli do dnešního svého území v druhé polovině šestého století, ztratili záhy svou bývalou svrchovanost proti západu a severu. Je samozřejmé, že panství franké, kterému brzy podlehl, pak Svátá říše německého národa a konečně od třináctého století nadvláda Habsburků zanechaly hluboké stopy v pozdějším politickém životě. Žijíce na rozhraní ro-

OBSAH: J. V. Majcé: Účast jihoslovanských katolíků na osvobozenéckém boji za Jugoslavii. — J. Krln: Pohled do stoleté španělské revoluční výhně. — Základy nevěry dnešní mládeže. O mladých křesťanech. — Dott. M. Weirich: Odvrat vědy od neo-malthusianismu. — Individuální a sociální v Cirkvi. — Dr. Ferd. Šteller: Svätý Václav a Slovinci. — Dott. M. Weirich: Pád zlatého bloku: podmínky pro úspěch devalvací. — Státní intervence ve Francii. — K. E. Vlček: Z domu. — O blahověčení G. Toniola. — Finanční stav Itálie. — E. Stach: Priniesol individualizmus svetu šťastie? — K. E. Vlček: Starohebrejský poetismus a poesie dneška. — Sto let katolického tisku v Anglii. — Poznámky (Sociální kapitola ke katolickým podnikatelům. Budoucnost katolicismu v Americe. mpa: Mládi v popředí anglického veřejného života). — Život náboženský, kulturní, hospodářský a sociální. — Co život dal. — Z knih a časopisů.

mánské a germánské kultury, dáni na pospas imperialistickým choutkám Němců a Italů (Benátčané), přes svůj průměrně malý počet, bez šlechty a měšťanstva, bez politických svobod, zachovali si jazykovou, kulturní a i politickou individualitu.

Pro geografické položení a politický osud měli Slovinci málo přímých pojítek s ostatními jihoslovanskými bratry, ale přesto všechno pocit krevního příbuzenství s ostatními Jihoslovany byl velmi slibně vyvinutý.

*

Několik historických dat: Začátkem IX. století chtěli Slovinci ve spojení s chorvatským vojvodou Ljudevitem Posavským svrhnouti franké jho.

V druhé polovině XVI. stol. slovinský literární Kolumbus Primož Trubar byl v Tübingen literárním vůdcem tamější slovinské a chorvatské tiskárny a vůdcem chorvatských a srbských reformistických spisovatelů (popa Popiča) ze Srbska a podporovatelem srbochorvatské literatury (cyrilské a glagolské).

V době tureckých vpádů (od XVI. do XVIII. stol.) společně boje Slovinců a Chorvatů.

Matija Gubec (1573) a selská povstání proti německým feudálům.

Ilirija (Napoleonova) v začátku XIX. století.

Ilirské hnutí Gaja a Vraze v III. desetiletí minulého století, které v řadách inteligence utvořilo silné jihoslovanské sebevědomí, ale Slovinci nepřistoupili na společný literární jazyk s praktických a zásadních důvodů. Obětovali by svoji individualitu a národ bez své knihy, které by rozuměl a miloval, padl by brzy germanisačním snahám za oběť.

Systematické pěstování styků, zvláště po revolučních letech 1848.

První politický program: správní jednotu všech etnografických území v autonomní těleso „Sjednocená Slovenija — království Slovenija“. Rovnoprávnost slovinského jazyka ve školách a státní administraci, jakož i slovanská orientace ve vnitřní a zahraniční politice Rakouska.

Bachův absolutismus (1851—1860) bojoval deset let proti slovinskému programu. V té době dokončena výstavba vlastní slovinské kultury. Dr. Janez Bleiweis (r. 1867), první politický vůdce národa. Vytvořený dualismus znemožnil hnutí za politickou vzájemnost všech Jihoslovánů. Doba „táborů“, národní uvědomělost slovinská, jihoslovanská a slovanská.

Konference v Lublani 1. prosince 1870 vůdčích jihoslovanských politiků za účasti Srbů z Vojvodiny. Slo-

vinský politický program: „Sjednocené a autonomní Slovinsko“ v Rakousku má se sjednotit jako samostatná jednota s Chorvatskem v jednotné státoprávní těleso pod Habsburky a konečně jednotný státní svaz všech jihoslovanských kmenů buď v Rakousku aneb mimo jeho hranic.

Tato historická resoluce zůstala základním kamenem slovinské politiky.

Realisace resoluce ve dvou etapách:

I. etapa: Vypracování kulturní a hospodářské základy.

II. etapa: Zdůrazňování jihoslovanského uvědomění pomocí publicistiky a literatury.

Kulturní, hospodářské a sociální vymoženosti byly úspěchem a plodem ostrého namáhavého boje, úsilí a obětavosti. Nebyly darem rakouské vlády, jako též ne národnostní práva, která si sami vybojovali.

Dějiny politických stran slovinských.

Slovinci, národ převážně zemědělský, a při tom nábožensky hluboce založený, jsou kulturně konservativní, přes to, že jsou snadno přístupní všem moderním vymoženostem a pokroku. Proto i politické organizace nesou pečeť konservatismu.

Kulturní a politická diferenciacie začala u Slovinců jako ohlas německého svobodomyšlného hnutí v Rakousku.

1. Svobodomyšlný měšťanský stav založil r. 1889 „Slovensko društvo“ (spolek), z něhož se vyvinula „*Narodna napredna stranka*“ (národní pokroková strana).

2. Konservativní element organizoval se o rok později v „*Katoličko politično društvo*“, z kterého se vyvinula politická organizace konservativní a která od r. 1905 na návrh dr. J. Ev. Kreka jmenovala se „*Slovenska ljudska stranka*“ (slovinská lidová strana).

3. R. 1896 vzniká „*Jugoslovanska socijalna demokratična stranka*“ (jihoslovanská sociálně demokratická strana).

Reakcionářský a nedemokratický volební zákon za Kranjski deželni zbor (zemský sněm) přinesl v prvních volbách pak tyto zajímavé výsledky a poměr hlasů:

40.000 voličů selského stavu — 16 poslanců S. L. S.

5.700 voličů měšťanského stavu — 10 poslanců N. N. S. 83 velkostatkáři — 10 poslanců — německá hrabata a baroni.

Výslednicí těchto voleb byla politická koalice národní pokrokové strany s německými feudaly proti sociálnímu a hospodářskému programu slovinské lidové strany, která trvala 13 roků.

Zavedením všeobecného hlasovacího práva r. 1906 slovinská lidová strana za dva roky vymohla demokratické volební právo pro zemský sněm v Lublani a tím se stala formálně politickým a legitimním reprezentantem slovinského národa. Ideolog a duchovní vůdce hnutí byl dr. Janez Ev. *Krek* a formální i faktický vůdce dr. Ivan *Šusteršič* a ve Štyrsku dr. Anton *Korošec*. Vůdcem národní pokrokové strany byl dr. Tavčar a později dr. Žerjav. Národní pokroková strana se r. 1918 přeměnila na jihoslovanskou demokratickou stranu, do které vstoupila též srbská demokratická strana Davidovičova, ale již r. 1924 se s touto stranou rozešla a spojila se s nově utvořenou stranou „*Samostatná demokratická strana*“, vedenou Svetozarem Pribičevićem, tyto dny právě v Praze zemřelým.

Jihoslovanská orientace Slovinců.

Ideový tvůrce programu slovinské lidové strany a tím jihoslovanských katolíků, zvláště slovinských, byl dr. Janez Ev. *Krek*. Byl to bez nadsázky největší slovinský genius v druhé polovině minulého století. Již jako student byl národnostně uvědomnělý Slovinec — Jihoslovan — Slovan. Mluvil všemi slovanskými ře-

mi. Prostudoval problémy politické, kulturní a hospodářské všech slovanských národů. Slovinské lidové straně dal hned s počátku rozhodnou slovinskou a jihoslovanskou orientaci. Podle jeho názorů se pojmy „slovinský“ a „jihoslovanský“ nevylučují, nýbrž podmiňují. Mimo organizování na kulturním (studenti), hospodářském (družstevnictví) a sociálním poli v Chorvatsku, Dalmácii a Istrii věnoval se zvláště organizaci na poli politickém. Již roku 1899 píše (20. května) ve „*Slovinci*“, že třeba pracovat na ideji jihoslovanského sjednocení. Roku 1903 mluví v Lublani na protestním táboru proti maďarským persekucím v Chorvatsku. Atribut „slovinský“ byl pro všechny politiky jen východiskem pro jihoslovanskou myšlenku. „*Slovinský klub*“ měl od roku 1907 ve vídeňské říšské radě z 23 slovinských mandátů 17 poslanců. Dr. *Krek*, dr. *Šusteršič* a dr. *Korošec* bojovali v parlamentních řečích za rovnoprávnost a administrativní jednotu s Chorvaty, odsuzovali dualismus, zdůrazňovali důležitost Jihoslovanů, v delegacích vystoupili ostře proti rakousko-uherskému režimu v Bosně a Hercegovině. *Korošec* a *Krek* zasazovali se již r. 1909 o moderní ústavu v Bosně a již tenkrát veřejně popírali existenci rakouské státní myšlenky. Slovinští poslanci ve Vídni bojovali rovněž za železnice v Bosně, Chorvatsku a Dalmácii. Po krvavých, soldateskou potlačených bouřích zahájili Slovinci v delegacích ostrý boj, ve kterém *Šusteršič* prorokoval rakousko-uherskému mocnářství zánik a balkánskou jihoslovanskou federaci a prohlásil jihoslovanskou otázku za otázku národní a nekonfesionální. K tomu účelu byl zřízen společný klub „*Národní svaz*“ — 37 poslanců.

Ale nejotevřenější bylo prohlášení *Krekovo* v zimě r. 1909 v parlamentě, kde veřejně žádal zřízení velkého jihoslovanského státu, což mělo za následek ještě větší tlak a útisk Jihoslovanů se strany vlády Bienerttha. Totéž zdůrazňoval *Krek* v debatě o aneksi Bosny a Hercegoviny v lednu 1909 v kraňském zemském sněmu, žádaje, aby se Bosna a Hercegovina sjednotily s Chorvatskem a Slovinskem ve velký jihoslovanský stát z důvodů geografických a národostních a *po prve veřejně prohlašuje Srbsko za jihoslovanský Piemont*.

Za práva a svobodu srbochorvatské raje v Bosně.

Anekse Bosny a Hercegoviny znamená začátek gigantických bojů za osvobození a sjednocení a tento boj zahájila slovinská lidová strana, tedy jihoslovanští katolíci. Absolutismus v Chorvatsku s iniciativou ministerstva zahraničí zrodil famosní velezrádný proces proti Jihoslovanům na základě falsifikátů *Friedjunga*. Ale Jihoslované se nedali zastrašiti. Za vedení jihoslovanských katolických poslanců založena r. 1909 „*Slovanská jednota*“, do které vstupují všichni slovanští poslanci mimo Poláků. Overturou bylo prohlášení vůdce jihoslovanských katolíků 19. března 1909 v parlamentě, kde zdůraznil, že jim Srbové jsou bratry a že jihoslovanská otázka není konfesijní, nýbrž národní a ať pravoslavný, nebo katolík či musliman, všichni cítí stejně, všichni jsou si bratry. Současně vyhlášen ostrý boj proti vládou zamýšlené agrární reformě a proti privilegované agrárně-obchodní bance. V těchto bojích podporoval jihoslovanské katolíky zvláště pozdější československý prezident T. G. *Masaryk*.

Boj za práva Jihoslovanů.

Machinacemi německo-nacionální vlády Bienertthovy se sice podařilo přiměti r. 1909 několik Čechů a slovinských liberálů k deserci ze „*Slovanské jednoty*“, ale ostří boje se nezeslabilo, nýbrž přimělo zbývajících poslance k obstrukci. „*Lidové noviny*“ z té doby píší, že „*Slovinský klub*“, to je parlamentární zastupitelství slovinských katolíků, je prvním politickým faktorem v parlamentě a Slovinci vůdčím elementem na slovanském jihu. Vehementní obstrukci (jedna schůze trvala

Pohled do stoleté španělské revoluční výhně.

J. Krlin. — Země četných revolucí toť Španělsko, ale ty revoluce trvaly obyčejně několik dnů, kdežto nynější občanská válka trvá již přes tři měsíce. Dříve obyčejně šlo jen o moc dvou skupin, kdežto letos jde, jak je patrné hned na prvý pohled, o boj dvou ideologií. Ministr zahraničních věcí Španělska, Del Vayo, to přiznal otevřeně ve své řeči pronesené na schůzi Společnosti národů v Ženevě. „Budoucí válka, děl. bude zápasem dvou ideologií . . . Když se věci tak mají, je nutno se tázat, je-li dovoleno mluvit ještě o válce jako o budoucí eventualitě a nebylo-li by poctivější považovati válku za skutečnost již existující před našimi zraky.“ V dřívějších revolucích ještě dbali důstojnosti osobnosti lidské, ale dnes se dějí věci, které svou hrůzou přesahují všechno pomýšlení.

Problém nynější občanské války je složitější než bychom si myslili, hodnotice události podle docházejících zpráv. Není možno ji ani pochopit pod zorným úhlem vývoje posledních šesti nebo desíti let. Není ani vysvětlitelná hlediskem politickým a sociálním, kterýmžto prvkům v ní přece připadá, nebo aspoň v přípravě k ní, důležitá úloha. Není ani přesvědčujícím mínění, že jde o boj generálů proti vládě zákonitě ustavené. Je třeba hledat ještě jiné příčiny.

Nelze předně zapomenout na jeden fakt: Ve Španělsku právem můžeme hovořit *o sto letech válek nábožensko-politických a nynější občanská válka připadá jako jejich vyvrcholení v době, ve které v celém světě se rodí nový řád.* I když zápolili mezi sebou členové dvou větvi panovnické rodiny a jejich jmény generálové o moc nad celým Španělskem, otázka náboženská stála vždycky v jejich pozadí, nebyla-li ovšem dříve nebo později v popředí vzájemného zápolení. Je sice pravda, že v každé revoluci je a byla napadena Církev, to je jakýmsi samozřejmým doprovodem revolucí, rodivších se z ideje, ale Španělsku tvořilo téměř vždycky vystoupení proti Církví jádro, chcete-li podstatu sporu.

Minulé století bylo pro katolickou Církev ustavičnou periodou, tu a tam řídce přerušovanou, mučednictví a utrpení. Období nadvlády napoleonské na počátku století je čistě proticírkevní. *Napoleon* ničil dvě třetiny klášterů, jeho bratr Josef tak činil soustavně v celé zemi. Všechno jmění, pokud na ně přišli, bylo sebráno ve prospěch státní pokladny. Nejedna kostel, mezi nimiž i krásná katedrála solsouská, byly zapáleny. Biskup corijský, mnoho kněží, řeholníků a řeholnic bylo povražděno. Konstituce z roku 1812, známá pode jménem: *Konstituce cadixská*, ustanovuje zavření všech klášterů, které měly méně než 12 mnichů a ostatním bylo zakázáno přijímat novice. Roku 1815 byl učiněn konec cizí nadvládě a vlády se ujal Ferdinand VII. Dne 1. ledna vstupuje v život nová konsti-

72 hodiny) vedl *Korošec*, dokud nepřinutil Bienertha k rozpuštění parlamentu r. 1911. Nové volby pochovaly Bienertha úplně. Následovalo krátké údobí Gautsche, jemuž následoval hraběte Stürkha česko-německo-nacionální kabinet, proti němuž zaujali katolíci Slovinci ostrý postoj v historickém prohlášení šéfa slovinské lidové strany dr. Šusteršiče (10. listopadu 1911), že „osud Rakouska jako velmoci bude řešen na slovanském jihu, což se nemůže státi bez Jihoslovanů (Slovinců), přesto, že jsou v malém počtu, ale jsou silní.“

Ale když tentýž dr. Šusteršič — laik — pro svou přílišnou loyaltitu vůči panovnickému domu veplul do oportunistických vod, jihoslovanští katolíci zbavili jej vedení své politické reprezentace a na jeho místo nastupuje nekompromisní hlasatel jihoslovanského programu — dr. *Korošec* — kněz, jemuž po boku stojí Krek, Brejc, Grafenauer, Smodej, Gostinčar, Verstovšek. Jediný Jihoslovan, který hlasoval pro Stürkhovu

tuce, téměř nic se nelišící od předcházející. Episkopát byl vyzván, aby ji doporučil. Výsledek? Několik biskupů bylo ze země vypuzeno, řád Tovar. Ježíšova byl rozpuštěn, polovic klášterů zrušeno a jejich jmění zabráno. Mnoho kněží bylo popraveno, arcibiskup sarragonský, biskupové ovietský, minorský a barcelonský vypuzeni. Biskup vietský byl popraven. Roku 1823 boj ustal a mnichům i kněžím bylo dovoleno vrátit se do Španělska. Roku 1822 jich bylo 16.000, roku 1830 již 61.000.

Ovšem Církví vystával jiný nepřítel, a to v *liberalismu, jemuž byla nakloněna velká část inteligence.* Liberálové mají velký vliv ve vládě, roku 1825 byly jejich působením přerušeny styky se sv. Stolicí. Mládež je nadchnuta revolučními ideami. *Z Francie, kde již ve velké revoluci z roku 1789 připadla značná ne-li největší odpovědnost zednářství, proniká tento anglosaský vynález i do Španělska, a uplatňuje se tam tak, že bez něho je vývin až do současné doby nevy-světlitelný.* Na tento fakt nemůžeme zapomenout, chceme-li správně hodnotit vývoj od let třicátých minulého století. Zednáři po smrti Ferdinanda VII. roku 1833 se postavili za Isabellu, Dona Carlosa, který si též osoboval právo na trůn, držela hluboce věřící Navarra a severská provincie, které i dnes tvoří základnu odporu protikomunistického.

Není proto divu, že za *Isabellou* je Církev středem ustavičných útoků. Zákonem z 9. března 1834 je snížena dotace, dávaná státem kněžím. 4. července 1835 byl rozpuštěn jezuitský řád a 25. července bylo zavřeno 900 klášterů. V listopadu stihl týž osud mnoho dalších klášterů. Největší katastrofa v tomto desetiletí stihla Církev v červenci roku 1838. V Madridě řádila cholera a byla rozšířena pomluva, že ji tam zavínili mniši, kteří otrávilí studně. Řím zapálili křesťani, v jiné formě se objevuje na scéně. Dav se řítí na koleje jezuitů. V císařské koleji hyne 15 řeholníků, v dalších třech 40. Františkánů padá 50, z jiných řádů jich umírá 16. A totéž se děje v provinciích, v Sarragosse, Murcia, Barceloně, všude a všude. Krev nevinných tekla proudy.

Neušetřili ani světských kněží. Totéž, co známe z Francie, co je známo z Mexika, ovládaných lóžemi zednářskými, s týmiž metodami z jednoho pramene se setkáváme i ve Španělsku Isabelliným. Kněží, jimž jediným bylo dovoleno sloužit oběť nejsvětější, musili mít certifikát od vlády o své věrnosti státu. Ten byl dán jen těm, o kterých bylo známo, že nejsou příliš horliví ve vykonávání svých povinností, a že nejsou na straně Carlosově. Roku 1841 byl vydán zákon, kterým zabírá stát jmění světským kněžím. Několik arcibiskupů a biskupů bylo vypovězeno, jiní musili se skrývat. Dvě třetiny farností byly bez kněží a polovic

vládu, byl poslanec slovinské národní pokrokové strany dr. Ravnikar. Parlamentární zastupitelství slovinských (jihoslovanských) katolíků přeneslo parlamentní boj mezi národ a projevy nenasyly se již jen duchem jednoty slovinské, ale formulována již byla idea jihoslovanská.

Slovinci byli a zůstali principiálními bojovníky za práva Jihoslovanů, nikdy nedali se získati koncesemi od vlády. Úspěchy byly plodem jednotnosti fronty a národní vůle v slovinské lidové straně. Bylo to viděti v boji za práva Chorvatů, když Krek vyzýval rakouský parlament, aby odsoudil politiku maďarských utlačovatelů. Ale i „černožlutý“ dr. Šusteršič vyzývá v delegaci vládu, aby rozřešila jihoslovanskou otázku, nechce-li, aby byla řešena *bez ní a proti ní.* Žádá sjednocení jihoslovanských zemí v jedno státní těleso a prohlašuje, že jsou všichni Jihoslované solidární s Chorvaty, kteří žádají tisíc let staré právo na samostatnost. (Pokračování.)

biskupství bylo uprázdňeno. Tehdy učinila liberalistická vláda totéž, co dříve Francie, později za kulturního boje Německo a ve XX. století Mexiko a před chtěla udělat za rozluky Francie: *Jmenovala za biskupy kněze známé svým liberálním přesvědčením, a z nichž někteří byli i členy zednářských lóží. Nebezpečná metoda, která měla cílem vytvoření schismatické církve španělské.*

Roku 1843 byl boj zastaven. Vypuzení mniši a řeholníci se vrátili, nastal poměrný klid, trval však jen do revoluce roku 1868. Isabella, která ve čtyřicátých letech se zhržila hrůz protináboženského teroru, přispěla k uklidnění katolíků a snažila se vládnout spravedlivě a ve vnitřním míru. Proto se obrátil proti ní hněv mocných, a co bylo ještě nebezpečnější, i hněv inteligence, která byla od let dvacátých zpracovávána revolučními, liberalistickými a rousseauistickými ideami.

Časté revoluce ve světě od konce XVIII. století měly za následek netoliko otrěsy vnitřní, nýbrž i emigraci přívrženců opačných směrů. Tak bylo zrychlování *proudění ideí* a jejich přenášení ze země do země. Inteligence španělská musila rovněž hledat dočasný útulek v cizině, kde, jako ve Francii, v Německu a Anglii byly v módě filosofie racionalistické, scientismus nebo filosofický materialismus. Tyto nauky byly pak přenášeny na university španělské, hlavně na madridskou. *Největší ovšem ozvěnu měla filosofie německého myslitele heidelbergského, Fr. Krause a jeho žáků. Od padesátých let tato filosofie pantheistická přetvářela duchy tak hluboce ve Španělsku, že právem mohlo být napsáno, že si bez ní nevysvětlíme ani vnitřní založení inteligence XX. věku.* Tento předchůdce modernismu, který tak hluboce zasáhl do života XX. století a různých křesťanských církví, ačkoliv se dovolával věrnosti Církvi, pracoval úplně proti její nauce a autoritě. Několik akademií bylo semeništěm tohoto bludu. Vlády, a hlavně ministři školství, vždy liberální, nebránili jejímu rozšíření, v němž viděli dobrého pomocníka. Rok 1868 ukázal, že se nemýlili a velká část inteligence byla již zpracována.

Isabella byla vyhnána, *antiklerikalismus se rozpoutal v plné své síle.* Opakovalo se, co dříve, ovšem vedle prolité krve řeholníků a kněží, zničených nebo zavřených kostelů, vidíme vyhnání papežského nuncia, zrušení theologických fakult na universitách a vládu, která se veřejně prohlašuje za bezvěreckou. Tak začala *první španělská republika*, jež trvala ovšem jen do roku 1874, kdy se ujal vlády *Alfons XII.*, a kdy i Církev si svobodněji oddechla. Do roku 1909 trval klid, ovšem jeho porušení bylo tím krvavější. Byl ukončen známým „*krvavým týdnem barcelonským*“, jehož původcem byl anarchista *Francisco Ferrer*, vzor rudé milice z roku 1936. V tomto týdnu bylo jen v Barceloně zapáleno 68 kostelů a klášterů a zabito 153 kněží, řeholníků a řeholnic.

Je nutná tato rekapitulace historie jednak k poznání nynějšího stavu, jednak k pochopení života Církve ve Španělsku. Bylo na ni sneseno mnoho han a ne jednou ji činili odpovědnou za hrůzy, kterými je naplněno Španělsko od třicátých let. Obvinili ji, že se spoučila s mocnými a dynastií proti chudým. Vývoj ji ukazuje ve světle poněkud jiném a uvidíme ještě, pokud a jak daleko sahá její vina. Ale každým způsobem je nutno znát všechny okolnosti, abychom byli v hodnocení spravedliví.

Od roku 1909 žilo Španělsko ve varu. *Zednářství otevřeně již podporovalo anarchisty* a chtělo svrhnout dynastii. *Alfons XII.* nebyl zrovna panovníkem moudrým, práce odpůrců byla tedy snazší. Přes zemi se nepřejmala světová válka, ale Španělsko z ní těžilo. Po světové válce do něho se soustředil boj proti Církvi. Ve Francii ještě existovala „*l'union sacrée* — svatá jednota“ V Německu nemohla sociální demokracie uplatňovat výlučně svůj protináboženský program, poněvadž shodou okolností musila počítat s centrem.

V Itálii marxismus a anarchismus krachoval. Liberalistická monarchie rakousko-uherská neexistovala. Byla zde jediná spolehlivá základna a tou bylo Rusko, v němž ovšem nebylo ještě jisto, kdo zvítězí. Byly tudíž vrženy hlavní síly do Španělska. Od počátku XX. století Španělsko vzrostlo nesmírně průmyslově, hlavně Katalanie s hlavním městem Barcelonou. Dělnictvo bylo marxistické. Vliv průmyslových měst úzasně stoupal na úkor venkovských provincií. Inteligence s velké části nevěřila. Venkovský lid byl zbožný, města a jejich periferie bezbožná. Politicky vliv dělnické třídy byl daleko větší než vliv vrstvy zemědělské, zchudlé a zanedbávané. Organizace dělnictva byla prováděna soustavně a promyšleně.

Zednářstvo vydalo rozkaz: *Musí být svržena dynastie, která má největší oporu v Církvi, a v níž opačně má zase Církev jedinou oporu.* Liberální vlády, v nichž byli i katolíci, ale též liberální, váhaly s provedením rozkazu. V osudné chvíli je povolán k řízení státu *Primo de Rivera* a stává se brzy diktátorem Španělska. Tento přešel svržení dynastie, chystané na rok 1925. *De Rivera* byl zasvěcen do úmyslů zednářských lóží a byl si i vědom jejich síly. Zpravil o ní i *Alfonsa XIII.*, který ale vlivem různých činitelů mu nevěřil. Cítil se odstrčen na druhé místo a neměl klidné svědomí. Parlament byl zdiskreditován. Život v zemi se uklidňoval. Anarchisté, jimž diktátor mátl všechny výpočty, zmlkli. Na povstání dělnictva nebylo pomýšlení. Byl proto vydán rozkaz: *Diktátor a dynastie musejí být svrženy armádou.*

Je třeba se zastavit u akcí podnikaných zednářskými lóžemi od roku 1925, neboť je v nich klíč k pozdějším věcem. Roku 1929 obrátil se generální sekretář Velikého Orientu španělského, *Barriobero*, na generály s přáním, aby založili „*Bratrskou vojenskou unii*“, jejímž předsedou by byl *Cabanellas*. Mimo generála *Sanjurja*, který byl zpříbuzněn s diktátorem, dostali pozvání všichni generálové. Signál k povstání měl dát generál *Goded*, který letos v červenci byl zabit v Barceloně. I o této věci se dověděl *Primo de Rivera* a informoval krále, ten mu však nevěřil. Diktátor podal demisi, odejel do Paříže, kde krátce nato zemřel.

O cílech Unie nemůže být sporu. V březnu r. 1935 poslanec pravice, *Casio Lopez*, vznesl dotaz ve sněmovně, uváděje jména, *zda je pravdou, že Unie jest úplně věrně ve službách zednářských lóží. Ze 23 brigádních generálů, dovozoval, 21 je členy zednářských lóží a u generálů divisních je též poměr. Všichni skládali přísahy Velikému Orientu: Přisahám bezvýjimečnou poslušnost hlavě Rady 33^a a tomu, kdo jej zastupuje. Přiznávám, že nepokládám žádného smrtelníka vyššího nad něho.*“

Po *Primovi de Rivera* byl jmenován předsedou vlády generál *Bérenquer*, oddaný králi, ale málo inteligentní, který se dopustil ještě té osudné chyby, že se obklopil samými zednáři. (Viz *Revue de Paris*, číslo říjnové 1936, kde jsou přesné podrobnosti.) V dubnu 1931 vypukla revoluce, jež svrhla dynastii. Vývoj od té doby je znám, jsem o něm v jednom z minulých čísel, doplním jenom to, co jsem tehdy neřekl.

Dělnictvo se stalo roku 1931 svrchovaným pánem. Od dvacátých let bylo podporováno z Ruska i jiných zemí, a po pádu soc. demokracie v Itálii byla do něho kladena největší naděje. Jeho organizace byla důkladná. Ve Španělsku není ani dvacet mil. obyvatel. Nuže, *ve třech velikých dělnických svazech bylo organizováno před vypuknutím občanské války 2,600.000 platících členů, o něco více než v roce 1931.* Každý člen platil týdně příspěvek 2 pesety. Socialistická Generální unie měla nejvíce členů, anarchistická národní unie práce měla jich o něco méně, ale byla nejagilnější a nejvlivnější, komunistů bylo méně, ale dostávaly značné podpory z Moskvy a byli rovněž zpracováváni bolševickými moskevskými instruktory. Všichni členové byli povinni věnovat se sportu a *hlavně měli se naučit střilet.* Střelecké závody byly velice oblíbeny.

Zednáři si byli vědomi této síly, znali i založení její a rozhodli se proto k činu, který se podobá činu z roku 1909.

Vítězství své ideologie a svých snah spojili zednáři s dělnickým hnutím a s Moskvou. To je nejvýznamnější čin, bez něhož bychom nepochopili nynější vývoj. Opustili generály, ba proti nim postavili dělníky.

Mohli to učiniti s tím větší důvěrou a s tím větší jistotou, poněvadž se již dříve postarali, aby síla armády byla úplně podlomena. Do všech garnison byly nasazeny komunistické a anarchistické buňky. Posádky byly zeslabeny početně na minimum. Vysocí důstojníci, kteří byli podezřelí ze sympatií k pravicovým stranám, nebo konali věrně své náboženské povinnosti, byli sezazeni. *Gil Robles*, když po vítězství v roce 1933 se stal vládcem země, neměl tolik síly, aby povolal zpět sezazené důstojníky a opravdové vojáky, kteří jako třeba generál *Franco*, nedělali politiku, ale byli nadšenými vojáky, jímž běželo jen o velké Španělsko.

*Volby v lednu 1936 přinesly vítězství lidové frontě. Bylo to podivné vítězství, ale nic se nedá dělat. Lidová fronta vysílala do cortesů o 58 více poslanců, ačkoliv podle oficiálních statistik získala 4,497.696 hlasů, kdežto pravicové strany 4,910.818. Je to zásluhou zákona z roku 1931, kterým byl jeden poslanec ve čtvrti a v oblasti dělnické zvolen 17.000 hlasy, kdežto v oblasti zemědělské potřeboval ke zvolení 25.000 hlasů. Ale ani to by nebylo vadilo, kdyby byl vrchním volebním komisařem někdo jiný než ministerský předseda Portela Vallandarès, vysoký hodnostář nejvlivnější zednářské lože. Tento veliký „inkvišitor komandér“, jak zní jeho titul v lóži, zrušil hned všechny zákony, předcházejícími sněmovnami odhlasované a vydal vládní dekrety, které dávaly úplnou moc nově zvolené většině lidové fronty. Učinil však ještě jednu věc, která byla nebezpečná. V roce 1934 vypuklo komunistické povstání v Asturii, které *Gil Robles* potlačil, ovšem neměl tolik síly, aby je zlikvidoval, poněvadž tehdejší generálem národní gardy byl *Ochoa*, jeden z nejvěrnějších zednářů. Jen několik lidí bylo popraveno, a to nejméně vinných, ostatní, ač bylo zapáleno mnoho kostelů, veřejných budov a zabito mnoho lidí, bylo uvězněno. Dopustili se zločinů, ale Vallandarès je dal propustit z vězení. Při tehdejší povstání bylo zapáleno 58 kostelů a klášterů, 63 veřejných budov, 28 továren a 800 domů. Ale v očích vlády se nic nestalo. Zločin byl prohlášen za oprávněný. Nic nestálo v ces-*

tě tomu, aby byl po lednových volbách opakován, a byl skutečně opakován.

Hrdinný poslanec *Calvo Sotello*, který dnes již není mezi živými, podal v cortesech statistiku díla, vykonaného přívrženci lidové fronty od 15. února 1936 do 2. dubna t. r. Za ni ho stihla smrt, kterou zřejmě připravila vláda ministerského předsedy a nynějšího presidenta *Azañy*. Je také hrozná.

Vyloupeno a zničeno bylo: 58 veřejných budov, 72 veřejných a soukromých ústavů, 33 soukromých domů, 36 kostelů. Zapáleno bylo ve stejném pořadí 12, 45, 15 106 budov. Atentátů bylo vykonáno 712 raněných bylo 345, zabitých 74.

Jistota nebyla naprosto žádná, země byla vydána na pospas anarchistům a komunistům. Země s katolickou tradicí tak kdysi silnou se měla stát druhým bolševickým Ruskem. Proti tomu se postavily tři síly: Jednak *carlistická Navarra*, pak „*Falanx*“, založená synem diktátora *Prima di Rivera* a konečně ti generálové, kteří tvořili Unii zednářskou, kteří neměli rádi dynastii ani diktátora, ale měli rádi Španělsko.

Navarra zůstala věrna *Donu Carlosovi*, a i když navarrští se nechopili 55 let zbraní, nezapomněli býti carlisty. A *Navarra* je věřící. *Falanx* čítala asi 200.000 členů, navarrských dobrovolníků bylo na 30.000. Vůdce *Fallangy*, bylo jich 10, dnes neživí, *Antonín de Rivera*, který je zakládá, je rovněž mezi mrtvými. Na armádu nebylo spolehnutí. Ale vzchopili se generálové a jim se postavil v čelo mladý udatný generál *Franco*.

Zednáři, jak již jsem napsal, opustili generály, poněvadž k uskutečnění svých cílů nemohli potřebovat silné a ukázněné armády. Tím si ale neposloužili, jak je dnes vidět. Diktatura proletariátu, kterou si přáli, vzmužila generály. *Sanjurjo* byl sezazen se svého místa a byl vypovězen. *Ochoa* na nátlak asturských anarchistů a komunistů byl uvězněn, ačkoliv v potlačení komunistické vzpoury roku 1934 si počínal tak, jak rozkazovali zednářští páni. Generálové byli osvědčenými republikány a toto zaskočení je ohromilo. Dříve než si zednáři uvědomili, že generálové nejsou dřevem, nýbrž lidmi, vypuklo povstání, které bylo uspíšeno zavražděním *Sotellovým*. Anarchisti a komunisti je měli připraveno na dobu pozdější, ale výpočet si sami zkazili.

Rozpoutal se boj, o jehož průběhu jsme všichni zpraveni z denního tisku. Všimneme si ještě výtek, které jsou předhazovány Církvi. (Dokončení.)

Základy nevěry dnešní mládeže.

Nemíníme se zde zabývat filosofickými základy nevěry, falešnou filosofií náboženství. Naším úkolem je podati hlavní důvody celkové mentality, která v dnešní době obrací se proti náboženství, nebo náboženství vylučuje z života moderního člověka.

Jednou z hlavních příčin ateismu většiny dnešní mládeže je naturalistický názor na člověka a svět. V dnešním světě panuje mínění, že člověk, tak jak je, je nejdokonalejším tvorem na světě. Z dnešního života vymizelo vědomí pádu prvotních lidí. Lidé si nejsou vědomi, že lidská přirozenost dědičným hříchem byla nalomena, totiž že po pádu prvotních lidí rozum se zatemnil a vůle se kloní ke zlu. Naturalism vnikl do pedagogiky. Hříšné sklony člověka jsou mladým lidem líčeny, že to je příroda, která se hlásí ke svému; proto nutno tomuto volání přírody vyhovět. Zlé sklony není třeba potlačovat, je nutno je zkrásnit atd. Řekneme-li to nahlas, pravíme: Máme co dělat se sexem.

Temné pohlavní pudy psychoanalysou byly povýšeny na princip veškerého lidského jednání.

Pansexualism ovládl výtvarné umění. Na potkání vidíme skulptury, obrazy nahých žen. Lidské tělo je krásné, vždyť je člověk mistrným dílem *Boha-Stvořitel-*

tele. Ale následkem hříchu dědičného nemůže člověk hledět na nahé lidské tělo bez žádostivosti.

Literatura, film, divadlo hemžící se smyslností, manželskými nevěrami zatemnilo a znečistilo fantasií a rozum mládeže tak, že muž skoro nemůže pohlédnout čistě na ženu a naopak.

Vinu na tom má sportování neoddělené podle pohlaví a nedostatečné odění při tom. Dále je to společné koupání, tramping, tanec, časté a nekontrolované stýkání mládeže obojího pohlaví. Vše to jako nahá, vtíravá móda žen otupuje stud, strážce čistoty.

Rozpoutaný sexus rozbil manželství. Moderní manželství dalo by se nejlépe definovat slovy Kantovými: Pronájem pohlavního pudu. Uvolněná morálka v manželství rozbila rodinu. V rodině pak není příkladu náboženského života, není náboženská výchova dětí.

Těžké hledání existence v dnešní době způsobuje, že mladí lidé nemohou vstupovat v manželství, které je také lékem žádostivosti.

A tak mládež potácí se v hříších proti VI. a IX. přikázání dekalogu, chátrá tělesně i duševně. Kdo pak zapadne do těchto bažin, těžko se dostává na pevnou půdu. Člověk propadlý hříchům těla, ztrácí pevnou

vůli, cítí nechuť k božským věcem. Cítí odpor k modlitbě, nerad se zpovídá z těchto hříchů. Modlitba a milost posvěcující je základem křesťanského života, růstu k dokonalosti, k Bohu. Bez nich není řeči o náboženském životě.

Následkem naturalismu rozmohl se ve společnosti egoism, sobectví. U mládeže jej podporuje úsilí po rekordech ve sportu. Požívačnost, materialism otupuje smysl pro věci vyšší řádu nadpřirozeného. V dnešní době panuje hobbesovská diluviální morálka, člověk člověku je vlkem. Zkolektivizovaný egoism, ať přepjatý nacionalism nebo komunism, má démonickou přitažlivost pro mládež. Dnes se mládeži vede zle. Nacionalism i komunism stvořil si svá dogmata, je náboženstvím, v jehož středu je lidské já buď v pomyslném státě příslušníků téže krve, či beztřídní společnosti komunistické.

Dnes se konečně nezná náboženská teorie. Po vychodění školy mladý člověk nesáhne téměř po náboženské knize.

Srovnáme-li všeobecné vzdělání v dřívějších dobách se vzděláním lidí dnes, vidíme tu patrný pokrok. Více se čte, poslouchá se rozhlas. Dnes možno říci, že není dostatek vhodných, hlubších náboženských knih. Aby nám bylo porozuměno, chybí nám populární apologetika, dogmatika, morálka. Metody otázkového katechismu jsou zastaralé. Sahá se proto ke knihám všeelijakým, mnohdy nekatolickým. A dnes kniha, noviny jsou plytké mládeži autoritou.

O mladých křesťanech. *Studentský rozhovor s Otcem drem Habáněm O. P.*

„Pozdrav Bůh, pane doktore, to jsem rád, že jsem Vás našel. Když jsme spolu posledně hovořili, slíbil jste mi, že něco napíšeme našim studentům. Přišel jsem vás tedy interviewnout: Pozoruji důstojný Otče, že naše katolická mládež jest horlivější než kdykoliv jindy. Kdybyste věděl, kolik mladých nadšenců propaguje „Jitro“ mezi svými spolužáky, měl byste z toho radost. Však je to také znát. Předstihli jsme všechny studentské časopisy. Ti kamarádi mají velikou zásluhu.“ „Mne při tom nejvíc potěšilo, že jsem mohl pozorovat, jak ono množství čtenářů skutečně žije z duchovní náplně „Jitra“ Byl jsem před časem na studentských exerciciích na Svatém Kopečku a viděl jsem to.“ „To je ovšem radostné, že ono velké množství studentů není jen pouhými „odběrateli.“ „Nikoliv, „Jitro“ jim jest měsíční stravou, na kterou se těší a která jim živí jejich ideály. Právě zde jsem pozoroval ten skutečný kontakt duše mezi redaktorem a čtenáři. Poněvadž tedy tento časopis pěstuje ducha mladých lidí, jest zřejmo, že své poslání vykonává výborně. Pravost oněch hodnot, které přináší, jest skutečná. Není ji tedy třeba skrývat jako falešné hodnoty, jež přináší v svém tisku hnutí levicové.“ „Myslíte třeba jejich časopisy studentské?“ „Ano, řekněme tu jejich „Mladou kulturu.“ „Má však v sobě revoluční ráz, pane doktore, a ten vždy upoutává mysl mládeže.“ „Jitro“ má také podobně revoluční ráz, je to však revoluce mnohem hlubší a pravá, která převrací člověka v jeho nitru — revoluce ducha.“

„Zdá se mi však na druhé straně, že mnoho mladých lidí se dívá na svou budoucnost skepticky. Nedávno jsem kdesi četl, že „vidíme kolem sebe bídu, sebevraždy z hladu, zbrojení a že se ptáme, proč vlastně studujeme, když snad to někdy všechno zničí děla nebo yperit; to vše nám brání dělat si iluze, že svět je dobrý a všechno jest v pořádku.“ Co tomu říkáte, důstojný Otče?“ „Tato slova se přímo dotýkají jádra života a v nich tkví rozdíl mezi světovým názorem různých orientovaných studentů. Takový obzor, z něhož zmizela věčnost, Bůh a účast na životě Kristově v duši, a tedy také na jeho vítězství a vzkříšení se zatemnil. Kdežto křesťan, který prožívá neméně hluboce všechny tyto zmatky a bídu současnosti, dostává sílu, odvahu a prostředky k vyřešení budoucnosti. V mla-

S neznalostí základních náboženských otázek zmizelo vědomí existence ďábla, který pracuje více, než kdy jindy. Tím se stalo, že hřích není mladému člověku ničím, nebo aspoň ne něčím hrozným. Dnešní doba hledá nějaké „lidštější náboženství“. Křesťanství je plno závazků, umrtvování. Špatnou výchovou, která neocelí vůli, mládež nezná smysl pro povinnost, není u mládeže důslednosti. Lidé sice uznávají potřebu náboženství, ale nevyvozují z toho důsledky.

Na mládež působí špatný příklad materialistické inteligence a buržoasie. „Inteligence se bez náboženství obejde a bohatí se nemodlí a vede se jim dobře.“ Není očividných příkladů náboženského života.

Otřesení veřejné autority má svůj reflex i v náboženském životě. Dnešní demokratické smýšlení, špatně chápané, je mladým lidem v protikladu k přísnému hierarchismu a dogmatismu Církve. Pyšný rozum lidský těžko se podřizuje dogmatům, které nejdou rozumově podepřít. Povrchnost a nepřemýšlení způsobuje také, že náboženství je zaměňováno s politickou stranou. Není jasného názoru o tom, že kněz i přes své slabosti je vůdcem duší, že je nutným prostředníkem mezi Bohem a lidmi. Neurovnané sociální poměry u mládeže způsobují přílišný odklon jen k věcem hmotné existence. Hmotná bída příliš zdůrazňuje člověku existenci zde na světě. Beznaděj rozvrací mladé duše, tma a pesimism se vkrádají do srdce mládeže.

Je třeba a hned přiložit ruce k dílu, pokud není pozdě. Dosavadní práce nestačí. K. H.

dém člověku se uplatňuje naléhavý požadavek nové pedagogie k velikosti lidské osobnosti. Začíná se tedy uvnitř a odtud teprve vystupuje navenek.“ „Chcete tedy, důstojný pane doktore, říci, že katolický student má především skutečně studovat.“ „Ano, studium se nesmí podceňovat, protože otevírá duševní horizonty. Hloupí lidé nikomu nepomohou, ani sobě, natož pak dnešnímu světu. Jest potřebí lidí mudrých, myslitelů a pevných charakterů, jež lze právě upevnit řádným studováním. Každý mladý křesťan musí o všem vědět.“ „Ano, musí mít řádný rozhled.“ „A mimo to musí znát sebe, svou vlastní duši.“

„Myslím také, že to přispěje k tomu, že nabude větší lásky k svému bližnímu a že se bude víc zajímat a přemýšlet o sociálním problému a jeho vyřešení. Kterýsi student na otázku, zda také někdy přemýšlí o sociálních otázkách, odpověděl: „To já nepotřebuji. Co jíst mám, taťka mne vždycky oblékne. Kondice nepotřebuji. Tak co bych se o to staral.“ A správně bylo podotknuto, že sociální problém se u něho redukoval na jakýsi pojem hladu u druhého, který se tiší tím, že si vydělává kondicemi, aby se mohl najíst.“ „Vidíte, to úplně vyjadřuje mentalitu dospělých. Svět se rozdělil na dva tábory: buržoasii a proletariát. Buržoasie oplývá nadbytkem a nemá žádného porozumění pro druhého. A to zvláště, není-li vychována ke křesťanské lásce a ušlechtilosti. To nejsou zachránci budoucího řádu.“ „Jejich mentalitu je tedy nutno přetvořit.“ „To spočívá právě na mladých křesťanských studentech. Toto přetvoření se může stát skutečným křesťanským světlem a láskou, která má nesmírně mnoho možností se uplatnit. Z toho plyne pro studenty důležitý úkol myšlenkové formace, a z ní zase širší obzor uvědomění a porozumění pro těžké situace jiných. To všechno jest podporováno právě křesťanskou láskou. A má-li již kdo toto porozumění, dostává vnitřní křesťanský popud podle slov svatého Pavla „láska Kristova nás pudí“ a to k dílům, jež jsou vyjádřena slovy „Láska jest shovívavá, dobrotivá, láska nezávidí, nechlubí se, nenadýmá se, není ctižádostivá, nehledá svého prospěchu, neroztrpčuje se, nemyslí o zlém, neraduje se z nepravosti, nýbrž raduje se s pravdou; všecko snáší, všemu věří, všeho se naděje, všecko přetrpívá.“ A z toho zas vyplývá dvojitá úloha. Před-

Odvrát vědy od neo-malthusianismu.

Měli jsme zde už příležitosti naznačiti populační problémy Československa, a mohli jsme současně zaznamenávat vážné hlasy odborníků suchých číslic, kteří se dívají na tyto problémy docela jinak, a to velmi vážně, než je snad zvykem mluvit mezi lidmi denního života.

Nemůžeme zde pominouti v této souvislosti nové vědecké dílo, které vyšlo v Anglii z pera jednoho z nejvážněj. odborníků prof. A. M. Carr-Saundersa a pod patronátem britského Král. ústavu pro mezinárodní záležitosti v Londýně pod názvem: „Světová populace, minulý vzrůst a dnešní tendence“ (World Population. Past Growth and Present Trends, 336 stran).

Není snad oboru národního hospodářství, který by v minulých deseti nebo patnácti letech neprodělal takového myšlenkového a zásadního převratu jako diskuse o populačních problémech. Tehdy — už by to tedy nebylo moderní — ovládal většinu odbor. kruhů stále ještě novomalthusianismus. Než vnikneme do nového díla Carr-Saundersova je vhodné předeslati krátké vysvětlení o novomalthusianismu, o kterém i ve vzdělaných kruzích se tvrdošijně propagují nesprávné pojmy.

Nemělo by to překvapit, ale skutečně překvapuje mnoho lidí fakt, že je veliký rozdíl mezi malthusianismem a neomalthusianismem. Snad ještě více překvapuje, že Malthusova nauka přes svou neudržitelnost se neprovinila ani v nejmenším z hlediska morálního nebo náboženského. Malthusova nauka se skládá z těchto dvou hlavních pilířů:

1. Pohlavní pud má být řízen, jelikož jinak by svrhl celé rodiny a třídy do nouze. Proto je nutná hospodářská prozíravost před uzavřením sňatku. Je to jedna z podstatných částí Malthusovy nauky, s kterou můžeme klidně souhlasit.

2. Příznačné pro Malthusovu nauku jest však druhá část nauky, totiž tvrzení, že bída, nouze, zločin (i války, mor atd.) jsou proto nutné, poněvadž vnější příroda není s to opatřit pro neomezeně vzrůstající populaci dostačující potravu, a to docela už v bližší budoucnosti. Tím chce Malthus vysvětlit hmotnou a morální bídu minulosti a současnosti, která má být překonána v budoucnosti tak zv. „moral restraint“, t. j. morální zdrženlivost (celibát, pozdní sňatek, abstinence). Věda dnes už nesouhlasí s tvrzením o nedostatečnosti vnější přírody.

V čem se však novomalthusianismus liší od Malthusovy nauky, je právě zavržení této morální zdrženlivosti, kterou pokládá fysicky a „morálně“ za pochybné, a prakticky za nedostačující. Nechceme zde vyvracet novomalthusianismus — k tomu by stačilo dokázati neopodstatněnost hlavní téžese Malthusovy, že příroda by nemohla stačiti na živobytí vzrůstající populace, hlavně pak systém tří, dvou, dnes už žádného dítěte, který doporučuje novomalthusianismus umělým zásahem do samého generačního aktu. Nechceme zde dokázati, že bída a chudoba není působena jen přelidněností, že je zde celá řada jiných příčin individuálního a sociálního rázu, že přes tyto systémy až na „Keinkindersystem“ chudoba a bída

vším sebe sama vzdělávat a vést cestami lásky Kristovy, poněvadž k tomu jest mladý člověk a zvláště student určen svou podstatou a lásky schopen svou mladistvostí. A za druhé uplatnit se, kde jest mu již dáno pole k uplatnění se. To jsou všechny ty úkony lásky a porozumění.“ „A mimo to si musí všichni katolíci studenti stále a dobře uvědomovat slova Ježíše Krista: „Cokoli jste učinili komukoliv z bratří mých nejmenších, mně jste učinili.“ Antonín Šeba.

trvá i nadále, že zmenšení obyvatelstva neznamena ještě lepší rozdělení statků, že je chybný celý předpoklad, podle kterého dělitel „národní důchod“ zůstává na stejné výši, když se zmenšuje dělenec „počet obyvatelstva“. Mohli bychom poukázati na dějiny, hlavně na okolnost, že antický svět padl za obět právě zcházející regeneraci, důvod, který mylně nebývá počítán mezi příčinami této nejmohutnější události světových dějin. Chtěli jsme jen připomenouti, co vlastně novomalthusianismus jest, abychom pochopili význam nové knihy Carr-Saundersovy. Dosud tedy v nejširších kruzích převládal názor ve prospěch omezování porodů, i když dávno byl opuštěn postrach hrozící „nadmírnosti“ na světě. Za to se mluvilo o tak zv. „optimální populaci“, to jest onen početní stav obyvatelstva, který by vyhovoval hospodářským poměrům a který by měl být nižší než stav současný.

V nové knize Carr-Saunders na rozdíl od dosavadních děl používá v hojnější míře statistických metod, které v posledním desetiletí se zdokonalily nepoměrně rychle, také co se týče pramenů statistických dat. Nač chceme právě zde poukázati je okolnost, že v nových vědeckých diskusích o populačních problémech není už podle autora, vůbec řeči ani o „optimální populaci“. Prof. Carr-Saunders uvádí tento pojem už jen v dodatečných poznámkách! Dnes vědecké kruhy vesměs se shodují v tom, že populace, brzo a rychle bez nejmenší možnosti pro lidstvo, aby zarazilo další pokles, aspoň pro dlouhou dobu příští budoucnosti. Věda se tak prudce odchyluje od neomalthusianismu, že dnes je už řeč jen o zániku rasy!

Prof. Carr-Saunders buduje své argumentace velmi pečlivě a opatrně, dokládá je skvělým statistickým materiálem. Vzrůst světové populace, který začal v XVIII. století, měl svou příčinu, jak to dokazuje autor, skoro výlučně ve stálém poklesu úmrtnosti. Další zpomalení vzrůstu a konečný postupující pokles byl způsoben velmi ostrým poklesem natality, kterou autor po dlouhé a opatrné argumentaci připisuje vzrůstající praxi omezování porodů, t. j. umělé omezování porodů na rozdíl od starých metod omezování sňatků, potratů a vraždy dětí. Autor má za to, že rodiče si přáli vždycky méně dětí, než jim posílala „příroda“, ale tehdy omezovací metody byly alespoň bolestné a odporné. Revolučně působí dnes okolnost, že toto přání rodičů může být i jest uspokojeno právě dnes, kdy průměrný počet rodinných členů nestačí na nahrazení existujícího počtu obyvatelstva.

Carr-Saunders není velmi optimistický, pokud se týče možnosti změny těchto tendencí. Stále se nařiká na „nepotřebné“ děti, a umělé omezování porodů získává čím dále, tím větší kruh masy. Podle dnešního stavu vývoje můžeme tvrdit, že každá další generace bude brzy jen tři čtvrtiny předešlé generace. Zaraziti tento prudký, ba katastrofální pokles obyvatelstva, k tomu by bylo třeba opravdové sociální revoluce. Pro další vyhlídky naší společnosti zůstává pákou za se jen rodina.

Autor poukazuje na velkou péči britské vlády pro poskytování dostatečných bytů pro nejširší masy. Ale více než bytů je třeba péče o rodiny a děti. Autor navrhuje větší lékařskou péči pro bolesti a nebezpečí porodů v širších masách, zvláštní mzdy a platy pro početné rodiny („rodinná mzda“).

Zajímavý jest přehled světové natality. Ve všech „bílých“ zemích našel denatilitu, dokonce i v Japonsku. Zvláště „bílé“ země v zámoří naprosto už nestačí na to, aby plně obsadily vlastní území. Pokud se týče Evropy, vyzdvihuje autor jeden velký problém, který nastane tím, že národy jižní a východní Evropy vykazují ještě vzestup než nastane pokles, ačkoliv místně

se dá mluvíti o přelidněnosti jako v případě Italie a Polska. Další problémy místní přelidněnosti vzniknou v Číně a v Indii, kde autor nevidí šťastných konců.

Jistě, že populační problémy velmi brzo, dříve než se nadějeme, stanou se osou největších světových problémů hospodářských, politických a kulturních. Pokud se týče Československa, měli jsme už příležitost poukázat na fakt, že se bohužel nemůžeme při dosavadním vývoji zúčastnit na veliké „slovanské“ natalitě, na kterou právě autor poukazuje, a chci zde opakovati slova prof. Boháče, ředitele Státního úřadu statistického, která působí lapidárně na každého posluchače: jako dnes nás tíží problém nezaměstnanosti, tak nás jednou bude trápit problém denatality. Je to výstraha z nejpovolnějších úst doma, na kterou bychom měli dnes pamatovati dříve než by bylo pozdě.

Chceme tuto úvahu ukončiti poukazem na zásadu, kterou nám v populační otázce vnuká celá morální a náboženská soustava katolické nauky: nestarejme se o množství, starejme se o hodnotu, a nebudeme míti čeho se obávati od množství obyvatelstva. Hodnoty nedocílíme omezováním množství. Zde čekají naši státníci o politiku největší a nejnnutnější úkoly už pro nejbližší budoucnost.

Individuální a sociální v Církvi.

P. Fierens mluvil v katechetské sekci malínského kongresu o sociálním poslání Církve a jeho hlubokou řeč shrnuji v těchto několika větách: Je to podivuhodné! Církev, která si tak vysoko cení primátu individua, je též velkou školou lidského bratrství. Nauka a příklady jejího Zakladatele, její učení o vzniku života, o rovnosti, její dogma o obcování svatých a mystickém Těle, její ústavy charitativní, její obřady, všechna její činnost praví, že v ní je vše sociální a internacionální. Žádná jiná instituce si nemůže osobovat tento dvojitý charakter. Může nás to právem naplňovat hrdoostí, ale taky nás to těžce zavazuje. Dnes, kdy všechno věření a všechny revoluce se točí kolem sociální otázky a otázky mezinárodní, je poslání Církve katolické a tím i poslání naše, nejvýznamnější. Je proto třeba, abychom vynaložili největší úsilí na poznání sociální otázky, na poznání sociální nauky Církve. S ní prohlašujeme primát jednotlivce, prohlašujeme, že všechny lidské instituce, státní i odborové, musí respektovat v každém z nás důstojnost lidskou a náš křesťanský charakter, a že by byl konec svobody a štěstí, kdyby bylo individuum jen strojem. Ale současně si uvědomujeme, jak hlubokou práci koná Církev v duších. Církev svou prací, katechismem, nesčetnými ústavami náboženskými, vzdělávacími a charitativními, klade do duší všech občanů tutéž lásku, tytéž city, vytvářejíc mezi nimi opravdovou podobnost, ba více, skutečné příbuzenství, hlubší, než příbuzenství krve. Jaký to element jednoty, lásky a pokoje! Kdyby to pochopil svět, a kdybychom to v první řadě pochopili my katolíci, kdyby se o nás řeklo: „Hleďte, jak se milují,“ přispěli bychom nejvíce k uskutečnění sociálního míru. Neboť bychom vymýtili ze světa egoism, bezuzdnou ctižádnost, vykořisťování člověka člověkem, vše to, co mate sociální řád, Církev je strůjcem řádu sociálního, i řádu mezinárodního. Příbuzenství duševní, tak nutné jednotě a vnitřnímu míru národů, přesahuje hranice zemí a zabírá celý vesmír, všechny křesťany, ať náležejí ke kterémukoliv národu a ať jsou jakékoliv pleti. Církev uchovává v každém z nás a chrání koexistenci dvou lásek: lásky k vlasti a lásky k největší rodině, jíž je lidstvo.

—k.

Přikládáme k celému nákladu objednáací listky na
E. Psichariho: CESTA SETNÍKOVA
Objednejte!

Dr. Ferdinand Šteller:

Svätý Václav a Slováci.

Roku 1929eho oslavovali sme milénárnu pamiatku mučeníckej smrti svätého Václava, kedysi vojvodu českej zeme, dnes však i patróna samotnej československej republiky. Bola to vhodná príležitosť, aby náš mladý štát mohutne dokumentoval, že nastávajú nové časy, že po dlhých rokoch svetovej vojny a revolučnej nálady nastúpil zdravý evolucionizmus, tak jako se odzrkadluje v dedictve svätováclavskom. Zárukou a symbolom toho prielomu je práve sviatok svätého Václava, ktorý od roku 1929, teda od roku milénárneho, stal sa sviatkom celoštátnym.

Je pravda, že tradícia svätováclavská skvele sa prejavila i v tých búrlivých desaťročiach; náš zahraničný odboj v Rusku rozvinul sa pod praporem svätováclavským a dospel až po víťaznú bitku u Zborova v roku 1917tom; náš vnútorný odboj vyvrcholil v historickom októbri 1918, keď v Prahe na Svätováclavskom námestí so stupňov sv. Václava bol proklamovaný náš štát, a pri podakovacích zvukoch svätováclavského chorálu bola vyhlásená naša sloboda mohutnému shromaždeniu uradostených rodákov... Jednako, vojnová a povojnová demoralizácia držala vo svojom zajatí i mnohé umy a srdcia; dôležitá je i okolnosť, že svätováclavskou myšlienkou nedajú sa robiť prevraty, odboje... Po tomto porozumení, že svätováclavská tradícia v plnej sile mohla sa javiť a trvale a nepretržite pôsobiť len od roku milénárneho, od roku 1929, keď vaše burlivácke skrotly a mysli boli pokojnejšie.

Keď v rodnej zemi svätého Václava v Čechách takto trdné prichádzala k platnosti myšlienka svätováclavská, čo sa mohlo očakávať na Slovensku? Na tom Slovensku, kde svätováclavský ideál práve so svojím vrcholným obsahom štátnym a národným nemohol byť ani pestovaný, ani spomínaný — jako nebezpečný rival peštianskeho magyar állameszme?! Na tom Slovensku, kde svätováclavská tradícia prez tisíc rokov smela len ochabovať, upadať, umierať! Veru, bola ona ututlaná, utlmená natoľko, že mnohí najmä z radov inteligencie, ani nevedia, že i na Slovensku žila, že pôsobí nepretržite od tisíc rokov, hoc i ve forme skromnejšej, že naplňa sa obsahom bohatším, sýtejším, obecnejším...

II.

Svätováclavská idea bola vedome pestovaná a šírená našimi historikmi a buditeľmi.

Išlo v prvom rade o to, aby naša slávna minulosť veľkomoravská čím užšie bola spojená s veľkou dobou svätého Václava. Zárukou toho spojenia je svätá Ludmila, vychovateľka a bábicka sv. Václava, ináč manželka českého vojvodu Bořivoja. K tejto historickej skutočnosti pripojila sa tradícia, už kronikárom Kosmom zachytená, že Bořivoj pokrstený bol rukou apoštola Metodeja, a to na dvore Svätoplukovom. (Sr. Pastrnek, Dejiny slovanských apoštolov, 1902, str. 107—108.) Túto tradíciu podopiera i Bařko Škultéty, vidiac dôvod i v Žití (životopise) Metodovom, kde nielo zmienky o tom, že by Metod bol býval v Čechách, a to pokrstenie mohlo sa stať len na dvore Svätoplukovom. (Slov. pohľ. 1932, str. 38—39.) Tradícia sa ďalej rozvíjala a dospela k tomu, že na dvore Svätoplukovom pokrstený bol nielen Bořivoj, ale i jeho manželka sv. Ludmila, teda bábicka sv. Václava. Julius Botto spojuje dva panovnícke rody Mojmirovcov a Přemyslovcov i s rodinným sväzkom, hovoriac: „Svätopluk, nakloniac kňaza Bořivoja ku krstu, prijal jeho sestru za manželku.“ (Slováci, 1923, str. 13.)

Svätováclavskú ideu priamo do života uvádzal Andrej Radlinský. Bolo to práve po revolucii meruôsmej, teda v rokoch 1848-49, keď slovenskí a českí národovci vyvinuli čulú činnosť, aby pod korunou svätováclav-

skou spojily sa všetky kraje slovenské a české. Plán sa nepodaril, ale ani nezmaril. Myšlienka viacej nezaspala, šíriac sa postupne do všetkých záhybov národného organizmu. Radlinský vydal r. 1850 znamenitú modlitebnú knihu „Nábožné výlevy“ Od toho času podnes vyšla v trinástom vydaní. Je ona v rukách katolíckych Slovákov to isté, jako Transcius u slovenských evanjelikov. A do týchto „Nábožných výlevov“ napísal Radlinský život sv. Václava tak obsérne, poučne, verne dejinám i tradícii, že „Nábožné výlevy“ staly sa jedinečným propagátorom myšlienky svätováclavskej. Ani prirovnať sa nemôže kratušky životopisný náčrtok uhorského kráľa sv. Štefana k životopisu sv. Václava v tejto knižke. Hej, v takovomto pomere štyri razy väčšou intenzitou rozširovala sa učta k sv. Václavovi než k sv. Štefanovi!

Učta, šírená modlitebným tónom „Náboženských výlevov“, prejavila sa niekedy i tónom verejným, hlučným. Horecký, básnik cirkevných piesní, začína jednu takto: „Tam v kráľovskom Venceslava zlatoskvúcom pokoji...“ Kuzmányho inštalujú za patenátneho biskupa v Martine v deň sv. Václava 1860; slávnosť dokončujú Palárikovým Drotárom... Slota v knihe vydanéj na pamiatku vysvätenia Moyzesovho gymnázia v Banskej Bystrici r. 1860 píše o sv. Václavovi jako o našom. S týmito prejavmi súvisí i historická úvaha Sasinkova, podľa ktorej sv. Štefan, kráľ uhorský, pôvodne sa menoval Venceslavom — Václavom — Vácom, a po prijatí sviatosti meno mu zlatinizovali na Stefanus (Stefanos značí veniec. Slovesnosť, 1863, 100...).

Vôbec netreba si myslieť, že medzi Slovákami a obyvateľmi Hungarie nebolo Václavov. Spomeniem aspoň dva prípady. Najstarší rukopis slovenskej Biblie pochádza z r. 1468 a napísal ho majster Václav. Novelist Bernolákovej školy Ottmayer v zábavníku Zora na rok 1840 má rozprávku, v ktorej hlavná úloha pripadá bohobojnému Václavovi...

Radlinský a jeho družina rozhorlili sa ideou svätováclavskou nielen z príčin náboženských a štátnepolitických, ale i rečových. Práve vtedy zúril boj medzi

slovenskými gramatikármi. Jedni chceli štúrovčinu, druhí sa držali bernoláčiny a češtiny. Radlinský spolu s Hodžom a Hattalom sjednotiti bojujúce stránky kompromisom a to t. zv. slovenčinou opravenou, t. j. takou, ktorá spojuje Slovákov medzi sebou i pripojuje ich k ostatným slovanským nárečiam najmä českému a ruskému. To proto, bo opravená slovenčina je skoro čira staročeština. Tak to vyslovili v gramatike, ktorá vyšla po dohode všetkých stránok, tak Štúra, Hurbana a Hodžu, jako Radlinského, Palárika a Hattalu. Pravda, tou staročeštinou im bola čeština, bežná za doby sv. Václava a vôbec Přemyslovcov. Je to čeština, ktorá nemá prehlások a úženia, ani —ou, jak to z časti vidíme na dodatku k svätováclavskému chorálu: „Nedaj zahynúti nám i budúcim.“

Tradíciu, v tomto smysle vyvinutú na Slovensku, prosili by sme rešpektovať po krajinách celej našej republiky. Týmto heslom, rečove správne napísaným, vyhovie sa i literárne-historickému požiadavku, a myšlienke svätováclavskej dostane sa novej, silnej podpory pod Tatrami.

Za svätováclavskú tradíciu postavil sa v mene Slovákov i Matúš Dula, hovoriac na oslave Palackého v júni 1898: „Dovoľte mi vysloviť želanie, aby sa uskutočnily čo najskôr túžby Palackého, aby krajiny svätováclavskej koruny staly sa jednotným celkom, aby zlatá, slovanská, slavná, stovežatá Praha bola caput regni všetkých krajín svätováclavskej koruny.“

Dnes, keď i na Slovensku vydávajú sa brošúry o sv. Václavovi, jako to urobil Spolok sv. Vojtecha, keď i na Slovensku stavajú sa veľkolepé pomníky, sochy sv. Václavovi, jak to vidíme v Košiciach, dôrazne upozorňujeme na tradíciu svätováclavskú slovenského vydania. To tým viacej, bo sv. Václav patrí k svätým, ktorí sú uznávaní i v cirkvi pravoslávnej, jako sv. Cyril a Metod a iní. Najstarší životopis sv. Václava má Kyjev na Ukrajine a je písaný po rusky. I v tejto skutočnosti daná je budúca úloha svätováclavského dedičstva, ktoré do susedných Slovanov najjistejšie prenikne prostredníctvom Slovákov, tak jako to bolo voľakedy.

Dott. Marko Weirich:

Pád zlatého bloku: podmínky pro úspěch devalvací.

Vloni na jaře jsme už viděli trhliny tak zvaného zlatého bloku („Život“ ze dne 10. dubna 1935 „Chaos měnových názorů: boj o zlatý blok“, a ze dne 10. května 1935 „Zlatý blok z ptáčích perspektiv“). Tehdy jsme napsali, že „zhroucení zlatého bloku, ať se to s teoretického hlediska uznává jako správné anebo chybné, přece zdá se býti jen otázkou železné nutnosti, která dříve nebo později se dostaví. Československá devalvace toto nebezpečí už dávno před rokem správně odhadla; i kdyby se chtěly uznati teoretické námitky proti tomu činu, i kdyby výhody z toho byly postupem času anulovány devalvací ostatních zemí, je jasno, že takový operativní řez, když už takový býti musí, bylo nejlépe provésti dříve než později. Tak malý stát jako Československo nemůže ovlivňovati světový běh věcí, i kdyby mělo oprávněné námitky proti světové tendenci. Jiná otázka ovšem je, zdali dnešní mezinárodní měnové zavedení urovná cestu konečné stabilisaci měn, jak se doufá na straně librového bloku, anebo zdali tyto „řezy“ u ostatních zemí nebudou tak hluboké (stačilo by následování belgického příkladu), že československá měna bude opět „nahodnocena“.“

Tak jsme věc posoudili před půl druhým rokem; dnešní skutečnost to všechno potvrdila. Došlo i k druhé, definitivní a konečné devalvací naší koruny a bylo by to jistě mnohem bolestnější, kdyby místo těch dvou řezů byl jen jeden o celých 30 proc. najednou. O tom jistě nemůže nikdo pochybovati. I když můžeme z teoretického a zásadního stanoviska pronésti námitky proti devalvací vůbec, nesmíme přehlížeti, že s „taktického“ hlediska postup Československa byl správný, poněvadž předvídal včas měnové „kalamity“ ostatních zemí.

Jiná otázka je ovšem, zdali taktickému postupu na měnové straně odpovídá i taktický postup na neměnové straně. Na to narazí právě nejostřejší kritika naší první devalvace: jde zde o celý souhrn nejen cenové, mzdové a platové politiky, ale neméně i o opatření ve prospěch našeho vývozu cestov. daňových, dopravních, organizačních opatření. Bohužel po první devalvací se stal právě opak toho, co má správně doprovázeti devalvací, zdá se však, že vláda jest si těchto chyb spáchaných Malypetrovou vládou vědoma, že skutečně hledí uskutečniti to, co slíbila při první devalvací.

Jisto jest jedno, že devalvační operace může míti úspěch jen za těch dvou podmínek:

1. nenastanou-li retorsní opatření ciziny ať měnového anebo jiného rázu;

2. podaří-li se udržeti cenovou stabilitu doma.

Za dnešních okolností se zdá — není to ještě jisto — že první podmínka bude splněna. O tom svědčí „gentleman agreement“ mezi největšími držiteli zlata na světě, a to Francií, Anglií a Spojenými státy americkými. Ručí za to i okolnost, že devalvace se stala dnes už všeobecným „hříchem“, za který se nikdo nestydí. Naopak, poslední devalvace mají býti východiskem pro uvolnění mezinárodního obchodu vůbec a tedy začátkem nové éry světového obchodu.

Tato naděje není neopodstatněna, poněvadž je... v zájmu samotné Anglie. Tak jako Anglie jako první země provedla devalvací libry, ne v zájmu světového hospodářství, naopak jen ve prospěch vlastního hospodářství a hlavně svých zlatých dolů, které potřebovaly pro sebe i pro londýnské bankéřské domy stoupající cenu zlata, tak i tentokrát fedruje uvolnění mezinárodního obchodu. Ze ani v tom nezapře svůj egoismus, je vidět z posledních projevů anglických vládních činitelů, kteří vesměs dávají najevo, že začátek uvolnění překážek zahraničního obchodu nemůže začíti u Anglie, která udržuje „jen mírnou“ ochranu svého trhu; zapominají ovšem, že I procentní dovozní clo na největší mezinárodní trh, jakým jest Anglie, má mnohem větší význam, než řekněme úplný zákaz dovozu do Albanie anebo do Guatemaly. Mimo to jest právě anglická iniciativa v tom nutná i pro morální podepření celé akce se strany největších velmocí světa.

Nicméně i v Anglii přece jsou lidé, kteří vidí, že tak úzkoprse pojatý egoismus by přece sobě samému škodil, a tak radí, aby ve vlastním zájmu se přece uchopila anglická vláda této iniciativy. V tom ohledu jest nejenom zajímavo, ale i důležité upozorniti na jednu skutečnost, která unikla nejen naší, ale i mezinárodní kritice. Dohoda, jaká byla dnes uskutečněna volnou, spíše nezávaznou formou mezi Anglií, Francií a USA, odpovídá na vlas návrhu, který otisk vedoucí anglický finanční časopis „The Economist“ ve svém čísle ze dne 25. ledna 1936. To znamená, že návrhy tohoto časo-

pisu mají závažný ráz. Tím nabývá větší věrohodnosti nový návrh tohoto časopisu, který ve svém čísle ze dne 10. října 1936 navrhuje, aby anglická vláda sama z vlastní iniciativy navrhla jako první krok k uvolnění mezinárodního obchodu snížení, resp. zvýšení nyníjších cel anebo kontingentů o 1 dvacetinu, přistoupí-li k této dohodě aspoň tolik států, aby jejich zahraniční obchod činil třetinu světové směny zboží. Postupně by se přikročilo k dalším úlevám, až k úplnému zrušení kontingentů a k utvoření „Low-Tariff Club“, t. j. klubu nízkých cel. Proto snad druhá podmínka pro úspěch devalvace bude přece uskutečněna. Ovšem má v tom rozhodující slovo i vývoj mezinárodní politické situace.

První podmínka, to jest udržování cenové stability, jest dnes už těžší, a záleží na tom, jak která vláda umí soustavně tuto ožehavou otázku vyřešit. Nesmí se zapomínat, že nutným požadavkem devalvace jest deflace, a umění je v tom, jak ji spravedlivě provést. Samozřejmě to znamená na každý případ vyloučení rozpočtové deficity a znemožnění stoupání cenových hladin nejnütnějších životních potřeb atd.

V tom zase vyniká rozdíl mezi postupem Francie a Italie. Především jest nutno vyzdvihnouti psychologickou atmosféru, za které Francie provádí devalvací franku. V tom se liší také od Anglie a Belgie, které tento operativní zákrok učinily za úplně vyrovnaného státního rozpočtu, za zjevů deflačních, to jest poklesem cen a všech hospodářských čísel; dále bylo hospodářské a politické okolí klidné se silnou autoritou a vůlí vlády, vesměs okolnosti, které nejsou v případě Francie. Italie zase má k dispozici ukázněný hospodářský celek — který naprosto není jen byrokraticky nadiktovaným úředním šimlem, nýbrž jednotnou vůlí národní a hlavně pak v korporativismu organisovaným tělesem, s kterým přikře kontrastuje dnešní situace hospodářského a politického života ve Francii.

Ze t. zv. vláda lidu, a tím méně „lidová fronta“ neznamená ještě vládu pro lid, o tom je jasný důkaz příklad Francie, jehož dnešní představitel Blum ve stejné době, co už pomýšlel na deflacii a vyjednával o ni s USA a s Anglií, prohlašuje, že francouzští občané nikdy nevidí na zdích bílé vyhlášky devalvace, že devalvace znamená ochuzování chudých atd. Nemohli bychom skončiti s nesčetnými vskutku **ne demokratickými** činy Blumovy vlády, jen jednu nelze zde přehlížeti: přes to, že vláda vlastně už počítala s devalvací, vydává se tak zv. „Baby-půjčka“, půjčka s nejmenším obnosem 250 frs úpisu, který tedy byl vlastně nabízen nejmenším střádalům, dělníkům atd. k úpisu. Vláda přeřušila tuto půjčku až 2 dny před devalvací, ochuzujíc tedy vědomě nejširší lidové vrstvy, na jejichž kupní síle přece nejvíce záleží.

Jak chce Blum při dnešní politické a hospodářské nedůvěře s „pokusným“ obsazováním továren (jak se vyjádřil vůdce komunistů Thorez), stávkami, klouzavými mzdami atd. zabrániti dalšímu vzestupu cenových hladin, který byl už před devalvací v plném proudu, jest jiná otázka. Blumova vláda se však nezmohla na systematický zákrok proti drahotě a všecko nasvědčuje tomu, že reálné platy a mzdy ve Francii se snižijí ještě více se všemi těžkými následky na sociálním a tedy i politickém poli. I všechny sociální re-

formy budou marné, poněvadž nejsou promyšleny a fundovány dobře, a stanou se konec konců ještě větším ožebračením národa i samých dělníků.

Přihlížíme-li však k italské devalvacii, nevidíme jenom jednostranný měnový zásah, který přivedl, stále ve smyslu opatření, vyhlášených po řeči Mussoliniho z Pesara v r. 1927 hodnotu italské liry na kvotu 90 v poměru k anglické libře, to jest do starého poměru, který Mussolini vyhlásil jako nezměnitelný bod, který má býti vytesán do kamene; vidíme však současně stejný den vyhlášen celý soubor opatření, který jest nejskvělejším důkazem o tom, jak je italský korporativní systém dynamickým ústrojem, který se dovede nejrychleji a bez větších ořesů přizpůsobiti nejradykálnějším změnám z venku i zevnitř. Současně tato opatření jsou výmluvným činem opravdu demokratickým — pokládáme-li demokracii nejen za diskusi, anebo dokonce za stranicví, ale jako vládu pro lid, pro národ. V tom zeje největší propast mezi italským a francouzským příkladem, takže i oficiální „Temps“ musel prohlásiti, že žádná italská vláda před fašismem nedělala tolik pro dělnictvo, jako fašistická.

Italská vláda blokuje ceny určitých životních potřeb na dva roky, nesmějí se totiž změnit za tuto dobu; jsou to čizinec, voda, elektrické světlo a plyn, a také dopravní tarify, dále budou přísně kontrolovány ceny, které jsou v souvislosti se světovými cenami, současně se zrušuje clo „ad valorem“ na dovoz zboží (z r. 1931) a dává se vládě zplnomocnění, aby zjednodušila a odbourala celní a kontingentní systém postupně podle světového vývoje. Skutečně bylo ihned vyhlášeno snížení cel pro různé životní potřeby, od 15 až do 65 proc. Jelikož však stát potřebuje nutné výdaje hlavně pro hospodářskou valorisaci Habeše — a dosud finančně pomohli jen majitelé movitostí — byla současně vyhlášena 5procentní půjčka, kterou mají upisovati majitelé nemovitostí. Odůvodňuje se tím, že majitelé nemovitostí by měli také částečně největší výhodu z devalvace.

K tak velikým opatřením ovšem je nutno organismu, jaký může míti italský korporativní systém. Je zbytečné říci, že velkorysá opatření v celní politice italské našla velmi sympatickou odezvu zvláště v USA, a dokonce i ve Francii. V závěru musíme říci, že italská devalvace měla ohled na spotřebitelské vrstvy, mezitím co francouzská je neměla.

U nás v Československu můžeme bohudíky zjistiti, že není — alespoň dosud — té politické situace, která dnes vládne ve Francii, že máme poměrně politický klid, který jest nesen i jednotnou národní vůlí hájiti si samostatnost pro všechny případy, i v dnešní nejasné mezinárodní politické situaci. A jak jsme řekli, dnešní vláda dala najevo, že nehodlá opakovati hříchy, spáchané při první devalvacii, že skutečně i ona chce zabrániti **neodůvodněnému** (pojem, který ve vládní vyhlášce není, bohužel, ani definován!) zdražení, a přijíti skutečně na pomoc našemu vývozu lepší politikou celní, dopravní, daňovou a důkladnou organisací vývozu samého. Na tom všem záleží, snad více než na devalvacii samé. O tom nám řekne slovo budoucnost, jestliže i naše vláda bude skutečně vládou pro lid, což jest snad nejsprávnější definicí opravdové demokracie.

Státní intervence ve Francii.

M. W. Volební vítězství Lidové fronty ve Francii minulého jara vedlo rychle k apoteosi státu na hospodářském jakož i na sociálním poli. Blumova vláda se skutečně chvástá opravdovými žněmi zákonodárství. Hospodářská opatření zvláště rozšířila podstatně státní zásah do činnosti průmyslu, současně však uložila státu a průmyslu společně a nerozdílně těžkou odpovědnost, starati se o dobro nejširších lidových vrstev.

Tato stupňovaná státní intervence do důležitých průmyslových oborů není však novinkou v poválečné francouzské politice. Už za vlády Poincaréovy stát převzal určitou kontrolu nad důležitými průmyslovými odvětvími, jako draslo, petrolium atd., kde došlo k přímé státní kontrole nad největší částí celkové výroby. Toto období „aktivní“ státní účasti státu, diktovaná ovšem vojenskými hledisky, byla vystřídána v době hospodářské deprese spíše „pasivní“ politikou, která se spojila s jménem Tardieuovým. V této době byly dány k dispozici postižených průmyslů veliké úvěry, které byly čerpány ze zdánlivě nevyčerpatelných rezerv rozpočtových deficitů, jen za tím účelem, aby se zabránilo zhroucení velikých průmyslových koncernů. K červnu 1932 rozpůjčila takto rancouzská vláda na 3 miliardy frs různým bankám, loděnicím a filmovým společnostem. Stát musel čím dále tím více se účastniti i na běžné agendě těchto průmyslových koncernů, aby chránil vlastní zájmy, maje však stále před očima cíl, vrátiti soukromému podnikání co nejdříve kontrolu nad vlastní výrobou.

Hospodářské zákonodárství, jaké zahájila letos zase vláda Lidové fronty, se zakládá na opačném názoru, že totiž stát jest více než soukromý jednotlivec s to zajistiti normální běh velkých hospodářských jednotek a hájiti zájmy většiny společnosti. Pro vůdce Lidové fronty nejsou nové hospodářské zákony nouzovými opatřeními, nýbrž začátkem úplné přetvorby hospodářské organisace Francie. Z toho důvodu právě senát, strážce konservativních tradicí země, se postavil s větší vehemencí proti čistě hospodářským opatřením francouzské vlády, než proti stejně „revolučním“ opatřením sociálním.

První a nejlépejší zákrok v rozšíření politiky státní intervence byla **nacionalisace zbrojařského průmyslu**, která mohla býti odůvodněna vojenskými i morálními argumenty. Nicméně nemohl býti uskutečněn ihned pro finanční potíže státní pokladny. Stát totiž mohl vy-

vlastniti zbrojařské průmyslníky jen vhodnou odměnou a obnos nutný pro nacionalisaci celého zbrojařského průmyslu byl odhadnut na 1000 až 1500 milionů franků. Proto francouzská vláda potřebuje ještě hodně času k provedení tohoto plánu. S plánem státní kontroly zbrojařského průmyslu jest úzce spjata nucená **kartelisace leteckého průmyslu**, kterou začal zaváděti ministr letectví Pierre Cot už v předešlé vládě.

Návrh na zvýšení státní kontroly nad doly jest částečně odůvodněn depresí v tomto důležitém průmyslovém úseku. 65 proc. výrobních nákladů se skládá ze mzdy. Proto také doly byly nejvíce postiženy zvýšením mezd, zvláště po nedávných opatřeních sociálního zákonodárství. Hlavním úmyslem francouzské vlády jest udržeti nízkou cenu uhlí, které jest nejenom důležitou surovinou pro průmysl, ale také nepostradatelnou položkou v rozpočtu lidových mas. Nyní byly provedeny nucené fuse důlních společností, a stát má dnes rozhodující slovo v určování cen uhlí. Tato nová moc vlády už má své první účinky. Následkem zvýšení mezd žádaly důlní společnosti zvýšení cen uhlí o 20 franků, vláda však povolila zvýšení jen o 9 franků. Za tento ústupek vláda povolila podstatně zúžení dovozních kontingentů a nový zákon o uhelných dolech předvidá silné státní subvence pro ústřední uhelnou prodejnu. Tímto zákonem chce stát také zlívelisovati ziskovou marži různých dolů. Takto bude však nucen zakročiti stále více i ve finančních obchodech důlních společností.

Nejvíce vyniká rozšíření státní intervence v **reorganisaci zemědělství**, hlavně utvoření nového Obilního úřadu. Tato organisace, za spolupráce družstev, má vykoupiti větší část obilní sklizně a disponovati jí postupně podle potřeby. Současně má kontrolovati dovoz a vývoz. Zvláštní výbor určí na začátku výkupního období jednotnou cenu pro celou zemi. Tento systém bude financován zápůjčkami emisního ústavu Banque de France, které se letos odhadují na 3500 až 4000 milionů franků. Ministr zemědělství M. Monnet ohlásil podobná opatření i v jiných zemědělských oborech. Mezitím nedávno odhlasovaný **zákon o víně** kontroluje takto i tento důležitý obor francouzského zemědělství.

Na podzim jsou na obzoru další opatření pro státní intervenci. Nový návrh zákona, podaný poslancem M. Candace a podporovaný vládou, žádá **ústřední kontrolu nad celým francouzským obchodním**

Z domu

Já znám ten motiv každodenních a přece nezevšedněných cest

po kterých denně jinak se chodí ve srážnost úskalí

Mne podzim nemůže už splést

Plakaly

kdž jsem odjížděl a řek

Za rok zas budete jinak a jinou modří kvést

Podzim už znám Podzim už nepálí

Jest těšící rukou matčinou

Pryč žhavá úskalí

Smutek je zdlouhavý

i kdž své srdce dám do rukou

jež pohladí

Vždyť všechno bylo krásné a dlouho trvalo

Ty podzime mediku

zkrat chvíle bolesti daleko víc než bylo trvání

zkus svoji léčbu

Ty o ní dosud nevíš zda dobrá je či není

Já ti na jaře za rok vydám vysvědčení

loďstvem. Podle návrhu Národní hospodářské rady má být karteliso-
van také filmový průmysl. Reforma emisního ústavu **Banque de
France** byla už provedena. Jak upozorňujeme jinde, nový guvernér
M. Labeyrie bude silnou brzdou pro vládní úvěrovou politiku. Nic-
méně různé živly by chtěly mimo reformu emisního ústavu **reformu
úvěrové politiky vůbec**. Podobné plány jsou plodem zvláště mlad-
ších socialistických intelektuálů, pod vedením M. Leona Jouhaux-a,
který předsedá svazu průmyslových dělníků (Confédération Géné-
rale du Travail). Jouhaux není jenom členem bankovní rady Banque
de France, nýbrž také členem výboru čtyř, který za předsednictví
guvernéra Labeyrie-ho má určit denní úvěrovou a měnovou poli-
tiku emisního ústavu. Tato skupina chce, aby Lidová fronta za-
brala úplně Banque de France, a to jako počáteční krok k systema-
tické reformě celého hospodářského systému ve Francii. Pak má ná-
sledovat nacionalisace bankovního systému, což by nutně vedlo
k ústřední kontrole francouzské hospodářské politiky ze strany stát-
ní instituce. Jak se zdá, Jouhaux bude asi nástupcem Blumovým.

Každý pokus, uskutečnit tyto socialistické teorie, by však zna-
menal určitý rozklad Lidové fronty pro odpor, který kladou konser-
vativnější živly levice, jako na příklad radikálové. Oba tábory se
nelíší sice v cílech, jako spíše v otázkách postupu. Oba směry se
shodují v tom, že chtějí přetvořit hospodářský a sociální systém
Francie, cestou bezkrvavého vývoje, v nový společenský řád, ve
kterém soukromé podnikání a soukromý zisk má ustoupití ústřední
řízení hospodářství v zájmu celku. Socialisté by to však chtěli
provést rázem a radikálně, zatím co „radikálové“ by chtěli postu-
povat opatrně, ponechávající času i vývoj společnosti. Ať je tomu
jakkoliv, prozatím byly provedeny jen první kroky. Nicméně jeví
se už první účinky, které jsou více než nepřijemné, a projevují se
silným zvýšením cenové hladiny, a stupňovaným přehodnocením
francouzského franku, což vyvolává už nespokojenost a masovou
psychosu. Podzim postaví Blumovu vládu před rozhodnutí: sociální
reforma s devalvací, anebo s devisovou kontrolou? Zdá se, že cesta
dr. Schachta měla za účel sondovat půdu především po této stránce.

Mimo finanční stránku, která jest nejslabším, a snad i fatálním
bodem Blumovy politiky, jde zde však také o hlubší problémy, t. j.
o vytvoření „nového“ společenského řádu. Jak je vidět z předcho-
zích náznaků, mají francouzští socialisté skutečně na mysli pro-
vésti nejradikálnější zespolečenštění národ. hospodářství. Bude to
opačný omyl liberalismu, bude to hrubý státní industrialism, který
má zabezpečiti třídní nadvládu hlavně levičáckých stran, a s jakým
prospěchem pro „proletariát“, to dokáže, bohužel, snad příliš brzy
budoucnost. Mělo by se namítnouti, že moderní vývoj vede nutně
k řízení hospodářství, k socialisaci výrobních prostředků, pouka-
zuje se při tom i na různé korporativní státy, počínaje Itálií atd.
Dotyční si však neuvědomují podstatných rozdílů mezi různými
formami státních zásahů do hospodářství, neuvědomují si, že zvlá-
ště italský korporativní systém je v naprostém rozporu se státní
industrialisací, jak ji uskutečnil ruský bolševismus a jaký chtějí za-
vésti ve Francii; že přes rozhodné zamítání liberalismu přiznává
podnikání jednotlivcovu důležité místo, které mu přísluší, že pro-
vedl vlastně harmonickou výstavbu celého společenského organis-
mu, který už dnes má náběh k samosprávě a k subsidiárnosti, takže
možno říci, že snad Itálie dojde k pravé demokracii (která nezna-
mená stranictví) mnohem dříve, než mnohé jiné země.

Jedno jest jisto, že Francie se nachází před osudným obratem.
Vítězství socialismu ovšem by ji vedlo k hospodářské, sociální a
politické zkáze, zvláště pak právě zahájený státní industrialism.
Tedy i ve Francii dojde k rozhodnému boji o nový společenský řád.

O blahorečení G. Toniola.

Se jménem Josefa (Giuseppe) Toniola se nesčetně-
krát setkáme, budeme-li studovati historii katolicis-
mu v Itálii od 60. let minulého století. Byl z nejvýraz-
nějších postav italských, v době prudkého nátlaku
proti Církvi byl nebojácným bojovníkem za její prá-
va a svobodu a mužem svatého života. Tento profesor
na právnických fakultách v Modeně, Padově a Pise byl
však též iniciátorem v oblasti sociální a v krásné řadě
velkých sociálních pracovníků, připravujících encykli-
ku „*Rerum novarum*“, připadá mu jedno z nejčestněj-
ších míst. Proto je příkladem v dnešní době, ve které
sociální otázce připadá tak význačná úloha, příkladem
katolíkům, kteří ještě s velké částí si neuvědomují, že
pro ně byly napsány dvě slavné encykliky: *Rerum no-
varum* a *Quadragesimo anno*, z nichž často neznají
dobře ani jednoho odstave, ač o nich tolik hovoří. —
G. Toniolo nemá života příliš složitého, není v něm
náhlých obrátů, ale je v něm velice mnoho práce, tolik
práce, že se právem divíme, jak ji mohl vykonat jeden
člověk. Narodil se v Trevisu 17. května 1845, zname-
nitě studoval na střední škole, a již tehdy ho měli rádi
pro jeho přímou povahu, pro jeho ušlechtilost a lásku
ke studiu. Práva vystudoval na universitě v Padově,
kde též zahájil svoji kariéru universitního profesora.
Odtud přešel do Modeny a pak do Pisy, kde zemřel ve
věku 73 let 7. října r. 1918. Tedy všední život univer-
sitního profesora, který 50 let přednášel posluchačům
vysokou právní vědu, ale za tou vnější všedností jest
ukryto bohatství hluboké, nevšední práce. Toniolo
bral své poslání jako poslání apoštola pravdy, a proto
byl svými posluchači milován, a proto odchoval tolik
nadšených pracovníků. Kdž italská inteligence pod
vlivem pozitivismu a pak idealismu a působením zá-
sad liberalistických se stavěla v šik proti skále Petro-
vě, Toniolo s katedry universitní a v četných vědec-
kých dílech, šířených i za hranice Itálie, poukazoval
na výsostné postavení práva a spravedlnosti a zasa-
hoval účinně v době ustavování se nového sjedno-
ceného státu italského ve vypracování zákonodárství.
Tak mi připadá náš dr. František Nosek, který rovněž
svým životem a svými znalostmi se skvěle uplatňoval
v bouřlivých chvílích poválečných při tvoreni naší no-
vé konstituce a po celou dobu své zákonodárné čin-
nosti. Toniolo se dobyl autoritu, kterou musili respek-
tovat i nejvášnivější odpůrci katolické Církve. Poně-
vadž jeho jméno se stávalo známým po celé Itálii, není
divu, že na university, na kterých přednášel, se hrnulo
mnoho žáků. A poněvadž poslouchali učitele zvlá-
ště významného, není divu, že odcházeli z university do-
bře připraveni a byla jim svěřována v Itálii místa důle-
žitá. I kdž jejich víra, vlivem prostředí, nebyla pevná,
jejich rozhodování bylo správné a pak jistě jim svítil
krásný a čistý příklad učitelův. Nepochopili bychom
rozmachu katolicismu italského od osmdesátých let
minulého století, kdybychom zapomeli na Toniola,
nebo Ferriniho, na jejich universitní působení a na
jejich dílo. Jejich život a dílo vydaly svědectví o účin-
nosti práce neznámé na pohled, nedoprovázené agitací
všeho druhu. Tato vědecká činnost přetváří prostředí
inteligence a síla osobnosti zmiňuje odpor i největ-
ších odpůrců. To jest jedna složka, kladná složka To-
niolova života: Dílo dobře dělané a dílo poctivé, po-
něvadž jeho zákonem byla láska k nesmrtelným du-
ším, jež byla zvyšována dětskou láskou k Tvůrci nebe
a země a tvůrci vši inteligence. Ale tímto dílem nebyla
vyčerpána agilnost Toniolova. Od revoluce v r. 1848
do konečného vítězství, do dokonání sjednocení Itálie,
tedy do r. 1870 uplynulo sice málo let, ale byla to leta
skutečně bouřlivá a pro Církev v Itálii velice těžká.
Všeobecná nálada byla revolucionářská. Vláda ve Flo-
rencii i v Turině, dříve než se stalo hlavním městem
město papežského státu, Řím, byla v rukou vyložených
zednářů. Italská šlechta a italská inteligence byla jimi
soustavně ovlivňována. Totéž, co se dalo ve Francii

Finanční stav Itálie.

—alm— Druhým pololetím 1936 se začíná třetí hospodářský rok, zatížený nákladem na východoafrickou válku. Náklad ten začal v rozpočtu 1934-5 a dosáhl v následujícím údobí 1935-6 vrcholu, 1936-7 a dokonce snad ještě později potrvá. Výlohy tohoto tažení jsou sice zúčtovány pravidelně ve státním rozpočtu, ale **odděleně od běžného, rádného rozpočtu**. Tato metoda má tu velkou výhodu, že může být rádný rozpočet kdykoli snadno zveřejňován, což působí na obyvatelstvo uklidňujícím a příznivým dojmem.

Finanční rok 1935-6 právě se skončil. Preliminováno bylo okrouhle **18 miliard příjmů, 19,7 miliardy výdajů, tudíž schodek 1,7 miliard lir**. Válka s Habeši vypukla dne 3. října 1935, tedy na začátku minulého rozpočtového roku, a dne 18. listopadu 1935 byly vyhlášeny sankce. Italský průmysl záhy předsedal, vývozní obchody a podniky, jež byly nuceny pro nedostatek surovin zkrátit pracovní dobu nebo zastavit práci vůbec, zažádaly si o státní podporu, celní příjmy klesly, úroková míra značně stoupla; následek toho byl, že veškeré rozpočty a různá dobrá předsevzetí — padly. Jaký bude konečný výsledek „normálního finančního rozpočtu 1935-6“? To nelze odhadnout ani přibližně. Uveřejnění se očekává v pozdním podzimu a veřejnost je na číslice právem velmi zvědavá.

Těž v příštím normálním rozpočtovém roku se k válce vůbec nepřihlíží. Rozpočet ten je takřka ideální a na italského ministra financí by jistě hleděli všichni jeho zahraniční kolegové se zájvostí — kdyby ten rozpočet se shodoval s tvrdou skutečností. Vždyť veškeré výdaje v něm jsou preliminovány 20,291 miliardami lir (to jest přesně o 646 milionů více než roku předcházejícího) a příjmy 20,311 miliardami lir. Zvláštním opatřením, jako zavedením mládežnické daně, dávkou z kapitálových příjmů, automobilové daně přepravní a přísným vymáháním poplatků má být zvýšen příjem státní pokladny o 2,189 mil. proti roku předešlému. Výdajové položky byly současně seškrtnuty o 2,323 mil., největší z nich je škrt 900 milionů lir státního příspěvku ke krytí schodku státních drah a 750 mil. lir válečných pensí. Železnice si musí vydělat sama na úhradu schodku, a to zvýšením sazeb (přes pokles provozu), čímž má vytěžít 400 milionů lir a slevami závazků vůči státu ve výši 425 milionů lir. V praxi zklamal doposud každý rozpočet.

Válečné výlohy.

Podle informací Úředního listu, uveřejňovaných po troškách, investovala Itálie do východoafrického podniku **celkem 12 miliard lir**; v této sumě jsou prý též obsaženy výlohy za zbrojení na souši i na moři, s tažením související. To by nebylo vzhledem k rozsahu války ani tak mnoho. Je to suma, která se dá z velké části naplnotím finančních sil sehnat. Ministr financí Thaon de Revel prohlásil nedávno ve sněmovně, podáváje rozklad k rozpočtu 1936-7, že

před a při Velké revoluci, pozorujeme v Itálii o 50 let později, ovšem v měřítku daleko větším a nebezpečnějším, poněvadž šlo v vyšší hodnoty. Ve Francii šlo o odstranění jedné královské dynastie, v Itálii šlo o nastolení dynastie, ale zároveň o zničení Církve. Takový byl plán dobře připravený a i dobře prováděný. Moc vládní měli liberálové, nejvášnivější zednáři, liberalism vládl. R. 1864 vydává papež Pius IX. povestný „Syllabus“ proti modernistickým bludům a byla proti němu zahájena palba celého evropského a amerického vzdělaného světa. Mládež byla prodchnuta revolučním duchem, kněžstvo, poněkud načichlé jansenistickými ideami, nedovedlo ji — až na Dona Bosca — strhnout pro Církev. Řím se konečně stal hlavním městem sjednocené Itálie, a byl zahájen soustředěný nápor na „Řím“ papežský. Církev byla ve stavu dosti smutném, biskupské stolce byly neobsazeny, náboženský život byl oslaben. A tehdy Toniolo za silného sociálního boje kladl základy k dílům, která nejen mnoho zachránila, nýbrž znamenala i výboj. Založil „Katolickou unii pro sociální studia“, „Kongresy sociálních věd“, „Lidovou jednotu italských katolíků“, „Unii katolických žen“ a konečně zavedl „Sociální týdn“ Svými přednáškami na četných kongresech budil porozumění pro sociální otázky, pro zakládání odborových organizací dělnických, vzněcoval k činnosti. Proto byl v celé Itálii nejen znám, nýbrž i milován a po jeho smrti poctil ho Benedikt XV. velkým uznáním, když napsal, že „přeje všem obdivovatelům toho velkého učitele, aby následovali jeho skvělého příkladu bezvýhradně oddanosti svatě Stolicí, zbožnosti, neporušenosti života, činného a neúnavného apoštolátu pro hmotné a občanské dobro národů a pro příchod království Ježíše Krista do lidské společnosti“ Nemůže být větší chvála pro muže, jehož věřící lid uctívá jako světce. Episkopát vyhovuje přání lidu, aby byl Toniolo blahověřen a vydává modlitbu za jeho svatořečení.

čas pro uveřejnění celkového nákladu na sedmiměsíční válku ještě neužral, že však již dnes může prozradit, že svět užasne, jak **levný to byl podnik!** Pak však jen jako mimochodem se zmíní o nákladu na „policejní akce“; tento eufemistický výraz znamená půlmiliónovou armádu. Tím naznačil, že bude i v budoucnu nutno obětovat ještě notný peníz. V té akci nejsou ovšem zahrnuty správní výlohy koloniální, veřejné práce gigantických rozměrů a stavba silnic.

Jak má být financována válka, ony policejní akce, které po soudu odborných kruhů tvoří jednotný útvar? Kdo zaplatí miliardové částky mimo normální rozpočet?

Jak známo, byla zamítnuta původně zamýšlená dávka z majetku ze všeobecných hospodářských důvodů, ač Ducemu byla velmi sympatickou. Též nebyly zvýšeny daně k úhradě mimořádného válečného hospodářství; takové zvýšení by totiž určitě vyvolalo nepřívznivou náladu obyvatelstva, čímž by vzešla, jak Mussolini řekl, škoda, která by nevyvážila finanční úspěch. Zůstává tudíž pouze oběh bankovek a úvěr — půjčí-li kdo — jako zdroj financování. Vláda byla pevně odhodlána za žádnou cenu si nepomáhat inflací a tak cedulová banka mohla jen nepatrnou měrou zasáhnout k roztočení kol válečného hospodářství. Podle údajů ministra financí v parlamentě stalo se tak třemi miliardami lir, t. j. 25 proc. průměrného normálního cedulového oběhu.

Válka, zbrojení a policejní akce byly tudíž dosavad financovány dalším zadlužením státu, bez ohledu na tisk dvou miliard lir nových bankovek, z nichž polovina prý zas byla vzata z oběhu. S šibeničním humorem doložili k tomu exponenti italského finančního světa, že za takových poměrů už skutečně na tom nezáleží, vzrostou-li dluhy o několik desítek miliard.

Zpodrobnění finančních pramenů státní pokladny:

a) Příplatky 15 lir na nominale 100 lir pro konversi velké (60 miliard překročující) 3 a půlprocentní půjčky na 5 proc. Doposud byly podle odhadu odborníků konvertovány dvě třetiny, t. j. 40 miliard, což vyneslo státní pokladně 6 miliard lir.

b) Nové vydání 5proc. národní půjčky.

c) Nová emise devítiletých pokladničních poukázek.

b) a c) jsou emise běžné, upisování se děje „mírným tlakem“; erár jimi platí domácí dodavatele a proplácí zahraniční cenné papíry, které nutno podle vládního nařízení odevzdávat. Množství těchto papírů se páčí na 2 až 8 miliard lir. Odevzdanými devisami proplácí zas erár zahraniční dodavatele válečného materiálu; zásob devis a zlata u cedulové banky bylo použito pouze ke krytí normálních pasiv zahraničního obchodu.

Jakým způsobem se podařilo umístit 5proc. národní půjčku a devítileté pokladniční poukázky? Bylo jednoduše vládním nařízením příkazáno ukládat v nich v celé Itálii obvyklé stavební vklady a peníze blokované omezením dividend.

d) Zlatý dar lidu, jenž podle slov ministra financí vynesl „mnoho set milionů“.

Finanční příprava války.

Uvažujeme-li o všech těchto opatřeních zajišťujících státu devisky k vedení války a zaručující mu ovládnání liry a celé cenové politiky, musíme doznat, že vše bylo připraveno s opatrností a důmyslem: začalo se v květnu 1934 nuceným orazitkováním zahraničních cenin, 8. prosince 1934 byly povinně nabídnuty státu zahraniční pohledávky, 9. května 1935 museli veškerí v království bydlící Italové odevzdat zahraniční ceniny a italské ceniny v zahraničí cedulové bance, v srpnu 1935 byly tyto papíry převzaty státem výměnou za devítileté pokladniční poukázky. Zahraniční pohledávky byly proplaceny v lirách.

Současně dostaly italské banky v cizině rozkaz, aby se zbavily závazků a udržovaly co možná největší peněžní hotovost. Toto opatření se skvěle osvědčilo, takže ony banky v cizině dostaly všem požadavkům při vypuknutí války a sankcí. Doma pak bylo čeleno inflaci, neboť jí by se vymknula vládě z ruky kontrola cen a celého hospodářského života. Proto bylo též zakázáno zneužívat cedulové banky k financování válečného hospodářství. Zúplna se to ovšem nepodařilo, bylť koncem prosince 1935 oběh bankovek okrouhle o 3 miliardy větší než průměr roku 1934, pak však v květnu 1936 poklesl o 1,045 mil. lir. Místo cedulové banky byl pověřen polo-státní úvěrní ústav „IRI“ pro válečné úhrady. IRI prodal již během 1934 a 1935 za okrouhle tři miliardy lir své akciové zásoby a výnos dal k dispozici třem největším bankám italským a válečnému průmyslu přímo.

Vedle toho bylo účinně čeleno snaze zbavovati se liry nebo s ní spekulovat. Ministerská rada se usnesla v srpnu 1935 v Bolzanu na řečeném omezení dividend, čímž byly jednou ranou zasaženy dvě mouchy. Státu plynuly peníze za pokladniční poukázky, kterýchžto peněz by bylo bývalo jistě použito k spekulaci. Bankám bylo přísně zakázáno půjčovat peníze k bursovním a jiným spekulacím, dále byl zámyslně podvázán stavební ruch, aby lidé nemohli investovat tímto způsobem.

Dosavadní úspěch těchto protiinflačních opatření je zřejmý z číslic udaných ve sněmovně ministrem financí:

	leden 1935	listopad 1935	duben 1936
index cen ve velkém	280.23	355.66	368.80
index cen v malém	373.50	416.30	417.00
		srpen 1935	
index akciový	35.33	40.67	38.00

Hodnotíce tyto číslice, musíme přihlížet k tomu, že ty ceny byly v četných úsecích vyhnány do výše kursovní ztrátou liry a jistým nedostatkem zboží.

Priniesol individualizmus svetu šťastie?

Svet pred Kristom stal na základoch pohanstva. Samotný ľudský rozum sotva sa kedy prebil cez jeho hranice. Boly to iba vzácne výnimky. Židia, jediný monoteistický národ staroveku, žiarlivo strážili svoje náboženské tradície. Antipatie ostatného sveta voči Židom lokalizovaly židovský monoteizmus na malé územie Palestíny. Odtiaľ sa von nikde nedostal.

Môžeme povedať, že politeizmus ostatných národov staroveku bol založený na individualizme. Jediniec bol normou sám pre seba vo všetkom. Aj v náboženstve. Staroveké školy neboly autoritatívnymi inštitúciami, ktoré by ovládaly verejný život jedným smerom. Verejná mienka, náboženské názory i samotná filozofia sa triedila dľa jedincov. Jednotného princípu vôbec nebolo. Tak potom vyzeralo aj náboženstvo. Nebol tu systém bohov, ale všeobecný chaos, v ktorom sa nevyznali ani samotní haruspikovia.

Ten zjav ovplyvňoval aj psychológiu doby. Nad jedincem vznášalo sa husté šero, ktoré nijako nemohol preraziť intelekt starého veku. Vidíme tu i tam jasnejšie záblesky bystrejších postrehov, ktoré majú dávať direktívy pre život. Týká sa to čiste len teoretických náuk. *Etika staroveku bola iba v plienkach*. Najdeme síce tu i tam hlavné etické princípy, ale tie sú často zdeformované praktickým životom. Z chrámov vznáša sa dym k neznámym božstvám. V Karthagu Moloch sa sýti krvou nevinných detí. Bojuje sa na všetkých stranách v neistom ovzduší a o neistý cieľ. Báje starého Egypta ustúpajú zástupu rímskych a gréckych bohov živejne zápasiacich medzi sebou o prvenstvo.

Tak potom aj vyzeral život súčasnej spoločnosti. Historik Menzel píše o padu starého Grécka: Nízke duše nechápu vysokých cieľov filozofie, pestujú škodoradostne dialektické umenie, aby sa vysmiali strachu pred bohy a úcte pred starodávnymi mravnými zákonmi. . . Umenie a poezia byly iba prostriedkami, aby sa ľud pobavil a pokochal; nijako neboly na to, aby ľud polepšily a zošľachtily.¹

Individuálne náboženstvo punských veľmožov bolo náboženstvom zúfalstva. Je to všade tak, kde prekviata kult démonov. „Karthago padlo, pretože zostalo verné svojej vlastnej filozofii a vyviedlo dôsledky zo svojho svetového názoru. Moloch zjedol svoje deti.“²

Čína vždy predstavovala typ racionalistického štátu nielen v politicko-štátnom živote, ale aj v náboženstve. Tu môžeme hovoriť o racionalistickom náboženskom individualizme v plnom smysle. Konfucius nebol natoľko náboženským učiteľom jako výborný organizátorom Číny. Všade tam, kde náboženstvo tvorí sám ľudský rozum bez ohľadu na tradície minulých vekov a bez vyššej mravnej autority, celý pojem náboženstva sa obmedzí na prázdne filozofické predstavy, ktoré možno meniť dľa ľubovôle jedincov.

Indický budhizmus je tiež viac filozofickým smerom: „rozumovou hrou, jakú hrali trebas grécki sofisti, vyhádzajúci do výšky svety a chytajúci ich jako lobdy.“³

Z toho jasne vidíme, že individuálne nauky anticých učiteľov nijako nevyhovovaly všetkým stránkam ľudského života. Mohly vyhovieť iba jednej: obrazotvornosti. Na potreby nekonečného ducha sa zabúdalo. Nad Rímom začiatkom cisárstva poletoval celý roj bohov. Živá fantázia Rímanov rozdrobila ich funkcie natoľko, že každá denná maľuckosť mala svojho boha.

U Rímanov vo verejnom živote platilo individuálne právo. Ohľadom kultúry vytvorili veľa pozitívneho. Jako výborní organizátori nemali v súčasnom svete

nijakých súperov. Avšak v mravnom živote nemohli byť „lumina“. „Tým viac bola spiata mravná korrupcia jednotlivých kruhov s celkom.“⁴

Denný život je vždy ehom toho ideového sveta, ktorým je nabité ovzdušie. A jaký bol život antickeho sveta? Stačí prezreť dejiny antiky na krátko. Jej historia je písaná najviac krvou a slzami. *Politická moc je založená na vraždách a krutom despotizme*. Posledný panovník z dynastie Ptolemaiovcov, Physkon, dľa historika Menzla, poslal Kleopatre do Alexandrie na jej narodeniny svojho vlastného syna rozsekaného na kusky, aby sa takto zavďačil krvižiznivej matke.

Ten istý historik Menzel vypráva o Kleopatre aj iné kuriozity. Jej „božská“ cesta do Tarzu je plná neobyčajných scén. Loď si dala ozdobiť zlatom. Veslá byly zo striebra. Ona sedela v purpure pod bladáchynom a okolo nej kľáčali malí chlapeci — eroti a malé dievčatá — grácie. Vonný dym zahaloval jej „nebeskú“ postavu. Na pobreží v Tarzu shromaždený ľud vykrikoval s jasotem, že prišla Afrodita, aby s Dionýzom (Antonius) slávila priateľské shľadanie.

Tu vidíme jasne kde až sa môžu ľudia dostať, keď nie sú vedení nadzemskou nábožensko-mravnou autoritou v najdôležitejších otázkach svojho života. Smutné následky dedičného hriechu vystupujú pred nami jako nejaká kliatba nad svetom. Zdá sa, jako by ľudstvo navždy malo zostať v moci démona. Vergilius, predstaviteľ zdravého pohanstva tuší obrat dejín i ideovú zmenu a volá prorocky: „incipere, parve puer, risu cognoscere matrem.“ Pohanstvo sa prežilo. Nezadržiteľne klesá z tej výšky, na ktorú ho zdvihol ľudský duch ovládaný klamnými predstavami o podstate božstva. V duchovnom svete nastáva vakuum a z neho živa tragika pohanstva. *Prichádza kresťanstvo s novými životnými hodnotami* a nimi pretvára svet.

Tým vlastne bola zasadená smrteľná rana individuálnym nozorom starého veku. Kristus priniesol svetu objektívne kredo v trojjediného Boha a mravný život podeprel nemeniteľnými etickými zákonmi. Človek — kresťan necíti už boľastnú prázdnotu pohanského sveta. Nie je nútený hľadať svetonázor na vlastní päsť. Za slovami Kristovými stojí autorita samého Boha. Človek stáva sa adoptovaným dieťaťom Božím a tým aj zákonitým dedičom všetkých nadprirodzených statkov. Smysel ľudského života treba hľadať v absolútnu. *Zemské žitie samo v sebe bolo by najväčšou tragikou, keby sme ho nehodnotili „sub specie aeternitatis“*. Kresťanstvo vie uspokojiť aj tie najintímnejšie aspirácie ľudského srdca. Nie uspokojivo rozriešiť aj najväčšie záhady, na ktoré pohanstvo nemalo odpovede. A čo ja hlavne: za pravdu evanjelia nám ručí sám Kristus svojím Božstvom.

*

Veky prešly. Svetové dejiny urobily do predu milové kroky. Človek vyrástol na slunečných lúčoch, ktoré vyžiaruje Kristove evanjelium. A tu otvára sa pred naším zrakom nová záhada. Svet definitívne poznal, že jeho záchrana je možná len v ovzduší kresťanstva. Temer precítil tep lásky Kristovej k ľudstvu. Veď vzťah Krista k svetu nebol založený na servilnom strachu Starého zákona. Kristus stáva sa otcem a človek jeho dieťaťom. Spoločne ich spája láska a nie strach. Kristus chce urobiť každého človeka nekonečne šťastným nie na niekoľko rokov, ale na celú večnosť.

A pred zrakom odohráva sa nám znovu tragédia Luciferovho padu. Ľudský duch je prihrdý na svoju „nekonečnosť“. Túži sa vymaniť z púť, aj z tvých, ktoré mu dávajú smer, aby nepoblúdl. Chce brodiť po nivách individuálneho raja. „Non serviam“ zneje aj teraz pe-

⁴ Schönere Zukunft: 20. Sept. 1936.

¹ Schönere Zukunft: Staaten der Geschichte — ohne Christentum. 20. Sept. 1936.

² K. G. Chesterton: Nesmrteľný človek, str. 175.

³ K. G. Chesterton: Nesmrteľný človek, str. 152.

kelný vzdor démona búriaceho sa proti autorite Božej. A začína sa boľastný útek pred Bohom. *Deti utekajú pred otcom*. A nebadajú, že utekajú do istej záhuby. Človek zabúda, že pravé šťastie musí byť obmedzené zákonmi. Avšak musí byť obmedzené len negatívne, aby sme boli chránení pred nešťastím. Nik nepovie, že kolajnice obmedzujú vlak v jeho slobode.

A zase vyškiera pred nami svoje zuby individualizmus. Žiada autonómiu rozumu, svedomia a morálky. Nik vraj nemá práva obmedzovať človeka v jeho slobode. Kto tak hovorí, ten nemá ani poňatia o fyzických a morálnych potenciách jedinca. Preceňuje jeho sily ako optimista Rousseau. Denná zkušenosť je zásadne proti takému optimizmu. More všelijakej biedy, kliatba hriechu a chaos v sociálnom živote národov sú dosť jasnými pomníkmi rajskej tragédie.

Individualizmus vo svojich dôsledkoch obracia v rymy každú etiku. Je isté, že etika, keď má priniesť harmoniu do života jedinca i do celej spoločnosti, musí stať na objektívnych základoch. *Bez Boha niet etiky*. To si musí uvedomiť každý filozof i sociológ. Či možno vážne brať názor evolucionistov, ktorí mravnosť vyhlásujú za výsledok hospodárskych vzťahov medzi národmi? *Prv než sa začaly tie vzťahy, mravné zákony už boli napísané v ľudských srdciach*. Životné podmienky a obvyklé životné predsudky sú dve rôzne veci. Dľa Nietzsche filozofia morálky je iba akademickou formou zdedených imperatívov. To snáď len on sám bol zdedeným imperatívom, keď tak víťazne argumentuje biologickou metódou. O nej hovorí Paulsen, že je veľmi málo vedecky založená. Škoda, že Nietzsche si nevšimol viac vonkajšieho sveta. *K riešeniu základných otázok ľudského života je nutná hlboká empiria*. Skusenosť dosvedčuje, že niekto môže byť prvotriednym knižným filozofom, ale v životných otázkach je veľkým dieťaťom.

Z Kantovej subiektivistckej filozofie sa dnes každý smeje na celé hrdlo. Eduard von Hartmann pomesne hovorí: „Šialený nápad Kantovho „nič“, ktoré malo vytvoriť nový svet, ziva široko zo všetkých jeho diel.“ Schopenhauer o Kantovi hovorí: „Taký človek, ktorý pokláda vonkajší svet za efekt svojho organizmu, skôr má nárok dostať sa do šialeného domu, než

nazývať sa filozofom.“ A Nietzsche sa tiež smeje z celého hrdla (snáď len raz v celom živote): „Starý Kant iba sníval. Celá jeho veda je iba sen.“

Hegel miesto toho, aby bol videl svoju školu k pozitívnym životným hodnotám, tiež oddával sa snom a ilúziám. Hrdo bral Kristove slová z evanjelia: Som sám pravdou a učím pravde. O ňom hovorí Schopenhauer, že priviedol nemecké filozofické badanie na scestie a k všeobecnému výsmechu. Schelling nazýva Hegelovu filozofiu „smutnou epizodou v dejinách svetovej múdrosti“

A tak to ide rad radom. Jeden filozof sa smeje z druhého špekulatívnych teórií, bo vidí, že nemajú nijakých vecných podkladov. Sú to len tvrdenia a priori. A takým apoštolom má človek veriť? Prečo by sme mali viac veriť týmto hypotézam než svojim vlastným nápadom? Viera žiada obeti rozumu i srdca. *A človek neverí bájkam, len absolútnym pravdám*.

Za života Kantovho jeden z jeho žiakov pýšne poznamenal: „O sto rokov nahradí nám Kant Krista.“ Sto roky prešli a Kant so svojou filozofiou leží v prachu. Taký je koniec každého dôsledného individualizmu. *Nevyhnutne končí duchovnou anarchiou a znehodnotením všetkých hodnôt*. Schopenhauer nazýva obyčajného človeka: „Ordentliches Mitglied des Packs der Menschheit.“ Zaiste veľmi ťažko je milovať človeka vtedy, keď zmizly všetky ilúzie.

Compte vidí v individualizme západoeurópsku nemoc. A Foerster píše: „Celá dnešná moderná pozícia hlbších životných otázok môže sa nazývať impresionizmom, lebo individuum sa neorientuje celkovým názorom na život, v ktorom sú spracované všetky reality, ale len úzucným výsekom, skízou bez perspektívy.“

Chaos v dnešnom myšlienkovom svete, v politickom i sociálnom živote nie je nič iného než nezlomná vôľa uplatniť vo svete názory jedincov i názory jednotlivých štátov jako pravoplatné a objektívne normy zaväzujúce celý svet. Pri tom sa zásadne zabúda na jednu vec: *že poriadok vo svete nemožno urobiť individuálnymi hypotézami*. Svet v zúrivom vzteku uteká od Boha a vrhá sa strmhľav v náruč démona. *Či Moloch nezožerie svoje deti?*

⁵ Fr. W. Foerster: Autorität und Freiheit. Str. 8.

K. E. Vlček:

Starohebrejský poetismus a poesie dneška.

K problémom až do dnešnej doby dosud úplne nevyřešeným patř starohebrejské básnictví. Třebas již hodně bylo pracováno, vykonáno a objeveno v tajích starohebrejské poesie, přece mnohé momenty této prastaré básnické tvorby zůstaly dosud neobjasněny. Poněvadž pak starohebrejský poetismus byl jakýmsi odstředivým centrem udávajícím tón v tehdejší básnickém světě i u národů okolních a můžeme říci u národů starovýchodních vůbec, zůstaly nám následkem toho namnoze nerozluštěny i otázky básnictví těchto národů. Oním středovým bodem, kolem něhož se všechno úsilí učenců soustřeďovalo od dob nejstarších až po naše moderní studia novodobá, která znovu oživují tyto práce, jest otázka, zda měla starohebrejská poesie svůj zvláštní rozměr. Takový, jak jej nacházíme u starých autorů klasických, řeckých a římských. Mnozí se domnívají, že ano. Avšak je zajímavé, že učenci, kteří spolu souhlasili a tvrdili, že metrum zde bylo, daleko se rozházeli v určení základního zákona hebrejského rozměru. Tím ovšem zůstává tato otázka ponechána dalšímu studiu.

Rozvíření této otázky se datuje do první polovice sedmáctého století. Základem zde byly již práce starých, jako Filonovy (nar. 20 př. Kr.), Flaviovy, Origenovy, Indikopleustovy a jiných, kteří vesměs se drželi mínění o existenci metra v hebrejské poesii. Snažili se jistě býti objektivní, ale u Filona a Flavia možno připustiti, že při svých projevech byli řízeni snahou zdůrazniti, že hebrejská poesie není v ničem pozadu za poesii klasikou. Tak profesor groňský František Gomar bere za základ časomír, střídání slabik dlouhých a krátkých. O sto let později 1736 Francis Hare staví do popředí počítání slabik, veden obdobou u básnictví syrského, novohebrejského, románského, indického, perského a staroarménské. Koncem roku 1770 přichází Anton z Lipska s tvrzením, že starohebrejské básnictví dbalo úměrné střídání slabik přízvuchných a bezpřízvuchných. Jest to tedy zásada, podle které se řídí básnictví germánské a slovanské.

Tyto názory měly zase své epigony, jichž je dlouhá řada. Větši-

nou se odvolávají pro důkazy svých thesů na analogii poesii jiných, jakož i na jisté projevy starých spisovatelů, stojících blízko tradici Zidů.

Tolik různých názorů, které později byly ještě zkomplikovány, nemohlo vésti k pozitivnímu výsledku. Rozluštění otázky je ztíženo tím, že nutné předeházející znalosti gramatické povahy hebrejštiny nejsou tak prozkoumány a ustáleny, aby mohly nám dáti úplně uspokojující odpověď. Mimo jiné jsou ještě pochybnosti o správné výslovnosti hebrejštiny, které se nedají snadno odstranit, poněvadž řeč tehdejší byla daleko odlišná od živé řeči nyní.

Zádná ze soustav, o nichž jsme se zmínili, nedošla všeobecného souhlasu. Podle většiny jich byly by stopy hebrejských veršů více méně nepravdivé. Některé volně, nelišící se příliš od prózy, jiné opět velmi složité, že se nelze domnívati, že by hebrejšti básníci byli znali tolika básnických pravidel. Konečně všechen důvtip a nekonečná píle, jež prohledala a srovnala zákony o básnickém rozměrnictví všech národů, všechny pokusy přizpůsobiti znění, výslovnost a přízvuchnost hebrejštiny vedly k poznatku, že v starohebrejském básnictví je volný úměr. Dosud se to nepodařilo stoprocentně dokázati, ale dosud se rovněž nepodařilo dokázati něco jiného, poněvadž uvedené pokusy nelze opřiti rozumovými důvody. Přijímáme tedy tento výsledek.

Již Origenes pozoroval v hebrejském básnictví, že druhá polovice (člen, stich) verše je s první polovicí souběžná, totiž že vyslovuje též smysl myšlenky předchozí poněkud jinými slovy. Totéž pozorovali i středověcí rabíni, na př. Ebn Ezra (zemř. 1167) a David Kimchi (1230). To, co tyto mužové tušili, podařilo se v polovici 18. století nalézt i vědecky odůvodniti oxfordskému profesorovi Robertu Lowthovi. V latinsky psané knize „O posvátném básnictví Hebreů“, vydané 1753 v Oxfordu, stanoví za základ hebrejského básnictví tak zvaný „paralelismus membrorum“, t. j. jakási souběžnost, obdoba, úměr myšlenkový jednotlivých stichů či veršů. Vyslovuje tento zákon: „Básnická skladba většinou tkví v jakési stejnosti a po-

dobnosti nebo v souběžnosti každé věty, takže obyčejně ve dvou členech věci většinou slova slově jaksi odměřeně a dvojmo odpovídají.“ Robert Lowt již rozlišuje několik druhů tohoto myšlenkového úměru nebo rytmu. A to paralelismus membrorum synonymus, souběžnost souznačná, opakuje-li se vyslovená již myšlenka znovu poněkud jinými totéž znamenajícími slovy. Podobné variace stejného motivu pozorujeme i v hudbě, kde se často ústřední melodie opakuje jinak instrumentálně vyjádřena. Druhý druh je paralelismus antitheticus, rozčlenění protikladné, je-li určitá věc ozřejmena svým opakem. Hudební skladatel rovněž tvoří protiklady, piano proti forte, vysoké tóny proti nízkým. Třetí druh je paralelismus syntheticus, který je co do šíře největší. Do něho se zařazují všechny paralely, které nejsou obsaženy v předchozích dvou. Jest to jakési rozčlenění skladné, doplňující pokračující. Odrůdu tohoto paralelismu je par. srovnávací a par. stupňovitý, jinak nazvaný pokračující, v němž druhý člen bere z prvního nějaké slovo a jiným je ještě doplňuje.

Stejný myšlenkový rytmus vyskytuje se v básnictví starověchodním vůbec. Myšlenka paralelismem opakovaná, esteticky rozčleněná, zdůrazňuje pravdu, zjednává jí větší pozornost, prohlubuje cit, zvyšuje projev radosti, rozděluje výron žalosti. Paralelismus membrorum je klad a jedno ze zjištěných pravidel v hebrejské poesii, poněvadž, jak jsme již ukázali, metrum nějaké nalezeno nebylo. Snad se to podaří příštím badatelům. Euringer praví: „Hebreové byli na cestě k čistému úměru a snad i k rozměru, zůstali však stále na půl cesty a nedostali se za úměr myšlenkový (paralelismus membrorum) nedokonalé provedení.“

Stejně nepravidelná jsou i studia pro tvoření hebrejské strofiky a jiných technických okras.

Pozorujeme-li a studujeme-li takto hebrejský poetismus a vůbec poesii starověchodních národů, nacházíme velice nápadnou a charakteristickou vlastnost, totiž velikou podobnost jeho s moderními a nejmodernějšími směry v poesii naší. Není to sice podobnost myšlenková, ačkoliv můžeme říci, že některé druhy básnické jsou přece

jen trochu omezeny hranicí určité možnosti, nýbrž hlavně podobnost formy, vnější formy, podobnost struktury a vyjadřovacích schopností již tehdy velmi pokročilých, zvláště uvážíme-li, že básníci si sami musili tvořit nová rčení a nová slova, zušlechťovat lidové obraty a pod. V dnešní době ovšem básník všechno toto tvoří také, ale má již materiál slovní daleko vytříbenější a dialekticky upravený.

Dnešní básnictví právem zahrlo přezítí pravidelnosti a symetrie ať již rytmovou nebo veršovou a zaměnilo je za daleko příměřejší cestu rytmu volného i volného verše. Právem zahrlo ustálená pravidla o rýmech a zaměnilo je za neotřelé assonance. Odložilo břemeno interpunkční a zproštěno všeho starého a zevšednělého začalo žít v novém šatě novým životem diametrálně rozlišným od dob dřívějších.

A zahledíme-li se hodně daleko za sebe, vidíme, že navázalo na formy nejstarší a nejpůvodnější, když se přeneslo přes staletí, možno-li říci bez nejmenšího snižování, přes velké pokusy velkých básníků.

Staré básnictví mělo volný rytmus, nemělo rýmu, jen velmi, velmi cizokrajně, nemělo pravidelné strofiky, nemělo interpunkce. Tyto prvky slouží nám zároveň jako důkazy pro oprávněnost nynějších způsobů tvorby, poněvadž to, co mnohým se nelíbí a o čem se domnívají, že nemělo být odstraněno, na př. interpunkce, rým, má původ daleko pozdější. Je nesporné, že interpunkce vykonala mnoho, sloužila k snazšímu porozumění, ale z toho neplyne, že by byla nutná.

Těm, kdož se odvolávají na poesii řeckou a latinskou, máme za odpověď neméně příkladů z básnictví volných směrů z dob chronologicky paralelních.

Nemá rovněž správného podkladu výtky, že moderní styl se neoduzí, že je přechodný a jako takový že se opět vrátí k osvědčeným tradicím. Ano, zcela jistě se tak stane, bude-li se stále tato otázka posuzovat s předpojatostí. Ale nestane se tak, budeme-li pamětlivi cílů doby, v níž žijeme.

Sto let katolického tisku v Anglii.

Až do začátku devatenáctého století nemohli angličtí katolíci vydávat si vlastní literaturu. Teprve tehdy, kdy vláda poskytla jim více svobody a z Francie přišlo do Anglie mnoho kněží, bylo možno pomýšlet na něco podobného.

Eusebius Andrews, tiskař v Londýně, začal roku 1812 vydávat měsíčník „Andrews Orthodox Journal“, který vycházel několik let, ale skončil s nezdarem, neboť malý počet odběratelů nemohl krýt výdaje z vydáváním spojené.

K lepšímu zdaru došlo teprve o dvanáct let později, kdy tu již byly předpoklady: vzrůst katolíků, pokrok ve výchově a zájem, vyvolaný Oxfordským hnutím. A tak roku 1836 došlo k prvému velkému kroku v budování katolického tisku v Anglii. Wiseman a O'Connell začali vydávat čtvrtletní revue: „Dublin Review“. Dublin byl vyvolen do titulu proto, že byl centrem katolíků, ačkoliv revue od počátku byla řízena a vydávána v Londýně. Úkolem revue bylo poskytnouti vzdělaným katolíkům zprávy o současném katolickém myšlení a současně uveřejňovati vysvětlení o katolickém stanovisku pro nekatolíky. Představovala tak archiv o intelektuálním životě soudobého náboženského myšlení. V srpnu 1839 Wisemanův článek o anglikánských požadavcích vzbudil pozornost Newmanovu. To byla rozhodná chvíle pro Newman a pro Oxfordské hnutí. Zde máme doklad o vlivu dobrého katolického tisku. Konvertité z Oxfordského hnutí stali se spolupracovníky revue.

Prvé vydání „Catholic Directory“ vyšlo 1837. K roku 1840 datují se dva nové podniky. Katolický nakladatel v Londýně Dolman vydal „Dolman's Magazine“, vynikající literární měsíčník a 16. května r. 1840 Frederick Lucas stal se zakladatelem katolického časopisectva, vydává „The Tablet“ jako týdeník. Lucas dival se na svoji práci jako na svaté poslání. Radu let po jeho smrti (1855) „The Tablet“ byl sbírkou nových správ. Mezi jeho slavné redaktoři čítá se i kardinál Vaughan. Kromě obrané víry sloužil k šíření víry v dalekých zemích, neboť jeho čistý zisk byl podle stanov určen pro „St. Joseph's Missionary College“, jejímž zakladatelem byl sám kardinál Vaughan.

Ještě dva pozoruhodné listy byly založeny asi v téže době. Předplatné na „The Tablet“ bylo 6 pencí, když byl zrušen novin. kolek, 5 pencí. To ovšem bylo příliš mnoho pro desetitisíce katolických dělníků. Aby tu překážku odstranil, založil Brandley roku 1846 „The Lamp“, která stála pouze penci. V tomto listě zaujímaly hodné místa katolické romány a popisné články, ale také se zde uveřejňovaly celé řeči Wisemanovy a jiných vynikajících katolíků. Radu let bojoval list s nedostatkem kapitálu a Brandley jej řídil z vězení pro dlužníky v Yorku. Zasloužil si, aby jeho jméno bylo zaznamenáno jako průkopníka lidového katolického tisku.

Jiný list, „The Rambler“, jehož první číslo vyšlo 1. ledna 1848, chtěl být vyspělým týdeníkem pro literaturu, umění a vědu. Roku 1859 přešlo jeho řízení z Newman na lorda Actona. Předplatné 6 pencí bránilo jeho rozšíření a tak roku 1862 se stal čtvrtletníkem pod názvem „The Home and Foreign Review“, ale ke konci klesl jeho obsah tak, že našel odběratele hlavně mezi anglikány a jinými nekatolíky, což znamenalo jeho konec.

Uprostřed 19. století po odstranění novin. kolku a snížením tis-

kařských nákladů bylo možno vydávati jednopencové listy. První, který získal trvalý úspěch, byl Lucasův „Universe“. Jeho původ třeba hledati v přání Lucasově zavésti do Anglie „Konference sv. Vincence de Paulo“. Skupina londýnských vincenciánů podjala se toho úkolu a mezi nimi byli: George Blount, Stuart Knill (později první londýnský starosta katolík), viscount Fielding (pozdější lord Denbigh), viscount Campden (lord Gainsborough), Sidney Lescher, Archibald Dunn, Arthur a Beckett a George J. Wgliey. Prvním redaktorem byl msgr. Dun a list vyšel po prvé 8. prosince 1860. Na počátku byl listem nepolitickým. Redaktor a úřednictvo poskytli svoje služby bezplatně, leč, i při této pomoci, jevil se schodek. Aby se odstranil ziskáním nových odběratelů, byly zařazeny politické články. Na to odpověděla většina úřednictva výpovědí. A tehdy Lanc. řídil a vydával list jako časopis podporující liberální a irsko-nacionální hnutí. Měl kněze jako theologického redaktora. V listě spolupracovali P. W. Eyre T. J., P. Lockhart a kardinál Manning. Hnutí na záchranu opuštěných dětí vyšlo vlastně z „Universe“. Později došlo ke spojení s „Catholic Weekly“, listu, určeného k šíření katolických zpráv bez stranické politiky. A tak „Universe“ mohl se vrátiti ke svému původnímu programu. Nyní jest jedním z nejvlivnějších katolických novin a má na 60.000 předplatitelů.

Roku 1864 byl založen slečnou Taylorovou „The Mouth“. Později, když vytvořila kolem sebe klášterní konventu, přešel její list k jesuitům a stal se vynikajícím revuí. Newmanův „Dream of Gerontius“ (Sen Jerontiovův) po prvé vyšel zde.

Početně hlavní síla Církve v Anglii byla v severní části země. Po založení „Universe“ došlo v Lancashire k několika pokusům založiti pencový list. Tři pokusy, následující jeden za druhým, měly jen krátký život; čtvrtý „Morthern Press“ stěžil živořil, když jej r. 1867 převzal P. James Nugent z Liverpoolu. Přezval jej na „The Catholic Times“ a tu rozšiřoval se neustále okruh odběratelů, až se stal čelným katolickým listem. Časopis byl nejdříve tištěn chlapci v asilu, který P. J. Nugent v Liverpoolu založil. Má redakce v Liverpoolu i v Londýně. Pro Londýn začalo později vycházeti zvláštní vydání a když podnik byl uvítán s uznáním, list se osamostatnil a vychází pod názvem „Catholic Fireside“. „Catholic Times“ všimá si velmi mnoho katolických řádů, usazených ve Velké Británii a vždy podporoval irské národní hnutí.

Jiným týdeníkem je „The Catholic Herald“, vycházející v několika městech jako místní časopis, doplňuje svůj název jménem města, v němž vychází.

Katolíci jsou ve všech třech velkých politických stranách a proto všechny časopisy, s výjimkou „Universe“, který jest výslovně nepolitický, pojednávají o politických věcech velmi zdržlivě.

Hlavním orgánem katolisující části v anglikánské církvi jest velmi dobře řízený „Church Times“. Těžko říci, která z tří částí anglikánské církve (protestantská, střed a „katolická“) jest nejpočetnější, ale katolisující jest nejčilejší a nejčinnější a síli neustále.

V Anglii vychází nyní z katol. listů: 36 týdeníků, 18 měsíčníků, 3 dvouměsíční, 3 kvartálníky, 1 šestitýdenní revue a ročenka „Orbis catholicus“.

Sociální kapitola ke katolickým podnikatelům.

Arcibiskup msgre Chollet z Cambrai obrátil se na křesťanské podnikatele své diecése provoláním, v němž praví zvláště: „Současná krise má mnohotvaré příčiny a byla způsobena četnými, dosti známými podněcovateli... Na dnu všech zvláštních příčin současného sociálního stavu nalézáme nespravedlivosti, přepjaté požadavky, porušování práv, lichvářské choutky, žádostivosti všeho druhu, znásilňování slabých silnými a akty sabotáže. Před asi 50 lety vyznačil papež Lev XIII. povinnost průmyslových podnikatelů a dělníků a žádal jmenovitě pro dělníky lidské životní podmínky, které odpovídají materiálním a duševním potřebám dělníka a otce rodiny. Z podnětu tohoto papežského dokumentu a mnohých jiných papežských intervencí stalo se mnoho... Ale zbývá ještě mnoho udělati. Uměrně zlepšení materiální situace dělníka, odtrhl laicism dělníka od Boha a zakořenil se v životě dělníka materialism. Mravy se zhoršily. Výchova ženy pro domácnost, duch spornosti a pořádku byly u dělníků opomíjeny. Mzdy bylo špatně užíváno. Současné stoupl životní standart dělnických rodin s pokrokem materiální kultury. Vážně byly vydrážděny, organizován třídní boj... Dnes vidíme, že mnohé průmyslové podniky pod tíhou mimořádných břemen stojí před zkázou a že ohrožuje bída všechny, zvláště ale dělníka... Moji milí podnikatelé, vezměte vážně v úvahu otázku, co byste mohli udělati, abyste pomohli v této situaci. Hledejte, vzdálení všech stranických nebo třídních předsudků, co možná úplné a vhodné řešení. Buďte připraveni přiměřeně oběti. Proveďte žádoucí technické reformy, ale mějte především vůli poslechnouti předpisů a pokynů, daných svatou Stolicí ve velkých papežských encyklikách. Jde zde o povinnost křesťanského svědomí. Buďte chytří a opatrní, abyste nepoškodili osud svých podniků. Žádá to povinnost lásky vůči vašim dělníkům a vám samým. Buďte spravedliví a dejte každému dělníku podíl na ovoci práce, který mu náleží. Buďte dobrotiví a mějte zájem o dělnické rodiny. Uvažte, že Bůh rád stonásobně odplácí rodinám bohatým, co poskytly chudým rodinám. Pečujte o mravní život a duchovní osud dělníka. Snažte se nalézt orgány spolupráce všech příslušníků stavu. Stav nemá být bojištěm dvou proti sobě stojících front, nýbrž má být velkou rodinou, v níž všichni členové následují ve vzájemné lásce a vzájemné důvěře stejný ideál zdaru, duchovní svobody a sociální služby.“

Je na místě připomenouti ještě nutnost zvýšiti zájem, ale také odvahu u katolíků uvažovati o sociálních životních otázkách. Francouzská revue „Cité Chrétienne“ píše:

Církev naší doby jsou posuzovány podle svých sociálních nauk a sociální akce. Tato skutečnost je zcela nová. Dříve se zdálo, že problémy jako stát, vlastnictví, dělnické organizace, mezinárodní řád mají cosi společného s vírou. Dnes závisí mravní autorita Církve hlavně od řešení těchto problémů. Katolíci nejsou si toho dosud ani zdaleka vědomi. Je ještě příliš mnoho těch, kteří se domnívají, že hlavním problémem náboženského života je v neděli naplniti kostel při mši sv. Je pravda, že obět mše sv. je středem křesťanského života, ale obět mešní je obětí Kristovou a obět Krista je obět lásky a není pravé lásky bez spojení s oprávněným přáním a účinnou snahou, naléztí pomoc pro konkrétní, aktuální krvavejší utrpení lidstva. Naplňováním kostelů, jsme-li voláni, ale současně vyhýbáním se úvahám o oněch životních otázkách, o nichž mají četní zbožní katolíci naprosto falešné pojmy, tím rozmnožuje se sice počet lidí chodících na nedělní bohoslužby, ale poškozují se vážnost Církve, protože

ji oddalujeme od mas lidí. Jak může svět věřiti, že opravdu hledáme pravdu víry, když se na poli sociálním, v době, kdy jsou tyto problémy tak bolestivé a tak úzce souvisí s mravními problémy spravedlnosti a křesťanské lásky, omezujeme na vlašný oportunism, opomíjíme-li mluvit o tom, co opravdu znepokojuje všechny duchy, a jdeme-li do kostela dále s klidem v duši, napěchování zavržitelnými předsudky a zájmy. Stůněme na to, že chceme každého uspokojiti. Duch Kristův je duch lásky, ne duch koncese. První důkaz života je odvaha k pravdě — i když žádá obět několik „věrných návštěvníků kostela“ Nejde o to, přivést svět v souzvuk, nýbrž obrániti pravdu.“ J. H.

Budoucnost katolicismu v Americe.

Katolická Církev má ve Spojených státech severoamerických stále větší vliv. Důvodů je několik. V posledním čísle londýn. revue anglo-katolické „Church Times“ je sneseno několik dokladů rozmachu katolicismu ve Spojených státech a je zajímavé pozorovat, jak se dívá na ten významný fakt protestant. Hned na počátku studie čteme: „Jeden z mých amerických přátel, který je zvláště dobře informován, mi prohlásil, že v době, relativně velice krátké, bude katolická Církev převládati nade všemi ostatními.“ Toto odvážné tvrzení dokládá v článku četnými důkazy a na prvním místě uvádí tento: Katolíci národové, Irové, Italové, Poláci a francouzští Kanaďané jsou velice plodní, kdežto protestantští národové zaznamenávají stále rostoucí úpadek porodů. Víra katolických je dále opravdu hluboká, což nelze říci o přívržencích různých protestantských sekt. Je podivuhodná i administrace Církve a její řízení. Církev má znamenitý klerus a ročně se hlásí do jejích řad hojně konvertitů. V poslední době koná nadejný apoštolát i mezi černošským obyvatelstvem.

Katolíků je ve Spojených státech podle posledního sčítání 20,735.189 a je tudíž ze všech křesťanských církví nejsilnější. Proniká-li mezi černochoy, nezanebává ani evangelisaci bělošského obyvatelstva a po světové válce se může pochlubit četnými konversemi bývalých pastorů různých protestantských sekt a i v řadách inteligence má nesporné úspěchy. V minulém roce vzrostl počet katolíků o 212.136, z nichž bylo konvertitů 63.454, počítaje v to i 4.500 černochoy. Ze 12 milionů 500.000 černochoy je katolíků již 250.000, kdežto 2.500.000 patří k baptistům a asi 500.000 k metodistům. Asi 6 mil. se jich nehlasí k žádné křesťanské církvi. —k.

mpa:

Mládi v popředí anglického veřejného života.

Strohý ceremoniel a přísný zákon tradice, to by tak byla asi hlavní představa okolností, které byly průvodním zjevem růstu britského národa a moci největší říše na světě. Představa anglického státníka ztotožňovala se s osobou letitou, dost možno šedých locousů, s nezbytným monoklem a pokud by to šlo i s lukou v ústech. Tento typ anglických diplomatů a hlavně členů sněmovny pairů byl konečně znám i svým chladem, jakoby matným obrazem klimatických poměrů jich otčiny. Snad no jisté míry tyto představy odpovídaly plně skutečnosti v dobách dědů lorda Fontleroye, slávy Charlie Dickense, nebo památných dnů královny Viktorie, jaké změny však nastaly po světové válce a hlavně v době přítomné. Snad nikde na celém světě nepochopili tak brzy a skvěle rámeček doby a její imperativní požadavky, jako v zemi tak lpějící na zachování tradice a zavedených zvyků. Ve Velké Británii vycházejí ovšem z předpokladů, že

i ti nezvyklí mladí lidé dovedou hájit tradici a to s větším rozmachem a více energií, než unavení životem staří lordi. Zvláštním a velmi zajímavým obdobím možno nazvat dobu od nastoupení na trůn věčně mladého a svěžího muže, jakým jest král Eduard VIII. Jeho zásadní vyrovnanost a touha po nenápadnosti jeví se také v jeho politickém podnikání, jako suveréna říše sice s nejvyspělejším parlamentem, ale s nevidanou úctou k nejvyššímu představiteli národní hrdosti — ke králi všech Britů. V čelo zahraniční politiky, ještě za života Jiřího V., přichází mladý politik Anthony Eden, v kabinetě Baldwinově nejmladší člen a brzy též ministerstvo války svěřeno mladému též státníku Duff Cooperovi, tím vlastně začata byla éra mládí v britském veřejném životě. Energie Edenova, Cooperova, sira Thomase Inskipa, vede zcela dobře ohromný stroj státní, jakým jest říše britská. Doba sama vlastně vyžaduje si nových a svěžích živlů, nezátížených, třeba nevšední minulosti, ale více méně zavlečených v přímý boj politický již z dřívějšíka. Názorný skoro příklad dán byl právě v těchto dnech, kdy na místo uprázdněné úmrtím ministra sira Godfreye Collinse, povolán byl za sekretáře, pro Skotsko, mladý Col. Colville, jako nejpovolanější kandidát právě pro svůj mladý věk.

Mladý král přeje si mít mladé spolupracovníky právě v době, kdy jest zapotřebí ocelových nervů a tygří pružnosti. Musíme se vyrovnati kontinentu, vyprávěl mně jeden z mladých úředníků britského zahraničního úřadu. Podívejte se na Itálii, kde hrabě Ciano vede politiku zahraniční v třiatřiceti letech, na Německo, kde nastupuje mladá generace, ba i na Sovětský svaz, odkud přichází nový van změn; na místo zahořklosti, svěží elán novoty. Všeobecný poměr mladé anglické

generace k starým tradicím lze nazvat nejvýše uznalým a uctivým, vždyt i přísný pořad jídel a úborů, o čemž se ještě podrobněji zmíníme v člancích o přípravách korunovačních, dodržován jest do nejmenších detailů a podrobností. Snad by se mohla namítnouti k posuzování anglických poměrů malá dávka životního temperamentu, avšak i tento pojem jest zajisté odtaziťtým, uvědomíme-li si, že z ostrovní říše vychází stále a stále nový ruch do vzdálených kolonií, ať již oprávněná, či nikoliv iniciativa administrativní i hospodářská; smysl pro usměrnění práce, stvoření důkladných základů — toť zásadní rys anglického charakteru. Ale nejnověji vidíme, že i anglický duch dovede se plně podřídit všeobecnému diktátu doby. Nová generace, prolínající všechna odvětví veřejného života britského, jest svědectvím skvělému rozpoznávacímu smyslu, pro co jest potřebné a užitečné národu jako celku. V tom zůstává neměnitelnou povaha Britů a jich vlastenectví, vyjádřené hrdým: Jam British (jsem Brit).

Ovzduší londýnské samo o sobě jest výmluvným důkazem příčin formování britské povahy — svým chladem a nedůvěrou ke všemu cizímu, na rozdíl od mnohých zemí evropské pevniny, stává se mimoděk učitelem, nikoliv vždy oprávněným, ale zato sebevědomým. Mladý svět anglický s hrdostí dívá se na vykonanou práci dřívějších generací a v tom tkví pravá záruka, že i v nynější době, kdy dostává se mladým lidem v Anglii tak skvělých možností vyniknouti — budou plniti stejně svoje povinnosti vůči celku v jich nazírání, britskému imperiu. Není to snad jen holé sobectví, nýbrž něco, čemu by se měli učiti mnozí jiní a hlavně příslušníci malých národů!

(Londýn v říjnu 1936.)

Ž i v o t n á b o ž e n s k ý

Episkopát v Německu informuje katolické spolky o svém zákroku u Hitlera. Německý episkopát obrátil se listem na vedoucí katolických svazů. Práví v něm, že biskupská konference ve Fuldě předložila Hitlerovi pamětní spis, v němž se žádá respektování čl. 31. konkordátu (o svobodném sdružování katolíků ve spolicích nepolitických). Biskupové opakovali výklad článku, že katolické svazy vzdaly se jakékoliv politické nebo odborové činnosti a že mají právo na ochranu v čistě náboženské své působnosti. Zákaz příslušníkům katolických organizací, aby byli členy státní pracovní fronty (jediná uznaná odborová organizace celostátní), otevřeně odporuje úmluvě konkordátní a je naprosto nespravedlivé, aby poctivý křesťanský dělník byl pracovní frontou trestán jediné proto, že usiluje ve svém náboženském svazu o zdokonalení se v náboženském životě. Episkopát schvaluje zcela cíle a činnost katolických organizací.

300 let od smrti bojovníka za církevní unii, metropolitů Ruského. Svatý Otec přijal členy papežské rusínské koleje sv. Josafata a promluvil k nim o obou velkých horlitech o jednotu Církve, sv. Josafatu Kuncevičovi a metropolitovi Janu Ruském, jehož 300. výročí smrti právě letos připadá. Svatý Otec řekl, že metropolita Ruský byl nositelem praporu myšlenky církevní unie, neotřesitelný obránce čistoty katolického náboženství a římského primátu. Kolej sv. Josafata má vychovávatí nástupce v díle Ruského a sv. Josafata. — Když byl sv. Josafat řeholníkem v sutinách kláštera ve Vilně, byl tu sám a žil plným řeholním životem sám. Toužil obnoviti klášter. Mezi lidmi, kteří za ním chodili na duchovní poradu, byl i bohatý a vzdělaný šlechtic z okolí Vilna Jan Ruský. Byl z kalvínské rodiny, za studií v Praze, Německu a Římě stal se katolíkem obřadu řecko-katolického a byl ve Vilně určen sv. Otcem k opoře unie. Příbuzní mu bránili. K Josafatovi chodil, čerpal u něho lásku k unii, chuť k oběti, sám jej za to poučoval a doplňoval jeho vzdělání. Vlivem Josafatovým odhodlal se Ruský k ráznému kroku. Odhodlil lidské ohledy a bázeň a stal se druhem Josafatovým v řeholním životě. Následovalo několik mladých, ideálních lidí a tak obnoven vasiliánský řád ve Vilně Zkusil mnoho od ustanoveného opata, protože přál pravoslavným. Po jím vyprovokovaných srážkách lidu a vydrancování církevních domů a zabrání kostelů, zjednána náprava za přispění krále polského. Opatem (archimandritou) stal se Jan Ruský. Byl jedním z nenáviděných trojhvězdů: arcibiskup Počej, sv. Josafat a Ruský. Na prvého spáchán vražedný útok, druhý zavražděn jako biskup polocký. Ruský stal se po Počejovi arcibiskupem a metropolitou celé církve rusínské. Ustanovil sv. Josafata koadjutorem a pak nástupcem biskupa polockého. Bojovali spolu proti rozkořu, vypravili se i na varšavský sněm, když chtěli rozkolníci podplácením získat uznání svých biskupů. Energiicky se bránil král Zikmund a když došla zpráva o zavraždění kněze-vasiliána při mši sv., měl Ruský velikou řeč ke sněmu: „70 vrahů je ustanoveno na můj život, na usmrcení mne a mých lidí... spíše

nám život vezmou, nežli naše sídla biskupská!“ Docílil aspoň toho, že záležitost odročena na příští sněm. Zemřel před 300 lety.

Směrnice Katolické akce v Rakousku. Kardinál Innitzer promluvil ke shromážděným laickým vůdcům a spolupracovníkům Katolické akce o směrnicích nového pracovního roku Katolické akce. Vyzval k přísnému zachování svčení neděle, intenzivní péči o sociální spravedlnost a lásku a pravil: „Nesmíme se dívat na Katolickou akci jako na něco čistě organizačního, musí vycházeti zevnitř, z milosti. Proto nutnost semknouti se před oltářem, abychom vnitřně sjednoceni byli spojení milostí s Kristem.“

Montserratští benediktini našli útočiště v Beuronu. Za protináboženského běsnění ve Španělsku byl přepaden lůzou levice starodávny klášter benediktinský na Montserratu. Udělali z něho ozdravovnu, ale ještě neměl nikdo pokdy, aby tam šel. Z mnichů kláštera 1100leté tradice bylo 30 zastřeleno, 34 přehlo přes hranice a asi 60 jich je v moci rudé milice. Opat Antonio Marcet s 10 bratřimi našli nyní útulek v Beuronu u benediktinů, k nimž přišli z Říma, kde byli po útěku z vlasti v klášteře u sv. Anselma.

O náboženském vyučování italské školní mládeže. Milánský arcibiskup kardinál Schuster vyzval faráře sv. diecese, aby hned počátkem školního roku vešli ve styk s vedoucími učitelé škol v obvodu farnosti. Ačkoliv se faráři nesmějí vměšovati do kompetence inspektorů pro vyučování katechismu, musí však vždy pamatovati na to, že jim patří péče a povinnost starati se o děti ve farnosti, starati se o vyučování katechismu, zda děti chodí k sv. svátostem a zda ve školách je uplatněn křesťanský mrav a ctnost. Doporučuje, aby každou neděli v každém farním kostele byla zvláštní školní mše sv. s krátkou, chápání školních dětí přiměřenou promluvou. Vyzývá faráře ke spolupráci s fašistickými organizacemi mládeže, aby bděli nad tím, aby skutečně bylo 20 povolených hodin náboženství ve fašistických organizacích také uskutečňováno.

Katolický tisk ve Francii. Podle „La Vie Catholique“ mají francouzští katolíci 56 deníků, 242 týdeníků, 20 revuí, 199 listů Katolické akce, 90 církevních týdeníků a 6431 farských věstníků.

Orientační tabulky o bohoslužbách v anglických přístavech. Londýnská ústředna námořního apoštolátu vydala v šesti řečech orientační tabulky pro katolické námořníky, na nichž jsou uvedeny všechny kostely a hodina, kdy jsou bohoslužby a kde lze jíti k sv. zpovědi. Tabulky rozdávány jsou zdarma ve 200 přístavech.

Proti bezbožecké propagandě rozhlasem. Na ženevské diplomatické konferenci pro uzavření úmluvy o rozhlase jako prostředku k hlášení míru, navrhl zástupce Rakouska, aby byla mezinárodně zakázána bezbožecká propaganda rozhlasem. Pro tento návrh mluvili zástupci Itálie, Maďarska, Irska a Švýcarska, proti delegace SSSR.

70 let spisovatele-konvertity Jörgensena. 8. listopadu bude tomu 70 let, co se narodil Johannes Jörgensen, dánský básník a spisovatel, jemuž vděčí literatura, zvláště evropských katolíků, za silný výraz věřícího srdce františkánské pokory. Jörgensen žije v Assisi, Františkova Itálie stala se mu druhou vlastí. Je to vedle Sigrid Undsetové vynikající reprezentant katolické Skandinávie, oba pomáhali překonávat protikatolické předsudky v Dánsku, Švédsku a Norsku. Jako básník má Jörgensen čestné místo v řadě: Björnson, Ibsen, Strindberg, Hamsun. Narodil se 8. listopadu 1866 ve Svendborgu. S počátku podléhal moderně, jeho bůžky byl Darwin a Schopenhauer, udělala mu čistě naturalistická dekadence literární. Zdravý duch Jörgensenův překonal tuto infekci, vypostil se ze zoufalství a ošklivosti ze života. Ve svých 30 letech 16. listopadu r. 1896 vstupuje do katolické Církve. Částečně k tomu přispělo moderní francouzské básnictví. Baudelaire po hrozném bloudění zemřel jako věřící katolík. Verlaine oťásl jím. Poutník absolutna Leon Bloy strhl tápajícího Jörgensena do duchovní volnosti věřícího světa. Byla to četba Jindřicha Susona a Taulera, dvou středověkých mystiků německých, která přivodila vnitřní změnu. Vliv měl i vůdce symbolistů Štěpán Mallarmé. Po konverzi psal Jörgensen jen pro čest a slávu Boží a Církve. Nejkrásnější ovoce jeho života je v dílech: František z Assisi, Kateřina Sienská, Don Bosco, neznámější z nich ovšem první o Chudáčku Božím, jehož ducha dovedl jedinečně proniknouti. Jörgensenův životopis sv. Františka je dílo bez kazu. Nejvýznačnější další díla: „Římské obrazy svatých“, In excelsis (česky Na výšinách), Dějiny skrytého života, Z Vesuvu do Skagenu, Goethe, Životní legenda, Vlastní životopis, Hora Alverno, Itálica, Jako svíce (poslední z r. 1931). V tichosti a posvátném klidu dožívá se vysokého stáří opěvovatel krásy, velikosti a svatosti. Duchovně spřízněn je s velkými syny katolické Francie: E. Hello, Louis Le Cardonnel (kněz-básník-františkán), Ch. Péguy a j. Pro nás znamená Jörgensen mnoho. Uvedla jej, tuším, Stará Říše, vyšlo několik překladů knižních. Světlo Jörgensenovo svítí na kbelci od hrobu sv. Františka. Kéž duch jeho lásky a pokory pronikne naší mladou katolickou literaturu.

—jg—

Hodnota církevního umění. Svatý Otec přijal účastníky čtvrtého římského týdne kleru pro církevní umění. Promluvil k nim o jeho vysoké ceně. Jeho úkolem je zkrásnit bohoslužbu ve všech formách a projevech, pozvednouti ji, obohatiti a zvýrazniti. Tak jako podle starého básnického výrazu ctnost tím více libosti působí, čím je krásnější forma, již se projevuje, tak také je lépe chápána bohoslužba, jestliže umění, které do jejich služeb vstoupí, je skutečně cenným, pravým uměním. Kněží musí mít proto umělecký smysl, také proto, aby ochránili Boží dům od určitého nebezpečí, které mu hrozí uměním vedeným na seestí. Bůh je nejen tvůrcem všeho bytí, ale také tvůrcem vši krásy a krásou svého stvoření chce ukázati na vlastní svou krásu.

Požadavky katolických spisovatelů v Polsku. V resoluci katolických spisovatelů v Polsku, kteří se sešli při oslavách 400. výročí jesuity Petra Skargy, se žádá: uznání katolicismu zákonem za státní náboženství v Polsku, úprava manželského práva podle zásad církevních, zvýšení počtu náboženských hodin na školách, změna sociálně-hospodářského řádu v duchu stavovském podle papežských encyklik a iniciativa vlády v rámci Společnosti národů k spravedlivému řešení židovské otázky, od něhož závisí náboženská, národní a hospodářská budoucnost Polska. Sjezd bude usilovat o blahobyt a blahobyt P. Skargy.

Cesty scholastické filosofie. Druhý mezinárodní kongres thomistické filosofie, který se bude konat v Římě v měsíci září, je vhodnou dobou k uvědomění si role, jež připadla v historii scholastické filosofii, i jejího poslání v době moderní. Poněvadž se dnes o thomismu hodně píše, a poněvadž jednou z hlavních příčin katolické obrody ve světě je právě obroda scholastické filosofie, všimneme si poněkud cest jejich od počátku. Podnět k tomu dává hluboké dílko zvěčného kardinála Ehrleho S. J., které bylo nedávno přeloženo do

italštiny: Card. Francesco Ehrle S. J., La scolastica e i suoi compiti odierni. Traduzione italiana, autorizzata di G. Bruni dalla II. ed. Sedesca acuradi F. Pelster, S. J. Torino, 1936. — Scholastická filosofie má čtyři znamenité vlastnosti: Harmonii zjevení a nauky Aristotelovy, její obohacení podle různých soustav během století vytvořených, přibírání nových prvků ve st. XVI. a XVII. a konečně ve st. XIX. a XX. Pokusy o připodobnění aristotelické filosofie křesťanské nauce se daly po celá staletí, ale vyvrcholení nastalo sv. Tomášem Aquinským. Jím a sv. Bonaventurou, Scotem a j. scholastika dosáhla vrcholu, ale to období rozmachu nemělo příliš dlouhého trvání. Projevovala se snaha po hledání něčeho nového a skeptického hodnocení stávajícího. Nominalism podrobil ostré kritice četné thomistické tese a rušil soulad mezi zjevením a aristotelickou filosofii a potíral tradiconelní nauku. Nominalism scholastiku poškodil, ale na druhé straně umožnil rozmach matematiky a kladl základy k experimentálním vědám. Úpadek scholastické filosofie končí stoletím šestnáctým, kdy nastává třetí období, období nové scholastiky. Je ovšem rozdílné patrný na první pohled. Tato nová scholastika byla ve své podstatě aristotelická a křesťanská, ale ne absolutně a výlučně. Vedle nadšení pro Aristotela a Tomáše Akv. pronikalo nadšení pro Platona, hlavně působením zmocněného studia děl sv. Augustina a sv. Bonaventury. Summy sv. Tomáše vytlačily ze škol knihy sentencí Petra Lombardského, ale „přes všechnu úctu k Mistrovi v této periodě nebyly slepé a integrálně přijímány jeho zásady“. Filosofové přihlíželi i k výsledkům myslitelů posttomistických, uznávajíc, že „i sebevětší genius má své slabosti a své hranice, a že každá vážná práce, byť i ohybná v některém směru, přináší s sebou něco dobrého a úspěšného“. Takový svobodný výměr pozorujeme jak u Hervea, tak u Ambrože Catarina, který se bouřil proti jednostrannému vyučování tomismu ve svém řádu. Hlavně jesuité se řídili touto novou metodou a dva z nich vnesli mnoho osobních prvků, Suarez a sv. Bellarmin. Tento, ač si vysoce cenil sv. Tomáše, byl přesvědčen, že v některých otázkách jím myslitelé vynikli nad něho. I Suarez i Bellarmin přijali některé these františkánské, totiž Sedtovy, který po generální kapitule v roce 1593 konané se stal základem františkánské školy. Ostatně v té době byla jeho nauka přednášena na hlavních evropských universitách, Říma nevyjimaje. Církev přála zavedení různých filosofických škol a přispěla tak rozmachu ve stoletích XVI. a XVII. Století následující je opět ve znamení úpadku, který se prodloužil až do polovice století XIX. Tehdy z Itálie, z Neapole, kde působili Sanserino a Liberatore, z Piemontu, odkud vzešel Tapanelli, byl dán začátek novému období, kterému úplně otevřel cestu prozíravý Velekněz Lev XIII., který pochopil potřeby doby a poznal, jakým přínosem může pro ně být scholastická filosofie. Jeho encyklika „Aeterni Patris“ ze 4. října 1879 je východiskem obrody, ze které má prospěch veškeré lidstvo. Vetera novis coniungere, toť devisa, Dělat, co dělal ve své době sv. Tomáš. „Vypracovati spekulativně a metodicky nauku sv. Tomáše, poznat ji a pochopit, umístiti ji v jejím naukovém a historickém prostředí, poznat a zhodnotit pokrok od smrti světce, neboť by bylo zneužíváním zákonů vývoje ducha a lidského myšlení, kdyby se soudilo, že scholastika neměla pozdějšího rozvoje a zdokonalení, to že dosáhla jen za Tomáše. Připodobnit jeho řešení k nynějšímu nazírání, vstoupit v důvěrný styk s moderním a novým pokrokem především v oblasti přírodní filosofie a psychologie. Ten vztah s intelektuálním životem světa, jenž nás obklopuje a s potřebami církevního života odstranit, jak nás učí historie, osamocení tak škodlivé a dodá Církvi mohutnou sílu, která po příkladu velkých myslitelů XIII. a XIV. století dovede důstojně hájit své zájmy na poli vědění i vědeckými zbraněmi.“ (St. 65—69.) Papežové též neměli a nemají úmysl prohlásiti katolickou nauku za monopol jedné školy, ani nezabraňují vzájemnému zápolení a svobodě myšlení, ale hájí, aby se přednášela zdravá scholastická filosofie, a její základní these, které sv. Tomáš zastává i s jinými význačnými scholastiky. Nemůže se proto mluvit o omezení svobody nebo ničení vědy. Církev dobře ví, jak významným je pro hledání pravdy vzájemné závodění, a proto dopřávala a dopřává vždycky svobodu, brání ovšem před bludem.

Křesťanské dělnictvo na ochranu rodiny. Říšská odborová rada křesťanského dělnictva a zaměstnanectva v CSR podala vládě memorandum, v němž se m. j. praví: Celá státní politika sociální a zaměstnanecská musí se řídití vrcholnými zájmy národního růstu hmotného i mravního. Statisticky populační ukazují na katastrofální pokles národní populace, zvláště v Čechách. V republice je už 30.000 bezdětných rodin státních zaměstnanců, z nichž oba manželé jsou ve státních službách. Stát úpadek populace však nepřímou podporuje i tím, že sám dává příplatky jen na první a druhé dítě, nikoli na třetí a další, tedy pravý opak toho, co by dělat měl a co jinde dělá. Podle tohoto odstraňujícího vzoru státního řídí se pak soukromí podnikatelé. Nechtějí bráti do práce otce s více dětmi, a takový občan s četnou rodinou, který je skutečným základem státu a jeho budoucnosti, má nesmírné obtíže všude, kam se hne: při hledání bytu, při placení daní, při opatřování práce. Zde stát neplní svou velkou, samozřejmou povinnost. Žádáme proto, aby zaměstnávání vdaných žen v továrnách, dílnách, soukromých službách a podnicích, ale i ve službě státní bylo omezeno, aby stát šel zde příkladem vstříc a celá politika zaměstnanecská sledovala cíl, vrátiti ženu

vdanou jejímu poslání matky a ženám umožnila žítí rodině a výchově dětí. Pro výdělečnou činnost vždy zbudě mnoho žen, které se vdátí nemohou. Současně žádáme, aby veřejné svazky, stát, obec a příslušné dobrovolné korporace poskytovaly vzájemní pomoc chudým ženám na každé dítě, tak aby příchod nového občana republiky nebyl pro ně novým břemenem starosti a pohromou. Boháči beztoho děti nemají a oni také národu budoucnost nezabezpečí. Omezení zaměstnání vdaných žen je dále nutné i z toho důvodu, aby se mladí lidé rychleji dostali do zaměstnání a do práce. Je to opět neštěstí národní, nemohou-li mladí lidé zakládat rodinu, protože nemají práci a nemohou ani ženu, ani děti užítí. To je jedna z největších vin dnešního sociálního řádu a působí zhozně i morálně.

Prozatímní účinky devalvace zlatého bloku. Už se dají zaznamenati první, ovšem jen prozatímní účinky devalvace měn v dotyčných zemích. Ve Francii velkoobchodní cenový index, přes snížení některých cel, pokračuje ve svém předdevalvačním vzestupu; zvýšil se mezi 30. zářím a 14. říjnem o 8,9 proc. Dovážené zboží se zdražilo o 15,6 proc. a domácí výrobky o 6,4 proc. Maloobchodní cenový

index ještě na devalvaci nereaguje prozatím nějakým vzestupem. V Itálii, jak uvádíme na jiném místě, radikální reforma celní a kontingentní politiky a hlavně „blokovaní“ cen nutných životních potřeb zabrání jakémukoli vzestupu, který i během habežské války a po ní až do doby devalvace nebyl tak silný, a byl vyvážen 10proc. zvýšením mezd a platů. V Holandsku a v koloniích se zvýšila jen velkoobchodní cena cukru o 20 proc. Snížením cla bylo zabráněno obdobnému zvýšení maloobchodní ceny cukru. Za to ve Švýcarsku jest pozorovati i vzestup maloobchodních cen. Proto se švýcarská vláda chystá k dalekosáhlejšímu odbourání kontingentů. Snížila už clo cukru vzhledem k devalvaci naší koruny a hlavně vzhledem k velké úrodě řepy v ČSR. —w—

Devalvace francouzského franku. Neúspěch a přerušení Baby-půjčky Vincenta Auriola, a také zvýšení diskontní sazby emisního ústavu Banque de France byly už výmluvným znamením, že i pan Blum, který ještě před 4 měsíci hlásil, že nebude ani deflace ani devalvace, ztratil každou naději na vzkrášení národního hospodářství politikou vnitřní expanse v mezích tak zv. franku Poincarého. Francouzskou devalvací následovaly ihned měny Švýcarska, Holandska, Řecka, Turecka, Litevska, Československa a Itálie, a budou následovati i další. Po devalvaci anglické libry přesně před pěti lety v září 1931 a amerického dolaru roku 1933 je to dnes třetí, ne však poslední fáze vzájemného vyrovnání světových měn. Jak známo z denního tisku, nynější devalvace všech zemí se pohybuje v mezích určitého rozpětí a teprve postupem času, snad jednoho až tří měsíců, dojdou měny své „přirodní“ rovnováhy. Volná dohoda s USA a s Anglií zaručuje, že nedojde k „neukázněnosti“ v devalvacích. Jistě se vrátí do Francie kapitál, který unikl v minulých měsících do ciziny, ale mezinárodní finanční kruhy pochybují, že by se tento kapitál vrátil celý, a to vzhledem k rostoucí politické nejistotě ve Francii a potom také proto, že případně hospodářské oživení nastane ve Francii jen velmi pomalu a postupně. Nás zajímají účinky devalvace hlavně v ohledu mezinárodního obchodu. Jestliže se francouzské vládě skutečně podaří zabránit vzestupu cen, pak by jistě francouzský vývoz měl z devalvace značné výhody. Podle dosavadního vývoje francouzského zahraničního obchodu vykazují největší pokles právě francouzské speciality jako textilní výrobky, hlavně hedvábní, jehož vývoz klesl r. 1935 na jednu desetinu z r. 1929, dále pak vína a parfumerie, zatím co kovové zboží vykazuje menší pokles vývozu. Proto vývoz francouzských specialit bude mít silnou vzpruhu po devalvaci, jelikož nesoutěží s vývozem jiných zemí, hlavně ne anglosaských, a svou láci bude s to vydobýt zase ztracených odbytišť. Tak i turistický ruch by mohl z toho získati. Pro československé zboží tedy nevznikne žádná nebezpečí ze zlevněného francouzského zboží. —w—

Vyhledky devalvace pro Holandsko. Jak jsme už dříve upozornili, típělo holandské hospodářství hlavně poklesem cen surovin na světovém trhu, jelikož jeho kolonie vyvážejí hlavně kávu, čaj, gumu, petrolej, cukr, tabák a cín. Proto lze očekávati, že vývozní bilance holandských kolonií se aspoň částečně znovu zhodnotí. Pro mateřskou zemi ovšem devalvace nebude mít zvláštního účinku, jelikož její vývoz zemědělských výrobků jako masa, zelenin, margarínu, másla a jiných mléčných výrobků narazí i nadále na překážky kontingentů a cel v anglické říši, kam nejvíce vyvážá. —w—

... a pro Švýcarsko. Švýcarsko může dost těžiti z devalvace pro svůj vývoz; vyvážá totiž nejvíce stroje, nástroje, hodinky vedle zemědělských a textilních výrobků, většinou tedy zboží, které soutěží s Anglií, která však sama dnes už nestačí krýt vlastní domácí spotřebu. To je veliké štěstí pro Švýcarsko. Touto zvýšenou švýcarskou soutěživostí mohou být dotčeni hlavně němečtí vývozci strojů, zatím co švýcarský vývoz textilií se setká s velkou soutěživostí francouzských výrobků. —w—

... a Československo. Zdá se, že podle uvedených náznaků nevznikne nám zvláštní nebezpečí, vyjma snad Švýcarska vývozem strojů. Náš vývoz do zemí librového bloku byl stejně na silném vzestupu, nepřijde tedy pro nás devalvace ve zvláštní úvahu, pokud se týče našeho vývozu, ba naopak spíše by nám mohla škoditi zdražením surovin a nebezpečím „odůvodněného zdražování“ vůbec na domácím trhu. Z devalvace bychom vyšli imunní jen tehdy, povede-li se nám rozumnou daňovou a dopravní politikou (a jinými záměry, které byly slíbeny při první devalvaci, miněné jen jako dílčí opatření — ale bohužel nedodrženy) zabrániti i „odůvodněnému“ zdražování, a dále jen v tom případě, dojde-li k všeobecnému odbourání celních, dovozních a devisových překážek. Tyto možnosti ovšem nemůžeme posouditi, jelikož patří do oblasti diplomatického a finančního zákulisí. Budoucnost nám ukáže, zdali podobné naděje se uskuteční. —w—

Před sociální přestavbou ve Švédsku. V chaosu novinářských zpráv hlavně o Španělsku a o různých devalvacích zůstaly nepovšimnuty možnosti politického vývoje ve Švédsku po posledních volbách. Jak známo, zvítězili tam sociální demokraté, kteří jsou ve vládě už od roku 1932, a teprve teď byli s to vytvořiti „lidovou frontu“ s absolutní většinou. Dosud vládli spolu se zemědělskou stranou. Teď by se však mohli spojit také s tak zv. disidentními socialisty. Kdyby došlo k druhé alternativě, pak podle mezinárodních finančních kruhů dá se s jistotou očekávat, že dosavadní vládní politika sociálních reforem se přetvoří v politiku radikální socialisace. To znamená, že dosavadní systém státních monopolů, který jest ve Švédsku už dnes silně rozvětven, by byl rozšířen i na ostatní odvětví, hlavně na petrolej a na kávu a jiné. Všichni však douají, že sociální demokraté se spojí opět se zemědělskou stranou a že se spokojí jen s rozšířením politiky sociálních reforem bez dalších radikálních zásahů. —w—

Ústup německé expanse v Jugoslavii. Tolik obávaná a právem diskutovaná hospodářská expanse Německa na Balkáně, ztrácí, jak se zdá, postupně na původní síle. Právě o Jugoslavii panovalo přešvídění, že bude hospodářsky vydána na pospas německému hospodářskému vnikání a vlivu. Ale po úspěšné cestě jugoslávského ministerského předsedy dra Stojadinoviče do Československa a do Rumunska, nastal viditelný obrat k lepšímu, kterému ovšem napomáhá i nedávný měnový vývoj, zahájený devalvací celé řady zemí. Jak zemědělci, tak i obchodníci jihovýchodní Evropy, projevují už delší dobu silné nespokojení s „blokovanými úvěry“ v Německu, které mohou být zlikvidovány postupně a jen dovozem zboží, které buď soutěží s domácími výrobky, anebo se dovážá za vyšších cen a v horší kvalitě, než z jiných zemí. Tak na příklad jest velmi důležitá zpráva, že budoucí vývoz z Jugoslaviie do Německa byl z toho důvodu omezen tak, že dojde ke konečné likvidaci clearingové špičky v Německu ve výši 500 milionů dinarů. Stejně lze pozorovati i v ostatních balkánských zemích. —w—

Dr. Schacht v rozpacích. Jestliže poslední devalvace mají jeden určitý a sympatický účinek, pak je to bezpochyby postupující izolace Německa. Izolace, která dosud Schachtovým „Novým plánem“ omezuje zahraniční obchod úzce na bilaterální styky s každým jednotlivým státem a následující devisovou a obchodní kontrolou, bude nyní stupňována právě provedenými devalvacemi. Očekávané uvolnění mezinárodního obchodu a silný vzestup světových cen působí, že německý trh ztrácí pro ostatní svět na přitažlivost. V každém případě dr. Schacht se nachází před osudným dilematem: Německo nemůže provésti devalvaci s úspěchem aniž by uvolnilo zahraniční obchod a měnu. To ovšem znamená konec „Nového plánu“. Mimo to neexistují „volné marky“, které by se vůbec daly devalvovati, Německo nemá co devalvovati, už vzhledem k úzké vázanosti zahraničního obchodu s devisovou kontrolou a k podpoře vývozu různými blokovanými markami. Tak asi nezbude Německu než pokračovati v dosavadní izolaci, leda, že by politická praxe umožnila různovější řešení, než škarohlídská theorie. —w—

Obchodní sblížení mezi Itálií a Jugoslavií. Jugoslávský zahraniční obchod vykazuje v první polovině letošního roku deficit ve výši 370 milionů dinarů proti přebytku minulého roku ve výši 28 milionů dinarů. Je to jasný důkaz následků sankcionářské politiky, která stála Jugoslavii těžké ztráty hlavně na italském trhu. Nicméně po posledních ujednáních a prohlášeních dra Stojadinoviče, která byla v Itálii přijata s velkou sympatií, byl znovu zahájen obchod mezi oběma zeměmi. Podle poslední prozatímní dohody na 6 měsíců byl určen objem vzájemné směny zboží na 100 proc. kompenzační základy. — Dnes vede Německo v jugoslávském obchodě, a to 25,4 proc. na straně jugoslávského vývozu a 23,5 proc. na straně dovozu. Zdá se, že německý obchod s Jugoslavií znamená zvláště po sblížení s Itálií kulminační bod, který určitě se neudrží na této výši. —w—

Uzavřené hospodářské kasty v Německu? Po zavedení zákona o dědičném selského statku (Erbhofgesetz), chystá se nový zákon v jiném oboru, tentokrát v maloobchodu, který míří zase k vytvoření uzavřených hospodářských kast. Jak známo, Erbhofgesetz prakticky vylučuje „outsidery“ od selského podnikání, a vázal dosavadní sedláky k jejich statku. Nyní se vede předešlé diskuse o zásadách, které mají platiti pro připouštění aspirantů do maloobchodů. Povolení má býti vázáno na to, že žadatel náležel už dříve sám anebo jeho rodiče odvětví maloobchodu, ve kterém chce otevřít živnost. Zde rozhoduje podle známé německé theorie o „Nachwuchs“ (dorostu) jen příbuzenství anebo předchozí zaměstnání v dotčeném odvětví, aby žadatel měl právo a dokonce povinnost se uplatňovati jako vedoucí; nepřihlíží se už, jak vidět, k přirozeným a individuálním schopnostem. —w—

C o ž i v o t d a l

Cesta kardinála-státního sekretáře do Spojených států. Je velmi diplomaticky i církevně-politicky významnou cestu kardinála-státního sekretáře Pacelliho po Spojených státech. Nehledě ke zprávám, tvrdícím, že jde o uskutečnění vzájemných diplomatických oficiálních styků, při této cestě o hodnoty daleko vyšší. Je to návštěva činnosti amerických katolíků a v době, kdy se objevuje přiblížení se amerických nekatolických křesťanů ke katolicismu. Kardinál mluvil s členy vlády, ale také osobnosti jiných náboženských společ-

ností vyžádaly si u něho audienci, jako metodisté. Podařilo se mu odstraniti mnohé předsudky, někdy až primitivní, jaké vůči katolicismu, Cirkvi a jejímu zřízení některé kruhy v Americe chovaly. Jak na ústředních místech vlády USA, tak i v jednotlivých státech se očekává změna kursu vůči katolické Cirkvi. Má dojít ke kooperaci církví proti bezvěř. V otázkách kulturních a školských jsou velké pokroky. Nová katolická školská obec, založená v New Yorku, má letos v prvním roce už 94 tisíc dětí v katolických školách. Po-

znatky ze spolupráce katolického kleru a laiků v Americe přispějí ve Vatikáně i k rozšíření praktické cesty Katolické akce. Svátý Otec připravuje list o boji proti bezvěří a poslouží mu i informace z Ameriky, bezprostředně získané kardinálem Pacellim. Pokud se týče politické stránky cesty, byla likvidována nespokojenost s rozhlasovými projevy faráře Coughlina, proti nimž zakročila autorita státní i církevní. Coughlin totiž v jednom z nedávných svých rozhlasových politických projevů obviňoval vládu Spojených států, že jest „prohlaná“. Vatikán dlouho k tomu mlčel, nyní však prohlásil docela zřetelně, že přísně odsuzuje politickou agitaci „rozhlasového kněze“ v Detroitu. Oficiální orgán svaté Stolice, vatikánský časopis „Osservatore Romano“ uveřejnil článek, v němž se praví: „Svatá Stolica respektuje svobodu slova, požaduje však naprostou slušnost. Nelze pochybovat, že řečník se prohřešuje proti nezákadnějším požadavkům slušnosti, jestliže útočí na osoby, představující nejvyšší autoritu ve státě, a to se zřejmou snahou, podkopávat úctu, kterou mají mít k státní autoritě široké vrstvy. Tento požadavek slušnosti jest tím větší a určitější, je-li řečníkem katolický kněz.“ Pastorační kněz, který má na 60 milionů posluchačů své vlastní vysílací stanice, ovšem neustane. Coughlin se uumodřil. Už poznal, že mezi dvěma kameny neprojde a ve svém posledním projevu našel už místo k ocenění zásluh Rooseveltových. Kardinál zdrží se v Americe asi do začátku listopadu.

Katolický sjezd v Pešti o bídě maďarských vesnic. Začátkem října konal se v Pešti 27. katolický kongres maďarský pod heslem „Kristus a vesnice“. V projevech řečníků vylíčeno, že vesnice v Maďar-

sku je nemocna hospodářsky, sociálně, mravně a nábožensky. Hrabivost, rozmařilost, rozvrat manželství, systém jednoho dítěte ukazují na mravní úpadek. Mluvili m. j. prof. dr. Tóth, jesuita P. Bangha. Kardinál Serédi vyzval katolíky k úsilí o úměrný podíl na řízení státu, žup a obcí. Vláda musí usilovati o vyjasnění politické situace podle směrnic katolické myšlenky.

Sociální poměry zaměstnanců a dělnictva ve Vatikánském Městě. Zaměstnanecký řád Vatikánského Města nese pečeť křesťanského ducha, úcty k lidské důstojnosti a k ceně práce. Není dovoleno mítí více úřadů. Pracovní doba je 7 hodin denně. Všichni dělníci a zaměstnanci mají placenou dovolenou. Trvá-li nemoc zaměstnance víc jak 6 měsíců, dostává pak dvě třetiny své normální mzdy. Způsobil-li si zaměstnanec nebo dělník nemoc svou prací, má plný plat nebo mzdu po celou dobu nemoci. Vatikánští zaměstnanci, pokud bydlí v Città del Vaticano, mají byt zdarma, jsou osvobozeni od daní a požitaviny dostanou bez celních přírůžek.

Los rozhodl v dánských volbách. Dánsko se chlubit už dávno vládou „lidové fronty“. Koalice radikálů a socialistů vládne totiž v Dánsku už od roku 1928. Poslední volby do Landstingu zaručily vládě vítězství na základě losu. V Bornholmu totiž vyšlo 23 poslanců pro vládu a 23 poslanců pro opozici. Nezbýlo své losování, které prospělo ovšem vládnímu poslanci socialistické strany. Je to snad po prvé v moderní době, co volby byly rozhodnuty losem, tímto starým athénským nástrojem „nestranné“ demokracie. Typický příklad „kvantitativní demokracie“.

Z k n i h a č a s o p i s ů

Václav M. Vlček: Sestra Anunciata. Drama ve 4 jedn. s předehrou. Cena 7 Kč. Zaslá František Filip, Příbyslav, Česká ul. 74. Dnes již není nikomu tajno, že lidé si již zhnusili nemravností a banalitou neustále jim podávané, ať již ve formě knižní nebo divadelové, nebo filmové, a že touží po hrách opravdu mravně nezavadných a umělecky hodnotných. V poslední době to dokazuje fakt, že je znovu a znovu na scény uváděna Vlčková hra „Sestra Anunciata“, která jest podle kritik výkřikem doby do duše lidstva. Jedná o „živých obětech“, řeholních sestřích v nemocnicích, o jejich pronásledování a utrpeních a jest výtečnou jejich obhajobou před pomlvy a nepravdami, které jsou na ně odevšad chrleny v největší míře. Hra vyšla vloni a ihned zaujala všechny, takže v brzkou se rozléta a byla dávana po celých Čechách i Moravě na scénách malých i velkých scénách městských, byla hrána ve slovenském překladě i na Slovensku. Pro svou ušlechtilou tendenci vrací se letos znovu na scény, aby pokračovala ve svém účelu. Autor „Sestry Anunciaty“ je znám z pronikavých úspěchů svého dramatu Řím ze života sv. Anežky Římské z doby Diokleciánova pronásledování, které zařadily do svého repertoáru: východočeská městská divadla v Pardubicích, Hradci Králové, Náchodě atd. Dále z úspěchů v Praze dobře známého a hraneho dramatu moderního „Konec světa“, které je přeloženo do němčiny, polštiny a esperanta a které u nás vychází po druhé. (Referát v Životě jsme již přinesli.) Netřeba zde uvádět nějakou kritiku. Bylo by to opakování toho, co již v tolika kritikách bylo zdůrazněno. Upozorňuji jen na myšlenku, že boj proti hram nemravným je nejlépe pozitivně vyřešen tvorbou dramát dobrých. To je nutno, aby se paralysovaly hry à la „Balada z hadrů“ „Osvobozených — Spoutaných — a nyní zase Osvobozených“, „Uličnice“ kanárků Velké opery atd. Vlčkovy hry jsou pravdivé, na podkladě náboženském, moderní a umělecky hodnotné. Doporučujeme. -kev-

Dr. Tihomír Tóth: Věřím. (V překladu Dezidera Pavloviče, přehlednutém P. Ant. Střížem. 184 str. Cena váz. výtisku Kč 25.) Druhý svazek souboru Tóthových homiletických spisů, vydávaných nakladatelstvím „Vyšehrad“ v Praze, obsahuje patnáct kázání, v nichž se slavný budapeštský kazatel vyrovnává s pochybovači a nevěřícími. Část první pojednává všeobecně o víře v těchto kapitolách: Víra našich otců, Štasten, kdo má víru,

Nešťastný, kdo víry nemá, Co přivádí k nevěře. V části druhé probírají se všechny známé důkazy Boží jousnosti způsobem zcela moderním. Bylo by zbytečno zvlášť vyzdvihovati přednosti Tóthova podání. Všichni kněží vědí, že je Tóth neoklame a rád sáhne i po jeho novém díle „Věřím“. — Ale také každý vzdělaný laik přečte si s užitekem kázání Tóthova, v nichž se vzácným způsobem snoubí vroucí víra s vybroušenou formou.

Pohnutky dobročinnosti v křesťanství. PhDr. Fr. Hník, Edice Blahoslav, Praha 1935. V důkladném pojednání popisuje autor duchovní motivy všech snah po sdílení dobra jak jednotlivci, tak i společnosti lidské od počátků křesťanství přes středověk, humanismus a novodobé sociální snahy k pojetí dobročinnosti v theologické soustavě církve československé. Při četbě svědomitého rozboru jest jasný základ rozdílného pojmání celého problému: Katolická snaha po konání dobra stojí jako na absolutním podkladě na každém slově Ježíše Krista, které jest východiskem, o němž nelze diskutovati — ostatní, motivace dobra, především a programové v církvi československé, berou za výchozí skutečnost přítomný stav lidstva a jeho potřeby, a podle něho upravují i své náboženské postoje k sociálním problémům. Na jedné straně se s upřímnou snahou, aby vynikla časovost základů československé theologie, zdůrazňuje její kladná relace k potřebám doby, ac není jasno, jaké jsou vlastně přesné a spolehlivé věroučné a tedy myšlenkové věty jejího učení, na druhé laboruje autor jako všichni spisovatelé nekatolictví — ale i často katolictví — se změnám poznání podstaty Církve katolické s nešťastnými snahami mnohých jejích vyznavačů, kteří hříšným zlidštinám jejího posláním nutí přímo myslitele na druhém břehu, aby stále jen viděli v Církvi útvar mocenský a nikoli, jak tomu jest, živé Tělo Kristovo, v kterémžto pojmu jest celé jádro, třebaž ne celé zdůvodnění, jejího konkrétního zjevu v dějinách. A tak nutno jen říci, že v tom, co jest ve studii skutečně dobrého — a jest vidět z ducha spisu, že vůle po dobrém byla dokonala — jest plně katolické, a jen neznalost ducha a učení Církve svaté zavinila, že autor jí toto dobré nepřičítá, nýbrž klade je na druhou stranu — a to, co přispívá jí jako časovou nedokonalost, jest jen periferní zjev, nebo pouze částečné pochopení katolického učení anebo — vina těch, kteří dávají Církvi svaté na ve-

nek toto zdání. A při čistě snaze po sblížení a po poznání jsouci, nikoliv konstruování pravdy — by se autor při své dobré vůli ocitl na půdě katolické. Ale ovšem, nemůžeme než každý setrvati na své cestě, a jen budoucnost ukáže, zda vítězví a oblaží lidstvo cesta, vycházející z neohebné, snad ztrnulé a absolutní pravdy, nebo cesta spíše prakticky akkomodující pojmy Boží na přítomné potřeby. PhDr. Jan Ev. Urban.

Průkopnickým dílem vychovatelským můžeme nazvati novou knihu, jež vychází z pera představitele soudobé české katechetiky msgra dr. V. Kubíčka pod názvem „Katechetika“. Kubíčková „Katechetika“ bude návodem k duchovní správě školní mládeže katolické. Dílo je výsledkem 45leté praxe ve škole a na CM. bohovědné fakultě v Olomouci, kdež autor po řadu let přednášel pedagogiku, didaktiku a katechetiku. V 89 článkách obsahuje kniha vše, co může učitel náboženství posloužit, aby svůj úřad náležitě zastával. Jsou to zejména základní směrnice didaktické (dej nazírat — uč rozumět — k srdci mluví — vštěpju do paměti — žití pěstuj!) — teorie sklady různých druhů katechese (biblické, katechismové, církevně historické), metodické poučky o tom, co pro život zvláště potřebno (modlitba, služby Boží, svátosti, církevní rok, liturgie, pohlavní výchova) — pravidla, kterak zavést, udržet a výchovně usměrnit školní kázeň — a speciální návody pro učebnou osnovu, pro normální hodinu katechese, pro nejmladší katechumeny, pro nerozdělenou jednotřídku, pro sv. břífmování a pro vedení před odchodem ze školy. Všechno zpříkaldněno, s hojnou citací odborné literatury k dalšímu sebezvzdělání, s podrobným rejstříkem a přílohou náčrtů pro kreslení na tabuli. Po všech těchto stránkách razí vůdčí senior katechetického hnutí msgr prof. dr. Václav Kubíček, stoje konservativně na starých osvědčených základech tradice, nové cesty, otvírá nová okna, nabízí nové způsoby, kterak školní práci usnadnit, uzajímavít, uradostnit a uživotnit, „aby ovoce zůstávalo“. — V tom smyslu jsou široké veřejnosti dobře známy jeho učebnice Katechismus, Katolická prouka a Biblické dějiny. Podobně přijde chystanou kniha soustavně katechetiky dojísta všem, kteří učí katol. náboženství, vědčě vhod. — Kniha tiskne se nákladem Matice cyrilometodějské v Olomouci a vyjde letos ve vánočním období. Cena při 280 stranách velkého formátu bude co nejmírnější.

Toto dvojčíslo stojí Kč 3.—.

Běžný účet u Ústřední lidové záložny v Praze, číslo šekového účtu Pošt. spořitelny 83.480-Praha. Redakce a administrace Praha II., Spálená ul. 15 (III. posch.). Telefon 46.700. Řídí a za redakci odpovídá dr. František Formánek. Vychází 10. a 25. každého měsíce. Vydává spolek Život, Praha II., Spálená ul. 15. Novinové známky povoleny ředitelstvím pošt a telegrafů v Brně 13. července 1935 č. 53.559-VI-35. Podací úřad Olomouc 2. Tisknou Lidové závody tiskářské a nakladatelské, s. s. r. o. v Olomouci, Wilsonovo nám. 16. Roční předplatné činí Kč 30.—, do ciziny Kč 45.—. Redakční závěrka 5. a 20. každého měsíce.

ŽIVOT

časopis pro veřejné otázky současnosti, náboženství, kulturu a politiku

O B S A H : Jiří Hlava: Sociální činnost katolíků ve světle zprávy mezinárodního úřadu práce. - J. V. Majcě: Účast jihoslovanských katolíků na osvobozeneckém boji za Jugoslavii. - P. Silv. M. Braitto O. P.: Jaroslav Durych. - J. Krlin: Japonsko hledající víru. - Rooseveltovo vítězství. - J. Gerson: Omyl Otce Coughlina. - Boř. Benetka: Královna hradecká. - Josef Rezníček: Umělec víry a pokoje. - Obnovená papežská akademie věd. - Dott. M. Weirich: Nacistická národohospodářská »věda«. - Komunism a stavovství na studijních dnech Francouzského katolického národního sdružení. - Jos. Brožka: JOC - křesťanská mládež dělnická v Belgii. - Poznámky (Ovoce pychy dopadlo na španělské katolíky. Katolická universita Božské Srdce v Miláně. Zrcadlo z papíru - shon člověka po sensacích. Poslání katolických novinářů.). - Život náboženský, hospodářský a sociální, politický.

V Praze dne 20. listopadu 1936. Ročník XVIII. Číslo **21-22**

Jiří Hlava:

Sociální činnost katolíků ve světle zprávy mezinárodního úřadu práce.

V ročence mezinárodního úřadu práce v Ženevě o sociálních událostech roku 1935-36 je věnována obšírlá kapitola o sociální práci katolické Církve. Taková jednorozhodná bilance mluví o úctyhodném rozsahu katolické sociální práce, která je často přehlížena a zamlčována. Proto věnujeme oné zprávě v našem časopise, aspoň ve stručném výtahu, místo.

Sociální akce v katolické Církvi se v uplynulém roce vyvíjela dále tradičním způsobem, aniž zásadní otázky byly od skutečnosti a zvláště krizi daných poměrů oddělovány. Významným dokumentem roku byla encyklika „*Ad catholici sacerdotii*“, v níž je načrtnuto dalekosáhlé poslání katolického kněze. Není to sice nová encyklika vedle „*Rerum novarum*“ a „*Quadragesimo anno*“, ale je třeba zdůraznit, že při popisování povinností a zodpovědnosti kněze nebyla opomenuta sociální činnost. Sociální akce služebníka Církve musí se podle pojetí církevního vztahovati na všechny obory lidského života a lidské činnosti. Kněží tím méně se mohou od tohoto sociálního úkolu oddalovati, protože tak úzce souvisí s morálkou. Kněz může pozoruhodným podílem přispěti k uskutečnění větší spravedlnosti a ke zmírnění sociálních konfliktů. Ne že by měli všichni kněží bez rozdílu podávati technická řešení těchto problémů, ale taktním vystupováním a poučováním o zásadách křesťanské nauky sociální, spočívající na spolupráci všech stavů a tříd, mohou všichni spolupracovati na vytváření příznivějších podmínek a přispěti k uklidnění duchů. Neboť kněz má kázat evangelickou spravedlnost a lásku k bližnímu, má ovšem připomínati, že časné statky nejsou tím posledním a nejvyšším cílem, nýbrž prostředkem, který má sloužiti každému člověku k plnému vývoji jeho vlastní hodnoty a určení. Samozřejmě splní kněz tento úkol tím lépe, čím více bude obeznámen s katolickou sociální naukou. Není pochyby, že toto volání nejvyšší autority katolické Církve o vysoké funkci kněžského úřadu přispěje k tomu, že studium sociálních otázek bude v kleru ještě více prohloubeno a podporováno.

Velké a důležité mezinárodní kongresy v r. 1935 byly: kongres katol. ošetřovatelek nemocných v Římě a V. mezinár. konference „*Union catholique de Service social*“, který shromáždil v Bruselu zástupce 25 zemí.

„*Sociální týdny*“ těšily se silné účasti, při čemž nutno vyzvednouti zvláště potěšitelnou účast mladých katolíků. Rozmanitě byly takové podniky, pořádané mladými. V Belgii na vysokoškolském sociálním týdnu, kterého se zúčastnil i předseda vlády, probírána

otázka tisková. V Polsku 14. sociální týden katolické mládeže v Krakově jednal o práci. Kongres katolických vysokých škol ve Florencii zabýval se stavovskými morálními a sociálními povinnostmi. Jiné významné sociální týdny konaly se v Joliette (Kanada) a v Angersu (Francie). Ve Velké Británii pokračovaly úspěšně „*Catholic Social Guild*“ a „*Catholic Worker's College*“ v Oxfordu ve vzdělávací práci pro staré i mladé, intelektuály a dělnictvo v dobře navštěvovaných weekendových kurzech. Každoroční sociální týden „*Summer School*“ zabýval se sociálními zkušenostmi v Belgii a Spojených státech severoamerických.

Katolická akce pokračovala ve své práci vhodným přizpůsobením a vniknutím do různých časových a místních poměrů. Dnes je už v celém světě. V její struktuře není podstatných změn. Je hodné zaznamenání, jak zesílila její činnost v oboru sociální práce.

Ve Spojených státech je „*National Catholic Welfare Conference*“ ústřednou celostátního soustředění katolických sil. Tradičně vztahuje se práce NCWC na nejnaléhavější problémy. Sociální práce, více se o praxi opírající, je charakteristickou známkou sociálního amerického katolicismu. „*Catholic Conference of Industrial Problem*“ řízená NCWC, je jakýsi druh putovních universit, zabýval se hlavně zpětnou působností nového amerického zákonodárství a správních opatření Rooseveltových, problémem vysokých příjmů a jejich vlivu na úpadek prosperity. Úspěch těchto putovních universit není jen v projednávání aktuálních otázek, nýbrž v učební metodě. O každé otázce pojednávají tři referenti: zaměstnavatel, zaměstnanec a zástupce veřejnosti. Nato je volná rozprava. 165 vůdčích katolických osobností podepsalo manifest o organizaci sociální spravedlnosti. Odstranění NRA zavazuje nalézt nové prostředky a cesty k rychlému vymýcení nespravedlností, které kalí život hospodářský a sociální. Podepsaní žádali změnu ústavy, aby kongresu se dostalo práva zasáhnouti do ustanovení platů, pracovní doby, úpravy cen. Je nutno usilovati o nový sociální řád podle encykliky „*Quadragesimo anno*“

V Evropě vyvinula se v mládeži zvláště kvetoucí větev Katolické akce:

JAC, *Jeunesse Agricole Catholique*, katolická zemědělská mládež ve Francii, soustředila na prvním celostátním sjezdu v Toursu 4.000 činných členů, kteří se zabývali otázkami zemědělské krize, zemědělských škol a stavovské organizace.

JOC, *Jeunesse Ouvrière Catholique*, katolická děl-

nická mládež, oslavovala v Bruselu 25. srpna 1935 své desetiletí. 70.000 Jocistů z Belgie, Francie, Anglie, Kanady, Holandska, Kolumbie a Belgického Konga ukazuje sílu hnutí, v němž papež vidí „pravou formu Katolické akce“. Hlavní starostí Jocistů je problém nezaměstnanosti mládeže. 5. června byla přijata na mezinárodní konferenci práce v Ženevě 100členná delegace Jocistů. Předložila prosbu, opatřenou 80.000 podpisy nezaměstnaných ve věku od 13 do 25 let, vyslovila svou důvěru v mezinárodní organizaci práce a pohnutými slovy prosila, aby byl uplatněn vliv na vlády států, aby v první řadě byla řešena otázka nezaměstnané mládeže.

LOC, *Ligue Ouvrière Chrétienne*, křesťanská dělnická liga, organizace starších z JOC již vyrostlých členů se připravuje. 6. října 1936 byl k tomu cíli mezinárodní sjezd ve Francii. Vzal si za cíl výchovu křesťanské dělnické mládeže a organizaci vzájemné pomoci. Nechce závodit s odborovými organizacemi, nýbrž přivádět jim přesvědčené křesťanské bojovníky.

J. V. Majcé:

Účast jihoslovanských katolíků na osvobozenéckém boji za Jugoslavií.

(Dokončení.)

První etapa jihoslovanského osvobození.

Do tohoto historického boje patří *první etapa jihoslovanského osvobození*. Právě když se chystal velký kongres (na 20. října 1912) všech poslanců slovinské lidové strany a chorvatské strany práva v Lublani, vypukla osvobozenécká válka na Balkáně. Národ v Slovinsku ji nadšeně přijal a parlamentní delegace žádá 9. října 1912, aby ministr zahraničí usměrnil svou politiku s požadavky vítězů. Boj vedl „Slovenec“. Jeho válečným zpravodajem byl srbský novinář Dušan Šijački a úvodní články psával Krek a dr. Žitnik, oba kněží. Rakouská diplomacie byla však orientována proti Srbům, proto vzniká v parlamentě obstrukce: Gostinčar, vůdce křesťanských sociálních dělníků slovinských, mluví 14 hodin nepřetržitě. Korošec a dr. Verstovšek 12. listopadu 1912 veřejně a nebojácně prohlašují „začali jsme se dívat daleko dolů přes hranice podél břehů Sávy“. Po úchvatném prohlášení „Slovenec“, že srbská vítězství jsou i „slovinská“, šel Krek ještě dále, když přednášel dělníkům na Jesenicích, kde pravil: „*Naše řeky tekou k Bělehradu a Černému moři a ani jedna naše řeka neteče k Vídni. Podél naší Sávy od Triglavu k Černému moři přebývá tentýž národ jako jsme my, národ, v jehož středu cítíme se tak doma, jako nikde na světě.*“ Tato „velezradná“ slova doplnil Korošec na adresu výčítky o velezradě a volal: „*Velezradci jsou vlastně ti, kteří se procházejí v Budapešti* (Khueh — Hedervary, Tisza, Čuvaj atd.).“ V takovém ovzduší nezbyvalo vládnoucí klíče nic jiného, než rozpuštění vzpurného parlamentu, což se brzy stalo.

Vyvrcholení osvobozenéckého boje.

Vypovězením války roku 1914 bylo zahájeno křižácké plánovité tažení proti slovinské uvědomělosti a proti jihoslovanské ideji. Vrata parlamentu zůstala uzavřena a němečtí a maďarští nacionalisté zahájili nejkrvavější persekuce proti Jihoslovánům. A kdo byl nejnebezpečnější? *Vůdce jihoslovanských katolíků, kteří byli vesměs dáni pod policejní dozor, mnoho jich však zavřeno do kasemat a táborů.* V národě bylo nejnebezpečnější duchovenstvo a právě proti němu byla angažována veškerá policejní a justiční moc. Možná říci, že se národ svou velkou většinou postavil za své vůdce Kreka a Korošce, jedině v Kraňsku malý kroužek Šusteršičových stoupců zůstal věrným jeho oportunistu, nebyl však protinárodním.

Konečně vyvinula se Katolická akce také *ve vzdálených zemích*. Tak se shromáždili na kongrese v Šanghaji biskupové, kněží a věřící ze všech čínských provincií. Některá zasedání kongresu byla věnována jedině sociálním otázkám. Čínskou vládu zastupoval ministr financí. Zájmem pro sociální otázky proniká katolicismus ve vzdálených zemích stále více. Mnozí se v seminářích a na universitách hospodářsko-politické a sociologické kursy. Na katolické universitě v Šanghaji byla nedávno zřízena nová stolice pro sociální vědy.

Potud výsek z oné úřední zprávy. Je kusá, protože neobsahuje data o jiných zemích než o Francii a Belgii, Anglii a Americe a o jiných zemích jen zmínka. Postrádáme tu více o Itálii, o Německu, o Rakousku a pak o nás. Bude nutno, aby ona místa, která mají spojení s mezinárodním úřadem práce, informovala jej o naší sociální práci, aby v příštích zprávách byla také sociální práce katolíků v Československu vyličena. Prospívá to jinému čsl. katolicismu a také státu.

Podobný oportunistu vládá až na několik upřímných nadšenců jihoslovanského hnutí též v národní pokrokové straně. V boji „Krekovců“ a „Šusteršičjanců“ zvítězila *Krekova jihoslovanská idea*.

Zahájením parlamentu r. 1915 pokračuje boj týmže elánem a ještě větším, neboť boj proti tyranskému, ničícímu režimu museli Slovinci vybojovat sami, protože v zahraničí ani *Seton Watson neukázal dostatečné porozumění pro Slovince a ještě méně ruská diplomacie*. Teprve *Korfská deklarace* přinesla do toho trochu světla.

Na konferenci u lublaňského biskupa dr. Jegliče, které se účastnili dr. Korošec, dr. Krek, dr. Šusteršič, biskup dr. Mahnič s Krku, dalmatští poslanci dr. Duličić (Chorvat) a dr. Vuković (Srb), bylo zredigováno *memorandum sv. Otci Piu X.*, ve kterém pro informaci vatikánské politiky bylo vysloveno *přání Slovinců a Chorvatů, že chtějí býti v jednom a téže státě*, kterýkoliv by to byl. Smysl onoho memoranda byl informovat prostřednictvím vatikánské diplomacie svět o rozhodném přání a úsilí jihoslovanských katolíků po jednotném státním tělese. Memorandum bylo namířeno proti Itálii, které by podle londýnské smlouvy pro účast na válce proti centrálním mocnostem proti vůli zvláště katolických Jihoslovánů měla připadnouti rozsáhlá území. Rakouský generální štáb po prvé ukázal trochu rozumu, když dirigoval slovinské a chorvatské pluky na italskou frontu, neboť zde bránily skutečně svou vlast.

Dalším krokem byly *tajné schůze katolických intelektuálů*, na kterých (1915) za vedení Krekova byly dávány pokyny pro akci mezi národem. Do tohoto úseku patří též rozhodnutí o společném postupu s Čechy a jinými Slovany a roku 1916 byl Krek pověřen navázáním styků s nimi. Navštívil Čechy, Chorvatsko, Dalmácii a Bosnu a třeba jednou již hodně hlasitě tvrditi, že splnil své poslání. V těchto rozhovorech vytvořil se pevný program požadavků a i taktického postupu, který hloubkou a zvláště formou jest jedinečným důkazem Krekovy státnické genialnosti.

Krekův program o Jugoslavií.

Svému příteli dr. Pero Roguljovi, vůdci chorvatské katolické intelligence, prohlásil:

„*Nejsme daleko od samostatnosti.*“ A pak se rozhořil o čistě administrativním zřízení nového státu, který již svými duchovníma očima viděl před sebou. V ústavě chtěl problémy, které dělí Jihoslovany a ze

Jaroslav Durych dožívá se 2. prosince padesáti let.

Nejsem velkým přítelem jubileí ani jich oslavení, ale k Jaroslavu Durychovi máme všichni tolik povinností vděčnosti, že jenom používáme této příležitosti k tomu, abychom si připomněli, co znamená Jaroslav Durych katolické renesanci u nás po převratě.

Vystupuje jako nové jméno, spisovatel plný životní dravostí a křesťanské hrdosti. Tu nejvíce začínal vlévat katolikům, kteří se uzavírali dosud do svých uliček, do svého gheta. Vyšel ze Staré Říše, a jeho talent, a jeho houževnatá pracovitost a křesťanský smysl mu ukázaly další cestu.

Jako blesk zasahuje příkrčené české katolíky a naduté pokrokáře jeho útok na pomník Husův. Ale, špatně se mu to vyplatilo. Poplašení pokrokáři soptili, posílali protesty, odhlasovávali hanbu a opovržení... ulekání katolíci div že nepořádali odprosné procesy na Staroměstské náměstí. Ale aspoň byla mu zavěna cesta do Lidových listů... Báli se mnozí málověrní ještě většího náporu a že se znovu rozšíří odpadové hnutí. Mluvílo se cosi o třtině nalomené. Ale, co se drží tak, při kmeni, že pouhý vnější útok na Husa vyháni to z Církve, to již není nalomená třtina, to je již uschlá haluz na těle Církve...

Tato skutečnost vedla Durycha k přesvědčení, že je třeba svobodného, neodvislého tisku, v němž by nerozhodovaly kompromisní zájmy časné politiky, kde by se mohlo vykřiknout směle vše, čím se dusil český katolík po převratě, vidoucí tolik pokřivenosti, nemorálnosti, ohánějící se gloriolou pokroku a modernosti. Durych zakládá Rozmach! Byly do doby slavných junáckých mejdanů, bojů na nejrůznějších frontách se stohlavou saní lidské hlouposti. Durych slavně nesl štít katolické hrdosti nad tím, že je synem Té, která tvořila dějiny, i lidí a kladla základy veškeré vzdělanosti i lidskosti, a při tom dala nekonečně více než toto vše, totiž Milost!

Durych stojí zpytavě před faktem milosti. Klání se mu i zvidavě nahlíží do jeho hlubin. Tak povstává román působení a zdánlivého bloudění Boží milosti v české duši. Nebylo vždy rozuměno věcem Durychovým. Mnozí se pohoršovali nad tím, co Durych schválně vystrkoval jako lidské u lidí v Církvi, aby ukázal

přes tyto nedostatky velikost Boží myšlenky v Církvi, silu milosti, které nic neodolá, a kterou nic, ani zloba a hloupost lidí katolických, nepoškodí a nezničí. Nechci zde hodnotiti literární dílo Durychovo. Ještě není ukončeno. Velepíseň svou Durych teprve chystá a dočkáme se jí za dva roky. Literární tvorba Durychova je tak pestrá a bohatě různá, jako je bohaté nitro básníkovo, který vyrostl vysoko nad české prostředí.

Na jedno chci ale upozorniti, na jeho upřímné přihlášení se k Církvi — své matce, na jejíž obranu píše hned po převratě, dnes skoro zapomenuté dílko: Cestou domů. Durych vyvedl katolíky z koutečků jejich gheta, kam si trucovitě zalezli, z gheta svých tiskovin, „katolické“ literatury a „katolických“ brožurek, které čím lavinovitěji rostly, tím více dokazovaly, že nic nedokázaly a nedokazují. Durych se hlásí přímo, ale bez pózy ke katolictví. Dovede pro ně také několikrát nasaditi vlastní kůži. Až kritikové Durychova katolictví učiní podobně a budou při tom míti tak četnou rodinu jako on, pak teprve směji promluvíti.

Jeho odvaha přinesla ovoce. Řada mladých literátů, kritiků, řečníků a sociologů jde po jeho příkladu a když on upravil cestu, hlásí se dnes s naprostou samozřejmostí k Církvi a její víře. Neboť Durych i zde pomáhal odstraňovati předsudek o katolické méněcennosti, kterou způsobili ti, kteří si osobovali výrobu „katolické“ literatury, katolického umění a katolické politiky.

Jestli Durycha neznají oficiální vůdcové a ti, kteří mluví jménem katolíků, mladí všech povolání vzhlížejí k němu, jako k tomu, jenž jim strhl šupiny s očí, jenž jim pomohl viděti krásu Církve a velikost a životnost jejího učení.

My přejeme Jaroslavu Durychovi ještě mnoho let, aby mohl naplniti své dílo. Čekáme netrpělivě na jeho nové dílo „Služebníci neuziteční“, na kterém pracuje již 4 roky a ještě dva snad bude pracovat. Naši odměnou mu bude křesťanská vděčnost, jako tomu, který nás vedl, učil, zvedal a ukazoval krásu, dítě a odlesk Boží. Odměnu pravou dá mu Ten, v jehož víře žije a tvoří.
P. Sil. M. Braitó O. P.

kterých by mohl vzejíti vzájemný bratrovražedný boj, stlačiti do pozadí, izolovat a lokalisovat. Podle jeho názoru měl býti zřízen mocný centrální parlament se dvěma koordinovanými sněmy: 1. nacionálně politický, 2. sociálně politický, pak zemské sněmy. Již tehdy ve své prozíravosti uvažoval o odstranění hlavního bodu možných politických šarvátek a bojů mezi Srby a Chorvaty, t. j. rozdílných kulturních tendencí, o jejich lokalisování a vyloučení z parlamentu a strpěti je jen v obcích, kde by byly pro celek úplně neškodné a bezvýznamné. Ve svém programu měl již přesný návrh jak uspořádati školství podle belgického systému a byl především pro mnoho, mnoho svobody. Na otázku, zda se nebojí hegemonie, odpověděl, že hegemonii bude míti vždy schopnější, ostatně příbuzné strany se budou museti brzy sblížit, což bude míti za výsledek tvoření nových struktur stranických (což se, jak z polominulosti vidíme, i stalo). Mezitím bude pokračovati politické uniformování a zaniknou centrifugální tendence, pravil, takže budeme během tří generací doopravdy jedním národem... Proto třeba míti na zřeteli vždy tři principy tohoto tříjmenného národa, které jej musí v budoucnu vésti: jeden národ, jeden vladař, jeden stát od Beljaku do Soloně a mnoho, mnoho svobody.

V informační knížce, určené pro zahraničí (vydané v Jeně roku 1916 a v Paříži roku 1917), kterou rakouská censura zakázala, vylíčil hned v první větě zahraničně politické požadavky Jihoslovanů: „Od Karnských Alp jihozápadního Korutanu do pobřeží Černého moře, od

Mury pak do Soluňských vrat a Egejského moře a hluboko do albánských planin přebývá nad 17 milionů Jihoslovanů.“

Květnová deklarace. — 30. května 1917.

Zatím vnitro- a zahraničně-politický stav habsbursko-lotrinské říše dozrával k rozhodnému zásánutí. Politická vražda předsedy vlády hraběte Stürkha, smrt starého mocnáře Františka Josefa a nastoupení nového — Karla — vojenské neúspěchy říše a vítězství srbského vojska na Balkáně byly vodou na politický mlýn Jihoslovanů. Společná akce „Jihoslovanského klubu“ s „Českým svazem“ nemohla býti zastavena ani audiencí u císaře Karla, nýbrž právě tam Korošec s Krekem přes strohý ceremoniel dovolili si vystoupiti s požadavkem sjednocení všech Jihoslovanů monarchie.

Tento požadavek nabyl státoprávního významu prohlášením historické deklarace 30. května 1917 ve vídeňské říšské radě ústy dr. Korošce. (Téhož dne proklamoval podobný požadavek Český svaz poslanců.) V této deklaraci, jež je mistrným dílem diplomatických schopností Krekových, žádají jihoslovanští poslanci na základě národnostního principu a chorvatského státního práva sjednocení všech zemí v monarchii, ve kterých žijí Slovinci, Chorvaté a Srbové, v jednotné, samostatné, od každého panství cizích národů svobodné a na demokratické basi založené státní těleso pod žezlem habsbursko-lotrinské dynastie. Zde

se již jasně a otevřeně prohlašuje, že se jihoslovanskí političtí reprezentanti s veškerým úsilím zasadí o realizaci tohoto požadavku jednoho a téhož národa. (Tato deklarace nese podpisy 32 poslanců.)

Květnová deklarace stala se východiskem legendárního osvobozenického hnutí, jež objalo všechny Jihoslovany i v nejbližších chýších horalů. Hnutí toto, prýšící z vůle národa po svobodě, bylo Krekem (katolickým knězem) jenom formováno a Korošcem (katolickým knězem) jenom vedeno. Jihoslovanskí katolíci, jak vidno, i zde hráli rozhodující úlohu a mimo politických vůdců pak zvláště prostý národ sám.

Vláda Clam-Martiničova odpověděla na květnovou deklaraci úžasným pronásledováním. Byla si sama vědoma, že fráze o habsbursko-lotrinské dynastii byla jen chytrým obranným gestem před justicií jak civilní, tak zvláště bezohlednou a brutální vojenskou. Jaké pronásledování bylo zahájeno, nejlépe ilustrují slova Korošcova roku 1917, který odpovídá na trůnní řeč a prohlášení nové vlády volal ve vídeňském parlamentě: „*My chceme svobodu, a je-li to, co chceme, velezrada, pak vám povím, pánové, že nemáte dostatek šibenic, abyste mohli pověsit všechny velezradce, nemáte dostatečný počet pušek, abyste mohli všechny postřílet, neboť všichni, Slovinci, Chorvaté i Srbové chtějí svobodu, společný život a v tom společenství práci pro svůj blahobyt. — Prosíme bratry Čechy, Poláky a Ukrajince, aby nás v těchto našich úsilích podporovali a my slibujeme, že jim zůstaneme věrnými. Věrnost za věrnost.*“ Podobně mluvil Krek, který vyčítal vládě zločinnost a licoměrnost a zahřměl do chorobně „zdravé demokracie“ Clam-Martiničovy, že *dvě ideje nikdy nezemrou: „Idea, že jsou Slovinci, Chorvaté a Srbové jeden národ, a druhá, že patříme do jednoho státu a proto se musí dospět k jednotě.“*

Ani pád Clam-Martiničovy vlády, ani utvoření faktálního kabinetu dr. Seidlera nezastavily laviny osvobozenického hnutí, neboť zářily červánky svobody a sebeurčení slovanským národům. Boj vyvrcholil a mimo statisíců obětí, moře krve, vyžádal si nejdražší obět, kterou mohli jihoslovanskí katolíci obětovat, to jest — svého Mojžíše — dr. Jana Ev. Kreka. Nemocen a vyčerpán umírá 8. října 1917 v Št. Janžu na Dolnjemskem, zanechav národu svému svatou *politickou závěť*:

„Vy všichni, kteří jste semenem vykrváčeného národa, pamatujte jen na toto, jak byste sjednocení všechny své snahy, všechny své schopnosti, celou svou lásku a celé své srdce zasvětili našemu jihoslovanskému státu v jeho prospěch, kulturu a blahobyt.“

Akce biskupa dr. Ante Bonaventury Jegliče.

Akce jihoslovanských katolických politických vůdců znamenala tehdy nesmírnou osobní odvahu, ale přesto, že představovala vůli národa, bylo zapotřebí též jeho viditelného výrazu a sankce. A zase to bylo duchovenstvo, které ve svých dekanátech nebojácně přes hrozbu persekuce a žalářování jednomyslně schvalovalo akci politických představitelů národa.

V čelo akce duchovenstva postavil se odvážně a z vlastní iniciativy *kníže biskup lublaňský dr. Jeglič*, tedy nejvyšší církevní autorita Slovinska. Ve své nepolitické funkci vedl urputný boj mimo parlament. Obrátil se na všechny tři slovinské politické strany s žádostí o podobné prohlášení, aby úsilí parlamentní delegace dostalo mezi národem morální podporu. Poněvadž *národní pokroková strana neukazovala dostatečné odvahy pro tento čin a sociálně demokratický představitel Anton Kristan zamítl každou spolupráci*, prohlásil nebojácny arcipastýř, že takové prohlášení v čele svého duchovenstva podepíše tedy první on sám.

Přece však podařilo se získati národní pokrokovou stranu a tak všechny slovinské noviny uveřejňují 15. září 1917 tak zvanou „*lublaňskou deklaraci*“, kterou první, jak slíbil, podepsal kníže biskup Jeglič se dvěma

členy kapituly jako představiteli duchovenstva, dále pak zástupci slovinské lidové strany, národní pokrokové strany a svazu křesťanského sociálního dělnictva. „Lublaňská deklarace“ zněla:

1. Podepsaní zástupci Slovinců prohlašujeme, že se solidárně přidružujeme ke státoprávní deklaraci „Jugosl. kluba“ ze dne 30. května t. r.

2. Taktéž se společně připojujeme k mírovému přání sv. Otce Benedikta XV.

Touto deklarací byly mezi národem prolomeny ledy a *Slovinsko bylo svědkem hnutí, jakého od selského povstání v XVI. století nevidělo.* Nevadilo, že *žurnalistika, a to i katolická, vylila potoky bahna na čest Jegliče a slovinské duchovenstvo, vyčítajíc jim velezradu.* Jako plamen před Izraelem kráčel bělovlasý kmet Jeglič v čele duchovenstva v boji za lepší dny svěřeného mu národa.

Parlamentní delegace zůstala rovněž věrna svému programu a nemohlo ji přiměti k obratu ani zastrašování politické ani persekuce vojenské, ba ani sliby Seidlerovy vlády o reformě ústavy a národní autonomii.

Do urputných a vyčerpávajících bojů zasadila Prozetelnost Boží Slovincům nejbolestivější ránu — zemřel, jak uvedeno, jejich duchovní vůdce — dr. J. Ev. Krek (8. října 1917). — — — A ten dobrodinec slovinského lidu ještě po své smrti prospěl svému národu, neboť jeho pohřeb stal se mohutnou manifestací jihoslovanské myšlenky a bratrské spolupráce s Čechy. Nad otevřeným hrobem ve stínu bajonetů hřměl hlas Korošcův: „Zvedněte hlavy, neboť blíží se vaše spása.“ Národ rozuměl hlasu svého vůdce. Duchovenstvo 35 dekanátů, 564 obcí již od února prohlásilo se solidárně s květnovou deklarací a po smrti Kreka uspořádaly slovinské ženy akci *pro národní plebiscit* sbíráním podpisů pro deklaraci. Akce měla netušený výsledek, takže do 28. března 1918, kdy bylo slavnostní předání podpisů dr. Korošci, nasbíraly přes 200.000 podpisů. Přijetí a pocty, kterých se Korošcovi při této příležitosti dostalo, byly vskutku královské. Z lublaňského nádraží, kde Korošce uvítali političtí, kulturní a hospodářští velmoži všech složek národa (starosta města dr. Ivan Tavčar, představitel slovinské lidové strany prelát Andrej Kalan, představitel národní pokrokové strany dr. Albert Krammer) byl kočárem, od kterého Sokolové vypřáhli koně a sami jej táhli, vezen hustými špalíry nadšeného národa, který svou kritikou již nedbal, že jásá svobodě vstříc ve městě, které ještě pevně drželo hlavní velitelství fronty na Soči.

Pokračování bojů v parlamentě a mimo něj.

V rozpočtové debatě (19. října 1917) hrozí Korošec, nebudou-li splněny požadavky Jihoslovánů, že budou splněny *na foru mimo monarchii*. Seidlerovi, který se pokusil o rozbití společenství česko-jihoslovanského, odpovídá, že trvají ve věrnosti k českým požadavkům a končí: „*Jihoslovanskému národu — jihoslovanský stát*“, a téhož roku volá v Praze k Čechům na velkém protestním táboře: „Společně jsme trpěli, společně bojujeme a společně chceme zvítěziti.“

V zemích slovanského jihu panovalo v tu dobu hrobové politické ticho. Proto odebral se Korošec opět *do Záhřeby* (leden 1918), aby realizoval myšlenku jihoslovanského politického bloku a „Národní Rady“ (Narodno Vijeće). Přes persekuce úřadů a nerozhodnost chorvatských politiků podařilo se mu pro květnovou deklaraci a politickou linii jihoslovanské parlamentní delegace ve Vídni získati nejdříve Starčevičovu „Stranku prava“ a brzy potom též Radičovu „Hrvatsku seljačku stranku“ a na konec několik desítek srbochorvatské koalice (Pribečević).

Jako odpověď na tuto akci žádali němečtí nacionální vůdčové od Seidlera zrušení shromažďovacího práva, ostřejší cenzuru, persekuci slovinského duchovenstva a úřednictva a zákaz šíření květnové deklarace. Češi a Slovinci pohrozili tenkrátě vládě, podlehne-li nátlak

ku nacionalistických Němců, že „vypovědi věrnost trůnu a státu“. Že to mysleli vážně, dokumentuje jubilejní slavnost pražského Národního divadla, jehož se za Slovinců účastnili Ivan Hribar a Fran Smodej, jež vláda z Prahy vyhnala.

Jihoslovanská delegace ve Vídni samojediná reprezentovala vůli jihoslovanského národa, neboť bosanský sabor byl ihned na počátku války rozpuštěn a chorvatské delegace v Budapešti byla úplně bezmocná. Proto není nahodilé, že vzala ihned pod záštitu pronásledované Srby z monarchie, nýbrž považovala to za svou svatou povinnost. Korošec ukázal zde vlastnosti velkého státníka. Jako lev své mládě bránil srbský národ s nedostižnou odvahou a smělou udatností, dáváje mnohdy i svůj život v sázku. Proti Potiorkovu ďábelskému divoštví a jeho hordám „Schützkorům“ bojoval tak urputně, že vynutil dvě komise, vojenskou a civilní, jež měly vyšetřiti ohavné zločiny rakousko-uherské soldatesky. Zvířectví maďarských a německých vojenských a civilních úřadů vyprovokovalo Korošce k prohlášení na adresu vlády, že takové počínání jen utvrzuje Jihoslovany, aby setrvali při požadavku *sebeurčení a vlastního suverenního státu*, jakožto výrazu jejich cti, právního citu, dějinné nutnosti, státnické moudrosti a — vladařské povinnosti.

Začátek konce. Poslední nápor.

Spád událostí byl pak již tak neočekávaný a vehementní, že rakouská kamarila vládní i vojenská ztrácela hlavu. Seidler prohlašuje, že se německý kurs nezmění, načež dr. Verstovšek jménem svých druhů prohlašuje: „*Jihoslované s celé své duše nenávidí takový stát, který jim činí jenom křivdy*, ale národové, kteří stenají a upí pod německým a maďarským jhem brzy jej se sebe shodí.“ Hněv proti fatálnímu „státníku“ Seidlerovi byl tak veliký, že Češi podali v parlamentě návrh, aby Seidler byl postaven před soud a to mu politicky zlomilo vaz. Ale i jeho nástupce Husarek nenašel milosti v očích Jihoslovánů, neboť oni již s touto říší súčtovali. Idea sjednocení Slovinců, Chorvatů a Srbů na základě sebeurčení v jeden svobodný stát pronikla již do všech vrstev národa. Nic nezměnily hrozby Husarka Jegličovi, jehož nejdříve písemně žádal, aby se zřekl jihoslovanské ideje, že, neustoupí-li, dá jej konfinovati do kláštera.

Míra ukrutství byla již plná a Slovinci nemohli čekat na kunktátorskou politiku Chorvatů. Začali se technicky chystati na převrat a k tomu účelu založili „*Narodni svet*“ jako nejvyšší centrální politickou re-

presentaci aspoň pro rakouské Jihoslovany (18. srpna 1918) v Lublani s Korošcem v čele. Mimo toho ustavila si každá obec svůj „*Narodni svet*“, který měl převzítí vedení politických záležitostí obce, zvláště bezpečnostní a vojenské, neboť pro přítomnost ohromné masy cizorodého vojska počítaly na krvavý převrat.

V té době začal již na frontě rozvrat a revolty jihoslovanských pluků byly na denním pořádku. Čas chvátal, národ nebyl sice ještě technicky připraven, ale hrozilo zhroucení fronty a pak hromadný útek vojáků s fronty přes jihoslovanské území se všemi hroznými následky. Bylo třeba jednati urychleně. Proto vidíme zase Korošce v Záhřebě, kde vydává podle ujednání se všemi chorvatskými stranami manifest (24. září 1918), ve kterém prohlašuje, že se *Jihoslované považují za samostatný celek* a proto že o svém osudu na mírové konferenci chtějí sami rozhodovati. V té době srbské vojsko a jihoslovanská divise prolomily solunskou frontu (od 14. do 20. září) nádherným vítězstvím, jehož výslednicí byl útek německého říšského vojska a úplný krach kolosální Mackensonovy armády, jakož i mír (29. září) s Bulhary. Husarek hledá ještě (1. října) kompromisní řešení nabídkou sjednocení Bosny, Chorvatska a Dalmácie, kterou Korošec briskně odmítl ve své poslední řeči na půdě vídeňské říšské rady. Pravit: „*Přicházíte pozdě. Před válkou bychom snad poděkovali za to, ale dnes prohlašujeme: Nikdy a nikdy.*“ Po všech jihoslovanských zemích jde dnes jedno volání, hluboké, mocné a nezměnitelné: *Úplná svoboda nebo smrt.*“ To byl jeho labutí zpěv na tribuně vídeňského parlamentu, který byl tou dobou pro rakousko-uherské Jihoslovany jediné forum, jehož hlas slyšela Evropa i ostatní svět.

Korošec na to 5., 6. a 8. října zakládá v Záhřebě „*Národní radu*“ (Narodno Vijeće), do které vstoupily již všechny politické strany. Pak přišel ještě poslední pokus. Císař Karel pozval na 12. října Korošce k audienci. Při této historické audienci plačícímu císaři na jeho úpěnlivou prosbu, aby zachránil habsburskou dynastii a na jeho sliby odpověděl chudý vesnický kaplan, vůdce utlačovaného národa jihoslovanského: „*Veličenstvo, je již pozdě. Osud již rozhodl.*“

Osud rozhodl, že se 19. října *Národní rada* prohlašuje za exekutivu nově vytvořivšího se státního útvaru SHS a jeho šéfem stává se vůdce jihoslovanských katolíků kněz — Korošec.

Taková byla účast jihoslovanských, zvláště slovincských, katolíků na osvobozeneckém boji za svobodný stát Jugoslavii.

Japonsko hledající víru.

Dr. J. Krlin. — Světlo pravé víry proniká všude a zapaluje. Daleké kraje zalévá svými paprsky a obšťastňuje ty, kteří dlouho žili ve tmě. Japonsko, země tak úžasně rychle rostoucí, země, jejíž obyvatelstvo je velice vnímavé, země dosud pohanská, též neodolává jas pravého náboženství. Hledá a hledá těžce. List sv. Stolice „*L'Osservatore Romano*“ uveřejnil nedávno vyznání jednoho profesora státní školy, které ukazuje, čeho potřebuje japonská výchova, a proto z něho tlumočíme hlavní myšlenky.

„*Nejvážnějším z našich problémů je problém náboženský. Před třiceti nebo čtyřiceti lety jsme se všichni stavěli proti jakémukoliv náboženství. To omlouvá naše obvinění vznesené proti křesťanskému světu. Navštěvovali jsme mnoho Evropu, některé delegace měly i studovat náboženství západu... Ale v každé zemi nalezly jiné náboženství. Všechny se nazývají křesťanskými. Křesťani bez náboženské jednoty, to jsme nechápali. S vnějšího hlediska líbila se nám forma ruská, poněvadž vztah mezi státem a náboženstvím u nich existující má mnoho podobností s naším náboženstvím a politickým pojetím. Ale jaký rozdíl od našich ideí s hlediska vnitřního!*“

Moc a důstojnost papežova nás rovněž naplňovala obdivem. Ale kdo by nám mohl vysvětlit jeho zajetí? Francie se nazývala katolickou, ale připravovala zákony proti Církvi. V Anglii byl každý katolík považován za zrádce vlasti. A jaké znamení bylo v Německu! Tam se mluvilo o zaostalosti, nebo dokonce o bláznovství u těch, kteří sympatisovali s katolicismem. Inferiorita katolíků byla nepopíratelná. Všechno to se zračilo v boji vedeném německou vládou, nebo vlastně velkým státníkem Bismarckem proti katolické Církvi. A ten boj se zval kulturním. Neunikal nám ovšem jeden fakt, že totiž německá vláda vedla boj proti Církvi z různých důvodů, z nichž náboženské byly nejméně důležité. Tehdy se často vyslovovalo slovo: liberální, které shrnovalo vše, co bylo v opozici proti Církvi. Nám připadalo jako veliký omyl. Ničilo každou autoritu i státní. To nám potvrzoval předválečný vývoj i válka sama...

Amerika nám skýtala vzezření přehnaného luxusu, založeného na bohatství a technice, ale zdálo se nám, že tam chyběl duch a duše. Na pohled skvělé smíšení národů, které nebylo národem, a které se jím nemohlo stát, poněvadž bylo zbaveno duše. Sta „*křesťanských*“

sekt připadala jako věc čistě obchodní. Jaký byl výsledek tohoto pozorování? Křesťanské země evropské a americké neshodují se v náboženství, nemohou nám tedy pomoci nalézt náboženství.

Před seznámením se s americkou civilizací nahlížely rodiny nám školy. Naše děti získávaly v nich všechno vzdělání. Naše staré náboženské ideje pronikaly zvolna a zvykově do jejich duší. Rozdíly mezi buddhismem a šintoismem jim unikaly. Chrám buddhistický a šintoistický klidně stály vedle sebe. V rodině se nemluvilo o náboženství, jež zvyky a mravy automaticky upevňovaly. Ale když byly otevřely veřejné školy, vyvstala otázka vyučování náboženství. Učitelé stáli před rozhodnutím: Buď budou vyučovat víře našich otců v nesčetná božstva, nebo buddhistickým utopiím a pohádkám. Rozhodnutí bylo úplně záporné: žádné náboženství. Naše škola byla beznáboženská, ne z povrchnosti nebo negace náboženství, ale abychom nevyučovali bludné nauce. Nebylo možné žádné jiné řešení, neboť ani Evropa, ani Amerika nám nedávaly příkladu, jímž bychom se mohli řídit. Naše delegace nepochopily, že i Evropa a Amerika, třeba bezděčně, byly řízeny energií křesťanství. Dnes buddhismus a šintoismus nemají žádné důležitosti. Jejich ideje mohly stačit v dětském údobí našeho národa, ale ne tehdy, když se národ vytrhl ze svého osamocení a byl přiveden na opravdové bitevní pole, na kterém se setkávaly náboženské ideje všech národů.

Škola se stala kanálem veškerého evropského a amerického vědění, kromě náboženské kultury. Západní vzdělání ničilo automaticky náboženský cit zděděný po předcích a s ním zvyky a mravy předků. Mladí lidé obou pohlaví se stali neukázněnými v nejvyšší míře. Když si to uvědomilo lidstvo, bylo již pozdě. Těto chyby jsme se dopustili my, učitelé, nechavše hráze nezesílené. Kraj byl nyní zatopen. Kdo zachrání náš národ? Je bohužel nemožné vrátit se do minulosti. Západní technika nás oslnila a odňala každou mravní

solidnost. Zmatek evropských národů po válce má odezvu i u nás. Budova našeho státu spočívá z polovice na evropských základech; bozi mizejí; ale každý den, který miji, zdůrazňuje jen zřícení všeho, co se o ně opíralo. Je nutno, aby celá budova byla znovu vystavěna na základech evropských, ale to není lehká práce, neboť ty základy nejsou v našem držení. Evropané stavějí, i když si toho nejsou vždycky vědomi, na nauce Ježíše Krista. U nás však ji zná jen nepatrná část národa.

Nuceni opustití svá stará náboženství, neodvažujeme se popřítí každý druh náboženství. Studium Písma svatého, zvláštní a podivuhodné přetvoření světa naukou Kristovou nám dávají pochopit, že i náš národ musí následovat Ježíše Krista. Křesťani by nám měli pomoci, abychom mohli dosáhnouti toho velikého cíle. Bohužel, děje se opak. Křesťani jsou rozděleni na četné sekty. Žijí a rodí se v těch sektách, aniž si všimají duchovní práce milionů pohanů. A přece světový rozvoj komunikací spojující lidstvo a živíce jich každodenní vztahy, by vyžadoval, aby se mezi sebou smířili. Vidíme, jak mnoho křesťanů myslí a jedná egoisticky. V mém městě je 5 křesťanských sekt. V Tokiu je jich aspoň 120. Vidíme, jak mnoho našich lidí je vtaženo do nesvornosti a bojů těchto sekt.

Před množstvím těchto doktrin se cítíme puzeni hledati opravdu to, co Ježíš chtěl, tutěž jeho skutečnou nauku. Jsme puzeni k tomu hledání hlavně myšlenkou, že zde běží o problém světový.

Podobné vyznání, jak oznamuje „La Vie Catholique“, bylo uveřejněno i v „Osaka Maineki“, nejrozšířenějším japonským deníkem. Stálo v něm:

„Japonsko otevřelo své brány evropské civilizaci. Musí pokračovati na této cestě, ale bude mocí tato civilizace žít v naší zemi? Ne, zůstane-li tím, čím je. A čeho je třeba, aby žila? Evropská civilizace spočívá na křesťanství, jeho nauka je její duší. Proto její i naše záchrana jsou jediné v jednotě s Kristem.“

Rooseveltovo vítězství. *Modrý orel do ústavního boje?*

M. W. — Instinktivně nikdo nepochyboval o tom, že Franklin D. Roosevelt vyjde vítězně z presidentských voleb dne 3. listopadu. Mluvil o tom snad nejen nevyrovnatelný poměr v osobním profilu mezi Landonem a Rooseveltem, ale také slabá argumentace v programu republikánské strany vůbec, která si nedovedla postaviti proti dílu Rooseveltovu samostatný velkorýsý hospodářský i sociální program. Přesto všechno mohly býti pochybnosti o úspěchu Rooseveltově, přihlížel-li evropský pozorovatel jen k stanovisku politického i hospodářského tisku amerického, který snad z 80 proc. skutečně chtěl podraziti nohy Rooseveltovi před veřejností, a to všemi možnými prostředky od pomluv až k oprávněným kritikám jeho New Dealu (Nový plán). Tím více musel ohromiti všechny neočekávaný rozsah volebního vítězství, který by mohl tvořiti kapitolu samu pro sebe v dějinách sedmé velmoci. Jistě tato událost neposlouží mnoho názoru, že sedmá velmoc je vždycky velmocí.

Ať je tomu jakkoliv, volební výsledek z 3. ledna není jen projevem důvěry pro osobnost Rooseveltovu, nýbrž i uznáním jeho díla a hlavně jeho zásadního programu státní intervence, který jest protikladem proti republikánskému programu, hajícím volnost hospodářských sil. „Raději příležitostně chyby vlády, která jest prodchnuta duchem milosrdenství,“ praví Roosevelt, „než stálá opomenutí vlády, která ztrnula v ledu vlastní netečnosti.“

Shrneme-li výsledky Rooseveltova Dealu v minulých 4 letech (od roku 1933), pak konečně posouzení se liší podle měřítka, které se při tom uplatňuje. Vychází-li pozorovatel z utopistického hlediska, pak jsou

jeho výsledky pramalé. Roosevelt hlásil po porážce Hooverovy tři hesla pod vlajkou Modrého orla: Relief, Recovery a Reform. Relief, t. j. zlepšení životní úrovně, hlavně zvýšení zaměstnanosti, bylo lze pozorovati, ale jen tolik, aby obyvatelstvo bylo syté, ošaceno a v teple. Recovery, t. j. hospodářské oživení nelze popírati, ale přece pod úrovní stavu před hospodářskou krizí. A konečně Reform, t. j. sociální reformy byly provedeny, ale bezvýznamné, přihlížíme-li k návrhům reformátora. Vycházíme-li však z hlediska výsledku činnosti jiných vlád, pak musí býti tyto přísné úsudky hodně zmírněny. A také, když je porovnáme s dílem a sliby jeho odpůrců, jeho Nový Deal obstojí slušně. A konečně, vycházíme-li ze situace z března 1933, kdy Roosevelt nastoupil presidentský úřad za všeobecného bankovního a hospodářského zmatku, pak lze mluvití dokonce o pronikavém úspěchu.

Proto i přes urputný boj sedmé velmoci dalo se očekávati jistě vítězství Rooseveltovo, ovšem ne tak pronikavé. Co ale toto vítězství znamená pro budoucnost? Není to snad už směšné, ale přímo dětinské, chtítí zde mluvití o vítězství levice, zrovna tak, jako by bylo skutečně zvrácené mluvití o tom, že na př. italský fašism provádí socialismus. Sebehonosnější tituly at levice nebo pravice našich listů mohou sice balamutiti naše čtenáře, kteří ani nevědí, co je New Deal, nemohou však býti věcnou argumentací. Spleť pojmů a jazyků jest snad jedinou omluvou pro podobné přehálené úsudky, které hesly pravice a levice chtějí primitivně zeškatalkovati a zeschematisovati složitou skutečnost denního a politického života. Ovšem největší humbug je, prohlásiti vítězství Rooseveltovo za nový důkaz toho, že svět jde doleva, když

právě při presidentských amerických volbách jak socialisté, tak i komunisté vyšli úplně naprázdno.

Jsou to slovní hříčky pro potřeby domácnosti; význam Rooseveltova vítězství tkví v něčem jiném; už při příležitosti prohlášení zákona N. I. R. A. (National Industrial Recovery Act) americkým Nejvyšším správním soudem loni na jaře, vyzdvihli jsme kritický bod celé americké a Rooseveltovy politiky, která má obeplouti Scyllu i Charybdu, t. j. na jedné straně krizi a na druhé straně ústavu. Zdá se, že tímto vítězstvím bude rozřat gordický uzel, jak řešiti krizi v souladu s ústavou, to znamená, jak umožniti ústavní reformu v USA, aby Roosevelt mohl účinně a bez zásahu Nejvyššího správního soudu bojovati proti krizi.

Poukázali jsme totiž tehdy na zvláštnost americké ústavy, která původně byla něco podobného jako konvenanta dnešní Společnosti národů. V jednotlivých státech, tvořících severoamerickou Unii, zůstala i nadále svrchovanost a tyto státy pak delegovaly určité omezené moci federální vládě. Nejvíce to vyniklo právě při zákonu N. I. R. A., který překročil protiústavně tyto plnomoci, na př. tím, že zasahoval i do „intra-state commerce“, t. j. do vnitrostátního obchodu, který se odehrává jen v hranicích státu — člena Unie, na rozdíl od „interstate commerce“, t. j. mezistátní obchod mezi jednotlivými členy Unie a arcí i s cizinou, kde federální vláda má všechny plnomoci podle samé ústavy. Samozřejmě gigantickým vzrůstem průmyslu, obyvatelstva a komunikací stávají se hranice mezi oběma druhy obchodů, a tedy i ve stycích mezi členy Unie čím dále tím více nejasnějšími, a proto také se staly polem nesčetných právních sporů s Nejvyšším správním soudem a mezi odborníky. Tak na př. rozsudek Nejvyššího správního soudu se stavěl i proti tomu, aby federální vláda určovala pracovní dobu i mzdy pro všechny státy federace.

V každém případě z tohoto sporu jest zjevno, jak ústava USA neodpovídá modernímu vývoji, jak státy — členové Unie dnes už nejsou hospodářskými jednotkami a ztratily původní samosprávný význam. Kritika zasadila však páky i do toho, poukazujíc, že Rooseveltův New Deal zašel do druhého extrému a považuje Spojené státy americké více za hospodářskou jednotku než za federaci hospodářsky samostatných jednotek. Zde je ten gordický uzel.

V posledních týdnech volební kampaně se stalo něco, co působilo mezi všemi nemalé vzrušení. Myslelo se, že Roosevelt ve volební kampani bude mít více než jeden důvod, aby se o administraci N. R. A. (National Recovery Administration) a o nutné reformě ústavy vůbec nemluvalo. Sám se tomu dost vyhýbal. Nicméně však tyto dva základní a prvotřídní body amerického problému se dostaly přece do volebních diskusí, a to zásluhou jednoho člena rodiny Rooseveltovy. Syn James, v jedné své řeči v Gardneru Mass., prohlásil totiž podle tésnopiseckého záznamu přítomných žurnalistů tato závažná slova: „Kdyby N. R. A. nebyla zrušena, neměli bychom dnes takovou nezaměstnanost. Cestou k tomu je jen zkrácení pracovní doby. Za tím účelem má president v úmyslu pokračovati v zásadách N. R. A. tím, že se obrátí na lid a bude žádati reformu ústavy, aby zásady N. R. A. se staly zákonem pro celou zemi.“ Syn James v pozdějším tiskovém prohlášení opravil tuto versi v tom smyslu, že prý ve své řeči se nezmínil v této souvislosti o intencích svého otce, nýbrž vyjádřil čistě svůj osobní názor. Přes toto dementi nikdo už nepochyboval o pravých úmyslech Rooseveltových vzkřísiti N. R. A., byť i ve změněné formě, a mnozí dokonce očekávali rozhodující vliv tohoto výroku syna Rooseveltova na volební výsledek dne 3. listopadu. Jak víme, výsledek překvapil všechny právě rozsahem ohromné většiny Rooseveltovy. Tím více budeme moci očekávati pro období druhého presidentství Rooseveltova pokus o ústavní reformu, a jak se zdá, měl Roosevelt všechny předpoklady, aby prorazil svým plánem při plebiscitu.

J. Gerson:

Omyl Otce Coughlina.

Vítězství Rooseveltovo v presidentských volbách ukázalo v pravém světle americký volební systém. Roosevelt na 26 milionů hlasů dostal z 531 elektorských mandátů 523, Landon na 16 mil. hlasů jen 8, a třetí vážnější kandidát Lemke na 7.5 mil. hlasů nedostal nic. Lemke získal pozoruhodný počet hlasů, přesto, že není žádnou veličinou a žije spíše z tradice zastřeleného senátora Longa. Pomohla mu k tomu koalice, sjednocení (proto se mu říkalo unionista) tří skupin, z níž je strana dr. Townsenda nejbizzarnější (hlásá požadavek, aby každý člověk měl starobní důchod), ale neúčinnější byla pomoc katolického radiového faráře Coughlina. K výsledku Lemkeho kandidatury poznamenává náš „Hospodářský rozhled“, že Lemke „získal podstatně více hlasů, než kdykoli v historii Spojených států získal třetí kandidát na presidentský úřad. Nasvědčuje to, že i v Americe dochází k vývoji, který poznala Anglie, kde vedle dřívějších dvou stran konservativců a liberálů vyrostla Labour Party, která se dokonce dovedla vybojovati až na čelné místo. Po úspěchu Lemkeově není ani v Americe vyloučeno, že dojde k obdobnému vývoji. V každém případě jest při tom pozoruhodno, že na třetí místo se nedostala ani socialistická, ani komunistická strana, pro něž volby znamenaly katastrofální porážku, nýbrž typicky americká strana osob, které možno nazvati národohospodářskými šarlatány.“ Aniž bychom chtěli vyjádřiti se o tomto názoru, zaznamenáváme a přinášíme několik informativních slov o Coughlinovi.

Pozorovatel amerických poměrů pozná zkrátka, že v USA mohla by politika záviseti od rozhlasu, co říká a jak to říká. Moderní hospodářské a sociální problémy jsou sice obsáhlé, ale průměrný člověk je velmi prostý. Každá zamýšlená akce musí mu býti několika přesvědčivými a snadno pochopitelnými slovy přiblížena, a to musí tato slova mířiti na smysl lidu pro mravní dobro a zlo, neboť lid se mnoho netáže po tom, co je rozumné, nýbrž po tom, co je mravně dobré nebo se takovým zdá. V USA, v zemi širých rozměrů, může tyto předpoklady splniti jedině rozhlas.

Nikdo lépe to nepochopil jako P. Charles C. Coughlin, „radiový farář“ z Detroitu, o němž je známo, že mu za polovici minulého roku naslouchalo týden co týden 30 milionů lidí v radiu a který dostává týdně na milion dopisů. Celá armáda stenotypistek, několik vedoucích oddělení, šéf tisku a štáb „odborníků“ měli s tím plno práce. Při tom celá agenda je financována dobrovolnými příspěvky posluchačů P. Coughlina. Osobně vystupoval ve velkých městech už před presidentskou volební kampaní a má mnoho osobních známostí. Zajímal by nás jeho vývoj.

P. Coughlin narodil se roku 1891 v Hamiltoně v Kanadě jako syn irsko-amerických rodičů. Studoval za vedení basiliánů na universitě v Toronto bohosloví. Po vysvěcení byl dlouhá leta učitelem v malé koleji, při tom v blízkém Michiganu kázal a získával si zvolna uznání jako kazatel. Brzy byl přeložen do diecése Detroit a ustanoven farářem na předměstí tohoto autoprůmyslového města. V roce 1920 vzrůstalo na středozápadě ono hnutí nepřátelské katolíkům, židům a černochem — Ku Klux Klan. P. Coughlin začal tehdy hovořiti v rozhlase pro snášenlivost a trpělivost, při čemž prosil o dary pro svou farnost. Měl úspěch. Když nastala hospodářská krise v průmyslu a připravila miliony lidí o práci, počal P. Coughlin mluvit o tomto tématě. Poukázal na papežské encykliky o sociálních poměrech, odvodil úpadek hospodářství z nenasytosti individualismu a napadl hlavně nepořádky v bankovníctví. Účinek byl opravdu mimořádný. Jakmile P. Coughlin upozoroval, že jeho promluvy nalézají ohlasu v lidu, organisoval roku 1930 radiosvaz „malé květinčky“ (t. j. z Lisieux). Posluchači byli vy-

zvání, aby přistoupili za členy a tím poskytli příspěvky pro vysílání velikými stanicemi (skoro všechny jsou soukromé a prodávají vysílání jako zboží). Příspěvky vynesly tolik, že P. Coughlin mohl do roka mluvit více jak 22 stanicemi, které celkem mají na 10 mil. posluchačů. Tento úspěch je podmíněn řečnickými metodami Coughlinovými: logické vylíčení situace, problému a jeho řešení zabralo vždycky málo času, naproti tomu apeloval na citlivost posluchačstva, pouštěl se do obžalob, zvláště uváděním jmen, osob, které si vzal na mušku a působil tím mravní rozhořčení, což je cit v Americe stále ještě mocný. Svoje promluvy nadchl náboženskou atmosférou: konaly se v kostelích a užívaly v nich hojně náboženské řečnické výrazy i jméno svätice z Lisieux. S počátku bylo těžko říci, co je vlastně originelního na promluvách P. Coughlina. Na jedné straně tvrdil, že směrodatní bankéři a průmyslníci v zemi zavinili svým bezmezným hledáním sebe katastrofu, na druhé straně prokřoval, že nebudou-li urychleně provedeny reformy, zaplaví komunismus zemi. Tyto názory byly z části oprávněny. Mnoho boháčů jednalo opravdu bez ohledu na obecné blaho. I když nebylo nikdy nebezpečí, že by komunismus v USA zvítězil, přece ohrožovalo stále rozhořčení a nespokojenost sociální mír. Když Franklin Roosevelt stal se roku 1932 presidentským kandidátem demokratické strany, změnil P. Coughlin svoji taktiku. Napadl ostře tehdejšího presidenta Hoovera a zvláště prohlásil, že zachování mezinárodních měnových vztahů vedlo by neodvratně k nové válce. Po presidentské volbě stal se „radiofarář“ nejdůležitějším průkopníkem „kontrolované inflace“ jako prostředku k potírání hospodářské krize. Podle jeho názoru měla vláda bankovníctví vzít sama do rukou a dáti jednoduše tolik peněz do oběhu, aby stačily pro všechny potřeby. Vládou Rooseveltovou provedené odhodnocení dolaru našlo jeho podporu, ale přesto prohlásil, že toto opatření není dosti pronikavé. Jeho názory o peněžnictví, které byly určitou dobu v USA populární, spočívaly dalekosáhle na středověkém zákazu braní úroku. (V tom se hodně podobá středoevropským myslitelům † Karlu v. Vogel-sang a Antonu Orlovi s jeho „Oeconomia perennis“.)

Když Coughlina zklamal Rooseveltův New Deal, založil „Svaz pro sociální spravedlnost“, jehož stoupenci přistupovali k programu o 16 bodech. Hlavní požadavky byly: zestátnění peněžnictví, bank a nerostného bohatství při zachování soukromého práva vlastnického pro ostatní držbu, podřízení odborových organizací státnímu dozoru, majetkové dávky v případě války, přednost lidským právům před majetkovými. Tento svaz dosáhl 2 mil. členstva. Tři z jeho cílů byly blíže rozvinuty, při tom vystoupil P. Coughlin pro zahraničně-politickou izolaci a potíral všechny programy, sledující mezinárodní vyrovnání.

Od počátku byl spor, možno-li P. Coughlina považovati za směrodatného hlasatele katolických sociálních nauk. Ze začátku kryl ho jeho biskup a apoštolský delegát pro USA prý jej jednou doporučil. Jisté je, že arcibiskup z Bostonu kardinál O'Connell jej veřejně odmítl, na co Coughlin velmi ostře odpovídal. Jeden církevní právník newyorského ordinariátu v článku v „Ecclesiastical Review“ prohlásil, že politický aktivismus P. Coughlina znamená porušování církevního práva. Zcela negativně se vyslovil jesuitský týdeník „America“, především pro hospodářské názory Coughlinovy. Celkem nedívá se katolické duchovenstvo na práci „radiofaráře“ přátelsky, i když jejich stanovisko lze odvodit z části ze zamítání jeho řečnických metod. Co se týče obecného publika, převládají hlavně — nekatolíci. Je to přirozené, protože toho času je sociální reforma hlavním úsilím protes-

Královna hradecká.

Vzájemné styky česko-polské bývaly často ve znamení prudkých zápasů a krvavých bojů. Leč právě z této bratrovražedné krve vyrostly květy podivuhodné krásy, které i přesazeny do země sousední kvetly dále a svojí krásou a vůní oslňovaly všechny, když se k nim přiblížili.

Kníže velkopolský a pomořanský, hrdě nesoucí titul krále polského, Přemysl, měl dceru Alžbětu, jediné dítě, které osiřelo roku 1296, když otec jí padl zákeřnou rukou při přípravách k tažení proti českému králi Václavu II. Tehdy jí bylo deset let a tak v Polsku vznikly boje a zápasy mezi knížaty, usilujícími na sebe strhnouti moc vládařskou. Aby konečně byl nastolen v zemi mír a pokoj, rozhodnuto roku 1300 vyslat poselstvo do Prahy, nabídnout mu korunu polskou i ruku mladičké princezny Rejčky. Král Václav II. přijal oboje, neboť před třemi lety ovdověl a sňatek mohl jen posílit pouto koruny polské s jejím novým pánem.

Vypravil se do Polsky, rozbroje uklidnil a ve Hnězdně byl korunován, a vrátiv se do Prahy vypravil poselství k braniborskému dvoru, kde Rejčka byla na vychování. Pan Beneš s Wartemberka a opat sedlečský Jindřich přivedli teprve čtrnáctiletou kněžničku do Prahy, kde svěřena péči Gryfíny, ovdovělé kněžně krakovské, u níž zůstala až do roku 1303, kdy 25. května na naléhání přítele, zejména Kunráda Zbraslavského, se s ní král oženil. Hned na to byla Rejčka korunována na královnu českou a polskou. Rok po svatbě narodila se jí dceruška Alžběta, která už roku příštího ztratila otce. Královna v závěti jakožto „manželka velmi milá“ dostala odkázáno věno dvacet tisíc hřiven stříbra.

Leč dlouho krásná mladička vdova nenosila vdovský šat. Když Čechové zvolili po smrti Václava III. za svého krále Rudolfa, syna císaře Albrechta, uvedl tento znovu na trůn královnu vdovu, zamilovav si ji upřímně. Leč dlouho ani s tímto svým choťem Alžběta se netěšila, slávě koruny královské. Zahynul jí před Horažďovicemi, potíraje povstání v jižních Čechách. Pamatoval na svoji milou manželku odkazem rovněž 20.000 hřiven, takže kromě užívání věnných měst měla znamenitý majetek.

A v Čechách zase jednáno a smlouváno o nového krále. Tehdy došlo ke krvavým bojům mezi stoupenci rozdílných kandidátů trůnu českého, až konečně byl zvolán Jindřich korutanský, manžel královské dcery Markety. Ta nemohouc zapomenouti své nevlastní matce, že jí zastíňovala krásou i vznešeností, snažila se všemožně ukázati jí svoji moc, k čemuž nebylo třeba chotě jejího mnoho popíchnouti. Tu královna vdova poslala poselstvo ke svému tchánu, císaři Albrechtovi, který s vojskem zatím vpadl do Čech, a prosila, aby jí vysvobodil z příkoří a potupení, jež jí jest snášeti. Císař poslal pro ni až ke zderazskému klášteru syna svého Bedřicha se zástupem bojovníků; Alžběta přestrojena v chudobný šat přišla s dcerou a svým průvodčím do tábora císařského. Tam sjednala s císařem, že na ochranu svých věrných měst (Hradce, Jaroměř, Mýta, Chrudimě, Bydžova a Poličky) přijme do nich k přezimování vojsko císařské a sama se odebrala s tchánem do Rakous. Když pak rok na to byl císař Albrecht zabit, došlo k jednání o smír s Jindřichem, jenž umožnil návrat (1308) Alžbětin do Čech. Navrátilši se, rozeslala z Nymburka listy všem svým věrným městům, v nichž propůjčila jim velké svobody. Za své vdovské sídlo povýšila Hradec, který od té doby nazván Hradec Králové. Pro Rejčku pak zase ražen titul Hradecká královna. Neboť skutečně byl to lesk dvora královského, kterým se zde na třicet let obklopovala. Nebyl to však pouze skvělý dvůr, jimž se proslavila. Pečovala s láskou o své sídlo, zvelebujíc je skutečně jako sídlo královské. Krásný gotický chrám sv. Ducha dodnes hlásá památku své zakladatelky.

Mezitím (roku 1315) provdala do Slezka dceru Alžbětu za Javornického knížete Jindřicha, upsalví mu věnem své vdovské sídlo, Hradec nad Labem. Tehdy už vládl v Čechách Jan, manžel Elišky Přemyslovny. Královna

Bliži se konec roku.

vdova, poradivši se pouze s panem Jindřichem z Lipé, který býval ochráncem dcer královských, popudila proti sobě královské manžele, kterým kdosi našeptal, že pan z Lipé touží uchvátit korunu českou ve srozumění s Rejčkou.

Na přání královo pan Vilém Zajíc z Valdeka pana z Lipé zajal a uvěznil na Křivoklátě. Tím ovšem dán signál k rozbřojům uvnitř země, neboť i věrná města i mocný rod Hronoviců postavily se po bok panu Jindřichu. Jen na krátko ustal boj, ale jakmile za nepřítomnosti krále byla správce země Eliška, rozbřoje vznikly znova. Eliška stále nemohla zapomenouti, že byla zastíněna svou nevlastní matkou a tato nemínila se před ní pokořiti. Těžko v tomto sporu vynéstí rozsudek. Sympatie k matce Karla IV. brání nám odsouditi Elišku, ale ani nad Alžbětou nesmíme zlomiti hůl. Bylo jí zakusiti tolik příkoi od obou, od Markety i Elišky, že těžko neomluví její odvahu postaviti se i s ozbrojenou mocí na obranu svých vdovských práv. Eliška, opuštěná od svého chotě, podezřívala neustále pana Jindřicha z Lipé z pletich s Alžbětou.

Když pak Eliška odstrčena sídlila na Mělnice, děti zbavena, okusila i ona trpký chléb opuštěnosti. Zatím rostla moc Hradecké královny i pána z Lipé, který se stal (r. 1321) správcem markrabství moravského. A sem potom obrátila Alžběta svoji přízeň. Už roku 1322 vystavěla ve Starém Brně klášter s krásným kostelem, bohatě je nadavši a ještě získala štědrá podporu pána z Lipé i samého krále Jana. Klášter nazýván klášter Králové, nebo Aula st. Mariae, německy Maria Saal. Roku 1329 rozmnožila majetek kláštera zakoupením statku Frainšpice, k čemuž darovala ještě 500 hřiven a v zakládací listině odevzdala klášteru všechny své statky. Později zřídila při klášteře i špitál.

Svým příkladem získala klášteru příznivkyně, mezi nimiž paní Perchta, vdova po Vítkovi ze Švábenic odevzdala klášteru své věno, 300 hřiven, zajištěné na vsi Moravanech. Leč i jiné církevní ústavy našly po příkladu královnině přízeň moravských paní. Tak klášter cisterciáků na Velehradě dostal od paní Juty, vdovy po Rupertovi ze Sušic, láno v Sušicích. Jindřiška ze Sovinek založila klášter v Uničově (roku 1330). A byla by tu ještě dlouhá řada znamenitých žen, jež Rejčka svým krásným příkladem povzbudila k přízni vůči církevním ústavům. Každý znamenitější rod snažil se věnovati přízeň některému klášteru, přispívati k jeho zvelebení a povznesení. Vzpomeňme tu aspoň ještě kláštera dominikánek na Starém Brně, vděčnicí za své založení paní Kateřině, vdově po Tasovi z Lomnice. Ta nejen věnovala klášteru všechny své statky, ale vlastně jej odkázala přízni své rodiny. Její snacha Marketa, ovdověvši, darovala klášteru ves Hvozdec a sama vstoupila do kláštera; leč i sestra Kateřinina, Gertruda, pamatovala na klášter, rodové přízni se těšící.

Tak se ukázalo, že i dobré příklady dovedou vzbuditi následovníky a Alžběta na Moravě ten krásný příklad dávala. Když roku 1329 ztratila svého přítele, pohřbila jej v klášteře na St. Brně a sama se vrátila do Hradce, kde 18. října 1336, tedy před šesti sty lety, zemřela, vyžádavši si odpočívati pod oltářem sv. Kříže v klášteře jí založeném. Klášter doporučila přízni své dcery Alžběty, která upřímně plnila vůli a přání své paní matky.

Podivný byl životní běh královny Rejčky. Od dětství bez přátel, dvojí vdovství přineslo jí státky pozemské, ale duše její prahla po duši spřízněné. A když jí našla v panu Jindřichu z Lipé, kolik útrap, výsměchu a urážek jí bylo za to trpěti. Když však po šesti stech letech stojíme u jejího hrobu a po tak velkém časovém odstupu se díváme na její život, neubráníme se upřímnému pohnutí. Až zde, pod oltářem sv. Kříže, našla pokoj a mír, který jí svět dáti nedovedl. Ve stínu kříže odpočívá a zajisté míra jejich dobrých skutků přinesla jí spočinutí v náručí Boží.

Bořivoj Benetka.

tantských skupin a nahradila v jejich snažení prohibici, o kterou pečovali před tím. Útoky proti bankéřům dělaly P. Coughlina krásným v očích těch, kteří ztratili své peníze v akciích a obligacích.

„Jednu dobu,“ píše dr. Shuster v lednovém čísle „Hochlandu“, tohoto roku, „zdálo se možné, že P. Coughlin bude míti silný vliv na vývoj politiky. Mnozí v něm viděli nejmočnějšího spojence presidenta Roosevelta. Pak rozvázal své vztahy k „New Deal“, aniž by ovšem svou podporu jinému poskytl. Veřejně napadl Al Smitha, katolického kandidáta demokratů na presidentství USA v roce 1928, který nyní provádí konservativní peněžní a finanční politiku. Pak příležitostně ve svých promluvách umístil lehké antisemitické poznámky zahrocené hlavně proti židovským bankéřům Baruchovi a Warburgovi. Pak začala se šířit pověst, že se spojí se směrem „diktátora“ Louisiany senátora Huey Longa, koncem roku 1935 zavražděného, a průkopníka „rozdělení blahobytu“, ale stalo se to až před volbami presidentskými v roce 1936, když už Long byl dávno mrtev. Začal se P. Coughlin také ztotožňovati s protisocialistickými a nacionalistickými tendencemi W. R. Hearsta.“ Jisté je, že P. Coughlin byl také z těch, kdož brali „rudé nebezpečí“ v Americe příliš vážně, odtud jeho boj proti komunismu, který se ukázal, jak svědčí volební výsledky, naprosto přeceněný.

Do volební kampaně vrhl se Coughlin s plnou vášnivostí. Nehledal také slov a proto byl pro svůj tón a přehánění napomínán představenými i papežským denním listem. Zaznamenali jsme pověst, že se umínil po příjezdu kardinála Pacelliho do USA. Jisté ne natolik, aby změnil linii.

Do kampaně také zasáhli významní představitelé katolického života Spojených států právě proti metodám boje Coughlinova. Jsou v jejich projevu věty všeobecně platnosti o knězi v politice. Háji se tu právo každého kněze, aby jako státi občan účastnil se politického života, ale vyslovuje se politování, když se kněz od vysokého státně-občanského ideálu Spojených států odklání. Podepsaní na provolání „odmítají názor, že v aktivní politice súčasněný kněz mluví za Církev nebo za část příslušníků této Církvě. Jsou toho mínění, že má býti považován za jednotlivce a musí absolutně učiniti zřejmým, že nemluví za svou Církev“. Působilo velmi nešťastně, že P. Coughlin při presidentské kampani byl učiněn exponentem katolické Církvě a že mluvil ve svých propagačních řečech jménem sociálního programu katolické Církvě. „Pravdou je, že Církev jeho politické akce ani neschválila ani nezakázala. Odsoudila jen neuctivé výpady proti úřadům. Nechává jej tak jako nechává každého zabývati se věcmi, které nejsou věcmi Církvě.“ Nakonec se prohlašuje, že P. Coughlin mluví v politických věcech jako jednotlivec a ne ve jménu katolické Církvě. Proto také katolíci volili většinou Roosevelta.

Otec Coughlin poznal svůj omyl. Po zvolení Roosevelta prohlásil patheticky: „Caesar a Napoleon byli jen cínovými vojáčky, přirovnáme-li jejich moc k nesmírné plné moci, jakou dal americký lid Rooseveltovi svým hlasováním. Teď jest otázkou, zda chce Roosevelt diktaturu. Mohl by se stát diktátorem, kdyby chtěl, neboť lid mu dal k tomu zmocnění. Duch svatý necht ho nadehne, aby své plné moci nezneužil.“

Jiná zpráva praví, že se Coughlin vzdává politické činnosti. Nezbyvá mu nic jiného. Zachová-li si svoji přízeň jako rozhlasový řečník má příležitost odvrátiti se od výkladů více citových než praktických a hlásati sociální nauku Církvě bez příkras a přičesávání podle nálad svých a zálib posluchačů. Že mu katolíci nevěřili, je dosti vážným mementem. Doufejme, že se dočkáme zmoudření otce Coughlina.

Zašlete dlužné předplatné!

Umělec víry a pokoje. Dvě výročí českého sochaře Ignáce Weiricha.

Dvě významná životní výročí zapomenutého českého sochaře Ignáce Weiricha připadla na letošní rok. 22. července bylo tomu 80 let, co se narodil, 1. prosince je tomu 20 let co zemřel. A mezi těmito dvěma dny prošlo plných 60 let poctivé, snaživé, umělecké práce ducha tvořivého a skromného. Věnujme mu po tolika letech více pozornosti, když za života a deset nejméně let po smrti byl u nás tolik zapomínán.

Ignác Weirich narodil se 22. července 1856 ve Fugavě, okres šluknovský v severních Čechách. Ačkoliv je to krajina jazykově německá, cítil se vždy český a český vychovával své děti. Rodina podle tradice usuzovala na původ z Ruska. Jeho otec byl tkalcem a kostelníkem. Kreslířský talent hochu upozornil už na obecné škole učitele, k jehož podnětu vychodil hoch v Sasku v hranicích blízkých Taubenheimu kreslířskou školu. Zde se také naučil hře na housle a na klavír. Rodina tkalce Weiricha neměla peněz na synkova studia (byly ještě dvě dcery) a tak musil Ignác domů pomáhat v tkalcovství. V 17 letech podařilo se mu vstoupit do učení k truhláři pro dekorativní práce Hegenbarthovi v Bohosudově u Teplic. Po čtyřech letech málo příjemných odešel do Drážďan, kde byl 15 a půl měsíce u řezbáře Mosesa. Zde ztrávil velmi šťastné chvíle, protože mohl uplatnit své sochařské vlohy, ve dřevě a v práci, která ho těšila a chystal plány do budoucnosti. S penězi ušetřenými v Drážďanech a z části vypůjčenými odejel po 30. lednu 1879 do Vídně, kde se stal žákem Umělecko-průmyslové školy. V druhém pololetí už dostal stipendium a měl se po 4 letech stát učitelem kreslení na umělecko-průmyslové škole v Bozenu (nyní Bolzano) v Tyrolích. Místa se zřekl ve prospěch druhá, zůstal ve Vídni a probíjel se svobodně uměním. Stal se živatelem celé rodiny, protože rodiče a dvě jeho sestry přijely za ním. Po tři skoro leta chystal se na další studia, provedl několik prací, hlavně četné kříže (jeden zachován v sakristii jezuitské kaple v Bohosudově) a když si našel trochu peněz, stal se posluchačem Akademie výtvarných umění ve Vídni v době od 9. dubna 1886 do 23. června 1892. V prvním roce dostal pamětní peněz, pak záhy stipendium k dokončení studií, později velké liechtensteinské stipendium k návštěvě mistrovské školy sochařské na téže akademii. Weirich pracoval zde pod vedením Kašpara Zumbusche až do r. 1894, kdy dostal po několika menších prémiech velkou římskou prémie, zabezpečující dvouletý bezplatný pobyt v Římě. Weirich odjel do věčného města a „urbs beata, urbs aeterna“ mu učarovalo. Dostal atelier ve věži paláce „Palazzo Venezia“, tehdy rakouského vyslanectví, nyní sídla Mussoliniho. Přímlovou choti rakouského vyslance hraběte de Revertera získal náš umělec bývalý atelier sochaře Canovy. Zde se oddal práci celou duší, s plným elánem a za první svou plastiku „Smrt Abelova“ dostal na římské výstavě r. 1895 první cenu společností „Società degli amatori e cultori di belle arti in Roma“. Ačkoliv bylo zvukem, že vyznamenané práce stipendistů kupoval rakousko-uherský stát, nestalo se tak a Weirich ji neprodal ani na výstavách ve Vídni a v Praze. Náš umělec prožíval tvrdá leta, v nichž dostal věrnou družku životem i chotí Gertrudě, roz. Schindlerové. Tato ušlechtilá žena pocházela z české emigrantské rodiny, v níž národní povědomí se uchovávalo. Děd ještě vnučku učil česky. Rodina byla česko-bratrská, ale Gertruda byla od svých 10 let vychována v Anglii, kde vystudovala universitu, záhy konvertovala a stala se horlivou katolíčkou. Jako takovou ji poznal umělec v Římě a zde ji pojal r. 1900 za choť. Z manželství narodili se dva hoši Marco a Carlo. Paní Weirichová stala se věrnou spolupracovnicí svého muže.

Umělec potřebuje porozumění, klid pro práci a prostředky. Není-li velkorysých mecenášů, pak tvoří především práce na zakázku a v nich ukládá svůj talent, tvoří by byl schopen vyššího rozletu. Weirich musil také od svých tužeb odvracet se k příležitostným pracím. Osobními styky získal si mecenáše v kruzích šlecht a vatikánských kruzích hlavně prostřednictvím choti rakouského vyslance. Zvolna rostl kruh příznivců, mezi nimi byli opravdovými mecenáši kníže Liechtenstein, hr. Lützow, bratr známého bojovníka za naši svobodu, pak markrabě Pallavicini, kterému vyrobil Weirich mausoleum u Jemnice na Mor., kde v zámku je řada Weirichových děl. Některé sochy objednány ještě před válkou, ale zaplacené byly až po smrti umělce energickými intervencemi čl. vyslanectví ve Vídni a dostala rodina jen předválečný honorář.

Přátel a hostů viděl Weirichův atelier mnoho. Chodili sem umělci i kardinálové, francouzští katolíti spisovatelé, představitelé řádů, Italové, Angličani, Francouzi, Němci, z českých kněží hlavně vicerektor Nepomucena msgr. Jeník. Weirich se znal s Myslbekem, který jej zval k trvalému pobytu v Praze. Jen smrt zabránila dru Sařařkovi, aby neprovedl svůj plán a nepřevezl po smrti umělce všechny jeho práce z Říma do Prahy.

Před 20 let prožil sochař v Římě. Nestal se státním příslušníkem italským, což mu bylo dosti na překážku. Světová válka a hrozící konflikt italsko-rakouský přiměl Weiricha k cestě do Vídně 5. května 1915, aby ušel obávané internaci jako cizí příslušník. Sem se soustředila rodina, ale Vídeň mu nevěřila a starosti o živobytí, šikanování, nedostatek a stesk po Římě jej svíraly, práce ve Vídni započaté všechny nedokončil. Zemřel 1. prosince 1916.

Je to života běh českého umělce, který hluboce koncipoval a narážel na nepochopení. Jedno z mnohých příkoří zažil se svým křížem „Consumatum est“. Byla to největší plastika umělcova. Originál je v Jemnici. Třetí odlietek objednal braniborský velkopřemyslník Reichenberger r. 1908 podle sádrového originálu, který byl ve Weirichově atelieru v Palazzo Venezia. Chtěl ho dát do vojenského

protestantského kostela v Berlíně. Už byl Weirich pozván na slavnost a k císaři na oběd, když Vilém II. dal v poslední chvíli odstranit kříž z kostela. Chtěl tam dáti jiný. Reichenberger dal Weirichův kříž přenést do kostela sv. Kateřiny v Braniborčích. Císař chtěl jej dát benediktinům v Beuronu, ale Reichenberger prohlásil, že jej dával kostelu a ne císaři. Vilém II. dal proto potají za týden po zkažené slavnosti umělci, který bolestně rozrušen opustil Berlín, telegrafovat, aby provedl ještě jednou kříž. Odesílatelem bylo ministerstvo školství a kříž měl být určen pro kostel benediktinů v Beuroně, kde ke stylu ostatní výzdoby nezapadal. Když umělec práci provedl a dodal, dověděl se z novin, že jde o císaře, který ovšem českého umělce opět nepoznal a tisk zamlčel i jeho jméno.

V těchto řádcích nešlo o umělecko-kritiku. Tu vykonali a vykonají povolání. Osudové je, že Weirich je z umělců, které chápeme až po jejich smrti. Karel Herain ve speciální studii (v Topičově sborníku XII. 10) hodnotí umělecký profil Weirichův takto: „Weirich byl celou svou přirozeností sochařem realistického nazírání na život a svou práci a při tom hlubokého založením náboženského. Přesto však nelze říci, že by byl toto své přesvědčení uplatňoval v plastice nějak tendenčně... Myslbeka si velmi vážil a hlásil se k němu, jak sám prohlašoval, z vnitřní příbuznosti. Jakési myslbekovské dílo životní tanulo mu na mysli, ovšem asi hlavně v náboženském přepisu, měkčí a méně výbojně.“

Práce sochaře Weiricha nejsou nikdy soustředěny. Jsou v Itálii, v Rakousku, Německu a u nás. V Udine za války zmizela část jeho prací, zde uschovaných. Nejvíce jeho plastik sádrových i v originále bylo v konventě S. Antonio v Římě. Nejznámější u nás je zmíněný kříž, jehož reprodukční právo má Chrámové družstvo v Pelhřimově. Sádrový originál je nyní v klášterním kostele „Vulgata“ u Říma, kam jej daroval Pius XI., kterému rodina kříž věnovala. V Nepomucenu v Římě je také několik prací.

Známa je u nás něžná práce „Vánoční madona“, hodně reprodukována už před válkou pro Anglii a Ameriku, „Samaritká žena“, „sv. Kare! Bor.“, zvláště „sv. Antonín“. Pro biblický ústav v Římě vybral si Pius X. jeden z šesti Weirichových návrhů „Srdce Ježíšovo“. Pro obrázky „propaganda fide“ nedávno vybraný reprodukce několika Weirichových prací. Soupis prací s oceněním viz ve zmíněné studii Herainově.

Náš národ byl k Weirichovu dílu málo vděčný. Kupovala se a kupují řízná díla ze státních prostředků a na odkaz Weirichův se zapomínalo. A přece je to umělec, jehož práce má „zřejmé doklady o významném a pravidelném vnitřním vztahu k rodné zemi“.

Ještě jednu zásluhu má Ignác Weirich, a to o náš národ. Jeho choť a synové, prodchnuti duchem upřímné lásky k vlasti, jsou našimi advokáty v Římě, kam vedou všechny cesty. Nelze vyjádřit a plně vyčíslení všechny obětí, s nimiž musili zápasit, aby dobré jméno českého národa a jeho katolické tradice, přítomnosti i budoucnosti mohli šířit. Je to duch hlubokého umělce, který je sílí. A naše vděčnost k zvěčnělému má tím mocnější podnět.

Obnovená papežská akademie věd.

V motu proprio o nové organizaci papežské akademie věd z 28. října praví svatý Otec, že je pro něho velkou útechou vidět, že „nemálo těch, kteří se věnovali studiu věd empirických, mění nyní svůj duchovní postoj vůči náboženství. Věda pokud je pravým poznáním věcí, není nikdy v protívě s křesťanskou vírou. Naopak nutno uznati, že na jedné straně římských papežů a katolická církev vždy badání vědců také na poli vědy empirické podporovala a že také na druhé straně tato badání unovňovala cestu k obhajobě pokladu nadpřirozených pravd, který je Církvi svěřen. Proto také vatikánský koncil slavnostně prohlásil, že víra a rozum není v žádném protikladu, nýbrž že se vzájemně podporují. Je sice, bohužel, pravda, že v době nám velmi blízké, mnozí učení mužové někdy, jistě ne z lásky k pravdě, opustili po způsobu ztraceného syna otcovský dům, náboženství svých předků, jmenovitě v minulém století bylo špatnými a zkreslenými důvody hájeno pojetí, že nauky lidské vědy jsou v otevřeném rozporu s Božským Zjevením. S hlubokou radostí Našeho srdce můžeme nyní konstatovati, že předsudky tohoto druhu v naší době pomíjely, že se již skoro nenajde nikdo, kdo by po příslušném studiu věd pozitivních takový blud zastával.“ Motu proprio pak poukazuje na to, že v poslední době nemálo učenců odebralo se do Říma na vědecké kongresy a při tom navštívili svatého Otce, aby mu vyjádřili výraz své zvláštní oddanosti. Stalo se také občas, že mezi nimi byli i učenci nekatolíci, ale přesto považovali za svou povinnost sklonit se před učitelskou katedrou sv. Petra, která je katedrou pravdy. Nechyběli ani ti, kteří jménem svým a svých kolegů ujišťovali, že pravá věda připravuje ducha a vede k víře. Všechny tyto okolnosti spolupůsobily při rozhodnutí svatého Otce, aby papežská akademie věd, založená r. 1603 a reformovaná r. 1847 Piem IX. a 1887 Lvem XIII., dal nový podnět a postavil ji na novou základnu. Motu proprio zdůrazňuje velký zájem, jaký má papež Pius XI. pro pokrok vědy, který jej přiměl k tomu, aby papežskou akademii věd vybavil více peněžními prostředky a dal jí k dispozici nové bydliště. Dalším krokem k podpoře akademie je nový statut o 34 člancích, připojený k motu proprio. V budoucnu bude mít akademie 70 členů, kteří na poprvé jsou jme-

nování papežem samým, dále do ní náleží dosavadní členové jako Soci onorari (čestní členové), Soci ordinari (řádní) a Soci corrispondenti (dopisující). Nově jmenovaných 70 členů má titul Accademici Pontifici (papežští akademikové) a byli zvoleni z různých oborů věd. Mají tvořit senát apoštolské stolice z oboru věd. Papež očekává od akademiků, že budou nadále na poli vědeckém vynikajícím způsobem pracovat a tak skládati hold Nejvyšší Pravdě, kterou je všemohoucí Bůh.

Cestnými členy byli jmenováni m. j. kardinálové Bisleti, Pacelli a Marchetti-Selvaggiani, velmistr maltézských rytířů princ Chigi Albani della Rovere a profesor dr. de Sanctis. Presidentem Akademie byl jmenován rektor university Božského Srdce Páně v Miláně františkán kněz-lékař dr. A. Gemelli. Z řádných 70 členů Akademie je 33 Italů, 6 Američanů severních států, 5 Francouzů, 5 Němců, 5 Belgičanů, 4 Holanďani, 3 Angličani, 2 Rakušané, 1 Čechoslovák (prof. dr. Tschermak-Seysenegg z Prahy), 1 Portugalec, 1 Argentinec, 1 Čiňan, 1 Polák, 1 Dán a 1 Norvěžan.

Z členů světového jména jmenováni i gen. Nobile, nyní profesor pro konstrukci vzducholodí v Neapoli, prof. Branly z pařížské katol. university, newyorský biolog a nositel Nobelovy ceny Carrel, ame-

rický chemik Taylor, jihoamerický fyziolog Houssay. Mezi mimořádnými (nadpočetnými) členy, kteří jsou členy svým úřadem, jsou ředitelé astrofyzického laboratoria a vatikánské hvězdárny, prefekt vatikánské knihovny, ředitel tajného vatikánského archivu a ředitel musea pro misie a národopis (tím je známý verbidivinista dr. Schmidt).

Specifickým úkolem Akademie bude podporovat studium a pokrok věd fyzických, matematických a přírodních a jiných dějin.

Akademie stojí pod přímým dozorem svatého Otce. Papež bude pozván ke schůzi, kterou se začíná akademický rok a na které prezident Akademie vyloží, jak bylo pracováno v roce uplynulém a jaké jsou úkoly roku nastávajícího.

Akademie pořádá schůze pravidelné a mimořádné a uveřejňuje Atti e Memorie (Akta a Paměti). O své činnosti vypravuje Akademie ve svém Annuario (Ročenka) a v Nuncius Radiophonicus.

Akademie vypisuje ceny, podporuje vědecké práce, tvoří komise pro studium určitých otázek vědeckých, podniká práce vědecké a výzkumy, uděluje akademikům a jiným podpory, medaile a odměny.

Zahájení Akademie stanovil svatý Otec na 6. února 1937, ve výroční den své volby.

Dott. Marco Weirich:

Nacistická národohospodářská „věda“

Nacismus, zvláště svou rasovou teorií, si osvojuje právo zakládati samostatná, typicky „nacistická“ odvětví vědy, ne-li „nacistickou“ vědu vůbec. Že samozřejmě chce zasahovati i do ryze hospodářského pole, nemůže překvapovati; přestává však všecko, chtějí-li nacističtí vědětři založiti dokonce národohospodářskou „nadvědu“, která pokračuje úplně ve stopách „nadvědky“.

Tak dr. Reiter, přednosta Německého úřadu zdravotnictví, chce založiti tak zvané „biologické národní hospodářství“, které má vydati základní pravidla pro peněžní zhodnocení člověka, a skutečně cenných prvků národního bohatství. Liberalistické národní hospodářství se zabývá podle autora neplodně „mrtvým“ vlastnictvím — pozemek, dobytek, domy, zemědělské statky, dráhy — a opomíjí zhodnotiti peněžně také jednotlivého člověka podle jeho zdraví, počtu a síly ratolestí a jeho mravní a kulturní úrovně. Biologické národohospodářství zjišťuje peněžní hodnotu vyjádřenou pro každou z těchto lidských složek.

Dr. Reiter objevil, že německý občan má tři odlišné pokladní hodnoty, které při dostatečném statistickém materiálu by se daly přesně zjistiti. Občan má totiž hmotnou peněžní hodnotu „A“ — dále biologickou peněžní hodnotu „B“ a konečně kulturní peněžní hodnotu „C“ — Podle autora průměrná hmotná peněžní hodnota zletilého, dědičně zdravého německého muže se pácí na 29.400 RM, a německé ženy na 11.000 RM. Biologická peněžní hodnota B německého občana se mění podle rekordu, kterého dosahuje jako otec v počtu dětí. Tak jako otec dvou dědičně zdravých synů a dvou dědičně zdravých dcer má hodnotu „B“ ve výši 40.000 RM. Prof. — můžeme-li ho ještě tak nazvati — Reiter odhaduje hodnotu samého manželství na 80.000 RM, ale rozděluje tuto hodnotu stejnoměrně mezi muže a ženu. Tento obnos 40.000 RM představuje však jen „kvantitativně-generační“ hodnotu, která může býti zvýšena vysokou „kvalitativně-generační“ hodnotou, anebo také citelně snížena, kdyby se narodila — srostlá dvojčata. Poslední a kulturní hodnota „C“ německého občana „není méně důležitá“ než jeho hmotná a biologická hodnota. Pohybuje se proto mezi částkou 29.400 až 40.000 RM.

„Ke kulturní hodnotě člověka patří ovšem jeho ethika,“ která může býti prabídná. Kulturní hodnota 29 tisíc 400 (anebo 40.000 RM) člověka, který zná svého Schopenhauera sotva by stačila na to, aby vyvážila deficit v RM, který by nastal na příklad tím, že bije svou ženu. Bohužel však statistická data o kultuře a ethice 65 milionů občanů jsou nedostačující. Prof. Reiter vynechává provisorně hodnotu „C“ ze svého schématu říšskoněmeckého bohatství. Ale i vynechávaje hodnotu „C“ autor odhaduje skutečně imponující celkovou hodnotu celého německého národního bohatství ve výši 1935 miliard RM, z nichž 1625 miliard RM

představuje hodnoty „A“ a „B“ německých občanů a 310 miliard RM představuje „mrtvé“ bohatství, které vypočítávají i „liberalističtí“ národohospodáři. Každé dílo musí býti korunováno, a tak dr. Reiter dochází k poslednímu základnímu principu prohlašuje, že tato nová hodnota ve výši 1625 jest „státním majetkem“, závěr to, na který každý čtenář jistě čekal, jakmile se zde dověděl o peněžním zhodnocení člověka.

Dr. Reiter připisuje svému „biologickému národnímu hospodářství“ dvě zásluhy, že je totiž exaktní a současně aplikovanou, anebo aplikovatelnou vědou. Ovšem nedá se mu upříti, že jeho věda může býti „aplikována“ na „biologicko-lékařsko-výchovnou selekci“ budoucnosti, při čemž hodnoty A, B a C mohou dosáhnouti skutečně astronomických číslic! Konečně vynálezce této „nacistické“ vědy prohlašuje, že tato věda jest typickým vynálezem nacistické strany. I to mu snad nikdo nevezme, ačkoliv už před staletím Matka Gracchů se chlubila, že její „živé“ klenoty jsou mnohem cennější než její „mrtvé“ klenoty; zapomněla ovšem při tom zhodnotiti kulturně-ethickou hodnotu Caja a Tiberia v RM!

Ke konci se autor omlouvá tím, že jeho věda jest v plenkách. I to mu přiznáváme: proč by nemohly nastati vedle hodnoty A, B, C, ještě jiné hodnoty od „D“ do „Z“? Proč nezvyšovat peněžní hodnotu německého „živého“ bohatství ve výši 1935 miliard RM novými hodnotami, až se dosáhne hodnoty 10.000 miliard, na př. sportovní hodnotou „D“ atd.? Proč konec konců by měla míti německá kráva jen hmotnou hodnotu „A“ a ne také jako německý občan biologickou hodnotu „B“? Proč by mravy nedostaly samostatnou hodnotu „F“ místo, aby byly zahrnuty jako menší hodnoty „C“?

Tato nová „nacistická“ věda není novým překvapením pro ostatní svět. Má všechny typické příznaky oficiální německé, řečneme prusácké vědy, která při největší vynalézavosti německého mozku má ten největší nedostatek, že není původní. Ať béřeme cokoli v německé vědě, a hlavně filosofii, vždy umí německá věda něco „odkoukati“ a z odkoukaného vystavěti přesně vypočtenou a důmyslně variovanou vědeckou stavbu. I toto „nacistické“ zhodnocení člověka je odkoukáno vlastně z katolické mravouky, která staví člověka nad všechny hodnoty tohoto světa, jenom německá brutálnost snižuje vlastně člověka na úroveň pouhého předmětu, pouhého statku národního hospodářství a vrací se konec konců přece k nenáviděnému liberalistickému názoru o ceně lidského života, zhodnocujíc ho mírou „mrtvého“ předmětu — peněz! Zde skutečně jest nejjasněji viděti propast, která vzniká v evropské civilizaci nejenom mezi západní základnou a tradicí evropské kultury s pohanským němectvím, jak to výstižně vyzdvihl Rud. I. Malý ve své pro nás epochální knize „Kříž nad Evropou“ V tomto

Komunism a stavovství na studijních dnech Francouzského katolického národního sdružení.

w.— Studijní dny, organizované letos Katolickým národním sdružením ve Francii, byly věnovány otázce „Komunism a stavovství“. Sjezd se konal pod předsednictvím generála De Castelnau a za veliké účasti členů a hostů.

Přednáška P. Lalleanta, profesora na Katolickém universitním institutu v Paříži, měla jako téma zásadu, že k boji proti nepříteli jest třeba ho znáti. Přednášející na základě bohaté dokumentace definoval pojem komunismu jako **nejtěsnější spojení racionalistické filosofie s vášněmi proletariátu**. Marx jasně pochopil revolucionářský obsah racionalistické filosofie a uměl ho využívat. Proletariát si uvědomil své síly právě silou filosofů. Tak jako filosofie našla v proletariátu své hmotné zbraně, tak i proletariát našel ve filosofii své duševní zbraně. Komunism, který takto rozvrátil svět myšlenek, dnes už převrací i svět realit: všecko musí zmizeti (vyzdvihnouti všecko!), aby ustoupilo novému řádu. Pokud se týče jeho stanoviska k náboženství, jest jeho odvěkým nepřitelem. Aby odtrhl člověka od náboženství, používá komunism každého prostředku, vyhýbaje se bitvě na duševním poli, přenášeje ji však na hmotné pole.

M. Coquelle Viance zkoumal pak **organisační stránku komunismu**. V každé zemi komunistická akce se vyvíjí pod řízením Moskvy a nemíří jinam, než k sociální revoluci. Nebezpečí komunismu jest mnohem vážnější a bezprostřednější, než mnozí katolíci sami věří. Rečník dokazuje, že rozlišování mezi sovětskou vládou a Třetí internacionálou jest pouhým klamem. V každé zemi se pohybuje nyní celý revolucionářský aparát: komunistické buňky můžete dnes najíti všude, v každé čtvrti, v každé ulici, v každém domě. Tyto buňky jsou výborně organisovány, spojeny mezi sebou a jsou podporovány ještě jinými tajnými organisacemi. Dvakrát do roka se scházejí konference a sjezd strany, aby určily jejich směrnice. Celá organizace má v čele ústřední výbor, který podléhá přímo rozkazům Třetí internacionály, totiž Moskvě. Rečník se pak zabýval podrobně komunistickou organisací ve Francii. Ustavení lidové fronty zde měl v úmyslu už Lenin, který jí pokládal za stupátko k revolučnímu výboji. Rečník ukončil svou přednášku výzvou, aby všichni katolíci spojili své úsilí k odboji proti komunismu; jen tak mohou zachrániti to, co je nejsvětější pro Církev a národ.

Jos. Brožka:

JOC - křesťanská mládež dělnická v Belgii.

Dostalo se mi toho štěstí, že jsem mohl po nějakou dobu žít mezi belgickými jocisty. Jsem přesvědčen, že není možno psáti krásnější kapitoly na kterékoli z tak často obdivuhodných hnutí katolické mládeže moderní doby než na Jeunesse Ouvriere Chretienne (J. O. C. — Křesťanská mládež dělnická) v Belgii.

JOC je nám odpovědí na několik palčivých otázek dneška. První je **ideál u mládeže**. Mluví se mnoho o ztrátě ideálu u moderní mládeže. Tento je nahražován v lepších případech sportem. V jiných případech mládež upadá do pesimismu se všemi svými následky na poli náboženství, práce, mravnosti, soukromého i veřejného života. Není pochyby, že budoucnost může míti jen mládež, ve které dovede žít vznešený ideál. U jocistů nadšené projevy jejich ideálů přecházejí do heroismu. Tak na příklad zpráva z jubilejního kongresu z r. 1935 praví, že 33 jocistů umřevších za poslední leta, obětovali své životy za rozkvět hnutí JOC. A před jejich kongresem, hoši sami z vlastní iniciativy ukládali si těžká často odříkání pro zdar svého sjezdu. Jeden na příklad přináší svoji obětinu tím, že celý měsíc místo na posteli leží na tvrdé podlaze. Jiný, náruživý kuřák, se zřídka kouření. To nejsou ojedinělé případy, jocistický tisk jich hlásí na stovky, a pochopitelně, že ještě daleko více je nehlášených. Jocisté dokázali probudit u mládeže heroický ideál.

Nejdůležitějším úkolem každého sdružení katolické mládeže je tvorba charakteru členstva. Na sjezdu katolíků v Malině slyšel jsem v sekci Katolické akce mluvit sekretářku dívčích skupin jocistů. Mluvíly zde kapacity rozkvetlého hnutí katolíků v Belgii. Charakteristickým rysem řečí této jocistky však bylo, že její řeč měla duch nejkřesťanštější. Byl i forma byla bezvadná, nic to nebylo proti duchu, který šel tak vysoko nad běžné propagační řeči. Druhý případ. Město Liege je plno cizinců. Malý jocista nese mi těžký kufr, sám se nabídl, a po více snad než tři hodiny pomáhá mi hledati místo na přespaní. Jdem kolem Bati. Hlásím se ke krajanské firmě. Hoch mi povídá: „Já vím, můj bratr tam také dělal, ale vedoucí ho vyhodil a bratr byl dobrý dělník. On však to místo potřeboval pro jednoho Čechoslováka.“ Neříkám nic, ale myslím si, tobě to nevdá, abys druhému Čechoslovákovi prokazoval více než bra-

malém případě nacistické biologické národohospodářské vědy vidí slepý, kde hrozí největší nebezpečí barbarismu a zániku evropské kultury, a ovšem také pro budoucí osud našeho národního, kulturního života, který se nechce ještě vymaniti z německé, protestantské mentality. Je to konstatování, které není líbivé pro mnoho českých uší, ale je to konstatování fakta, který jest i smyslem českých dějin vůbec.

Druhá část přednášek se zabývala **prostředky, jak čeliti komunismu**: následovala řada přednášek, které byly věnovány protějšku komunismu, to jest **účinné sociální nauce**, jejíž prvky se nacházejí v krásném souladu v myšlence stavovství. Pro odboj proti komunismu nestačí opovice na hospodářském poli: právě stavovství se přenáší na vyšší úroveň a jest tím účinnější zbraní proti komunismu.

M. Coquelle Viance vyložil základy, na kterých jest stavěna **myšlenka stavovství**. Hospodářský liberalism a socialism zkrachovaly v praxi. Jest třeba je nahrazovati systémem, ve kterém svobody se regulují navzájem pod veřejnou kontrolou. To jest základna stavovství, ve kterém spolupracují všechna odvětví hospodářství, zachovávající však při tom svou autonomii. M. Salleron pokládá pak v další přednášce stavovství za nejvhodnější systém pro **zemědělství**. M. Tainturier zabýval se stavovstvím v **průmyslu**, rozeznáváje při tom veliký a malý průmysl. Příčinou světové hospodářské krize není tolik nadprodukce, jako spíše špatná distribuce výrobků, to však lze dosáhnouti jen stavovstvím. Po podrobné analýze stavovské organizace řečník zdůrazňuje, jak každý pokus bude marný, jestliže se nebudou zakládati na dobré vůli lidí. Toť úkol Katolického národního sdružení francouzského: utvořiti tyto lidi dobré vůle, dobré křesťany pro účinnou sociální reformu. M. H. Ley se zabýval pak **stavovstvím v řemeslu**, kterému přináležejí vedle průmyslu a proletariátu, velký úkol ve výstavbě stavovského řádu. M. Buisson konečně dokazuje, jak **vydavatelská povolání míří k stavovské organizaci**. Na konec poslanec Le Cour Grandmaison shrnul výsledky těchto studijních dnů Sdružení. **Stavovský řád už dochází postupného uskutečnění**. Katolíci mají býti všichni na svém místě, mají se státi **činnými pracovníky v reorganizaci společnosti**. Různost úkolů vyžadá nutně různost prostředků, ale jsou stále a eminentní zásady, kterých katolíci musejí uplatniti v jednotlivých případech. Jest jejich povinností přispívati k utvoření stavovského řádu podle křesťanských zásad. Resoluce studijních dnů francouzského Katolického národního sdružení žádá: **zatarasiti cestu komunismu, vyvíjeti velké propagační úsilí, navazovati těsné styky s ostatními katolickými a sociálními organisacemi, nezastavovati se před různicemi v otázkách, které mohou býti porůznu vykládány**.

trskou službu. A stačilo by čísti jen životopis Karla Bucharda, bývalého rváče z pařížského podsvětí, který v poměrně krátké době se stal vzorem ideálního jocisty a uměl v pověsti svatosti, abychom nabyli jasný obraz, jaký charakter dovede tvořiti JOC.

JOC se obrací jenom na dělnickou mládež. A tu na protějšku vidíme, že dělnictvo je ve své ohromné většině socialistické a tím i nevěrecké a i když takový Hitler je schopen získati přízeň dosti značné části dělníků, tito zůstávají v nevěře dále. Půjde dělnictvo za rudou či černou diktaturou? Jocisté vychovávají dělníky, ne jednotlivce jenom, ale celé masy, které po svém křesťanství anebo ještě lépe řečeno s ním, budou nejlepší oporou demokracie.

Pro ty, kteří vážně pracují v sociální otázce, je jasný těžký problém **budoucnosti odborné dělnictvo**. Budou dělníci součástí strojí, kde ztrácelo by se jejich sebevědomí kvalifikované práce a člověka vůbec? Stavovské povznesení a uvědomění není podřadnou částí výchovy v JOC. Věnují mu daleko více intenzity, nežli nejlepší socialistická organizace. „Vychováváme vůdce dělnické třídy“ je jedno z vůdčích hesel JOC.

A ještě jedna otázka, která zmítá svět. Nebezpečí komunismu. Stačí krátký čas pozorovat práci jocistů a vidíme, že nenalezeme lepší odpovědi na pravou organizaci boje proti komunismu. Nepořádají se sice žádné projevy proti komunismu, jehož nebezpečí i jocistická organizace cítí více než kde jinde, ba ani mnoho, se proti němu nemluví. Ono se prostě proti němu **pracuje**. Jocistická organizační příručka: Manuel de la JOC“ praví, že socialismus není jenom soubor zásad, ale živelné hnutí, které dokázalo provésti mnohá zlepšení ve prospěch dělníků — proto řeči proti němu jsou bez valné ceny.

JOC dostalo se svědectví a povzbuzení se všech stran jedinečného. K jubilejnímu sjezdu v Bruselu, minulého leta, poslal Sv. Otec vlastnoručně dlouhý list. To je řídké a také nejvyšší uznání práce. Zesnulý pařížský arcibiskup Dubois řekl, že JOC, které se z Belgie dostalo velmi brzy do Francie, je největší zárak pro Francii v moderní době. Na sjezdu belgických katolíků v Malině, letošního roku, opět pařížský kardinál Verdier, jedna z největších postav v církevní hierarchii dneška, prohlásil před zástupci celé katolické Belgie, že obdivuje jocisty.

V samotné Belgii jocisté tvoří typ organizace, která nemá konkurence. Ideálem ostatních složek, ba i samotných organizací opačného světového názoru zůstává dosáhnouti toho, vytvořiti takovou organizaci, jako mají jocisté. Jocista je dělník. Je rovněž pravda, že mnoho úředníků dalo přednost v práci mezi jocisty před svoji stavovskou organizací a nic se neohlížejí, že jsou třídění jako dělníci. Být totiž opravdovým jocistou je více, než býti kýmkoliv jiným. Jocistům se daří zdvihati vnitřní úroveň dělníků; ale ona současně stoupá v očích celého národa. Krátce: jocista není jako bývalo „jenom dělník“, ale je to „někdo“.

(Pokračování.)

Ovoce pýchy dopadlo na španělské katolíky.

Přes 30 let byl P. Palau S. J. kazatelem a průkopníkem křesťanské sociální reformy v Barceloně. Známe jej i u nás z krásné meditace „Katolík činem“. Tento kněz je jistě oprávněn mluvit s platností autority o církevních poměrech ve Španělsku. Napsal nedávno do argentinského týdeníku „Il Criterio“ článek, z něhož vyjímáme:

„Hořkne nám, musíme-li tvrdou pravdu slyšet, když je srdce uchváčeno nejhlubším žalem. Ale je ještě horší, pravdu skrývat, popírat, přetvářeti a tak spolupomáhati, aby zlo trvalo dále a konečně uvrhlo do zkázy člověka a celý lid. Musíme proto říci několik trpkých pravd. Obrovská zla, která nyní ve způsobě strašlivé katastrofy v celém Španělsku vypukla, nejsou z dneška. Není to náhlá smršť, která přes zcela neočekávaně se strhla, nýbrž sahá desetiletí zpět. Musíme chválou uznati heroické příklady mnoha jednotlivých křesťanů, ale jako celek nemohl náš národ, který se s oblibou nazýval „katolickým národem“ par excellence, odolat hříchu pýchy a z toho vznikla těžká vina, která se den ode dne zvětšovala. Lid byl zcela zamilován do sebe a svých dějin; tyto dějiny byly vždy vyličovány v slavnostním světle, byly ústy velebeny, ale nebyly znovu v čin přeměněny. Proto lid nikdy necítil nutnost, něčemu se přiučiti o tom, jak má své sociální povinnosti plniti, a ještě méně byl si vědom toho, jak křesťanský život vymizel jak v oficiálních kruzích, tak také v širokých vrstvách lidových. Proto nalézáme v nejnovější době často katolicismus, který je pyšný, který se odděluje od jiných jako kasta zvláštních vyvolenců bez strhující, ohnivé lásky k ztraceným a zapomenutým, katolicismus, který sice zevně praktikuje, ale vnitřně je v rozporu v mnohých podstatných bodech s čistými požadavky evangelia. Katolicismus, který se často ve své akci jedinečně omezoval jen na proklánání bezvěrců ve falešné víře, že tím slouží co nejlépe ideálům svatého Otce a v naději, že Bůh už sám v pravý čas bezbožné nepřátele Španělska zničí. Z pýchy vyšel také duch rozervanosti, sektářský boj katolíků mezi sebou na sociálním a politickém poli, duchovní postoj, který svatý Otec tak často zakázal: nejednotnost politických skupin v otázkách nábožensko-sociálních, jejichž rozhodnutí jedinečně a výhradně příslušá biskupům. Spory katolíků z regionalistických důvodů! Jaká rozervanost! Není nejhorší ze všech Božích ran, které musily vyplynouti z pýchy?“

Je to poučení pro katolíky všech národů, zvláště tam, kde se podobně mluví o katolických náporech a povrchní nátěr skrývá nebezpečnou prázdnotu. Sem patří i citát Papiniho výroku v zářijovém čísle „Frontespizio“, který otiskli v revui „Na hlubinu“, pod nápisem: Memento našim katolíkům, stále ještě hluchým. Papini píše:

„Co dělal sto let španělský klerus? Jak vychovával a utvářel lidské svědomí? Jaké příklady svatosti dal lidu? Jak dovedl probuditi a udržeti hrdinnou lásku ke Kristu? Nesoudím a nechci souditi: Věřím jen a čekám. Ale, když se národ dovede tak rozzuřiti proti svědkům víry, která byla tak dlouho jeho, nemůže býti celá vina jenom na straně pronásledovatelů... Miguel de Unamuno pravil, že prý Španělé páli chrámy ze zoufalství. Jaké jsou ale pravé kořeny, protože hmotné je nevysvětlují dostatečně, tohoto tak pekelného zoufalství? A co učinili španělští katolíci, aby pozvedli, potěšili a přemohli toto strašné a vražedné zoufalství? Když byla víra nahrazena bezbožectvím, láska surovostí a naděje zoufalstvím, je vina pouze na straně lidu, jenž se bouří tak šíleně proti těm, kteří byli ještě včera jeho vůdci a pastýři?“ J. H.

Katolická universita Božské Srdce v Miláně.

Je tomu 14 let, co začal františkán P. Agostino Gemelli budovati v Miláně novou universitu Božského Srdce. A když byl u nás v Praze, zdůraznil nám, co obyčejně se neříká a co přece má býti mízou života této university: „*Celá stojí na nadpřirozeném základě. Duchové skutečnosti jsou nám danou realitou a nezavíráme před nimi oči, abychom viděli všechno a ne pouze část!*“

P. Gemelli byl totiž jako mladý lékař činným a vedoucím pracovníkem socialistického hnutí mladých Italů, zuřivým odpůrcem všeho katolického, nadějným vědcem, až náhle zmizel a objevil se světu jako františkán. Představení dali mu možnost dalšího vzdělání a tak se stal Gemelli mužem světového jména na poli především aplikované psychologie a biologie.

Po několika málo letech koupil z nasbíraných peněz od státu veliký klášter sv. Ambrože a v něm zbudoval místnosti pro universitu, s geniálním vkusem pro požadavky moderní hygieny a se zachováním původnosti starého kláštera, pocházejícího původně ze 7. století a přestavěného asi v 15. století.

Před 10 lety byla universita uznána státem a dostala právo veřejnosti a uděluje od té doby akademické hodnosti. Má dnes tři fakulty: právnickou, politicko-národohospodářskou a filosofickou. Loni měla 3.100 posluchačů a ústav pro vzdělání učitelů.

To jsou zprávy, více méně známé i u nás. Letos však přibýlo několik novot, ač zcela správně se snaží vedení university raději zdokonalovati dosavadní práci než přibíratí další úkoly.

Během minulého roku byl vystavěn veliký internát pro studenty, kde jest 150 pokojů pro jednotlivce s celým příslušenstvím, jídelnou, lázněmi, tělocvičnou, knihovnami, hřišti a pod. Letos vstoupí v život druhá veliká část, internát pro dívky o 50 pokojích a dalším zařízením, obdobným prvému. Obojí jest odděleno veřejnou ulicí, která bude pojmenována po spolubudovateli university, lékaři, zemřelém v pověsti svatosti, dru Ludvíkovi Necchi. Nutno upozorniti, že obě budovy jakož i všechny ostatní budovy university jsou stavěny bez italské pompy a přece velice vkusně, až stroje a vážně, avšak zcela účelně a zdravě. Snoubí se v nich jednoduchost s moderními vymoženostmi účelného bydlení.

Jiná novota jest plán nové *lékařské* fakulty. Ježto kolem Milána jest několik lékařských fakult, bude nová fakulta katolická zřízena asi v Římě. Tam totiž dostal sv. Otec od představené jisté kongregace dokonale zařízený veliký dům se zahradami a příslušenstvím. Podle zprávy od sekretáře university dala prý představená zřídití dům příliš nákladně a luxusně a potom ji pojalý úzkosti, že se prohřešila proti řeholní chudobě, i dala za pokání celý dům k dispozici svatému Otci, jenž jej daroval universitě ke zřízení medicínské fakulty.

Kolem Milána jsou fakulty v Pavii, Modeně, Turině, Bologni, takže by římská fakulta sbírala posluchače hlavně ze Sicílie a jižní Italie.

Vedle Internátu byla zřízena v posledních dvou letech laboratoř pro biologii a psychotechniku, kde pracuje především P. Gemelli. Její zařízení jest dokonalé a třebaš mají je i jiné university, nestojí milánská aspoň ani v nejmenším za nimi, jak i laickému oku ukazuje bohatost přístrojů, o nichž nám asistent sděluje, že jsou nejnovějšího data.

Knihovna roste každého roku, loni vzrostla o dvacet jeden tisíc svazků v ceně asi 404.000 lir, takže v celku má kolem třístatisíc knih.

Ročenka university jest sama mohutnou knihou.

obsahující dokonale všechny zprávy o její činnosti. Především jest se zmíniti o vydavatelském oddělení, zvaném „Vita e pensiero“ — Život a myšlení — které řídí čtyři vědecké revue — Rivista di filosofia neoscolastica, Rivista internazionale di scienze sociali, Aevum, Aegyptus — krom populárních a katolicko-akčních časopisů pro ženy, dívky a kněze.

Rektor university, Padre Gemelli, v inaugurační řeči pro stud. rok 1935 řekl krátkými slovy její program: My všichni jsme zástupní učitelé. Jeden jest učitel vás, který jest vystaven hned u vchodu do university po celý den, Ježíš Kristus. Krásná kaple v moderním, střízlivém a přece zbožně působícím slohu jest hned u vchodu a každý návštěvník musí jíti kolem. Tam jest vystavena nejsv. Svátost každého dne a po celý den adorují střídavě po dvou studenti i jiní mladí lidé a zasvěcují svůj rozum a vůli službě věčnému Dobru.

Dr. Jan Ev. Urban OFM.

Zrcadlo z papíru - shon člověka po sensacích.

Poučné filmy nemusí býti zdouhavé a školské. Nejlepší z nich jsou zajímavější než některý kýč na plátně s únosem dětí, honbou za autem, kasáři a happy endem. Toho příkladem je film natočený Fritzem Berthelenem o novinách. Co vědí čtenáři o děláni takového ranního listu, který je jim předkládán denně k makovaným houskám a máslu při snídání. Uvažte, že zpráva z Vladivostoku potřebuje k dojití do Evropy jen několik minut a za tři čtvrti hodiny po té je již jako sensační zpráva na první stránce s výrazně upraveným titulem. Mnohotisícová hromada novin je za půl hodiny letu daleko v provincii rozvezena letadly. Tak rychle letí politické zprávy z Dálného východu do posledního evropského zapadáku. Na celém světě dovídají se rychle, že tam nebo jinde explodovala továrna, některá filmová herečka se rozvádá atd.

Onen poučný film se imenuje „Zrcadlo z papíru“ a v něm se opravdu zrcadlí v celé své směšnosti ono šílené tempo dělačů novin. Potrubní pošta, dálkopis, radiové zpravodajství, diktování do sázecího stroje, závody telegramů a přenášení obrázků — toto každodenní nové technicko-romantické dobrodružství s literami, které znamenají svět, vykoná vliv na změkčilé mozky čtenářů novin. Že deník o nákladu 100.000 výtisků za týden spotřebuje to, co rostlo v přírodě 400 let, o to už se nezajímají.

Každé číslo novin, které vyjde o nákladu 100.000 exemplářů, spotřebuje denně dřevo, které vyrostlo za rok na ploše jednoho hektaru. Jedna z největších jedlí ve Smrčinách je 30 m vysoká a má obvod 5 m. K obkráčení je třeba 36 kroků a ve výši jednoho metru od země má obvod 4.5 m. Tato obrovská jedle je 400 let stará, kubický obsah má 32 krychl. metrů, z čehož by bylo 320 metrů dřeva. Toto množství spotřebují noviny o 100.000 exemplářů za 8 dní k výrobě papíru. Za osm dní pohltí noviny to, co rostlo 400 let.

Odlesňování pro novinový průmysl je v některých krajích velmi citelné. I to bv se mělo v onom filmu ukazovat, aby se lidé zamyslili nad šíleným spěchem po zprávách dychtícího moderního člověka, který nenalézá klidné chvílky pro sebe. H. B.

Poslání katolických novinářů.

Mezinárodní kongres katolických novinářů konal se ve Vatikáně ve dnech 24.—27. září. 28 národů zastupovalo 250 účastníků. Československo bylo zastoupeno čtyřmi: šéfredaktorem „Našince“ P. Lad. Zamykalem, redaktorem „Lid. listů“ drem Jos. Doležalem, redaktorem „Slováka“ J. Hollým a P. Liborem Matuškou O. F. M., který se k delegaci připojil. Je to slovenský redaktor dětského časopisu. V úvodní řeči řekl kardinál státní sekretář *Pacelli* m. j.: „Vaše pera a vaše psací stroje jsou vašimi obrannými a útočnými zbraněmi. Jsou to mocné zbraně, nejen když mluví, ale také když mlčí. Neboť je mlčení zbabělé, ale také mlčení lásky a oběti.“ Katolický tisk musí bojovati s nepřitelem, jímž je „zpohanštění moderního života“ Začíná racionalismem a plutokratickým liberalismem a končí materialismem a krvavými občanskými válkami. K účinnému přemáhání nepřitele musí míti katolický novinář vypěstěnou duši, poctivost, absolutní lásku k pravdě, soucit s bloudícími, lásku k bližnímu slovem i skutkem. Na druhém generálním shromáždění měl chéfredaktor „La Croix“ *Alfred Michelin* řeč o duchovním zdokonalení katolického novináře a chéfredaktor „Freiburger Nachrichten“ *Josef Pauchard* o úkolech katolického tisku v boji proti novopohanství. *Abbé Michelin* doporučoval apoštolům pera sv. Františka Saleského a sv. Dona Bosca jako vzory a žádal na nich, aby stále rozšiřovali své bohovědné znalosti a každého roku vykonali exercicie. *Pauchard* označil za povinnost katolického tisku neúnavně pátrati po moderních bludech, jasně je charakterisovati a užití celého arsenálu katolické theologie, filosofie a sociologie proti nim. V boji proti novopohanství nestačí jen odvaha, i když je jí třeba. Je více třeba také dokonalých znalostí, bystrozraku a pohotovosti v argumentech. Zvláště těžké theologické pravdy musí umět katolický novinář tak podati, aby tomu rozuměl každý čtenář. Pak promluvil kardinál *Carlo Salotti* o poslání katolického novináře, které je apoštolátem v plném slova smyslu. Privil: „My kněží užíváme Písma a zpovědnice, abychom mluvili, napomínali, poučovali a nesmrtelné základy evangelia bránili. Ale také žurnalism je katedrou, z níž každý den, ba každou hodinu vychází slova, která mohou nesčetné duše vésti k pravdě a Bohu. Důstojnosti této učitelské stolice odpovídá hluboká duchovnost katolického žurnalisty. Čím více se proto může pozvednouti nad pozemské vášně a trusky, tím účinnější bude jeho služba. Třetího dne kongresu mluvil chéfredaktor „Avvenire d'Italia“ *R. Manzini* o katolickém tisku jako šířiteli papežských encyklik. Vyzdvihl velký význam encyklik v dnešních krisích a duchovních bojích a stanovil tři povinnosti katol. tisku: uveřejňovati text encyklik a jiných papežských projevů, pečovati o co nejrychlejší komentování papežských dokumentů a upozorňovati při všech důležitých denních problémech na zásadní návrhy řešení, obsažených v encyklikách. Kardinál *Canali* promluvil o všemoci tisku a těžké odpovědnosti, kterou má každý katolický žurnalista jako mluvčí Církve a průkopník věčné pravdy. — Kromě toho konaly se odborové porady, k nimž se ještě vrátíme. Rk.

Ž i v o t n á b o ž e n s k ý

Katolická akce — cesta ke království Spasitele na zemi. Vídeňský kardinál dr. Innitzer prohlásil na jedné slavnosti ve Vídni: „Katolická akce není nic jiného než cesta, kterou se má dopomoci Spasiteli v jeho nároku na duchovní vládu nad člověkem. Katolická akce bude všude na celé zeměkouli, kde bydlí katolíci, kteří nejsou lhostejní ve svém poměru k Bohu, zkrátka, kteří jsou katolíky činu. Jak je Katolická akce nutná, ukazuje se právě nyní, kdy vystávají na všech stranách nepřátelé pozitivnímu náboženství Kristovu — ať už katolicismu nebo také protestantismu — ať už je to novopohanství nebo bolševismus. Katolická akce dává prostředky, jak uchopiti svět a obnoviti jej. V ní může se každý účastniti práce podle svých sil, přání, daných potřeb. Nesmíme čekat, musíme jednat a hned.“

Výdaje na katolické náboženské potřeby v Československu. V návrhu na státní rozpočet na r. 1937 je zvýšeno vydání na římsko-katolický kult o 2.14 mil. Kč, u řeckokatolické církve více o 105.000, u evangeliků 570.000, pravoslavných 62.100, čechoslováků 510 tisíc a starokatolíků 16.000 Kč více.

Náboženská příslušnost školních dětí u nás. Podle výsledku zápisu letošního školního roku přišlo do první třídy celkem 1.799.004 žáků, z toho je 1.414.641 katolíků (80 proc.), 145.766 (8.1 proc.) evangeliků, 87.622 (4.8 proc.) čechoslováků, 65.055 (3.6 proc.) bez vyznání, 38.221 (2.1 proc.) židů, 23.736 (1.3 proc.) pravoslavných. V r. 1930 bylo bez vyznání 4.4 proc. žáků. Pokles bezvěrců z části je tvořen

tím, že rodiče bez vyznání přihlašují děti do československé církve, aby nebyly vůbec bez náboženské příslušnosti.

Úspěch cesty kardinála Pacelliho do Ameriky. Posláním kardinála st. sekretáře Pacelliho při jízdě do Spojených států bylo, dosáti, aby opět byly zahájeny diplomatické styky mezi Vatikánem a Bílým domem ve Washingtoně. Dlouhé a obtížné jednání bylo návštěvou kardinálovo úspěšně uzavřeno. Dosavadní apoštolská delegatura ve Washingtoně, která neměla diplomatického pověření, bude změněna v apoštolskou nuciaturu, vybavenou diplomatickými plnomocněmi. Spojené státy pak zřídí vyslanectví ve Vatikáně. Diplomatičké styky mezi Washingtonem a Vatikánem budou zahájeny hned, jak znovu nastolený prezident Roosevelt opět vtáhne do Bílého domu.

Hledá se hrob sv. Tomáše Mora. Dosud byl jako pravděpodobný hrob sv. Tomáše Mora označován skřípek anglikánského kostela sv. Lukáše, protože dcera sv. Tomáše, Marketa Roperová, byla po smrti r. 1544 pochována do skřípku starého kostela v Chelsea a byla domněnka, že tělo světce bylo v téže hrobce uloženo. Sklepení bylo otevřeno, prozkoumáno, ale objeveno mnoho rakví, které však byly úplně rozpadlé a kosti z nich zcela promísleny, takže totožnost nelze zjistit.

Skodlivost náboženských kýtčů. Duisburský Kirchenblatt píše, že náboženský kýtč je nebezpečí pro náboženství. Nebezpečnějším než karikatury nějakých protikřesťanských listů. Proto, že náboženský kýtč je karikatura a při tom s nejnevinějším obličejem na světě vyvádá se za pravý výraz náboženského obsahu. Kýtč je produkt osvěty, doby, která vyráběla, místo aby věřila, která převzala náboženství jako formu, jehož obsahu už nerozumí a rozuměti se víc nesaží. Nebezpečím a škodou je kýtč těch půlmarkových figurek, plechových křucifixů, třicetifikenových křupenek, parfumovaných obrázků s modlitbami, parfumovaných v obojí smyslu: doslova i obsahem. Je to především nebezpečí pro svět, pro náš svět, v němž se bojuje o křesťanství. Nemáme odpovědnost vůči každému nekřesťanu, aby naše náboženství bylo tak zobrazováno, jak jest, to znamená: důstojně, pravdivě, silně a živě? Nejsou hodné vinní tovarníci a „umělci“, kteří Krista a jeho svaté tak nížce, sladce, zasněně, zkrasleně, uboze, teatrálně znázorňují, i katolíci, kteří takové věci kupují, zavěšují a vystavují, tím, že jiní nalézají na našem náboženství tak málo chutného. Co o tom přináší některé nám nenakloněné listy, musí nám otevřít oči. Druhé nebezpečí je skoro ještě větší. Týká se nás samých. Obsah, který máme stále před sebou, před tímž se stále modlíme, vtiskuje se nám, utváří nás. Jak může jediný dobrý obraz naší víry učiniti radostnou, silnou, živou, jak může

špatný obraz naší víry pokaziti.“ List žádá boj proti náboženskému kýtči: „Je samozřejmé, že v dnešní době, která chce mít víru v její celé hloubce a pravdě, musíme započítí boj proti této rakovině, a byl by ještě důraznější, kdyby byl veden také více „z úředních míst“. Kdyby byl prováděn na putovních místech!... Jak málokterí lidé mají jemný smysl pro podstatný rozdíl mezi uměním a kýtčem! Kolik jich myslí ještě, že ukazují vkus, když často za velké peníze koupí moderní nebo nejmodernější výrobky, které svým titěrným, sentimentálním a prázdňným způsobem jsou náboženství tak nebezpečné, jako sádrové blankytně barvené a zlatem lemované figurky z minulosti.“ To platí všeobecně, i u nás.

Večerní vyučování katechismu v Berlíně. Jednou týdně večer vyučuje se v 70 kostelích biskupství berlínského katechismu katolický lid. Biskup odůvodnil toto opatření takto: „Zkušenost mnohých farností ukazuje, jak veliký je hlad po Slovu Božím v dnešních dnech u dospělých. Kázání sama nestačí. Duchovní správce budou rádi všude připraveni v určený čas vykládati katechismus.“

Židé se modlí za mexické a španělské katolíky. Ve všech synagogách Francie a Alžiru nařizeny byly modlitby za kněze a řeholníky, kteří rámeč svého úřadu zbožnosti a lásky k bližnímu překročili a padli dříve v Mexiku a nyní v nešťastném Španělsku jako nevinné oběti občanských bojů. V modlitbě bylo připomenuto, že také vynikající křesťanští vůdci modlili se za pronásledované židy.

Apoštolát novin a povinnost katolíků k nim. V Miláně byl den dobrotě tisku, den sbírek na udržení katolického deníku „L'Italia“. Kardinál Schuster, arcibiskup milánský, vydal provolání k věřícím. Označil v něm kapli, zařízenou v nové tiskárenské budově, za srdce podniků a píše: „Chceme tím slavnostně oznámiti, že apoštolát novin je dílo misijní, které pečuje o rozšíření víry a zdravých zásad katolické sociální nauky mezi lombardským obyvatelstvem v duchu a za vedení římského papeže. Každý katolík je povinen solidárně pracovati na tiskovém apoštolátě. Každý katolík je povinen rozmnožovati den ode dne své katolické vzdělání. Cíní tak, když denně sleduje události v Církvi a studuje projevy papeže a biskupů.“ Z tohoto důvodu rozhodla poslední synoda diecése milánské, že odbírání novin je pro řeholnice povinné. Katolické noviny nesmějí býti farským věstníkem. Oproti politickým listům mají tu přednost, že „se dívají na události dne ve světle katolických zásad a tak ukazují dění v duchu křesťanství a evangelia. Tím také prokazují politikům velké služby, protože může tím, bez propadnutí v malicherné kritiky a polemického lépevědění, při pozorování národní a mezinárodní situace poukázati zároveň na pravou cestu v duchu evangelia.“

Ž i v o t h o s p o d á ř s k ý a s o c i á l n í

Co po devalvaci? Mírně jsme zdůraznili, že pro úspěch devalvace jest nezbytně třeba, aby nejen se udržela pokud možno cenová úroveň, nýbrž také a především, aby se uvolnil mezinárodní obchod. Ovšem k uskutečnění posledního bodu jest třeba řešení celé řady souvisejících otázek hlavně ve střední Evropě. I přes devalvaci nemohou středoevropské země překročití jen tak k uvolnění zahraničního obchodu, dokud nebude vyřešen problém mezinárodního zadlužení. Už dříve při daleko větším rozsahu zahraničního obchodu byla tíživost dluhu velmi vážnou otázkou. Urok a úmor zahraničního dluhu vyžadoval už v r. 1931 u Rakouska 22 proc., u Maďarska 48 proc., u Polska 24 proc., u Rumunska 28 proc., u Jugoslavie 29 proc., u Bulharska 15 proc., u Řecka 49 proc., u Československa jen 5 proc. tehdejšího celkového objemu vývozu. I když mezitím u některých států zahraniční dluhy klesly, zahraniční obchod poklesl daleko větší měrou. Věřitelské země musely by ovšem změnití zásadně svou dnešní obchodní a kapitálovou politiku, jinými slovy dovolití zadluženým zemím, aby splácely své dluhy vývozem vlastních výrobků. Ovšem těžko lze očekávati tak zásadní změnu, tím méně, že dnešní doba jest vším jiným, než dobou politického klidu a důvěry.

—w—

O soustavný hospodářský program. Podle „Národohospodářského obzoru“ je Československo v mnohém ohledu hluboko pod světovou úroveň. V oboru výživy pohybuje se naše spotřeba primitivních statků, na úrovni světového průměru. Spotřeba méně primitivních statků, zejména v oboru ošacení, otopu atd., je pod světovým průměrem a spotřeba jakostních statků a úroveň, která se projevuje v oboru spotřeby statků investičních, v oboru dopravy atd., dosahuje sotva poloviny a někde snad jen pětiny nejvyšší spotřební úrovně světové. Nemusíme však srovnávati jen naše poměry s cizinou, stačí si všimnouti rozdílu mezi životní úrovní na východě a na západě našeho státu samého. Hospodářský obzor se přimlouvá za to, aby právě myšlenka povznesení životní úrovně u nás se stala vedoucím motivem naší hospodářské politiky. Tento hlas našeho nejvážnějšího hospodářského časopisu by měl najítí plného ohlasu jak ve vládních, tak i v politických kruzích, rozhodujících o životních otázkách našeho hospodářství, i našeho státu. Uskutečnití tuto myšlenku soustavným hospodářským programem znamená také přispěti k brannosti morální a fyzické našeho národa. A za to budeme museti jednou odpovědati v dějinách našeho národa. Selžeme-li v tom, nebudou nám před soudem dějin nic platné sebe krásnější fráze o demokracii, svobodě a humanismu, poněvadž naše příští pokolení to bude museti odsouditi jako pokryteckou frašku dnešní generace. —w—

Stabilisace anglické libry na 24 hodin. Po devalvaci francouzského franku a ostatních satelitů došlo k vyhlášení o technické spolupráci

mezi Francií, Anglií a Amerikou při vyrovnávání špiček platební bilance ve zlatě. Tato dohoda, která jest otevřena i jiným státům, spočívá v tom, že súčasťně země se zavazují povoliti vývoz zlata na vyrovnání platební bilance vůči druhé súčasťně zemi za kurs, který odpovídá ceně zlata 35 dolarů za 1 unci s připočtením čtvrt proc. výloh. Dohoda je však vypověditelná ve lhůtě 24 hodin. Přes to však se vidí v této dohodě předzvěstí měnového ustálení hlavně proto, že Anglie se po prvé od zrušení zlaté měny formálně zavazuje k určitému ustálení své měny, byť jen na 24 hodin. —w—

Mzdové spory v Anglii. V průdelnickém odvětví bavlnářského průmyslu v Anglii vypukl spor mezi zaměstnavateli a dělníky, kteří žádají zvýšení mezd o 14 proc., zatím co zaměstnavatelé to pokládají za nemožné. Zdá se, že tento odpor sdrúží k odboji 120.000 dělníků průdelny a ještě 150.000 dělníků z tkalcoven. Jistě nebude možno zrušiti v celém rozsahu sražku z r. 1932, ale jistě dojde k částečnému vyhovění požadavku dělnictva, tím spíše, že dnešní zisky anglického textilního průmyslu přece mnohem větší než v r. 1932. Jak viděti, i v Anglii při rostoucím hospodářském oživení roste i sociální vření. Proto i u nás bude nezbytně nutno, aby se přihlíželo k velkému snížení životní míry dělnictva a zaměstnanectva v minulých letech krise; tento požadavek jest tím odůvodněnější, že snížení mezd a platů bylo prováděno jednostranně bez současného snížení hlavních životních nákladů. Budeme-li chtítí se vyhnouti tomu, aby příští hospodářské oživení působilo sociální otřesy, bude nezbytně vyřešiti soustavně i tyto otázky. Jak jsme naznačili nahore, je to problémem soustavné hospodářské politiky. —w—

Nucená práce a návrat k polorobotnickým institucím v Německu? Přesto, že i v Německu vládne nezaměstnanost, je tam přece nedostatek vhodných pracovních sil v různých odvětvích, zvláště v zemědělství, v těžkém průmyslu a ve stavebnictví. Právě, že německá práce jest široce specialisována, je těžko přestěhovatí na př. pracovní síly z odumírajících výrobních odvětví do nových průmyslů. Všichni jsou si zajedno, že není možno získati tyto síly z dnešních řad nezaměstnaných. Proto se navrhuji zajímavé prostředky nucené práce různých druhů. Tak zv. „pracovní knížka“ má býti použita k tomu, přinutiti určitou pracovní sílu k vystoupení z jednoho zaměstnání a k nastoupení jiné nutné práce. To by znamenalo zrušiti beze všeho už beztoho omezené právo na změnu bydliště. Generál Goering, nový komisař pro čtyřletku, nakomandoval 250.000 mladých pracovních sil, aby pomáhali na selských státcích. Ještě radikálnější prostředky chce uplatnití ministr zásobování Darré, kterému pomáhá v tom i říšský potravinářský úřad, aby totiž byly oživeny některé polorobotnické instituce minulého století, tak na př. tak zvaný Heuerlingsystem, kdysi typický pro střední Evropu, podle

kterého námezdní dělníci za odměnu domu a kousku pozemku byli povinni odpracovati určitý počet dnů pro větší zemědělece nebo statkáře. Dělníci by byli stále vázání k svému pozemku. —w—

Stachanovské hnutí a mzdy. Jsou katolíci, kteří vidí v sovětském Rusku se rodit „nový etický pojem práce“, nový hospodářský řád, kterému by stačilo odejmouti protináboženský řád, aby se s ním dalo spolupracovati. Nevidí však, že jde tam vlastně o silné reakcionářské zjevy, které znamenají spíše ujařmení dělnictva, a to dokonce právě na liberalistických základech, které tyto horliví sociální pracovníci pokládají za hlavní terč jejich odboje. Dovolávají se všelijakých statistik, oficiálních a neoficiálních: Stačí blíže rozzebrati poslední oficiální data o životní úrovni ruského obyvatelstva. V roce, končícím podle oficiálních dat 15. října 1936, stouply průměrné průmyslové peněžní mzdy o 21,8 proc., zatím co ceny potravin — chléb, maso, mléko, vejce a cukr — stouply jen o 20 proc. Nutno však při tom uvážit, že do těch cen nejsou zahrnuty ceny

šatstva. Nejlacnější vlněné šaty pro muže stojí 140 rublů, zatím co šaty, které by u nás stály cirká 800 až 900 Kč, stojí v Rusku 750 rublů; proti tomu obnosu máte však průměrnou měsíční mzdu dělníka ve výši 207 rublů. Nejenom, že sotva se dá vůbec mluvit o zvýšení reální mzdy ruského dělníka, ale i toto oficiální zdánlivé zvýšení jest připsati jedné okolnosti, která jest právě největším dokladem sociálního zpátečnictví v Rusku, t. j. „stachanovskému hnutí“, které sice umožňuje vyšší mzdy, ale žádá za to úkon nad určitým průměrem. Jinými slovy jen málo dělníků dostává větší mzdu, a to za horších pracovních podmínek. Těch 15 proc. dělníků, co nedosahuje ani předepsaných normálních pracovních výkonů, zůstává na stále stejné úrovni. O mízivém procentu těch, kteří to převyšují, vůbec nemluvíme. Je pravda, že k dostání více potravin a věci než dřívě, ale... za peníze. Průměrný dělník celkem vzato se nemá o mnoho lépe než loni. Jen ten, kdo vyčerpává své pracovní síly na nejzazší mez, dostává větší mzdy. To je „nový etický pojem“ práce, sociální to chloubka dnešního bolševického Ruska. -w-

Ž i v o t n o p o l i t i c k ý

Politické obtíže belgických katolíků. Porážka belgické katolické strany při posledních volbách znepokojila vůdce, a to tím spíše, že musili vidět, že hlasy jim ubral mladý muž, který vyrostl z jejich středu, a který vůlí k činu strhl na sebe většinu mladých lidí. Degrelle byl velkým nebezpečím pro stranu, jest jím dosud a bude ještě, dokud nebude strana upevněna. Obě křídla, sociální a konservativní, stála ostře proti sobě, první bylo opomíjeno, což nadělalo mnoho zlé krve. Jazykový problém též zatěžoval činnost strany, která, řízená staršími lidmi, neměla leckdy pochopení pro různé otázky dne a života. Degrelle vycítil všechny tyto slabiny a jednal. Rexisti ve volbách vyhráli a působí v ládě i straně četné potíže. Vedení strany se proto rozhodlo k její přestavbě, nuceno k tomu i usnesením VI. katolického kongresu, pořádaného v Malíně, na němž bylo usneseno, aby katolíci obou národních skupin usilovali opravdově o jednotu. Po kongresu se objevilo v listech mnoho polemických statí, týkajících se hlavně nemožnosti a rozdrobenosti politické strany a ty polemiky přiměly vůdce k jednání. Prvým činem bylo založení **Katolického belgického bloku**, což znamená úplnou přeměnu dosavadní struktury strany a zároveň pochování všech snů o jednotě. Blok sdružuje totiž dvě organizace, valonskou a vlámskou, z nichž každá ve své oblasti bude hájit své zájmy sociální, politické a kulturní. Když půjde o hájení katolických věcí, jako o školu, rodinu, náboženskou svobodu, budou obě postupovati společně, jak **Katolická strana belgická** valonská, tak **Katolická vlámská lidová strana**. Každá z nich bude tudíž samostatným organismem, společným oběma bude ústřední výbor, který ovšem nemá poslání dohlédací, ale spíše bude politickým regulátorem, když budou v záce problémy rázu čistě katolického, jež budou vyžadovat v parlamentě společný postup. Dne 11. října bylo založeno direktorium, jehož předsedy jsou Verbist pro skupinu vlámskou a Hoyois pro skupinu valonskou. Jmenování Hoyoise, který se dosud tolik neuplatňoval v politických zápasech, a který jest oblíben v celé Belgii, dává naději, že v těžkých počátcích se snáze odstraní některé překážky, a jednání bude rychleji pokračovat. Je totiž třeba co nejužší spolupráce právě nyní, kdy se mění struktura strany, a kdy je třeba vypracovat plán a program. Bude to vysilující práce, poněvadž bylo vytýkáno straně, že si počínala příliš všeobecně, nedbajíc ani zájmů obou národů, ani sloček, ze kterých byla složena. Degrelle jí odňal proto i část dělnictva a střední vrstvy, jejichž zájmy málo dbala. Bude tudíž třeba, aby všechny složky měly napříště zastoupení, odpovídající i jejich početnosti i jejich důležitosti. Znamená to i ústup politiků, kteří již nebudou všemocnými rozhodčími, nýbrž budou musít respektovat požadavky, stanovených různými složkami. Jest otázka, jak jednotu udržet. Z četných návrhů zasluhuje největší pozornost návrh, vypracovaný bývalým ministrem Du Bussem de Warnaffe: Jeden kmen: katolická strana. Kořeny pod zemí: flámské a valonské organizace, křesťanské syndikáty, federace středních vrstev atd. Katolická organizace by tedy měla i kulturní i odborové svazy, tvořící základ, a každý z nich by měl vlastní orgán studující a navrhuující zákony, jež by v parlamentě strana navrhovala ve prospěch určitých stavů. Nad nimi by byl ustaven smíšený orgán, odborníci, vyslaní všemi skupinami i politiky z oněch skupin. Nad oběma by existoval smíšený výbor čistě politický. Da Bus se domnívá, že by tímto způsobem byla nejspíše uchována spolupráce, že by dosavadní organizace neutrpěla újmy, a že by jim byla ponechána i jejich akční svoboda. Bylo by zároveň umožněno důkladnější prostudování všech problémů a konfrontací s problémy, týkajícími se jiných sloček, prováděna správná kontrola, takže by na konec se dospělo k jednotě v různosti, a byly by uspokojeny všechny třídy, tvořící blok. Zdá se, že tyto návrhy bývalého ministra vnitra vezme direktorium za základnu svého jednání, neboť ony nejspíše umožňují vzájemnou spolupráci a jsou též zárukou disciplíny. Víle je dobrá, což je patrné i z toho, že v direktoriu zasedá většina mladých lidí, kteří dříve byli odstrkáváni. Dále byli voleni svědomití zástupci všech dosavadních sloček. I přívrženci konservativní strany byli nuceni pod tlakem veřejnosti ustoupit do pozadí. Jiné nebezpečí jest ovšem ve většině flámského vlivu, ale fakt je faktem: Vlámů je více. Nejbližší dny mají přinést rozřešení ože-

havé otázky a je pravděpodobno, že pod dojmem malínského kongresu bude rozřešení kladné.

Joris Van Severen a Thioisské císařství. Belgická vláda nemá potíží jen s vůdcem rexistů, Degrellem, nýbrž i s jiným mužem, který jest hlubší a intenzivnější, s Jorisem Van Severen, tvůrcem plánu Thioisského císařství. Van Severen si nehledí naklonit davy, je mlčenlivý, ale získává pro svůj plán inteligenci, což je jistě velice významné, a pak průmyslníky. Každého roku svolává k jednání 10.000 členů „Verband Van Dietsche Nationalsolidaristen — Ligy národní solidarity thioisské. Jeho plánem je vzkřísit thioisské císařství, v němž by žilo 14 milionů Thioisů (Flámů a Holanďanů), 3 mil. Wallonů a 200.000 Luxemburčanů. Belgie a Holandsko, spojené v jednu říši, by představovaly moc, jejíž vliv na vývoj událostí evropských by byl nesporně veliký. Neboť, uvažuje Van Severen, tyto země mají kolonie v rozloze 4 a půl mil. km čtvereč. se 70 mil. obyvatelstva. Toť myšlenka muže, kterému jest něco přes 40 let, a který je s úctou nazýván svými nadšenými stoupenci „leider — vůdce“, a který, vstupuje do shromáždění, je vyvoláván slovy: „Geef acht, de Leider — Pozor — Vůdce přichází!“ Žádá ode všech věrnost bezpodmínečnou, na život a na smrt. „Vůdce, praví, syntetisuje v době, ve které žije miliardy mrtvých, miliony živých a miliardy budoucích lidí svého národa. Leider je v plném slova smyslu králem, císařem.“ Snad proto mu nezáleží tolik na davech, jako Degrellovi, a snad proto pracuje, obklopen spíše mlčením. Nenávidí demagogie z celé duše. Nenávidí i marxismus i plutokracii. Je pro korporativní stát. Doprovazuje ho „zelené košile“, které stát nedávno rozpustil, považuje je patrně za dosti nebezpečné klidnému vývoji v zemi. Pro svůj plán získal nadšence i v Belgii i v Holandsku. Vláda holandská mu sice není příznivá, zakázala mu několikrát pobyt v Holandsku, ale i inteligence i průmyslníci se netají k němu svými sympatiemi. Nesmíme ovšem zapomínati na to, že v Holandsku je silné nacistické hnutí a Mусаert, který mu stojí v čele, by se rád zmocnil vlády a rozpoutal kampaň pro ideu Van Severenovu. Jest ovšem otázkou, co dělat v případě vítězství s oběma dynastiemi. Jsou zde tři možnosti, prohlašuje Van Severen. Obě dynastie by mohly zůstat, nebo by jedna ustoupila, nebo by zmizely obě dvě a byla by založena autoritářská republika po způsobu německém. „S mým plánem sympatizuje i mnoho lidí z nejvyšších sfér. Chceme vytvořit velkou zemi schopnou bránit se a vydobít si místo ve světě, což nedokážou dvě malé země, Belgie a Holandsko. Co by znamenala nová říše! Jsme odpůrci separačních snah flamingisujících, chceme utužit jednotu. Král sleduje naše hnutí s opravdovým zájmem. Neplánuji pro ně, konstatuji fakt.“ Degrelle, soudí dále Van Severen, koná přípravou práci a bude, až přijde čas, znamenitým šéfem propagandy mé myšlenky mezi Wallony. Dosud má mezi nimi málo přívrženců. Na konci stojí za zmínku toto: Propaganda musí být, i mezi Flámy, konána tiskem v řeči francouzské.

Nejkrásnější ozdobou bytu a nejlepší dárkem ke každé příležitosti je nádherně provedená čtyřbarevná reprodukce Dürerovy „Růžencové slavnosti“, nejcennějšího obrazu v republice, za nějž nabízela cizina 40 milionů Kč! Lze ji obdržeti ve dvou velikostech: 33×24 cm za cenu 6 Kč a 47×42 cm za 9 Kč i s poštovným (cena je výrobní). Za předem zasláný obnos ve známkách zasílá: Správa strahovské obrazárny, Praha IV.-132.

Lidé dobrých srdcí, blíží se zima, bída roste, řady potřebných se množí — a my nemáme, co bychom jim dali, čím bychom je podpořili! Uctěte památku svých zemělechů vpravdě křesťanským skutkem: pomozte nám obdarovat nuzného, trpícího člověka! Jistě při podrobné prohlídce svého bytu najdete něco ze šatstva, obuvi nebo prádla, co byste mohli lehce postrádat, ale co tolik chybí chudým lidem, nemocem a bídou postiženým, **vaším bližním!** Kéž byste viděli, co je bídy mezi lidem! Napište nám, zatelefonujte svoji adresu, sami a rádi si přijdeme pro dary. Bůh vám odplatí vaši lásku k bližnímu. **Laický apoštolát Praha II., Jungmannovo nám. č. 20, I. patro, telefon 375-75.**

Toto dvojčíslo stojí Kč 3.—.

Běžný účet u Ústřední lidové záložny v Praze, číslo šekového účtu Pošt. spořitelny 83.480-Praha. Redakce a administrace Praha II., Spálená ul. 15 (III. posch.). Telefon 46.700. Řídí a za redakci odpovídá dr. František Formánek. Vychází 10. a 25. každého měsíce. Vydává spolek Život, Praha II., Spálená ul. 15. Novinové známky povoleny ředitelství pošt a telegrafů v Brně 13. července 1935 č. 53.559-VI-35. Podací úřad Olomouc 2. Tisknou Lidové závody tiskařské a nakladatelské, s. s. r. o. v Olomouci Wilsonovo nám. 16. Roční předplatné činí Kč 30.—, do ciziny Kč 45.—. Redakční závěrka 5. a 20. každého měsíce.

ŽIVOT

OBSAH: Odběratelům a čtenářům časopisů »Katolík« a »Život«. – Modlitba ke Kristu-Dělníku. – Jiří Hlava: Rok 1937 nebude posledním pro náboženství v SSSR. – K náboženským Němcům v Československu. – Spectator: Útěk od zodpovědnosti nad dnešní střední školou. – E. Stak: Hrst časových poznámek. – J. Brožka: JOC - křesťanská mládež dělnická v Belgii. – Dott. Marko Weirich: Další výstavba rakouského stavovství. – G. L. Chesterton: Proč jsem katolíkem? – Anglické mínění o míru a válce. – Boj slovanské menšiny v Itálii na život a na smrt. – Posvátné stavitelství dneška. – Či zájem má na zřeteli průmysl. – Náboženství a rozdělení statků. – Život náboženský. – Život hospodářský a sociální. – Co život dal. – Z knih a časopisů.

časopis pro veřejné otázky současnosti, náboženství, kulturu a politiku

V Praze dne 22. prosince 1936. Ročník XVIII. Číslo **23-24**

Odběratelům a čtenářům časopisů »Katolík« a »Život«.

Vydavatelstva časopisu „Katolík“ a revue „Život“ dohodla se na sloučení obou časopisů v jeden časopis, který se bude jmenovati „Katolík“, vyjadřující úplnou ideovou shodu obou časopisů dosavadních. Tím aspoň z části budou splněny dřívější snahy o zjednodušení v katolických poměrech tiskových, kterážto snaha bude i nadále sledována. Nutnost katolického soustředění na poli tiskové akce katolické je sice uznávána, ale není dosti odvahy ji uskutečnovati. Chceme jíti proto příkladem vpřed, zajišťující čtenářům obou časopisů stejně hodnotný obsah, jaký měly oba časopisy, a slibující věnovati jeho zlepšení všechny síly.

Těžká hospodářská krize, jež postihla nejvíce střední a sociálně slabé vrstvy občanstva, přiměla nás, abychom usnadnili odběr časopisu všem lidem dobré vůle, toužícím po dobrém katolickém časopise k tomu, aby předplatné bylo co nejnižší. Bude činiti 6 Kč (při zásilkách aspoň 10 exemplářů 5 Kč) ročně za časopis, který v rozsahu 8 stran dosavadního formátu „Života“ bude vycházeti pravidelně ve lhůtách 14denních a i o prázdninách v rozsahu 16 stran ve lhůtách měsíčních. Toto tak nízké předplatné umožněno bylo tím, že došlo k plné dohodě mezi oběma vydavatelstvy, a to Svatováclavskou ligou a spolkem Život, jehož účelem jest péče o dobrý katolický tisk. Jsme přesvědčeni, že tato naše dobrá snaha nalezne pochopení i u všech dosavadních odběratel obou časopisů, a že tito se přičiní získáním nových odběratel o další zlepšení a rozšíření spojeného tisku. Nízká cena předplatného sama svědčí o tom, že časopis jest naprosto nevýdělečný, a i do budoucna slibujeme, že každý i sebe menší zisk při zvýšeném počtu odběratel bude věnován výhradně na další zdokonalování a zlepšování listu jak po stránce obsahové, tak pokud se týče rozsahu.

Spojený časopis stává se orgánem Katolické akce, a tím spíše má dnes své oprávnění. Obě vydavatelstva, vědoma si své odpovědnosti, chtějíce právě dáti dobrý příklad katolické ukázněnosti, shodla se na spojení obou časopisů, podřizující se tak službě ideálu nejvyššímu. Kéž toto naše rozhodnutí je příkladem pro další soustředění katolické aktivity na poli náboženském a kulturním. Nechť vzkvátá Dědictví cyrilometodějské a svatováclavské!

V Praze o III. neděli adventní 13. prosince L. P. 1936.

PhDr. Josef Novák,
předseda spolku „Život“

JUDr. František Formánek,
redaktor.

JUDr. Václav Janda,
předseda Svatováclavské Ligy.

Modlitba ke Kristu-Dělníku.

„Ó Ježíši, který jako syn Otce synem člověka chtěl být nazván, který do 30. roku uznal jsi za hodna vlastníma rukama pracovati a vydělávati si v potu své tváře chléb, jsme Ti hluboce vděční za to, že jsi práci rukou, která byla pohanskou civilizací znehodnocena, zase ke cti přivedl. Dej nám práci! Dej nám lásku k práci! Vzbud v nás opět svatou úctu k práci na venkově i ve městě! Pomoz nám, abychom svou práci konali svědomitě! Dej vzniknouti v srdcích podnikatelů a dělníků, pánů a služebníků citům spravedlnosti a lásky, které konflikty zeslabují, úsilí o blaho podniku pasíluji a zajišťují blahobyť rodin. Nauč nás rozuměti především nebezpečím náboženské ne-

vědomosti, které přejí naši nepřátelé a která nás bez možné obrany vydává z káze, přinášejícím učením, jež jsou falešnými přáteli do duše lidu rozseta. Jsme Tvoji, Ty našim Bohem a našim Otcem, který jsi naše námahy s námi snášel. Chceme Ti ve svém životě dávatí vždy první místo, protože s neochvějnou důvěrou čekáme „to ostatní“, jež evangelium slibuje těm, kteří především hledají „království Božího a spravedlnosti jeho“. Chraň nás před příliš silnou snahou po skutcích pozemských a dej nám touhu po skutcích nebeských, abychom my, kteří jsme jako Ty v životě se lopotili, těšili se po smrti věčnému pokoji blažených. Amen. (Kardinál Andrieu.)

Rok 1937 nebude posledním pro náboženství v SSSR.

Od 5. prosince má SSSR novou ústavu, a tento den stal se jedním ze státních svátků. Znamená to, že bude na tento den cvičen nástup mas, budou zapjaty tlampače a oči i uši budou syceny pohledem na reprezentaci síly soustátí — na armádu pozemní i vzdušnou na Rudém náměstí v Moskvě. Některé československé listy propadaly návalu nadšení, když označily novou ruskou ústavu za nejdemokratičtější ústavu světa. Docela zapomněly na ústavu vlastního státu, která je ideálu nejlepší demokracie nejbližší, a daleko ovšem blíže, než ústava SSSR. Stačí, poukážeme-li jen na to, že je připuštěna jediná kandidátka do voleb parlamentu, a to komunistické strany, a je po demokratické ilusi. — Bilance vyřizování trockistů a jiných úchylek letos je nejlepším synchronisováním filmového pásu demokratické vzorné ruské produkce.

Nám nejde v těchto řádcích o to, rozebíratí státovědecky ústavu soustátí, tvořících SSSR. Chceme se tu podívatí na perspektivu nastávajícího roku 1937, který je rokem posledním v druhé pětiletce, a o němž bylo předem prohlášeno, že tohoto roku musí náboženství a Bůh jednou provždy zmizeti ze srdce všech příslušníků sovětů. Jak se to srovnává s nejdemokratičtější ústavou? Tam to ovšem není, a Stalin, když uváděl na sjezdu sovětů novou ústavu, prohlásil ve své řeči: „Požadavek, aby vykonávání náboženského kultu bylo zakázáno, dlužno zamítnouti jakožto odporující duchu ústavy. Kdo se vlků bojí, nesmí do lesa. Již Lenin roku 1919 řekl, že není vzdálena doba, kdy sovětská moc bude považovati za užitečné zavěsti všeobecné volební právo bez jakéhokoliv omezení. Stalo se, a posledních dvě procent obyvatelstva, v němž jsou kněží a osoby oddané bývalému carskému režimu, bude připuštěno k příštím volbám, kde mají možnost odevzdat hlas jen komunistické kandidátce! Zůstaňme ale u „velkodušnosti“, s jakou odmítnuto vtělení protináboženského boje do ústavy.“

Na 9. únor 1937 svolává ústředí sovětských bezbožníků do Moskvy světový bezbožnický kongres. Očekává se účast 1600 delegátů ze 46 zemí. Na pořadu je: 1. založení světové propagandy proti náboženství, 2. zřízení bezbožnické internacionály za vedení sovětského bezbožnického svazu, 3. zřízení světového propagačního fondu, 4. výměna zkušeností jednotlivých národních bezbožnických organizací o protináboženském boji, a 5. vzájemná finanční pomoc bezbožnických organizací. Zde je zřejma na první pohled ona „velkodušnost“ Protináboženský boj do ústavy se nedá, ale nezaručuje se obrana proti bezuzdné protináboženské propagandě, která je nadto státem podporována. Jaké má výsledky?

Loňského roku bylo v SSSR 5 milionů bezbožníků, z toho 2 miliony mládeže v asi 50.000 buňkách. Záplava schůzí, záplava tisku, knih, brožur, urážlivých karikatur. Přesto úsilí jejich nejde tak hladce. Oficiálně dal Stalin náboženství pardon, neoficiálně počítá s pozvolným rozdrčením náboženství za dalekosáhlých předpokladů. Jak postupuje odnáboženšťování Ruska, je nejlépe vidět z několika číslic. Předně 43 procent dnešních obyvatel Ruska narodilo se už po říjnové revoluci 1917 (z tak náhlého úbytku obyvatelstva nejlépe vidět početnost obětí občanských válek a protináboženského boje v SSSR). Nezažila tedy skoro polovička dnešních obyvatel náboženský život takový, jaký býval. Pokud o něm vůbec ví, zná jej jen z ponížení a v opovržení. Jak to u mladých působí, je známo. Ze všech svátostí se nejdéle udržuje křest. Počítá se, že ještě loňského roku bylo 85 proc. všech narozených pokřtěno, zbytek oslavil svůj vstup na svět ve znamení „okfabrin“, bolševické náhražky za křest s řečením, hraním a hostinou. V

roce 1923 žilo ještě prakticky nábožensky 63 proc. mužské a 72 proc. ženské mládeže. Vloni stěží 1.1 proc. hochů a asi 12 proc. děvčat. To neznámá radikální příchod vyhraněného bezbožectví (bezbožníků organizovaných je ze 168 milionů jen 5 milionů), ale systematicky upadají vědomosti o náboženství. Kněz nesmí nikomu mladšímu 18 let říci slovo o Bohu, takže mládež o náboženství neví skoro nic anebo moc málo. Je to hlavně ve městech zlé. Na venkově se náboženské povědomí trochu drží. Vidíme to na náčcích bolševických novin, že na venkově jsou ještě „popské“ svatby a že na příklad při jízdě do cerkve nejlepší mladý kolchozník-traktorista vezl na klímě ikonu s Matkou Boží. Církevně uzavírané sňatky ovšem rapidně klesají. V r. 1925 bylo jich v Moskvě 71 procent a v r. 1935 z 12.308 uzavřených sňatků bylo také církevních jen 78. Rozlukové tempo poněkud povolilo, i když ztížen rozvod čtyřměsíčním povinným vytrváním ve sňatku, zapisováním rozvodů do osobního výkazu, zvyšováním poplatků za ně atd. Roku 1934 z celkového počtu uzavřených manželství v Moskvě bylo 37 proc. rozluk. V r. 1935 asi 40 procent. Z dospělých asi 54 proc. lidí ví ještě něco o náboženství. Písmo svaté nesmí býtí v ruském jazyce šířeno. Ani dováženo. Povoleno dovoz jen jinojazyčných biblí s horentním clem 6 zl. rublů na kus!

Sovětský režim soustavně ničí náboženské památky. Podle statistiky lidového komisaře pro vnitro bylo v r. 1935 v SSSR uzavřeno celkem 14.000 kostelů, kaplí, synagóg a j. Proti 3687 duchovním zavedlo GPU vyšetřování, které v 27 případech skončilo opravou. K pronásledování kněží se ještě vrátím. Ničení kostelů v Rusku pokračuje. Stržen známý chrám Matky Boží Kazaňské v Moskvě, neocenitelný skvost staroruského stavebního umění, také jiné kostely nedávno strženy. Ze 1624 pravoslavných kostelů a kaplí v Moskvě stojí jich ještě asi 90, z 5 katolických zůstaly 2 a ze 3 luteránských modliteben 1. Dynamitem roztrhány kostely v Oděse, Petropavlovsku a Měščansku. Z 5 rostovských kostelů zbyl jeden. Zvláštní komitě sovětské jezdí po zemi, dohlíží na ničení a zavírání kostelů. Cizině se namlouvá, že komise sbírá statistiku o náboženském životě. Všechny budovy kostelní patří samo sebou státu. Ten z nich od věřících za užívání vybírá značné peníze. Obětaví lidé seženou, co mohou. Nyní se ale uplatňují tyto metody, navržené bezbožníky: Pozemek okolo chrámu a budova se tak vysoce zdání, že placení je prostředkům věřícím nedostupné. Pak se to nazve „zlomyslným poškozováním státní pokladny“, kostel se zabeře, zničí nebo změní na protináboženské museum nebo dělnické kasino. Jiný způsob: členové kostelního výboru se neustále šikanují, tahají k úřadům a terorizují, až se vzdají. Pak se svatyně likviduje pro „nedostatek povinné péče“ Jindy udělá pár bezbožníků a komunistů „živelnou manifestaci“ po ulicích proti náboženství a úřady vyhoví „hlasu lidu“ a kostel zavrou. Jeden z rafinovaných způsobů padá na vrub zmíněné komise. Přejde do kostela, zjistí, v jakém je stavu, předepíše veliké opravy, takže je nelze uskutečnití. Pak se prostě z „důvodů bezpečnostních“ kostel zavře nebo strhne. Jaká velkodušnost! Veřejné projevy proti náboženství jsou v Rusku dovoleny, veřejné manifestace náboženské jsou však zakázány. Náboženský kult je dovolen jedině v uzavřených prostorách. Všechny kostely a soukromé modlitebny, kaple atd. musejí od 1. prosince 1936 býti policejně hlášeny. Nové zřizovati nebude dovoleno.

Od počátku revoluce do dneška se počítá, že dotrpělo v žalářích, v nucených pracích nebo prostě ubito v celém Rusku desetitisíce duchovních. Počet katolických kněží v r. 1917 byl 896, nyní je jich asi 30. V nu-

cených pracích a na výstavbě socialistického Ruska (průplav do Bílého moře a j.) pracuje na 200 katolických kněží. Během loňského roku ze 26 katolických kněží německé národnosti zbylo jen 10, v téže době z 20 polských kněží na Ukrajině jen 4. Na solověckých ostrovech je nyní asi 40. Letos na podzim došlo k dalším zatýkáním kleru. Bez žaloby a bez procesu zatčeno v Moskvě přes 80, Leningradě 110, Kijevě 95 pravoslavných kněží. V celé unii zatčeno letos 54 rabínů. Z 230 protestantských far jsou už jen 4 v činnosti. Pravoslavný metropolita Petr Krutickij byl po dvanáctiletém vyhnanství propuštěn, ale je pod stálým policejním dozorem v jednom mužském monastýru v Nižním Novgorodu.

Bezbožci zřídí si nyní novou vlastní vysílací stanici, aby i na vlnách etéry mohli tupiti Boha. Sbírají na ni a doufají, že potřebné 3—4 miliony rublů seženou.

Kdo se vlků bojí, nesmí do lesa, řekl Stalin. Pro jistotu však z obavy před ovcei rdousí jeho režim náboženský život jak může. Vzpomeneme-li na slova svatého Otce, že je dobré učit se z dějin a nedávat se zstrašiti něčím, co se zdá neočekávané, a zatím už tu dávno něco podobného nebo horšího bylo, mů-

žeme směle říci, že rok 1937 nebude rokem naprostého vyhlazení náboženství v SSSR. Všechny snahy, znemožniti velikonoční pobožnosti a svěcení vánoce, vyšly naprázdno. Letos Stalin nařídil dokonce prodej vánočních stromků a místo Ježíška figuruje tu německý „Weihnachtsmann“, v Rusku mu říkají „Dědmráz“ Figurka stojí 26 rublů, borové obyčejné šišky platí se v Moskvě 10 za 6 rublů. Několik kousků skleněných ozdob na stromek dva a půl ruble, papírové ozdoby kus přes rubl. Skrovná výzdoba vánočních stromků přijde na 80 rublů. Děti se přejedly technických vymožeností, podzemních drah, traktorů a touží zase po něčem radostnějším. Rusko nás volá k velkému apoštolátu a zdravá duše ruského národa snese i sebevětší injekci otravného jedu. V dějinách byla horší pronásledování.

Ohledy na světovou veřejnost nutí vládcu Ruska k zatajení protináboženského boje. Bude třeba často na něj upozorňovat, aby nebyl zapomínán. Sovětské Rusko je náš vojenský spojenec. Víc nic! Budeme dbáti, poslušni autority Církve, aby se jeho výstřelky a protináboženský mor nerozlézal u nás.

K náboženským poměrům Němců v Československu.

V „Schönere Zukunft“ soustředil dr. Uhlhorn několik zajímavých poznatků o náboženských poměrech našich sudetských Němců. Vyšel z rozpravy v katolickém tisku naší menšiny o této věci a upozorňuje především na přednášku misionáře P. Seibolda v Mariánských Lázních. Tento kněz vynikajících vlastností a znalostí života konstatoval různé známky choroby v náboženském životě sudetských Němců (vedle mnohých předností). Široké kruhy sudetských Němců ukazují podle jeho zkušeností velkou náboženskou nevědomost. Představy o Bohu a věčnosti, o Kristu a Církvi a vůbec hlavní náboženské pravdy jsou často zcela mátožné. Často nevědomost je tak veliká, že „duchovní často je v pochybnostech, zda může nevědoucí ještě nésti jméno katolika a je-li schopen přijmouti svátosti“. Chybící náboženské poučení doma a ve škole, spáchané chyby při vyučování a nenavštěvování kázání jsou hlavní příčinou tohoto stavu, v němž žijí také široké kruhy t. zv. inteligence. Pokud jde o neúčast na kázání, bylo na př. zjištěno, že ve Svitavách, městě asi s 10.000 obyvateli, přišlo v neděli na kázání ve všech kostelích jen asi 300 lidí. 90 procent (a více) obyvatelstva nechodí na kázání. Další příčinou náboženské nevědomosti je naprostý nedostatek náboženského poučení, ba jakéhokoliv upozornění na náboženské otázky a události v převážně většině sudetoněmeckého tisku. Katolický tisk našich Němců je malým procentem celkového nákladu tisku. Jako další chorobný zjev označil P. Seibold vedle náboženské nevědomosti „chybíci spojení života s Bohem nejsvětější Svátosti oltářní“. Celkem stěží 50 procent sudetoněmeckých katolíků přistupuje ke stolu Páně, v Krušných horách, Polabí, Poohří, údolí Police jen 10 až 30 procent, v západních Čechách a v Chebsku, v Orlických horách v české nížině(?) asi 30 až 40 procent, v jižních Čechách a na Šumavě 70 až 100 procent, na Svitavsku 50 až 70 procent. „Svátost birmování a posledního pomazání vyšly v mnohých krajinách vůbec z přijímání a svátost manželství m. j. zcela zesvětšela.“ Náboženství, praví P. Seibold, stalo se, protože mnoho katolíků nemá už ponětí o náboženských pravdách, ačkoliv zevně ještě stojí při Církvi, draperií pro křest, svatbu a pohřeb. Podle vývodů téhož kněze mají velká proticírkevní dobová hnutí od 16. století: protestantismus, losvoaromismus, liberalismus a socialismus hlavní vinu na tomto vývoji. „Učinila náboženský život mělkým.“ Jejich působnost nemohla by býti nikdy tak veliká, „kdyby v sudetoněmeckém lidu pracoval sdo-

statek velký počet katolického kleru“. Dnes se obávají právem daleko vidoucí sudetoněmečtí katolíci, jak zjišťuje univ. profesor dr. Eduard Winter v pozoruhodném článku v měsíčníku „Volk und Glaube“ (vychází v Praze I., Masná 5) nového hnutí Los-von-Rom, které svou posilu a odůvodnění — ostatně nezřídka pouhou záminkou, která má zakrýti pravé důvody! — čerpá z miněni, že „Církev věnuje málo pozornosti a přednosti národnímu (völkisch) svérázu“. Vpravdě míní profesor dr. Winter, nebude toto nové možné Los-von-Rom hnutí už více přechodem k protestantismu nebo starokatolictví. „Už ne býti katolíkem nebo evangelíkem, nýbrž křesťanem nebo deut-schgläubig, ba bezvyznání... to jest otázka, před níž stojí dnes značná část sudetských Němců. Tento odklon od katolické Církve bude se méně projevovati navenek jako hnutí Los-von-Rom před 30 lety... Jde více o vzrůstající odcizování Církve a lidu, které se projevuje úplnou lhotejností širokých sudetoněmeckých kruhů.“ Hlavní důvod tohoto odcizování vidí prof. Winter v tom, že v jazykově smíšených územích Československa je duchovní správa německých katolíků v rukou českých kněží nebo je vůbec nedostatek kněží mateřského jazyka; důsledek toho je pocit nepochopení a opomíjení lidového svérázu na poli církevním a tím nebezpečí vývoje, rozdělujícího Církev a lid. (Tento důvod ovšem nelze obecně uznati po zkušenostech, jaké máme z duchovní správy českých kněží ve smíšených územích. Zde jsou kněží české národnosti a smýšlení po desítky let a oblíbeni i v čistě německých obcích. Hlavní pramen této záminky nutno viděti ve stoupajícím nezdravém nacionalismu, který zachvátil i německé kraje, kdysi hodně katolické. Tak se stalo na příklad, že Němci vyštvali českého faráře, který jim vybudoval spolkový německý dům a žil mezi nimi 25 let. Málo uspokojivý je duch kněžského dorostu německého, který až na výjimky podléhá hodně proudění nacionalistickému a klade národnostní věci nad společnou katolickou základnu. To se může projevit v působnosti německých kněží ve smíšených územích na české obyvatelstvo. V tomto ohledu je německý klerus obvykle méně přízřebivý a svým nepochopením podporuje vzrůst sektářství mezi Čechy. (Pozn. red.)

Je pochopitelné, že tato zjištění bylo učiněna jen proto, aby pozitivní vůle po obnově a utváření života německých katolíků byla upozorněna na nutné cíle. Proto veřejná rozprava v tisku o náboženské situaci přinesla i návrhy na zlepšení a pracovní náměty. Na

příklad mladý katolický spisovatel a žurnalista dr. Fr. Lorenz navrhl tříletý plán, v němž by bylo provedeno vše, co k znovuoživení farnosti přispělo: školení v liturgii, Bet-Singmesse (liturgické čtení a zpěvy při mši svaté), čtení Pisma, oslava církevních svátků, charita, vyučování mládeže, misie atd. Katolíci nesmějí se dnes stáhnouti za obranné zdi svých organizací, smysl katolické spolupráce nemůže býti ve chránění jen sebe, nýbrž v získávání stranou stojících pro službu Církvi, čímž dnes nesmí býti rozuměno jen přistoupení ke katolickému spolku. Ve warnsdorfském „Volkszeitung“ připomněl vikář P. Jan Röttig, že laici mají a chtějí býti činnými, aktivně spolupracovati, nepatříti jen pasivně k Církvi slyšící, spolky nejsou samoúčelné, nýbrž „mají takovou cenu, jak spolupomáhají zúčastniti se katolického aktivismu v církevních obcích“ K zpracování důležitých pastoračních otázek přítomnosti navrhl farář P. Antonín Grohmann v „Deutsche Presse“ vytvoření pracovního souručenství duchovních správců podle vídeňského vzoru (t. j. dra Rudolfa Seelsorgerinstitutu, viz rubriku náboženský život v tomto čísle). Zmíněný prof. dr. Winter přimlouvá se všeobecně, aby se pracovalo proti možnému odcizení Církve a lidu pro hlubší zřetel k přirozenému národnímu podkladu v duchovní správě. Nesmí se opomíjeti zásady, které byly samozřejmé pro všechny doby při misiích mezi pohany, pro lidové misie doma. „Pohanskému přehnutí nacionalismu možno jen tak čeliti, jestliže je národní skutečnost plně chápána a posvěcena duchovní správou, uzpůsobenou zvláště národnímu svérázu.“ Proto je žádoucí hlásání slova Božího v mateřském jazyce, přiblížení národně uvědomělého kleru lidu, uvedení do pastorační činnosti v jazyce mateřském v seminářích. Profesor Winter narazil na odpor návrhem, odvolávajícím se na kanonické právo, aby byly ve smíšeném území národnostně oddělené fary. Navrženo v jiném příspěvku rozpravy opatření výpomocných duchovních pro tu onu menšinu. Důvod ke křesťanskému optimismu vidí autor člán-

ku v úryvku přednášky P. Seibolda, že sudetoněmecký lid je v podstatě nábožensky založený, má silné přirozeně-etické a náboženské přednosti. Nejlepší zárukou lepší náboženské budoucnosti vidí v silném katolickém hnutí mládeže ze všech stavů s vůlí po náboženské obnově.

*

Chtěli bychom k tomu dodat, že náboženská práce mezi lidem u našich německých spoluobčanů ukazuje pěkné výsledky. Je to zvláště hnutí liturgické, které má více praktičtější podklad než dosud naše. Upozorňujeme při té příležitosti na nový časopis „Liturgie und Pfarrgemeinde“ (Werkblatt für volksliturgische Arbeit), který vydávají benediktini v Broumově, jehož opat dr. Dominik Prokop upozornil v 1. čísle časopisu, že to má býti forum, na kterém by byla tlumočena účinná práce a praktické zkušenosti z liturgické práce mezi lidem. List jest i orgánem nadějně se šířícího katolického biblického hnutí mezi našimi Němci. Časopis chce vésti kněze i laiky po cestách, jak naučiti farnost poznati a milovati drahocenné dílo svatě liturgie, jak celý náboženský společný život za nejužší spolupráce věřících může býti liturgicky uspořádán. Velké bohatství knižního katolického trhu v Rakousku a Německu je další podporou aktivity německého katolicismu u nás.

Uvážíme-li situaci náboženského života našich německých spoluobčanů a srovnáme s naší, vidíme mnoho podobností. Jsme ušetřeni jen novopohanství germánské expanse, která ohrožuje i Němce mimo Říši, ale máme, zdá se, kvantitativně větší lhostejnost náboženskou a méně obratné bojovníky proti ní. Bude úkolem Katolické akce, aby spojila, co je zdravého a schopného, bez ohledu na spolkové ztrnulosti a připravila velkorýsý program a jeho etapové provádění. Tisková akce, účelná a promyšlená, neměla by ovšem býti na posledním místě. Nebojíme se o náboženskou budoucnost našeho národa. Jde jen o to, aby to bylo s nejmenšími ztrátami. J. G.

Spectator:

Útěk od zodpovědnosti nad dnešní střední školou.

Čas od času objevovaly se sporadicky v našem socialistickém tisku nezastřené útoky na naši střední školu a učitele na ní působící. Této nezodpovědné demagogii byla však nasazena koruna řeči poslance Jos. Macka (soc. dem.) dne 13. listopadu 1936 při rozpočtové debatě v poslanecké sněmovně: *Střední škola je prý postrachem rodičů a žáků. Dva až tři přísní profesori kazí celý ústav. Profesori mající nadprůměrný neprospěch, měli by prý se podrobiti lékařskému vyšetřování atd.* — Pan posl. Macek, přemýšlel též o nápravě: *bylo by prý nanejvýše záhodno postupovati nanejvýš obezřetně při výběru ředitelů, kde by měla především rozhodovati způsobilost pedagogická a naprosto vymizeti vlivy politické!* — Pan poslanec fukl správně na hlavičku hřebíku, jenže hřebík zajel do vlastního těla, neboť právě strana, k níž má čest p. poslanec náležeti, měla, má a zdá se, že také bude mítí nemalý zájem na obsazování ředitelských míst.

Než k věci! Není naším úkolem obhajovati střední školu a zvláště středoškolské profesory. K tomu je v prvé řadě povolán Ústřední spolek čs. profesorů, z něhož mimochodem řečeno — značná část členstva patří rovněž k straně posl. Macka! Máme však na mysli jinou věc.

Až do stát. převratu 1918 byly na území našeho státu zhruba dva typy střední školy: gymnasium a reálka: první zachovával humanistický ráz studia, druhý přihlížel více k disciplinám moderním; oba typy celkem vyhovovaly a při trochu rozumných opra-

vách vyhovovaly by dále. Místo toho začalo se hned za éry Habermanovy uvažovati o reformě střední školy a sníti o jednotné střední škole. Gymnasia kvapně měněna na reálná gymnasia, jinde zase — zvláště na Slovensku — zakládána reformní reálná gymnasia — nejnešťastnější to typ střední školy, kde na vyšším stupni nemohou žáci ztráviti látku nahromaděných jazyků a jsou tím vedeni k povrchnosti. Zkrátka, střední škole nedostalo se tím žádoucího klidu, aby mohla plniti své poslání a dosáhnouti své předválečné úrovně.

V této nejistotě o svém příštím osudu, kdy stále byly vypouštěny pokusné balonky o reformě, žila střední škola až do éry Dérerovy. Za tohoto ministra stoupl nebývale vliv *Bydžovského reformní komise a levičáckého učitelstva v Mšano*. Pod agitačním záminkou dopřátí vzdělání nejširším vrstvám lidovým usilováno o snížení nižšího stupně střední školy na úroveň školy měšťanské. Jakoby do té doby střední škola nedopřávala vzdělání každému, i tomu nejchudšímu (vzpomeňte jen, co českých významných lidí vyšlo z chudých chaloupek!), jen když projevoval nadání a schopnosti k studiu. Prvním krokem k nivelisaci nižší střední školy bylo min. Dérem provedené *posunutí latiny z primy do tercie*. Snad jest ještě v paměti, jak tato reforma měla v zápětí nebývalý nával na střední školu, takže hned v zápětí bylo třeba vydati předpisy o omezeném počtu poboček atd. A zde jsme u jádra věci: *Tehdy se dostala na střední školu spousta žáků nenada-*

ných, ktorá pri snadnosti studia v primě a sekundě postoupila do terciě.

Výsledkem činnosti komise expertů Bydžovského byl návrh středošolských osnov, podle kterých se začalo učit od škol. r. 1933-34. Není zde možno zabíhati do detailů. Nemůžeme říci, že by osnovy byly dílem špatným. *Oproti svým výhodám mají však jednu velkou vadu: ze shora uvedených důvodů snižují úroveň nižší střední školy, usnadňují až příliš její studium, na druhé straně však posunují spoustu látky do vyšších tříd, takže tyto jsou naukově přímo přepěchovány.* Budiž tu dokonce řečeno, že na př. v klasických jazycích byl ubrán počet týdenních hodin, ale byli zavedeni noví a to nikoliv snadní autoři (řecká lyrika).

Pokud si pamatujeme, setkala se éra Dérerova s neobyčejným porozuměním právě u strany posl. Macka. I Ústřední spolek čs. profesorů si ji pochvaloval.

Uplynuly však tři roky a řada hochů slabšího nadání dostala se do kvinty. Profesori chtějící vyhovět i osnovám musili spěchat s látkou, nebylo patřičného času na propracování a ztrávení látky, působila tu též přeplněnost tříd, nerozumné hýčkáni jedináčků se strany nerozumných zbohatlých rodičů (ne-rekrutují se tito hlavně z řad socialistických předáků?) — summa summarum, *velké procento slabších žáků, kteří při snadnosti studia nižší střední školy dostali se do kvinty, začalo v této třídě propadat.*

A co oslavovatelé reformy? Místo *rozumného uvažování o odstranění této závady od kořene, t. j. o patřičném zvýšení úrovně nižšího stupně střední školy, vrhají se tito předáci demagogicky na ubohé, bezbranné, platovými srážkami ožebračené profesory a volají je podle osvědčené zásady „Chyťte zloděje!“ k pořádku. Od převratu stále střední školu spravovali a reformovali a nyní rádi by od svého nepodařeného díla utekli a svalili odpovědnost na jiné. Najde se někdo v zákonodárném sboru, kdo by je upozornil na pravý stav věcí a zjednal střední škole žádoucí klid?*

(Poznámka: Na ilustraci poměrů uvádíme, že na př. posl. J. B. Kozák na schůzi levíčáckého studentstva dal se těmito nezralými mladíky terorizovati k tomu, aby pracoval o odstranění paragrafu školského řádu, zakazujícího politickou činnost studentstva na střední škole. Na štěstí toto tažení se nezdařilo, ale jest velmi názorným příkladem, kterak i duševní filosofové, na místo aby sami vedli, dávají se vésti davem. Pak se ovšem důsledků své činnosti hrozí!)

Bude u nás zakládána česká starokatolická církev? Germanisační činnost starokatolické církve u nás byla předmětem interpelace poslanců agrární strany, v níž se o této církvi praví, že náboženských ambic mnoho nemá a kulturně neznámená nic. Vytýká se, že duchovní této církve neumějí až na dvě slabé výjimky vůbec česky a správa církve s biskupem českého jména a smýšlením Němce brání se jakékoliv možnosti, aby čeští příslušníci této církve byli nábožensky ve svém jazyce vzděláváni, zvláště děti. V Praze je také česká obec starokatolická, počtem neveliká, ale má kostelík. Došlo to tak daleko, že farářem v Praze byl jmenován Němec, který stěží přečte český text. A tak se pražská obec starokatolická chce osamostatnit. Protože jí hrozí riziko, že by pozbyla uznání státem a nového by bylo jen tak dosti těžko docílití, obrátili se její exponenti na agrární stranu, která ochotně podala interpelaci, aby se stal pražským farářem kandidát pražských starokatolíků nějaký pan Martin J. Vochoč, který má absolvovanou filosofii a dva semestry bohosloví, byl vysvěcen pravoslavným biskupem. Nyní už byl po zákroku agrární strany v parlamentě skutečně starokatolickým farářem jmenován. Pokud se pamatujeme, bude onen p. Vochoč totožný se studentem, který psával do Poledního listu a Národního sjednocení. Poslanci agrární strany (podepsán i křesť. soc. Cuřík) interpelují ministra školství, zda dá souhlas k osamostatnění pražské starokatolické obce, aby měla nárok na dotaci a subvenci a aby jí byl rozšířen obvod na celou republiku. To znamená, že má být založena česká starokatolická církev (v Praze si už říká církev husitská). Máme mít o sektu více za patronance strany, která se snaží ovlivňovati církevně-politické poměry u nás a snaží se buditi zdání, že je „největší katolická strana“. Snad to mnohým otevře oči. Přitažlivost nové sekty je ovšem minimální.

E. Stach:

Hrst' časových poznámok.

Svetovú literatúru charakterizuje dnes zvláštny smer: snaha zosmiešniť všetky vymoženosti sveta i moderné myšlienkové prúdy ostrým sarkazmom, niekedy cynizmom a veľa razy sa používa aj t. zv. „argumentum ad hominem“. Mám na mysli Papiniho „Goga“ i Chestertonova literárne diela. Papini často zabieha do extrémov a niekedy bagatelizuje aj cenné pozitívne hodnoty, ktoré horko-ťažko vytvoril ľudský duch. Ináč nemilosrdne sľahá hlúposti dnešnej doby, obracia v ruby obrovské ilúzie streštencov, ktorí nemajú nič iného na starosti, len novoty. Chesterton je majstrom myšlienok a slov. Jeho zraku neujde žiadon drobný zjav, na ktorom by sa nepozastavil. Dáva svojim sarkazmom toľkú silu a logické zahrotenie, že naraz zničia zdánlivú pravdu, alebo predsudok od základov. Obidvaja sú zvláštnym typom pre dnešnú dobu. Ich výsmechy sú najlepšou kritikou súčasného sveta, ktorý veľa nedá na logické alebo mravokárne kázne.

Výsmech je vždy výsledkom disharmonie vo veci. Je znakom, že v myšlienkovom svete sú podstatné chyby: že materiálne veci postrádajú účelu a že kultúre chýbi vecný podklad. Výsmech je argumentom ostrým jako nôž a náhlým jako blesk. Jeho účinok je skoro vždy stoprocentný. Nemusi v ňom byť ani veľa logiky. Stačí to, čomu Francúzi hovoria „l'ésprit“.

Niekedy sa smejú aj tí, čo sa v svojich výpočtoch prerátali. Smejú sa zo svojich nápadov, vynálezov i z celej štruktúry sociálneho života. Tento tupý smiech je pre nich sladkou injekciou, ktorou zmierňujú tragiku vlastného bôľu. Je blaženým zadosťučiním za všetky nezdary, na ktorých si dolámali hlavu. Taký smiech je už spojený s cynizmom. Zdravý smiech má pôvod v čistej radosi.

Z medzi objektívnej skutočnosti vybočuje druhý extrém, ktorý by tiež mal patriť do prvej kategórie. Je to schulostivelé prekrúcanie pravdy dl'a osobných chuťok. Človek by chcel tvoriť osobné i vecné typy dl'a vlastnej ľubovôle. Tie prípady sa vyskytujú často v náboženskom živote. Donedávna si svet predstavoval typ katolíckeho svätca jako chmúrneho, zženstilého a do sveta nesúceho človeka, ktorý sa bojí pozreť na slnko Božie, aby mu snáď nevyľúdilo úsmev na tvári. Predstavovali si ho jako vyciveného väzňa alebo strašiaka pre vrbcov. Také názory o ideálu katolíckeho života sú znakom alebo úmyselnej zlomyselnosti, alebo úžasnej nevedomosti v najzákladnejších asketických normách. Najčastejšou príčinou je však prekrúcanie historickej pravdy. Aj svätého Alojza maľujú v takých čiernych farbách. Vraj sa neodvážil zo studu ani vlastnej matke pozreť do tvári. Jeho postavu predstavujú jako vybledlú kostru so strnulou tvárou, v ktorej niet ani trochu životnej sily. Faktom je, že takáto postava nikdy nebola, ani nie je ideálom katolíckej askezy. Katolícki svätci sú zväčšia hlasateľmi najradostnejšieho optimizmu. V ich očiach žiarila čistá radosť, ktorú nemohly odohnať ani kríže denného života. Taká sv. Terezka z Lisieux tešila sa životu jako malé dieťa. Sv. František z Assisi natoľko sa vedel tešiť drobným epizodkám, ktoré prinášal so sebou denný život, že dosiaľ sa mu v tom umení nevyrovnal žiadon poeta. Aj u sv. Alojza bolo tak. Je žalostné, že historické faktá zmenila chorobná fantázia, ktorá s úľubou sa hrabe v extrémoch. Isté je toľko, že sv. Alojz bol živým mladíkom. Nielenže sa smelo pozrel do tvári svojej matky, ale keď bolo treba, pozrel sa energicky aj do očí sveta. Pri tom bol veselý a živého temperamentu.

JOC - křesťanská mládež dělnická v Belgii. (Dokončení.)

Je pravda, že vypsáním činů jocistů je pro ně nejlepším svědectvím, ale nejsou bez váhy slova takové komunistické „Mezinárodní korespondence“ již ze 17. března 1930: „Křesťanská mládež ve Francii a v Belgii prohlásila tvoření závodních buněk. Možná, že je vzala od nás, ale je jisté, že do nich dává mnohem více ohnivosti nežli naše organisace.“

Nepochopil by JOC, kdo by způsob jeho práce porovnával s kterýmkoliv stávajícím spolkem mládeže. JOC je již zcela něco jiného svým programem, svými pracovními metodami.

Svůj ráz má již výstavba nové skupiny. V místě, v továrně potřebuje jocistický pracovník (militant) najít si hoča, jehož vystupování dovede získávat. Osobními rozhovory jej získává pro myšlenku jocismu. Za jeho pomoci v místě a okolí se získávají další: dva až pět chlapců. S počátku se klade větší důraz na jejich osobní inteligenci a slušné chování. Se stránky náboženské se žádá, aby byli přístupní formování. Pod vedením propagandisty (již vyškolený jocista) se schází kroužek týdně.

Hned od první schůze se uplatňuje v praxi jocistická organizační metoda. Členové se učí vidět život v práci, v rodinách, mzdy, pracovní podmínky. Ne, aby se nasycovala zvědavá fantazie, ale aby se naučili znát život, jaký jest. Pod zorným úhlem křesťanské pravdy se jej jocisté učí soudit. Jak odpovídá křesťanskému nazírání, co se v něm dá zlepšit. A konečně se učí jednat. Jednat osobním apoštolátem, osobní službou, jednat ve veliké organisaci.

Je zajímavé, že jocisté žádají pro své hnutí členy celé. Málokdy budují na členech, kteří jsou již v některé jiné katolické organisaci súčasní. A to proto, že hnutí zaměstnává každého člena plně. Již od počátku jeho členství je na něm požadována akce. A pak JOC chce mládež formovat. Těžko se dá dobře formovat, kde je mysl rozdvojená, kde formují dva.

Když úzký kruh pracovníků je vytvořen, hoši jsou přesvědčeni o důležitosti jejich organisace, znají způsob její práce, ustavuje se skupina a počíná své veřejné působení.

Novému členu se vysvětlí jeho nejdůležitější po-

vinnosti. Není přísně vázán k jejich plnění, ale probouzí se v něm touha, aby nezůstával za ostatními, aby se o něm mohlo říci, že je jocista na sto procent. Aby se mohl stát členem studijního kroužku — pracovníkem — je nutno, aby se osvědčil v prvních úkolech, které se na něho kladou.

Povinnosti člena jsou: 1. Denně se modlit jocistickou modlitbu; 2. súčasnit se měsíční členské schůze; 3. platit své měsíční členské příspěvky; 4. prodati každý měsíc alespoň dvě čísla časopisu; 5. do roka získati alespoň jednoho nového člena; 6. konečně choditi každý měsíc ke stolu Páně. Úkol po úkolu je vysvětlován, nic se neklade závazného, za nic není také žádná zvláštní odměna, hochovi se ukazuje jen jeden cíl: *Býti sto procentním jocistou, býti vůdcem v dělnické třídě, ji přiváděti ke Kristu.*

Proti vši dosavadní spolkové praxi jocisté tvrdí, že samotnými přednáškami, pasivitou ve spolkovém životě se mládež nikdy nevychová, *zvláště ne k akci.*

Mladý jocista ještě nedostal svoji členskou legitimaci a již jde s kamarády *prodávati svůj časopis JOC*, již dostane na starost *výzdobu své spolkové místnosti, získává adresy svých kamarádů*, a jocistický vůdce má po ruce řadu drobné práce. Hlavně však dělá nový člen *ankety*.

Na příklad první anketa klade otázky tohoto druhu:

Které jsou ulice, dělnické domy ve tvé čtvrti?

Na kterých místech se scházejí hlavně mladí dělníci tvé čtvrti v létě, v zimě?

Kde pracují mladí dělníci, které ty znáš?

Kterých dopravních prostředků používají, aby se dostali do práce?

V tvém domě, ulici, továrně, dílně jsou mladí dělníci? Znáš je dobře?

Bylo by ti možné znát je lépe? Dáti jim poznati náš ideál?

Jsou mezi těmi, které znáš, takoví, ke kterým jsi ztratil zvyk zdraviti?

Od posledního kroužku hleděli jsme lépe vedle sebe?

Přišli jsme do styku s některými kamarády?

Podstatou katolíckeho života je živý vztah k Bohu, z ktorého pramení viera, rástu cnosti a zvel'aduje sa milosť. Vonkajšia forma a estetika sú len jeho pomocnou okrasou. Preto náboženský život sa nevyčerpáva v radostných pocitoch, ktoré človek má, keď vidí krásne ozdobený oltár, počúva l'úbeznú akordy a umelecký spev. L'ahko je milovať Boha, vtedy keď je človek šťastný. Je veľké nebezpečie, že pri prvom ťažkom životnom otrase a duševných bojoch nastane katastrofa. Človek duševne vyschne jako strom bez miazgy, bo k podstatným myšlienkam náboženského života nikdy neprenikol a jeho povrchné ideály sa rozplynú jako para.

V takých plytkých tendenciách sú často písané historické náboženské romány. Ich hrdinom je obyčajne žena kresťanska a ona potom privádza k teže viere aj svojho muža. Tendencia je jasná. Chce naznačiť, že kresťanstvo na začiatku vedelo uspokojiť len ženu a jej požiadavky, ale nijako nebolo súčasne pre muža. Hľadajú v kresťanstve jakýsi ženský prvok. Pri tom sa zabúda, že v kresťanstve prevládajúcim prvokom je mužskosť. Základy Cirkvi dávajú apoštolovia. Hierarchiu tvoria mužovia. Kresťanské náboženstvo predpokláda mužskú tvrdosť a ocel'ový charakter, ktorý sa potom zošl'achťuje milosťou Božou. Ani Kristus Pán nebol takým dobráčkikom, jako ho niekedy predstavujú. Jeho neha a láskavosť bola spiata s prísnu tvrdosťou a mužným sebedomím.

Výstup so ženou cudzoložnicou, alebo dojímavá scéna s Mariou Magdalenou nezostávajú v Evangelii osamotené. Jeho otvorená reč k farizeom, spojená s hrozným „vae vobis“, ukazuje najvyššiu prísnosť a svätý hnev. Takého ho vidíme aj v chráme, keď vyháňa predávačov. Charakter Kristov nezjavuje nám jedna alebo druhá biblická udalosť, ale celé evangelium. Len v svetle celého evanjelia uvidíme osobu Kristovu v pravom svetle.

Pred niekoľkými dňami ukázovali nám film „Život sv. Antona z Paduy“. Zachytili v ňom niekoľko dôležitejších udalostí zo života svätca. Len tá bola chyba, že sv. Anton nikdy nebol filmovým hercom. Všetko bolo strojené. Účinok nebol taký, jaký by sa bol predpokladal. Všetky legendárne príbehy nám predstavili jako dejinnú pravdu. Tak sa zdálo, že sv. Anton mal monopol na zázraky, lebo celý film sa nimi len tak hemžil. Čakali sme, že o chvíľu nám ho predstavia jako patróna milencov. Možno s určitostí tvrdiť, že taký film veľa neprospeje náboženskej veci. Vážni ľudia môžu prísť do rozpakov. Legendy majú sa vždy predstavovať jako legendy, keď sa nechceme prehréšť proti historickej pravde. Ináč môžu uspokojiť iba deti. Možno povedať, že dnešná filmová technika ešte nie je na to súca, aby šťastne zachytila náboženské deje a zvlášť vnútorný život katolíckych svätcov. To preto nie, že svätci nikdy neboli filmovými hercami.

Podobným způsobem se dostává jocista do zjišťování všeho, co se týká jeho života. V pracovním kroužku se rozebírají tyto otázky společně. Tam se dostává jocistovi vysvětlení křesťanského stanoviska.

Motorem vši činnosti skupiny je *studijní kroužek*. Do něho se dostane jen nám již známý „typ“ — jocista stoprocentní. Dostává titul *militant* a bere na sebe povinnost starati se o „*mužstvo*“. Jsou to noví členové, které zapracovává do jejich úkolů, u kterých musí odkrývat jejich schopnosti, ale i jejich nedostatky; musí býti s nimi v ustavičném kontaktu, *musí je vést. Tím, že mladý jocista vychovává jiné, vychovává se i sám.* Jocisté se nebojí dáti na mladého člověka veliké úkoly. Neschopní nám nikdy nezískají převahu našeho ideálu a schopný mladý člověk nám v pasivním hnutí nezůstane. V mladých lidech jako celku je však daleko více schopnosti a hrdinství nežli se obecně myslí. Nejdůležitějším uměním je tuto sílu odkrýt a uvést v pohyb. To vyžaduje, aby se s mladými lidmi ve spolku nenakládalo jako s malými dětmi anebo obyvateli pensionátu. Mladému člověku se musí dáti *důvěra a veliký úkol. Nejenom vysvětlit, ale na příkladě ukázat, co se dá dělat, přesvědčit jej o jeho velikém, vznešeném životním úkolu, přesvědčit ho o velkoleposti jeho jocistického hnutí, o jeho nepostradatelnosti v práci na zlepšení života dělníka, o tom, že ono ve stávajících poměrech nemůže býti ničím jiným nahrazeno.*

Jocisté staví na slovech sv. Otce, že apoštoly dělníků mohou býti zase jenom dělníci, že na náboženské obnově pracující třídy zůstává práce, kterou mohou vykonati jenom dělníci, respektive mladí dělníci.

Jocisté se snaží přetvářet, formovat celý život mladého dělníka. Ruku v ruce s úsilím každého jedince, s akcí pracovníku dávají jako část nedílného celku své mládeži k dispozici *jocistické služby*.

1. První je *služba prejocistů*. Skupiny zřizují kroužky hochů od 12 do 14 let, kde učí mládež živým a poutavým způsobem lásece k práci, k zodpovědnosti, vedou je k tomu, aby si vybrali pro ně vhodné životní povolání, které by tvořilo kus jejich životního ideálu a bylo tak předpokladem jejich úspěchu.

2. Služba *spořivosti* je výtečně zorganizována. Učí spořit na konkrétní účel. Vede k zajišťování budoucnosti.

3. Služba *nezaměstnaným*. Ta přesahuje okruh člen-

stva JOC. V každém okrese je služba nezaměstnané mládeže, která umísťuje všechny, kdo přijdou; ovšem podle možností, ale je zajímavé, že umísťuje skutečně v mnoha případech. Pro své členy bez zaměstnání mimo to jsou zřízeny dva velké pracovní tábory. Hoši jsou zde úplně zdarma. Program je práce a školení.

4. Ani *nemocný jocista* není opuštěn. V Bruselu je sekretariát služby nemocným. Obstarává nemocným časopisy, knihy, i návštěvy kamarádů-jocistů.

5. Sotva *vojín* překročí práh kasáren, hned je zachycen kasárenskou buňkou. Dostává se do kasárenského kroužku. Časopis je mu ihned posílán zdarma.

To jsou ty nejdůležitější služby. K nim přistupují ještě jiné. I okresní organizace mají ještě podle místních poměrů zvláštní služby.

Celá tato organizační stavba není nijak nahodile budována. Vše je budováno s metodou a péčí, že by se dalo mluvit o *organizační vědě*.

V každém okrese je „propagandista“, podle našeho pojmu je to vlastně placený tajemník. Spolu s okresním předsedou řídí okresní pracovní kroužek, který je hybnou propagační pákou celého okresu. Každé tři měsíce se pořádají pro pracovníky ve skupinách jednodenní kurzy. Každoročně pak pro tytéž studijní týden. Duchovní rádcové skupin mají svoje pravidelné konference i svůj časopis. Zvláštní a samozřejmě, že pravidelné konference mají okresní a ústřední propagandisté, kteří tvoří onen obdivuhodný jocistický štáb. A nepřekvapí-li návštěvníka veliký palác na mároži živého bruselského boulevardu s gigantickou sochou jocisty, udiví jistě jedinečná knihovna a jocistický centrální archiv, kde na příklad objevíte také jocistu čtoucího v pěti jazycích časopisy z celého světa.

Je dosti obtížno popsatí jocistické hnutí. Mrtvá literatura nikdy nepoví to, co působí živé slovo p. kanovníka Cardijna a co v život uvádí 80.000 členů čítající armáda dělnické mládeže.

Z jejich všech hrdel denně se k nebesům vznáší prosba:

Ať království Tvé, Pane, přijde do továren, do dílen, do kasáren a do našich domovů!

Ať duše dělníků, které dnes se budou nalézati v nebezpečí, zůstávají v Tvé milosti.

A kéž pro Tvé milosrdenství, dělníci mrtví na čestném poli práce odpočívají v pokoji!

Dott. Marko Weirich:

Další výstavba rakouského stavovství.

Podle ústavní listiny z r. 1934 rakouský stát má býti vybudován na stavovském základě, opíraje se o kulturní společenství a o sdružení podle povolání. I nejvyšší funkce státního zřízení, a to spolková kulturní rada, spolková hospodářská rada a konečně i rada zemí mají býti organizovány stavovsky. Mnozí vidí v rakouském stavovství vliv encykliky „*Quadragesimo anno*“, poukazující zvláště na ordines narýsované v encyklice, které mají sloužiti jako vzor právě rakouským kulturním společenstvím a sdružením podle povolání. Zajímavý je však pokyn z Vatikánu, aby se nedovolávalo příliš ostentativně papežské encykliky, která jistě může vykonati určitý vliv na státní organizaci země tím, že udává základní nezměnitelné principy pro sociální spravedlnost, nemíni však zasahovati do konkrétní *politické* výstavby států, jejíž provedení ponechává svobodné vůli státníků a národů podle vlastních potřeb a tradic každé země. Tím méně jest oprávněn stát dáti na svůj štít titul papežských encyklik. Církev chce duševně obroditi společnost a hlavně lidi, neprovádí však politiku v užším slova smyslu, zvláště pokud se týče státního zřízení, jež ponechává úplně lidem určeným pro světské záležitosti. Lze zde mluvit o ja-

kémsi poměru mezi teorií a praxí, jelikož papežské encykliky předpokládají duševně už obrozené a vyrovnané lidi, zatím co skutečnost a praxe nutně musí počítati, hlavně na politickém poli, s nižšími pudy lidí v různých ohledech a tedy necouvnutí někde ani před násilím — ovšem vždy za předpokladu, že jde o všeobecné blaho národa.

Tak i rakouské státní zřízení jest vybudováno na základě autoritativním s uplatněním vůdcovského principu; stavovští činitelé jsou určováni státní mocí, ač náběh *k samosprávnému* utvoření stavovských sdružení zde určitě jest. Než se však dosáhne ideálu stavovského státu s plnou samosprávností a subsidiaritou stavovských orgánů, jest třeba určitého pedagogického vedení. Je to otázka časového vývoje lidí a společnosti. Proto i v italském fašistickém státu, dnes se rýsuje čím dále tím více silný náběh právě ve směru samosprávnosti a subsidiarity, jejichž nedostatek neprávem byl hlavně vytýkán italskému fašismu se stran zastánců stavovského státu, kteří mají před očima už hotově a ideálně vybudovaný stát. K tomu přichází myšlenka národní kázně a zdravého nacionalismu, zdůraznění státní autority v době společenského a sociálního rozvratu, jenž dí-

Proč jsem katolíkem?

Zesnulý G. K. Chesterton napsal v Catholic Times před pěti lety tato krásná slova, která zaslouží, aby i u nás se přetiskla. Aspoň k uctění jeho památky.
B. B.

Ačkoliv nejsem katolíkem dlouho, přece již vím, že otázka „Proč jsem katolíkem“, je zcela odlišnou od otázky „Proč jsem se stal katolíkem“. Vždy přibývá motivů, které se vyjasňují pouze tehdy, když první podnět ztratil svůj účinek. Je jich tolik a tak rozdílné, že i původní motiv srovnán s nimi jeví se nepatrný a ztrácí svou důležitost. Je bezpočet důvodů, jež se soustřeďují k tomuto jedinému bodu a jež zesilují; a konvertita pak nemůže si vždy vzpomenouti pořadí, v jakém k němu přišly. Ačkoliv jich bylo mnoho, brzy spojily se v jedno. Umělci-nevěrci často vedou spory o to: co v katedrále je staré a co jest obnoven; katolika však zajímá hlavně to: Zda katedrála skutečně se stala katedrálou. Nuže, souhrn mých přesvědčení jest tak rozsáhlý, podobně jako katedrála je příliš rozsáhlá, abych ji podrobně popisoval, neboť hned bych se setkal s nesnáze, jakmile bych chtěl určovatí stáří jednotlivých kamenů. Věřím, že bych dospěl k přesvědčení, že to, co mne nejdříve přitáhlo ke katolictví, bylo spíše vhodné mne od něho odraditi. Mnozí katolíci — zdá se mi — děkují za své prvý kroky k Římu laskavostem zesnulého advokátního veličenstva Kensita.¹

Leč vzpomínám si jasněji na dvě události, které vyvolaly v mých očích touhu po zakázaném. Po prvé to bylo, když Horton a Hocking, třesouce se hněvem mluvili o hrozném rouhání, jež četli v dile katolického mystika o svaté Panně: všechno ostatní tvorstvo vděčí za vše Bohu, leč jenom ji jest Bůh za něco zavázán. A já jsem se ze strachu probudil jako při náhlém zatroubení a řekl téměř nahlas: „Jak skvěle je to řečeno!“ Zdálo se mi, že profismyslnost vtělení mohlo by zníti snad jasněji nebo jemněji.

V jiném případě kdosi citoval z deníku „Daily News“ (také já jsem tehdy byl jeho členem) jako vzorný příklad bezživotného formalismu v římskokatolické Církvi to, že francouzský biskup řekl několika vojákům a dělníkům, kteří mohli jíti do kostela jen časné zrána, kdy byli velmi unaveni, že Bůh se spokojí jejich tělesnou přítomností, odpustiv jim jejich únavu a roztržitost. A zase jsem si tehdy řekl: „jak jsou ti lidé opravdu prozřetelní; kdyby někdo šel deset mil, aby mi udělal zadost, i já bych to ocenil hodně vysoko, i kdyby hned po svém příchodu usnul.“

¹ „Kensit-press“: velmi protikatolické farní listy v Anglii.

ky činnosti kominterny se stále rozšiřuje po žilách evropských států a připravuje půdu podobným revolucím, jakých jsme svědky v případě Španělska.

I v Rakousku stavovská výstavba se dostává o krok dále posledním jednomyslným usnesením spolkové rady (Bundestag), která koncem listopadu jednomyslně schválila návrh zákona, kterým se ustanovují tak zvané stavovské rady (berufsständische Ausschüsse) a současně se reguluje vyřešení sporů v pracovních poměrech.

Tato důležitá zákonodárná opatření jsou plodem dlouhých jednání a důkladných diskusí mezi zaměstnavateli malého a velkého průmyslu, obchodem a doly na jedné straně a zastoupení dělníků a zaměstnanců na straně druhé. Byla dosažena úplná dohoda mezi oběma složkami výroby, a to ve všech bodech navržené stavovské reformy. Pro systemisaci kolektivních pracovních smluv a pro vyřízení dotyčných sporů jest předvídáno zákonem ustanovení nového orgánu, který má střeziti zájmy společné oběma výrobním složkám.

Mohu velmi snadno předložit množství příkladů tohoto prvého údobí, v němž primitivní slabý začátek mého katolického života nalezl prakticky svoji celou stravu v protikatolické čtbě. O důsledcích těchto prvých sklonů jsem bez jakékoliv pochyby. To jest dluh, který jsem nikdy nepopřel, žádaje pouze, abych byl měl možnost vykonat daleko více a tak jej plně splatit. A již dávno před tím, než jsem se setkal s oběma těmi vynikajícími lidmi, jímž v tom směru za tak mnoho jsem dlužen: P. O'Conorem a Hilaire Bellocem, již jsem vykročil tím směrem pod vlivem, který jsem pocítoval uprostřed svého obvyklého politického liberalismu, v samotné pevnosti „Daily News“.

Za tyto první podněty jsem nejdříve zavázán Bohu, ale potom dějinám a životu irského národa. Nemám, abych řekl pravdu, ani kapku irské krve; Irsko jsem navštívil pouze dvakrát a nemám ani irských zájmů ani irských ideí. Leč brzo jsem zpozoroval, že irská otázka jest jediná věc, jež pevně držela stranický systém, neboť jeho jádrem jest náboženská skutečnost; a já jsem se soustředil na tu část politiky, neboť byla skutečná. Viděl jsem tehdy stále zřetelněji v dějinách a na základě vlastních zkušeností křesťanský lid, dlouho pronásledovaný a podnes nenáviděný z těžko určitelného důvodu, až jsem náhle usoudil, že jest to prostě proto, že jsou stejně původní křesťané jako ti, jež Nero předhazoval lvům. Podle tohoto příkladu bylo by snad možno sledovati motivy mého katolictví, jak skutečně vyrůstaly. Mohl bych vysvětliti, jak jsem pochopil, že velké říše, odtrhnuvši se od Říma, dosáhly přesně totéž, co vždy dosáhnou lidé, kteří poruší zákon a přetrhnou přirozená pojítka: snadný a okamžitý zdar a potom pocit jakoby se probouzeli v pasti, jakoby se octlí v nesprávném postavení, nevědouce jak se zachránit. V Prusku není větší perspektivy pro někdejší průšáctví než v Manchesteru pro mančesterský individualismus.

Každý ví, že má daleko lepší vyhlídky, nebo aspoň jednodušší a ihned dosažitelné neporušený venkov, který dosud jest pevně zakořeněn v starém náboženství.

Ačkoliv jest v jistém smyslu snadnější, byla by tato autobiografická metoda přece jen egoistická až do absurdnosti. A přece jsem na rozpácích, mám-li voliti jinou metodu, jež by záležela v přesném, ale úplném vyjádření mých hlavních přesvědčení, ne pro nedostatek látky, ale pro nesnáze s jejím výběrem. Leč přece chci se pokusiti pojednat stručně o jed-

Utvoření, kompetence a činnost stavovských rad, budou určeny pro každý stav jednotlivě dotyčnými syndikálními orgány zaměstnanců a zaměstnavatelů. Bude to první pokus a první výsledek solidaristického ducha, jímž se má právě vyznačovati stavovská organizace státu. Těmi stavovskými radami má se viditelně uplatnití zásada samosprávnosti. Od nich závisí uskutečnění oné reformy duší a ducha lidí, která jest prvním a posledním předpokladem pro reformu společnosti v duchu papežských encyklik. Je tedy mylné hledati přímo v těchto stavovských radách uskutečnění papežské encykliky, to jest otázka politická, která je v každé zemi jiná, ne, zde je třeba hledati vliv encyklik, ale v tom bude se moci rakouské stavovství chlubití uskutečněním papežských myšlenek, pokud bude — třeba zvláštní důraz klásti na slovo *bude* — s to vytvořiti předpoklady pro onu reformu duší a lidí, jaké předpokládají papežské encykliky, aby se uskutečnil onen typ stavovského státu, který jest ideálem všech zastánců stavovství.

Po tolika letech odloučení, ba protikladu a třídních

nom nebo dvou bodech, jež se mne zejména dotkly.

Předně: svět má na tisíce mysticismů, které člověka zblázní, proti jedinému, jež dává člověku sílu setrvat v jeho mravním stavu. Jest důležitou pravdou, že lidstvo dlouho to nevydrží bez nějakého mysticismu. I prvé zvuky Voltairova hlasu měly ozvěnu v Cagliostrovi. V nynějších dobách vrací se k nám s takovým hlukem podezřívavosti a duševní důvěřivosti, že katolik bude se nejvíc podobat agnostikovi. Bude to pouze on, který plným právem bude se smět nazývat racionalistou. Podobný tajemný tanec se objevil na sklonku římského pohanství vzdor všem skeptickým povídaním Lucretia nebo Luciana. Není přirozené spokojiti se s pouhou přírodou. Člověk jest mystikem. Narodiv se jím, zajisté také jako takový změře, zejména je-li agnostikem. Ale zatím co všechny společnosti, dříve nebo později, znovu pocíťují tuto náklonnost k takovým neobvyklým, pozorují, že jest pouze jedna společnost, v níž tato náklonnost chrání obvyklosti života. Bez ní všechny věci obvyklé řítí se ve zkázu a stav hladu.

Slavný spisovatel napsal kdysi román, opírající se o protiklad „The Cloister and the Hearth (Kláster a rodinný kruh)“. Neboť tehdy, před půl stoletím, v Anglii skutečně bylo možno se domnívat, že jest to opravdu antithese. Nyní tento tak zvaný protiklad jeví se zcela zřetelně jako příbuznost. Kdož dříve arogantně se dožadovali zničení klášterů, nyní neúnavně bojí rodinnou ideu. Hle, toť jedna z tisíce skutečností, které vrhají světlo na tuto pravdu: že pouze v tomto náboženství nejcharakternější a (chcete-li) nejprotimyslnější projevy a volání jsou přece přáteli a ochránci dober v denním životě.

Bezpočet mysticismů oťrávalo nervy lidí a jenom jeden je posílil: světec jest myšlenkově příbuzný člověku normálnímu; poutník váží si rodinného života; mnich bojuje za svatost manželství. Mezi námi lepší dobro není nepřitelem dobra. Každé jiné vizionářské kořeni stává se na konec jakousi filosofii nedůstojnou lidí; stává se popírajícím zjednodušením; stává se pesimismem, optimismem, fatalismem, ničím, nesmyslem.

V každém náboženství jest něco dobrého, ale není v nich dobra, vlastnosti samé, pozitivní náplně lásky a planoucí pocit vděčnosti k Bohu. Čím hlouběji je chápeme, čím si jich dokonce i více vážíme, tím intenzivněji to uskutečňujeme. Co však jest v jich nejvnitřnějším nitru, to jest cosi jiného než čisté dobro; něco jako metafyzická pochybnost o hmotě, nebo chápání neutišitelného hlasu přírody, nebo v nejpráznivějším případě jakýsi strach před Zákonem a Pánem.

Když se tyto okolnosti zveličují, stávají se zrůdami, až k d'ábelství. Jsou snesitelné jen potud, pokud

bojů, zaměstnanci a zaměstnavatelé budou mít nástroj vytvořený společným úsilím, který bude sloužiti k vzájemnému sblížení, a pochopení v duchu spolupráce pro vyšší zájmy společnosti.

Stavovské rady mají prostudovati a vypracovati kolektivní smlouvy, které budou ratifikovány zvláštními delegacemi všech zájemců, a to pro každý okres zvláště. Mimo to mají za úkol prozkoumati a vyřešiti všechny spory, které mohou vzniknouti z nedodržení norem, určených v kolektivních smlouvách. Předvídají se tyto druhy pokutování, upomínání, pokuta, uveřejňování rozsudků, vyloučení ze státních dodávek a konečně v případě opětného a hrubého porušování kolektivních smluv odnětí koncesí.

Dále se mají stavovské rady poraditi a usnísti ve všech hospodářských otázkách, dotýkajících se zájmů zaměstnavatelů i zaměstnanců. Tak i majitelé výrobních prostředků budou stále informováni o životních potřebách zaměstnanců a dělníků a tito zase

jsou krotké. Zaslouhují úcty jen pokud jsou velmi pokojnými jako viktoriánský protestantismus. Ale na-proti tomu i nejohnivější nařazení pro našeho Pána nebo to nejbloodnější napodobování sv. Františka z Assisi zůstává ve své životaschopné podstatě cosi zdravého, cosi neporušeného; nikdy nepřivedou člověka do toho stavu, aby ignoroval své člověčenství nebo pohrdal svými bližními; a dobrota nikdy se nemůže stát příliš dobrou. To je jedno z těch znamení, která se mi zdají současně jedinečná i universální.

Pouze katolická Církev může vysvoboditi člověka z tohoto usmrcujícího a ponižujícího otroctví: býti dítětem své doby.

Před nedávnem slovatný pán Bernard Shaw vyslovil tiché přání, aby v nějakém šťastnějším věku každý se dožil tři set let. To ilustruje způsob, podle něho Fabians, jak mi říkají, chce prováděti praktické a objektivní reformy. Není to ostatně tak nic těžkého; neboť jsem pevně přesvědčen, že pan Bernard Shaw, kdyby byl žil posledních tři sta let, dávno už by se byl stal katolíkem. Shledal by, že tak zvaný světový pokrok z části není důvěryhodný, z části ukazuje se jako by byl stále stejný. Byl by seznal, že Církev jest obětována a opouštěná, nahrazujíc pověru vzhledem k Bibli, a že Bible je zase nahražována pověrou v Darwinově anarchismu, proti níž v prvé řadě právě Darwin se postavil. Ať už je s tím co chce, přál by si, aby každý měl zkušenosti tři set let. Proti každému jinému člověku katolik má zkušenost devatenáctsetletou. Člověk, který se stane katolíkem, má rázem dva tisíce let. A možno to říci ještě přesněji: po prvé dorůstá plného člověčenství. Posuzuje věci, pokud mají vztah k lidstvu podle mnohých zemí a časů, a ne pouze podle posledních novinářských zpráv.

Nuže, říkal-li moderní člověk: Mé náboženství jest: býti spiritualistou nebo socialistou, žije ve světě úplně moderním. Socialismus jest reakcí na kapitalismus, na naši plutokracii. Jeho politika by byla docela jiná, kdyby jeho případ byl jiný, kdyby byl ve Spartě nebo v Tibetě. Spiritualismus nevyvolal by takový hluk, kdyby nebyl vyhrůžným protimluvem vůči všeobecně přijímanému hmotářství. Myšlenka o duších — ať dobrá či špatná — nikdy nevyvolala ve světě tolik dojmů. Spiritualismus byl by bezmocný, kdyby věci nadpřirozené byly všeobecně přijímány. Jen tehdy, když celá generace pevně uvěřila a navždy byla rozhodnuta, že duše n e m o h o u existovati, taková beztělná dušička byla schopna ji postrašiti. Takové věci jsou výplodem své doby; to jest jich nejvhodnější omluva. Katolická Církev již dávno dokázala, že není dílem své doby, ale svého Stvořitele; stejně životaschopná ve svém stáří jako ve svém mládí; a i její nepřátelé ztratili ve vnitru svých srdcí naději, že ji spatří umírat.

budou s to pochopiti potřeby podniků, které jsou vlastně i zájmy pracovníků.

V žádném případě nejsou přípustny stávky a výluky, které jsou klasické zbraně třídního ducha, ale nepochopitelné v režimu spolupráce v duchu sociální solidarity. Eventuelní spory mezi oběma výrobními složkami musí býti zlikvidovány orgány stavovskými tak, jako individuální a osobní spory. Za tím účelem se pokoušejí zúčastněné strany o rozhodnutí v první a druhé instanci v lůně stavovských organizací samých, a teprve ve třetí a poslední instanci rozhodne o sporu státní orgán s přispěním zástupců soupeřících stran. Jen po vyzkoušení všech těchto instancí bude připuštěn zákrok veřejných soudů.

Tyto stavovské rady mají býti základním kamenem budoucí stavovské „korporace“, jakou má před očima rakouská ústavní listina pro budoucí výstavbu korporativního státu. Budoucnost teprve ukáže, jak se osvědčí tato jistě odvážná opatření, která budou zkušebním kamenem rakouského stavovství.

Anglické mínění o míru a válce.

Růst anglické moci ve světě podmíněn byl v několika stoletích její námořní silou, vyjádřenou v největším počtu bitevních jednotek lodních. Tato představa stala se všeobecně známou a byla také značnou podporou generacím anglického národa v utváření všeobecného názoru na válku i mír. Zatím co ostatní země prožívaly těžké doby a ve vlastní krvi probíjávaly se ke svobodě a lidské neodvislosti, šťastná Anglie mohla vymýšlet sporty a hry k obveselení těla. Světová válka ale učinila malý škrt ve všech rozpočtech ostrovní říše a snad po prvé v dějinách klidný Londýn zažil hrůzné chvíle očekávání hlasu sirény, oznamující, že nepřítel se blíží novou cestou, kudy od dob Ikarových málokterý ze smrtelníků se byl odvážil rozsáhlejšího pokusu. Technika letecká přiblížila ostrovy anglické k pevnině Evropy a dala tak možnost pocítili i Anglii, že je součástí tohoto světadílu a tedy, že i pro ni vyplývají různé potíže; z toho poučení zůstaly i viditelné znaky v mínění synů Albiona na mír i válku. Situace byla tehdy krajně kritická a nebyti „periskopu“ ponorky, plující v Atlantiku, jež torpedovala „Lusitanií“, dost možno, že by i celé dějiny anglického imperia byly vyhlížely jinak. Ale již starý „tygr“ Clemenceau pronesl svůj úsudek o německé mentalitě, když totiž uvedl některé známé skutečnosti jako důkaz, že německý národ právě pro svoji příslovečnou „pünktlichkeit“, obyčejně jižjiž před cílem učiní nenapravitelnou chybu, lámající pilíře celé stavby. Touto chybou byla ponorka, torpedující americkou cestovní loď. Angličané ihned zpozorovali vlastnost svých jediných možných odpůrců na carství moří, a od té doby postavili celou svoji politiku na základě využití osudné črty německé povahy.

Ještě před několika lety zdál se německý kurs v Londýně stoupati nebezpečně na úkor sousední Francie — ba hovořilo se i o krevním spojení germánské a anglo-saxonské rasy. Tehdy ovšem ve Francii byli ještě Maginotové, Poincaréové, byl „papa“ Gaston Doumergue, a ať je tomu jakkoliv, Velká Británie nemá ráda spojenců, kterým se daří příliš dobře, a hlavně, kteří by se cítili silnými. To vše bylo ještě přede dvěma, třemi lety; potom spád událostí od kořene změnil celou situaci, a dnes možno říci, že Anglie zase se vrací ke své staré taktice, neutralitě před bouří. Rozhodně pacifistické mínění širokých vrstev anglických za vydatné pomoci odpovědných kruhů se mění a zabezpečovací systém prováděn je s horlivostí, padající každému v oči. Je zde několik důvodů, pro něž musí Anglie měnit svoje stanovisko a hromadné nutit mladší svoje pokolení, aby opustilo tenisová hřiště, zelené trávníky oblíbených sportů a věnovalo se povolání vojenskému (v Anglii, jak známo, je vojsko nájemné, poněvadž není všeobecné branné povinnosti). Prvním důvodem je zase letecká technika, vyspívající a doplňující nedostatky z poslední doby, světové války. Statisíkové armády letců v některých zemích zcela otevřeně mluví o záměrech strategiů budoucí války, a to tak přesvědčivě (viz projevy gen. Goeringa, gen. Chripina, Mussoliniho), že malý proužek mořský, kanál „La Manche“, je nepatrným přehrazením zesíleného pochodu.

Jedině zase dobrá obrana může zameziti výboj nepřítel, bez ohledu na sílu plovoucích obrů s jícny dalekopalných děl. Proto ale také hojně se mluví o použití vzdušných prostorů k dopravě lidského materiálu ze zámořských krajů britského imperia. Austrálie, Kanada, jižní Afrika, jmenovitě pak nekonečná Indie přiblížily by se k mateřské zemi touto linií nadzemskou.

K tomuto všeobecnému důvodu přidružuje se i skutečnost politických směrnic různých velmocí na evropské pevnině i mimo. Německo-japonská smlou-

va, projev sovětského komisaře Zdaneva o baltických státech, španělská tragédie, konečně i otázka středomoří, kde sice Itálie slibuje zůstatí klidnou, ale v Londýně po zkušenostech z habešské války tomu mnoho nevěří — to vše jsou další důvody, proč britská admirálie považuje za nutné upozorniti na potřebu silného letectva a ministr letectví sir Inskip stává se středem pozornosti všech složek parlamentních. Ani v nejmenším se nepochybuje v Londýně, že, kdyby došlo k nějakému výbuchu na evropské pevnině, podařilo by se uchrániti ostrovní říši před nárazy.

Souběžně ale s touto dnes horečnou snahou ozbrojovací Velká Británie snaží se zasáhnouti prostřednictvím a vlivem svojí diplomacie na odstranění zápalky u sudu evropského dynamitu. Ministr Eden na všetečné dotazy ve sněmovně odpovídá zásadně umírněně, s přesvědčením, že se podaří spojenému úsilí velmocí Anglie a Francie zadržeti lavinu nenávisti, hrozící zřítiti se každým okamžikem. Dnešní Francie se svými vnitropolitickými potížemi, přesto že je velmi dobře ozbrojena, představuje Velké Británii vhodného a nikoliv náročného partnera v tomto „gamu“. Odtud také prýštila se celá sympatie k SSSR, neboť politika moskevská hodně slibovala zmenšiti nátlak třetí internacionály na postup ve věci světové revoluce. Avšak zase v době skoro stejné, co dvě velmoci uzavřely tak pro Anglii nesympatický pakt, v Moskvě cosi mluví o uzavírání malých okének, jimiž „fouká“ do bolševické komnaty. Nebylo by nic na věci, vždyť sám ministr Eden mluví někdy o revisi takovým způsobem, že v Budapešti mohou vyhlásiti státní svátek, jenže tato malá okénka na Baltu (Finsko, Lotyšsko, Estonsko a Litva) mají určitou cenu pro britskou admirálie i vzduchoplavbu. Jsou to totiž dobré základny pro jednotky „Union Jacka“, na moři i ve vzduchu v Pobaltí. Tedy zavíratí zrovna tahle okénka by se nedoporučovalo vzhledem k výše uvedenému. Vždyť každý z pobaltských států má dobrou smlouvu s Anglií, která, řekněme to zcela upřímně, mnoho přispěla, když tito formovali svoje finance, ale za to i v těchto smlouvách hodně se zdůrazňuje přátelství, hlavně na moři...

Tato všechna fakta jsou doplněním anglického mínění na válku i mír. Není tu sentimentality, ani přílišné náklonnosti k jednomu nebo druhým. To byla snad také chyba, jakou dělaly mnohé středoevropské země ve své propagaci v Anglii.

Angličan není vůbec nakloněn k velikému přátelství, a i ve svém soukromém životě seznamuje se jen s lidmi, o nichž ví, že mu mohou být užiteční. Ostatní považuje za zbytečné ztrácení času, jehož může užiti k tomu typickému lelkování v pohodlném křesle svého klubu. Tak jako jest u něho vyvinuta láska ke zvířatům (hlavně psům a koním), tak i cit chladnosti vůči lidem a k cizincům v prvé řadě. Jeho zájem vzrůstá teprve, když se dotýkají nějaké události mínění na válku i mír. Kdo je potřebný v této soustavě, může počítati na pomoc Angličana i na jeho pozvání do domu (jinak jest Angličan velmi nepohostinným).

Jsou to různé zkušenosti, na základě nichž činíme tyto závěry. Vezměme na příklad Belgie a její vztahy k Velké Británii. Jaký kolosální nezájem dříve a nyní: Anthony Eden ve svém proslovu k min. předsedovi van Zeelandovi div ne s otevřenou náručí prohlásil, že Belgie může počítati ve všem s pomocí Velké Británie. K tomu ale bylo zapotřebí hnutí Degrellova a prohlášení o neutralitě...

O vztazích, speciálně k Československu, zmíníme se ve zvláštní stati později. Úvodem píšeme tento článek, prozrazující něco o gigantech dvacátého století i jich mínění o míru i válce!

Londýn, prosinec 1936.

mpa.

Boj slovanské menšiny v Itálii na život a na smrt.

J. Z. — Itálie snaží se o lepší poměr k Jugoslavii. Nestačí ovšem jen poměr politický a obchodní. Je třeba slušného a spravedlivého chování vůči slovanským menšinám, které výsledek války úplně odtrhly od spojení s ostatními jihoslovanskými bratry a ohrozily na budoucnosti odnárodňovacími metodami. O Jihoslavanech v Itálii vyšla právě v anglickém překladě v Lublani kniha dra Lavo Cermeje „Lite and death struggle of a national minority“ (Boj národnostní menšiny na život a na smrt). Vydala Jihoslovanská Unie Společnosti lhy národů. Kniha je dokumentární výklad problému jihoslovanské menšiny v Itálii. Nezdůrazňuje se zde zahraničně politická stránka této otázky, ani se nechce poukazovat na nebezpečí, hrozící s této strany evropskému míru. Probírá se tu prostě „sine ira et studio“ celá otázka a čtenáři samému je ponecháno, aby si z toho vyvodil důsledky; sebraný materiál mluví tu sám ze sebe. Přinášíme zde podstatný obsah knihy.

Italské území, o které tu jde, je tak zv. **Julské Benátsko (Venezia Giulia)**, tvořící souvislý pás na západní hranici Jugoslaviie, k čemuž se ještě západně od Julského Benátska pojí kraj zvaný „Beneška Slovenija“, Itálie nazývaný do nedávna „Slavia Italiana“. Podle úřední statistiky z r. 1921 žije tam 425.000 slovanského obyvatelstva, jehož však ve skutečnosti je více než 600.000. Při tom je hranice oddělující Slovinců od Chorvatů zcela neurčitá.

Na tomto národnostně souvislém území (9100 km²) slovanském tvoří **Italové** pouze národnostní ostrovy: v **Gorici**, **Terstu**, v některých městech na pobřeží istrijském, ve **Fiume** a na ostrovech **Cres (Cherso)** a **Lošinj (Lussino)**. Italský zivěl sestává částečně z potomků benátských kolonistů, ale hlavně z poitalštěných Slovinců a Friulánů, jak je zcela zřejmo z rodových jmen, které fašistická vláda snaží se ovšem rychle poitalštit. Kromě onoho souvislého území žijí Slované i v **Zadaru** (který Itálie získala mírem v Rapallo) a dále na skupině ostrovů **Lastovo (Lagosta)** v Dalmácii; na tomto území, tvořícím nyní zadarskou provincii, bylo r. 1921 napočteno italskou statistikou 18.623 obyvatel, z nichž 6271 mluvilo chorvatsky (jejich počet byl podle posledního rakouského sčítání z roku 1910 7108). Konečně 4328 Jihoslovanů žije roztroušeno v několika osadách v jižní Itálii.

Osud jihoslovanské i německé menšiny v Itálii rozhodl se již vlastně neblahým londýnským paktem ze 26. dubna 1915, jímž Anglie s Francií slibily se souhlasem Ruska Itálii celé dnešní Julské Benátsko s výjimkou Postojny, dále střední Dalmácii se Zadarem, Sibeničk, část hercegovského zázemí a většinu ostrovů na jihoslovanském Jadranu. Chorvatské pobřeží včetně Rjeki a severní i jižní Dalmácie s několika ostrovy měla připadnouti budoucímu Chorvatsku, případně rozšířenému Srbsku a Černé Hoře, podle okolností. O povinnostech Itálie vůči slovanským menšinám nebylo v paktu ani slova. Když se jihoslovanští emigranti dověděli o této smlouvě, jež měla vydat Itálii celý milion Jihoslovanů bez jejich souhlasu a bez nejmenší záruky menšinových práv, snažili se ji zmařit ještě před koncem války, avšak marně.

Když se v říjnu 1917 zhroutil italská fronta u Kobaridu (Caporetto) a Amerika vstoupila do války, mělo dojít ke změně orientace. Když však **Wilson** ve své známé notě z 18. ledna 1918 žádal mimo jiné úpravu italských hranic podle národnostního principu, odpověděla tehdejší italská vláda memorandumem, v němž se tvrdilo, že „italské požadavky jsou již ve shodě se zásadami prohlášenými prezidentem Wilsonem“.

Rímský pakt utlačených.

Od 8. do 10. dubna 1918 konal se pak římský kongres utlačených národností rakousko-uherských a jeho resoluce, známé pod jménem „**Rímského paktu**“, obsahovaly kromě prvních tří bodů, vztahujících se k menšinám vůbec, také čtyři body, věnované úpravě italsko-jihoslovanských otázek. Tyto body byly za jihoslovanský výbor podepsány drem **Trumbičem** a za italský výbor, jehož členem byl také **Benito Mussolini**, italským poslancem **Andrea Torre**, a v nich se stanovilo, že se obě strany zavazují řešiti vzájemné územní otázky v přátelském duchu podle zásad národnostních a podle práva sebeurčení národů.

Rímský pakt byl pouze ujednáním mezi národy, nikoli mezi státy, ale nebyl přece jen bez významu s hlediska mezinárodního práva, ježto byl sjednán s vědomím tehdejšího předsedy italské vlády **Orlanda**, který jej slavnostně potvrdil na recepci členů kongresu 12. dubna.

Nicméně za několik měsíců, po uzavření příměří, Itálie zapoměla na své závazky a žádala netoliko území přiřčené jí londýnským paktem, nýbrž ještě i Rjeku s odůvodněním, že proti jejímu očekávání a plánům vznikl na východním pobřeží jaderském úplný jihoslovanský stát: zákroky **Wilsonovy** i úsilí **Francie** a **Anglie**, snažících se italské požadavky mlnit, vyzněly na prázdno.

Dne 12. listopadu 1920 byla italskými a jihoslovanskými delegáty podepsána **rapalská smlouva**, podle níž Itálii připadlo celé **Julské Benátsko**, **Zadaru** s ostrovní skupinou **Lastova** a **Pelagruž (Pelagosa)**. **Fiume (Rjeka)** s okolním územím, souvisejícím s Itálií koridorem, měla zůstat nezávislým státem. Itálie však začala hned od té doby oficiálně i neoficiálně zasahovat do jeho suverenních práv, a po známých událostech, k nimž v dalších letech došlo, potvrdila italsko-jihoslovanská smlouva v Římě 25. ledna 1924 již jen faktický stav věcí, přivtělení **Fiume** k Itálii.

Itálie nedodržela ani závazky ani sliby.

Jugoslavie, nehledě k tomu, že podle mírových smluv z roku 1919 zavázala se k plnění velmi širokých klausulí na ochranu menšin ži-

jejích na jejím území, zatím co Itálie jako velmoc nevzala na sebe žádné podobné závazky, povolila ještě Itálii dalekosáhlá práva pro její **dalmatskou menšinu**, aniž se domohla reciprocity s italské strany. Jedinou výjimkou byly některé výhody poskytnuté Jihoslovanům na území **Zadaru** a **Rjeki**, ale ani tyto své závazky nebrala Itálie vážně. **Vůči 600.000 Jihoslovanů v Julském Benátsku nevzala však Itálie na sebe závazků prázdných.**

S tímto stavem jsou v rozporu **sliby** dávané italskými odpovědnými osobami, že se menšinám dostane patričních práv. Pisatel uvádí projev **governéra** terstské a gorické provincie hned za příměří v listopadu 1918, jenž sliboval Slovincům více vlastních škol, než měl za **Rakouska**, dále **trůnní řeč italského krále** z 1. prosince 1919, zmiňující se o „zachování místní samosprávy a zvyklostí v míře co největší“, a dále projevy italských státníků a poslanců. K tomu ještě třeba připojit, že Itálie přijala na třetí konferenci Společnosti národů v září 1922 resoluci **Gilberta Murraye**, v níž se praví, že „**Shromáždění S. N. doufá, že i státy, jimž ochrana menšin nebyla uložena jako právní závazek, budou se k nim chovat stejně tak spravedlivě, jak to smlouvy požadují**“.

Fašistická vláda žádných těchto mravních závazků nedbala a **Mussolini** sám prohlásil 3. května 1918 zcela otevřeně v parlamentu, že ujišťování a sliby ochrany dané předešlými vládami nejsou pro fašistickou vládu závazné. To ovšem vzbudilo v cizině velmi nepříjemný dojem. **Lord Cecil** pravil tehdy v parlamentní řeči, že **Itálie dostala nové provincie od mírové konference proto, že slibila, že bude šetřit jazykových, kulturních a hospodářských práv svých menšin**, a v téže parlamentní schůzi **lord Parmoor** upozornil Itálii na závazná prohlášení jejích tak kompetentních a odpovědných zástupců, jako **Tittoni**, **Giolitti** a **Bonomi**. Fašistická vláda však na úsudek ostatního světa nic nedala a pokračovala v odnárodňovací kampani vůči menšinám, zapominajíc i na to, k čemu se byla ve smlouvách s Jugoslavií výslovně zavázala.

Účast Slovinců a Chorvatů na veřejném životě

byla v jisté malé míře možná v **Julském Benátsku po pět prvních let** po anexi, zatím co v **Istrii byla přísně omezena hned od počátku**. Z prvních parlamentních voleb 15. května 1921, jež se již v někte-

Posvátné stavitelství dneška.

V jihoslovanském měsíčníku „**A Ordem**“ píše **Luiz de Rego Monteiro** o duchovních pohnutkách a nábožensko-sociálních cílech působivosti posvátného stavitelského umění. Evangelium žádá včlenití do svých věčných zákonů všechno kulturní a životné, nechce se udusiti v sociálních nespravedlnostech dneška. Na poli církevní nauky, církevního práva, výchovy, společenské nauky atd. ukázala Církev v rozmanitých projevech cesty, jak jest věčně platného evangelia užití na životním působišti v moderní době. Ukolem liturgického a uměleckého hnutí je tedy, novým posvátným stavebním uměním nádherné a božské základy evangelia v jejich původní síle a jednoduhosti zjevně pro novou kulturní epochu uzpůsobiti. Nijak neodsuzujeme umělecké církevní stavby v minulosti, ale domníváme se, že každý sloh má své dějinné hranice. Umění je výraz pravdy krásou: jak my dnes jinak pravdu chápeme, než lidé baroka, tak musí také posvátné umění nalézti jiné formy. Vnitřní pravdivost zakazuje nám pouhé napodobování, které by bylo jen útekem umění před jeho sociálním úkolem v nové době. Církev může všechny doby svým sakrálním posvěcením prodchnouti, svým světlem oduševnit. Sloh jejich svatyní je důkaz jejího vítězného apoštolátu, jejího triumfálního poslání staletími. Dnes, kdy duch církevní obnovy, oheň pro sociální spravedlnost, znovuoživení duchovní tak mocně v Církvě plá, je neodmítnutelným požadavkem hodiny, že toto mocné projevnutí života uvnitř Církvě najde její sociální ucelení a učlenění v posvátných stavbách našich dní. Nepomíjitelným předpokladem pro vzbuzení časového náboženského umění je to, aby umělci ponořili se do nevyčerpatelných tajemství církevní liturgie. Jako ve středověku musí umělec opět se naučiti „**theologii kamenů**“. Její témata jsou nevyčerpatelná. I když jsou tak bohaté formy a výrazové možnosti pro pravého umělce, vládnoucí myšlenkou nového posvátného stavitelského umění zůstává **kristocentrická myšlenka: Kristus střed života Církvě a veškerenstva.**

rych krajích konaly s použitím zřejmého teroru, vyšlo **pět slovanských poslanců**, kteří se však brzy přesvědčili, že všechna práce ve prospěch menšin je marná. Již příští volby v roce 1924 byly volbami fašistickými, jež zvláštní „geometrii“ hleděly snížit co nejvíce chance jinonárodních kandidátů a při nichž vládl ještě větší teror, a v nich byli na slovanskou volební listinu zvoleni pouze dva poslanci; v roce 1929 byli i ti ztraceni a za voleb v roce 1933, kdy donucovací prostředky k volbě lístkem „ano“ byly dovedeny k dokonalosti, nebyl vůbec žádný slovanský kandidát navržen. Tehdy v provinciích terstské, puljské, rjecké a gorické odevzdalo své „hlasy“ pro fašistickou listinu 95 proc. obyvatelstva, „proti“ bylo jen 477. Postupem doby byli za fašistického režimu Slované, tvořící většinu obyvatelstva v Julském Benátsku, vyloučeni z jakékoli účasti na okresní a obecní správě, a když byl v září 1928 rozpuštěn terstský spolek „Edinost“, jenž hájil práva Slovanů v Terstu již od svého založení roku 1874, byl tím slovanský živel zbaven posledních zbytků politické svobody.

Ani jedna škola pro děti 600.000 Slovanů.

V oboru školství jeví se podobné potlačování italských Slovanů. Podle úřední statistiky byla roku 1913 v Julském Benátsku (nepočítaje v to Rjeku) 321 slovanská škola a 167 chorvatských škol, celkem tedy 488 slovanských obecných škol s 942 třídami. V říjnu 1930 byla poslední z těchto škol definitivně zavřena. Je pravda, že některé zavřené slovanské školy byly opět otevřeny, ale již jako školy italské; také z mnoha chorvatských škol v Istrii staly se přes noc školy italské a učitelé z nich byli buď sesazeni nebo vypovězeni ze státu. Dnes je jedinou slovanskou školou, existující v Itálii, srbská obecná škola srbské pravoslavné obce v Terstu, jejíž zřízení bylo výslovně stanoveno v italsko-jihoslovanském míru netvorském z r. 1925, ale do této školy směřují docházet pouze děti jihoslovanských příslušníků. Podobně jako obecné bylo vyhlazeno i střední slovanské školství. Aby poitalštění dětí bylo co nejdokonalejší, bylo slovanským dětem přísně zakázáno mluvit mezi sebou mateřským jazykem; jiným vhodným prostředkem k tomuto účelu bylo zakládání italských mateřských školek, na něž musely slovanské obce samy platit a ovšem také a hlavně fašistická vojenská výchova v organizacích Balilly, Avanguardistů a Milice.

Když byl slovanský a chorvatský jazyk vyhoštěn ze škol, zřídilo si slovanské obyvatelstvo soukromé jazykové kursy, ale ty byly brzy úřady zakázány jako „tajné školy“ a jejich organizátoři byli pronásledováni. Dokonce rodiče a starší děti, vyučující doma své děti nebo mladší sourozence mateřskému jazyku, nesměli k tomu přibírat žádných cizích dětí; vůbec každé soukromé vyučování více než tři osob je zakázáno. Rovněž je přísně zakázáno rozdávat slovanskou dětskou literaturu nebo knihy pro obecné školy slovanskému obyvatelstvu.

Jazyk slovanské menšiny vyhlazován v úřadech.

Pozvolné vytlačování menšinového jazyka ze soudní sně bylo po tom, co většina slovanských soudců a soudních úředníků byla zbavena úřadů nebo přeložena dovnitř Itálie, definitivně zpečetěno královským dekretem z r. 1925. Toto ustanovení, jež je dosud přísně zachováno, znamená v praxi, že slovanský právní zástupce nesmí při zasedání vyslyšet ve své řeči příslušníka menšiny, i když tento neumí italsky a i když protivná strana a snad i soudce rozumí menšinovému jazyku, nýbrž musí používat tlumočnicka. Je pochopitelné, že i v jiných úřadech je užívání chorvatštiny a slovinštiny omezeno na míru co nejmenší; je dále charakteristické, že již v r. 1920 vydal ředitel pošt a telegrafů v Terstu nařízení, podle něhož se v telegramech, zasílaných do a z Julského Benátska smí užívat pouze italská, franština, angličtina, němčina a japonština!

Ani rozhlas z Jugoslaviie nesmí Slované poslouchati.

Jak je tomu s užíváním menšinového jazyka v soukromém životě, o tom svědčí na př. cirkulář tajemníka advokátní a sollicitátorské komory Valentina Pascoli z Gorice z r. 1935, v němž se sdělovalo, že někteří advokáti píšou dosud svým klientům slovinsky a že tato praxe musí přestat, jinak by byla komora nucena učinit příslušná opatření. Za fašistického režimu ubývalo slovanských nápisů na vývěsních štítech krámů a podobně, resp. tato jména musela být nakonec psána italským pravopisem; byly zakázány též nápisy na pamětních a náhrobních deskách. Aby lidové kroje, dosud užívané, neprozrazovaly slovanský ráz obyvatelstva, buď se o nich psalo v novinách jako o místních krojích italských nebo se jejich nošení omezovalo co nejvíce resp. jejich majitelé byli jich zbavováni, aby se pak kroje vystavily v italských museích jako italské národní kroje. Aby pak ani v rozhlasu nemohli příslušníci menšin slyšet mateřský jazyk, přenašený z jihoslovanských stanic, o to se postaral zákon, podle něhož v některých obcích — a to právě v oněch, jež jsou obydleny Slovanů — nesmí si občané pořizovat radiové přístroje bez souhlasu místních úřadů civilních a vojenských, kterýž souhlas byl Slovincům a Chorvatům téměř bez výjimky odprávn. Ale i přesto byly v důležitějších městech, na př. v Terstu, Gorici, Idrii zřízeny v policejních kasárnách zvláštní rušivé přístroje, jež byly uváděny v činnost v době, kdy rozhlasové stanice jihoslovanské vysílaly své programy. Jinak opět fašistická vláda pečuje o to, aby všechny odbočky „Dopolavoro“ (oficiální rekreace a vzdělávací zařízení) byly vybaveny přijímacími aparáty, umožňujícími co největšímu počtu lidí poslech italských stanic. Po jistou dobu stanice v Bari vysílala zvlášť upravené chorvatské zprávy, takže v době marseilleské tragedie byla považována přímo za orgán chorvatských „ustašů“, kteří v Itálii byli nejen trpěni, nýbrž i nacházeli finanční pomoc.

Násilná asimilace a pronásledování.

Dalšími doklady vyhlazovací kampaně protislovanské, o nichž pisatel jedná, je dohánění veřejných i soukromých zaměstnanců k asimilaci, pronásledování kulturních menšinových spolků a vyhlazovací kampaně, vedená proti slovanskému tisku, knihám, spisovatelům i místním rodovým a vlastním jmenům.

V dalších kapitolách snášel pisatel řadu dokladů o pronásledování kněží, kteří v Julském Benátsku dávali na jevo slovanské cítění; tato kampaně, jak známo, vzbudila v minulých letech pozornost celé mezinárodní veřejnosti. Dále pojednává o hospodářském deptání menšin a o teroristických a policejních excesech, jež našly rovněž velký ohlas za hranicemi, zejména pověstný proces zvláštního soudu v Terstu, vedený v září 1930 proti slovanským teroristům.

Vyhlašovaci boj a jeho oběti.

V závěru shrnuje pisatel výstižně celou situaci takto: „Tvrdý je osud jihoslovanské menšiny v Itálii — tvrdší, než každé jiné menšiny v Evropě. Neboť šesti stům tisíců Slovinců a Chorvatů v Julském Benátsku byla nejen upřena práva národní menšiny, nýbrž tito byli i zbaveni nejzákladnějších lidských práv. Všechny slovanské a chorvatské školy — obecné, střední, odborné i kolejni — byly zavřeny a slovanský a chorvatský jazyk byl kdekoli ze škol vyloučen. Cetná slovanská knihkupectví byla spalena, kulturní ústavy obráceny v popel nebo uchváčeny fašisty. Slované veřejné nápisy byly násilně odklizeny, původní slovanská místní jména byla zakázána a nahrazena nově raženými italskými názvy. V tisícových případech byli slovanští obyvatelé donuceni souhlasit s úřední změnou svých jmen; rodiče nemají nadále svobodu volby křestních jmen svých dětí. Slovinci a Chorvatí Julského Benátska tvoří převážnou většinu tamního obyvatelstva, přesto však jsou přísně vyloučeni z obecní i okresní správy a nemají nikoho jako zástupce v parlamentu. Slovanští učitelé, profesori, soudci a státní úředníci byli téměř do posledního muže ze státní služby propuštěni a také ostatním úředníkům nedařilo se lépe, a těžko se mohli uchytit ve svobodném povolání. Slovanští řeč je vyhoštěna ze soudů a z úřadů a používají jí na ulici, na veřejných místech a ve vlaku může vésti k velmi nemilým následkům. Slované modlitby, slovanské hymny, jakož i kázání slovanským jazykem bylo v kostelích zakázáno. Slované noviny a časopisy musely přestat vycházet a tisku a rozšiřování slovanských a chorvatských knih činí se všemožně překážky. Veškerý společenský život Jihoslovanů v Julském Benátsku byl podkopán. Jejich kdysi zkvétající kooperativy byly rozdrčeny. Slovinští a chorvatští sedláci (tvořící většinu jihoslovanského obyvatelstva Julského Benátska) byli vyhnáni od své rodné půdy a jejich místa zabrali italská přistěhovalci. Z dorůstajících slovanských generací stali se skuteční janičáři, ježto italské školky, školy, fašistické organizace mládeže a nucené vojenské kursy sledují jeden a týž cíl, vychovat ze slovanské mládeže Italy, fašisty a militaristy. Každý i sebe bezvýznamnější projev národního cítění je tréstan s krutou přísností. Počet Slovinců a Chorvatů, kteří byli pro národní cítění uvězněni, jde do tisíců. Více než 200 bylo deportováno, více než 150 strádá dosud ve vězení jako oběti zvláštního fašistického soudu. Pět mladých lidí bylo odsouzeno k smrti a zastřeleno šikem vojáků kulí do zad.

Přes 100.000 Slovinců a Chorvatů bylo touto hospodářskou, politickou a národnostní tyraní donuceno vystěhovat se — obyčejně bez dovolení úřadů a s nasazením života — aby si vydělávali chléb za hranicemi, ježto jim Itálie nedovoluje opatrovat si prostředky k výživě. Jihoslovanská menšina v Itálii byla vskutku zbavena všech práv. Pouze jedno „právo“ bylo jejím příslušníkům ponecháno — právo či spíše povinnost prolévat krev za své utlačovatele.

V Habeši první tekla slovanská krev.

Když Itálie zahájila válku proti Habeši, první, kteří byli mobilisováni a odesláni do východní Afriky, byli Slovinci a Chorvaté, synové Julského Benátska. I v oně slavnostní hodině, když jim bylo poručeno nasadit své životy pro obnovu Římského imperia, byli napadeni fašisty a fašistickou milicí na nádražích v Gorici a v Terstu za odjezdu, když se odvážili zpívat slovanské písně za loučení s přáteli a s příbuznými.

Ačkoli procento ztrát na bojišti bylo větší u slovanských vojáků než procento slovanského obyvatelstva v Itálii — podle úředních výkazů z 231 padlých vojáků domácího vojska bylo 36 Jihoslovanů z Julského Benátska — neuznala fašistická vláda za vhodné zmírnit svou politiku vůči jihoslovanské menšině na svém území. Bylo-li to vůbec možno, pokračovalo se v odnárodňovací politice v Julském Benátsku s ještě větší surovostí, jak ukázaly poslední události. A to vše v době, kdy domorodé obyvatelstvo v italské východní Africe dostalo jistá práva, byť i v omezeném rozměru. Domorodí náčelníci v Habeši dostali zastoupení v Radě italské východní Afriky, jež má upravovat hospodářské a kulturní problémy kraje, jakož i všechny otázky, týkající se sociálního a ethnického řádu obyvatelstva. Nižší stupně soudnictví byly nyní svěřeny kadim a místním soudcům. Obyvatelstvu dostalo se náboženské svobody a ochrany místních obyčejů. Veřejné vyhlášky mají se psati v jazyku arabském, amharském a tigerském a nářečí tigrinské, resp. jazyk amharský, Galla, Harar a Caffa jsou jazyky, jimiž se vyučuje v obecných školách v různých provinciích.

Pokud však jde o jihoslovanské vojáky, jejichž životy byly obětovány pro velikost Itálie a vytvoření habešského císařství, jim se upírá jejich národnost dokonce ve smrti. V rodných vsích padlých jihoslovanských vojáků konají se nucené pamětní oslavy, poctívané

Či zájem má na zřeteli průmysl. Náboženství a rozdělení statků.

B. B. — Zatím co událostem v daleké cizině věnují noviny sáhodlouhé články s tučnými titulky, prošla tato zpráva z domova nějak velmi tiše a přece by se měla octnouti v čele všech listů, tvrdících o sobě, že nejsou ve službách mezinárodního kapitálu. Těch několik řádek sděluje: V městečku Chropyň na Kroměřížsku připravuje se k odjezdu do Persie skupina 30 cukrovárnických dělníků, kteří mají zaučiti domorodce v cukrovárnických pracích.

Co vám říká ta zdánlivě stručná, zastrčená zpráva? Ze kdesi v Persii zase jedna česká strojírna postavila cukrovar a pro zavedení se tam naverbovalo těch třicet lidí, kteří jedou do ciziny udělat zase několik nových uzlíků na dítkách, upletených na ně? Ta zpráva vám řekne ještě více: tak se u nás rozumí zájmům spolupráce v domácí výrobě! Na jedné straně průmysl žádá celní hradbou proti konkurentům z ciziny, ale docela klidně buduje konkurenci proti výrobě vlastního státu! To jest v tom groteskní!

Noviny, které dovedou mluvit o všem a proti všemu, o tomto ničení domácí výroby nemluví. Hlásalo se, že dělník má právo na ulici. Vodili je v dobách nejlepší zaměstnanosti demonstrovat proti „kulturní reakci“, ale ještě nikdy jsme neviděli všechny ty vůdce dělnictva, aby demonstrovali proti zabíjení domácího vývozního průmyslu. Smíme-li vysloviti náš názor v té věci, tož příčina jest asi v tom, že nedostali k tomu pokyn. Ne ovšem od svých organizací, ale od svých chleboďárců, kteří jistě pamatovali a pamatují také na pomazánku, na ten suchý chléb vůdců „pracujícího lidu“!

Podívejme se zpět po hřbitově našeho vývozu, abychom viděli, že tento chropyňský případ jest jenom nepatrným zlomkem podobných, datujících se od prvých let republiky. Jest nutno si konečně o tom promluvit. Promluvit v době, kdy snad bychom těch třicet lidí uživil, ale to by se ovšem nebyl mohl stavět cukrovar v Persii naší strojírnou, která by jistě ohlédla zaměstnat své osazenstvo jinak. Nevíme, která firma cukrovar stavěla, ale víme, že jistě nepřišla na prázdno z půjčky obrany státu. Jak se toto rýmuje, to jest ovšem věcí jinou!

Hledáme-li kořen tohoto a sta podobných případů, dojdeme k tomu, že označíme jako prapříčinu neorganisanost kontroly výroby, dovozu a vývozu.

Přežali jsme předimenzovaný průmysl z bývalé monarchie (70—80 proc.!) a nedovedli jsme vypracovati průmyslový plán vzhledem k domácí spotřebě na jedné a s ohledem na vývozní možnosti na straně druhé. Provozovali jsme přehnané ochranářství a nehleděli jsme udržeti si vývozní možnosti i za cenu rekompensací na účet omezení vlastní výroby. Dovedli jsme ubíti okurkářství zákazem vývozu do Německa, které na správkách ladech vybudovalo si Všecko-Dřisko ve velkém měřítku. Neudrželi jsme si export cukru, raději jsme (i v době průmyslové konjunktury) vyváželi zařízení cukrovarů. Raději, než bychom spracovávali litevský len, ztratili jsme na Litvě konsum českého cukru. Raději než věnovat pozornost vývozu textilií, dovolilo se takovým Mautnerům propustiti tisíce dělníků a odvézt stroje do Maďarska. Raději než organisovati zemědělskou výrobu a průmysl, dopustili jsme tam rozbujet té nejhorší anarchii, abychom dnes rychle (a někdy nepromyšleně!) to všechno sanovali.

To není obžaloba bez opory v nesčetném množství dokladů. Neřádnou politikou vývozní ubili jsme cukerní průmysl a tam, kde jsme neviděli větší lán pšenice, ale za to nepřehlednou zeleň cukrovky, tam dnes vlní se zlaté lány pšenice, která pobom se kazí ve skladištích. Není už těch lánů ječmene, který jsme prodávali do celého světa. Ten, co ještě sklídíme, místo sladování pro export, šrotujeme pro — dobytek!

Zdá se, že tato grotesknost jest více než groteskní. Jest to výkřik na všechny strany, celé naší výrobě. Nedovedli jsme vypracovati hospodářský a výrobní plán. Ovšem: dnes na jedné straně se plánování vynáší do nebes, na druhé zatracuje do horoucího pekla. Hledáme-li pak příčinu tohoto tak značného rozporu, musíme se podívat na mluvčí obou názorů.

Zemědělci hlásají plánované hospodářství. Dříve však si musí uvědomiti dvou věci: předně, že člověk není pánem nad úrodou, zdarem chovu dobytka, a za druhé, že nestačí naléztí náhradní plodinu, náhradní chov, ale hlavně najítí pochopení v celém zemědělském stavu (bez onoho politického rozškatuikování!) pro kázeň ve výrobě a prodeji. Urodí-li se letos, může napřesrok dojít k živelním pohromám, neúrodě, a všechny výpočty jsou ty tam. Stejně jest tomu s chovem dobytka: při nadbytku nabídky a zhoršené kupní schopnosti konsumentů může dojít k takovému poklesu prodejních cen dobytka, že mohou úplně zničití chov. Ovšem při slabé nabídce (nedostatku jatečného dobytka nebo spekulární zdrželivosti chovatelů) dochází k opačnému výkyvu: vysoké ceně, omezení možnosti prodeje a na konec volání konsumentů po dovozu levnějšího (byť i méněhodnotného) dobytka, drůbeže, vajec, másla z ciziny.

Kdyby zemědělství dovedlo se ukázniti, provésti rozpočet pro výrobu a prodej, mohlo by regulovati své ceny, ale nesmí přechá-

přítomností nejvyšších civilních a vojenských úřadů. Školy a fascie jsou po nich nazývány a pamětní desky jsou zasazovány na zvláště významných místech, aby hlásaly světu, že „svou smrtí Jihoslované, kteří zahynuli ve východní Africe, posvětili italské a fašistické city Julského Benátska“.

Bylo nepochybně vhodnější přehlédnout skutečnost, že při vypuknutí války přeběhlo přes hranice do Jugoslavy s nasazením života kolem 2000 mladých mužů, živý to a nezvratný doklad skutečných citů jejich národa.“

Známy bostonský velkopřůmyslník a filantrop Filene měl nedávno na synodě presbyteriánů v New Yorku zajímavý projev, ve kterém řekl mimo jiné:

„Jsem obchodník a ne theolog. Chci mluvit o otázkách obchodních, totiž o nejnovějším vývoji rozdělení statků, které se dotýká pozemského blaha každého občana. Cítím však vnitřní nepokoj. Přišla doba, v níž nemůžeme už déle náboženství z problému rozdělení statků vyřaditi. Ptám se vás jako náboženských vůdců lidu, zda nemáte někdy hryzení svědomí v této věci? Zda onen nehorázný stav, že uprostřed největšího nadbytku vládne největší bída, byl vám příležitostí, abyste hlasitě vykřikli proti této nespravedlivosti? A my průmyslníci a obchodníci, zda jsme vám vždy neříkali, že to není vaší věcí, vměšovati se do hospodářství? Tato zastaralá formule dnes je bezcenná. Náboženství a otázka distribuce statků nemohou už býti oddělovány. Takové rozdělení vede nutně ke zkáze. Dnešní forma hospodářství a otázka rozdělení statků se právě hrotí. Máme největší počet milionářů, jaký znají dějiny, ale také nejvíce gangsterů, vrahů a zločinců. Není rozdělovací čáry mezi hmotným a duševním. Dům je něčím hmotným, domov něčím duchovním, ale není domova, není-li člověka důstojných bytů pro chudé. To není dnes otázkou produkce, nýbrž rozdělení statků. Dáti každé rodině v Americe obydlí důstojné člověka není pro nás žádným technickým problémem; máme dost dělníků, dost peněz a úvěru; potřebujeme jen statky a příjmy tak rozdělit, aby všichni dostávali dosti, aby mohli budovati domy. Pročpak to neděláme? Proč necháváme miliony lidí bez práce? Miliony dětí zajítí ve špinavých čtvrtích? Většina amerických podnikatelů věří v Boha. Domnívají se, že jsou dobří a dávají bohaté almužny, ale oddělují hospodářství a náboženství. Odstranění chudoby je jim otázkou náboženství, ne hospodářství, a přece je nové rozdělení statků a důchodů v prvé řadě úkolem hospodářství. Co učiní církev? Není rozporu mezi poctivým, spravedlivým hospodářstvím a opravdovým náboženstvím. Protiklad je více mezi pravdou a lží a lež o pravé souvislosti hospodářství a náboženství opanovala dnes pole. A největší lží dneška je, že hospodářství lze vybudovati na nějakém jiném základě než na organisované spolupráci mezi producentem a masou konsumentů. Uchopí se církev vedení, aby mravním zásadám, na kterých spočívá kooperativní hnutí, dopomohly k vítězství?“

zeti z krajnosti do krajnosti. Chápeme proto, že plánované, řízené hospodářství má v zemědělských kruzích upřímně přijetí. Velkou úlohu má při tom družstevnictví, které má vychovati zemědělce k vědomí nutnosti kolektivní spolupráce a kolektivní odpovědnosti. Družstevnictví jest více obchodním podnikáním. Má vychovávati družstevníka nejen po stránce obchodní, ale i z hlediska mravního vtisknouti zemědělcovi do srdce vědomí sounáležitosti. V družstevní pospolitosti teprve nalezneme pravou cestu k organisaci zemědělské výroby. Družstvo nákupní, skladištní a Kampelička, to jest škola našeho zemědělce. A jenom ten, kdo se zde naučil aspoň číst slabikář, jenom ten jest oprávněn účastniti se činně na budování řádně organisované, plánované zemědělské výroby. Jen tehdy, až zemědělci budou nejen prodávat své výrobky, ale až budou spolupracovat v družstevní pospolitosti, jen tehdy vybudují na pevných základech zemědělskou výrobu; zemědělský průmysl v rámci řádného výrobního a prodejního plánu. Neboť zemědělec nechce tržít jen letos, nýbrž každý rok. A toho dosáhne jen tehdy, když i ten drobný producent bude vědět, co pěstovat, co chovat, aby mohl také dobře a dobrě prodat a aby měl koumu prodat. K tomu všemu může jej vychovat jen základní buňka oné veliké stavby zemědělské výroby: družstevnictví!

Rekli jsme si, že jsou však ildé, kteří plánované hospodářství zatracují. Jsou mezi nimi dvě hlavní skupiny: jednak stoupenci starého liberálního obchodu, a ty nemůžeme bráti v úvahu; druhí smezcu vám jistě doklady pro svoje tvrzení. Tvrdí totiž, že žádná výroba nemůže se spoutati do nějakého výrobního a cenového chomoutu. Ale tíž lidé dovedou se svými kartely a trusty nemilosrdně odstraniti každého, kdo se pokusí prorazití síť, nataženou kolem celé průmyslové výroby. Vykupují továrny, je zavírají, dělnictvo vyhazují na dlažbu, diktují si ceny výrobků, a to všechno, není — plánované hospodářství, to jest jenom ochrana společných zájmů. Náš průmysl

ještě neodvykl své pyšné úloze diktátorů. Kolikrát už diktoval státu bez chleba, jak tento by byl poškozen, uposlechneli a podřídili se elitě naší výroby! Průmysl si prostě nadiktuje své požadavky, pohrozí propouštěním zaměstnanečtva, vyvolá stávky a stát najednou místo jednoho diktátora má dva: průmysl a dělnictvo, které se tak stane nástrojem v rukou svého zaměstnavatele. Stát zneklidněn takovým tlakem ustoupí a převalí ztráty z toho plynoucí na střední vrstvy. Ty, nemajíce kolektivní obranné akce, rozkousovány ve všech stranách a stranicích, doplácí na vítězství průmyslové výroby, která vlastně řídí hospodářský život státu, neboť peněžnictví a průmysl jsou dvě spojené nádoby, které se dovedou regulovati samy, bez cizí pomoci.

Ž i v o t n á b o ž e n s k ý

Pastýřský list proti komunismu. Československý episkopát vydal pastýřský list proti komunistickému bezbožectví a o obnově společenského řádu. Jeho prvá část proti komunismu a jeho maskám, za nimiž se ve své agitaci skrývá, byla citována veškerým pravocovým tiskem v republice. S velkou pečlivostí bylo jím však vynecháno všechno o potřebě obnovy společnosti podle encyklik papežů, o nespravedlivém napadání Církve, její charitativní činnosti, o nutnosti života podle víry a všech jeho formách, proti mamonismu a odpírání chleba politickým odpůrcům, pro uplatnění spravedlnosti v životě hospodářském politickou mocí, volením poslanců, které prosazují zásady křesťanské atd. To bylo umlčeno. A tak pouze denní tisk podporující výhradně katolické hnutí otiskl pastýřský list v dobré úpravě doslova. Pro významnou důležitost takových listů bylo by na místě, aby se nezůstávalo na tom, že se list přečte s kazatelny, nýbrž aby se list rozšířil tiskem, buď samostatně nebo jako příloha katolických listů, jimž ovšem by bylo třeba poskytnouti za to aspoň krytí výloh. Dosavadní publicita pastýřských listů v moderní době nestačí a bude čas od času třeba přistoupiti i k plakátování.

Poslání katolických mužů. Svatý Otec přijal členy generální rady svazu mužů v italské Katolické akci a řekl jim, že dnes mají mužové zvláště veliký a těžký úkol, který žádá mnoho zkušeností, osobnosti a věcných vědomostí. Jak důležitá je právě zkušenost, lze ukázati na tom, že stále vidíme lidi, kteří jsou sice bohatí vědomostí, ale ničemu se ze života naučili. Přisloví: že dějiny jsou učitelkou života, nenalézá stále potvrzení, naopak je jen málo těch, kteří se z dějin opravdu dali poučiti. Z toho plyne, že se lidstvo dává stále vzrušiti, když přijdou události, které také už v minulosti se vyskytly. Neapolský filosof Vico, který se domníval, že udělal velký objev, když postavil these o opakování se dějin, neřekl v podstatě nic jiného, než co už je v Písmě: „Co se stalo v uplynulých staletích? To, co se v budoucích staletích stane. A co se v budoucích staletích stane? To, co se v minulosti událo.“ Katoličtí mužové nechť si toto biblické slovo dobře vštípí a z něho čerpají onu rozvahu, která je nutná pro nejuspěšnější práci ve službě Ducha. S prosbou, aby dnes bylo dbáno více jednoty a jednomyslnosti, propustil představitele mužů sv. Otec s požehnáním.

Organisování Katolické akce v Anglii. Za předsednictví westminsterského arcibiskupa msgr. Hinsleve konala se v Londýně přípravná porada k organisování Katolické akce v Anglii, která s výslovným svolením sv. Otce má míti označení „Katolická jednota“ a má sdružiti všechny katolické síly v Anglii. Bylo usneseno založiti ve všech farnostech výborů, které by veškerá katolická sdružení a jednotlivé úsilí spojovaly. Farní komitety budou podřízeny diecéznímu výboru, všechny diecézní výborů opět sdružují se v národní komitét. Ten bude složen z westminsterského arcibiskupa jako sv. Otcem určeného předsedy, výkonného předsedy-laika býv. poslance a známého lékaře dra O'Donovana, pak liverpoolského arcibiskupa jako duchovního předsedícího, biskupa nottinghamského jako generálního sekretáře a 4 laiků, určených arcibiskupem. Do diecézních a farních výborů mají býti povoláni horliví laici-členové organisací. Pro zvláštní účely bude použito existujících už organisací. Především mají výborů studovati otázky odpadů, konversí a sociální otázky.

Před ratifikací jugoslávského konkordátu. Vláda odevzdala skupštině k ratifikaci konkordát, který uzavřela loni v červenci s Vatikánem. Pravoslavná církev podala proti němu protest, že prý dává katolické Církvi větší práva, než měla srbská pravoslavná církev, když byla státní církví. Podstatou konkordátu je roční státní dotace na katolický kult 35 mil. dinarů (pravoslavný 46 mil., mohamedánský 13 mil. dinarů). Církvi zůstává autonomní správa jejího jmění. Nebude tedy podrobeno agrární reformě. Jsou definitivně upraveny hranice biskupství, aby se kryly s hranicemi Jugoslavia. Pro Bačku a Banát zřízena nová diecése, stejně nová diecése vzniká v Niši. Biskupu splitskému připadá titul metropolitů, stejně lublaňskému. Při jmenování biskupů dotáží se církevní místa vlády, nemá-li námitky. Ve veřejných školách je zaručeno vyučování náboženství. Bohoslovecké fakulty budou upraveny podle církevního předpisu, podobně Katolická akce. Svatá stolice je ochotna rozhodnouti o politické činnosti kněží, event. ji zakázati. Předpokládá se, že vláda učiní podobná opatření pro duchovní ostatních církví. Staroslovanská liturgie je zachována tam, kde jsou pro to tradiční podmínky. — Novým arcibiskupem bělehradským stal se prof. dr. Ujčić z Lublaně, původem Dalmatince. Zřídí seminář v Bělehradě.

Ukázali jsme si už hned svrchu, že průmysl a jeho spolupracovník, bankovní kapitál, dovedou bezohledně jíti za svým cílem a nebojí se nikdy říci: stát, dej, stát, udělej, slovem: stát, poslouchej, co ti poroučíme.

Zemědělství, jako ohromný kolektiv, nemá té soudržnosti a tím té moci a síly. Jakmile by si to uvědomilo, sdružilo se k družstevní spolupráci, dovedlo by v zájmu samého státu vykáznati průmysl do jeho oprávněných mezí a nedocházelo by k vývozu ubožáků, určených k tomu, aby nejen sobě, ale stům svých druhů brali chléb od úst proto, že průmysl nechtěl a nechce podříditi své zájmy zájmům státu. Nač on (průmysl!) potřebuje řízené hospodářství, když dosud je a jen on sám řídil celý stát?

Vzpomínka na Lacordaire. 21. listopadu bylo tomu 75 let, co zemřel slavný francouzský kazatel a obnovitel dominikánského řádu ve Francii Jean Baptista Henri Dominique Lacordaire, nar. 1802. Jeho cesta k službě cele Bohu věnovaná šla těžkými překážkami a blouděními naturalistickým deismem, mladoliberalním hnutím vyjádřeným heslem „Bůh a svoboda“. Když encyklika „Mirari vos“ z 15. srpna 1832 odsoudila omyly a bludy skupiny „Aveniru“ (Lamennaise, Montalembert a Lacordaire) podrobil se jedině Lacordaire, zatím co Lamennais sešel na scesti úplně. Lacordaire názory svého bývalého učitele taktně, ale rozhodně potěl. V tom je první veliká hodnota Lacordaire, že se nezapálil pýchou, když jej autorita volala k pořádku. Z něho stal se nejslavnější kazatel, je mu již r. 1835 svěřena kazatelna pařížského Notre-Dame k postním konferencím. Byla to senační událost: osobnost mluvčího i nepřehledná řada posluchačů, zvláště mladých. Nejen mistrná retorika byla slávou řečníka. Byla to také nová apologetická metoda, nová a úspěšná. To byl ještě světským knězem. Jeho rozkvet dosáhl plnosti, když se stal r. 1839 dominikánem. K pilné práci kazatelské připojil záhy péči o zřízení nové provincie řádové ve Francii. Výsledek práce se projevil už r. 1850, kdy se Lacordaire stal provinciálem. Je zajímavé, že jako řádový kněz své demokratické smýšlení vnesl, byl jen na čas, do politiky. Přijal poslanecký mandát za Marseille, při prohlášení republiky r. 1848 stál na balkoně královského paláce a nabídl své spolupracovníctví listu „Ere Nouvelle“ k propagaci demokratických myšlenek Církve v politické publicistice. Byla to jen krátká epizoda. Poslední leta života věnoval Lacordaire zřizování řádového studia dominikána. Oheň, který pronikal jeho celoživotní práci, připravil Bohu v něm žertvu milou, která vstupovala na věčnost se slovy: „Bože můj, Bože můj, otevři mi, otevři mi!“

Rakouský Sonnenschein. Ve Vídni dožil se 22. listopadu padesátiletý jeden z nejčinnějších a nejzasloužilejších kněží Rakouska dr. Karel Rudolf, i u nás dobře známý, zvláště z pracovních sjezdů a konferencí německých katolíků. Napřed byl v duchovní správě, pak byl vicerektorem kněžského semináře. Velmi brzy poznal a osvoji si sociální studentské idee berlínského dra Karla Sonnenscheina. Založil již r. 1913 ve Vídni „Sekretariat für soziale Studentenarbeit“ pro úplné znovuvybudování katolického studentského hnutí (K. d. Akademikerausschuss für die Hochschulen, Christlich-deutscher Studentenbund für die Mittelschulen). Další dobu byl dr. Rudolf duchovním rádcem vysokoškoláků a pracoval na všech otázkách a formách studentské práce a péče sociální o studenty. Patřil k spoluzakladatelům Pax Romana. Největší zásluhu získal si dr. Rudolf založením a vybudováním „Wiener Schulsorgerinstitutu“, jehož význam je uznáván ve všech kraích střední Evropy, kde bydlí němečtí katolíci a učinil z Vídne hlavní středisko pro obrodu duchovní správy a jejích metod v Evropě. Od r. 1923 konají se sjezdy duchovních správců každoročně v době vánoční. Dr. Rudolf uvedl je v život. Loni účastnilo se jich 450 kněží z 22 diecézí a 9 států. Organem institutu je měsíčník, jubilantem řízený, „Der Seelsorger“

Poslední léta Ignáce Weiricha. K našemu článku o českém sochaři Ignáci Weirichovi piše nám jeho syn dott. Marco Weirich jako doplněk: „Otec neopustil Itálii proto, aby nebyl internován. Naopak s italské strany bylo na něho naléháno, aby tam (t. j. v Římě) zůstal, že se o něho budou starati. Otec byl totiž velký Italo-fil — tehdy to znamenalo nepřítel Rakouska. Fakt je, že na rozdíl od ostatních Čechů, z našeho nábytku a z ostatního nebylo nic zkonfiskováno. Bylo to na podzim 1914. Já a bratr byli jsme sami na letním pobytku v San Pelugia u Polvi. Už byla válka a rakouské úřady nás odvezly do Vídne, kde jsme byli dodáni do sirotčince u Tullnerbachu. Otec prostřednictvím jednoho svého přítele, jsa dobře informován, že dojde k válce Itálie s Rakouskem, už na podzim 1914 žádal rakouské úřady, aby povolili náš návrat do Říma, kde otec chtěl setrvatí přes válku. Rakouské úřady však tuto žádost odmítly, věděly, že bychom se už do Rakouska nevrátili. Otec měl dostati holandské státní občanství a maminka měla ještě aneglické papíry. Tak otec, aby nebyl odloučen od nás — myslil také, že válka dlouho trvati nebude — vydal se s maminkou za námi do Vídne. Ihned na rakouských hranicích však byli moji rodiče zavřeni do zvláštního kupé s jedním policejním agentem a ve Vídni bylo otci naznačeno, že nesmí zůstat ve Vídni. Bvli jsme pak všichni de facto internováni v Althartu u Jemnice na Moravě. Úřady věděly, že maminka není „jistá“ a chtěly míti lepší dohled. Otec hrozně trpěl, neměl studia, nové nodnebí atd. působilo na jeho chorobu a po operaci na tlustém stěvě zemřel.“

Nadregulace v Německu. Deutschland über alles. Není tedy pro německé poměry lepšího výrazu, nemá-li přípojku „über“, t. j. „nad“. Mluvíme-li o nadřelověku, o nadvědě, pak nemůže už překvapit ani výraz „nadregulace“. Sice toho zřízeného hospodářství, přebobujícího zdravé meze, je dnes ve všech státech, ale co je to všecko proti nadregulaci v Německu. Jedna z příčin nekonečné záplavy regulací, zákonů, opatření, restrikcí, prohibicí a výstrah až k odsouzení k smrti, je okolnost, že nespokojenost veřejnosti jest dnes v Německu už akutní. Každý týden totiž přijde vláda na nesrovnalosti v účinku svých opatření, a tak každý týden vydává opravná opatření, která zase působí další nesrovnalosti, jež musí zase opravit novými zásahy. Příčina není jenom v přílišné zbrojařské horečce a v přílišném elánu v provádění veřejných prací, nýbrž hlavně v tom, že vláda chce uspokojovat všechny, že chce vyhovět stácky uspokojivé podmínky pro nejrizičnější vrstvy, jejichž zájmy přirozeně často se střetnou. Úspěch není v tom žádný. Záměry nacistické vlády mají jenom ten účinek, že místo aby uspokojily aspoň některé vrstvy na úkor jiných, neuspokojuje žádnou. Celkem lze říci, že výrobci naříkají málo, zemědělci silně a obchodníci a spotřebitelé hořce. Nejdrastičtější však působí nový zákon, který chce bojovat proti hospodářské sabotáži hrozbou smrti. Zde nacistický režim se vydává úplně na cesty ruského bolševismu, což nemůže překvapit toho, kdo poznal už dávno, že hitlerismus a bolševismus vlastně staví na stejná filosofická základně, to jest na hrubém naturalismu, bez nejmenšího duševního nádechu, jak to vystihl R. I. Malý ve své knize „Kříž nad Evropou“. Není v Německu vrstvy, která by se dala přesvědčít, že se sčastní přiměřeně na výnosu nadměrného rozsahu výroby. Je to jasno: výnos této výroby není rozdělitelný, poněvadž jde buď o čisté ničení statků v případě zbrojení, anebo jde o obory, jejichž výnosy se dostaví až mnoho později, jako na příklad u veřejných prací. Také celý tržní systém zاسوبování, který jest sám pro sebe mistrovské dílo nadregulace, potřebuje stále re-regulace. Neuteče tomu ani vrstva spotřebitelů ani vrstva zemědělců, kteří patřili všichni k nejvíce favorisovaným vrstvám nacistické politiky. Těžko ovšem říci, kam to vede, jistě k výbuchu, ale kde, uvnitř nebo venku?

—w—

Zavedení arbitráže ve pracovních sporech ve Francii. Že i vláda jest si konečně sama vědoma neblahých následků zvýšení cenových hladin, jest zřejmo i z toho, s jakým spěchem navrhuje a provádí opatření na zavedení arbitráže ve pracovních sporech, které musejí vzniknouti právě zvýšením životních nákladů. Ani

francouzská vláda se nezastavuje před „povinnou“ arbitráží. Právem se však poukázalo na to, že tato opatření nejsou nic platná, dokud nebudou možná sankce proti vinníkům, zvláště když francouzská vláda nemůže, jako na příklad italské korporace, zakázati a znemožniti přímo jak stávky, tak i výluky. Skutečně znění francouzského zákona vůbec o sankcích nemluví, což jest největší slabinou opatření a snad také největším důkazem pro bezmocnost vlády lidové fronty, vrátiti Francii onen mír a pořádek, jehož tak nutně potřebuje.

—w—

Zvýšení cenové hladiny ve Francii. Celkový index velkoobchodních cen se zvýšil od 2. května do 30. listopadu ze 376 na 473. Od 26. září do 30. listopadu ze 404 na 473. Zastanci vlády sice stále tvrdí, že 20procentní zvýšení mezd (odpovídající 20procentnímu zvýšení životních nákladů) může působiti jen 10procentní zvýšení životních nákladů, a dále žádají rychlou racionalisaci ve všech oborech výroby. Za tím účelem byl ustanoven vládou také stálý výbor pro reorganizaci, racionalisaci a standardisaci francouzského průmyslu. Nicméně tyto více méně teoretické úvahy nejsou s to přesvědčiti veřejnost, která projevuje čím dále tím větší odklon od lidové fronty. Odtud také pramení největší obavy, více než z politických otázek, pro budoucí osud lidové fronty vůbec.

—w—

Úspěchy anglického uhlí a uvolnění mezinárodního obchodu. Upozornili jsme už jednou, že zájem Anglie o uvolnění mezinárodního obchodu, hlavně o snížení cel a zvýšení kontingentů není bez ohledu na vlastní zájmy. Skutečně dovede Anelie těchto nových „slibných“ tendencí v mezinárodním obchodě po posledně provedených devalvacích široce pro sebe využít, zatím co ostatní malé státy, i pokud se týče Československa, ještě málo vědí o nějakém uvolnění mezinárodního obchodu. Tak vývoz anglického uhlí — který, jak se dalo očekávat, se zvyšuje stále do Italie bez ohledu na to, že vlastně Anglie byla vlastně původkyní sankcionářské „ideologie“ — rází si cestu i do Francie. Tak byly zvýšeny o 100 proc., tedy zdvojnásobeny kontingenty anglického dovozu uhlí do Francie. Uvažujeme-li, že Anglie vyvážela uhlí do Francie v roce 1929 ve výši 9.3 milionu tun v prvních 9 měsících r. 1929, 6.4 mil. tun v r. 1934 a 5.1 mil. tun ve stejném období r. 1936, pak to znamená, že anglický vývoz uhlí do Francie bude převyšovatí dokonce výši dovozu z roku 1929, tedy těsně před světovou hospodářskou depresí. Výsledky hospodářských jednání mezi Francií a Československem jsou známy. Jak vidno, dohoda hospodářské styky nemusejí vždy odpovídati politickým stykům.

—w—

C o ž i v o t d a l

Otázka mládeže v Rakousku. Centralisováním mládeže v Rakousku v jeden svaz, při zachování autonomie katolických svazů, které také přistoupily, vyvstává otázka, jak se bude vyvíjeti organizační život katolické mládeže v soutěži nuceně státní organizace. V „Linzer Diözesanblattu“ byl otištěn přehled zkušeností a přání, která má klerus diecése v této věci. Předně jako katolické organizace mládeže byly uznány jen ty, jejichž první a nejvyšší cíl je po boku Církve, s ní zcela spojené zásady naší pravé víry hlásati a brániti. Nemůže býti hlavním cílem katolické organizace mládeže budování novy stát. To jsou frázovitě cíle. Katolické svazy jsou hlavně, i když ne výlučně, pro pěstování náboženského a mravního života. Z dosavadního vývoje v Rakousku je poučné, že se zděrazňuje, že musí býti vybudována duchovní péče o mládež ve farnosti, že pro politické aktuality nesmí býti zanedbávána náboženská péče a politická akce že nesmí konkurovatí náboženským projevům. Školou povinná mládež má své místo v katolických svazech mládeže, které jí zachycují a pomáhají vychováti.

Povinné pracovní tábory mládeže v Rumunsku. Otázka o zavedení povinné pracovní povinnosti pro mládež byla v Rumunsku zásadně rozhodnuta již v minulém létě, kdy byla také ustanovena mezisprávní komise pro vypracování příslušného návrhu zákona. Tento návrh byl nyní sestaven v své redakci a je možno, že bude předložen parlamentu na samém začátku jeho zasedání po 15. listopadu. Návrh stanoví, že mladí lidé ve věku od 18 do 21 let mají projíti povinnou pracovní povinností, trvající nejméně tři měsíce. Mladí lidé od 21 do 25 let mohou vykonati tuto povinnost jako dobrovolníci. Pro výkon povinnosti budou zřízeny zvláštní družiny, umístěné v táborech a rayonech, kde má býti vykonána práce, pro kterou jsou mladí lidé povolováni. V čele táborů budou aktivní nebo záložní důstojníci s vyšším vzděláním. V táborech bude za odpovědnosti jejich vůdců dodržována tak přísná disciplína jako platí pro mladé lidi, konající předodvodní vojenskou přípravu. Pracovní povinnost bude se vztahovati na tyto práce: stavba a oprava cest, zřizování přehrad v krajích, trpících povodní, meliorační práce v bažinatých krajích a zavlažování suchých krajů. Povinnosti pracovních družin je též pečovatí o hřbitovy hrdinů, národní rezervace, historické pomníky a vykopávky. Kromě toho družin bude používáno pro zřizování cest a stavbu útulků v horských a lesnatých krajích země, vábících svými krásami turistiky. Základním požadavkem, který je ukládán družinám, jest, aby jich nemohlo býti používáno pro politické cíle kterékoli strany. Kromě toho pracovní družiny jsou do značné míry určeny k tomu, aby bylo nemožno zřizovati stranické družiny z mládeže. Podobné formace je dovoleno zřizovati buď jen na základě vydávaného o této věci zákona, t. j. pouze vládě, nebo těm státním

zařízení, která k tomu budou mít zvláštní povolení. Zřizování skupin kromě zmíněných a seskupování mládeže v nich bude trestáno podle zákona, stejně jako vyhýbání se vstupu do státních pracovních táborů. Předpokládá se, že první nábor do pracovních družin bude proveden na jaře roku 1937.

Novopohanský tisk v Německu. Rozmach novopohanské agitace v dnešním Německu vidíme nejlépe na nákladech tisku, který myšlenkám návratu k starogermskému pohanství slouží. Ludendorffův časopis „Am heiligen Quell deutscher Kraft“ stoupl za dvě leta s 34.200 na 72.000, „Durchbruch“ stoupl za tutéž dobu s 2500 na 16.800, hraběte Reventlowa „Reichswart“ ale v téže době klesla s 28.700 na 18.012. „Deutsche Glaube“ je stejně s 5000 čtenáři. „Nordland“ klesl s 21.800 na 10.000. Nezměněné náklady vykazují „Deutsche Volksschöpfung“ (7000), „Stimme“ (6500), „Religiöse Revolution“ (20.000). Ostatní časopisy neudávají náklad. Z uvedených nákladů všech novopohanských listů v Německu jen část má pevné odběratele, většinou se prodávají po ulicích.

Přistěhovalectví do Palestiny. Překvapuje jistě všechny, že navzdor politickým nepokojům v Palestině, přistěhovalectví židů do Palestiny naprosto neustává. Zvláště z Německa a z Polska se přistěhují mladí židé. Příznačné jest zvýšení židovského obyvatelstva v Palestině v prvních 6 měsících 1936 o 15.000 duší, zatím co arabské obyvatelstvo se zvýšilo jen o 12.000. U židů ovšem vzrůst připadá většinou na přistěhovalectví, zatím co u Arabů připadá výlučně na vzrůst počtu narozených.

—w—

Židovský problém v Polsku Jak je známo z denního tisku, ministr Beck během své londýnské návštěvy se dotkl také otázky vystěhování židů z Polska do Palestiny. Nejsou známy ještě výsledky tohoto pokusu vyřešiti hospodářskou stránku židovského problému v Polsku, v každém případě nemožno býti valně, uvažujeme-li, jak obtížně musí ještě překonatí anglická politika právě v otázce židovského přistěhovalectví do Palestiny, zvláště po posledních krvavých a dlouhavých nepokojích. K tomu ještě přijde vývoj v Iraku, který může mít nemalý vliv na panarabskou otázku vůbec. Jisto však jest, že Polsko cítí celou tíhu židovské otázky, zvláště ve svém hospodářství. Především nenastalo v Polsku ono hospodářské oživení, které se očekávalo po velkém úvěru, který mu byl poskytnut Francií, což jest připsati zvláště posledním měnovým událostem, jako devalvací francouzského franku. Proto nemohly býti ani určeny rozměry těchto úvěrů, ani účely, ke kterým mají býti použity, a to právě pro finanční nejistotu. Až se vyjasní tyto nejisté poměry, pak bude snad možno pozorovati lepší účinek francouzských úvěrů. Nic-

méně pokroky v polském hospodářství jsou znatelné, jenom že 10 až 20 proc. zlepšení hospodářské situace znamená málo před faktem, že obyvatelstva přibývá v Polsku ročně o 500.000 duší, a že Polsko dnes čítá populační nadbytek v počtu 8.000.000 lidí, včetně 3.000.000 židů. K tomu přichází ještě okolnost, že právě při hospodářském oživení se projevuje, jako obvykle ve všech zemích, silnější politický a sociální neklid. Mimo to cenový index, který poklesl od r. 1928 do r. 1935 ze 100 na 35,8, stojí nyní zase na 37,2. Pozemková reforma by neměla ulehčit tyto populační starosti. Už zákon pozemkové reformy z r. 1925 měl v úmyslu překročit k rozdělení 220.000 ha půdy mezi zemědělce. Polská vláda však, vzhledem k nepříznivým hospodářským okolnostem, přerušila tuto širokou akci, až nově vládní nařízení ze 24. září 1936 znovu zahájuje rozdělení půdy, prozatím jen 70.000 ha, které patří hlavně šlechticům. Z toho, a také z jiných vládních zásahů je vidět, že vláda jest si velmi dobře vědoma, jak správně na tyto problémy jíti. Tak zaměstnává také nezaměstnanou mládež ještě neodvedenou ve zvláštních vojenských táborech, organizuje také ty občany, kteří nejsou povinni k okamžité mobilisaci v případě války, ve zvláštních organizacích národní obrany. To všechno však neluší ještě těžký populační problém Polska. Sami zemědělci připouštějí soukromě, že sebedrastičtější exproprie velkých statků by nikdy nevyřešila agrární problém v Polsku. Důkladná zemědělská reforma, počínaje extensivním zavlažováním půdy a vysušováním východních bažin, by podle odhadů připravilo 10 milionů ha půdy pro parcelaci, na kterých by se mohlo uplatnit 600.000 zemědělských statků. To by umožnilo práci pro 400.000 rodin, to jest 2.000.000 lidí. Ale co jest to všechno proti výpočtu oficiálních úřadů, podle nichž tuto zimu bude 5 mi-

lionů zemědělců bez práce a k tomu připočítají ještě, jak výše řečeno, na 3.000.000 židů. Proto Polsko podalo apel u druhého výboru Společnosti národů pro „mezinárodní spolupráci“ v řešení problému nadbytečné populace a nedostatku surovin pro průmyslový vývoj. Toto demarše bylo doprovázeno specifickou žádostí — podanou po prvé Polskem — aby židovský problém byl vyřešen na mezinárodním základě, a to prostřednictvím vystěhovalectví. V Polsku je na 3.500.000 židů, a jejich vystěhování v masách vyžaduje ještě území mimo dnešní Palestiny, a mimo to mezinárodní finanční pomoci. Tak emigrace 25.000 polských židů do Palestiny v r. 1935 připravila totiž Polsko o 2.000.000 Lstg. ve zlatě anebo v cizích devisách. Tak v Polsku vzrůstá čím dále tím více nacionalistické hnutí, které může ovšem vésti i v Polsku k různým překvapením. Bude však zájmo sledovati, jak se bude vyvíjet židovská otázka na mezinárodním fóru v příštích letech, a zdali londýnský rozhovor ministra Becka přinese v příští době další důležitá rozhodnutí v ožehavé židovské otázce. Mezitím došlo už k prvnímu výsledku Beckovy cesty do Londýna a jeho porad s Edenem: právě byla uzavřena v Tel-Avivu dohoda mezi Polskem a Palestinou o clearingu, ve kterém dochází k prvnímu uplatnění anglo-polské dohody o židovském vystěhovalectví v Polska, které, jak jsme naznačili nahore, jest velkou měrou důležitou finanční otázkou pro Polsko. Podle nové polsko-palestinské dohody polská vláda dovolí vývoz kapitálu židovským vystěhovalcům za dodatečný polský export do Palestiny. Tento clearing ovšem bude znamenati značnou vývozní prémii polským vývozcům a bude mít podle mínění našich odborných kruhů nepříznivý vliv na československý vývoz do Palestiny. Tak židovská otázka nepřímo se začíná dotýkati dokonce i našich zájmů. W.

Z k n i h a č a s o p i s ú

Velehrad víry. Dr. Frant. Cinek. Stran 760, 42 ilustrací, Kč 50, váz. 60 Kč. Vydalo Lidové knihkupectví a nakladatelství v Olomouci. — Obsáhlý svazek duchovních dějin Velehradu, napsaný děkanem CM. bohoslovecké fakulty v Olomouci, známým spisovatelem ThDrem Frant. Cinkem, je důstojným zakončením jubilejního cyrilometodějského roku, jehož děje, i sedmý unionistický kongres v červenci 1936, tu ještě zachyceny. Pro každého československého katolíka je nová Cinkova kniha potřebnou čítankou duchovního vývoje Velehradu a jeho národně a nábožensky buditelské síly. Už v životopise Stojanové a vylíčení národního probuzení moravského dorostu kněžského připravoval dr. Cinek cestu svému nejnovějšímu dílu, prvnímu soubornému duchovním dějinám Velehradu, historie cyrilometodějský a unionismu. Se známou důkladností shrnul dr. Cinek bohatý materiál, který vhodně včlenil, dílo opatřil marginaliemi a podrobným obsahem, který nahrazuje rejstřík. Přejeme dílu co největšího rozšíření. Zvláště v Čechách, kde tak málo dosud vycitili posláni Velehradu. Rk.

Tři ročníky „Vítězů“. Fuchsovým životopisem sv. Františka Xaverského skončen třetí ročník „Vítězů“, to znamená 30 životopisů světců a přátel Božích. Z domácích světců zastoupeni sv. Vojtěch, bl. Zdislava a bl. Jan Sarkander, z vítězů domácího života sestra Marie Kosatíková, biskup Ondřej Pražský, Marie Schererová, P. Odilo Pospíšil, sestra Aug. Smičková, biskup Zdik, ze světců Karel Bor., Dominik, Hildegarda, Jeroným, sv. Bernard, sv. Vincenc Ferř., sv. František z Assisi, Solano, Xaverský, bl. Tomáš More, bl. Imelda. Z osobností moderní doby hlavně bratři Ratisbonnové, Vico Nocchi, Pius X., Ozanam, Fr. X. Paleček a j. Ročně 10 čísel za 28 Kč v předplacení.

Dra B. Vaška Rukojet křesťanské sociologie našla takové obliby u pracovníků v sociálních otázkách, že náklad je už skoro rozebrán. Přípravuje se druhé vydání.

Vladimír Solovjev: Legenda o Antikristu. Edice Krystal, Olomouc, vydala krásnou „legendu o Antikristu“, kterou vložil velký ruský myslitel a konvertita Vladimír Solovjev do své poslední práce „Tři rozhovory“. Je to úchvatná četba, která má své méně zhuštěné a působivé protějšky v „Pánu svě-

ta“ od Bensona a Svatohorovu „Ohni Eliášovu“. Stran 44, cena Kč

Mravní život podle řádu nadpřirozeného. Univ. prof. dr. O. Karlík. Vyd. Lidové knihkupectví v Olomouci. 212 stran. Cena 25 Kč, váz. 35 Kč. — Po vylíčení odcizení života náboženství a příčin toho ukazuje autor na nedostatek vědomostí o tom, co je nadpřirozeno. Vystihuje dobře krásnou harmonii mezi nadpřirozeným a přirozeným, že není odporu mezi nadpřirozenem a přírodou, které se doplňují a zasahují do celého plného života soukromého i společenského. Je třeba, abychom se stali opět křesťany, máme-li opět býti lidmi.

Msgr. dr. V. Kubiček: Katechetika. Vydala Maticе cyrilometodějská v Olomouci 340 stran velkého formátu. Cena 32 Kč. — Em. profesor pedagogiky, katechetiky a didaktiky na CM. bohoslovecké fakultě v Olomouci uložil do tohoto obsáhlého díla výsledek 45 let praxe ve školách a na fakultě. Je to jedinečné dílo v české literatuře vůbec. Od posledního díla, které v tomto oboru vyšlo, uplynulo přes 40 let. Kubičkova kniha obsahuje neúplnější soubor pravidel a směrnic pro katechese. V 89 částech-kapitolách probráno vše, co v dnešní době potřebuje učitel náboženství. Jsou to zejména základní směrnice didaktické (dej nazírat uť rozumět k srdci mluvit - vstěpuj do paměti - žítí pěstuj), teorie skladby různých druhů katechese (biblické, katechismové, církevně-historické), metodické poučky o tom, co pro život zvláště potřebno (modlitba, služby Boží, svátosti, církevní rok, liturgie, pohlavní výchova), pravidla, která zavést, udržet a výchovně usměrnit školní kázeň a speciální návody pro učebnou osnovu, pro normální hodinu katechese, pro nejmladší katechumeny, pro nerozdělenou jednotřídku, pro sv. birmování a pro vedení před odchodem ze školy. Všechno zpřikladněno, s hojnou citací odborné literatury k dalšímu sebevzdělání, s podrobným rejstříkem a přílohou náčrtů pro kreslení na tabuli. — Po všech těchto stránkách rází vřídčí senior katechetického hnutí, msgr. prof. dr. Václav Kubiček, stoje konservativně na starých osvědčených základech tradice, nové cesty, otvírá nová okna, nabízí nové způsoby, kterak školní práci usnadnit, uradostnit a uživatnit, „aby ovoce zůstávalo“. — V tom smyslu jsou široké veřejnosti

dobře známy jeho učebnice, jmenovitě Katolická prvouka a Biblické dějiny. Podobně tato kniha soustavně katechetiky dojísta všem, kteří učí katol. náboženství, vděčně přijde vhod.

Heslo „Žij s Církví!“ potřebuje k realizaci praktické podpory a tu podává vhodným způsobem Papicův útržkový kalendář čsl. poutních míst na rok 1937. Kalendář Papicův uvádí intenci Apoštolátu modlitby, nedělní perikopy epistolní i evangelií, výchovnou myšlenku ze sv. Otců, liturgické poznámky k mešním obřadům nedělním a svátečním. Přehledným článkem seznamuje s dějinami a významem našich poutních míst z Čech, země Moravskoslezské a ze Slovenska. Příjemný dojem pečlivé úpravy doplňují snímky milostných obrazů nebo poutních svatyň. Papicův útržkový kalendář vydala Maticе cyrilometodějská, Olomouc, Wilsonovo nám. 16, a stojí pouze 10 Kč. Papicův kalendář se netiskne do zásoby, proto si zajistěte včas svůj výtisk.

Regnum Christi. První listopadem vyšlo v Lublani první číslo „Mitteilungen des Regnum Christi“, dvojjazýčný, německo-francouzský list, vydávaný „mezinárodní katolickou propagandou“. V prvním čísle v úvodním článku je připomenuto, že na výzvu vydavatelstva „Katolíci všech zemí, spojte se!“ došly povzbudivé odpovědi asi z 20 zemí, mezi nimi i z Československa. „Mitteilungen“ jsou prozatímní list, který má připravit půdu pro světový list „Regnum Christi“. Po vytvoření pevné fronty proti bezbožectví budou konány společné sjezdy, porady, připravěny společný pracovní plán, uskutečněna propagační centrála a světový list pro šíření království Kristova. Příští kongres Krista Krále bude ve dnech 25. až 29. června 1937 v Poznani. Lublaň zvolena jako středisko propagandy proto, že se tu stýkají tři světy: Románi, Germáni a Slované. Pak odtud myšlenka Krista Krále dostala největší podnět! V čele akce stojí P. Jan Ev. Kalán, dříve v Německu. Sekretářem Regnum Christi dr. Felix J. Rutten. Na významných místech časopisu, vedle otištěných sdělení z různých míst, jsou pásy hesla: Pomoc naše ve jménu Páně. Češtině nejbližší je nápis: „Naša pomoc ve jménu Pána Boha.“ Hnutí proponuje organizaci „rytřů (nebo oddílů) Krista Krále“. Tolik zatím. Rk.

Toto dvojičíslo stojí Kč 3.—.

Běžný účet u Ústřední lidové záložny v Praze, číslo šekového účtu Pošt. spořitelny 83.480-Praha. Redakce a administrace Praha II., Spálená ul. 15 (III. posch.). Telefon 46.700. Řídí a za redakci odpovídá dr. František Formánek. Vychází 10. a 25. každého měsíce. Vydává spolek Život, Praha II., Spálená ul. 15. Novinové známky povoleny ředitelstvím pošt a telegrafů v Brně 13. července 1935 č. 53.559-VI-35. Podací úřad Olomouc 2. Tisknou Lidové závody tiskárské a nakladatelské, s. s. r. o. v Olomouci Wilsonovo nám. 16. Roční předplatné činí Kč 30.—, do ciziny Kč 45.—. Redakční závěrka 5. a 20. každého měsíce.